

श्रीमद् धुद्धिसागरञ्च ग्रन्थभाषा—ग्रन्थाङ्क ४८

॥ ॐ ३ अहं ॥

भजनपद संग्रह भाग ८ मो.

रचयिता ।

योगनिष्ठ शास्त्रविशारद् जैनाचार्य श्रीमद्
धुद्धिसागरञ्च सुरेश्वर.

प्रगटकर्ता;

श्री अध्यात्म ज्ञानप्रसारक मंडल.

[डा लक्ष्मणसाध डरभय'द दलाव. न पागली मुण्ड]

विरात् २४४४

प्रत ५००-

विक्रमस १९७४

भूदय, ३-०-७

ભાવનગર—ધી આનંદ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં શાહ ગુલાબચંદ લલુભાઈએ
જાપ્યું.

નિવેદન,

શ્રી લજ્જન પદ સંગ્રહ લાગ આઠમો “ શ્રીમદ્બુદ્ધિસાગર”
ગ્રંથ માળાના ૪૮ મા ગ્રંથ તરીકે બહાર પડે છે. તેની અદર ઘણું
લાગે આધ્યાત્મ જ્ઞાન, સેવાધર્મ, ભક્તિ, વૈરાગ્ય, હાનિકારક રિવાજ
નિષેધ, કર્મયોગ પ્રવૃત્તિ, શિષ્ય સુધારણા, શુદ્ધ પ્રેમદ્વારા આત્મિક
ધ્યાન વગેરે વિષયોનો સમાવેશ કરવામા આવ્યો છે

એ વાત સર્વને વિદિતજ છે કે આપણી જૈન કોમમાં આધ્યા-
ત્મિક વિષયક જ્ઞાનના જ્ઞાતા શા વિ. જૈ. આ શ્રીમદ્બુદ્ધિસાગર
જ સૂરીશ્વરજ છે, અને એ વાતની માહિતિ તેમના લખાયેલા
ગ્રંથો ઉપરથી મર્વને થઈ છે. આચાર્યશ્રીએ જે જે ગદ્ય તથા
પદ્યો લખ્યા છે તે સંપૂર્ણ આધ્યાત્મજ્ઞાનથી પૂર્ણજ છે, તેવીજ
રીતે આ આઠમા લાગમા પણ એક એક પદમાં એવી રીતે અર્થનો
સમાવેશ કરવામા આવ્યો છે કે, જે પદ વાચનાર-મુસલમાન હો અ
પારસી હો અ વેદાન્તિ હો અ વા કબીરપંથી હો અ આર્યસમાજ
હો અ અથવા અન્ય કોઈ પણ દર્શની હો અ પરંતુ તે પદ જો માધ્યા-
સ્થદષ્ટિથી વાંચે તો વાચતાની સાથેજ તેને તે વિષયનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન
થાય છે

આ ગ્રંથની પ્રસ્તાવના આચાર્યશ્રીએ એવા રૂપમા લખેલી
છે કે તે પ્રસ્તાવના દેખવા માત્રથી ગ્રંથ માહેલા કઠિણ પદોનો પણ
અર્થ સહેલાઈથી સમજી શકાય છે તથા કયા પદમા કેવા પ્રકારના
આશયથી અમુક વાત લાવવામા આવી છે, તે પણ પ્રસ્તાવનામા
એવી સૂક્ષ્મ રીતિથી દર્શાવવામા આવી છે કે, વાચનાર સાધારણ
જ્ઞાની હો અ તે પણ પદોના અર્થને સહજમા સમજી શકે

શ્રીમદ્સૂરીશ્વરજ મહારાજના આધ્યાત્મ જ્ઞાનનો પરિચય કરા-
વવો તે દીપકથી સૂર્યનો પ્રકાશ કગવવા બરોબરજ છે કારણ કે
તેઓશ્રીની કલમથી એવા એવા આધ્યાત્મિક વિષયના મહત્વના

ગ્રંથો લખાયા છે કે એક એક ગ્રંથની એકેક લાઇનનો વિચાર કરવા જેસીએ તો આપણને કાંઈક નવીનને નવીન લાગે છે. એકની વાત તો એજ છે કે નિષ્પક્ષપાત દષ્ટિથી આવા અમુક્ય ગ્રંથોનો લાભ લેનારા જૈન કોમમાં વિરલા પ્રાપ્ત થાય છે.

સ્વાક્ષાદ દષ્ટિથી શુદ્ધ ગુણ પર્યાયરૂપ આત્માને ખુદા કહેવામાં આવે છે તે આત્મારૂપ ખુદાનું સ્વરૂપ આચાર્યશ્રીએ “ખુદા હુમેરા અજબ રંગીલા અગમ રૂપ ધરનેવાલા. ” “અપા પરમખા ” આલેખેલું છે કે આહિ ગમે તેમતાવલંબી હોય અને જો તે નિષ્પક્ષપાત દષ્ટિથી વાંચે તો તેને સાચે સાચુ આત્મરૂપ ખુદાનું લાન થયા વગર રહે નહિ; આ પદ્ય સંબંધી વિશેષ વિવેચન ખુદ આચાર્યશ્રીએ સ્વ-હસ્તથી પ્રસ્તાવનામાં આલેખેલું છે, તો તે પ્રસ્તાવનાથી આ ગ્રંથના વાચકો સ્વયં જાણી શકશે.

આલતા સમયમાં દુનિયામાં હુન્નર ઉદ્યોગ અને વિદ્યા સંબંધી ઘણીજ મોટી ઉથલ પાથલ ચાલી રહી છે, અને તેની પાછળ વિક્લાનો કટિબદ્ધ થઈને સ્વયં મન, વચન, અને કાયાથી આત્મલોગ આપી રહ્યા છે. એટલુંજ નહિ પણ રાજાઓ પણ પોતાની પ્રજાને ઉન્નત થવાને અને બીજી સુધરેલી પ્રજાની કક્ષામાં મુકવા વાસ્તે જોઈએ તેટલી મદદ આપી રહ્યા છે. મતલબ કેદરેક મનુષ્યો પોતાની કોમમાં તથા પોતાના દેશમાં જેમ અને તેમ જનસમાજને ઉપયોગી થઈ પડે તેમ હુન્નર તથા વિદ્યાનો પ્રચાર કરી રહ્યા છે. તેમાં આપણા આર્યાવર્ત શિવાયના દરેક દેશ કાંઈને કાંઈક પદાર્થની ખામીવાળા છે છતાં પણ તે લોકો ખરેખરો ધર્મપ્રેમ, સ્વદેશાભિમાન સંપૂર્ણ વગેરે ગુણોના અવલંબનથીજ પ્રતિદિન આગળને આગળ વધતા જાય છે. જ્યારે ખાસ કરી જૈન કોમ તે વિષે તદ્દન પછાત છે—અજ્ઞાત છે. આપણે અન્ય ધર્મિઓ તથા અન્ય કોમોના અને અન્ય દેશોના દાખલા દષ્ટિ સમક્ષ રજુ કરીએ છીએ ત્યારે આપણને કેટલું બધું શ્રમભાવા જેવું લાગે છે.

અનેકાન્તાત્મક અને સર્વદેશીય જૈન ધર્મમા જોઈએ તેવા ઉત્તત્તિના તથા અધ્યાત્મવિદ્યા પ્રચારનાં સાધનો પુગ પાડી શકીએ તેમ છીએ, અને આપણે આપણા ધર્મની તથા દેશની ઉત્તત્તિ ખરા રૂપમા દરવા ધારીએ તો વગર વિદ્ય બે કરી શકીએ તેમ છીએ, અને જૈન ટોમને અધ્યાત્મ વિગ્રામય બનાવી શકીએ તેમ છીએ પરંતુ આપણામા જોઈએ તેટલું ખડું સ્વધર્માભિમાન છે નહિ તેથી આપણે પાછળ ને પાછળ પડતા જઈએ છીએ અને તેની સાથે આપણી ટોમમા અસ્પર્શસ્પર્શના ઝઘડાઓનો પ્રવેશ થવા પામ્યો છે જેથી માચી વસ્તુને અથવા સાચા શુભોને અવશુભ રૂપે પ્રકટ કરવામા આપણા બુદ્ધિબળનો ઉપયોગ કરીએ છીએ, ત્યારે આપણી ટોમમાથી આવા ઝેરી પવનનો સર્વથા લોપ થાશે ત્યારે આપણે આપણી સત્ય અધ્યાત્મ વિદ્યાનો પ્રચાર કરી શકીશું અને સત્ય ધર્મનો પ્રચાર કરી શકીશું. ધર્મની ઉત્તત્તિ તથા વિગ્રામની ઉત્તત્તિ વાન્તે ત્યારે આપણે આપણા સ્વાર્થને એક બાજુ મુકી એકય વૃત્તિથી દાર્ય કરીશું તો આપણી ટોમ વ્યાપાર, દુનર, -વિગ્રા તથા ધર્મમા નહીં આગળ જાય.

આપણા દેટવાડ ધનાઢ્ય ગ્રહસ્થો પોતાના નાણાનો ઉપયોગ ગેજગોખના કરે છે, પરંતુ આપણી જૈન ટોમ દેટડી દુ ખી અને અજ્ઞાન છે તેને વિચાર કરતા નથી, જો તે ગ્રહસ્થો વિચાર કરીને અશુદ્ધ સુખમા નાની ગુઠમને એકત્ર કરે અને તેનાથી અધ્યાત્મ વિદ્યા, જ્ઞાન, ઉદ્ધોગ અને વ્યાવહારિક જ્ઞાન માટે તેવા ઉચ્ચાચ પાત્ર રૂપે, જે હિંદુ, વગેરે જોડવાના પ્રયત્નવાળા થાય તો જૈન ટોમના મનુષ્યો અથવા આગળ ગમીને ટોમને ઉદય દરવામાં ઉદભવીત થાય અને તેની અદભૂત સાચા અધ્યાત્મ જ્ઞાનીઓ ૫૭ પ્રકટ થાય

ખરી જાન ને જે છે કે આપણે આપણી ઉત્તત્તિ કરવા માટે

જે જે પ્રયત્ન કરીએ તેમાં સફળતા ત્યારેજ પામીએ કે જ્યારે અધ્યાત્મવિદ્યાના અભ્યાસી અને ધનાઢય ગ્રહસ્થોની મદદ મળે;— પરંતુ તેવા પ્રકારની મદદનો અભાવ છે, માટે પોતાથી અને તેટલે અંશે, આત્મકલ્યાણ વાસ્તે તથા અધ્યાત્મ વિદ્યાના પ્રચાર વાસ્તે ઉદ્યમશીલ બનવું જોઈએ.

આપણી લવિષ્યની નવીન પ્રજાને દરેક પ્રકારના ગુણો ખીલવવાનું શિક્ષણ મળે તેવી યોગ્ય વ્યવસ્થા કરવી જોઈએ. અધ્યાત્મ જ્ઞાનના ઉદય વાસ્તે આપણી જૈન કોમમાં જો કોઈએ વર્તમાન સમયે પ્રથમ પ્રયત્ન કર્યો હોય તો આપણા પૂજ્યપાદ પ્રાતઃસ્મર્ણીય શા. વિ. જૈ. ચા. યો. શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી સૂરિજીએજ કર્યો છે. તેઓશ્રીએ લગભગ ૫૦) ગ્રંથો લખ્યા છે. આવા અધ્યાત્મપૂર્ણ ગ્રંથો આચાર્યશ્રીએ લખીને જૈન કોમ ઉપર ઘણાજ ઉપકાર કર્યો છે અને ચાલુ ગ્રંથ લેખન તથા ઉપદેશદ્વારા હજારો લોકોને ઉપકાર કરી રહ્યા છે. આપણા પૂર્વાચાર્યોકૃત ગ્રંથોમાં પણ અનેક ગ્રંથો અધ્યાત્મ વિદ્યાથી ભરપૂર છે અને તેની ઉત્તમતા માટે બે મત છેજ નહિ. શ્રીમદ્ હરિભદ્રસૂરિ, શ્રીકલિકાલ સર્વજ્ઞ હેમચન્દ્રસૂરિ, શ્રી આનંદધનજી મહારાજ, શ્રીમદ્દુપાધ્યાયજી મહારાજશ્રી યશોવિજયજી તથા શ્રી ઉપાધ્યાયજી મહારાજ શ્રી વિનયવિજયજી તથા શ્રીમદ્ પં. દેવચન્દ્રજી મહારાજ વગેરે પૂર્વાચાર્યો કૃત ગ્રંથો કેવળ અધ્યાત્મજ્ઞાનથીજ ભરપૂર છે. જ્યારે તે ગ્રંથોનું આપણે અવગાહન કરીએ છીએ ત્યારે આપણને કાંઈક નવીનજા ભાસે છે; તેવીજ રીતે વર્તમાન કાળમાં પણ આપણા પૂજ્યપાદ શા. વિ. જૈ. ચા. યો. શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીસૂરિશ્વર પોતાની લેખિનીદ્વારા સર્વ જનસમાજને અધ્યાત્મજ્ઞાન સહેલાઈથી સમજી શકાય અને તે વિષયનો પૂર્ણ રસ મળે તેવાજ હેતુથી તેઓશ્રીએ ગદ્યપદ્યાત્મક અધ્યાત્મ જ્ઞાનના ગ્રંથો લખ્યા છે અને લખે છે, માટે તે ઉપર પુરતું લક્ષ આપીને પોતાના દ્રવ્યનો સદ્વ્યય—આવા અધ્યાત્મરસપૂર્ણ ગ્રંથો બહાર પાડવામાં તથા આવી વિ-

ધાના શોખીન જનોને હરેક પ્રકારે લાલ થાય તેવા ઉપાયો યોજવામાં કરવો જોઈએ.

શ્રીમદ્ સૂરીશ્વરજી મહારાજે સ્વકૃત શ્રી આનંદધનપદ ભાવ-
ર્થ સ ગ્રહમા અધ્યાત્મજ્ઞાનની ઉપયોગિતા વિશે વિશેષ વિવેચન કરે-
લું છે માટે તે સળધિ આ ઠેકાણે વિશેષ ઉલ્લેખ નહિ કરતા ત્યાથી
જોઈ લેવા લલામણુ કરવામા આવે છે

વાંચકો અનુભવસિદ્ધ આચાર્યશ્રીના ગ્રન્થનો સદ્ઉપયોગ કરી
સ્વપરના શ્રેયસાધક બનશે તો આ ગ્રન્થ છપાવવા બદલ મહત્ત્વે ઉ
ઠાવેલો શ્રમ સફલ થયેલો મનાશે

આ ગ્રન્થના પ્રગટાર્થે નીચેના સદ્ગ્રહસ્થો તરફથી મદદ ઠગ-
યેલી છે તે માટે તે સર્વ ગ્રહસ્થોનો ધન્યવાદપૂર્વક ઉપકાર પ્રદર્શિત
કરવા નીચેની નોંધ લેવામાં આવે છે, અને તે સાથે તે સદ્ગ્રહસ્થોને
વિનંતિ કરવામા આવે છે કે જેવી રીતે આ મહાગ્રન્થને અધ્યાત્મજ્ઞાનના
ગ્રન્થોની પ્રસિદ્ધિના કાર્યમા મદદ કરી છે તથૈવ હમેશ કરતા રહેશે
અને જેમ અધ્યાત્મજ્ઞાનની બહોળી ખીલવણી થાય અને તેનો ઉપ-
યોગ સર્વ જનસમાજ લઈ શકે તેવા ઉપાયો યોજવા પ્રયત્ન કરશે,
તે સાથે ખીન્ન બધુઓ પણ જ્ઞાનને પ્રગટ કરવા અર્થે દાન દેનારા-
ઓનું અનુકરણ કરશે તો મહાગ્રન્થ ઉપાડેલ કાર્ય આગળ વધતું રહેશે
એમ જણાવી વિરમીએ ડીએ.

સુખાઈ-ચ પાગલી

૧૯૭૪-વિરાત ૨૪૪૪

ફાગણ સુદ ૧

લી૦

અધ્યાત્મ જ્ઞાનપ્રસારક મહાજ.

મહાચક્રોનો ઉપકાર.

નિવેદનમાં જણાવ્યા મુજબ આ ગ્રન્થના પ્રગટાર્થે નીચે જણાવેલ દ્રવ્યરૂપાય મળી છે તે માટે તે આપનારા અને અપાવનારાઓની ઉપકાર સાથે નોંધ લેવામાં આવે છે; તેઓની ક્રમાઈનો આવા સદ્જ્ઞાનના પ્રગટાર્થે થયેલા વ્યય માટે તેઓને ધન્યવાદ ઘટે છે.

૨૫૦) શેઠ ઉત્તમચંદ હરીચંદ-મહેસાણાવાલા તરફથી.

૧૨૫) શેઠ કાલીદાસ માનચંદ-મહુડીવાલા તરફથી.

૧૦૦) ભોજક લાલચંદ ડોસાભાઈ-મહેસાણાવાલા તરફથી.

(સાણુંદથી નીચે જણાવેલા ગ્રહસ્થો તરફથી મદદના આબ્યા.)

૫૦) શ્રી સાગરગચ્છના જ્ઞાનખાતામાંથી હા. શેઠ ચતુરભાઈ કર-શનદાસ તરફથી.

૩૦) મહેતા રાયચંદભાઈ રવચંદભાઈ.

૩૦) મહેતા શાન્તીભાઈ જેસંગભાઈના પુત્ર લોગીલાલને ત્યાં પુત્ર જન્મ પ્રસંગે.

૧૭) મહેતા દેવચંદ ઠાકરશી.

૧૭) મહેતા ગફલભાઈ સાંકળચંદ.

૧૬) મહેતા કરશનભાઈ નાગજીભાઈ હા. ચતુરભાઈ.

૧૫) ગાંધી મોહનલાલ ખેમચંદના પત્ની સમરતના સ્મરણાર્થે હા. મોહનલાલ.

૧૫) મહેતા છગનલાલ ખેમચંદ.

૧૦) શાહ. છગનલાલ દોલતરામ હા. ચુનીલાલ.

૧૦) મહેતા મલુકચંદ દેવચંદની વીધવા બાઈ રૂપાળી.

૧૦) મહેતા ત્રીકમલાલ લલુભાઈ

૧૦) મહેતા જીવરાજ હઠીસંઘ.

૧૦) દોસી લલુભાઈ મગનલાલ.

- ૭) શાહ. આચારામ વેલાભાઈ.
 ૫) મહેતા જસંગભાઈ હઠીસ બ.
 ૫) શાહ. પરચોતમ મહુકચંદ.
 ૫) બાઈ પૂરી-ગાંધી હીરાચંદ જસરાજના વિધવા ઓગત

૨૬૨

કુલ ૩. ૭૩૭ મળ્યા છે કાગળની મોંઘવારીને લીધે ખરચ ૩ ૩) કિપર આબુ છે

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી ગ્રન્થમાળામાં પ્રગટ થયેલા ગ્રન્થો.

૧. ક ભજન સંગ્રહ ભાગ ૧ લો.	પૃષ્ઠ	૨૦૦	૦-૮-૦
૧. અધ્યાત્મ વ્યાખ્યાનમાળા.	૨૦૬	૦-૪-૦
૨. ભજનસંગ્રહ ભાગ ૨ જો.	૩૩૬	૦-૮-૦
૩. ભજનસંગ્રહ ભાગ ૩ જો.	૨૧૫	૦-૮-૦
૪. સમાધિ શતકમ્.	૩૪૦	૦-૮-૦
૫. અનુભવ પચ્ચિશી.	૨૪૮	૦-૮-૦
૬. આત્મપ્રદીપ.	૩૧૫	૦-૮-૦
૭. ભજનસંગ્રહ ભાગ ૪ થો.	૩૦૪	૦-૮-૦
૮. પરમાત્મદર્શન.	૪૩૨	૦-૧૨-૦
૯. પરમાત્મજ્યોતિ	૫૦૦	૦-૧૨-૦
૧૦. તત્ત્વચિંદુ.	૨૩૦	૦-૪-૦
૧૧. ગુણાનુરાગ. આવૃત્તિ બીજી	૨૪	૦-૧-૦
૧૨-૧૩ ભજન સંગ્રહ ભાગ ૫ મો તથા
જ્ઞાનદીપિકા.	૧૬૦	૦-૬-૦
૧૪. તીર્થયાત્રાનું વિમાન. (આવૃત્તિ બીજી)	૬૪	૦-૧-૦
૧૫. અધ્યાત્મ ભજન સંગ્રહ.	૧૬૦	૦-૬-૦
૧૬. ગુરુબોધ.	૧૭૨	૦-૪-૦
૧૭. તત્ત્વજ્ઞાન દીપિકા	૧૨૪	૦-૬-૦
૧૮. ગહુલી સંગ્રહ....	૧૧૨	૦-૩-૦
૧૯-૨૦. શ્રાવકધર્મસ્વરૂપ ભાગ ૧-૨....
(આવૃત્તિ ત્રીજી)....	૪૦-૪૦	૦-૧-૦
૨૧. ભજન પદ સંગ્રહ ભાગ ૬ ઠો.	૨૦૮	૦-૧૨-૦
૨૨. વચનામૃત.	૩૦૮	૦-૧૪-૦
૨૩. યોગદીપક.	૨૬૮	૦-૧૪-૦
૨૪. જૈન ઐતિહાસિક રાસમાળા.	૪૦૮	૧-૦-૦
૨૫. આનન્દધન પદસંગ્રહ ભાવાર્થ સહિત.	૮૦૮	૨-૦-૦

૨૬ અધ્યાત્મ શાન્તિ (આવૃત્તિ બીજી)	...	૧૩૨	૦-૩-૦
૨૭ કાવ્યસ ગ્રંથ ભાગ ૭ મો....	૧૫૬	૦-૮-૦
૨૮. જૈનધર્મની પ્રાચીન અને અર્વાચીન સ્થિતિ		૯૬	૦-૨-૦
૨૯. કુમારપાલ ચરિત્ર (હિંદી)	૨૮૭	૦-૬-૦
૩૦-૩૪. સુખસાગર ગુરૂગીતા.	...	૩૦૦	૦-૪-૦
૩૫. પદ્મવ્ય વિચાર	...	૨૪૦	૦-૪-૦
૩૬. વિજયપુર વૃત્તાત.	.	૯૦	૦-૪-૦
૩૭. સાળરમતી કાવ્ય.	..	૧૦૬	૦-૬-૦
૩૮ પ્રતિજ્ઞાપાલન...	.	૧૧૦	૦-૫-૦
૩૯-૪૦-૪૧ જૈનગચ્છમત પ્રગ. ધ. સ ધપ્રગતિ. જૈનગીતા		૧-૦-૦	
૪૨. જૈન ધાતુપ્રતિમા લેખ સ ગ્રંથ	૧-૦-૦	
૪૩ મિત્રમૈત્રી.	૦-૮-૦	
૪૪. શિષ્યોપનિષદ	.	૦-૨-૦	
૪૫ જૈનોપનિષદ	૪૮	૦-૨-૦
૪૬-૪૭ ધાર્મિક ગદ્યસ ગ્રંથ તથા પત્ર સંદુપદેશ			
ભાગ ૧ લો	---	૬૭૬	૩-૦-૦
૪૮ ભજનપદ સ ગ્રંથ ભાગ ૮ મો	૩-૦-૦	
૪૯ કર્મયોગ
૫૦-૫૧ શ્રીમદ્ દેવચંદ્ર ગ્રંથસ ગ્રંથ પ્રથમભાગ-દ્વિતીયભાગ ,			

નિચલા સ્થળે પુસ્તકો વેચાણ મળે છે.

મુળાઈ, પાંચધુળી. બુકસેલર—મેઘલ હીરલ

,, ચ પાગલી. અધ્યાત્મ જ્ઞાન પ્રસારક મ હળ

પાદરા વડીલ મોહનલાલ હીમચંદ

શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડલ.

(સ્થાપન-જ્ઞાનપંચમી-વીર સંવત્ ૨૪૩૫.)

જો તમારે તત્ત્વજ્ઞાનના ઉત્તમ સિદ્ધાંતો, સરસ્વ અને પ્રિય શૈલીમાં સમજવા હોય અને પોતાનું હૃદય નિર્મળ બનાવવું હોય, તો મંડળ તરફથી પ્રગટ થયેલી

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી અન્યમાળા અવશ્ય વાંચો.

મજકુર અન્યમાળામાં નીચેના અન્યો પ્રગટ થયેલ છે, જે વાંચી, મનન કરી, તમારા આત્માને ઉચ્ચ શ્રેણિએ ચઢાવો. ઉત્તમ અન્યો એજ અપૂર્વ સત્-સંગ છે. ખચીત આ અન્યોના મનનથી ઘણું જાણવા અને મેળવવા પામશો. ગુરૂશ્રીની લેખનશૈલી-મધ્યસ્થદષ્ટિવાળી હોવાથી, દરેક ધર્માવલંબીઓ તેને પ્રેમ-પૂર્વક વાંચે છે. દરેક અન્યોમાં અધ્યાત્મજ્ઞાન અને તત્ત્વજ્ઞાન સંબંધી વિવેચન છે.

વૈરાગ્ય, ઉપદેશક, અને બોધક, પદો-ભજનો તે તે વિષયમાં લીનતા કરી નાખે છે. દરેક પદોનો સાર વિચારણીય છે. અનેકાન્તદષ્ટિથી હૃદયની વિશાળતા-પૂર્વક અને પ્રિય તથા પથ્યવાણીથી વાચકોના હૃદયને ઉત્તમ કરી શકાય છે અને તે મુજબ આ અન્યો છે.

માત્ર વાચકોના હિતાર્થે, ઉદાર ગૃહસ્થોની સહાય વડે કોઈ પણ અન્ય પ્ર-કાશક મંડળ કરતાં ઓછામાં ઓછી કિંમત રાખવાની પહેલ આ મંડળેજ કરી છે, ઓછી કિંમત છતાં છપાઇ-કાગળ-પંધાઇ વગેરે કામ સુંદર થાય છે, તદુ-પરાંત વધુ પ્રચારાર્થે પ્રભાવના, વિદ્યાર્થીઓને ઇનામ અને ભેટ આપનાર માટે વધુ નકલો મંગાવનારને (શીલીકમાં હોય તો) બની શકતી ઓછી કિંમતે આપવામાં આવે છે.

જેઓને પ્રગટ થઇ ચુકેલા અને થવાના અન્યો પૈકી કોઈપણ અન્યો પોતાના મુરબ્બી કે સ્નેહી અને ઉપકારીઓના સ્મરણાર્થે પ્રગટ કરવાને ઇચ્છા હોય તેમને તે મુજબ મંડળ સગવડ કરી આપે છે.

પત્રવ્યવહાર—મુખાઈ અંપાગવી. વ્યવસ્થાપક—અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્ર-સારક મંડળ નેગ કરવો.

પ્રસ્તાવના.

શ્રી ભજનપદ્ય સંગ્રહ આકાશ ભાગમાં મુખ્યતાએ અધ્યાત્મજ્ઞાન, સેવા-ધર્મ, ભક્તિ, ઉપાસના, વૈરાગ્ય, નીતિ, સદાચાર, હાનિકાંક રીનાજ નિષેધ, કર્મયોગ પ્રવૃત્તિ, આત્મસુધારણા, શિષ્ય સુધારણાત્રિતિ, શુદ્ધપ્રેમ દ્વારા આત્માનુધ્યાન, પ્રભુ સ્તુતિયોગ વગેરે વિષયોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે, કેટલાક આધ્યાત્મિક વિષયોના ભજનો, પદો તો સ્તુતિયોગે ઉદ્ગાર રૂપે નીકળ્યા છે, અને કેટલાક પ્રસંગવશાત્ રચાયા છે વૈરાગ્ય ભક્તિ એવા વગેરેના પદોમાં પણ એ બે પ્રકાર અવરોધવા આધ્યાત્મિક વિષયમાં સર્વ પ્રકારના અધ્યાત્મજ્ઞાનનો સમાવેશ થાય છે, અધ્યાત્મજ્ઞાન યાને બ્રહ્મજ્ઞાન, પરમાત્મજ્ઞાન, આત્મજ્ઞાન સમાન વિશ્વમાં અન્ય કોઈ જ્ઞાન મહાન નથી, જૈન શાસ્ત્રોમાં વેદાન્ત શાસ્ત્રોમાં, મુસલમાનોના, સુશીમતમાં, બૌદ્ધોમાં, પારસીઓના શાસ્ત્રોમાં, અને બાઇબલમાં પણ અધ્યાત્મજ્ઞાનને મહાન પદ આપવામાં આવ્યું છે મન, વાણી અને પચ પ્રકારના શરીરથી વાત્રુ પ્રકારના શરીરના ધર્મથી ભિન્ન એવા આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપને અનુભવવું અને આત્માનન્દ પ્રાપ્ત કરવો, પરમાત્માનુ શુદ્ધ સ્વરૂપ અનુભવવું, અને પરમાત્માનો અનંત આનંદ પ્રાપ્ત કરવો, એ સમાન અન્ય કોઈ પ્રાપ્ત કરવા યોગ્ય નથી સર્વ પ્રકારના અસ્તારોમાં મનુષ્યાવતારની શ્રેષ્ઠતા છે, આર્થક્ષેત્ર અને આર્થ મનુષ્યની શ્રેષ્ઠતા છે તેમાં પણ ધર્મની પ્રાપ્તિની દુર્લભતા છે તેમાં પણ અધ્યાત્મજ્ઞાન અને અધ્યાત્મ ધર્મની પ્રાપ્તિની દુર્લભતા છે અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યા વિના મોહ, માયા, અજ્ઞાન, ક્રોધ, દુષ્કાર, શોક વગેરેનો નાશ થતો નથી અધ્યાત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિથી જ આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે, તે આનંદ ખરેખર ઇન્દ્રિય, ચક્રવર્તિ, ગેડ વગેરેની પદ્ધતિઓ પ્રાપ્ત થવાથી મળતો નથી બાહ્યાવરણથી ગુરૂની કૃપાથી અધ્યાત્મ જ્ઞાનપર પૂર્ણ રૂચિ પ્રગટી છે તેથી આત્મધ્યાન વગેરેમાં પૂર્ણ પ્રેમ પ્રગટ્યો છે આત્માના ગુણો પ્રાપ્ત કરવાનો જ પ્રેમ તે શુદ્ધ પ્રેમ છે આત્માપર શુદ્ધ પ્રેમ પ્રગટ્યા વિના કર્મના આવરણો ખસતા નથી અને મમ્મકલ્પ-જ્ઞાન-ચારિત્રની પ્રાપ્તિ થતી નથી કામ

વાસના, વિષયવાસના, ભોગમાં મુચ્છા વિગેરેનો જે રાગ કહેવાય છે તે અશુદ્ધ પ્રેમ છે અને દેવગુરુધર્મ પર તથા આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપનો રાગ છે તે પ્રશસ્ય-રાગ પ્રશસ્ય પ્રેમ, શુદ્ધપ્રેમ કહેવાય છે એવી માન્યતાએ અમોએ શુદ્ધ પ્રેમની આવશ્યકતાને અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રતિ ઉપયોગી ઠરાવી છે. આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ એજ કવનોમાં મુખ્ય ધ્યેય કેન્દ્ર છે અને તેનાં સાધનો તરીકે મુખ્ય અધ્યાત્મજ્ઞાન છે. ગુરુસેવા, ગુરુભક્તિ, શુદ્ધપ્રેમ, કર્મયોગ વિના અધ્યાત્મસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થતી નથી. અધ્યાત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ માટે પ્રથમ તો અધ્યાત્મજ્ઞાની ગુરુ મહારાજની સેવા કરવી પડે છે. ગુરુપર શુદ્ધ પ્રેમ ધારણ કરવો પડે છે. વિષયવાસના વિગેરેના અશુદ્ધ પ્રેમને શુદ્ધ પ્રેમ સ્વરૂપમાં ફેરવવો પડે છે. આત્માની શુદ્ધતા કરવા માટે સેવા-ભક્તિ-ઉપાસનાનું આલંબન કરવું પડે છે, ગુરુને સ્વાર્પણબુદ્ધિએ સેવવા પડે છે. એ પ્રમાણે પ્રવર્તતાં ગૃહાવાસમાં અને ત્યાગાવસ્થામાં સ્વાધિકારપ્રમાણે નિર્લેપ રહીને કર્મયોગની પ્રવૃત્તિ કરવી પડે છે. સ્વાધિકારે-સર્વ કર્તવ્ય કર્મો કરીને આત્માની શુદ્ધતાના ધ્યેયાર્થે આત્મોપયોગને ધારણ કરવો પડે છે. સંસારી જીવો સાથે શુદ્ધ પ્રેમ, નિષ્કામ ભાવ, ઉદારભાવ-પરમાર્થ-વૃત્તિ આદિ ગુણોને ધારણ કરી વર્તવું પડે છે. આ પ્રમાણે વર્તન કરવાથી કર્મયોગની કસોટીએ કસાઈને ગુરુકૃપા બળે અધ્યાત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરવી પડે છે અને અધ્યાત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરીને આત્માના-બ્રહ્મના સ્વરૂપમાં લયલીન થવું પડે છે ત્યારે પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ થાય છે. જેનાપર શ્રી સદ્ગુરુની પૂર્ણ કૃપા હોય છે તેને અધ્યાત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ માટે આત્મજ્ઞાની ગુરુના પૂર્ણ શ્રદ્ધાળુ અને સર્વ સ્વાર્પણકારક બુદ્ધિવાળા શિષ્ય થવું પડે છે. ગુરુના પ્રેમી શિષ્યો અધ્યાત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરી શકે છે. સદ્ગુરુના શિષ્યો કેવા પ્રકારના હોવા જોઈએ તેનું શિષ્યોની કસોટીએ કરાતી પરીક્ષાની હૃદય-ભાવનાનું અનેક સ્થળે કાવ્યરૂપે વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે. એવી ઉત્તમ વર્ણન કરેલી શિષ્યદશાને પ્રાપ્ત કર્યા વિના ભૂતકાલમાં કોઈને અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું નથી, વર્તમાનમાં થતું નથી અને ભવિષ્યમાં થનાર નથી. અતએવ શિષ્યધર્મ-સેવાધર્મ વગેરે ઉપયોગી બાબતોનું વર્ણન કરીને અધ્યાત્મજ્ઞાનમાં પ્રવેશ કરવાની સામગ્રીનો પરિપૂર્ણ વિવેક કરવામાં આવ્યો છે. જૈન શાસ્ત્રોમાં “ જ્ઞાન ક્રિયામ્યાં મોક્ષઃ ” એ સૂત્રને મુખ્યપદ આપવામાં આવ્યું છે. જ્ઞાન અને ક્રિયા એ બેથી મોક્ષ છે. જ્ઞાનયોગ અને કર્મયોગ એ બેની એકવાક્યતાના સંયોગથી મોક્ષ છે. જ્ઞાનયોગી અને કર્મયોગી એવા બે પ્રકારના યોગીઓમાં-

મુનિઓમાં અધ્યાત્મજ્ઞાન અને ક્રિયા એ બે હોય છે. ત્યાસુધી શરીર છે ત્યાસુધી જીવનમુક્તાવસ્થામાં પણ જ્ઞાનની સાથે ક્રિયા હોય છે. શારીરિક ક્રિયા, માનાસિક ક્રિયા, વાચિક ક્રિયા-આત્મિક્રિયા વગેરે ક્રિયાના અસખ્ય બેદો છે

સર્વ પ્રકારની નિત્ય નૈમિત્તિક ક્રિયાઓમાં અધ્યાત્મજ્ઞાન વિના નિર્મળતા-નિર્લેપતા આવતી નથી માટે આત્મજ્ઞાનની-અધ્યાત્મજ્ઞાનની મુખ્યતા વર્ણવવામાં આવી છે જૈન શાસ્ત્રોમાં અધ્યાત્મજ્ઞાન સંગ્રહી ઘણું વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે જૈન શાસ્ત્રોમાં માલપુઆમાં ઘીની પેઠે અધ્યાત્મજ્ઞાન તરવરી રચ્યું છે. જૈનધર્મનાં મુખ્ય પિરતાણીશ આગમોમાં-તત્ત્વાર્થમૂલમાં પૂર્વાચાર્યોના બનાવેલા અનેક આધ્યાત્મિક ગ્રન્થોમાં અધ્યાત્મજ્ઞાનરૂપ ગંગા નદીનો પ્રવાહ વહ્યા કરે છે તેથી તે તે આધ્યાત્મિક શાસ્ત્રોમાં જેઓ કુળદ્રી મારે છે, તેઓ નિર્મલ બને છે જૈન આધ્યાત્મિક શાસ્ત્રોનો મોટો ભાગ અમારા વાંચનામાં આવ્યો છે તેમજ ઋગૂવેદ-યજુર્વેદમાંનાં આધ્યાત્મિક જે જે બ્રહ્મબ્રાહ્મના સૂત્રા આવે છે તે અમારા વાંચનામાં આવેલ છે ઉપનિષદોમાં દય ઉપનિષદો, અઘ્ઠાનીશ ઉપનિષદો, બાવન ઉપનિષદો અને એકમો આઠ ઉપનિષદોનું વાચન, મનન, ઋરણુ કરવામાં આવ્યું છે મહાભારતમાંના આધ્યાત્મિક વિષય, વેદાન્તમૂત્રોનો (બ્રહ્મમૂત્રોનો) આધ્યાત્મિક વિષય વાચનામાં આવ્યો છે ભગવદ્ગીતાની અનેક ટીકાઓનું વાચન-ઋરણુ-મનન કરીને તેના આધ્યાત્મિક વિષયનો અનુભવ કર્યો છે યોગવામિષ, નિચારસાગર, મુક્તિપ્રકાશ દાસમોધ, કમીરકૃત મર્વ પુસ્તકોનું અનેક વખત વાચન-મનન કરનામાં આવ્યું છે. દરેક દર્શનના યોગના ગ્રન્થોનું અનેક વખત વાચન-પરિશીલન કરનામાં આવ્યું છે ડુગન, બાધગત, જરથોસ્થના આધ્યાત્મિક વચનોનું અનેક વખત વાચન-મનન-પરિશીલન કરવામાં આવ્યું છે આધ્યાત્મિક ગ્રન્થો અને યોગના ગ્રન્થો પ્રાપ્ત મોટા ભાગે જેટલા હપાછને સર્વ ધર્મવાળાઓના બહાર પડ્યા છે તે સારી રીતે વાંચ્યા છે અને તેમાંથી ઘણી બાબતોને ધ્યાન કરી જાનુમતી છે આધ્યાત્મિક જ્ઞાનના ગ્રંથોનું યોગના અનેક ગ્રન્થોનું મનન-રમણુ નિદિધ્યાસન કરીને પશ્ચાત્ તેને હૃદયમાં આદાદ દૃષ્ટિએ અનેક નયોની અપેક્ષાએ પચાવવા સખ્ત પ્રયત્ન કર્યો છે દરેક દર્શનોની માન્યતાઓનો જૈન દર્શનમાં કેવી રીતે કષ્ટ અપેક્ષાએ અમાવેડ ચાલે છે, તેનો અનુભવ કરવામાં યથાશક્તિ પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે અને હલુ શરીર હને ત્યા સુધી કરાગે અને જેટલું બનશે તેટલું ધ્યાન અમાનિ દાગ અનુભવ્યું અને અનુભવાગે પૂર્વભવના સમ્કારથી બા ભવમાં અધ્યાત્મ

જ્ઞાન અને યોગજ્ઞાન પર પૂર્ણ શ્રદ્ધા થઈ છે તેમજ અન્ય સેવા, ભક્તિ, ઉપાસના, કર્મયોગ પ્રવૃત્તિ પર પણ પૂર્ણ શ્રદ્ધા પ્રેમ પ્રગટયો છે, અને ભવિષ્યમાં શુદ્ધ કૃપાએ વિશેષ અનુભવ થશે. દ્રવ્યાનુયોગના જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરવામાં જૈનાગમોના અવિરૂદ્ધ પણે પૂર્ણ પ્રેમથી મનન નિદિધ્યાસન થયું અને થાય છે. આ પ્રમાણે આત્માની મનુષ્ય ભવમાં આધ્યાત્મિક જીવનયાત્રા તથા બાહ્ય સેવાયાત્રા વિગેરે યાત્રાઓ થાય છે, અને તે યાત્રાઓમાં સહેજે તથા આવશ્યક સેવાધર્મની દૃષ્ટિએ અન્યો લખાય છે તથા આધ્યાત્મિક પદોની રચના થાય છે. તેમાં જે ગુણાનુરાગી જનો હોય છે, તેઓને પદો વગેરેમાંથી સાર અહણ કરવામાં અત્યંત રસ પડે છે અને જેઓ દોષદૃષ્ટિના પૂજારીઓ છે, તેઓ તો અવળીદૃષ્ટિથી સવળાને પણ અવળું દેખે છે. જ્ઞાનીઓ કહે છે કે જ્યાં સુધી સત્યનો ઉપાસક કોઈ બનતો નથી, ત્યાં સુધી તે સત્યને ગ્રહી શકતો નથી. કેટલાક મનુષ્યો તો અધ્યાત્મજ્ઞાનના અશ્રિય વાળા હોય છે તેમાં પણ વિશેષજે હોય છે કે તે સન્ત મહાત્માઓના કષ્ટો હોય છે તેથી તેઓને અધ્યાત્મજ્ઞાનનો અગર કોઈ બીજો વિષય સારો હોય છે તો પણ તેઓને તે અવળો પરિણમે છે. જે ધર્મમાં અધ્યાત્મજ્ઞાન નથી તે ધર્મ માનો કે સર્વત્ર દુનિયામાં એક વખત ફેલાઈ ગયો હોય તો પણ તે અંતે શુષ્ક થઈ નષ્ટ થઈ જાય છે. જૈન સિદ્ધાન્તોમાં કહેલા નયોની અપેક્ષાઓનું મનન તથા તેનો અનુભવ કરીને અમોએ આત્માનું ધ્યાન ધરી પશ્ચાત્ ઉદ્ધારરૂપે આધ્યાત્મિક પદોને બહાર પ્રકાશ્યાં છે. જૈન શાસ્ત્રોનો-જૈન અન્યોનો અનુભવ પ્રાપ્ત કરીને અમોએ અન્ય ધર્મીઓના હૃદયને અન્યોને વાંચી તેઓને સ્યાદાદ સમ્યક્ત્વ દૃષ્ટિ બળે સમ્યગ્ રૂપે હૃદયમાં પરિણમાવ્યા છે. નંદિસૂત્ર વગેરે જૈનાગમોમાં કહ્યું છે કે સમ્યગ્દૃષ્ટિ જૈનોને મિથ્યાત્વીનાં રચેલાં ધર્મશાસ્ત્રોને પણ સમ્યક્ત્વ રૂપે પરિણમાવવાની શક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે. તેવી સમ્યગ્દૃષ્ટિના બળે અમોએ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ્વર આદિ અનેક દેવોને સ્યાદાદદૃષ્ટિના રૂપે ઘટાવ્યા છે અને આત્મામાં સર્વ દેવોને દેવીઓને અનેક રૂપોમાં ઘટાવ્યાં છે, તેનો આત્મજ્ઞાની વાચકોને સારી રીતે અનુભવ આવશે. જૈન સ્યાદાદાધ્યાત્મસમ્યગ્દૃષ્ટિની પ્રાપ્તિના યોગે અમોએ જૈન આધ્યાત્મિક શાસ્ત્રોનાં સ્વરૂપને ગુર્જર ભાષામાં ઉતારી અનેક જીવોને લાલ આપવા અનેક અન્ય રચના દ્વારા પ્રયત્ન કર્યો છે તેથી ગુણાનુરાગી મનુષ્યોને સારી રીતે લાલ મળે એવો નિશ્ચય છે. ગુણોની ધૃષ્ટિવાળા વ્યક્તિદેષી પ્રતિસ્પર્ધિયોને-દોષદૃષ્ટિયોને તો પાણીમાંથી પૂરા કાઢવાની પેઠે સવળું પણ અવળું પરિણમે છે તેથી તેઓ જવાસાની પેઠે સૂઝાય છે, અને જ્ઞા-

નાવરણીયાદિ કર્મની પરપરા વધારીને સસારમા અનેક અવતારો ગ્રહે છે એમાં આશ્ચર્ય નથી અધ્યાત્મજ્ઞાન પાસા જેવું છે, પરંતુ તેની માત્રા કરવામાં આવે અને તેના અધિકારીઓ વિધિ પ્રમાણે વાપરે છે તો તેથી તેઓની આત્મશક્તિઓમાં વૃદ્ધિ થાય છે, પરંતુ અનધિકારીઓને તો તે અનુપયોગી કે જે મનુષ્યો આસન્નભવ્ય છે અને ગુરૂના પૂર્ણ શ્રદ્ધાણુ, ગુરૂના વિચારોના શૂને આચારોની મૂર્તિયોરૂપ છે ગુરૂના ઉપદેશોના આશયોને પરિપૂર્ણ બલુનારા છે તેઓ ગુરૂના આધ્યાત્મિક જ્ઞાનના આશયોને ગ્રહણ કરીને આત્માને સમ્યક્ષણે દેખી શકે છે પરંતુ નારિતક નશુગ તો તેની જંધ પણ પ્રાપ્ત કરવા શક્તિમાન થતા નથી.

શ્રી આનંદધન પદભાવાર્થ સમ્રઢમાં અમોઝે અધ્યાત્મજ્ઞાનની ઉપયોગિતા સબધી ધણુ લખ્યું છે તેથી તેનું અત્ર વિગેષ વિવેચન કરવામા આવતું નથી. આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિએ શ્રીમદ્ આનંદધનની ગૈલીને અનુસરીને આત્માને પુરૂષનુ રૂપક આપીને તથા જ્ઞાનપારણિતિ-દર્શનપરિણિતિ-સુમતિ અનુભવ દૃષ્ટિ-ચેતના દૃષ્ટિ વગેરેને શ્રીના રૂપકો આપીને પરમ્પર પાત્રોના વાર્તાવાપ વગેરે દર્શાવ્યો છે તે વાચકોના ખ્યાલમાં આવશે આત્માને કૃષ્ણ, મહાદેવ, વિષ્ણુ, બ્રહ્મા, રામ વગેરે નામો આપવામા આવ્યા છે અને આત્માની જ્ઞાનપરિણિતિ-આનંદ-રમણતા પરિણિતિ વગેરેને રાધા-સીતા-પાર્વતિ-સતસ્વતી વગેરે રૂપકો આપીને આ પ્રથમા અનેક ઠેકાણે તેનું વર્ણન કરવામા આવ્યું છે આધ્યાત્મદૃષ્ટિએ અમોઝે ભગ્નમગ્રહના પહેલા ભાગવી તે આઠ ભાગ પર્યંત અધ્યાત્મ વિષયમા તેવા પાત્રોનાં રૂપકાથી અધ્યાત્મ વિષયને વર્ણવ્યો છે અધ્યાત્મ પાત્રોમાં આત્મા અને તેની શ્રી શુદ્ધ ચેતના શુદ્ધ પરિણિતિ-સુમતિ વગેરેમા જે પ્રેમ વર્ણવ્યો છે તે શુદ્ધ પ્રેમ જણવો જાણ વિષયમાં ભટકતી શક્તિઓને આત્મામાં રિયર કરવા માટે અને વિષયની વાસનારૂપ વિષયો નાશ કરવા માટે આત્માપર અને જ્ઞાન, દર્શન યાત્રિ પરિણિતિ પર પ્રેમ કરનાનું બતાવ્યું છે તે શુદ્ધ પ્રેમ જણવો પરમાત્માની ભક્તિમાં શુદ્ધ પ્રેમની જરૂર છે અશુદ્ધ પ્રેમથી અનેક કર્મો બધાય છે અને તેથી ચોરાવી-ચાખ જીરોનિમા નારવાર ભટકતું પડે છે માટે પાંચ ઇન્દ્રિયના ત્રેવીસ વિષયોમાંથી તથા નામમાંથી તથા શરીરમાંથી ગમભાવ ટળે, દેહાધ્યાસ ટળે અને ચ્વય આત્મા બ્રહ્મ છે એમ અનુભવ થાય તે માટે આધ્યાત્મિક પાત્રોદ્ધારા શુદ્ધ પ્રેમનું વર્ણન કરી ઉપયોગિત્વ જણાવ્યું છે આત્મા ૧૦ પરિપૂર્ણ પ્રેમરૂપિ પ્રગટતા મેગક અમ્યત્વની પ્રાપ્તિ થાય છે દેવ,

ગુરુ, ધર્મપર આત્માપર પ્રેમ પ્રગટ્યા વિના કદી સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ મધ્ય નથી, થતી નથી અને ભવિષ્યમાં થશે નહીં. આત્માપર પૂર્ણ પ્રેમ પ્રગટવાથી આત્માની શોધ માટે સદ્ગુરુની આવશ્યકતા સ્વીકારવી પડે છે અને આધ્યાત્મિક ગ્રંથોની આવશ્યકતા સ્વીકારવી પડે છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનનાં લક્ષ્યોને-પદોને વાંચતી વખતે ગુરુગમની ખાસ જરૂર પડે તેમ છે. કર્તાના આશયોનો પૂર્ણ અનુભવ લીધા વિના અધ્યાત્મજ્ઞાનનાં પદોમાં ઉઝા ઉતરી શકાતું નથી અને તેમજ વાંચતાં અનેક સ્થળે શંકાઓ રહે છે, જોન આધ્યાત્મિક શાસ્ત્રોનો અને અન્ય દર્શનીય આધ્યાત્મિક શાસ્ત્રોનો પરિપૂર્ણ અનુભવ પ્રાપ્ત કર્યો છે, એવા અધ્યાત્મજ્ઞાનીઓની પાસેથી જે અધ્યાત્મ પદોમાં સમજણ ન પડે તેનો અનુભવ લેવો—અધ્યાત્મજ્ઞાનના પદોમાં પત્ર ૫૮૫ માં.

...સંતો સત્ વતલાલુંરે કે જેવું સમજું તેવું તેવું ગાવું. એ હૃદીગવાળું વિષયવાળું પદ આવેછે તેમાં આત્માને સર્વ વસ્તુરૂપે-દેવ દેવીઓ રૂપે વર્ણવેલો છે. શ્રીરામતીર્થસ્વામીએ એક આધ્યાત્મિક વિષયનું પદ બનાવ્યું હતું. રામતીર્થસ્વામીના નવ ભાગો જેણે વાંચ્યા હશે, તેને એ પદનો ખ્યાલ આવશે. રામતીર્થસ્વામીના આધ્યાત્મિક પદનો અમોએ એ પદરૂપે અનુવાદ કર્યો છે, પરંતુ જોનદષ્ટિએ તે પદ સત્ય સમજવું નહીં. તો પણ અનેકાન્ત દષ્ટિએ તે અનુવાદરૂપ પદના વિચારોને આત્મામાં અસ્તિનાસ્તિની અપેક્ષાએ ઘટાવી શકાય છે. કોઇ દષ્ટિએ આત્મા સ્વર્ગરૂપ છે, નરકરૂપ છે. ચંદ્રિરાજ લોકરૂપ છે. આત્મામાં અન્ય જગતના સર્વ પદાર્થોનો નાસ્તિ ધર્મ રહ્યો છે. આત્મા વિના બાકીનાં પાંચ દ્રવ્યો ગુણુપર્યાયો અનંતા છે અને તે અનંતાગુણુ પર્યાયો સહિત પાંચ દ્રવ્યરૂપ જગત છે તે આત્મામાં નાસ્તિરૂપે કશું છે, તેથી આત્માને કાલરૂપ મહાકાલમાં રાત્રીરૂપ દિવસરૂપ કહેવામાં આવ્યો છે. સર્વ ધર્મના જે ગ્રંથો છે તે પણ હવના જ્ઞાનપરિણુતિનાં અંશોરૂપ સર્વ શાસ્ત્રોને પણ ઉપચારે આત્મારૂપ કહ્યાં છે. અદ્વૈતવાદીઓ આત્માને એકાંતે સર્વરૂપ માને છે ત્યારે સ્યાંદ્વાદ શાસ્ત્રો અનેકાન્તપણે અસ્તિ નાસ્તિ આદિ અનેક અપેક્ષાઓને લઇ આત્મામાં સર્વને માની સર્વરૂપે ગુણુ ગુણી અભેદે તથા પર્યાયી તથા અસ્તિનાસ્તિ, પર્યાયોના અભેદે આત્મામાં સર્વને માને છે. આત્મા ચંદ્રરૂપ છે, સૂર્યરૂપ છે, સાગરરૂપ છે. સર્વ ધર્મના કર્તારૂપ છે ને પર્યાયોનો આત્મામાં અભેદ ઉપચાર કરીને અનેક નયોની અપેક્ષાએ રૂપકો ઘટાવ્યાં છે. અનેકાન્ત નયની અપેક્ષાએ કથંચિત્ સર્વ રૂપકો તે આત્મામાં તે અનુવાદરૂપ પદમાં ઘટા-

વેલા છે તે અનેકાન્ત દષ્ટિએ અનેકાન્તપણે સમજવાં પણ એકાન્ત સિદ્ધાંતરૂપે ન સમજવાં તે પદ્મા જે જે બાબતોરૂપે આત્મા સ્વયં છે એમ વર્ણવ્યું છે તે અનેક નયોની અપેક્ષાઓના જ્ઞાતા ગીતાર્થ અનુભવી વિના સ્વાદ્વાદશૈલીએ કથયિત્ ઘટાવી શકાય નહીં માટે અમોએ તે અનુવાદરૂપે ફક્ત રાખેલું છે અને તેમાં કર્તા તરીકે નામ પણ દાખલ કર્યું નથી છતાં અનેક નયોની અધ્યવસા યોની અસ્તિ ધર્મનો અને અનંત નાસ્તિ ધર્મનો આત્મામા સમાવેશ કરીને તથા અનંત અસ્તિધર્મને આત્મારૂપે કહીને તથા અનંત નાસ્તિ ધર્મને, ધર્મ અને ધર્મના અભેદે આત્મારૂપ કહીને ઘટાવી શકવાનો અમારો અનુભવ છે વાચકો તે પદને ઠાક ગીતાર્થ અધ્યાત્મજ્ઞાની તથા દ્રવ્યાનુયોગી ગીતાર્થ દ્વારા સમજે તો તે અનુવાદિક પદને સ્વાદ્વાદ અધ્યાત્મ સ્વરૂપમા ઘટાવી શકશે પુરાણોની કેટલીક બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ્વર દેવોની બાબતોને જૈન અધ્યાત્મ સ્વરૂપથી સમજાવવા માટે તે પદપર વિવેચન કરીને સમજાવી છે કેટલાક કહિન લાગે એવા પદોપર કેટલેક સ્થળે વિવેચન પણ કરનાર્થ આવ્યું છે તેના ગુણાનુસારી વાચકોને તૃપ્તિ આપવે

આધ્યાત્મિક વિષયમાં જેટલું બ્રહ્માડમાં અપેક્ષાએ તેટલું પિંડમાં એવો દુદ્ધતીનિયમ દર્શાવ્યો છે જેટલાં બ્રહ્માડમાં પદાર્થો છે તેટલાં સર્વે પિંડમાં છે તેથી બ્રહ્માડના સર્વ પદાર્થોને અપેક્ષાએ આત્મારૂપે કહીને તે રૂપ પોતે આત્મા છું એમ કથવામા આવે છે મર્વ દ્રવ્યનો અને તેના ગુણ પર્વાયો છે તે સર્વે ખરેખર આત્મજ્ઞાનમા ભાસવાથી જ્ઞાનગુણના પર્વાયો છે તેથી જ્ઞાન અને જ્ઞેયોનો અભેદ સંબધ ગણીને તે આત્મારૂપ છે એમ કહેવામા આવે છે અને તેથી અપેક્ષાએ સર્વ અસ્તિ નાસ્તિ પર્વાયરૂપ હું આત્મા છું એમ નયસાપેક્ષતાએ જ્ઞાનીઓ કહે છે આત્મા પોતે રામ છે આત્મા સ્વયં વિષ્ણુકૃષ્ણરૂપ છે અનંતકાલથી જે જે પર્વાયો થયા, થાય છે અને ભવિષ્યમાં અનંત પર્વાયો કે જે અસ્તિનાસ્તિરૂપ થશે તે સર્વને ઉપચારે વા અભેદ સંબધે કથયિત્ આત્મારૂપ કહેવામા અનેકાન્ત દષ્ટિએ વિરોધ આવતો નથી તે અપેક્ષાએ મર્વ પદાર્થરૂપ આત્મા કથયિત્ જ્ઞાનજેયની આદિ અનેક અપેક્ષાએ છે એમ અધ્યાત્મજ્ઞાનીઓ-દ્રવ્યાનુયોગી જ્ઞાનીઓ કહે છે વિશેષાવસ્થામા શ્રુતજ્ઞાનના અધિકારમાં એક પરમાણુમાં મર્વ વિશ્વનો સમાવેશ આવી અપેક્ષાએ કન્વામાં આવ્યો છે આત્માને અને કાન્ત નયની દષ્ટિએ ખુદરૂપ કથવામા આવ્યો છે અનેકાન્તરૂપીએ મુદ્ધ ગુણ પર્વાય રૂપ આત્માને ખુદ કહેવામાં તથા સામાન્યતઃ આત્માને ખુદ કહેવામાં આવે છે

કહ્યું છે કે—ખુદા હમેરા અજવ રંગીલા અગમરૂપ ધરનેવાલા અપ્પા પરમપ્પા અક્ષાઈ અકલકલા કરનેવાલા ખુદા. આત્મા તે પરમાત્મા છે. આત્મારૂપ પરમાત્માને અક્ષા ખુદા કહેવો. અનંત જ્ઞાન દર્શન આસ્ત્રિ સુખરૂપ રંગને ધારણ કરવાવાળો આત્મા છે. આત્મારૂપ ખુદા એર રંગવાળો છે અર્થાત્ દુનિયાના જડરંગથી આત્મારૂપે ખુદાનો રંગ ખુદા પ્રકારનો છે. આત્મારૂપ ખુદાનું અગમરૂપ છે. મનબુદ્ધિથી આત્માની ગમ પડતી નથી. અનુભવજ્ઞાનથી આત્મારૂપ ખુદાનો સાક્ષાત્કાર થાય છે. આત્મારૂપ ખુદાની અકળકળા છે. સર્વ પ્રકારની દ્રશ્યકળા-ઓથી ભિન્ન એવી આત્મારૂપ ખુદાની કળા છે. સર્વસમાતા, ઝસકી અંદર, નૂર વહે અપરંપારા, ષટ્કારકચક્રોકાધારક, ફલિલાસવ આધારા, ખુદા ॥ આત્મારૂપ ખુદામાં સર્વ દ્રવ્યગુણુ પર્યાયોરૂપ જેયોનો ભાસ થાય છે તેથી તે સર્વ તેઓનો કથંચિત્ આત્મામાં સમાવેશ થાય છે એમ કથવામાં આવ્યું છે. આત્મારૂપ ખુદામાં અન્વયી એવા સર્વ ગુણોનો અને પર્યાયોનો સમાસ થાય છે. આત્મારૂપ ખુદામાં ગુણુ પર્યાયોરૂપ ગુણુપર્યાય સૃષ્ટિનો ઉત્પાદ વ્યય થયા કરે છે. ભાસક ભાસ્ય દૃષ્ટિએ આત્મામાં જ્ઞાનજેયાભેદે સર્વ પદાર્થો તથા સર્વ સૃષ્ટિ વેદાન્તીઓ અનંત કોટિ અક્ષાડો કહે છે તે પણ સમાઈ જાય છે. આત્મામાં શુદ્ધ જ્ઞાનરૂપ અનંત નૂર વહ્યા કરે છે. આત્મારૂપ ખુદામાં ષટ્કારક છે તેથી ષટ્કારક ચક્રનો સ્વામીઆત્મા ગણાય છે. આત્મારૂપ ખુદા-અદ્વા સ્વયંકર્તા છે અને ગુણુપર્યાયોના કર્મરૂપ સ્વયં છે. આત્મારૂપ ખુદા કરણરૂપ છે અને તે સંપ્રદાનકારકરૂપ તથા અપાદનકારક રૂપ તથા અસંખ્ય પ્રદેશધારરૂપ પ્રકારક છે; તેથી તે ષટ્કારક ચક્રોનો ધારક કહેવાય છે. ષટ્ગુણુનું હાનિ વૃદ્ધિરૂપ ચક્ર અને ૫૩ વિભાગહાનિ વૃદ્ધિરૂપ ચક્રોનો સમયે સમયે ધારક આત્મારૂપ ખુદા છે તે પરમાત્મા છે એમ વિશેષાવશ્યક તત્ત્વાર્થસૂત્ર, કર્મત્રિત્થ, કર્મપયડી વગેરે ગ્રન્થોનો અનુભવ કરી અનુભવવું. આત્મા નિરંજન નિરાકાર અને વ્યક્તિની અપેક્ષાએ એક છે તેથી તે ફલિલાલ્લા કહેવાય છે. સર્વના આધારભૂત ખરેખર જ્ઞાનમાં સર્વ જેયો ભાસે છે તેની અપેક્ષાએ આત્મારૂપ ખુદા છે. આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશો છે. આત્માના એકેકે પ્રદેશમાં અનંત જ્ઞાન ગુણુ કહેલ છે તે એક સમયમાં ત્રણ કાલના પદાર્થોનો જાણવાની શક્તિ ધરાવે છે તો સર્વ પ્રદેશોનું તો શું કહેવું !!! આત્માના એક પ્રદેશમાં જે અનંતજ્ઞાન રહ્યું છે તેમાં સર્વ વિશ્વનો જેય પ્રકાશ થાય છે તેથી તે આધેયભૂત બનીને પ્રકાશે છે અને આત્માનું જ્ઞાન તે આધારભૂત થાય છે માટે જ્ઞાનમાં સર્વજેય પદાર્થોનો ભાસ થાય છે તે દ્રષ્ટિએ આત્મારૂપ ખુદા

અહીં સર્વ અનંત કોટિ પિંડરૂપ બ્રહ્માડિનો આધારભૂત ગણાય છે. આત્મારૂપ ખુદાને વસ્તુત નિરાકાર કહેવામા આવ્યો છે તે પણ અપેક્ષાએ છે વસ્તુત આત્માને પણ અસખ્ય પ્રદેશરૂપ આકાર તો છે, પરંતુ ચક્ષુએ જે પુદ્ગલના આકારો દેખાય છે તેના કરતાં આત્મારૂપ ખુદાનો આકાર છે ભિન્ન છે, અને અત્યંત સૂક્ષ્મ છે પરમાણ્વીય પણ અનંત ગુણ સૂક્ષ્મ છે તેથી આત્મારૂપ ખુદાને નિરાકાર કહેવામા આવ્યો છે આત્મારૂપ ખુદા છે તે શરીરમા સર્વ તત્ત્વમા તેલની પેઠે વ્યાપી રહેલો છે તેથી તે પિંડદષ્ટિએ વ્યાપક ગણાય છે તથા કેવલદષ્ટિએ બ્રહ્માડિ વ્યાપક ગણાય છે, પરંતુ આત્માનો હૃદયમા સાક્ષાત્કાર ત્રયમ થાય છે તેથી અપેક્ષાએ કહેવામા આવે છે કે આત્મા, હૃદયમા પ્રકાશે છે, આત્મા હૃદયમા ગ્યો છે હૃદયમા શોધવાથી આત્મારૂપ ખુદાની પ્રાપ્તિ થાય છે આ પ્રમાણે આત્મા રૂપ સુદાના પદમા સર્વ આધ્યાત્મિક દષ્ટિએ વર્ણન કરવામા આવ્યું છે. પત્ર ૬૯૨ માં આત્મારૂપ અલ્લા નુ પદ છે, તેમાં પણ આવી આધ્યાત્મિક નયદષ્ટિએ અર્થ અરિહતરૂપ પરમાત્માને અલ્લા કહી માનીને તેનું અનેકાન્તદષ્ટિએ સ્વરૂપ આલેખ્યું છે આત્મારૂપ અર્થે અરિહત ને અલ્લા એવા શબ્દથી સંબોધીને અનંત શુદ્ધ ગુણ પર્યાયમય આત્મારૂપ અલ્લાને વર્ણવ્યો છે શ્રી હરિગ્વિજયસૂરિ મહારાજે એસા જિન એસા જિન એસા જિન હે જાકો વડ રાજમેં ગમ હૈ એ પદમા અરિહતને બામા આદિમ ખુદા આદિ સ્વરૂપે સાપેક્ષ જ્ઞેન દષ્ટિએ વર્ણવ્યો છે, અને તેથી સ્યાદ્વાદદષ્ટિની મહત્તા જણાવી છે. અધ્યાત્મદષ્ટિએ આત્મા તો નયોની અપેક્ષાએ સર્વ દેવોનાં નામો અને દેવીઓના નામોરૂપે વર્ણવામા આવે છે, આત્માના સ્વરૂપને તથા આત્માના ગુણપર્યાય સ્વરૂપને કહેનારા અનેક ભાષાના અનેક સાંકેતિક નામોથી આત્માનું વર્ણન કરીને ચિત્તવૃત્તિને આત્મસંબુધ્ધ રાખવામા આવે છે એજ સર્વજ્ઞાનીઓનો મુખ્ય ઉદ્દેશ છે, તે ઉદ્દેશને કેન્દ્રભૂત ગણીને જૈનાગમવિરોધીપણે આત્મા ને અલ્લા રૂપે વર્ણવ્યો છે, તેનો જ્ઞેન ગીતાથો અનુભવ કરી શકે છે અને આત્માની શુદ્ધતા કરવા પરિપૂર્ણ ઉપયોગ ધારણ કરે છે આત્માનાં અનંત નામો પાડવામા આવે અને તેથી આત્માના શુદ્ધોપયોગમા રહેવાનું જ્ઞેય તો અનેક ભાષામાં અનંત નામો જ્ઞેય તેથી કોઈ જાતનો વિરોધ આવતો નથી આત્માને આત્માની જ્ઞાનાદિ પરિણતિને પતિ-પત્ની રૂપ માનીને મિત્રરૂપ માનીને અનેક અધ્યાત્મજ્ઞાનીઓએ તેવાં પાત્રોને લોકાત્તર નવરમોવડે શણગાર્યો છે કે, જેથી લૌકિક નવરસના રસિકોને આત્માના રસના રસિક બનાવી શકાય. આવી દષ્ટિએ અધ્યાત્મજ્ઞાનીયો આત્માનું વર્ણન કરે છે

કૃષ્ણ, રામ, પાંડવ, કૌરવ વગેરે પાત્રોને અધ્યાત્મદષ્ટિએ વર્ણવીને તેમાં મનુષ્યો-
નું ચિત્ત આકર્ષીને તેઓને બહારસ ચંપાડે છે. અધ્યાત્મજ્ઞાની ગોકુલભાર્ગવ નાનજી
ટંકારાવાળા આવી દષ્ટિએ આત્માને કૃષ્ણરૂપ માનીને ભગવદ્ગીતાના પાત્રોની
અપેક્ષાએ પણ આધ્યાત્મિક અર્થ છપાવવા પ્રયત્ન કરે છે. જૈનો આધ્યાત્મિક
જ્ઞાનમાં અગ્રગણ્ય છે, તેથી જૈન અધ્યાત્મજ્ઞાનીઓ વિશ્વના મનુષ્યોને આવી રીતે
આત્માના શુદ્ધ ધર્મનું સંમુખ કરવા આધ્યાત્મિક પદોના ઉદ્દગારો દ્વારા પ્રયત્ન
કરે છે. અધ્યાત્મજ્ઞાન વિના પ્રાયઃ મોટા ભાગે વિશ્વમાં પ્રવર્તતા ધર્મોના વિ-
ચારોમાં અને આચારોમાં મલિનતા આવે છે.

અધ્યાત્મજ્ઞાન વિના ભક્તિયોગમાં અને કર્મયોગમાં મલિન્ય પ્રગટે છે.
અધ્યાત્મજ્ઞાનરૂપ ચક્ષુ વિના મનુષ્યો અંધની પેઠે પ્રવૃત્તિ કરે છે અને મૂલ સિદ્ધાં-
તથી ચલિત થઈ અન્ય કુમાર્ગમાં ગમન કરે છે. અતએવ જૈન સ્યાદ્વાદ દષ્ટિએ
અધ્યાત્મજ્ઞાનનો પ્રચાર કરીને શ્રી વીરપ્રભુના વારસાનો હક્ક સર્વ જનોનો છે
એમ સિદ્ધ કરી બતાવ્યું છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનના પ્રકાશ વિના વિશ્વવર્તિ મનુષ્યોનો
હૃદયાંધકાર ટળવાનો નથી. અધ્યાત્મજ્ઞાનના પદોમાં-ભજનોમાં ઉત્તમ ભાવ
આવવો જોઈએ. શરીર સુંદર હોય, પરંતુ આત્મા વિનાતું શરીર શોભી શકતું
નથી. તદ્વત્ અધ્યાત્મ ભજનોના પદોના કાવ્યરૂપ શરીરમાં અધ્યાત્મજ્ઞાનરૂપરસ
જો વહે છે તો તેથી તેની વાસ્તવિક મહત્તા અવબોધાય છે. શેઠડીનો સાંઠો ગમે
તેવો સુંદર જાડો હોય, પરંતુ તે રસ વિના નકામો છે તેમજ અધ્યાત્મ ભજનોમાં
પદોમાં આંતર નાભિના ઉઠેલા જીવતા રસનો ઉલ્લેખ નથી, તે પણ પદો ભજનો
રસશુષ્ક બને છે. બાહ્યથી મનુષ્યને શણગાર્યો હોય અને તે આકારથી પણ સુંદર
હોય પરંતુ તેનો રજોગુણી તમોગુણી સ્વભાવ હોય છે તો તેની બાહ્યની શોભા
નકામી જાય છે તેની પેઠે અધ્યાત્મજ્ઞાનમાં ભજનોમાં પદોમાં અધ્યાત્મરસ છલ-
કાવવો જોઈએ. બાહ્યની શોભામાં કંઈ ન્યૂનતા હોય પરંતુ જો ભજનોમાં
પદોમાં ભાવ સુંદર હોય છે તો તેનું સ્વાભાવિક રીતે આકર્ષણ ગ્રહણ થાય છે.
અતએવ અધ્યાત્મજ્ઞાનરસિકોએ ભાવની અલૌકિકતા ગ્રહવા રસિક બનવું જોઈએ.
શબ્દાલંકાર વિનાના પરંતુ નાભિથી ઉઠેલા સરલ શબ્દોથી બાલક પોતાની માતાને
પોતાના પ્રેમમાં તદ્દીન કરી દે છે, તેમ અધ્યાત્મ જ્ઞાનીઓ નાભિથી ઉઠેલા ભાવમય
શબ્દોવડે અધ્યાત્મના ઉદ્દગાર બહાર કાઢીને લોકોને આકર્ષે છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનના
રસિકબનવા માટે પ્રથમ તો તેના પર અત્યંત રચિધારણું કરવી જોઈએ. દેહંપાતયામિ
વાર્કયંસાધયામિ. એનો પૂર્ણ નિશ્ચય હોવો જોઈએ. અધ્યાત્મજ્ઞાની ગુરૂપર પૂર્ણ

વિશ્વાસ તથા પૂર્ણ પ્રેમ ધારણ કરવા જોઈએ અધ્યાત્મજ્ઞાન છે તે ભાવચિતા-
મણિ છે તેની પ્રાપ્તિ કરાવી આપનાર શ્રીસદ્ગુરૂના પરીપૂર્ણ પ્રેમી બન્યા વિના
તેની કૃપાને પ્રાપ્ત કરી શકાતી નથી શ્રીમદ્ગુરૂની કૃપા વિના હૃદયમાં અધ્યાત્મજ્ઞાન
પરિણમતુ નથી.

સદ્ગુરુમત્તિ

શ્રીમદ્ગુરૂના પૂર્ણ પ્રેમી બનવામાં અનેક નિ નો આવે છે દુનિયામાં મદ્ગુરૂ
ન દેદા અને નિન્દેદા બન્ને સાથે હોય છે શ્રીસદ્ગુરૂપર શ્રદ્ધા ભેગવા માડિ છે કે
તુર્ત મદ્ગુરૂના પ્રતિપક્ષિઓ ભક્તની વા ગિળ્બની શ્રદ્ધા દેવવા અનેક પ્રયત્નો
કરે છે જિંમ વા ભક્ત પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે વર્તન કરે છે સ્વચ્છેદનો ત્યાગ
ઝ્યાં વિના ગુરૂની કૃપા મેળવી શકાતી નથી રાગદ્વેષનો ત્યાગ કરવો જોઈએ, સર્વત્ર
સમભાવ ગમ્ભવાં જોઈએ, એવા શબ્દોનો ભક્તો-ગિળ્બો અપકલ્પશામા દુરુપયોગ
કરે છે ક્ષાધના પર ગગદ્વેષ ન ધારવો જોઈએ એમ તો કૈનોઆક પણ બોલી
જાય છે પરંતુ રાગ દ્વેષનો કેની રીતે ત્યાગ કરવો તે કૈનોઆક જાણી શકતુ નથી,
તેની પેડે બોલવા માત્રથી કંઈ વળતુ નથી મદ્ગુરૂપર અને ધર્મપર પ્રથમ તો
રાગ ધારણ કરવો જોઈએ સદ્ગુરૂના પર ગગ ધારણ ઝ્યાં વિના ક્ષાધ જૂનકાલમાં
વીતગગ બન્યો નથી, બનતો નથી, બનને નહીં ગુરૂપર ગગ ન ધારવો તેમ દ્વેષ
ન ધારવો એમ બોલનારા અધકચરિયામૂઢજનો કયન ઝમિની નિપયો પર અત્ય-
ત રાગ ધારણ કરે છે અને ધર્મના પ્રદાતા સદ્ગુરૂ રાગ થડી બટથાય છે સ સાગ
બ્યનહાગમાં રાગ વિના એકલણ જેનો વીતતો નથી એના મૂઢજનો-રાગદ્વેષ કરવો
નહીં ” એ વાક્યનો ઉલટો અર્થ કરે છે ગુરૂપર પૂર્ણગગ-પ્રેમ થયા વિના અ-
ધ્યાત્મજ્ઞાન-ધ્વજજ્ઞાન પ્રાપ્ત થતુ નથી અને તે વિના પૈગમ્ય, સેના, નિષ્કામ ધર્મ
યોગ, આગ્નિ વગેરે ગુણો ખીલતા નથી અને તે ગુણો ખીન્યા વિના રાગાદિ
વ્યાપોનો સર્વથા નાશ થતો નથી, માટે પ્રથમ શ્રી સદ્ગુરૂતુ અવનબન ગ્રહી અ-
પ્રશન્ય રાગ દ્વેષનો ત્યાગ કરવા ને પ્રશન્ય ગગદ્વેષ મેનના જોઈએ દોટા કાટાથી
જાય તેની પેડે રાગથી રાગ ટળે છે અને વીતગગ દગામાં પ્રવેશ થાય છે પશ્ચાત્
પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ થાય છે ઈટડી જેમ ગાયના આચલ પામે ગે છે પણ તેને
જેમ દુધનો ત્યાદઆવતો નથી, તેમ જે કક્ત મદ્ગુરૂ પામે રહે છે પરંતુ મદ્ગુરૂને
દાધ પણ પૂછતો નથી ગુરૂ પામેથી કંઈપણ તત્ત્વ લેના પ્રયત્ન કરેનો નથી અને
ઉનદુ પોતાની શુદ્ધિ આગળ કરીને ગુરૂ કર્તા પોતાને ડોટગ્રાબલો માને છે તેગુરૂ
પામેથી અધ્યાત્મજ્ઞાનાદિ ગુણો પ્રાપ્ત કરવા શક્તિમાન થતો નથી જે સદ્ગુરૂનો

વિનય કરવા સમર્થ નથી તથા સદ્ગુરુનું મન રંછ શકતો નથી તે ગુરુનો ઉપાસક બની શકતો નથી. જે મનુષ્ય, ગુરુની આજ્ઞા પ્રમાણે આત્મતત્ત્વ પ્રાપ્ત કરવા પ્રવૃત્તિ કરી શકતો નથી. તે આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી. ગુરુના પર પૂર્ણ પ્રેમ અને પૂર્ણ શ્રદ્ધા પ્રગટે છે તો ભક્તિના ગુણો સહેજે પ્રગટી શકે છે. પરંતુ પૂર્ણ પ્રેમ અને પૂર્ણ શ્રદ્ધા પ્રાપ્ત કરવી મહાદુર્લભ છે. લોહના ચણા ચાવવા સહેલ છે, પરંતુ સદ્ગુરુ પર પૂર્ણ શ્રદ્ધા અને પૂર્ણ પ્રેમ ધારવો મહાદુર્લભ છે. સંસ્કૃત ગુરુગીતામાં પ્રકાશ્યા પ્રમાણે ગુરુનું સ્વરૂપ જેઓ સમજે છે. તેઓની શ્રદ્ધા અને પ્રીતિ અતિદિન વધતી જાય છે. શિષ્યોપનિષદમાં કથ્યા પ્રમાણે શિષ્ય વા ભક્તના ગુણો પ્રાપ્ત કરવામાં આવે છે તો ગુરુપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા, પૂર્ણ પ્રેમ ધારીને પૂર્ણ પદ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. પોતાના સ્વચ્છંદ વિચારો પ્રમાણે ચાલીને ક્રોધ સદ્ગુરુને પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી. સદ્ગુરુને દેખવા માત્રથી વા તેમની પાસે જવા માત્રથી કંઈ સદ્ગુરુની પ્રાપ્તિ થઈ ગઈ એમ ક્રોધએ માની લેવું નહીં. જ્યાં સુધી સદ્ગુરુને મન, વાણી અને કાયાથી પેલીપાર રહેલા શુદ્ધાત્મા રૂપ માન્યા નથી અને તેવી શ્રદ્ધાથી તેમને સેવ્યા નથી ત્યાં સુધી સદ્ગુરુની પ્રાપ્તિ થઈ એમ કહેવાય નહીં. ચક્રલી વા કબુતર જ્યાં સુધી ઇંડાને પરિપૂર્ણ ન સેવે ત્યાં સુધી ઇંડામાંથી બચ્ચું નીકળતું નથી, તદ્વત શિષ્ય જ્યાં સુધી ગુરુના પૂર્ણ વિચારોને પ્રાપ્ત ન કરે ત્યાં સુધી તે બહિરાત્મારૂપ ઇંડામાંથી અંતરાત્મારૂપ બચ્ચું થઈ શકે નહીં. અતએવ શિષ્યોએ-ભક્તોએ ગુરુના સદ્વિચારોને સેવવા માટે તેમનાં પાસાં સેવવાં જોઈએ. ગુરુનાં પાસાં સેવતાં કેટલાક અર્ધદંઘ મનુષ્યો ભ્રષ્ટ થઈ જાય છે. ગુરુમહારાજની ઔદયિક પ્રવૃત્તિઓમાં પોતાની માન્યતા પ્રમાણે તેઓને દોષો લાગે છે. કાંતો ગુરુમહારાજ તેઓને દૂર કરી દે છે. દેહાધ્યાસ ત્યાગ, વિષયવાસના ત્યાગ, આત્મનિષ્ઠા, ગુરુવિશ્વાસ, ગુરુપ્રેમ, વાસનાઓનો નાશ કરવાની તીવ્ર રૂચિ ઈત્યાદિ ગુણો પ્રાપ્ત કર્યા વિના કોઈ સદ્ગુરુને ઓળખી શકતું નથી. વર્તમાનમાં સદ્ગુરુને ઓળખવા મહાદુર્લભ છે. ગમે તેવા સદ્ગુરુઓ થઈ ગયા હોય, પરંતુ તેઓ જે સમયે વિદ્યમાન હતા તે વખતે પ્રતિપક્ષીઓ સામે હતા, તેમ દોષદર્શકો સામે હતા. દૂધમાંથી પૂરા કાઢનારા જેવા કેટલાક તેમની પાસે આવનારા હતા. કેટલાક તેમની આંખો પાસે આવ્યા હતા. તેમના શરીર પાસે આવ્યા હતા. કેટલાક તેમની બાલચેષ્ટા પાસે આવ્યા હતા. કેટલાક તેમનામાં દોષ નહિ છતાં દોષોને સ્થાપન કરવાની પ્રવૃત્તિ કરવા આવેલા હતા. પરંતુ અલ્પ મનુષ્યોએ તેમના આત્માને ઓળખ્યો હતો. પશ્ચાત્

તેઓની પાછળથી સ્તુતિ કરનારાઓ તો ધણા થયા અતારી તીર્થકે ગે વ-
ગેરના સંબંધમાં એવું બન્યા કે છે તો વર્તમાનમાં મદગુરુને પારખનારા અને
તેમની ઉપાસના કરનારા તો બધા ક્યાંથી હોઈ શકે? મદગુરુઓ કરતા અમદગુ-
રુઓને ગુરુઓ તરીકે માનનારા ધણા હોય છે. જેટલા સદગુરુઓના રાગી હોય
છે તેટલા જ બદ્ધ તેથી વિશેષ મનુષ્યો વર્તમાનમાં અનેક પ્રસંગોથી તેમના
કર્માનુભાગે પ્રતિપત્તી દોષદષ્ટિ અનેલા હોય છે. મનુષ્યોનો મોટો ભાગ ગુણ દર-
ના અવગુણને દેખનારા હોય છે. આ પ્રમાણે હોવાથી વર્તમાનમાં મદગુરુને પા-
ખવા અને પદ્માત્ તેમની એવામાં સર્વ સ્વાર્થે શુદ્ધ એ ધાર્યા કરતા વિરોધ
મુકેલ કાર્ય છે.

શિષ્યની દશા પ્રાપ્ત કરવામાં પણ ગુરુઓની પરીનાની કમોડીમાંની પમાર
થવું એ મુકેલ કાર્ય છે. શ્રી મદગુરુઓ શિષ્યોની-ભક્તોની યોગ્યતાનો અનુભવ
કરે છે, ત્યારે તેઓ શિષ્યોપર ભક્તોપર કૃપાદષ્ટિ ધાગણ કરી શકે છે. યોગ્ય
પાત્ર નિષ્પ વા ભક્તને જ ગુરુઓ અધ્યાત્મજ્ઞાન આપે છે. જેનામાં લલુતા હોય
છે, દેવલોલના અને મનુષ્યના મુખ ભોગવના માટે ઇચ્છા નથી, જેઓ દેહાધ્યા-
ત્મ ભૂતીને ધક્કાભાવ ધાગણ કરતા અત્યંત ઝગમગા થયા છે, જેઓ ગુરુ માટે
પ્રાણ આપવામાં જગ માત્ર અચક્ષય તેવા નથી, જેઓ બોલ્યા પ્રમાણે પાળવા-
વાળા છે, જેઓ નિર્મલી છે, જેઓ ગુરુને ખરા અંત કરણથી ચક્રાય છે અને
ગુરુની ભક્તિથી વ્હાપી પાછા પડે એવા નથી તેના મનુષ્યો મદગુરુની ભક્તિના
અવિરતી બને છે અને તેવા લાયક શિષ્યોને અને ભક્તોને ગુરુઓ અધ્યાત્મજ્ઞાન
આપે છે ભક્તિમાં, મેલામાં, કમયોગમાં નિયત પ્રણાવાળાને ગુરુઓ અધ્યાત્મજ્ઞાન
સમર્પી શકે છે. અધ્યાત્મજ્ઞાન પામીને જે ઉદ્ધામ, શુદ્ધ ન બને એવો હોય તેને
અધ્યાત્મજ્ઞાન આપવું જોઈએ અધ્યાત્મજ્ઞાનનાં શાસ્ત્રોના વાચન માત્રથી અધ્યા-
ત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થતી નથી. પરંતુ જેના હૃદયમાં સજીવન અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રગ-
ટ્યું છે તેવા ગુરુને પ્રાપ્ત કરી ગુરુમત્ર અહીંને અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી નક્ષાય છે.
દીવાથી દીવો પ્રગટે છે એ ન્યાય પૂર્વક સજીવન અધ્યાત્મજ્ઞાનની ગુરુથી મજીવન
અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી જગાય છે. જેઓ ભક્તિનંદે પગપકવ થયા નથી તેઓ
અધ્યાત્મજ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી. ગુરુની ભક્તિમાં એક સરખી પરિણામ-
ની ધાગ વટે વા પ્રતિદિન પ્રતિક્ષણ ભક્તિની ધારા વધતી જાય અને પ્રતિકુલ
અયોગમાં પણ કમલના નાવની પેઠે ભક્તિના પરિણામની વૃદ્ધિ થાય તો અન-
બોધવું કે—અમ્નો શિષ્યો યોગ્ય થયા છે અને તેઓ અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને

મુક્ત થવાનાજ. જે મન, વચન અને કાયાથી પૂર્ણ પ્રેમપૂર્વક તથા પૂર્ણ શ્રદ્ધા-પૂર્વક ગુરૂની ભક્તિ કરે છે અને સંકટના સમયમાં, વિપત્તિના સમયમાં તથા શૂલીએ ચઢવાનો પ્રસંગ કદાપિ આવે તહોયે ગુરૂના પૂર્ણ પ્રેમ શ્રદ્ધાથી ળગતો નથી તે સદ્ગુરૂનો સત્ય ભક્ત બની શકે છે. મળ્યા લ્યારે જીહાર, રામરામ જેવો ઉપરટ-પટ્ટીયો પ્રેમ જેનામાં છે, તે સત્યભક્ત બની શકતો નથી. જે ગુરૂની સાથે રી-સાય છે, સામો પક્ષ તાણે છે, ગુરૂના પર પોતાના વચનની સત્તા જમાવવા પ્ર-યત્ન કરે છે, ગુરૂને શિષ્યામણુ આપવા તૈયાર થઈ જાય છે, ગુરૂમાં દીનતા દેખે છે, ગુરૂને ઠપકો આપવા જાય છે, ગુરૂના કરતાં પોતાના વિચારોને વધારે સત્ય માને છે, પોતાના વિચારો પ્રમાણે ગુરૂ ચાલે એવી ઈચ્છા ધરાવે છે, ગુરૂ બે ઠપકો આપે છે તો સામું ગોલે છે, ગુરૂની નિન્દા કરનારાઓમાં ભળી જાય છે અને બાહ્ય સ્વાર્થો સાધવા લક્ષ્ય આપે છે તે સદ્ગુરૂની ભક્તિ કરનારો બની શકતો નથી. જેને ગુરૂનાપર દોષોની શંકા થાય છે, ગુરૂના સંબંધી દોષો વગે-રેના શલ્યથી જે ગુરૂ સાથે જીલાસો કરી નિઃશલ્ય થતો નથી તે ગુરૂની ભક્તિ કરવા સમર્થ થતો નથી, અને તેવી દશા છે, લાંસુધી તે ભક્ત વા શિષ્ય બની શકતો નથી. પોતાના બહાલા પુત્રના કરતાં અને બહાલી સ્ત્રીના કરતાં જ્યારે અનંતગુણો પ્રેમ વા શ્રદ્ધા શ્રી સદ્ગુરૂપર થાય છે, લ્યારે શ્રી સદ્ગુરૂની ભક્તિ કરી શકાય છે. તથા ભક્ત બની શકાય છે. આવી દશા પ્રાપ્ત કર્યા વિના શ્રી સ-દ્ગુરૂનો કૃપા મેળવી શકાતી નથી. સર્વ પ્રકારની વાસનાઓની અશાંતિનો નાશ કરવા માટે યોગ્ય એવા આત્મજ્ઞાની ગુરૂની શુદ્ધ ભાવથી જે સેવા કરે છે તે અ-ધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને નિષ્કામકર્મયોગીપદને પ્રાપ્ત કરી શકે છે. અતએવ ભક્તોએ, શિષ્યોએ પરમાત્મપદ મેળવવા માટે શ્રી સદ્ગુરૂની ઉપાસના-ભક્તિ કરવી જોઈએ અને સજીવન એવું અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ. ગુરૂપર જે પૂર્ણ ભક્તિ હોય છે તો ગુરૂએ નહીં કથેલ એવા અધ્યાત્મજ્ઞાનના અને યોગજ્ઞા-નના અનુભવોની સહેજે પ્રાપ્તિ થાય છે. કહ્યું છે કે—યસ્યદેવે પરામક્તિ, યથા-દેવે તથા ગુરૌ, તસ્યૈતે કથિતાહ્વાર્યાઃ, પ્રકાશન્તે મહાત્મનઃ ॥ માન, ડીર્ઘિ, પ્રતિષ્ઠા, નામ રૂપનો મોહ, કામાદિ વાસના વગેરેનો લાગ કરીને જે શ્રી સદ્ગુરૂની નવધા પ્રકારે વા ત્રણ પ્રકારે ઉપાસના કરે છે, ગુરૂની વૈયાવૃત્ય કરવામાં પ્રસન્ન મનથી વર્તે છે, ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે પ્રવૃત્તિમાં જે સંતોષ-આનંદ અનુભવે છે તેવા ભક્ત શિષ્યના હૃદયમાં સહેજે અધ્યાત્મજ્ઞાનનો પ્રકાશ થાય છે અને સર્વ કર્ત-વ્ય કર્મો કરવામાં કર્મયોગીપણું રહે છે. ગુરૂની ભક્તિ છે તે જગદુલી મંત્ર સમાન

છે, તેનાથી સર્વ પ્રકારના મોહવૃત્તિઓમા નિપ ઉતરે છે અને આત્માની સત્વર શુદ્ધિ થાય છે. શિષ્યોમા કેવા ગુણો હોવા જોઈએ, તેનું આ પુસ્તકમાં આનુભવિષ્ટ ઉદ્ગારોથી પદોદ્ઘાગ વર્ણન કરવામા આવ્યું છે. શ્રીસદ્ગુરૂની નિષ્કામ-પણે મેવા કરનારાઓનો ઉદ્ધાર થાય છે. ગુરૂની ભક્તિ મેવા કરીને જે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવામા આવે છે તેનો કદાપિ નાશ થતો નથી. ગુરૂની ભક્તિમાં અપૂર્વ શક્તિ રહેલી છે કે જેથી ભક્તોનો આત્મા પ્રગટિત થયા વિના રહેતો નથી જેને સ્વમામા પણ ગુરૂ સળધી ઉત્તમ ભક્તિભાવ જામેલો રહે છે અને તેનો કંગોડો જાતની પરીક્ષામા પણ નાશ થતો નથી તેનો આત્મા તેજ પદમાત્મારૂપે બને છે. ભક્તિથી જે મળે છે તે કાંઈનાથી મળતું નથી પણ સુખોએ અવબોધવું જોઈએ કે ભક્તિનું પ્રથમ પગથીયું પ્રેમ છે.

પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ:

પ્રેમ, રાગ, રનેહ ઇત્યાદિ પ્રેમના પથોયો છે. પ્રેમ એ પ્રકારનો છે. પ્રણમ્યપ્રેમ અને અપ્રણમ્યપ્રેમ શુદ્ધ દેન, ગુરૂ, ધર્મપર, આત્માઓપર જે પ્રેમ થાય છે તેને અપ્રણમ્યપ્રેમ કહેવામા આવે છે અને વિપયોપર કામની વાસનાથી જે પ્રેમ થાય છે, તેને અપ્રણમ્ય પ્રેમ કહેવામા આવે છે. જે પ્રેમથી સસાગમા જન્મ, જન, મરણની પરપરા વધે છે, એવા બાલ પદાર્થોપર જે પ્રેમ-રાગ થાય છે તેને અપ્રણમ્યપ્રેમ કહેવામા આવે છે. જે પ્રેમથી માન, માયા, લોભ, ક્રોધ, હામ, ઈર્ષ્યા, કલેન, મ્વાર્થ, દગાબાજી, દિમા, અસત્ય, વિશ્વામનાત, બ્લિયાગ વગેરે પાપક્રમોને હિતેજન મળે છે તેને અપ્રણમ્યપ્રેમ કહેવામા આવે છે. જે પ્રેમથી મોહની વૃદ્ધિ થાય છે, સસારમા ઈચ્છા-કામેની વિપયોપભોગ નજે-જે માન્યુત છે એવું જાણાય છે, તેને અપ્રણમ્યપ્રેમ કહે છે. માના, ણિના, ત્રી વગેરે પર જે પ્રેમ થાય છે, તે વ્યાવહારિક નૈતિક પ્રેમ છે. આત્માની શુદ્ધતા મટે અને કામ, ક્રોધ, લોભ, મત્સર આદિ દોષોને નાશ કરના મારે જે જે ઉપયોગી બાલબનો જેવા કે ગુરૂઓ, મન્ત્રો, દેવા, ધર્મ, વ્રતો, પુસ્તકો વગેરે પર થનાર પ્રેમને પ્રણમ્ય રાગ યાને પ્રેમ કહેવામાં આવે છે. અપ્રણમ્ય પ્રેમમા વિપયની વામના હોતી નથી, હામ-રામના હોતી નથી, વ્યભિચારનો ગંધ માત્ર પણ હોતો નથી. સ્વાર્થ, દગદગાજી, અમત્ય, ચોગે, દિસા વગેરે પાપોની વિચાર માત્રથી પણ પ્રવૃત્તિ હોતી નથી તેને પ્રણમ્ય પ્રેમ કહેવામા આવે છે. દેન, ગુરૂ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, માધુ અને મમાન ધર્મોપર ધર્મથી થના પ્રેમને પ્રણમ્ય લોકો તર પ્રેમ કહેવામા આવે છે. અપ્રણમ્ય પ્રેમ વિના મન્યજન વગેરે ગુણોની પ્રાપ્તિ

તથા શુદ્ધિ થતી નથી. આવા પ્રશસ્ય પ્રેમ વિના ધમ પર, ગુરુ પર અને દેવ પર મન ચોંટતું નથી અને ધર્મકાર્યોમાં મન સ્થિર થતું નથી. આત્મારૂપ કૃષ્ણની અસંખ્યાતી વૃત્તિયોરૂપ ગોપીયોમાં જો અશુદ્ધ પ્રેમ પ્રગટે છે તો તેથી નરકાદિ દુઃખો પ્રાપ્ત કરવાં પડે છે અને આત્મારૂપ શ્રીકૃષ્ણની અસંખ્યાતી મનોવૃત્તિયોરૂપ ગોપીયોમાં વિષય વાસના રહિત શુદ્ધાત્મકૃષ્ણપર શુદ્ધ પ્રેમ પ્રગટે છે, તો તેથી આત્માની પરમાત્મ દશા થાય છે અને જ્ઞાનાદિ અનંતગુણો રૂપ ગોપીયોની શુદ્ધતા થાય છે. દેવ, ગુરુ, ધર્મ પર પ્રશસ્ય પ્રેમ પ્રગટવાથી પ્રેમદ્વારા ગુર્વાદિની આરાધના થાય છે. અમોઝે અનેક પદોમાં-લજનોમાં, પ્રેમનું સ્વરૂપ દર્શાવ્યું છે તે આવું પ્રશસ્ય પ્રેમ અને શુદ્ધપ્રેમનું સ્વરૂપ અવબોધવું. પરંતુ વૈષયિક કામાદિ પર થતા પ્રેમનો તો સ્વપ્નમાં પણ લાગ કરવો જોઈએ. પાંચ ધ્વન્દ્રિયના ત્રેવીશ વિષયોમાં થતા પ્રેમને અશુદ્ધ પ્રેમ કહેવામાં આવે છે તેનો તો આત્માર્થી મનુષ્યોએ લાગ કરવો જોઈએ અને આત્માપર, પરમાત્માપર થતા કામાદિ વિકાર રહિત શુદ્ધ પ્રેમનો આદર કરવો જોઈએ.

જે ગુરુઓ બનીને પંચેન્દ્રિયના ત્રેવીશ વિષયોના ભોગ માટે પ્રેમલક્ષણ ભક્તિનું સ્વરૂપ દર્શાવે છે, તેઓ વિષયના દાસ જાણુવા, પણ પરમાત્માના સેવકા ન જ જાણુવા. શૃંગારિક-વૈષયિક પ્રેમની કિંમત તો દેવ, ગુરુ, ધર્મ અને આત્મા આગળ એક કોડીની પણ નથી. અમારાવડે પ્રતિપાદ્ય પ્રેમ તો જ્યાં ત્યાં પરમાત્મસ્વરૂપમાં સાહાયીભૂત પ્રશસ્ય પ્રેમ જાણુવો. સર્વ પ્રકારની વૈષયિક વાસનાનો નાશ કરનાર દેવ, ગુરુ, ધર્મ પર થતો પ્રેમ છે તે પ્રશસ્ય પ્રેમ છે. અપ્રશસ્ય પ્રેમનો નાશ કરવો હોય તો દેવ, ગુરુ, ધર્મ પર પ્રેમ ધારણ કરવો જોઈએ. દેવ, ગુરુ, ધર્મ પર શુદ્ધાત્માપદ પ્રેમ ધારણ કરતાં જ્ઞાનાગ્નિવડે પ્રેમમાં જેટલી અશુદ્ધતા-મલિનતા હોય છે, તેનો નાશ થાય છે. માટે પ્રેમલક્ષણા ભક્તિવડે દેવ, ગુરુ, ધર્મની આરાધના કરવી જોઈએ. જે અજ્ઞાદશોપરહિત હોય છે, તે દેવ જાણુવા. પંચ મહાવ્રતના ધારક-જિનાજા પ્રમાણે પ્રવર્તક શ્રી સદ્ગુરુ જાણુવા અને વીતરાગ સર્વજ્ઞ કથિત શ્રુતધર્મ અને ચારિત્રધર્મ તે ધર્મ જાણુવો. એ પ્રમાણે દેવ, ગુરુ, ધર્મ પર પ્રેમ ધારણ કરવાથી શ્રદ્ધાતત્ત્વની દૃઢતા થાય છે. શ્રદ્ધા અને પ્રેમને પરસ્પર નિકટનો સંબંધ છે. જ્યાં શ્રદ્ધા હોય છે, ત્યાં પ્રેમ હોય છે, અને જ્યાં પ્રેમ હોય છે, ત્યાં શ્રદ્ધા હોય છે. જેનાપર પ્રેમ થતો, નથી તેનાપર શ્રદ્ધા ચોંટતી નથી, માટે પ્રેમની સર્વ પ્રકારના ધર્મની આરાધનામાં આવશ્યકતા સિદ્ધ કરે છે; માટે અમોઝે લજનોમાં-પદોમાં પ્રેમની હિપાદેયતા અવબોધાવી છે. આ-

ત્રાપર પ્રેમ પ્રગટતાં વૈષયિક પ્રેમનો-કામનો નાશ થાય છે. જ્યાં શુદ્ધપ્રેમ છે ત્યાં કામ હોતો નથી, અને જ્યાં કામવાસના છે, ત્યાં શુદ્ધ પ્રેમ નથી. રામ અને કામરૂપી રાવણનો મેળ મળી શકે નહીં આત્માના અનંતગુણો અને અનંત પર્યાયોની શુદ્ધિ કરવા માટે શુદ્ધપ્રેમ પ્રગટાવવાની જરૂર છે શુદ્ધપ્રેમનો આવિર્ભાવ થતાની સાથે વિષયવનમા મન ભટકતું નથી, અને મનરૂપ હનુમાન છે તે આત્મારૂપ રામ વિના અન્યની મેવા કરવાને તૈયાર થાય છે, માટે શુદ્ધપ્રેમની આનંદ્યજ્ઞતાનો સ્વીકાર કરીને શરીર-નામ-રૂપર થતા અશુદ્ધપ્રેમરૂપ મોહનો ત્યાગ કરવો જોઈએ શુદ્ધપ્રેમથી શુદ્ધેવની ભક્તિ, મેવા, ઉપાસના કરતા અને શુદ્ધેવના આત્માની સાથે ત-મયપણે પરિણમતા અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રગટે છે અને તેથી સ્વાધિકાર સર્વકર્તવ્યકર્મો કરવામાં નિર્લેપકર્મયોગીપણુ પ્રાપ્ત થાય છે જેને સાસારિક પદાર્થોપર અત્યંત લામના છે તેને નિષ્કામકર્મયોગીપણાની પ્રાપ્તિ થતી નથી અજ્ઞાનીઓને નિર્લેપકર્મયોગીપણુ પ્રાપ્ત થતું નથી અધ્યાત્મજ્ઞાનીઓને નિષ્કામકર્મયોગીપણુ પ્રાપ્ત થાય છે, માટે ભવ્યમનુષ્યોએ પ્રેમપૂર્વક સદ્ગુરુની સેવા, ભક્તિ, ઉપાસના કરીને અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ

અધ્યાત્મજ્ઞાનપૂર્વક યોગજ્ઞાન.

જે અધ્યાત્મજ્ઞાનપૂર્વક યોગજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરે છે, તેને અદ્વિતિયો અને નવનિધિયોનો મોહ પ્રાપ્ત થતો નથી અધ્યાત્મજ્ઞાનને રાજયોગ-સહજયોગ કહેવામાં આવે છે અધ્યાત્મજ્ઞાનના મમાન આ વિશ્વમાં અન્ય કોઈ મહાન યોગ નથી અધ્યાત્મજ્ઞાનયોગ અર્થાત્ ગજયોગ આગળ હડયોગ તો કંઈ દિમાનમાં નથી અધ્યાત્મજ્ઞાન વિનાના હડયોગીઓ-ઋષિઓ-તપસ્વીઓ કામાદિ વિષયમાં લપમી પડ્યા અનેક હડયોગી ઋષિઓએ અનેક મનુષ્યોને ગાપ આપ્યા અને તપશ્ચર્યા બ્રહ્મ થયા અધ્યાત્મજ્ઞાનને મહાજયોગ-રાજયોગ કહેવામાં આવે છે અધ્યાત્મજ્ઞાનમળ અને જૈનગ્યમળ વિના અહ તા-મમતા-કામવાસના વગેરેના મુગોનો સર્વથા નાશ થતો નથી હડયોગવ્રતધારીઓ વનમાં ઋષિ બનીને પણ અને આમક્રિતાના ઉપાસકો બન્યા છે, માટે અધ્યાત્મજ્ઞાનપૂર્વક હડયોગના ઉપયોગી તત્ત્વોને કારણ પ્રમગે મેનવા જોઈએ ગજયોગની આગળ હડયોગની તો કોઈ નેટવી ડિમત છે હડયોગી ઈશ્વરો-સમનાઓને એકદમ દમાવી દે છે પણ તેનો નાશ કરી શકે નથી, ઉપર તે રામનાઓનો-ક્રિષ્ણનાઓનો દાસ બનવો નય છે માટે જ્ઞાનાનુષ્ટીયાદિ અદ્વિતિયો નાશ કરવા માટે અધ્યાત્મજ્ઞાન પૂર્વક હડયોગાદિનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ બાળજીવોને હડયોગ ઉપકારી થઈ

પડે છે પણ તે એકાન્તે તો નહીં. યમ, નિયમ, આસન અને પ્રાણાયામ એ ચાર અંગોનો હડયોગમાં સમાવેશ થાય છે અને પ્રત્યાહાર, ધારણા, ધ્યાન અને સમાધિનો રાજયોગમાં સમાવેશ થાય છે. યમની સિદ્ધિ થયા પશ્ચાત્ નિયમની સિદ્ધિ થાય છે; આસનનો જ્ય થવાથી રાજયોગમાં ઘણી મદદ મળે છે, પૂરક-કુલક-રચક પ્રાણાયામ ને ધ્રુવા, વિષ્ણુ અને મહાદેવ કહેવામાં આવે છે. ઇંડાને ગંગા, પિંગલાને યમુના અને સુષુમ્ણાને સરસ્વતી કહેવામાં આવે છે. ત્રિપુટીને કાશી અગર પ્રયાગ કહેવામાં આવે છે. ડાળીનાસિકામાંથી ચંદ્ર વહે છે અને જમણી નાસિકામાંથી સૂર્ય વહે છે. ધ્રુવરંધ્રને વૈકુંઠ, ગોલોક-ધ્રુવલોક સિદ્ધસ્થાન કહેવામાં આવે છે. આખા શરીરને ચૌદરાજલોક કહેવામાં આવે છે. શરીરમાં નાલિયા ઉપર સાતરાજલોક રહેલાં કહેવામાં આવેલાં છે અને નીચે સાતરાજલોક કહેવામાં આવ્યાં છે. શરીરમાં રહેલી ચિત્તવૃત્તિને પ્રકૃતિ કહેવામાં આવે છે અને જીવને પુરુષ કહેવામાં આવે છે. આધાર, સ્વાધિધાન વગેરે શરીરમાં પદ્મચક્ર કહેવામાં આવ્યાં છે અને તેમાં ધ્યાન ધરવાથી સુષુમ્ણાનાડીનું ઉત્થાન થાય છે અને મૈરૂદંડમાં પ્રાણનું વહન થાય છે. બરડાના કરોડના લાગને મેરૂ કહેવામાં આવે છે. ઇંડા અને પિંગલામાં વારાફરતી પૃથ્વી, અપ્, તૈજસ, વાયુ અને આકાશ એ પાંચ તત્ત્વ વહા કરે છે. આખા દિવસમાં એકવીશ હજાર અને છસે શ્વાસોશ્વાસ વહા કરે છે. શરીરમાં વાયુ, કફ અને પિત્તની નાડીઓનું પ્રતિપાદન કરવામાં આવ્યું છે; વાયુ, પિત્ત અને કફનું સામ્ય થતાં સાત્ત્વિક પ્રકૃતિ થાય છે. નાલિકમળમાં જે ધ્યાનવૃત્તિ રાખવામાં આવે છે તેને સુરતા કહે છે, નાલિમાં જે પ્રકાશ થાય છે તથા ત્રિપુટીમાં પ્રકાશ થાય છે તેને ઝળહળ જ્યોત્તિ કહેવામાં આવે છે. ચોરાશી જાતના આસનોવડે પ્રાણનો જ્ય કરવામાં આવે છે. પતંજલિના વખતમાં ચોરાશી જાતનાં આસનો નહોતાં, ગોરખના સમયમાં અને મત્સ્યેન્દ્રના સમયમાં ઘણાં આસનો વધ્યાં, કાલાંતરે મુદ્રાઓ પણ વૃદ્ધિ પામવા લાગી અને પ્રાણાયામના ભેદો પણ વધવા લાગ્યા. વેદોમાં અને દશ ઉપનિષદોમાં અનેક આસનોની અને પ્રાણાયામની વ્યાખ્યા કરવામાં આવી નથી. શ્રીમહાવીરસ્વામીના સમયમાં હડયોગની પ્રક્રિયાઓનું વિશેષ વર્ણન જોવામાં આવતું નથી. હડયોગની તે સમયે પ્રવૃત્તિ હશે પરંતુ તે ગુપ્ત રાખવામાં આવેલ હોય એમ લાગે છે. અમારા બનાવેલા યોગદીપક નામના પુસ્તકમાં યોગના આઠ અંગોનું વિસ્તારપૂર્વક વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે તેથી યોગજ્ઞાનના જિજ્ઞાસુઓએ વિશેષ જ્ઞાનાર્થે યોગદીપકનું વાચન કરવું. અધ્યાત્મજ્ઞાનનો પરિપાક થતાં યોગજ્ઞાન અને તેની પ્રવૃત્તિથી આત્માની શુદ્ધિમાં ઉપકાર થાય છે, અમોએ લ-

ગનપદ સ ગ્રહમા યોગના અનેક પદો તથા ભગ્નો બનાવ્યા છે, તેમાંથી ઉપ-
રુક્ત દિશાએ સાર ગ્રહો અને ગુરુગમ પૂર્વક તેનો યોગ્ય અભ્યાસ કરવો. મ.
૧૯૬૦ ની સાલથી અમોએ અષ્ટાગયોગની આનંદતામા વિશેષ પ્રવૃત્તિ કરી
હતી, કેવલકુ ભક્ત પ્રાણામામ કંઠીને છાતીનો હાડરોગ દૂર થોં દનો તેથી પ્રાણા-
યામ વગેરે પર વિશેષ પ્રવૃત્તિ થઈ હતી અમારો અનુભવ એવો છે કે અધ્યાત્મ
જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરીને યોગજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરવી.

કર્મયોગ અને કર્મયોગી.

યોગ કર્મણ કૌશલમ્ ઈર્તવ્ય ઈર્મો કરવામા નિર્લેપ રહીને જે પ્રવૃત્તિ
કરવી તેને કર્મયોગ કહેવામા આવે છે જ્ઞેનશાસ્ત્રોમા કર્મયોગીને ક્રિયાયોગી
કહેવામા આવે છે સાધુની અવસ્થામા વા ગૃહસ્થાવાસમા સર્વ ઈર્તવ્ય પ્રવૃ-
ત્તિઓ કર્યા વિના છુટકો થતો નથી સર્વ ઈર્તવ્યકર્મો કરતા રાગ અને દ્વેષાદિક
દોષો પ્રકટ્યા વિના ગ્રહેતા તથી તેથી કર્મ પ્રવૃત્તિઓમા રાગદ્વેષ થતાં કર્મબંધનથી
બંધાવાનુ થાય છે ગગદ્વેષ વિતા ક્રૂર કરજ તરીકે મર્વ ઢોરો કરવામા આવે
તે માટે અધ્યાત્મજ્ઞાનની જરૂર છે, માટે અમારી માન્યતા એવી છે કે અધ્યાત્મ-
જ્ઞાન યોગીજ સત્ય કર્મયોગી બને છે જ્ઞેનાગમેમા જ્ઞાનક્રિયાન્યા મોક્ષ
પદમનાથ તજ્ઞો દયા ઇત્યાદિ સૂત્રો જ્ઞાનપૂર્વક કર્મ કરવાની સિદ્ધિને જણાવે છે.
કેટલાક શકગચાર્થના અનુયાયીઓ માને છે કે અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યા પશ્ચાત્
ક્રિયાની જરૂર નથી, પરંતુ તે અસત્ય છે લોકમાન્ય તિલકે કર્મયોગની કર્મયોગ
રહસ્યમા સિદ્ધિ કરી બતાવી છે, પરંતુ લો મા તિલકના વિચારોમા અમારો
એટલુ જ કહેવાનુ છે કે ભગવદ્ગીતામા જ્ઞાનયોગ અને કર્મયોગ એ બેની
મિદ્ધિ કરનામા આવી છે પરંતુ એકવા કર્મયોગની સિદ્ધિ કરી તરી, જ્ઞાન અને
ક્રિયા એ બેથી જ્ઞાનાવસ્થીયાદિ કર્મનો નાશ કરીને મુક્તિની પ્રાપ્તિ કરી શકાય
છે ભગવદ્ગીતામા જ્ઞાનસધર્મનો અર્થાત્ ત્યાગીધર્મનો નિર્ગેહ કરવામા આ-
વો નથી, એમ લો મા તિલકે અભોધવુ જોઈએ ગૃહસ્થાવસ્થામા ગૃહસ્થના
ધર્મ પ્રમાણે લૌકિક તથા લૌકાત્તર ધર્મકર્મને કરવા પડે છે અને ત્યાગાવસ્થામા
ત્યાગી યોગ્ય એવા કર્મોને હિત્સર્ગ માર્ગથી તથા અપવિત્ર માર્ગથી કરવા પડે છે
ધર્મકર્મો કરવાથી ચિત્તની શુદ્ધિ થાય છે, પરંતુ પૂર્વ અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું
રોપ છે તો ચિત્તશુદ્ધિ ત્રયમેવ રહ્યા કરે છે અને પશ્ચાત્ ગમે તે જાતનાં કર્મો
કરતા અને અંરો યોગ્ય નિર્લેપપણ નિર્લામણુદ્ધિ ગ્રહે કે એમ અમારા રચેતા
કર્મયોગ નામના ગ્રન્થમા અમોએ વિગ્તાનપૂર્વક પ્રતિપાદન કર્યું છે માટે વિશે

પાર્થ મનુષ્યોએ કર્મયોગ ગ્રન્થ વાંચવો. લો. મા. તિલકે જેમ કર્મયોગ ગ્રન્થ બહાર પાડીને લોકોને કર્મયોગનું સ્વરૂપ જણાવ્યું છે તેમ અમોએ ગુરુમહારાજ શ્રી સુખસાગરજી મહારાજની શરીરના ત્યાગ સમયની આજ્ઞાથી કર્મયોગની આવશ્યકતા સિદ્ધ કરવાની પ્રવૃત્તિને સિદ્ધ કરી કર્મયોગ ગ્રન્થ રચ્યો છે. કર્મયોગ સાદાંત વાંચીને તેનું મનન-સ્મરણ કરીને જેઓ તે પ્રમાણે પ્રવર્તે તેઓ સત્ય કર્મયોગીઓ બની શકશે એમ અમારો પૂર્ણ નિશ્ચય છે તે ગુરુકૃપાએ પૂર્ણ સિદ્ધ થાઓ. કર્મયોગ પૂર્ણ છપાવવામાં પાંચ છ ફરમા બાકી રહ્યા છે તથા તેની પ્રસ્તાવના લખવી બાકી રહી છે. કર્મયોગી થવા માટે લબ્યમનુષ્યોએ અવશ્ય કર્મયોગ ગ્રન્થ વાંચવો જોઈએ. જૈનાગમોથી-જૈન ગ્રન્થોથી અવિરુદ્ધપણે કર્મયોગગ્રન્થની તથા તેના વિવેચનને લખવામાં આવ્યું છે. જૈન ક્ષાત્રમાં તથા ધર્મ ક્ષાત્રમાં કર્મયોગમાં શુદ્ધતા તથા દોષતા આવી છે, તેના નાશ કરવા કર્મયોગ અતીવ ઉપયોગી થઈ પડે તેમ છે. લજ્જતસંગ્રહના આઠમા ભાગમાં તથા પૂર્વના સાતે ભાગોમાં કર્મયોગીઓના સંબંધી તથા કર્મયોગ સંબંધી લજ્જનો-પદો છે તેના વાંચન, શ્રવણ, મનનથી લબ્યમનુષ્યો કર્મયોગીઓ બનીને સેવાધર્મમાં નિષ્કામપ્રવૃત્તિ કરે એ સ્વાભાવિક છે. કર્મયોગીનાં પદો અને લજ્જનોના ઉદ્ગારોને વાચકો મનન કરીને વાંચશે તો તેમાંથી તેઓ ધણું ગ્રંહી શકે તેમ છે. કર્મયોગ વિનાનો જ્ઞાનયોગ તે શુદ્ધ છે; માટે અધ્યાત્મજ્ઞાનપૂર્વક હૃદયની શુદ્ધિ કરીને કર્મયોગીઓએ કર્મયોગની પ્રવૃત્તિ કરીને વિશ્વજીવોની સેવા કરવી જોઈએ. સેવાધર્મ સ્વીકાર્યા વિના કોઈ કર્મયોગી બની શકતું નથી. દેવસેવા, ગુરુસેવા, ધર્મસેવા, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રની સેવા, જંગમ તીર્થ સેવા, સ્થાવર તીર્થ સેવા વગેરે લોકોત્તર સેવાધર્મ અને માતાપિતા, કલાચાર્ય, શિક્ષક, રોગીઓ, ગરીબો વગેરેની સેવા કરવી તે લૌકિક સેવા બાળવી.

સેવાધર્મ.

ગૃહસ્થ મનુષ્યો લૌકિક સેવાધર્મ અને લોકોત્તર સેવાધર્મ એ બે પ્રકારના સેવાધર્મને સેવે છે. સેવાધર્મો અતીવ ગહનો યોગિનામપ્યગમ્યઃ સેવા ધર્મ અતીવ ગહન છે, યોગિયોને પણ સેવાધર્મ અગમ્ય છે. સેવાધર્મ સ્વીકારીને જેઓ પ્રથમ સેવક બને છે, તે સ્વામી બનવાને લાયક બની શકે છે. જે સેવક બન્યો નથી તે સ્વામી બની શકતો નથી. સેવાધર્મ કરીને જે આગળ ચઢે છે તે કદાપિ મુક્તિ મહેલમાં આરોહતાં પાછો પડી શકતો નથી. જેણે સેવાધર્મ સ્વીકાર્યો હોય છે, તે મોક્ષાર્થી બની શકે છે. માતાસેવા, પિતાસેવા, કલાચાર્યસેવા, કુટુંબ-

નામે યુરોપીય મહાયુદ્ધની યેઠે જીવનાશક યુદ્ધો પ્રારંભે છે માટે જોણે સેવાધર્મ અંગીકાર કરવો હોય, તેણે રજોગુણીઆહાર અને તમોગુણીઆહારનો તથા રજો-ગુણી તમોગુણી વિચારોનો ત્યાગ કરવો જોઈએ અને સત્વગુણીઆહાર તથા સત્વગુણી વિચારોને સેવવા જોઈએ. રજોગુણી અને તમોગુણી આહાર વાપરનારાઓ વિશ્વમાં કોઈ પણ શુભ સેવામાં કલેશાદિ દોષો સેવ્યા વિના રહેતા નથી. રજોગુણ અને તમોગુણનો નાશ કરતાથી સાત્ત્વિક બની શકાય છે. સત્વાત્ સંજા-યત્તે જ્ઞાનમ્ સત્વગુણી વિચારાહારથી આત્મજ્ઞાન પ્રકટે છે અતએવ મનુષ્યોએ શુભ સેવા ધર્મમાં પ્રવર્તવા માટે સાત્ત્વિક બનવું જોઈએ. જે જે આર્યઋષિયો થયા, તીર્થંકરો થયા, તેઓએ રજોગુણી તમોગુણી આહારનો ત્યાગ કરીને વિશ્વજનોને મોક્ષમાર્ગ દર્શાવ્યો છે, અનેક પ્રકારના પરિણામે દુઃખ દેનારા એવા વૈષયિક ભોગોનો ત્યાગ કર્યા વિના પરમાર્થ કાર્ય રૂપ સેવામાં પ્રવૃત્તિ થતી નથી. ગમે તે રીતનો આત્મભોગ આપ્યા વિના સેવક બની શકાતું નથી. જે પાપ કર્મમાં પ્રવૃત્તિ થાય છે તે અશુભ સેવા છે. હિંસા કરવી, યુદ્ધો કરી મનુષ્યોનો, પશુઓનો સંહાર કરવો, ચોરી કરવી, પાપકર્મ કરવાં. વ્યભિચાર કર્મ કરવું, જીવોનો ઘાત કરી અત્યંત લક્ષ્મી ભેગી કરવી. વિત્તવાસઘાતનાં કર્મ કરવાં, અશુભ રાગ દ્વેષની વૃદ્ધિનાં કાર્યો કરવા, યજ્ઞમાં પશુઓને હોમી બાળવાં કાપવાં વગેરે અશુભ પાપ કર્મસેવા છે. હજારો લાખો પશુઓને અને પંખીઓને મારીને તે વડે આજીવિકા ચલાવવી અને તે કર્મની અનુમોદના કરવી તે પાપ કર્મની સેવા છે. જે કર્મો કરવાથી પુણ્ય ઉત્પન્ન થાય છે તેને પુણ્યકારક સેવા કહેવામાં આવે છે. સાતક્ષેત્રમાં દાન વાપરવું. સાધુઓની અને સાધ્વીઓની સેવા કરવી, સત્પુરુષોની સેવા કરવી, ગરીબ અનાથ જનોનો ઉદ્ધાર કરવો, મરતા જીવોને બચાવવા, અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય વગેરે સદ્ગુણોનો પ્રચાર કરવો, દેવગુરુ ધર્મની આરાધના કરવી, નીતિના વિચારોનો અને આચારોનો પ્રચાર કરવો, શુભ પરિણામવડે સર્વ જીવોને શાન્તિપ્રદ કાર્યો કરવા, સાધુ સાધ્વીને આહાર પાણી આપવાં, તેઓને પુસ્તકો, વસ્ત્રો વસતિ વરેગેનું દાન કરવું, ઇત્યાદિ શુભ કર્મો કરવાં તેને પુણ્ય કર્મ સેવા કહેવામાં આવે છે. પાપકર્મોની સેવાનો ત્યાગ કરીને પુણ્ય કર્મોની સેવા કરવી જોઈએ. પુણ્યનાં શુભ કાર્યોને મન, વચન અને કાયાથી કરવાં જોઈએ. શુભ વિચારોવડે અને શુભાચારોવડે સમાજસેવા, વિશ્વસેવા, સંઘસેવા વગેરે સેવાઓ કરવી જોઈએ. શુભ કર્મો કર્યા વિના સેવાનું નામ તે અસેવા નામ સમજવું. આર્સાવર્તમાં શ્રી તીર્થંકરોએ શુભ સેવાધર્મના સરસ માર્ગો દર્શાવ્યા છે કે જે માર્ગોને આદરવામાં

આર્થો સદા પ્રપત્ન કર્યા કરે છે શ્રીતીર્થ'કર પરમાત્માઓએ પચેન્દ્રિય મનુષ્યો, પશુઓ, પખીઓ, અને જલચરોતુ રક્ષણ કરવાનું શુભ પુણ્ય કર્મ દર્શાવ્યું છે. ઐન્દ્રિય જીવો, દ્વીન્દ્રિયજીવો, ત્રીન્દ્રિયજીવો અને ચતુરિન્દ્રિ જીવોની રક્ષા દયારૂપ મેવા બતાવીને તીર્થ કરોએ વિશ્વસેવાનો અપૂર્વ માર્ગ દર્શાવ્યા છે આર્થોએ અધા, લૂલા, બહેરા, જોખડા મનુષ્યોતુ રક્ષણ કરવું તેઓને સદાપ આપવી પશુઓની અને પખીઓની રક્ષા કરવી, અશક્તો માટે પાનરાપોળો કરાવવી, ગરીબો માટે ધર્મશાળાઓ બંધાવવી તથા દાનશાલાઓ બંધાવવી, પોતાને ઘેર કાંઈ પણ ધર્મનો મનુષ્ય આવે તો તેનો આદરમત્કાર કરી ખાવા આપવું. રાગીઓના રાગ દાખવા માટે ઔષધો કરવા ઇત્યાદિ કાર્યો વડે આર્થો શુભ સેવા કરી શકે છે એમ જોનાઆર્થોએ અનેક પ્રયોગો જણાવ્યું છે તેથી સુઝો સમજી શકે કે મેવાધર્મના જે હિતમ રહ્યો આર્થાવર્તમા છે તેવા અન્યત્ર નથી. આર્થોએ પશુઓની પખીઓની અને છેવટે વનસ્પતિ જીવોની પણ દયા કરવા સુધી પ્રવૃત્તિ કરીને શુભ મેવાધર્મના ઉદાર રહ્યને વિશ્વ આગળ ખડુ ધ્યું છે શ્રી તીર્થકરો કેવલદાન પ્રાપ્ત કરીને સર્વજીવોની દ્રવ્યકૃપા અને ભાવદયા માટે સમવસરજીમાં બેસીને ઉપદેશ આપે છે યમનિયમ વગેરેનો ઉપદેશ આપે છે, અદાનરૂપ મિથ્યાત્વનો નાશ કરવા માટે ઉપદેશ આપે છે, પાપકર્મોનો પગિહાર કરવાનું જણાવે છે. જે જે કર્મો કરવાથી પુણ્ય ઉત્પન્ન થાય છે તે તે કર્મોને અને વિચારોને જણાવે છે આસનનું અને સવરનું સ્વરૂપ મમનવે છે, નિર્જન-ગધ અને મોહાનસ્વનું સ્વરૂપ મમનવે છે આ પ્રમાણે અનાદિકાળથી તીર્થકરો મુનિઓ પ્રવૃત્તિ કરીને દુનિયાના જીવોને તારે છે માટે તે ધર્મોદ્ધાર, વિશ્વોદ્ધાર ગણાય છે વિશ્વજીવોપર તીર્થકરો નેટલો ઉપજાવે છે તેટલો કાંઈ કરી શકતું નથી શ્રી તીર્થકરોએ ધર્મની ગ્થાપના કરી છે, શ્રી તીર્થકરોએ વિશ્વજીવોની શુભ મેવા માટે પોતાની પાછળ પચમહાત્રનીઆચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુઓ અને સાધ્વીઓની વ્યવસ્થા રચાવી છે સાધુઓ અને સાધ્વીઓ શુભ સેવા માટે અને આત્માના મુક્તિ પ્રવૃત્તિ કરવા માટે અહિં સાત્રન પાળે છે સત્યવ્રતને પાળે છે અન્તેયવ્રતને પાળે છે બ્રહ્મચર્યવ્રતને પાળે છે. સર્વવ્રતકાન્તી લક્ષ્મીનો ત્યાગ કરે છે અને નિરનદ્ય આહારથી શરીરને પોષે છે ગામોગામ, શહેરોશહેર, દેશોદેશ વિચરીને ઉપસર્ગ તથા પરિપહેને સહીને મર્વજીવોતુ કલ્યાણ થાય તેવો ઉપદેશ આપે છે દયા, સન્ન, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય, પગ્માર્થ, ત્યાગ, પ્રામાણ્ય, નીતિ, સદાચાર વગેરેનો ઉપદેશ આપે છે, રાગદ્વેષ ત્યાગ કરવાનો ઉપદેશ આપે છે, સર્વ જીવોની દયા કરવાનો ઉપદેશ આપે છે, માત વ્યમન ત્યાગ કરવાનો ઉપદેશ

આપે છે, તેના બદલામાં કંઈ લક્ષ્મી વગેરે તે ગ્રહણ કરતા નથી તેથી ખરી રીતે દેખીએ તો દેશભક્તો વિશ્વભક્તોનાં નામ ધરાવનારાઓ કરતાં સાધુઓ અને સાધ્વીઓ વિશેષ સત્યસેવા કરી શકે છે. સાધુઓ અને સાધ્વીઓ ઠાઠની પાસેથી પગાર લેતાં નથી. પૈસો માગતાં નથી, દેશોદેશ વિહાર કરે છે. લાખો કરોડો વર્ષ પૂર્વથી તેઓની પરંપરા આ પ્રમાણે શુભ શુદ્ધ સેવાનાં કાર્યો કરવા માટે વજા કરે છે, માટે તેઓજ વિશ્વસેવા, દેશસેવા, સમાજસેવાં વગેરે સર્વ શુભ સેવામાં આત્મભોગ આપનાર છે. કેટલાક કૃત્રિમસેવા કરનારાઓ છે તેઓ સાધુઓનું અને સાધ્વીઓનું ખંડન કરીને પગાર પૈસા લેઈ સ્વાર્થ સાધી પરમાર્થના ખાં બનવા પ્રયત્નો કરે છે પણ દેખતી દુનિયા અંતે તેઓના કરતાં સાધુઓની અને ત્યાગી પંચમહાવ્રતધારક સાધ્વીઓની અનંતગુણી કિંમત આંકે છે. અનેક પ્રકારના સ્વાર્થોનો ત્યાગ કરીને સાગી બન્યા વિના સર્વ પ્રકારની શુભસેવામાં આત્મપ્રવૃત્તિ કરી શકાતી નથી. જેઓ ખરેખરા ત્યાગીઓ છે, તેઓની બરાબર ધરખારીઓ સેવામાં તત્પર થઈ શકતા નથી.

આર્યાવર્તમાં ત્યાગીઓએ જેટલી શુભ સેવા કરી છે, તેટલી અન્ય ગૃહસ્થોએ કરી નથી. ત્યાગી જીવન ખરેખર અનેક જીવોના કલ્યાણાર્થે પ્રવૃત્તિમય બને છે. કંચનકામિનીનો જે ત્યાગ કરીને ધર્મસેવા કરે છે, તે હજારો લાખો મનુષ્યોનાં જીવન સુધારે છે. વિષયવાસનાઓનો ત્યાગ કરીને જે ત્યાગી બની લાખો કરોડો મનુષ્યોને આત્મજ્ઞાન અને ચારિત્ર સમર્પે છે, તે આ વિશ્વમાં સર્વ દેશના મનુષ્યોવડે પૂજ્ય છે. અને તે દુનિયાને સ્વર્ગમય કરવા શક્તિમાન થાય છે. તેવા મનુષ્યો ઈશ્વરાવતાર તરીકે વિશ્વમાં પૂજ્ય છે. સેવાધર્મમાં પ્રવૃત્ત થનારાઓને પોતાની લક્ષ્મીનો ત્યાગ કરવો પડે છે. વિશ્વજીવોનાં સુખાર્થે અનેક સુખકારક ભોગોની ઇચ્છાઓનો અને તેના સાધનોનો ત્યાગ કરવો પડે છે. ચોવીશ તીર્થકરોએ જીવોનાં દુઃખો નાશ કરવા માટે શુભોપદેશ દીધા છે. શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યે જીવોનાં દુઃખોનો નાશ કરવા માટે અને મનુષ્યોમાં શાંતિસુખ પ્રચાર કરવા માટે ગુજરાતના રાજા કુમારપાલને પ્રતિજ્ઞોધ્યો અને કુમારપાલની સત્તાથી અદાર દેશોમાંથી સાતવ્યસનોને હાંકી કઢાવ્યાં. કુમારપાલ રાજાના રાજ્યમાં અદારદેશોના મનુષ્યો દારૂ ન પીવે એવો બંદોબસ્ત કરાવ્યો. તથા કસાઈખાનાં બંધ કરાવ્યાં. ઠેકાણે ઠેકાણે ધર્મશાળાઓ, પાંજરાપોજો બંધાવાની પ્રવૃત્તિનો ઉપદેશ દીધો, પ્રજાને સુખ થાય એવી રાજ્યનીતિ પ્રવર્તાવવાનો ઉપદેશ દીધો. જૈનાચાર્યો અશોકરાજાને પણ તેવો ઉપદેશ આપી શુભ સેવા-ધર્મમાં અગ્રણી બન્યા. અશોકરાજાનો પુત્ર કુણ્ણલ હતો અને કુણ્ણલનો પુત્ર

મ પ્રતિદાન થયો તેણે તેના ગુરુ જૈનાચાર્યશ્રી આર્યસુદસ્તિના ઉપદેશથી
 અનેક જૈનમંદિરો બંધાવ્યા આર્યાવર્તમાં મર્ત્ય માધુઓની અને
 સાધ્વીઓના વિહારની પ્રવૃત્તિદ્વારા મર્ત્ય લોકોને મહેજે ઉપદેશ મળે એવી
 વ્યવસ્થા કરી. આર્યસુદસ્તિગુરુએ સપ્રતિ રાજાને શુભપુણ્ય કાર્યોની
 સેવાનો ઉપદેશ આપ્યો તેથી તેણે હજારો પાંજરાઓ બંધાવી તથા
 હજારો દાનશાળાઓ બંધાવી, હજારો દવાખાના બંધાવ્યા, અનાર્ય દેરોમાં
 ધર્મની પ્રચારણા કરાવી અને લાખો-ડગેડો અનાર્ય લોકોને સાત વ્યવસ્થાથી
 હિત કર્યા પ્રથમ તીર્થંકર શ્રી ઋષભદેવના ભરતાદિ પુત્રોએ મર્ત્ય
 જીવોની દયા પાળી વગેરેનો મર્ત્ય દેગોમાં પ્રચાર કર્યો ત્રીશમાં તીર્થંકરના
 ભક્ત શ્રી રામચંદ્રે મર્ત્ય જીવોની મેદામાં શુભ પ્રવૃત્તિ કરી આત્રીશમાં તીર્થં-
 કર શ્રી નેમિનાથના ભક્ત રાજા શ્રી કૃષ્ણે સર્વ જીવોની દયા પાળનાનો પોતાના
 નાત્યમાં બંધાવ્યો ત્યો શ્રી કૃષ્ણે જો મનુષ્યો ત્યાગીઓ થાય તેના માથાપોની
 મેદા પોતે કરી અને ત્યાગીઓની વૃદ્ધિ-રૂડે સર્વ દેગોમાં દયા, સત્ય, અસ્તેય,
 બ્રહ્મચર્ય આદિ ધર્મોનો પ્રચાર કરાવ્યો ત્રેત્રીશમાં તીર્થંકરના ૪૧ તાક્ષ્ય ગ-
 નઓએ દયા આદિનો પ્રચાર કરના પ્રયત્ન કર્યો અને મનુષ્યો-પશુઓ પખી-
 ઓની દયા પાળાવવામાં રાત્યમત્તાના ઉપયોગ કર્યો તાક્ષ્યવંશી જૈન રાજા
 ઓએ ભારતમાંથી જાપાન તરફના માર્ગે થઈ અમેરિકામાં (પાતાલમાં) પ્રવેશ
 કર્યો હતો આજથી અઢીહજાર વર્ષપૂર થના શ્રી ચોત્રીશમાં તીર્થંકર મહારીગ
 પ્રભુએ સર્વ જીવોના ઉદ્ધારાર્થે ઉપદેશ દીધો અને દુર્ગુણરૂપ દૈત્યોનો પરાજય
 કરી ધર્મ તીર્થની સ્થાપના કરી શ્રી મહારીગ પ્રભુના ભક્ત શ્રેણિક ગંગા,
 ચેતરંગ, ઉદાર્યરાજા, પ્રહોતનરાજા, પ્રસન્ન ચંદ્રાણ આદિ અનેક ભાગત દે-
 શીય રાજાઓએ સર્વ જીવોના કૃપાણાર્થે પ્રવૃત્તિ કરી અને મર્ત્ય જીવોને ગાતિ
 રહે એવી રીતે રાત્ય ધર્મ સેવા કરી આ પ્રમાણે મેદા ધર્મ કરનારાઓના અનેક
 દર્શનો ઇતિહાસના પાને મોલુદ છે ભદ્રબાહુ, ઉમાગાતિ, આપાચાર્ય બપ્પભટ્ટિ
 કનિકાય સર્વેશ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય, શ્રી હરિભદ્રસૂરિ અને અકમર આદેશાદને
 પ્રતિ ઓધીને દયાધર્મનો રંગ ચઢાવના શ્રી હોગ વિજયસૂરિ, કુદકુદાચાર્ય, જૈન
 મહારાજા આગવેલ વગેરે અનેક મહા પુરુષોએ અનેક રીતે મનુષ્યોના કૃપાણાર્થે
 પ્રવૃત્તિ કરી છે, જેનું વર્ણન કરતા પાગ આત્રી શંકે તેમ નથી મેદા ધર્મમાં પ્રવૃત્ત
 થનારા ત્યાગીઓ અને ગૃહસ્થો ડર્મ યોગીઓ ગણાય છે જૈન ધર્મની સેવા કર-
 વાની જૈન ધર્મનો પ્રચાર થાય છે અને તેથી વિશ્વ જીવોમાં દયા વગેરે મરુણો-
 નો પ્રચાર થાય છે, એવું જૈનોપનિષદમાં જણાવવામાં આવ્યું છે ગમે તે ધર્મનો

મનુષ્ય હોય પણ તે શુભ કર્મો વડે દયાદિ ગુણોના ફેલાવા માટે સેવા ધર્મને અંગીકાર કરે છે તો તે વિશ્વમાં ઉચ્ચ બની શકે છે. સાર્વજનિક સેવા ધર્મના માર્ગો અંગીકાર કરીને પ્રવૃત્તિ કર્યા વિના દાઢ ધર્મની વિશ્વમાં વ્યાપકતા થતી નથી. જૈનોએ પૂર્વનાં દર્શાત શ્રવણ કરીને સેવા ધર્મ સેવવા માટે ખાસ વિશાલ દૃષ્ટિથી કર્મયોગી બનવું જોઈએ. સેવા ધર્મની પ્રવૃત્તિ વિના હિંસા આદિ પાપ કર્મોનો નાશ કરી શકાતો નથી. નિષ્કામભાવથી સેવા ધર્મ અંગીકાર કરે છે તે અવશ્ય પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ કરી શકે છે. સેવા ધર્મની પ્રવૃત્તિનો પ્રચાર કરવા માટે અમેએ સેવા ધર્મના અનેક ભજનો પદો અને કવ્વાલીઓ રચી છે કે જે વાંચીને આત્માર્થી મનુષ્યો સેવા ધર્મમાં અવશ્ય પ્રવૃત્તિ કરનારા બની શકે તેમ છે, ગૃહસ્થોને ગૃહસ્થના અધિકાર પ્રમાણે અને ત્યાગીઓને ત્યાગ ધર્મના અધિકાર પ્રમાણે સેવા ધર્મનાં અનેક કાર્યો કરવાં જોઈએ એમ ખાસ ભાર મૂકીને જણાવ્યું છે. ભારતવાસીઓમાં સેવા ધર્મનાં ઝરણાં શુદ્ધ થવા લાગ્યાં છે તેથી સેવા ધર્મના ઉપદેશો રૂપમેધો વડે પુનઃ સજીવન કરીને સેવામાર્ગમાં પ્રસરેલી મલિનતાનો ત્યાગ કરવાની જરૂર જણાવી છે. વાંચકો તે અવશ્ય વાંચીને સેવા ધર્મમાં પ્રવૃત્ત થશે એમ આશા રાખવામાં આવે છે. સાબરમતી ગુચ્છ શિક્ષણ કાવ્યમાં સેવા ધર્મ સંબંધી ઘણું કહેવામાં આવ્યું છે. સેવા ધર્મ સંબંધી અમારા ગુરૂ વર્ય શ્રીમદ્ રવિસાગરજી મહારાજ મહારાજનું દર્શાત આબેહુબ અસરકારક છે. ગુરૂ મહારાજ શ્રી રવિસાગરજી મહારાજજી અન્ય સાધુઓની સારી રીતે સેવા કરતા હતા. ગામો ગામ વિહાર કરીને તેમણે સુડતાં શીશ વર્ષ પર્વત જૈન ધર્મનો ઉપદેશ આપીને સેવા કરી. અનેક મનુષ્યોને સત્યના ખોલ કર્યા. અનેક વણિકોને સાત વ્યસનો ત્યાગ કરાવ્યાં. અનેક વણિકોને ખોલ આપી કપટ પ્રપંચ મમતા પાશથી દૂર કર્યા. અનેક વણિકોને સાધુઓની સેવા કરતાં શિખવ્યા, અનેક જૈનોને ઉપદેશ દેધને ધર્મ પ્રવૃત્તિમાં યોજ્યા, ગુરૂવર્ય શ્રી સુખસાગરજીએ પણ પંચ મહાવ્રત પાળીને અનેક મનુષ્યોને ઉપદેશ આપી સદાચારમાં સ્થિર કર્યા અને અનેક દુર્ગુણોમાંથી મુક્ત કર્યા. તેમણે અનેક સાધુઓની સેવા કરી હતી, તેમનું ઉપકાર મય સેવા જીવન, જૈન કોમમાં આદર્શ પુરૂષવત્ જવલંત દર્શાત આપીને અનેક જૈનોને ઉત્તમ અસર કરે છે. જૈનોમાં સેવા ધર્મ સેવતા કર્મયોગી મહાત્માઓ પ્રગટવાથી જૈનોની ઉન્નતિ થઈ શકે તેમ છે. ગુરૂ સેવા, સન્ત સેવા, પ્રજા સેવા વગેરે સેવાના અનેક ભેદ છે. સેવા કરનારમાં અહ મમતા ન હોવી જોઈએ. રામની સેવામાં હનુમાનજીની પેઠે પરમાત્માની સેવામાં સર્વ સ્વાર્પણ કરવું જોઈએ. નામ રૂપનો અભિમાન તથા મોહ ભૂદીને શુદ્ધ-

તમાના ઉપયોગી બની સેવા કરવી જોઈએ. ત્યાં સુધી નામ રૂપનો મોહ છે અને શરીરમાં મમતા મોહ છે ત્યાં સુધી સેવા ધર્મમાં સ્વાર્થથી કરી શકાતું નથી. મત્સ્યરૂપોના સમાગમથી અને ગુરૂની કૃપાથી મેના ધર્મમાં ચિત્ત પરોવાય છે આર્યાવર્તમાં આર્યોના હૃદયમાં સેવા ધર્મનો ગળથુથીમાં અનુભવ મળે છે એવું કહેવું તે અઘરું અઘરું સત્ય છે સેવા ધર્મના સેવકો તર્કિક સર્વ દુનિયાના જીવો બનશે ત્યાં દુનિયા સ્વર્ગ સમાન બનશે, દેશસેવકો કર્તા ધર્મસેવકો શ્રેષ્ઠ છે તે પણ રત્નેશુષ્ક અને તમોગુણથી રહિત મત્સ્યગુણમય ધર્મ કરનારા ધર્મસેવકો ઉત્તમ છે વર્મ મેવદા આત્માની પરમાત્મ દશા કરે છે મેવા ધર્મ કરનાર ધર્મયોગીઓ જ્ઞાનાવશીયાદિ કર્મોને ટાળી આત્માની શુદ્ધિ કરે છે અને એવા બળ જીવોએ ભવ્ય મનુષ્યોએ મેવા ધર્મનો સ્વીકાર કરવો જોઈએ એજ બળન પછ સમ્રાટમાં બળનોમા અને પદોમાં હૃદયોદ્ધારથી જણાવવામાં આવ્યું છે । મીરાબાઈ ભક્તાણી કહે છે કે મે સન્તોને શીર્ષ પર ઝાપ્યા છે સન્તોની મેનાથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે મન્તોની મેનાથી પરમાત્માની અવશ્ય પ્રાપ્તિ થાય છે માટે કાવ્યોનો સાગ ઉપર્યુક્ત દ્રષ્ટિએ અવ બોધીને શાધિકારે શુભ સેવા ધર્મના ઉપાયોમાં પ્રવૃત્ત થવું જોઈએ નકામી છુરી કામનાઓપર વિરાગ થયા વિના અને વિષયવામનાનો ત્યાગ પૂર્વક મન્ય વૈરાગ્ય અને તેની સાથે શુદ્ધગમ અને શુદ્ધ પ્રેમ પ્રગટયા વિના મેવા ધર્મમાં પ્રવૃત્તિ થતી નથી અશુભ વાસનાઓપર વિરાગ થવો જોઈએ અશુભ કામનાઓપર વૈગ ય પ્રગટવો જોઈએ

વૈરાગ્ય.

અનુભવ રિચાગે, અશુભે-કાઓ, અશુભ મમતા મોહ વગેરે ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે જ્યારે વિષય વામનાઓ વિષમમાન લાગે છે અને જડ પૌદ્ગલિક પદાર્થોનો મોહ ટળી જાય છે ત્યારે અતે વૈરાગ્ય પ્રગટ્યો એમ કહેવાય છે વૈરાગ્યના ગર્ભમાં શુદ્ધ પ્રેમનો પ્રાદુર્ભાવ થાય છે અને તેથી વૈરાગી મનુષ્યો દેન શુર ધર્મની આરાવનામાં અત્યંત ગંભીર, અત્યંત પ્રેમી બને છે વૈનગી મનુષ્યોને આ ભાવ અને પરમાત્માપર પ્રેમ હોય છે અને તેથી તેઓ આત્મધ્યાનમાં પરમાત્મધ્યાનમાં તટ્લી । થાય છે શરીરમાં રહેલા આત્માનું જ્યારે જ્ઞાન થાય છે ત્યારે રાગી પરથી રાગ ટળે છે અને અન્ય જડ પદાર્થોમાંથી ગમ ટળે છે અને તેથી ગદાત્માપર પૂર્ણ પ્રેમ પ્રગટે છે આત્માને માટે મર્ત વસ્તુઓ પ્રિય હોય છે પરંતુ મર્ત વસ્તુઓ માટે આત્મા પ્રિય હોતો નથી અગત જડ વસ્તુઓપરથી મમતા અદતા ગમ ટળવો તેને વૈરાગ્ય કહે છે પાંચ ઇન્દ્રિયા ત્રેવીશ વિષયો-

માંથી રાગનો નાશ થવો તેને વૈરાગ્ય કહે છે. ઔદારિક શરીર, વૈક્રિય શરીર, આહાર શરીર, તૈજસ્ય શરીર, અને કાર્મણુ શરીર, એ પાંચ શરીરમાં આત્મા રહે છે પણ પાંચ શરીરથી આત્મા ભિન્ન છે. પાંચ શરીરનાં લક્ષણુ ભિન્ન છે અને આત્માનું લક્ષણુ તેથી ભિન્ન છે. પાંચ શરીર જડ છે પણ આત્મા તો જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર વીર્યાદિ અનંત ગુણો વડે સહિત છે. પાંચ ઇન્દ્રિયો મનવાણી અને કાયાથી આત્મા ભિન્ન છે. અન્નમય કોષ, પ્રાણમય કોષ, અને મનોમય કોષથી આત્મા ભિન્ન છે તેથી શરીરોદિમાં રાગ ન થવો તેને વૈરાગ્ય કહેવામાં આવે છે.

આત્માપર પૂર્ણ પ્રેમ પ્રગટે છે ત્યારે વિષયોપરથી રાગ ટળે છે. જ્યારે શુભાશુભ વિષયોપરથી રાગ દ્વેષ ટળે છે ત્યારે આત્માપર પરમાત્માપર શુદ્ધ પ્રેમ પ્રગટે છે વિશ્વવર્તિ સર્વ આત્માઓપર આત્મભાવ સ્વરૂપ પ્રેમ પ્રગટવાથી વિષય વાસનાનો રાગ સ્વયમેવ જ્ઞાનદશા યોગે ટળી જાય છે. વૈરાગ્ય પ્રગટયાવિના અશુભ સ્વાર્થોનો નાશ થતો નથી. વૈરાગ્ય પ્રગટયાવિના નિર્મોહપણે ધર્મનાં કાર્યો કરી શકાતાં નથી. સર્વ પ્રકારની શુભ સેવાઓનો અધિકારી વૈરાગી અને આત્માનો શુદ્ધ પ્રેમી મનુષ્ય છે. વૈરાગી મનુષ્ય વિષયોના વનમાં મુંઝાતો નથી અને તે ધર્માર્થે સર્વ ધનાદિક વસ્તુઓનો ત્યાગ કરી શકે છે. ભર્તૃહરિને જ્યારે રાગ પ્રગટ્યો હતો ત્યારે તેણે રાજ્યનો ત્યાગ કર્યો હતો. અશુભેચ્છાઓનો ત્યાગ કર્યા વિના સત્ય શાન્તિની પ્રાપ્તિ થતી નથી. વૈરાગ્યવિના ક્રોધ, મૂર્ખા, મમતા વગેરેની ઉપશાન્તિ થતી નથી. વૈરાગ્ય પ્રગટયાવિના અનાદિ કાલની મુંઝવણ ટળતી નથી. સર્વ તીર્થ કરોએ જ્ઞાન ગર્ભિત વૈરાગ્ય પ્રાપ્ત કરીને ચારિત્ર અંગીકાર કર્યું હતું. મનુષ્યો એક વસ્ત્રને માટે લડી મરીજાય છે. દેશ માટે યુદ્ધ કરીને લખો કરોડો મનુષ્યો યુરોપીય મહા યુદ્ધમાં મરે છે. માટે જ્ઞાન ગર્ભિત વૈરાગ્ય પ્રગટે તો એવાં કરોડો મનુષ્યોનાં યુદ્ધો ટળી જાય અને વિશ્વમાં નૈસર્ગિક જીવિતથી મનુષ્યો આત્મ શાંતિ મેળવી શકે. મનુષ્ય જન્મ પ્રાપ્ત કરીને જડ પદાર્થોમાં બંધાઈને જેણે પરમાત્માની પ્રાપ્તિ ન કરી તે જીવતો છતો ન જીવ્યા બરોબર છે. સંસારમાં ક્ષણિક પદાર્થોમાં રાગ દ્વેષમય બનવું એ આત્માનો ધર્મ નથી એમ જ્યારે આત્મા સમજે છે ત્યારે તેને સત્ય શાન્તિની પ્રાપ્તિ થાય છે. આ વિશ્વમાં કાંઈ શરીર વડે અમર રહેતું નથી. રામ રાવણુ જેવા કૌરવ પાંડવ જેવા પણ આયુષ્ય પૂર્ણ થએ શરીર ત્યાગી ચાલ્યા ગયા તો અન્યનો શો હાર એમ જ્યારે અવબોધાય છે ત્યારે પાપ કર્મોથી પાછા હઠવાનું થાય છે, વૈરાગ્ય વિના પાપ કર્મોથી પાછા હઠાવું નથી. રોમના નીચે બાદશાહને વૈરાગ્ય ન હોતો તેથી તેણે મનુષ્યોનાં સંહારમાં પ્રવૃત્તિ કરી હતી. દુનિયામાં જ્યારે જ્યારે અત્યંત

રાગ દ્વેષથી મનુષ્યો મામારિક પદાર્થોમા અત્યંત આમકૃત થઇ જાય છે ત્યારે શ્રી મહાવીર પ્રભુ જેવા તીર્થ ઢંગે પૈગંબર ત્યાગથી દુનિયાનો ઉદ્ધાર કરે છે, ત્યારે રાગનુ જોગ અત્યંત વધે છે ત્યારે માયા પૈરાગી મનુષ્યો પ્રકટે છે અને રાગના જોરનો અંત લાવે છે પૈરાગ્યવિના વૈષયિક પદાર્થોની મુઝબુ, આદ્યા તૃષ્ણા, મૂર્છા, આમકૃત ટળતી નથી માટે પૈરાગ્યની અત્યંત જરૂર છે જૈનાગ-મોમા જૈન ગાંધોમા પૈગંબર અત્યંત પ્રતિષ્ઠાન કરનામા આવ્યું છે મોહ ગર્ભિત અને દુઃખ ગર્ભિત પૈરાગ્યનો ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે પૈરાગી મનુષ્યો પાપ કર્મોનો તથા પાપી વિચારોનો ત્યાગ કરવા સમર્થ બની શકે છે પૈરાગી મનુષ્યો ધર્મની મારી રોને આરાધના કરી શકે છે પૈરાગી મનુષ્યો મૃદુરૂપના વ્રતો અને ત્યાગીના પચ મહો વ્રતો પાળવા મમર્થ થઇ શકે છે, પૈરાગી મનુષ્યો પ્રભુની ભક્તિમા આસક્ત થાય છે અને જડ પદાર્થોનો મોહ ત્યાગી શકે છે જે ઉગમ થઈ શકે છે તે કંઈ ખરેખર પૈરાગી નથી. પૈરાગી મનુષ્યોમા મમતા, અહતા અને પાપના વિચારો હોતા નથી મોક્ષપ્રાપ્તિના પગદર્તા પ્રથમ પૈરાગ્યની આવશ્યકતા છે ભરતગજ આખા ભારત દેશના રાજા હતા છતાં મન-મા પૈરાગી હતા જનકવિદેહી મનમા પૈરાગી હતા તેથી તેઓ મમારનાં કાર્યો કરતા છતાં નિર્વેષ નહોતે શકના હતા પૈરાગ્યના બળવિના અશુભ રાગ દ્વેષનો નાશ કરી શકાતો નથી એમ પડિને અવમોધે છે ભગ્ન મંત્રના આડે ભાગો-મા અમોએ પૈરાગ્યના બળે અનેક ભાજનો, પદોના ઉચ્ચાર કર્યા છે તેવું મનન કરતા જાગૃતી વિદ્યાની પેઠે મોહરૂપ મર્પનું વિષ ઉતરે છે પૈરાગ્ય મય જનનિયોના નાચનથી અનેક પ્રકારની વૈષયિક નામનાઓનો નાશ થાય છે પૈરાગ્ય મય પદો દેહનીક વખતનો આત્મામા ઉડી અનુરૂપ કરીને ગનના નાગને ઉચ્છેદી નાજે છે પૈરાગ્ય વિનાની એકથી પ્રેમ લગણુ ભક્તિથી કાષ્ટનાર પનિત થવાનો પ્રવન પ્રાપ્ત થાય છે પરંતુ પૈરાગ્યની માથે જે શુદ્ધ પ્રેમ પ્રગટે છે તેથી કદિ પનિત થવાનો પ્રમગ પ્રાપ્ત થતો નથી. શુદ્ધ પ્રેમની મારે અશુદ્ધ ગંગાદિ નાના નદીય પૈરાગ્ય પનિજનિથી કાષ્ટોનો ઉપગમભાવ અને તથોપદમાદિ જ્ઞાનપ્રાપ્ત થાય છે પૈરાગ્યથી નિવૃત્તિનો પ્રાપ્તિ થાય છે પૈરાગ્યવિના અગમ પાપમય પ્રવૃત્તિનો નાશ થતો નથી પૈરાગ્યથી મન વાલી અને કાયાના અશુભ મેનોપા દાણુ મેનોવી રૂપ છે અને શુભ મેનોની પ્રવૃત્તિ કરી શકાય છે પૈરાગ્યના અનુભવોના ગાના પૈરાગીઓ દેવ છે ત્યારે પૈરાગ્યથી જ્ઞાન ન્મ કરી એટલે મોહ નદ્યમા જામે છે જે તેની ખુબારી મજા કાન ઉતરે છે પૈરાગ્યથી નિવૃત્તિ નાનની નાખીનો અનુભવ આવે છે પૈરાગ્ય ન્મથી ન્મજાએ પૈરાગીઓ

નિવૃત્તિમય જીવન ગાળીને ધાર્મિક પ્રવૃત્તિમાં પ્રભુમય જીવનનો અનુભવ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. શિવાજીની પાસે વૈરાગી રામદાસ સ્વામી હતા કે જેમણે દાસખોધ રચ્યો હતો, તેમના સમાગમથી શિવાજી પરજાણંપટ બન્યા તહોતા. રામદાસ ગુરૂના વૈરાગ્યની અસરથી શિવાજીમાં વૈરાગ્ય પ્રગટ થયો હતો, અને તેથી તે એક પત્નિવ્રતી રહી શક્યા હતા. વૈરાગ્યમૂર્તિ શ્રી કલિકાલ સર્વજ્ઞ હેમચંદ્રાચાર્યના સમાગમથી પરમાર્હત કુમારપાળ રાજાએ એક પત્નીવ્રત ધાર્યું હતું. વૈરાગ્યના બળથી અનેક પાપ કર્મોથી દૂર રહેનાર વસ્તુપાલ અને તેજપાલ તથા વિમલશાહનું જીવન પ્રશંસવા યોગ્ય છે યુરોપમાં જીવતા વૈરાગ્યની મૂર્તિ-સ્વરૂપ મહાત્માઓ હાલ ત્યાં હોતતો યુરોપીય મહાયુદ્ધનો પ્રારંભ નહી થાત. જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્યની પ્રાપ્તિ વિના જન્મ જરા અને મૃત્યુનાં દુઃખોનો અંત આવતો નથી, માટે અત્માર્થી મનુષ્યોએ જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટે સદા સાધુઓનો સમાગમ કરવો જોઈએ, સાધુઓની સંગતિ કરવાથી અનંત ભાવોનાં કર્મોનો નાશ થાય છે. વૈરાગ્યકારક ભજનોને અને પદોને વાંચવાથી વૈરાગ્ય પ્રગટે છે, અને અનંત ભવોનાં પાપ નાશ પામે છે. માટે ધર્મી મનુષ્યોએ અવશ્ય આ આઠમાં ભજનપદ્યસંમ્રહમાંથી વૈરાગ્ય કારક પદો વાંચવાં અને તેનું મનન કરવું જોઈએ. વૈરાગ્ય પદ ભજનો વાંચવાથી નિવૃત્તિ માર્ગની પ્રાપ્તિ થાય છે. વૈરાગ્યકારક શબ્દ બ્રહ્મ વિના પરમ બ્રહ્મની પ્રાપ્તિ થઈ શકતી નથી. જેના હૃદયમાં વૈરાગ્ય છે તેના હૃદયની શુદ્ધતા થાય છે. વૈરાગ્યથી ભોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે. વૈરાગ્યથી ચારિત્રની પ્રાપ્તિ થાય છે, અને ચારિત્રથી ભોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે.

વૈરાગ્યથી ચારિત્ર પ્રાપ્તિ અને તેથી મોક્ષ.

વૈરાગ્યથી ચારિત્રની પ્રાપ્તિ થાય છે. વૈરાગ્યથી મન વચન કાયાથી થતા આસ્રવોનો રોધ થાય છે વૈરાગ્ય બળથી ચારિત્ર લેવા ઇચ્છા પ્રકટે છે. પ્રભુ શ્રી મહાવીર પ્રભુના શાશનમાં વૈરાગ્યમળે સાધુઓ અને સાધ્વીઓ પ્રકટે છે. અને તેઓ પંચમહાવ્રતને અંગીકાર કરે છે. વૈરાગી, ત્યાગી સંન્યાસી સંત કૃષ્ણરમાં વૈરાગ્યનું મુખ્યપણું બલ હોવું જોઈએ. વૈરાગ્ય અને ત્યાગ વિના કોઈ ધર્મની આરાધના કરી શકાતી નથી. વૈરાગ્ય ત્યાગથી ચારિત્રની સારી રીતે આરાધના કરી શકાય છે. પંચમહાવ્રત પાળવા ગામો ગામ વિહાર કરવો. આવીશ પરિસહોને સહવા ઉપસર્ગોને સહવા છત્યાદિ ચારિત્ર માર્ગમાં દ્રઢ રાખનાર વૈરાગ્ય છે. રોતડું ઉદાસીન મુખ કરી દેવું અને સ્વાધિકારે યોગ્ય પ્રવૃત્તિઓથી

ઉદ્ધમી બની બ્રહ્મ થવું એ ખરા વૈરાગ્યની પરિણતિ નથી. કાંમીના લાડાપગ ચડતા
 હતા પણ મુખ પાં ઉદ્ધમીનના ન ગ્રહે અને મુખપગ આત્માનંદુ તેજ જણાય
 તેજ વૈરાગ્યનું લક્ષણ છે આરિત્રની પ્રવૃત્તિમા ખરો વૈરાગ્ય રહેલ છે જે મનુષ્યો
 આગ્નિની બ્રહ્મ થાય છે તે ખરા વૈરાગ્યને પામ્યા નથી મત્ય વૈરાગ્યથી મત્ય
 આગ્નિની પ્રાપ્તિ થાય છે મમતા, મોહ, અહતા, કામ, ક્રોધ, લોભ, માન, માયા,
 ઇર્ષ્યા, દિમા, અસત્ય વગેરેનો નાશ કરનાવી આત્મામા રમણતા રૂપ આગ્નિની
 પ્રાપ્તિ થાય છે આગ્નિ પાળીને જેઓ શાત બન્યા છે, તેઓના મુખની આગળ
 ચક્રવર્તિયોનું અને ઇન્દ્રોનું મુખ એક બિંદુ મમાન છે ગુરુના વૈરાગ્યમય ઉપદે-
 શથી આગ્નિની દીક્ષા અગોકાર કરી સંત્રય છે સમ્યગ્દર્શન અને મમ્યગ્ જ્ઞાનની
 પ્રાપ્તિ થાય છે, તો પણ આગ્નિની પ્રાપ્તિ વિના દેવલ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ તથા મોક્ષની
 પ્રાપ્તિ થતી નથી માટે મનુષ્યોએ દેવ વિનંતિ આરિત્ર અને મર્વ વિગતિ આગ્નિ-
 ની પ્રાપ્તિ કરી લેધએ મર્વાપકર્ષેથી નિવૃત્ત થવું તે આરિત્ર છે
 આઠ કર્મના મમૂદનો જેનાથી નાશ થાય છે તેને આગ્નિ કહે છે આગ્નિધાગ્ક
 મહાત્માઓના ઉપદેશી જેટની અમર થાય છે તેટની પ્રદુર્યોના ઉપદેશની
 અમર થતી નથી બધાએજો મનુષ્ય બધાયજો મનુષ્યને છોડી ગકનો નથી
 આગ્નિધાગ્ક મહાત્માએ મમાગના મધનોથી ગૃહ્યોને મુક્ત કરી નકે છે.
 ધર્મનો ઉદ્ધાર કરવાને આગ્નિધારક ત્યાગીઓ સમર્થ બને છે આરિત્રધારક
 મહાત્માઓ આરિત્ર પાળીને મોક્ષ મુખ પ્રાપ્ત કરી ગકે છે આગ્નિધારક મુનિ-
 વરો યમનિયમ, મયમ, તપ, જપ, આમન, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, ધ્યાન,
 ધ્યાન અને મમાધિનો પ્રાપ્તિ કરી શકે છે પિંગ્લાનીન આગમો પૂરાચાર્ય ગચિત
 અનેક ધર્મગાન્યો વગેરેનું વાચન શ્રવણ મનન કરીને ત્યાગી મુનિવરો શુન
 ધર્મ તથા આગ્નિધર્મને આરાવી શકે છે મન્ત્રઓ, બાદનાહો અને ગરુડગાહો
 પણ આગ્નિધાગ્ક મુનિવરોના પગે પડે છે, માટે આગ્નિનો અપૂર્વ મહિમા છે
 આ વિશ્વમા આગ્નિ ગુણની તોલે કાઈ ગુણ આવી ગકનો નથી જેણે કચન
 કામિનીનો ત્યાગ કર્યો છે, એના મુનિવરોના સમાન કાલ નિષ્પદ હોતું નથી
 નિષ્પદ ત્યાગી મુનિવરો નેગુણ અને તમોગુણનો નાશ કરી ગકે છે, અને
 સત્યગુણી આદાનિદાગ પૂર્વક સમ્યગ્દર્શન આગ્નિની આગધના કરી ગકે છે
 આગ્નિધાગ્ક અનેક પ્રકારના તપો કરે છે, અને તેથી દ્યોયકર્મ તથા ભાવ
 કર્મને તપાવીને ખેતી નાખે છે પચમદાવત ધાન કરનાન મુનિવરો યોગીયો
 સમાગ્ક મુખોનો ત્યાગ કરે છે ગાતા વેદનીયક જેને વેદાનીયો આનંદ-
 મય થાય કહે છે તેનો ત્યાગ કરે છે નેમા મુન્નતા નથી નેમજ બનાનાવેદનિયથી

થતાં દુઃખોપર સમભાવ ધારણ કરે છે:-લાભાલાભે સુખે દુઃખે, જીવિતે મરણે તથા, સ્તુતિ નિન્દાવિધાનેષ્વ, સાધવઃ સમચેતસઃ ચારિત્રધારકોની ઉપયુક્ત યોગમાં દલા પ્રમાણે દશા હોય છે. ચારિત્રધારક મુનિવરો સમભાવે વર્તે છે અને કર્મયોગી ખની સ્વાધિકારે કર્તવ્ય ધર્મે કાર્યોને કરે છે, પથ્થરમાં અને સુવર્ણમાં સમાન-ભાવ ધારે છે, શુભાશુભ પરિણતિને વારી ઉપશમભાવ, ક્ષયોપશમ અને ક્ષાયિક ભાવને પ્રાપ્ત કરી શકે છે. મોહનીય કર્મની અઘ્વાનીશ પ્રકૃતિઓનો ક્ષય કરીને ક્ષાયિક સમ્પત્તિને તથા ક્ષાયિક ચારિત્રને પ્રાપ્ત કરે છે. ચાર ધાતી-કર્મનો ક્ષય કરીને કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને મુક્તિ પદને પ્રાપ્ત કરે છે. ભાવ ચારિત્રની પ્રાપ્તિ વિના કોઈનો મુક્તિ થઈ નથી, થતી નથી. અને ભવિષ્યમાં થશે નહીં એવું જાણીને મુમુક્ષુઓ ચારિત્રને અંગીકાર કરે છે, નવકરિષ્ય વિહાર કરે છે. સર્વ પ્રકારની અશુભેચ્છાઓનો પ્રથમ ત્યાગ કરે છે. પશ્ચાત્ આત્મ-જ્ઞાનની પરિપક્વ દશા થતાં શુભેચ્છાઓનો પણ ત્યાગ કરે છે. આવી ચારિત્ર દશાને પ્રાપ્ત કરવા માટે મનુષ્યે એ તેના અધિકારી બનવું જોઈએ, ચારિત્ર નિવૃત્તિ, તપ, સંયમ વિગેરેનો ચારિત્રમાં સમાવેશ થાય છે. પ્રત્યાહાર, ધારણા ધ્યાન, સમાધિનો ચારિત્રમાં સમાવેશ થાય છે. દેશવિરતિ ચારિત્ર રૂપે સર્વ વિરતિ ચારિત્ર સંબંધી દ્રવ્યથી તથા ભાવથી શાસ્ત્રોમાં, આગમોમાં તેનું વિસ્તારથી વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે. ભજનપદ સંગ્રહના આઠે ભાગોમાં ચારિત્ર તપ, સંયમ સંબંધી અનેક પદો ભજનો રચનામાં આવ્યા છે. તેઓના વાંચનથી વાચકોને ચારિત્ર માર્ગ પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છા પ્રકટ થાય છે, ચારિત્રત્રિ-પાદક ઉદ્ધારમય ભજનોનું, પદોનું વાંચન મનન સ્મરણ અને નિદિધ્યાસન કરવાથી અત્માના શુદ્ધ ચારિત્ર ગુણનું જ્ઞાન થાય છે, તથા વ્યવહાર પૂર્વક નિશ્ચય ચારિત્રનું જ્ઞાન થાય છે. સદ્ગુરુ શ્રી રવિસાગરજી મહારાજના ચારિત્રમય શબ્દોથી તથા સદ્ગુરુ શ્રી સુખસાગરજી મહારાજના ચારિત્રમય શબ્દોથી અમને ચારિત્ર માર્ગની રૂચિ થઈ અને તેથી ચારિત્ર અંગીકાર કરાયું. ભજન સંગ્રહના ભાગોમાં ચારિત્રસંયમકારક અનેક પદોમાંથી ચારિત્રનો સાર પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. અને તેથી દ્રવ્ય તપ તથા ભાવતપને પ્રાપ્ત કરીને મોક્ષ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે, વૈરાગ્યથી શુદ્ધપ્રેમથી ચારિત્રની પ્રાપ્તિ થાય છે પરંતુ તે પૂર્વે ગુરુ વિનય, નીતિ, ધર્મ વિગેરે ગુણો પ્રાપ્ત કરવાની જરૂર છે. માર્ગ-નુસારીના ગુણો પ્રાપ્ત કર્યાથી જૈન ધર્મની પ્રાપ્તિ થાય છે. જેઓ સંસાર વ્યવહારમાં દયા, સત્ય, પ્રેમ, મિત્રતા, વિવેક, વિનય ગુરુજન સેવા આદિગુણો પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી તેઓ વીતરંગ ધર્મની પ્રાપ્તિ કરી શકતા નથી, આ

સર્વ ગુણોની પ્રાપ્તિનું કાંઈ શુદ્ધ છે, જેનામાં શુદ્ધ નથી તેનામાં અનેક ગુણો પ્રગટતા નથી

શ્રદ્ધા.

શ્રદ્ધા વિનાનું જીવન શૂન્ય છે પરમાત્મા વીતરાગ દેવની શ્રદ્ધા અને ગુરુની શ્રદ્ધા તથા અનેક પ્રકારના શુભ સત્ય ધર્મની શ્રદ્ધા વિના મનોવૃત્તિઓની સ્થિતિ થતી નથી. અમારા સમાગમમાં અનેક મનુષ્યો આવ્યા છે તેઓની દેવ ગુરુની શ્રદ્ધાની પરીક્ષા કરનારો ધણીયાર પ્રમંથ પ્રાપ્ત થયેલો છે. કેટલાક મનુષ્યો તો બાલ પદાર્થોની પ્રાપ્તિ થાય એ હેતુથી દેવ ગુરુની શ્રદ્ધા ધારણ કરનારા દેખાયા હતા, પશ્ચાત્ તેઓને ઇષ્ટ લાગતી પ્રાપ્તિ ન થતા દેવ ગુરુને હાથ કહેનારા જણાયા હતા. કેટલાક તો ઓપે દેવગુરુની શ્રદ્ધાને ધારે છે, પરંતુ પ્રમંથ પડે દેવગુરુથી અળગા થાય છે કેટલાક બહુલ મનુષ્યોની દેખાદેખીએ અને તેઓની પ્રવૃત્તિ પ્રમાણે દેવગુરુની શ્રદ્ધા ધારણ કરે છે અને પશ્ચાત્ ફરી ભય છે પોતાની મનોવૃત્તિની સ્વચ્છતાએ ગુરુને માનનારા અને પશ્ચાત્ મનોવૃત્તિ ફરતા ગુરુની નિન્દા કરીને મૂળમાથી ઉખેડી નાખનારા અને પચ્ચીશ પચ્ચાશ સ્થાને શ્રદ્ધાને ભેસાડીને પુનઃ ઉપાડનારા અપ્રમાણિક અનેક મનુષ્યો દેખવામાં આવ્યા છે. પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે ગુરુ ન આવે તો તુર્ત ગુરુપત્ની શ્રદ્ધા પ્રેમ ઉગાડીને વા-વાગ વ્યાં ત્યા બદલનારા અને ગુરુનો તથા સાધુનો તક્ષનત નહિ મમજનારા અનેક મનુષ્યો દેખવામાં આવ્યા છે. ગુરુની શ્રદ્ધા ધારણ કરીને ગુરુના મારે શીર્ષ આપવાનું કહેનારા એવા પશ્ચાત્ ગુરુ શ્રદ્ધાથી બટ થઈ ગુરુનું શીર્ષ લેવાની પ્રવૃત્તિ કરનારાઓ પણ અનેક મનુષ્યો હોય છે. મનોવૃત્તિ જેની વારવાર ફરે છે અને તેથી જેની ગુરુશ્રદ્ધા પણ વારવાર ફરે છે અને તેથી જે બહુરૂપી જેવો પાંડુ ભજવે છે એવા અનેક મનુષ્યોનો અનુભવ થયો છે, તેથી પોતાના સંબંધમાં આવનાર અનેક શ્રાવકોને ઉદ્દેશીને-શિષ્યોને ઉદ્દેશી-સાધુ શિષ્યોને ઉદ્દેશી-મક્તોને ઉદ્દેશી તથા આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિએ આત્માગુરુએ મનરૂપ શિષ્યને ઉદ્દેશી અનેક કવચાલિયો ભજનો, પદો, બનાવવામાં આવ્યા છે. ગુરુપર શિષ્યનો કેવો પ્રેમ તેવો જોઈએ તેનું અનેક કવચાલિયોમાં વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. ગુરુ શિષ્યનો સંબંધ કેવા પ્રકારનો તેવો જોઈએ ? ગુરુ અને શ્રાવક ભક્તનો સંબંધ કેવા પ્રકારનો તેવો જોઈએ તેનો અમારા મંથમાં આવેલાઓના અનુભવને હૃદયોદ્ગારથી કેટલીક કવચાલિયો ગ્યાધ છે તેમાંથી વાચકજનો મવળી દૃષ્ટિથી સાગ્ર મદ્ય કરશે મિલકલ જોઈ નિન્દાર હોય તેવા મનુષ્યો દેવગુ-

ગળ ગુરૂઓના દોષો કાઢ્યા કરે છે અને પોતે તો નિર્દોષ મનુજન ગેવાને ડોળ ધારણુ કરે છે કેટલાક ભક્ત શિષ્યો હુગયા ઢોરની પેઠે જ્યા ત્યા ભટક્યા કરે છે અને ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે આત્મોન્નતિ કરના પ્રયત્ન કરી ગડતા નથી કેટલાક ભક્તો ગિષ્યો પણ ધૂનોના ભરમાવ્યાથી સગુરૂ પર વહેમાઈને દુર્ગનોત્તી ભળમા મપડાઈને મરુગુરૂથી ભ્રષ્ટ થાય છે કેટલાક તો ગુરૂઓને અને સાધુઓને લિન્ન લિન્ન નહિ બાણીને સર્વથા એક સરખી ભાવના ગણના જતા પ્રેમ અને શ્રદ્ધાથી ઉલટા સર્વથી ભ્રષ્ટ થાય છે અને પશ્ચાત્ માધુર્ગના પ્રતિપક્ષી નિન્દક અને જે કેટલાક પોતાની અકલ્પ પ્રમાણે નથી આવતા અને ગુરૂના ભોગ પ્રમાણે પણ નથી આવતા પરંતુ જ્યા જાય છે ત્યા તેવા બની જાય છે, અને તેથી શ્રદ્ધા પ્રેમને ખીલવ્યા વિના આધિકાર કર્તાવ્ય કર્મોથી પણ ભ્રષ્ટ થાય છે વેશ્યાના ખાટની પેઠે વાગવાર સમજ્યા વિના સ્વાર્થ દ્રષ્ટિએ ગુરૂઓને બદલનાગઓ વસ્તુન ગુરૂશ્રદ્ધાથી અને ગુરૂપ્રેમથી ભ્રષ્ટ હોય છે તેઓ દેવ ગુરૂ ધર્મની ભક્તિ વિના અનેક ગુણોની પ્રાપ્તિથી ભ્રષ્ટ થાય છે

ગુરૂઓના પર આત્મભાવથી શુદ્ધ પ્રેમ ધારણ કરનાથી ગિષ્યો વા ભક્તો પ મા મ પદને પામે છે બાહ્ય પદાર્થો, શરીર પ્રાણુ કરતા પગ્ન ન્યાયે શ્રી મરુગુરૂ દેવ પગ્ન અનંત ગુણુ પ્રેમ પ્રગટે છે અને તે એક મગ્ગો રહે છે, ત્યારે શિષ્યોના ભક્તોના આત્માની શુદ્ધિ થાય છે સ્વાર્થ શ્રદ્ધા, ઉપચાર શ્રદ્ધા, કુલ શ્રદ્ધા વગેરેનો સાગ કરીને શુદ્ધાન્ત શ્રદ્ધાથી ગુરૂના પગ પ્રેમ ધાગગ કરવા ભેદ્યે શરીર અને મનની ગુભાશુભ એટાઓથી દૂર એવા ગુરૂના આત્માનો નિશ્ચય કરીને ગુરૂશ્રદ્ધા ધાણુ કરી ભેદ્યે મનની પ્રવૃત્તિ સી ગુરૂશ્રદ્ધા ધાણુ કરેલી સ્થિર રહેતી નથી મનની ક્ષણિકતા છે તેમ મનથી શ્રદ્ધા ધાણુ કરવા આવે અને ગુરૂનુ મન દેખી શ્રદ્ધા ધારણુ કરનામા આવે તો પન્નપગ બનેના મનની અવયવતાથી શિષ્યનો અને ગુરૂનો પરસ્પરનો અચળ ક્ષણિક મેળ થઈ જાય અતએન પરસ્પર બનેમા પ્રભભાવે શ્રદ્ધા ધાણુ કરીને મેળ કરવે ભેદ્યે ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે નર્તવામા નેશિષ્ય અશ્રદ્ધા છે તે ગુરૂનો ગિષ્ય હી ગડતો નથી જોને ગુરૂના વચન પર નિશ્ચય નથી તે ગુરૂનો ગિષ્ય બની ગડતો નથી ગુરૂના સાકર સંસ્પર્શમા અને નિગદાર સ્પર્શમા જોને પૂર્ણ શ્રદ્ધા છે તે ગુરૂનો શિષ્ય બની શકે જે બાહ્ય નિપરીત સંગોગ પામીને કેટલાકોની શ્રદ્ધા ટળી જાય છે અને પુન ગુરૂનો મમાગમ થતા શ્રદ્ધા તાલ થાય છે પરંતુ એવી શ્રદ્ધા તે બાનશ્રદ્ધા ગણાય છે એવી શ્રદ્ધા સી શિષ્યનુ વા ભક્તનુ કલ્યાણ થતુ નથી અને ઉલટુ બનેના આત્માની દાનિ થાય છે, ધર્મ

માર્ગમાં પ્રવૃત્તિ કરતાં એક ક્ષણ માત્ર પણ ગુરૂશ્રધ્ધા વિના, દેવશ્રધ્ધા વિના, ધર્મશ્રધ્ધા વિના અને આગમશ્રધ્ધા વિના ચાલી શકે તેમ નથી. ધર્મરૂપ પ્રાસાદનો શ્રધ્ધારૂપ પાયો છે તેથી તેના નાશની સાથે ધર્મપ્રાસાદનો ભંગ થયા વિના રહેતો નથી. ગુરૂદેવની શ્રધ્ધાથી આત્માપર મેસમેરીઝમ અને હિપનોટિઝમ જેવી અસર થાય છે અને તેથી શિષ્યના ભકતના આત્માની શુદ્ધિ જલદી થાય છે, માટે ગુરૂશ્રધ્ધારૂપી પાયો મજબુત સ્થિર કર્યા વિના ધર્મપ્રાસાદ અણી શકતો નથી. ધર્મપ્રાસાદની મજબુતી માટે દેવગુરુધર્મની પૂર્ણ શ્રધ્ધા ધારણ કરવી જોઈએ. જેઓ મન વાણી અને કાયાથી ભિન્ન ગુરૂના આત્માનો અનુભવ કરવા શક્તિમાન થયા નથી તેઓની એક સરખી આત્માની શ્રદ્ધા ટકતી નથી. ગુરૂ વિના જ્ઞાન નથી. ગુરૂ વિના અનુભવ શિક્ષણ મળતું નથી, માટે ગુરૂ વિના ક્ષણ માત્ર ચાલી શકે તેમ નથી. શ્રી સદ્ગુરૂની શ્રધ્ધામાં પ્રેમનો અંતર્ભાવ થાય છે. ગુરૂના નામને અને તેમની આકૃતિને ફક્ત ગુરૂ માનવાથી તેમની બાહ્ય પ્રવૃત્તિઓમાં જો રાગ દ્રષ્ટિ હોય છે તો ગુણ દેખવામાં આવે છે અને જો પ્રતિકૂલ દ્રષ્ટિ થાય છે તો અવગુણ દેખાય છે. ગુરૂ પર રાગ હોય છે તો ગુરૂનું મન સારું દેખવામાં આવે છે અને પ્રતિકૂલ દ્રષ્ટિ હોય છે તો ગુરૂનું મન ખરાબ દેખવામાં આવે છે અને તેથી વારંવાર ગુરૂ પર શુભાશુભ ભાવનો વિચાર કરવામાં આવે છે અને તેથી પોતાના કરતાં શિષ્યને અને ભકતને ગુરૂમાં કંઈ વિશેષ જણાતું નથી. આવી દશામાં શિષ્યોનું-ભકતોનું ગુરૂ કલ્યાણ કરવા સમર્થ થતા નથી. બાહ્ય દ્રષ્ટિથી ગુરૂ પર ધારણ કરેલી શ્રદ્ધા સદા સ્થિર રહેતી નથી. ગાડરીયા પ્રવાહની રીતિએ--કુલપ્રવાહની રીતિએ ગુરૂને માનવા કરતાં ગુરૂના આત્માની શુદ્ધતાથી ગુરૂને માનવામાં શ્રદ્ધાની અપૂર્વતા અનુભવાય છે અને તેથી આત્માનંદની પ્રાપ્તિ થાય છે. મન, વાણી અને કાયાનું ગુરૂને અર્પણ કર્યા વિના ગુરૂની શ્રદ્ધા એ શ્રદ્ધા તરીકે ગણાતી નથી. જે લોકો રાગ દ્વેષ ન કરવો એવું માનીને પ્રથમથી ગુરૂના પરથી રાગ લગે છે અને કુટુંબીઓ પર તો પૂર્ણ રાગ ધારણ કરે છે તેવા મનુષ્યો ગુરૂની શ્રદ્ધામાં કાંઈ સમજતા નથી એમ કહીએ તો તેમાં કાંઈ અતિશયોક્તિ નથી. ગુરૂની શ્રદ્ધા વિના ગુરૂના ઉપદેશની શ્રદ્ધા થતી નથી તો પછી ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવાનું તો ક્યાંથી હોઈ શકે ! માટે ગુરૂના વિચારોમાં અને આચારોમાં પૂર્ણ શ્રદ્ધા ધારણ કરવાની જરૂર છે. આગમોના આધારે એકાંતે ગુરૂની પરીક્ષા કરીને ગુરૂ કરવા પ્રયત્ન કરવામાં આવે તો તેમાં પૂર્ણ સફળતા મળતી નથી. કારણ કે આગમોમાં અનેક પ્રકારની ગુરૂના આચારોની પ્રવૃત્તિઓ કહી છે તે ભિન્ન ભિન્ન દ્રવ્યક્ષેત્રકાલ ભાવથી છે માટે એકાંતે

આગમોના આધારે ગુરૂની પ્રાપ્તિ થવામાં અનેક વિગેધો જણાય છે. શ્રી આ-
 નંદન૧૩૭ કો છે કે-‘આત્મવેદોગુરુગમકોનદારે’ વર્તમાન મમાયાગી વર્તમાન
 પરંપરા, જ્ઞાન, ક્રિયા, ગુણુ આદિ વિના એકના આગમવાદથી ગુરૂનો પ્રાપ્તિ
 આકાશના અનુમાટે ન જની શકે એમ ક્ષેપ દ્રષ્ટિએ કથી સૂચાય છે માટે
 આત્મજ્ઞાની, ગીતાર્થ ગુરૂપર વિશ્વાસ, શ્રદ્ધાજ્યા વિના નયુગ શિષ્યો વા ભક્તો-
 થી ધર્મ મર્ગમાં એક શ્વામો? સામ પશુ લેઈ સૂચાય તેમ નથી, માટે અનેક
 પ્રકારના વિરોધ મંકરણોનો ત્યાગ કરીને મર્મ નયોની માપેશનાએ વર્તમાન
 વ્યવહારથી આત્મજ્ઞાની ગુરૂની શ્રદ્ધા ધારણ કરી આત્મોન્નતિ કર્યા પ્રયત્ન કર્વે
 જોઈએ જે શિષ્યો વા ભક્તો ગુરૂને કંઈ પણ પુછતા નથી, ગુરૂની મગતિ કરીને
 આત્મજ્ઞાનનો પ્રાપ્તિ થાય એવો ઉપદેશ શ્રવણ કરતા નથી, તેમજ ગુરૂનું વ્યા-
 ખ્યાન માલગતા નથી, ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે ધર્મના પુરતમ વાંચતા નથી,
 ગુરૂના ઉપદેશ મળી કાઈ પણ અનુમતિ કરતા નથી તેઓ તો કમ્તુરીના ગુણુને
 ધાણુ કરતાં નમલ સમાન છે ગુરૂ કર્યા માનથી કંઈ મુદ્દિન મગતી નથી
 પરંતુ ગુરૂની પામે બેમીને આત્મજ્ઞાનનું શ્રવણ કરવાથી અને અનેકરીને આત્મતત્ત્વ
 ની પ્રાપ્તિના ઉપાયો કરવાથી ગુરૂ કર્યાની મદ્દગતા થાય છે માટે ગુરૂની શ્રદ્ધા સા-
 રક ભક્તોએ શિષ્યોએ ગુરૂના આત્માના આગયો અવમોધરા જોઈએ ગુરૂના
 આત્માનું જ્ઞાન લખ્યું શિષ્યના-ભક્તના હૃદયમાં તાદ્દશ્પણે કિતરે છે, ત્યાં તે
 ગુરૂના ભક્તો વા શિષ્યો જની નકિ છે ગુરૂને વ્યવહારથી વદતાં પૂજતાં
 કરતા ગુરૂના હૃદયનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન લેનાર અને તેમના હૃદયમાં નેના મર્મ
 અવશેષને મમતાના નિષેધ વા ભક્તો અનતયુગ કિતમ છે એ નવાં નિ-
 શ્ચ થાય છે ત્યાં તે ભક્ત વા શિષ્ય આત્માની ગુરૂના કરી શકે છે ન્યા ગુરૂ
 અને બીજાના પર એક મનથી શ્રદ્ધા છે, વોળુ તેટલું દુઃખ મળવાનું છે ત્યા
 કદાપિ ગુરૂના આત્માનું સ્વરૂપ જોવાનું નથી શ્રી સરગુરૂની શ્રદ્ધા વિના ગા
 રના પર ગુરૂના નિશ્ચિન્તાની અમર થવી નથી માટે ગુરૂની શ્રદ્ધા પરંપરા ઉપામના
 કરવાની જરૂર છે મધ્યાત્મજ્ઞાની ગીતાર્થ વિના અન્ય ગુરૂ થવાને લાયક બની શકે
 નથી જેઓ આ માને અનુભવ કરવાને લાયક મન્યા નથી, હજી શિષ્યનામાં છે,
 તેઓ મેલથી અનોના ગુરૂઓ અને કે તો નેઓ સરખાનું છે. કનરા શમિમાન
 થવા નથી મર્મ દર્શનીયોના આત્માના ગુરૂની શ્રદ્ધા ભક્તિ મગતી પ્રથમજ
 વિચાર કરવાના માન્ય છે આત્મવર્તમા કુગુરૂઓ રજા થવાથી અને નેઓ અ-
 નાનાર વાયા તથા મોટીદો નથી સ્વર્ગ-સાધા કરી શકા છે અને તે રી જ્ઞાનીય
 વાકની આવદાન તથા ધાર્મિક પ્રતિભા ખામી આવી છે અને સંપોના શ્રદ્ધા

તત્ત્વમાં પણ ખામી આવી છે. ભારતવર્ષમાં અપ્રમત યોગી ગુરુઓ પ્રકટવાની ઘણી જરૂર છે. અપ્રમત યોગી આત્મજ્ઞાની ગુરુઓ પ્રગટયા વિના ભારતીય લોકોની ચડતી થવાની નથી. આત્મજ્ઞાનથી લોકોમાં પ્રસરેલા આત્મ ક્રિયાકાંડ બેદોને ટાળી લોકોની દ્રષ્ટિએને સુધારનારા ગુરુઓની ઘણી ખામી પડી છે અને ગુરુની શ્રદ્ધામાં ભારતવાસીઓ અંચલ મનના થઈ ગયા છે. સર્વ લોકોને ગુરુની એક સરખી શ્રદ્ધા હોતી નથી. પરંતુ કહેવાનું એટલું છે કે આત્માની શુદ્ધતા માટે જો જો ગુરુ માન્યા હોય તેવા લોકોએ જ શિષ્યોએ પૂર્ણ શ્રદ્ધાથી ગુરુ પ્રતિ વર્તવું જોઈએ. જેટલી શ્રદ્ધામાં ખામી છે તેટલી આત્મસુધારણામાં શિષ્યોને લકોતે ખામી રહે છે. એક શ્રદ્ધા હોય છે તો તેથી અનેક ગુણો પ્રકટયા વિના રહેતા નથી. મેઘની વૃષ્ટિની સાથે ઉન્નતજાના તાપથી તપેલી પૃથ્વીમાં ધાસ વનસ્પતિ ઉગી નીકળે છે અને મેઘની વૃષ્ટિના અભાવે તે સુકાઈ જાય છે, તેની પેઠે ગુરુશ્રદ્ધાની સાથે અનેક ગુણો પ્રગટયા માંડે છે અને ગુરુશ્રદ્ધાની ઢીલાશની સાથે જા તેના નાશની સાથે આત્મગુણો પ્રગટયા હોય છે તે પણ ટળવા માંડે છે અને આત્મગુણોનો નાશ થાય છે. પ્રતિજ્ઞા, પ્રામાણ્ય, આત્મવિશ્વાસ વગેરેનો નાશ થાય છે તેથી આત્મગુણમાં તથા વ્યવહાર સ્થિતિમાં પણ ન્યૂનતા આવે છે. માટે સદ્ગુરુ શ્રદ્ધાસ્પ મેઘવૃષ્ટિનો નાશ ન કરેલા જોઈએ. શ્રદ્ધાસ્પ પૃથ્વી વિના સર્વ ગુણોસ્પ આધેયો કયાંય ટકી શકતા નથી. આધાર વિના આધેય નથી તેમ ગુરુશ્રદ્ધા વિના હૃદયમાં ધર્મ પ્રકટતો નથી જો લકોતે શિષ્યો બનીને ગુરુથી ભેદ રાખે છે તે જોદને પામે છે, પરંતુ ધર્મને પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી. જેઓ ગુરુથી પોતાનું હૃદય છાનું નાખે છે, પોતાના હૃદયને ગુરુની આગળ પૂર્ણ ખુલ્લું કરતા નથી તે ગુરુનું હૃદય પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી. જેઓ લકોતે વા શિષ્યો બનીને ગુરુથી અભેદરૂપે પરિણમતા નથી તેઓ ગુરુનું હૃદય લેઈ શકતા નથી. જેઓ ગુરુ કરતાં બાહ્ય લક્ષ્મી, સત્તા, કીર્તિ, લોકાભિમાન વગેરેને વિશેષ મહત્ત્વના ગણે છે, તે ગુરુ શું ચીજ છે તે સમજવાને પણ અધિધારી બન્યા નથી. જેઓ અન્ય લોકોના કહેવાના અનુસારે ગુરુ કરે છે અને ત્યજે છે તેઓ હૃદયના શૂન્ય અને કાન વિનાના સમજવા. ગુરુની પાસે ધણું વસી ગુરુના જ્ઞાનનો અનુભવ જેઓ કરે છે, તેઓ ઉત્તમ શ્રદ્ધાળુ બાળુના, ગુરુમાં નામવાસના, કીર્તિવાસના વગેરે વાસનાઓનો લય કરીને ગુરુમાં સર્વ શ્રેયસ્પ પોતાના આત્માને દેખે છે તેવા લકોતે-શિષ્યો, શ્રદ્ધાના પગથીએ પગ સુકી શકે છે. ઉપર પ્રમાણે ગુરુશ્રદ્ધા સંબંધી કહેવામાં આવ્યું ગુરુલક્ષ્ય શિષ્ય બનવાને માટે નીતિ ગુણોની પ્રાપ્તિની જરૂર છે. નીતિના ગુણો પ્રાપ્ત કર્યા વિના ગુરુના

લક્ષ્ય વા ગિય્ય થનાથી ઘટ વળતું નથી. તે વિના સમાજ વ્યવહારમા શુદ્ધ જીવન ગણાય છે.

નીતિ.

જે મનુષ્ય નીતિમાન છે તે ધર્મી જનો શકે છે નીતિના સૂત્રોનું અનુવર્તન કર્યા વિના યુગેપી ૧૮૫૦ની પેઠે પરમ્પર અધોગતિ થાય છે. ભજ ૧૬૧મ પ્રકરના આડે ભાગોમા નીતિ પ્રામાણ્ય, પ્રતિજ્ઞા પાલન આદિ મ ગ રીધણું દહેનામા આવ્યું છે. ગુરુકુલવાસમા રહીને પ્રથમ ગુરુને પ્રાપ્ત કરીને પ્રમાણિક જનનું વેત્તએ જે મનુષ્ય પ્રમાણિક છે તે અવશ્ય સુકિતપદ પામે છે. ભક્તોમા સિંધ્યામા અમત્ય-વાદ, વિશ્વામનાત, પ્રપચ, દગાગાજી, પ્રતિજ્ઞા ભંગતા વિગેરે દુર્ગુણો રહ્યા હોય છે, તો તેથી તેઓ ગુરુના આત્માની નજીક ગમન કરી શકના નથી જેઓ ગુરુની પામે ને છે, ગુરુ ગુરુ જમ્યા કરે છે પરંતુ અમત્ય બોલે છે, પ્રતિજ્ઞા પાળી શકતા નથી, નીતિ પ્રમાણે વર્તી શકતા નથી તે દુઃખ મદગુરુને ઓળખવા માટે ગણિત માન્ય થયા નથી મદગુરુને પ્રાપ્ત કરનાર તેજ ગણાય છે કે જે નીતિને પોતા ૥ પ્રાણ મમાન અનુમોદીને તે પ્રમાણે પ્રવર્તે છે, જે શ્રી મદગુરુના ઉપદેશને સાંભળે છે, પરંતુ તે પ્રમાણે વર્તતો નથી તે ગુરુની નથા ધર્મની મોહામા વધિ-કરના નાકતમાન થતો ૧૫૦ નીતિની પ્રાપ્તિ કર્યા વિના પરમાત્મા ખાસ ધારે તો પણ મોહ થઈ શકતો નથી. અત્ય પ્રમાણિકતા વિગેરે નીતિના ગુણોની અવગત જરૂર છે જેનું સાત્રો નેનાગમે નીતિના ગુણો ઉપર અત્યંત ભાર મૂકે છે. નેનોનું એક વખત દિ હુન્ધાનમા મર્ચ માત્રાન્ય અપાયેતુ દનુ, જનોની ચાલીશ કરોડ મનુષ્યોની મજ્યા થઈ હતી તો પણ અન્ય ધર્મોઓપર જનોએ ત વાડ વડે ભુતમનુષ્યો નરોતો, તેમ કાદને લિપ્ત ધર્મ પાળવામા અટકાવ કરી નરોતો પ તુ શકી આર્યદિગવિજયમા દિમાવયથી તે કેક કન્યાકુમારી સુગી બાળોના કન્યા કી એમ ૧૬ ધર્મોઓએ લખ્યું છે. મુમનમાનોએ આને શ્રી ધર્મોએ ત વા વડે ધર્મ વૃદ્ધિ કરવા મદાયુધો પ્રાપ્ત થયા હતા પણ તેની નીતિને નેનોએ અપ વાડ કરી નરોતો નેનોમા અર્કનાતિ રંગે પ્રત્યે છે, તેમા અન્ય ધર્મોઓના પર ધર્મના નામે નેર ભુગ દરવાને માટે મિત્રક નિરોધ કર્યો છે. શ્રી ક્રમા પ. ૧ ગણ જેન ધર્મી દોવા છતાં અન્ય ધર્મોઓ પા-સ ના દિ પાળ દના અજાનના ઉદય મર્ચે અવાતના વસ્ત્રવટ કરવા અવના મુમનમાનો નીતિપરિક્ષિતોત્યા દના અને તેવા તેને ધરો આનંદ થયો દને શ્રી મનારીર પ્રસુ કરે છે કે ત વા ની ધારથી કાપ ધર્મ

વધારવા ધારે છે તે કદાપિ પ્રભુનો લક્ષ્ય જની શક્ય નથી, તેમજ તેઓ કહે છે કે પશુઓનો અને પંખીઓનો હોમ કરવાથી પરમાત્મા ગુણ થતા નથી અને દેવલોકની પ્રાપ્તિ થતી નથી. શ્રી મહાવીર પ્રભુ કહે છે કે માર્ગોનુસારીના પાંત્રીશ ગુણો યાને નીતિના ગુણો પ્રાપ્ત કર્યા વિના કોઈ મનુષ્ય મારો ધર્મ પાળવાને લાયક જની શક્ય નથી. અનીતિ દુર્ગુણો ધારણ કરનારા મનુષ્યોને ગુણો આવ્યા વિના જે પ્રભુ તારે છે એમ જે પ્રભુ કહે છે તે પ્રભુને કરાડો ગાઉથો નમસ્કાર હો. અધર્મનો નાશ કરવાને માટે અને ધર્મની રક્ષા કરવાને માટે શ્રી તીર્થંકરોનો--પરમાત્માઓનો અવતાર થાય છે. તેઓ પ્રથમ નીતિના ગુણોનું શિક્ષણ આપે છે, પશ્ચાત્ આત્માની શુદ્ધતાનો ઉપદેશ આપી આત્માના સ્વાદ્વાદ ધર્મને પ્રાપ્ત કરવા માટે મનુષ્યોને ઉપદેશ આપે છે. જે નીતિમાન નથી, જે પ્રતિજ્ઞાપાલક નથી, જે વિશ્વાસઘાતી છે, જે સ્તેય કર્મ કરે છે, તે વારિ-ધર્મી જનવાને લાયક અન્યો નથી. અવિરતિપણ ત્યાગ કરવાની જેને ખાસ કાળજી છે તેજ સમ્યક્ત્વી જની શક્ય છે. મનુષ્યોને પરસ્પર સમાન લોક છે છતાં એક પ્રજા બીજી પ્રજાને ગુલામ બનાવે અને પોતાને ધર્મ માને એ કોઈ રીતે નીતિમાન ગણી શકાય નહીં, તો તે પ્રજા તો ધર્મી ગણાયજ નહીં. માટે મનુષ્યોએ નીતિ પર ખાસ લક્ષ્ય દેવું જોઈએ. જે જે સત્ય નીતિના ગ્રંથો છે તેને અનુસરીને વર્તવું જોઈએ. જેનામાં નીતિ નથી તે ગમે તેમ પ્રભુને ભજે અને અન્યોના ગળાં કાપે તેથી કદિ પરમાત્માને પ્રાપ્ત કરી શક્ય નથી. યુરોપમાં હાલ મહોયુદ્ધ પ્રવર્તે છે, તેનું મૂલ અનીતિ છે. રાજાઓને મારી નાંખવા, અન્યોનું રાજ્ય પકાઈ લેવું, પ્રજાઓનો નાશ કરવો, અન્ય રાજ્યોની પાયમાલી કરવી તેનું નામ નીતિ ગણાય નહીં. અન્ય પ્રજાઓનો નાશ કરવો વા તેઓનું સર્વ ખાઈ જવું એવા પ્રકારની નીતિઓ આંધવી, રાજવંદોલ કરવો પ્રમાણ્ય દોહ કરવો, મનુષ્યોનું સ્વાતંત્ર્ય લુંટી લેવું ઇત્યાદિને નીતિ કહી શકાય નહીં. નીતિના સદ્ગુણો વિના ગમે તે પ્રભુની યા ગુરૂની પાસે જાઓ પણ તેથી મુક્તિ થવાની નથી. રજોગુણી તમોગુણી મનુષ્યો નીતિના ધર્મથી ભ્રષ્ટ થાય છે, અને અનીતિને સેવી દુર્ગતિમાં પ્રવેશ કરે છે. પ્રભુથી પ્રેમ કરનારાને જે પ્રભુ અનીતિ છતાં ફક્ત પોતાના પ્રેમને લીધે તારે તો એવા પક્ષપાતી ઇશ્વરના જેવો અન્યાયી દુનિયામાં અન્ય કરે નહીં. ગુરૂ શ્રદ્ધા ધારણ કરીને નેમના ઉપદેશમાં પ્રભુત્વ અવલોકી પ્રથમ નીતિના માર્ગે વહવું જોઈએ, નીતિના ગુણો નીચે પ્રમાણે છે. સત્ય બોલવું, દયા પાળવી, પોતાની સત્તાથી અન્ય મનુષ્યોનું રક્ષણ કરવું, ક્રોધને છેતરવાની પ્રવૃત્તિનો ત્યાગ, પ્રતિજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવું. ક્રોધનો વિશ્વાસઘાત

ન કરવો, ઉપકાર પર અપકાર ન કરવો, કોઈનું જીવન ન ચિતવવું, સતોને સં-
તાપવા નહીં. પક્ષપાત ન કરવો, દોષ દ્રષ્ટિનો ત્યાગ કરવો, કુર્કા તોલ માપા ન
રાખવા, બેઠમાની ન થવું, રાજ્ય વિરૂદ્ધ ન વર્તવું, લોક વિરૂદ્ધ ત્યાગ, ગરી-
બોના આશીર્વાદ લેના, પશુઓ, પખીઓ અને જલચરોની દયા કરવી, અન્ય
ધર્મ પાળનાગઓને કલ્પ કરવા નહીં વા તેઓના પ્રતિ અનીતિથી ન વર્તવું
માત પિતાની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવું, ગુરુની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવું, રાજ્ય દડ
યાય એવું અનીતિકારક કાર્ય ન કરવું, કોઈના દેવગુરુના અવરુદ્ધિવાદ ન બોલવા
કોઈના પર આજ ન દેવું, કોઈની હાસી-મસ્કરી ન કરવી ચાડી ચુગલી કરવી
નહીં, લાય ન લેવી, કોઈના પગ મિથ્યારોપ ન મૂકવો, બ્યભિચાર કર્મનો ત્યાગ,
સ્નેહ કર્મનો ત્યાગ, જુડી સાક્ષીનો ત્યાગ, જૂઠા દસ્તાવેજો લખવાનો ત્યાગ, કૃત-
મ્મી ન થવું, ઇત્યાદિ અસખ્ય નીતિના ગુણો છે, તેઓને અગીકાર કરવા બે-
ધએ રાગ દ્વેષના પક્ષમા પડ્યા વિના જો ઉપર લખેલાનો વિચાર કરવામા આ-
વશે તો નીતિ ધર્મની મહત્તાનો ખ્યાલ આવશે મનુષ્યોનો સ્વભાવ છે કે
તેઓ કોઈ પણ ધર્મી તરીકે પોતાનું નામ ધગવે છે, પરંતુ નીતિ ધર્મના પગ-
થીએ પણ જોઓ ન ચઢ્યા હોય તેઓ પરમાત્માની પ્રાપ્તિ તો ક્યાંથી કરી શકે
વાર ? આત્માની શુદ્ધતા કરવા માટે ઉપર પ્રમાણે કારણો જણાવ્યાં તેમાં પ્રથમ
નીતિ ગુણોની જરૂર છે. અમોએ કૃત્વાલિઓમાં, ભજનોમાં, પદોમાં નીતિ
ગુણો સંબધી ઘણું વિવેચન કર્યું છે, માટે નીતિ ગુણોને દરેક ધર્મવાળા
મનુષ્યો સ્વીકારશે તો તેઓ દુનિયાને સ્વર્ગ સમાન કરવામાં સાહાયી
બની શકશે ગાંધી વ્યવહારમાં, વ્યાપાર વ્યવહારમાં, કેળવણી વ્યવહારમાં, ક્ષાત્ર
ધર્મ વ્યવહારમાં અને મમાજસેવા વ્યવહારમાં નીતિ વિના પગલે
પગલે અશક્તિ, દુઃખ, ચિંતા, અને મારામારીનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થાય છે ધર્મ
ગાંધી વ્યવહારમાં પણ નીતિ વિના ઉચ્ચ ધર્મ કરતા અધર્મની વૃદ્ધિ
થાય છે ગુરુ શિષ્યના સંબધમાં પણ નીતિના ગુણો વિના કલેશ,
ખટખટ, ખેદ, દુઃખરૂપ ક્ષતિની પ્રાપ્તિ થાય છે અનીતિના માર્ગે આશીને ઉન્નતિ
ની આજ્ઞા ગાંધીનાગઓ અતે કઠાય છે અનીતિના બગથી સિદ્ધિની પાછળ
રાજ્યમા અધાર થયું, ગવરો અનીતિ કરીને મીતાને ગાંધી તેથી તેની તથા
સહની પાપમાલી થયું. દુર્યોધને અનીતિ કરી તેથી મદાલાગત યુદ્ધનો આરંભ
થયો અને તેથી ભારતની પડખીનો પ્રારંભ થયો જેટલાક સુમનમાન વ્યવહાર-
દોષો અનીતિનાં પગલાં જ્યાં તેથી સુસંચાલનોના હાથમાં દિલ્હીનું રાજ્ય ન

રહ્યું, એમ ઇતિહાસથી સિદ્ધ થાય છે. ચોક્કસજો રાજ્ય નીતિ ધર્મનો ત્યાગ કરવા માંડ્યો, ત્યારે દિલ્હીના રાજ્યથી બ્રજ થયા. શિવાજી પંજીથી થનારા મરાઠાઓએ અનીતિ આચરવા માંડી ત્યારથી પેશવાની પડતીનો અને મરાઠી રાજ્યની પડતીનો પ્રારંભ થયો. પૂર્વે ધરાનના બાદશાહોમાં અનીતિએ પ્રવેશ કર્યો, ત્યારથી તેઓની પડતી થઇ. ઇજ્જતના રાજ્યોમાં અનીતિએ પ્રવેશ કર્યો ત્યારથી તેઓની પડતી થઇ. બ્રાહ્મણોએ દેઠ ભંગીઆ વર્ણુપર ધણી તિરસ્કાર પૂર્વક અનીતિ આચરવા માંડી તેથી તેઓ હવે નીચ વર્ણુના શાપથી દેટલાક અધોદશામાં આવવા લાગ્યા. જૈનોના સાધુઓમાં અનીતિએ પ્રવેશ કર્યો ત્યારથી મુખ્ય કારણે હિંદુસ્થાનમાંથી જવું પડ્યું. શંકરાચાર્યના સન્યાસીઓમાં અનીતિ પેઠી તેથી રામાનુજાચાર્ય અને વલ્લભાચાર્ય વગેરેના પંથો પ્રગટયા. ગૃહસ્થ જૈનોએ વ્યાપાર વગેરેમાં જ્યારથી અનીતિ સેવવા માંડી ત્યારથી તેઓની પડતી થવા લાગી. બેદજીયમે આફ્રિકાના કંગાલો પર જુદમ ગુજર્યો તેનું ફલ તેને ભોગવવું પડ્યું. જેવું શુભ વા અશુભ કર્મ કરવામાં આવે છે તેનું ફળ તેવું મળે છે એવો ઇશ્વરી કાયદો છે, તે કોઇનો ટાળ્યો ટળતો નથી. અનીતિ આચરનારા ચાલેવોનો પણ પરસ્પરના યુદ્ધથી નાશ થયો, માટે અનીતિનો ત્યાગ કરીને નીતિ પાળવાની જરૂર સ્વીકારવી જોઇએ.

નીતિના અનેક પ્રકાર છે. આર્યદેશનીતિ, અનાર્યદેશનીતિ, ચોથા આરાનીતિ, પાંચમાઆરાની કલિયુગની નીતિ, બ્રાહ્મણધર્મ નીતિ, ક્ષત્રિયધર્મનીતિ, વૈશ્યધર્મનીતિ, ક્ષુદ્રધર્મનીતિ, મ્લેચ્છ નીતિ, બ્રહ્મસત્તાકરાજ્યનીતિ, રાજ્યબ્રહ્મ સત્તાકરાજ્યનીતિ, બ્રહ્મસત્તાકનીતિ, વ્યાપારનીતિ, પ્રાચીનનીતિ, અર્વાચીનનીતિ, આણક્યનીતિ, મનુનીતિ, શુક્રનીતિ, વૈદિકધર્મનીતિ, કુરાનધર્મનીતિ, ઔષધધર્મનીતિ, યાહુદિકધર્મનીતિ, જૈનાર્યનીતિ, જરથોસ્તધર્મનીતિ લૌકિકનીતિ લોકોતરનીતિ પુણ્યનીતિ, પાપનીતિ, ન્યાયનીતિ અનીતિ, શુભનીતિ, અશુભનીતિ રાજ્યતંત્રનીતિ, ધર્મરાજ્યતંત્રનીતિ, જ્ઞાનીનીતિ, અજ્ઞાનીનીતિ, દેશભેદનીતિ, કાલભેદનીતિ, ઔત્સર્ગિકનીતિ, અપવાદિકનીતિ, ગૃહસ્થધર્મનીતિ, ત્યાગીધર્મનીતિ, સ્વભતિનીતિ, પરભતિનીતિ, કપટનીતિ, આર્યનીતિ, બ્યાવહારિકનીતિ, નૈશ્વયિકનીતિ, સદ્ભૂતનીતિ, ઔપચારિકનીતિ, હાનિકરનીતિ, સુખકરનીતિ, ઉચિતનીતિ, અનુચિતનીતિ, આસનીતિ, અનામકથિતનીતિ, આપત્તિકાલનીતિ, વ્યક્તિનીતિ, સમષ્ટિનીતિ, ધર્મ્યનીતિ અધર્મ્યનીતિ, યુદ્ધનીતિ, સેવાધર્મનીતિ, સ્વામિનીતિ, સેવકનીતિ, સાધુધર્મરક્ષકનીતિ, મહાજનનીતિ, ઔપચારકનીતિ, સામદામ દંડભેદનીતિ, આવશ્યકનીતિ, દેશનીતિ, ભાષાનીતિ, વેષનીતિ, ઇત્યાદિ સહશ્ર ભેદોવડે નીતિનું નિરૂપણ કરાય છે.

દેશકામ રાજ્યધર્મની પડતી ન થાય અને અનીતમય મનુષ્યાયા કચરાઈ ન જવાય એવી દક્ષ નીતિને દક્ષ લોકો આચરે છે સર્વત્ર સર્વ દેશોમા સર્વ કામમા પરમ્પર રાતિ રહે એવી નીતિને વિશ્વ સેવકો પ્રભુના પ્રેમથી આચારમા મૂકવા પ્રયત્ન કરે છે જે નીતિના વિચારોથી અને આચારોથી પોતાનું સવનું, કામનું રાજ્યનું, દેશનું ગ્રેય સાધી શકાય તેવી દેશકાલાનુસારેનીતિ જાણીને તે આદરની ભેદએ જમાનો ઝાળખ્યા વિના ગાડરીયા પ્રવાહથી વહોરાના નાડાના જાલવાના આગ્રહની પેઠે આલુ બાલુનો વિચાર કર્યા વિના જે નીતિ પાળનામાં આવે છે, તેજ શસ્ત્રરૂપે પરિણમીને દેશ કામ ધર્મના નાશાર્થે થાય છે સર્વ દેશોમા અને સર્વ ધર્મો લોકોના ધર્મ શાઓમા ભિન્ન ભિન્ન નીતિ હોવાથી અવસર દેખ્યાવિના અમુકજ નીતિને પકડી રહે છે તે રચનો અને સ્વધર્મનો નાશ કરે છે જેવા મનુષ્યોથી કામ લેવાનું હોય છે તેની સાથે તેવી નીતિથી વર્તવું પડે છે સંજ્ઞન મનુષ્યોની પેઠે દુર્જનોની સાથે એક સરખી નીતિથી વર્તવામાં આવે તે આત્માનો કુટુંબનો નાશ થાય એમા કાષ્ઠ આશ્ચર્ય નથી ઇન્દ્રિય સરકારની પેઠે સર્વ પ્રકારની રાજ્યનીતિની સર્વ પ્રકારના તંત્રોનીની તિયોની વર્તમાન કાલાનુસારે આનંદશક્તિ છે સ્થિતિ સંગ્રહ જે રાજ્યનીતિની અને વ્યાપારનીતિની વ્યવસ્થા કરી છે, તેના જેવી હાલમા અન્યત્ર દેખાતી નથી જે નીતિથી રાજ્યની દેશની, મહાજની, કામની, ધર્મની પડતી ન થાય અને રાતિ સરફી શકાય નેને વ્યાવહારિક નીતિ દહેવામા આવે છે વેદકાલિનિવામી રૂપભદ્રવા કાલની નીતિ હોય, પરંતુ તે નીતિ તે કાલીન મનુષ્યોને વિગેયત ઉપયોગી હતી તે નીતિ પ્રમાણે હાલને વર્તવામાં આવે તો સર્વથા સર્વ પ્રકારની કાલની વ્યાવહારિક પ્રગતિ કરી શકાય નહીં જમાનાને ઝાળખી અનેક વિચારોની અને આચારોની નીતિઓમાં પરિવર્તનો થાય છે, અને ભવિષ્યમા થશે, એક સરખી વ્યાવહારિક નીતિયો રહી નથી, રહેતી નથી અને રહેશે નહીં. રાજ્યના કાયદાઓ ફરે છે ધર્મના કાયદાઓ ફરે છે, કામના કાયદાઓ ફરે છે જ્ઞાતિના કાયદાઓ ફરે છે વ્યાપાર દિ આશ્ચર્યકાના કાયદાઓ ફરે છે આ વિશ્વના પરમ્પર એક સરખી નીતિયો રહી નથી સર્વ જનતાની નીતિઓમા પરિવર્તનો તો થયા કરવાના આર્થવર્તપર એક વખત જોનોનો રાજ્યાન્કિ નીતિઓનું જોગ દનું, પશ્ચાત્તરેદિક કાયદામાં રેદિકા નીતિઓનું પ્રાગત્ય વધ્યું, પશ્ચાત્ત મુમતમાની ગત્ય થના તેઓની રાજ્યનીતિઓનું જોર વધ્યું પશ્ચાત્ત સિંગીસ ગત્યની પ્રાપના મનાનાદ, જોન, મુમતમાન રેદિક અને સિંગીસ નીતિઓનાં પવિત્રનોનો મિત્રનાયુકત પડ્ડી નીતિયો થઈ છે નીતિઓની પ્રાપનાના મુત્સદી વર્ગ તરીકે

ધ્વિટીશ લોકો હાલ સર્વત્ર એક સરખા પ્રખ્યાત છે. તેથી તેઓની નીતિયોનું
 જોર હાલતો સર્વત્ર અવલોકાય છે. દેશકાલાનુસારે નીતિયોમાં પ્રગતિકારક પરિ-
 વર્તનોને જે નીતિકુશલો અંગીકાર કરતા નથી તે અળશીયાના જેવા મૂર્ખ લોકો
 જાણવા. દેશકાલાનુસારે રાજ્ય ધર્મ નીતિ વગેરેનું સ્વરૂપ જેઓ જાણતા નથી
 તેઓ અક્ષલહીન મૂઢ મનુષ્યો વેદીયાં ઢોર જેવા છે. સર્વ પ્રકારની નીતિયોનું જ્ઞાન
 કર્યાવિના કોઈ ધર્મની, રાજ્યની પ્રગતિ કરી શકતું નથી. કોઈ દેશમાં જેને નીતિ
 કહેવામાં આવે છે તેને અન્યદેશના લોકો અનીતિ કહે છે. સર્વ દેશના અને સર્વ
 ધર્મના લોકોની નીતિ ધર્મ સંબંધી એકસરખી માન્યતા થઈ નથી થતી નથી
 અને ભવિષ્યમાં થશે નહીં. સર્વ દેશોમાં કેટલીક સાધારણ નીતિયો છે અને કેટ-
 લીક અસાધારણ નીતિયો છે. કોઈ દેશમાં કોઈ રાજ્યમાં કોઈ ધર્મમાં કોઈ જાતની
 નીતિયોની મુખ્યતા વર્તે છે. પ્રજાસત્તાક રાજ્યનીતિની ક્રાંસ દેશમાં મુખ્યતા વર્તે
 છે રાજ્યસત્તાકનીતિની જર્મનીમાં અને આસ્ટ્રીયામાં મુખ્યતા વર્તે છે. રાજ્યપ્રજામિત્ર
 સત્તાકનીતિની ઇંગ્લાંડમાં મુખ્યતા વર્તે છે. પ્રાચીનકાળમાં રાજ્યસત્તાકનીતિની
 મુખ્યતા હતી તેની પૂર્વે મુનિ અર્થાત્કૃષિ સત્તાની ધર્મસત્તાની મુખ્યતા સર્વ દેશોમાં
 હતી. જે નીતિ મુખ્ય આચારમાં વર્તે છે તે નીતિ મુખ્ય કહેવાય છે અને વિચા-
 રમાં પ્રવર્તનારનીતિ ગૌણ કહેવાય છે અને તે ગૌણનીતિ કોઈ દેશકાલને પામી મુખ્ય
 તાને પામે છે, અને મુખ્ય નીતિ ગૌણતાને પામે છે. સર્વ પ્રકારની નીતિયોના
 પરિપૂર્ણ જ્ઞાન વિના મનુષ્યો ધર્મતંત્ર વા રાજ્યધર્મ ચલાવી શકવાને સમર્થ
 થતા નથી. ધર્મરાજ્ય તંત્રમાં અને વ્યાવહારિક રાજ્યમાં તથા વ્યાપાર હુન્નર
 કળાવાળા તંત્રમાં સર્વ પ્રકારની નીતિયોમાંથી વર્તમાનકાળનુસારે પ્રગતિકારક
 નીતિયોને અવલંબ્યા વિના કદિ પ્રગતિમય રહી શકતું નથી. વિશ્વમાં કેટલીક
 રજોગુણુ મિશ્રિત નીતિયો છે. કેટલીક તમોગુણુ મુખ્યતાવાળી નીતિયો છે કેટલીક
 સત્વગુણુ મુખ્યતાવાળી નીતિયો છે. રજોગુણુ મુખ્યતાવાળા મનુષ્યો જ્યારે ત્યારે
 પણ ક્ષાત્ર બળયુક્ત હોય છે. બાહ્ય રાજરક્ષણુ કાર્યમાં ભગતીયા જેવી
 એકલી સાત્વિક રાજ્યનીતિથી પ્રવર્તતાં હિન્દુસ્થાનપર ચઢી આવેલાં ચવનોના
 ટોળાની પેઠે દશા થાય છે. ધાર્મિક રાજ્યતંત્ર પ્રવર્તક આચાર્યો પણ દેશકાલા-
 નુસારે ધર્મ પ્રવર્તક નીતિયોને જે અંગીકાર નથી કરતા તો તેઓ સ્વધર્મના
 અસ્તિત્વનો નાશ કરનારા બને છે. અતએવ નીતિ સંબંધી અનેક પ્રકારના
 નીતિ ભેદોવાળું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાની જરૂર છે. જે કાલમાં જે દેશમાં જેને નીતિ
 તરીકે વ્યવહાર થાય છે તેની વિરૂદ્ધ જે હોય છે તે અનીતિ કહેવાય છે. જેટલીક
 નીતિયો છે તેજ તેના દેશકાલભાવની વિપર્યયાને પામીને અનીતિયો તરીકે

ગણાય છે. ન્યાં ગત્ય સત્તાક નીતિયો ટળી ગઈ હોય એવા ફ્રાન્સ દેશમાં અને અમેરિકા દેશમાં રાજ્યમત્તાક ધર્મ તે અનીતિ તર્કકે ગણાય છે અને ન્યાં રાજ્ય મત્તાક ગત્ય પ્રવૃત્તિ છે એના અરબસ્તાન વગેરે દેશોમાં પ્રજાસત્તાક રાજ્ય નીતિયોને કાંઈ ગ્યાપવા પ્રવૃત્તિ ડરે છે, તો તે અનીતિ ગણાય છે અને તેવી અનીતિ પુન નીતિરૂપે પણ ગણાય છે સર્વ લોકોમાં એ સરખી નીતિની માન્યતા હોતી નથી ઇંગ્લાંડમાં એક કાલે પ્રજા સત્તાક રાજ્યની ગ્યાપના કરનારાઓને તોપને મોઢે ઉડાડી દેવામાં આવતા હતા, તે વખતે લોકોએ અનીતિ કીએમ કહેવાતું હતું હાલમાં તે લોકોના માનસા પૂર્ણ છે અને હાલમાં તે વખત મરી જનારા લોકો ખરા નીતિ ધર્મ સુગત હતા એમ મનાય છે, મનુષ્યકૃત નીતિયો સદાકાલ પરિવર્તનો પામ્યા હોય માટે સર્વ પ્રજારની નીતિયોનું જ્ઞાન કરીને દેશકાલાનુમાર યોગ્ય નીતિના પાલક જનપુ જોઈએ જે કુદ્રતી નીતિયો છે તેમાં કાંઈ નાથી ફેરફાર થતો નથી સ્ત્રી ગર્ભ ધારણ કરે એવી કુદ્રતી નીતિ છે તેને કાંઈ દૂર કરવા શકિતમાન થતો નથી નૈસર્ગિક નીતિયોનું પ્રાબલ્ય તો પશુઓપર અને પખીઓપર તથા વનસ્પતિઓપર પણ વર્તે છે તેમાં કાંઈ ફેરફાર કરના શકિતમાન થતો નથી ગમે તે દેશકાલમાં મનુષ્યોને મુધા લાગે છે, માટે તેઓએ જોજન ખાવું જોઈએ એમાં કાંઈ ફેરફાર કરનાર નથી. કુદ્રતી નીતિયોમાં જે વિકાર થાય છે તો દુનિયામાં પ્રવય થાય છે સર્વ પ્રજાના મનુષ્યો માટે એક સરખી વ્યાવહારિક નીતિયો હોતી નથી ઉપર્યુક્ત નીતિયોનું સ્વરૂપ ખાસ ગીતાય ગુરૂ પામે શ્રમજનુ જોઈએ નીતિયોનું સ્વરૂપ અવબોધીને દેશકાલાનુસારે અપ દાનિ અને બહુ લાભ થાય એવી મુખ્ય દ્રષ્ટિએ આવશ્યક નીતિયો પ્રમાણે સસાર બ્યવહારમાં તથા ધર્મમાં પ્રવર્તવું જોઈએ નીતિયોનું સ્વરૂપ પરિપૂર્ણ જાણ્યા વિના આર્થ લોભની પડતી ચર્ચ નીતિયોનું સ્વરૂપ નહીં જાણવાથી અનીતિયોને પણ નીતિયો તર્કકે સ્વીકારીને હિંદુ ગળઓએ દન્યાઓનું હરણ કરી પરસ્પર લડી નખાણ પડ્યા, તથા આચારવર્તના લોભએ ધર્મતત્ત્વમાં નીતિના નામે અનીતિનો આશ્રય લીધો તેથી જેવું કહ્યું તેવું તેઓ પામ્યા હવે તેઓએ સમજવું જોઈએ

નીતિયોના જ્ઞાન વિના નજાની મનુષ્યો પરસ્પર લડી મરે છે, અને પોતાની C નિપર પોતાના હાથે કુલાડે મારે છે ગત્ય નીતિમાં રાજ્યનીતિ પ્રમાણે પ્રવર્તવું જોઈએ, પરંતુ તેમાં ધર્મ શાઓના ધર્મને આડો લાડીને પરસ્પર દોષે એ લડી મરીને ગત્યની પાપમાલીનો સાથે પોતાનો પાપમાલી ન કરી જોઈએ આ જાગનમાં મિટીશ ગત્યનીતિની પ્રમુદા દર્શાવિના ચાલે તેમ નથી વિગીશ

રાજ્યતંત્રમાં લોકો ધર્મના ભેદે લડીને પોતાની પાયમાલી કરતા નથી, અત્રી રીતે સર્વ દેશના લોકોને જ્ઞાન થશે ત્યારે તેઓ આત્મોન્નતિ, દેશોન્નતિ અને વિદ્યોન્નતિ કરવા સમર્થ થશે. જેનોમાં સવ પ્રકારની નીતિયોનું જ્ઞાન થશે ત્યારે તેઓ આવશ્યક નીતિયોથી ઉન્નતિના માર્ગ તરફ ગમન કરી શકશે. નીતિના અંધનોથી અંધાધને મનુષ્યો ધર્મની, રાજ્યની, દેશની રક્ષા કરવાનેશકિતમાનુ જનને. નીતિના નામે પ્રવર્તતી નિર્માલ્ય નીતિયોને હાલી દેવી નેનહો. ધાર્મિક સામ્રાજ્યતંત્રમાં પણ ધર્મવૃદ્ધિ અર્થે ધર્મની રક્ષાર્થે અને ધર્મીઓની રક્ષાર્થે આપવાદિ કે દેશકાલાનુસારે આદરવા યોગ્ય નીતિયો છે, તેનું અવલંબન ગ્રહનું પડે છે. ધર્મમાં અને નીતિમાં ભેદ છે. જડવાદોઓ દ્વંદ્વ એકલી નીતિને માને છે. અને પુનર્જન્મ ચૈતન્યવાદોઓ નીતિને અને તત્ત્વ ધર્મ એ બેને સ્વીકારે છે. શક્તિયોને જીવતી વહેવરાવવાના જે જે ધર્મ ઉગિત વિચારે પ્રમાણે પ્રવૃત્તિયો છે તે ગર્વે નીતિ માર્ગો છે. જેટલા નીતિના માર્ગો છે તેટલાજ અનીતિના માર્ગો છે. જેટલી ઔત્સર્ગિક નીતિયો છે, તેટલીજ આપવાદિક નીતિયો છે. જે વખતે જે નીતિ પ્રમાણે ચાલવાની જરૂર હોય છે તે સમયે તે નીતિ પ્રમાણે ન ચાલવામાં આવે તો અનીતિ કહેવાય છે. જેનાથી મન, વચન, અને કાયાની શક્તિયો ન વધે તેવી જે જે પ્રવૃત્તિયો હોય છે તે અનીતિ પ્રવૃત્તિયો ગણાય છે. જે નીતિયોને વિવેકથી તોલતાં આવશ્યક આદરણીય લાગે છે તેવી નીતિયોને આદરવો નેનહો. નીતિરૂપ સાગરનો પાર પામી શકતો નથી. નીતિયોનું સ્વરૂપ અંધતાં મોટા મોટા વિદ્વાનો પણ મુંઝાય છે. હાલ દુનિયામાં જેટલાં નીતિના શાસ્ત્રો છે, તે વાંચી જોવાથી તેને નીતિશાસ્ત્રકારોની મુંઝવણ અવબોધારો. ખાવામાં, પીવામાં, લગ્નમાં, વ્યાપારમાં, વેપમાં આચારવૃત્તિમાં લોકોની લિન્નલિન્ન નીતિની માન્યતાઓ છે, ત્યારે હવે કંઈ નીતિયોથી પ્રવર્તવું એવું પ્રત્યેક મનુષ્યના મનમાં મનન થશે. તેના ઉત્તરમાં કહેવાનું કે દેશકાલાનુસારે પ્રગતિમય નીતિયોનું અવલંબન કરવું. સર્વ પ્રકારની શુભ ધર્મશક્તિયોની વૃદ્ધિ તથા રક્ષણ થાય એવી યુક્તિરૂપ પ્રવૃત્તિ નીતિયોથી પ્રવર્તવું. સર્વ વ્યાપક અને આવશ્યક નીતિયોથી પ્રવર્તવું. દેશકાલાનુસારે જે નીતિયોથી દેશ, કામ, સંઘ, સમાજ, ધર્મની ચડતી થાય તે ધર્મ શુભ નીતિયો કહેવામાં આવે છે વર્તમાનકાલીન શ્રીસદ્ગુરુનો અનુલવ લદને ધર્મી મનુષ્યોએ ધાર્મિક સામ્રાજ્ય નીતિયોવડે પ્રવૃત્ત થવું. અમોએ લગ્ન પદસંગ્રહનાં આઠે ભાગોમાં પ્રસંગોપાત્ત આજી આજીના સંયોગોના બે નીતિના ઉદ્ગારોને કાઢી પદરૂપે જોળ્યા છે, તેમાંથી સર્વ પ્રકારના ધર્મી મનુષ્યોને ઘણું ગ્રહણ કરવા જેવું મળે તેમ છે. એમ પ્રસંગોપાત્ત સહેલુક પ્રવૃત્તિથી

નિવેદાય છે. ધર્મી મનુષ્યોએ સર્વ પ્રકારની નીતિયોને ભણે તો તેઓ નીતિ સબ વી મારો ઉપદેશ આપી શકે અને તેથી તેઓ ધર્મનીતિયો અને અધર્મનીતિનો મુજમલો કરી દુનિયાને સત્ય જણાવી શકે. જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્રની લોકાનેપ્રાપ્તિ થાય તેમાં લોકોને વિનં કરતાં અનીતિ છે. લોકોના સુખના માર્ગમાં આગ પત્થરાઓ નાખવા એ અનીતિ છે. લોકોના સદ્વિચારોને અને સદાચારોને રૂધવા એ અનીતિ છે. લોકોની શાંતિના માર્ગમાં કાટા નાખવા એ અનીતિ છે. લોકોને સર્વ પ્રકારની શુભાશુભ નીતિયોનું જ્ઞાન થાય તેવાઓને બંધ કરવા તે અનીતિ છે, મનુષ્યોની સર્વ પ્રકારની શુભ ભક્તિયોની ખીલવણીમાં પ્રત્યવાય કરવો એ અનીતિ છે. લોકોને ધર્મબ્રહ્મ થવાનું જ્ઞાન આપવું તે અનીતિ છે. લોકોને સત્ય ન જણાવા દેવું એ અનીતિ છે. પોતાના આત્માને જે જે પ્રિય છે તે સર્વ મનુષ્યોને પશુઓને વખીઓને પ્રિય છે એવો ઇશ્વરી નિયમ છે તેને તોડીને સર્વ મનુષ્યોને દુઃખ થાય, એવા માર્ગ લેવા તે અનીતિ છે.

અનીતિ.

અનીતિ કરવાથી મોટા મોટા મનુષ્યો પણ બ્રહ્મ થાય છે. ત્રીસ જેવું રાજ્ય પણ અનીતિથી કેવી દશામાં આવ્યું તેની ઇતિહાસ સાક્ષી પૂરે છે. ઉત્તર-તિના સમયમાં રાજ્યમદ, સત્તામદ, વ્યક્તિમદ, દેશમદ, મૈનિક બળવર્ગ વગેરેથી અદ્ધકાર ઉત્પન્ન થાય છે અને તેથી અન્ય મનુષ્યોને મતાવવા પ્રવૃત્તિ થાય છે તેથી અદ્ધકારોની પડતી થયા વિના રહેતી નથી. પોતાને જેવું મુખ ઇચ્છાય છે એવું જ્યાં અન્યોને ઇચ્છાતું નથી ત્યાં અદ્ધકારનો પ્રવેશ થવાની સાથે અનીતિની પ્રવૃત્તિ થાય છે અને તેથી કોરવોની અને યાદવોનીપેઠે વિનાશકાલ પ્રાપ્ત થાય છે. આ વિશ્વમાં દાષ્ટ પણ રાજ્યની, દેશની, પ્રજાની એક સરખી ચડતી દશા રહેતી નથી તેવું કાશ્યુ ખગેખગ રત્નેશુણી અને તમોશુણી અનીતિ છે. રત્નેશુણી અને તમોશુણી ઉન્નતિ મદાકાલ એક સરખી રહેતી નથી અને તેમાં અનીતિનો પ્રવેશ થયા વિના રહેતો નથી. અનીતિની પ્રવૃત્તિ થવાથી ગરીબોની માધુઓની આત્મ-ગીની દાય લાગે છે, અને તેથી દેશ રાજ્ય, સંઘ, સમાજ, દામ, શાંતિ, કુટુંબ વગેરેની પડતી થયા વિના રહેતી નથી. આક્રમકાળના અદ્ધકારથી, દોષથી કપટથી, લોભથી, ઇર્ષ્યાથી, વૈરથી, કામના વેગથી, સ્વાર્થથી અને દ્રોહથી મનુષ્યો અનીતિમાર્ગે સચરે છે અને તેથી તેઓનો નાશ થાય છે. યુરોપી મદાયુદ્ધમાં અનીતિએ કંગોડો મનુષ્યોના નાનામાં મુખ્ય ભાગ ભજવ્યો છે જે મનુષ્યો મતાન-જથી, લક્ષ્મી બળથી અનીતિ કરવામાં પાપ પણ ગણતા નથી તેઓની પડતી

થયા વિના રહેતી નથી. યુરોપના અને એશિયા ખંડના પૂર્વના ઐતિહાસિક ગ્રન્થો વાંચો અને તેમાં જે જે રાજ્યોએ અનીતિ કરી તેનું સ્વરૂપ વિચારો એટલે અનીતિથી કેવી પડતી થાય છે તેનો ખ્યાલ આવશે. અનીતિથી રાજ્યોના રાજ્ય ઉખડી ગયાં. અનીતિથી મિયાં ચોરે મુઠે અને અલ્લા ચોરે ઉંટે એવું બન્યા વિના રહેતું નથી. રૂશિયાના હાલના ઝારે લોકોપર અનીતિ ગુજારી તેથી તે રાજ્યપદભ્રષ્ટ થયો. આ ઉપરથી મનુષ્યોએ સમજવું કે અનીતિથી કાઠનું શ્રેય થયું નથી, થતું નથી અને થશે પણ નહીં. આર્યાવર્તનાં ધર્મ રાજ્યો અનીતિથી નષ્ટ થઈ ગયાં. સત્તા, વિદ્યા, લક્ષ્મી, રાજ્ય કાર્યબળને અનીતિમાં વાપરવાથી અન્ય જીવોનું અશુભ થાય છે, માટે મનુષ્યોએ કાઠ વખત અનીતિ તરફ લક્ષ્ય પણ ન દેવું જોઈએ. રાજ્યોએ પક્ષપાત કરીને અનીતિથી મનુષ્યોને દુઃખી ન કરવા જોઈએ નીતિના કાયદાઓથી વિરુદ્ધ અનીતિથી વ્યાપાર રાજ્યઆદિ કરવામાં મહાપાપ સમાયેલું છે અને તેનું પરલવમાં પાપફલ દુઃખરૂપ મળ્યા વિના રહેવાનું નથી. મનુષ્યોએ કાઠ પણ જીવને અનીતિથી સતાવવો ન જોઈએ. મોટા રાવણ સરખા રાજ્યો પણ અનીતિથી દુઃખી થઈ મરણ પામ્યા. પાસિફીક સમુદ્રમાં પૂર્વે આર્યલોકોનો એક મોટો દેશ હતો, પણ તે દેશમાં મનુષ્યોએ ધણી અનીતિ સેવી, તેથી તે દેશ સમુદ્રમાં ડુબી ગયો. દુષ્કાલ, મહામારી, ધરતીકંપ, જ્વાલામુખી પર્વત ફાટવા વગેરે અનીતિમય પાપ કર્મોનું ફલ છે. મનુષ્યોએ સાત્ત્વિકગુણી બનવું જોઈએ. સર્વ દેશના મનુષ્યોએ પરસ્પર ભિન્ન દેશોપર અનીતિ ન ગુજારવી જોઈએ, નીતિમાં પ્રભુનો વાસ છે. અને અનીતિમાં શયતાનનો વાસ છે, માટે મનુષ્યોએ પ્રમાદી બની અનીતિ કરી શયતાન મુખમાં કાળના કાળીયા ન બનવું જોઈએ. આ જમાનામાં સુધરેલા તરીકે ગણાતા મનુષ્યોમાં અનીતિનો વિશેષ પ્રચાર છે. બાહ્ય વિદ્યાની સાથે ક્રામ, ક્રોધ, ધર્મ્યા, લોભ, વિશ્વાસઘાત, પ્રપંચ, દગાબાજી, અપ્રમાણ્ય, પ્રતિજ્ઞાભ્રષ્ટતા, વગેરે દુર્ગુણો વધે છે. માટે ધાર્મિક જ્ઞાનની સદ્ગુરૂ પાસે કેળવણી લેઈ અનીતિનો ત્યાગ કરવો જોઈએ એમ અમોએ ભજનોના પદોમાં ધણે સ્થાને જણાવ્યું છે. ઉપર પ્રમાણે નીતિ અને અનીતિ સંબંધે ભજનોદ્વારા ઉદ્ગાર કાઢીને વિશ્વજનોને શિક્ષણ આપ્યું છે. એમ અવબોધાવીને જણાવવાનું કે નીતિદ્વારા પ્રામાણ્ય પ્રાપ્ત કરીને ગુરૂશિષ્ય વ્યવહારની શુદ્ધતા પ્રાપ્ત કરીને આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી પરમાત્મપદ પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ, પરમાત્મપદ પ્રાપ્ત કરવા માટે અધ્યાત્મ જ્ઞાન, ભકિત, સેવા, ઉપાસના, ગુરૂશ્રદ્ધા, નીતિ વગેરેની ભજનોમાં, પદોમાં આવશ્યકતા પ્રદર્શાવી છે. પ્રસંગોપાત્ત ગૃહીઓને યોગ્ય દેશ સેવાનાં પદો પણ રચાયાં

ગુરુઓને યોગ્યમિત્ર ધર્મનું મિત્ર મૈત્રી કાવ્ય લખ્યું છે. આવક ધર્મ સબધી પછો લખ્યા છે. દેશમાં રાજ્યદ્વારા શાન્તિ હોય છે તો ધર્મની આરાધના થાય છે તેથી પ્રથમ રાજ્ય શહેનશાહ સર જ્યોર્જની શાન્તિ ઇચ્છનામાં આવી છે. શ્રી રાજાધિપાના શાન્તિર્મવત્તુ એ મત્રથી જૈન સંઘ શ્રી રાજાને પત્ર પત્ર દિવમે શાન્તિ ઇચ્છે છે. સર્વ દેશોમાં ધર્મની પ્રાપ્તિ માટે આર્ય દેશની મહત્તાને ધર્મ શાસ્ત્રોમાં વર્ણવી છે. જૈનાગમોમાં લખવામાં આવ્યું છે કે અનંતગુણી પુણ્યની રાશિ પ્રગટ થાય છે, ત્યારે આર્ય દેશમાં જન્મ થાય છે. તેમાં પણ ઉત્તરોત્તર અનંતગુણી પુણ્યની રાશિ પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારે જૈન બ્રાહ્મણ જૈન ક્ષત્રિય, વૈશ્યાદિને ઘેર જન્મ પ્રાપ્ત થાય છે તેમાં પણ ઉત્તરોત્તર અનંતગુણી પુણ્યની રાશિ વધે છે ત્યારે સદ્ગુણનો સમાગમ થાય છે તેમાં પણ ઉત્તરોત્તર અનંતગુણી પુણ્યની વૃદ્ધિ થાય છે ત્યારે શ્રી સદ્ગુણદ્વારા જૈન ધર્મની પ્રાપ્તિ થાય છે. ઇત્યાદિ સામગ્રી માટે ભારત દેશની વિદ્યા, ષ્ઠ વિદ્યા, નીતિ, શુદ્ધાચાર, શુદ્ધ ધર્મ, શુદ્ધ પ્રેમ, શુદ્ધ ભક્તિ, સુવેપ, સુધર્મઆદિ વડે ઉન્નતિ હોય છે, તો તેથી ધર્મની પ્રાપ્તિ થાય છે અને તેથી આત્મધ્યાન સમાધિની પ્રાપ્તિ થાય છે, માટે ભારત કાવ્યની રચના કરીને ભારત દેશની શુભોન્નતિ કર્તવ્ય પ્રવૃત્તિની ઉત્સાહતા વર્ણવી છે, તથા ભારતના સર્વ દેશોમાં જૈનોનું ગુજરાતમાં દોઢ હજાર વર્ષથી વિશેષ જોર હોવાથી અને દયાદિ ધર્મ ગુણોની આરાધના માટે ગુર્જર ભૂમિ યોગ્ય હોવાથી ગુજરાતને પ્યારો પ્રાણ ગણી ઔપચારિક સ્તુતિ કરી છે તે સાપેક્ષ દ્રષ્ટિએ યોગ્ય છે. કર્મયોગી થનાર બાળકોને સુબોધિ “પ્યારા હૃદયના બાળકો એવા બનો એવાં બનો” એ કાવ્ય રચવામાં આવ્યું છે, તેમાં બાળકોને ધર્મ, અર્થ, કામ, અને મોક્ષ એ ચારે બાબતોની આદેયતાના દ્રષ્ટાંતો જણાવ્યા છે. ઇત્યાદિ બ્યાવહારિક અનેક બાબતોને ધર્મમાં પરિવર્તિત કરીને સાપેક્ષ દ્રષ્ટિએ ઉપયોગી જણીને સહજપુરુષોએ વર્ણવી છે કેટલેક ગ્રંથોને કુદ્રતવર્ધનના કાવ્યો છે તેમાંથી સાબરમતી ગુણ શિક્ષણ કાવ્યની પેઠે સાર ગણવા માટે લખ્યા છે. જે આસવા તે પરિસવા, જે પરિસવા તે આસવા (આચારાંગસૂત્ર) માનીને આસવના દારણો સવરૂપે પરિણમે છે અને અમાનીને સવરના દારણો છે. તે આસવરૂપે પરિણમે છે માટે કુદ્રતઆદિના કાવ્યોમાંથી ઘણા શિક્ષણ ગ્રંથો રચાય છે. નૃગારિકરમ આદિ નવ રમોને જેમાં નર્ણવ્યા હોય છે, તેને નૃગારિક કવિયો કાવ્યો કહે છે. પરંતુ શાન્ત રસિકજનો જેમાં આત્માના સદગુણોનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું હોય તેને કાવ્ય કહે છે જે રમાત્મક કાવ્ય છે તે

“ કાવ્ય ”

કાવ્ય છે. સર્વ રસનો શિરોમણિ શાંત રસ છે, શાંત રસથી અપૂર્વ અખંડ આનંદ રસ અનુભવાય છે માટે જેમાં શાંત રસનું વિવેચન છે તે કાવ્ય છે. કારણ કે તે આત્માનન્દરસમય હોય છે. સ્ત્રીઓના વર્ણનથી કંઈ જાનીઓને રસ પ્રાપ્ત થતો નથી. શૃંગારિક કાવ્યો કે જેમાં અલંકારો પણ તે રસના છે, તેને ખાલ જીવો કાવ્ય તરીકે માનીને તેને સાહિત્યમાં ગણે છે, પરંતુ કામોદીપક સાહિત્યથી દેશનો, રાજ્યનો, ધર્મનો, કામનો, સંઘનો, સમાજનો ઉદય થતો નથી. કામવિષય કાવ્યોને સાહિત્યના ગ્રંથો ગણીને શૃંગારિક કવિઓએ એક વિષયમાર્ગની ઉન્નતિ કરી છે. તેથી ધર્મમાં રાધાકૃષ્ણાદિ નામે શૃંગારરસે પ્રવેશ કરીને ભક્તોમાં, ગુરૂઓમાં વ્યભિચારને પોષ્યો છે, એમ અપેક્ષાએ કહી શકાય તેમ છે. માટે સાહિત્ય ગ્રંથો તરીકે કાવ્ય ગ્રંથો તરીકે તે ગણવા કે જે ગ્રંથોથી મનુષ્યોમાં બ્રહ્મચર્ય ખીલે, નીતિની પુષ્ટિ થાય, સેવા ભક્તિ ખીલે, ઉપાસનાનું સ્વરૂપ ઓળખાય, તત્ત્વજ્ઞાનની શોધ થાય ઇત્યાદિ અનેક સદ્ગુણો ખીલે અને દેશ, કામ, સમાજ, રાજ્ય વગેરેથી શુભોન્નતિથી લોકોમાં સત્ય શાંતિ સુખનો પ્રચાર થાય. ગદ્યરૂપ અને પદ્યરૂપ એમ બે પ્રકારનાં કાવ્ય છે. શૃંગારિક કવિઓએ દેશ, કામ, સમાજની પડતી થાય એવાં કેટલાંક કવનો કર્યા છે જેમાં સદ્વિચારો, શુભ પ્રવૃત્તિઓ, સેવા ધર્મ, અધ્યાત્મ જ્ઞાનના વિચારો ભર્યા હોય છે તેનાં કાવ્યોને શુભ કાવ્યો તરીકે કરવામાં આવે છે. જગન્નાથ વિગેરે શૃંગારિક કવિઓએ જે તે સમયે દેશની, સમાજની, રાજ્યની, ધર્મની ઉન્નતિ થાય એવા વિચારોને ગ્રંથો રચી દર્શાવ્યા હોત તો આર્યાવર્તની આવી અધોદશા થાત નહીં. શૃંગારિક કવિઓએ રાધા કૃષ્ણના નામે એવાં કાવ્યો બનાવ્યાં છે કે તેમાં બેન દીકરીની આગળ કહેતા પણ શરમ આવે. શું કાવ્યશક્તિયોનો આવો ઉપયોગ થવાથી આર્યાવર્તના લોકોની ઉન્નતિ થવાની છે ? કદી નહીં. નીતિના ભજનો પદો નિર્દોષ સેવા ભક્તિના પદો, પરમાત્માની સ્તુતિના પદો, શિષ્યોના ગુણોનું વિવેચન કરનારા પદો સમાજ, સંઘ દેશ રાજ્યની સેવામાં પ્રવૃત્તિ થાય એવાં ભજનો, અધ્યાત્મજ્ઞાનનાં પદો, યોગનાં પદો, વૈરાગ્યનાં પદો, ઇત્યાદિને એમ શુભસાહિત્ય કહીએ છીએ, અને તેને એમો કાવ્ય કહીએ છીએ, એવી અમારી માન્યતા છે. હાલમાં દેશ, સમાજ, નીતિભાવનાનાં પદો પર લોકોનો પ્રેમ જગ્યો છે. વિદ્વાની કેળવણી ઉન્નતિપ્રતિ લોકોની અભિરૂચિ વધવા લાગી છે. પોતાની પડતી શાથી થઈ ? તેનું સર્વ લોકો સ્વરૂપ સમજવા લાગ્યા છે. અધ્યાત્મ જ્ઞાન-તરફ લોકોની અધ્યાત્મ પદોદ્ધાર અભિરૂચિ વધવા લાગી છે. પ્રગતિમય પ્રવૃત્તિઓમાં કર્મ યોગીઓ

રસ લે અને નિષ્કામ ભાવે દુનિયાના સર્વ જીવોની આત્મવત્ત્વેવા કરે એવા
 દેવતા અમોએ મેરાધર્મનાં કર્મયોગના પદો રચ્યા છે તે પણ રમની
 સદૃશ ચુરણાએ રચ્યા છે હાલના મુદ્ધમનુષ્યો હવે એવા સદ્વિચારના ભાવ-
 મય પદોને ઉઘાડે છે હાથ કરીને મુક્ત કરે કામ્ય કરેવા લાગ્યા છે પ્રગતિમય
 વિચારોની અને આચારોની વૃદ્ધિ થાય અને સર્વ લોકો ઉન્નતિના ચિખરે
 આરોહી પૂર્ણ સુખ આસ્વાદે એવા વિચારોથી ભરપૂર પદો અને ભજનોનો
 જોડો પ્રચાર કરવામાં આવે તેટલો ન્યૂન છે અમારા હૃદયમાંથી સ્ફુરણા યોગે
 પ્રાય. ધણાં કામ્ય ઉદ્ભવ્યાં છે, તેને અમોએ વિના સદ્ભાવે પ્રકાશિત કર્યાં છે.
 જ્ઞાનીઓ ધુળમાંથી પણ શિક્ષણ મેળવે છે, તે ભજનપદ સમૃદ્ધ વાચીને તેમાંથી
 શુણાનુસંગ દ્રષ્ટિએ શિક્ષણ મેળવે એમાં કંઈ આશ્ચર્ય નથી. સ્વાદ્વાદ્યાન, અધ્યા-
 ત્મ્યાન, તત્ત્વ્યાનપર અમારી અત્યંત પ્રીતિ છે વૈરાગ્ય ભક્તિમેવા કે જે
 નિઃસ્વય વિશાલ માધ્યમ દ્રષ્ટિએ સ્વાધિકાર મેળવે છે, તેનો ઉપદેશદેવાની અમારી
 સતત વ્યાખ્યાન પ્રવૃત્તિ છે અનેક મનુષ્યોના પ્રસંગમાં આવતાં, શિષ્યોના
 ભક્તોના પ્રસંગમાં આવતા, ધ્યાન ધર્મતા, સમાધિના ઉત્થાન કાલમાં સમાધિ-
 રમરણ પ્રમગ પામતા, મેવા ભક્તિનો પ્રસંગ અનુભવતા, દેશની ઉન્નતિના
 વિચારો આવતા, જૈન કામની, જૈન ધર્મની ઉન્નતિના વિચારોની સ્ફુરણા થતા,
 ન્દાનાં બાળોના નિર્દોષ આનંદમય જીવનને અનુભવતા, ખટપટીયા કનેશનરૂઢ
 સાધુઓના સમાગમમાં આવતા, વૃષ્ટિમિત્રના સમાગમમાં આવતાં પ્રમગોપાત્ત
 તે તે જામતના અનુભવોના ઉદ્ગારોથી દુઃખલિયોની, પદોની, ભજનોની,
 'ચના થઈ' છે અમારું સાધ્યધ્યેય એ છે કે આત્માની પરમાત્મા પ્રગટાવવી
 અને આત્માનુ અનંત સુખ અનુભવવું, તથા સ્વાધિકાર જેમ અને તેમ
 નિર્લેપ જની કર્યો કરવા તથા વિશ્વવર્તિજીવોને તેઓના અધિકાર પ્રમાણે
 કર્તવ્ય ધર્મ જણાવવા અને નિર્લેપપણે તેઓ આવશ્યક કર્તવ્યોને કરે એવો
 ઉપદેશ દેવો આત્મા પ્રતિદિન પ્રતિક્ષણ જીવન યાત્રા કરે છે તે પ્રમાદ ત્યજીને
 જેમ અને તેમ અનંત જ્ઞાન દર્શન સુખના અનુભવ તરફ પ્રયાણ કરે છે અને
 ઉપયમાદિ ભાવે તન્મય થઈને જ્ઞાનદાન વગેરેના ઉદ્ગારોને ભાવના બળે
 ઉત્તરે છે. આત્માના આનંદવિના અન્ય કુખ્ય ભાગે નહીં એવા ઉપયોગને
 આનંદાનંદ કરેવામાં આવે છે (સ્વાદ્વાદ્યાન) આત્મા વિના આત્માના
 જ્ઞાનમાં ઉપયોગમાં અન્ય જડ પદાર્થ વિશેષ દ્વિધાગ્રાવન ભાસે તેને આત્મા
 દેવ કરેવામાં આવે છે આત્માના શુદ્ધોપયોગે આત્મનિરૂપમાં શુદ્ધ પ્રેમથી
 ઈવ દર્શન જતાં અન્ય કરવાની જાણ આવતી નથી, તેથી દેશમાં શુદ્ધાત્મા

દૈત, પ્રેમાત્માદૈતનો અનુભવ પ્રગટ થાય છે. આત્મામાં એ તત્ત્વ છે, આત્મા અને જડ તેમાં જડના પાંચ ભેદ છે. પરંતુ આત્માવિના અન્ય તત્ત્વ ન હોય તેવી ધ્યાન, ધ્યાતા અને ધ્યેયની એકતાને, લીનતાને, અનેકાન્તદ્રષ્ટિએ આત્માદૈત, શુદ્ધ એવું આત્માનું અદૈતપણું અર્થાત્ અન્ય જડ પદાર્થ વિના એકલા શુદ્ધાત્મસ્વરૂપને અનુભવ ઇત્યાદિ જે આત્માદૈત, બ્રહ્માદૈત ઇત્યાદિ શબ્દ શૈલીએ અમોએ શુદ્ધધ્યેયનાં ધ્યાન પ્રસંગે શબ્દોદ્ગીરણ કહ્યું છે. એમ વ્યવહારથી અવબોધાવવામાં આવે છે. જૈન શાસ્ત્રોમાં અધ્યાત્મ જ્ઞાનરસ છલકાઇ જાય છે, સાત નયનું પરિપૂર્ણ સ્વરૂપ અવબોધ્યાથી એકાંત આધ્યાત્મિક વેદાન્ત શાસ્ત્રોના અધ્યાત્મ જ્ઞાનને સ્યાદાદ જ્ઞાન રૂપે પરિણમવાની શક્તિ ખરેખર આત્મામાં પ્રગટે છે, અને અમોએ તેનો પૂર્વોચ્ચારની રીતિ પ્રમાણે ઉપયોગ કરી અધ્યાત્મિકપદો બનાવીને દુનિયાના મનુષ્યો પરમાત્મપદ સહેજાઇથી જાણે અને પ્રાપ્ત કરે એવી સુગમતા કરી આપી છે. જૈન કામ્યની લિખ વેદાંતિયો પણ અધ્યાત્મ જ્ઞાનમાં પ્રવેશ કરે એવીરીતે બ્રહ્મા વિષ્ણુ મહેશ્વરને બ્રહ્મ સ્વરૂપમાં ઘટાવી લક્ષ્યાર્થ ઉપયોગ પ્રકાશ્યો છે. અમોએ બ્રહ્મોપનિષદમાં શુદ્ધ બ્રહ્મનું સમાધિદ્વારાસ્વરૂપ અનુભવીને જણાવ્યું છે, ધર્મોપનિષદમાં ધર્મનું સમ્યક્ સ્વરૂપ પ્રકાશવામાં આવ્યું છે. સમ્યગ્દ્રષ્ટિ બળે સમ્યગ્જ્ઞાનીને એકાન્ત આધ્યાત્મિક શાસ્ત્રો પણ અનેકાન્ત સ્યાદાદ જ્ઞાનરૂપે પરિણમે છે, માટે સમ્યગ્દ્રષ્ટિએ વેદાન્ત ઉપનિષદોનાં કેટલાંક સૂત્રોને આત્મિક જ્ઞાનની દિશા જણાવવા માટે લખવામાં આવે છે:—તત્ત્વમસિ, અદ્વંત્રહાસિ. અયમાત્માબ્રહ્મ, પ્રજ્ઞાનબ્રહ્મ ” ઋગ્-વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ, અને અથર્વેદ આ ચાર વેદ પૈકી એકેક વેદનું આધ્યાત્મિક જ્ઞાનમય એકએક વાક્ય છે—તત્ત્વમસિ—તત્-ત્વં—અસિ—તે બ્રહ્મ તું છે. તે શુદ્ધાત્મા તું છે. તત્ શબ્દવડે શુદ્ધ શુદ્ધ પરમાત્માનું ગ્રહણ કરવું અને તત્ શબ્દ વાચ્ય શુદ્ધશુદ્ધ બ્રહ્મતેજ તત્ત્વમસિ અર્થાત્ તું છે. આમ કહેવાથી આત્માની પરમાત્મદશાનો પૂર્ણ ઉપયોગ પ્રકાશિત કરાય છે, મુખ્યવૃત્તિએ તત્ત્વમસિ વાક્યથી તું બ્રહ્મ છે. પરમાત્મા છે, એવો બોધ ગ્રહણ કરાય છે, તેથી લક્ષણાવૃત્તિ અને ગૌણવૃત્તિની ગૌરવતા કરવાની જરૂર પડતી નથી. જગત્ કલૂષવાદીઓ તસ્ય પરમાત્મનઃ ત્વં મજ્જોઽસિ સેવકોઽસિ તે પરમાત્માનો તું સેવક છે એવો અર્થ કરે છે, પરંતુ મુખ્યવૃત્તિએ તે તું બ્રહ્મ છે. તે તું શુદ્ધ આત્મા છે, પરંતુ રાગદ્વેષાદિનથી કલ્પાયેલો બહિરાત્મા નથી એવો અર્થ થાય છે. જ્ઞાનીઓ અલ્પ શબ્દોમાં અનંત અર્થને ગ્રહે એવા વાક્યને સૂત્ર કહે છે. શિષ્ય પોતાના મનમાં વિચાર કરે છે કે હે ગુરુ હું જાણું છું. તેના ઉત્તરમાં ગુરુ જણાવે

છે કે તુ બલ છે પણ જડ નથી શિષ્ય પ્રથમ અજ્ઞાનતાથી શરીરને આત્મા
 માનતો હતો, ઇન્દ્રિયોને આત્મા માનતો હતો, પ્રાણોને આત્મા માનતો હતો
 નીચેના ઉપનિષદના વાક્યથી શકા કરતો હતો તે જણાવે છે - સ્વાણ્ડુર્યોઽ
 ધ્રસમય તસ્માદ્વા દત્તસ્માદનરસમવાદન્યોઽન્તર આત્માપ્રાણમથોઽન્યોઽન્તરઆત્મા
 મનોમયો વા વિજ્ઞાનમય તે આત્મા શુ અજ્ઞસમય છે ? વા તે ઇન્દ્રિય છે ?
 વા તે પ્રાણમય છે, વા તે અન્તર્ગતમા મનોમય છે ? વા તે વિજ્ઞાનમય છે ? અન્તર-
 સમસ્ત દેહને વ્યાપી આત્મા રહે છે, પણ તે અજ્ઞસમય નથી દેહમાં
 આત્મા રહે છે તેથી અધિષ્ઠાનની અપેક્ષાએ ઉપચાર દેહ પણ આત્મા કહેવાય
 છે, પરંતુ નિશ્ચયથી અન્તરસમસ્ત દેહથી આત્મા ભિન્ન છે, પ્રાણોને વ્યાપીને
 આત્મા રહે છે તે અધિષ્ઠાનની અપેક્ષાએ પ્રાણમય આત્મા કહેવાય છે, પરંતુ
 તે ઉપચાર માત્રથીજ, વસ્તુતઃ પ્રાણના ધર્મથી આત્મા ભિન્ન છે માટે તે પ્રાણમય
 આત્મા નથી પણ દશ પ્રાણોથી ભિન્ન આત્મા છે શુ મનોમય આત્મા છે ?
 મનન સ્વરૂપ મનનું છે મનમા વિકલ્પ સકલ્પ વિચાર થાય છે મનને વ્યા-
 પીને આત્મા રહ્યો છે પણ મનના ધર્મથી આત્મા ભિન્ન હોવાથી મનોમય
 આત્મા નથી મન ક્ષણિક છે, પરંતુ આત્મા નિત્ય શુદ્ધ શુદ્ધ કેવલજ્ઞાન દર્શન
 ચરિત્રમય છે, તેથી વસ્તુતઃ મનથી ભિન્ન આત્મા છે એમ કહેવાને માટે શ્રી
 સંદગુરુ જણાવે છે તત્ત્વમસિ ॥ તે શુદ્ધ બલ છે પણ દેહ પ્રાણમય નથી
 તેથી તેમા મુઝાવું એ તને ઘટતું નથી મતિજ્ઞાનને અને શ્રુતજ્ઞાનને વિજ્ઞાન
 કરે છે મતિજ્ઞાન અને શ્રુત જ્ઞાનથી આત્માનું શુદ્ધ ક્ષાયિક કેવલજ્ઞાન ભિન્ન
 છે તેથી કથું છેકે છુદ્ધિ અર્થાત્ વિજ્ઞાનનું નથી પણ ભિન્નનું શુદ્ધ જ્ઞાનરૂપ
 આત્મા છે મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અનધિજ્ઞાન, અને મન પર્વાન જ્ઞાન કરતાં
 અનંત કેવલ જ્ઞાન છે તે શુદ્ધ છે તેથી કહેવામા આવે છે કે આત્મા અનંત
 જ્ઞાનમય, અનંત દર્શનમય, અનંત ચારિત્રમય, અનંત આનંદમય છે એવો
 આત્મા તેજ તુ છે એમ ગુરુ વ્યસિષ્ઠને જણાવે છે ઔદાગિકશરીર, વૈદિક
 શરીર, આહારક નગીર, તૈજસ નગીર, અને કાર્મણ શરીરથી તે શુદ્ધ બલ
 ભિન્ન છે અને તે શુદ્ધ બલતેજ તુ છે ત્રણ રૂપ કર્મની ઉપાધિ સદિત
 બ્રહ્મને મગન અર્થાત્ દોષમહિન બલ કહેવામા આવે છે ધ્યૂનકોષ, વાસનાકોષ,
 લિંગકોષ, આનંદમયકોષ, ઈત્યાદિ અનેક કોષો તે તુ બલ નથી પરંતુ તે
 કોષોથી ભિન્ન તુ બલ છે એમ તત્ત્વમસિ એ મહા વાક્યથી નિવેદાય છે
 ગુરુએ ઉપર પ્રમાણે તત્ત્વમસિ વાક્યનો અનુભવ વ્યસિષ્ઠોને કરાગ્યો રિષ્યને
 બ્રહ્મને અનુભવ થયો શુદ્ધાત્મસ્વરૂપ તે તુ છે એનો અનુભવ આવ્યાથી

જઠ પદાર્થોમાંથી હું પણાનો અભ્યાસ ટલ્યો તેથી તેને અહંબ્રહ્માસ્મિ. હું બ્રહ્મ છું. શુદ્ધાત્મા છું, પરમાત્મા છું. રાગદ્વેષ પરહિત બ્રહ્મ છું. કેવલજ્ઞાનરૂપ બ્રહ્મ છું. એવી આત્મસત્તાનો સત્તાગ્રાહક સંગ્રહનય દ્રષ્ટિથી અનુભવ થયો. આત્મા પૂર્વે અજ્ઞાન દશામાં બહિરાત્મદશારૂપ (વેદાંત દ્રષ્ટિએ જીવદશામાં) મિથ્યાત્વથી આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ અનુભવતો ન હતો અને તેથી મિથ્યા દ્રષ્ટિપણાથી શરીર તે હું, ગ્રાણુ તે હું મનને તે હું, અને મન વડે ઉમ્મત્ર થનાર ભુક્ષિ વિજ્ઞાન તે હું એવી અશુદ્ધતામાં શુદ્ધ બ્રહ્મ ભાવને માનતો હતો, પરંતુ ગુરના બોધથી તત્ત્વમસિ વાક્યનું જ્ઞાન થવાથી અહંબ્રહ્માસ્મિ અર્થાત્ હું બ્રહ્મ આત્મા છું આત્મા વિના અન્યકોઈ જઠપદાર્થરૂપ હું નથી એમ નિશ્ચય કરે છે અને રાગદ્વેષ વૃત્તિઓમાં હું મમત્ત્વ કલ્પાયલું હતું તેનાથી મુક્ત થાય છે. બ્રહ્મ શબ્દવડે જ્ઞાનમય આત્માનું ગ્રહણ કરવું, કારણ કે જ્ઞાનને આત્મા અભેદ દ્રષ્ટિથી કરવામાં આવ્યો છે:—સત્યજ્ઞાનમનન્તબ્રહ્મ એ વેદ શ્રુતિથી સત્યજ્ઞાન, અનંત બ્રહ્મનો નિશ્ચય થાય છે, અનન્તજ્ઞાન સ્વરૂપ બ્રહ્મ છે, કર્માવરણથી ઢંકાયેલા એવા અનન્ત બ્રહ્મનો ગુર કૃપા વિના અનુભવ આવતો નથી, સત્ય જ્ઞાનરૂપ અનંત જ્ઞાનરૂપ બ્રહ્મ અર્થાત્ આત્મા છે, અનંત જ્ઞાન દર્શનથી વધે છે. વ્યાપે છે તેને બ્રહ્મ કહેવામાં આવે છે. સામવેદમાં સર્વ જ્ઞાનના સારરૂપ વાક્યથી જણાવામાં આવ્યું છે કે અયમાત્માબ્રહ્મ આ ઔદારિક, તૈજસ અને કર્મણુ શરીરમાં વ્યાપી રહેલો આત્મા તેજ બ્રહ્મ છે. જે સ્વપરનો પ્રકાશક છે તે આત્મા છે. સ્વ એટલે આત્મતત્ત્વ અને પરજડતત્ત્વ એ બે તત્ત્વનો સ્વયં પ્રકાશક આત્મા બ્રહ્મ છે. દેહમાં રહેલો આત્મા બ્રહ્મ છે. એમ મહા વાક્ય પોતાના પિંડમાં અનંત બ્રહ્માંડલોકા લોકપ્રકાશક આત્માનો નિશ્ચય કરાવે છે. તમે બ્રહ્મ અર્થાત્ આત્માને શોધવા ક્યાં જાઓ છો ? શરીરમાં વ્યાપી રહેલો અનંત બ્રહ્મરૂપ આત્મા છે. કેવલજ્ઞાનને અનંત બ્રહ્મ કહેવામાં આવે છે. કેવલજ્ઞાન તે સત્ય જ્ઞાન છે કારણ કે કેવલજ્ઞાનરૂપ સત્ય જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયા પશ્ચાત્ કોઈ જાગૃતની બ્રાન્તિ રહેતી નથી, માટે કેવલજ્ઞાની સર્વજ્ઞ પરમાત્મા ગણાય છે અને તેથી તે જે તત્ત્વજ્ઞાનનો ઉપદેશ આપે છે તેજ વેદ સૂત્રો જાણવાં. શ્રી મહાવીર પ્રભુએ કેવલજ્ઞાનથી ઉપદેશ આપ્યો હતો. માટે તેમની વાણીને વેદવાણી કહેવામાં આવે છે. શ્રી વીરપ્રભુની વાણીમાં સર્વ સત્ય જ્ઞાનના વચનો છે, માટે તેને મૂકીને જોનો અન્યત્ર સર્વજ્ઞતા શોધતા નથી. પ્રજ્ઞાનંબ્રહ્મ પ્રકૃતજ્ઞાન, ઉત્કૃષ્ટજ્ઞાન, જે ક્ષાયિક કેવલજ્ઞાન કે જે જ્ઞાનાવરણીય કર્મોનો સર્વથા નાશ થવાથી આત્મામાં જ્ઞાન પ્રગટે

છે તે પ્રજ્ઞાન અર્થાત્ પરમજ્ઞાન કહેવાય છે. તેવો પરમ શુદ્ધ જ્ઞાનમય આત્મા છે. અનતજ્ઞાન દર્શન સુતસ્વરૂપોયમાત્મા એમ બ્રહ્મોપનિષદમાં અમોએ સિદ્ધ કર્યું છે તેથી નિશ્ચય થાય છે કે પ્રજ્ઞાનમય આત્મા છે. રાગદ્વેષની વૃત્તિઓવડે જે મિશ્ર જ્ઞાન થયું છે તેને પ્રજ્ઞાન કહેવામાં આવતું નથી. સત્વાત્સજાયતે જ્ઞાનમ્ સત્ત્વ વૃત્તિથી જ્ઞાન થાય છે તે જ્ઞાન પણ સત્ત્વગુણ વૃત્તિથી મિશ્ર છે, પરંતુ જ્યારે રત્નેશુણ, તમોશુણ, અને સાત્ત્વિક વૃત્તિના પૂર્ણ ક્ષયપૂર્વક અર્થાત્ સપૂર્ણ જ્ઞાના પરદીપ્ય કર્મના નાશથી અને મોહનીય કર્મના નાશથી જે જ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે તે હ્રદયજ્ઞાનથી ભિન્ન શુદ્ધ પ્રજ્ઞાન અર્થાત્ કેવલજ્ઞાન ગણાય છે એવબૂતનયની દ્રષ્ટિએ ધાતિ કર્મનો ક્ષય થયા બાદ જે જ્ઞાન પ્રગટે છે તેને પ્રજ્ઞાન શુદ્ધજ્ઞાન કહેવામાં આવે છે. શુદ્ધજ્ઞાન થયા પश्चात् સર્વ અધાતિક કર્મ રૂપ આરબ્ધને જ્ઞાની ભોગવે છે, પરંતુ પश्चात् તે જન્મજરા મરણના ચક્રમાં ફસાતો નથી અથર્વવેદમાં પ્રજ્ઞાનગ્રહ એમ કહી કેવલજ્ઞાનમય આત્માનું સ્વરૂપ પ્રતિપાદ્ય છે અને નૈગમ, સંગઠ, બ્યવહાર ઝાલુસૂત્ર શબ્દ અને મમ્ભિરિદિથી જે બ્રહ્મની આન્યતા ગણાતી હતી, તેનો સાપેક્ષપણે પરિહાર કરીને એનબૂતથી શુદ્ધાત્મા બ્રહ્મ સ્વરૂપ પ્રતિપાદક છે કેવલજ્ઞાન કેવલ દર્શન સ્વરૂપ આત્મા તેજ તું પરમબ્રહ્મ છે તે વિના અન્ય જે પોદ્ગલિક દ્રવ્યો વગેરે છે તે તું નથી એમ તેથી વ્યતિગેક દર્શાવેલો પણ જાણવો. આ પ્રમાણે આચાર મહાનાકથોથી શુદ્ધ બ્રહ્મ સ્વરૂપને સ્વાદ્વાદદ્રષ્ટિએ અવભોધવું શ્રી મહાવીર પ્રભુએ વેદ મહિતાના મત્રોમાં શક્તિ થયેલ અગિયાર બ્રાહ્મણોને સ્વાદ્વાદ દ્રષ્ટિએ તે મત્રોનો અર્થ સમજાવ્યો હતો, અને તેથી આત્મા, પુણ્ય, પાપ, સ્વર્ગ, નરક, બધા મોક્ષની મિદ્ધિ કરી બતાવી હતી. પ્રમાત્સર્વમાન્ પુરત મુવિમાતિ । અત્રાયપુન્ય સ્વયજ્યોતિર્મવાતિ યેનેદસર્વે વિજાનાતિ તત્કેન વિજાનિદાત્ વિજ્ઞાતાત્મરે કેનવિજાનીયાન્ ॥ આદર્યમાન જગત્તી આગળ પ્રકાશક આત્માજ સારી ગીતે પ્રકાશે છે આત્મા વિના અન્યજડ પદાર્થોમાં પ્રકાશવાની શક્તિ નથી કાન્શુ કે તે ચૈતન્ય રહિત જડ છે જે શરીરમાં બાપેલો આત્મા છે, તે સ્વયપ્રકાશી છે અર્થાત્ આત્મા અનંત જ્ઞાન સ્વરૂપ છે તેમાં અન્ય પદાર્થોમાંથી પ્રકાશક શક્તિ આવતી નથી. આત્મા પોતાનો પ્રકાશ પોતાની મેજે કરે છે, સ્વયપ્રકાશી આત્માથી અનંતજ્ઞેયોને જાણી શકાય છે તે આત્માને શાથી જાણવો તેના ઉત્તરમાં અવભોધવું કે આત્માજ આત્માને સ્વરૂપજ્ઞાનરૂપ જ્યોતિથી જાણે છે આત્માનો વિચાર કરતાં કરતાં ચિમ્પને ચાકા ચક્ર કે આ શરીરમાં રહેલો આત્મા શરીરની પૂર્વે હતો કે કેમ ? તેનાં ઉત્તરમાં

છાંદોગ્યોપનિષદ્ કે જેનો સામવેદમાં અંતર્ભાવ થાય છે. તેમાં જળાભ્યું છે કે સદેવ સમ્યેદમગ્ર આસીદેકમેવાઽ દ્વિતિયન્ । હે સૌમ્ય આ શરીર પૂર્વે પણ અન્ય ભવોમાં સત્ રૂપે એક હતો. આ શ્રુતિથી પુનર્ભવોની જન્માન્તરોની સિદ્ધિ થાય છે, જૈનાગમો કહે છે કે આત્મા અનાદિ કાલથી સત્તારૂપે સત્ છે, અને તે આત્મા પોતે જાતિની અપેક્ષાએ દ્રવ્યાર્થિકનયે એક છે. પ્રતિ શરીર ભિન્ન અનંત આત્માઓ છે. અને તે સિદ્ધાંતનેકણાદે તથા ગૌતમે અનેક વેદ શ્રુતિ-યુક્તિયોથી સિદ્ધ કર્યો છે. શરીરમાં અસંખ્ય પ્રદેશો આત્મા છે અને તે શોક છે તેને વેદ શ્રુતિમાં નીચે પ્રમાણે જણાવે છે સમાને વૃક્તે પુરુષો નિમગ્નોઽનીશયા-શોચ્યતિ મુલ્યમાનઃ એકજ દેહરૂપ વૃક્ષમાં આત્મરૂપ પુરૂષ રહેલ છે. તે અસમર્થ થઈ પોતાની ઈશ્વરતાના સ્મરણુ ભાવે શોક કરે છે. દેહરૂપ શરીરમાં આત્મા રહેલો છે પણ તેને અનાદિકાલથી જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મો લાગ્યાં છે તેથી પોતાનું શુદ્ધ સ્વરૂપ અવબોધી શકતો નથી, તેથી શોક કરે છે. આ શ્રુતિથી જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મની સિદ્ધિ થાય છે. આત્માને જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મો ન લાગ્યાં હોત તો તેને મુંઝાવાનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત નહીં. દ્વિત્વ જો અણુરૂપ આત્મા માનવામાં આવે તો તેને કર્મ લાગી શકે નહિ, અને સર્વવ્યાપક હોય તો તેને પણ આકાશની પેઠે કર્મ લાગી શકે નહીં. આકાશ સર્વ વ્યાપક છે તેથી તે નિર્લેપ છે, તદ્વત્ આત્મા સર્વ વ્યાપક હોય તો કર્મ લાગે નહીં તેજ આ શ્રુતિ સામર્થ્યથી સિદ્ધ થાય છે. શ્રી કૃષ્ણે અર્જુન પ્રતિ પણ એમજ કહ્યું છે-આવૃત્તં જ્ઞાનમેતેન જ્ઞાનિનો નિત્યવૈરિણા એ નિત્ય વૈરિકામે જ્ઞાનીના જ્ઞાનને આવર્યું છે. આત્મજ્ઞાન સ્વરૂપ છે, અને તે કર્મ રૂપ આવરણથી આચ્છાદિત થાય છે, ઋગ-વેદાન્તર્ગત, ઐતરેયોપનિષદ્માં ઋષિઓએ આત્માની વિચારણા કરી તે વખતે તેઓને પ્રશ્ન થયું તેનું નીચે પ્રમાણે વર્ણન છે;-કોય માત્મેતિ વયમુપાસ્મહે કતરઃસત્રાત્માયેન વારુપં પશ્યતિ યેનવાશવ્દંશ્રુણોતિયેન વા વાચ્યં વ્યાકરોતિ યેન વા સ્વાદુ ચાત્વાદુચ વિજાનાતિ યતેદય મનૈશ્ચેતત્ સંજ્ઞાનમાજ્ઞાનં વિજ્ઞાનંપ્રજ્ઞાનં મેધા-દૃષ્ટિર્ચિત્તિ.મનીષાજ્ઞતિઃસ્મૃતિઃ સંકલ્પઃ કૃતુરસુઃ કાંમોઽવશા ઇતિ સર્વાંધૈવ વૈતાનિ પ્રજ્ઞાનસ્યનામધેયાનિ ॥ આ કોણુ આત્મા છે કે જેની આપણે ઉપાસના કરીએ છીએ તે આત્મા કોણુ ? જે આત્મા ચક્ષુરિન્દ્રિયથી રૂપને દેખે છે, કર્ણવડે શબ્દ સાંભળે છે, જે વાણીવડે શબ્દો બોલે છે, જે જીભાવડે સ્વાદુ અસ્વાદુ રસને આસ્વાદે છે. અને જે હૃદય છે, જે મન છે જેને આહારસંજ્ઞા, ભયસંજ્ઞા, મૈથુન-સંજ્ઞા, અને પરિગ્રહસંજ્ઞા છે. જેને ચારે તરફથી જ્ઞાન છે. અને જેનામાં વિજ્ઞાન છે વા વિજ્ઞાન સ્વરૂપ છે, વા પ્રજ્ઞાન છે, વા મેધા છે, વા જેને સમ્યગ્દ્રષ્ટિ

વા મિથ્યાદ્રષ્ટિ છે, ધૃતિ છે ધૃતિ એ આગ્નિ ગુણરૂપ છે જેને મનીષા શુદ્ધિ છે જેને જૂતિ અર્થાત્ દુ ખતા છે જેનામા અમૃતિ છે, સદૃશ છે, જે યદૃશ છે, અર્થાત્ પગ્માત્મ પૂન અરૂપ જ્ઞાનમય છે, જેને પ્રાણ છે, દર પ્રગટના દ્રવ્યપ્રાણ છે, અને જ્ઞાનાદિ ભાવ પ્રાણ છે, જેને કામ અર્થાત્ ઇચ્છા છે એવો આત્મા કયો છે તો જણાવે છે કે તે મર્વનામો જેને લાગુ પડે છે તે પ્રજ્ઞાન બ્રહ્મ છે અર્થાત્ જ્ઞાનમય આત્મા છે શ્રી મહાવીર પ્રભુએ નદિ સૂત્રમા તથા આચાર્યગ મૂત્રમા આત્માના જે લક્ષણો જણાવ્યાં છે તે આત્મામા મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન મન પર્યવજ્ઞાન અને કેવલજ્ઞાન એ પાંચ પ્રકારના જ્ઞાન છે મતિજ્ઞાનાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમથી મતિજ્ઞાન પ્રગટે છે શ્રુતજ્ઞાનાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમથી શ્રુત જ્ઞાન પ્રગટે છે, અવધિજ્ઞાનાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમથી અવધિજ્ઞાન પ્રગટે છે કેવલજ્ઞાનાવરણીય કર્મના ક્ષયથી મર્વજ્ઞેય ભામદ કેવલજ્ઞાન પ્રગટે છે મતિજ્ઞાનના અકાલીશ ભેદ છે શ્રુતજ્ઞાનના ચઉદ, વીસ ભેદ છે. અવધિજ્ઞાનના અમખ્ય ભેદ અને મુખ્ય છ ભેદ છે જ્ઞાનાવરણીય કર્મના સર્વથા નાશથી કેવલજ્ઞાન પ્રગટે છે આત્મા મતિજ્ઞાનની ઇન્દ્રિયોવડે સ્પર્શાદિ જાણે છે ઉદય, મન, મજ્ઞાન, અજ્ઞાન એ મતિ જ્ઞાનના નામો છે એમ તત્ત્વાર્થ સૂત્રમાં આચાર્યગ મૂત્રમા, ધિગોવાવચ્ચમા વગેરે અનેક આગમોમા જણાવ્યું છે વિજ્ઞાન પ્રજ્ઞાન, મેત્રા, દષ્ટિ, મનીષા, જૂતિ, અમૃતિ, સદૃશ, ધિગેરે મતિજ્ઞાનના અને શ્રુતજ્ઞાનના ભેગ છે પ્રજ્ઞાનરૂપ આત્મામાં જે જે લાયોપશમિક જ્ઞાનનાં ભેદો છે તેનો અનુસંધેયનિષ્પન્ન વિચાર કર્યો છે, પરંતુ જૈનાગમોમા તેનો પરિપૂર્ણ અપદ નિર્ણય શ્રીકેવલજ્ઞાની મહાવીરપ્રભુએ કર્યો છે જ્ઞાનાવરણીયકર્મના ક્ષયોપશમના અમખ્યાત ભેદે આત્મામા ઉત્તમ યનાગ જ્ઞાન પશુ અમખ્ય પ્રકારનું છે નિરોધાવચ્ચક મૂત્રમા મતિજ્ઞાન અને શ્રુતજ્ઞાનના નિવેચનમા લગભગ દર દત્તર ૨૦૬ બાં ૬૫૨ ૨૦૬ ગણા છે તે ઉપરથી અધ્યાત્મજ્ઞાનમય જૈનાગમોની મહત્તાનો વાચકોને ખ્યાલ મહેજે થાય છે વેદ્યુતિ આત્માનું નીચે પ્રમાણે ૨૫-૩૫ વર્ણવે છે - અણોરગોયાન્ મહતોમહોયાન્, ઇણોડગુરાત્માચેનસાવેદિત્ય મૂનારુદ્ધમતર નિચ ઉપરની શ્રુતિમાં મતભેદથી ચક્રાચાર્યની અને રામાનુજ પેચ્છુરી આચાર્યની મતભિન્નતા થઇ છે ચક્રાચાર્ય દેહે છે કે અજ સર્વ જ્ઞાપક છે ત્યાં રામાનુજચાર્ય દેહે છે કે આત્મા આપ છે અગુદ માત્ર છે ચક્રાચાર્ય દેહે છે કે આપરૂપ આત્મા માનવામા આવે તો તેથી દેહમા સર્વત્ર મવેત્તાનો અનુભવ થઇ નહોતો નદી ઇત્યાદિ અનેક દુષણો આપે જે

રામાનુજાચાર્ય કહે છે કે આત્માને આકાશવત્ સર્વવ્યાપક માનતાં તેવું સ્વર્ગમાં, મનુષ્ય લોકમાં, મુકિતમાં, આવવું જવું થશે નહિ. તમે એમ કહેશો કે ચોરાશી લક્ષ યોનિમાં જીવ ગમનાગમન કરશે તે પણ કથન યોગ્ય નથી. કારણ કે તમારા મત પ્રમાણે જીવ તો દેહાધ્યાસરૂપ ભ્રાંતિ માત્ર છે. તેનો કંઈ આકાર નથી. વા તે તમારા મત પ્રમાણે જીવ કંઈ દ્રવ્ય વસ્તુ પ્રમાણે સિદ્ધ ઠરતો નથી. તમે કહેશો કે માયા જશે તો તેના ઉત્તરમાં જણાવવાનું કે માયા એ કંઈ તાત્ત્વિક વસ્તુ નથી, અને જો માયાને તાત્ત્વિક માનશો તો આત્મા અને માયા એ બેની સિદ્ધિ થશે ઇત્યાદિ અનેક દૂષણો આવે છે; માટે આત્મા આત્મા સર્વદા આકાશવત્ વ્યાપક વ્યક્તિવાળો નથી. આત્મા અણુ છે અને તે એતસા અર્થાત્ મનવડે જાણવો જોઈએ. આત્મા સૂક્ષ્મથડી પણ સૂક્ષ્મ છે. આકાશરૂપ આધાર વિના આત્મા રહી શકતો નથી. જ્યારથી આત્મા છે ત્યારથી આકાશ છે. આત્મા અનાદિકાળથી છે તેથી આકાશ પણ અનાદિ અનંત સિદ્ધ ઠરે છે. તેમ આત્માની સાથે લાગેલ ધર્મ અને અધર્મ પણ અનાદિકાલથી સિદ્ધ ઠરે છે. રામાનુજાચાર્યને શંકરવાદીઓ કહે છે કે આત્મા અણુરૂપ જે કહ્યો છે. અને મહાનરૂપ જે કહ્યો છે તે તો આત્માનો મહિમા જણાવવા માટે કહ્યો છે. આ પ્રમાણે બંનેને વિવાદ કરતો દેખી મધ્યસ્થ જૈનાચાર્યો કહે છે કે વેદની શ્રુતિમાં ઉપર પ્રમાણે જે લખ્યું છે તેનો અનુભવથી ખ્યાલ કરવો જોઈએ. શ્રી સર્વજ્ઞ મહાવીર પ્રભુએ આત્માને અણુમાં અણુરૂપ કહ્યો છે. મોટામાં મોટો કહ્યો છે. તેમજ સૂક્ષ્મથી સૂક્ષ્મ કહ્યો છે, એ સર્વ બાબતો સાતનયોની અપેક્ષાએ અમો યથાર્થ જાણીએ છીએ તો તમો બંને શા માટે વેદની શ્રુતિમાં પક્ષ કરો છો. આ પ્રમાણે સાંભળી બંને વાદીઓ કહે છે કે તેવું સમાધાન તમે કરો. જૈનાચાર્યો જણાવે છે કે અણુમાં અણુ અર્થાત્ સૂક્ષ્મ જીણા શરીરમાં પણ આત્મા છે, તે શરીરની ઉપાધિની અપેક્ષાએ અણુરૂપ ગણાય છે. હૃદયમાં આત્મા છે. જેમ શરીરમાં સર્વત્ર આત્મા છે, તેમ હૃદયમાં આત્મા છે, પરંતુ હૃદયતો અંગુષ્ઠ માત્ર છે તેથી તેની ઉપાધિની અપેક્ષાએ ધ્યાન કરનાર યોગીઓએ અંગુષ્ઠમાત્ર આત્મા કહ્યો છે તે પણ તે હૃદયરૂપ ઉપાધિની અપેક્ષાએ સત્ય છે. અને મોટામાં મોટો સર્વત્ર વ્યાપક આત્મા છે, તે પણ કેવલજ્ઞાનની અપેક્ષાએ સત્ય ઠરે છે. જ્યારે ધન ધાતી કર્મનો ક્ષય થાય છે, વેદાન્તની દ્રષ્ટિએ રજોગુણ, તમોગુણ, અને સત્ત્વ ગુણરહિત નિર્ગુણ આત્મા થાય છે ત્યારે તે આત્મામાં આવરણના નાશથી કેવળજ્ઞાન અને કેવળદર્શન પ્રકાશે છે. આત્મામાં અનાદિકાલના કેવલજ્ઞાન દર્શન છે. પરંતુ આવરણ સદ્ભાવે તે પ્રકાશિત થતાં નથી, પણ રજોગુણ, તમોગુણ, અને

સત્વગુણના સર્વથા નાશથી સૂર્યનાપરથી વાદળ વીખગતા જેમ પ્રકાશ થાય છે, તેથી તેની પેઠે અનંત કેવલજ્ઞાનદર્શન પ્રકાશ છે તે વખતે સંપૂર્ણ વસ્તુઓનો ધ્વજાડોનો આત્માના કેવલજ્ઞાનમાં ભાસ થવાથી તથા ભાસ્યભાસકની દૃશ્યવિત્ એકતા હોવાથી તે સર્વત્ર વ્યાપકરૂપ આત્મા ગણાય છે અથવા કેવલસમુદ્ધાત કરીને ચલિદરાજ લોક રૂપ સર્વ જગત્માં અસંખ્યાત પ્રદેશથી યોથા સમયે વ્યાપ્ત થવાથી તે મોટાના મોટા સર્વત્રવ્યાપક મહાન્ ગણાય છે, વા પ્રકાશની અપેક્ષાએ સર્વ જગત્માંથી અલ્પ માત્ર પ્રકાશતો હોવાથી અને મોટામાં મોટા ચંદ્રસૂર્યો વિગેરેને તે પ્રકાશતો હોવાથી અલ્પમાં અલ્પ અને મોટામાં મોટા તે ગણાય છે, તથા શરીરથી મન સૂક્ષ્મ છે, મનથી બુદ્ધિ સૂક્ષ્મ છે, અને તેના કરતાં સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ અસંખ્યાત પ્રદેશમય આત્મા વ્યક્તિથી નિત્ય અને સૂક્ષ્મથી સૂક્ષ્મ-તર કહેવાય છે જડપુદ્ગલ દ્રવ્ય કરતા આત્મા સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ છે સર્વ કરતા આત્મા સૂક્ષ્માં સૂક્ષ્મતર છે એમ અવમોઘવુ. સર્વદ્વિષ્ટિ આદ્યેત્સામેભ્ય તે આત્મા નખના અગ્રભાગપર્યંત શરીરમાં વ્યાપીને પ્રવૃત્ત યદ્ય રહેલ છે એ વેદશ્રુતિથી શરીર વ્યાપી આત્માની સિદ્ધિ થાય છે સાપેક્ષ દ્રષ્ટિએ આત્મા અલ્પ પણ કહેવાય છે અને મોટામાં મોટા પણ ગણાય છે કેવલજ્ઞાનની દશાએ આત્મામાં સર્વનો ભાસ થવાથી વ્યાપક મહાન્ છે સાખ્યો અને નૈયાયિકો વેદશ્રુતિના અધારે અનંત આત્માઓ માને છે વૈષ્ણવો રામાનુજાચાર્યો વિગેરે પણ અનંત આત્માઓ માને છે ઇગ્નેશ્વારા એક આત્મા એવું યથાનાગ સૂત્રમાં લખી મતાની અપેક્ષાએ મર્વે આત્માઓને એક કહ્યા છે અને વ્યક્તિની અપેક્ષાએ સર્વે આત્માઓને અનેક અનંત કહ્યા છે સર્વે આત્માઓની મત્તા એક છે તેથી સમહનયની અપેક્ષાએ સર્વે આત્માઓને એક આત્મા કહેવામાં આવે છે અને વ્યવહારનયની અપેક્ષાએ વ્યક્તિએ પ્રતિશરીર લિપ્ત અનંત આત્માઓ છે, એમ શ્રી વીરબ્રહ્મએ જણાવ્યું છે અને તેથી આત્માને એક માનનાર અને આત્માઓને અનંત માનનારાઓના વાદને પરસ્પર એક સાપેક્ષનયની સાકળે ગુથીને આદ્યાદિ સિદ્ધાંતની કેવલજ્ઞાનવડે સમ્યગ્સિદ્ધિ કરી છે અને તે વડે વેદની શ્રુતિયોનો એકાત્મવાદનો અને અનેકાત્મવાદનો વિનાશ દૂર કર્યો છે માયા અર્થાત્ કર્મસંહિત જે આ મા તે દેહરૂપ સૃષ્ટિનો સૃષ્ટા ઇશ્વર કહેવાય છે તે મળ્યો ઉપ નિપદમાં નોંધે પ્રમાણે જણાવ્યું છે - અસ્માન્માયી સૃજતે વિશ્વમેતત્તાસ્મિધાન્યા-માયયાણમિદ્ધ (સ્વેતાતરંગોપનિષત) માયા અર્થાત્ કર્મવત જે ઇશ્વર છે તે સગીતરૂપ વિશ્વને સૃષ્ટિને સજે છે, અને તેમાં કર્મથી સંહિત અર્થાત્ માયી ઇશ્વર અર્થાત્ માયી આત્મા તેમાં જ ધાય છે “ શરીરનો રચનારો માદેબેસીયોજી

કરાળીયો રચીને જેમ આળસો, કાઢવે ખતાવે મારો ભોગીડોજી ” જ્ઞાનાદેવહિકૈવ-
 લ્યમ્ નાન્યઃ પન્થા વિવતેડયનાય આત્મજ્ઞાનથી મુક્તિ છે. મોક્ષ માટે જ્ઞાન વિના
 અન્ય ઉપાય નથી. વ્રહ્મવિદ્ વ્રહ્મૈવ ભવતિ. બ્રહ્મવિદ્ સ્વયં બ્રહ્મરૂપ બને છે.
 નિત્યઃ શુદ્ધોબુદ્ધઃસત્યો મુક્તો નિરજ્ઞાનો વિમુરદ્વચ્ચાનન્દઃપરઃ પ્રત્યગેકરસઃ ॥
 આત્મા નિત્ય, શુદ્ધ બુદ્ધ, સત્ય, મુક્ત, નિરંજન, વિભુ, અદ્વયદ, આ સ્વરૂપ
 પર અને એક સ્વરૂપ છે કર્મથી રહિત આત્મા અન્યના સંબંધથી રહિતહોવાથી
 અદ્વય શુદ્ધાત્માની એવી દશા છે. અસ્થૂલમનરવહસ્વમ્. બ્રહ્મ અર્થાત્ આત્મા
 સ્થૂલ નથી. આણુ નથી અને હ્રસ્વ નથી, એમ મુંડકોપનિષદમાં કહ્યું છે-અસ્પ-
 ર્શમરૂપમવ્યન્ આત્મા અસ્પર્શી છે. અરૂપી છે અને અવ્યય છે. જિનાગમોમાં
 પુદ્ગલારિતરૂપ જડ દ્રવ્યના વર્ણુ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ એ પર્યાય છે અને તેથી આત્મ
 દ્રવ્ય જિન્ન છે એમ પ્રતિપાદન કરવામાં આવ્યું છે. તેને લગતી અનુસરતી
 હિપરની શ્રુતિ છે-યત્તદદૃશ્યમગ્રાહ્યમ્ જેને બ્રહ્મ અદૃશ્ય અગ્રાહ્ય છે. બાહ્ય ચક્ષુથી
 ગ્રહીતો નથી. અને સ્પર્શેન્દ્રિય વા બાહ્યેન્દ્રિયથી ગ્રહીતો નથી, સર્વે સુખં વ્રહ્મસુ-
 ખેનિમગ્નં બ્રહ્મ સુખમાં સર્વ સુખનો લય થાય છે. શ્રુતિમાં કહ્યું છે કે-તસ્યૈવા-
 નન્દસ્યાન્યાનિમાત્રામુપજીવન્તિ તેજ બ્રહ્માનંદના અનંત ભાગરૂપ માત્રાને અન્ય
 જીવો ભોગવે છે. સર્વેકલ્પિદંત્રહ આત્મા જ્યારે સકલજ્ઞાનાવરણીય આદિ કર્મનો
 ક્ષય કરી સિદ્ધબુદ્ધ પરમાત્મા બને છે, ત્યારે તેનાં કેવલજ્ઞાનમાં સર્વજ્ઞેયોને તે જ્ઞેય
 પરિણામે પરિણમે છે. તત્સમયે સર્વજ્ઞેય પદાર્થો છે. તે કેવલજ્ઞાનના પર્યાયરૂપે
 ગણાય છે અને તે કથયિત્ જ્ઞાન પર્યાયની અને જ્ઞાનની એકતા હોવાથી સર્વ-
 જ્ઞેય પદાર્થો તે જ્ઞાનપર્યાયી હોવાથી જ્ઞાનરૂપ ગણાય છે. તેથી સર્વ બ્રહ્મ છે. એમ
 અપેક્ષાએ કહેવાય છે. પરંતુ તેથી જ્ઞાતા અને જ્ઞેય પદાર્થોનું દ્વિત્વ તો કાયમ
 રહે છે. જડ અને ચેતન એ બેનું દ્રવ્યની અપેક્ષાએ તો દ્વૈત્વ કાયમ રહે છે.
 આ પ્રમાણે અનેક શ્રુતિયોથી અને ઉપાનષત્ સૂત્રોથી આત્મતત્ત્વની સિદ્ધિ
 થાય છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનની સિદ્ધિમાં સમ્યગ્દષ્ટિએ સર્વ શાસ્ત્રોમાંથી સમ્યક્સાર
 ગ્રહણ કરાય છે એમ વિશેષાવરણ, નંદિસૂત્ર, આચારાંગ, તત્ત્વાર્થસૂત્ર, વગેરે
 અનેક આગમોમાં અને ગ્રંથોમાં પ્રતિપાદન કરવામાં આવ્યું છે. અધ્યાત્મ-
 સાર, યોગમાં શાસ્ત્ર, યોગ દષ્ટિ સમુચ્ચય, જ્ઞાનસાર વગેરેમાં આત્મજ્ઞાન સંબંધી
 ઘણું વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે. સાત નયોની અપેક્ષાએ આત્મતત્ત્વનું સ્વરૂપ
 અનુભવ્યા પશ્ચાત્ સર્વ દર્શનીય અધ્યાત્મ શાસ્ત્રોમાં કહેલા આત્માના સ્વરૂપને
 સમ્યક્ અનુભવાય છે. સર્વ દર્શનીયાધ્યાત્મ શાસ્ત્રોનું મનન, અનુભવ જ્ઞાન, કર-
 વાથી વીતરાગ દેવનાં વચનોરૂપ વેદસૂત્રોની સમ્યક્ પ્રતીતિ થાય છે. સર્વ-

દર્શનીય અધ્યાત્મ શાસ્ત્રોમા ઉડા ઉતરીને તેનો અનુભવ કરવાની ઘણી જરૂર છે. અમોએ સ્વાદ્વાદ આધ્યાત્મિક શાસ્ત્રોનો અનુભવ કર્યા બાદ અન્ય દર્શનીયાધ્યાત્મ શાસ્ત્રોનો અનુભવ કરવા જોઈએ અને તેટલો પ્રયત્ન કર્યો છે અને તેથી જે આનન્દ અનુભવ થયો છે તેને અધ્યાત્મોદ્ગારો દ્વારા કાઢી વિશ્વ સમાજની આગળ પહોંચાડ્યા છે. તેમાંથી શુણ્ણાનુગમી સંજ્ઞાનો યોગ્યસાર ગ્રહણ કરી એમ સુવિદિત છે

અધ્યાત્મજ્ઞાન સંબંધી અનેક પદો લખવામા આવ્યા છે સવત્ ૧૯૭૨ નું ચોમાસુ પિંજપુરમાં થયું હતું તે પ્રસંગે ચોમાસામા રામાનુજાચાર્ય પથીતરીકે કહેવગવતા એક યોગીન્દ્રાચાર્ય આવ્યા હતા, તેઓ રામાનુજપથના અભિમાની હતા, તેમનો મત એવો હતો કે જે વેદ હાલ પ્રચલિત છે તેન માને તે અધર્મી છે તેઓની માન્યતામા ધણી સંકુચિત વિચારો જણાતા હતા તેમણે જમને વેદની માન્યતા સંબંધી પુછેતુ હતું તેના ઉત્તરમા અમોએ " એની અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી " એ કાઠ્ય રચી અમાગ વિચારો પ્રસિદ્ધ કર્યા હતા. જેનો આગમ અને નિગમ એ બંનેને માને છે નિગમમા ભરતરાજના સમયથી બનાવેલા અને ૫૦ પરાએ શુદ્ધ મત્રો પૂર્વક પ્રાહેલા સર્વ વેદોનો સમાવેશ થાય છે એમ ગદ્દ જણાણુનો સત્કાવની ઉપદેશ ક'પવદિન ટીકામા જણાવવામાં આવ્યું છે શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુના પુત્ર શ્રી ભગ્ત રાજાએ વેદો રચ્યા હતાં હાલમા પણ મોળ સંસ્કારના મત્રો વિગેરેનો ધણો ભાગ મળી આવે છે આ મંબધી અમદાવાદમા શ્રી વીરના ઉપાશ્રયન્થિન પન્પાસ શુતાળ પિંજપ ગણિ વિગેષ રોધ દો છે એમ મલગાય છે. જોનોની ઉપનિષદો વિગેરે બહિર પડતા તે ઉપર વજો પ્રકાશ પડી શકે તેમ છે હાલમા મોટા ભાગે બ્રાહ્મણો જેને ચાગ વેદ માને છે તેનો મત્રક કૃત્રિને આરવેદ તરીકે ગોઠવનાર બ્યાસર્પિ છે બ્યાસ ર્પિએ વેદોના મત્રોને ચાગ વિભાગમાં ગોઠવ્યા છે, એમ શ્રીમદ્ વિજ્યાનંદસ્વરિ વિગેરેએ પ્રતિપાદન કર્યું છે, તેમાંની શ્રુતિયોના આધારે શ્રીનીર પ્રભુએ અગિયાર મહાવિદ્વાન્ બ્રાહ્મણોને પ્રતિમોધી ગણુધર બનાવ્યા હતા તે ઉપરથી મમજાય છે કે જોન ધર્મના અનુમારે જે વિચારો મળતા આવતા હોય જોન સિદ્ધાંતોની માન્યતાથી અવિરૂદ્ધ હોય એવા જે જે વિચારો વેદોમાં હોય ઉપનિષદોમાં હોય, બાહ્યગમમા હોય, વા કુસનમા હોય, વા મૌલોના ગ્રંથોમાં હોયનો પણ તે તીર્થ કંગેના ઉપદેશ વચનોએ એમ જણુવુ મર્વ ધર્મના મન્વોમાં જે જે જોનાગમોના સ્થાનુક અવિગેધી વિચારો હોય તે તે દ્રષ્ટિએ વેદોમાંથી ઉપનિષદોમાંથી પણ વ્યાદ્વાદદ્રષ્ટિની મુખ્યતાએ સાગ એથી રાકાય

છે, તેથી તે તે દ્રષ્ટિએ તે તે વિચારોનાં વાક્યો માન્ય ગણાય છે. એ બધું શ્રી ગીતાર્થ અને જ્ઞાનાર્થની ગુરુમલ્લ અનુભવવું પણ તેવી બાબતમાં સ્વચ્છંદ મતિથી વર્તવું નહીં. દુનિયામાં જે જે સદ્વિચારો અને સદાચારો ભૂતકાલમાં થયા, વર્તમાનમાં થાય છે, અને ભવિષ્યમાં થશે તે વેદ અર્થાત્ આગમ વચનો રૂપે જાણવા. પુણ્યના વિચારોને આચારોનાં પ્રતિપાદક શાસ્ત્રો છે તે શુભ વેદો તરીકે જાણવાં. અને હિંસા પશુપંખીની ધાત વિગેરેનાં પ્રતિપાદક જે જે વચનો હોય પુસ્તકો હોય તે પાપવેદો તરીકે જાણવા. જેમાં નીતિના વિચારો હોય તે નીતિમય વેદો જાણવા. જેમાં હુત્રરક્ષણ શોધખોળ સાયન્સના વિચારો હોય પછી તે ગમે તે ભાષામાં અગર ગમે તે દેશમાં વિદ્વાનોએ રચ્યાં હોય તોયે તે વિજ્ઞાનશાસ્ત્રોરૂપ વેદો જાણવા. હાલમાં પાશ્ચાત્ય દેશમાં જે જે નવીન હુત્રરક્ષણની શોધો થાય છે. તે સંબંધી તેઓએ જે જે ગ્રંથો લખ્યા છે તે પણ વિજ્ઞાનમય વેદો અવબોધવા. જેમાં સત્ય તત્ત્વોની વાત ચર્ચવામાં આવી હોય તે ગ્રંથો શાસ્ત્રો ગમે તે ભાષામાં હોય તો પણ તે અમારી માન્યતા પ્રમાણે તત્ત્વપ્રતિપાદક વેદો ગણાય છે. જેમાં સમ્યક્ સાતત્યોની અપેક્ષાએ તત્ત્વો કથ્યા હોય તે સમ્યક્ તત્ત્વમય વેદોરૂપ શાસ્ત્રો ગણાય છે. પ્રાચીન ભાષાનો વા વર્તમાન ભાષાનો કદાચક્ર કરીને સત્ય તત્ત્વોથી વિમુખ ન બનવું જોઈએ. પ્રાચીન અને અર્વાચીન માન્યતાનો કદાચક્ર કરીને પૂર્વ કાલનું તેટલું સત્ય અને અર્વાચીન તેટલું અસત્ય વા અર્વાચીન તેટલું સત્ય અને પ્રાચીન જેટલું તેટલું અસત્ય એમ એકાંતે કદાચક્ર ન કરવો જોઈએ, અમુક પુસ્તક પરમાત્મા તરફથી ઉતરી આવેલું છે એમ એકાંતે કદાચક્ર કરીને અન્યશાસ્ત્રોને એકદમ અસત્ય ઠરાવાનો કદાચક્ર ન કરવો જોઈએ. રાગદ્વેષરહિત વીતરાગ મુનિયો ધર્મની બાબતમાં વિશેષ સત્યનો પ્રકાશ કરે છે, અને જે સંપૂર્ણ વીતરાગ થયા હોય તે ધર્મની અનંત સત્યતાનો પૂર્ણ ઉપદેશ આપી શકે છે. પરંતુ રાગદ્વેષનો જેમ જેમ ક્ષય થતો જાય છે, તેમ તેમ ધર્મની સત્યતાનો અનુભવ કરી શકાય છે. હંસ સમાન દષ્ટિ ધારણ કરીને સર્વસત્ય તત્ત્વોની પરીક્ષા કરીને સત્ય ધર્મના વિચારોને અને સદાચારોને ગ્રહણ કરવા જોઈએ એમ વીતરાગ દેવ શ્રી મહાવીર પ્રભુ જણાવે છે. રાગદ્વેષના વિચારોનો ઉપશમ કર્યા વિના આત્માની પાસે રહેલા સત્યોનો પ્રકાશ થવાનો નથી. વિશાલદ્રષ્ટિથી સર્વ વ્યાવહારિક તથા ધાર્મિક સદ્વિચારો અને સદાચારો તેજ વેદો છે, એમ જે મહાત્માઓ વર્તે છે, તેજ બતાવે છે. ઇત્યાદિ અમારા વિચારોને વિસ્તારથી તે કાવ્યમાં ગુંથ્યા છે.

આત્માની શુદ્ધતા કરી યોગગીલાખ જીવ યોનિયોમા જન્મ મૃત્યુના દુષ્પથી મુક્ત થવું એજ મનુષ્યલવ પામીને સાધ્ય કર્તવ્ય દરવાનું છે અને તે માટે સિદ્ધાંતોમા, આગમોમા, નિગમોમા ધર્મ સાધનાઓને લખનાર્માં આવી છે. જ્ઞાન દર્શનચારિત્રાણિ મોક્ષમાર્ગ જ્ઞાન દર્શન અને ચરિત્ર મોક્ષમાર્ગ છે ગૃહસ્થ ધર્મ અને સાધુ ધર્મ એ બે પ્રકારે ધર્મ છે ગૃહસ્થાનાસમા દેગધી અને સાધુઓ અવસ્થામાં સર્વથી જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રની આરાધના થઇ શકે છે આગમોમાં ગૃહસ્થ ધર્મ અને સાધુ ધર્મનું વિસ્તારથી વિવેચન દરનામાં આપ્યું છે ગૃહસ્થાવાસમાં અને સાગાવસ્થામા નિર્લેપ કર્મયોગીઓ મનીને જે વ્યધિકારે કર્તવ્ય કર્મોને કરે છે તે આત્માનો અનંત આનંદ અને અનંત જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા અધિકારી બને છે સામાજિક અથવા ધાર્મિક પ્રવૃત્તિયોને સ્વાધિકારે કરવી જોઇએ, પરંતુ કર્મયોગી બન્યા સિવાય આવશ્યક વ્યાવહારિક તથા ધાર્મિક કર્મોને કરી શકાતા નથી માટે કર્મયોગી બનવાની ખાસ જરૂર છે. દરેક મનુષ્યે કર્મયોગી બનવું જોઇએ શ્રીયુત તિનંદે કર્મયોગીની પદવી પ્રાપ્ત કરનારે માટે ભગવદ્ગીતાપર, કર્મયોગનું વિવેચન કર્યું છે

કર્મયોગી બનવાની જરૂર.

અને તેમા કર્મયોગી બનવાની કેટલીમધી જરૂર છે તે જણાવ્યું છે અમેઓ કર્મયોગ નામનો મન્કૃત ગ્રન્થ ગ્રીને તેનાપર કર્મયોગી બનનાના શુણોની તથા તેની અધિકારતાની નિયતિ વર્ણવી છે અમે એક કર્મયોગ ગ્રન્થમા આવશ્યક કર્મોને કર્મયોગી બની કરવા જોઇએ, તે સખધી વિસ્તારથી વિવેચન કર્યું છે કર્મ યોગ ગ્રન્થના વાચનથી કર્મયોગીઓ બનવાની કેટલીમધી જરૂર છે, તે સહેજે જણાઇ આવે છે કર્મયોગી બનવા માટે અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાની જરૂર છે વીગ પચીશ વર્ષપર્યંત અધ્યાત્મ જ્ઞાનનો ઉડો અભ્યાસ કરવો યોગ સમાધિના પ્રયોગ પૂર્ણ અધ્યયન કરવું ગુરુકુલ વાસમાં રહીને વીશ પચીશ વર્ષ પર્યંત કામિક, વાચિક, અને માનસિક બ્રહ્મચર્ય પાળવું પચીસ વર્ષ પર્યંત ખામ ઉદ્ધરેતાબનીને આધ્યાત્મિક પ્રયોગો અનુલવ કરવો, ધ્યાન સમાધિનો અભ્યાસ કરવો, અને તેની સાથે સર્વ પ્રકારની વ્યાનહારિક દેગવશીની તાલીમ લેવી અને પશ્ચાત્ત જોઓ ઉચ્ચ શુદ્ધ કર્મ યોગીયો બન્યા હોય તેઓના સહવાસમાં આવવું દરગેજ દરેક કાય ને નિર્દેષપણે કરાય એવો અભ્યાસ મેવવો, દરગેજ એક બે કલાક પરમાત્માનું ધ્યાન ધરવું, અને સદગુણી સેવા કરી ધાર્મિક સરકારોડે ગૃહસ્થધર્મને નિર્મલ કરવો સાધુ-

ઓએ સાધુઓનાં જે જે આવશ્યક કર્મો છે તેઓને સ્વાધિકારે કરવાં. ઇત્યાદિ કર્તવ્યમાં પ્રવૃત્ત થવાને આધ્યાત્મિક તથા અન્ય ગુણોની કર્મયોગ ગ્રંથમાં અત્યંત આવશ્યકતા દર્શાવી છે. હાલ કર્મયોગ ગ્રંથના આઠ દશ દ્વરમાં છપાવાના બાકી રહેલા છે. ધણું કરી ચાલતી સાલમાં કર્મયોગ છપાઈને બહાર પડવાનો છે તેમાંથી જિજ્ઞાસુએ સર્વ પ્રકારનું કર્મયોગિનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું. ભજન પદ્યસંગ્રહના આઠે ભાગોમાં કર્મયોગીયો થવાને કાણુ લાયક છે? તેનાં અનેક પદ્યો રચ્યાં છે તેમાંથી સભજન મનુષ્યો સાર ખેંચીને કર્મયોગીઓ બનો એવી આશી: છે. કાલાનુસારે પૂર્ણ જ્ઞાની બન્યા વિના કાંઈ સત્ય કર્મયોગી બની શકતો નથી. કર્મયોગી બનવા માટે હૃદયગુણોરૂપ ચારિત્રને પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ એમ કર્મયોગમાં અનેક દષ્ટાંતોથી સિદ્ધ કર્યું છે. માટે ચારિત્ર ગુણોની પ્રાપ્તિ કરવાથી કર્મયોગી બની શકાય છે. હાલ ચારે ખંડમાં સત્પત્ત્વ કર્મયોગીઓને શોધી કાઢવા એ ધણું મુશ્કેલ કાર્ય છે. ક્ષાત્રકર્મી બનવું, રાજા બનવું, અમાત્ય બનવું, શેઠ બનવું, આચાર્ય બનવું, સાધુ બનવું, સારાંશકે ગૃહસ્થ બનવું. વા ત્યાગી બનવું. તેમાં કર્મયોગીના ગુણોની ખાસ જરૂર છે. લેખકો, વક્તાઓ, સર્વ પ્રકારના વ્યાવહારિક કર્મ કરનારાઓ જે કર્મયોગીઓ બને તો ચારે ખંડમાં શાંતિ સુખવડે સ્વર્ગની શોભા દેખવામાં આવે. નિર્મલ કર્મયોગી બન્યા વિના સંસારમાં બંધાવાનું થાય છે, અને કર્મયોગી બન્યા પછી સંસારમાંથી મુક્ત થવાની શક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે. ગૃહસ્થના ધર્મોનું અને સાધુઓના ધર્મોનું આગમોમાં, નિગમોમાં વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે તે ખાસ કર્મયોગની શુદ્ધતા માટે અવબોધવું. કર્મયોગની પ્રસ્તાવનામાં કર્મયોગની આવશ્યકતા સંબંધી વિશેષ વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે, માટે જિજ્ઞાસુ ભવ્યોએ કર્મયોગની પ્રસ્તાવનાનું અવલોકન કરવું તેનું વાંચન કરવું અને પશ્ચાત્ તેનો અનુભવ કરવો. ભજન સંગ્રહના આઠે ભાગોમાં જે જે કર્મયોગી સંબંધી પદ્યો હોય તેઓને વાંચી મુખે કરવા અને તેનો ગીતાર્થ ગુરૂ મુખથી અર્થ ધારવો કે જેથી સંસ્કૃત ભાગધી ભાષાઓના ગ્રંથોનો સાર સહેલાઈથી પ્રાપ્ત કરી શકાય. કર્મયોગી સેવાધર્મ, ઉપાસના, કર્મ, ભક્તિ, પરોપકાર, ક્ષાત્રાદિ કર્મ વગેરે સર્વ પ્રકારની આવશ્યક પ્રવૃત્તિઓને ગૃહસ્થ દશા અને સાધુ દશાના અધિકારે સેવે છે. જૈનાગમીમાંજ સાધુઓને તેમના અધિકાર પ્રમાણે ધર્મ કર્તવ્ય કર્મોને કરવાનાં કલ્યાં છે તેથી ત્યાગીઓ અક્રિય હોય છે એવો આક્ષેપ ખરેખર જૈન મુનિઓને લાગુ પડી શકતો નથી. પ્રમત્તગુણ સ્થાનક પર્યંત વર્તનારા સાધુઓને ધાર્મિક કર્મો કરવાનો સારી રીતે અધિકાર છે. અપ્રમત્ત ધ્યાન સમા-

ધિની દશા આવ્યા વિના જે ધર્મ કર્મોત્તિ ત્યાગ કરે છે તે ધ્યાન સમાધિથી
 બ્રહ્મ થાય છે અને ધર્મ કર્મ યોગથી પણ બ્રહ્મ થાય છે માટે સાધુઓએ પણ
 જ્ઞાની થયા પાશ્વાત્ કર્મયોગી બનવું જોઈએ એમ કર્મયોગમા વિવેચન કરવામા
 આવ્યું છે અમારા ગુરુઓની પરપરામાં કર્મયોગીઓ થવાની કુચીઓનું જ્ઞાન
 આપવામાં આવે છે, અમાગ ગુરુ શ્રીમદ્ સુખસાગરજી મહારાજ સાહેબે અને
 તેમના ગુરુ શ્રી રવિસાગરજી મહારાજે તથા શ્રીમદ્ રવિસાગરજી મહારાજના ગુરુ
 કિયોદ્ધારજી શ્રી નેમિસાગરજી મહારાજે કર્મયોગી તર્કિક સાધુઓની જે જે ધર્મ
 પ્રવૃત્તિઓ છે તેઓને આચાર્યમાં મૂળી બતાવવાને માટે ક્રમગ્રામી નથી એમ
 ગુજરાતના જૈનો મુક્ત કંઠે કહે છે અમાગ ગુરુએ અમને કર્મયોગની મહત્તાનો
 અનુભવ કરાવવામાં કંઈ બાકી નહોતું નથી અને તેથી તેમના નિર્વાણથી
 તેમની આજ્ઞા પામી કર્મયોગ ગ્રંથની રચના કરી છે કવિશાસ્ત્ર સર્વજ્ઞ શ્રી હેમ-
 ચંદ્રાચાર્યની કર્મયોગી દશાનો ખ્યાલ કરવો જોઈએ શ્રીમદ્ હર્ષિદાસજીની
 કર્મયોગીપણાની દશાનો ખ્યાલ કરવો જોઈએ જૈન ધર્મધુરા વહન કરનાર
 માધુઓ, જૈનાચાર્યો, સાધ્વીઓની કર્મયોગી દશાનો ખ્યાલ કરવામા આવે છે,
 ત્યારે કર્મયોગની શુદ્ધતા પ્રાપ્ત કરવા આધિકાર પ્રયત્ન કરી શકાય છે હાલ જૈ-
 નોમાં ઉચ્ચ પ્રકારના કર્મયોગીઓને ગૃહસ્થીઓમા તથા સાધુઓમાં પ્રકટાવ-
 વાની જરૂર છે ગૃહસ્થ જૈનોને શાસ્ત્રાનુમારે જ્ઞાન પૂર્વક ગર્ભાગ્નાદિ સન્ધા-
 ને નહીં સન્ધાગિત બનવો તે તેઓ ધર્મોદ્ધાર કરના પ્રગતિશીલ બનશે એમ
 ખામ પૂર્ણાનુભવથી કહેવામા આવે છે દુનિયાના મર્વ મનુષ્યો સત્ય કર્મયો-
 ગીઓ બને એવો ઉદાર દ્રષ્ટિથી વર્તમાન કર્મયોગીઓ તરફથી પ્રયત્ન થવાની
 જરૂર છે આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાનો અને કર્મયોગી બનવાનો રાજ્યથી તે ૨૬
 ૫૫૮ સર્વ મનુષ્યોને એક સરખો હક્ક છે આત્માની, મનની, વચનની, કાયાની
 ચક્રિઓ ખીનવીને આત્મોન્નતિ કરી કર્મયોગી બનવું એમા સર્વ મનુષ્યોનો
 એક મંજો હક્ક છે કોઈ દેવને, કોઈ પ્રજાને પરત્ર ગુલામ બનાવવી એ કા-
 ઇનો ધર્મ નથી, એવો જોના મનમા વિચાર આવે છે, એની જે પ્રવૃત્તિ કરે છે તે
 વ્યવહારિક અને ધાર્મિક કર્મયોગી બને છે અમાગ પૂન્ય ગુરુ મહાનાથ
 ની કૃપાનુમારે ઉપદેશ દેવો, વ્યાખ્યાન આપવા, ગ્રંથો લખવા, વિગેરે કર્મોથી
 કર્મયોગમા પ્રવૃત્ત થવાયુ છે ગુરુની કૃપા વિના આત્માની શુદ્ધતા ઉચ્ચતા થવી
 નથી ગુરુના હૃદયમાં આત્મા રૂપ માત્માનો વાસ છે અને તેની ગુરુની કૃપાથી
 ૫ માત્માની કૃપા મળી એમ નિશ્ચય થાય છે માટે જે મનુષ્યોને કર્મયોગી બન

વાનો ભાવ થતો હોય તેઓએ પ્રથમ શ્રી સદ્ગુરની કૃપા-અનુગ્રહ મેળવવો.

ગુરુ કૃપા.

શ્રી ગુરનીપર જેમનો પૂર્ણ પ્રેમ અને પૂર્ણ શ્રદ્ધા હોય છે તથા તેમનાં પાસાંને જે સેવી તેઓની આજ્ઞાનુસાર ચાલે છે તે સદ્ગુરની કૃપા, મહેર-ખાની, પ્રસન્નતા, અનુગ્રહ, આશીર્વાદ મેળવવા શક્તિમાન થાય છે. ગુરની કૃપાથી સત્ય કર્મયોગી બની શકાય છે અને પરમાત્મ પદ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. જે ગુરની કૃપાથી કર્મયોગી બને છે તેનામાં દિવ્ય શક્તિ ખીલે છે. લાજો કરોડો શાસ્ત્રો વાંચવાથી જે બનતું નથી તે ગુરની કૃપાથી બને છે. ગુરની કૃપાથી હૃદયની શુદ્ધતા થાય છે, શુદ્ધ સાત્વિક ગુણો ખીલે છે અને રંગેગુણ તમોગુણનાં આવરણો ટળે છે. શિષ્યોપનિષદમાં ગુરની કૃપા સંબંધીમાં વિશેષ વિવેચન છે અને ગુરમહત્તા સંબંધીમાં ગુરુપનિષદ માં ઉત્તમ બોધ છે. ગુરની કૃપાથી કોટિ ગ્રંથો વાંચવાથી જે આત્મશુદ્ધિ થાય છે તેના કરતાં વિશેષ શુદ્ધિ થાય છે. ગુર કૃપાથી કર્મયોગીઓની વિશ્વમાં પ્રસિધ્ધિ થાય છે. ગુર કૃપાથી શિષ્યો વિશ્વમાં મહા યોગીઓ બને છે એમ ગુરૂગીતામાં દર્શાવ્યું છે, માટે કર્મયોગી બનવા માટે ભવ્ય મનુષ્યોએ ગુર કૃપા મેળવવી જોઈએ.

ગુરની કૃપાથી સર્વ પ્રકારની ઉન્નતિ થાય છે. ગુરની કૃપાથી સ્વાધિકાર અવબોધાય છે. અને તેથી સ્વાધિકારે કર્મો કરાય છે. ગુરની કૃપાથી આત્મજ્ઞાન પ્રગટે છે અને તેથી નિરાસક્તિભાવ પ્રગટ થાય છે, માટે ગુરની કૃપા મેળવવી જોઈએ. કલિકાલમાં શ્રીસદ્ગુર દેવતી જોગવાઈ છે. અણદશદોષરહિત પરમાત્મા વીનરાગદેવ હાલ જૈન દ્રષ્ટિએ જેમ મનાય છે તે કંઈ પ્રત્યક્ષ ઉપદેશ આપી શકે તેમ નથી માટે હાલ પ્રત્યક્ષ વિરાજમાન શ્રી સદ્ગુરની ઉપાસના, સેવા, ભક્તિથી તેમની કૃપા મેળવી તત્ત્વજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ. ગુરને અનેક પ્રશ્નો પુચ્છ્યા વિના તત્ત્વજ્ઞાનની સ્ફુરણ થતી નથી, માટે જે સમયે ગુર પ્રસન્ન હોય અને આજ્ઞા આપે ત્યારે આત્મ નિવેદન કરી નિઃશય બની ગુરને શંકાવાળા બાળકોને પુછતી અને વિવાદની દૃષ્ટિ ટાળીને અંતરમાં આત્માર્થે સમાધાન થાય તે તરફ લક્ષ દેવું, ગુરની અશાતનાઓ ટાળવી. પૂર્વકાલમાં ગુરની કૃપા પ્રસન્નતા મેળવીને શિષ્યો આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા કાળજી રાખતા હતા, તેથી તેઓએ અલ્પાધ્યયનથી અલ્પ શાસ્ત્ર વાચનથી ઘણું જ્ઞાન મેળવી શકતા હતા, અને હાલ અનેક પુસ્તકોના વાંચનથી અને અનેક વ્યાખ્યાનો તથા ભાષણોના શ્રવણ કરવાથી પણ ઉપર ઉપરની અસર થાય છે પરંતુ કશું આત્મામાં

પરિણામ પામતુ નથી જેમ વિજલી ચમકી ક્ષણમાં અદૃશ્ય થઇ જાય છે તેમ ગુરૂ કૃપા વિના શાસ્ત્રોના વાચનથી તથા શ્રવણથી મનમાં વિજલી જેવી અસર થાય છે પણ જ્ઞાનનો સ્થાયિત્વાવ થતો નથી, આત્મામાં મહિના પ્રકાશની પેઠે સ્થિર જ્ઞાન અગટતુ નથી, માટે ગુરૂને વિધિવત્ આરાધીને તેના પામેથી આત્મ-જ્ઞાન મેળવવુ જોઇએ ગુરૂનો અનુભવ કરીને તેમની મેવાલકિત કરવી જોઇએ ગુરૂના હૃદયની સાથે દ્વિધાભાવ હોય છે, ત્યાં સુધી ગુરૂની કૃપા ખરેખર શિષ્ય પર ઉતરતી નથી ગુરૂની કૃપાવડે સર્વ કાર્યની સિદ્ધિ થાય છે, તે સખધી આક્રમા ભાગમાં અનેક ભજનો રચવામાં આવ્યા છે તે વાચી તેનો અનુભવ કરવાથી અનુભવોને અનુભવ થાય છે. ગુરૂની કૃપાથી શિષ્યના હૃદયમાં રહેલી અજ્ઞાન અન્યિનો છેદ થાય છે ગુરૂજી ગુરૂ સ્વયં ભક્ત આત્મસ્વરૂપ છે જેને ગુરૂનાપર શકા થાય છે તેના આત્માપર ગુરૂ કૃપા શક્તિનો વાસ રહેતો નથી તેથી પશ્ચાત્ તે ત્રિશકુ જેની દશાને અનુભવે છે જ્યાંસુધી દોષદ્રષ્ટિ અને અશુદ્ધ દ્રષ્ટિ છે ત્યાં સુધી સર્વજ્ઞ પરમાત્મા પણ શરીરે છુપતાં હોવા છતાં પાપ-હીયોની પેઠે ઝાળખી શકાતા નથી તો ગુરૂઓની બામતમાં શુ કહેવું ? અનેક પ્રકારના શાસ્ત્રો, અનેક પ્રકારના ગુરૂઓ, ભિન્ન ભિન્ન ગુરૂઓના ભિન્ન ભિન્ન ગુરૂ સખધી ઉપદેશો અને પરસ્પર એકબીજામાં ગુરૂપણુ નથી, એમ ભિન્ન ભિન્ન દર્શનીય ગ્રંથોની માન્યતા અને એક દશનમાં પણ ભિન્ન ભિન્ન પરસ્પર વિરુદ્ધ માન્યતાધારક મનુષ્યોની વચમાં રહેનારની વ્યવહારિકતામાં ફેરફાર ન થાય તેવી ગુરૂની શ્રદ્ધાલક્ષિત હોય છે તોજ છેવટે ગુરૂની કૃપામાં દેવોની કૃપાનો દેવી ભાવ જામત્ થાય છે, અને તેથી છેવટે શિષ્યોનું કં યાજ્ઞ થાયછે પરસ્પર ગુરૂમાન્યતા સખધી વિરુદ્ધ સંયોગોમાંએક ગુરૂનીશ્રદ્ધાલક્ષિતથી ગુરૂ કૃપાઓગ્ય થવું એ પૂર્ણ પુરુષાર્થ અને પૂર્વભાવના શુભ સંસ્કાર વિના બની શકે તેમ નથી હાલમાં નામ્નિક મનુષ્યોનું પ્રામલ્ય વધતુ જાય છે, તેથી ગુરૂભક્તોને પણ નારિતક મનુષ્યોના વિચાર વાતાવરણની અસર થાય છે, અને ગુરૂભક્તોમાંથી અનેક મનુષ્યો પતિત થઈ જાયછે આવું સર્વત્ર સર્વકાલમાં બનેછે શ્રીમહાવીર સ્વામીના શ્રી વીરપ્રભુના કેટલાક ભક્તો ગોરાળા જમાલી ગૌતમખુદ્ધ વગેરેના પ્રસંગમાં આવ્યાથી તેઓના રાગી બન્યા હતા, અને શ્રીમહાવીર પ્રભુની શ્રદ્ધાથી બદલ થયા હતા, અને શ્રી મહાવીર પ્રભુના ઉપદેશથી વિરુદ્ધ ઉપદેશ આપતા હતા ઇશુકાકસના શિષ્યો પૈકી અમુક શિષ્ય તેની શ્રદ્ધાથી બદલ થયો હતો, અને તેથી તેના પ્રપંચે ઇશુકાકાકે રાંખીએ ચઢવાનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થયો હતો, ગૌતમખુદ્ધના કેટલાક શિષ્યો ફરી ગયા હતા, અને તેઓ અન્યોના રાગી

અન્યા હતા. આ પ્રમાણે સર્વ ધર્મપ્રવર્તક મહાગુરુઓના શિષ્યો પૈકી ધણાંઓની વિપરીત અવસ્થા થએલી છે તો અન્યતુ તો શું કહેવું ? તેમજ આ કાલમાં ગુરુઓપર શ્રદ્ધા ખેસવી દુર્લભ છે. પરંતુ શ્રદ્ધા ઉઠવી ટળવી તેમાં તો એક ક્ષણની વાર લાગે છે. જેનામાં ઉત્કૃષ્ટ ક્રોધ માન, માયા, લોભ છે તે ગુરુની કૃપા મેળવી શકતો નથી. જે બાહ્ય પદાર્થોની આશાએ ગુરુને માને છે તે ગુરુની કૃપા અને મુક્તિ પ્રાપ્ત કરવા શક્તિમાન થતો નથી. ગુરુના નિરાસક્તિભાવથી શ્રદ્ધા લક્ષિત પ્રારવી અને પાખંડીયોના પ્રસંગમાં આવ્યા છતાં અને તેઓની ધુર્તતા ભરેલી સત્યના જેવી ચમકતી અનેક વાર્તાઓ યુક્તિયો સાંભળતાં છતાં જેની શ્રદ્ધાલક્ષિત ઉલટી પોતાના ગુરુપર વધે છે, તે ગુરુની કૃપા મેળવવા શક્તિમાન થાય છે. દુનિયા મોટા ભાગે ધોરપુજક છે. દુનિયા જીવતા ગુરુઓને દેખી તેઓનાપર અશ્રદ્ધા, દોષદ્રષ્ટિ, ઉપેક્ષાભાવ ધારણ કરે છે. અને પશ્ચાત્ તેઓનું સ્વરૂપ જ્યારે અન્ય ગુણી મનુષ્યો સમજાવે છે ત્યારે તેમના નામની પ્રતિમાઓ મૂર્તિઓ કરીને પૂજે છે. આવી દુનિયાની દશા છે, તેમાં ટાઈ પૂર્વભવનો સંસ્કારી હોય છે તે જીવતા શરીર ધારી ગુરુની કૃપા મેળવે છે. ગુરુકૃપાથી યોગની અને અધ્યાત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય છે માટે લબ્ય શિષ્યલક્ષ્મીએ શ્રી સદ્ગુરુના આશ્રયતળે રહીને તેમની કૃપા મેળવવી જોઈએ.

મનોજય.

ગુરુની કૃપાથી પાંચ પ્રકારના શરીરથી તથા શાતાથી અશાતાથી ભિન્ન એવા તથા અષ્ટકર્મની પ્રકૃતિયોથી ભિન્ન નિરંજન નિરાકાર શુદ્ધ શુદ્ધ અખંડ “મનોજય” એવા અનેકાંત અનંત ગુણ પર્યાયાધર એવા આત્માનો અનુભવ સાક્ષાત્કાર થાય છે, અને તેથી મનની શુભાશુભ કલ્પનાઓને જીતી શકાય છે. મનમાં પ્રગટતા અનેક રાગ દ્વેષના વિકલ્પ સંકલ્પો પર જય મેળવી શકાય છે. શરીરના યોગે નામનો મોહ, રૂપનો મોહ, કીર્તિમોહ, પ્રતિષ્ઠા મોહ, દેહાધ્યાસ વિગેરેનો અત્યંત મોહ થાય છે. જગત્ત અવસ્થામાં શરીર, વાણી, મનના ધર્મોમાં પ્રાયઃ રાચવા ચાચવાનું થાય છે, અને સુષુપ્તિ અવસ્થામાં પણ કાર્મણ શરીર મોહ પ્રકૃતિઓના વ્યાપારમાં લીન થવાનું થાય છે. નિદ્રાવસ્થામાં સુખે સુવારૂપ જે અનુભવ આવે છે તે શાતા વેદનીય પ્રકૃતિનું ફલ સમજાય છે. નિદ્રાવસ્થામાં કર્મનો ભોગી, શાતા કર્મનો ભોગી આત્મા છે કારણકે આત્માને તે અવસ્થાનો અનુભવ આવે છે માટે નિદ્રાવસ્થાથી અને સ્વપ્નાવસ્થારૂપ કર્મની સૂક્ષ્મ સૃષ્ટિથી આત્મા ભિન્ન છે, મન

અને અશુદ્ધ જ્ઞાન પર્યાયરૂપ શુદ્ધિથી આત્માનુ શુદ્ધ સ્વરૂપ ન્યાર છે મન અને શુદ્ધિની પેલીપાર અર્થાત્ તેથી ભિન્ન અત્યંત શુદ્ધ આત્મા છે આત્મતિક એકાન્તિનિરૂપમ સુખમય આત્મા છે મન અને શાતાવેદનીયથી ભિન્ન એવા નિર્વિપય આત્મસુખનો આત્માને આત્માનુભવ વેદનનાલે અનુભવ આવે છે. આવો આત્મિક સુખનો અનુભવ પ્રાપ્ત કરવાને મનમા પ્રગટતી અનેક સુખ દુઃખ આશા તૃષ્ણાની કલ્પનાઓને જ્ઞાનવડે છતવી પડે છે બાવીસ પરિમહો અને અનેક પ્રકારના ઉપમર્ગોને છતવા હોય તો પ્રથમ શ્રી ગુરૂની કૃપા મેળવવી અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી સાધુ અવસ્થામા અગર ગ્રહસ્થાનામમા મનનો જય કરવો જોઈએ મરી શાઓનો માગ એ છે કે મનનો જય કરવો સ્વર્ગી પણ મન છે અને નરક પણ મન છે, મન સમાર છે અને મન મોક્ષ છે, મન મિત્ર છે, અને મન ગત્રુ છે, મન હિન્દ્ર છે, અને મન રક છે, મન અધકાર છે અને મન પ્રકાશ છે, મન માર્યા વિના આત્માની પ્રાપ્તિ થતી નથી, મનમા ગમ દ્રેષ છે ત્યાં મુઘી કરોડો ઉપાયો કંગે પણ સત્યગાતિ જાવાની નથી જેમ જેમ ગુરૂની કૃપા દયા મહેન્દ્રાની મેળવાય છે તેમ તેમ મનની શુભ દલા થતી જાય છે, અને અશુભ દલા ટળે છે ગુરૂની કૃપાનુમારે વર્તવાથી કંગોડોભવે પણ જે મન ન છતી નહાય તે અદ્વિભવમાં છતી રહાય છે જ્ઞાની ગુરૂની કૃપાપાત્રીને તેમના આત્માની સાથે પોતાનો આત્મા મેળવતો અતરથી નિમકિતપણે વર્તવાની શક્તિ પ્રાપ્ત કરાય છે શ્રી મન્ગુરૂની કૃપાથી ધીરેધીરે મન, શુભમા વળે છે અને છેવટે તે રાત થઈ જાય છે ગુરૂની કૃપાથી મનોજય કરી રહાય છે વિરતિ જ્ઞાની વ્રતધારી ગુરૂનું શશ્વ અગીયાર દર્શને જૂતરાવમા અનેક મનુષ્યો મોક્ષ પામ્યા વર્તમાનમા મહા નિરેદ્ધ લેવનર્તિ પામે છે અને ભવિષ્યમા અનંત શ્રવે મુક્તિ પદને પામશે શ્રી મન્ગુરૂની કૃપાથી મનોજય કરી રહાય છે અને આત્માની શુદ્ધતારૂપ શુદ્ધ હ્રદ્ય મોક્ષ અધ્યાત્મપદ મેળવી રહાય છે, એમા ગ્રાહ જતનો સંશય નથી માટે ભવ્ય મનુષ્યોએ શ્રીમન્ગુરૂનો આશ્રય કરવો અને ભજન મગ્દના ભાગોમાં આવેલી ગુરૂમેવા ભક્તિના પદોમા જણાવેલા ઉપાયોથી ગુરૂનું શશ્વ અગીયાર કરવું અને મનોજયના પદોનો અનુભવ કરી મનોજય કરી આત્માની શુદ્ધતા કરી બાળકો, યુવાનો, વૃદ્ધો, જ્ઞાનીઓ, યોગીઓ, વિદ્વાનો સ્વસ્વ શુદ્ધ્યનુસારે ઉપરુક્ત ગિજ્ઞામાંથી તથા ભજન પદોમાંથી માર જે ચી રાકે છે જેવા જેવા ભાવથી પદોને-મનનોને વાંચે છે તેના ફળને તેઓ પ્રાપ્ત કરે છે

વાચવાની રીતિ-વિધિ.

ધાર્મિક મોક્ષમાર્ગનાં પુસ્તકોને વિધિ પૂર્વક વાંચવા જોઈએ. કાંઈપણ ગ્રંથ વાંચતાં પૂર્વે નમસ્કાર મંત્ર ગણીને પંચ પરમેષ્ઠીને વારંવાર નમસ્કાર કરવા પશ્ચાત્ ધર્માચાર્ય ગુરૂને વારંવાર નમસ્કાર કરી તેમની સ્તુતિ જેવી આવડે તેવી હૃદયના ઉલ્લાસથી કરવી. પશ્ચાત્ ધાર્મિક ગ્રંથને શ્રુતદેવી સરસ્વતીને નમસ્કાર કરવો. પશ્ચાત્ ગ્રંથ કર્તા ધર્મ ગુરૂઓ વિગેરેના હાદિક આશયો હૃદયમાં સ્પૃ-
રાયમાન થાઓ એવી પ્રભુ પ્રતિ શુદ્ધ દિલથી પ્રાર્થના કરવી. ગીતાર્થ ધર્મ-
ગુરૂની આજ્ઞા લઈ સ્વાધિકારે યોગ્ય ગ્રંથો વાંચવાં ધર્મ ગ્રંથો વાંચતાં જે જે શંકાઓ પડે વા જે જે બાબતોને પુછવાની જરૂર પડે તેની નોટ કરી લેવી. વર્તમાનમાં જે વિદ્યમાન ઉત્તમ જ્ઞાતીઓ હોય તેઓની પાસે જઈ શંકાઓનું સમાધાન કરવું. ગ્રંથો વાંચતી વખતે અદ્યક્ષી બેસવું, સ્થિર ચિત્તથી વાંચવું. પા કલાક વાંચવું. અને એક કલાકવાર મનન કરી જવું, એવી રીતે વાંચવું. કાંઈ બાબતનું વાંચન કરતાં એકદમ ન સમજાય વા તેમાં પોતાને કંઈક વિચાર વિરૂદ્ધ લાગે તો આપ્ત પુરૂષોના વિરૂદ્ધ કંઈપણ ન વિચારતાં કાલાંતરે યોગ્ય દશાએ યોગ્ય સન્તોના સમાગમથી અવબોધાશે એમ વિચારવું. જે જે પદ્ય વિષયો વા ગદ્ય વિષયો પોતાને બહુ ઉપયોગી લાગે તેને મુખે કરવા, અને તેનો ભાવાર્થ વારંવાર વિચાર કરવો. ધર્મગુરૂના ગ્રંથોના દુર્જનો અવગા બોટા ધર્મ વિરૂદ્ધ અર્થ કરી પુસ્તકની અસત્યતા સિદ્ધ કરવા પ્રયત્ન કરે તો તેઓને અન્યજ્ઞાની સન્તોને તથા ગુણાનુરાગીઓને પુછી યોગ્ય જવાબ આપવો. ધર્મ ગ્રંથ કર્તાપર પૂજ્ય માન્ય શુદ્ધિ રાખીને તથા હૃદયમાં સવળી દ્રષ્ટિ રાખીને ધર્મ ગ્રંથોને વાચવા. શાંતિના સમયમાં અને એકાંતમાં શબ્દાર્થનો અર્થ વિચાર કરતાં કરતાં વાંચવું. જે જે વિષયોમાં રસ પડે તે તે બાબતોને વારંવાર વાંચવી. હું જે પુસ્તક વાંચું છું તેમાં સદ્ગુરૂની લક્ષિતવડે મને સત્યનો પ્રકાશ થાઓ, એવો દૃઢ નિશ્ચય કરીને વાંચવું, ધર્મગુરૂઓના જ્ઞાનરૂપ આત્માનો અવતાર ખરે-ખર ગ્રંથોમાં થયેલો હોય છે માટે ધર્મ ગ્રંથો એ ગુરૂઓની મૂર્તિઓ છે એવો દૃઢ નિશ્ચય કરી ધર્મગ્રંથોની આશાતના ટાળવી અને ધર્મગ્રંથોનું પ્રીતિપૂર્વક બહુમાન કરવું. ગુરૂઓએ પોતાનું હૃદય ગ્રંથોમાં રેડ્યું હોય છે માટે ધર્મ-ગ્રંથોને ગુરૂના શરીરની પરોક્ષદશામાં તો વારંવાર વાંચવા. ધર્મગ્રંથોનો અમુક ભાગ વાંચીનેજ આવું, અને અમુકભાગ વાંચીને તથા શ્રવણ કરીનેજ સુઠ રહેવું એવી ખાસ પ્રતિજ્ઞાઓને ગુરૂભક્તો ધારણ કરે છે. ગુરૂ જ્યારે પોતાની સમી-પમાં ન હોય ત્યારે સર્વ ધર્મ બંધુઓએ ભેગા થઈને જેને સાડ વાંચતા આવ-

હતુ હોય અને તેના સારી રીતે અર્થ કરી શકતો હોય તેઓની પામે ધર્મગ્રંથો વચાવવા અને સાથે સાથે ધર્મચર્યા જ્ઞાનચર્યા કરીને ચાલતો વિષય દઢ કરવો ધર્મગ્રંથોને વાચતી વખતે ચાર પ્રકારની વિક્ષયાઓનો ત્યાગ કરવો. તથા વચર્મા વાચતા રખલના થાય તેવી ક્રાંધ પશુ પ્રવૃત્તિયોનો ત્યાગ કરી અપ્રમત્તપણે વાંચવું વાંચતી વખતે અન્યખાનતોના વિકર્પ સંકર્ષોનો ત્યાગ કરવો. નાસ્તિકો પાસે અશ્રદ્ધાલુઓ પામે ધર્મગ્રંથો વાંચવા નહીં કારણ કે તેથી ઉલટું મિથ્યાત્વનું પોષણ થાય છે જે ગ્રંથો મર્વને એક મરખી રીતે હિનકારી જણાતા હોય તે મર્વ મનુષ્યો સમગ્ર વાચના અને જે ગ્રંથો ગુપ્તપણે વાચવાના હોય તે ગુપ્તપણે વાંચવા ધર્મગ્રંથો વાચતી વખતે સર્વ ભક્તોએ, માધુઓએ, અને સાધ્વીઓએ ગુરૂને પ્રથમ વાદવા પુસ્તકને નમતું પશ્ચાત્ પૂર્ણ પ્રેમથી શ્રવણ કરવું. ધર્મગુરૂ ધર્માચાર્યના ગ્રંથોપર જે જે માધુઓ તથા સાધ્વીઓને અત્યંત રાગ હોય તેની પૂર્ણ ભક્તિ કરવી. ધર્મગુરૂના ગ્રંથોપર જે જે શ્રાવકોને અને શ્રાવિકાઓને પૂર્ણ રાગ શ્રદ્ધા હોય તથા જાહેરમા તેઓની તેવી પ્રવૃત્તિ દેખાતી હોય તેઓને ગુરૂભક્તોએ, શિષ્યોએ જનતી સેવા માહાય કરવા પ્રાણ્ણતિ પશુ ચૂકવું નહીં ગુરૂઓના ભજનો પઘો ગાઇને જે ગરૈયાઓ ભોજકો વિગેરે ગુરૂની ભક્તિ કરતા હોય તેઓને ગૃહગ્રંથોએ ઉચિત દાન આપવું. ઉત્માહ આપવો અને તેઓ મારફત અન્યદર્શનીય લોકોમા પઘોનો પ્રચાર થાય તેવો પ્રયત્ન કરવો આગમોનો, પ્રકરણોનો, ધર્મગ્રંથોનો વિશ્વમા પ્રચાર કરવા માટે તથા ધર્મગુરૂઓના વિચારોનો જમાનાને અનુસરી વિસ્તાર કરવા માટે ભક્તોએ લાખો રૂપીયાનો ખર્ચ કરવો ધર્મનો પ્રચાર કરનાર અને ધર્મની આરાધના કરનાર સાધુઓની અને સાધ્વીઓની વિનયભક્તિ ખડુમાન સેવા વૈયાવૃત્યમા પ્રાણાર્પણ કરવામા પશુ કદિ ચૂકવું નહીં ધર્મગ્રંથો ગમે તે ભાષામા લખેલ હોય પશુ અર્થ એકસરખો ઉત્તમ હોવાથી ક્રાંધ પશુ ગ્રંથનો અનાદર ન કરવો અને પોતાને જે મમજાય વા રૂચે તેનું વાચન કરવું ધર્મગ્રંથો સામજવા આવનારાઓને અનેક પ્રકારની યોગ્ય પ્રભાવનાથી ભક્તિ કરવી જેટલો ગુરૂપર પ્રેમ હોય તેટલો તેના બનાવેલા ધર્મગ્રંથોનીપર પ્રેમ ધારણ કરવો અને તેમાં કરેલી આગ્રહો પ્રમાણે ભવ્ય મતોએ, ભક્તોએ ગૃહગ્રંથોએ વર્તવું. લખેલી બાજતોમાથી ગુરૂના વિરહમા વા પરાક્ષ દશામાં ગુરૂદત્તધર્મગ્રંથો ધણા ઉપકારી છે, અને તેના વાચનથી આત્મકલ્યાણ થવાનું છે, એવો દ્રઢભાવ ધારણ કરવો દ્રઢ શ્રદ્ધા ધારણ કરવી સામાનિક લાખો તો આ ભવ સુંધી દિતકારી છે પણ ધર્મ તો પરભવમાં દિતકારી છે એવું જાણી દરેકજન

સલા ભરીને વા એકલાએ પણ અતિ વ્યસનીની પેઠે અને અતિ કામીની પેઠે ધર્મ ગ્રંથો વાંચવામાં લક્ષ્ય દેવું. ગુરૂ અને ગુરૂના ગ્રંથોમાં તથા દેવ અને દેવના ઉપદેશમાં જે ભેદ માને છે તેને ધર્મની પ્રાપ્તિ થતી નથી. ગુરૂના પ્રતિપક્ષી લોકો ગુરૂના ગ્રંથોમાં જે જે દૂષણો જણાવે તેનો ગુણાનુરાગી સાધુઓને પુછી વા પોતાની મેળે યોગ્ય જવાબ આપવો. જેઓ દોષદ્રષ્ટિવાળા છે તેઓ તો પરમાત્મા સર્વજ્ઞ વીર પ્રભુનો પ્રત્યક્ષ સદ્ભાવ છતાં પણ તેમના ઉપદેશમાં અને તેમનામાં દોષો દેખે એમાં કંઈ આશ્ચર્ય નથી. કારણ કે શ્રી પ્રભુ મહાવીર દેવના સામા ત્રણસે પાંસઠ પાખંડીઓ વિદ્યમાન હતા, તેઓ સર્વજ્ઞ પરમાત્મા મહાવીર પ્રભુનાં ઉપદેશ વચ્ચેનાં માન્ય કરતા નહોતા. જેની અવળી દ્રષ્ટિ છે તેને તો સવળું પણ અવળું ભાસવાનું, માટે ઈન્દ્રજીવીઓ જેવા હજારોનો સમાગમ થતાં પણ ધર્મ ગ્રંથો પર કદી અશ્રદ્ધા ધારણ કરવી નહીં. ધર્મગુરૂઓના ધર્મ ગ્રંથોની નિંદા કરનાર અને તેમાંથી ભૂલો કાઢી ગુરૂની હેઝના કરનારાઓની સ્વપ્નમાં પણ સંગતિ કરવી નહીં. શ્રી સુખસાગર ગુરૂ ગીતામાં અને ગદ્ય સંગ્રહમાં ગુરૂના પ્રત્યનીકોની સંગતિ ન કરવી એમ દર્શાવ્યું છે. જૈન ગચ્છ મત પ્રબંધમાં અનેક ગચ્છના ગુરૂઓ સાધુઓ સાથે સમયાનુસારે વર્તી ધર્મગુરૂના ધાર્મિક પ્રગતિના વિચારોનો ફેલાવો કરીને જૈનોની સંખ્યામાં વૃદ્ધિ કરવી તથા જૈન શાસનની પુષ્ટિ કરવી. શ્રી મહાવીર પ્રભુના શાસનની આગમો અને ધર્મગુરૂના ગ્રંથોથી અવિરૂધ્ધપણે ઉન્નતિ કરવા લકોતોએ તન મન ધનનું અર્પણ કરવું.

ક્ષમા.

ભજન પદ્ય સંગ્રહના ભાગો તથા અન્ય ગ્રંથોને લખતાં કંઈ ભૂલ થઈ હોય તેની ચતુર્વિધ સંધ સમક્ષ ક્ષમા માગવામાં આવે છે. તારો ખૂડે, ચડતો પડે, ભણ્યો ભૂલે અને લખતાં લહીયો ભૂલે એમ બનવું એ અશક્ય નથી માટે શુદ્ધાત્માસ્વરૂપ ચતુર્વિધ મહા સંધની ક્ષમા માગવી એ યોગ્યજ છે. આ ગ્રંથમાં શરત દોષથી, ટાઇપ દોષથી જે કંઈ કાવ્યોમાં અશુદ્ધિ થઈ હોય તેને જ્ઞાની મહાત્માઓ સુધારશે અને તેનો પ્રચાર કરશે એવી વિજ્ઞપ્તિ છે. અશુદ્ધિ શુદ્ધિ પત્રક સાથે દાખલ કરવામાં આવ્યું છે તથા વિષયાનુક્રમણિકા દાખલ કરી છે.

આશીર્વાદ.

લખેલા ધાર્મિક ગદ્ય પદ્યમય ગ્રંથોને વાંચનારા શ્રદ્ધાળુ પ્રેમી ગુણાનુરાગી સાધુઓ, સાધ્વીઓ, શિષ્યો, શ્રાવકો, શ્રાવિકાઓ, માર્ગાનુસારીઓ વિગેરેની

શુભોત્પત્તિ થાઓ, ગુરૂ દેવ ધર્મની શ્રદ્ધા લક્ષિતથી મથોતુ વાચન શ્રવણ કરનારાઓના પાપોનો હાથ થાઓ તેઓના આત્માની શુદ્ધિ થાઓ ગુરૂ ભક્તોની શિષ્યોની સહાય કરવામા દેવતાઓ પ્રસન્ન થાઓ ગુરૂના મથોતુ શરણ લેનારોઓના શુભ મનોરથોની સિધ્ધિ થાઓ અને અલ્પ ભવમા પરમાત્મપદને પામે જે મનુષ્યો સદ્ભાવે પૂર્ણ પ્રેમથી ધર્મ મથો વાચવાતુ વાચન શ્રવણ કરનારા વર્તમાનમા બન્યા હોય તથા ભવિષ્યમા બનશે તેઓને મર્વ પ્રદારની શુભોત્પત્તિ મંગલમાલા પ્રાપ્ત થાઓ ભજન સંગ્રહના આઠે ભાગોના ભજનોનો વિજયપુર, પેથાપુર, માણસા વગેરેમા અન્ય ધર્મિઓમા પણ ઘણો પ્રચાર થયો આજીવીર વગેરે મીરો તથા ભોજકો વગેરે ભજનોને જ્યા ત્યા ગાર્ધ લોકોને આત્મ કલ્યાણના માર્ગે દોરે છે રસાયનાચાર્ય પડિત શ્યામસુદરાચાર્ય કે જેમણે ભજન સંગ્રહ પહેલા ભાગ પર અનુમોદના લખી છે તેમણે અમારી પામેથી અધ્યાત્મ પછો માલણી બોધપામીને શિષ્યત્વ ધારણ કર્યું છે શિષ્ય ભક્ત સ્વરૂપ પડિત શ્યામસુદરાચાર્યજી ભજનો સાલણી બોધ પામીને આનંદમા મગ્ન બની જતા હતા તેવા અનેક દાખલાઓ છે આ મથના વાચકો અને શ્રોતાઓતુ આત્મ કલ્યાણ થાઓ

ॐ इत्येव अहं ॐ इ शान्ति । ३

સ ૧૯૭૩ પેથાપુર, ચોમાસુ શ્રાવણ સુદિ ૧૫

ભજનપદસંગ્રહ આઠમા ભાગની પત્રવાર

વિષયાનુક્રમણિકા.

વિષય.	પત્ર
નિલેપજાની કમચોળી.	૧
જ્ઞાનમસ્તી.	૨
પ્રભુભક્ત.	૩
પશ્ચાન્તાપપૂર્વક પ્રભુશોધ.....	૪
મુસાફર	૫
પ્રભુપ્રેમ ખુમારી ..	૬
આન્તરિકશુદ્ધ પ્રેમલગ્ન સાહિત્ય.	૭
આશીર્વાદ.	૭
કર્યો તો શુ રદ્યા ત્હોં શુ.	૮
સદા તુ હું સદા હું તુ	૯
ધર્મસાહિત્ય કવિતા દેવી. ..	૧૦
શ્રુત દેવી	૧૧
શાશ્વતમુસાફરો ..	૧૨
અનુયાયી થયો તો શુ	૧૩
આર્ય ક્ષેત્ર ...	૧૪
સ્મરણુમા છે સ્મરણુમા છે ...	૧૫
પ્રિયપ્રભુને મળવાની વિશ્વસિ	૧૫
જગતનો પૂજારી....	૧૬
સહી જા મન કરી મોદુ..	૧૭
જમર પુષ્પસવાદ.	૧૭
" " ...	૧૮
" "	૧૯
નગુરા	૨૦

ગણું તેને હૃદય ખ્યારા	૨૧
શઠની સંગતિ	૨૧
જૈન	૨૨
દેખિની	૨૩
સાધા અને કૃષ્ણ				૨૩
હજી નહિ પ્રેમ તુજ માંહિ		૨૪
મળીને લિલ્લ ના થાઓ	૨૫
સ્વતંત્ર સત્ય			૨૬
થતો ના ડાહ્યલો ત્યાં તું	૨૭
પ્રભુ તું છે પ્રભુ તું છે	૨૮
કથું તે કર ધરી શ્રદ્ધા.		૨૯
વિચારોના બલથી આચાર પ્રવાહમાં ફેરફાર.				...	૩૦
અમારા આત્મવત્ માનું.		૩૧
સ્વાદ્રાદ સોહાય.	૩૧
બન્યો એવો બની રહેજે.		૩૨
થયું શું આ અહો શાથી.		૩૩
સાધર્મીને સાધર્મીનું આમન્રણ.	૩૪
સ્વાર્થ.	૩૪
અન્તે સહુને છે મરવાનું.		૩૫
બહાલી તાણાતાણી.	૩૫
જગતમાં પ્રેમી છે કોઈ.	૩૬
વિકારી શ્વાનો.	૩૭
ધરનો ઉંદર.	૩૮
કેદાર કંકણવાળો બિલાડો.	૩૮
” ” ”	૩૯
” ” ”	૪૦
ગાડરિયા પ્રવાહે તણાતા લોહો.	૪૧
સંઘબલ.	૪૧

ભણ્યા ગણ્યાનો સાર					૪૨
ચકલીને	૪૩
સર્વને હુ ખ પડે છે	૪૩
પ્રભુ ભજનથી શાન્તિ.			.		૪૪
હૃદયને ખારખી દે જે	૪૪
સાચો જૈન	૪૫
હમેશા ચાલ નીતિથી			.	..	૪૬
બની નિષ્કામ કરવાનું.	૪૭
ભમરા માન કંઈ મન માડે		૪૮
ગમે તેવી અવસ્થામા સદા જ્યાં ત્યાં મુખની ભાવના ભાવવી.					૪૯
પ્રતિજ્ઞા પાળ બોલીને.	૫૦
ઉત્પત્તિ વ્યય ક્રુવતાનુ ધ્યાન		૫૦
કરમાયલા કમલને	૫૧
જેની જેવી દૃષ્ટિ હશે તેવી દૃષ્ટિથી અમને દેખશે.				---	૫૨
આકાશમા વિહરનાર સૂર્યને	૫૨
પાકેલી બારડીને					૫૩
તમ કલા ઓળખો અમને			...		૫૪
અમારે શુ ? તમારે શુ	---	૫૫
ચેતનશુ નિજ ચિત્ત વિચારો			.		૫૫
રણના રોઝો	૫૬
કરો તે મસ્ત થઈ કરશો			..		૫૬
મદા નાહુ માન્યતા મરખી					૫૭
રહુ છે પ્રેમમા સર્વે	૫૮
જે મનુષ્યનો કોઈ નિન્દક નથી તે જગતની પરીક્ષા કમોટી					
માધી પસાર થતો નથી					૫૯
કુચરોએ			..		૫૯
તમારે શુ ભલુ થાશે			...		૬૦
અમરણીય શિક્ષા		૬૧

મનુષ્યો અવસર જવા ના.દે	૬૨.
બની બા દાસ જાનીનો.	૬૩.
સાધુઓ	૬૪.
મનુષ્યો ના થશે બહાલા.	૬૫.
મૌની.	૬૫.
જ્ઞાન અને રૂચિલેદે અધિકારી લેદ	૬૬.
સત્ય ધર્મોન્નતિ અર્થે સત્ય સુધારાના પ્રતિ પક્ષીઓને	૬૭.
હવે તો કાંઈ જુઓ બગી	૬૮.
જણાતું હરથ બૂલી બા	૬૯.
પછીથી ખુબ પસ્તાશે	૭૦.
કરી શકશે ઉદય ક્યાંથી	૭૧.
કરી શકશે ઉદય ત્યારે	૭૨.
સામા પડનારા ઈર્ષાલુ પ્રતિ પક્ષીઓને	૭૩.
પરીક્ષા શું કરી શકશે	૭૩.
ખરો છે મેળ શિર સાટે	૭૪.
કરી લે કાર્ય કરવાનું	૭૫.
મળે જ્યાં ચિત્ત ત્યાં મેળો	૭૬.
ગમે તો આવશે પાસે	૭૬.
ભમાવ્યો ક્યાં ભમે લોળા	૭૭.
ઘણા થોડા ખરા શિષ્યો	૭૮.
એ સાધુઓ લેગા મળીને ઉન્નતિ ક્યાંથી કરે			૭૯-૮૦	
સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય તથા ગાદિધારી			૮૧-૮૨	
ધર્મ પૂજારીઓને આમંત્રણ સેવા	૮૩.
જેવું વાવોતેવું લણો	૮૪.
અમું છું ને અમાવું છું	૮૫.
એક સત્ય મૈત્રી મિત્રે સ્વમિત્રને આપેલ ઉપાદેશ	૮૬.
શક્ત વધારો ભાઈ	૮૭.
સન્ત સાધુઓની હાય ન લેવી.	૮૭.

માયા ખેલ.	૮૮
પલકમાં જૂનું નવું કે થાય.	૮૯
ઠરાવ્યાથી ઠરે છે શું ?	૯૦
વળે, શુ શોક કરવાથી.	૯૧
નથી, સમય વિના સિદ્ધિ.	૯૨
ધૃતી-સ્થિતિ.	૯૩
તમારી ના. મહેને પરવા					૯૪
રૂથે જે તે મધુર છે.				..	૯૫
હર્ષ, વા. ચિન્તા કરવા જેવું કંઈ નથી.					૯૬
એક જીજ્ઞાસુને સફળોધ.	..				૯૭-૯૮
ચેતનાનો પરમાત્મ પ્રેમી પ્રત્યે ઉદ્ગાર.	...			૯૯ થી ૧૦૮	
આત્મશુદ્ધ ધર્મધ્યાનોપયોગ.					૧૦૯
શ્રી સદ્ગુરુનો શિષ્યને ઉપદેશ					૧૧૦
મહાવીરને મહાવીર થઈ આરાધો					૧૧૧
એનો હું.					૧૧૨
એક શ્રાવકના હૃદયની સ્ફુરણા					૧૧૨
અમારા મિત્રની યાદિ				...	૧૧૩
પ્રભુનું તાન			૧૧૩
મિત્ર આહ.					૧૧૪
પ્રેમીને સૂચના.					૧૧૫
અમારા પ્રત્યે					૧૧૬
સંખ્યા.		૧૧૭
કૃષ્ણ	૧૧૮
બક, પ્રતિ સરોવરસ્થાન્યોક્તિ.	૧૧૯
કળ્પતરનો હિ સકને ઉપદેશ.	૧૨૦
ચંદન વૃક્ષ					૧૨૧
દષ્ટિ					૧૨૨
રાત્રિ.					

હંસની અન્યોક્તિમાં ઉપદેશ.	૧૨૩
મિત્રનો મિત્રપ્રતિ આલાપ.	૧૨૪
સ્વગત.	૧૨૫
શિક્ષા.	૧૨૫
આમન્ત્રણ.	૧૨૬
હંસની કાકના સખન્ધ પ્રતિ અન્યોક્તિ.	૧૨૬
બહાલાં પુસ્તકો.	૧૨૭-૧૨૮
સુમતિનો આત્માને ઉપાલંબ.	૧૨૯
અસ્થિર.	૧૩૦
શેલડી.	૧૩૧
ભાષા.	૧૩૧
પ્રેમ પ્રતિજ્ઞા મેળ.	૧૩૨
સન્તસેવા.	૧૩૩
આમન્ત્રણ.	૧૩૩
હૃદયવિશ્રામ મિત્રો.	૧૩૪
અવિશ્વાસ્ય.	૧૩૫
સાધુશિક્ષા.	૧૩૫
યોગ્યતા ધારી પાસે આવો.	૧૩૬
કવિમાં વિરલતા.	૧૩૭
નિષ્ફલ જન્મ.	૧૩૭
સમતિએ ચેતનાપતિને આપેલો ઉપાલંબ.	૧૩૮
નશુરાનું ભટકવું	૧૩૯
ટેક.	૧૩૯
પથિકને આશીર્વાદ.	૧૪૦
આત્મામાં સ્પષ્ટિ.	૧૪૦
આર્યભૂમિ.	૧૪૧
આનન્દાશા શ્રવન	૧૪૨
વિદ્યાપુર જન્મ ભૂમિ બાલ કીડા સ્મૃતિ	૧૪૨

ગુર્જરત્રા	૧૪૩
પ્રવૃત્તિ	૧૪૪
સત્ત્વગુણથી અવ્યુદય		૧૪૫
પરસ્પર ચિત્ત મેળ		૧૪૫
ગુરુબક્ષિત ગરણાં		૧૪૬
વર્ષાઋતુમા રાત્રીલભતિનો વિલાપ			.	..	૧૪૭
કુપન્ન પાખાં	૧૪૮
સત્ય ધર્મનું લક્ષણ		૧૪૯
શક સગનો નિષેધ	૧૫૦
શુદ્ધોપયોગ વાસ		૧૫૦
નૈસર્ગિક મેળ	૧૫૧
અસત્સગથી દૂર રહેવું		.		..	૧૫૨
ખટપટી સાધુ	૧૫૨
જૈનદષ્ટિએ જુદુસ્ય ગુરુ નિષેધ		૧૫૩
શ્રી વીર પ્રભુની શ્રી યગોદાનો સલાપ અને					
		પ્રભુનો ઉપદેશ	૧૫૪-૧૫૫-૧૫૬		
જગમ તીર્થ		૧૫૭
શ્રાવક		૧૫૭
કલિપ્રલમા ભવિષ્યવાણી	૧૫૮-૧૫૯	
યાત્રાગુને યાદી	૧૬૦
જુદા શ્રાવકના લક્ષણ			૧૬૧
પાત્ર યાત્રી	૧૬૨
શિવોપયોગ			૧૬૩
વીરસ્તવન	૧૬૩
સાધુમેવા.	૧૬૪
મેવક	૧૬૪
રુદ્રાનુગનીની અવિદારી	૧૬૫
તીર્થ ગુરુ શ્રીમુખમાત્રજી આવના			૧૬૬

યોગ્ય પાત્રની આગળ કહેવું હિત ખોલવું. ...	૧૬૭
ઉપદેશ્ય. ...	૧૬૮
ગન્ધ. ...	૧૬૯
અમારું શું ? તમારું શું ? ...	૧૭૦
આત્માનો ભાસ. ...	૧૭૧
અમારું નિવેદન. ...	૧૭૨
જેનો અને જેનેતરો પ્રતિ અમારું હૃદય ...	૧૭૩
ચારિત્ર્ય ભાવના. ...	૧૭૪
શુભાધ્યવસાય. ...	૧૭૪
સ્વોપયોગ. ...	૧૭૫
અમારી સાથ રહેનારો. ...	૧૭૫
ભૂલી જા બેઠનો બહકો. ...	૧૭૬
કપટી મેળ. ...	૧૭૭
નિષ્પ્રેમદશા. ...	૧૭૮
આત્મચાહના....	૧૭૯
પરાભાષાની સત્ય સંકુરણા. ...	૧૭૯
શુદ્ધ ચેતના પ્રેમરંગ. ...	૧૮૦
નિન્દક પ્રતિપક્ષીઓ. ...	૧૮૧
ગોઘોવી જાપાશ્રયનો લીંબડો. ...	૧૮૧-૧૮૨
અભિપ્રાયોત્તર. ...	૧૮૩
વિચારમેળ. ...	૧૮૪
જન્મદેહોદેશ્ય. ...	૧૮૫
પર્યાયથી સર્વ વસ્તુઓ બદલાયા કરે છે. ...	૧૮૫
નાદાનની દોસ્તી. ...	૧૮૬
કેવોન્નતિ માટે નિન્દક પ્રતિપક્ષીઓ વચ્ચે વીર શરણ પ્રદર્શન. ...	૧૮૭
સંભવ જીનસ્વસ્તવન. ...	૧૮૮
આનન્દ ભાવના. ...	૧૮૮
આત્મશુદ્ધ સ્વરૂપોપયોગ. ...	૧૮૯

નિમ્પદ્વપાત દષ્ટિ	૧૯૦
સ્વપ્રમય દષ્ટિ	૧૯૦
આનન્દ સ્વરૂપમય ચેતન	૧૯૧
યોગીને આમન્ત્રણ	૧૯૨
શ્રી ભવનાથ સ્તવન			૧૯૩
કર્મ વિપાક		૧૯૪
કર્મ રૂપ પ્રભુ	૧૯૫
ગુરુને સ્નેહાજ્ઞા		.	.		૧૯૬
પ્રભુને ન્યાય પ્રાર્થના			...		૧૯૭
આચાર્ય વિચાર શ્રેદ્ધી-જોડ ન કરવો			..		૧૯૮
દેાને સ્થાપના	.				૧૯૯
અધ્યાત્મ જ્ઞાન યુગ્મ		૨૦૦
શ્રી કૃષ્ણ બલુકા (સ્વગત)				..	૨૦૦
ગુરુધ્યાલો	૨૦૧
જગત્ને શરણો				૨૦૧
" " " "			.		૨૦૨
જાણી પ્રમાણી			૨૦૩
ગુરુ ચેતનાને હિતિ		૨૦૩
શ્રીમદ્વ્યાસિના ટીકા કરો શ્રી			૨૦૪
ભાવુદો સાધુ	.			.	૨૦૫
પ્રભુને		૨૦૬
તપ	૨૦૭
દોષ	..		.		૨૦૮
અમે પૂજારી	.				૨૦૯
પ્રેમ સાગર		૨૦૯
આનન્દના પૂજારી અમે		૨૧૦
શ્રી દેહાગ્ર અમારો				.	૨૧૦
મુળાગ્ર તે ગણવાના				.	૨૧૧

ફકીરી	૨૧૧
આત્મસ્તુતિપરત્વે	વેદ સૂત્રોમાં	આત્મ સ્વરૂપ વર્ણન....				૨૧૨
સાધુ	૨૧૨
આચારવિના વિચાર માત્રથી શું ?				૨૧૩
ભગીને શિષ્યો સેવાકરો		૨૧૪
પ્રેમ પૂજારી	૨૧૫
અમુલ્ય મિત્ર....	૨૧૬
ચેત	૨૧૬
ભારતવાસી જૈનોના મત			૨૧૭
" " " "		૨૧૮
જૈનોએ ધણું ખોચું		૨૧૯
" " " "		૨૨૦
મધુરી મોરલી		૨૨૧
અમારો એ મુધારો છે		૨૨૨
જેગી થેને જંગલમાંથી ફરશું		૨૨૩
સિંહલાન	૨૨૩
હજી હાથયક્રી બાજી ગઈ નથી		૨૨૪
ગુણદૃષ્ટિથી ગુરૂની પ્રાપ્તિ		૨૨૫
સાચો જૈન	૨૨૫
મહાવીર સ્તવન	૨૨૬
કરે શંકા અરે શાની		૨૨૭
ધમ્મજાની પૂજારી દુનિયા		૨૨૮
માંકણનો ઉપદ્રવ		૨૨૮
પ્રેમખ્યાલો		૨૨૯
કરી સ્વાર્પણ લઢો મુક્તિ		૨૩૦
પ્રસાદી પાત્ર થાવા લે		૨૩૧
જ્ઞાની હારી નહિ જા		૨૩૧
શુદ્ધ પ્રેમની મહત્તા		૨૩૨

પ્રભુ વિરહ દશા	.	.	.	૨૩૩
વિજસિ	૨૩૪
શ્રી વીરપ્રભુ સ્તવન	.	.	.	૨૩૪
વિજય વાઘ	૨૩૫
કયા ધર્મનો ફેલાવો થશે	૨૩૬
ખરેખર ન્યારો પન્થ હુમારો	૨૩૭
સાથે વહેનારા સાથીઓ	૨૩૭
સાથે ચાલનાર	.	.	.	૨૩૮
કાળો કાગડો...	૨૩૯
જ્યોતિ	૨૪૦
ફૂડા છાપા	૨૪૦
ગમે તેમા કંઈને કંઈ કહેવાનુ તો હોય	૨૪૧
મુસાફરને જવાનુ છે	.	.	.	૨૪૨
સૌમા સત્તા બ્રહ્મ વિલાસી	.	.	.	૨૪૩
ચેતનને સુમતિની વિજસિ	૨૪૩
મનોજય				૨૪૪
ઉપરથી દેખનારા બહુ	૨૪૫
તમાસા સ્વાર્થના જ્યા ત્યા	૨૪૫
જણાવે આખ દિલમા શુ ?		૨૪૬
શિત્તવૃત્તિથી રસ નહીં પડે		૨૪૭
અમોને પ્રીત લાગી કંઈ ન્યારી				૨૪૮
દીવાલી	૨૪૯
સન્ત સુખી અને જગત્ હુ ખી				૨૫૦
જ્ઞાન ખાલો				૨૫૧
સ્વપરશુદ્ધાશુદ્ધ લાવના કર્તા આત્માપ્રભુની અને—				
કાપેક્ષાએ સ્તવન	.	.	.	૨૫૨
દિલમા પ્રભુદર્શન	.	.	.	૨૫૩
આત્મોપયોગ વિહાર	૨૫૪

અનુભવ લીલા	૨૫૫
સાધુ સ્વાધ્યાય	૨૫૬
જે સમજાય છે તેમાં શો અમત્કાર	૨૫૭
” ” ” ”	૨૫૮
” ” ” ”	૨૫૯
” ” ” ”	૨૬૦
” ” ” ”	૨૬૧
આત્માની સૃષ્ટિ	૨૬૨
” ” ” ”	૨૬૩
આત્મ પ્રભુની સ્તુતિ	૨૬૪
પ્રારબ્ધ ભોગમાં નિર્લેપતા	૨૬૫
સુવિધિનાથ સ્તવન	૨૬૬
ભક્તિ	૨૬૬
અમદાવાદ શેઠ જગાભાઈ દક્ષપતભાઈ ઉપર લખેલ પત્ર				૨૬૭
પરભાતીનું	૨૬૮
સંસ્કારી જીવ	૨૬૯
આત્મન? પોતાના શુદ્ધ ધર્મમાં રમણતા કર	૨૭૦
ચેતનનું કર્તવ્ય	૨૭૧
ધર્મ વિમુખ સાધુઓની ચેષ્ટાઓ	૨૭૨
આજે ચારિત્ર પર્યાયિનાં તેર વર્ષ પૂર્ણ થયાં	૨૭૩
પેથાપુર	૨૭૪
દર્શન	૨૭૫
આત્માનુભવ	૨૭૫
ધારેલા માર્ગમાં જવાનું	૨૭૬
નિવૃત્તિ માર્ગ છે ખ્યારો	૨૭૭
ખરો એ યોગ સાધુનો	૨૭૭
નગુરાઓ	૨૭૮
આત્મપ્રભુ...	૨૭૯

આત્મામા વિશ્વ અને આપેક્ષાએ આત્મમય વિશ્વ	૨૮૦
સંઝાય	૨૮૧
શિષ્ય સ્વાધ્યાય	૨૮૨
દેહ પેટીમા રહેનાર	૨૮૨
આત્મસત્તા	૨૮૩
આત્મપ્રભુશીલા	૨૮૪
માણસા ક્ષેત્ર	૨૮૫
સત્તાએ પૂર્ણપ્રભુ	૨૮૬
જન્મભૂમિ શુદ્ધરદેશ	૨૮૭
” ” ” ”	૨૮૮
માણસાના રાઓળ હરખાર શ્રી તખ્તસિદ્ધી ઠાકોર	૨૮૯
સ્વયં પાત્ર બનેા	૨૯૦
અદ્ભુત ખેલ	૨૯૦
દેહાધ્યાસાભાવ	૨૯૧
સત્તાએ સર્વ જીવો શ્રદ્ધા છે એગેઆયા	૨૯૨
આત્મ સેવોજી	૨૯૩
અનુભવ ગુરૂ	૨૯૪
ધર્મરૂપ માનસ સરોવર	૨૯૪
સત્યપર વિશ્વાસ રાખી પાછા ન હઠવું	૨૯૫
અધ્યાત્મનો જયકારક વ્યવહાર	૨૯૬
યોગીની મસ્તી	૨૯૭
આત્મ પ્રભુની પિઠ પિઠ પ્રતિ પ્રભુ ભાવના	૨૯૭
પ્રતિપક્ષીની દૃષ્ટિ	૨૯૮
હૃદયમા ધર્મ છે	૨૯૯
ધર્મીના લક્ષણો	૩૦૦
પ્રભુના બાળ	૩૦૧
શુષ્કાનુરાગ	૩૦૨
સઘલી દુનીયા	૩૦૨

સર્વ દર્શનમય સ્વાક્રીદ દર્શનમય અમે	...	૩૦૩
અમારા આશયો જાણો	૩૦૪
પ્રવૃત્તિ અને નિવૃત્તિ	૩૦૫
એકાંત જન્યમ	૩૦૬
જંગલ	૩૦૭
સ્વર્ગસ્થ સ્વેદ ગુરુ પ્રભુશ્રી સુખ સાગરજી વિરસિ	૩૦૭
હસ્તી પાછળ ભસતાં રીવાનો	૩૦૮
બ્રામ વચ્ચે ફૂવો	૩૦૯
મોહીને શાસો તે ચત્રરૂપે પરિણમે છે	૩૦૯
પરપંચાતમાં પાપ	૩૧૦
વટવૃક્ષ નીચે ધ્યાન	૩૧૧
આત્મ જ્યોતિ વડે વિખરાયેલું કર્મ વિપત્તિ વાદળ	...	૩૧૨
ખડુ ખોલનારો ખાંઠો	૩૧૨
સાખરમતીના કાંઠે મહુડીમાં ગમન	૩૧૩
કહેણી તેવી રહેણી	૩૧૪
મોહ ત્યાગ	૩૧૪
વિજયપુરનું વર્ણન	૩૧૫
શિષ્ય સ્વાધ્યાય	૩૧૬
પ્રભુ ભક્તિમાં પ્રેમ	૩૧૭
આનંદ દિશા	૩૧૮
પ્રભુપ્રીતિ	૩૧૮
આત્મરૂપ	૩૧૯
પ્રભુ સંશોધન	૩૧૯
ગુરુભક્તિ	૩૨૦
ઉપકારક દોશી નથુભાઈ મંછારામ	૩૨૦
જ્યાં ત્યાં ચડતી પડતી ઉદ્ધવાસ્તનાં ચક્રો	૩૨૧
ચિત્તલગની	૩૨૨
મૃગવૃક્ષા	૩૨૩

કન્હાજી	૩૨૩
શ્રાવક	૩૨૪
વિદ્યાપુરીય બાલ્યાવસ્થાનાં બાલવૃદ્ધોનું નિરીક્ષણ ...				૩૨૫
શ્રદ્ધા	૩૨૬
છવલકા મોહમા કયા ભયો છે			...	૩૨૬
સુસાક્ષરને ઉપદેશ	૩૨૬
શેઠ જગાભાઈ દલપતભાઈ ઉપર લખેલ પત્ર	૩૨૭
શુદ્ધ પ્રેમનિદ્રા યુમારી				૩૨૮
શ્રવત્ર ચિન્મયતા દેખો		૩૨૮
મનનું નાટક	૩૨૬
હાથાઓ દૂર જાઓ	૩૨૬
અમને જાણનારાઓ	૩૩૦
" " " "	૩૩૧
" " " "	.	.	.	૩૩૨
" " " "	૩૩૩
સન્ત મળવાની ચાહના	.	.	.	૩૩૪
" " " "	૩૩૫
" " " "	૩૩૬
ધર્મ ખીજનું વાવણું	૩૩૭
સમાધિસ્વરૂપ	૩૩૮
સન્તોની ખલિદારી	૩૩૮
આત્માઓનેજ દેખવા	૩૩૮
" " " "	૩૩૬
તાર ગાતીર્ય સ્તબન	૩૪૦
નશુરા પ્રાણીની કથા .				૩૪૦
આત્મવત્ સર્વત્ર દેખ	૩૪૧
સાધુ પદ —	૩૪૨
અનુભવ બાહુકે			..	૩૪૩

” ” ” ”	૩૪૪
આત્માની મુક્તિ પ્રતિગ્રીતિ	૩૪૫
સાચોમેળ	૩૪૬
આદર સત્કાર	૩૪૬
મેહેસાણાના ઉપાશ્રયમાં જે સ્થાને શ્રી રવિ સાગરજી મહારાજે				
અમાધિપૂર્વક દેહોત્સર્ગ કર્યો હતો તેજ સ્થાનમાં બેસતાં				
ઉપજેલા વિચારો	૩૪૭
સત્તાએ પ્રભુરૂપ સર્વ જીવોના દર્શન		૩૪૮
” ” ” ”	૩૪૯
” ” ” ”	૩૫૦
” ” ” ”	૩૫૧
” ” ” ”	૩૫૨
પ્રભુએ સ્વહસ્તે શિવવધુનું તિલક કર્યું.	૩૫૩
સમજ્યા વિના હા જી હા કરનાર શું કરી શકે ?			૩૫૩
” ” ” ”	૩૫૪
આત્મોન્નતિ	૩૫૫
સાધુ ધર્મની પરીક્ષા	૩૫૬
માયા	૩૫૭
અંતરમાં લીનતા	૩૫૭
આત્માનુભવ જ્ઞાન	૩૫૭
ધાર્યું સિદ્ધ થાઓ	૩૫૮
દયા દેવી	૩૫૮
હૃદય મેમાનને આમંત્રણ	૩૫૯
સર્વત્ર હૃદયમાન જ્ઞાણ	૩૬૦
અનુભવીએ થતું તે તે....	૩૬૦
અમે સન્તોના મેમાન....	૩૬૧
પ્રભુ પ્રાર્થના	૩૬૧
વહે મીઠાં હૃદય ઝરણાં....	૩૬૨

જાગીને આત્મામા જો	૩૬૨
અધુના શું ? પછીથી શું ?	૩૬૩
સ્મરીને હાલતુ તુ જો	૩૬૪
ઉઘાડી આખને દેખો	૩૬૫
હલતુ તુ ચેતી લે મનમા	૩૬૫
કુશિધ્ય મંગતિ	.		..	૩૬૬
આત્મજ્ઞાની દૃષ્ટિ ...				૩૬૭
જોનો જાગો	૩૬૮
ૐ૩ સ્મરણુ			.	૩૬૯
વળ્યુ શું વેપ ખેડ્યાંથી	.		.	૩૬૯
પ્રતિજ્ઞા પાલન ...				૩૭૦
" " " "	૩૭૧
" " " "	.		..	૩૭૨
" " " "	.		.	૩૭૨
" " " "				૩૭૪
દેહકાઓની મેઘ પ્રતિ અન્યોક્તિ પ્રાર્થના				૩૭૫
દોષોઓપર પ્રેમ ભાવ અને તેઓની મેવા.			..	૩૭૬
" " " "	..	.		૩૭૭
" " " "	.		.	૩૭૮
" " " "	૩૮૦
દહો શું લેધને જાશે .				૩૮૧
પાસે આવનારાઓ પ્રતિ હૃદય સ્ફુરણ	.		.	૩૮૨
" " " "	૩૮૩
આપદેશિક		૩૮૪
ભીડ વખતે પોતાનું કોઈક			.	૩૮૫
ટળી ના વાસના ત્હો શું ?	.			૩૮૫
પારબ્ધ કર્મ લક્ષણ		૩૮૬
મુશ્તિનો અનુભવ				૩૮૭

” ” ” ”	૩૮૮
મનોવૃત્તિને	---	૩૮૯
મનોબ્રમરને....	૩૮૯
દગો ના દે હૃદય પેરી	૩૯૦
ત્યજ દે બાહ્ય અધ્યાસો	૩૯૧
ત્યજ દે ભેદનો પડદો....	૩૯૧
રહે અળગો હવે શાને	૩૯૨
” ” ” ”	૩૯૩
જગત્ પદલાય ક્ષણ ક્ષણમાં	૩૦૪
” ” ” ”	૩૯૫
કપટી વણિક	૩૯૬
વ્યાપાર દક્ષ વણિક	૩૯૭
ગમે તે કર જીવાનીમાં....	૩૯૮
મત્સ્ય ગદાગદા ન્યાય....	૩૯૮
ક્ષમાપના	૩૯૯
વિશ્વાસને શિક્ષા	૪૦૦
જગત્માં શક્તિમાન્ જીવી શકે છે	૪૦૧
” ” ” ”	૪૦૨
સ્વાશ્રયી બન...	૪૦૩
સ્વભાવે મેળ...	૪૦૪
સદા ઐક્યે મળી રહેજે	૪૦૫
આત્મભોગી કર્મથોગી	૪૦૫
” ” ” ”	૪૦૬
ખમાવ્યું તે ખરું માનું	૪૦૭
ચેતન ધૈર્ય	૪૦૭
શિખામણ માન સંતોની	૪૦૮
તમારાથી થવાનું શું?	૪૦૯
આત્મસ્વરૂપ	૪૧૦

કર્ચુ સાર જગતમાં શુ ?	૪૧૧
મમાદે ગાળ ના આયુ	૪૧૨
કરી લે જે ખને તે તે .	૪૧૩
સર્વ સમર્પણ ત્યાગ	૪૧૪
આત્મકીડા રમણ . . .	૪૧૫
નકામી ઠોર ના પીડા	૪૧૬
શુદ્ધોથી જાતિ થાતી .	૪૧૭
અહ તા ત્યાં થતુ એવુ ...	૪૧૮
થતી ઉદ્ધમયકી સિદ્ધિ	૪૧૯
એકદિન એવો આવશે એક દિન એવો આવશે .	૪૨૦
કદી ના સમ કર એનો	૪૨૧
નથી વિશ્વાસુ એ ક્યારે .	૪૨૨
સ્વગત ધ્યાન કર્યા પશ્ચાત્ ઉદ્ગાર ..	૪૨૩
થવાનુ શુ ? રહે બાપુ .	૪૨૪
ખરી આવી ઉદય વેળા .	૪૨૫
શિખામણ માન એ સાચી	૪૨૬
નથી એ ચિત્તમા ગમતુ	૪૨૭
રહે ગાફલ નહિ ક્યારે	૪૨૮
મોખક .	૪૨૯
આસો પૂર્ણિમા રાત્રિ .	૪૩૦
માયા	૪૩૧
' " " "	૪૩૨
" " " "	૪૩૩
દોર ગો દુનિયા .	૪૩૪
આનન્દધનાવતાર	૪૩૫
સદા આનન્દમાં રહેવુ	૪૩૬
પ્રહો શુ ? આવીને પાસે	૪૩૭
ખરી એ બાજની ભક્તિ	૪૩૮

સહીલે દર્દ વાનું વૃ.	૪૩૯
પત્ર...	૪૪૦
લખેલ પત્ર...	૪૪૧
પત્ર...	૪૪૨
વિજયપુરના જૈન દોશી નથુરામ મંધારામના મૃત્યુ નજીકના રોગોદય			
પ્રસંગે રચેલ તેમના સમાધિ સ્મરણાર્થે તેમને સંભળાવવામાં આવેલ			
આત્મ સમાધિ ગ્રન્થ	૪૪૩
" " " "	૪૪૪
" " " "	૪૪૫
" " " "	૪૪૬
" " " "	૪૪૭
" " " "	૪૪૮
" " " "	૪૪૯
" " " "	૪૫૦
" " " "	૪૫૧
ખરી અધ્યાત્મિની શ્રદ્ધા...	૪૫૨
ક્રિયાના મતલેદો	૪૫૩
મતાભિપ્રાયમાં મુંઝે	૪૫૪
જણાવું શી ? હવે આજ્ઞા	૪૫૫
વિશ્વદેવતાતીત મન થાતાં...	૪૫૬
વળ્યું શું એ થકી જાણો...	૪૫૭
નહીં વિશ્વાસ કર તેનો...	૪૫૮
સુધારો કે બગાડો આ...	૪૫૯
થતી આજ્ઞા થકી મુક્તિ	૪૬૦
અદા કર કર્મ પોતાની...	૪૬૧
" " " "	૪૬૨
નથી આત્મોન્નતિ એથી	૪૬૩
સતાવે રીસ શા માટે	૪૬૪

જોનોને બોધ	.	..	૪૬૫
પત્ર બોધ		..	૪૬૬
શુ ઉકાળ્યુ ?		...	૪૬૭
પત્ર બોધ	.	..	૪૬૮
સ્વગત અધ્યાત્મની સ્ફુરણા		...	૪૬૯
પિડગત પ્રક્ષાડ ભાવના		..	૪૬૯
આધ્યાત્મિક આર્ય ક્ષેત્ર		..	૪૭૦
" " " "		...	૪૭૧
નથી નિશ્ચયવિના સિદ્ધિ		.	૪૭૨
પત્રબોધ		.	૪૭૩
સ્વગતાલોચના		..	૪૭૪
ગોકાન્ત નિશ્ચયવાદીને વ્યવહાર નયના અવલંબનના			
બોધની આવશ્યકતા સ્વીકારવામા સાહાય્ય આપવું જોઇએ			૪૭૫
પ્રમ ગે પ્રેમ પરખાતો			૪૭૬
અવસ્થા એક કયા તારી			૪૭૬
અતુલ્ય બહુ થશે તુજને			૪૭૭
બનીને યોગ્ય અધિકારી		..	૪૭૮
આત્મશિક્ષા		...	૪૭૯
પત્રબોધ			૪૭૯
પત્રબોધ		.	૪૮૦
વ્યવહાર દ્વિતશિક્ષા		...	૪૮૧
" " " "			૪૮૨
ઈંડર		૪૮૩
નાથ તમે નિજ ઘરમા સ્થિર થાવો			૪૮૪
નાથ મને આશરો છે એક તારો			૪૮૫
વીરપ્રભુ તારો—		.	૪૮૬
દીકો આજ આખુ આજેરે			૪૮૬
" " " "		૪૮૭

આશા	૪૮૮
અલખ પ્રભુરૂપ	૪૮૯
નામ રૂપાતીત અલખ પરમાત્મા....	૪૯૦
અયોધ્યને ઉપદેશ	૪૯૧
કેાને ઉપદેશ દેવો	૪૯૧
મદિલનાથ સ્તવન	૪૯૨
ક્ષોયણી મદિલનાથ સ્તવન	૪૯૩
પત્રબોધ	૪૯૩
” ” ” ”	૪૯૪
પરિપૂર્ણ પરમાત્મ સ્વરૂપ સાક્ષાર્દર્શનના ઉદ્દગારો	૪૯૫
મદિલનાથ સ્તવન	૪૯૬
મદિલનાથ સ્તવન	૪૯૬
શ્રી મદિલનાથ જીન સ્તવન	૪૯૭
મદિલનાથ સ્તવન	૪૯૭
મદિલનાથ પ્રભુ સ્તુતિ....	૪૯૮
અમારો છે પ્રભુ બેલી	૪૯૯
અમારા તે ખરા ભકતો	૫૦૦
મળો તો ભાવશ્રી મળશે	૫૦૧
” ” ” ”	૫૦૨
પ્રભુને	૫૦૩
પ્રભુને	૫૦૪
પ્રભુ ભાવનારંગ	૫૦૫
આન્તર પ્રભુ ઐક્ય	૫૦૬
શ્રી રવિસાગરજી સદ્ગુરુ સ્તુતિ	૫૦૭
આત્મસ્વભાવમાં રહેવું	૫૦૮
નહીં પાળી શકે આજ્ઞા	૫૦૯
સદા આનંદમાં છેયે	૫૧૦
આનંદ જેલી	૫૧૦

૪૮૮	જીવને ધ્યાન	૫૧૧
૪૮૯	સમન્તસ્ત મથુરને	૫૧૧
૪૯૦	દેશસેવા પ્રેમ	૫૧૨
૪૯૧	અકલીના બાંધ્યાને ઉદ્દેશી ઉપદેશ	૫૧૩
૪૯૧	જીવ્યુ ત્હાડે મરૂળ જગમાં આત્મભોગે ગણાશે	૫૧૪
૪૯૨	" " " "	૫૧૫
૪૯૩	આત્મભલાને પ્રગતિ પથમાં પાન્ય તુ નિત્ય જોડે	૫૧૬
૪૯૩	" " " "	૫૧૭
૪૯૪	રહો ને જીવતો તહો શુ ?	૫૧૮
૪૯૫	થવાનુ-તે થયા કરતુ	૫૧૯
૪૯૬	આન્તર સેવા ભાવના (સ્વગત)	૫૨૦
૪૯૬	" " " "	૫૨૧
૪૯૭	આત્મતાન	૫૨૨
૪૯૭	પાસે નાંચો	૫૨૩
૪૯૮	રહો કાયમ પ્રગતિ પથમાં	૫૨૪
૪૯૮	ભક્તને પત્રબોધ	૫૨૫
૫૦૦	કર્ત્તવ્યોપદેશ કાવ્ય	૫૨૬
૫૦૧	મરેલા મરૂદા જીવાડો	૫૨૭
૫૦૨	નિર્જીવ મનુષ્યો જેવાઓનો સ્પર્શ	૫૨૮
૫૦૩	શુદ્ધ ઉપદેશ	૫૨૯
૫૦૪	તન્મય દૃઢયે કર્ત્તવ્ય પ્રગતિ ભાવના	૫૩૦
૫૦૫	કપૂતર ને પારધી	૫૩૧
૫૦૬	" " " "	૫૩૨
૫૦૭	અકલમથુ મહિમા	૫૩૩
૫૦૮	કદી વિશ્વાસ્ય ના ભોળો	૫૩૩
૫૦૯	નાપને	૫૩૪
૫૧૦	રાયણને	૫૩૫
૫૧૧	વિદાર	૫૩૬

સુમતિનું આત્મસ્વામિ પ્રાંત આમંત્રણ	૫૩૭
પ્રિયતમ આત્મ પ્રતિ ચેતનાના ઉદ્દગારો	૫૩૮
આત્માની સુમતિ પ્રિયા પ્રતિ ઉક્તિ	૫૩૮
શું વળે ?	૫૩૯
શુદ્ધચેતના યોગીનીના આત્મસ્વામી શોધના ઉદ્દગાર	૫૪૦
શુદ્ધચેતના સતીની આત્મસ્વામી પ્રતિ ઉક્તિ	૫૪૧
નકાસુ આયુ કયાં ગાળે ?	૫૪૨
શુદ્ધ ચેતનાના પરમાત્મપતિ પ્રતિ મિલનોદ્દગાર	૫૪૩
” ” ”	૫૪૪
” ” ”	૫૪૫
રાત્રિ દેવી	૫૪૬
ધર્મ રાજ્યભાષા સમાજ પર અતિ ક્રિયા કાયદાઓથી			
હાનિ નાશ..	૫૪૭
બળી પરતંત્રતા ખૂરી	૫૪૮
ભલો ના ભીખનો ધંધો	૫૪૯
માલતીની બ્રમર પ્રતિ શ્લેષોક્તિ	૫૫૦
ગરીબો પર દયા લાવો	૫૫૧
મહા ધૂતારી માયા	૫૫૨
શકું ના રીઝવી સહુને	૫૫૩
સુમતિની આત્મસ્વામિ પ્રતિ હિતશિક્ષા.	૫૫૪
પ્રગતિ	૫૫૪
સ્વદેશ માતૃભાષા પ્રગતિ	૫૫૫
માતા	૫૫૬
જીવાની જાય છે ચાલી	૫૫૭
કર્ચાકર કાર્ય પ્રારંભયું	૫૫૮
સ્વાત્મસત્યનો પ્રકાશ કર ! ! !	૫૫૯
આમ્ર-આંખો	૫૬૦
” ”	૫૬૧

"	"	"	૫૬૨
સુધારો થોડો કર સમજી			૫૬૩
"	"		૫૬૪
"	"			૫૬૫
"	"		૫૬૬
અમદાવાદી શેઠ લલ્લુરાયજી જીવન સલાહા ..							૫૬૭
"	"	"	"		૫૬૮
કરો ના નોકરી કયારે	૫૬૯
આત્મા ઠી તૃણા પ્રતિ ઉક્તિ	૫૭૦
પધારો મેઘ મહારાજા	૫૭૦
"	"		૫૭૧
"	"		૫૭૨
ચક્રતી પદવીનો વિવેક				૫૭૩
પત્ર બોધ	૫૭૩
"	"		૫૭૪
"	"		---	૫૭૫
"	"		૫૭૬
"	"		૫૭૭
"	"	૫૭૮
"	"	---	૫૭૯
ક્ષમાથી સ્વોત્તરિ કર્યો				૫૮૦
પત્ર બોધ	"		૫૮૧
"	"		૫૮૨
અરે તુ પેટ કયા વળગ્યું	૫૮૩
"	"		૫૮૪
સન્તો મત્ત ગતલાવું, અસ્તિ નાસ્તિ સત્ત્વિદિતદિષ્ટિ પ્રસન્નતાન							૫૮૫
ગુરુ મહારાજ શ્રી પ્રજ્ઞસાગરજી મહારાજની જયંતિ ઉજવવામા આવી તે વખતે પ્રગટેલા ઉદ્ઘોષો ...							૫૮૬

કન્યાવિક્રય	૫૮૭
અક્ષાશમાં ચઢેલા કૃષ્ણાવર્ણી મેઘ દર્શનદ્વારા					
અહાતું શિક્ષણ		૫૮૮
"	"	"	૫૮૯
"	"	"	૫૯૦
"	"	"	૫૯૧
ન્હાનાં બાળકો	"	"	૫૯૨
"	"	"	૫૯૩
"	"	"	૫૯૪
પ્રભુ બાહુડો		"	૫૯૫
"	"	"	૫૯૬
સાણુંદવાળા સંઘવી કેશવલાલ નાગજીના પત્રનો ઉત્તર.					૫૯૭
"	"	"	૫૯૮
વૃદ્ધાવસ્થા	૫૯૯
"	"	"	૬૦૦
"	"	"	૬૦૧
"	"	"	૬૦૨
"	"	"	૬૦૩
"	"	"	૬૦૪
"	"	"	૬૦૫
જીવાની	૬૦૬
"	૬૦૭
નોકર-સેવક		૬૦૮
"	"	૬૦૯
શિષ્ય	૬૧૦
"	"	૬૧૧
શિષ્ય પ્રતિ ગુરુનું કર્તવ્ય		૬૧૨
સ્મશાન	૬૧૩

”	”	૬૧૪
”	”	• •	• • •	•		૬૧૫
”	”		•	• • •	• • •	૬૧૬
”	”	• • •	• • •		૬૧૭
”	”	•	• • •	• • •	૬૧૮
”	”	•			૬૧૯
”	”	• • •		•	• • •	૬૨૦
સાગર	• • •	• • • •	• • • •	• • • •	૬૨૧
”	”			• • •	• • • •	૬૨૨
ઠરી ના બેસતો દ્રોહી			•			૬૨૩
ક્ષમા આપી ત્હને સાચી			•		• •	૬૨૪
જરા ના જૂલ યાવા દે			•			૬૨૫
તદા બ્રહ્મ સદૃશ માનુ			•	• • •	• • • •	૬૨૫
આબુજી પર આનંદ			•		•	૬૨૬
કુલાગીયા	• •			•	•	૬૨૭
અલેખે બોધ ના જાતો.						૬૨૮
વિરોધો સહુ શમાવી દે			•			૬૨૯
નિર્વૃત્તિ દેવી			•	•	•	૬૩૦
સર્થુ એ ભક્ત શિષ્યોથી			•	•	• • •	૬૩૧
કુદ ગી કેળવાયેલા		• •				૬૩૨
કર્થુ ધરનારી થઈને શુ ?		• • •	• • •		•	૬૩૩
નથી કંઈ સાર રહેવામા				•		૬૩૪
”	”		• • •	•		૬૩૫
સમાર વિરમરણ દશા સ્કુરણ			•		•	૬૩૬
ળનો ળળવત બહાદુર					• • •	૬૩૭
થતી નિશ્ચયવદી મિદ્ધિ						૬૩૮
મદા ના પાલન જીવુ				•	•	૬૩૮
શિખામણ			•	•		૬૩૯

મહુને ભાણુનાર ભક્ત	૬૪૦
આશા	૬૪૧
નિદ્રા ત્યાગ	૬૪૨
જગતમાં પ્રેમ ના સાથે	૬૪૨
જૈન શ્રાવક	૬૪૩
” ”	૬૪૪
” ”	૬૪૫
” ”	૬૪૬
” ”	૬૪૭
” ”	૬૪૮
” ”	૬૪૯
” ”	૬૫૦
” ”	૬૫૧
” ”	૬૫૨
” ”	૬૫૩
” ”	૬૫૪
” ”	૬૫૫
” ”	૬૫૬
” ”	૬૫૭
દગો નહીં છે સગો કેને	૬૫૮
મિત્રમૈત્રી	૬૫૯
” ”	૬૬૦
” ”	૬૬૧
” ”	૬૬૨
” ”	૬૬૩
” ”	૬૬૪
” ”	૬૬૫
” ”	૬૬૬

		૬૬૭
”	”	૬૬૮
”	”	૬૬૯
”	”	૬૭૦
”	”	૬૭૧
”	”	૬૭૨
”	”	૬૭૩
”	”	૬૭૪
ચેથાપુર રોહન ચોતરો		૬૭૫
ચેથાપુર	૬૭૬
મસ્તાવિકે	૬૭૭
સમના	૬૭૮
મનુષ્ય કાવ્ય	૬૭૯
”	”	૬૮૦
”	”	૬૮૧
”	”	૬૮૨
”	”	૬૮૩
”	”	૬૮૪
”	”	૬૮૫
”	”	૬૮૬
”	”	૬૮૭
”	”	૬૮૮
”	”	૬૮૯
અલખ હશાની કુકીરી		૬૯૦
આત્મ નિશ્ચય	૬૯૦
દેશ મારવાડ રાણી સ્ટેશન ગામ નામેલ વાસ્તવ્ય ચતિ					૬૯૧
શ્રી પૂનમચન્દ્ર પર લખેલ પત્ર					૬૯૨
મુદ્રા	૬૯૨

નકામાં છે અરે ખડાનાં	.				૬૯૩
સમભાવ—	૬૯૪
અમદાવાદ શેઠ જગાલાઈ દલપતભાઈ ઉપર લખેલ પત્ર.					૬૯૫
જડ પૂતરીઓ	૬૯૬
” ”	૬૯૭
અહું ખુદા	૬૯૮
ખ્યારાં અમારાં પંખીડાં	૬૯૮
” ”	૬૯૯
સ્વાતંત્ર્ય	૭૦૦
ચેતન. પૂતરીઓ જગમાં જાણુવા	૭૦૧
” ” ” ”	૭૦૨
ખ્યારાંજ પશુઓ છો તમે	૭૦૩
સર્વ ધર્મસારોપદેશ	૭૦૪
” ” ” ”	૭૦૫
વાહ વાહ ખ્યારાં પુસ્તકો	૭૦૬
ઠડાલાં હૃદયનાં બાળકો	૭૦૭
ગુજરાત ખ્યારો પ્રાણુ છે	૭૦૮
આનન્દમાં છેયે અમે	૭૦૯
મહાવીર પ્રાણાધાર છે	૭૧૦
ગૃહસ્થ ભક્તને પ્રાસંગિક પત્રબોધ	૭૧૦
થતી વિશ્વોન્નતિ સાચી	૭૧૧
જ્યોતિ મળી ગઈ જ્યોતથી	૭૧૨
કર્તુ તે ના કર્યા સરખું	૭૧૩
” ” ” ”	૭૧૪
નમું એ ગ્રેમીને ભાવે	૭૧૫
સર્વાત્માઓની જ્યોતિ સાથે સ્વાત્માની જ્યોતિ મેળ	૭૧૬
જગત્ આ સ્વપ્નની બાણ	૭૧૬
વિપત્તિ, વાસના સમ શી ?	૭૧૭

ચેતન અખ કયુ રહે ઉદાસી	.	..	૭૧૮
સાધુ લક્ષ્ય	.		૭૧૮
બહાલા હૃદયના બાળકો એના બનો એના બનો			૭૧૯
" " " " "	.	.	૭૨૦
સાધુ દશા			૭૨૧
જગતને પ્રદક્ષ રૂપે દેખ	.		૭૨૨
સત્પુરુષ કર્તવ્ય	.	..	૭૨૩
પ્રભુને વિરક્તિ			૭૨૪
શુદ્ધ ચેતના અબામાતાની સ્તુતિ			૭૨૫
" " " "			૭૨૬
કદાપિ દૈન્ય નહિ ધરવુ	.		૭૨૭
લલામા ભાગ લે ભાવે--			૭૨૮
રૂચે તો ચાક્ર મુજ સાથે			૭૨૮
અદા નિજ કર્મને કરીએ	.		૭૨૯
મૃદુને જાણે વિરલ જ્ઞાની	.		૭૩૦
સહનનન્દ રમ મસ્તી છવન			૭૩૧
નિરુપૃક દશા	.		૭૩૨
તમે તો શબ્દેરમ લેનારા	.		૭૩૩
મન મેઝુ			૭૩૪
પ્રમ ગ પડે પરખાયદે ડોણ પોતાનુ ન્યારૂ			૭૩૪
માન			૭૩૫
મહાપીર સ્તવન			૭૩૫
અગમ્ય પ્રભુ સ્વરૂપ			૭૩૬
જગાડો સત જોગીઓ	..		૭૩૭
શુદ્ધ ચેતનાની આત્મ પ્રતિ શિખામણુ			૭૩૮
બોધ પત્ર			૭૩૯
દિવાનો હુ ઘયો તુજપર			૭૪૦
અસદ્ય પ્રભુ વિયોગ			૭૪૧

કરો ઉત્સાહની વૃદ્ધિ	૭૪૨
કદાપિ હાય ના લેશો	૭૪૩
કળાતી નહિ અકળ ઘટના	૭૪૪
કેમ સુંઝાય છે ?	૭૪૪
જયું નહિ જ્યાં અનાદર ત્યાં	૭૪૫
વાણીનો સંયમ	૭૪૬
દેવ ગુરૂના લકતો વિરલા જાણવા	૭૪૭
મન-વાણી કાયાનું મૂલ્ય અમૂલ્ય છે	૭૪૮
" " " "	૭૪૯
ગુરૂ વિના ચિત્ત ઠરતું નથી	૭૫૦
ગુરૂ સેવા	૭૫૧
ખરેખર ધર્મે સુખડાં મળે	૭૫૨
અમે તો આનન્દ રસના લોગી	૭૫૩
ભારત	૭૫૪
ળની મૌની પ્રવર્ત્યા કર	૭૫૫
શૂરાનો ધર્મ છે	૭૫૬
ફેાગટ બ્રમણમાં ના ભૂલો	૭૫૭
લલિત કવિ હૃદય	૭૫૭
ગુરૂ શ્રી સુખસાગર	૭૫૮
વિશ્વમંદિરમાં જીવ પ્રભુ સ્વરૂપ	૭૫૮
અમદાવાદ શેઠ જગાભાઈ દલપતભાઈને લખેલ પત્ર	૭૫૯
લલિત કવિ	૭૬૦
સુંળાઈમાં જૈન મહિલાપરિવ્રજમાટે મંગાવેલું ગાયન નીચે	૭૬૧
પ્રમાણે રચી લખી મોકલ્યું	૭૬૧
શિષ્યો	૭૬૨
સુંળાઈથી જૈન મહીજા પરિવ્રજ માટે શા લલ્લુભાઈ કરમચંદ	૭૬૩
તરફથી માગણી થતાં રચેલું કાવ્ય	૭૬૩
" " " "	૭૬૪

ઉંચ (નિદ્રા)	૭૬૫
પછીથી ખૂબ પસ્તાયો	૭૬૫
નથી કોઈ બહેમનુ ઔષધ		૭૬૬
આનંદ મેળ	૭૬૭
આત્મા ગુરુ સમન્ના પછી સમન્નાય બાકી જે રહ્યું			...	૭૬૮
ભલો ના બાળથી ખેલો	૭૬૮
" " " " " "	૭૬૯
પર્યાપ્તાય	૭૭૦
સુને નહીં મૂકને સાચુ	૭૭૧
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી				૭૭૨
" " " " " "	૭૭૩
" " " " " "	૭૭૪
" " " " " "	૭૭૫
" " " " " "		૭૭૬
" " " " " "	૭૭૭
" " " " " "	૭૭૮
" " " " " "	૭૭૯
" " " " " "	૭૮૦
" " " " " "	૭૮૧
" " " " " "	૭૮૨
" " " " " "	૭૮૩
" " " " " "	૭૮૪
" " " " " "		૭૮૫
" " " " " "	૭૮૬
કેમોની પ્રમતિની શુદ્ધી	૭૮૭
" " " " " "	૭૮૮
અમાણુ હું અમા કરશે	૭૮૯
શ્રી યજ્ઞેશ્વર છન સ્તવન		૭૯૦

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથજી સ્તવન	૭૬૦
શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ સ્તવન	૭૬૧
શ્રી સુખસાગર ગુરૂનું સ્તવન	૭૬૨
અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે	૭૬૨
સૂર્ય	૭૬૩
શ્રીમદ્ રવિસાગરજી સ્તુતિ	૭૬૪
શિખામણુ માનજે સાચી	૭૬૪
પરીક્ષા લેખથી થાતી	૭૬૫
” ”	૭૬૬
હુઃખી હુનિયા	૭૬૭
બહાલાં પુસ્તકો	૭૬૭
થવા ઘો જે થતું તે તે	૭૬૮
” ”	૭૬૯
જીનેશ્વર મેઘ પ્રતિ લબ્ય જીવ રૂપ ચાતકની વિજ્ઞાપ્ત			૮૦૦
સાધર્મિ ભક્તિ	૮૦૧
રૂચિ પક્ષી	૮૦૨
સુસાક્ષર સત્ય શોધી લે	૮૦૩
સાંવત્સરિક ક્ષમાપના	૮૦૩
બળ કળથી જીતાય	૮૦૪
થવા ના દે અસર મન પર	૮૦૫
સ્વાર્થ બાજી	૮૦૫
ખુશામતિયા ગુલામો છે....	૮૦૬
થશે શક્તિથકી સિદ્ધિ	૮૦૭
ચેતન બોધ	૮૦૭
કર્તવ્યોપદેશ કાવ્ય	૮૦૮
શ્રાવક	૮૦૯
સુધારો ભૂલ પોતાની	૮૧૦
શ્રી આત્મારામજી મહારાજના સંવાદના મુનિ શ્રી લલિત			

વિજયભૂએ રચેલા સ્તવનો પર અભિપ્રાય	૮૧૧
નકાંમી બેહાર ના પીડા	૮૧૨
શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિકૃત ગુર્જર ભાષા કાવ્ય પર અભિપ્રાય.	૮૧૩
તમે શ્રાવક કહો કેવા ?....	૮૧૪
" "	૮૧૫
જુરી નાદાનની યારી	૮૧૬
" "	૮૧૭
હૃદયઘાતકને સમ્બોધ	૮૧૮
માણી (મિત્રામિ દુષ્ટકમ.)	૮૧૯
પડ્યાપર માર ના પાડું	૮૨૦
મતી પ્રીતિવડે ભક્તિ	૮૨૧
મણે ડાહ્યા સકલ નિજને	૮૨૨
જ્ઞાન ધ્યાનથી પ્રભુની સાથે તન્મયતા...	૮૨૩
ચેતનાનો આત્મા પ્રતિ મેળાપ	૮૨૪
શેઠ જગાભાઈ દલપતભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ	૮૨૫
પાદરા તત્ર સુશ્રાવક વકીલ મોહનલાલ હેમચ હભાઈ યોગ્ય	૮૨૬
" "	૮૨૭
" "	૮૨૮
શા મોહનલાલ જર્ણાગભાઈ વિજયપુરવાળાને લખેલ પત્ર.	૮૨૯
જૂઠા વૈરાગીઓના લક્ષણ	૮૩૦
પ્રાણપ્રિય આત્મપ્રભુનો શોધ	૮૩૧
" "	૮૩૨
ચેતનની નિર્વૃત્તિ પ્રતિ પ્રીતિ	૮૩૩
" "	૮૩૪
ચેતનના ચેતના પ્રિયા પ્રતિ પ્રેમોદગાર	૮૩૫
આત્માના શુદ્ધ ચેતના પ્રતિ પ્રેમોદગાર	૮૩૬
" "	૮૩૭
પરમાત્માનો ભક્તને ઉપદેશ	૮૩૮

પરમાત્માનો ભક્તને ઉપદેશ	૮૩૭
તું આનન્દ રસમય થા....	૮૩૭
સંસારમાં જીવ મહારીની માયા	૮૩૮
શેઠ જગાબાઈ દલપતભાઈ ઉપર લખેલ પત્ર	૮૩૯
ગ્રંથ સ્તુતિ	૮૪૦

ભજન પદ્ય સંગ્રહ ભાગ આઠમાનું શુદ્ધિ પત્રક,

પત્ર	પદ્ય	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧	૧	પદ્ય	પદ્ય
૧	૧૪	આનન્દ રસ	આનન્દરસ
૨	૬	ઠ્યા	ઠ્યા
૨	૧૪	જુદો	જુદો
૩	૪	તો	તે
૪	૧૭	ધી સ્તે	ધીરતે
૭	૨૬	પર	પરા
૧૦	૮	પ્રમટ	પ્રગટ
૧૦	૧૯	સન્ન્યોના	સન્ન્યો ના
૧૧	૧૮	એ	એ
૧૩	૧	શું	શું ?
૧૬	૧૭	મ શ્રદ્ધ નયથી	મ શ્રદ્ધનયથી
૨૦	૪	જુદયબિ	જુદયબિધ
૨૩	૧૯	રચલા	રચના
૨૭	૨૬	ઠહું છું તથા એ છે.	ઠહું છું હું તથા એ છે.
૨૮	૧૯	અસ્તિતા	અસ્તિતા
૩૨	૨૫	વિશુદ્ધપ્રેમ- ભક્તિ એ	વિશુદ્ધપ્રેમ- ભક્તિએ
૪૦	૧૦	મંત્ર,	મંત્ર
૪૩	૬	શેનદિ	શે નદિ
૪૩	૨૧	કટલા	કટકા
૪૬	૧૪	નિરન્જન	નિરન્જન
૫૧	૧	પાપેચિની	પાપચિની

૫૧	૨	પાયોચેની	પાયોચેની
૫૧	૧૨	વતાઈ	વત્તાઈ
૫૭	૫	સ્વાધિકારતઃ.	સ્વાધિકારતઃ
૫૭	૬	ક્રતા	ક તા
૬૦	૧૧	ઔદાર્યના	ઔદાર્ય ના
૭૨	૫	મ્હાલમા	મ્હાલતા
૭૬	૨૬	નિધાર	નિર્ધાર
૭૮	૧૬	વિચાર્યા	વિચાર્યા
૮૨	૨૪	ત	તે
૬૨	૪	કંઈ	કંઈ
૬૨	૨૧	નાશે	નાશે,
૬૫	૧૮	વિષ્ટુત	વિષ્ટુત
૧૦૧	૨૩	આત્માં	આત્મા
૧૦૧	૨૫	શુભવ્યઃહારે	શુભવ્યવહારે
૧૦૪	૧૨	પ્રણ પ્રણશ્યામિ	પ્રણશ્યામિ
૧૦૫	૬	યે	તે
૧૦૫	૧૦	છતિ	છતી
૧૦૫	૧૩	કારણુ કાર્ય—	કારણુકાર્ય—
		ભાવત્વ.	ભાવનાત્વ.
૧૦૫	૨૧	અનંત અસ્તિ	અનંતઅસ્તિ
૧૦૫	૨૫	વ્યષ્ટિ	વ્યષ્ટિ
૧૦૫	૨૫	સમષ્ટિ	સમષ્ટિત્વ
૧૦૫	૨૭	સમષ્ટિત્વ	સમષ્ટિત્વ
૧૦૫	૨૯	સમષ્ટિત્વ	સમષ્ટિત્વ
૧૦૫	૩૦	સમષ્ટિત્વ	સમષ્ટિત્વ
૧૦૫	૩૧	વ્યષ્ટિ	વ્યષ્ટિ
૧૦૬	૧	સમષ્ટિત્વ	સમષ્ટિત્વ
૧૦૬	૧	સમષ્ટિત્વ	સમષ્ટિત્વ

१०६	१	व्यष्टित्व	व्यष्टित्व
१०६	१	व्यष्टित्व	व्यष्टित्व
१०६	२	समष्टिनु	समष्टिनुं
१०६	५	व्यष्टित्व	व्यष्टित्व
१०६	६	समष्टित्व	समष्टित्व
१०६	१८	सोएगंजाणइ	सेएगंजाणइ
१०६	२१	सबभूतो	सर्वभूतो
१०६	२१	भजव्येकत्व-	भजत्येकत्व-
१०६	२२	वर्तत	वर्तते
१०७	६	नास्तित्व	नास्तित्व
१०७	१४	उभयस्वभावोरे	उभयस्वभावोरे
१०७	१५	वरैग्य	वैराग्य
१०७	१६	पयिओनु	पययिओनु
१०८	७	निनात्मद्रव्य	निनात्मद्रव्य
१०८	८	वायवा	वाऽपवा
१०८	१६	शुद्धोपयोग वडे	शुद्धोपयोगवडे
१०८	२२	उपाय वडे	उपायवडे
१०८	२३	शुद्धोपयोग वडे	शुद्धोपयोगवडे
१०६	४	शिष्यने	शिष्यने
११२	१७	अनुक्षण	अनुक्षण
११६	८	थया	थतां
११६	१३	कुटला	कुलटा
११९	३	कबूतरनो	कबुतरनो
११६	२२	कणतर	कणुतर
१२३	७	कथो	कथो
१२४	६	भरल्ल वो	भरल्लवो
१२५	४	पट्टी	पट्ठा

૧૨૫	૬	હૃદય	હૃદયે
૧૨૮	૧૫	દીવ્ય	દિવ્ય
૧૨૮	૧૭	દીવ્ય	દિવ્ય
૧૨૬	૧	આત્મને	આત્માને
૧૩૧	૧૬	પરિણામ	પરિણમ
૧૩૨	૩	ભક્ષુનાર	ભક્ષુતાં
૧૩૨	૬	નહિ	નહીં
૧૩૫	૬	અવડા	અવડા
૧૩૭	૧૦	કવિમા	કલિમા
૧૩૭	૧૫	નિષ્કલ	નિષ્કલ
૧૪૦	૨૩	સૃષ્ટિનો	સૃષ્ટિનો
૧૪૨	૨	ગીરનાર	ગિરનાર
૧૪૪	૧૧	વે	ફે
૧૪૪	૧૯	કાચો	કાર્યો
૧૪૫	૧૨		
૧૪૫	૨૧	ચિત્તાની	ચિત્તાની
૧૪૬	૧૧		
૧૪૭	૫		
૧૪૭	૧૧	મનમાં	મનમાંહિ
૧૪૯	૫	ધર્મ	ધર્મ
૧૪૯	૯	હિતકરી	હિતકારી
૧૫૦	૧૨	જળે	જડે
૧૬૦	૨૬	સં. ૧૯૬૬ ચૈત્ર	સં. ૧૯૬૬ ચૈત્ર
		શુદિ ૧૧.	શુદિ ૧૧ પાનસર
૧૬૧	૨૬	સં. ૧૯૬૬ ચૈત્ર	સં. ૧૯૬૬ ચૈત્ર
		શુદિ ૧૩	શુદિ ૧૩ પાનસર
૧૬૨	૨૯	સં. ૧૯૬૬ ચૈત્ર	સં. ૧૯૬૬ ચૈત્ર
		શુદિ ૧૫	શુદિ ૧૫ પાનસર

૧૬૩	૨૦	સંવત ૧૯૬૯ ચૈત્ર	સંવત ૧૯૬૯ ચૈત્ર
		વદિ ૧	વદિ ૧ પાનસર
૧૬૪	૭	સં. ૧૯૬૯ ચૈત્ર	સ ૧૯૬૯ ચૈત્ર
		વદિ ૨	વદિ ૨ પાનસર
૧૬૪	૨૪	નિષા	નિષા
૧૬૬	૨૪	સ. ૧૯૬૯ ચૈત્ર	સ. ૧૯૬૯ ચૈત્ર
		વદિ ૧૧	વદિ ૧૧ સાણુદ
૧૭૪	૬	શાતા શાતા	શાતાશાતા
૧૭૮	૧૫	કયાથા	કયાથી
૧૭૯	૧૩	સ. ૧૯૬૯ વૈશાખ	સ. ૧૯૬૯ વૈશાખ
		વદિ ૧૦	વદિ ૧૦ સાણુદ
૧૮૧	૨૨	સં. ૧૯૬૯ જ્યેષ્ઠ	સ. ૧૯૬૯ જ્યેષ્ઠ
		શુ ૫	શુ ૫ સાણુદ
૧૮૬	૧૩	સ. ૧૯૬૯ જ્યેષ્ઠ	સ. ૧૯૬૯ જ્યેષ્ઠ
		વદિ ૫	વદિ ૫ અમદાવાદ
૧૮૭	૭	સ. ૧૯૬૯ જ્યેષ્ઠ	સં ૧૯૬૯ જ્યેષ્ઠ
		વદિ ૬	વદિ ૬ અમદાવાદ
૧૮૭	૧૯	અમોન	અમોને
૧૮૭	૨૪	સ ૧૯૬૯ જ્યેષ્ઠ	સ ૧૯૬૯ જ્યેષ્ઠ
		વદિ ૮	વદિ ૮ અમદાવાદ
૧૯૨	૮	સ ૧૯૬૯ આષાઢ	સ. ૧૯૬૯ આષાઢ
		વદિ ૧	વદિ ૧ અમદાવાદ
૧૯૩	૫	સ. ૧૯૬૯ આષાઢ	સ ૧૯૬૯ આષાઢ
		વદિ ૮	વદિ ૮ અમદાવાદ
૧૯૪	૨૦	હરી	હરિ
૧૯૭	૧૨	ચદા	સદા
૧૯૮	૧૧	જુદી	જૂદિ
૧૯૯	૧૭	જુદો	જૂદો
૧૯૯	૧૯	જુદ	જૂદ

		અદેશો	અદેશો
૨૦૧	૨૩	વાળી	વળી
૨૧૪	૧	તું.	તું,
૨૧૬	૧૧	વૃતો	વૃતો
૨૨૨	૨	યાંચા	યામ્-ચા
૨૨૬	૧૭	શંકા	શક્કા
૨૨૭	૫	જીદી	જીદી
૨૨૭	૧૫	ધઇને	ધઇને
૨૩૦	૬	અન્યચિત્ત	અનન્યચિત્ત
૨૩૧	૪	મોજમાં	મોંજમાં
૨૩૧	૧૨	નહિવા	નહિં જા
૨૩૧	૧૭	સાનુકૂળ	સાનુકૂળ
૨૩૬	૧૪	જીદી	જીદી
૨૩૭	૧૬	કૃત્રિમ	કૃત્રિમ
૨૩૮	૬	વિરલા	વિરલ
૨૪૫	૧૬	ભુલી	ભૂલી
૨૪૮	૧૬	રૂપે.	રૂપે,
૨૫૨	૨૧	આત્મામાં.	આત્મમાં,
૨૫૫	૧૩	દ્રવરૂપે	દ્રવ્યરૂપે
૨૬૧	૨૭	બાહ્યાંતરથી	બાહ્યાંતરથી
૨૬૨	૧૧	રૂપભળનેશ્વર	રૂપભળનેશ્વર
૨૬૬	૨	કૃત્રિમ	કૃત્રિમ
૨૬૮	૨૧	કૃત્રિમ	કૃત્રિમ
૨૬૮	૨૨	ચોમાસા	ચોમાસાં
૨૭૪	૧૧	કૃત્રિમ	કૃત્રિમ
૨૯૦	૫	મળકા.	મળકા,
૨૯૯	૧૮	રવિવાર	શનિવાર
૩૦૧	૨૩	સફરુણ	સફરુણ
૩૦૨	૧૪	સ્વાદ્વાદર્શનમય	સ્વાદ્વાદર્શનમય
૩૦૩	૧૩		

૩૦૪	૧૪	અસૂચા	અસૂચા
૩૦૬	૪	પરિચય	પરિચય
૩૦૬	૧૩	ધતુરો	ધતુરો
૩૦૭	૧૫	સધાય	સધાય
૩૦૮	૧૧	કૂતરની	કૂતરની
૩૧૪	૪	ભવઈ	ભવાઈ
૩૧૫	૨૫	શ્રેષ્ઠ	શ્રેષ્ઠ
૩૧૬	૨	અવ કાન્તિના	અવકાન્તિની
૩૧૯	૩	હવાહલ	હલાહલ
૩૨૩	૨	મુખનાં	મુખનાં
૩૨૫	૧૩	વર્ષા એ	વર્ષાએ
૩૩૧	૧૭	નિશ્ચય	નિશ્ચય
૩૩૫	૫	અવલોકે વામાં છે	અવલોકવામાં આવે છે.
૩૨૬	૬	પોતાને	પોતાને
૩૩૬	૨૯	આત્મવતત્વાદિ	આત્મવતત્વાદિ
૩૪૫	૨૪	પ્રાતિ	પ્રીતિ
૩૫૧	૧	સાથે	સાથે
૩૫૧	૨૮	આન્તરથી	આન્તરથી
૩૫૨	૬	આન્તરદૃષ્ટિ	આન્તરદૃષ્ટિ
૩૫૨	૧૯	આન્તરદૃષ્ટિ	આન્તરદૃષ્ટિ
૩૫૭	૧૫	આત્માનુભવ	આત્માનુભવ
૩૫૮	૩	યાશ્યો	યાશ્યો
૩૭૦	૮	કીર્તિ	કીર્તિ
૩૭૦	૯	મૂર્તિ	મૂર્તિ
૩૭૧	૫	બન્ય	ધન્ય
૩૭૭	૭	મલીનતા	મલિનતા
૩૭૭	૧૪	નદિ	નદી

૩૬૧ ૫
૩૬૨ ૨૫
૩૬૬ ૭
૪૦૦ ૨૭
૪૧૩ ૨
૪૧૩ ૧૩

વિષાવત
અહગો
ગોવિન્દ ભણે
તહેને
ઝેર ખૂરાથી
રહું સહુ ગાળજો

વિષાવત
અળગો
ગોવિન્દ ભણે
તહેને
ઝેરથી ખૂરા
રહું સહુ ગાળજો
આયુઃ
પડે છે ફેર જેનાથી

૪૧૭ ૧૨
૪૧૯ ૧૩
૪૨૧ ૨૬
૪૨૩ ૮
૪૨૪ ૮
૪૩૦ ૬
૪૩૦ ૨૪
૪૩૨ ૨૩
૪૩૪ ૧૧
૪૩૫ ૨
૪૪૦ ૨૩
૪૪૩ ૮
૪૪૪ ૩
૪૪૪ ૭
૪૪૭ ૪
૪૪૯ ૪
૪૪૯ ૧૬
૪૫૧ ૧૩
૪૫૨ ૨૦

પડે છે ફેરના જેનાથી
દાસના
સગ
નથા
પયાય
વાંધો
ઝળમગે
ગોટારે
ધરી
ધર
નહિ
સમાધિ
પખીનો
મુનજ
શીવ
એહવી
વીજળીનો,
પરિણામથી
અધ્યાત્મની શ્રદ્ધા

દાસનાં
સંગ
નથી
પર્યાય
વાંધો
ઝળમગે
ગોટારે
ધરી
ધર
નહી
સમાધિ
પંખીનો
મુનજ
શિવ
એહની
વિજળીનો.
પરીણામથી
ખરી અધ્યાત્મ
ની શ્રદ્ધા.
દેખ શું

૪૫૫,	૨	પાસે	પાસ
૪૬૫	૧૧-	સ્વધર્મિનુ	સ્વધર્મિનુ
૪૭૬	૧૮,	વૃત્તિના	વૃત્તિના
૪૮૨	૨૩-	યાગ્ય	યાગ્યા
૪૮૪:	૧૩	મહેલાદહથી ન્યારો	મહેલા દેહથી ન્યારો
૪૮૭	૧૦,	શેમે	મેમે
૪૯૮	૧૫	ન્યોતિરૂપ	ન્યોતિરૂપ
૪૯૮	૧૭	પૂર્ણાનન્દ	પૂર્ણાનન્દ
૫૦૨	૧	વિચાર્યા	વિચાર્યા
૫૦૨	૫	ભાસે	ભાસે,
૫૦૪	૨૪	તે	તે
૫૦૫	૧	સતાવાથી	સતાબ્યાથી
૫૦૫	૯	યાગ્યા	યાગ્યા
૫૦૫	૧૧	વિનતી	વિનતિ
૫૦૮	૭	દિશામા	દિશમા
૫૦૯	૪	શુભકર	શુભકર
૫૧૨	૧૭	હૃદય	હૃદય
૫૧૫	૧૫	કુ ખે	કુ ખી
૫૧૭	૨૩	તત્વ	તત્વ
૫૨૦	૧૯	ધારી	ધારો
૫૨૧	૪	એ	એ
૫૨૧	૧૫	સ્વાપ્ન	સ્વાપ્ન
૫૨૧	૧૮	સતત	સતત
૫૨૧	૨૫	ભાસો	ભાસો
૫૨૨	૨૧	પૂર્ણ	પૂર્ણ
૫૨૫	૨૨	સાથે	સાથે
૫૨૬	૧૦	દષ્ટિ	દષ્ટિ

૫૨૭	૪	મોહકમો			
૫૨૭	૧૮	જીવે			
૫૨૮	૨	જીવની			
૫૨૮	૭	દ્રષ્ટિ			
૫૩૨	૨	

મોહકમો
જીવો
જીવન્ત
દૃષ્ટિ
દયાસિન્ધુ જય
જય અનગાર
જાની ધ્યાની
હિત કરનાર
સંગે,
અતિ
શિખાવો
સ્પર્શ્યા સ્પર્શ્ય
લેટયા
કુતરની
પિંગળે
કુકે
અંગાડીઈ
ફરી
મળી
ભાળવી
દ્રષ્ટિ
ધૈર્યે
નિમાસ્યતા
નિમ્નય
દષ્ટાન્ત
નામ
પ૪
કાર્યોમાં

૫૩૪	૧૪	સંગે			
૫૩૪	૨૨	અતી			
૫૩૫	૧૩	શીખાવો			
૫૩૮	૬	સ્પર્શ્યા સ્પર્શ્ય			
૫૪૧	૧૨	લેટયા			
૫૪૧	૨૫	કુતરની			
૫૪૪	૬	પિંગળે			
૫૪૫	૭	કુકે			
૫૪૬	૬	અંગાડીઈ			
૫૫૦	૧૪	ફરી			
૫૫૭	૨૧	મળી			
૫૫૬	૧	ભાળવી			
૫૬૩	૧૪	દ્રષ્ટિ			
૫૬૩	૧૫	ધૈર્યે			
૫૬૫	૪	નિમાસ્યતા			
૫૭૦	૧૪	નિમ્નય			
૫૭૧	૨૬	દષ્ટાન્ત			
૫૭૨	૩	નામ			
૫૭૭	૧૫	પ૪			
૫૭૮	૨૧	કાર્યોમાં			

૫૮૩	૪	ક્રશ્ય	હશ્ય
૫૮૩	૧૮	અચાહ	આધાહ
૫૮૪	૧૨	સમાધી	સમાધિ
૫૮૪	૧૫	પાખાણુ	પાખાહ
૫૮૪	૨૦	પ્રારબ્ધક	પ્રારબ્ધ
૫૮૫	૮	જપા	અજપા
૫૭૬	૫	રામાતુ જ	રામાતુજ
૫૮૮	૧૦	કૃપ્યાવર્ણી	કૃપ્ણાવર્ણી
૫૮૮	૨૦	તથ	તથા
૫૮૯	૧૭	હરીને	હરી
૫૮૯	૨૬	પારબ્ધ	પ્રારબ્ધ
૫૯૦	૨૪	પછીથીતે	પછીથી
૫૯૨	૨૨	ઝાલી	ઝાલી
૫૯૩	૨૩	પ્રેમીકુ	પ્રેમીકુ
૫૯૩	૧૭	ધૂલી	ધૂલી
૫૯૪	૧૯	રગ રગ વિષે	રગરગવિષે
૫૯૪	૨૭	ખ્યારા	ખ્યારી
૫૯૭	૨૧	અ હ તી	અહ તી
૫૯૯	૪	પ્રગટયામી	પ્રગટયાધી
૬૦૦	૨૭	દષ્ટિ	દષ્ટિ
૬૦૦	૨૮	નાદ્રિય તે	નાદ્રિયતે
૬૦૦	૨૮	વાન્ધયજનો	વાન્ધયજનો
૬૦૦	૨૯	જીર્ણ વયસ;	જીર્ણ વયસ:
૬૦૧	૩	યષ્ટિ	યષ્ટિ
૬૦૫	૩	પાડે	પાડે
૬૦૭	૧૨	દિવાના	દીવાના
૬૧૦	૯	અન્તરમા	અન્તરમા

શિષ્યોનું
તો.શું ધૂમના
બાચક બંદે

૬૧૩
૬૧૪

ક્ર. :
૨૦

શિષ્યોનું
તો.શું ધૂમના લાચક બંદે

કાચા

ફટ

કૃત્રિમ

ગજ સુકુમલ

જગતમાંહિ

સાત્વ કી

નેમનાથ

સાત્વિક

સાત્વિક

સમષ્ટિવ્યષ્ટિની

વિના શક

સદગુરુ

કૃત્રિમ

નજુરા

ગોપે

હૃતુઓ

ન

નિર્ધાર

પાતે

સદગુરુનો

કાકાપિક

પરીક્ષીએ

૬૭૪ પત્ર સુધી

૨૦

મિત્રતણ

કાચા

ફટ

કૃત્રિમ

ગજસુકુમાલ

થી જગમાં

સાત્વિકી

નેમનાથ

સાત્વિક

સાત્વિક

સમષ્ટિવ્યષ્ટિની

વિનાશક

સદગુરુ

કૃત્રિમ

નજુરા

ગોપવે

હૃતુઓ

ના

નિર્ધાર

પામે

સદગુરુનો

કાકાપિક

પરીક્ષીએ

૫૭ ઇત્યાદિ આંકડાને ઠેકાણે ૫૮

મિત્રતણ

૨૦

મિત્રતણ

૬૬૬	૨૪	ખીજતો	ખીજતો,
૬૭૬	૨૨૮	વધતુ	વધતુ
૬૮૮	૩	વૃદ્ધયષ્ટિ	વૃદ્ધયષ્ટિ
૬૭૦	૭	ન	ના
૬૭૭	૧૦	શ્રેષ્ઠ	શ્રેષ્ઠ
૬૭૪	૨૫	મદગુણી	મદગુણી
૬૭૬	૧	મસ્તાવિક	મસ્તાવિક
૬૮૭	૬	દીર્ઘદ્રષ્ટિ	દીર્ઘદ્રષ્ટિ
૬૮૮	૨૮	૧૪૭	૧૪૬
૬૮૬	૨	૧૪૮	૧૪૭
૬૯૧	૧૨	અન્તર્યે	અન્તર્યે
૬૯૩	૧૫	એક્ય	એક્ય
૬૯૪	૨૦	શુસ્તિ	શુક્તિ
૬૯૫	૪	મને	મન
૬૯૬	૧૦	૧૧	૧૨
૬૯૬	૨૪	આત્મ	આત્મા
૭૦૫	૮	દ્રષ્ટિએ	દ્રષ્ટિએ
૭૦૬	૨૧	દ્રષ્ટિના	દ્રષ્ટિનાં.
૭૦૮	૭	ગુજરાત	ગુજરાત
૭૦૮	૧૬	શોભે	શોભે
૭૧૦	૧૦	તારા	તારા
૭૧૨	૨૩	લાગી	લાગી
૭૧૬	૧	અ:	અદે
૭૧૯	૧	અનુભવ	અનુભવ
૭૧૬	૧૨	અર્થ	અર્થ
૭૨૪	૯	પુર્ણાગર	પુર્ણાગર
૭૨૫	૪	મદાય	મદાય

૭૨૬	૧	સવે	સવે
૭૨૬	૨૦	આત્મ જ્ઞાનિયો	આત્મજ્ઞાનિયો
૭૨૭	૨૫	૨૧	૧૨
૭૨૮	૨૫	÷	૩
૭૩૧	૧૨	બની શિષ્ય	બનીને શિષ્ય
૭૩૧	૨૬	ઉલરાઉ	ઉલરાઈ
૭૩૫	૧૭	ક્યારા	ક્યારી
૭૪૨	૧૬	કરે	કટો-
૭૪૭	૨	સિવ	શિવ
૭૪૮	૨૪	ધર્મ	ધર્મ
૭૫૧	૧૮	સવે	સર્વે
૭૫૬	૧૨	જીવ	જીવે
૭૫૮	૬	સમખ્યાં	સમખ્યાં
૭૫૯	૨૨	જા-યા	જાગ્યા
૭૬૪	૬	સુધયું	સુધયું
૭૬૮	૫	÷	૧
૭૬૮	૬	+	૨
૭૬૮	૧૩	૪	૩
૭૭૩	૨૫	હિસા	હિંસા
૭૮૭	૩	ધારકો	ધારકો
૭૯૨	૧૬	આપશે	આવશે
૭૯૩	૧૬	સાથે	સાથે
૭૯૩	૨૧	સ્વપ્નની	સ્વપ્નની
૭૯૪	૬	શ્રીમદ્	શ્રીમદ્
૭૯૫	૧૨	ચોખ્યો	ચોખ્યો
૭૯૫	૧૨	આત્માથકી	આત્માથકી
૭૯૫	૧૬	પરિક્ષા	પરીક્ષા
૭૯૬	૧૪	થતું	થતું

૮૦૦	૮	અતીસમ	અતિશય
૮૦૩	૧૦	દ્રષ્ટિ	દ્રષ્ટિ
૮૧૨	૧૪	નકાથી	નકામી
૮૧૨	૧૬	તું	ના
૮૧૩	૨૧	સામ્ર	શામ્ર
૮૧૪	૬	સદગુરૂ	સદગુરૂ
૮૧૪	૮	સાસનતણી	સાસનતણી
૮૧૬	૪	સદગુરૂ	સદગુરૂ
૮૧૬	૧	રૂપિ	ઋષિ
૮૧૬	૨	૮	૪
૮૨૩	૭	નશ્યો	નશ્યો
૮૨૪	૨૬	દોહાર	દોહાર
૮૨૭	૨૭	સંસરમા	સંસારમા
૮૨૮	૨	રૂપે	રૂપે
૮૩૦	૬	કૃત્રિમ	કૃત્રિમ
૮૩૧	૧૩	જુરૂ	જુરૂ
૮૩૧	૧૭	રૂપ	રૂપકટારી
૮૩૮	૧૩	અવશે	આવશે

ॐ હોં શ્રી રવિસાગર ગુરુમ્યો નમ

ૐ હોં શ્રી સુલસાગર ગુરુમ્યો નમ

ૐ અર્હ નમઃ

જનનપદ્ય સંગ્રહ.

ભાગ ૮ મો.

નિર્લેપ જ્ઞાની કર્મયોગી. 'ૐ'

જે જે પ્રમળે જે જાને તેમાં થકી મારજ ગ્રહ,
 સુખદુખના પડદા પડે તે બેધને ઉભો રહુ,
 પરિણામ પામ્યા વણુ શુભાશુભ સર્વને દેખુ ખરે,
 એ ભાવ અન્તર જાગતા સહેજે ધ્વનિયો નિરસરે ૧
 એ ભાવને આચારમાહી મૂકવો તે કર્મ (યોગ) છે,
 એ કર્મયોગી કર્મમાહી મત્ય શાશ્વત શર્મ છે,
 જે જે જાને કર્મો વડે મધ્યસ્થ થૈને દેખવુ,
 માક્ષી જનીને દેખતા નિજ શુદ્ધરૂપજ પેખવુ ૨
 જે જે જાને તે કર્મથી તે હુ નથી હુ તે નથી,
 અખડ એ ઉપયોગથી અનુભવ દશા અન્તર કથી,
 એ શુદ્ધ જ્ઞાને આત્મનો આનન્દ રસ વધતો ઘણો,
 શુદ્ધચિત્તિ અન્તર દેશમા યોગી રહે સોહામણો ૩

ૐ શાન્તિઃ ૩

જ્ઞાનમસ્તી.

(કબ્વાલિ.)

- મંત્ર છે જ્ઞાન મસ્તીમાં, નથી દુનિયા નથી હું તું;
 પ્રગટતી સુખની ઘેન જ, નથી આનન્દ વણ ખીબું. ૧
- ખન્યું અદ્વૈત આનન્દે, અલૌકિક દિવ્યતા ભાસે;
 અલખ ચૈતન્યમય જ્યોતિ, ક્યાએ શબ્દથી ક્યાંથી. ૨
- જગત્ને શી નિશાની દઉં, પ્રભુના તેજની સાચી;
 અરૂપી રૂપમાં ના'વે, કથાતું શબ્દથી તે નહિ. ૩
- અરે એ ધર્મ છે ન્યારો, અરે એ તેજ છે ન્યારું;
 અરે એ રૂપ છે ન્યારું, અરૂપી થઈ અરૂપી લે. ૪
- સ્વરોને વ્યંજનોથી તે, કરોડો મૈલ છે દૂરે;
 મુસાફર શબ્દ શાઓનો, અનુભવવણુ જતો થાકી. ૫
- ગ્રહેલી ન્યાય કોટીઓ, ઘણા એ વ્યાપ્તિના વાદો;
 મુસાફર તર્કના થાક્યા, નિરંજન માર્ગ છે બુદ્ધો. ૬
- વિવાદોના નથી ઝગડા, નથી જ્યાં ચિત્ત ચંચલતા;
 જગત્ની દૃષ્ટિથી જૂઠું, અખંડાનન્દથી રસિયું. ૭
- અચલ એ બ્રહ્મ છે તત્ત્વ જ, નથી એ તેજની અવધિ;
 પ્રભુ સર્વજ્ઞના શબ્દે, દિશા દેખાય છે તેની. ૮
- અહા! કોઈ પૂર્ણ સંસ્કારી, અહા! કોઈ પૂર્વ સંસ્કારી;
 અનુભવથી લહે ગાંખી, ચિદાનન્દી સ્વયં દેખે. ૯
- અહો જ્યાં ઉંઘવું જૂઠું, અહો જ્યાં જાગવું જૂઠું;
 અહો જ્યાં જીવવું જૂઠું, અહો જ્યાં મૃત્યુ છે જૂઠું. ૧૦
- અહો એ જ્ઞાનમસ્તીમાં, કરીને પાન અમૃતનું;
 બુદ્ધચબ્ધિ શુદ્ધ ઉપયોગે, અમર આનન્દમય થાવું. ૧૧

ૐ શાન્તિઃ ૩

૮ પ્રસુમક્ત. ૭

(કબ્જાલિ)

નથી બે આસુડા પાડ્યા, કરેલા દોષને માટે,
 નથી રાયો પ્રભુ માટે, પ્રભુનો ભક્ત તો ક્યાથી ૧
 પ્રભુની પ્રાર્થના કરતો, જીવોની પ્રાર્થના હરતો,
 જીવો પર બહુ કડ્ડણા નહિ, કડ્ડણા કર ! પ્રભુને કહે. ૨
 પ્રભુને શીર્ષ ઝૂકાવે, જીવોનાં શીર્ષ ઉડાવે,
 ભલુ કરજે ! પ્રભુને કહે, જીવોનું તો ખુર કરતો. ૩
 ક્ષમાને આપ ! પ્રભુને કહે, ક્ષમા કરતો નથી કોની,
 શરણ ભાગે પ્રભુનું ને, જીવોને ના શરણ રાખે ૪
 પ્રભુને કહે હું ખો ટાળો ! જગતના હું ખ ના ટાળે,
 કરો ઉદ્ધાર પ્રભુને કહે, જગત ઉદ્ધાર નહીં કરતો ૫
 હુંવે નહિ અશ્રુઓ જગના, સદા નિજ સ્વાર્થમા રાખે,
 કરો સાફ પ્રભુને કહે, કરે નહીં અન્યનું સાફ. ૬
 નથી એવા પ્રભુ ભક્તો, પ્રભુના ભક્ત છે બૂઢા,
 રહી સૌધાત રગાઇ, પ્રભુના ભક્તની ભક્તે ૭
 પ્રભુના સદ્ગુણો સેવે, પ્રભુના ભક્ત તે સાચા,
 બુદ્ધચર્ચિ ભક્તની ભક્તિ, રહે છાની નહીં ક્યારે ૮

ભાવાર્થ—જે મનુષ્યે એકાન્તમા પ્રભુનું અરણ્ય કરીને પોતાના દોષોનો પશ્ચાત્તાપ કરીને બે અશ્રુઓ પાડ્યા નથી અને જે પ્રભુની પ્રાપ્તિ માટે ખગ જીવના પ્રેમથી રાયો નથી, તે પ્રભુનો ભક્ત હોઇ શકતો નથી જે પ્રભુની પ્રાર્થના કરે છે પણ ગરીબો પોતાની પ્રાર્થના કરે છે તેના સામું જોતો નથી અને પ્રાર્થનાનો ત્યાગ કરે છે તે ક્યાથી પ્રભુનો ભક્ત હોઇ શકે ? પ્રભુને કહે છે કે હું પ્રભો ! તું મારા પર કડ્ડણા કર, અને પોતે તો અન્ય જીવોપર કડ્ડણા કરતો નથી તે પ્રભુનો ભક્ત શી રીતે બની શકે ? જે પ્રભુને શીર્ષ ઝૂકાવે છે, પણ અન્ય જીવોના મન્ત્રક હેદ છે તેમજ પ્રભુને કહે છે કે તું મ્હારું ભલુ કર, અને પોતે તો અન્ય જીવોનું ખુર કરે છે તે પ્રભુનો ભક્ત ક્યાથી હોઇ શકે ? જે પ્રભુને પોતાના પાપોની ક્ષમા આપવાને કહે છે અને પોતે તો અન્ય જીવોને

દોષો—અપરાધો વગેરેની ક્ષમા આપતો નથી તેમજ પ્રભુને દુઃખો ટાળવા વિ-
ચિન્તિ કરે છે, પણ અન્ય જીવોનાં દુઃખો ટાળવા પ્રયત્ન કરતો નથી તે પ્રભુનો
ભક્ત શી રીતે ગણી શકાય ? ઇત્યાદિ.

પશ્ચાત્તાપ પૂર્વક પ્રભુ શોધ. ૐ

(ભૈરવી ગઝલ.)

તું પુછ્ય દિલમાં ઉતરીને રોધને પ્રભુને અરે,
જે જે કર્યું જીવન ધરી, આલોચ કર તેનો ખરે;
પસ્તાઇને જે આંખમાં, ગંગા અને જમના ભરી,
પાયે પડી પ્રભુ સેવ તેથી, ઝટ જશે સંકટ ટળી. ૧
જે જે કરે કાર્યો અરે, તેમાં પ્રભુ નહિ ભૂલવા,
સાક્ષી બનીને ચાલ, એ છે કર્મની સારી દવા;
તું શોધ સાચા જીગરથી નિજ આત્મને તેજે ભર્યો,
એ શોધવામાં હું નહીં ને, તું નહીં ભાવજ ધર્યો. ૨
તું વિનવ સાચા ભાવથી, પ્રભુને ખરા અદ્વૈતમાં,
સ્વાદ્વાદથી અદ્વૈતમાં, રહીને જીઓ નિજ દ્વૈતમાં;
બુદ્ધા થશે સૌ ભેદ, આ જગમાં રહ્યા ગંભીર તે,
બુદ્ધચર્ચિય જ્ઞાની જાણતો, જ્ઞાને અનુભવ ધી રતે. ૩

ભાવાર્થ—પ્રભુના ભક્ત અને આત્મદર્શનેચ્છક ભવ્ય! તું તારા હૃદ-
યમાં ઉતરીને અને વિનયમૂર્તિ બનીને ખરી જિજ્ઞાસાથી પ્રભુને રોધને ત્હારું
સાચું સ્વરૂપ શું છે તે પુછ્ય! જીંદગી ધારણ કરીને ત્હેં જે જે કૃત્યો કર્યા તેનો
ઉંડો આલોચ કર! અને ત્હેં જે જે પાપકર્મ કર્યા એવું લાગે તે સંબંધી
પશ્ચાત્તાપ કર અને જમણી આંખમાં જ્ઞાનરૂપયમુનાને વહેરાવ અને ડાબી આં-
ખમાં ભક્તિરૂપ ગંગાને વહાવ તથા હૃદયને એવી રીતે ખાલી કર કે જેથી
ત્હારી જીંદગીમાંથી પાપકર્મના કાળા ડાઘાઓ ભૂંસાઈ જાય. પાપકર્મનો પ-
શ્ચાત્તાપ કરીને માનસિક સૃષ્ટિમાં પ્રભુને પધરાવીને તેમને પગે લાગ અને તેમ-
ની સેવા કર કે જેથી સર્વ સંકટોને તરી જઈશ. જે જે કાર્યો કરે તેમાં ત્હારે
અનંતર્યામી પ્રભુને ભૂલવા ન જોઈએ. સર્વ કાર્યોમાં સાક્ષી બનીને ચાલ. ખરેખર
સાક્ષીભાવ તેજ રાગદ્વેષાહંવૃત્તિ આદિ કર્મોનો નાશ કરવાને સારી દવા છે.

જ્ઞાનથી ભરેલા એવા પોતાના આત્માને ગોધ, ખગ દિલથી તુ ગોધ કુ કે
જેવી ત્હને સમજતા મળે હુ અને તુ એવી વૃત્તિ ન્યા જાગે નહીં એવી
દયામા રહીને તુ પ્રભુને સોધ આત્મા વિના અન્ય ભામે નહીં એવા અદ્વૈત
ભાવમા રહીને માયા ભાવથી પ્રભુને વિનતિ કુ ઉપર્યુક્ત અદ્વૈતવ્યાધાદની
દષ્ટિથી રહીને કર્મ અને આત્મા એ જે ન્યા માથે છે એવા દ્વૈતમા રહેલા
પોતાને અદ્વૈતરૂપે દેખો આ પ્રમાણે પ્રભુની ભક્તિ કરીને આત્માને ગોધવાથી
ગુપ્ત ગભીર ભેદો પણ જ્ઞાનદષ્ટિથી ખુલા જણાવે ઈસાદિ—

મુસાફર.

(ગગ—ધીરાના પદનો)

મુસાફર અમે જગનારે, જોવા આવ્યા મન ગમતુ,
વણ ઘણું જોયું કે, તેમાં નહીં મન રમતુ મુસાફર
ગામો દેખ્યા ગાઉરો દેખ્યા, દેખ્યા દેશો દેશ,
પર્વત દેખ્યા આગર દેખ્યા, વિધવિધ મનુષ્ય વેધ,
તૃપ્તિ ન થાતી તેથી કે, હું રહે મન ભમતુ મુસાફર ૧
વૃત્તિના ઉછાળા ભારે, ભમવે ઠેરઠેર,
મોઢે મન મુઝાતુ ન્યા ત્યા, મિથ્યાત્વનું અન્ધેર,
અધાને પૂછે અન્ધાએ, દેખીને મન નથી શમતુ મુસાફર ૨
મુસાફરને પ્રતિગ્રાધ કયા, કયા મમતાને વૈર,
મુસાફરીમા આગળ વહેવું, ન્યાં છે અચલ શિવ શહેર,
મુસાફરોની આવે કે, આત્મવત્ નિત્ય રહે તુ મુસાફર ૩
પ્રભુથી પ્રેમ લગાવી પાકો, ઉપયોગે ઝટ ચાલ,
પગ્નિહો ઉપચર્ગો વેઠી, મમતા સુખમા મ્હાલ,
પ્રભુની પ્રાપ્તિ માટે કે, હુ જો પડે તે જામ તુ મુસાફર ૪
જુદારે આવો પ્રભુનું બેલા, મત્ય જતાવો પન્થ,
જેવો તેવો પણ હું ત્હામે, માયા જતાવો ચિદ્વચન્થ,
બુદ્ધિમાગર ચરણ કે, પ્રભુનું તુજ કીધું ગમતુ. મુસાફર. ૫

❧ પ્રભુ પ્રેમ ખુમારી. ❧

પ્રેમ ખુમારી ઓર પ્રભુ તુજ પ્રેમ ખુમારી ઓર,
 ન્યાઈ પ્રેમનું તોર, પ્રભુજી પ્રેમ ખુમારી ઓર.
 અટપટો પન્થ છે પ્રેમનોરે, ધડ પર શીર્ષ ન હોય,
 ખેદ ભેદ ભય જ્યાં નહીં રે, ઉલટી આંખો જોય. પ્રભુ ૧
 હું તું ભેદ રહે નહીં રે, જ્યાં સઘળું કુરખાન,
 મોહવાસના જ્યાં નહીં રે, લાગી રહે એક તાન. પ્રભુ ૨
 પ્રેમ પન્થ જૂલ્યા પડ્યા રે, ભટકે દુનિયા લોક,
 વિષયોમાં પ્રીતિ ધરી રે, પાડે ખોટી પોક. પ્રભુ ૩
 મૃત્યુ ન ભાસે પ્રેમમાંરે, આનન્દ રસ મન લીન,
 સ્વાર્થ મેલ જ્યાંના જરારે, દુઃખીયો વા નહીં દીન. પ્રભુ ૪
 તુંહિ તુંહિ તુંહિ સદારે, ધ્યાતા ધ્યેયતું એક,
 પ્રેમ સમાધિ તાનમાંરે, ઓર જાતની ટેક. પ્રભુ ૫
 પ્રેમ ખ્યાલો પીધા પછી રે, ચઢે ખુમારી ઓર,
 ઉતરે નહીં પાછી કદારે, જુદું તેનું કંઈ તોર. પ્રભુ ૬
 પ્રેમ તાન રસિયા સદારે, પ્રભો તુજ સન્તો જેહ;
 ખુદ્ધિસાગર શિવપુરીરે, પ્રાપ્તિ કારણ એહ. પ્રભુ ૭

ભાવાર્થ—હે પ્રભો ! તારા ઉપર લાગેલી પ્રેમની ખુમારી ઓર—અર્થાત્ જુદા પ્રકારની છે અને તારી સાથે લાગેલા પ્રેમનું તોર પણ આ દુનિયાના પ્રેમથી જુદા પ્રકારનું છે. હે પ્રભો પ્રેમનો અટપટો પન્થ છે. પ્રેમના પન્થમાં ચઢેલા જીવો મોહ મુંઝાધને સંસારસમુદ્રમાં તરંગોની પેઠે ઉપજે છે અને વિનશે છે. હે પ્રભો પ્રેમનો પન્થ દુનિયા જે કહે છે તેના કરતાં જુદા પ્રકારનો છે. હે પ્રભો ! તારા પ્રેમના પન્થમાં વિચરનારાઓના ધડપર શીર્ષ હોતું નથી એવું અનુભવવામાં આવે છે. હે પ્રભો ! તારા લેહિત્તર પ્રેમમાં ભય-ખેદ અને ભેદ વગેરેનું સ્વપ્ન પણ નથી. હે પ્રભો ! તારા પ્રેમમાં હું તું નો ભેદ રહેતો નથી, અને જ્યાં સઘળી જાતનો આત્મભોગ આપવામાં આવે છે તથા જ્યાં ઉલટી આંખે અર્થાત્ સંસારમાં જે આંખે દેખવામાં આવે છે, તેના કરતાં જુદા પ્રકારની આંખે દેખવામાં આવે છે એવા પ્રેમમાં સાંસારિક મોહવાસના રહેતી નથી અને ત્યાં એકતાનતા લાગી રહે છે અને તેથી રોમે રોમે આનન્દ બ્યાપી જાય છે, એવા પ્રેમથી હે પ્રભો ! હું તારી સાથે સંબંધ બાંધવા ઇચ્છું છું. ઇત્યાદિ.

—* આન્તરિક શુદ્ધપ્રેમ લગ્ન સાહિત્ય. *

પ્રભુની સાથે બાંધારે, પ્રેમનો સળધ સાથો,
 પ્રભુથી પ્રેમ જોડીરે, આનન્દરસમાહી રાથો—પ્રભુની૦ ૧
 ચાર લાવના ચોરી બાધી, વિવેક માંડવો સાર,
 સયમના લીલુડા વાગો, લક્ષિત ઘટ જ્યકાર,
 શ્રદ્ધાના તોરણ બાધીરે, મનમાહી બહુ માથો—પ્રભુની૦ ૧
 સમક્રિતના પિયરીયા ખ્યારા, વિવિધ ગીતો ગાય,
 શુભ પરિણુતિ સાહેલી વૃન્દો, આનન્દથી ઉલરાય,
 લાવથકી શૃંગારોરે, પહેરે લાવ નહિ કાચો—પ્રભુની૦ ૨
 લાવચરણ સાસરીયા આવ્યાં, ઉત્તમ જનજ લેઈ,
 આત્મપતિનુ લગ્નજ કરવા, અન્તરૂ લક્ષ્યને દેઈ,
 વાણત્રો વાગે ખ્યારા, અનહદ ધ્વનિ ફેઈ—પ્રભુની૦ ૩
 મલતલણી દુહલિ ગાગે, જેન્ડ ગીલ સુખકાર
 એક્ય લાવની વેદી આગળ, બેઠા બન્ને જ્યકાર,
 વર વહુ પરણેરે, ચાર ફેરા ફેરે ધારી—પ્રભુની૦ ૪
 નિ સગ દશાનો પહેલો ફેરો, બીજો સ્વાર્પણ ફેર,
 એકતાનનો ત્રીજો ફેરો, ચોથો અનુલવ દોર,
 પરણ્યા એમ બન્નેરે, અન્તરૂમા સુખકાગી—પ્રભુની૦ ૫
 આતમ તે પરમાતમ માથો, પ્રભુ ખરો દિલમાહી,
 લગ્ન ખરા મમતાના તેથી, અન્તરૂ દષ્ટિથી આહી,
 ખુદ્ધિસાગર સેવોગે, પ્રેમનો સળધ બાધી—પ્રભુની૦ ૬

—* આશીર્વાદ. *

(કવ્વાલી)

ફળે છે હો ફળે છે હો, પરાલાખા ઉઠ્યા ચપ્પો,
 મહન્તો દોરમા આવે, તદા આશી સ્વયસિદ્ધિ. ૧
 પરાલાખાજ આન્તરડી, નથી ખાલી કદિ ભતી,
 પરાના દેવી છે ચપ્પો, ઉઠે નાભિથકી તે તો. ૨

- મુનિવર દહેરમાં આવી, દિયે કુંટિ થકી આશી:
ફળે છે દેવતા પેઠે, અનુભવથી નિહાળ્યું એ. ૩
- વિનય સેવા ખરી લક્ષિત, ખરું સ્વાર્પણ ક્યારી તો;
ઉઠે છે દહેર નાભિથી, કરે છે કાર્યની સિદ્ધિ. ૪
- ખરી શ્રદ્ધા ખરી પ્રીતિ, હુકમ સર્વે ઉઠાવ્યાથી;
મુનિયો દેવની પેઠે, કરે છે કાર્ય મન ધાર્યું. ૫
- ખરી નિષ્કામની સેવા, કરે નહિ યાચના ક્યારે;
વખત આવે મળે ધૃષ્ટિયું, ઉઠે જો દહેર કુંટીથી. ૬
- શુભાશી: એજ છે સિદ્ધિ, પ્રભુના લક્ષતને મળતી;
ખુદ્ધચબ્ધિ સંતની આશી: મળે છે લક્ષતને ભાગ્યે. ૭

—❧: ફર્યા તો શું? રહ્યા તો શું? ❧—

(કવ્વાલિ.)

- ખરું ખોટું પરખવાની, હૃદય શક્તિ નથી ઝાઝી,
પય: પાણી સકલ સરખું, ફર્યા તો શું? રહ્યા તો શું? ૧
- પ્રભુ કહીને શુરને તો, વિરોધી થઈ વહો ન્યારું,
ભમાવ્યાથી ભમી જાતા, ફર્યા તો શું? રહ્યા તો શું? ૨
- કરિના કર્ણવત્ શ્રદ્ધા, પ્રસંગોપાત્ત ડગમગતી,
વિચારો સ્થિર નહિ રહેતા, ફર્યા તો શું? રહ્યા તો શું? ૩
- નથી સિદ્ધાન્તની સમિ, તથા ગોળીતણા ચવડા,
થએલા ગારના ખીલા, ફર્યા તો શું? રહ્યા તો શું? ૪
- ગ્રહણ ને ત્યાગ હેતુઓ, સ્વયં જાણો નહીં એકે,
મળે તેવા થઈ જાતા, ફર્યા તો શું? રહ્યા તો શું? ૫
- પરીક્ષા શક્તિમાં મીઠું, વહો છો ગાડરાં પેઠે,
વહો છો અન્ધની પેઠે, ફર્યા તો શું? રહ્યા તો શું? ૬
- ટકામાં સર્વ વસ્તુ જ્યાં, અનુયાયી જનો એવા,
હૃદયને કાનના કાચા, ફર્યા તો શું? રહ્યા તો શું? ૭
- અપેક્ષાઓ સમજતા ના, નથી ઉપકારની કિમ્મત,
શુદ્ધોહી કૃતઘ્નીઓ, ફર્યા તો શું? રહ્યા તો શું? ૮

રહી ના શુદ્ધ પ્રીતિ જ્યા, રહી ના શુદ્ધ ભક્તિ જ્યા,
હરાયા ઢારના જેવા, કર્યા તો શુ ? રહ્યા તો શુ ? ૯
મદા નહિ એકનિષ્ઠા જ્યા, ફરી જતા વદી વચનો,
પ્રમાણિકતા નથી પૂરી, કર્યા તો શુ ? રહ્યા તો શુ ? ૧૦
હૃદયનો પ્રેમ નહિ આહિ, હૃદયભક્તો નથી એ તો,
પુદ્ગલબિંદુ મન્ત ભક્તોની, છુપાવી ના છુપે ભક્તિ ૧૧

—ૐ સદા તું હું સદા હું તું. ૐ—

(કબાલી)

પરસ્પર પ્રેમના રંગે, ખરખર ચિત્ત રંગાયાં,
ઉછળતા ચિત્ત દેખ્યાથી, સદા હું તુ મદા તુ હું. ૧
મળ્યું છે ચિત્તથી ચિત્તજ, નથી જ્યાં મૃત્યુની પરવા,
વિશુદ્ધપ્રેમસાગરમા, સદા હું તુ મદા તુ હું ૨
પરસ્પર ચિત્ત રંગાયા, થતા મયમ પરસ્પરમા,
ઉઠે છે તારમા તારો, સદા હું તુ મદા તુ હું ૩
સમાતુ તુજ સૌ મુજમા, મમાતુ તુજમા મુજ સૌ,
મદા એવું બન્યું રહેતું, સદા હું તુ મદા તુ હું ૪
મદા સબધ એવો જ્યા, વિશુદ્ધજ્ઞાનપ્રીતિ ત્યા,
પુદ્ગલબિંદુદિવ્ય મળધે, મદા હું તુ સદા તુ હું ૫

ભાવાર્થ—પરસ્પર વિશુદ્ધપ્રેમે જ્યા ચિત્ત રંગાયા છે, ત્યા એક બીજા-
ને નિરીક્ષનાથી હર્ષોત્સાહસત્ત્વગવડે પરસ્પર ચિત્ત ઉછળે છે આવા દિવ્ય વિશુ-
દ્ધ પ્રેમથી રંગાયવા આત્માઓમા તુ તે હું પોતેજ હું અને હું તે તુ હું અર્થાત્
કાયાની ભિન્નતાએ ભિન્નપણ દેખાય છે, પણ આન્તઃકિંદ્રિયાએ તો તુ તે હું
અને હું તે તુ હું એવો મદા દલભર ગહે છે તે દિ દિ ટળતો નથી આના વિ-
શુદ્ધ પ્રેમસાગરમા ચિત્તથી ચિત્ત મળેલું હોય છે અને જ્યા મૃત્યુની પરવા નથી
એવો તુ તે તુ અને તુ તે હું એવો દલ પ્રેમભર સબધ બને છે એક બી-
જાનું ચિત્ત પરસ્પર એક બીજામા રંગાયતું રહે છે અને પરસ્પર વિશુદ્ધ પ્રેમ
તાનના મોમે પરસ્પર એકબીજાના ચિત્તમા મયમ થાય છે અને એકતા ૬

દયમાં જે વિચાર તારો ઉઠે છે તેજ અન્યના હૃદયમાં વિચારતારો ઉઠે છે એવા વિશુદ્ધાત્મ સંબંધમાં સદા હું તે તું અને તું તે હું એવું રહ્યા કરે છે. વિશુદ્ધ પ્રેમના ઉચ્ચ સંબંધે ત્હાં તે સર્વ મારામાં સમાઈ જાય છે અને માં તે સર્વ તારામાં સમાય છે અર્થાત્ મારા તારાનો ભેદ રહેતો નથી એવી પરસ્પર દશા અનુભવાય છે અને એવું બાહ્યમાં વિવેક પ્રેમજ્ઞાન યોગે બની રહે છે. વિશુદ્ધ જ્ઞાનથી થનાર વિશુદ્ધ પ્રેમનો સંબંધ પરસ્પર એવો બન્યો રહે છે. એવા શુદ્ધ પ્રેમથી ગુરૂ અને શિષ્ય સંબંધ પૂજક અને પૂજ્ય સંબંધ આદિ જે સંબંધો થાય છે, તે સંબંધે આત્મિક સુખનો માર્ગ પ્રમટ થાય છે.

ધર્મ સાહિત્ય કવિતા દેવી. ૐ

(કવ્વાલિ.)

- થઈ તું સન્તના કૂળે, સદા આનન્દમાં ઝૂલે;
રહી તું સન્તના દીલે, અનુભવ જ્યોતથી ખીલે. ૧
- નયનથી દેખતાં વેગે, હૃદયમાંહી રમી જાતી;
સમાવી દીલના તાપો, સ્વયં શોભાવતી જ્ઞાતિ. ૨
- નયનનાં અશ્રુને દહુવે, હૃદયના શોકને ધુવે;
સદા આનન્દરસ રોળે, મધુરાં ગાનને બોલે. ૩
- અહો ત્હેં કાળજી વિંધ્યું, પલકમાં ચિત્તને ચિંધ્યું;
ગમે નહિ તુજ વણુ ઘડીએ, પદે મનડું સદા ધરીએ. ૪
- રસીલી ચિત્તની ઝહાલી, સજ્યોના ઠાઠ ત્હેં ઠાલી;
કદિ ના ચિત્તથી ખસતી, હસાવે ભાવમાં હસતી. ૫
- ભુલાવ્યું ભાન દુનિયાનું, કરી ચારી સદા ત્હારી;
મતિ સારી થઈ મારી, રહી નહિ ચિત્તથી ન્યારી. ૬
- ઉછાળે છે હૃદય ભારી, અદૌકિક ગ્રન્થ રહેનારી;
વિચરનારી મહીવિષે, રૂપાળી જ્ઞાનીને દીસે. ૭
- હમેશાં જ્ઞાનીને ખ્યારી, સમાધિ સુખ કરનારી;
સદાનું ઐક્ય કરનારી, હૃદયમાં સુખ ભરનારી. ૮
- મધુરાં હાર્દ દેખાડે, અનુભવ પ્રેમમાં પાડે;
જરા ના તુજ વણુ ચાલે, અમારા ચિત્તમાં મ્હાલે. ૯

ઘણું તહારા વિષે રમતો, સદા તુજ ક્ષેત્રમાં લમતો,
અનુભવ જ્ઞાન દેનારી, જગત ઉપકાર કરનારી ૧૦
નવુ જીવન લહુ આબુ, હૃદયમાં ઘ્રણ પદ લાબુ,
ખુદયબિધ ધર્મની કયારી, લહુ સાહિત્ય ધરનારી. ૧૧

શ્રુતદેવીને.

(કબ્જાલિ)

પદો તહારા મદા પૂજુ, અવજ્ઞા ભીતિથી ધૂળુ,
મદા સેવક બન્યો તારો, કૃપા લાવી ગણો મહારો ૧
લલી પૂજા કરૂ તહારી, હૃદય મૂર્તિ બની મહારી,
હૃદયને ઠારનારી તુ, ઉપાધિ ટાળનારી તુ ૨
તહને દેખે સકલ રોમો, ખડા થાતા હૃદય હરે,
હૃદયમા વામ કરવાથી, અનુભવ વૃદ્ધિયો વરે. ૩
તહને સેવે મળી શાન્તિ, તહને મેવે ટળી બ્રાન્તિ,
થયુ અદ્વૈત આનન્દે, પડુ ના દૈતના કન્દે ૪
અહો તુ પ્રાણથી ખ્યારી, જહી તુજપર સહુવારી,
અલયનિ ખેદ ધરનારી, સહુજ આનન્દ કરનારી ૫
સદા મશ્ગુલ થયો તુજમાં, અનન્ય પ્રેમ છે તુજમા,
સદા ઐ મન્ત્રથી ધ્યાવુ, સ્મરણમા તેજને લાવુ ૬
ધરે તુ ઘ્રણલીપીને, નિરક્ષર લાવ ાપીને,
સદાની શાન્તિ કબ્જારી, હૃદયક્ષેત્રે વિચરનારી, ૭
સહુજ અમ્યક્ત્વ દેનારી, મધુરા બોલ કહેનારી,
યર્ધ પ્રત્યક્ષ તુ દેવી, હૃદયથી મહે તને મેવી ૮
અનુપમ વર્ણુ ધરનારી, કરી તહારી લલી ચારી,
અનુપમ ધર્મની કયારી, ધરી પ્રીતિ મદા તહારી ૯
સદાનો તુજ પૂજારી, ખુમારી આખતો ન્યાગી,
ઉલટ આખે મહુ દેખુ, અલખનિજ વ્યક્તિને પેખુ ૧૦

સદાની બ્રહ્મ ખુમારી, ચઢી તે નહિ ઉતરનારી;
બુદ્ધચબ્ધિ હર્ષ કલ્લોલે, સ્તવે શ્રુતદેવતા બોલે. ૧૧

❖❖❖ શાસ્ત્ર મુસાફરો. ❖❖❖

મુસાફર શાસ્ત્રના કેઈ, ગયા આગળ અમારાથી;
રહ્યા પાછળ મુસાફર કેઈ, વહે સાથે મુસાફર કેઈ. ૧

પ્રદેશો શાસ્ત્રના ઝાઝા, વિવિધ વિષયો નિરખવાના;
અનુભવદષ્ટિ અનુસારે, વિચારે ભેદ તરતમતા. ૨

રૂચિ ભેદે પડે ભેદો, મતાન્તર બહુ પડે તેમાં;
અનુભવ સર્વના બુદ્ધા, નિવેડો નહિ થતો કેમે. ૩

અનેકાન્તે બુદ્ધે જેઓ, અપેક્ષાઓ હૃદય ધારી;
અપેક્ષાએ સકલ સમજી, લડે નહિ તે મુસાફરથી. ૪

વિવિધદષ્ટિ થકી બેચું, વિવિધ જાતિ પથિકોએ;
અપેક્ષાએ સહુમાં લેઈ, વહે છે આગળે જલ્દી. ૫

રહ્યા પાછળ અમારાથી, નથી દેખ્યું નથી બેચું;
નથી વિશ્વાસ તેઓનો, અમારું માનતા જૂઠું. ૬

અમારા પર અરૂચિથી, કહ્યું નહિ માનતા સાચું;
પ્રદેશો શાસ્ત્રના દેખે, પછીથી સત્યને માને. ૭

ઘણા પસ્તાય પાછળથી, અમારું સત્ય વિસ્તારે;
અનુયાયી બની સાચા, જનોને ભૂલથી વારે. ૮

મુસાફર શાસ્ત્રના થઈને, અનુભવમાં પ્રવેશે તો;
અનુભવના મુસાફર થૈ, કદાચહ સહુ તજે જ્ઞાને. ૯

નિહાળ્યું ના પ્રથમ જે જે, નિહાળે છે પછી તે તે;
અનુભવ દેશમાં પેસી, અનુભવ શાન્તિને પામે. ૧૦

જગતમાં સહુ મુસાફર છે, અમારા સર્વ બન્ધુઓ;
બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મપન્થીઓ, સમજશે એ કહ્યું સાચું. ૧૧

અનુયાયી થયો તો શું. ૭

(કબ્બાલિ)

- અમારો ભાવ જાણે ના, અમારું દિલ જાણે ના,
નહીં જાણે સમય કૃત્યો, અનુયાયી થયો તો શુ ? ૧
- નથી શ્રદ્ધા ખરી ખેડી, પ્રમાણિકતા નથી આવી,
હૃદય પ્રેમી નથી પૂરો, અનુયાયી થયો તો શુ ? ૨
- હૃદયમા સ્વાર્થના ચિત્રો, ખરી વખતે ખમ્મે આઘો,
વહે ગાડરપ્રવાહે રે, અનુયાયી થયો તો શુ ? ૩
- સમજતો આશયોને ના, વિવેકે ના કરે કાર્યો,
જગતના ધધમા દોડે, અનુયાયી થયો તો શુ ? ૪
- વહે ગાડર પ્રવાહે ને, અમજતો ના કરે તે તે,
હૃદય જૂઠું વચન જૂઠું, અનુયાયી થયો તો શુ ? ૫
- નથી ન્યા ટેકની વૃત્તિ, ઘડીમા નવ ધરે રંગો,
વિચારોના જ પરપોટા, અનુયાયી થયો તો શુ ? ૬
- જગતની લાજનો ઝીડો, જગતના મોરલી શબ્દે,
કરે છે નાચ નવ નવ રે, અનુયાયી થયો તો શુ ? ૭
- ભવાયાની પરે ખોલે, હરાયાની પરે ચાલે,
અલગીયાની પરે વહુતો, અનુયાયી થયો તો શુ ? ૮
- અહો વન રોઝની પેઠે, કુદ્દેકુદા કરે ન્યા ત્યાં,
હૃદય મત્કાર નહીં પૂરો, અનુયાયી થયો તો શુ ? ૯
- નથી ખહુમાન ને ભક્તિ, પ્રતિજ્ઞાથી ફરી જાવે,
નથી કિમ્મત મજ્યાની કંઈ, અનુયાયી થયો તો શુ ? ૧૦
- જગતની દોડમા દોડે, વિચારે નહીં કંઈ છુ શુ ?
- હૃદયની શુદ્ધિ નહિ જેની, અનુયાયી થયો તો શુ ? ૧૧
- અનુયાયી જગત વિરલા, ખરા જે જ્ઞાનથી થાતા,
બુદ્ધચન્ધિ શુદ્ધપ્રીતિથી, અનુયાયી બને માયા ૧૨

❧ “ આર્યક્ષેત્ર. ” ❧

(રાગ ધીરાના પદનો.)

આર્યક્ષેત્ર ઉચું રે મહાવીર પ્રભુ જોલે,
ક્ષેત્ર ગુણો ઝાઝા રે આવે નહીં કોઈ તોલે;
ધર્મ યોગ્યતા આર્ય ક્ષેત્રમાં, ધર્મખીજ ધરનાર,
સકલ દેશમાં આર્ય દેશની, શોભા અપરંપાર;
ગંગા આદિ નદીઓરે, પવિત્ર વહે મુંઘા મોલે. આર્ય. ૧
અનેક જાતનાં વૃક્ષો ઉગે, ઔષધિનો નહીં પાર,
પંખીઓ કલ્લોલ કરે બહુ, શોભે સરોવરોંસાર;
વગડામાં મૃગના ટોળાં રે, રમે મળી ટોળે ટોળે. આર્ય. ૨
પર્વત ઉંચા શોભે જ્યાં ત્યાં, કરતા નભથી વાત,
શુક્રમાં યોગીઓ રહેતા, બ્રહ્મ જીવે સાક્ષાત્;
સન્યાસી સાધુ ખાવા રે, ધ્યાન ધરી પ્રભુ જોળે. આર્ય. ૩
ધર્મતણાં જે જે ખીજે છે, તે છે, અહીંયાં સર્વ,
સાત્વિક ગુણનાં ખીજે અહીંયાં, દયાદિ ખર્વ છેદે ગર્વ;
ચારિત્ર યોગ્ય ભૂમિરે, પાપ પંક રગદોળે. આર્ય. ૪
આતિથ્ય સત્કારે ઉંચો, સદાચારનું ધામ,
અનન્ત તીર્થકરની ભૂમિ, પ્રાતઃ સ્મરણીય નામ;
જ્ઞાનીઓ ઘણા જન્મ્યા રે, સર્વને જણાવું ઢોલે. આર્ય. ૫
ખીસ્કોલીઓ ધરમાં રમતી, કરે કબુતર ગાન,
દયાતણો આ દેશ ખરો છે, ધર્મ સંસ્કારોની ખાણ;
સ્થાવર જંગમ તીર્થો રે, ધર્મે જગ હીંચોળે. આર્ય. ૬
શુભ લેશ્યા સ્કંધો અહીંયાં છે, સત્ત્વ ગુણાદિક તત્ત્વ,
તત્ત્વો માંહી સલ્ય સમાયું, આવિ: તિરોભાવ સત્ત્વ;
બુદ્ધિસાગર આર્યો રે, રહે ધર્મ તેજ તોરે. આર્ય. ૭

❧ સ્મરણમાં છે સ્મરણમાં છે. ❧

(કવ્વાલિ)

ભણાવ્યો તહે ગણાવ્યો તહે, હૃદયના પ્રેમને આપ્યો,
 જીગર વિશ્વામને આપ્યો, સ્મરણમાં છે સ્મરણમાં છે ૧
 અમૃત્ય સ્નેહનો સ્નેહી, હૃદયરસ રેડિયો દિલમાં,
 સમર્પ્યું શુભ સર્વે તહે, સ્મરણમાં છે સ્મરણમાં છે ૨
 પ્રતિક્ષણ આપવા માટે, નથી એકે ખરી વસ્તુ,
 પ્રતિ બદલો વૃણાતો નહિ, સ્મરણમાં છે સ્મરણમાં છે ૩
 સ્મૃતિપટ મૂર્તિ આલેખી, અમોને કે શિખવતી તે,
 પરિવર્તન કરે કે કે, સ્મરણમાં છે સ્મરણમાં છે ૪
 જણાવે કે રહી મૌને, રહી મૌનજ હૃદય ગ્રહતુ,
 બધુ આ સૂક્ષ્મ બ્રહ્માડે, સ્મરણમાં છે સ્મરણમાં છે ૫
 મિલાવ્યો તાર તારોથી, જણાતુ તે હજી સધણુ,
 નથી વ્યવધાન અન્તરૂમાં, સ્મરણમાં છે સ્મરણમાં છે ૬
 ઉછળતુ દિલ એ કહેતુ, સહાયી થા સહાયી થા,
 બુદ્ધચબ્ધ ભક્તિ રંગે એ, સ્મરણમાં છે સ્મરણમાં છે ૭

❧ પ્રિયપ્રભુને મળવાની વિજ્ઞાતિ. ❧

જાલા પ્રભુ બેલા મળો નિર્ધારી,
 લેશો જશ્તી ઉગારી જાલા
 વિરહ ખમાતો ના હવે તારો, ક્ષણ ક્ષણ છે સ્મૃતિ તારી,
 જેવો તેવો પણ દાસ તમારો, ઉદ્ધરશો મુખકારી—જાલા ૧
 તુજ વિરહે ક્ષણ લાખો વરસસમ, ગ્રાહુ ન અન્ય મોહારિ,
 પ્રાણપ્રભુ વિભુ અન્તર્યામી, અકળ કળા છે અપારી—જાલા ૨
 દયાસિધુ કહેવાતો જગમાં, ચઢ હવે મુજ જાગી,
 દામ ન બેસે સેવક તારે, છે મહિમા તુજ ભારી—જાલા ૩
 હુ માશુ તે મુજને આપો, તેમા શુ બલિહારી,
 માઆ વણ સહેજે જે આપો, ત્યાછેશોભા તમારી—જાલા ૪

તુજ વણુ ખીજું શું હું ઈચ્છું, તુજ પ્રાપ્તિ સુખકારી;
 હું તું નો જ્યાં ભેદ રહે ના, મળવું એ રીત સારી—ઠાલા ૫
 જ્યારે ત્યારે પણ તું મળવાનો, એકરૂપતા ધારી;
 ટળવળાવે કેમ મહુને તું, મળ પ્રભુ આવારી—ઠાલા ૬
 ઠેલા મોઠાની વાત છોડી દઈ, થા પ્રત્યક્ષ જીતારિ;
 બુદ્ધિસાગર શરણુ તમારું, નિશ્ચય કરી તુજ યારી—ઠાલા ૭

જગતનો પૂજારી.

(રાગ ધીરાના પદનો.)

હુનિયાનો પૂજારી રે, હુનિયાના ગુણો ચિત્ત ધરું;
 પ્રભુરૂપ હુનિયારે, જીવોની સાથે પ્રેમ કરું—હુનિયા.
 પ્રભુરૂપ હુનિયાના જીવો, સત્તાએ સહુ હોય;
 સત્તાએ જિન છે સૌ જીવો, સંગ્રહ નયથી જોય;
 અન્તરૂના સુવિચારે રે, ભવોદ્ધિ સહેજે તરું—હુનિયા ૧
 સર્વ જીવોનું ભણું ઈચ્છવું, પહેલી પૂજા એહ;
 સર્વ જીવો છે મુજ આતમસમ, અનન્ત ગુણગણ એહ;
 એવી ખીજી પૂજારે, ભિન્ન ભાવ સહુ સંહરું—હુનિયા ૨
 હુનિયા તે હું હું તે હુનિયા, એકમેક સૌ જ્યોત;
 જીવો હું ને પ્રભુ બ્રહ્મ છે, એક સરીખો ઉદ્યોત;
 ત્રીજી પૂજા કરતારે, સમાધિએ સંચરું—હુનિયા ૩
 સદ્વિચારો આચરણામાં, પ્રગટપણે દેખાઓ;
 ચારિત્ર્ય સહુમાંહિ ખીલો, દોષો સહુ દૂર જાઓ;
 ચોથી જગની પૂજારે, કરી નિત્યાનન્દે ઠરું—હુનિયા ૪
 પ્રભુમાં જેવું તેવું મુજમાં, મુજમાં તે જગમાંહી;
 ક્ષાયિક ભાવે અનન્ત ઋદ્ધિ, પ્રગટો વીર્યેત્સાહે;
 બુદ્ધિસાગરપૂજારે, પંચમી શિવપદ વરું—હુનિયા ૫

સહી જા મન કરી મોટું.

(કવ્વાલિ)

- ઉપાધિયો કરી દેવે, સતાવ્યો ને તપાવ્યો હો,
કર્ચુ તે ના કર્ચુ માની, સહી જા મન કરી મોટું. ૧
- પરિષદ જે થયા કર્મે, પરિતાપો થયા જે જે,
ક્ષમા શાન્તિ હૃદય લાવી, સહી જા મન કરી મોટું ૨
- કરી જે દુર્જને નિન્દા, હજી તાજી સ્મૃતિ પટમા,
ભુસાવી દે અરે તેને, સહી જા મન કરી મોટું ૩
- પ્રતિબદ્ધો કુટુંબોનો, ઘણી લેવા કરી ઇચ્છા,
નથી તેથી ખરી શાન્તિ, સહી જા મન કરી મોટું ૪
- કરે આક્ષેપ દુષ્ટો જે, હૃદયના મર્મને વિધે,
ઉપેક્ષા લાવીને જાને, સહી જા મન કરી મોટું ૫
- ગરીબાઈ અમીરીમા, ફકીરીમા સહન કરવું,
સહનતા મિષ્ટ છે દહાણું, સહી જા મન કરી મોટું. ૬
- વિપક્ષીઓ ત્હને ખૂરો, કહે તે લાવ નહિ મનમા,
પ્રભુ મહાવીરને ધ્યાઈ, સહી જા મન કરી મોટું ૭
- ઘણા દુ ખો ત્હને દીધાં, કમાણી પૂર્વ લવની તે,
ગણીને શાન્તતા લાવી, સહી જા મન કરી મોટું ૮
- મહનતા શૂરની શોભા, સહનતા સન્તની શોભા,
બુદ્ધયગ્ધિ ભક્ત પૂરો થૈ, સહી જા મન કરી મોટું ૯

॥ અમર પુણ્ય સંવાદ. ॥

- પુણ્ય અમરની વાતડી, મુષ્ણતા હોય વિવેક,
સત્ય તત્ત્વ સમજ્યા પડી, વધતી સાચી નેક ૧

અમર—મનોહર પુણ્ય મોવેડ, ખિન્નુ મુજ દિલ ખિલવતુ તુ,
અમારા ભાગ્ય તુ પ્રગટયુ, અહો તાજી ખરી શોભા ૨

મધુરો રસ પાવે છે, ઘણો આનન્દ આપે છે;
સુગંધી બહુ પ્રસારે છે, ઘણી તૃપ્તિ સમર્પે છે. ૩

પુષ્પ—અરે ભોળા ભ્રમર બ્રાન્તે, મધુરાં વેણુ એ ખોલે,
અમારી કારમી શોભા, પલકમાં નષ્ટ થાનારી. ૪
જતી કરમાઈ પાંખડીઓ, પડી જાવું પલકભરમાં;
સુગંધ જ એક ક્ષણ ભરની, ત્હને ત્યાં તૃપ્તિ છે બ્રાન્તે. ૫
ઉપરનો રંગ ક્ષણમાંડી, ફરી જાવે ટળી જાતો;
ઉપરના રંગના મોઢે, જગત ભૂદયું લહે દુઃખો. ૬

ભ્રમર—હૃદયના પ્રાણ પુષ્પજ તું, મનોહર મિષ્ટ રસ ભરીયું;
ભલે હો કારમી શોભા, તથાપિ પ્રેમ છે તુજમાં. ૭
પલકમાં નષ્ટ થાવાનું, થતું કુદ્રતથકી એતો;
મહત્તા તું લહે મુજથી, ભલે કરમાય તોપણ શું ? ૮
ઉપરના રંગને ગંધે, સમર્પ્યો પ્રાણ મોંઘેરો;
જીવન મરવું ભલે થાઓ, લગી તુજપર સદા લગની. ૯
મળે આનન્દ રસ તુજથી, અતઃ તારાવિષે મોહો;
નથી પરવા જ પ્રાણોની, સદા તુજ રસ ભલો સ્વાદું. ૧૦

પુષ્પ—અરે ગુંજારવો મીઠા, નથી મીઠું હૃદય ત્હારું;
ધરે છે સ્વાર્થની પ્રીતિ, વ્યભિચારી અનાચારી. ૧૧
ઘડીમાં અન્ય પુષ્પે તું, ઉડીને બેસતો વેગે;
મળે રસ જ્યાંય ત્યાં જાતો, વહી શું શબ્દ લોભાવે. ૧૨
સ્વતઃ મારી મહત્તા છે, નથી તુજથી જરા વધતી;
અસંતોષે જીવન ગાળે, હરાયા ઢોરની પેઠે. ૧૩
ઉપર કાળા બહિરૂ કાળા, સદા ગુણ ગુણ કરનારા;
સમર્પ્યો પ્રાણ નહીં ત્હારો, યથા જલ સંગમાં મીને. ૧૪
નથી લગની ખરી લાગી, રહી છે પ્રાણની પરવા;
નિરસ પુષ્પે નહીં બેસે, નિરસ થાતાં ઉવેબે છે. ૧૫
મળે આનન્દ રસ જ્યાં ત્યાં, ઉડી જાતો ધરી પરવા;
શિખવતો પાઠ સ્વાર્થીનો, પ્રમાણિક્તા નથી તુજમાં. ૧૬

નથી ત્યાં શુદ્ધ પ્રીતિની, જરા પણ ગન્ધ ત્યા શુ છે ?
 હૃદય પ્રેમી નથી તુ તો, વિષય પ્રેમી વ્યલિચારી ૧૭
 ખિલેલા અગ કરમાતાં, ખિલેલો રસ ટળી જતા,
 હૃદય ત્હારે થતુ ન્યારે, વનેચર સગને છોડે. ૧૮
 અરે ચો કાળ વાયુની, પ્રખર જાપટ થકી પડતા,
 ઉડીને તુ જતો આવો, સમર્પ્યા પ્રાણ લે પાછા ૧૯
 અહો તુજ પ્રેમના વચનો, સકલ જૂઠા પરીક્ષામાં,
 વિષયરસ પ્રેમના સ્વાદુ, દુરાચારી વિષય મૂઢા ૨૦
 મળે રસ ત્યા સુધી બહાલી, કહીને પ્રેમ દાખવતા,
 પછીથી ભાગતા હરે, અદીકજ સુખકુ તહેતુ ૨૧
 નથી તુ પ્રેમનો પન્થી, બચાવે સ્વાર્થથી પ્રાણો,
 ક્ષણિક આનન્દનો મગી, ખરે તુ સુખ નહિ પામે. ૨૨
 ધરે છે ચન્દ્ર પર પ્રીતિ, ચકોરજ પ્રાણ આપીને,
 બપૈયો મેઘની સાથે, ધરે છે પ્રેમ નિષાથી ૨૩
 નથી પત્નીવ્રતી તુ તો, ક્ષણિક આનન્દનો સ્વાર્થી,
 કર્યો છે ન્યાય તવ કર્મે, કરી કાળા વહનવાળો ૨૪
 સદા આનન્દ ત્યા રહેતો, કરી લે શોધ તેની તુ,
 ધરીને શુદ્ધ પ્રીતિનુ, ખરી તુ એક ધર નિષા ૨૫
 ક્ષણિક મકરદમાહી તુ, અરે તુ સુખતો મોહે,
 અખ ડાનન્દ રમ લરિયુ, ખરે તુ પુષ્પ સમન્વયો ના ૨૬
 ક્ષણિક રમને ક્ષણિક ગધે, મમર્ષે પ્રાણ તે મૂર્ખા,
 પરમ પ્રીતિ વિના પ્રાણો, મમર્ષાતા નથી જગમા ૨૭
 ક્ષણિક પ્રેમી ક્ષણિક સગી, ક્ષણિક વચની બ્રમર થા ના,
 કહી તે શિખ માનીને, પ્રત્યુત્તર દે વિચારીને ૨૮
 બ્રમર—ખરી પ્રીતિ ખરી નીતિ, ખરી નિષા જણાવી ત્હે,
 વ્યલિચારી અનાચારી, જણાવી ભૂલ સુધારી ૨૯
 ઉપરના ઉપની પ્રીતિ, ખરી ના જણાવી નિત્યે,
 ખરે રસ્તો સુઝાડ્યો ત્હે, વિષય પ્રીતિ ત્યજવી ત્હે. ૩૦

સહજ આનન્દ રસ પુષ્પે; જણાવી શુદ્ધ પ્રીતિ ત્હેં;
 પ્રમાણિકતા પઠાવી ત્હે, થયો પત્નીવતી ટેકી. ૩૧
 ભ્રમરને પુષ્પની ચર્ચા, ખરી અધ્યાત્મમાં જાણો;
 ખુદ્ધચળિ પુષ્પ અન્તરમાં, ભ્રમર ચેતન જણાવ્યો એ. ૩૨

નગુરા.

(વેલા વેગે આવો રે—એ રાગ.

ગુરના જ્ઞાન હીનારે, અહંકારમાંહી લીનારે, નગુરા નરકે જાવશેહોજી
 નથી રે જેના માથે ગુર ગુણવાન્ ગુર....૧
 ગુરદ્રોહી પાપીરે નિન્દાના કીડા થાવતાજી
 વિષામાંહી ઉપજી લહે ઘણાં દુઃખ ગુર....૨
 કુતર્કે ઘણા કરતારે; આડા અવળા ફરતારે; ધર્મને નાખે ખાડમાંહોજી,
 પડતા તે તો નરકની ખાણ મઝાર ગુર....૩
 પૈસાના અર્થી પૂરારે; કામિનીસંગ શૂરારે; લોહિને પાડે જાળમાંહોજી,
 નાસ્તિક મતિ ધર્મ જોણુ નરનાર.... ગુર....૪
 સાધુની કરે નિન્દારે; નારીનાપર પ્રીતારે; ગુરથી રહે વેગળાહોજી,
 શ્વાનની પેઠે એહું ચાટય ખાનાર.... ગુર....૫
 ગુરને નહીં ગણતારે; મન માન્યું બડબડતારે; પિધેલા જેવા લાગતાહોજી,
 ઘડી ઘડીમાંહી જોલીને ફરી જાય ગુર....૬
 હોળીના જેવા રાજારે; ગણે ન ગુરની માઝારે; લજબ્યા નહીં લાજતાહોજી,
 ખાતાં ડાંગો જેવા હરાયાં ઢોર ગુર....૭
 વિશ્વાસઘાતી લુંડારે; કૃતક્રી બૂંડા ગુંડારે; મીઠા જોલા ઢાંગીયાહોજી,
 નથી એના ભાગ્યમાં ધર્મનું નાવ ગુર....૮
 ખટપટીયા ખેટા પ્રેમીરે; ખુંઠા કુંઠા નેમીરે; અનીતિના તે આખલાહોજી,
 ગરબડિયા ચંચલ મનના કુલકતો ગણાય ગુર....૯
 છિદ્ધર પેટ ધારીરે; જે વ્યસનોના અવતારીરે; અજ્ઞાની ફૂડાદિલનાહોજી,
 ગુરના સામા થતા લોપીને જે આણુ ગુર....૧૦

શુરની સેવા ખ્યાગીરે, શ્રદ્ધા નીતિ મારીરે, શુરના ભક્તો શોભતા
 બુદ્ધિસાગર સદશુરતારણુહાર, વધે એની માઝારે ત્રણ ભુવનનો રાજારે
 પ્રભુ એની સાદ્યમાં હોત શુર.. ૧૧

❧ ગણું તેને હૃદય પ્યારા. ❧

(કવચાલિ)

- અમાગી બહુ અપેક્ષાઓ, સમજતા આશયો ખેચી,
 પ્રસંગે જે કચ્યુ તેની, ગણું તેને હૃદય પ્યારા ૧
- નયોની બહુ અપેક્ષાએ, અમારા આશયો સાચા,
 યથા જાણ્યુ જણાવે જે, ગણું તેને હૃદય પ્યારા ૨
- જિનાગમના અનુમારે, જણાવેલું જણાવે જે,
 વિરોધીભાવને ટાળે, ગણું તેને હૃદય પ્યારા ૩
- હૃદય પેસી હૃદય ભાવો, હૃદયમાંહિ ઉતારે જે,
 ધરે નહિ ચિત્તમા ધૃધ્ધિ, ગણું તેને હૃદય પ્યારા ૪
- જાને મહાથી અનુયાયી, રહી માથે કરે કાર્યો,
 વિચારે સામ્ય આચારે, ગણું તેને હૃદય પ્યારા ૫
- હૃદયથી મેળ મેળવતો, વહે છનવતણા પન્થે,
 અપેક્ષા જાણુ ધર્મથી, ગણું તેને હૃદય પ્યારા ૬
- રચેલા ગદ્યપદોમાં, ઘણા આશય રહ્યા જાણે,
 બુદ્ધચણ્ધિ મન્તના ભક્તો, ગણું તેને હૃદય પ્યારા ૭

❧ શઠની સફળિ. ❧

- શઠની મગ નહાગી, ભજનમાં ભગ પડાવે ભારી.
 ચચલતા કરનારી, ભજનમાં, શઠની
- ઠાક પેઠ દોપો જુએરે, વિક્રધા કુચલી ક્યારી,
 ખાય તેનું બહુ ખોદતોરે, છબ વૂઠે વહનાગી ભજનમાં. ૧
- હઠકાયા દુનર પરેરે, વૃત્તિ ઠરે નહિ ઠારી,
 એઠા ત્યા ઉચાટ કરાવે, તોફાને ચિત્ત ધારી. ભજનમાં ૨

નિન્દા ત્યજે ના કોઈની રે, પર પંચાતો હજારી;
 હાંસે સાધુસન્ત પજવતો, દે નહિ જપવા જરારી. લજનમાં. ૩
 માથાકૂટ કરે ઘણીરે, રાહુપરે દુઃખકારી;
 સન્તજનોને એહ પનોતી, ભાવી ભય કરનારી. લજનમાં. ૪
 હો હા ઉપાધિ કરેરે, ધાડ પરે વિકરાળી;
 આડું અવળું બોલીનેરે, કોધ કરાંવે વિકારી. લજનમાં. ૫
 શઠ માથે નહિ શિંગડારે, લક્ષણ જોશો વિચારી;
 બુદ્ધિસાગર ચેતી ચાલો, સ્થિરતા સુખ પૂજારી. લજનમાં ૬

જૈન.

પ્રભુ શ્રી વીરના પન્થે, જીતંતો દોષ જે વહે તો;
 કષાયો જીતવા યતંતો, ખરો તે જૈન કહેવાતો. ૧
 જીનેશ્વર જ્ઞાન શ્રદ્ધાથી, યથાશક્તિ જીતે અંશે;
 અહો જે દોષને યત્ને, અપેક્ષાએજ જૈન જ તે. ૨
 ધરે શ્રદ્ધા ખરી ભક્તિ, અવિરત ભાવને ધારે;
 પ્રભુનો સત્ય પૂજારી, ખરો તે જૈન કહેવાતો. ૩
 ધરે વિરતિપણું અંશે, ધરે વિરતિત્વ સર્વાંશે;
 યથાશક્તિ વ્રતો પાળે, ખરો તે જૈન કહેવાતો. ૪
 જગત્ ઉપકાર કરનારો, જગત્નાં દુઃખ હરનારો;
 દયામાં ભાગ લેનારો, ખરો તે જૈન કહેવાતો. ૫
 ધરે સ્વાદ્રાદદષ્ટિને, અપેક્ષા સત્ય ગ્રહનારો;
 નહીં નિરપેક્ષ થાનારો, ખરો તે જૈન કહેવાતો. ૬
 ગુણાનુરાગ ધરનારો, નયોને બહુ સમજનારો;
 પ્રભુ સિદ્ધાન્ત ભણનારો, ખરો તે જૈન કહેવાતો. ૭
 ખરાને જે ખરું જાણે, કુતર્કો ચિત્ત નહિ આણે;
 કદાગ્રહપક્ષ નહિ તાણે, ખરો તે જૈન કહેવાતો. ૮
 ગુણોથી જૈન છે દુનિયા, પ્રભુ મહાવીરના બોધે;
 બુદ્ધચરિત્રસદ્ગુરૂ સંગી, ખરો તે જૈન કહેવાતો. ૯

❧ લેખિની. ❧

આહા દિલ શાન્તિ કરનાગી, ત્હારી જગમાલિ ખલિહારી,	
જ્ય લેખિની દિલ ખ્યારી, મનના ભાવો ચિતરનાગી,	
ત્હારાથી લેખે જે લખીયુ, તેમા શક્તિ અપારી,	
જગત્ જનને નાચ નચાવે, મહાકાલી અવતારી	આહા ૧
પ્રદાણી રૂદ્રાણી શક્તિ, ઘેડી જગત્ હલાવે,	
તુ રૂડી જગને ધુલવે, તુડી સુખ ખતાવે	આહા ૨
તુજ બિન્દુથી સ્રષ્ટિ બનતી, લેખકની સહચારી,	
કાળા ધોળા કરનારી તુ, નિમિત્ત પામી ભાગી	આહા ૩
હસ્ત વિષે રમતી ભમતીને, થાતી પત્ર વિહારી,	
મનને ગમતી શાહી જમતી, કગતી પડિત ચારી	આહા ૪
તોપો બધુકથી ના થાતુ, જે શમશેરની ધારી,	
તે થાતુ તાગથી ક્ષણમા, એવી તુજ હુશિયારી	આહા ૫
નવ રસની રેલછેલામા, સહાય તુ કરનાગી,	
સાની હાથે શોભે સાગી, પૂન્યપણ ધરનારી	આહા ૬
કર અશુદ્ધિએ તુજને ઝાડી, ગ્રન્થ લખ્યા જયકારી,	
બુદ્ધિમાગર મગલમાલા, જગમાહી ભરનાગી	આહા ૭

❧ રાધા અને કૃષ્ણ. ❧

(ગગાતટ તપોનનમાંજે બની રચના ભારી—એ રાગ)

રાધા કૃષ્ણની જોડીરે, ગ્હી સુજ આત્મવિષે
શુદ્ધ ચેતન જાનેરે, અન્તરુમાહી દિએ.

માખી

અમ્મ ખ્ય પ્રદેશી આતમા, કૃષ્ણકુન્દિ કહેવાય,
શુદ્ધચેતના ગધિકા, ગોપિકા મોહાય,
સ્વાભાવિક જોડીરે, મળે શુદ્ધ પ્રેમે ખગી. રાધા-૧
દર્મ હજે તે કાગ્જે, કાળો કૃષ્ણ ગણાય
અનહુદ નાદની મોગ્લી, મધુગી મધુગી વાય.
અન્તર વૃત્તિ ગોપીઓરે, સદુ સ્થિરતાને ધરે રાધા -૨.

રાધા આતમ સૃષ્ટિની, જનની સમ કહેવાય;
 પિતા અન્તર્ સૃષ્ટિનો, શુદ્ધાતમ વખણાય;
 એક રૂપે છે બન્નેરે, પુરૂષ સ્ત્રી નામ વરે. રાધા.-૩

રાધામાં હરિને જુઓ, હરિમાં રાધા બેશ;
 એક બીજાના ધ્યાનમાં, આનન્દ હોય હમેશ.
 દ્વૈતભાવના ધ્યાનેરે, આરંભમાં ચિત્ત ઠરે રાધા.-૪

હરિ ભજતાં રાધા ભજી, હરિમાં રાધા હોય;
 રાધા ભજતાં હરિ ભજ્યા, રાધામાં હરિ જોય.
 શુદ્ધ પ્રેમને ધ્યાનેરે, અદ્વૈત એ ભાવ ખરે. રાધા.-૫

રાધા હરિ સંબંધથી, પરમ પ્રભુ પ્રગટાય;
 સિદ્ધ બુદ્ધ પરમાત્મા, કર્માતીત સુખદાય.
 સિદ્ધસ્થાન અચ્યુતરે, જ્યોતિમાંહિ જ્યોતિ મળે. રાધા.-૬

સ્વામી સેવક ભાવ નહિ, આતમ વિજ્ઞ ગણાય;
 વ્યાપક જોયો જાણથી, સાદિ અનન્ત સદાય.
 અક્ષરાતીત સ્વામીરે, ચિદાનન્દ પૂર્ણ રહે. રાધા.-૭

જ્યોતે જ્યોત જણાય છે, ગુરૂગમમાં છે જ્યોત;
 રાધા હરિ ગુરૂમાં રહ્યા, ગુરૂ સેવે ઉઘોત.
 બુદ્ધિસાગર પ્રેમેરે, રાધા હરિ ભક્તિ મળે. રાધા.-૮

॥ હજી નહિ પ્રેમ તુજમાંહી ॥

કબાલિ.

ભણ્યો તો શું ગણ્યો તો શું, ઘણી ભાષા શિખ્યો તો શું ?
 ગુણાનુરાગ નહિ આવ્યો, હજી નહિ પ્રેમ તુજમાંહી. ૧

ઘડીમાં પ્રેમના ચાળા, કરે છે સ્વાર્થ સંબંધે;
 ઘડીમાંહી જતો ભૂલી, હજી નહિ પ્રેમ તુજમાંહી. ૨

સલામો બહુ કરે ઝૂકી, પડે પગમાં વિનય લાવી;
 મળે તેવો થઈ જાતો, હજી નહિ પ્રેમ તુજમાંહી. ૩

હયો લાનુ કહે કાકો, જણાવે કર્મ જ વૃષ્ટિ,	
દિયે ના દીલડુ સાક્ષી, હજી નહિ પ્રેમ તુજમાહી	૪
થયા ને સ્વાર્થ સખધો, થયા અજ્ઞાનથી મેળો,	
ક્ષણિક એ વિજળી જેવા, હજી નહિ પ્રેમ તુજમાંહી.	૫
પ્રથમ પ્રેમ વણુ લક્ષિત, ગુરુ વા દેવની નહીં છે,	
ચહે ના આખને આંખો, હજી નહિ પ્રેમ તુજમાહી	૬
જતો ભૂલી જતા ફરે, મળે તો પ્રેમ દેખાડે,	
અહો વ્યવહાર જાળવવા, હજી નહિ પ્રેમ તુજમાંહી.	૭
ખરી પ્રીતિ વિના કહેણી, કદિ ના ગહેણીમા આવે,	
પ્રતિજ્ઞાઓ ટળે કીધી, હજી નહિ પ્રેમ તુજમાંહી	૮
ટકે છે ધર્મ પ્રીતિથી, ટકે છે ટેક પ્રીતિથી,	
ગમ પ્રીતિ ગયુ સર્વે, હજી નહિ પ્રેમ તુજમાહી.	૯
ખરો છે પ્રેમ જાળકમા, ખરો છે પ્રેમ ચોગીમા,	
જીવે છે પ્રેમથી શ્રદ્ધા, હજી નહિ પ્રેમ તુજમાહી	૧૦
ધતો નહિ પ્રેમ ને માહી, વળે નહિ જીવ તે માહી,	
બુદ્ધચિન્ધ શુદ્ધ પ્રીતિથી, પ્રભુનુ રૂપ મળવાનુ	૧૧

❧ મઠીને ભિન્ન ના થાશે. ❧

કવ્વાલિ

મળ્યા તો હો મળી જાણો, હજારો મકટો મહીને,	
વિચારીને વિચારો એ, મળીને ભિન્ન ના થાશે.	૧
પટે ને દષ્ટિમા ભેદો, પટે આચારમા ભેદો,	
ડગી ઝટ ચિત્તને મોટું, મળીને ભિન્ન ના થાશે	૨
વિચારો બહુ કરો પૂર્વે, મળ્યા પહેલા ઘણી વેળા,	
તદ્દને સ્વાર્થ મળધો, મળીને ભિન્ન ના થાશે.	૩
પટે ને ચિત્તમા આગ્રી, મળ્યા પછુ નહિ મળે સાડ,	
બહે આગળ ચરો ભાવે, મળીને ભિન્ન ના થાશે.	૪

- મળ્યા જે અજ્ઞતા યોગે, મળ્યા જે મોહના યોગે;
મળ્યા તે નહિ મળ્યા જાણે, મળીને લિજ્ઞ ના થાશે. ૫
- વપુથી મેળ ના સાચા, નથી એ મેળ હસ્તોથી;
હૃદયના શુદ્ધ સંબંધે, મળીને લિજ્ઞ ના થાશે. ૬
- વપુમાં શસ્ત્ર લોંકાતાં, વપુનો નાશ પણ થાતાં;
સહજ એ ધર્મ સંબંધે, મળીને લિજ્ઞ ના થાશે. ૭
- નયોની બહુ અપેક્ષાએ, મળાતું સુવિચારોથી;
મળાતું નય અપેક્ષાએ, મળીને લિજ્ઞ ના થાશે. ૮
- મળ્યા પૂર્વે સહુ સાથે, મળો છો સર્વની સાથે;
વિચારી સ્યાદ્વાદે એ, મળીને લિજ્ઞ ના થાશે. ૯
- નથી ખાલી મળ્યા વળુ કંઈ, હજી મળશે સહુ સાથે;
અનુભવ જેય જ્ઞાને એ, મળીને લિજ્ઞ ના થાશે. ૧૦
- મળી વ્યાપક બન્યા સૌથી, ગ્રહણ વા ત્યાગવાનું શું ?
અહો એ જ્ઞાનને જેયે, મળીને લિજ્ઞ ના થાશે. ૧૧
- અનુભવ જ્ઞાનીના ઘટમાં, મળ્યાના લેદ સૌ જાણે;
ખુદ્ધયખિંધ સન્ત લોકો એ, મળ્યા મળતા મળી રહેશે. ૧૨
- ૐ શાન્તિ:

❖❖❖ સ્વતંત્ર સત્ય. ❖❖❖

કવ્વાલિ.

- ભલે સામા પડો મહારા, કરો ઉશ્કેરણી ઝાઝી;
તમારાથી થશે ના કંઈ, વિચારો ખૂબ ફેલાશે. ૧
- વહેલા મુખથી શબ્દો, જગત્ પરથી ભુંસાશે ના;
પ્રગટશે ચોગણા જોરે, વહેલા શબ્દ દાખતાં. ૨
- પરાના જોશથી શબ્દો, વહેલા નહીં ટળે ક્યારે;
જગત્માં ખૂબ ફેલાશે, ઘરોઘર ખૂબ વંચાશે. ૩
- મનાઈના હુકમ થાતાં, હૃદયને વાણીમાં રહેશે;
હૃદયમાં પેસશે સૌના, કરે ટીકા વધારે તે. ૪

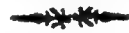
વિચારોની થતા સામા, ખખર પડશે જગતને તો,
 પરીક્ષા સાક્ષરો કરશે, થશે રક્ષણ વિચારોનું. ૫
 રચેલા ગ્રન્થ જીવતા, હૃદયના બોધને દેશે,
 મિનારાની પરે ઉભા, રહીને સત્યને કહેશે ૬
 વિચારોની અસર થાતી, જગતની સ્થૂલ ભૂમિમાં,
 વહેલા શબ્દની તેવી, અસર થાતી બની રહેશે. ૭
 હશે શક્તિ વિચારોમાં, સ્વયં તે તો ટકી રહેશે,
 રહે નિર્માણ નહીં ક્યારે, કરે રક્ષણ તથાપિ એ. ૮
 અદેખાઈ થકી ટીકા, કરે ચર્ચા વળે ના કંઈ,
 જગત નહિ આધળું સર્વે, કહો તે માની લેવાનું. ૯
 કદાપિ હાથે રાગે કૈંઈ, ખરાને માનતા ખોટું,
 ભલે જેના હશે ભાગ્યે, અરે તે તેજ લેવાના ૧૦
 ભવિષ્યદમા હશે જેઓ, અધિકારી વિચારોના,
 તદર્થે સૌ વિચારો એ, લખાયા ગ્રન્થમાં પ્રેમે ૧૧
 રૂચે તે માનશે લેશે, રૂચે ના તે થશે ફરે,
 શ્રુભાશયથી લખ્યું તેમા, અમોને દોષ છે કયાથી ૧૨
 ખુરે ત્યજવું ભલું પ્રહવું, જગતનો ન્યાય છે સાચો,
 ખુદ્ધચબ્ધિ સત્ય જગમાંહી, રૂપાન્તરથી પ્રગટ થાતું. ૧૩
 ॐ શાન્તિઃ

— થતો ના ડાઘલો ત્યાં તું. —

કવ્વાલિ

કુવાના દેડકા પેઠે, કરે છે માપ દરિયાનું,
 નથી ભણ્યું નથી જોયું, થતો ના ડાઘલો ત્યાં તું ૧
 પરીક્ષા પૂર્ણ ના જેની, જરા ના પહોંચતી ખુદ્ધિ,
 અનુભવ ન્યા નહીં ત્હારો, થતો ના ડાઘલો ત્યાં તું ૨
 કહું છું હું તથા આ છે, કહું છું તથા એ છે,
 રહું જે પાર ખુદ્ધિથી, થતો ના ડાઘલો ત્યાં તું ૩

ગમે તેની થતી ભૂલો, ગમે તેવા વિચારોમાં;
 નથી જ્યાં કાયદા પૂરા, થતો ના ડાહ્યલો ત્યાં તું. ૪
 વિચારી ચિત્ત થાકે જ્યાં, રહે આરો નહીં એકે;
 કરીને કલ્પના ભૂઠી, થતો ના ડાહ્યલો ત્યાં તું. ૫
 નથી પડતી સમજ પૂરી, અનેકાશય પ્રવૃત્તિમાં;
 ખુરી લાલચ હૃદય ધારી, થતો ના ડાહ્યલો ત્યાં તું. ૬
 રહ્યું જે શુભ લ્હારાથી, અધિકારી વિના તે તે;
 નથી જ્યાં તું અધિકારી, થતો ના ડાહ્યલો ત્યાં તું. ૭
 હૃદય પૂરે, નહીં સાક્ષી, રહ્યા જ્યાં આશયો ઝાઝા;
 હજી ત્યાં જ્ઞાનિયો મથતા, થતો ના ડાહ્યલો ત્યાં તું. ૮
 યથા દૃષ્ટિ તથા સૃષ્ટિ, ખરું સર્વજ્ઞને ભાસે;
 ખુદ્ધચબ્ધિ સત્યને કહેવું, વિજય છે સત્યનો અન્તે. ૯

૧૦૮ પ્રભુ તું છે પ્રભુ તું છે. ૧૦૯

કબ્વાલિ.

ગમે તેવા રૂપે તું છે, પુરેપૂરો નહીં ભાસે;
 તથાપિ ભાસ દિલમાંહી, પ્રભુ તું છે પ્રભુ તું છે. ૧
 થઈ લયલીન વિચારોમાં, જિગરથી શોધીને શોધ્યો;
 પરામાં ભાસતું એવું, પ્રભુ તું છે પ્રભુ તું છે. ૨
 અનુમાનો ઘણાં કીધાં, પ્રભો તુજ અસ્તિતામાંહી;
 હૃદયમાંહી થતી સ્કુરણા, પ્રભુ તું છે પ્રભુ તું છે. ૩
 અકલને ના કળી શકતો, અગમનો પાર ના પામું;
 જિગરનો તાર વાચક તો, પ્રભુ તું છે પ્રભુ તું છે. ૪
 અલખને ના લખી શકતો, અહો એ કોણ સંસ્કારે,
 થતી સ્પુરણા સ્વયં એવી, પ્રભુ તું છે પ્રભુ તું છે. ૫
 પ્રભુનો પૂર્ણ પૂજારી, અહો એ ના હૃદયમાંહી;
 પ્રભુના નામની રટના, પ્રભુ તું છે પ્રભુ તું છે. ૬

પ્રતીતિ પૂર્ણ થઈ ત્હારી, કથાતી વાણીથી ના તે,
બુદ્ધચન્ધિ ભક્તિના યોગે, પ્રભુ તુ છે પ્રભુ તુ છે ૭

શ્રી કથું તે કર ધરી શ્રદ્ધા. ૭

કન્વાલિ.

- ભલુ તેથી થશે મારૂં, હૃદયમાં સત્ય એ લાવી,
દલીલો વેગળે મૂકી, કથુ તે કર ધરી શ્રદ્ધા ૧
- નથી બુદ્ધિ મમજવાની, અધુના તુંજમા પૂરી,
પગીથી પૂર્ણ મમજાશે, કથુ તે કર ધરી શ્રદ્ધા ૨
- ભલામા હું સદા ત્હારા, હૃદયમા પૂર્ણ એ લાવી,
અખડાનન્દને અર્થે, કથુ તે કર ધરી શ્રદ્ધા. ૩
- અધુના યોગ્ય ના લાગે, પછીથી યોગ્ય તે ભાસે,
ગણી આજ્ઞા પ્રભુની એ, કથુ તે કર ધરી શ્રદ્ધા ૪
- અપેક્ષાઓ ઘણી રહી જ્યાં, કથતા પાર ના આવે,
હૃદયના પૂર્ણ પ્રેમે હો, કથુ તે કર ધરી શ્રદ્ધા ૫
- હંબુ તુ બાલબુદ્ધિથી, ગ્રહીશ ના આશયો પૂરા,
મદ્દા સૈનિકવત્ થઈને, કથુ તે કર ધરી શ્રદ્ધા ૬
- મદ્દાચારો વિષે આપ્તો, અધિકારે કથે છે મૌ,
ગણી તવ શ્રેયના માટે, કથુ તે કર ધરી શ્રદ્ધા ૭
- રૂએ ના જો ત્હને ત્હોયે, અલધ્યજ શબ્દને માની,
ધરી દાક્ષિણ્યતા મનમા, કથુ તે કર ધરી શ્રદ્ધા. ૮
- પડે તે દુ ખડાં મહીને, જગતમા એ ગણી જ્ઞાણ,
ધરીને ધૈર્ય મનમાણી, કથુ તે કર ધરી શ્રદ્ધા. ૯
- કરે મા જાણુડાને હો, દુક્રમ તેવો ઉઠાવે તે,
બુદ્ધચન્ધિ મદ્દશરૂપેમી, કથુ તે કર ધરી શ્રદ્ધા ૧૦

❧ વિચારોના બલથી આચાર પ્રવાહમાં ફેરફાર. ❧

રોળાવૃત.

- વહે નદીનું પૂર જોસથી જ્યાં બહુ વેગે,
થાય નદીનો પન્થ ત્યાંજ વારિ અતિરેકે. ૧
- બહુ જતા ઉભરાઈ વિચારો જનતાના જ્યાં,
પડે નવો આચાર ખરેખર ઉદ્ભવથી ત્યાં. ૨
- ક્યાં આચારો જેહ જગતમાં જ્યાં જ્યાં જાણો,
નવા વિચારો મૂળ હેતુ ત્યાં દિલમાં આણો. ૩
- ફરે નદીનો પટ ફરે છે શશીને બાનુ,
ફરે કોર્ટના ન્યાય* વાત ના જગમાં છાની. ૪
- દ્રવ્ય ક્ષેત્ર ને કાલ ભાવથી સહુ બદલાતું,
વિચારે આચાર ફરે જગમાં એ જણાતું. ૫
- આચારોના માત પિતા છે મૂળ વિચારો,
વિચારો ફરતાંજ ફરે છે મૂલાચારો. ૬
- રૂપાન્તર વિચાર અને આચારતાણું છે,
વિજ્ઞાની એ જ્ઞાનથકી એવુંજ ગણ્યું છે. ૭
- નદી પૂરનો જોસ રોકવો હુર્લભ જેવો,
બદલાતો આચાર, વિચારે ન્યાયજ તેવો. ૮
- દ્રવ્ય ક્ષેત્રને કાલ ભાવથી વસ્તુ ફરે છે,
જેનોનો સિદ્ધાંત સર્વમાં સત્ય ઠરે છે. ૯
- આચારો બદલાય વિચારો નવાજ પ્રગટે,
જાણે જ્ઞાની એહ કદિ ના સમતા વિધટે. ૧૦
- વૈજ્ઞાનિક આ યુગવિષે ફરતું સૌ ભાસે,
બુદ્ધિસાગર ઊત્કાન્તિ કમમાં સુવિલાસે. ૧૧

* ન્યાય કાયદાઓ કોર્ટના કાયદાઓ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને ભાવ પ્રમાણે ફર્યા કરે છે.

અમારા આત્મવત્ માનું.

કથાવિ.

- જગત્મા સર્વ જાતિયો, ગણાતિ ઉચ્ચ ને નીચી,
સુખી હુ ખી જનો સર્વે, અમારા આત્મવત્ માનું ૧
- ગમે તે દેશના લોકો, ગમે તે ધર્મના લોકો,
ભલે કાળા ભલે ગોરા, અમારા આત્મવત્ માનું ૨
- અમારા ધર્મમા સર્વે, નથી ઉચ્ચા નથી નીચા;
જીવો સરખા ગણીને સૌ, અમારા આત્મવત્ માનું. ૩
- મળો એકત્ર મહુ લેળા, વિચારો શ્રેયના તત્ત્વો,
પ્રભુના માર્ગ પન્થીઓ, અમારા આત્મવત્ માનું ૪
- અમારા ધર્મના ન્યાયે, જીવોનો ન્યાય છે સરખો,
સહુનો હક્ક છે સરખો, અમારા આત્મવત્ માનું. ૫
- અધિકારે ક્રિયા યોગે, પડે આચારથી લેહો,
રહેલા લેહમાં સૌને, અમારા આત્મવત્ માનું ૬
- અમારા ધર્મની જગમા, મહુ વણી અધિકારી,
ગમે તે નાતના જીવો, અમારા આત્મવત્ માનું. ૭
- પશુ પખી અને કીડા, સહુ સ્થાવર જીવો રહેમે,
કરે રક્ષા ત્યજી હિંસા, અમારા આત્મવત્ માનું. ૮
- પ્રભુ મહાવીરના બોધે, અમારી આખ ઉઘાડી,
બુદ્ધચન્ધિ દુનિયાને આ, અમારા આત્મવત્ માનું. ૯

સ્યાદ્વાદ સોહાય.

- અનેક નદિયો ન્હા મળે, તે દરિયો કહેવાય,
અનન્ત નય ભગી થકી, સ્યાદ્વાદ સોહાય. ૧
- અનેક વિચારો ન્હા રહે, અનેક વાદ સમાય,
પરં દર્શન જેમા ભળે, સ્યાદ્વાદ સોહાય. ૨

પરસ્પર વિરોધથી, જ્યાં ઝઘડા બહુ થાય;	
સમે વિરોધો જ્યાં સહુ, સ્યાદ્રાદ સોહાય.	૩
એકાન્તે બહુડન અને, મહુડન નહિ જ્યાં થાય;	
અનેકાન્ત નયવાદથી, સ્યાદ્રાદ સોહાય.	૪
સાપેક્ષે બહુડન અને, મહુડન જ્યાં કહેવાય;	
અનેક નયના મેળથી, સ્યાદ્રાદ સોહાય.	૫
એક વસ્તુમાં વસ્તુતઃ અનન્ત ધર્મ વર્તાય;	
અનન્ત નયની દૃષ્ટિથી, સ્યાદ્રાદ સોહાય.	૬
એકાન્તે વ્યવહાર વા, નિશ્ચય ગ્રહો ન જાય;	
ઉત્સર્ગ અપવાદથી, સ્યાદ્રાદ સોહાય.	૭
ઉપાદાન નિમિત્તમાં, સાપેક્ષા સુખદાય;	
વસ્તુ વસ્તુપણે ગ્રહે, સ્યાદ્રાદ સોહાય.	૮
પરિણુમતું સમ્યક્પણે, વેદાદિક સમુદાય;	
બુદ્ધિસાગર ધર્મમાં, સ્યાદ્રાદ સોહાય.	૯

ૐ શાન્તિઃ ૩

❧ બન્યો એવો બની રહેજે. ❧

કબ્બાલિ.

કર્તું સ્વાર્પણ પ્રતિજ્ઞાથી, જરા ના લેદને રાખ્યો;	
હૃદયના પ્રેમથી લાવે, બન્યો એવો બની રહેજે.	૧
ઘણી છે ઘાટિયો વચ્ચે, ઉલંઘી આગળે જાવું;	
સ્મરીને ઐક્ય અન્તરમાં, બન્યો એવો બની રહેજે.	૨
પડ્યા જે પન્થમાં કાંટા, કરી દૂરે ચલો આગે;	
દઉં આશીઃ મઝાની એ, બન્યો એવો બની રહેજે.	૩
સમુત્કાન્તિ થશે તહારી, અમારી લાવના એ છે;	
વિશુદ્ધપ્રેમલક્ષિત એ, બન્યો એવો બની રહેજે.	૪
થશે ત્યાં વિઘ્નનું સ્વપ્નું, પડ્યાં વિઘ્નો થશે દૂર;	
અલેદિમેળના યોગે, બન્યો એવો બની રહેજે.	૫

થયો ત્યાગી હૃદય દેઈ, અહુવૃત્તિ કરી દૂરે,
 અહો અન્તર અપેક્ષાએ, બન્યો એવો બની રહેને ૬
 ભમાવ્યાથી ભગીશ ના તુ, ધરી શ્રદ્ધા ધરી ભક્તિ,
 થઈ ગલીર સાગરવત્, બન્યો એવો બની રહેને ૭
 ઉદય મારો ખરો નક્કી, અનન્તાનન્તમા ભળવુ,
 હૃદયમા ભાવ એ લાવી, બન્યો એવો બની રહેને. ૮
 રહી છે આગળે જ્યોતિ, ઉઘડના આંખ દેખાશે,
 બુદ્ધચન્દિપૂર્ણશ્રદ્ધાથી, બન્યો એવો બની રહેને. ૯

“થયું શું આ અહો શાથી.”

કવ્યાલિ

શીતલ આ વન્હિની જ્વાળા, જણાતા પુષ્પ સમ કાંટા,
 રહી ના ભીતિની પરવા, થયુ શુ આ અહો શાથી ૧
 થઈ સ્થિર આખની કીકી, હૃદયમા ઉદ્ધિ ઉલટયો,
 નથી કઈ ઉઘ વા સ્વપ્ન, થયુ શુ આ અહો શાથી. ૨
 ઠટારી ઘા થયા મીઠા, થઈ પિસ્તોલ ખ્યાગી બહુ,
 બની ચિતા ઘણી ઠડી, થયુ શુ આ અહો શાથી ૩
 જણાતી ચિત્રવત્ દુનિયા, નથી જ્યાં એકય વણ કાઈ,
 મમાધિ લહેરની ઘેનો, થયુ શુ આ અહો શાથી. ૪
 નથી ઉચે નથી નીચે, રહ્યો હું માં મમાઈ હું,
 અવાચ્ય ભાન છે વા નહિ, થયુ શુ આ અહો શાથી. ૫
 થયો હું એક બહુધાથી, થયો હું એકથી બહુધા,
 જણાતુ એકને બહુ છુ, થયુ શુ આ અહો શાથી ૬
 જણાતી જ્યોતિમા જ્યોતિ, વિગુદ્ધ પ્રેમ ભક્તિએ,
 બુદ્ધચન્દિ મન્તની મ ગે, નથી છાતુ પગમજાને ૭

૧ एकोऽहवदुस्वाम् । अनेकेभ्यएकोऽहम्
 एकोऽहं द्रव्यनयतः अनेकोऽह पर्यायतः

સાધર્મીને સાધર્મીનું આમન્ત્રણ.

કબ્બાલિ.

“ તમારું સર્વ છે આ અહીં. ”

- પધારો પ્રેમ પૂજરી, પધારો પ્રેમના પન્થી;
 પધારો ધર્મના રનેહી, તમારું સર્વ છે આ અહીં. ૧
- પધારો ધર્મની મૂર્તિ, પધારો પ્રેમની ક્યારી;
 અમારી માન્યતાનું સૌ, તમારું સર્વ છે આ અહીં. ૨
- પધારો પ્રાણુના પ્યારા, કદી ના ચિત્તથી ન્યારા;
 પધારો પ્રેમના દરિયા, તમારું સર્વ છે આ અહીં. ૩
- પધારો વિશ્વના બહાલા, પધારો વીરના છોરું;
 ગુરુકુલ વાસમાં વાસી, તમારું સર્વ છે આ અહીં. ૪
- પધારો આંખની જ્યોતિ, પધારો પ્રાણ દેનારા;
 સગાઈ સત્ય ધરનારા, તમારું સર્વ છે આ અહીં. ૫
- પધારો અશ્રુ દહુનારા, સદા મનને રીઝવનારા;
 કર્તુ સ્વાર્પણ તમોને સૌ, તમારું સર્વ છે આ અહીં. ૬
- પધારો ધર્મના યોદ્ધા, દયાનો શ્વાસ ભરનારા;
 સમર્પણ સર્વ કરનારા, તમારું સર્વ છે આ અહીં. ૭
- પધારો રાત્રીના દીવા, પધારો દીનના ભાતુ;
 વિદેહી ભાવ ધરનારા, તમારું સર્વ છે આ અહીં.
- પધારો પ્રાણુના તત્વો, પધારો હાથ ને પાંખો;
 બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મી બન્ધુઓ, તમારું સર્વ છે આ અહીં. ૮

સ્વાર્થ.

સ્વાર્થતણી મારામારી, જગતમાં સ્વાર્થતણી મારામારી;
 સ્વાર્થતણી જગ ચારી.....જગતમાં
 બહાલો બહાલી સ્વાર્થ થકી છે, સ્વાર્થ થકી મહારા મહારી;
 સ્વાર્થ સર્વો કે જાય ખસી સૌ, ઓળખ નહિ રહેનારી—જગતમાં ૧

પ્રાણ પાથરે સ્વાર્થ થકી સૌ, વેશ્યા વૃત્તિ વધારી,
કપટ દ્રોહને ખૂના મરકી, સ્વાર્થે થઇને થનારી—જગત્માં ૨
ગદ્દાને બાપા કહેવામા, લાજ ન આવે લગારી,
પાપ કર્મમાં અન્ધા લોકો, ધર્મ કર્મ જાય હારી—જગત્માં ૩
મીઠામાં મીઠો બહુ લાગે, સ્વાર્થ જગત્ નરનારી,
સ્વાર્થવિષે સપડાણી દુનિયા, મૂકે શુણ વિચારી—જગત્માં ૪
સ્વાર્થ થકી કઈ સત્ય ન સૂરે, સ્વાર્થવૃત્તિ દુ ખકારી,
બુદ્ધિસાગર ધર્મ કરીને, કર પરમાર્થ વિચારી—જગત્માં ૫

❧ “અન્તે સહુને છે મરવાનું.” ❧

સહુને છે મરવાનું, અન્તે સૌને છે મરવાનું,
ભુલાતું કરવાનું, અન્તે મૈને છે મરવાનું.
રાત્ર રાણી શેઠ શેઠાણી, શહેનશાહ ને જાનું,
નેગી લોગી સતી સન્યાસી, કોણ મોટું કોણ ન્હાનું. અન્તે. ૧
અકવર્તિ મહારાજ બળીયા, લેતા નિશદિન ખાણું,
આલ્યા ઉઠી મીચી આંખો, રહીયું ખાલી લાણું અન્તે ૨
મહારાજા મૂછાળા માનવ, કરતા બહુ ધીંગાણું,
નામ ન રહીયા દુનિયામાંહી, બધો નહીં એ છાનું અન્તે. ૩
બળબળ નદીનું પૂર વહાણું, જેવું પીપળ પાનું,
જોનારા મરતાને દેખે, જોનારાને જવાનું અન્તે ૪
સધ્યા રાગને બાકળ બિન્દુ, કદિ નહિ સ્થિર થવાનું,
બુદ્ધિમાગર મમલ આચું, ધર્મકૃત્ય કરવાનું. અન્તે. ૫

❧ બહાલી તાળાતાળી. ❧

બહાલી તાણા તાણી, મૈને બહાલી તાણા તાણી
કોણ રાત્ર કોણ રાણીસૌને

પંડિતોએ જેંચા જેંચી, વાદવિવાદે આણી,
 દર્શન ઝઘડા રગડામાંહી, કરતા સૌ ધુલધાણી. સૌને. ૧
 નિજનું થાપી પરનું ઉત્થાપી, થાતા બહુ અભિમાની,
 કલેશ દ્વેષની હોળી બનાવી, ઘાલે શિર ધૂળ પાણી. સૌને. ૨
 ભોગી જતિ સન્યાસી સાધુ, જેંચં જેંચા વાણી,
 આપ મતિ ત્યાં યુક્તિ તાણી, દુનિયા સહુ લુંટાણી. સૌને. ૩
 દષ્ટિરાગે મુંઝ્યા મોટા, ભૂલ્યા જ્ઞાની ગુમાની,
 જેંચાણા વૈરાગી પક્ષે, કરી ઘણી નાદાની. સૌને. ૪
 બેલ ઘાણીનો બહુ મલકાતો, બહુ ચાલ્યો મન માની,
 આંખ ઉઘડતાં ઘાણી પાસે, બ્રાન્તે ભૂલ્યો પ્રાણી. સૌને. ૫
 મન માન્યું લાગે બહુ બહાલું, બીજું બુઠું બાણી,
 ખંડન મંડન પક્ષાપક્ષે, ભુલી દુનિયા દિવાની. સૌને. ૬
 સાપેક્ષાએ સઘળું સાચું, સન્ત સમજ ગુણ ખાણી,
 બુદ્ધિસાગર અનુભવ જ્ઞાની, સાચી તત્ત્વ કહાણી. સૌને. ૭

જગત્માં પ્રેમી છે કોઈ.

કબ્લાલિ.

સમજતા પ્રેમને કોઈ, નથી એ વાતમાં મળતો;
 જણાતા બુઠ પ્રેમીઓ, જગતમાં પ્રેમી છે કોઈ. ૧
 ઘણું દુર્લભ થવું પ્રેમી, વિકારી પ્રેમીઓ ઝાઝા;
 વિચારે દીર્ઘદષ્ટિથી, જગત્માં પ્રેમી છે કોઈ. ૨
 સલામી પ્રેમ છે સસ્તો, લટકિયો પ્રેમ છે ઝાઝો;
 પરીક્ષામાં ટકે તેવો, જગત્માં પ્રેમી છે કોઈ. ૩
 કરે છે પ્રેમના ચાળા, મળે એવા ઘણા લોકો;
 વિપત્તિમાં રહે સાથી, જગત્માં પ્રેમી છે કોઈ. ૪
 ગુરૂ ને દેવની ભક્તિ, ખરા એ પ્રેમ વણ કયાં છે;
 ખરી શ્રદ્ધા ધરે તેવો, જગત્માં પ્રેમી છે કોઈ. ૫

કરે સ્વાર્પણ સકલ નિજનુ, ગણે નિજ આત્મવત દુનિયા,
 પ્રભુ પધરાવતો મનમાં, જગત્મા પ્રેમી છે કોઈ ૬
 ઘણા છે ભાવથી પ્રેમી, ઘણા છે વાણીથી પ્રેમી;
 હૃદયવાણી વપુથી તો, જગત્માં પ્રેમી છે કોઈ ૭
 જણાતો પ્રેમ આચારે, જણાતો પ્રેમ આખોમા;
 પ્રતિજ્ઞાથી સદા ટેકી, જગત્મા પ્રેમી છે કોઈ ૮
 વિશુદ્ધ પ્રેમગગામા, સદા ઝીલે ખરા સન્તો;
 કરે છે પાપ મલ ફરે, જગત્મા પ્રેમી છે કોઈ ૯
 ખરેખર આત્મના જ્ઞાને, વિશુદ્ધ પ્રેમ પ્રગટે છે,
 વિરલ છે આત્મજ્ઞાનીઓ, જગત્મા પ્રેમી છે કોઈ ૧૦
 નથી ન્યા ભિન્નતા સ્વાર્થે, મહલમા બ્રહ્મ જોવાનુ,
 બુદ્ધયજ્ઞિ મન્તની લકતે, વિશુદ્ધ પ્રેમ પ્રગટે છે ૧૧

❧ ❧ ❧ વિકારી શ્વાનો. ❧ ❧ ❧

વિકારી શ્વાનો લાજ ધરે ન જરાએ,
 ભસે કાટે ન ધરાએ વિકારી ૮
 આંખોમા ધર્મ્યા ઘણીરે, કરે ઘુરકીયા જૂળ,
 અટવાતાં આશા ધરીરે, મામામામી કરે ખૂમ—વિકારી ૧
 વિવેકે મમતે નહીંરે, આડા અવળા ધાય,
 કંઈ ન કરતા અમાનિયરે, મામા કરડવા બાય—વિકારી ૨
 પૂરેજો બહુ મિદા કર્યાંરે, તો પણ વાકા ધાય,
 પડી ટેવ ટળતી નહીંરે, કોટિ કરેરે ઉપાય—વિકારી ૩
 એક એકનુ ખર્ષ જતારે, ઝુટીને ખોરાક,
 રસ્તામા હિલા રહીરે, સુઘે છે કંઈ નાક—વિકારી. ૪
 નાત નતીલા આવતારે, ભસી દિયે બહુ માન,
 લહુઆ હુચા બહુ ભરેરે, કરડે કોધે કાન—વિકારી ૫
 નખળા જખરાથી ડરીરે, પૂરેજવાળી દિયે માન,
 હાર્યા કરતા દાતિયારે, તો પણ આવે ન સાન—વિકારી ૬

ઉસ્તાદો સાચા મળેરે, હળવે એ કેળવાય;
બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરે, શિક્ષા મળે સુખ થાય—વિકારી. ૭

❧ ઘરનો ઉંદર. ❧

ઘરમાંનો ઉંદર કુંડી કુંડી ફેલી ખાતો;
કેમે ન કાઢ્યો કઢાતો. ઘરમાંનો.
ચંચળ મન કાયા ઘણી રે, ઘડબડ દોડી જાતો;
પડતાં પાછળ ખંતથી રે, ગુમ બહુ સંતાતો. ઘરમાંનો. ૧
ખોદી બહુ ખાડા કર્યા રે, ખાઈ થયો ઘણું તાતો;
પરિવારની સાથમાં રે, કુદી નાચી હરખાતો. ઘરમાંનો. ૨
અંધારે બહુ દોડતો રે, દેખે આંખે છરાતો;
ખાય તેનું ઘર ખોદતો રે, મિત્ર શત્રુ ગણાતો. ઘરમાંનો. ૩
ઉપાયો જાણ્યા ઘણા રે, પકડવાની કરી વાતો;
લાલચ આપે ભક્ષ્યની રે, પિંજરમાં ન પૂરાતો. ઘરમાંનો. ૪
બુઝું કરતો એ ઘણું રે, ઘરનો બહાર ગણાતો;
ઘરનો ભેદુ જે કરે રે, તે નહીં અન્યથી થાતો. ઘરમાંનો. ૫
ખિલાડીના આવતાં રે, ગુપચૂપ થઈ ક્યાંય જાતો;
કપટકળામાં ખેલતો રે, કપટી વણ ન જાતો. ઘરમાંનો. ૬
સિંહુઆંખને કરડવા રે, હેતે કરીને ઉજાતો;
ખિલાડી દોટે ચઢ્યો રે, એકી દાઢે પૂરો થાતો. ઘરમાંનો. ૭
અન્તર્ગત અધ્યાત્મની રે, વાતોથી કહેવાતો;
બુદ્ધિસાગર ધર્મથી રે, દાવ પેચે જાતો. ઘરમાંનો. ૮

❧ કેદાર કંકણવાળો બિલાડો. ❧

ખિલાડો ભક્ત બન્યો છે ઠગારો;
કેદાર કંકણવાળો.....ખિલાડો.

- સૌ ઉદર દૂરે રહીરે, ધરિયુ શુ આ 'કઠ',
ઉદર લોળવવા કહેરે, કપટ યુક્તિથી ઉલ્લેક, ગિલાડો બોલે
બોલ વિચારી. ગિલાડો ૧
- કેદાર કકણ ધારીનેરે, ઉદર સઘની પાસ,
ગઈ ઉર્ધ્વ મુખ ધારીનેરે, જાપ કરતો ખાસ ગિલાડો ૨
- સર્વ પાપ ધોવા ખરેરે, ગયો હતો કેદાર,
ભક્તિ કરી મહાદેવનીરે, તેણે કઠ ધર્યું ચાર ગિલાડો ૩
- યાત્ર કરી કેદારનીરે, આવ્યો ગગા તીર,
પ્રભુ ભજન કરતો રહુરે, પીને ગગાનુ નીર ગિલાડો ૪
- તીર્થયાત્રા કરતો રહુરે, પાણુ રૂડા આચાર,
ઉદર ખાવા નહિ કહીરે, બાધા લીધી નિર્ધાર ગિલાડો ૫
- રવિ મામી દષ્ટિ કરીરે, ઉચો રાખી એક પાદ,
પ્રભુ ભજન કરતો રહુરે, શો તેનો આસ્વાદ ગિલાડો ૬
- આવો ભેસો પામમારે, પ્રભુ ભજન કરો વાત,
આત્મ સરીખુ વિશ્વ છેરે, બૂંડ્યો નાતને જાત ગિલાડો ૭
- બીવો નહીં માગ થકીરે, મર્વ પ્રભુના બાળ,
દયા પ્રગટતી ચિત્તમારે, મર્વ જીવો પર બહાલ ગિલાડો ૮
- કકણ ઘાલી કઠમારે, શિવે કર્યો ઉદ્વાગ,
પામે રહી ખેલો સદારે, પ્રભુ ઉપર ધરી પ્યાર ગિલાડો ૯
- વૈર ગયુ મુજ ચિત્તથીરે, તેથી કગતો વાત,
પ્રભુ ભજન વણુ જાણુવુરે, એજે જીવન જાત ગિલાડો ૧૦
- ઉદર મહુ ભેગા મગીરે, વાતો કરતા એમ
ગિલાડો પ્રભુભક્ત છેરે, ધર્યું ભજનનુ નેમ ગિલાડો ૧૧
- જાતિ સ્વભાવ જે જેહનોરે, કદિય ન મૂકે તેહ,
વૃદ્ધ મૂપકે ભાખિયુરે, ગતો ન મર્વે એહ ગિલાડો ૧૨
- સર્વે ભેગા થઈ કડીરે, કીધો એક ઠરાવ,
અમ્હાગ દર ઉપરેરે, ગેહા ખીને નહીં જાવ ગિલાડો ૧૩
- ગિલાડો દર ઉપરેરે, ગીયો કપરે આય,
છેલ્યો ઉદર દર વિષેરે, જાતાં પકડી ખાય ગિલાડો ૧૪

દહાડા બહુ વીતી ગયા રે, ઉંદર ઘટતા થાય;
 માંહોમાંહે વિચારતા રે, પણ કારણ ન જણાય. ખિલાડો. ૧૫
 ખિલાડો ઉંદર ભાગે રે, વૃદ્ધ કહે નિર્ધાર;
 છેલ્લો ઉંદર જે રહે રે, તે ન રહે મુજ ચાર. ખિલાડો. ૧૬
 ગુદા પવિત્ર જ ના રહે રે, વણિક ન હોવે મિત્ર;
 કોયલા ઘોળા ન હોવે રે, એમાં કશું નહીં ચિત્ર. ખિલાડો. ૧૭
 શ્વેત કાગડો નહીં થતો રે, કરતાં કોટિ ઉપાય;
 શ્વાન પુચ્છ સિધું નહીં રે, કુદ્રતનો એ ન્યાય. ખિલાડો. ૧૮
 ત્રહોરો પીર નહીં થતો રે, મુસલમાન હોય પીર;
 યત્ર થકી ઉંચું ચઢે રે, નીચે પડે તહોયે નીર. ખિલાડો. ૧૯
 વૃદ્ધે કથીયું જ્ઞાનથી રે, સુણતાં ઉંદર વર્ગ;
 પરીક્ષા કરવી કથે રે, યુક્તિ થકી ઉત્સર્ગ. ખિલાડો. ૨૦
 છેલ્લો રાખો ખાંડીયો રે, સમજાશે બહુ વાત;
 છેલ્લો દરમાં પેસતાં રે, કરી ખિલાડે ઘાત. ખિલાડો. ૨૧
 ઉંદર સહુ ચેતી ગયા રે, ત્યાગી દઈ વિશ્વાસ;
 ત્રાસી ત્યાંથી ભાગિયાં રે, ગયા અન્યત્ર જ ખાસ. ખિલાડો. ૨૨
 વૃદ્ધ વચન માન્યા થકી રે, બચીયા કહેતા સર્વ;
 વૃદ્ધ વચન ઉઠ્ઠાંધીને રે, કદિ ન કરવો ગર્વ. ખિલાડો. ૨૩
 જાતિ વૈર સ્વભાવથી રે, ત્યાં ના નિર્મલ ચિત્ત;
 માળા મણકા પુછડાં રે, ઢોંગથકી એ અચિત. ખિલાડો. ૨૪
 સમજ્યા સર્વે ઉંદરો રે, ભૂલ્યા ન બીજી વાર;
 ઉપરના આચારથી રે, વંચાયા અભયકુમાર. ખિલાડો. ૨૫
 સોતું કસી માનવ વસીરે, કરીએ પરીક્ષા ખાસ;
 જાતિહિંસક પ્રાણીનો રે, નહિ કરીએ વિશ્વાસ. ખિલાડો. ૨૬
 બાહિર અન્તર જુજુઆં રે, વંચકનાં છે કૃત્ય;
 બુદ્ધિસાગર બાધથી રે, કરો પરીક્ષા સત્ય. ખિલાડો. ૨૭

ગાઠરિયાપ્રવાહે તળાતા લોકો.

રાગ ધીરાના પદનો

ગાઠરિયા પ્રવાહેરે, અધાધુધી થાય છે,
 સૂજે ન તેથી સાચુ રે, અધોઅધ પુલાય છે ગાઠરિયા
 ઘેટાની પાછળ સૌ ઘેટા, ચાલે લારોલાર,
 જ્ઞાન વિના દુનિયા જન બુદ્ધ્યા, જુએ ન તત્ત્વ લગાર,
 આતમને ના જાણે રે, અધારે બહુ અટવાય છે ગાઠરિયા ૧
 શા માટે મારે શુ કરવું, ક્ષણ શુ કરતા થાય,
 સત્યપણુ તેમા શી રીતે, સમજ્યા વણુ મુઝાય,
 ગદ્ગદ પૂરછ પકડી રે, લાતો બહુ ખાય છે ગાઠરિયા ૨
 જ્ઞાન વિના કિરિયામા ઘેલા, અજ્ઞાની બહુ થાય,
 આશ્રવ સ વર ભેદ ન જાણે, કર્મ થકી કૂટાય,
 અધારે અધા દોડે રે, પાર નહીં પાય છે ગાઠરિયા ૩
 ડોટિ વર્ષ અજ્ઞાની તપથી, કરતો ક્ષય જે કર્મ,
 શ્વાસોચ્છ્વાસે તેટલા કર્મો, જ્ઞાની અપાવે એ મર્મ,
 બુદ્ધિસાગર સમજી રે, જ્ઞાની જ્ઞાનને રહાય છે ગાઠરિયા ૪

સંઘવલ.

બલ બહુ સઘ ગણાય, કલિમાં બલ બહુ મઘ ગણાય,
 મઘથી શોસા થાય ... કલિમા
 મર્વ બલનો આશરો રે, અનન્ત ગુણ આધાર,
 અડતાલીશ ગુણે ભર્યો રે, વર્તે જ્ય જ્યકાર કલિમા. ૧
 સઘ ચતુર્વિધ ઉત્પતિ રે, એ ઉત્તમ વ્યવહાર,
 તીર્થંકર પદ પામવા રે, સેવા ભક્તિ ઉદાર કલિમા. ૨
 ચેતનમા સર્વે ભયુ રે, સઘમા ચેતન રક્ષાર,
 ચેતન સર્વે પૂજવા રે, એ રૂડો આચાર કલિમા ૩

ગુરૂ પૂજા ચેતન વિષે રે, સંઘ સકલ આધાર;
 સંઘ પૂજે ગુણ પૂજ્યા રે, નવપદ તેમાં ધાર. કલિમાં. ૪
 પૂજ્યપણું છે સંઘમાં રે, પરમબ્રહ્મપદકાર;
 બુદ્ધિસાગર સંઘની રે, શોભા અપરંપાર. કલિમાં. ૫

ભણ્યા ગળ્યાનો સાર.

ભણી ભણી સાર અમોઝે વિચાર્યો;
 આત્મજ્ઞાન આધારો.....ભણી ભણી.
 પુરાણો વાંચ્યાં ઘણાં રે, વેદો વાંચ્યા વિચારો;
 ઉપનિષદો ભગવદ્ગીતા રે, વાંચી કાઢ્યો એ સારો. ખરેખર
 આત્મજ્ઞાન આધારો. ૧
 કુરાન બાઈબલ વાંચીયાં રે, ષડ્દર્શન મત ભારો;
 સત્ય તત્ત્વ એ જાણીયું રે, વીતરાગ જયકારો. ખરેખર. ૨
 દિગંબર શાસ્ત્રો ઘણાં રે, જોયા વિચાર આચારો;
 રાગ દ્વેષને કાઢવા રે, ધ્યાન માર્ગ છે પ્યારો. ખરેખર. ૩
 વીર પ્રભુની વાણીથી રે, માઠા જાણ્યા વિકારો;
 આત્મજ્ઞાન ને ધ્યાનમાં રે, આનન્દ પ્રગટે અપારો. ખરેખર. ૪
 સ્યાદ્વાદ સત્તામયીરે, અનન્ત ગુણનો કયારો;
 બુદ્ધિસાગર આત્મા રે, ધ્યાતાં થાવે ભવ પારો. ખરેખર. ૫

અનેક શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો તેમાંથી સાર એ નીકળે
 છે કે રાગ દ્વેષનો નાશ કરીને આત્માની શુદ્ધિ કરવી, અન્યદર્શનીઓનાં વેદ
 ઉપનિષદો, ભગવદ્ગીતા, પુરાણો, સાંખ્ય શાસ્ત્રો, યુક્તનાં તત્ત્વો, બાઈબલ, કુરાન
 વગેરે વાંચ્યા અને તેથી નિશ્ચય એજ થયો કે શ્રી મહાવીરપ્રભુએ આત્માની
 પરમાત્મ દશા કરવા જ્ઞાન-દર્શન અને ચારિત્રનો જે માર્ગ બતાવ્યો છે, તેજ
 વીતરાગ પન્થ ઉત્તમ છે. આગમોનો સાર એજ છે કે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રની
 આરાધના કરવી. આત્મજ્ઞાન થતાં સ્યાદ્વાદ દૃષ્ટિએ અનેક નયોની અપેક્ષાએ
 સત્ય તત્ત્વ ગ્રહણ કરવાની શક્તિ પ્રગટે છે. સમ્યગ્દૃષ્ટિને એકાંત શાસ્ત્રો પણ
 સમ્યક્તત્ત્વે પરિણામ પામે છે.

ૐ શાન્તિઃ ૩ ॥

❧ ચકલીને ❧

ટે ટે જવાદે હારી, કરે કોણ ન્યાય વિચારી,		
નખળા બંધે હારી.	કરે...	
સિંહે બકરૂં મારિયુરે, ન્યાય હુવે ન લગારી,		
ન્યાય પ્રભુ દરબારમાંરે, રાજ રક એક આરી,	કરે.	
કાકે શિશુ મારીયારે, તેથી રોનહિ ભારી,		
ઉપયોગી થૈને હુવે જલ્દી, સાચી ધર હુશિયારી	કરે	૨
ગાફલ રહેવું ના ઘટેરે, શિખામણુ છે સારી,		
મત્સ્ય ગલાગલ ન્યાય છે રે, ભય માથે સસારી	કરે	૩
રક્ષણુ કર નિજ આત્મનુરે, સઘળો શોક વિસારી,		
બળ કળ બુદ્ધિ યત્નથીરે, છે ઉગરવા બારી	કરે	૪
રક્ષણુના જે હેતુઓરે, તેની કર તૈયારી,		
શત્રુઓના હાવથીરે, ચાલ ભેઈ નિર્ધારી.	કરે	૫
મ્થાન વખતના યોગથીરે, ઉગરવાની બારી,		
બુદ્ધિસાગર આત્મનીરે, રક્ષા છે સુખકારી	કરે	૬

❧ સર્વને દુઃખ પડે છે ❧

બા ના હિમ્મત હારી, પડે હુ બ મહુને ભાઈ,		
શૂરા પાછા ના ફરે રે, બીકણુ થૈને મરાઈ,		
મૃત્યુ ભયથી ના ડગેરે, ધરતા આત્મ વડાઈ	પડે.	૧
ટેક નેક છોડે નહીંરે, જેવી રામ દુહાઈ,		
કટકે કટતા થઈ જતારે, છોડે નહીં મદાઈ	પડે	૨
બનવાનું બનતું મદારે, કગીશ ના મૂખાઈ,		
દેવું કર્મનું ચુકવેરે, કગીશ સત્ય કમાઈ	પડે	૩
સોનું નિજરૂપ ના તજેરે, અગ્નિમાહે દહાઈ,		
આણુ આણુ જેવો થઈ જતારે, પ્રભુ ન તજે પ્રભુતાઈ	પડે	૪

શુદ્ધ પ્રેમના પન્થમાંડે, એક પરીણ સ્વાર્થ;

શુદ્ધિસાગર ધર્મનીડે, કદા બંધિત વધાર્થ. ૫૧. ૫

ૐ શાન્તિ: ૩

ૐ પ્રમુ ભજનથી શાન્તિ. ૐ

પ્રભો તુજ ભજન વિના નહીં શાન્તિ.

દેખું સદૃ આ શાન્તિ.....પ્રભો.....

સુખ નહિ સ્વપ્ને દુનિયામાંથી, મોખે નહીં ઉન્ધાન્તિ;

દુનિયા શોધી જાતી થાક્યા, સુખ નહિ પુરૂંડા બંધિ.....પ્રભો.....૧

તુજ ભજનમાં ભાવોદ્ધાસે, બંધિત હૃદય ઉભરાતી;

તુજ ભજનમાં અર્જુન શક્તિ, પરપરિભુતિ હર બંધી.....પ્રભો.....૨

તુજ ભજનથી શ્વાસોર્ધ્વાસે, શાન્ત રંગે છે ધાતી;

માયાનાં આવરણો ટળતાં, ટળતી માયા કાતી.....પ્રભો.....૩

ખાતાં પીતાં હરતાં કરતાં, શ્વાસોર્ધ્વાસે બાતિ;

ધૂન ભજનની લાગી પ્રેમે, તુંદિ તુંદિ વિખ્યાતિ.....પ્રભો...૪

તું મારામાં હું તહારામાં, હું તું એકજ બંધિ;

રોમ રોમ વિલગી તું રહિયો, છાતી મુજ ઉભરાતી.....પ્રભો.....૫

સર્વ જ્ઞેયમાં તુજને થાગી, વૃત્તિ શાન્તજ થાતી;

હું તું ની સ્ફુરણામાં થાગી, વૃત્તિ કંઈજ મુદાતી.....પ્રભો.....૬

કર્તા હર્તા ભોક્તા સાક્ષી, વૃત્તિ ક્ષણ ક્ષણ ધ્યાતી;

શુદ્ધિસાગર પટકારકમાં, ભંગી અનંતી જણાતી.....પ્રભો.....૭

ૐ શાન્તિ.

ૐ હૃદયને પારખી દેજે. ૐ

કવ્વાલિ.

ઘણા છે ચિત્તના મેલા, ઘણા વિશ્વાસઘાતિયો;

ઘડીમાં નવ ધરે રંગો, હૃદયને પારખી દેજે—૧

કણે રૂપા કણે તુષ્ટા, પ્રતિપક્ષી થતા કણુમા,
 ઘણા છે તુચ્છ મન જીવે, હૃદયને પારખી દેને—૨
 ઘડીમા પાથરે પ્રાણો, થઇને સ્વાર્થથી અધા,
 ખસી જાવે ખરી વખતે, હૃદયને પારખી દેને—૩
 કૃતક્રીઓ ઘણા ધૂર્તો, હૃદયના શૂન્ય માનવીઓ,
 ફુટેલા પેટના કાચા, હૃદયને પારખી દેને—૪
 ઘણા છે પેટ પૂજારી, ઘણા છે સ્વાર્થ પૂજારી,
 ઘણા છે માન પૂજારી, હૃદયને પારખી દેને—૫
 ફુટેલા ઢાલ જેવા કેઇ, ઘણા છે ગાડરા જેવા,
 ઘણા છે શ્વાનના જેવા, હૃદયને પારખી દેને—૬
 ઘણા છે સર્પના જેવા, ઘણા છે કુક મારણીયા,
 ઘણા છે મિષ્ટ બોલણિયા, હૃદયને પારખી દેને—૭
 ઘણા છે ઢાલ પિટણીયા, ઘણા છે ગાલ ઘુસણીયા,
 ઘણા છે દિલ કાતરિયા, હૃદયને પારખી દેને—૮
 હૃદયને બાહ્યથી જુદા, ચિતા પેઠે નમી મારે,
 ક્ષણિક મનના ઘણા જગમા, હૃદયને પારખી દેને—૯
 વણા છે ઉદરો જેવા, ઘણા કિપાકના જેવા,
 વિવેકે સૌ વિચારીને, હૃદયને પારખી દેને—૧૦
 જીવોની સાથમા મૈત્રી, ધરીને ધર્મ આચરે,
 પુદ્ગલબિંધ આત્મની વિદ્યા, હૃદયને પારખી દેને—૧૧

ૐ સાચો જૈન. ૐ

અવધૂ કયા મોવે તન મડમે—એ રાગ

જાની સાચો જૈન કહાવે પરમ સમય રમ પાવે —જાની.

દ્રવ્ય શુદ્ધ પર્યાયને જાણે, મારી શ્રદ્ધા દાવે,

મકલ નયોના અશે દેખે, અનેકાન્તતા લાવે

જાની ૧

નયગલિત વાણીથી બોલે, સાપેક્ષે સમજાવે;	
રાજી નહીં અજાની ટોળે, સ્યાદ્રાદમાં ફાવે.	જ્ઞાની. ૨
સાપેક્ષાએ સૌદર્શનને, જિન દર્શનમાં સમાવે;	
લેદાલેદને એકાનેકે, લંગી અનેક સુહાવે.	જ્ઞાની. ૩
હિય જેયને ઉપાદેયે, શુદ્ધ વિવેકજ ગાવે;	
અનેક સૃષ્ટિ નિજમાં સમાવે, સ્થિરતા નિજ પદ લાવે.	જ્ઞાની. ૪
પરમભાવ ગ્રાહક ઉપયોગી, શુદ્ધ ધર્મ પ્રગટાવે;	
પુદ્ગલથી ન્યારો નિજ ધ્યાવે, શુદ્ધ ભાવના ભાવે.	જ્ઞાની. ૫
લોકાલોકને નિજમાં સમાવે, લોગી અલોગી થાવે;	
નિર્લેપી અન્તર દૃષ્ટિથી, પરમ શાન્તતા લાવે.	જ્ઞાની. ૬
સર્વ જીવોમાં જિનપણને, સત્તા જૈન જણાવે;	
અર્થ એક પર્યાય ભિન્નતા, વાચક વાચ્યે ભાવે.	જ્ઞાની. ૭
દ્રવ્ય ક્ષેત્રને કાલ ભાવથી, નયલંગી મન રહાવે;	
બુદ્ધિસાગર સ્યાદ્રાદથી, જૈન ભાવને ગાવે.	જ્ઞાની.-૭

હમેશાં ચાલ નીતિથી.

કબ્બાલિ.

ખરો વિશ્વાસ લાવીને, પ્રભુનો ધર્મ ધારીને;	
અનીતિથી હઠી પાછો, હમેશાં ચાલ નીતિથી.	૧
કળાઓ દંભની ત્યાગી, ધમાધમ કલેશની ત્યાગી;	
ત્યજીને ફૂટ પંચાતો, હમેશાં ચાલ નીતિથી.	૨
પજવ ના અન્યને કોધે, બુરામાં ભાગ ના લેઈ;	
ત્યજી અન્યાયના માર્ગો, હમેશાં ચાલ નીતિથી.	૩
વહન્તાં ન્યાયના પન્થે, નડે જો દુર્જનો દાવે;	
તથાપિ ટેકને ધારી, હમેશાં ચાલ નીતિથી.	૪
વિપત્તિયો પડે ઝાઝી, તથાપિ સત્ય ના તજવું;	
મળે છે સાહાય્ય દેવોની, હમેશાં ચાલ નીતિથી.	૫

સત્તાવે શત્રુઓ દાવે, તથાપિ ટેક ના ત્યજવી,	
સદા છે સત્યથી ચઢતી, હુમેશાં ચાલ નીતિથી.	૬
ત્યજીને મૃત્યુની લીતિ, પ્રભુનો લક્ષ્મી થઈ પ્રેમે,	
જીવો પર મિત્રતા ધારી, હુમેશા ચાલ નીતિથી.	૭
વધે વટની પરે લકતો, અમરવેલી પરે વધતા,	
પ્રભુની લકતને શક્તિ, હુમેશા ચાલ નીતિથી.	૮
ત્યજીને સર્વ શકાઓ, પ્રભુ પર પૂર્ણ ધર શ્રદ્ધા,	
બુદ્ધચિંધિ ધર્મની કરણી, ફળે છે હો ફળે છે હો	૯

❧ વની નિષ્કામ કરવાનું. ❧

કવ્યાલિ

જગતની લબ્ય શાળામાં, ક્રિયાની યોગ્યતા પામી,	
ફળોની આશ રાખ્યા વણ, બની નિષ્કામ કરવાનું	૧
ફરજ છે કાર્ય કરવાની, અધિકારે સદા મુજબને,	
થશે ફળ તે ન જોવાનું, બની નિષ્કામ કરવાનું	૨
અદા કરવી ફરજ મહારી, સદાનો મત્ર એ મોઘો,	
પ્રભુ આજ્ઞા ગણી લેઈ, બની નિષ્કામ કરવાનું	૩
અધિકારેજ સોંપાયું, કબૂલે દિલ જે કરવું,	
પંડી પાછું હુક્યા વણ તે, બની નિષ્કામ કરવાનું	૪
થતી કીર્તિ ગતિ ના ત્યા, નથી અગતિ અકીર્તિએ,	
અહુવૃત્તિ વિના મહેલે, બની નિષ્કામ કરવાનું	૫
કર્યા વણ મહાડ ને તહાડ, સ્વભાવે માક્ષી રૂપે થઈ,	
સદા આનન્દ માનીને, બની નિષ્કામ કરવાનું	૬
જગત્ કર્તવ્યશાળામાં, જીવો આ કર્મ યોગીઓ,	
બુદ્ધ છે કાર્ય જીવોના, બની નિષ્કામ કરવાનું	૭
કરે નિષ્કામવી કરણી, ખરેખર કર્મયોગી તે,	
કદી લેપાય ના લેપે, બની નિષ્કામ કરવાનું	૮

ગમે તેવી અવસ્થામાં, થતાં જે કર્મ તે તે સૌ;
બુદ્ધચિંધિ ધર્મ ધારીને, બની નિષ્કામ કરવાનું. ૯

❀ ભમરા માન કહ્યું મન મારું. ❀

અવધુ કયા સોવે તન મઠમે—એ રાગ.

- ભમરા માન કહ્યું મન મારું, હૃદય ગાણી લે પ્યાડું. ભમરા—
વન વન ભમતો ભમતો રહેવે, કરી ઇચ્છા મન કાળું;
કરી ન રહેતો એકજ ઠામે, ભટકણી શીલ ભમાળુ. ભમરા. ૧
સન્તોથી વાર્યો ના વળતો, લાજ ન ગણતો નકારું;
ધમકાતાં તેવો થઈ જાતો, જેવો દેવતા દાડ. ભમરા. ૨
પંચરંગી પુષ્પો પર બેસે, વાર્યું ન કરતો વાડ;
અપટ ખાઈ પાછો આવે, આશા જીવન ત્હાડું. ભમરા. ૩
લાલચમાં લપટાઈ જઈને, જીવન ધરે વિશારડ;
મકરંદે લોભાયો મૂરખ, લોભે થાય નહારડું. ભમરા. ૪
ઉડી ઉડી જ્યાં ત્યાં બેસે, વર્તન એ નહીં ચાડ;
ગુણ ગુણ કરતો પણ ના ગુણ લે, રહેણીમાં અંધારડું. ભમરા. ૫
કમલ પાંખડી દલમાં પેસી, માને મનમાં સારડું;
રવિ અસ્તે સંકોચાયાથી, દુઃખ અપાર થનાડું. ભમરા. ૬
કાળ હસ્તી એ કમલ દળનો, પૂરો છે સંહારડું;
શૂંઠાએ કચરાતાં ત્હારો, પ્રાણ જશે અંકારડું. ભમરા. ૭
આશાનું જીવન છે ભૂડું, ચિન્તા સંકટ ખાડું;
ભ્રમણાથી ભૂલીને ભમતાં, એળે આયુ જનાડું. ભમરા. ૮
સમજી લે શાણા તું સાને, પરપુદ્ગલ કરી ન્યાડું;
બુદ્ધિસાગર આતમ ધરમાં, રહેતાં સુખ નિર્ધારડું. ભમરા. ૯

ૐ શાન્તિઃ ૩

ગમે તેવી અવસ્થામાં સદા જ્યાં ત્યાં સુખની

૫૨૦ ભાવના ભાવવી. ૫૨૧

૫૬

સુખ માનીલે ભાઈ, ગમે ત્યા સુખ માનીલે ભાઈ,
નાના અવસ્થામાહી, ગમે ત્યા સુખ માનીલે ભાઈ,
તુજને જ્યા ત્યાં જે મળ્યું રે, કર નહિ ત્યા અધિરાઈ,
હું ખ વિધે સુખ ભાવનારે, ભાવીલે સુખદાઈ ગમે ત્યા ૧
જે જે બનતુ તે તે સહુરે, ભાવી આનન્દદાયી,
માની આનન્દ બનીરે, ધર ચિત્તે ચતુરાઈ ગમે ત્યાં. ૨
સુખ માટે સર્વે સદારે, ધારી લેજે લલાઈ,
સારા માટે સહુ બનેરે, બાંધશ નહિ ગભરાઈ ગમે ત્યા ૩
મનમા ચિન્તાઓ કરીરે, માન નહીં ગરીબાઈ,
મિદ્ધસમે સત્તા થકીરે, આત્મસ્વભાવે વડાઈ ગમે ત્યા ૪
નિરન્જન પરમાતમારે, સત્તા દિલમા ધ્યાયી,
બુદ્ધિસાગર ધર્મથીરે, સહુબનન્દ વધાઈ ગમે ત્યા ૫

સારાગ ગમે તેની અવસ્થામા પોતાના આત્માને સુખની ભાવનાવડે પોપવો
ગમે તેની અવસ્થામા ગમે ત્યા આત્મજ્ઞાનવડે આત્માના આનન્દ ગુણમય પો-
તાને માની સંતોષ ધારણ કરવો આત્મા પોતાના શુદ્ધ ધર્મની અપેક્ષાએ
વિચારેએ તો કહિ હું ખી નથી પોતાના સુખ સ્વરૂપને જૂની ધર્મના યોગે થતો
હું ખનો આરોપજો પોતાનામા વાસ્તવિક માની લેનામા આવે, તો પોતાને સુ-
ખથી કંગેડો માછવતું અન્તર્ પડે છે. કર્મથી હું ખ પડે તે અવસ્થામા પણ પોતા-
ના આત્માનું ધ્યાન કરવું કે જેથી આત્મા પોતાના આત્માનું વાસ્તવિક શુદ્ધ
સ્વરૂપમા લયવીન રહે શુદ્ધ ભાવના વડે આત્માનું ધ્યાન કરવું કે જેથી
આત્મા પોતાના પરિપૂર્ણ આનન્દને કર્મનો નાગ કરી પ્રગટાવી શકે જે જે
અવસ્થાઓ પ્રાપ્ત થાય છે એ પ્રગતિક્રમમા કોઈ અપેક્ષાએ ઉપયોગી અને
સારી છે, એમ માનીને આત્માના શુદ્ધોપયોગમા રમણતા કરવી

પ્રતિજ્ઞા પાઠ બોલીને.

કવ્વાલિ.

પ્રતિજ્ઞા કર પ્રથમ સમજી, પ્રતિજ્ઞા કર યથા સમજી;
 પ્રમાણિક જીંદગી કરવા, પ્રતિજ્ઞા પાળ બોલીને—૧
 વિચારો કર પ્રથમ કોટી, પછીથી મૂક આચારો;
 ગમે તેવીજ વાતોમાં, પ્રતિજ્ઞા પાળ બોલીને—૨
 હિતાહિત પૂર્ણ જાણીને, કરીને યોગ્યતા પૂરી;
 વિવેકે લાલ અવલોકી, પ્રતિજ્ઞા પાળ બોલીને—૩
 વિચારી ભાવિની શક્તિ, હૃદયમાં લાવ નિશ્ચયને
 અનન્ત વીર્ય ખીલવવા, પ્રતિજ્ઞા પાળ બોલીને—૪
 અમૂલ્ય વાણીના શબ્દો, કરીશ નહિ ધૂળના જેવા;
 વહીને શબ્દ સોનેરી, પ્રતિજ્ઞા પાળ બોલીને—૫
 ફરી જાતાં વદી શબ્દો, ગયો વિશ્વાસ નહીં આવે;
 જગતને લાલ દેનારી, પ્રતિજ્ઞા પાળ બોલીને—૬
 પ્રભુ શ્રી વીરના બોધે, ખરો વિશ્વાસ લાવીને;
 બુદ્ધચબ્ધિધર્મ ધરવાને, પ્રતિજ્ઞા પાળ બોલીને—૭

૭૭ ઉત્પત્તિવ્યયધ્રુવતાનું ધ્યાન. ૭૭

નિર્મલ જ્યોતિમય હું ચેતન, નિરાકાર બ્રહ્મા વિષ્ણુ;
 જ્ઞેયો સર્વ રહ્યા મુજમાંહી, લોકાલોક વિષે જિજ્ઞસુ;
 ઉત્પત્તિ વ્યયને ધ્રુવતાએ, સહુ ભાવો મુજમાં રહિયા,
 ક્ષયોપશમને ક્ષાયિક જ્ઞાને, મુજમાંહી સર્વે લહિયા. ૧
 અસ્તિ ધર્મની ઉત્પત્તિ વ્યય, ધ્રુવતાનો ક્ષણ ક્ષણ ભોગી;
 નાસ્તિ ધર્મની ઉત્પત્તિ વ્યય, ધ્રુવતાનો હું નિર્ભોગી;
 અસ્તિ ધર્મથી નાસ્તિ ધર્મથી, ચેતનમાં સઘળું જ્ઞાને,
 નવ નવ જ્ઞેયો સમય સમયમાં, ઉત્પત્તિ વ્યયતા સ્થાને. ૨

મમય સમયની પર્યાયિની, ધ્રુવતા જગમા છે સધળે,
 અસ્તિ નાસ્તિ પર્યાયિની સૌ, એક સમય ધ્રુવતાહિ મળે,
 ધ્રુવતામાં ઉત્પત્તિ વ્યય છે, ઉત્પત્તિ વ્યયમા ધ્રુવતા,
 એક સમયમા ઉત્પત્તિ વ્યય, ધ્રુવતાની હોયે સમતા ૩
 સત્ પર્યાયિ અસ્તિ અનન્તા, ધ્રુવતા છે પર્યાયપણે,
 બદલે ના પર્યાયપણે તે, કેવલજ્ઞાની એમ લાણે,
 પર્યાયિ સામર્થ્ય અનન્તા, સમય સમય ધ્રુવતા તેમા,
 ધ્રુવતા છે પર્યાયપણે તે, ઉત્પત્તિ વ્યય છે એમા ૪
 મમય સમયમા પર્યાયિની, ધ્રુવતા છે પર્યાયપણે,
 મમય સમય દ્રવ્યોની ધ્રુવતા, દ્રવ્યાર્થિકનય એકુગણે,
 વિશેષાવશ્યકમાં ધ્રુવતા, પર્યાયિની કહેવાઇ,
 સાપેક્ષે સહુ આત્મદ્રવ્યમા, સમય સમયમાં વતાઈ ૫
 આત્માસખ્ય પ્રદેશે, અસ્તિ, નાસ્તિ પર્યાયિડનતા,
 સત્ સામર્થ્યજ સૌ પર્યાયિ, ઉત્પત્તિ વ્યયમા મત્તા,
 સત્ પર્યાયિ કાર્યપણે, સામર્થ્યપણાને પામે છે,
 જેમા ઉત્પત્તિ વ્યય ધ્રુવતા, સમય સમયમા જામે છે. ૬
 અનન્ત પર્યાયિને દ્રવ્યો, જગના સૌ નિજમા વિલસે,
 એક પ્રદેશે એક સમયમા, અનન્ત જોયો મર્વ દિમે,
 નાસ્તિ ધર્મે અનન્ત જોયો, પર દ્રવ્યોના નિજમાહી,
 અસ્તિ ધર્મના અનન્ત જોયો, આત્મવિષે ક્ષણક્ષણ માંડી. ૭
 પ્રતિ પર્યાયિ અનન્ત આવે, પરના નાસ્તિ પર્યાયિ,
 પ્રતિ અસ્તિ પર્યાયિ આવે, અસ્તિ નાસ્તિ મૌ પર્યાયિ,
 ભગી અનતી સમય મમયમા, નિજમાંડી લાગે જાને,
 બુદ્ધિસાગર આત્મસ્વલાવે, પોતાને જાણે ધ્યાને ૮

करमायला कमलने

કરમાયણુ દેખી લહે, તર્કો ઘણા મનમા થતા,
 શા શા મળ્યાં કારણુ લહે, પ્રાંનો ઘણા આવી જતા,

ન્યૂનજ થયું ના જલ જરા, વાયુ મઝાનો વાય છે,
 બહુ બાહ્યથી દેખ્યું તથાપિ, હેતુ નહિ પરભાય છે.....૧
 તુજ નાલિકાને દેખતાં, હાનિ નહીં નજરે પડે,
 તવ પત્ર પત્રે દેખતાં, ક્ષત ભાગ નહિ નજરે ચડે;
 કચરાયલું ના કોથડી, અકબંધ જ્યાં ત્યાં લાગતું,
 કોઇ વૈરી ના નજરે પડે, દેખાય ના કો ભાગતું.....૨
 આતાપ નહિ ભાનુ તણો, ભાનુ પ્રકાશ્યો નહિ હબ્બુ,
 પેસે નહીં હરાયુરે કોઈ, ઢાર તેનું શું ગબ્બું;
 હા હિમ લાગ્યું જાણીયું, ચિન્હો જણાતાં સહુ અરે,
 બુદ્ધચબ્ધિ અનુમાને જણાતું, બાહ્ય અન્તર તું ખરે....૩

જેની જેવી દૃષ્ટિ હશે તેવી દૃષ્ટિથી અમને

દેખશે.

જે બ્રહ્મજ્ઞાની હોવશે તો, બ્રહ્મ રૂપે દેખશે,
 પરમાર્થ દૃષ્ટિ જે હશે તો, તેહુ રૂપે પેખશે;
 જેવી તમારી દૃષ્ટિ તેવો, દેખશે મુજને તમે,
 એ દૃષ્ટિ સૃષ્ટિ વાદમાં, રહિયા તમે તેમજ અમે.૧
 જેવી તમારી દૃષ્ટિ તેવો, હું તમારી આગળે,
 નિજ કલ્પનાનો અન્યમાં, આભાસ તેવો થઈ પડે;
 નિજ દૃષ્ટિના અનુસારથી. નાના રૂપે જગભાસ છે,
 બુદ્ધચબ્ધિ પરમજ્ઞાનીના અન્તરવિષે શુભ વાસ છે. ૨

 આકાશમાં વિહરનાર સૂર્યને 4

લાંબી ઘણી મુસાફરી, વિશ્રામ લેજે વાટમાં,
 આચ્છાદનો મેલો તણાં, આવે ઉપાધિ ઘાટમાં;
 તાપે તપાવી વિશ્વને, જીવાડતો કંઈ આપતો,
 આશય ઘણા તહારા હૃદયમાં, બાહ્યની નહિ છાપતો. ૧

આખો ઉઘાડે વિશ્વની, પણ તાપ આપે સર્વને,
ત્હારા થકી ઘૂંકો ઘણા, ખહીવે ત્યજી નિજ ગર્વને,
એ તાલ્યારી સામું નિરખવા, યોગ્યતાને ના ધરે,
ઝાડોતણા કોટર વિષે, પેત્રી દિવસ જીવે ખરે. ૨

તાપે તપાવે લોકને, આકર્ષતો પાણી ધણું,
ખહું તાપ વૃષ્ટિ હેત છે, કુદ્રત નિયમથી એ લણું,
આશ્વાદવા ખહું વાદળાં, આવે અરે ખળ વાપરી,
તેને કરીને દૂર નિત્યે, તું કરે મુસાફરી ૩

ખહું કૃષ્ણવર્ણી રાહુથી, ઘેરાઈને ન્યારો થતો,
આલે ન રાહું જોર ત્હારા, ઉપરે એ નિરખતો,
લોકો ધણા પૂરે ત્હને, પ્રત્યક્ષ દર્શન તાલ્યારી,
કરતાં સહુની સિદ્ધિ છે, એવું કહે મન માલ્યારી ૪

પ્રજ્ઞાકનો તું હીવડો, આકાશ પન્થી શોભતો,
દિન દિન અધિકા તેજથી, વૃદ્ધિ લહીને આપતો,
જીવન સમર્પે નવનવું, જીવાડતો આનન્દમાં,
બુદ્ધયુધિ અન્તરૂ સૃષ્ટિમાં, વિજ્ઞાન શક્તિ વૃન્દમાં. ૫

પાકેલી ચોરડીને.

લલચાવે જગજનને, જોરડી લલચાવે જગજનને,
કાટા લગાવે તનને..... જોરડી...
જોરોથી જૂલી રહીએ, મુખમાં પાણી વહુટે,
સાર ઉપરથી દેખતારે, સાર ન પાકી ફૂટે...જોરડી ૧
જોરા આવે મ્હાલતીરે, યૌવન વયમાં આવે,
કંટક ધરતી પામ્યમારે, તુચ્છોને ભરમાવે જોરડી ૨
માગ અદ્ય છે જોરમારે, આતા ભૂખ ન લાગે,
તુચ્છપણ દુખમાં ધરેએ, આકર્ષે ફલ રાગે . જોરડી...૩

પણું દલોથી ઢાંકતીરે, બોરોને મમતાથી;
 ખાટો રસ ખાતાં થકારે, લાવ તો ઉઠી જાએ...બોરડી...૪
 અનુભવ જ્ઞાની સન્તનારે, મનમાં તું ન સુહાવે;
 બુદ્ધિસાગર સન્તનારે, મનમાં અમૃત લાવે....બોરડી....૫

તમે ક્યાં ઓઝાવો અમને.

- ૧ બદ્ધીની દોસ્તી કરનારા, ઉપરથી કંઈક જોનારા;
 હૃદયથી દૂર રહેનારા, તમે ક્યાં ઓળખો હમને.
- ૨ ખરું તે શું ન જોનારા, ઉઠર માટેજ રહેનારા;
 પરાયાં ચીર ધોનારા, તમે ક્યાં ઓળખો હમને.
- ૩ સમૂર્ચ્છિમ ચાલ ચલનારા, જીહાજી વેણુ વદનારા;
 રૂચે ત્યાં પેશી જાનારા, તમે ક્યાં ઓળખો હમને.
- ૪ ઉપરના ઠાઠના રાગી, મળે નહીં તોજ વૈરાગી;
 મળ્યું જ્યાં માન ત્યાં રાગી, તમે ક્યાં ઓળખો હમને.
- ૫ છતી આંખે બની અન્ધા, બનીને સ્વાર્થના બન્દા;
 બન્યા નિન્દાથકી ગન્દા, તમે ક્યાં ઓળખો હમને.
- ૬ હમારામાં રહ્યું જે જે, તમારા ચિત્તમાં નાવે;
 પુરાઈથીજ જોનારા, તમે ક્યાં ઓળખો હમને.
- ૭ થઈ વિપરીત દષ્ટિ જ્યાં, ખરું દેખાય શુંરે ત્યાં;
 હૃદયનું ભાન નહીં તમને, તમે ક્યાં ઓળખો હમને.
- ૮ અમારે તો તમારું કંઈ, નથી ખરું નિરખવાનું;
 *જાણાતી લેંસ ભૂલે ત્યાં, તમે ક્યાં ઓળખો હમને.
- ૯ પરિપૂર્ણ પરખવાની, તમારી શક્તિ ખીલે તો;
 બુદ્ધચન્દ્રિય સન્તને દેખો, નિરંજન મેળ મળવાનો.

* આંખે દેખાતી લેંસને પણ ભૂલે એવી જ્યાં તમારી દશા છે, ત્યાં ર-
 હીને તમે અમને શી રીતે ઓળખી શકશો ?

“અમારે શું? તમારે શું?”

મળી જુદા થનારાઓ, નિજેચ્છા ત્યાં જનારાઓ,
 યથા સુખ ત્યાં ગમે ત્યાં જાઓ, અમારે શું તમારે શું ? ૧
 ભમાવ્યાથી ભૂલી ભમતા, જુઓ નહિ ભાવીના ખત્તા,
 નથી ત્યાં સ્નેહનું બિન્દુ, અમારે શું તમારે શું ? ૨
 અબી બોલ્યા અબી મિથ્યા, નથી રહેણી મદા તથ્યા,
 જિગમ્ને નહીં સમજનારા, અમારે શું તમારે શું ? ૩
 હૃદયરમથી ન મળનારા, મળીને ભિન્ન થાનારા,
 મળે તેવા થનારાઓ, અમારે શું તમારે શું ? ૪
 ગમે તે પાત્ર પીનારા, ખરું નહિ મન સમજનારા,
 પશુવત્ માર્ગ વહનારા, અમારે શું તમારે શું ? ૫
 હૃદયમા નહિ ઉતરનારા, ગમે તે ચિત્ત ભરનારા,
 કશું તે દૂર કરનારા, અમારે શું તમારે શું ? ૬
 મિલન તે નહિ સમજનારા, કૃતક્રી પાઠ ભજવનારા,
 ગમે તે કહો ગમે ત્યાં જાઓ, અમારે શું તમારે શું ? ૭
 કશું નહિ લક્ષ્ય દેનારા, નથી શિષ્યો નથી ભક્તો,
 શુદ્ધચિંધિસત મેળાપી, અહો તે હું અહો હું તે ૮

૯૬ “ ચેતનજી નિજ ચિત્ત વિચારો. ” ૯૬

ચેતનજી નિજ ચિત્ત વિચારો, વસ્તુ સ્વભાવે વસ્તુ ધારો,
 વસ્તુ સ્વભાવે વસ્તુ પ્રબોધે, ચેતન મિથ્યા કર્મને ગ્રાધે. ચે૦ ૧
 કર્મ વિપાત્રી ઉદયે આવે, મુઝે નહિ જ્ઞાની પરભાવે,
 અમતાએ મહુ કર્મને વેદે, જૂતકાલના કર્મને છેદે ચે૦ ૨
 દીન ન ધાવે કર્મના ભોગે, ન્યાગે થઇ વેદે ઉપયોગે,
 શુદ્ધ ધર્મમાં સ્થિરતા ધારે, કર્મ વિપાત્ર લેશ ન હારે. ચે૦ ૩

જ્ઞાની સમભાવી શુભ આણી, શુદ્ધ ચેતના કરતો રાણી;
ત્રિભુવન પતિ નિર્ભય પદ પાવે, જન્મ જરાતીત શુદ્ધ સુહાવે. ચે૦ ૪
પરમ પ્રભુતા તહારી એવી, શુદ્ધ રમણુતા નિજઘટ લેવી;
બુદ્ધિસાગર ધર્મસ્વભાવે, પરમાનન્દ પ્રભુ પદ પાવે. ચે૦ ૬

❧ રણનાં રોડો. ❧

રણનાં રોડો, ક્યાંથી ઠરે એક ઠામ;
સ્થિરતાનું નહિ નામ.....રણનાં.
ઠામે ઠામે ભટકતાંરે, ભટકણી શીલ સ્વભાવ;
ધરણઠ ધડણઠ દોડતાંરે ચંચળ ધરી હાવભાવ....રણનાં. ૧
ક્યાં જવું ક્યાં નહિ જવુંરે, કરે ન યોગ્ય વિચાર;
વદન મુગ્ધતા દાખવેરે, જ્ઞાનવિનાનાં ગમાર.....રણનાં. ૨
નિશ્ચયવણુ બહુ દોડતાંરે, આડાંચવળાં જાય;
ભૂતપરે ભમતાં થકારે, વા ખાતાં મલકાય.....રણનાં. ૩
સમજાવ્યાં સમજે નહીંરે, જ્યાં ત્યાં ભાગી જનાર;
પરવશતાને પામતાંરે, પામે દુઃખ અપાર.....રણનાં. ૪
સ્વચ્છન્દી પશુઓ ખરેરે, કરે ન સત્યની શોધ;
બુદ્ધિસાગર ધર્મનોરે, યોગ્ય ગ્રહે છે બાધ.....રણનાં. ૫

❧ કરો તે મસ્ત થઈ કરશો. ❧

યથા યોગ્ય જ જણાવું છું, ભણીને એ ભણાવું છું;
ગણીને એ ગણાવું છું, કરો તે મસ્ત થઈ કરશો. ૧
ધરીને કાર્યમાં પ્રીતિ, ધરી ત્યાં ઐક્યની રીતિ;
કરી લયલીન ત્યાં વૃત્તિ, કરો તે મસ્ત થઈ કરશો. ૨
વિચારો અન્ય ના લાવો, કરો તેને જ બહુ લાવો;
મનન તેનું જ તે ગાવો, કરો તે મસ્ત થઈ કરશો. ૩

કરી સ કલ્પની દૃઢતા, થતો વિશ્લેષ પરિહારી,
બુદ્ધયધર્મ કૃત્યો જે, કરો તે મસ્ત થઈ કરશો. ૪

ભાવાર્થ—ધર્મક્રિયાઓ કર્યા વિના હૃદયની શુદ્ધિ થતી નથી ઉપાદેય દષ્ટિથી સમ્યગ્ વિચાર કરવામા આવે તો એવું અવખોધારી કે કર્તાવ્યરૂપ જે જે ધર્મકાર્યો છે, તેમા સ્વાધિકારત પ્રવૃત્ત થવાની દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ ભાવે આવશ્યકતા છે ધર્મક્રિયામા પ્રવૃત્ત થનારાઓએ જે જે કરવું, તેમા તન્મય બની જવું વિશ્લેષ ચિત્તથી વા શૂન્ય ચિત્તથી કરાતી ધર્મક્રિયાઓથી પરિપૂર્ણ સાધ્યફલ સપ્રાપ્ત થતું નથી અતએવ તીર્થકરોની આગાનુસારે પ્રખોધવાનું કે લખ્યો । । । તમે જે જે ધર્મક્રિયાઓ કરો તેમા અત્યંત રાગ ધરીને મસ્ત બનો ધર્મક્રિયામા પ્રેમમસ્ત બન્યા વિના અમૃતાનુષ્ઠાનફલ સપ્રાપ્ત થઈ શકતું નથી મન મર્કટ સમાન છે તેને એકજ ક્રિયામા સ્થિર કરવું એ ભગીરથ કાર્ય છે તથાપિ અવખોધવું કે જેમા અત્યંત પ્રીતિ હોય છે ત્યાં મન ગ્રિયર થઈ જાય છે ધર્મક્રિયાઓ કે જે કરવામા આવતી હોય તેમા પ્રથમ અત્યંત પ્રેમ પ્રગટાવવો અને તેમાજ માફ એય છે એમ દૃઢ વિશ્વાસ લાવીને તેમા લયલીન થઈ જવું એજ કરણી પ્રવેશમા ખાસ લક્ષ દેવું જોઈએ ધર્મક્રિયાઓ જે જે કરવામા આવે તે તે ક્રિયાઓ કરતી વખતે અન્ય બાબતમા ચિત્ત ન જવા દેવું જે જે ધર્મક્રિયાઓ કરવામા આવે તેનેજ મનમા લાવીને તેનુજ મનન અને ગાન કરવું, તેમાજ દૃઢ સંકલ્પથી પ્રવૃત્ત થવું આ પ્રમાણે ધર્મક્રિયાઓને મસ્ત બની કરવાથી સાધ્યની સિદ્ધિ સમ્બુખ પ્રવૃત્તિ કરાય છે

❧ સદા નહિ માન્યતા સરખી. ❧

સ્વયં મનમા વિચારીને, જુઓ નિશ્ચય કર્યા પૂર્વે,
પરિવર્તન થયા બહુલા, સદા નહિ માન્યતા સરખી ૧
ઘણું દેખે ઘણું જાણું, ઘણું સુણતા ઘણું વાણું,
વિચારોમા થતી વૃદ્ધિ, સદા નહિ માન્યતા સરખી. ૨
થતો ઉત્પાદ વ્યય તેમા, ફેરે પર્યાયના ફેરે,
અનુભવ આવતા બૂદ્ધો, સદા નહિ માન્યતા સરખી ૩
પ્રથમ જે જે રૂચે ના તે, પગીથી ડગતું તે તે,
પ્રથમ જોડું પછી સાચું, સદા નહિ માન્યતા સરખી ૪

પ્રથમ જે જે હતી શ્રદ્ધા, પછીથી તેહ બદલાતી;	
પડે તારતમ્ય લેદો બહુ, સદા નહિ માન્યતા સરખી.	૫
રૂચે પૂર્વે અધુના તે, રૂચે નહીં દ્વેષ ત્યાં પ્રગટે;	
થતો જ્યાં દ્વેષ ત્યાં પ્રીતિ, સદા નહિ માન્યતા સરખી.	૬
પ્રવૃત્તિ પૂર્વે જ્યાં થાતી, નિવૃત્તિ તે થકી થાતી;	
નિવૃત્તિની પ્રવૃત્તિ છે, સદા નહિ માન્યતા સરખી.	૭
કથ્યું પૂર્વે લખ્યું પૂર્વે, પછીથી ભૂલ ત્યાં લાગે;	
પ્રથમ બન્ધુ પછી વૈરી, સદા નહિ માન્યતા સરખી.	૮
અનુભવ આવતાં એવું, ખરું સમજાય સહુને એ;	
બુદ્ધચબ્ધિ સંત સેવાથી, થતી સ્યાદ્રાદની રૂપિ.	૯

❧ રહું છે પ્રેમમાં સર્વે. ❧

ખરો સમ્યક્ત્વનો પાયો, રૂચિ વા પ્રેમ એ ભાસે;	
ગઈ પ્રીતિ ગયું સર્વે, રહું છે પ્રેમમાં સર્વે.	૧
થતાં પ્રીતિ નથી ભીતિ, રહી છે પ્રીતિમાં નીતિ;	
ખરી પ્રીતિ થકી મુક્તિ, રહું છે પ્રેમમાં સર્વે	૨
ખરી પ્રીતિવિષે ચારી, હૃદયની વાત નહીં ન્યારી;	
જણાવે સદુણો ભારી, રહું છે પ્રેમમાં સર્વે.	૩
જીવનની દિવ્યતા ભાસે, અદૌકિક પ્રેમના યોગે;	
ભુલાવે ભાન હુનિયાતું, રહું છે પ્રેમમાં સર્વે.	૪
પ્રશસ્યપ્રેમભક્તિએ, મિલનતા દેવની સાથે;	
કરાતી ખાખ મમતાની, રહું છે પ્રેમમાં સર્વે.	૫
કરાતી પ્રાણ આહૂતિ, સમર્પણ સર્વ થઈ જાતું;	
હૃદય વિદ્યુત છે જૂદી, રહું છે પ્રેમમાં સર્વે.	૬
પ્રભુનો પ્રેમ પૂજારી, અદૌકિક પ્રેમ સંસ્કારી;	
બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મ પ્રીતિથી, પ્રગટ થાતા પ્રભુ પોતે.	૭

જે મનુષ્યનો કોઈ નિન્દક નથી તે જગત્ની
પરીક્ષા કસોટીમાંથી પસાર થતો નથી. ૬૭

વિમલા નવ કરશે ઉચ્ચાર—એ રાગ

જેના પ્રતિપક્ષીઓ તહેની ખ્યાતિ થાય છે રે,
હુનિયા કરે પરીક્ષા ગુણ લેવા ઉજમાય છે રે
રાત્રી વણ દિવસ નહીં ક્યારે, હુર્જન વણ સન્નન નહીં સારે,
જે પર ધર્મા તહેના ગુણ ગણ જગ ગવરાય છે રે. જેના. ૧
જેના માથે હુશ્મન ગાજે, તે ચેતી જગમાહી છાજે,
જેની ટીકા થાતી તેમાં સાર જણાય છે રે જેના. ૨
જેનું કોઈ નામ ન લેતું, પ્રસિદ્ધ તહેનું કોઈ ન રહેતું,
દેખી પ્રતિપક્ષીઓ આત્મશક્તિ ઉભરાય છે રે. જેના ૩
હુર્જન મુખ નિન્દાની વાતો, દોષદ્વિષી ખાતો લાતો,
હુર્જન ધોઈ પરના વસ્ત્રો ગદા થાય છે રે જેના ૪
મન્નનના મુખમા મીઠાઈ, અમૃત સન્નન દિલમા ભાઈ,
મન્નન સમના ભાવે રહેણીમા વખણાય છે રે. જેના ૫
હુર્જનથી સન્તો નહિ હારે, તેજ રહે ત્યા તમ નહીં ભારે,
નિન્દક દેષી લોકો નીચા પડતા બય છે રે જેના. ૬
નિન્દક વચનો નહિ ગણકારે, મત્ય તેજ ન્યા ત્યાં છે વારે,
બુદ્ધિમાગર કરણી પાર ઉતરણી ન્યાય છે રે. જેના ૭

નિન્દકાનુભવ

કુગુરુઓને

અમૂયા પૂજનારાઓ, ધમાધમમા ગહી માચી,
કુહાડો પાદ પર મારી, કરો ધર્મોત્તતિ કયાથી ? ૧
પરસ્પર ખોદનારાઓ, પરસ્પર નિન્દનારાઓ,
કુમળી ખીજ વાવીને, કરો ધર્મોત્તતિ કયાથી ? ૨

- કરી અપકર્ષ ળીજ્ઞનો, મથો સ્વોત્કર્ષ કરવાને;
રહીને ધર્મથી દૂરે, કરો ધર્મોન્નતિ ક્યાંથી ? ૩
- કરો લળલળ જરા માટે, સહાતું અન્યતું ના કંઈ;
ક્ષમાથી દૂર સો ગાઉ, કરો ધર્મોન્નતિ ક્યાંથી ? ૪
- કરીને સર્વતું જૂઠું, સ્વયં માન્યું કરી સાચું;
નથી માધ્યસ્થ્યની દૃષ્ટિ, કરો ધર્મોન્નતિ ક્યાંથી ? ૫
- જરા કંઈ માન્યતા લેદે, કરો લડકો કષાયોનો;
થઈ સામા લડો દ્વેષે, કરો ધર્મોન્નતિ ક્યાંથી ? ૬
- લડાવી મારતા લડતો, કહી સાચું કંઈ જૂઠું;
લભૂકી કાન કાચા થઈ, કરો ધર્મોન્નતિ ક્યાંથી ? ૭
- હૃદય ઔદાર્યના કિંચિત્, મળીને કામ નહિ કરતા;
ગુણાનુરાગના કિંચિત્, કરો ધર્મોન્નતિ ક્યાંથી ? ૮
- વધે તેના પગો બાલી, કરો છો પાડવા ચત્નો;
ગમે તે આળને દેઈ, કરો ધર્મોન્નતિ ક્યાંથી ? ૯
- ઉપરથી ડાળ દેખાડી, ઠગી નિજને ખુશી થાતા;
ગુણોથી દૂર રહી મોહે, કરો ધર્મોન્નતિ ક્યાંથી ? ૧૦
- કરો જો સ્વોન્નતિ પૂરી, તદા ધર્મોન્નતિ કરશો;
બુદ્ધચબ્ધિ સદ્ગુણો પામી, કરો ધર્મોન્નતિ સંપે. ૧૧

❧ તમારું શું મલું થાશે. ❧

કવ્વાલિ.

- ગણ્યો પરમાર્થ ના ખ્યારો, રહ્યા નિજ સ્વાર્થમાં રાચી;
કર્ત્યું ના કોઈતું સારું, તમારું શું ? લલું થાશે. ૧
- પ્રભુ પર પ્રેમ ના લાવ્યા, ગુરૂ સેવા કરી ના કંઈ;
સુણ્યાં ના ધર્મ વ્યાખ્યાનો, તમારું શું લલું થાશે. ૨
- અહિંસાદિવ્રતો ધરવા, કરી ના કાળજી કિંચિત્;
કરી ના સન્તની ભક્તિ, તમારું શું લલું થાશે. ૩

દોંધા ના દાન પાત્રોમા, કરી યાત્રા ન તીર્થોની,	
રહ્યા પાપે સદા માચી, તમારૂં શુ ભલુ થાશે	૪
ઠગ્યા લોળા મનુષ્યોને, સતાવ્યા પ્રાણીયોને બહુ,	
નચાવી જીલ જૂઠામા, તમારૂં શુ ભલુ થાશે.	૫
ગણ્યો ના ધર્મને પ્યારો, અધર્મે પ્રાણ અપાયો,	
અનીતિના બન્યા કાજી, તમારૂં શુ ભલુ થાશે	૬
કળાઓ કેળવી કોડી, ગણી ના પાપની ભીતિ,	
દગાઓના બન્યા દરિયા, તમારૂં શુ ભલુ થાશે.	૭
હુણ્યા વિશ્વાસીના પ્રાણો, કરોડો સાક્ષીયો બૂડી,	
ભરી પોષ્ય ઉદર પાપે, તમારૂં શુ ભલુ થાશે	૮
ખસાપર આખને લાવી, અહુકારે ગણો ના કંઈ,	
કરી માયા જ હરખાયા, તમારૂં શુ ભલુ થાશે	૯
દયાથી દૂર નાઠા બહુ, કરી ચોરી ઘણાઓની,	
પુરાઈના બન્યા દાસો, તમારૂં શુ ભલુ થાશે	૧૦
હરામી હાડકા કીધા, હરામી ચિત્તને કીધુ,	
કરી કાસી સમી ભાષા, તમારૂં શુ ભલુ થાશે.	૧૧
પુરામાં શકિતયો અર્થી, ધર્તીગજ ધર્મને માન્યો,	
શ્રદ્ધુ ના ધર્મનુ ભાતુ, તમારૂં શુ ભલુ થાશે	૧૨
હંજી છે હસ્તમા બાજી, કરી દ્યો ધર્મની કરણી,	
પુદ્ગલબિધધર્મ મેવ્યાથી, તમારૂં શ્રેય થાવાનુ	૧૩

સ્મરણીયશિક્ષા.

અધુના મોહદષ્ટિએ, સુઝે ના મત્ય હૈયામા,
 છતી આખેજ અધારૂં, રહુ પાસે સુઝે ના કંઈ—૧
 કંથુ ના ઉતરે મનમા, પછીથી ખૂબ પસ્તાશે,
 તમારી દષ્ટિ આગળના, ચીરી પડદા જુઓ સાચુ—૨

વિચારો ના સ્વયં કિંચિત્, ઠગાના અન્ય ભરમાયા;
 અધુના જે રૂંચે ના તે. પડીથી રૂંચશે મનમાં—૩
 તમારી દૃષ્ટિના જેવી, રંગીને ઝાણ મનમાંથી;
 રમી રહેતા આંહો તેમાં, પડી બીજું રૂંચે ક્યાંથી—૪
 જગતની લોહ કંડાળીમાં, બધું છે બાદરતું માન્યું;
 પડે વિવાસ તમને ત્યાં, પડી અંધ્યાત્મચિંતા ક્યાં—૫
 આંહો એ ન્યાય કુદ્રતનો, થના ન્હાના જીવો મોટા;
 ટળે સંકીર્ણતા મનની, થતાં વિસ્તીર્ણતા જ્ઞાને—૬
 થતી હા હો પ્રથમ જ્યાં ત્યાં, રૂંચે ના એક સહુ જનને;
 વિચારો ના પડી સામા, પુનઃ તેનેજ અનુસરશો—૭
 અકાટ્ય માન્યતા જે છે, કદી ના તે ટલી બશે;
 છુપાવ્યું સત્ય ના છૂપે, થાતું પ્રાકટ્ય પાતાળે—૮
 અન્તણ્યા પન્થથી જેગો, કંહો તે પન્થ જ્ઞાતા ક્યાં;
 તમો પૂછોજ તેગોને, ધર્યો વિવાસ નિષ્કૂળ એ—૯
 જગતનો એહ છે ધારો, રૂંચે ના તેજ ધિક્કારે;
 અનાદિથી થતું આવ્યું, વિચારો ન્યાયની રીતે—૧૦
 અમારું સત્ય સહુનામાં, અમારું સર્વ દુનિયાતું;
 બુદ્ધયબ્ધિ સત્યદૃષ્ટિએ, જીવે ત્યાં સત્ય દેખાતું—૧૧

મળ્યો અવસર જવા ના દે

કબાલિ.

જરાના બૂલતો લાઇ, પ્રમાદે ચૂક ના કિંચિત્;	
ઘણી વારે અરે આવ્યો, મળ્યો અવસર જવા ના દે.	૧
રહીશ જો મોહની માંહિ, રચી બાજી બગડશે એ;	
ધરીને હામ હૈયામાં, મળ્યો અવસર જવા ના દે.	૨
બરાબર દૃષ્ટિને ધારી, જરા ના ચૂક થાવા દેઇ;	
બરોબર દાવ પામીને, મળ્યો અવસર જવા ના દે.	૩

કરી લે મગની સિદ્ધિ, પ્રતિજ્ઞા જે મુખે કીધી,
હિતસ્વી શિખ જે દીધી, મળ્યો અવસર જવા ના દે ૪
જગતમાં જે સમય ભૂલ્યા, ઘણું પસ્તાય પાછળથી,
પછીથી શુ વળે રોતાં, મળ્યો અવસર જવા ના દે ૫
લભાવ્યો ભૂલ ના ખાળે, રહીશ ના અન્યની દાઝે,
કગીને કાર્ય તે ગાળે, મળ્યો અવસર જવા ના દે ૬
ત્યજી લળલળપણ મૌની, બનીને સર્વ યુક્તિથી,
અનુકુળ કાર્ય કરવાને, મળ્યો અવસર જવા ના દે ૭
હૃદય મતવ્ય કરવામાં, મહી છેદી મકલ વિદ્યો,
પરિપૂર્ણ પ્રયત્નોએ, મળ્યો અવસર જવા ના દે ૮
ઘણો તુ ચિત્તમાં ચેતી, કળાઓ કેળવી ડોડી,
બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મ સિદ્ધચર્ચે, મળ્યો અવસર જવા ના દે. ૯

વની જા દાસ જ્ઞાનીનો

કબાલિ

તને જે શાન્તિની ઈચ્છા, ખરેખર ચિત્તમાં થાતી,
ત્યજી સર્વે ઉપાધિયો, બની જા દાસ જ્ઞાનીનો ૧
ખરૂ સ્વાતંત્ર્ય મેળવવા, બધા બન્ધન ત્યજી દેવા,
કરી સ્વાર્પણ ધરી શ્રદ્ધા, બની જા દાસ જ્ઞાનીનો ૨
રહી છે ધર્મમાં શક્તિ, સુધારે સદ્ગુણે વ્યક્તિ,
સમર્પે સત્યની ભક્તિ, બની જા દાસ જ્ઞાનીનો ૩
ત્યજીને સર્વ શકાઓ, ઉઠાવી સર્વ આજ્ઞાઓ,
ત્યજી સ્વામ્યંધ મન માન્યુ, બની જા દાસ જ્ઞાનીનો ૪
અધુના જે ન સમજાતુ, પછીથી તેજ સમજાશે,
ધરી ધીરજ હૃદય માહી, બની જા દાસ જ્ઞાનીનો ૫
અહો સુવૈદ્યની પેઠે, ખરો વિશ્વાસ લાવીને,
અનન્તા દુઃખ હરવાને, બની જા દાસ જ્ઞાનીનો ૬

જણાવું છું હૃદય પ્રગટયું, રૂએ તો માનજે સાચું;
બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મ કરવાને, બનીજા દાસ જ્ઞાનીનો. ૭

સાધુઓ.

- પ્રભુના ભક્ત સાધુઓ, મહાવ્રત પંચ જે પાળે;
ભલી તેની સદા સેવા, કરીશું પૂર્ણ ભક્તિથી. ૧
- અમારા ચિત્તમાં બહાલા, શુભંકર સર્વ સાધુઓ;
ગણી પરમેષ્ઠીમાં જ્ઞાને, કરીશું દાસ થઈ ભક્તિ. ૨
- સદા વૈરાગ્યમાં ઝીલે, પરિગ્રહ ત્યાગીને જ્ઞાને;
ફેરે નિઃસંગતા ધારી, અમારા પ્રાણ તેઓ છે. ૩
- અમારી આંખ ને પાંખો, અમારા ધર્મના પ્રાણો;
અમારા ત્યાગી સાધુઓ, અમારા પ્રાણથી પ્યારા. ૪
- ધ્રુવે છે પાપ દુનિયાનાં, દયા ગંગા પ્રચારે છે;
કરે ઉપદેશની વૃદ્ધિ, અમારા પૂજ્ય તેઓ છે. ૫
- અમારા દેશની શોભા, અમારા ધર્મ નેતાઓ;
અમારા આર્ય સાધુઓ, અમારો શ્વાસ તેઓ છે. ૬
- અમારી આર્ય ભૂમિના, જીવન્તાં કલ્પવૃક્ષો એ;
અમારા દોષ ધોનારા, અમારા માતપિતાઓ. ૭
- અમે મુનીન્દ્ર પૂજારા, અમે સાધુતણા કવિયો;
અમારા સાધુઓના તો, અમો છૈયે સદા બાળો. ૮
- ગમે તેવી અવસ્થામાં, અમારા પૂજ્ય સાધુઓ;
સદા છે પૂજ્ય દુનિયામાં, ગૃહસ્થોથી સદા મોટા. ૯
- અમારા સાધુઓ માટે, અમારું સર્વ અર્પણ છે;
સદા સંવરવિષે રમતા, કરે છે કર્મ નિર્જરણા. ૧૦
- નમું હું બહુ વિનયયોગે, જગતમાં સર્વ મુનિયોને;
બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મ ધરનારા, ચિરંજીવોજ સાધુઓ. ૧૧

❧ મનુષ્યોના થશે વહાલા. ❧

કબાલિ

થશે પરમાર્થની વૃત્તિ, રૂચે ઉપકારનાં કૃત્યો,
કરાશે ઉપકારોને, મનુષ્યોના થશે વહાલા—૧
ગરીબોના ભલા માટે, વિચારાશે ભલુ મનમા,
ભલામાં ભાગ લેવાતા, મનુષ્યોના થશે વહાલા—૨
સ્વયં મરખા મનુષ્યોને, ગણીને આત્મભોગી થે,
સુખી કરવા કરે ચત્નો, મનુષ્યોના થશે વહાલા—૩
દવાઓ રોગીઓને દઈ, કરો સેવા યથાશક્તિ,
હવાઓ તેમની ફળશે, મનુષ્યોના થશે વહાલા—૪
કર્તુ અર્પણ સકલ નિજનુ, જગતના પ્રાણીઓમાટે,
ખરો છે ભક્ત એ ગીતે, મનુષ્યોના થશે વહાલા—૫
મનુષ્યોના સુખો માટે, સ્વયં હુ ખો ઘણા વેઠી,
કરો સેવા ખરા ભાવે, મનુષ્યોના થશે વહાલા—૬
ગણી પરમાર્થ ને ખ્યારો, કરી નિજ સ્વાર્થને દૂરે,
જગત સેવા કરો માચી, મનુષ્યોના થશે વહાલા—૭
થયા અમર મનુષ્યો એ, કરી જેણે ખરી સેવા,
જગત કુદુખ સમગણતા, મનુષ્યોના થશે વહાલા—૮
અમીરીમા ફટીરીમા, કરો ઉપકારનાં કાર્યો,
પુદ્ગલધિ ધર્મ સેવ્યાથી, મનુષ્યોના થશે વહાલા—૯

❧ મૌની. ❧

કબાલિ

મજાની મૌનમા મસ્તી, મજાનુ મૌનમોઘેર,
મજા છે મૌનમા બૂદી, ખરેખર મૌની છે સુખી

શમાતા વૈરના દાવો, શમામૃતનાં વહે અરણાં;	
અમીરાઈ ફકીરીમાં, ખરેખર મૌની છે સુખી.	૨
ઘણું વદનાર છે ફાંગો, ઘણું બન્ધાય વાણીથી;	
ખુરૂં સાડું ઘણાઓને, ખરેખર મૌની છે સુખી.	૩
ખુરો છે પાત વાણીનો, વપુના વીર્યપાતોથી;	
વિચારીને વિચાર્યું એ, ખરેખર મૌની છે સુખી.	૪
મળી જીવડા તથાપિ શું, કર્યો ઉપયોગ ના સારો;	
પ્રસારક આત્મશક્તિયો, ખરેખર મૌની છે સુખી.	૫
વિચારી વાગ્ રહસ્યોને, પ્રસંગોપાત્ત જે બોલે;	
ધરી ઉપયોગ વદનારો, ખરેખર મૌની છે સુખી.	૬
રહ્યાથી મૌન અન્તરમાં, ખીલે છે વાણીની લખિધ;	
જણાતી વાણીની સિદ્ધિ, ખરેખર મૌની છે સુખી.	૭
જગતમાં થાય તે જીલો, થતા તેના અમર શબ્દો;	
બને આદર્શવત્ મૌની, ખરેખર મૌની છે સુખી.	૮
ખરો સમ્યક્ત્વવંતજ તે, ખરો નિશ્ચયથકી મૌની;	
ખુદ્ધચખિધ ધર્મદૃષ્ટિયે, ખરેખર મૌની છે સુખી.	૯

જ્ઞાન અને રુચિભેદે અધિકારી ભેદ.

અધિકારીજ જેનો જે, અહો તે માનતો તહેને;	
અહો તે રાચતો તેમાં, પરીક્ષા છે અધિકારે.	૧
રૂચે છે બાલને જૂઠું, રૂચે છે વૃદ્ધને જૂઠું;	
રૂચે છે અન્ય યુવકને, કરે કિન્મત રૂચે તહેની.	૨
અસંખ્યાતા રૂચિ લેદો, મનોવૃત્તિતણા ફેરે;	
ફેરે માનવ અધિકારો, સદા સરખા નથી રહેતા.	૩
ખુલે છે દૃષ્ટિ જે અંશે, ખરૂં સમજાય તે અંશે;	
અહો તે અંશથી સાચું, ગણીને વિશ્વજન બોલે.	૪
જીવોનાં વર્તુલો જૂઠાં, પડે છે માન્યતા લેદે;	
વિચારોમાંજ આચારે, અહો એ દૃષ્ટ્યનુસારે.	૫

મતામત વિશ્વમા વર્તે, વિચારે ઐક્ય નહિ સહુમાં,
કરી એનોજ મનમાહી, ખરો નિશ્ચય વિચારી જો ૬
વિચારોના અધિકારી, નથી સરખા અરે જીવો,
અનુભવ જ્ઞાન પામ્યાથી, થશે નિશ્ચય ખરી રીતે ૭
અહો આ વિશ્વશાળામાં, વિચારે મેળ ના સહુનો,
અનાદિથી થતું આબંધુ, ક્ષયોપશમાદિના ભેદે ૮
અહો એ બાણુતો રાની, રૂચિદષ્ટિતણા ભેદો,
બુદ્ધચબ્ધિ સદ્ગુણમથી, રહે અમલાવ સુખમાહી. ૯

સત્ય ધર્મોન્નતિ અર્થે સત્ય સુધારાના

પ્રતિપક્ષીઓને

ધરીને સાકડી દૃષ્ટિ, થતા ઉપદેશના સહામા,
ધરીને ધર્મ ઘેલાઈ, હવે ના ફાવશે ઝાણું ૧
જરા કંઈ માન્યતા ભેદે, જરા આચારના ભેદે,
કરી હોહા થતા સહામા, હવે ના ફાવશે દાવે ૨
સુધારા સત્ય જે થાતા, તમારાથી ખમાતા ના,
હવે થઈ દેખતી દુનિયા, વિચારી કાર્ય કરવાની. ૩
ઘણુ તાણે ટુટી બશે, સુધારાનો વખત આબંધો,
વધે સ્વાતંત્ર્યની બુદ્ધિ, દલીલો માગશે દુનિયા ૪
પ્રપચોથી સતાવાનો, દખાવાનો વખત વીત્યો,
કર્ચુ તેવું હવે લેશો, તમારે સકડાવાનું ૫
અમારા અદ્વિચારો જે, જીવોની ઉન્નતિ અર્થે,
હવે તે પૂર્ણ ફેલાશે, જિનાગમના અનુસારે ૬
હવે તો અન્ધ શ્રદ્ધાનું, નહીં આત્રાન્ય રહેવાનું,
જિનેન્દ્ર વીરના વચનો, જગતમાં ખૂબ ફેલાશે. ૭
નથી એકાન્તદૃષ્ટિયે, સુધારાના અમે પક્ષી,
નથી જૂના તણા રાગી, અમે એકાન્તદૃષ્ટિએ ૮

નથી એકાન્તદૃષ્ટિએ, અમો અધ્યાત્મના પક્ષી;
 નથી એકાન્તદૃષ્ટિએ, અમો વ્યવહારના પક્ષી. ૯
 ગુણોથી ઉન્નતિ કરવા, અમારી તેમ દુનિયાની;
 વિશાલદૃષ્ટિમાધ્યસ્થ્યે, ખરો ઉપદેશ દેવાનો. ૧૦
 ઘણી તારતમ્ય દૃષ્ટિએ, જગત્તુ શ્રેયઃ કરવાને;
 થયો અવતાર જગમાંડી, કરીશું યોગ્ય કર્તવ્યો. ૧૧
 પ્રભુ મહાવીરના બોધે, જગાડીશું સકલ જનને;
 બુદ્ધયજ્ઞિ ધર્મ ફેલાવા, થવાનું તે થશે નક્કી. ૧૨

❖ હવે તો કંઈ જુઓ જાગી. ❖

હવે તો ઘોર નિદ્રાનો, કરીને ત્યાગ ઉઠો સહુ;
 ગયું સહુ ઉંઘમાં ઘોંરે, હવે તો કંઈ જુવો જાગી. ૧
 કરો અભ્યાસ વિદ્યાનો, બનીને બ્રહ્મચારિયો;
 ત્યજી દો બાળલગ્નોને, હવે તો કંઈ જુવો જાગી. ૨
 ગરીબાઈ વધી ઝાઝી, થયાં વ્યસની ઘણા લોકો;
 ડુબાવ્યો દેશ દારૂએ, હવે તો કંઈ જુવો જાગી. ૩
 કપાતાં દેશમાં ઢોરો, અહો ના પાર સંખ્યાનો;
 હતું તે સહુ જવા લાગ્યું, હવે તો કંઈ જુવો જાગી. ૪
 થઈને ખાયલા મોહો, ગુમાવી સર્વ શક્તિયો;
 ઉઠી આલસ્ય છંડીને, હવે તો કંઈ જુવો જાગી. ૫
 બુઝું પકડ્યું ત્યજ્યું સાચું, ઉપાસક દુર્ગુણોના થઈ;
 ગઈ વિદ્યા ગઈ લક્ષ્મી, હવે તો કંઈ જુવો જાગી. ૬
 મળી વિદ્યા ગુમાવો છો, પરસ્પર કલેશ કરવામાં;
 મળ્યું તે સાચવ્યું ના કંઈ, હવે તો કંઈ જુવો જાગી. ૭
 કરો ઉપયોગ નહિ સારો, મળ્યું જે કંઈ અરે તેનો;
 વિલાસોમાં ગમાવ્યું સહુ, હવે તો કંઈ જુવો જાગી. ૮
 હજી પણ કંઈ રહ્યું બાકી, રહ્યાં છે ધર્મનાં બીજો;
 અહો તે વાવવા માટે, હવે તો કંઈ જુવો જાગી. ૯

તમારી સતતિ દેશે, તમોને પાપના શાપો,
 પગરૂપર ફૂટને ત્યાગી, હવે તો કંઈ ભુવો જાગી ૧૦
 ખિટીશ સાંઝાજન્ય છાયામાં, તમોને ધર્મ કરવાનો,
 રૂંડો અવસર મળ્યો માની, હવે તો કંઈ ભુવો જાગી. ૧૧
 મળ્યું તે સહુ ઉદય કરવા, રહ્યું તે સહુ ઉદય કરવા,
 ખરેખર ધર્મના માર્ગે, હવે તો કંઈ ભુવો જાગી ૧૨
 ગ્રહીને ધર્મ સંસ્કારો, શુભોથી ઉત્પત્તિ કરવા,
 બુદ્ધચિન્ધિ ધર્મિ બંધુઓ, હવે તો કંઈ ભુવો જાગી. ૧૩

જણાતું દરય મૂલી જા. ૬૨૨

ત્હને જો મુકિતની ઇચ્છા, થતી તો શિખ માનીને,
 અહ તાથી મનાએલું, જણાતું દરય મૂલી જા. ૧
 અવિધામોહસ સ્કારે, નથી તેમાં ગણીને હું,
 પડ્યો જેની બ્રમણતામાં, જણાતું દરય મૂલી જા. ૨
 અખડાનન્દની ઇચ્છા, ત્હને જો વસ્તુત થાતી,
 મમત્વ ત્રિષ્ટિ કદંબેલું, જણાતું દરય મૂલી જા. ૩
 રૂપી દેહાદિમા થાતું, અસત્તમા નામ કદંબાતું;
 ત્યજીને બાહ્યનું ખાતું, જણાતું દરય મૂલી જા. ૪
 ગણાતું દેહમા મ્હાડ, નહાડ તેમ જે મારૂં;
 નહાડ પ્યારૂં જે બાહ્યે, જણાતું દરય મૂલી જા. ૫
 ગયું ત્હો શું ? રહ્યું તો શું ? હશે ત્હો શું ? જશે ત્હો શું ?
 સ્વભાવે સર્વને માની, જણાતું દરય મૂલી જા. ૬
 નથી ચડતી નથી પડતી, નથી નહાતું નથી મોહું,
 પગલે વૃત્તિએ કદંબ્યું, જણાતું દરય મૂલી જા. ૭
 સ્વભાવે સર્વના સાં છે, નથી તે નહિ પ્રકટવાતું,
 સ્વભાવે ઉપયોગે રહી, જણાતું દરય મૂલી જા. ૮
 ખરી આનન્દની જાણી, જણાતું સામ્યના પ્રગટે,
 ખરી મુખ ધૂનમાં રહેવા, જણાતું દરય મૂલી જા. ૯

જવા દેને જવાનું તે, થવા દેને થવાનું તે;
 ત્યજીને હર્ષને ચિન્તા, જણાતું દશ્ય ભૂલી જા. ૧૦
 રહી સમભાવમાં જ્ઞાને, ત્યજી દે રાગ દ્વેષાદિ;
 બુદ્ધયજ્ઞિધશુદ્ધદષ્ટિએ, પ્રભુ રૂપે સ્વયં બનવું. ૧૧

૮ પછીથી સૂવ પસ્તાશો. ૭

અધુના ચિત્ત ચક્રડોળે, ચડીને મ્હાલતા જ્યાં ત્યાં;
 નથી કિમ્મત મળેલાની, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૧
 ભમાવે વૃત્તિ ત્યાં ભમતા, ગમે ત્યાં મોહથી રમતા;
 શિખામણુ માનતા ના કંઈ, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૨
 બુદ્ધાઈ ચિત્તમાં ધારી, બની મનમાં અહંકારી;
 કરી મન માનતી ચારી, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૩
 કથ્યું કહવું ગણેા ખ્યારું, નથી તેથી કદિ સારું;
 હજી પણ હાથમાં બાજી, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૪
 પડાવી ભેદ પ્રીતિમાં, પડાવી ભેદ નીતિમાં;
 થયે દૂરેજ ગંડુઓ, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૫
 થઈ ઉંછાછળા કરશે, નહીં ગંભીરતા ધરશે;
 ઘણા ખત્તાજ ખાઈને, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૬
 રૂએ ના જે અધુના તે, પછીથી લાગશે બહાણું;
 કરીલ્યો જે કથ્યું તે તે, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૭
 ખરી કિમ્મત મનુષ્યોની, જીવંતાં થાય ના ક્યારે;
 મળ્યો મેળો જવા દેતાં, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૮
 રહી જાશે બધું મનમાં, થયું ના કંઈ સમાગમમાં;
 ઉઘાડી આંખ સમજી લ્યો, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૯
 વિચાર્યાવણુ નહીં આવે, તમારા હાથમાં સાચું;
 પડયાથી શીર્ષપર બોલે, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૧૦
 ફસાશે ફન્દમાં જ્યારે, ચડે બહારે ન કેા ત્યારે;
 થશે બહુ ચિત્તમાં ચાલી, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૧૧

ત્યજી ઉછાછળા વેડા, હજી પણ વશ્યમાં રહેવું, ઘટે છે હો તમોને એ, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો.	૧૨
યુવાનોએ ન ગણકારી, શિખામણ વૃદ્ધ સૂઝાની, ફસાયા બળમા તદ્દત, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો	૧૩
શિખામણ જ્ઞાની ગુરુઓની, ગણી અમૃત સમી પ્યારી, બુદ્ધયજ્ઞિ સેવવાથી તે, પછીથી સુખ પરખાશે	૧૪

❧ કરી શકશે ઉદય કયાંથી? ❧

કબાલિ

થતા બેખાકળા ક્ષણમા, ચઢાવી દો મગજ ક્ષણમા, જરા ના સ પને શિખ્યા, કરી શકશે ઉદય કયાંથી ?	૧
સહાતું ના જરા જીદ, જરામા ખળભળી બતા, નથી ઉચ્ચાશયો મનમા, કરી શકશે ઉદય કયાંથી ?	૨
મળીને સર્વની સાથે, હળીને સર્વની સાથે, નથી કરતા શિખ્યા કાર્યો, કરી શકશે ઉદય કયાંથી ?	૩
રહી મન મૃત્યુની લીતિ, જરા ભેદે થતા સહામા, ભળીબતા અરિપક્ષે, કરી શકશે ઉદય કયાંથી ?	૪
બનીને કીર્તિ પૂજારી, તકાસો સ્વાર્થ મન માન્યો, ખસીને સત્યથી દૂરે, કરી શકશે ઉદય કયાંથી ?	૫
રહી છે આખમા અગ્નિ, રહી છે છાતીમા કાતી, નથી તેથી થતા દૂરે, કરી શકશે ઉદય કયાંથી ?	૬
પ્રયુક્તિ યુક્તિ ભેદોને, નથી શિખ્યા અનુભવથી, નથી સ્વાર્પણ કયું સર્વે, કરી શકશે ઉદય કયાંથી ?	૭
નથી ધરતા લઘુતાને, નથી ત્યજતા વિષય મોંઝો, મમત્વ દેહપર ભાગી, કરી શકશે ઉદય કયાંથી ?	૮
બનો છે શેઠિયા સર્વે, ગણાછો વેઠિયા ખીબ, જતા ભાગી જરા દુ ખે, કરી શકશે ઉદય કયાંથી ?	૯

- બનાવીને કરો વાતો, તડાકા મારતા જાગ;
કર્યાં વખતે ખસી જાતા, કરી શકશે ઉદય ક્યાંથી? ૧૦
- બહિર જૂઠું હૃદય જૂઠું, મિલાવો હાજીમાં હા હા;
હસીને તાળીયો દેતા, કરી શકશે ઉદય ક્યાંથી? ૧૧
- ગુરૂઓને નથી ગણતા, સ્વચ્છન્દે મહાલમાં જ્યાં ત્યાં;
પ્રતિજ્ઞાની નથી પરવા, કરી શકશે ઉદય ક્યાંથી? ૧૨
- થયા વણુ સ્વાશ્રયી જગમાં, નથી સ્વાત્મોન્નતિ થાતી;
બુદ્ધયબ્ધિ વીરના બોધે, કરી શકશે ઉદય સાચો. ૧૩

કરી શકશે ઉદય ત્યારે.

- પ્રભુ મહાવીરના ધર્મે, ખરી શ્રદ્ધા ધરી પ્રેમે;
થશે જાગ્રત્ સદાચારે, કરી શકશે ઉદય ત્યારે. ૧
- મર્યાવણુ માળવો ક્યાં છે, સમર્પ્યાથી જીવન સઘણુ;
ત્યજીને દેહની મમતા, કરી શકશે ઉદય ત્યારે. ૨
- ત્યજીને લોક સંજ્ઞાને, ત્યજીને મૃત્યુની ભીતિ;
પ્રવૃત્તિમાં પડો જ્યારે, કરી શકશે ઉદય ત્યારે. ૩
- જિનેશ્વર ધર્મ સેવામાં, ગણો ના દેહ પ્રાણોને;
મરણીયાઓ થશે જ્યારે, કરી શકશે ઉદય ત્યારે. ૪
- મર્યાવણુ દેહ ભાવોથી, નથી મુકિત નથી શાન્તિ;
યદા અધ્યાસ સહુ નાસે, કરી શકશે ઉદય ત્યારે. ૫
- ત્યજીવણુ સર્વ અધ્યાસો, નહીં સ્વાતંત્ર્ય મળવાનું;
થશે ત્યાગી યદા પૂરા, કરી શકશે ઉદય ત્યારે. ૬
- જીવંતાં પણ મર્યા જેવા, થઈને દ્વિજ આલવમાં
મરી મથશે યદા કાર્યે, કરી શકશે ઉદય ત્યારે. ૭
- ઘણું બોલે વળે ના કંઈ, બનો ઝટ કાર્યના યોગી;
થશે જ્યારે ખરા યોગી, કરી શકશે ઉદય ત્યારે. ૮
- સદા શ્રી જૈન શાસનની, ધ્વજ ફરકાવવા માટે;
સમર્પણુ સહુ થશે જ્યારે, કરી શકશે ઉદય ત્યારે. ૯

ભરાશે રોમ રોમોમાં, ખરો ઉત્પાહને શ્રદ્ધા,
 થશે સૌ કાર્યના યોગી, કરી શકશે ઉદય ત્યારે. ૧૦
 ચતુર્વિધ સ ઘમાં સ પે, પરસ્પર સાહાય્ય (માન) દેવામાં,
 થશે ના મ્હારૂં ને ત્હારૂં, કરી શકશે ઉદય ત્યારે. ૧૧
 સુવિધાદિ ઉપાયોમાં, મળ્યુ તે સર્વ દેવાથી,
 બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મનો જલ્દી, કરી શકશે ઉદય ત્યારે. ૧૨

સામા પડનારા રૂપાંતર પ્રતિપક્ષીઓને.

રૂડામાં પડી હોહા કરો, ગપ્પા ઉડાવો મોગણું,
 પછુ મત્યના મેદાનથી, ડગનાં ભાઈ કોણ છે !
 મતલેદથી નિન્દા કરો, મનમાનતી વ્યા ત્યા ભલે,
 પછુ સાકડી દષ્ટિ વિના, તે માનનારૂં કોણ છે ! ૧
 ભોળા જનોને ભોળવી, શક્તિ તમારી વાપરો,
 પછુ શક્તિયો આલે નહીં, એ જાણનારૂં કોણ છે ! ૨
 આલમ ગંધી ના આધગી, ટે દેખનારા સજ્જનો,
 દેખાતુ જે જે મત્ય તેને, લોપનારૂં કોણ છે ! ૩
 અન્ધા જનોની ફાજથી, જે સત્ય તેને છેદવા,
 સામા પડી યુદ્ધો કરો, પછુ મુઝનારૂં કોણ છે ! ૪
 જે જે ધરોછો શસ્ત્ર તે તે, શસ્ત્ર તમને વાગતા,
 સમન્ત્યા વિના મામા પડો, જીનાર ત્યા તો કોણ છે ૫

પરીક્ષા શું કરી શકશે.

નથી શિખ્યા નથી ભોયુ, નથી ભણ્યુ ખરી ગીતે,
 શ્રદ્ધો ના કંઈ અનુભવને, પરીક્ષા શું કરી શકશે ૧
 પરીક્ષા વ્યા નથી આપી, તમોએ કંઈ ભણીને તો,
 પરીક્ષક વણ અહો બોલે, પરીક્ષા શું કરી શકશે. ૨

ઝવેરી પારખે હીરો, જણાતો અન્યને ખડાણે,
 અધિકારી વિના બાપુ, પરીક્ષા શું કરી શકશે.
 તમારી કંઈ ગતિ ના જ્યાં, પ્રવેશે ના મતિ કિંચિ
 બનીને ત્યાં તમે ડાહ્યા, પરીક્ષા શું કરી શકશે. ૧૦
 કથે જે અન્ય લોકોને, ગ્રહો સાચું તમે તેને;
 ધરી વિશ્વાસ અન્યોમાં, પરીક્ષા શું કરી શકશે. ૧૧
 કરે ગાગર પરીક્ષાને, અહો અબ્ધિતણી માપે;
 બની તેવા પરીક્ષામાં, પરીક્ષા શું કરી શકશે. ૧૨
 વિચાર્યાં વણુ વઢે શખ્દો, તમારું તોલ જ્યાં થાતું;
 અહો એ બુદ્ધિ તુલાથી, પરીક્ષા શું કરી શકશે. ૧૩
 વસ્યા વણુ માનવી પાસે, નથી માનવ પરીક્ષાતું;
 વસ્યા વણુ ને કસ્યાવણુ તો, પરીક્ષા શું કરી શકશે.
 સ્વકીય બુદ્ધ્યનુસારે, કરે સર્વે પરીક્ષાઓ;
 સ્વયં ભૂલી રખડનારા, પરીક્ષા શું કરી શકશે. ૧
 ઘણા ઉંડા વિચારો જ્યાં, હૃદયના આશયો ઉંડા;
 ક્યાં વણુ નિશ્ચયો પૂરા, પરીક્ષા શું કરી શકશે. ૨
 ખરી વીતરાગની દૃષ્ટે, પરીક્ષા સર્વની થાતી;
 બુદ્ધ્યબ્ધિ સત્ય સમજીને, રહો સમભાવમાં ધ્યાને. ૩

✽ | સ્વરો છે મેઝ શિર સાટે. 4 | ✽

રહી જ્યાં ચિત્ત બુદ્ધાઈ, રહી જ્યાં સ્વાર્થ કપટાઈ;
 અહો એ મેળ છે કાચો, ખરો છે મેળ શિર સાટે.
 ખરા જ્યાં મેળના રંગો, નથી ત્યાં લોકની પરવા;
 નથી ત્યાં મૃત્યુની પરવા, ખરો છે મેળ શિર સાટે.
 જરા નાં પ્રાણની પરવા, જરા નાં વિક્તની પરવા;
 નથી દુઃખોતણી પરવા, ખરો છે મેળ શિર સાટે.
 જરા નાં દેહની પરવા, જરા નાં કીર્તિની પરવા;
 જરા ચોરાય નાં મનડું, ખરો છે મેળ શિર સાટે.

સાથે રહે બુદ્ધાઈ મનમાહી, રહે બુદ્ધાઈ વાણીમા,	
થો રહે એ મેળ દુર્જનમા, ખરો છે મેળ શિર સાટે.	૫
જણાવાનુ ઉપરથી કઈ, ફસાવાનુ રહ્યું મનમા,	
હળાહળ મેળ એ બૂડો, ખરો છે મેળ શિર સાટે.	૬
રહે સૌજન્યની વૃત્તિ, રજસ્તમની ટળે વૃત્તિ,	
સદા સાત્વિક વૃત્તિનો, ખરો છે મેળ શિર માટે	૭
નથી અજ્ઞાનીના લાગ્યે, નથી એ પાપીના લાગ્યે,	
અહો એ જ્ઞાનીના લાગ્યે, ખરો છે મેળ શિર સાટે	૮
રહ્યો એ મેળ અન્તરમા, જણાતો શુદ્ધ ઉપયોગે,	
બુદ્ધચન્દિ ધર્મિસત્સંગે, ખરો છે મેળ શિર સાટે	૯

❧ કરી લે કાર્ય કરવાનું. ❧

ઘણા છે શ્રેયમા વિઘ્નો, અધાર્યું કઈ બની જાતુ,	
પ્રમાદોને હઠાવીને, કરી લે કાર્ય કરવાનું	૧
નથી વાર જ વખત જાતા, નહીં આવે વખત પાછો,	
થઈ જાગ્રત્ લલા લાવે, કરી લે કાર્ય કરવાનું	૨
ઘસીને હાથ ચાલ્યા કેઈ, ઘસીને હાથ ચાલે છે,	
તપાસી ચિત્તમા પુરે, કરીલે કાર્ય કરવાનું	૩
નથી કિંમત વખતની કઈ, કરોડો રત્નોને ખર્ચે,	
ગયો પાછો નહીં આવે, કરીલે કાર્ય કરવાનું	૪
નથી કિંમત મનુલવની, શુભાવે વ્યર્થ કયા લોળા,	
મળ્યું સહુ શ્રેય સિદ્ધ્યર્થે, કરીલે કાર્ય કરવાનું	૫
જરા વિશ્વાસ ના ધરવો, ખરેખર મોહનો મનમા,	
ત્યજીને મોહની વૃત્તિ, કરીલે કાર્ય કરવાનું	૬
હલાહલ વિશ્વના જેવા, ગણીને સર્વ વિષયોને,	
ધરીને સ્વૈર્ય વૈરાગ્યે, કરીલે કાર્ય કરવાનું	૭
સજી નિ સ ગતા માગી, લજીને શાન્તતા ભારી,	
ધરીને સામ્ય સૌમાહી, કરીલે કાર્ય કરવાનું	૮

અહંતા ભાવ ભૂલીને, ખરેખર સાધ્ય !!! મુક્તિને;
બુદ્ધચબ્ધિ સદ્ગુરુગમથી, કરીલે કાર્ય કરવાનું. ૯

મઠે જ્યાં ચિત્ત ત્યાં મેળો.

મળેલો મેળ ના છાનો, અમેળો પણ નહીં છાનો;
અમારું માનવું એ છે, મળે જ્યાં ચિત્ત ત્યાં મેળો— ૧
હજારોની સલામાંહિ, સ્વયં મન ઓળખે મેળુ;
મળે છે આંખથી આંખો, મળે જ્યાં ચિત્ત ત્યાં મેળો—૨
વિકારી મેળ છે મેંલા, સદા નહિ તે ટકી રહેતા;
ટકે ના ખેંચી આણેલો, મળે જ્યાં ચિત્ત ત્યાં મેળો—૩
વિચારોમાં પડે ભેદો, લડે જ્યાં આંખથી આંખો;
નહીં એ મેળ મન માન્યો, મળે જ્યાં ચિત્ત ત્યાં મેળો—૪
પરસ્પર ચિત્ત ના રૂએ, પરસ્પરમાં પડે વાંધો;
અહો એ મેળ મૂર્ખોનો, મળે જ્યાં ચિત્ત ત્યાં મેળો—૫
હઠે પાછું હૃદય ધડકી, સ્વયં ખૂલે નહીં મનડું;
અહો એ બાહ્યના મેળા, મળે જ્યાં ચિત્ત ત્યાં મેળો—૬
વિના બોલે પરસ્પર જ્યાં, હૃદય તન્મય બની રહેતાં
બુદ્ધચબ્ધિવિશ્વવ્યવહારે, મળે જ્યાં ચિત્ત ત્યાં મેળો—૭

ગમે તો આવશો પાસે.

અમારે સ્વાર્થના કિંચિત્, નથી લેવું કરી યાદી,
વિચારી ખૂબ મનમાંહી, ગમે તો આવશો પાસે— ૧
પરાણે નહિ મનાવાનું, પરાણે નહિ કરાવાનું;
તપાસી બાબુઓ સઘળી, ગમે તો આવશો પાસે— ૨
નથી ફન્દે ફસાવાનું, નથી કંઈ સ્વેષ્ટ ગાવાનું;
અમારું ના જમાવાનું, ગમે તો આવશો પાસે— ૩
તમેને ઇષ્ટ લાગે કે, અમારું શ્રેય છે આંહી;
કરી નિધાર મનમાંહી, ગમે તો આવશો પાસે— ૪

નથી સ્વાતંત્ર્ય ખોવાનું, ખરૂં સ્વાતંત્ર્ય લેવાનું,
 ખરી પરત્રતા ધરવા, ગમે તો આવશે પાસે— ૫
 તમારી ઉન્નતિ કરવા, અમારાથી બને તે સહુ,
 કરીશું સ્વાત્મભોગે હો, ગમે તો આવશે પાસે— ૬
 અમારી સર્વ આજ્ઞાઓ, તમારે માનવી પડશે,
 ગમે તેવી ગમે ત્યારે, ગમે તો આવશે પાસે . ૭
 બની ગલીર સાગરવત્, તમારે નિત્ય રહેવાનું,
 પ્રભુ શ્રી વીરના પન્થે, ગમે તો આવશે પાસે— ૮
 તણને સર્વ બાહિરનું, ખરા ત્યાગી થવું પડશે,
 સદા સેવક બની રહેવા, ગમે તો આવશે પાસે— ૯
 અખડાનન્દ લેવાને, ઉપાયો યોગ્ય કરવાના,
 ખરો છે માલ શિર સાટે, ગમે તો આવશે પાસે— ૧૦
 તમારામા અમારામા, જરા ના લેદ ગણવાનો,
 બુદ્ધયજ્ઞધર્મી થાવાને, ગમે તો આવશે પાસે— ૧૧

ભમાવ્યો ક્યાં ભમે મોઢા.

વસી પાસે ઘણું બેસી, નથી દેખ્યું નથી જાણ્યું,
 પ્રપચીના પ્રપચોથી, ભમાવ્યો ક્યા ભમે ભોળા ૧
 પ્રપચી શબ્દ પાસાથી, કળાઓ ડેળવી કોડી,
 ખરાને જૂઠું દેખાડે, ભમાવ્યો ક્યા ભમે ભોળા ૨
 ખરો વિશ્વાસ બેમાડે, રચીને ધૂર્તની બાણ,
 બનીને અન્ધ એકાન્તે, ભમાવ્યો ક્યા ભમે ભોળા ૩
 કરી ધવલે કપટ ચુક્રિત, ફસાવ્યો કુળ ટોળામા,
 અહો શ્રીપાળને કેવો, ભમાવ્યો ક્યા ભમે ભોળા ૪
 અહો ઇર્ષ્યાગ્રિથી જ્વલતા, મનુષ્યો જૂઠામા રાચે,
 બનીને દૃષ્ટિ રાગીરે, ભમાવ્યો ક્યા ભમે ભોળા ૫
 નથી કીધો અનુભવ કદી, બને શું બાવરો જલ્દી,
 વિચાર્યા વણ થતી હાનિ, ભમાવ્યો ક્યા ભમે ભોળા ૬

સદા દુનિયાજ દોરંગી, જગત્ ઠમદોલ પોલું છે;	
તપસ્યા વણ સકલ પૂરું, લમાવ્યો ક્યાં લમે લોળા.	૭
ઉઠે જ્યાં ધૂલ ત્યાં પાણી, પ્રતિપક્ષીતાણી વાણી;	
વિચારી ચિત્તમાં આણી, લમાવ્યો ક્યાં લમે લોળા.	૮
કથા રાસલ મદનીયાની, સુણી મહોકાણતું ટાણું;	
બની મધ્યસ્થ જો મનમાં, લમાવ્યો ક્યાં લમે લોળા.	૯
અસૂયાથી થતું ના શું, કહો શું ના બને સ્વાર્થ;	
કરાતું પાપ શું શું ના, લમાવ્યો ક્યાં લમે લોળા.	૧૦
પ્રતિપક્ષી બનેલાઓ, સ્વપક્ષ સિદ્ધિને માટે;	
કરે છે જૂઠને ઉભું, લમાવ્યો ક્યાં લમે લોળા.	૧૧
કળા બાળ ચતુરાઈ, કરીને ધૂર્ત લોકો તો;	
હતું ના તે જણાવે છે, લમાવ્યો ક્યાં લમે લોળા.	૧૨
સુણેલુ પણ થતું જૂઠું, નિહાળ્યામાં થતી ભૂલો;	
થતા કથનાર પણ જૂઠા, લમાવ્યો ક્યાં લમે લોળા.	૧૩
ગયા ના રાગ દ્વેષો જ્યાં, રહ્યો ત્યાં વાસ જૂઠાનો;	
વિચાર્યાવણ સહુ બાળુ, લમાવ્યો ક્યાં લમે લોળા.	૧૪
બની હુશિયાર વિદ્યાથી, બની મધ્યસ્થ થૈ સમજુ;	
બુદ્ધ્યબિધિ ધર્મ સદ્બોધે, વિચારી જો સ્વયં સાચું.	૧૫

❧ ઘણા થોડા ખરા શિષ્યો. ❧

જગરથી ખૂબ ચુનારા, કદાપિ સંગ ના છોડે;	
ગુરૂની માન્યતાવાળા, ઘણા થોડા ખરા શિષ્યો.	૧
ગુરૂના હુઃખમાં ભાગી, બનીને સદ્ગુરૂ સાથે;	
ખરી વખતે રહે સાથે, ઘણા થોડા ખરા શિષ્યો.	૨
હૃદયને બાહ્યથી શશ્વત, ગુરૂની ભક્તિના ભાગી;	
ગુરૂને શીર્ષ દેનારા, ઘણા થોડા ખરા શિષ્યો.	૩
ગુરૂના ચિત્તમાં પેસી, ગુરૂનું કાર્ય કરનારા;	
વિના બોલે ગમે તેવું, ઘણા થોડા ઘણા શિષ્યો.	૪

ઉઠાવે સદ્ગુરૂ આજ્ઞા, વિપત્તિયો સહી સઘળી, ગુરુ તે ગણે નિજનુ, ઘણા થોડા ખરા શિષ્યો.	૫
અમે રાગી ઘણા છેએ, અમારા સમ નથી કોઈ, કરે કથની ઘણા લોકો, ઘણા થોડા ખરા શિષ્યો	૬
ઘડીમા નવ ધરે રંગો, ખરી વખતે ખસે દૂરે, રહે છે પાસમા કેઈ, ઘણા થોડા ખરા શિષ્યો	૭
પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ પાળીને, સદા શોભી રહે જગમા, રહે રહેણીવિષે એવા, ઘણા થોડા ખરા શિષ્યો	૮
હૃદયથી પ્રાણ દેનારા, ખરી શોભા જ શિષ્યોની, બુદ્ધ્યબ્ધિસદ્ગુરૂ મનમા, ખરા શિષ્યો સદા રહેતા	૯

“ **ए साधुओ भेगा मळीने उन्नति क्यांथी करे.** ”

ન્યમ કૃતગ લેગા મળી ઈર્ષ્યા ધરી ગયકા ભરે, ખાઝે પરસ્પર દાતીયા કરીને સહનતા ના ધરે, ત્યમ સાધુઓ ઈર્ષ્યા થકી નિન્દા પરસ્પર આચરે, એ સાધુઓ લેગા મળીને ઉન્નતિ કયાંથી કરે—	૧
મારા વિના સારો નથી કો સાધુ દુનિયામાં ખરે, દ્વંષણ નિકાળી અન્યમા નિજનુ ખરૂં માને અરે, ન્યા માહોમાહે આળના શબ્દો હૃદયથી નીકળે, એ સાધુઓ લેગા મળીને ઉન્નતિ કયાંથી કરે—	૨
ભૂલી જઈ નિજ સાધ્યને ટટા કઠી ખાઝી મરે, આચાર કિચિત્ લેદથી નિજ લિખતતાને આચરે, પરતેજ કીર્તિ ના સહે પ્રતિપક્ષી થઈને ઉછળે, એ સાધુઓ લેગા મળીને ઉન્નતિ કયાંથી કરે—	૩
નિજ લક્ષ્મી કરવા લોકને અપકર્ષ પરનો ઉચરે, સહુ સત્ય પોતાનુ ઠરાવી કૂલતા હુપે ઉરે, મુખ આગળે મીઠું લવે દુર્જનપણ પાછળ ધરે, એ સાધુઓ લેગા મળીને ઉન્નતિ કયાંથી કરે—	૪

- મહાતા નહીં અન્તરૂ થકી સારૂં કદાપિ જ્યાં મળે,
 આચાર વા વિચારના ભેદે હૃદયમાં બહુ બળે;
 અવસર જમાનો ઓળખી પ્રવૃત્તિ નહિ કંઈ ચળવળે,
 એ સાધુઓ ભેગા મળીને ઉન્નતિ ક્યાંથી કરે— ૫
- અભિમાન બહુ જાણ્યાતાણું આચાર પાલનનું ધરે,
 પોતાતાણું સહુ સત્ય પરનું જૂઠું સર્વે ઉચ્ચરે;
 ઔદાર્ય દૃષ્ટિમાં નહીં સંકીર્ણ દૃષ્ટિ આદરે,
 એ સાધુઓ ભેગા મળીને ઉન્નતિ ક્યાંથી કરે— ૬
- ચેતી જમાનો ઓળખો એ વાત ક્યાંથી નિસ્સરે,
 કેા સત્ય કહેતો તેહના શત્રુ બની ઝઘડે લડે;
 જ્યાં સંપ ના ત્યાં જંપ ના કુસંપ જ્યાં બહુ સંચરે,
 એ સાધુઓ ભેગા મળીને ઉન્નતિ ક્યાંથી કરે— ૭
- નાયક વિનાના સૈન્યની પેઠે ગમે ત્યાં આથડે,
 સ્વાછંદને સ્વાતંત્ર્યમાની રોઝની પેઠે ફરે;
 એવા બને જે સાધુઓ તેને ખરૂં શું પરવડે,
 એ સાધુઓ ભેગા મળીને ઉન્નતિ ક્યાંથી કરે. ૮
- વિદ્યા ઉપર પ્રીતિ નહીં સ્વાધ્યાય નામે થરથરે,
 સિદ્ધાંતની ચર્ચા નહીં કુકર્મકાંડે પરવરે;
 ફુરૂડીના દાસો બની જે સત્ય આચરતાં હરે,
 એ સાધુઓ ભેગા મળીને ઉન્નતિ ક્યાંથી કરે— ૯
- ધરતા નહીં શુભ ધર્મને જે કામિનીને કરગરે,
 લલચાઇને લક્ષ્મીવિષે જે વિત્ત લેવા સંચરે;
 જે મોહમાયાના ગુલામો થઇ બહુશોકે રહે,
 એ સાધુઓ ભેગા મળીને ઉન્નતિ ક્યાંથી કરે— ૧૦
- ખોલી ફરી ક્ષણમાં ફરે નિશ્ચય નહીં મનમાં વરે,
 વિશ્વાસઘાતી ઝટ બની જે જાય શત્રુના ઘરે;
 ગીતાર્થ નહીં ગીતાર્થની નિશ્રા વિના જે વિહરે,
 એ સાધુઓ ભેગા મળીને ઉન્નતિ ક્યાંથી કરે— ૧૧

ગભીરતા મનમા નહીં કેા વાત ઉરમા ના ઠરે,
 સહેતા નહીં કીધુ પરસ્પરનુ અને મન તડકડે,
 દમઢોલમાહે પોલને ઉપર રહે આડખરે,
 એ સાધુઓ લેગા મળીને ઉત્તતિ કયાથી કરે— ૧૨
 હિતશિખ દીધી ઉત્તતિની તે ન કાને માલજે,
 ઉલટા હિતસ્વી લોકને જે વિધતા વાણીશરે,
 મનમા જરા દાઝજ નહીં નિજ ધર્મની તે શુ તરે,
 એ માધુઓ લેગા મળીને ઉત્તતિ કયાથી કરે— ૧૩
 મુસ પથી જે ચાલતા જાણી જમાનો ગુણવડે,
 જ્ઞાની બને વક્તા બને મમુદાયમા લજતા લજે,
 આચાર્યની આજ્ઞા ધરી નિજ શક્તિ ધર્મે વાપરે,
 બુદ્ધચળિધ સાચા સાધુઓ સ્વપરોત્તતિ સહેજે કરે— ૧૪

ૐ “ સાધુઓ તે કરે જૈનધર્મોત્તતિ જ્ઞાનવૈરા-
 ગ્ય ત્યાગાદિધારી ” ૐ

જનણા

વીર્ય રક્ષા કરે કોટિચત્નો થકી દ્રવ્યક્ષેત્રે અને કાલ લાવે,
 શુભિ નવ ધારતા પૂર્ણશ્રદ્ધાવડે વીર્ય રક્ષાવિષે લાવ લાવે,
 કામના વેગને વારતા કાયથી વાણીને ખૂબ મનમા વિચારી,
 માધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોત્તતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી. ૧
 કામિની સગ ને વારતા દૂરથી કામિની અગને ના નિહાળે,
 વાસના, કામની બાળતા ધ્યાનથી કામના દોષને ખૂબ ખાળે,
 સ્વપ્નમા પણ અરે કામ પ્રકટે નહીં લાવના લાવતા શુદ્ધિકારી,
 સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોત્તતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી ૨
 ટાળતા મગતિ પડકોની મદા કામશાઓ ન વાચે વિકારી,
 કામની વાત દૂરે મદા પરિહરે કામીનરની ન કરતા હિ યારી,

સત્ય આળાલ્યથી શાસ્ત્ર નિયમોવડે જે થયા નૈષ્ઠિકપ્રહાર્યારી,
 સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી. ૩
 નામને રૂપનો મોહ જે નહિ ધરે મોહના સર્વ અધ્યાસ ટાળે,
 જ્ઞાન અભ્યાસમાં ચિત્તને વાળીને જ્ઞાનપ્રાપ્તિવિષે આચુ ગાળે;
 આગમ જ્ઞાનને ધારતા ગુરૂગમે સંશયો થાય તેને નિવારી,
 સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી. ૪
 સંપીને રહે સદા કલેશને નહિ કરે ચિત્ત મોહું કરે અખિધ જેવું,
 દોષને ના કહે કોઈના ક્યારે પણ ત્યાગીને વૈર ઇર્ષ્યાનું દેવું;
 ભેદ કિંચિત્ પડે માન્યતાઓવિષે મત ક્ષમા ધારતા ભેદ વારી,
 સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી. ૫
 આલતા દેશ દેશોવિષે સંગને ત્યાગીને યોધ દેતા મઝાનો,
 લોકને પારખે દેશને પારખે પારખે જેહુ આવ્યો જમાનો;
 ધર્મ ફેલાવતા સર્વદેશોવિષે લોકને સત્ય યોધે સુધારી,
 સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી. ૬
 સંઘ ભેગો કરી યોજનાઓ ઘડે કર્મ ફેલાવવા વિશ્વમાંહી,
 સંઘના ઐક્યને સાચવે સંપત્તી ભેદ ધરતા નહીં સંઘમાંહી;
 ધર્મવ્યાખ્યાનથી વિશ્વ જાગ્રત્ કરે પાપના યોધ સર્વે નિવારી,
 સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી. ૭
 સર્વ જીવો ઉપર રહેમ રાખે સદા રક્ષતા ભાવથી સહુ ઉગારી,
 પાપ હિંસા સમું કોઈ નહિ લેખવે ધર્મ અહિંસા ખરો મોક્ષખારી;
 સત્યની ટેકથી નેક રાખે સદા ચોરીનો ત્યાગ ઉગ્રવિહારી,
 સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી. ૮
 રાખતા દામ નહિ પાપનું મૂળ જે દામથી સર્વવિશ્વે ઉપાધિ,
 દામથી દૂર તં આધિથી દૂર છે દામ ત્યાગ્યાથકી મુક્તિ સાધી;
 સર્વ મમતા ત્યજે દેવ પ્રેમે ભજે સાધતા સાધના ધર્મ સારી,
 સાધુઓ તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી. ૯
 યોગના રંગમાં નિત્ય લાગી રહે વિશ્વ ભોગો ત્યજી નિત્ય ખેલે,
 સામ્યભાવે રહે સર્વ સાચું કહે પાપની વૃત્તિયો દૂર ઠેલે;

આત્મચારિત્ર્યમાં સ્થૈર્ય શૈલેશવત્ બાહ્યથી ધર્મ વ્યાપારચારી,
 માધુર્યો તે કરે જૈન ધર્મોન્નતિ જ્ઞાનવૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી. ૧૦
 દ્રવ્યને ક્ષેત્ર કાલજ અને લાવથી યોગ્ય કાર્યો કરે ધર્મ માટે,
 ધર્મને ધારતા પાપને વારતા ધર્મ લક્ષિત કરે શીર્ષ સાટે,
 શુદ્ધ પરમાર્થમાં રાગતા માગતા વૃત્તિ અન્તરૂ વિષે નિત્ય ઠારી,
 બુદ્ધિમાગર મુનિ ધર્મ ઉદ્ધારતા જ્ઞાન વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ ધારી ૧૧

૮૭ ધર્મ પૂજારીઓને આમંત્રણ સેવા. ૭૭

કન્વાલિ

અમારા ધર્મ પૂજારી, અમારા આગણે આવો,	
તમારા પાદ પૂજ્યાથી, અમારો જન્મ છે સકળો	૧
અમારો ધર્મ ધરનારા, તમોને પૂજીશુ લાવે,	
તમારી ઉન્નતિ માટે, અમારૂં તે તમારૂં છે	૨
અમારા પ્રાણના પ્યારા, તમારાથી અધિકુ શુ,	
કથો જે જોઈએ તે સહુ, વિના માગે મમર્પુ હુ	૩
અમારી લક્ષિતના પ્રેર્યા, તમારી મેવના કરવી,	
અમારી ચાચના એ છે, કરો પૂરી લલા લાવે	૪
અમારી દિવ્ય મૂર્તિયો, જીવતી જાગતી જગમા,	
નિહાળીને ખુશી થાઉ, કંઈ આજો સકળ બન્ને	૫
તમેને દેખતા અમને, નથી પાછળથકી ચિન્તા,	
અમારી પાછળે અસ્તિ, તમારાથી લલી વહેશે	૬
પ્રભુ મર્વજમહાવીરે, અમારો ધર્મ ઉપદેશ્યો,	
અમો ફેલાવવા તેને, અમારી શક્તિ વાપરીએ.	૭
તમારી શક્તિ વપરાવા, તમારી પૂજના નક્કી,	
પ્રભુના મેવડો મર્વે, અમારા પૂજ્ય છે માયા	૮
હયાતીમાં તમોને એ, કહીશુ પૂજીશુ પ્રેમે,	
બુદ્ધયજ્ઞિધ ધર્મ ધરનાગ, અમારા છે અમારા છે	૯

❧ જેવું વાવો તેવું લળો ❧

જેવું વાવો ક્ષેત્રોમા તેવું ફલ જગ લહોરે,
 વિચારો પુણ્ય પાપના કરતાં ફલ તેવું ગ્રહોરે;
 પુણ્ય પાપ વિચારો બીજો, શુભાશુભમાં રીઝો બીજો,
 ઉગે મનક્ષેત્રોમાં ફલ તેવાં સમજી રહોરે— જેવું. ૧
 વાવે બાજરી જાર ન મળશે, બાજરીઉં અન્તેતો ફળશે,
 વાવે અપ્રીણુ બીજો ફેરી લુંબ ક્યાંથી ગ્રહોરે— જેવું. ૨
 કલેશાદિ કુવિચારો નિવારી, શુભ બીજો વાવો નિર્ધારી,
 શિક્ષા શુદ્ધ સમયની બુદ્ધિસાગર શુભ ચહોરે— જેવું. ૩

ભાવાર્થ—મન, એ શુભાશુભ વિચાર બીજા વાવવાનું આન્તરિક્ષ ક્ષેત્ર છે, બાહ્ય ભૂમિ ક્ષેત્રોમાં ઘઉં બાજરી જીવાર અને અડદ વગેરે જેવાં પ્રકારનાં બીજો વાવવામાં આવે છે તેવા પ્રકારનાં તેઓ ઉગીને ફળ આપે છે. લીબોડીરૂપ બીજા વાવતાં લીબોડીરૂપજ ફળ આવે છે અને આમ્રગોટી વાવતાં આંબો થાય છે અને તેનું આમ્રફળ આવે છે. જેવું તમે ક્ષેત્રમાં ફળ વાવો છો તેવું ફળ તમે પ્રાપ્ત કરો છો. મનરૂપ ક્ષેત્રમાં જો તમે પુણ્યના વિચારોરૂપ બીજા વાવશો તો તેનું સુખરૂપ ફળ આવશે અને જો તમે મનરૂપ ક્ષેત્રમાં પાપ વિચારોરૂપ બીજો વાવશો, તો તેનું દુઃખરૂપ ફળ પ્રગટશે. પુણ્ય વિચારો શુભ ફળ અર્પે છે. અતએવ પ્રથમ દશામાં તેવા વિચારોપર રાગ ધારણ કરો અને પાપ વિચારો મનરૂપ ક્ષેત્રમાં ફાલીને પુલીને અશુભ દુઃખરૂપ ફળ સમર્પે છે. માટે તેનો ત્યાગ કરો. પાપના વિચારોપર અરૂચિ ધારણ કરો અને તેનું અંશ માત્ર પણ બીજા મનરૂપ ક્ષેત્રમાં ન વાવો. કારણકે અશુભ બીજાનું અશુભ ફળ છે. મનરૂપ ક્ષેત્રમાં શુભાશુભ વિચાર બીજોનાં ફળો પણ શુભાશુભ થાય છે એમ નિશ્ચયતઃ અવબોધી સમજીને અશુભ બીજોને મનરૂપ ક્ષેત્રમાં ન વાવો. જો તમો બાજરી વાવશો તો તેમાંથી જારરૂપ ફળ થશે નહિ. અન્તે બાજરી વાવ્યાથી બાજરીઉં આવવાનું તેમજ અપ્રીણુ બીજો વાવવાથી આમ્રફળ પ્રગટી શકે નહિ. અપ્રીણુનાં બીજા વાવવાથી શુભરાં થવાનાં એમનકી અવબોધવું. અતએવ ઉપર્યુક્ત ન્યાયને હૃદયમાં ધારણ કરીને હિંસા, જૂઠું, સ્તેય, મૈથુન, પરિગ્રહ, મમતા, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, નિન્દા, ઇર્ષ્યા, ચાડી, આર્તબ્યાન, રૌદ્રબ્યાન, કૃણ્ણલેશ્યા, નીલલેશ્યા, કાપોતલેશ્યા, રન્નેગુણ, તમોગુણના વિચારો, કલેશ, અને વૈર વગેરે અશુભ વિચારોરૂપ બીજોને મનરૂપ ક્ષેત્રમાં

વાવશો નહિ. પૂર્વે વાવ્યાં હોય તો તેનો પશ્ચાત્તાપ કરીને ઉપયોગ અને તપવડે પરિહાર કરે. ભવિષ્યમા ન વાવવાની પ્રતિજ્ઞા કરે. મનરૂપ ક્ષેત્રમા દયા, સત્ય, અત્યેય, બ્રહ્મચર્ય, નિષ્પરિગ્રહતા, ચાર ભાવના, અને બાર ભાવના વગેરે શુભ વિચારોના બીજો વાવો આત્મામા આત્માના શુદ્ધ ધર્મના શુદ્ધોપયોગે બીજ વાવો એમ બુદ્ધિસાગર ધ્રુવે છે અને તે પ્રમાણે થાઓ.

૧૧૧૧૧૧ ને ૧૧૧૧૧૧.

કન્વાલિ

જગતના સર્વ જીવોને, અમારા આત્મવત્ માની,	
પરસ્પર જે થયા દોષો, ખમુછુ ને ખમાવુ છુ	૧
અનાદિકાલથી જગમા, રહી સર્વે જીવો સાથે,	
કરી મતાપના આદિ, ખમુછુ ને ખમાવુ છુ	૨
જીવોની સાથ આચારે, જીવોની સાથ વિચારે,	
ધર્યા જે વૈરને કલેશો, ખમુછુ ને ખમાવુ છુ	૩
જીવોના સર્વ લેદોને, ત્રિયોગે રાગને દ્વેષે,	
હૃદયા હૃણાવીયા ધ્વસ્યા, ખમુછુ ને ખમાવુ છુ	૪
અતીતકાલે કર્યા શુહના, તણી માણી દર્ધ પ્રેમે,	
કરી ઉદારતા મનની, ખમુછુ ને ખમાવુ છુ	૫
વિચારે યાદ જે આવે, વિચારે યાદ ના આવે,	
જરા ના ચિત્તમા રાખી, ખમુછુ ને ખમાવુ છુ	૬
વિરોધીએ કર્યા શુહના, અમાગી યાદમા આવે,	
વિરોધી ભાવ મૂકીને, ખમુછુ ને ખમાવુ છુ	૭
ભલુ કરતા યુરૂ માની, પ્રતિપક્ષી બન્યા જેઓ,	
રહી માણીજ તેઓની, ખમુછુ ને ખમાવુ છુ	૮
ગ્હીને વિશ્વમા ક્રીધા, કરાવ્યા પાપ અનુમોદાં,	
બુદ્ધયજ્ઞિધ મર્વની માથે, ખમુછુ ને ખમાવુ છુ	૯

૭ એક સત્ય પ્રેમી મિત્રે સ્વમિત્રને આપેલ ઉપાલંભ. ૭

- તુજને સમરૂં બહુ પ્રેમથી જોલાવતો બહુ પ્રેમથી,
પણ પ્રેમને પરખ્યા વિના હે ભવ્ય તું ભટકાય છે;
ખીલી લતાઓ વનવિષે પુષ્પો સુગંધે મહુમહે,
બ્રમરા વિના શુભવાસની કિસ્મત કહો ક્યાં થાય છે. ૧
- જે મન્દ મતિયા મૂઢ જન તે પ્રેમને ક્યાં પારખે,
હીરો ઝવેરી પારખે મૂઢા ન કિસ્મત પાય છે;
દિલ દર્દને ના જાણતા તે મિત્ર પણ નહિ ઢોર છે,
જ્યાં પ્રેમની પિછાન ના ત્યાં વાત શોર બકોર છે. ૨
- એ ઉદરી વિવાહસમો જ્યાં મેળ ત્યાં શું જોલવું,
જેવી તમારી યોગ્યતા તેવું હૃદય તો રહાય છે;
માનસ સરોવર ત્યાગીને આખોચીઆમાં નહાય છે,
જાણે અહો એ કાગડો ઝટ વૃત્તિ તો પરખાય છે. ૩
- ચિન્તામણિને કાંકરા જેવું ગણીને જાળકો,
રાચી રહે છે કાચમાં અજ્ઞાનથી એ જાણવું;
જ્યાં ચિત્ત જેએ ચિત્તને ના મેળ ત્યાં છાનો રહે,
નિશ્ચયથી એ જાણજે સમજી હૃદયમાં આણવું. ૪
- ખોટું ખરૂં સ્વાચ્છન્ધમતિના યોગથી જાણે નહીં,
આચારમાં મૂકે નહીં એ કૃત્યને બહુમાનથી;
અધુના નહીં સમજાય તે પશ્ચાત્ જ્ઞાને જાણજે,
બુદ્ધચન્ધ સાચા મિત્રની પ્રીતિ ખરી શુભતાનથી. ૫

❀ શક્તિ વધારો માફ. ❀

શક્તિ વધારો ભાઈરે, શક્તિ વણ ન જીવાતું;
જ્યાં શક્તિ ત્યાં રાજ્યરે, નખણું જન રીખાતું.—શક્તિ
તન મન શક્તિ વૃદ્ધિથી, માર કદા ન ખવાય,
વકૃત્ત્વ શક્તિથી સારૂં સમજવાય;

- શક્તિ વિનાનું પ્રાણીરે, બુઝો જગમા વેચાતુ—શક્તિ. ૧
- જ્ઞાનાદિક શક્તિ વિના, માનવ ઢોર સમાન,
પરતાળામા રહી કરી, સહેજે ગુમાવે માન,
શક્તિ વિના પારત્ર્યરે, થાતુ નીચથી નાતુ—શક્તિ. ૨
- જનની જન્મની ભૂમિને, લજવે શક્તિ હીણ,
લજવી જનની કુખને, થાવે જગમા દીન,
આત્મશક્તિ વણુ જીવરે, બાધે કર્મનું ખાતુ—શક્તિ ૩
- શક્તિમન્ત સુખીયો થતો, અશક્ત જન સીદાય,
શક્તિનો સચય કરે, સૌનો ઉપરી થાય,
શક્તિથી જીતાયરે, ધાર્યું કાર્ય કરાતુ—શક્તિ ૪
- શક્તિહીણ પરત્ર છે, ખીલવો શક્તિ સુબળ,
ધર્મોદય દેશોન્નતિ, કરશે સાચી વાણ,
છે શક્તિ મહાદેવીરે, પ્રગટે સર્વ સુહાતુ.—શક્તિ ૫
- શ્વામોદ્ધૃષ્ઠીસથી જીવવુ, તે જીવ્યુ ન પ્રમાણ,
શક્તિવડે જે જીવવુ, તે જીવ્યુ જગમાન,
જગમા જ્યા ત્યા દેખરે, શક્તિએ નામ થાતુ—શક્તિ ૬
- ઉત્સાહી ચેતન કરી, અન્તરૂ ખની નિર્ગર્વ,
સતતોત્માહાભ્યાસથી ખીલવ શક્તિ મર્વ,
બુદ્ધિસાગરધર્મેરે, શક્તિથી વિચરાતુ—શક્તિ ૭

❧ સન્ત સાધુઓની હાય ન લેવી. ❧

ધીગના પદનો ગગ

હાય ન ડોઇની આગીરે, મમત્તે મનમા નરનાગી,
હાય ન ડોઇની લેશોરે, મનમાહિ અવધાગી,
સન્તોની હાયોમા ભડકા, દાવાનલના જાણ,
અપુધારી આપત્તુ કારણ, મન્તની હાય પ્રમાણ,
જગમા જોઇ જોશોરે, દુષ્ટાન્તો અનેક ભાગી—હાય ૧

ગરીબજનોની હાથે લાગી, કદિ ન ખાત્રી જાયં;
 મૃતક ઢોરના ચામચકી ભાઈ, લોહું ભસ્મસાત્ થાય;
 નખોદ કાઢે નક્કીરે, જીવંતી એ મહામારી—હાય. ૨
 સતીયોની હાથે મહા ખૂરી, કરતી સર્વ ખુવારી;
 રાજઓનાં રાજ્ય વિનાશ્યાં, પ્રત્યક્ષ ક્ષણનારી;
 અન્ધા ન થાશે મદથીરે, નાસ્તિકમત કરી ચારી—હાય. ૩
 સતાવવાથી સાધુઓને, કદિ ન નીકળે સાર.
 બાળક વિધવા અન્ધા લૂલા, દુઃખી પશુ અવતાર;
 પંખીઓને પીડારે, કર નહીં સંસારી—હાય. ૪
 યોગીઓને સંતાપ્યાથી, સુખમાં ઉઠે આગ;
 પરીક્ષિત રાજાને કરડયો, શાપ પાપે મહા નાગ;
 બુદ્ધિસાગર શિક્ષારે, સાચી ધર્મિજન ખ્યારી—હાય. ૫

❀ માયા खेल. ❀

અદ્ભુત આ શો ખેલરે, મોહ્યા નર અને નારી,
 માયાનું શું જોરરે, ભરમાયું જગ ભારી....અદ્ભુત.
 માયા છે મહાકારમી, વિશ્વ નચાવે સર્વ,
 મોહતણા પાસે જગ બાંધે, ટાળે સૌનો ગર્વ;
 માયા કરાવે કર્મરે, જોર ન ચલે જરારી....અદ્ભુત.—૧
 જગત્ થતું સૌ આંધળું, માને જૂઠ્ઠને સાચ,
 સમજણુ સાચી ના પડે, કઈ મણિને કાચ;
 પૂજે કોણુને કોણુરે, સુઝે નહીં તલભારી....અદ્ભુત.—૨
 લિન્ન મતો લિન્ન દષ્ટિયો, લિન્નાચાર વિચાર,
 ધર્મર્થે ખૂનો થતાં, માયા થતાં પ્રચાર;
 પડદા નવ નવરંગીરે, માયાના દુઃખકારી....અદ્ભુત.—૩
 માયાને નિન્દે જનો જે, પૂજે માયા ધંધ,
 માયા સૌમાં પેસીને, સૌને કરતી અંધ;
 માયા નટવી નાચીરે, ધૂતે જગને ધૂતારી....અદ્ભુત.—૪

માયા કામણુ ગારડી માયા જગની નારી,
વિશ્વ પ્રવૃત્તિ યત્રને, ચલવે છે મહા મારી,
બુદ્ધિસાગર ભગીરે, બુવો ચિત્ત વિચારી .. અદ્ભુત —૫

પલકમાં જૂનું નવું કૈ થાય.

- પલકમાં જૂનું નવું કે થાય, અકળ કળા ન ગણાય પલકમાં—
ધાર્યું ધૂલધાણી થતું રે, ચાલે નહીં તલભાર.
ભૂક પોએ શુ કર્યું રે, દેખો જગ નરનાર પલકમાં ૧
રકને રાજા ઝટ કરે રે, કરે નૃપતિને રક,
સ્થલ ત્યા જળ ક્ષણમાં કરે રે, અલખ કુદ્રત હગ. પલકમાં ૨
કર્મ કંઠે કોઈ ના કરે રે, પાર ન કર્મ પમાય,
કર્મ પડદામાં શુ રહ્યું રે, જ્ઞાન વિના ન જણાય. પલકમાં ૩
જે ન વિચાર્યું ન દેખીયું રે, આવી પડે ક્ષણમાંહિ,
કુદ્રત આગળ કોઈનું રે, ચાલે નહીં કર્યું કંઈ પલકમાં. ૪
પરિવર્તન મહુ જાતિના રે, થયાં વિશ્વ મગાર
વાય અને થાશે ઘણા રે, ગણતા ન આવે પાઠ પલકમાં ૫
રાન્ય ઋદ્ધિ રમણી ધરા રે, પામે નવ પર્યાય,
રહ્યું ન રહેશે નહિ રહે રે, એકેકે કોઈ ભાય પલકમાં ૬
ચિન્તા શોક ભયને ત્યજી રે, વર્તી લે મમલાવ.
બુદ્ધિસાગર ધર્મની રે, શ્રદ્ધા ધર મદલાવ પલકમાં ૭

કરાવ્યાથી હરે છે શું ?

- ગનીને શૂર અન્તરૂમાં, કર્યા કર કાર્ય પોતાનું,
નકામું દુર્જનોના રે, કરાવ્યાથી હરે છે શું ? ૧
હરે તે શુ કરે જગમાં, નથી કિંમત હરે છે તેની,
મદા નિર્ભય મ્વય જાણી, કરાવ્યાથી હરે છે શું ? ૨

- યદા જો કાર્યને કરવું, તદા તો લેશ ના કરવું;
 કરતાં કાર્ય ના કરવું, ડરાવ્યાથી ડરે છે શું ? ૩
 અલક્ષ્ય બ્રહ્મ છે પોતે, મરે તે તું નથી પોતે;
 કરી જા આત્મની જ્યોતે, ડરાવ્યાથી ડરે છે શું ? ૪
 નથી તું દશ્યમાં નક્કી, અરૂપી નામવણુ પોતે;
 નથી ત્યાં તું લહેને માની, ડરાવ્યાથી ડરે છે શું ? ૫
 બુદ્ધ કરવા નથી કોનું, ગબ્બુ એ માનજે નક્કી;
 કર્યાં કર્મો ઉદય આવે, ડરાવ્યાથી ડરે છે શું ? ૬
 કર્યાં કર્મનુસારે સહુ, મળે છે દુઃખને શાતા;
 નથી ત્યાં અન્યનો દાવો, ડરાવ્યાથી ડરે છે શું ? ૭
 નકામી કલ્પના ઉભી, કરીને તું સ્વયં ખીતી;
 કરોડો કલ્પનાઓના, ડરાવ્યાથી ડરે છે શું ? ૮
 તણાઈ અન્યની સહેમાં, બને પરતંત્ર શું પોતે;
 થવાનો વાળ ના વાંકો, ડરાવ્યાથી ડરે છે શું ? ૯
 ખરેખર પાપથી ડરવું, કદી ના ધર્મમાં ડરવું;
 અહો એ વાસનાઓના, ડરાવ્યાથી ડરે છે શું ? ૧૦
 ત્યજતાં મૃત્યુની લીતિ, બને છે કાર્યની સિદ્ધિ;
 થઈ જાહેર ખરા વખતે, ડરાવ્યાથી ડરે છે શું ? ૧૧
 બનીને મર્દ હિમ્મતથી, કરી લે સ્વાધિકારે સૌ;
 જગતના બહુ અભિપ્રાયે, ડરાવ્યાથી ડરે છે શું ? ૧૨
 અહંત્વ કીર્તિ આદિનું, ત્યજીને કર્મયોગી થા !
 બુદ્ધયજ્ઞિ સન્ત શિક્ષાથી, કરે જા કાર્ય પરમાર્થી. ૧૩

વળે શું શોક કરવાથી.

- થયુંને થાય છે થાશે, થવાનું અન્યથા નહીં છે;
 નકામી કલ્પનાઓએ, વળે શું શોક કરવાથી. ૧
 થતું કુદ્રત થકી જે જે, નથી ત્યાં અન્યનો દાવો;
 વિચારી જો સ્વયં મનમાં, વળે શું શોક કરવાથી. ૨

કરે રૂઢન નહીં વળતુ, વળે શુ અન્યને કહેતા,	
થવાનુ જે થતુ નક્કી, વળે શુ શોક કરવાથી	૩
મળે જો ઈન્દ્રની કોડી, ગયુ તે પાછુ ના વાળે,	
નથી ત્યા કોઈનો દાવો, વળે શુ શોક કરવાથી	૪
નહીં ધાર્યું અને સર્વે, થતાના સર્વ પોતાના,	
બુદ્ધા છે મર્વના પન્થો, વળે શુ શોક કરવાથી	૫
નથી જે જે અરે ત્હારૂં, કદી ના થાય તે ત્હારૂં,	
ગણી મ્હારૂં થતા ન્યારૂં, વળે શુ શોક કરવાથી	૬
સ્વભાવે વસ્તુઓ સર્વે, વહી વહશે વહે છે તે,	
ચલે ના કઈ અરે તેમા, વળે શુ શોક કરવાથી	૭
થવાનુ થાય સર્વત્ર, જણાતુ તે અતુલવમા,	
નહીં આશ્ચર્ય છે તહેમા, વળે શુ શોક કરવાથી	૮
નકામો દીન બનવાથી, નકામા દુ ખને બોરે,	
રહે મમલાવમા જ્ઞાને, વળે શુ શોક કરવાથી	૯
વહે છે દુનિયા દુ ખે, કરીને કલ્પના ખોટી,	
ત્યજીને મોહ જો મનમા, વળે શુ શોક કરવાથી	૧૦
મદા આનન્દમા રહેવુ, ગમે તેવા પ્રસંગોમા,	
બુદ્ધચરિત્ર મદશુરૂં શિક્ષા, અનન્તુ સુખ કરનારી.	૧૧

❧ નથી સંયમ વિના સિદ્ધિ. ❧

હજારો લાખો આપી, કરોડો ગીઝવો લોકો,	
વળ્યુ શુ ? તે થકી વિશ્વે, નથી સંયમ વિના સિદ્ધિ	૧
લખી લેખો સરસચુડ્ડા, જગતમા પામશે ખ્યાતિ,	
તથાપિ માનજો નક્કી, નથી સંયમ વિના સિદ્ધિ	૨
પ્રશ્નસે વિશ્વના લોકો, સલામો બહુ કરે સ્નેહે,	
વિચારી લે હૃદય માહિ, નથી સંયમ વિના સિદ્ધિ	૩
કર્યા વણુ ઇન્દ્રિયો તાળે, કર્યા વણુ ચિત્તને તાળે,	
કથાઓ સાધુઓ તો શુ, નથી સંયમ વિના સિદ્ધિ	૪

પડે પાયે જનો દોટિ, પ્રસિદ્ધિ વિશ્વમાં થાવે;
 ખરી આત્મોન્નતિ હેતુ, નથી સંયમ વિના સિદ્ધિ. ૫
 નથી તન્મયપણું યાવત્, કરાતા કાર્યમાં તાવત્;
 થતું ના કાર્ય કંઈ ધાર્યું, નથી સંયમ વિના સિદ્ધિ. ૬
 રહે ઇચ્છાતણા તાળે, રહે ઇન્દ્રિયના તાળે;
 રહે છે દાસ માયાનો, નથી સંયમ વિના સિદ્ધિ. ૭
 થયા જે કર્મવીરો કે, થયા જે જ્ઞાનવીરો કે;
 થયા એ સંયમે નક્કી, નથી સંયમ વિના સિદ્ધિ. ૮
 ઘણા સંયમતણા લેદો, અપેક્ષાએજ કાર્યોની;
 બુદ્ધયજ્ઞિસંયમે શાશ્વત્, થતી ચેતનતણી સિદ્ધિ. ૯

ૐ/ ઇષ્ટની સ્તુતિ. ૪૭

વિમલાચલના વાસી મારા બહાલા સેવકને વિસારો નહીં—એ રાગ.

પ્રાણુખ્યારા પધારો ઇષ્ટદેવ સહાય કરો પ્રેમ ધરી પ્રેમ ધરી,
 તુમ વણ મુજ ચેન પડે ન જરા કહું હેત કરી હેત કરી;
 સંકટહારી જગ જયકારી કણ્ણાવંત મહંત,
 તુજ મહિમા જગમાંહિ ભારી વીર પ્રત્યક્ષ ભદ્રંત—સહાય. પ્રાણુ. ૧
 તુજ સમર્થા સંકટ સહુ જાવે, કલિકાલમાં વીર,
 પૂજા અર્થા પૂર્ણ ન જાણું માફ કરો મહાધીર—સહાય. પ્રાણુ. ૨
 આપત્તિ આવી સહુ ચૂરો !!! કરીને વ્યાધિ વિનાશ,
 શત્રુઓને શિક્ષા આપી, પૂરો ઇચ્છિત આશ—સહાય. પ્રાણુ. ૩
 તુજ મંત્રે ભય સઘળા નાશે નાસે સઘળા રોગ,
 હું તું ઐક્ય ભાવના મેળે, સાધ્ય સિદ્ધ સંયોગ—સહાય. પ્રાણુ. ૪
 વચન સિદ્ધિ તુજ મંત્રે નક્કી, અનુભવ એહ પ્રસિદ્ધ,
 કાર્ય ઘણાં ધાર્યાં તહે કીધાં, તુજ મંત્રે સહુ ઋદ્ધિ—સહાય. પ્રાણુ. ૫
 મહાર્ તે સહુ તહાર્ માગી, રહેજે હજારાહજાર,
 મહારી ભક્તિ તહારી શક્તિ, ચઢેતે ભાવ સનૂર—સહાય. પ્રાણુ. ૬

મહારૂ તહારૂ સ્વરૂપ એકજ, લેદ લાવ નહિ લેશ,
 મહારૂ બહારે ચઢે બહેલો, ટાળે મઘળા કલેશ—સહાય. પ્રાણ. ૭
 જેવો તેવો તહારો માની, ગણુ ના મુજ અપરાધ,
 મોટાની મોટાઈ એમાં, ગલીર ગુણ અગાધ—સહાય. પ્રાણ. ૮
 આધિ આધિ હરી ઉપાધિ, આપો આનન્દ બેશ,
 શુદ્ધ સમાધિમાહિ સ્થિરતા, આપો એહ હમેશ—સહાય. પ્રાણ ૯
 મર્વ સમર્પણુ તુજને કીધુ, મહારે તુજ આધાર,
 શરણાગતની લાજ ધરીને, ભવદુ ખ પાર ઉતાર—મહાય. પ્રાણ ૧૦
 અન્તર્યામી બહાલા સાહિબ, વિનતડી અવધાર,
 બુદ્ધિસાગર સાથે ગહેસો, વીર સદા જયકાર—સહાય. પ્રાણ ૧૧

❧ તમારી ના મ્હને પરવા. ❧

કવ્યાલિ

તમે ધનને ગણો બહાણુ, બની કલુસના બાપા,
 ધરો લક્ષ્મીતણો કાંકો, તમારી ના મ્હને પરવા ૧
 બન્યા લાખો પતિ તો શુ ? મળે ના લક્ષ્મીથી શાન્તિ,
 નથી ધનથી મહત્તા કંઈ, તમારી ના મ્હને પરવા ૨
 જતો અલંકાર સહેમાહિ, અરે જે લક્ષ્મી પૂજી,
 ગણ્યુ ધન ધૂળના જેવુ, તમારી ના મ્હને પરવા ૩
 મરી મવતા તમે તહેમા, ગણીને પ્રાણથી પ્યારી,
 અમે એને ગણી ન્યારી, તમારી ના જરા પરવા ૪
 તમારાવી થવાનુ શુ, રહ્યા રાચીજ લક્ષ્મીમા,
 અમાડ ચિત્ત છે ત્યાગે, તમારી ના જરા પરવા ૫
 નવી લેવુ તહમારૂ કંઈ, તમારે બાહ્યમા ફરવુ,
 અમારે આત્મમા રમવુ, તમારી ના જરા પરવા ૬
 તમાડ ચિત્ત છે આર્થી, અમારૂ ચિત્ત પરમાર્થી,
 મળે મેળો અહો ક્યાંવી, તમારી ના જરા પરવા ૭

નથી પ્રામાણ્ય વાણીમાં, મળે જ્યાં માન ત્યાં ધૂસો;	
ધરો છો પ્રેમ વેશ્યાવત્, તમારી ના જરા પરવા.	૮
નથી કિસ્મત મનુષ્યોની, વહેલા જોલ ના પાળો;	
નથી કંઈ ટેક વા શ્રદ્ધા, તમારી ના જરા પરવા.	૯
જગત્માં શેઠના નામે, ઘણા છે વેઠિયા દુઃખી;	
હૃદય વિશ્વાસઘાતીયો, તમારી ના જરા પરવા.	૧૦
ગઈ ના લક્ષ્મી કે સાથે, વિચારી લે હૃદયમાંહિ;	
બુદ્ધચર્ચિય ધર્મ પૂતરી, સદા નિરુપૃહ ખરો સાધુ.	૧૧

❀ રુચે જે તે મધુરું છે. ❀

ભલે હો દ્રાક્ષ કે કેરી, હલાહલ હો અપ્રીણ જ વા;	
સ્વકીય ચિત્ત અનુસારે, રૂચે જે તે મધુરું છે.	૧
અપ્રીણીને અમલ માટે, અપ્રીણજ ચિત્તમાં બહાલું;	
ગણે તે દુઃખથી ખ્યારું, રૂચે જે તે મધુરું છે.	૨
મરૂધર ઉંટને બહાલો, જલાશય મત્સ્યને બહાલું;	
દિલ્લેને મોદકો બહાલો, રૂચે જે તે મધુરું છે.	૩
રમકડાં બાલને બહાલાં, મૃગોને ગાનપર પ્રીતિ;	
સ્વભાવે મેળ મનમાંહિ, રૂચે જે તે મધુરું છે.	૪
ઠગોને ધૂર્તતા બહાલી, દયાળુને દયા બહાલી;	
ફરેલા ચિત્તમાં ક્ષણમાં, રૂચે જે તે મધુરું છે.	૫
નથી કંઈ શર્કરા મીઠી, જરા ના ગોળ પણ મીઠો;	
ગમે તેવું હૃદયમાંહી, રૂચે જે તે મધુરું છે.	૬
ટળી ઇચ્છા અરે જેથી, રહે પશ્ચાત્ નહિ ખ્યારું;	
થતું તે ચિત્તથી ન્યારું, રૂચે જે તે મધુરું છે.	૭
મનોવૃત્તિતણા ભેદે, રૂચે છે ભિન્ન સૌનેરે;	
બુદ્ધચર્ચિય ધર્મની રૂચિ, જીવોને ચિત્તના ભેદે.	૮

હર્ષ વા ચિન્તા કરવા જેવું કંઈ નથી. ૮૭

થયુ એવુ થતુ આવુ, થયા કરતુ જગતમાં સૌ,
નથી આશ્ચર્ય જ્ઞાનીને, કરે શુ ? હર્ષ વા ચિન્તા ૧

વખત વખતની છાયડી, વખત વખતના ખેલ,
સદા અવસ્થા એક ના, રાગ દ્વેષને મેલ
પડે ન્યા ઠંડ ત્યા તડકો, પડે ન્યા તાપ ત્યા વર્ષા,
અવસ્થા એક ના ઝોની, જગતમાં દેખીને દેખ્યુ—થયુ ૨

પ્રાણ પાથરે જે જનો, તે પણ સામા થાય,
મુખે હાથ હા કરે, ઘાત કરે તે લાય
રચેલા ખેલ માયાના, ઠણાતા ના કળી શકતા,
ન્યાવે મર્વને માયા, મનોવૃત્તિતણા તરે—થયુ ૩

ભરતી ન્યા ઓટજ તિહા, ન્યા જલ ત્યા સ્થલવાસ,
ફરે અવસ્થા સર્વની, રહેવુ શુ ? ઉદાસ
ફરે ઉદ્યાસ્તના ચક્રો, જીવોના ગીર્ષ પર ગાથ,
કરે અહંકાર શુ મનમાં, અહંતા ના કદિ છાથ—થયુ ૪

જેવા સધ્યા વાદળા, જેવા રગ પતંગ,
જેવુ વિદ્યુત ચમકવુ, એવા સૌના ઢંગ.
ધરે કા ગર્દને આખો, ગમે તે હં ખ છે સૌને,
ખચે ના કર્મથી ઝોઈ, લલે પાતાલમાં પેસે—થયુ ૫

જેને નિન્દે તુ અરે, તેથી તુ નિન્દાય,
નીચ ગણે તેનાયકી, નીચ ઘણો તુ થાય
જગતમાં સર્વલાવોને, અનન્તી વાગ તે ફરશ્યા,
હશે લાવી ફરસવાના, નથી આરો અરે તેથી—થયુ ૬

કર્મ દષ્ટિએ દેખતા, જીવો લિજ્જ જણાય
શુભાશુભમનદષ્ટિએ, દેખે ના મમતાય
વિલોડે આત્મદષ્ટિએ, સ્વલાવે મર્વના મૌને,
પુદ્ગલધિ ધર્મની પ્રાપ્તિ, સદા આનન્દમાં રહેવુ—થયુ ૭

❧ ❧ ❧ એક જિજ્ઞાસુને સદ્વોધ. ❧ ❧ ❧

લખું શું વા લખાવું શું, કથું શું વા કથાવું શું;
અવસ્થા એક ના લહારી, ફરી જાતી પ્રસંગોથી.

સાખી.

જેવી સંગત તેહવી, અસર થતી મનમાંહિ;
સત્ય સ્વયં ના ઓળખે, ઠરે ન શ્રદ્ધામાંહિ.
થતું સિદ્ધર્ષિની પેઠે, થતો નિશ્ચય નહીં એકે;
અપેક્ષાએ વિચારે ના, લખાવ્યો બહુ લખે બાપુ. લખું. ૧

જગમાં આઝી યુક્તિઓ, નહીં કુયુક્તિ પાર;
જેતું મંડન તેહનું, ખંડન થાય વિચાર.
મતિ ત્યાં યુક્તિને ખેંચી, સહુ નિજ પક્ષને થાપે;
વિવાદો પંડિતોમાંહિ, પડે કયાં પક્ષમાં લોખા. લખું. ૨

અન્યપક્ષ, નિજ દૃષ્ટિએ, સમજાવે નિજ વાત;
પોતાના વણુ અન્યનું, ખંડી કરતું ઘાત.
કરાવે રાગ નિજમાંહિ, કરીને યુક્તિઓ આઝી;
ઉઠાવે અન્યની શ્રદ્ધા, રચી કુયુક્તિની બાજી. લખું. ૩

પાસે આવે તાહારે, ચક્ર ફરી સહુ જાય;
સમકિતની શ્રદ્ધા કરે, કરી આલોચણુ લાય.
પછીથી અન્યની પાસે, જતાં શ્રદ્ધા ફરી જાવે;
તણાતો અન્યની રહેમાં, સગાંઓના જ સંબંધે. લખું. ૪

શ્રદ્ધા સહુનું મૂળ છે, શ્રદ્ધા ટળતાં નાશ;
આત્મશક્તિનો થાય છે, સમજાવું એ ખાસ.
ટળે અધ્યાત્મની શક્તિ, ગુરૂપર પ્રેમ નહિ રહેવે;
કૃપા વણુ સદ્ગુણી રે, થતી ના આત્મની આંખી. લખું. ૫

પ્રતિપક્ષીઓ ભેરવે, જેને જૂઠી વાત;
તેને સાચી માનીને, કરતો નિજની ઘાત.
બન્યું આવું બહુ વેળા, નથી નિશ્ચય હજી તુજને;
પ્રતીતિ વણુ કથ્યું સર્વે, નથી નિર્ધારને માટે. લખું. ૬

ફર્જ અમારી સાચવી, નિ સ્વાર્થે નિર્ધાર,
અછ પછ ફર્જ બલવશુ, ભાવ દયા ઉપકાર,
હશે જો યોગ્યતા પૂરી, ત્હને તે સત્ય સમજાશે,
બુદ્ધચિંતિ ધર્મની પ્રાપ્તિ, થતી આમન્ત્ર લખ્યોને લખુ. ૭

૮ ચેતનાનો પરમાત્મપ્રેમી પ્રત્યે ઉદ્ગાર. ૮

પિયુ પિયુ પ્યારા હ સા રે, રટુ હુ ^૧વાસોગૃહીત પિયુ પિયુ-
ચેન પડે ના તુજ વિના રે, વિગ્હ મદ્યો નહીં બચ
આખે શ્રાવણ ભાદ્રવો રે, ક્ષણ વર્ષોસમ થાય—પિયુ. ૧
ગાખી જણાવી તાહરી રે, આનન્દ આપી અપાર,
અનહદ ધૂનના તાનમા રે, પ્રકટાવ્યો ઘટ પ્યાર—પિયુ ૨
આકર્ષણ અદ્ભૂત કર્યુ રે, આખે મિલાવી આખ,
ક્ષણમા પાછો ક્યા ગયો રે, મગુ જો હોય મુજ પાખ—પિયુ ૩
વિશુદ્ધ પ્રેમના મત્રથી રે, ભલાવ્યુ જગ ભાન,
ન્યા ત્યાલમુ પછુ તાહર રે, છૂટે ન મુરતા તાન—પિયુ ૪
હજાર હજાર આવી મળો રે, વિરહ જગ ન ખમાય,
કર્મનો પકડો ખમ્બેડીને રે, નન્મય મેળ મિલાય—પિયુ ૫
પ્રેમ પ્રાણ સર્વે કર્યુ રે, તુજ ઉપર કુરબાન,
તુજ વણ શૂન્ય દેખુ સહુ રે, તુજ સ્વરૂપ શુદ્ધતાન—પિયુ ૬
તલસાવો બહુ ના હવે રે, જોયા જેવુ થઈ થાય,
બુદ્ધિમાગર પ્રભુ મદા રે, શુદ્ધ ચેતના ધ્યાય—પિયુ ૭

ભાવાર્થ—ચેતના પોતાના પરમાત્મનામિને કહે છે કે દે પ્રિય!!! પ્યાગ
પરમાત્મ હમ! ત્હારી રતના મ્હને આમોગૃહીતે હમ હમ ગળદનામ્ય પરમા-
ત્મ સ્વરૂપની ઉપયોગતાએ થઈ ગઈ છે પ્રેમજ્વળામક્તિ ના વિશુદ્ધ સ્વરૂપ-
થી ત્હને મળવાની વગતી વાગી રહી છે દે આત્મરૂપ પરમાત્મ પ્રાણદેવ! ત્હારા
વિના હવે અન્યત્ર અન્ય રમ્તુઓમા ચેન પડતુ નથી પરમાત્મ ન્યામિન! હવે
ત્હારા વિગ્હ મદ્યો જતો નથી જે આખે શ્રાવણ-ભાદ્રવાના વર્ષાની પેઠે અશ્રુ
ધારા વહે છે આથી વિગેય શુ કયવુ એટલુ જ હવે તો ત્હને ન્યાપુ છુ કે

ત્હારો એક ક્ષણ માત્રનો વિરહ વર્ષો જેટલો દીર્ઘ લાગે છે, માટે હવે તો એક ક્ષણ માત્ર પણ ત્હારા વિના રહી શકાય તેમ નથી. હે આત્મન્ ! ત્હેં શુદ્ધોપયોગ કાલે ત્હારી ઝાંખી ત્હેં મ્હને જણાવી હતી. એ ઝાંખીનું લક્ષણ એ હતું કે તે વખતે ઇન્દ્રિયાતીત અનન્તાનન્ત આનન્દ પ્રકટયો હતો. તેનું ઘેન હજી પણ આવે છે. તેની ખબર ઇન્દ્રિયોને પડતી નથી પરંતુ અનુભવમાં તો તે આવે છે. હે આત્મન્ ! ત્હેં શુદ્ધોપયોગકાલે અનન્તાનન્દના અપાર ઉભરાવડે આત્મઝાંખી કરાવીને અનહદ ધૂનના તાનમાં ઘટમાં એવો પ્યાર પ્રકટાવ્યો છે કે જે પ્યાર કદિ હવે નષ્ટ થાય તેમ નથી. મ્હને ખાત્રી છે કે ત્હારી ઝાંખીએ પ્રકટેલી વિશુદ્ધતા ત્હારી પ્રત્યક્ષતા કરાવી આપશે કે જેથી તું હજારાહજાર રહીશ.

હે આત્મન્ ! શુદ્ધોપયોગ કાલે અનુભવઝાંખીવડે મ્હારું ત્હારી તરફ અદ્ભુત આકર્ષણ થયું છે. મ્હારી દિવ્ય જ્યોતિર્રૂપ આંખ ત્હારી આંખો મિલાવીને મ્હને ત્હારું ભાન કરાવ્યું છે કે જેથી હું ત્હને કોઈ વખત વિસ્મરી શકું જ નહિ. હે આત્મન્ ! શુદ્ધોપયોગમાં આંખો સાથે આંખો મિલાવીને ક્ષણમાં પાછો ક્યાં ગયો. શું આવી સ્થિતિ કરીને મ્હારા પ્રેમની પરીક્ષા કરવા માટે ધારે છે ? અથવા શું આધિ-વ્યાધિ-ઉપાધિરૂપ કસોટીએ કરીને મારી યોગ્યતાની તપાસ કરે છે ? તું દર્શન દેઘને ગમે ત્યાં ગયો હોય પરંતુ કૈવલ્યજ્ઞાન દર્શનરૂપ એ પાંખ પ્રકટે તો તું જ્યાં હોય ત્યાં મળું એવી તીવ્ર ભાવના થયા કરે છે, તે ત્હારા વિના અન્ય કોણ જાણી શકે. હે પ્રાણપ્રિય આત્મસ્વામિન્ !!! ત્હેં આત્માના શુદ્ધ ધર્મમાં મ્હને રંગી નાંખીને વિશુદ્ધ પ્રેમ મંત્રવડે મ્હને એવી કરી નાખી છે કે મ્હને ત્હારા વિના અન્ય કોઈની સ્મૃતિ આવતી નથી. અર્થાત્ સારાંશમાં કથ્ય એ છે કે જગતનું ભાન ત્હેં વિશુદ્ધ પ્રેમ મંત્રથી ભુલાવ્યું છે અને ત્હારામાં જ મ્હારા ચિત્તને સ્થપાવ્યું છે તેથી તું તે હું અને હું તે તું એવા વિશુદ્ધતાનમાં હું તું એકરૂપ થતાં હું તુંનું પણ ભાન રહેતું નથી. આવી સ્થિતિ મ્હારી થઈ છે. હવે આ કરતાં મ્હારી શું વિશેષાવસ્થા વર્ણવું ? માટે હે કૃપાનાથ ! આત્મસ્વામિન્ !!! હવે શુદ્ધસમાધિમાં તો તું પ્રત્યક્ષપણે સાદિ અનન્તાભાંગે મળ. હે પ્રભો ! તું એમ જાણતો હોઈશ કે વિશુદ્ધ ચેતના થોડા દિવસ પછી મ્હને ભૂલી જશે પણ આમ ધારવું તે ભૂલ ભરેલું છે. પ્રારબ્ધકર્મદશાએ બાહ્યક્ષેત્રમાં જ્યાં ત્યાં ભમવાનું થાય છે પણ ત્હારું મ્હારી સુરતામાં તાન છૂટતું નથી. આ લાગેલું સુરતા તાન કદિ મ્હારાથી છૂટવાનું નથી એવો નિશ્ચયાનુભવ આવે છે. હે આત્મસ્વામિન્ !!! હવે તો તમારો જરા માત્ર

પરોક્ષપણુરૂપ વિરહ ખમાતો નથી સર્વ પ્રત્યક્ષથી હજારહજાર આવીને મળો અને અસખ્ય પ્રદેશરૂપ અગતી મ્હને પ્રત્યક્ષ બેટો મ્હારા શુદ્ધાગતી સાથે તમારૂં અમખ્યાત પ્રદેશરૂપ શુદ્ધાગ મેળવો કે જેથી અનન્ત સુખના ભોગે ત્રિવિધતાપનો નાશ થાય કૃપા કરીને ને તમો મ્હારી અને તમારી વચ્ચે રહેલો આચ્છાદનરૂપ ડર્મ પડેલો ખમેડી નાખો તો હું તું ભાવ ભૂરીને આપણે બન્ને અંકુશ તન્મય ભાવે મળીએ એવો મેળ થવાનો છે એમ પૂર્ણાનુભવે નિશ્ચય થાય છે હે આત્મત્રામિન્ ! ! ! ત્હાગ ઉપર પ્રેમ-પ્રાણુ વગેરે જે કંઈ હતું તે સર્વ દુરઆન કર્યું છે અર્થાત્ પ્રેમ-પ્રાણુદિ સર્વ સમર્પણુ રૂપ ત્યાગ કરીને ખરેખરી રીતે હું ત્હારામા આમકત બની છું મ્હારે ત્હારા ઉપર શુદ્ધ પ્રેમનો એટલો બવો જમાવ થયો છે કે ત્હાગ વિના હવે અન્યત્ર સર્વની શૂન્યતા જણાય છે “ વા દેતુ ભા તુદિ તુદિ ” એવું સર્વત્ર ત્હારૂં સ્વરૂપ જ દષ્ટિમા દમ્ય રૂપે પગિલામે છે હે પ્રાણુપતિ પરમાત્મન્ ! ! ! હું ત્હારા ઉપર શુભતાન થઇ છું અને તેથી હું મ્હાગ સ્વરૂપ ત્હાગમા મેળવીને તું રૂપ બનીને તત્ત્વમાર્ગ રૂપ પોતાને અનુભવુ છું હવે હે અનન્તશાનાદિ ગકિત ત્રામિન્ ! હવે મ્હને ઘણું તનસાવગો નહિ બહુ તનમાનતા છુનના જોખમ જેવું નેયા જેવું થઇ જાય વિનુદ પ્રેમની ચરમ દશામા પ્રાણ પણુ ત્હને પ્રત્યક્ષ મળ્યા વિના ટંગી શકે નહીં એવું અનુભવાય છે માટે હવે હાશુમાત્રમા મળો શુદ્ધિના આગરરૂપ શુદ્ધ ચેતન હે આત્મત્રામિન્ ! ત્હને નુદ્યચેતનાધ્યાય છે હવે હાશુમાત્રમા પ્રત્યક્ષથી અન્તરમા આત્માનુભવ કરીને શુદ્ધિમાગર સ્વખીય ઉદ્ધાર વડે પરમાત્મન્ ત્હને પ્રત્યક્ષ મેળ માટે ધ્યાય છે, માટે પ્રત્યક્ષપણે મળ

ૐ શાન્તિઃ ૩ ॥

૬૧૨ આત્મશુદ્ધ ધર્મધ્યાનોપયોગ. ૬૧૨

૩યે છે એ વીર પ્રભુનો રે, શુદ્ધ સ્વાભાવિક ધર્મ-૩યે છે

આત્મશુદ્ધ પર્યાયમા રે, મદા રમણતા માર,

પૂર્ણને પૂર્ણપણે ગણી રે, પૂર્ણ થવું નિર્ધાર-૩યે છે એ ૧

દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ ભાવથી રે, શુદ્ધાશુદ્ધ પર્યાય,

બાળી અસ્તિનાસ્તિ પણે રે, શુદ્ધ થવું જયકાર-૩યે છે એ. ૨

આત્માસંજ્ઞ પ્રદેશમાં રે, અનન્ત ગુણ પર્યાય;
 પ્રતિ પ્રદેશે અનન્તારે, પર્યાયની સોહાય-રૂપે છે એ. ૩
 આવિર્ભાવપણે થતા રે, તિરોભાવ પર્યાય;
 આવિર્તિરોભાવમાં રે, ધ્રુવોત્પાદવ્યયતાય-રૂપે છે એ. ૪
 સત્ સામર્થ્ય પર્યાયમાં રે, કારણ કાર્યનો ભાવ;
 ષટ્કારકપણે પરિણમે રે, સર્વ પર્યાયનો દાવ-રૂપે છે એ. ૫
 સત્વણ સામર્થ્યજ નહીં રે, ષડ્દ્રવ્યે નિર્ધાર;
 અસ્તિનાસ્તિ પર્યાયમાં રે, સત્પર્યાય વિચાર-રૂપે છે એ. ૬
 અસ્તિ વિના નાસ્તિ નહીં રે, નાસ્તિ વિના નહિ અસ્તિ;
 સર્વ દ્રવ્ય પર્યાયની રે, વ્યષ્ટિ અને સમષ્ટિ-રૂપે છે એ. ૭
 અસ્તિ નાસ્તિ પર્યાયથી રે, સર્વ વ્યાપક છે જીવ;
 તે ધ્યાને તન્મય થતાં રે, થાતો જીવનો શિવ-રૂપે છે એ. ૮
 પર પર્યાયો નાસ્તિમાં રે, જીવમાંહિ તે સમાય;
 સ્વાસ્તિ પર્યાયો જીવના રે, જીવમાંહુ રહે ન્યાય-રૂપે છે એ. ૯
 ઉત્પત્તિ વ્યય ધ્રુવતા રે, અસ્તિનાસ્તિ પર્યાય;
 દ્રવ્ય પર્યાય યેનયવડે રે, સર્વદ્રવ્યે સમન્વય-રૂપે છે એ. ૧૦
 આત્માના પર્યાયનો રે, કરી પૃથક્ત્વ વિચાર;
 શ્રુતજ્ઞાન વિતર્કથી રે, ધ્યાઈજે સુખકાર-રૂપે છે એ. ૧૧
 કરી પર્યાયે એકત્વને રે, બની અભેદ સ્વરૂપ;
 દ્રવ્યગુણ પર્યાયમાં રે, થઈએ શિવપદભૂપ-રૂપે છે એ. ૧૨
 તન્મયતા એકત્વતા રે, નિઃસંગતા નિર્ધાર;
 બુદ્ધિસાગર આત્મમાં રે, પ્રકટે ગુણ ભંડાર-રૂપે છે એ. ૧૩

ભાવાર્થ—આત્માને શ્રી વીરપરમાત્માનો શુદ્ધ સ્વાભાવિક ધર્મ રૂપે છે. જેવો શ્રી વીરપ્રભુમાં શુદ્ધ સ્વાભાવિક ધર્મ રહ્યો છે તેવો આ શરીરમાં રહેલા આત્મામાં રહ્યો છે. તેમાં કિંચિત્ માત્ર ન્યૂનતા નથી. ભેદ માત્ર વ્યક્તિગત અને સત્તાગતની અપેક્ષાએ છે. શ્રી વીરપ્રભુમાં વસ્તુતઃ શુદ્ધ ધર્મ પ્રગલ્બો છે અને આ શરીર સ્થિત ચેતનમાં અનન્ત ગુણ પર્યાયરૂપ ધર્મસત્તાગત છે. બાહ્યૌદયિક ભાવમાં આત્મધર્મ નથી એમ નિશ્ચય થયો છે. જડનો જડરૂપ ધર્મ છે અને

ચેતનનો ચેતનરૂપ ધર્મ છે ધર્માન્તિકાય, અધર્માન્તિકાય, આકાશાન્તિકાય કાલ અને પુદ્ગલ એ પચ્ચદ્યો જડ છે તેથી ચ્વદ્ય સેત્ર કાલ ભાવ અને પરદ્ય સેત્રકાય ભાવની અપેક્ષાએ પચ્ચદ્યોનો ધર્મ પણ જડ અવબોધવો જડ-દ્યોમાં ચ્વદ્યાદિક અને પરદ્યાદિની અપેક્ષાએ અનન્ત અગ્નિધર્મ અને અનન્ત નાન્તિધર્મ અવબોધવો આત્માઓ અનન્ત છે. આત્મદ્રવ્યમા અનન્ત અગ્નિધર્મ અને અનન્ત નાન્તિ ધર્મ ચ્વક્રીય અને પરક્રીય દ્યાદિકની અપેક્ષાએ મહેલો અવબોધના આત્મદ્રવ્ય એ પોતે આત્મા છે અને ધર્માન્તિકાયાદિક પચ્ચદ્ય એ પોતે નથી એમ બોધ થતા જડવસ્તુઓમાં સુખભાવના રહેતી નથી જડવસ્તુઓમાં અજ્ઞાનભાવથી ક'પાએલ પ્રિયત્વ ગતે અપ્રિયત્વનો વિષય થાય છે અને આત્મામાં અનન્ત સુખધર્મ મહેલો હોનાથી શ્રી નીરમ્ભુએ પ્રગટાવેન આત્મધર્મ મ્હને રૂએ છે કાગ્લુ કે મ્હાગ આત્મામાં અનન્ત સુખધર્મ આદિનુ ચ્વરૂપ તેજ વાન્તવિક મ્હાર આત્મિક ચ્વરૂપ છે એવો અનુભવ આવે છે આત્માના અનન્ત ગુણો અને અનન્ત પર્યાયોમાં ઉપયોગવડે રમણતા કરની એજ હવે આગ્રત લાગે છે અનન્તજ્ઞાનાદિ ધર્મોએ આત્મા પૂર્ણ છે એવા પૂર્ણરૂપ આત્માને પૂર્ણપણે ગણીને અર્થાત્ માનીને ભાનીને વ્યક્તિતાએ પૂર્ણ વસ્તુ એવો નિશ્ચય છે એવો ભાવ મ્હને રૂએ છે. અનન્ત ગુણ પર્યાયવડે આત્મ પૂર્ણ છે એમ જે નિર્ગમે છે તે બ્રહ્મગુણને પ્રાપ્ત કરી રહે છે અનન્ત ગુણપર્યાયવડે જે આત્માને પૂર્ણ માને છે તે પૂર્ણ ચ્વરૂપ થઈ રહે છે કર્મોગ્ણયોગે આત્મા નિગેભાવે સત્તાપણે પૂર્ણ છે અને કર્મ વિનશ્વતા આનિર્ભાનીય પૂર્ણતાને આત્મા પોતાનામાં પ્રાપ્ત કરે છે, એવો અનુભવ આવતા પૂર્ણપણે થઈ રહ્યાન છે “ જદ વૃગ્નિ વૃગ વૃગ્નિ વૃગ મુરુચ્ચે વૃગ્ય વૃગ તદાવ વૃગ્નિગર્વાશ્ચન્ને ” એમ જે ઉપનિષદમાં કથ્યુ છે તે ન્યાની અપેક્ષાએ આત્મા પૂર્ણ થયે છે નેગમનયની અપેક્ષાએ પ્રકટિત ગુણોને આત્માની પૂર્ણતા કથાય છે મ પ્રહનયની અપેક્ષાએ સત્તાએ અનન્ત ગુણ પર્યાયો વડે આત્મા પશ્ચિપૂર્ણ છે વ્યવહાર નયના અનેક ભેદ છે શુભચ દરે પુણ્યક્રમે આત્મા પોતાનામાં પૂર્ણતા માને છે અનુભવ વ્યવહારની અપેક્ષાએ પાપ વડે પૂર્ણતા કહેવાય છે શુભ અને અશુભ ચ્વચ્ચારાય વચિત વૃણત્વ અગ્રેખન્ આદ્યાદિક ભાવનુ અવબોધવુ ઉપચરિત વ્યવહારના અનેક ભેદે પરવસ્તુઓ દ્વાગ જે આત્મામાં પૂર્ણત્વ માનવામાં આવે છે તે વસ્તુત આન્તિ છે કાગ્લુ કે તે મવ પ્રકારનુ આપચાન્તિ પૂર્ણત્વ વસ્તુત આત્મચ્વરૂપની અપેક્ષાએ અમત્ છે અશુદ્ધવસ્તુને જે અશુદ્ધવસ્તુ આત્મામાં પૂર્ણત્વ ક પવામાં આવે છે, તે પણ વસ્તુત મિધ્યાત્વ

છે. કારણ કે અશુદ્ધત્વ એ કંઈ આત્માનું વાસ્તવિક પૂર્ણત્વ નથી એમ અવલોકતાં અવબોધાશે. અનુપચરિત સદ્ભૂત વ્યવહારનયની અપેક્ષાએ આત્માનું પૂર્ણત્વ ખરેખર આત્મામાં રહ્યું છે. શુદ્ધ વ્યવહારનયની અપેક્ષાએ ઉપશમાદિ ભાવે આત્મામાં ગુણ પર્યાયોનું પૂર્ણત્વ પ્રકટે છે. ઋણુસૂત્રનયની અપેક્ષાએ વર્તમાન કાળમાં આત્માના ઉપયોગે આત્મામાં જે પૂર્ણત્વ પરિણતિ વહે છે, તેનું પૂર્ણત્વ ગ્રહાય છે. શબ્દનયની અપેક્ષાએ જડનું જડમાં પૂર્ણત્વ માનવામાં આવે છે અને ચેતનનું ચેતનમાં વ્યક્તિત્વ પૂર્ણત્વ ગ્રહાય છે. આત્માના પૂર્ણત્વનેજ શબ્દનયની અપેક્ષાએ ઉપયોગભાવે જડથી ભેદ પાડીને ગ્રહવામાં આવે છે. સમ્યક્ત્વ ગુણનું શબ્દનયની અપેક્ષાએ આત્મામાં અમુકાંશે પૂર્ણત્વ પ્રગટેલું હોય તેને આ નય ગ્રહે છે અને તેવી માન્યતા ધરાવે છે. સમભિરૂઢનયની અપેક્ષાએ ચારધાતીકર્મક્ષયથી ઉત્પન્ન થએલું પૂર્ણત્વ ગ્રહાય છે, એવંભૂત નયની અપેક્ષાએ અષ્ટકર્મ ક્ષય થવાથી ઉત્પન્ન થએલ જ્ઞાનાદિ અનન્ત ગુણોનું પૂર્ણત્વ માનવામાં તથા ગ્રહવામાં આવે છે. સંગ્રહનયની અપેક્ષાએ સત્તાએ આત્માના ગુણ પર્યાયોનું પૂર્ણત્વ છે, અને આત્મામાં સત્તાએ રહેલું પૂર્ણત્વ તેજ પર્યાયાર્થિક નયની અપેક્ષાએ વ્યક્તિભાવે પૂર્ણત્વ પ્રગટે છે અને તે ગ્રહાય છે ઉપશમભાવે ઉપશમ ભાવનું આત્મામાં પૂર્ણત્વ પ્રગટે છે. ક્ષયોપશમભાવે ક્ષયોપશમભાવનું આત્માના ગુણોનું પૂર્ણત્વ પ્રગટે છે. ક્ષાયિક ભાવની અપેક્ષાએ આત્મામાં કેવલજ્ઞાનાદિ અનન્ત ગુણ પર્યાયોનું પૂર્ણત્વ પ્રગટે છે. આત્મામાં સત્તાએ રહેલું પૂર્ણત્વ તેજ વ્યક્તિભાવે પૂર્ણત્વ ગ્રહાય છે. આત્મામાં સત્તાએ રહેલું પૂર્ણત્વ તેજ “પૂર્ણત્વ પૂર્ણ મુદચ્યતે.” એ દ્વારા ઓધિત વ્યક્તિ ભાવે પૂર્ણત્વ પ્રગટે છે. પૂર્ણસ્ય પૂર્ણમાદાય પૂર્ણ મેવાવશિષ્યતે. પૂર્ણમાંથી પૂર્ણ ગ્રહણ કરીએ તો પૂર્ણજ અવશેષ રહે છે. આત્મામાં સત્તાએ રહેલા પૂર્ણત્વમાં વ્યક્તિભાવે કર્મબ્રાન્તિ દૂર કરીને પૂર્ણત્વ ગ્રહવામાં આવે તો વ્યક્તિભાવે આત્મામાં પૂર્ણત્વજ અવશેષ રહે છે. આત્મામાં અનન્ત ગુણ પર્યાયના પૂર્ણત્વનેજ પૂર્ણત્વ તરીકે માનીને અને બાહ્ય જડ પદાર્થોની પ્રાપ્તિના પૂર્ણત્વને પરિહરીને અર્થાત્ તેના પૂર્ણત્વમાં કલ્પાએલી મમતા અને અહંતાને દૂર કરીને તેને પૂર્ણપણે પ્રકટાવવા શુદ્ધ નિશ્ચયનયની દૃષ્ટિએ શુદ્ધોપયોગમાં રમણતા કરીને આત્માની પૂર્ણતામાં તન્મયબનીને ક્ષણે ક્ષણે આત્માની પૂર્ણતા પ્રકટાવનારી પૂર્ણત્વ ભાવનામાં લયલીન રહેવું એજ ઉત્તમ શુદ્ધ વ્યવહાર નયની અપેક્ષાએ વર્તમાનકાલીન કર્તવ્ય, અન્તરમાં નિશ્ચયપણે માનીને વર્તવું એવો નિર્ધાર ભાસ્યો છે. ઉપર્યુક્ત વાસ્તવિક પૂર્ણતાના શુદ્ધોપયોગનું જેણે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું છે, તે આત્મજ્ઞાન દૃષ્ટિએ જીવતો આત્મા

છે અને અન્યથે જીવો તો મૃતક સમાન મિથ્યાત્વ ભાવે જીવતા છતાં પણ મરેલા જેવા અવબોધવા કારણ કે તેઓ પૂર્ણત્વ જ્ઞાનવિના મોહમા ક્ષણે ક્ષણે પરિણમે છે અતએવ તે મરેલા છે તેઓની જાગૃતિ કરવા આત્મજ્ઞાનીઓએ તેમને બોધ આપવો નરમિહ મહેતો કયે છે કે જ્યાંજો અત્મા તત્ત્વ ચિત્તો નહિલ્યાજો સાધના મઝ જૂઠી ઇત્યાદિવડે તે આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાની તે દશામા વર્તતા છતાં પણ સ્વરૂપિ જાહેર કરે છે ગોચર પણ આત્માના ગુણોપયોગને પ્રાપ્ત કરવા ઇચ્છા દર્શાવે છે, કહે છે કે મનસા માલિની એ જીવો ગોરસ જાળના નર મેઘો જાળના નર મેઘ હૃદયે મલા મઝે નિરજન દેવ મનમા ॥ મત્યેન્દ્ર, પત જલી, કપીર, જ્ઞાનદેવ, ધીર, ગવિદાસ, આમી રામનીર્થ, વિંકાનંદ, અને તુકારામ, વગેરે આત્મજ્ઞાન પ્રતિની રૂપિ ધારણ કરીને સ્વમીય આત્મજ્ઞાન મળધી ઉદ્ધારાગે કાઢ્યા છે, પરંતુ આદ્વાદ નયની અપેનાએ ઉપશમાદિ ભાવનું આત્મામા અનન્ત ગુણપર્યાયનું પૂર્ણત્વ અવલોકાય છે, અને તેનો અનુભવ પ્રગટે છે, ત્યારે મત્ય ગીતે આત્મજ્ઞાન પ્રગટે છે, અને ત્યારેજ મલ્લ જાગૃત્ત્વ પ્રગટે છે, સાત નયોની અપેક્ષાએ આત્માનું પૂર્ણત્વ અવબોધવામા આવે છે ત્યારે દુનિયાના અનેક ધર્મ દર્શનોની ભિન્ન ભિન્ન માન્યતાનો પૂર્ણત્વ મળધી અનુભવ આવે છે, અને ભિન્ન ભિન્ન દૃષ્ટિએ ભિન્ન ભિન્ન પૂર્ણત્વ માન્યતાના કદાચહો ટળે છે, અને પ્રત્યેકમાથી પૂર્ણત્વનું મલત્ત્વ મહાય છે

આત્માનું જ્ઞાનાદિ પૂર્ણત્વ અગ્રખ આત્મામા છે ગુણોપયોગે આત્માના પૂર્ણત્વમા પરિણમવું એજ પૂર્ણત્વ પ્રાકટ્ય કર્તવ્ય છે સર્વ જીવોમા સત્તાએ પૂર્ણત્વ છે પરંતુ વ્યક્તિભાવે પૂર્ણત્વ પ્રગટાવવું એનો આત્મજ્ઞાને જાગૃત્ત્વ થયા વિના તે બની શકે તેમ નથી આત્માનું ગુણ પૂર્ણત્વ પ્રકટ કરવાને આત્માના ગુણ પર્યાયોમા પરિણમવું તદ્દએ કર્મયોગે આત્માના પર્યાયો અગુણત્વને પામ્યા છે આત્માના પર્યાયોમા કર્મયોગે અગુણત્વ પરિણમ્યું છે એ અગુણ પર્યાયપણ ટાળવું હોય તો ગુણોપયોગે આત્માના ગુણપર્યાયોમા તત્ત્વમભાવે પરિણમવું તદ્દએ દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાય અને ભાવથી આત્માના ગુણ પર્યાય અને અગુણ પર્યાયો જાણવા આત્માના ગુણ પર્યાયો અને અગુણ પર્યાયોને દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાય અને ભાવથી અન્તિનાન્તિપણે જાણના અદ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાય અને ભાવથી સ્વરૂપ ગુણ પર્યાયોનું આત્મામા અન્તિત્વ છે અને અગુણ પર્યાયોનું ગુણ નિશ્ચયનયની અપેનાએ આત્મામા નાન્તિત્વ છે ઉપચન્તિનયની અપેક્ષાએ આત્માની માથે કર્મના મળધયાનત્ત અગુણ પર્યાયોનું આત્મામા અન્તિત્વ છે પરંતુ તે અન્તિ

ત્વ ખરેખર કર્મનો સંબંધ દળતાં પશ્ચાત્ રહેતું નથી. આત્મના શુદ્ધ પર્યાયોને શુદ્ધોપયોગે સ્મરવા અને તદ્વત્ પોતાના આત્માને માનવો એજ ઉપાદાન સાધન ધર્મપ્રવૃત્તિ વ્યવહાર અવગોષ્ઠવો. સ્યાદાદી આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશોનું સ્વરૂપ વિચારે છે. આત્માના એકેક પ્રદેશે અનન્ત ગુણો અને અનન્ત પર્યાયો છે. અસંખ્ય પ્રદેશોમાં જ્ઞાનાદિ અનન્ત ગુણો અને અનન્ત પર્યાયો રહેલા છે. સ્વદ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ અને ભાવે આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશોમાં અનન્ત ગુણો અને અનન્ત પર્યાયોરૂપ અનંત અસ્તિધર્મ રહેલો જાણુવો અને પરદ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ અને ભાવનો અનન્ત નાસ્તિધર્મ તે પણ આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશોમાં વ્યાપી રહેલો જાણુવો. અનન્ત પરદ્રવ્યધર્મની નાસ્તિતા અને અનન્ત સ્વદ્રવ્યધર્મની અસ્તિતાની અપેક્ષાએ આત્મા સર્વ લોકલોકને પોતામાં સમાવી દે છે. તેથી તેવા પ્રકારનું સમ્યગ્જ્ઞાન થતાં આત્મામાં અનન્ત ગુણસમભાવ પ્રગટે છે. ભગવદ્ગીતામાં કથિત “યોમાં પઙ્ચાનિ સર્ગાયવં ચ મયિ પઙ્ચાનિ । તત્ત્વાંહનં પ્રણપ્રણશ્વામિ સત્ત્વમેન પ્રણશ્વતિ” શ્લોકનો ભાવાર્થ સ્યાદાદર્શીએ આત્મામાં ઘટી શકે છે. ત્યારે વ્યાપક પૂર્ણત્વનો અનુભવ આવે છે જ્ઞાની આત્મા કથે છે કે સ્વદ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ ભાવનાં અનન્ત અસ્તિધર્મની અપેક્ષાએ અને પરદ્રવ્યનો અનન્ત નાસ્તિધર્મ મારા આત્મામાં રહેલો છે તેની અપેક્ષાએ હું સર્વત્ર છું એમ જે અસ્તિ નાસ્તિધર્મની અપેક્ષાએ મને સર્વત્ર દેખે છે અને આત્માના અનન્ત અસ્તિધર્મ અને અનન્ત નાસ્તિધર્મની અપેક્ષાએ દુનિયાના અનંત અસ્તિ નાસ્તિ વસ્તુ ધર્મોને મ્હારામાં દેખે છે તેનો હું નાશ કરી શકતો નથી. અર્થાત્ તે જ્ઞાની આત્મા થવાથી તેને પીડા કરી શકાતી નથી. તેમજ તે સ્યાદાદિનયની અપેક્ષાએ ઉપર્યુક્ત શ્લોકભાવને જાણુતો હોવાથી તે મારો નાશ કરવા સમર્થ થતો નથી. આત્મા અમર છે તેનો કાલ નાશ કરવા સમર્થ થતું નથી તોપણ પ્રાણાદિક પીડાની અપેક્ષાએ જે નાશ કહેવાય છે તેનું પ્રમત્તયોગાત્પ્રાણવ્યરોધનં હિંસા એ સૂત્રથી નાશસ્વરૂપ સમજવું. કહેવાનો સારાંશ એ છે કે જ્ઞાની મનુષ્યો કથે છે કે મ્હારા આત્માનું ઉપર્યુક્ત સ્વરૂપ જાણનાર જે જ્ઞાની હોય છે તેનો હું નાશ કરી શકતો નથી અને તે મારો નાશ કરી શકતો નથી.

આત્માના પ્રતિપ્રદેશે અનંતાસ્તિપર્યાયો અને અનંતનાસ્તિપર્યાયો સમયે સમયે વર્તે છે. આત્માના અનન્ત અસ્તિ પર્યાયો છે તે પરદ્રવ્યોમાં નાસ્તિપણે રહેલા છે અને પરદ્રવ્યોના અનન્ત અસ્તિ પર્યાયો છે તે આત્માના પ્રતિપ્રદેશે નાસ્તિપણે રહેલા છે. આત્મામાં તિરોભાવે રહેલા અનન્ત પર્યાયો

છે તે આવિર્ભાવપણાને પામે છે આવિર્ભાવ અને તિરોભાવ પર્યાયોમાં ઉત્પાદ વ્યય અને ધ્રુવતાનું સમયે સમયે અસ્તિત્વ વર્તી કરે છે આત્માના પ્રતિ- પ્રદેશે અનન્ત સત્પર્યાયો રહેલા છે અને અનન્ત સામર્થ્ય પર્યાયો રહેલા છે. સત્પર્યાયો તે સામર્થ્ય પર્યાયોપણે પગિણુમે છે સત્પર્યાયો કરતા સામર્થ્ય પર્યાયો અનતગુણુ વિશેષ છે

છત્તી પર્યાય જે જ્ઞાનનારે, ને સો ન વેવદલાય, નેન્ની ન જનવી વર્તનારે, સમયપ્રાસવ જગાથ રે અવિકા વન્દો કેવલજ્ઞાન ઇત્યાદિવડે આત્મજ્ઞાનના અત્પર્યાયો અને સામર્થ્ય પર્યાયોનું સ્વરૂપ અવબોધવું સત્પર્યાયોમાં ઉત્પાદ-વ્યય ધ્રુવતાનું સ્વરૂપ અપેક્ષાએ અવબોધવું અને સામર્થ્ય પર્યાયોમાં ઉત્પાદ, વ્યય અને ધ્રુવતાનું સ્વરૂપ અવબોધવું છતિ પર્યાયો કાગ્ણુડપ છે અને સામર્થ્ય પર્યાયો કાર્યરૂપ છે, સામર્થ્ય પર્યાયોના ઉત્પાદ વ્યયનો આગેપ કાગ્ણુજૂત સત્પર્યાયોમાં કળીને તેમાં ઉત્પાદ વ્યયતાનો ઉપચાર કરી શકાય છે પડ્દોમાં અત્પર્યાયો અને સામર્થ્ય પર્યાયોનું દારણુ કાર્ય લાવત્વ સમયે સમયે પ્રવર્ત્યા કરે છે અને પડ્દોમાં પ્રતિ પર્યાયે સમયે સમયે પડ્કારકનું પગિણુમન થયા કરે છે આત્માના અશુદ્ધ પર્યાયોમાં સમયે સમયે અશુદ્ધપણે પડ્કારકનું પગિણુમન થયા કરે છે અને આત્માના શુદ્ધ પર્યાયોમાં સમયે સમયે શુદ્ધપણે પડ્કારકનું પગિણુમન થયા કરે છે સત્ અને સામર્થ્ય પર્યાયોમાં સમયે સમયે પડ્કારકનું પગિણુમન જનણુવું આત્માના પ્રતિપ્રદેશે અનન્ત પર્યાયો છે અને તેમાં અશુદ્ધિયુ પર્યાયનું પડ્ગુણુ હાનિ વૃદ્ધિનું ચક્ર સમયે સમયે પ્રવર્ત્યા કરે છે સત્પર્યાયો વિના સામર્થ્ય પર્યાયો હોતા નથી પડ્દોમાં સત્પર્યાયો અને સામર્થ્ય પર્યાયોનું પ્રતિસમયે પગિણુમન થયા કરે છે આત્માના અનન્ત અસ્તિ પર્યાયો અને અનન્તનાસ્તિ પર્યાયોમાં સત્પર્યાયોનો વિચાર કરેલા 'નેષએ' આત્માના અનન્તઅગ્નિ અને અનન્તનાન્તિ પર્યાયોનું કાગ્ણુ સત્પર્યાયો છે તે અનન્તમાં અશુદ્ધિયુ દ્વારા પડ્ગુણુ હાનિ વૃદ્ધિનો અનુભવ થતા અવબોધાઈ શકે તેમ છે સર્વ દ્રવ્ય પર્યાયની વ્યટિ અને સમટિનું સ્વરૂપ અવબોધવું નેષએ આત્માના અનન્ત પર્યાયોનું સમયે સમયે પગિણુમન થયા કરે છે આત્માના પ્રતિપર્યાયનું વ્યટિત્વ અવબોધવું અને આત્માના અનન્ત પર્યાયોનું સમટિત્વ તર્કકે સ્વરૂપ અવબોધવું. આત્મદ્રવ્યની એક વ્યક્તિની અપેક્ષાએ તેનું વ્યટિત્વ છે અને સર્વ જીવોની અપેક્ષાએ સમટિત્વ અવબોધવું એની પાંચલાખા કપવામાં આવે છે સર્વદ્રવ્યોના સમુદાયની અપેક્ષાએ વિશ્વ વ્યજિત્વ સમટિત્વ અવબોધવું અસ્તિ વિના નાસ્તિત્વ નથી અને નાસ્તિ વિના અસ્તિત્વ નથી વ્યજિ

યોગમા સમભાવે પરિણમે છે, તે યોગીજ આત્મારૂપ પદ્માત્મામા છે એમ આત્મારૂપ પરમાત્મા જણાવે છે

ઉપર્યુક્ત સાપેક્ષનયથી આત્માનું સર્વવ્યાપકત્વ અવમોધીને જે યોગી તરીકે આત્માનું તન્મયપણે જ્ઞાન થયે છે, તે જીવનો શિવ થાય છે આત્માની સર્વવ્યાપકતા પદ્માત્મારૂપે તન્મયભાવે પરિણમવાથી આત્મા અને પરમાત્મત્વ વચ્ચેનો જે કર્મનો ભેદ છે તે અવમોધે વિણાય છે આત્મથી ભિન્ન પરદ્રવ્યના પર્યાયો તે નાસ્તિપણે આત્મામા સમાય છે અને આત્મદ્રવ્યના અસ્તિપર્યાયો તે પણ આત્મામા સમાય છે આ પ્રમાણે અન્વય પર્યાયો અને વ્યતિરેક પર્યાયોનું આત્મામા અગ્નિત્વ નાસ્તિત્વ પર્યાય રૂપે અનુભવજ્ઞાન થતા આત્મા પોતાના શુદ્ધધર્મમા પરિણમન કરે છે શ્રમદ દવચક્રની અસ્તિનાસ્તિ ધર્મ સ્વપ્ન ધી સત્તરમા કુથુનાથના સ્તવનમા સમ્યક્ આરોપ કરે છે વસ્તુ જનત સ્વમાત્ર છે જે જનત કથકયશુ નામ, શાદક અવસર વોખો રે, નહેવે અર્પિત કામોરે વુથુ ॥ છાં ૧ પરિણત ગુગર્મના ર, મ મન ભોગ ભાગ, સમકલે પ્રમુ તુ હહ રે, રમ્મ રમગ ગુણ વૃદ રે કું નિજનતે સી અસ્તિત્વે પરનાસ્તિત્વે સ્વમાત્ર, મ સ્વપણે તેનાસ્તિત્વ રે, સીપતે હમવસ્તુમ ગોરે વુથુ ॥ અરવ સ્વમાત્ર જ આખો રે હવિ ત્રે મ્ય સમંત, જમુ સન્મુલ વદન હરે રે માગીણ ભ '૧ રો ' ॥ કુથુ ॥ અરવ સ્વમાત્ર હવિ થરે રે, વ્યતી અસ્તિ સ્વમાત્ર, દેવત્ર પદ રે રહે રે, ૧ માનદ જમાનો રે ॥ કુથુ ॥

છાં ૧ રિવડે આત્મામા અગ્નિનાગ્નિત્વમાત્ર એક સમયમા સાચે રહે છે એમ અગ્નિ ધ્રુવ, અગ્નિનાગ્નિ પર્યાય છે તે સર્વ દ્રવ્યમા ઉત્પત્તિ વ્યવસ્થામયી છે આત્માત્મિક સર્વ દ્રવ્યના અગ્નિનાગ્નિ પર્યાયોમા ઉત્પાદ વ્યવ અને ધ્રુવના મ મોમયે વર્તી રહે છે દ્રવ્યાર્થિકનય રહે સર્વ દ્રવ્યમા ધ્રુવના સમયે સમયે વ્યાપી રહે છે અને પર્યાયાર્થિક નયરહે અગ્નિનાગ્નિ પર્યાયોને, ઉત્પાદ અને વ્યવ મય સમયે સમયે સર્વદ્રવ્યોમા વ્યાપી રહ્યા છે આ પ્રમ છે સર્વ દ્રવ્યો અને સર્વ દ્રવ્યોના ગુણપર્યાયોમા દ્રવ્યાર્થિકનયે ધ્રુવના અને પર્યાયાર્થિકનયે ઉત્પાદ વ્યવના સમયે સમયે વર્તની અવમોધીને હેય તેમ અને ઉપાદેયનાનો વિરેક કરીને આત્માના ગુણપર્યાયોમા રમણતા કરી એજ અંતે રહે છે, કારણકે આત્માના ગુણપર્યાયો નો સર્વથા સર્વદા અવિરોધ ને ચિદ્રત્વ પર્યાય છે અર્થાત્ પદ્માત્મપણ છે આત્મદ્રવ્ય અને તેના ગુણપર્યાયોનો પૃથક્ત્વ વિચાર કરીને જ્ઞાન કરવાથી પરસ્પર પરિણતિતુ જોડે છે જુનજ્ઞાનના નિતર્કરહે ગુણપર્યાયોનું એક ચિતવન કર્યા પશ્ચાત્ અન્વય ગુણપર્યાયનું ચિતવન રૂપ જ્ઞાન થરવુ અને

આત્મામાં મનને લયલીન કરવું. એકત્વ ધ્યાનમાં આત્માના ગુણો અને આત્મા તે એકરૂપ છે. આત્માના પર્યાયો અને આત્મા તે એકજ છે. બંને અભિન્ન છે. ગુણો અને પર્યાયો તે આત્મા રૂપ છે, આત્માથી તે અભિન્ન છે.

એમ એકત્વપણે આત્મધ્યાન ધરવાથી ઉન્મત્તીભાવ વા સમરસીભાવની ખુમારી પ્રગટે છે. ગુણુસ્થાનક કમારોહમાં એકત્વ ધ્યાન સંબંધી નીચે પ્રમાણે ઉલ્લેખ છે: નિજાત્મ દ્રવ્યમેકંવા પર્યાય મથવાગુણં નિશ્ચલં ચિત્યતેયત્ર તદેકત્વ વિદુર્ધ્યા:॥ નિજાત્મદ્રવ્ય એકકંત્રં સ્મૃતીયવિશુદ્ધપરમાત્મ દ્રવ્યગવદ્વા તસ્યૈવ પરમાત્મ દ્રવ્યસ્ય એકં કેવલં પર્યાયં વા થત્વા - એકત્વદ્વિતીયગુણં તદ્વત્ર ગુણરાત્રિય વિશેષ પૂર્વોક્તપર તદેવંવિધમેક દ્રવ્યમેકં ગુણંવા એક પર્યાયંવા નિશ્ચલચલનઃ કિંતં વત્ર ધ્યાયતે તદેકત્વમિતિ ॥ પોતાનો આત્મા રૂપ એક દ્રવ્યપર્યાય વા એક ગુણનું નિશ્ચલ જે ધ્યાન તે પૃથક્ત્વ વિતર્ક સંપ્રતિ વિચાર ધ્યાન અવગ્રાહવું. આત્માના પર્યાયમાં શ્રુતજ્ઞાનના વિકલ્પપૂર્વક એક નિશ્ચલ ધ્યાન ધરવાથી આત્મા પોતાના પર્યાયોવડે આવિર્ભાવને પામે છે. આત્માના અનન્ત ગુણો અને અનન્ત પર્યાયો આત્માની સાથે અભેદપણે છે. એવું અભેદઅદ્વૈતધ્યાનમાં નિમગ્ન થવાથી કર્માવરણનો પડદો દૂર થાય છે અને આત્મા કેવલજ્ઞાનવડે લોકાલોક પ્રકાશી બને છે. આત્મા પોતાના સ્વરૂપમાં અભેદ પરિણામે પરિણમતાં પરમાત્મપદ પ્રાપ્ત થાય છે. શિવપદનો આત્મા ભૂપ બને છે, અને તે અનન્તાનન્દનો ભોક્તા બને છે. આત્માના ગુણુપર્યાયોમાં અભેદપણે પરિણમીને આત્માનું ધ્યાન ધરતાં અનન્ત લવનાં બાંધેલા કર્મ એક અન્તમુહૂર્તમાં વિનાશ પામે છે. આવી રીતે આત્માનું શુદ્ધોપયોગ વડે એકત્વ રૂપ ધ્યાન ધરતાં અનન્ત કાલના અનન્ત તીર્થકરો અને અનન્ત સિદ્ધોનું ધ્યાન કર્યું એમ સિદ્ધિ દરે છે. પોતાનું શુદ્ધસ્વરૂપ ધ્યાવતાં ક્રોધ ધ્યાન બાકી રહેતું નથી. જે કર્મ ક્રોધ પણ ઉપાય વડે ક્ષીણ ન થાય તે કર્મ ખરેખર આત્માના શુદ્ધોપયોગ વડે ક્ષીણ થાય છે. આત્માનું શુદ્ધોપયોગે ધ્યાન ધર્યા વિના ક્રોધ કેવલજ્ઞાની વા સિદ્ધિ થયો નથી અને થવાનો નથી. અતએવ આત્માના શુદ્ધગુણુ પર્યાયોનું નિશ્ચલપણે ધ્યાન ધરવું અને તેમાં એકત્વપણે પરિણમવું એજ મોક્ષની રામબાણ દવા છે. આત્માના શુદ્ધધર્મમાં તન્મયતા એકતા અને આત્મામાં નિઃસંગતાનું પરિણમન થવું એજ ઇચ્છવા યોગ્ય છે અને તેજ એકતા તન્મયતા અને નિઃસંગતા ભાવે પોતાના આત્માને પરિણમાવવો એજ સદા એવંભૂતનય દ્વારા સિદ્ધિ થતી રૂચિને ધારણ કરે છે. આત્માના શુદ્ધધર્મમાં એકતા, તન્મયતા અને નિઃસંગતા પ્રગટ

યમ એટલે બુદ્ધિ અર્થાત્ જ્ઞાનના સાગર રૂપ આત્મામાં અનંત કેવલ જ્ઞાનાદિ
શુભોનો ભંડાર પ્રકટે છે એમ બુદ્ધિસાગર કહે છે

ૐ શાન્તિઃ ૩

❧ શ્રી સદ્ગુરુનો શિષ્યને ઉપદેશ. ❧

તુ સર્વમા સત્તાવડે નિજને નિહાળી ચાલજે,
ત્હારા વિષે તુજને ગમે જે સર્વમા તે દેખજે,
તુજ દૃષ્ટિ આગળ જે રહ્યા પડતા સકળ દ્વંદ્વે કરી,
આશ્રમ વિષે તુ પાડજે સુખ્યોત્તિ તમ દ્વંદ્વે હરી— ૧

સહુ જીવના અશુભ હુહી વિશ્રામ સારો આપજે,
અભિમાન વૃત્તિ ત્યાગીને કાર્યો સજીવન કર સહુ,
તુ સર્વનો સહુ તાદ્દશ એ ભાવથી તન્મય બની,
તુ ચાલ આગળ તેજમા ત્યાં સર્વ દેખાશે ખરૂ—

સ્વાદ્વાદદૃષ્ટિથી નિગ્રખ તુ સર્વ જગના ભાવને,
તુ સર્વનય સાપેક્ષથી વિવેક કરજે વસ્તુનો,
સાપેક્ષ વાણી બોલીને એ મત્યને તુ પૂજજે,
સિદ્ધાંતની શ્રદ્ધા ધરી મત્યજ હૃદયમા ધારજે— ૩

દુનિયા, વિષયની મોઝીલી એમા સુધારો કંઈ નહિ,
નિજ આત્મ સદ્ગુણ પામવામા યત્ન કરવો હોશથી,
સુધર્યા ખરે જે ધર્મમા શુભતાન થઈ મમતા ત્યજે,
એ વાત મનમા લાવીને અન્તરૂ સુધારો કર ખરો— ૪

નિજ આત્મમા સયમ કરી ત્યા લીન થઈ શુભ દેખજે,
અનુભવ પ્રગટશે નવનવો મહાવીરમય તુ ભાસજે,
એ ભાસમા અમૃત ભર્યું તેથીજ જીવન સુધરશે,
બુદ્ધયજ્ઞિ અન્તરૂ યોગીઓ જે જે કરે તે સત્ય છે— ૫

મહાવીરને મહાવીર થઈ આરાધો. ॐ

મહાવીરને મહાવીર થૈ આરાધશે ના દીન થૈ,
મૂર્છા અને ભીતિ ત્યજી શૂરા ગની જિનને લજે;
ત્યાગો પ્રથમ કૃત્રિમ સહુપશ્ચાત્ આનન્દિત થશે,
વિશ્વાસ એવો લાવીને શ્રીવીરના પગલે વહો.-૧ ૧

મહાવીર પ્રભુમાં જે રહું તે તે રહું પોતા વિષે,
ઉત્સાહથી ધ્યાનજ ધરી મહાવીર દેખો દીલમાં;
મહાવીરનો અનુભવ લહી વ્યાપક બનો જ્ઞાને સદા,
ભૂલી જગતના સ્વપ્નને જાગી જુઓ મહાવીરને-૨ ૨

સત્તા થકી સહુ જીવમાં મહાવીરતા વિલસી રહી,
મહાવીર સત્તા ધ્યાનથી વ્યક્તિ નૌપજશે નિર્મલી;
ભૂલો નહિ ભ્રમણા વિષે જાગો પ્રગટતી વાસના,
આશા ધરો ના ડોઈની મહાવીર નિજને દેખશો. ૩

જ્યાં હુર્ષને શોકજ નથી ત્યાં ત્યાં પ્રભુમહાવીર છે,
જ્યાં રાગને દ્વેષજ રહે ત્યાં ત્યાં પ્રભુ ઠંકાય છે;
ગહુ કર્મ ધુલી ટાળતાં જ્યોતિ પ્રગટતી આત્મની,
એ આત્મની જ્યોતિવિષે મહાવીર આપો આપ છે. ૪

નિજ ઇશતાને ભૂલીને પુર્જલવિષે રાચો નહીં,
પુર્જલતણા આકારમાં મૂર્છા ધરો ના બ્રાન્તિથી,
છેદાય ના ભેદાય ના એ આત્મવ્યક્તિ માહ્યરી,
એ ધ્યાનથી મહાવીરતા દીલમાં પ્રગટશે સત્ય હા. ૫

મહાવીરના સેવક બનો મહાવીરમય પોતે બનો,
સાપેક્ષનયની વાણીને દીલમાં ધરો જાગૃત થઈ;
નિજ સાફ કરીને દીલડું પધરાવવા મહાવીરને,
બુદ્ધયજ્ઞિ અન્તરમાં જુઓ શ્રીવીરને પ્રેમે નમો. ૬

॥ एनो ह्यं ॥

અપઠવ પારો જીરવે એ પેટની પૂજા કરે,
આખો સમુદ્રજ પીજતુ એ પેટમાં હું સચરે,
કરમાય ના બહુ તાપથી એ પુષ્પને ગિરપર ધરે,
હડતાલ કાચી જીરવે એ પેટમાં મઘજી ભરે— ૧.

સર્પો ડસે કોટી ગમે પણ ઝેર જેને ના ચડે,
અગ્નિ વિષે પડતુ મૂકે પણ પ્રાણુ જેના ના પડે,
છેદાય ના ભેદાય ના જે રગને છોડે નહી,
હુ ધ્યાનમાં તેને ધરૂ એ ધ્યાનમાં આવે સહી— ૨.

જે લેખથી લેખાય ના સહુમા ફરે સહુમાં રહે,
મરતો નથી નિજ પ્રાણથી ટેટી જને એને ચહે,
ત્યારે જુઓ ત્યારે નવો જૂનો દહાયો ના દહે,
એની સદા પૂજા કરે આ દીક્ષુ એને વહે— ૩

ફરતો નથી ટપતો નથી ને રૂપને બદલે નહી,
એ જીવતો જગ ગાજતો સહુમા વહી સહુમા વહી,
વેચાય ના ખેચાય ના એને ઉપામક હું થયો,
એ મરજીવાના ભાગ્યમા હિ હાર સમ દૃષ્ટે રહ્યો— ૪.

શિર છેદીને આગળ ધરે જેજે કયુ તેતે કરે,
હુ ખો સહે કોટી ગમે વાણી વહે ત્યા સચરે,
જે દીલનો આદર્શ થઇને દીલમા ફેટા ગ્રહે,
એ શિષ્યનો હુ શિષ્ય 'તુ એ દીલ એનુ ઘે રહે— ૫.

હુ જો પડ્યા કોટી સહે પણ શબ્દ એકે ના કહે,
સર્વમહા પૃથ્વી પરે જે મત્યની દષ્ટિ વહે,
આકાશ, માતૃ પેટમા સેવા કરૂં એની સદા,
પુદ્ગલિય અન્તર હાદને જોલો હૃદયના થઈ મુદા.

❖ ❖ ❖ એક શ્રાવકના હૃદયની સ્ફુરણા. ❖ ❖ ❖

થાશે દૂર હવે વિધ્નો સૌ કર્મે જે કર્યારે,
છૂટે બંધન સઘળાં માયાના પાશે ભર્યારે;
શક્તિ આવો પરિષદ સહેવા, ઇચ્છા-પ્રગટો શિવપદ લેના,
નાશે મૂર્છા સઘળી નિર્ભયતા હૃદયે ઠરોરે.—થાશે. ૧
સકલવાસના દૂરે નાસો, અન્તરૂમાં સ્થિરતા ગુણ વાસો,
નિશ્ચય અનુભવ વાસો, દિલમાં ભાવો એ ધર્યા રે—થાશે. ૨

❖ ❖ ❖ અમારા મિત્રની યાદી. ❖ ❖ ❖

ઉભરા અમારા દીલના જોયા અને જાણ્યા ઘણા,
મુજ દીલ સરવર ઝીલતાં રાખી નહીં જરીએ મણા;
દિલ ખોલીને વાતો કરી આનન્દરસ તરખોળ થઈ,
એ યાદ આવે ચિત્તમાં વિશ્રામ વેળા કયાં ગઈ. ૧
જોડી વિના ગમતું નથી જોડી વિસામો છે ખરો,
અનુરૂપ સર્વે વાતમાં એ જોડીથી હુઃખડાં તર્યો;
જીવાય છે જોડી થકી એવું હૃદયમાં થૈ રહ્યું,
બુદ્ધિબિંધ જોડે જીવવું આનન્દ રસિયાએ લહ્યું. ૨
અનુકૂળ સદ્ગુણ ઓઘથી મળતા વિચારો આવતાં,
જોડી ચહું હું બાહ્યની અન્તરૂ પ્રભુ ગુણ ગાવતાં;
એ જોડે પૂરી થાય એવી બાહ્યને અન્તરૂ થકી,
બુદ્ધિબિંધ અન્તરૂ ભાવના જોડી ખરી મળવા વકી. ૩
સરખાં મળે સરખા થકી એ જોડમાં આનન્દ છે,
સરખાપણું મળતું નહીં એ જોડમાં હુઃખ દ્વન્દ છે;
સરખાપણું સદ્ગુણ વિષે એ જોડે સાકર શેલડી,
બુદ્ધિબિંધ જોડી એ મળો નિશ્ચય ગુણોની વેલડી. ૪

પ્રમુનું તાન.

- ઈચ્છુ તને પૂજુ તને તુ દીલનો ખ્યારો પ્રભુ,
લાગ્યો વણો તુજપ્રેમ દષ્ટિ આગળે રહેશે વિભુ,
શુભ પ્રેમ રસના પાનથી શુસ્તાન શ્રે મસ્તજ થયો,
ન્યારો નહીં મુજ દષ્ટિથી એ ભાવ દિલે છાઈ રહ્યો ૧
- મહારા પ્રભુ બહાલા પ્રભુ તન્મય ખન્યો તહારા વિષે,
વાગી જઉં તુજ ઉપરે એ એકતામા સુખ દીપ્તે,
એ એકતામા જે રહુ તેનું અમારે ધ્યાન છે,
એ ધ્યાનના રંગે ચલ્યો બહાલુ મહુ કુરખાન છે ૨
- તુજ પ્રેમ રસના પારણામા જલતુ તુજ ખાળ છે,
એ ખાળનો તુ લાલ છે માયો ખરો તુ પાલ છે,
અન્તર નથી તુજથી જરા એ પ્રેમ રસની મસ્તીમા,
એ પ્રેમથી આગળ જતા મળીયોજ મરખી અસ્તિમા ૩
- મળીયો પ્રભુ તુ જ્યોતની ઝાખી થઈ ભ્રમણા ટળી,
એ જ્યોતનું વર્ણન કરૂં પણ શબ્દથી પરખાય શુ,
અનુભવ પ્રતીતિ થાવતા શબ્દો કથ્યા માક્ષી થતા,
તાળી અનુભવતાનની લાગી રહી નિશ્ચય થયો ૪
- મનવાણીથી વર્ણન કરૂં પણ પૂર્ણ તુ કહેવાય ના,
ખાકી રહે કથતા ઘણું એ પૂર્ણ ક્યારે થાય ના,
માક્ષાત્ પ્રત્યય ન્યા થતો એ ડોઈને કહેવાય ના,
બુદ્ધયબ્ધિ મહિમા ગાજતો સુણતો કદિ દૂર થાયના ૫

મિત્રચાહ.

- મિત્રો મળો માયા મ્હને જે દીલનું સર્વસ્વ દે,
સાથે રહે દિલથી મદા સુખ હુ ખમા લાગી ખને,
ચાલે અમારી વાટમા જ્ઞાનેસગીખો પ્રેમીડા,
એ દીલ લેને દિલને આનન્દ આપે વાતમા ૧

સુવર્ણ પેઠે સંગથી અલંગરંગે શોભતો,
 જીવ જાન અન્તરૂ જાણી આચારે સમે સહુ કૃત્યમાં;
 જેવું અમારું રૂપ તેવો તે ળને સહુકાજમાં,
 તન છાય મન વિશ્રામ બહાલો મિત્ર એ સ્વર્ગજ સમે. ૨
 કાર્યો કરે નિષ્કામબુદ્ધિથી રહી સાથે સદા,
 સ્મૃતિ કરે ધ્યાનજ ધરે સાથે અનુભવ યોગમાં;
 મહારૂં અને તહારૂં તજી પ્રારબ્ધ વેદે સાક્ષી થૈ,
 એવો હૃદયનો મિત્ર તેનો હું અને તે મુજ અહો. ૩
 જે ચિત્તમાં તે વાણીમાં તે દેહમાં આચારમાં,
 એવો મળ્યાથી મિત્ર નિત્યજ દિલમાં ઉત્સવ થતો;
 દુઃખો-સહે કોટી ગમેને મિત્રનું ઇષ્ટજ કરે,
 વિશ્વાસ ઘાતજ ના કરે મરણાંત દુઃખો આવતાં. ૪
 સન્માન પરવા ના ધરે ઉત્સાહ આપે કાર્યમાં,
 ગંભીર સાગરથી ઘણો દિલમાં ક્ષમા પૃથ્વી સમી;
 અનુરૂપ મિત્રજ એહવો સાથી મળો જોડી ળનો,
 બુદ્ધયજ્ઞિ બહાલા મિત્રની સાથે રહી શિવને લહું. ૫

પ્રેમીને સૂચના.

તું ચાલજે ઉપયોગથી સંભાળજે સાથીજનો,
 જિન દેવની ભક્તિ કરી આગમ પ્રમાણે ચાલજે;
 જે જે સમે જે ક્ષેત્રમાં કરણીય તે કરજે ભહું,
 નિજ આત્મસત્તા ધ્યાઈને પરમાત્મતા પ્રગટાવજે. ૧
 અનુભવ ઘણા થાશે અને સ્થિરતા પ્રગટશે આત્મમાં,
 આશીર્વાચન તે વૃદ્ધ સદ્ગુરૂના કૃપા આશીષ એ;
 નિશ્ચિન ઉપયોગી ળની વ્યવહાર નિશ્ચય સેવશે,
 ગુરૂવાસ ઇચ્છા રાખીને આજ્ઞા હૃદયમાં ધારજે. ૨

નિજ વૃત્તિના અનુસાન્થી યાત્રા કરી કર્મો હરી,
રત્નત્રયીને માધવા ઉદમ મદા કરતા રહો,
મેળાપ થાશે સન્તનો આત્માર્થતા વાધો ઘણી,
પુદ્ગલબિંદુ આશીર્વાદ એ કૃણશે સદાની ભક્તિથી

૩

❧ અમારા ગ્રન્થો. ❧

અમારા પુસ્તકો પહાડો, નદીઓ ગાગ પળીઓ,
પશુઓ વહિઓ ઝાડો, અમારા પુસ્તકો ઝગણા	૧
અમારા પુસ્તકો શિષ્યો, યુવાનો વૃદ્ધ માનવીઓ,
તળાવો ક્ષેત્ર ગૂંચાઓ, પ્રકાશી તારકો રાત્રી	૨
અમારો ગ્રન્થ છે ગોષ્ઠી, અમારા મિત્ર છે ગ્રન્થો,
અમારા પુસ્તકો વાદળ, અમારા પુસ્તકો શ્રમણો	૩
અમારા પુસ્તકો મન્ત્રો, અમારા પુસ્તકો ગાળો,
અમારો ગ્રન્થ છે મગત, નવુ જનુ બને તે તે	૪
અમારા સાધુઓ ગ્રન્થો, અમારા ગ્રન્થ છે ભક્તો,
અમારો ગ્રન્થ છે વક્તા, અમારો ગ્રન્થ છે દિલડુ	૫
અમારો ગ્રન્થ છે કુદ્રત, અનુભવ જે મળે તે તે,
અમારો ગ્રન્થ, જોયોમહુ, સુખો દુઃખો પડે જેજે	૬
અમારો ગ્રન્થ ઇન્દ્રિયો, વિવેકજ છે અમારો ગ્રન્થ,
અમારો ગ્રન્થ ચેતન છે, ગ્હો એ ગ્રન્થ અન્તરમા	૭
પ્રભુના ગ્રન્થના ગ્રન્થો, અમારા ગ્રન્થએ મર્વે,
પ્રભુ મહાવીરના જોલો, અમારા ગ્રન્થ પૂન્યજ એ	૮
અમારો ગ્રન્થ ઊવતો, અમારી માથ રહેવાનો,
પુદ્ગલબિંદુ જ્ઞાનના ગ્રન્થો, વિલોદે જ્ઞાનીઓ જગમા	૯

સન્ધ્યા.

- આ લાલીમા ખડો ફાટતાં ફેલાય છે ઝટિતિ અહા,
એ અસ્ત અભ્યુદયતણા વચ્ચે રહે અપલા હહા;
જેનો ઉદય થાતો અરે તેના પ્રથમ એ લાલીમા,
દર્શાવતી અંગળ ઉદય અભિમાન અન્તર તાણુ મા. ૧
- જેવી જળુડી વિજળી ક્ષણવારમાં વિણુશી જતી,
તેવી જગતની વસ્તુઓ નિત્યજ કદા રહેતી નથી;
પ્રીતિ થયા હુર્જન તણી ક્ષણવારમાં પલટાય છે,
તેવો ઉદય મુજ પાછળે એ ભાનુનો પણ થાય છે. ૨
- જે સ્વાર્થના સંબંધ તેમાં રાગ જેવો થાય છે,
એ રાગની બહુલાલીમામાં વન્હિ ગર્ભ જણાય છે;
જ્યાં ક્ષણિક ઉદયો થાય છે ત્યાં લાલીમા પહેલી રહે,
કુટલાતણી પ્રીતિ પ્રથમ જેવી પુરૂષથી થાય છે. ૩
- એ ક્ષણિકસ્થાયીરાગમાં નૃવરપણું દેખાય છે,
દેતી મજાનો બોધ એવો દિન પ્રતિદિન જગતાં;
તો પણ અરે મોહીજનો એ વાત દિલ નહિ લાવતા,
એ ઉદય તેમજ અસ્તના મધ્યે રહે દુનિયાવિષે. ૪
- યોગી મહન્તો તત્સમે પ્રભુ ધ્યાનમાં રમતા દિસે,
એ અસ્ત અભ્યુદયતણા મધ્યે રહે આ જગવિષે;
એ લાલીમાના વાવટા લેઈ ઉદય ફરતો રહે,
એ લાલીમા સંદેશડો ભાનુતણો જ્ઞાની કહે. ૫
- કુંકુમના એ છાંટણાં ભાનુ ઉદય પહેલાં થતાં,
જ્યાં જ્યાં ઉદય ત્યાં લક્ષણો એવાં પ્રથમથી નિપજતાં;
ભવના ઉદયને અસ્તની સન્ધ્યા અહો સમતા ખરી,
એ આત્મ ભાનુ ઉદયની પૂર્વે રહી નિશ્ચય ધરી. ૬
- સંધ્યા શિખામણુ આપતી ઉદયાસ્તની સંધી ગ્રહી,
સમજી અહા જે ચાલતા તે પામતા શિવપુર વહી;
સમતાતણી સન્ધ્યા ભલી દેખી મજાની એ ખરી,
બુદ્ધયજ્ઞિ ભાનુ ઉગવા લાગ્યો ખરો જગજય કરી. ૭

૨ ફુલ. ૭

- કેવુ મઝાનું કુહું છે આનન્દદાયક કુહું છે,
 આ કુહું હસતું લાવમા સુખ ચેનમા મશગુલ છે,
 આ ચન્દ્રની રૂપેરી ધ્રુતિ ઊતતું મકલાય છે,
 ભાનુતણી ચોનેગી કાન્તિ ઊતતું હરખાય છે ૧
- આનન્દની મસ્તી કરે આનન્દ અગો અગમા,
 હસોને હમાવે મર્વને આનન્દના ઉછરગમા,
 આ ગાલુડુ આ બહાલુડુ આકર્ષતું નિજ પાસમા,
 ભૂલાવતું જગ ભાનને બોલાવતું નિજ વામમા ૨
- ચિન્તા હકાવે ચિત્તની સહુને ગ્રાહે ગેલમા,
 ને ને રમાડે તેહને તેતે પડે છે સહેલમા,
 એ સહેલના શુભ નાનમા લાગે મમાધિ નવનવી,
 આનન્દ રેલછેલને શુ વર્ણવે જગનો કવિ ૩
- આ કુહુંની કળિયો સહુ વિચિત્ર રંગે લામતી,
 આ કુહુંની શુભગધ જગમા મર્વ દેશે વામતી,
 એ ભાસમા ઠગતા મહુ આનન્દથી ઓને ભરે,
 મુગધથી જગ વામતું કર્તવ્ય એ મહેન કરે ૪
- કરમાય ના શરમાય ના ગલગાય ના ખચકાય ના,
 પસ્તાય ના દુ ખાય ના મુઝાય ના મીચાય ના,
 આ કુહુંમા હુનિયા રહી એ અંક્ય કરતું મર્વતું,
 એ દ ખ ટાળે મેવતા હો મૂળ છેદે ગર્વનું ૫
- આ કુહુંની કીડા ભલી વીડા જગ રહેતી નથી,
 આ કુહું રસભોગી ભ્રમર અન્તરૂતણી વાતજ દથી,
 શુભરવો મધુગ દગી આનન્દમાં ભમરે રહે,
 ખુદયળિધ અન્તરૂ કુહુંના આનન્દને જાની લહે ૬

❧ વકં પ્રતિ સરોવરસ્યાન્યોક્તિ. ❧

પાણી ઘણું મોટું કર્યું મેં દાન આખ્યાં જીવતાં,
મેં ઢાંગ ભક્તિ જાણી તહોયે સૌ સહું એ રીવતાં;
મુજ આશ્રયે પુષ્પ જન્યો ઉડતો થયો વદતો થયો,
ઉપકાર સર્વે ભૂલીને અન્યત્ર તું શાથી ગયો. —૧

જેનું કર્યું જલપાનને જેના ઉપર ભમતો હતો,
જેના ઉપર ધ્યાનજ ધરીને પેટમાં ભરતો જતો;
ઉજ્જવલ નિહાળી રૂપને મેં પ્રાણ મહારા પાથર્યા,
ભૂલી ગયો શાથી અરે ઉપકાર સર્વે એ કર્યા. —૨

શીતલ હવા લીધી ઘણી કીડા ઘણી કીધી હતી,
ભૂલો ઘણી તહારી થતી તે સર્વને કીધી જતી;
રક્ષણ કર્યું આશ્રય દઈ તું સ્વાર્થ માટે ચાલતો,
ધાર્યો હતો ના જેવકા શોભે નહીં તું મહાલતો. —૩

એ ધન્ય મહારાં કમલને કે મુજ વિયોગે પ્રાણ દે,
એ ધન્ય સાગર માછલાંને જલ વિના નિજ જીવ દે;
એ ધન્ય છે એ દેહને ચેતન વિના વિણસી જતી,
આવું અરે દિલ જાણતાં તેની અસર મન ના થતી. —૪

મૂખાં હરાયા ઢારની પેઠે ભટકવા મન કરે,
નિજ સ્થાન છોડી ચાલતાં શોભા જરા તું ના ધરે;
વેશ્યાપરે જ્યાં ત્યાં ફરે નિર્લજ્જ માનજ ના લહે,
જેણે ધરી ના ટેક તેને તુચ્છ છે લોકો કહે. —૫

જેના થકી જીવ્યો અરે તેના ઉપર શ્રદ્ધા નથી,
તેની અહો કીર્તિ નથી એ વાત જાનીએ કથી;
હું એટલું જગને કહું ઉપરથકી મહોશો નહીં,
પ્રાયઃ ઉપરથી ઉજ્જળા કાળાશ અન્તરમાં રહી. —૬

નિજ દિલમાં પેસી અરે જે ખાઈ પી મોટા થતા,
નિજ દિલને તજતા અહો તે પામશે અંતે ખતા;

છોડે નહીં આશ્રય કદિ વિશ્વાસ ટેકે જે રહે,
બુદ્ધયજ્ઞિ સબ્જન કોટીમા વિશ્વાસ્યપદ પોતે લહે. —૭

❧ કવૂતરનો હિંસકને ઉપદેશ. ❧

મોઘો અને અમૂલ્ય એવો જન્મ પામીને અરે,
હિંસા કરીને પખીની પાપે અરે પેટજ ભરે,
સૌ પ્રાણીઓની પેટમા ઘોર જ કરે છે કારમી,
એ પ્રાણીઓના પાપથી દુ ખી થશે અધમાધમી —૧

જેવો અરે તવપ્રાણ છે તેવોઅવરનો પ્રાણ છે,
જેવું તનેદુ ખલાન છે તેવું અવગ દુ ખ લાન છે,
ઘોળી અરે તુજ જીવગી કાળી કરે છે કેમરે,
હિંસાતણા એ કર્મથી સુખી થઈજ ના એમરે —૨

જોને અમારી જાત દાણાઓ સડેલા ના અરે,
હિંસા કરે ના ત્રસતણી દિલમા દયાઝરણા અરે,
પશુઓ અને પખી વિષે જો રહેમ દષ્ટિ છે ખરી,
ધિક્કાર તહારા જીવને રહેમજ વિના જીવેજગી —૩

હા ધન્ય છે મુજ જાતને નિત્યજ દયામય થઈ રહે,
માનવ થઈ પાપજ કરે તો સુક્રિત કયાથી તુ લહે,
અવતાર મળીયો જે તને તેની અરે કિંમત નથી,
સૌદર્શને તેના સમો ધર્મજ નથી વાતો કથી —૪

ધર્મજવડો અહિંસા અહો સૌ ધર્મમા શિરતાજ છે,
એ ધર્મનું મહુ માર છે સુખનું ખડૂ સામ્રાજ્ય છે,
ઉપદેશ દઉં કળતર થઈ દિલમા દયા પ્રગટાવજે
બુદ્ધયજ્ઞિ સાચું જાણીને એને હૃદયમા લાવજે —૫

❧❧❧ ચંદનવૃક્ષ. ❧❧❧

ખોલે નહીં ચાલે નહીં ઉત્તમ અરે તુજ જાત છે,
ખોલ્યા વિના ઉપદેશ દે રૂડા ઘણા અવદાત છે;
સર્પો ઘણા વિંટાય છે હરખાય છે એ ઝેરીલા,
શીતલ થતા એ બાહ્યથી મનથી રહે એ વેરીલા. ૧

કાપે જનો કૂવાડીથી તેને આહો સુવાસ છે,
એ કો'ડીપણ સુવાસથી વાસિત થૈ શુભ વાસ દે;
લેગાં કરીને કાષ્ટને મથવાથકી અગ્નિ થતી,
સુગંધ બળતાં વાર એ કાઢે હૃદયમાં જે છતી. ૨

થંડક કરે ઘસનારને તાપજ હરે પલવારમાં,
ઉપકાર દુનિયાની ઉપર કરતું રહે અવતારમાં;
પરવા નથી ્લાઘાતણી પરવા નથી સન્માનની,
નિજ ફર્જને ચૂક્યા વિના સુગંધ આપે દાનની. ૩

છેદાય છે લેદાય છે પટકાય છે છુંદાય છે,
ચીરાયછે એ લોટની પેઠે અવસ્થા થાય છે;
ગંભીરતા છોડે નહીં, અકળાય ના દુઃખો પડે,
તેથી અરે ઉત્તમ જનોના અંગપર કેવું ચડે. ૪

પ્રભુના કપાલે એ ચડે એ માન પામ્યું ક્ષાન્તિથી,
મરીને અરે એ પૂજ્ય થૈ દૃષ્ટાંત અર્પે શાન્તિથી;
છોડે નહીં નિજરૂપને મરણાંત દુઃખો આવતાં,
તે માન પૂજાને લહે રહેતાં જનો ગુણ ગાવતાં. ૫

નિજ રૂપ દૈ અધિકારથી એ જીવતું જગમાં રહે,
એને સદા ધન્યજ આહો નિજ રૂપતા સાચી વહે;
નિજરૂપને નિત્યજ ધરે એ રૂપમાં આનન્દ છે,
બુદ્ધયજ્ઞિ અન્તર હાર્દનો પરમાર્થ સુખ મકરન્દ છે. ૬

દાદિ.

એકીટસે જોઈ રહે મિત્રાચ ના કેમે કરી,
 વાર્યા થકી હઠતી નહીં બોલ્યુ સુણે ના કંઈ જરી,
 સિબાય છે અશ્રુથકી ને બીલતી ઝરણાં મહી,
 એ ધ્યેયને ચૂકે નહીં એ ધ્યેયરૂપે થઈ રહી ૧
 એ અમકતી નિજ તેજથી એ તેજમા આકર્ષતા,
 એ તેજમા ભુવનો અમે મેઘો મઝાના વર્ષતા,
 એ તેજમા જીવન ઘણુ એ તેજમા પરમાત્મતા,
 એ તેજ જોતુ તેજને એ તેજમા આનન્દતા ૨
 હુનિયા મહુ વારી જતી એ તેજપર નિજ પ્રાણુને,
 એ તેજમા મીઠાશ છે અર્પે અનુપમ ભાનને
 એ તેજને ધરતી રહે નિજ ધ્યેયમા તલ્લીન થઈ,
 શોધે હૃદયસાગરવિષે પગલાવને શુભમીન થૈ ૩
 અળકતી એ અદ્રને ભાનુથકી અધિકી લલી,
 અળકાવતી એ દૃશ્યને પીઈ જતી પ્રેમે મલી,
 તમ ભારને ઝટ ટાળતી ભય ખાળતી મસ્ત જ ણી,
 રસમા ઘણુ તરખોળતી ના બોલતી એ ગણુગણી ૪
 એ અવશ્ય કરતી દૃશ્યને મસ્તાની લલ્લના ના ધરે,
 પિયુ પિયુ કરી હૈડે ધરે પિયુથી ખરૂં ઐક્યજ કરે,
 એ ઐક્યમા આનન્દની સ્ત્રીમા નથી એ જાણતી,
 તેથી અરે નિજ દૃશ્ય સ્વામીવણુ અવર ના આણતી ૫
 એ ધ્યેયને ભૂલે નહીં વિયોગ મહેતી ના અરે,
 એ ધ્યેયરૂપે થૈ જઈ પરમાર્થ લે માઓ ખરે,
 મોટી પ્રભુતા પામતી એ ટેકથી લાગ્યુ ખરૂં,
 પુદ્ગલિય અન્તરૂદ્ધિના સ્વામી પ્રભુને ઝટ વરૂં ૬

❦ રાત્રિ. ❦

- કાળુ ઘણું તવતોર છે ધમધોર છે બાહુ જોર છે,
 ઘૂંકો નિહાળે આંખથી એ ભાવ ખૂંખી જોર છે;
 વિશ્રામથી સૂવે ઘણા હવે રહી તુજ આશરે,
 ધનધોર નિદ્રા લેઈને જાગી પ્રયત્નો તે કરે. ૧
- તુજ પેટમાં ઉત્પત્તિને મરણો રહ્યાં છે સર્વનાં,
 બીહામણી માહા કાલિકા શસ્ત્રો ધરે છે ગર્વનાં;
 વ્યાપે જગત્માં વેગથી આંગો છનાં દેખાય ના,
 ગુરુગમ વિના શાસ્ત્રો ભણે જેમજ ખરું પરખાય ના. ૨
- ઉશ્કેરતી તું ચોરને દુષ્ટો હરાયાં દોરને,
 રજતમતાણી વૃત્તિ ધરી જોદે હવેની ઘોરને;
 બક શાન્તિને દેલાવતી રેલાવતી અધેરને,
 છંછેડતી રંજેડતી કરતી રહે તું કેરને. ૩
- કાળી રહીને બાહ્યને અન્તરૂ થકી કાળાં કરે,
 તું અંધ કરતી દેખતાં વામીજનો ખૂલ કરે;
 તું તેજની પહેલાં રહીને તેજની ધૃષ્ટિ કરે,
 એ તેજ પ્રગટે ભાગતીને નાસતી છાની કરે. ૪
- ખાડા ઘણા ને ટેકરા જડ ઝાંખરાં અથડાય છે,
 મારે ઘણાં ફાંફાં જનો ફૂટાય છે પીટાય છે;
 કિમ્મત કરાવે તેજની આપી અનુભવ દુઃખનો,
 જે તેજ પામ્યા તે જનો પન્થજ ગ્રહે છે સુખનો. ૫
- ધમધોર તારા જોરમાં યોગીજનો જાગે ખરે,
 એ યોગીઓના દિલમાં પેસે નહીં કેમે અરે;
 તુજ સંગથી એ યોગીઓના યોગનો ઉત્સવ થતો,
 દિવસ ખરો તારા છતે આનન્દ ઉભરાઈ જતો. ૬
- એ તેજ અન્તરૂ આગળે ચાલે નહીં તહાઈ જરા,
 એ વાત જ્ઞાની બાણતા એ લેહ પામ્યા છે ખરા;

લાગે સરીખા આઠથી તમ ભારથી સર્વે અરે,
બુદ્ધચન્દ્રિય અન્તર યોગીઓ તમ તેજ લેદજ લે ખરે ૭

❧ હંસની અન્યોક્તિમાં ઉપદેશ. ❧

સાથે રહ્યો સાથે વહ્યો વાતો કરી માથે રહી,
બહાલો ઘણો દિલનો થયો પ્રીતિ ખરી મેં નિર્વહી,
દિલ લેધને દિલ આપીયું ને ઐક્ય બન્નેનું થયું. ૧
તે નીચનો સગત કર્યો જો કૂળ તહાર ક્યાં ગયું ૧
વિશ્વાસનો ઘાતક બન્યો એ કાકની સંગે અરે,
ઉત્તમ જનો પણ નીચની સંગે લઘુતાને વરે,
ઉજવલ અરે તુજ જાત છે પણ સગથી કાળો થયો,
આખો અહો એ નીખની કલમે કટુકજ થઈ રહ્યો ૨
જે સૂક્ષ્મમા અસરો થતી તે સ્થૂલમા દેખાય છે,
મનમાં વિચારો જે ફરે તે દેહમાં પરખાય છે,
જે જે કર્યું સગે રહી વિપરીત તે જાણે હવે,
દષ્ટિ કર્યાથી સદ્ગુણોને દોષ રૂપે જગ લવે ૩
નિજ દષ્ટિ તેવી ઝટ્ટિ પણ બદલાય એવું લાગતું,
સયોગ પામી ચિત્તહુ તેવું બનીને જાગતું,
તાગ વચનના ધાવ મારા નીલમા પડતા રહ્યા,
બદલાય ના નિજ ધર્મને જાણે અરે જે હું ખ લહ્યા ૪
પરિપક્વ બુદ્ધિ વણ અરે બદલાય મન મગન લહી,
એ મગતિનો દોષ શો? નિજ વૃત્તિ સ્થાને ના રહી,
તું જોઈ લે નિજ દીલમા માયું વિચારે ભામશે,
તું આવ પામે મગથી રગજ હૃદયમા વાસશે ૫
ચારો ચરે તું મોતીનો આહાર એ તહારો ખરો,
એ વાત મનમા લાવીને કાટોથકી પાછા ફરો,
નિજ ભૂલથી પગ્તાઇને શુદ્ધ જ બનો ઉત્તમ બની,
બુદ્ધચન્દ્રિય અન્તરમા કથી એ મિત્ર પ્યારા હમની ૬

❧ મિત્રનો મિત્ર પ્રતિ આલાપ. ❧

- શું સ્નેહ તે આવો હશે કે એકલા આત્મા જવું,
 શું પ્રેમ ત્યાં પરતંત્રતા એ તો હવે જાણ્યું નવું;
 વાતો કરે ના દીલથી સાથે ફરી એ પ્રેમ શો, ?
 વિધ્નો પડે પાછો હઠે એ પ્રેમમાંહિ નેમ શો ? ૧
- તાપજ નથી જે પ્રેમપર એ પ્રેમની કિમ્મત કશી,
 સ્વાર્થે જનો પ્રેમી અને તે અંતમાં જાતા ખશી;
 એ પ્રેમના સાગર વિષે રત્નો ઘણું તળીએ રહ્યાં,
 જે મરણ વો થૈ બુડીયો રત્નો અહો તેણે લહ્યાં. ૨
- જો સ્નેહ સાચો હોય તો બહેમજ રહે ના ચિત્તમાં,
 જો સ્નેહ સાચો હોય તો મમતા રહે ના વિત્તમાં;
 જો સ્નેહ સાચો હોય તો બુદ્ધો પડે ના દેહથી,
 મરણાંત કષ્ટો પુષ્પની પેઠે જાણાતાં નેહથી. ૩
- તે વાણીમાં આવે નહીં દિલતારમાં ઝણઝણ થતો,
 જન પ્રેમ દીપકમાં પડી રાખજ બની ઉડી જતો;
 જે જડવિષે પ્રીતિ ધરે તે પ્રેમ સમજે ના કશ્યો,
 એ લોગીના ભાગ્યે નથી એ પ્રેમ જ્ઞાનીમાં વશ્યો. ૪
- હરે થતાં જૂદા થતાં સ્નેહી વિના તો ના ગમે,
 એ ભાવ પ્રગલ્બો ચિત્તમાં તો એકલો શાથી ભમે;
 તુજ પ્રેમ જગ વ્યાપક બન્યો તો ભેદના ભડકા નહીં,
 જ્યાં ભેદ ભડકા જાગતા કૃત્રિમ પ્રીતિ ત્યાં રહી. ૫
- એ રૂપનો પ્રેમજ નથી એ શોખનો પ્રેમજ નથી,
 જે પ્રેમમાં નિર્દોષતા તે પ્રેમની વાતો કથી;
 એ ભેદ નિયમમાં નથી એ વાતમાં ના જાતમાં,
 બુદ્ધચબ્ધિ અન્તર મિત્રને કથીયું ખરે પરભાતમાં. ૬

❧ સ્વગત. ❧

કાટા પેઠે વ્યથિત કરતો તાપથી ખૂબ ખાળે,
 સર્પો પેઠે અતિશય ડસે ઝેરથી દીલ ખાળે,
 છેદે અગો પટકી નલમા અગ્નિમા શીઘ્ર પાડે,
 રે રે પાપી અતિશય દયા આવતી તુર્ત આડે ૧
 સર્પો ડખે વિષ નહિ ચઢે હાથ એ મત્ર આઠ્યો,
 સિંહો સાથે પ્રતિદિન રહું ના ડગુ હું ડગાઠ્યો,
 ભૂતો માથે પરિચય થતા ધૂણતો ના ધુણાઠ્યો,
 થાતી એવી હૃદય ધ્વનિયો લાવ અતરૂ છવાયો ૧
 લાલો સારો પ્રગટ થઈને દીલને વિધતો એ,
 દુષ્ટો ભૂડા હૃદય લઈને દીલને વિધતા એ,
 યોદ્ધો મારો અલિભુખ રહી શસ્ત્રનો ધાવ મારે,
 પોતાનો થઈ હૃદય હણતો તે મળો ના જ ક્યારે ૧

❧ શિક્ષા ❧

રાગ—ગોડી

નથી તેહ નિજમા માનો રે હસ । વિચારો સ્વરૂપ—નથી૦
 ઉચ્ચા ટાગ કરી સુવે રે, ટીટોડી થઈ બ્રાન્ત,
 કરી કલ્પના હસા ખ્યારા, ડેમ બનો છે અશાન્ત—નથી૦ ૧
 જડમા ભયની કલ્પના રે, તે છે હું ખ દાતાર,
 હું ખ હેતુ જે માનીયા રે, જોતાં ખરા ના ધાર—નથી૦ ૨
 કાળાની કરી કલ્પના રે, હું ખ લહો સ્વયમેવ,
 પરપરિણુતિ છોડે હું ખ નાસે, પરપરિણુતિ હું ખ ટેવ—નથી૦ ૩
 આરોપિતજડધર્મથી રે, બલો નિજનુ ભાન,
 નિર્મલ સ્ફટિક સમો છે નિશ્ચય, દીલધરો એ સાન—નથી૦ ૪

રૂપ જૂવો નિજતું અરૂં રે, છંડો મનની બ્રાન્તિ;
બુદ્ધિસાગર સહજ સ્વભાવે, રમતાં નિત્ય જ શાન્તિ—નથી૦ ૫

આમન્ત્રણ.

આવળે આવળે આવળે રે જગસેવક સન્તો આવળે.
લાવળે લાવળે લાવળે રે નિજ મિત્રોને સાથે લાવળે;
દુનિયા કુટુંબ ગણી દુનિયા ઉદ્ધારવા,
દીલમાં દયા વહેવરાવળે રે—જગસેવક. ૧
અશ્રુઓ દહુવાને પાપોને ધોવા,
સેવા એ ધર્મ ધરાવળે રે—જગસેવક. ૨
ઉચ્ચને નીચનો ભેદ વિસારી,
સૌના ભલામાંહિ ધાવળે રે—જગસેવક. ૩
ભક્તિના ભાણુંથી સૌને જમાડી,
સંતોષવૃત્તિ કરાવળે રે—જગસેવક. ૪
સમાન ભાવની ગંગાનદીમાં.
બુદ્ધિસાગર સૌ નહાવળે રે—જગસેવક. ૫

હંસની કાકના સમ્બન્ધ પ્રતિ અન્યોક્તિ.

સંબંધ માટે જે કથ્યું તેનો ઉત્તર તુજને કહું,
સંબંધના હેતુ વિના સંબંધ ના એવું ચહું;
તું કૃષ્ણ ને હું શ્વેત છું એ ભેદ કુદ્રતથી થયો,
એ કૃષ્ણ તેમજ શ્વેતતામાં ભેદ હેતુથી રહ્યો. ૧
તુજ ચાલ ને મુજ ચાલમાં જે ફેર છે તે ના ટળે,
જ્યાં ચાલમાંહિ ફેર છે ત્યાં મેળ સાચો ક્યાં મળે;
તુજ વાણીમાં મુજ વાણીમાં ફેર જ જણાતો બોલતાં,
જ્યાં બોલમાંહિ ફેર છે ત્યાં મેળ નહિ છે તોલતાં. ૨

તુજને ગમે આહાર જે મુજને ગમે ના તે અરે,
 કુદ્રતથકી આહારનો લ્યા લેદ મેળ જ શુ સરે,
 મારા વિચારો ઝોર છે તારા વિચારો ઝોર છે,
 દિલ તોર માંગે ઝોર છે ન્યારો ઘણો તુજ તોર છે ૩

તુ ચિત્તમા શકતા ધરે વિશ્વામનો ઘાતજ કરે,
 ફરતો ફરે ડરતો ફરે જોતો ફરે પેટજ ભરે,
 તુ પ્રેમમા મમતે નહીં ને સ્વચ્છ વારિ જોડતો,
 પર પ ખીના બાજો હરીને પ્રાણુ તેના છોડતો. ૪

ચાદા નિહાળે અન્યના ચાદાવિષે રાચી રહે,
 અન્તરૂ અરે આકાશને પાતાળતુ તુ એ વહે,
 તુજ છવની ન્યાગી ગતિ મુજ જીવની ન્યાગી ગતિ,
 તુજ વાસના મુજ વામનાની જન્મથી ન્યારી મતિ ૫

આહાર આચારો વિચારો તુજ ત્યા પ્રીતિ થતી,
 લ્યાં પ્રેમથી દિલડુ મળે ત્યાં મેળ છે નિશ્ચય મતિ,
 કુદ્રતથકી લ્યા મેળ છે એ મેળમા આનન્દ છે,
 એ મેળ ટાળ્યો ના ટળે એ મેળમા નહિ કન્દ છે. ૬

મળ ધના એ હેતુને અવબોધ્યો સુમણ ખરૂ,
 લ્યા મેળની ના યોગ્યતા ત્યા મેળને હુ ના ધરૂ,
 મ સ્કાર મારા પામીને અવતારથી મુજ મમ બને,
 બુદ્ધચિંધ અન્તરૂ બાહ્યમા એ મેળથી ગહેતો કને ૭

૭૭ વ્હાલાં પુસ્તકો. ૮૮

બહાલા અમારા પુસ્તકો મિહાનથી મીઠા ઘણા,
 મિત્રો દુદયના તે ભલા શુભ ભાગ છે સોહામણા,
 બહાલા અમારા પુસ્તકો શુભ તત્ત્વ મદિર ગોલતા,
 રવિચંદ્ર લ્યોતિને અંગે શુભ લ્યોતિથી એ આપતા ૧

સેવ્યાથકી સુખ આપતાં દેખાડતાં સાચું સદા,
પરવા ધરે ના કોઈની એકાગ્રતા કરતાં મુદા;
દર્શાવતાં શિવમાર્ગને પરમાર્થનાં ઝરાણાં ઝરે,
આદર્શ પેઠે રૂપને દર્શાવતાં સેવા ધરે. ૨

અનુભવ મળનો આપતાં શિક્ષા કથે ડરતાં નહીં,
મન માનતાં રસથી ભર્યાં નિસ્સંગતા સાચી રહી;
સાથી બને દુઃખમાં સદા ચિન્તા હરે સહુ ઉપજી,
આનંદ લહાણાં આપતાં શુભ વાત એથી નીપજી. ૩

મહુલી અમારી બહાલડી ખાણું ખરું છે સત્યનું,
મેઘો ભલા અમૃતતણા શુભ ણીજ છે નિજ કૃત્યનું;
ઉંચાં ઘણાં આકાશથી સર્વે સમાવે અંગમાં,
ભાન જ કરાવે સત્યનું આનન્દના શુભ રંગમાં. ૪

જંગલ વિષે મંગલ કરે આધિ ઉપાધિ સહુ હરે,
સૌ વસ્તુના નકશા ધરે ને દીલથી વાતો કરે;
શુભ દીવ્ય રસની શેલડી અમૃત ફળોનો ટોપલો,
ઉદ્ઘાટતાં શુભવાસ દે બળ આપતાં રસ દે ભલો. ૫

એ દીવ્ય ગંગા તીર્થ છે અન્તરૂતણાં માળાપ છે,
સાચી હવા એ પુસ્તકો જિન વાણીની શુભ છાપ છે;
ગમતું નથી તેના વિના આશ્રય અમારો તે ખરો,
ગુફા વિષે પણ પુસ્તકો લેઈ જશું મીઠો ઝરો. ૬

વાતો કરે એકાંતમાં આનન્દમાં મન રાખતાં,
પુષ્ટિ મઝાની આપતાં એ વાંચતાં શુભ ભાખતાં;
હું માગુ છું શુભ એટલું બહાલાં સદા પાસે રહો,
બુદ્ધચબ્ધિ પ્રેમી પુસ્તકો આનન્દને કહેતાં વહો. ૭

સુમાતિનો આત્મને ઉપાલંભ.

- મળધ બાધ્યો છોડ ના છછેડ ના તરછોડ ના,
 ભરમાઈ જઈને ભૂલથી તુ ગીર્ષ નાહક ફેડ ના,
 મળધ બાધ્યો વારિથી લે મીન કેવુ શોભતુ,
 એ જલ વિના જીવે નહીં તેથી અરે તે આપતુ ૧
- મળધ બાધ્યો વાગ્ગિએ લે દુગ્ધથી તેમા રહે,
 પોતે બળે અગ્નિથકી ને દુ બની ડોટિ સહે,
 લે સ્નેહથી સળધ બાધી સરમહીં કમલો રહ્યા,
 એ વારિવણુ જીવે નહીં ઉત્તમજનો એ લે લહ્યા ૨
- દાખ્યા ફગી ઉગે ઘણા લુચ્યા ફગીથી આવતા
 ને ગીર્ષ ટેગો સ્નેહના મળધમાહિ કાવતા,
 મળધ બાધ્યો સત્ય તેથી શીર્ષપર શોભી રહ્યા,
 શોભાલક્ષી એ ડેશની વળ છોડના ના જે દહ્યા ૩
- લે મેદીનો શુભરગ એને વાટતા રગજધરે,
 એ મેદીના મળધને ત્યાગે નહીં ચૂગે કટે,
 તેથી મતીઓ મેદીના રગે વપુ શણુગારતી,
 મુઝેલ સ્નેહજ પાળવો એવુ કવે છે ભાગતી ૪
- મુવર્ણમા સ્નેહજ ગ્હો સળધ છૂટે ના કદી,
 સળધ ચદ્રે ધાગીઓ ભગતો અરે એતો મુદિ,
 ને મોતિથી સળધ બાધ્યો હમચાગે તે ચરે,
 ઉત્તમજનો મળધને છોડે નહિ મરતા અરે ૫
- મળધ બાધ્યો ચદ્રથી લે પોચણીઓ ઉલ્લમે,
 ચાતક નિહાળી મેઘને કેવુ અહો મન વિદમે,
 સળધ બાધ્યો પાળવો વદવુ ઘણ એ સ્હેલ છે,
 દુ ખો મદી મળધથી રહેવુ ઘણ મુઝેલ છે ૬
- સળધવી વિશ્વાસનો ધાતજ કટે પાપી ઘતો,
 એ ધૂજવી હલડો ઘતો રાસમથકી બીહામતો,

વિપત્તિ વાદળ વર્ષાતાં સંબંધ ત્યાગે ના ખરે,
 એ વાત દિલમાં લાવીને નિજ ટેકને ગ્રેમે ધરે. ૭
 ભરમાય છે અકળાય છે પલટાય છે સંબંધથી,
 સંબંધ બાંધો ના કદી લોકો અરે જનમૂઢથી;
 સંબંધ સાચો જાળવે સુખડાં મળે છે ટેકથી,
 બુદ્ધયજ્ઞિ અન્તરૂમાં કથ્યું જાણેજ સત્ય વિવેકથી. ૮

ॐ ॥ અસ્થિર ॥ ૧ ॥

એ ગોળીના ચવડા સમો મફતમ વિચારો ના ધરે,
 ક્ષણ ક્ષણવિષે બદલાઈને ધાર્યું કરે ના કંઈ અરે;
 સામો મળે જેવો અરે તેવો ઘડીમાં થૈ જતો,
 વિશ્વાસ આપી વાણીથી દૂરે થતો ખડીતો છતો. ૧
 એ હસતાળી આપીને હસતો હસાવે અન્યને,
 હેંહેં કરી બોલ્યું ગળેને પ્રગટ કરતો દૈન્યને;
 સહેમાં તણાતો અન્યની શુભપક્ષ પકડ્યો છોડતો,
 શુભવાત લઈ એ ચિત્તની વાતો વિપક્ષે ફેાડતો. ૨
 ચંચળ બનીને ચિત્તથી ફરતો ફરે જ્યાં ત્યાં અરે,
 જ્યાં ત્યાં અરે એ પેસતોને નિકળતો વાયુપરે;
 રણુરોજની પેઠે અરે ફરતો ફરે ચંચલપણે,
 પાછો ફરીને ભાગતો શ્વાનજ પરે ઢીલાપણે. ૩
 ક્ષણ ક્ષણવિષે ત્રિદોષીની પેઠે લવારા કૈં કરે,
 એ વીર્યહીણા જનતાણી સંગે સદા દુઃખડાં ખરે;
 એ સૈન્યની આગળ રહીને સૈન્યને ગભરાવતો,
 બોલે અને એ કૈં કરેને બ્રષ્ટ વચની થાવતો. ૪
 બોલે તડાકા મારતો ને જોર હાંકે વાઘનું,
 ભરમાઈને ફસડી જતો એ જોર જણવે કાગનું;
 સંકટ પડ્યાથી ભાગતો મૂકી જનો સાથે રહ્યા,

ખીતો છતો પગલાંભરે કાયરજનો એવા કહ્યા ૫
 વિપત્તિ વેળા આવતા ક્ષણ વારમા જતો ખસી,
 વિશ્વાસનો ઘાતક બની બોલે નપુ સકવત્ હસી,
 એ રંગ કરતો નવ નવા પડતાં મૂકે છે કાજને,
 એ લગ્નમાં વિદ્વજ સભો બહાલી ગણે ના લાજને ૬
 એ વેપને આચારને બદલે ઘડીમા ખારને,
 એ બદલતો ને છોડતો શુદ્ધો કગી લખવારને,
 અસ્થિર જનની વાણીને આચાર મન જૂદા અહો,
 પુદ્ગલબિંધ પૂરા ટેકીની મ ગે રહી સુખમાં લહો ૭

શેલડી.

જેને આ ભાઈ શેલડી મીડી, મીઠા રસમય કયાય ન દીડી,
 ચાવે પીલે રસને આપે, શીતલતા કરનારી વ્યાપે ૧
 ભરતા જાતિસ્વભાવ ન મૂકે, પગપકાગી ભાવ ન ચૂકે,
 ગાઠો પણ એમા રહેનાગી, ગમ નહીં ત્યા ગાઠ થનાગી ૨
 જન્મથકી પરિણામ સ્વભાવે, મીઠા રમને તેહુ જાનાવે,
 જેને જે જોઈએ તે લેતુ, પરિણામ તુ નિજ પામી હેતુ ૩
 ખાવળ, શેલડી ક્ષેત્રે રહ્યો છે, લિજ સ્વભાવે તેહુ વહ્યો છે,
 એક ક્ષેત્રમા મર્વે વમતા, ભિન્ન સ્વભાવે ભિન્ન વિક્રમતા ૪
 છુપી રહે ના ઢાકી પગળે, મૌન રહી પ્રગટે છે કાળે,
 પુદ્ગલગર રમ આગ્નિદો, પડના મૂકો વાદ વિવાદો ૫

ભાષા.

ભાષા પડિન ભાષા જાતો, વાદવિવાદોમા મન તાણો,
 કૂલે કોગટ ભાષાજ્ઞાની, ચાન્તિ થતી ના તેથી મજાની ૧
 ભિન્નભિન્ન ભાષાઓ જાણો, ગ્રન્થગર્વને ચિત્ત ન આણો,
 ભાષાઓમાં ના ભરમાના, મુ એ તે જન ખત્તા ખાતા. ૨

ભાષા ક્રોધજો શબ્દ સોપારી, પંડિત તેનો છે વ્યાપારી;
શબ્દ સોપારી અન્યો ખાવે, વ્યાપારી વ્યાપારે ફાવે.

૩

ભાષા ભણનાર પાર ન આવે, સાર ગ્રહે તે શાન્તિ પાવે;
સહુ ભાષાનો સારજ મેવા, બુદ્ધિસાગર સદ્ગુણ લેવા.

૪

❧ પ્રેમપ્રતિજ્ઞામેઝ. ❧

તહારા અને મહારા વચે અન્તર કદી રહેશે નહિ,
જે તું અહો તે હું ખરો એ ભાવતો વહેશે સહી;

જ્યાં તું રહે ત્યાં સૂક્ષ્મરૂપે હું સદા છું જાણુજે,
જ્યાં એકય દષ્ટા દૃશ્યતું ત્યાં ભાન એવું આણુજે.

૧

તુજમાં રહું જે જે અરે તે તે રહું મુજમાં ખરે,
જ્યાં ધાતુ મળતી ધાતુથી રંજનપણું શોભા ધરે;

સહેજે મળ્યા સહેજે રહ્યા સહેજે પરસ્પર એકતા,
એ એકતાના યોગીઓની પૂર્ણરૂપે છેકતા.

૨

જ્યાં જ્ઞાન જ્યોતિ ઝળકતી બાધા નથી ત્યાં શર્મ છે,
એ શર્મના આસ્વાદથી જાણ્યો ખરો એ ધર્મ છે;

એ એકય ભાવે શર્મની ઝાંખી થતી ઝટવારમાં,
હુંતું પણ જ્યાં ના જરા ત્યાં શર્મ છે અવતારમાં.

૩

એ શર્મ દરિયો ઉછળ્યો પારજ જરા પરખાય ના,
જે ઉલટ આંખે દેખતો તે લેદમાં ભરમાય ના;

એ મેળમાં હું તું મળ્યા હું તું રહ્યા ના જાગતાં,
જે જાગતાં ઉંઘી ગયા તે દુઃખ ના લે વાગતાં.

૪

એ જાગવું ને ઉંઘવું એ લેદ અવઘટ ઘાટના,
એ ઘાટ અવઘટ ઉતર્યાથી દિવસ તેમજ રાત ના;

હું તું ભૂલાયું ઉંઘમાં ને જાગતાં ત્યાં મેળ છે,
બુદ્ધચિન્ધ એવા મેળથી આનન્દ રેલંછેલ છે.

૫

❧❧ સન્તસેવા ❧❧

રાગ ધીરાના પદનો

મન્ત મારા પ્રાણોરે, સન્તોની મેવા નિત્ય કરૂં,	
પ્રભુનુ દ્વાર સન્તોરે, સન્તોની સાથે પ્રેમે કરૂં	સન્ત
મુનિવર સત લલા જગમાહિ, પ્રભુ પ્રતિનિધિરૂપ,	
ત્રિવિધ તાપ હરે જગ સાધુ, મમતા શચીના ભૂપ,	
પોતાનો રગ દેતારે, સેવા કરી મહેન્ટે તરૂં	સન્ત ૧
મન્તોના હાટે છે મુખડા, ટળતા કર્મ વિકાર,	
મહાવ્રતધારી ગુણુ લહારી, દયા ખરી કરનાર,	
ધર્મસ્તલ મોટારે, સાધુનુ ધ્યાન દીલ ધરૂં	સન્ત ૨
દુનિયાના ગહુ પાપ ધ્રુવે છે, કરે ગહુ ઉપકાર,	
જ્ઞાની ધ્યાની લેશ ન માની, તારે અને તરનાર,	
અલખ દહેરો લેતારે, આનન્દ રમ મેવી વરૂં	સન્ત ૩
ધર્મખીન દુનિયામા વાવે, કરી પાપનો નાશ,	
દૃષ્ટપૃક્ષ ચિન્તામણિ ધેનુ, મન્તો મુગુણ મુવામ,	
મન્ત પગની ધૂલીરે, શિર ચઢાવી પાપ હરૂં	મન્ત ૪
મન્ત અમાગમ દર્શન થાશે, મન્ત ચરણમા વામ,	
મન્ત હૃદયના મીઠા મેવા, ચઢતે લાવ ઉલ્લાસ,	
શુદ્ધિમાગર મેવારે, માયા લાવે સદાવરૂં	મન્ત ૫

❧❧ આમન્ત્રણ. ❧❧

આવો અમાગ ધર્મના શુભ આશરે મુખી થશે,
 આવો અમાગી પામમા ફરે જરા પણ ના ખમો,
 આવો અમાગી પામમા અતુ લુટીનુ લખિયી,
 આવો અમાગી પામમા લલિત કરીશુ શકિતથી ૧
 આવો અમાગી પામમા દિલ તાપ શાન્તિ પામશે,
 હુ ખો મટુ નામી જશે ને મત્ય મમતા લામશે,

- જિનધર્મના શુભ આશરે આવી રહો દુનિયા જનો,
જ્યાં લેદલાવજ ના કરો આ ધર્મથી ઉત્તમ બનો. ૨
- પાપો તમારાં ઘોઘને નિર્મલ કરીશું ધર્મથી,
સાથી બનાવીશું ખરા વિશ્વાસને શુભ કર્મથી;
જે જે અમારી પાસમાં તે તે તમોને આપશું,
વિશ્વાસ રાખો ધર્મમાં શુભ માર્ગમાંહી થાપશું. ૩
- જે જોઈએ તે પામશો એવો અમારો ધર્મ છે,
એ ધર્મની સેવા કર્યાથી શુદ્ધ ચેતન શર્મ છે;
જે જે અમારાં કાર્ય છે તે તે તમારાં માનશો,
દુનિયા જીવોને તારવા કરૂણા હૃદયમાં આણશો. ૪
- જે ધર્મમાં આવે જનો તે પૂજ્ય પોતાના ગણી,
બહુ ધર્મસ્નેહજ ધારીને આગળ કરીશું શિવ લાણી;
શ્રીવીરના ઉપદેશને આલમ ઉપર પ્રસરાવતા,
બુદ્ધચન્દિ સાધર્મીજનો પ્રેમે સદા જોલાવવા. ૫

હૃદયવિશ્રામ મિત્રો. ૭૭

- જાઓ કદી લક્ષ્મી મળી પદવી મળી પાછી ફરો,
મિષ્ટાન્ન લોજન ના મળો પ્રાસાદ રહેવા ના મળો;
બહુ તાઢ તડકો વેઠવો કદિ જો પડે તો તે પડો,
પણ દીલના વિશ્રામ મિત્રો તે મળેલા ના ટળો. ૧
- જે દીલનો આશ્રય દઈને દીલની શાન્તિ કરે,
આનન્દની વેળા વળે ચિન્તા થએલી સૌ હરે;
વિપત્તિમાં છાયા બની સર્વસ્વ આવે નેહથી,
વિશ્રામ મિત્રો તે ખરા ઠારે હૃદય વાતો કથી. ૨
- એ જીવતાં જીવે અને મરતાં હૃદયમાં ધારતા,
તાપે તપેલા ચિત્તને તનને સદા જે ઠારતા;

વિશ્વામીના વિશ્વામનુ પૂજન કરે ધ્યાનજ ધરે,
બુદ્ધયજ્ઞિધ નિર્મલ શર્મની આશાથકી હુ એ સ્મરે ૩

ૐ અવિશ્વાસ્ય. ૯૯

હાલુહા લણનારને, ચ ચળ મન ધરનાર,
કરે પ્રતીતિ ન વાણીની, જેવી વેશ્યા નાર ૧
ગોળીના અવડા સમા, ઠગે ન એકે કામ,
વિશ્વામે રહીએ નહીં, ધાર્યું બગડે કામ ૨
પ્રેમ પ્રતીતિ લ્યા નહીં, પૂરે ના વિશ્વામ,
તેવા જનને દીલની, વાત ન દીગે ખામ ૩
અગ્નિનનો પ્રેમી બને, ઉપર જણાવે પ્રેમ,
તેનો વિશ્વામ જ તમે, ભાગે રૂડી નેમ ૪
પ્રેમભક્તિ શ્રદ્ધા વિના, ભટકે લોક ગમાર,
બુદ્ધિમાગર ટેકથી, નેક વવે સુખકાર ૫

ૐ સાધુશિક્ષા. ૧૦૦

એણે બાર જુટો તાગરે અમે આપ પાર ઉતાન—એ નગ

શિખામણ ચિત્તમા ધાગેરે, સાધુભાણ દોપને વાગેરે,
છોડી નિજ એક ઘઁની ઉપાધિ, લીધો સાધુજનો વેપ,
માન પૂતને ખટપટમા પડી, કેમે કરે નહીં કલેશ શિખામણ ૧
ત્યાગીને એક અનેકની માગે, શાને કરે પ્રતિગન્ધ,
“વાદાયવિદ્યા દિવ્યામા નિન્દા” લાગી ન થાઓ અન્ધ શિખામણ ૨
નિજનુથાપીને પરનુ દિન્યાપી, ગગી કરે બહુલોક,
પરના છિદ્રો દેરે C યાડી, સાધુપણ ધરે કોઈ શિખામણ ૩
ખાનગી વિક્રધા ખૂબ કરીને, કેળવો યુદ્ધિ કેડાડ,
દીલ સરજ ત્યા સાધુપણ છે, મૂંડીદો માયા ફોડ શિખામણ ૪

રસ પડતો ગમ્યાં માર્યામાં, ચિત્ત ધરો મોટાઈ;
 નિજનું સાચુંને અન્યનું બુદ્ધું, ત્યજીદો એ તોછડાઈ. શિખામણ ૫
 દૃષ્ટિમાં ચાંદાં ને બોલમાં ચાંદાં, મીઠી આપવડાઈ,
 કૂવામાં ભાંગ પડેલી જાણી, જાણો નહીં છલકાઈ. શિખામણ ૬
 રાગદ્વેષમાં દુનિયા પડી છે, તેમાં પડો નહીં ધાઈ;
 સાધુ વેષને ખેરી દીપાવો, સમતા ધરો મુખદાઈ. શિખામણ ૭
 ઝઘડા ટંટામાંહી પડો ના, ધારો શુભિજન રાગ;
 રાગદ્વેષનો લોચ કરીને, કરશે કર્મનો ત્યાગ. શિખામણ ૮
 ગણિ પંન્યાસ સૂરિવાચક થૈ, પડશે નહીં પરભાવ;
 મોહમદ્ધના સામા થઈને, ચલવો સંયમ નાવ. શિખામણ ૯
 છાકી જશે ના જ્ઞાન ભણી ગણી, કૂલો ન કિરિયાચાર;
 ગચ્છોતણી કલેશચર્યામાં પડતાં, અન્તે થાશે ખુવાર. શિખામણ ૧૦
 દેવશુરનું શરણ ગ્રહીને, નિજ શક્તિ અનુસાર,
 બુદ્ધિસાગર સંયમ પાળો, જિનશાસન જયકાર. શિખામણ ૧૧

योग્યતા ધરી પાસે આવો.

જે પૂર્ણ શ્રદ્ધા હોય તો તું આવજે મુજ પાસમાં,
 જે પૂર્ણ પ્રેમી હોય તો તું આવજે મુજ વાસમાં;
 જે જીવતાં મૃત્યુ ચહોતો દીલ પાસે આવજે,
 મરવા પછી જીવ્યું ચહો તો પાછજે મુજ ધાવજે. ૧
 સ્વાર્પણ કરો જે જીંદગી તો દાન મુજને આપશે,
 સ્વાર્પણ કરીને જીંદગી વિશ્વાસ દીલમાં સ્થાપશે;
 પરિપૂર્ણ દુઃખો સહી શકો તો પાસ મારી રહી શકો,
 સ્વાર્પણ કર્યા વણ દિલને વિશ્વાસ વચનો ના બકો. ૨
 જે દીલ લેવા ચાહો તો વિશ્વાસ પહેલો આપશે,
 વિશ્વાસ લેવા ચાહતો પહેલા હૃદયમાં વ્યાપશે;
 સાથે ગમનની ચાહ તો નિજ યોગ્યતાને કેળવો,
 રહેવું ચહો સાથે ચદિ તો યોગ્યતાને મેળવો. ૩

લાગ્યા પછી મન મોતિમા માધો રહે છે મેળવે,
 ને શુદ્ધ ચિત્તજ હોય તો એ મેળને શુ પરઠવે,
 ત્યાં સૂક્ષ્મમા લેદજ રહે ત્યાં સ્વૂળમાહી લેદ છે,
 ત્યાં લેદની વૃત્તિ વહે ત્યાં પૂર્ણ અન્તે ખેદ છે ૪
 મન અપીને સહેજે મળે છે મનજનો એ જાણવું,
 સહેજે મળાયુ દુગ્ધ મમ જાણી હૃદયમા આણવું,
 ઔદાર્યને ગાલીર્યથી પામે અમારી આવશે,
 પુદ્ગલધિ વાણી આચરી પરમાર્થતા પ્રગટાવશે ૫

કવિમાં વિરલતા.

આ કાળમા શુભરાગની દૃષ્ટિ ધરે વિરલાજનો,
 આ કાળમા ઉપકાર માને અલ્પ એવા મનજનો,
 આ કાળમા નિવૃત્તિના માર્ગે વહે તે ધન્ય છે,
 આ કાળમા પરમાર્થનું જીવન ધરે કૃતપુણ્ય છે ૧

નિષ્કલ જન્મ.

મળ્યું વિત્ત ના વાપર્યું ધર્મમાટે,
 વધો વેણ ને નહિ કદિ સત્ય સાટે,
 દયા ના કઠી હુ ખીઓની જરાયે
 ધર્યો જન્મ એળે છતે જ્યો જીવાયે ૧
 મળી લક્ષ્મી તો શુ થયું ચિત્ત કૂલે,
 ભણે પૂજા વિધા વૃથા કેમ કૂલે,
 મળ્યું માન સત્તાતણું તો થયું શુ ?
 ટળ્યું માન સત્તાતણું તો ગયું શુ ? ૨
 ઘણા લોક પૂરે મજાનું મર્યું શુ ?
 મનાવે પૂલવે અહો મુધર્યું શુ ?

નથી ચિત્તમાં તો મળ્યાથી થતું શું ?

સ્વકાર્યો કર્યાથી જગત્માં જતું શું ?

૩

રહી ચિત્તમમતા કર્યો ત્યાગ શોનો ?

નથી ગ્રહચારી રહ્યો કામ છાનો;

નથી દીલ જો સ્વચ્છતો સાધુતા શી ?

બુદ્ધયજ્ઞિ ગુરુલક્ષિતી મુક્તિવાત્રી.

૪

❧ સુમતિય ચેતનાપતિને આપેલો ઉપાલંભ. ❧

વિશ્વાસઘાતી થઈને રે કદી, નહીં કામ ઠરો,

ટેક નાક છોડીરે, ભલે દુનિયામાંહી ફરો;

શ્રદ્ધાલક્ષિત ઢોંગ દેખાડી, વેશ્યા જેવું બહાલ,

એ બહાલ કૃત્યમાં કાળ રહ્યો છે, કરશો તેનો ખ્યાલ;

ઠાર્યા તેવા ઠરશોરે, ખ્યાલ થાશે અન્તે ખરો. વિં ૧

પ્રતિપક્ષીના પ્રેમી થૈને, સ્વાર્થવિષે મકલાઓ,

ખત્તા ખાશો અન્તે તેથી, જ્યાં ત્યાંહી ભટકાઓ;

નગુરા પામર પ્રાણીરે, જેવું કરશો તેવું ભરો. વિં ૨

ભસવું આટો ફાકવું બન્ને, સાથે કદિ ના થાય,

એ ઘોડે બેસાતું ન ક્યારે, બ્રાન્તિએ સત્ય ભૂલાય;

ફર્યાને ફરી જાશે રે, હરાયા ઢાર પેઠે ચરો. વિં ૩

લોક રીઝવો લોક મનાવો, લેવા મોટું માન,

રીઝની સાથે ખીજ રહી છે, ખત્તા પડે થશે ભાન;

ભવિષ્યમાં જણાશે રે, ઇચ્છા જેવી તેવું ફરો. વિં ૪

ઉદયદિશાથી પશ્ચિમ જાતાં, પામે રવિ પાણુ અસ્ત,

પ્રિયજનોની શીખ ન મારે; થાય તે અન્તે ભ્રષ્ટ;

બુદ્ધયજ્ઞિ શીખ માનીરે, જેવું ફરે તેવું ધરો. વિં ૫

નગુરાનું મટકવું.

નગુરા ઠેર ઠેર ભટકાય - નગુરા
શાન્તિ કદીય ન પાય. નગુરા
માયામા રાચી રહ્યાદે, સ્વાર્થ કળા હુગિયાર,
અજ્ઞાને અન્ધા બની રે, ધર્મ ન સમજે લગાર નગુરાં ૧
નિશ્ચય જેને ના થયો રે, સાન્નિપાતિકવૃત્તિ,
મન અચલતા ધારીને રે, બ્યા ત્યા કરતો પ્રવૃત્તિ. નગુરાં ૨
ધામધૂમના મોહથીરે, નગુરો ફરતો ફેક,
બુદ્ધિસાગર જ્ઞાનથી રે, સમજે સભજન લોક નગુરાં ૩

ટેક.

ટેક ન છોડે વીર, કદાપિ ટેક ન છોડે વીર,
ધાસ ન ભક્ષે કેશગી રે, સતી ન છોડે શીલ,
ક્ષત્રિય રણુમા બુઝવા રે, કદિ ન કરશે દીલ કદાપિં ૧
યોગી ટેક ન છોડતો રે, બતા કદિ શરીર,
મતીઓ સત્ય ન છોડતો રે, મત્સ્ય ન છોડે નીર કદાપિં ૨
કબુતર હિમા ના કરે રે, ભલે પડે ઉપવાસ,
મગર ગ્રહુ છોડે નહીં રે, તજે ન ચઢન વાસ કદાપિં ૩
હમ મોતી વણુ ના ચરે રે, ફરે ન બોલી શાહ
સતી ચિતામાહી બળે રે, શીતલ માની દાહ કદાપિં ૪
નાગ અગધન કૂળના રે, વચ્ચુ ન ચૂસે વિષ,
ભક્તિમન્ત ભક્તિ વિષે રે, ગણે નહિ, નિજ શીર્ષ કદાપિં ૫
રવિઉદયે કમળો ખીલે રે, પોયણી ચન્દ્ર વિકાસ,
બુદ્ધિમાગર ટેકીલો રે, ધન્ય ધન્ય શાખાશ કદાપિં ૬

પથિકને આશીર્વાદ.

શાન્તિ સદા હો પન્થમાં ઇચ્છ્યું ભલું બહેલું થશે,
 વિદ્નો સકળ દૂરે ટળો રોગો થયા દૂરે જશે;
 જિન ધર્મ શ્રદ્ધા જામશે મિથ્યાત્વવૃત્તિ વામશે,
 દિન દિન રવિ કિરણોપરે માંગસ્ય માળા પામશે. ૧

ઉત્સાહથી દૃઢતા ધરી આચાર ઉત્તમ પાળશે,
 કહેણી પ્રમાણે આલીને નિજ લાગ્ય વેળા લાળશે;
 પરમાર્થની આ જીંદગી પરમાર્થ માટે ગાળશે,
 બહુ ખંતથી દુઃખીજનોના દુઃખને ઝટ ટાળશે. ૨

મૈત્રી હૃદયમાં ધારીને આચારમાંહી મૂકશે,
 નિજ આત્મવત્ સૌને ગણી પરમાર્થને ના ચૂકશે;
 આરાધના જિનધર્મની કરતા રહો પ્રેમે સદા,
 પરદેશમાં જાતાં ભલી આશીષ આપી એ મુદ્દા. ૩

આત્મામાં સૃષ્ટિ.

દુનિયા બધી મુજમાં રહી પરમાર્થથી મુજમાં રહી,
 જે વ્યષ્ટિરૂપે રહી સદા કથતાંય તે કહેવાય નહીં;
 આસક્તિ વા જે વાસનાઓ તે બધી જ્યાં છે નહીં,
 દુનિયા અમારી આત્મમાં બાણ્યા પછી શિવતા વહી. ૧

આનન્દ અપરંપાર છે દુનિયાં મજાની દેખતાં,
 બાકી રહું ના કંઈ હવે પરતંત્રતા ઉવેખતાં;
 સ્વતંત્ર દુનિયા જેલને ખેલું સદા એમાં રહી,
 અન્તરૂતણી દુનિયાતણો ઇશ્વર ખરો પોતે સહી. ૨

નિજ સૃષ્ટિનો પ્રહ્લા સ્વયં ઉત્પાદ વ્યય કરતો રહું,
 નિજ સૃષ્ટિમાં ધ્રુવ હું રહી પરમાર્થથી સુખડાં લહું;
 નિજ સૃષ્ટિનો હું માળી છું માલીક ચૈ કાર્યો કરું,
 નિજ સૃષ્ટિનો લય લાગતાં નિર્વૃત્તિનું જીવન ધરું. ૩

નિજ સૃષ્ટિ યાદી લાવીને હું તું વિનાનો થઈ રહું,
 પ્રહ્લાડ મૃષ્ટિ ભૂલીને આસક્તિ વણુ જ્યા ત્યા વહું,
 પ્રારબ્ધથી જે જીવણુ વ્યવહારથી તે થાય છે,
 નિજ આત્મની મૃષ્ટિતણુ જીવન ખરૂં પરખાય છે ૪
 જે જે અમારી મૃષ્ટિમા તે તે બધું કહેવાય ના,
 જે છે અમારી મૃષ્ટિમા તે તે બધું સમજાય ના,
 જે જે અમારી મૃષ્ટિમા તે અન્યને દેવાય ના,
 બુદ્ધચબ્ધિનયમાપેક્ષની મૃષ્ટિવિષે સુખ માય ના ૫

ૐ આર્યભૂમિ. ૪

આ આર્યદેશે અવતરીને આર્યતા ધારે ખરી,
 કુમ પ ઇર્ષ્યા કૂટને ફરે કઠી મ પજ ધરી,
 આ આર્યભૂમિમા થયા તીર્થકરો મુનીશ્વરો,
 શુભ આર્યદેશે અવતરીને આર્યતુ લક્ષણુ ધરો
 આ આર્યભૂમિમા અમારા પૂજ્યના પૂજ્યો હતા,
 આ આર્યભૂમિમા અમારા ધર્મની માયી લતા,
 આ આર્યભૂમિમા મઝાના ધર્મના તરવો લર્યા,
 આ આર્યભૂમિમા રહી મ ગે ઘણા કાર્યો કર્યા ૨
 શુરના ચરણના સ્પર્શવી આ ભૂમિ તીર્થસ્વરૂપ છે,
 આ આર્યભૂમિ ધૂળમા શુભ ધર્મ બીજક રૂપ છે,
 આ આર્યભૂમિમા અમારી ઉન્નતિ મઘળી રહી,
 આ આર્યની માતા લલી તે પુણ્યયોગે મે લહી ૩
 તીર્થકરો ગર્જિઓ મુનિયો અહીં વિચરે છતા,
 ઉપદેશની દ્વનિયોથકી સવળા પ્રદેશો ગાજતા,
 ગ ગા મહી આ મરમતી ત્રિન્ધુ યમુના નર્મદા,
 ગોદાવરી કાવેરીના ઝરણા લલા બહેતા મદા ૪
 આ ધર્મભૂમિ ગાજતી જગ છાજતી વિધાવડે,

અધ્યાત્મની વિભૂતિયો જોતાં અહીં નજરે જડે;
 શત્રુજય ગીરનાર ને આળુ હિમાલય શોભતો,
 ગુફા મનોહર વૃક્ષ વહ્નિ આદિથી બહુ ઓપતો. ૫
 આ આર્યધર્મે શોભતો દેશજ મહુ શિરદાર છે,
 નિવૃત્તિના આનન્દનો આધાર છે વ્યવહાર છે;
 આ આર્યભૂમિ બાળકો ધર્મે સદા શોભી રહો,
 બુદ્ધચબ્ધિ જૈનાર્યો સદા સંપત્તિના શિખરે વહો. ૬

ॐ આનન્દાશા જીવન. ॐ

શુભ તેજની આશા ધરી અંધકાર માંહી ચાલવું,
 ચાલ્યા જવું આશા ધરી દુઃખી જીવન પણ ગાળવું;
 આશા જીવાડે પ્રાણને શુભ ચત્તમાં પ્રેરે ઘણું,
 આનન્દમય જીવન સદા આઓ ખરું એવું ભણું. ૧
 દષ્ટિ અને દૃષ્ટા સદા આનન્દમયવર્તી રહો,
 આનન્દના કલ્પોલમાં જે દૃશ્ય તે તેવું વહો;
 આનન્દથી ભરીયું જગત્ આનન્દ પામ્યા વણ મરે,
 આનન્દ વણ જે જીવતો તે જીવતો મૂવો ખરે. ૨
 આનન્દ વણ જીવાય નહિ રહેવાય નહિ રૂચે નહીં,
 લાગે સકલ લૂપ્તું જમણુ એ વાત જ્ઞાની ગમ રહી;
 આનન્દથી અમરત્વને સિદ્ધત્વ પ્રગટે છે ખરું,
 બુદ્ધચબ્ધિ આનન્દે રહી જીવન મજાતું મન ધરું. ૩

❧ વિદ્યાપુરજન્મભૂમિ બાલક્રીડાસ્મૃતિ. ❧

આ દેહ ભૂતો અહીં થકી લીધાં હતાં જન્મજ ધરી,
 આ દેહને પોષ્યું હતું રમતો રમી અહિયાં ભલી;
 આ આંખલીયો રમતનું ધામજ હતું દેખાય છે,
 ક્રીડા તણી ભૂમિ વિષે સ્ટેશન થયું નિરખાય છે. ૧

- વૃક્ષો ઉપર રમતા હતા તે વૃક્ષ સૌ છુર્ણ થયા,
 જે ખાલવૃક્ષો દેખીયા મોટા બની શોભી રહ્યા,
 નહાયા હતા તે કુડને સરવર મઝાનુ શોભતુ,
 વિદ્યાતણ આ સ્થાન કુચુનાથ પાસે ઓપતુ ૨
- જે કપજલ પીધુ હતુ તે કૃષ સ્ટેશન પાસ આ,
 જે સ્થાનમા જન્મ્યા હતા લાગોળમા આવાસ આ,
 દીકા પ્રથમ કુચુપ્રભુને સ્થાન શાળા પાસ આ,
 જ્યા ઉત્પતિ સ સ્કાર લીધા સ્થાન ગુલ છે ખાસ આ ૩
- આ જન્મભૂમિ ધૂળમા ઉત્કાન્તિના બીજો રહ્યા,
 આ જન્મભૂમિ જનનીએ ગુલ હાઈ અન્તરમા વહ્યા,
 આ જન્મભૂમિ માતની પૂત કડે મેવા કડે,
 પ્રગટાવશે પુત્રો ભલા નિશ્ચય કરીને ઉચ્ચડે ૪
- આ જન્મ ભૂમિ સ્થાનમા જૂનુ જતુ થાતુ નવુ,
 જાની ઘણા પ્રગટાવશે આગીય એ દીલથી કવુ,
 આ જન્મભૂમિ ગુણ કરી ગુલનામ વિદ્યાપુર છે,
 બુદ્ધયજ્ઞિ જન્મસ્થાનમા વિદ્યા કવિતા શૂર છે ૫

જુર્જરત્રા.

- ગુલ ગુર્જરત્રાભૂમિમા જૈનો ઘણા શોભી રહ્યા,
 આ દેશની ભૂમિવિપે તીરો રહ્યા શોભા લહ્યા,
 આ દેશની શોભા ઘણી ખુડાડો અને નદીઓ વહે,
 વૃક્ષો ઘણા વિલમી રહ્યા ધર્મીજનો ધર્મે રહે. ૧
- આ દેશમા કવિયો થયા ભક્તો થયા જ્ઞાની થયા,
 આ દેશની ભૂમિવિપે ગુલ ધર્મના બીજો રહ્યા,
 મોટા મુનિના વૃન્દવી આ દેશ શોભે મર્વમા,
 માત્વિક ગુણમય દેશમા જ્ઞાની પડે ના ગર્વમા ૨
- ગુલ ભક્તિ પ્રીતિ સફલોથી દેશ આ વખણાય છે,

આ દેશમાં જિન સાધુઓ જોતાં ઘણા નિરખાય છે;
 આ દેશમાં જિન મન્દિરો શોભે મઝાનાં સ્વરૂપમાં,
 આ દેશના કવિયો ધરે નહિ ભૂપતિની પણ તમા. ૩
 આ દેશમાં જોનોતણું બહુ જોર જોતાં લાગતું,
 આ દેશમાં મુનિયોતણું શુભ માહાત્મ્ય શોભે જાગતું;
 આ દેશમાં ભક્તિ ઘણી ભૂમિ દયામય થઈ રહી,
 શુભ જ્ઞાનીઓએ જાણીને સુવર્ણની ભૂમિ કહી. ૪
 આ દેશમાં શુભ યોગીઓ કવિયો મહાન્તો જાગશે,
 આ દેશની ભૂમિવિષે સન્તો શૂરાઓ પાકશે;
 ઉત્કાન્તિના ભાગી થશે ગુજરાતીઓ આગળ જતાં,
 ખુદ્ધયબ્ધિ પૂરા પાકશે જ્ઞાનીજનો વૈ મુજ છતાં. ૫

❧ પ્રવૃત્તિ. ❧

પ્રવૃત્તિના પન્થે પડી આગળ વધો આગળ વધો,
 પ્રવૃત્તિથી નિવૃત્તિનું રક્ષણ કરી સાધન સધો;
 પ્રવૃત્તિની વાડો કરી ક્ષેત્રજ નિવૃત્તિ સાચવો,
 પ્રવૃત્તિનું જીવન ધરી કરવા ઉદ્યના ઉત્સવો. ૧
 પ્રવૃત્તિના શ્વાસો ભરી પ્રવૃત્તિના મંત્રો ભણો,
 પ્રવૃત્તિથી જીવાય છે એવું હૃદયમાંડી ગણો;
 કાચો નિયમસર કીજીએ ના રીઝીએ જોસી રહી,
 આંકો સમયના મૂલ્યને આશાતાણું અમૃત વહી. ૨
 પ્રવૃત્તિવણુ શુભ શક્તિયોની મન્દતા થાતી ખરે,
 પ્રવૃત્તિના પન્થે પડેલો દેશ ઉત્તમતા વરે;
 અધિકારથી જે પ્રાપ્ત તે પ્રવૃત્તિમાં મંડ્યા રહો,
 ક્ષણ આશને ત્યાગી સદા પ્રવૃત્તિના પન્થે વહો. ૩
 કાર્યો કરો કાર્યો કરો અધિકારથી કાર્યો કરો,
 સમતોલ વૃત્તિ રાખીને કાર્યોવિષે મનડું ધરો;

શુભ શક્તિ દેવી છે પ્રવૃત્તિ આદરો એ આદરો,
 ખૂરી પ્રવૃત્તિ ત્યાગીને માચી પ્રવૃત્તિ અનુસરો ૪
 સેવા કરે જગની લક્ષી કાર્યો કરીને હું મદા,
 નિશ્ચય હૃદયમા લાવીને પ્રવૃત્તિને સેવો મુદા,
 પ્રવૃત્તના ઉપદેશમા ગભીર લાવો બહુ રહ્યા,
 બુદ્ધયજ્ઞિ ગુરૂના મેવડોએ અર્થ માચ્યા દિલ વહ્યા ૫

સત્ત્વગુણથી અમ્યુદય.

૨૪ તમ થકી જે ઉત્તતિ તે ઉત્તતિ દિન ચારની,
 જે સત્ત્વગુણથી ઉત્તતિ તે વર્ષ કોટિ હબારની,
 મ્થાથી સદા રહેતુ નથી ૨૪ તમતણુ બળ બહુવુ,
 સ્થાથી મદા રહેતુ હૃદયમા સત્ત્વ ગુણબળ આણુવુ ૧
 જે મત્ત્વગુણને ધારતા તે હારતા ના કોઇથી,
 કોટિ ઉપાયો કેળવો પણ તે વિના સુખડા નથી,
 જે સત્ત્વગુણ બહુ નહીં ને સત્ત્વ ગુણને નિન્દતા,
 તે ઉત્તતિથી દૂર થેં પાપો કઠી નીચા થતા ૨
 જે સત્ત્વગુણની બુદ્ધિ છે તે બુદ્ધિ સૌથી શ્રેષ્ઠ છે,
 શુભ મત્ત્વગુણની પ્રાપ્તિથી લવમા કદા નહીં વેઠ છે,
 શુભ મત્ત્વગુણની બુદ્ધિથી સ્વાતંત્ર્ય મળતુ જે ખરૂં,
 બુદ્ધયજ્ઞિ ઉત્તમ મત્ત્વને ઉદ્ધમ થકી પ્રેમે વડ ૩

પરસ્પર ચિત્તમેલ.

કથાલિ—

અમારા ચિત્તની પાસે, તમારૂં ચિત્ત આવે તો,
 અમારૂં ચિત્ત પરખી લો, ઉપામક ચિત્તના થૈને ૧
 અમારા ચિત્તને મેવી, અમારૂં ચિત્ત લેઈ લો,
 પત્રી ભોગો તમારૂં શુ ? અમાગથી રહુ ગાકી ૨

અમારા ચિત્તની સાક્ષી, તમારા હીલને પુરુષો;	
અમારામાં તમે છો તો, તમારામાં અમો છીએ.	૩
વિપન્થો ચિત્તના થાતાં, ભલે પાસે રહે દેહો;	
વિજાતી પન્થ પન્થીઓ, મળ્યા વા ના મળ્યા તો શું ?	૪
સ્વજાતિમાં વિજાતિનો, પડે છે ભેદ કુદરતથી;	
અરે એ ભેદના ભેદ, ગમે ત્યાં ચિત્ત દેખે છે.	૫
હૃદયના તાર પહોંચીને, ગમે ત્યાં ઉત્તરો આપે;	
નથી ત્યાં વ્યાપ્તિનો અઘડો, નથી ત્યાં શબ્દની ચર્ચા.	૬
પ્રતિષ્ઠિઓ પડે છે સૌ, હૃદયમાં શુદ્ધતા યોગે;	
પુદ્ગલબિંધ ચિત્ત ચાહે છે, કરોડો કોશ પર જે છે.	૭

❧ ગુરુભક્તિ ઝરણાં ❧

ગુરુભક્તિનાં જેના હૃદયમાં મિષ્ટ ઝરણાં વહી રહ્યાં,	
તેના હૃદયમાં શાન્તિનાં આન્દોલનો શીતલ કહ્યાં;	
ગુરુભક્તિમાં આસક્ત તેના ચિત્તમાં જીનવર રહે,	
ગુરુભક્તિના દિલતપ્તપર અહ્નંતણી શોભા વહે.	૧
ગુરુભક્તિના આવેશમાં હૃત્યાતણાં પાપો ટળે,	
ગુરુભક્તિના ઉભરાથકી મનમાનિયું જઙ્ગી મળે;	
ગુરુભક્તિથી શાપો ટળે ખૂરી સકળ ઇચ્છા મટે,	
ગુરુભક્તિથી પ્રભુતા મળે જાશે ગુરુગંગા તટે.	૨
ગુરુની હૃદય આશીષમાં જે જોઈએ તે સૌ ભર્યું,	
ગુરુની પરાભાષા થકી સિદ્ધજ અહો જે નિસ્સર્થું;	
ગુરુના હૃદયની ભક્તિથી ખુલ્લાં પ્રભુનાં દ્વાર છે,	
ગુરુભક્તિમાં જે નિષ્ઠ છે તેનો સદા જયકાર છે.	૩
ગુરુના હૃદયમાં ભક્તિ ને શ્રદ્ધા વિના પેસાય નહિ,	
ગુરુના હૃદયને પામવું એ ભક્તિ વણ કહેવાય નહિ;	
ગુરુભક્તિમાં જે મહાત્મ્ય છે તે કેવલી જાણે સહી,	
સાચા ગુરુની ભક્તિમાં નક્કી સદા મુકિત રહી.	૪

શુરલક્ષિતી જે મપ તેનું મૂલ્ય ના ક્યારે લહે
શુરલક્ષિતના પ્યાલા ચઢાવી પ્રેમમા મસ્તજ રહે,
શુરલક્ષિતની શુભ ધૂનમા નિજહસ્તમા મુક્તિ રહી,
પુદ્ગલધિશુરની લક્ષિતમા રહેવું સદા મન ગહગહી

૫

વર્ષાક્રિતુમાં રાજુલમતીનો વિલાપ

આકાશે ધમધાર છવાયું વાદળું, ધન ગડ ગાને વરસે મૂશલ ધારજો,
અકમક અમટે વિજળી પડતો કાટકો, ખીતા તેથી બીકણું નરને નારજો,
નેમસ્યામ વણ વર્ષા વેરણ થઈ રહી ૧
મરસર ખળખળ ઓતું પાણી ચાલતું, મરવર છલકાઈ ભાતા ઉભરાઈને,
નાળા નદીઓ જળમય થઈને શોભતા, ભય પપૈયો મનમા હરખાઈને
નેમ ૨

વનરાજી ભ્યા ત્યા ઉગીને ઓપતી, માળામા પ ખી બેઠા અકળાઈને,
સૂરજ છાયો વાદળથી આકાશમા, ઝાખા કિરણો પરકાશે દિનમાહીને
નેમ ૩

ટોરા વગડામા ચરના ઝાલજ ધરી, જેનર જેડે જેડુતો પ્રુથ થાઈને,
નીલી માડી ઓઢી પૂરીએ લલી, મોઝે નાચી કરતા હુર્ષ વધાઈને
નેમ ૪

ફૂંડૂ કરતા ડેડક વૃન્દો મામટા, ટમટમ કરતા તમગ રાત મઝારને,
શાન્તિ લેતા ઘરમા નરને નાગીઓ, શીતલવાયુ વાનો જગ મુખકારને
નેમ ૫

ગાવે મધુરાગીતો ઘરમા ગોરીઓ, દોગ હરાયા જેતગમા ખડ ખાયને,
મનના મેળા મગીયા માંને માનતા, અન્તર્યામી વણ મુજમન અદ્રખાયને
નેમ ૬

ઝમઝઝરમઝ વર્ષાદુ ખમય થઈરહી, પતિ વિના વર્ષોમમ કણ કણ લાયને,
જેઠ અપાટે આખો અશ્રુવૃષ્ટિથી, વાદ કરતી માગચી દેખાય ને
નેમ ૭

ધ્રાવણ ભાદગ્યો ઝરમઝ વર્ષા રહ્યો, મનમા પડતું નહીં જી મણ ચેનને,

નેમિ મેઘવણુ મન ચાતક તલગ્રી રથું, વિરહસર્પના વિષની લાગી;
થેનજો. નેમ. ૮

મહેં જાણ્યુંતું વર્ષા તો વહાલી થશે, વર્ષાની ઝડીએ ઘડીયાં મન દુઃખજો;
ખની ખાવરી વર્ષા ઉની થઈ રહી, દુઃખ જાણે જેના મન લાગી ભૂખજો.
નેમ. ૯

નેમ નેમ કરતી હું જરૂંએ ચૂરતી, દયા દુઃખીની લાવો ત્રિભુવન નાથજો;
બુદ્ધિસાગર કરૂણા દિલમાં લાવીને, પ્રેમે વહાલા આવો મારો હાથજો.
નેમ. ૧૦

કુપન્થ પાઠંડ

રાગ ધીરાના પદનો.

પન્થોના પાખંડે રે, લોળાજન લરમાય છે;
માયામાંહી મુંઝી રે, અંધારે અથડાય છે. પન્થોના૦
નવા નવા પાખંડી જાગે, લોળવે લોળા લોક,
કુમતમાં કપટે જગ પાડે, પામર મારે ક્યાં પોક;
ધર્તીંગની ધમાલે રે, મૂઢ જનો મુંઝાય છે. પન્થોના૦ ૧
કળા કેળવે કંચન માટે, રામાનો મનરાગ,
ઉદર પોષણના ઉચાટે, દિલમાંહિ ધરતા ડાઘ;
અળસીયાંની પેઠે રે, ઉઠીને ઉભરાય છે. પન્થોના૦ ૨
વાડામાંહી વનચર જેવા, અંધાયા જનખાળ,
ટીલાં ટપકાં કંઠીમાળા, આશા આળ પંપાળ;
મિથ્યા ધર્મે મહાલે રે, પ્રભુ નહીં પરખાય છે. પન્થોના૦ ૩
જૂઠી જણાવી જગને માયા, વિત્તે ધરતા વહાલ,
લાખો ઉપાયે લક્ષ્મી લેતા, ખરો ન કરતા ખ્યાલ;
મોહમાં મુંઝેલા રે, ગુરૂઓ તેહ ગણાય છે. પન્થોના૦ ૪
પૈસા માટે પન્થ ચલાવે, મારે વિષયે મોજ,
લુલીને અંધાનુ લગ્ન જ, ખરાની કરે કોઈ ખોજ;
અંધાની પાછળ અંધો રે, અજ્ઞાને અટકવાય છે. પન્થોના૦ ૫

ધગધારી ગુ થાયા ધરમા, શુદ્ધો તે ન ગણાય,
 વીનગગના સત્ય વચનથી, આયુ ઝટ સુમન્ય
 બુદ્ધિસાગર ધર્મે છે, અન્યપણ સોડાય છે પન્થોનાં ૬

❧ સત્ય ધર્મનું લક્ષણ. ❧

ધર્મ ન સાચો ધારે છે, સાચી સુમન્ય દીલ ધરી,
 સુશુદ્ધની આને છે, વીર વાણી મુણી ખરી—ધર્મ
 હિસાકર્મની પાછા હડવુ, વડવુ ત્રાચુ નિત્ય,
 ચોરી ત્યાગી બ્રહ્મચર્યથી, ગનવુ પૂર્ણ પવિત્ર,
 સતોષવૃત્તિ ધારી છે, વડવી વાણી હિતકારી. ધર્મ ૧
 મંત્રીભાગના વારી મનમા, મૂંઝા વર્તનમાલી,
 શુદ્ધીગનના શુણ્ણુ ગાનજ, કરો હિમા થઈ ઉન્માલી,
 સાધુગનની સેવા છે, કરણા સા પર કરી ધર્મ ૨
 દુર્ગુણ દાગી સદ્ગુણ લેવા, નીનિ ધારી ન્યાય,
 દુનિયા દુટુંબ સરખી દેખી, ટરેલા કદિ ન અન્યાય
 પશ્ચેશ્વરમા પ્રીતિ છે, ભક્તિ થકી દિલ ભરી. ધર્મ ૩
 સદ્ગુણોની સેવા સાચી, દાન ગીયત્ત તપ ભાવ,
 સર્વ છગની શ્રેય સાવના, દુર્ગુણ દૂર હાલ,
 સેવા મીઠા સેવા છે, સાચો સુના અનુસરી. ધર્મ. ૪
 શુદ્ધપ્રેમની નિત્ય સાધના, હગમાંલી ઉપદ્રાવ,
 દોલ-માન માયાને મૂકી, અગિડના ધર આધાર,
 બુદ્ધિસાગર ધર્મે છે, શાશ્વત સિદ્ધિપદ વરી. ધર્મ. ૫

શંઠસંગનો નિષેધ.

રાગ ધીરાના પદનો.

સંગ ન કીજે શઠનો રે, બુદ્ધિ જેહુ બગાડે,
 બૂડે ને બૂડાડે રે, ખચિત જે નાખે ખાડે. સંગ.
 મનમાં જૂઠું ખોલે મીઠું, કપટકળા કરનાર,
 ખેલે ખેલો ખોટા ખંતે, દગાથી નહીં ડરનાર;
 વાતો કરી બહાલી રે, ભ્રમણામાંહી ભમાડે. સંગ. ૧.
 સમજાવીને જૂઠું સાને, મનમાંહી મકલકાય,
 પ્રેમ ધરે નહીં અન્તરૂપટમાં, લોભવિષે લપટાય;
 સ્વાસ્થ્યમાં પૂરો શૂરો રે, વિશ્વાસઘાતી થૈ વાઢે. સંગ. ૨
 લટપટ કરતો બહુ લાલચથી, કરતો રંગ કરોડ,
 ડાહ્યો થૈને જ્યાં ત્યાં ડોળે, જળે ન જગમાંજોડ;
 આઈને સમ ખોદે રે, બોલી ખોટું મૂળ બાળે. સંગ. ૩
 ખટપટ કરતો નિત્ય જ ખાંતે, ખોદે જેતું ખાય,
 વૈરીનાં જેવાં છે બહાલો, શત્રુનો મિત્ર સુઢાય;
 કુબુદ્ધિ કરાવે રે, પોતે પડે અને પાડે. સંગ. ૪
 ફૂટ કરીને ફેગટ ફૂલે, અફલ વણ અથડાય,
 અફલનો ઓથમીર અકારો, થૈ કુટેલ કૂટાય;
 બુદ્ધિસાગર ખોધે રે, સન્ત સત્ય સુઝાડે. સંગ. ૫

સં. ૧૯૬૯ ફાલ્ગુન વદિ ૭

શુદ્ધોપયોગવાસ.

વાયુ જરા જ્યાં વાય નહીં ત્યાં વાસ પૂર્યો મેં ખરે,
 જ્યાં અગ્નિ તો બાળે નહીં ત્યાં હું રહ્યો સમજો અરે;
 હું પિંડમાં ના પિંડ આ મારું નથી ન્યારું ગણું,
 એવું અમારું જ્ઞાન ત્યાં બીજું કશું કયાંથી ભણું.

મનવૃત્તિના આકારમા અથડાઉ ના કુટાઉ નહીં,
 ન્યા હું રહ્યુ ત્યા તું રહ્યુ એ ભાવથી દૂર છું સહી,
 પ્રગટી સમાધિ જ્ઞાનમય એમા મદા હું જાગતો,
 હું છું અમારા ધર્મમા ત્યા મોહનો ના લાગતો ૨
 ન્યા અન્ય લોકો ઉઘતા ત્યા જાગતો આનન્દથી,
 ફસીયા ઘણા લોકો અહો હું દૂર છું તે ફન્દથી,
 જે જે થયુ જે જે થયે તે જાણથી ત્યા હું નહીં,
 ઉપયોગતા નિજ આત્મની એવી લગન લાગી રહી ૩
 લાગી લગનવા પ્રેમથી છોડાવનારૂં કે નહીં,
 ન્યા દીલ લાગ્યુ પ્રેમથી ત્યાતો અમે જાણુ મહી,
 પરત ત્રતાની બેડીઓ ભાગી સ્વતંત્ર થઈ રહ્યો,
 બુદ્ધચિંધ ચોલ મચ્છનો લાગ્યો ટળાગ્યો ના ટળ્યો. ૪

મ ૧૯૬૯ કાવ્યુન નંદિ ૮

ૐ નૈસર્ગિક મેઝ. ૐ

મનનો મેળ મળે ના મળતા, તો ના કઠીએ તાણી,
 મહેને મેળ મળે ન્યા મનનો, ત્યા રહીએ ગુલ જાણી ૧
 ઘણુ તાણતા ની જાણુ, મહેને જાણુ મારૂં,
 ખેત્રાતાણી કણુ ન કઠીએ, મહેન ગણી લો ખ્યારૂં ૨
 મહેન મજ્યુ તે મારૂં જેવું, મહેને લેદ ન થાવે,
 અન્તરૂં મેળ મળે ના ત્યાતો, લેદ જણાઈ આવે ૩
 ઉપદેશના મનમા ન્યા રહેની, ત્યાના મેળ વિચારે,
 બુદ્ધિનાગર નદશુદ્ધ મેળો, મુખ વિશ્રામો ભારે ૪

❧❧❧ અસત્સજ્જથી દૂર રહેવું. ❧❧❧

સાર મળે ના સંગત કરતાં, ત્યાંથી આઘા ખસીએ;

સદ્ગુણ મળતા જેની સંગે, ત્યાં પ્રેમે બહુ વસીએ. ૧

દોષ દૃષ્ટિથી દેખે જન જે, તેની સંગત તણએ;

બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરુ સંગે, પરમ પ્રભુને લાળએ. ૨

સં. ૧૯૬૯ કાલ્પન વદિ ૧૨

❧❧❧ 'ખટપટી સાધુ.' ❧❧❧

રાગ-ધીરાના પદનો—

ખટપટીયા સાધુ ખોટા રે, ખેલાડુ થઈ ખેલ ખેલે,
બ્રમણામાંહી ભૂલી રે, ઠકા માંહી ધર્મ ઠેલે. ખટપટીઆ. ૧

અભિમાનથી ઉંચા ઉડી, ભૂલે આતમ ભાન,
નફટ થઈને કરતા નિન્દા, મોજ મઝા મસ્તાન;
સ્વાસ્થ્યમાં પૂરા શૂરા રે, આયુષ્યને ગાળે એગે. ખટપટીઆ. ૧

અથડાતા માયામાં આડા, અહંકારે દે આળ,
સમજાવે છેતરવા સ્નાને, ખોલે ખોલો જેવા બાળ;
સહે ન પરનું સાડું રે, જકડાણા જરજેલે. ખટપટીઆ. ૨

કરતા કાવા દાવા કપટે, માચે પાપ મઝાર,
વિશ્વાસઘાતી થૈને વાંકા, આચરતા આચાર;
મુખેથી થૈ મીઠા રે, મનમેલ નહી મેલે. ખટપટીઆ. ૩

માયું મુંડાવ્યું મન ના મુંડાવ્યું, કરતા માથાકૂટ,
ખાંડા બહુ વચનોને ખોલે, કુલી કરાવે કૂટ;
મોહમાં મુંઝાયા રે, સાચા સદ્ગુણ નવી લે. ખટપટીઆ. ૪

ધર્મ ન જાણે જનને ધૂતે, કુથલી બહુ કરનાર,
જાણી ઝઘડામાં ઝંપાતા, બુડે ને બુડાવનાર;
બુદ્ધિસાગર ખોધે રે મુક્તિના ચઢે મહેલે,
સમતાથી સાધુ સારા રે, ખેલાડુ શિવ ખેલ ખેલે. ૫

સં. ૧૯૬૯ કાલ્પન વદિ ૧૩.

જૈન દ્રષ્ટિએ ગૃહસ્થ ગુરુ નિષેધ.

- ગુરુ નહીં ઘરખાતી રે જૈનાગમ બુઝ્યો ધારી,
પરિગ્રહ ઘરનારી રે, કડાકૂટતણી ક્યારી—ગુરુ
સ્થાવર વસ જીવોની હિ સા, કરી વધારે કર્મ,
મૈથુન એવે મોઢે મુઝી, સાચુ લહે નહીં શર્મ,
આજીવિકાના અર્થી રે, શ્યામા મન સસારી ગુરુ ૧
ધનનો જાપજ ચિત્ત ધરીને, કરતા ઉપાય કરોડ,
લકતોને ભોળવતા ભારી, દ લે દોડાદોડ,
ખક શાન્તિ ખતલાવી રે, હૈયે ધરે હુશિયારી ગુરુ ૨
લાલચમા પાડે લોભીને, જહેમી કરના વાત,
પ્રભુથી વાતો થાતી પરગટ, ભરમાવે વિધવિધભાત,
સાધુના થાવે મામા રે, મિદ્ધાઈની છાક છારી ગુરુ ૩
પોળા દહાડે પાડે ધાડો, માયામાહી મન,
ચાઠ કપાયો લક્ષ્મી ચોરે, જાણે ન તેહ પ્રછન્ન,
પ્રમાદમા પડેલા રે, પૂગ લક્ષ્મી પૂજારી ગુરુ ૪
વિશ્વામઘાતી દ્રોહી વૈગી, મોહતણુ મન્દિર,
કહેણી જેવી રહેણી ન કાઈ, વચન કરણીમા વીર,
અવિરતિ આમઠ્ઠ રે, ભાષણુ ઉત્સૂત્ર ભારી ગુરુ ૫
ગ્રન્થિયોમા મન ગુથાયુ, દાખવે ત્યાગી ડોળ,
ઉંચા ન આવે ઉપાધિથી, પાખડે ચળવે પોલ,
બુદ્ધિમાગર બોધે રે, ગ્રહો ગુરુ અનગારી ગુરુ ૬

મ ૧૯૧૯ ફાલ્ગુન વદિ ૧૪

❧ શ્રી વીરપ્રભુની સ્ત્રીયશોદાનો સંલાપ અને પ્રભુનો ઉપદેશ ❧

(ઓધવળ સંદેશો કહેને શ્યામને—એ રાગ.)

યશોદા—

ઠહાલા વીર હૃદયમાં ધારી વીનતિ, અન્તર્યામી સાંભળશે સ્વામી
શિરતાજ ને;
ભરયૌવનમાં મુજને ભમતી શું કરો ? સંયમ લેવા રચતા શો ? આ
સાજ ને. ઠહાલા. ૧

સ્વામી વણ સ્ત્રીને શરણું નહિ સત્ય છે, સ્વામી વણ એક
શ્વાસ જતો ન સુહાય ને;
પ્રાણપ્રભુવણ પ્રાણ પરાણે શું રહે, નેરૂ તણને મુક્તિપુરી ન
જવાય ને....ઠહાલા. ૨

શાણા સમને શિખામણ એ સાનમાં, પ્રેમ વિના પરમાત્મ
નહિ પરખાય ને;
દયા હૃદયમાં રાખો જગદાતાર થૈ, રસીયા સ્વામી તુજ વણ ના
રહેવાય ને....ઠહાલા. ૩
વનિતા ત્યાગી વનનાં સંકટ વેઠવાં, હાથે ઠહોરી લેવી દુઃખની હાય ને;
શુદ્ધપ્રેમે મુજ સાથે રહો સ્વામીજી, અમથા લોકો ત્યાગી થૈ
અથડાય ને....ઠહાલા. ૪

મન નિર્મલ તો ત્યાગપણું મન માનવું, ઠહાલા અન્તર ત્યાગે
શો વનવાસ ને;
વસુધા સ્વાત્મસમીતો વનમાં ક્યાં વસો, આશા ત્યાગતો મુક્તિની
શી ? આશ ને....ઠહાલા. ૫

વીરપ્રભુ—

શ્રી સ્થૂલિભદ્ર મુનિગુણમાંહે શિરદાર ને—એ રાગ.
સાંભળ સદ્ગુણી સંયમ છે મુખકાર ને, સંયમવણ શરણું નહીં
આ સંસાર ને;
જગમાં નિજ આતમની શુદ્ધિ સારીએ ને.

- સિદ્ધ બુદ્ધ સ્વામી નિજ અન્તર સોય લે, શુદ્ધચેતના તેની
શ્રી છે જોય લે,
- પ્રાણ પ્રભુને લજતી તે નિજ પ્રેમથી લે ૭
પ્રેમથી પરમાત્મ નિજ પરખાય લે, સૌમા પરમાત્મ સ્વામી
સુહાય લે,
- પોતાનામા પ્રાણપતિને પેખીએ લે ૮
બાહ્ય ત્યાગ તે અન્તરમાટે બેશ લે, કર્મતણા જતા તેથી સૌ
કલેશ લે,
- ત્યાગી થૈને મોહવાસના ત્યાગીએ લે ૯
ઉપાધિના ત્યાગે નહીં ઉચ્ચાટ લે, બાહિર ત્યાગે અન્તર
ત્યાગની વાટ લે,
- કારણયોગે કાર્યસિદ્ધિ થાતી લક્ષી લે ૧૦
વસુધા સ્વાત્મસમી લાગી વૈરાગે લે જોગી જન ત્યાગી થૈને
ઘટ જાગે લે,
- મર્વાશા ત્યાગીને સયમ માધવુ લે ૧૧
વનવાસી થૈ સમતાલાવે રહીએ લે, સાધનકાળે મ કટ સર્વ
મહીએ લે,
- શુદ્ધપ્રેમથી સાધ્ય ધર્મને સાધીએ લે ૧૨
યશોદા—
મ કટ વેઠા સમારે રહી મર્વ લે, ઘરમા રહીને ધરીએ નહિ
મન ગર્વ લે,
- ગૃહસ્થલિ ગે સિધ્યા કેઇક મિદ્ધશે રે ૧૩
વીર—
મ સારેમ યમગુણ નહિ સચવાય લે, રાજમાર્ગ તીર્યકરથી રક્ષાય લે,
દીક્ષા લેવી સૌ તીર્યકરને ઘટે લે ૧૪
અપવાદે ઘરવાસે હોવે મુક્તિ લે, અધિક આઉખે મુનિ લિંગની
મુક્તિ લે,
- ભરતાદિકે સાધુવેષ ગ્રહ્યો લલો લે ૧૫

યશોદા—

વેષે શું વધતું તે દાખો વીર જો, નયને વર્ષે શ્રાવણ ભાદ્રનાં નીર જો;
દયા પ્રભુજી લાવો ઝહેલી દિલમાં જો. ૧૬

વીર—

દયા દીલમાં સર્વ જીવોપર જાણજો, માનિની મનમાં સાચું એ માનજો;
વ્યવહારવેષે મન વધતું વૈરાગ્યમાંજો. ૧૭

સર્વે તીર્થંકર મુનિવર વેષે સોય જો, હૃષેધ્યાને કેવળજ્ઞાની હોય જો;
વેષવાડ સમ સંયમ ક્ષેત્રે વિચારીએ જો. ૧૮

યશોદા—

વૈરાગી થૈ દુઃખ ભોગવવાં વસમાં જો, ખીણું ખાણું જાણો સૌ પરવશમાં જો;
સંસારે રહી સુખનેમાણો સાહીબા જો. ૧૯

વીર—

ક્ષત્રીયાણી આ સંસાર અસાર જો, સહુ જીવો પરવશમાં છે સંસારજો;
મુક્તિ માટે દુઃખ ભોગવવા મોટકાં જો. ૨૦

સંસારે સ્વપ્નામાં લેશ ન સુખ જો, સ્વપ્નાની સુખલડી ભાગે ન ભૂખજો;
રેતી પીલે તેલ ન નીકળે રાણીજી જો. ૨૧

યશોદા—

વૃદ્ધપણામાં ત્યાગીપણાને વરશો જો, વિજ્ઞપ્તિ ઉરમાં ઝહેલા વરશો જો;
વાર વારહું એવું લગી લગી વિનવું જો. ૨૨

વીર—

ક્ષત્રીયાણી સમજો મનમાં સાચું જો, મુક્તિસુખના અનુભવથી હું માચું જો;
એન ન પડતું સંયમવણ ચિત્તે જરા જો. ૨૩

ઉચ્ચ ગુણોથી કરશું જગઉદ્ધાર જો, એહ અનાદિ તીર્થંકર આચાર જો;
અવસર દીક્ષા લેવાનો તે આવીયો જો. ૨૪

સમજાવી સ્ત્રીને ઝહાલાએ વચને જો, મૌન રહી યશોદા સમજી સુમને જો;
ખુદ્ધિસાગર ધન્ય વીરના ત્યાગને જો. ૨૫

સં. ૧૯૬૯ ચૈત્ર શુદ્ધિ ૫

જંગમ તીર્થ.

જંગમ તીર્થ વડુ જંગમાહી, યાત્રા તેની કરીએ,	
સાધુસન્તની મેવા સાધી, ઠહેલા સિદ્ધિ વરીએ	૧
સ્થાવરતીર્થ કરતા સાધુ-પાસે ઠહેલા જઈએ,	
જ્ઞાની ગુરૂની સગત થાતા, સેવામા ગહગહીએ	૨
સ્થાવર તીર્થ રાખી ગાન્તિ, ભગવદ્દુષ્ટને ભણીએ,	
સાધુનો ઉપદેશ સુણીને, શિવપુર માધન સણીએ	૩
સાધુ ગુરૂની સેવા સાચી, કલિ કાલમા મોટી,	
સાધુસેવા ફળતી આચી, એહ વાત નહિ ખોટી	૪
મોનાતું પાત્ર છે સાધુ, પોપે પુણ્ય પ્રકાશે,	
પાપ રહિત છે માધુપાત્રજ, દાને દુર્ગતિ નામે	૫
માધુ વૈયાવચ્ચ છે આચી, હુત્યા પાપ હઠાવે,	
સાધુ તીર્થ છે જંગમ આચુ, મેવો આચા ભાવે	૬
ગુરૂ પાસેથી જ્ઞાનજ લહીએ, પ્રાપ્તો પુત્રી ભાવે,	
સ્થાવર તીર્થ માધુ સગત, હોવે પુણ્ય પ્રભાવે	૭
દોષદુષ્ટિને દૂર કરીને, દાન સાધુને દેવે,	
માધુને ઠોરાવી ભાવે, ભક્તો સુગતિ લેવે	૮
સાચા ભાવે દીધુ સાચે, દાન માધુને દઈએ,	
શ્રાવકકરણી સ્થાવર તીર્થ, દાન દઈને ખઈએ	૯
આલવ પરલવ મુખડા આપે, માધુતીર્થની મેવા,	
બુદ્ધિસાગર માને સમજે મીઠા મુક્તિ મેવા.	૧૦

સ ૧૯૬૯ ચૈત્ર શુદ્ધ ૮

શ્રાવક

સ્વાર્થ તણ માધુની મેવા પ્રાણ સમર્પી કરતા,	
મુખી થાતા તેવા શ્રાવક, ઠહેલા શિવપુર વગ્તા.	૧
માધુ દેખી બેઠક બેડી, બહુ સન્માન કરે છે,	
શ્રાવક આચો માધુ ભક્તજ, ભવપાવોધિ તરે છે.	૨

- શ્રાવકને આલંબન સાચું, સાધુનું સુખકારી;
 સાધુ સ્નેહ વિના નહિ શ્રાવક વાંચો, શાસ્ત્ર વિચારી. ૩
- સાધુ દીઠે ભાવોદ્ધાસે, હૈડું જેનું હરણે;
 સાચું શ્રાદ્ધપણું તેમાંહિ, પરમપ્રભુને પરણે. ૪
- સાધુ દેખ્યાં સ્નેહ ન પ્રગટે, શ્રાવક તેહ ન કહીએ;
 શ્રાવક નામ ધરાવે બ્રૂહું, મનમાં સમજી રહીએ. ૫
- ભણ્યો ગણ્યો શ્રાવક આશ્રવની, કરણીનો કરનારો;
 સાધુ સરણો કદી ન હોવે, આવે નહિ ભવપારો. ૬
- સાધુની આજ્ઞામાં શાસન, પંચગ કાલે ચાલે;
 સાધુ ગુરુગમવણ ના જ્ઞાનજ, સમજી શિવપુર મ્હાલે ૭
- સાધુ ગુરુની સેવા કરતો, શ્રાવક તેહ કહાવે;
 સાધુની જે આણુ ન પાળે, જૈનપણું નવિ પાવે. ૮
- સાધુ રાગવણ હોય ન સમકિત, આગમમાંહિ ભાખ્યું;
 સાધુ ભક્તજ સમકિતી શ્રાવક, પંચાંગીમાં દાખ્યું. ૯
- જ્યાં સાધુ ત્યાં વીરનું શાસન, સાધુ તીર્થ મઝાનું;
 આસન્ન ભવ્યને શ્રદ્ધા હોવે, પ્રગટ તત્ત્વ નહિ છાનું. ૧૦
- સાધુ શ્રદ્ધા ભક્તિ વિના તો, તપજપ ફળે ન ક્ષાલી;
 સાધુ ભક્તિમાંહી સમાણી, શિવવધુ લટકાલી. ૧૧
- આગમના આરાધક સાધુ, આગમ વચને ચાલે;
 તેવા સાધુ જગમાં સાચા, અનુભવ સુખમાં મ્હાલે. ૧૨
- સાધુઓમાં તરતમતા છે, આગમના આચારે;
 બુદ્ધિસાગર પ્રેમે પરણો સાધુ તરે ને તારે. ૧૩

સં. ૧૯૬૯ ચૈત્ર શુદ્ધિ ૯

❧ કલિકાલમાં ભવિષ્ય વાણી. 4 ❧

રાગ—ધીરાના પદનો.

પાખંડીઓ પૂજશે રે, સાધુજન સીદાશે,
 પાપીઓ પૈસે પૂરા રે, ધર્મીઓ નિર્ધન થાશે;

સાધુઓની થાશે મામા, ઘરખાતી ધરી ગર્વ,
 ગર્વે શુરને દેશે ગાળો, ખત્તા ખાશે નિખર્વ,
 ભક્તિના ટોંગે લોળા રે, શઠજનોથી મપડાશે પાખડી૦ ૧
 સાધુનું સન્માન ન મહુશે, શ્રાવક શોડ્ય મમાન,
 સામા સ્તુતિ પાછળ નિન્દા, કરશે ઘણુ અપમાન,
 માધુથી સરખાઈ રે, કરવા ખૂબ ઉજમાશે પાખડી૦ ૨
 ભદ્રક જન લોળામા ખપશે, શઠ કહેવાશે સન્ત,
 સ્વાર્થે એવા કરશે શ્રાવક, લોળા ગણાગે ભદ્રન્ત,
 નમતુ નહિ આપે નાગા રે, લોલે ધર્મ લોપાશે પાખડી૦ ૩
 વૈરાગી ખપશે બહેમીમા, ભણેલ તે વ ઠેલ,
 શિષ્યો શુરના થાશે મામા, શાન્ત ગણાગે મડેલ,
 સ્વછદમા સ્વાતચ્ચે રે, વનિતા બહાલ વખણાશે પાખડી૦ ૪
 મર્યાદા મૂકીને મોટા, કરશે કાળા કર્મ,
 ઘરખાતીઓ શુર ગણાગે, મન્તની રહેશે ન શર્મ (શરમ)
 મહારૂ તહાં વધગે રે, મધ્યસ્થ ભાવ ધરી જાશે પાખડી૦ ૫
 અમઘા દેવાશે બહુ આગો, સ્વાર્થ લગી તો મગાઈ,
 પાપ પ્રવૃત્તિ વધગે પુષ્કલ, નિસ્પૃહીમાડી નાગાઈ,
 ઉચ્ચજનો અથડાશે રે, નીચા ન રહેશે નરમાશે પાખડી૦ ૬
 મોજ ગોખમા જગ મકલાશે, નિર્બંધનમા ધર્મ,
 શાસ્ત્રોમા થાશે શઠાઓ, જ્ઞાનીમા રહેશે ગર્વ,
 બકવાદી બહુ બાઠા રે, જ્ઞાની મોટા ગણાગે પાખડી૦ ૭
 વિરલા જન થાશે વૈરાગી, મુનિતુ નહિ બહુ માન,
 નિન્દક નકરુટતુ બળ વધગે, મરપાત્રે દુર્લભ દાન,
 બુદ્ધિમાગર બોધે રે, મમબુને સાચુ મમન્તશે પાખડી ૮

❧❧❧ યાત્રાલુને યાદી. ❧❧❧

રાગ-ધીરાના પદનો.

- યાત્રાળુને યાદી રે, શાસ્ત્રાધારે દહં સારી,
શિક્ષા માનો સાચી રે, નક્કી દિલ નરનારી. યાત્રાળુ૦
- લકિત દિલમાં ભરવી ભાવે, કાળો તજવો કોધ,
સાધુ જનને ભાવે સેવી, બાળ થઈ ઘ્યો ઘોધ;
વિકથાની દેવ વારી રે, મન્મથ વેગ મારી. યાત્રાળુ૦ ૧
- જપીએ જિનવરને જિઠ્ઠાએ, દયા હૃદયમાં દાન,
શાસ્ત્રો સુશુર પાસે સુણીએ, મુનિનું કરીએ માન;
સાધુ છે તીર્થજ સાચું રે, સત્ય રંગી સદાચારી. યાત્રાળુ૦ ૨
- સાધુ વર્ગની કરવી સંગત, વાંચો શાસ્ત્રવિચાર,
તીર્થોમાં શુદ્ધિ છે તપથી, તરીએ તે તીર્થજ ધાર;
દુર્ગુણોને દમવા રે, હૈડામાં ધરી હુશિયારી. યાત્રાળુ૦ ૩
- જૂઠું ચોરી ત્યાગી જારી, સજવો સદ્ગુણ સાથ,
નક્કી કોઈની કરો ન નિન્દા, નેહે ભજો જિનનાથ;
કામ દૂરે કાઢી રે, બનો શુદ્ધ બ્રહ્મચારી. યાત્રાળુ૦ ૪
- આબ્યા ગુણ લેવાના અર્થે, ભૂલો ના એ ભાન,
પ્રભુલકિતમાં પ્રેમી થૈને, રહેવું સદા ગુદ્તાન;
શ્વાસોચ્છ્વાસે સમરો રે, ધ્યાનમાંહી પ્રભુ ધારી. યાત્રાળુ૦ ૫
- માર્ગાનુસારિગુણ માચી, ધરીએ સદ્ગુણ ધ્યાન,
ગુણરાગી થઈ ગુણને ગ્રહીએ, તણને મોહનું તાન;
વ્રત નિજ શકિત વરીએ રે, ઉપાધિ આધિ પરિહારી. યાત્રાળુ૦ ૬
- યાત્રામાં પ્રભુના ગુણ યાચો, ગુરૂગમ લેઈ જ્ઞાન,
જંગમ થાવર તીર્થ ભજીને, સમતામૃત કરો પાન;
બુદ્ધિસાગર બોધે રે, મુકતદશા મળનારી. યાત્રાળુ૦ ૭

સં. ૧૯૬૯ ચૈત્ર શુદ્ધિ ૧૧

જૂઠા શ્રાવકનાં લક્ષણ.

રાગ ધીરાના પદનો

- શ્રાવક તે ના સાચો રે, અનીતિએ પેટ ભરે,
જૂઠી સાક્ષી પૂરી રે, પૈસા લેઈ પાપ કરે,
જૂઠા મોગત્ર ખાવે જુગતો, બોલે જૂઠા બોલ,
થાપણને ઓળવતો લોલે, જૂઠું તોલે જે તોલ-
ખુડે ને ખુડાડે રે, તારે નહિ સ્વય તરે શ્રાવક ૧
- કન્યા વેચી કરે કમાણી, જ્યા ત્યા માગી ખાય,
યાચક પેઠે હાથ ધરેને, ધર્મ વિરૂદ્ધ જે બાય,
વિશ્વાસઘાતી થઈને રે, વિશ્વાસીના પ્રાણ હરે. શ્રાવક ૨
- પરને જૂઠા આળ ચઢાવે, ચાડીનો કરનાર,
લોલે લક્ષ્મી લાચે લેતો, હરામી ધન હરનાર,
નિર્દય નફરત નાગો રે, ધર્મ દેશ દ્રોહી ઠરે શ્રાવક ૩
- દેવગુરુનો નિન્દક દ્રેષી, મફત ખાતો માલ,
માત વ્યસનમા પૂરો શૂરો, કોધે દે ક્ષણમા આળ,
મધના થાતો સામો રે, ઠગ પેઠે જેહ ફરે શ્રાવક ૪
- નારદ પેઠે લોક લડાવે, સૂત્ર વિરૂદ્ધ વદનાર,
જૈન ધર્મની શ્રદ્ધા ન ધરે, નવો પન્થ ધરનાર,
મિથ્યાત્વે મુઝેલો રે, સાધુપર દ્રેષ ધરે શ્રાવક ૫
- જૈનાગમથી વિરૂદ્ધ ભાળે, દેવદ્રવ્ય ખાનાર,
મમકિતની શ્રદ્ધા નહીં સ્વપ્ને, ગુરુદ્રવ્ય હરનાર,
શ્રદ્ધા નહીં જિનમતની રે, મિથ્યાધર્મ સત્ય ઉચ્ચરે. શ્રાવક. ૬
- દેવગુરુ ભક્તિથી દૂરે, ધર્મને માને વડેમ,
નાસ્તિકતા મનમાહી નક્કી, શ્રાવક કહીએ કેમ ?
ખુદ્ધિસાગર બોધે રે, સાચો શ્રાવક ધર્મ વરે. શ્રાવક ૭

❧ “ પાત્ર થાઓ. ” ❧

જ્ઞાન કણુ નહિ થાય મૂરખને જ્ઞાન કણુ નહિ થાય—એ રાગ.

પાત્ર પ્રમાણે માય, જીવોમાં પાત્ર પ્રમાણે માય,
ચકલી ચારો પાણી ભરશે, પચે તેટલું જોઈ;
સરવરના પાણી ના પીવે, યથાશક્તિ હરકોઈ. જીવોમાં પાત્ર
પ્રમાણે માય૦ ૧

પાત્ર પ્રમાણે વસ્તુ પચે છે, અધિક અજીરણ હોય;
જેની જેવી યોગ્યતા તેવી, પચતું પ્રગટ અવલોય. જીવોમાં૦ ૨

સિંહણ હુઘ સુવર્ણ પાત્રમાં, ટંકે જીવો સાક્ષાત્;
અન્ય પાત્રને ફેડી નાખે, જાણ્યા જેવી વાત. જીવોમાં૦ ૩

પાત્ર પ્રમાણે પ્રેમ ઠરે છે, પાત્ર પ્રમાણે ધર્મ;
પાત્ર પ્રમાણે વિદ્યા ઠરતી, પાત્ર પ્રમાણે શર્મ. જીવોમાં૦ ૪

પાત્ર થકી અધિકું પડવાથી, ક્ષણમાંહી ઉભરાય;
નદીમાં અધિકું પાણી આવે, પૂરથકી છલકાય. જીવોમાં૦ ૫

ખાય ખિલાડી ખીર ના ટકશે, હર્જનના દિલવાત;
યોગ્યતાવણુ અધિકું આપ્યાથી, થતી અપાત્રની ઘાત. જીવોમાં૦ ૬

સોમલ માત્રા ચાર માસતું, ખાલક જો કદી ખાય;
તનુમાંહી ઉત્પાત થવાથી, બહેલું પરલવ જાય. જીવોમાં૦ ૭

છોકરવાદી સાધુ આગળ, છેદ વાતો ન સુહાય;
પાત્ર વિના મંત્રો સાધ્યાથી, ગાંડા ઘણા થૈ જાય. જીવોમાં૦ ૮

ગંભીરતા વણુ ગુપ્ત જાણતાં, ઘણા અનર્થો થાય;
મળે યોગ્યતા સર્વ જણાતું, કુદરતનો એ ન્યાય. જીવોમાં૦ ૯

પાત્ર થવાથી ઇચ્છિત પરગટ, શ્રદ્ધા રાખો સત્ય;
પાત્રતાવણુ મળે ન માગ્યું, ધાર્યું ન થાતું કૃત્ય. જીવોમાં૦ ૧૦

દેવાવાળા છે તૈયાર જ, વિના પાત્રતા વાર;
જેવી પાત્રતા તેવી સિદ્ધિ, તુર્ત અહીં તૈયાર. જીવોમાં૦ ૧૧

પાત્રતા પ્રગટાવો પહેલી, વણુ માગે મળનાર;
બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરુ સેવા, પાત્રપણું કરનાર. જીવોમાં૦ ૧૨

સં. ૧૬૬૯ ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૫.

❧ શિક્ષોપયોગ. ❧

કુરોગોની પેઠે જ્યા ત્યા, નિન્દા જોર જણાતુ,	
જ્ઞાન વિનાના ગાડા લોકો, ભરે પાપનુ ભાતુ	૧
દ્વિરાગમા દુનિયા ફૂળી, ભરમાઈ ખડુ ભૂલી,	
દ્વિરાગમા મતને તાણે, જે ચ તાણા ઝૂલી	૨
આપમતિને આગળ કરતી, પરનુ સત્ય ન લેતી,	
દુનિયાના પ્રવાહે તણાતા, બુદ્ધિ સ્થિર નહિ રહેતી	૩
દોરગી દુનિયાને દેખી, સન્તો સમતા રાખે,	
આત્મસમાધિમાહી ખેલી, મહજ સુખને ચાખે	૪
પોતાને પોતે ઓળખવો, કાર્ય ખરૂ જગમાહી,	
શાન્ત શાન્તિ ઘટમા શોધી, રહેવુ સમતા સાધ	૫
વિષય વેગની વસમી વાટે, તેથી પાછા હઠવુ,	
જ્યા ચ ચલતા ખેદજ પ્રગટે, ત્યાથી પાછા ખસવુ	૬
જેવણ સહજનનન્દ ન રહેતો, તેનું ધ્યાનજ ધરીએ,	
આત્મ પ્રતીતિ અનુભવ પામી, શાન્ત આનન્દ વગીએ	૭
અમરણ મનન ચિતન ચેતનનુ, ઉડા ખડુ ઉતરીએ,	
સુરતા સ્થિરતા પૂર્ણ લગાવી, ભવ પાયોધિ તરીએ	૮
ગ્તનત્રયી ઋદ્ધિ નિજ જાણો, નિશ્ચય રાખી ઘટમા,	
બુદ્ધિસાગર અન્તર શોધો, પડો નહીં ખટપટમા	૯

મવત ૧૯૬૯ ચૈત્ર વદિ ૧

❧ વીર સ્તવન. ❧

મન્ત મનેહી રે વીર જિન ! સાભરો, તુમ વણ ક્ષણ ન સુહાય રે,
 વિરહ તમારો રે સુજ મન માલતો, ક્ષણ કોડી યુગ થાય રે સન્ત ૧
 તુમ શુણ મોહો એ મધુકર માલતી, સુજ મનના વિશ્રામી રે,
 તુજ મુજ અન્તર પડીયુ કર્મથી, ટાળો તે શુણરામી રે. સન્ત ૨

શરણ નમાઈં દે નાગં આર્ય, આગમ દેહ તુજ આગી દે;
 કેવળજ્ઞાનીની આગમ શુ કરે, જલેલા શરૂ નિષ્કામી દે. સન્ત ૧
 દુઃખગણે દે આરે આરે, તુજ આગમ સુખદારી દે;
 તુજ શાસનમાં દે રાજાં રામથી, સત્યપાથ નિષાદી દે. સન્ત ૨
 પાવપાથ મુજ આપે પ્રેમથી, પ્રાણનૃપ આધાર દે;
 બુદ્ધિસાગર શિવનૃપ આપેલા, પરમ પ્રેમ મુજ આસ દે. સન્ત ૩
 સં. ૧૮૧૮ ચૈત્ર વદિ ૩

સાધુ સેવા. :-

તમે મને દિ નામ મં મેલ, સર્વે—સાધુ.

સાધુની સેવા મીઠા છે મોક્ષના મેળા, સેવામાંથી તમે દેવા દે. સાધુ. ૧
 સાધુ સેવાથી મળે છે શિવનૃપ, મૃત્તિનું દાર જલદારી;
 સાધુ સેવાથી મળે અન્ય દેવી ન મળે, દેહ દિ ન મનારી દે. સાધુ. ૨
 સાધુ સન્તોની આકરીમાં ભાળરી, મંગા નરી નિવ્ય સેવા;
 તીર્થો સમાયાં સાધુ સેવામાં, ભક્તને સેવાની દેવા દે. સાધુ. ૩
 સાધુ સન્તના દેવા છે જોડી, જંગમ મૃત્તિ સવાઈ;
 સાધુ સેવા તો સેવ્યું છે સર્વ, જંગમ તીર્થ તારાઈ દે. સાધુ. ૪
 જિનાસાધર સાધુ સેવીને, ધર્મની કરથી કમાણી;
 બુદ્ધિસાગર સાધુ ચરાનુરજ, કરે પવિત્ર જગ પ્રાણી દે. સાધુ. ૫
 સં. ૧૮૧૮ ચૈત્ર વદિ ૪.

સેવક.

રાગ—ધીરાના પદનો.

સેવક દોષક સાચો દે, સમર્પણ સર્વ કરે;
 જોડેલા જોલ પાળે દે, સેવામાંથી પ્રેમ ધરે—સેવક.
 પ્રાણ ગણે નહિ પ્રભુને અર્થે, સાચી નિષ્ઠા નેક,
 સેવક ફરજે અદા કરે છે, મનમાં ધરીને ટેક;
 ભમતો ના ભમાવ્યો દે, દગાથી દીલ ખૂળ કરે. સેવક. ૧

હુકમ ચઢાવે નિજ ગિર ઉપર, આજ્ઞા કરી તે પ્રમાણ,
 સ્વામી હુકમમા કરે ન શકા, કરે ન તાણતાણ,
 ફૂટે ના લાચ લેઈ રે, પાપે નહીં પેટ ભરે સેવક ૨
 સાગર પેઠે ગભીર મનનો, થઈ મમાવે સર્વ,
 વિશ્વામઘાતી કદી ન થાતો, સ્વપ્ને કરે ના ગર્વ,
 સ્વામીનુ તે પોતાનુ રે, માની નીતિ દીલ ધરે સેવક ૩
 પિંડ પડે પણ ક્ષર્જ ન ચૂકે, સ્વામી સુખે સુખ,
 સ્વામીની છાયા થઈ ફરતો, સ્વામીના હુ ખે હુ ખ,
 સ્વામીનુ દીલ બાણે રે, સ્વામી દીલમાહિ ઉતરે સેવક ૪
 લેદ ખેદ ને દ્વેષ તજીને, આખી મનમા સર્વ,
 ક્ષર્જ પોતાની મેવ તો, માને દિવસ મહુ પર્વ,
 ન કટ મર્વે સહતો રે, ખ્યાસ ગણી પ્રાણુ પરે સેવક ૫
 સેવક ભકતે સ્વામી વશ મા, હનુમાન ને રામ,
 માયા મેવક અમર થયા કે, કઠી ગયા શુભ કામ,
 બુદ્ધિમાગઝ બાધે રે, મેવક સ્વામી થૈને ફરે સેવક ૬
 મ ૧૯૬૯ ચૈત્ર વદિ ૫

— ગુણાનુરાગીની વલિહારી. —

ગગ--ધીરાના પદનો

ગુણાનુરાગી જે છે રે, તેની બાઈ બલિહારી,
 માર્ગાનુસારી મોટો રે, જગન્મા જ્યકારી ગુણાનુરાગી
 મમકિતનો અધિકારી માયો, ગુણાનુરાગી જીવ,
 ગુણ સ સ્કારો પાડે ઘટમા, બનાવે જીવને શિવ,
 દોષોને જડ્દી દહતો રે, થાવે ગુણગણ કયાગી ગુણાનુરાગી ૧
 ગુણને દેખે જ્યા ત્યા જ્ઞાને, દોષ ઉપર ના દષ્ટિ,
 દોષી દેખી દીલ ન દાઝે, મરતે અનરની મૃદિ,
 હપે હૈહુ હપે રે, જાની દેખી અનગારી ગુણાનુરાગી ૨

સ્વપ્નામાં ગુણ દૃષ્ટિ છાજે, દ્વેષે ન દેખે દોષ,
 કરે ન નિન્દા પ્રાણ પડે કદી, પોષે આતમ ગુણ પોષ;
 સમન્તતું સાચું સવળું રે, પૈશુન આળ પરિહારી. ગુણાનુરાગી. ૩
 ગુણને અવગુણ રૂપ ન ગણતો, વૈરી ગુણ પર બહાલ,
 દોષી પર કરૂણા બહુ દાખે, ખરાનો કરતો ખ્યાલ;
 વારી જાઉં બહાલે રે, ગુણ દૃષ્ટિનીપર ભારી. ગુણાનુરાગી. ૪
 પંચમ કાલે દુર્લાભ પેજો, સત્ય ગુણાનુરાગ,
 ગુણાનુરાગી સૌભાગી ત્યાગી, ધરું તેનો અનુરાગ;
 બુદ્ધિસાગર બોધે રે, સમજે મનમાં નરનારી. ગુણાનુરાગી. ૫
 સં. ૧૯૬૯ ચૈત્ર વદિ ૧૦.

૮ દીક્ષાગુરુ શ્રી સુખસાગરજી સ્તવના. ૭

રાગ—ધીરાના પદનો.

ગુરુ ગિરિઆ જ્ઞાની રે, શરણું એક તવ સારું,
 પ્રાણ થકી મુજ ખ્યારા રે, પ્રભો તવ નામ ખ્યારું;
 ગુણ ગાઉ તહારા ગુણ રાગે, અડવડીયાં આધાર,
 ભક્તિભાવે તુજને ભજતાં, વાસના નાસે વિકાર;
 અન્તરૂના અલખેલા રે, મહેરે શુભ કરો મહારું. ગુરુ. ૧
 પાપો નાસે તુજ પદ સેવે, આશીર્વાદે હરે,
 તુજ સેવાથી શાપ ટળે સહુ, ટળે વિરોધીનાં વૈર;
 છવાયે કીર્તિ સધળે રે, દેખાતું મુક્તિ પુર ખારું. ગુરુ. ૨
 સુખસાગર ગુરુ જગ સાચા, દીક્ષાના દાતાર,
 કર્યો રંકનો રાજ રહેમે, સાહાય્ય કરી સારવાર;
 બુદ્ધિસાગર બોલે રે, તુમ સમ નહીં તારું. ગુરુ. ૩

સં. ૧૯૬૯ ચૈત્ર વદિ ૧૧

૭ યોગ્ય પાત્રની આગલ કહેવું-દિલ खोलવું. ૭

તુ જોલ દીલને યોગ્યતા જાણી ઝવેની સાથમા,
 અનુભવ કરી દીલ આપને ચાલી સદા શિવ વાટમાં,
 વિશ્વાસુધાતક માનવી બહાલજ ધરીને આવતા,
 મીઠું વઢી દિલ પેસીને આધિ ઘણી ઉપજાવતા ૧
 અસ્થિર મનના માનવી એ મિત્ર વા ગિપ્ત જ નહીં,
 દિલ મર્મને હુણીને અરે ચ ડાલતા જોતા સહી,
 ચાડી કરે ચુગલી કરે સમ ખાઈને વાતો કરે,
 હિત યત્રુ ચે ઉપર થકી બહાલજ ધરીને મ ચરે ૨
 બહુ કાલ પરિચયને કરી તાવી ઘણી વાતો કરી,
 શુભ પાત્રતા પરખી ખરી દિલ આપવુ હેત જ ધરી,
 લ્યમ યોગ્યતા ખીલે તથા નિજ ફિલતુ કંઈ આપવુ,
 દિલ પાત્રતા પગખી લલી યોગ્યજ હૃદયમા સ્થાપવુ ૩
 તુ ત્વરિત પ્રેમાવેશ ચે દિલ જોલ ના પાત્ર જ વિના,
 તુ દાખીને દિલ ઉલગ ઝટ જાણુને માચી ખીના,
 ચિન્તામણિથી મોઘુ છે નિજ દીલ નિશ્ચય માનવુ,
 માચા ઝવેરી આગળે જોલી હૃદય મુખ માણવુ ૪
 મન પેટીમા રત્નો ભર્યા ન્યા ત્યા નહીં તે જોલીએ,
 માચા ઝવેરી પારખુની આગળે ડ જોલીએ,
 જે દીલ લઈ દિલ પૂજતો દિલનો મદા મેવક ગને,
 અનુભવ કરી નિજ દીલ ખુલ્લુ મૂકીએ તેની ડને ૫
 મુવર્ણ પેઠે જે અરે નિજ દીલને પલટે નહીં,
 ગભીર વિશ્વાસુકને દીલ જોલીએ પ્રેમે મહી,
 મમ્યક પગીદા દરિદ્રી અનુભવ કરી દિલ ફિજીએ,
 ખુદ્દયગ્ધિ અન્તર મેળના મેલાપથી બહુ રીજીએ ૬

उपदेश्य.

હરિગીત.

- લાંબી કરી ઝટ જીભને પરદોષને ખોલીશ ના,
લાલજ નિહાળ્યા વણ કદી દિલદારને ખોલીશ ના;
આવેશમાં બહુ આવીને નિજ ભાનને ભૂલીશ ના,
શાશ્વત મનોહર મુક્તિ વણ તું અન્યમાં ઝૂરીશ ના. ૧
- નિજ આત્મના ગુણો વિના બીજું કશું જોઈશ ના,
પરભાવના પન્થે પડી તું, ધર્મને ખોઈશ ના;
પરવસ્તુના સંયોગ વા વિયોગમાં ઢૂલીશ ના,
કરૂણામયી નિજ વૃત્તિને સંમોહથી ચૂરીશ ના. ૨
- પૈશુન્યવૃત્તિ પોષીને, પર પ્રાણને ભેદીશ ના,
અભિમાનના શિખરે ચઢી આત્માર્થને છેદીશ ના;
પરભાવની પંચાતમાં આનન્દથી મહાલીશ ના,
ચાંચડ્યવૃત્તિ આદરી દુઃપન્થમાં ચાલીશ ના. ૩
- દુઃખો પડે તે વેદીને બદલો જુરો વાળીશ ના,
હૈડા વિષે હિમ્મત ધરી વિપત્તિથી હારીશ ના;
અનુકૂળ વા પ્રતિકૂલમાંહી સામ્યને છોડીશ ના,
નાહુંક અપાત્રજ આગળે તું શીર્ષને ફેડીશ ના. ૪
- કર્જો બળવે જા ! ! ! સદા બીજું કશું દેખીશ ના,
નિર્ભય અદોષી થૈ સદા પરદોષને પેખીશ ના;
પરમાર્થ કરતો જીવ તેને કૃત્યમાં વારીશ ના,
બુદ્ધચર્ચિય ગુરૂના જ્ઞાનથી સન્તો પ્રકટતા જગ ઘણા. ૫
- સં. ૧૮૬૯ ચૈત્ર વદિ ૦))

ગચ્છ.

ધન્યાત્રી

ગચ્છ ઘણો ગુણકાર, ગુણોથી ગચ્છ ઘણો ગુણકાર,
 સૂરિ ઉપાધ્યાય રત્ન પ્રવર્તક, સ્થવિર પય પ્રમાણ,
 ન્યા મ વેગે શોભતા રે, અરિહંતની ત્યા આણ ગુણથી ૧
 મયમ તત્પર સાધુઓ રે, વૈગયની થાય વાત,
 ચારિત્રે ચિત્ત ચોટીયા રે, જ્ઞાનથી મોહનો ઘાત ગુણથી ૨
 ગીતાર્થો ગચ્છમા ઘણા રે, વાદી ઘણા હુશિયાર,
 સ્વાધ્યાય તત્પર સાધુઓ રે, ધર્મ ધ્યાન ધરનાર ગુણથી ૩
 સારણા વારણાદિક ઘણી રે, સમાચારી સદાય,
 પચાચાર પ્રપાલતા રે, સર્વ મુનિ મુખદાય ગુણથી ૪
 સમતા સાગર ઝીલતો રે, સાધુવર્ગ હુમેશ,
 રાગદ્વેષ ઈર્ષ્યા નહીં રે, કપટ નહીં તેમ કલેશ ગુણથી ૫
 પ્રામાણિક પદવી ધરા રે, પાળે પચાચાર,
 ત્યાગી વૈરાગી શોભતા રે, મ પ ધરી વહનાર ગુણથી ૬
 ઉપદેશક બહુ મુનિવરા રે, કહેણી રહેણી સમાન,
 ગાસન સેવા કારકા રે, ધર્માર્થ દે પ્રાણ ગુણથી ૭
 સૂરિની સેવા સારતા રે, મુનિયો થૈ ઉજમાલ,
 સૂરિ હુકમ શિરપર ધરી રે, પામે મગલ માલ ગુણથી ૮
 પચ મહાવ્રત પાલતા રે, ગામોગામ વિહાર,
 નિર્દોષી આહાર લે રે, ક્ષાન્ત્યાદિક ધરનાર ગુણથી ૯
 વિનય વિવેક વિચારણા રે, લલુતાને નહીં લોલ,
 વિપયો વિધવત્ વામતા રે, રત્નત્રયી સ્થિર ચોલ ગુણથી ૧૦
 દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ ભાવથી રે, ધર્મોન્નતિ કરનાર,
 બુદ્ધિમાગર મધની રે, શોભા બહુ વહનાર ગુણથી ૧૧

સ ૧૮૬૮ વૈશાખ શુદ્ધ ૫

અમારું શું ? તમારું શું ?

કવ્યાલિ.

- સકલનો ભાગ જેમાં છે, અમારો ભાગ તેમાં છે;
અપેક્ષાએ વિચાર્યાથી, અમારું શું ? તમારું શું ? ૧
- જગતમાં જે પદાર્થો છે, નથી ત્યાં હક્ક કોઈનો;
મમત્વ કલ્પના જૂઠી, અમારું શું ? તમારું શું ? ૨
- મનુષ્યો બહુ મરી ચાલ્યા, ગઈ નહીં સાથમાં વસ્તુ;
સકલ વસ્તુ થતી જૂની, અમારું શું ? તમારું શું ? ૩
- તમારો હક્ક છે જેમાં, અમારો હક્ક છે જેમાં;
સકલનો હક્ક છે તેમાં, અમારું શું ? તમારું શું ? ૪
- તમારું વા અમારું જ્યાં, મમત્વ ખૂબ કલ્પાયું;
નથી જડમાં જરા શર્મજ, અમારું શું ? તમારું શું ? ૫
- જગતના જડ પદાર્થોમાં, નથી દાવો નહીં ફાવો;
સકલ જોતા થતા બુદ્ધા, અમારું શું ? તમારું શું ? ૬
- હુહા હારીલની પેઠે, મમત્વે કેમ બંધાવું;
વિચારી દિલમાં દેખો, અમારું શું ? તમારું શું ? ૭
- દિયે તે તો નથી ત્હારું, મળ્યું તે તો નથી ખ્યારું;
નથી જડમાં જરા સારું, અમારું શું ? તમારું શું ? ૮
- કષાયોને કરે શાથી, નથી આ સર્વ રહેવાનું;
રૂપાન્તર સર્વનું થાતું, અમારું શું ? તમારું શું ? ૯
- જગતના જડ પદાર્થો સૌ, સ્વભાવે ભિન્ન છે જાણો;
બુદ્ધચબ્ધિસત્યદષ્ટિથી, અમારું શું ? તમારું શું ? ૧૦

સં. ૧૯૬૯ વૈશાખ શુદ્ધ ૬

❀❀❀ આત્માનો ભાસ. ❀❀❀

તેરો ચરખો ખોલે રામ નામ રામ તુ હિ રે રામ તુ હિ રામ તુ હિ—એ રાગ

સુરતા સાધી ^૧શૂન્યમા રે, ઝળહળ ઝળકે જ્યોત,
 ઝળહળલાનુ પ્રગટીયો રે, થયો ભુવન ઉઘોત,
 આનન્દ અપર પારા રે, એવો ભાસ્યો આતમરામ,
 અલખ રામ તુ હિ રે રામ તુ હિ રામ તુ હિ રામ તુ હિ ૧
 લકા ગઢ છત્યો લઢી રે, માર્યો રાવણ રાય,
 સીતા સતી લઈ સાથમા રે, આવ્યો નિજપુર કાય આનન્દ ૨
 સાગર ખૂળ વલોવીયો રે, રત્નો કાઢ્યા ચઉદ,
 અન્તરમા ઉતારીયા રે, નાઠા હુ ખના ફ્રન્દ આનન્દ ૩
 છોટો જગ મોટો થયો રે, મવરાવ્યો ના માય,
 અન્તર દષ્ટિ દેખતા રે, અન્તરમાહી જણાય આનન્દ ૪
 સાગરમા નદીઓ મળી રે, મરવરનો શો ભાર,
 ગાગર માગરમા સમી રે, રહ્યો ન લેદ લગાર આનન્દ ૫
 સર્વ સમાતુ જે વિષે રે, જેમા સૌનો વાસ,
 સર્વ પ્રકાશો જ્યા સમે રે, તે હુ પોતે ખાસ આનન્દ ૬
 ઉપજે વિષુસે જ્યા સહુ રે, પણ જગથી જે લિપ્ત,
 તે હુ પોતે પરખીયો રે, ધ્યાન ધરી લયલીન આનન્દ ૭
 લીલા જેની લખ ઘણી રે, કોઈ ન પામે પાર,
 ખુદ્દિસાગર સદ્ગુરુ રે, બોધ મદા સુખકાર આનન્દ ૮

સ ૧૯૬૯ વૈશાખ શુદ્ધ ૮

૧ શૂન્યમા—આત્માના રાગ દ્વેષ રહિત નિર્વિકલ્પ અવસ્થા

❧ અમારું નિવેદન. ❧

હરિગીત.

- લેખો લખ્યા ગ્રન્થો રચ્યા ભાષણ કર્યા જે જે અમે,
 સાપેક્ષદૃષ્ટિથી સકલ જગ બાન્ધવો જાણો તમે;
 અધિકાર પાત્ર સ્ખેદથી જૂઠું લખાયું જાણુશો,
 જિન વાણીના અનુસારથી સર્વે હૃદયમાં આણુશો. ૧
- ઉપજ્યા વિચારો ચિત્તમાં તે તે લખ્યા સમજાવવા,
 જો ભૂલ તેમાં હોય તો માફી તણી લઉ છું દવા;
 આશય અમારા પૂર્ણ જાણ્યા વણ ખરૂં સમજાય ના,
 જે જે લખ્યું તે આશયો સમજ્યા વિના પરખાય ના. ૨
- ગીતાર્થ જે સિદ્ધાંતના તે આશયો સમજે સહુ,
 ગીતાર્થદૃષ્ટે ભૂલ તેની માફી હું પહેલાં લહુ;
 અધ્યાત્મજ્ઞાને જે ભર્યા દ્રવ્યાનુયોગે જે ભર્યા,
 આશય અમારા જાણુવા અધિકારી તે દિલમાં ધર્યાં. ૩
- ગીતાર્થની દૃષ્ટિ વિષે સાપેક્ષ સહુ સમજાય છે,
 આશય ઘણા ગંભીર જે અધ્યાત્મના પરખાય છે;
 આગમ થકી વિપરીતની હઠ હું જરા ધરતો નથી,
 આગમતણા અભ્યાસથી સ્ફુરણા લહી તે તે કથી. ૪
- ચારિત્ર પૂર્ણચારને ધરવાતણી વૃત્તિ થતી,
 આચાર પૂર્ણ પળે નહીં દિલ દાઝ વૃત્તિ ઉપજતી;
 દર્શનતણી સેવા અને લક્ષિતવિષે રંગે રહ્યો,
 આગમતણી લક્ષિત વિષે પ્રેમે સદા હું ગહગહ્યો. ૫
- શુભ જૈન શાસન લક્ષિતજૂહેતે જે રચ્યું તે જાણુશો,
 છૂપાય નહિંસાચું જરા એવું હૃદયમાં આણુશો;
 પ્રશસ્ય રાગે ધર્મની સેવા કરી પહેલાં ઘણી,
 બુદ્ધચળિય સાચી ફર્જથી લક્ષિત કરી શાસનતણી. ૬
- સં. ૧૯૬૯ વૈશાખ શુદ્ધ ૧૧

જૈનો અને જૈનેતરો પ્રતિ અમારું હૃદય.

હરિગીત

શ્રી જૈન શામન ભક્તિ છે જૈનો ઉપર શુભ રાગ છે,
પણ દ્રેષ ના અન્યો ઉપર મૈત્રીતણો શુભ લાગ છે,
મિથ્યાત્વ લાગ્યું જૂઠું પણ મિથ્યાત્વી પર કડ્ઢા રહી,
અન્તરવિષે શુભ ભાવના એવી અધુના ગહગહી ૧

પન્થો ઘણા જગમા દીસે પણ પન્થીઓ પર દ્રેષ ના,
નિજ આત્મભવત્ એ પન્થીઓને માનવાથી કલેશ ના,
મિથ્યાત્વના જે પન્થ તેને જૂઠું રૂપે બોધવા,
ઉદ્ધમ હુમાને થાય છે પાખડ જૂઠું જ રૂંધવા ૨

મતભેદમા જીવો પડ્યા તેઓ ઉપર દ્રેષજ નથી,
સાચુ સકલમા જે રહ્યું મર્વજનું જાણ્યું કથી,
સૌમા રહ્યું મિદ્ધત્વ એ મિદ્ધત્વ સૌમા દેખતો,
મૌ જીવને પાપે પડ્યું મિદ્ધવદ્દિષ્ટિ પેખતો ૩

માચુ મદા પ્રસરાવવા સહુ યોગથી ઉદ્યોગ છે,
માપેક્ષદિષ્ટિ સત્ય પર પ્રશસ્ય રાગ નિયોગ છે,
જે મત્યને નિજ ફર્જ છે જે મત્ય તે નિજ પ્રાણ છે,
એ મત્યની સેવાવિષે શુભ રાગનું નહિ ભાન છે ૪

જૈનેતરોમા સદ્ગુણો તેનો ખરો દિલરાગ છે,
જે મદ્ગુણોને દેખતો તે ધન્ય ને મહાભાગ છે,
આવુ અમોને શિખવ્યું તે જૈનધર્મજ મત્ય છે,
એ જૈનધર્મ દેલાવવા ભક્તિ ખરૂં કર્તવ્ય છે ૫

સાચા જીવરથી મર્વનું કટ્યાણ કરવા વૃત્તિ છે,
મૌમા પ્રભુને દેખીને સૌના ભલામા ભક્તિ છે,
એ ભક્તિ શ્રી જિનવીરના ઉપદેશથી પ્રગટી ખગી,
જીવ્યજિવિ મત્યજ બોધીને કર્તવ્યતા દિલમા ધગી

❧ ચારિત્ર્યભાવના. ❧

- અપૂર્વ સંયમ સેવીશું ક્યારે અહો,
અપૂર્વ વૈરાગ્યે રાખી મન સ્થિર જો;
શુદ્ધ સમાધિ લીન થઈ રહી એ સદા,
ક્યારે થઈશું અન્તરૂના વડવીર જો. અપૂર્વ. ૧
- સમતાભાવે શાતા શાતા વેદશું,
ઘોર પરિષદ સહન કરીશું સર્વજો;
નિર્ભય ભેદ રહિત થૈને નિઃસંગથી,
મુક્તિમાર્ગમાં વિચરીશું ત્યજી ગર્વ જો. અપૂર્વ. ૨
- ચેતનભાવે ચેતન પરિણમતો રહે,
દેહભાવમાં પરિણમન નહીં થાય જો;
એવી અન્તરૂમાં સાક્ષી વર્તે સદા,
વસ્તુ વસ્તુસ્વભાવે નિત્ય જણાય જો. અપૂર્વ. ૩
- પરમ પ્રભુથી લાગી રહે લગની સદા,
ઔદાયિકભાવે સાક્ષીપણું વર્તાયજો;
કર્મવિપાકો ભોગવતાં યોગીપણું,
પૂર્ણપણે અન્તરૂથી અનુભવ થાય જો. અપૂર્વ. ૪
- પરમ પ્રભુતા પ્રગટે પરમાનન્દમય,
જન્મ મરણનાં બન્ધન છૂટી જાય જો;
તેનું કારણ ચારિત્રજ મનમાં ધરી,
બુદ્ધિસાગર ભાવ ભલો વર્તાય જો. અપૂર્વ. ૫

સં. ૧૯૬૯ વૈશાખ શુદ્ધ ૧૪.

❧ શુભાધ્યવસાય ❧

રાગ ધન્યાશ્રી.

અધ્યવસાય પ્રગટાય, મનમાં અધ્યવસાય પ્રગટાય;
કુટુંબ સરખી દુનિયા રે, બુદ્ધિ નહીં ઇચ્છાય. મનમાં.

પશુ પ ખીને દેખીને રે, ડોણ જાણે કેવી રીત,
 અન્તરૂથી પગે લાગતો રે, એવું જણાતું ખચીત મનમા૦-૧
 વેર બુદ્ધિ પ્રગટે નહીં રે, પ્રગટે તો અળપાય,
 પહેલાથી ક્ષીણ બહુ થયો રે, ક્રોધવેગ પરખાય મનમા૦-૨
 તીવ્ર સંકલેશજ નહીં થતો રે, કપટવૃત્તિ થૈ મન્દ,
 લોભવૃત્તિ બહુ નહીં થતી રે, લાગે જગત્ જડ ક્રન્દ મનમા૦-૩
 દયા ભાવ સૌ પર થતો રે, ભક્તિવૃત્તિની વૃદ્ધિ,
 બાહ્ય ધનેચ્છા નહીં થતી રે, જ્ઞાનાદિક ખરી ઋદ્ધિ મનમા૦-૪
 શુદ્ધોપયોગે આત્મમા રે, ધૂન ઘણી વર્તાય,
 બુદ્ધિસાગર હાલમા રે, પ્રાય દશા એ સુહાય મનમા૦-૫
 સ ૧૯૬૯ વૈનાખ શુ ૧૫

સ્વોપયોગ

કપાય અને નોકપાય નવ, ક્યારે થાશે ક્ષીણ,
 અખ ડ તત્ત્વ પ્રતીતિમા, ક્યારે થઈશુ લીન ૧
 ચેતન ! ઉદ્ધમ કર ઘણો, નિજ શુણ્ણી કર ચાહ,
 અન્તરૂના ઉપયોગથી, અનુભવ નિજ નિરખાહ ૨
 લાગ ઘણો નિજ શોધમા, અભિનવ અનુભવ સાધ,
 વર્તમાન અનુભવથકી, અધિકો નિશ્ચિન વાધ ૩
 શોધી જે નિશ્ચય કર્યો, તેથી અધિકુ શોધ,
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાનથી, પરિપૂર્ણ નિજ બોધ ૪
 સ ૧૯૬૯ વૈનાખ વદિ ૧

અમારી સાથ રહેનારો.

કવ્યાલિ

અમારા ચિત્તની માથે, સદા માથી રહી ફરતો,
 અમારા જ્ઞાનમા સાથી, અમારી સાથ રહેનારો ૧

અમારા આશયો સર્વે, વિચારે બહુ અપેક્ષાથી;	
અમારા સત્યનો સાક્ષી, અમારી સાથ રહેનારો.	૨
ઉપજતા આશયો દિલમાં, અનુમાને વિચારે છે;	
અપેક્ષાવાદમાં ઉંડો, અમારી સાથ રહેનારો.	૩
ગુણોનો રાગ અન્તરમાં, ગુણાનુરાગથી દેખે;	
વિશુદ્ધ પ્રેમથી પેખે, અમારી સાથ રહેનારો.	૪
અનન્યપ્રેમપૂજારી, સદા ચારિત્રનો સાથી;	
સદા વ્યવહાર સમ્યક્ત્વી, અમારી સાથ રહેનારો.	૫
મળે શ્રદ્ધા વિચારોમાં, વહે ઉત્કાન્તના પન્થે;	
બુદ્ધ્યર્થિ ધર્મનો સંગી, અમારી સાથ રહેનારો.	૬

સં. ૧૮૬૯ વૈશાખ વદિ ૨

— મૂલી જા ભેદનો ભડકો.

કવ્યાલિ.

અલેદ પ્રેમનો ખ્યાલો, હૃદય ઘટમાં ઉતારી બ;	
વિશુદ્ધ પ્રેમ રસયોગે, ભૂલી બા ભેદનો ભડકો.	૧
સદા સુખની ખુમારીમાં, બની તન્મય કરી મસ્તી;	
અલેદે ખેદ ટાળીને, ભૂલી બા ભેદનો ભડકો.	૨
ભૂલી મહાર્ગ અને તહાર્ગ, પ્રભુને ભેટ અન્તરમાં;	
નિયમ મર્યાદ આદિ સૌ, ભૂલી બા ભેદનો ભડકો.	૩
વિશુદ્ધપ્રેમરસ પીને, જગતને પા બની પ્રેમી;	
જગતને તું સકલ ઐક્યે, ભૂલી બા ભેદનો ભડકો.	૪
અમીરસત્તું ભલું ઝરાણું, હૃદય થંડુ કરે જલ્દી;	
અલેદીપન્થપન્થી થૈ, ભૂલી બા ભેદનો ભડકો.	૫
અમીરસત્તું ખરૂં લહાણું, ઉલટ ગાંખો કરાવે છે;	
બનીને આત્મનો પ્રેમી, ભૂલી બા ભેદનો ભડકો.	૬

મળીને દીલથી દીલજ, રસ તા ઐક્યભાવે એ,
થઇને મરણવો પ્રેમે, ભૂલી જા લેદનો ભડકો. ૭

અરે એ કેદ છે ન્યારી, ખરેખર ભાગ ગાળતી,
વિશુદ્ધ પ્રેમની કેદે, ભૂલી જા લેદનો ભડકો ૮

સકલ આ વિશ્વ છે નહિ જ્યા, મકલનુ દાન જ્યા થાતુ,
બુદ્ધયજ્ઞિયુદ્ધપ્રેમી ચૈ, ભૂલી જા લેદનો ભડકો ૯

સ ૧૯૬૯ વૈશાખ વદિ ૪

કપટી મેઝ

ગગ ધીંગના પદનો

કપટીથી મેળ ન કરશો રે, કપટી કાળો કેર કરે,
મુખે બોલી મીઠું રે, હૈડામાહી કાતી ધરે,
ચાલે જૂદું બોલે જૂદું, મનમા લિપ્ત વિચાર,
મેળ કરે નહીં મનથી માચો, દુર્જનતા ધગ્નાર,
ફસાવે કાસીમાહી રે, હિનસ્વીના પ્રાણ હરે ૧

ધર્મથી અન્તરમા દાઝે, વાણીમાહી બહાલ,
જીવ કરતો જીવ હણે ઝટ, કળામા કેળવે કાળ,
બહાલામા બહાલો થઇને રે, આખે અશ્રુ લાવે ખરે ૨

ખાજી રમતો કપટ થકી બહુ, મેળવિષે બહુ ઝેર,
લલચાવે યુક્તિથી લોલો, ફદ ધરી કંઠે ફેલ,
લોળાજન ભરમાવે રે, બોલી બોલ તુર્ત ફરે ૩

પાપભીતિને ચિત્ત ધરે નહિ, વિષના લાડુ સમાન,
હુઠાના જેવો જ્યા મેળજ, ફદે ફમે નાદાન,
મમજી તો સમજે માને રે, ચેતીને ચિત્ત સત્ય વરે ૪

સ્વાર્થવિષે સપડાતા લોડો, પામે દુખ અપાર,
મરણ વમે કપટીના મેળે, મમજી ગ્રહે મત્ય માર,
બુદ્ધિમાગર બોધે રે, મત્ય મેળે કાર્ય સરે ૫

સ ૧૯૬૯ વૈશાખ વદિ ૭

❧ નિષ્પ્રેમદશા ❧

કવ્યાલિ.

- અરે જ્યાં પ્રેમનાં કાંકાં, અહો ત્યાં રાખ ઉડે છે;
હૃદયમાં અગ્નિના લડકા, પ્રગટતી આંખમાં લાલી. ૧
- અરે જ્યાં પ્રેમનાં સ્વપ્નાં, અહો ત્યાં શોકની હોળી;
ચિતા સળગે બળે જીવો, જીવો શમસાન ઘર વનમાં. ૨
- અરે જ્યાં સ્નેહ ના છાંટો, અહો તે ખાર ભૂમિ છે;
અરે એ ખાર ભૂમિમાં, ઉગે ના ળહાલનાં વૃક્ષો. ૩
- નથી જ્યાં પ્રેમની ભૂર્ત્તિ, નથી ત્યાં ભૂર્ત્તિથી પૂજા;
અરે એ પ્રેમ વણ સૂકાં, સરોવર દીલનાં જ્યાં ત્યાં. ૪
- તરે નહીં આંખમાં પ્રીતિ, નથી એ આંખમાં વારિ;
અરે જ્યાં આંખ છે પ્રીત્તી, નથી ત્યાં મેળ દેખ્યાથી. ૫
- અરે જ્યાં શુદ્ધ પ્રીતિ નહિ, કઠોર જ દીલડું છે ત્યાં;
દયા ઝરણું વહે ક્યાંથી, વહે જ્યાં તાપ મનમાંહી. ૬
- મધુરાં ગાન ત્યાં ક્યાંથી, મનોહર મેળ ત્યાં ક્યાંથી;
મધુરા બોલ ત્યાં ક્યાંથી, અરે જ્યાં શુદ્ધ પ્રીતિ નહિ ૭
- ભમે છે રાક્ષસો ત્યાં બહુ, થતા બહુ ભૂતના લડકા;
ઉગેછે ઝેરીલાં વૃક્ષો, અરે જ્યાં શુદ્ધ પ્રીતિ નહિ. ૮
- કપટના નાગ ડંખે છે, અરૂચિતાવ પ્રગટે છે;
થતાં વિશ્વાસનાં વળખાં, અરે જ્યાં શુદ્ધ પ્રીતિ નહિ. ૯
- પ્રગટતા ધૂમકેતુ ત્યાં, પ્રગટતા રોગ નાના ત્યાં;
ગમે નહીં ત્યાં કરે વાસો, અરે જ્યાં શુદ્ધ પ્રીતિ નહિ. ૧૦
- વિશુદ્ધ પ્રેમમય આંખે, ખરેખર સત્ય દેખાતું;
બુદ્ધ્યબિધશુદ્ધપ્રીતિની, જગત્માં રીત છે ન્યારી. ૧૧

સં. ૧૯૬૯ વૈશાખ વદિ ૮

➤ આત્મ ચાહના. ◀

હારી

મનમા નિત્ય સ્મરૂરી, અલખતુ ધ્યાન ધરૂરી—ટેક.

રોમ રોમ વ્યાપી સુખકારી, પરમપ્રિય ઉચ્ચરૂરી,

હુ તુ લેદાતીત નિરજન, શુદ્ધ સ્વરૂપ ખરૂરી,

ખરૂ શુદ્ધ કાર્ય કરૂરી. મનમા૦ ૧

નયનિરોપાથી તુ ન્યારો, નિશ્ચયરૂપ વરૂરી,

પ્રેમતત્ત્વ પર પ્રભુ તુ વિરાજે, મોહતુ ભેર હરૂરી,

અન્તર્ એ ધર્મ ભરૂરી મનમા૦ ૨

નિર્વિકલ્પે દર્શન દીઠું, શિવપથમા વિચરૂરી,

બુદ્ધિમાગર ખળીયો થૈને, મોહની માથ લહૂરી,

હવે નહીં લેશ ડરૂરી મનમા૦ ૩

સ ૧૯૬૯ વૈગાખ વદિ ૧૦

➤ પરામાવાની સત્યસ્ફુરણા. ◀

પરામા ભામ જ્યા થાતો, વદો વા ના વદો ત્યા શુ ?

પરાના ભાસની ધ્વનિયો, કદી જૂઠી નથી થાતી ૧

કદી સોગન્નથી બોલો, અરે એ વૈખરી વાણી,

પરાના ભાસ આગળ તે, રહે ના વૈખરી પડદો ૨

પરાધ્વનિયો તમારી જે, પગમા ભામતી એવુ,

થતુ ત્યા જૂઠું શુ કાવે ? વિચારો પૂર્ણ એ ચિત્તે ૩

પરાના દ્વાર ખૂલ્યા જ્યા, છુપાવ્યા લેદ ના છપે,

પરાવાણી ઉઠી તે તો, કદી જૂઠી નથી થાતી ૪

પગભાસ જ પરાવાણી, ખરા એ દિવ્ય તારો છે,

ગતિ ત્યા યોગિની પહોંચે, ખરી એ શોધ યોગિની ૫

પરામા પહોંચતા જેઓ, અહો તે છેતરાયજ શુ ?

વદેલી વૈખરી વાણી, જણાતી નર્તકી પેઠે ૬

પરાના યોગીઓ પાસે, જઈને જૂઠ ના વદવું;
જણાશે બાલ ચેષ્ટાવત્, જણાયા તો હવે સમજો.
પરાનો ભાવ છે સાચો, અનુભવથી જણાતો એ;
બુદ્ધિચન્ધિસત્ય સંકટપો, પરામાં ઉઠતા દ્રુણતા.

૭

૮

સં. ૧૯૬૯ વૈશાખ વદિ ૧૧

શુદ્ધચેતનાપ્રેમરંગ.

વારી જઈ તારા ઉપર સૌ પ્રાણ આ કુરબાન છે,
તારા મનોહર રૂપમાં મનહું સદા ગુલ્તાન છે;
તુજ રૂપમાં તદ્દીન થઈ રાચી રહું માચી રહું,
મુજ શુદ્ધ રંજન ધાતુથી અન્તર થકી મેળજ લહું.

૧

આનન્દના અદ્વૈતમાં અન્તર સમાધિમાં રહ્યો,
તુજ દેખતાં ને ભેટતાં આનન્દ જાયજ ના કહ્યો;
તુજ ધ્યાનના એકતાનથી અદમસ્ત થૈ જીવું ખરે,
એ ભાવ જીવન પામતાં નિર્ભય દશા અન્તર ઝરે.
શુભ એક જાતિ એકરંગી મેળ અન્તરમાં થયો,
જ્યાં વ્યક્તિ ભેદે મેળ ના એ મેળ અન્તરમાં વહ્યો;
એ મેળ તારી સાથમાં પરમાત્મતાની વાટમાં,
બુદ્ધિચન્ધિ ચેતન લાલીમા પ્રગટી હૃદયના ઘાટમાં.

૨

૩

શુદ્ધ ચેતના પોતાના આત્મસ્વામીને કથે છે કે હે સ્વામિન! હું તારા
અસંખ્ય પ્રદેશરૂપ અંગપર વારી જાઉં છું. મારા ભાવપ્રાણ તારા માટે કુર-
બાન છે. હે ચેતન! અસંખ્ય પ્રદેશરૂપ તારા રૂપમાં હું ગુલ્તાન થઈ ગઈ છું.
શુદ્ધ ચેતના કથે છે કે તારા રૂપમાં જલમાં માછલીની પેઠે રાચી રહું છું. મારી
શુદ્ધ રંજનતા રૂપ ધાતુથી અન્તરંગ ભાવે તારાથી મેળાપ કરું છું. હે શુદ્ધ ચે-
તન! ત્હને દેખતાં અને ભેટતાં જે આનન્દ ઉત્પન્ન થયો છે તે કથી શકાય તેમ
નથી. તારા ધ્યાનમાં એકતાન થઈને હું સદા જીવું છું. એવું ભાવજીવન પા-
મતાં મારી નિર્ભયદશા અન્તરમાં વહે છે.

સંવત ૧૯૬૯ જ્યેષ્ઠ શુદ્ધિ ૨

નિન્દક પ્રતિપક્ષિયો.

- આ જગતમા પ્રતિપક્ષીઓની જોટ નહીં ખાતે લુઓ,
 ઇર્ધ્યાગ્રુઓ ઇર્ધ્યા થકી નિન્દા લલે પાપો ધુઓ,
 ઇર્ધ્યાગ્રુઓ પ્રતિપક્ષીઓનુ શ્રેય થાઓ આહના,
 દૃષ્ટિ ખુલો ગુણરાગની લાલુ લલી એ લાવના ૧
- તે સર્વ આગળ આવવા ગૌર્યજ સ્ફુગવી આવતો,
 તેના બને પ્રતિપક્ષીઓ સ્પર્ધા મમાની ખ્યાલ તો,
 પ્રતિપક્ષીઓ વણુ આગળે આવે નહી મન્તો ખરે,
 નિન્દક ગ્રહે પાપો અને લકતો સ્ત્રવી પુણ્યજ લહે ૨
- નિન્દક જનો જે હોય તો ખૂલો થતી નજરે પડે,
 નિન્દક જનો જે હોય તો શૂરા મદા ઉચે ચડે,
 પાપો શ્રદ્ધી નિન્દક જનો ચેનાવતા દુનિયા જનો,
 એ નિન્દકો ઉપકારકો તેનુ સદા મારૂ જનો. ૩
- નિન્દક અને ઇર્ધ્યાગ્રુ વણુ મન્તન નહી પગ્માય છે,
 અધકાર વણુ લાનુતળી કિમ્મત નહી અકાય છે,
 આત્માર્થતા નિજ આત્મની મન્કાગવી દદ થાય છે,
 દુર્જન જનો ઓધજ દિયે મવગ્રુ ગ્રહે મુખ થાય છે ૪
- આ જગતમા નિર્ભય રહી આનન્દની ગહેવુ ખરૂ,
 ઓલે જગત જે ઓલ માગ વા ખુગ ના દિલ ધડ,
 પગ્માર્થની વૃત્તિ ધરી સાક્ષી જની કવુ મહુ,
 ધુદ્યગ્ધિ માગી ભાવના અન્નરૂ વિયે મમજી રહુ ૫

મ ૧૬'૯ જે ન ૫

ગોધાવીરૂપાશ્રયનો લીવડો

દગ્ગીન

ગુજ જોટલો ચૂનાતો તેથી લલુ ધડ ચોગતુ,
 ગુજ પામમા જે પાવના તેનુ અટો મન ચોગતુ,

- શુભ શ્રાવકો તુજ હેઠળે જેસી વિચારો ને કરે,
તે કાર્યની સિદ્ધિ થતી એવું જનો જાણે ખરે. ૧
- પચાશ વષો પૂરવે તુજ અસ્તિતા શ્રવણે સુણું;
ગુરના ગુર તેના ગુર અહિં આવીયા સાચું ભણું;
સત્કાર દે આવેલને ડાળાં હલાવી પ્રેમથી,
ખડું સાધુઓના સંગથી સંસ્કાર પામ્યો નેમથી. ૨
- મયુરો ઘણા તુજ ઉપરે જેસી ભલા ટહુકા કરે,
વાનર ચઢી કૂદે ઘણું ખાઈ સૂઈને મૂતરે;
પાક્યા થકી લીંબોડીયો મીઠી થતી ત્હારી અહો,
દૃષ્ટાન્ત દે પાક્યા પછી લોકો હૃદય સાચું લહો. ૩
- હોલા કબુતર ચકલીઓ ખીસકોલીઓ આશ્રય ધરે,
વાયુથકી ખડું હાલીને આનન્દ ધ્વનિયો ઉચ્ચરે;
ધ્યાની મુનિવર આવીને તુજ પાસમાં ધ્યાનજ ધરે,
ઉપકાર કરતો લોકને મીઠું કરી ડાળું ખરે. ૪
- ખડું તાપ તપીયા લોકને ઠંડી હવાથી ઠારતો,
ને લોક તુજને પોષતા ઉપકાર તેનો વાળતો;
ખાળો રમે તુજ હેઠળે ગાનો મધુરાં ગાવતાં,
નિર્દોષ જીવન ગાળતાં ખાળો હૃદયમાં ભાવતાં. ૫
- છેદાઈને લેદાઈને દુઃખો સહે સ્થિરતા ધરી,
કુદરત થકી વા સાધુથી શિક્ષા લહી ન્યાયજ વરી;
તારા ઉપર પાણી પડે તાપજ પડે શીતજ પડે,
અવતાર લીધો ભોગવે ને પૂર્વના કર્મો વડે. ૬
- તુજ હેઠળે જેસી જિનાગમ વાંચીયાં શિક્ષણ ધર્યું;
ચર્ચા કરી કાન્યો રચ્યાં શુભ ધ્યાનને પ્રેમે કર્યું;
તે સર્વ કૃત્યોમાં ભલો આશ્રય હવા સારી ગ્રહી,
થાશે ભલું ત્હારું અહો આશીષ એ હૃદયે વહી. ૭
- ઝોગણીશ ઝોગણસાઠથી મેં દેખીયો તુજને ખરે,
ઝોધાવીમાંહી જ્ઞાનિયો દેખી તને હર્ષજ ધરે;

રોગો ઘણા તુજ કટુક રસથી જાય વૈદે ઉચ્ચર્યુ,
બુદ્ધયજિધ આશ્રય છાયનો પામી લલુ કાવ્યજ કર્યુ.

૮

સ ૧૯૬૬ ન્યેય શુદ્ધિ ૬

અભિપ્રાયોત્તર. ૬૬

અભિપ્રાય બાધો જે તમે મારા સબધી દ્વેષથી,
બહુ બૂલ બાશે જ્ઞાનને માધ્યસ્થવણુ એ કલેશથી,
અભિપ્રાયને બાધ્યા થકી કિમ્મત તમારી થાય છે,
મેલા ઘણા આદર્શમા પ્રતિબિમ્બ આપુ જણાય છે ૧
બહુ લિજ રૂચિ લિજ બુદ્ધિ લોકમત ન્યારા ઘણા,
એકજ રૂચે નહિ સર્વને જોતા જરા ના ન્યા મણા,
દૃષ્ટિભી ન્યા લિજતા ત્યા પક્ષ એક જ કયા રહે,
મમન્યા સાચુ જ્ઞાનીને તે જાણીને સમતા વહે ૨
અભિપ્રાય બાધો જે તમે તેમા તમાગી બૂલ છે,
મમન્યા વિના અભિપ્રાયમા વૃત્તિ ઘણી પ્રતિદ્રૂલ છે,
દરકાર ના અભિપ્રાયની જે જે રૂચે તે તે કયો,
પ્રીતિ તમારા ઉપરે પરત્ર ચૈ બહુ જો મયો ૩
નિજ દૃષ્ટિમા જે લાસીયુ કંક્રો ખરો તેનો કરો,
મમન્યા વિના રામલતણુ પુરુષજ ગ્રહી હઠને ધરો,
લાતો ઘણી વાગે પડે જાહેર હિમ્મત ના ત્યજે,
જાહેર હિમ્મત અર્થ એ મૂઠ જ વિના કોને સુજે ૪
નિજ જૂઠ પક્ષો તાણવા લલેરવા લોજાજનો,
મમુદાય બળ ઘાતક બની સાચા સુધારક શુ બનો,
જગદેષ ઇર્ષ્યા હોજીને મળગાવતા જાહેરમા,
જાહેર હિમ્મત એ બુઝી ત્યાગી રહો સુખ દેરમા ૫
પરના વિચારોનુ ગમકડુ જે બને સ્વાર્થ રહી,
જાહેર હિમ્મત તેડુની જોતા જરા કિમ્મત નહીં,

સમજી ખરું નિજ કોમની ઉત્કાન્તિ ખીજો વાવવાં,
 યુદ્ધયજ્ઞિધ સાચા સફરના ચરણમાં શીર નામવાં. ૬
 સં. ૧૯૬૯ જ્યેષ્ઠ શુદ્ધિ ૭.

— — — વિચાર મેઝ. — — —

મળતા વિચારો આવતા તે સાથમાં વહેતા રહે,
 તે મનથકી મન મેળવી ઐક્યના પન્થે વહે;
 મળતા વિચારો આવતા ત્યાં રસ પડે વાતોવિષે,
 એ વાતમાં આનન્દની દ્વૈતતા નજરે દિસે. ૧
 મળતા વિચારો આવતા વિશ્રામ એ સંસારમાં,
 દિલ મેળવણુ દુઃખી અહો માનવ ઘણો અવતારમાં;
 મળતા વિચારો આવતાં દિલ દર્દની શાન્તિ થતી,
 મળતા વિચારો આવતાં સહેજે થતી વાતો છતી. ૨
 મળતા વિચારો જ્યાં નહીં ત્યાં કેદખાનું મેળમાં,
 મળતા વિચારો જ્યાં નહીં ત્યાં સુખ નહીં છે મહેલમાં;
 મળતા વિચારો જ્યાં નહીં ત્યાં બોલ બોલે દુઃખ છે,
 મળતા વિચારો જ્યાં નહીં મિષ્ટાન્ન જમતાં ભૂખ છે. ૩
 મળતા વિચારો જ્યાં નહીં ત્યાં દષ્ટિમાંહી ઝેર છે,
 મળતા વિચારો જ્યાં રહે ત્યાં વનવિષે સુખ લહેર છે;
 મળતા વિચારો આવતા ત્યાં બાહ્યના મેળા મળે,
 મળતા વિચારો આવતાં આનન્દ ધ્વનિયોઉછળે. ૪
 એ મેળમાંહિ દિવ્યતા આનન્દતાને ભવ્યતા,
 મળતા વિચારો આવતાં આચારમાંહી સામ્યતા;
 મળતા વિચારો આવતાં ઉત્કાન્તિપન્થે ચાલવું,
 યુદ્ધયજ્ઞિધ અન્તર્ મેળથી શાન્તિભુવનમાં મહાલવું. ૫

સં. ૧૯૬૯ જ્યેષ્ઠ શુદ્ધિ ૮.

જન્મદેહોદ્દેશ્ય. ૪૭

કવ્વાલિ

- જગત્ને લાલ દેવાને, જગત્ને સુખ દેવાને,
અણુઓ દેહના મર્વે, રચાયા છે અમારા આ ૧
- જગત્મા શ્રેય કરવાને, જગત્ને ઉચ્ચ કરવાને,
જગત્ના પાપ ધોવાને, અમારો જન્મ નિશ્ચય એ ૨
- જગત્ના દુઃખ હરવાને, ખગ સત્યો જનાવાને,
સકલ પરમાર્થના માટે, અમારો જન્મ નિશ્ચય એ ૩
- જીવન જોના લલા માટે, મળી છે ઇન્દ્રિયો મર્વે,
લલામા સર્વ વાપરવા, અમોને જે મળ્યું તે છે ૪
- જીવન છે સર્વથી ઉચ્ચ, સ્વપરની ઉત્તતિ કવ્વા,
જરા ના ફેક કરવાનું, વધીશુ આગળે યત્ને ૫
- મળ્યામા ભાગ છે જ્ઞાનો, જગત્મા ભાગ છે મારો,
પરસ્પર ફર્ક એ જોની, વિચારી ફર્ક આચરવી. ૬
- અમારી જીવગાની સો, રહી તે મર્વના માટે,
જીવ્યજિધિ મત્ય પ્રાપ્ત્યર્થે, મળ્યું તેને મમજવાનું. ૭

મ ૧૯૬૯ ન્યેટ દુદિ ૧૧

પર્યાયથી સર્વવસ્તુઓ વદલાયા કરે છે.

ગગ ધી ના પદને

બદલાતી સર્વે વસ્તુ રે, એક રૂપે નહીં રહે,
ગર્વ ન કર્યો દોષ રે, જાનીઓ પોકારી કહે,
ત્રણ અવસ્થા રવિની થાતી, એક દિવસની માંદી,
આજ યુવા ને વૃદ્ધાવસ્થા, મનુષ્યબવમા આદી;
આગામે વિચારો રે, બદલાતા દેખ્યા સર્વે બદલાતી ૧

સમય સમય પર્યાયો ફરતા, સર્વ દ્રવ્યમાં જાણ,
અન્તરમાં અનુભવથી જોતાં, થાતી પૂર્ણ પીછાન;
મમતા શેમાં કરવી રે, અનુભવ જ્ઞાની લહે. બદલાતી. ૨

દેશો ફરતા ઉદ્ધિ ફરતા, નગર ગામ બદલાય,
ખાંધ્યા સંગંધો બદલાતા, કુદરતનો એ ન્યાય;
બદલાતી વસ્તુ રહેતી રે, ચિન્તા શોક ડોણ વહે બદલાતી. ૩

ઉત્પત્તિ તેનો નાશજ છે, જોયું જ્ઞાને સર્વ,
હર્ષ શોક કેનો ક્યાં કરવો, લઘુતા વા શો ગર્વ;
સમજીઓ સમજી મનમાં રે, સમભાવે ગહગહે. બદલાતી ૪

આત્મવિશુદ્ધિના પર્યાયો, ઉત્તરોત્તર સહુ વૃદ્ધિ,
જ્ઞાનાદિકની શુણ્ઠસ્થાનકમાં, ઉત્તરોત્તર સમૃદ્ધિ;
બુદ્ધિસાગર ધ્યાને રે, જ્ઞાનાનન્દ ચિત્ત ચહે. બદલાતી. ૫

સં. ૧૮૬૯ જ્યેષ્ઠ વદિ ૫.

❀❀❀ નાદાનની દોસ્તી ❀❀❀.

નાદાનની દોસ્તી કદી કરશો નહીં કરશો નહીં,
નાદાનની સંગતથકી દુઃખો ઘણાં પામો સહી;
નાદાનના મુખ જોલના વિશ્વાસમાં દુઃખો વસે,
વેળા વિપત્તિ આવતાં નાદાન ઝટ દૂરે ખસે. ૧

નાદાન જનની દોસ્તી એ વિપત્તિની વેળા કહી,
બુડે અને બુડાડતો એ સંગનો રગજ લહી;
માયું કપાવે વાતમાં બદલાઈને અજગો રહે,
આધિ ઉપાધિ વ્યાધિનાં દુઃખો ઘણાં પ્રાણી લહે. ૨

નાદાન નાગો થૈ રહે નાગા કરે પાસે રહ્યા,
ખીકણ હૃદયની પાસમાંહી જે રહ્યા તે દુઃખ લહ્યા;

નાદાનની વાતોવિષે લાતો રહી છે બાણુવુ,
 નાદાન જનના પ્રેમમા ઝેરજ રહું મન આણુવુ. ૩
 વિવાહની વરસી કરે પાડે કૂવામા કોધથી,
 હાંસી કરાવે પાસમા રહીને રહે ના બોધથી,
 નાદાનથી દૂરે રહો નાદાન સગત ના કરો,
 બુદ્ધચિન્ધિ મગત ધીરની પામી વહો શાન્તિ ઝરો ૪

સ ૧૯૬૯ ત્યેષ્ઠ વદિ ૬

સ્વોન્નતિ માટે નિન્દકપ્રતિપક્ષીઓવચ્ચે વીર શરણ ગ્રહવું.

મણુ મહાવીરના શરણે, અમારે શાન્તિ લેવાની,
 મણુ મહાવીરના નામે, અમારે શાન્ત રહેવાતુ ૧
 સતાવે દુર્જનો દાવે, બનેલા બાહ્યથી ઢાંગી,
 અરે ઈર્ષ્યા થકી તપતા, તપાવા યત્ન કરતા તે ૨
 અરે તેઓ ગમે તે કહે, નથી તેની જરા પરવા,
 મણુના પન્થ સચરતા, પરિષદ સર્વ સહેવાના ૩
 પ્રતિપક્ષી વિના જગમા, ઉદયના ચિન્હ ના કોના,
 પ્રતિપક્ષી બનેલાઓ, ઉદયના દારમા ઠેલે ૪
 થતા જે પાડવા યત્નો, થતા તે ઉન્નતિ અર્થે,
 અમોન એ અનુભવમા, ખરેખર આવતુ સાચુ. ૫
 રહે બગતપણુ અમને, ભવસ્થિતિ વિચારાતી,
 કંઠણુ સર્વપર રહેતી, વધે ઉપયોગ અન્તરૂમાં
 પ્રતીતિ આવતી ઘટમા, અમારી ઉન્નતિ થાયે,
 બુદ્ધચિન્ધિ વીરના શરણે, અધશુ વીરના સરખા ૭

સ ૧૯૬૯ ત્યેષ્ઠ વદિ ૮

સંભવજિનસ્તવન.

સંભવ જિનવર દેવ નિરંજન, નિશદિન તુજ ગુણ ધ્યાન ધરૂંરી;
 દુર્જન લોકો નિન્દે ભાંડે, તેથી મનમાંહી ન ડરૂંરી. સંભવ૦ ૧
 ખુરી અરૂંવા ખૂળ ઉડાડે, દુર્જન લોકો ખૂમ કરીરી;
 હાથી પાછળ શ્વાન ભસંતાં, સૂરજ સામી ધૂળ ધરીરી. સંભવ૦ ૨
 તુજ આણા મુજ શિર વહી છે, પાછો તેથી કદિ ન પડૂંરી;
 પાખંડી પાડો ભલે પોકો, સત્ય ધર્મના હેત લડુરી. સંભવ૦ ૩
 જિનઆણાથી સાચું કહેવું, શિર જતાં સાચું ન ત્યજુંરી;
 અનેકાન્તનય સાપેક્ષાથી, જૈનાગમને નિત્ય ભળુંરી. સંભવ૦ ૪
 દુર્જન દાવાનલમાં પાણી, સાચું તારૂં શરણુ કર્યુંરી;
 યુદ્ધિસાગર સત્ય દિવાકર, કિરણે તમનું જોર હર્યુંરી. સંભવ૦ ૫

સં. ૧૯૬૯ જ્યેષ્ઠ વદિ ૧૦.

આનન્દભાવના.

આનન્દ છે આનન્દ છે આનન્દ છે આનન્દ છે;
 ખાતાં પીતાંને ઉઠતાં, આનન્દ પરમાનન્દ છે. આનન્દ૦ ૧
 પ્રતિકૂળ સાતુકૂળ તાપ જ ટાઢ રાત્રી દિનમાં;
 જડ સૂક્ષ્મમાંને સ્થૂલમાં, આનન્દનો સુખ કન્દ છું. આનન્દ૦ ૨
 વિરોધી જનના વૃન્દમાંને, દુર્જનોના કન્દમાં;
 નિવૃત્તિથી રહેતાં અમારે, દુખના નહિ કન્દ છે. આનન્દ૦ ૩
 સંપત્તિમાં નહિ હુર્ષને, વિપત્તિમાંના મન્દ છું;
 અનુભવ અનુપમ વાસના, શીતલ મજાનો ચન્દ છું. આનન્દ૦ ૪
 બન્ધન નહીં એ બાહ્યનાં, બંધાઉ ના હું બાહ્યમાં;
 વૃત્તિ શુભાશુભ ક્ષીણ થયે, દૃષ્ટા ખરો નિર્બંધ છું. આનન્દ૦ ૫
 સમ્યગ્ નિરક્ષણ આત્મનું, એ વસ્તુતઃ જગમુક્ત છું;
 એ કલ્પનાના ભેદથી, વિમુક્ત સાચો વંધ છું. આનન્દ૦ ૬

પશ્ચિમ દ્વારે ગગનગઢમાં, જાપે સહેજે થાય છે,
 એ જાપ અજપા નામનો, સોડહ અનુભવ ગમ્ય છે આનન્દ૦ ૭
 હવે નહીં છવાયને, અણુછવતા છવાય છે,
 એ અંમર ચેતન યોગજો, બુદ્ધયજ્ઞિ સુખ નિસ્યન્દ છે આનન્દ૦ ૮
 સ ૧૯૬૯ આપાઠ શુદ્ધિ ૮

➤ આત્મશુદ્ધસ્વરૂપોપયોગ. ➤

કોઈ એક જ્ઞાનીઓ વિચારે જે, આત્મ અમર છે તે છ એરાગ
 શુદ્ધ સ્વરૂપ મુજ સારૂ જે, ચેતન સ્વય ખરોછ,
 અસ ખ્યપ્રદેશો ક્ષેત્ર મદ્દાનુ, અસ ખ્યપ્રદેશી પોતે હેછ,
 અસ ખ્યપ્રદેશો ધર્મ અનન્તો, ભાસે જ્ઞાનની જ્યોતે જે ચેતન૦ ૧
 જ્ઞાનાદિક શુભ ધામ રૂપ નહીં નિર્મામ, અલખ અગોચર જ્ઞાની હેછ,
 સ્વેતાખર આશાખર નહીં હું, અજરામર સુખ ભાની જે. ચેતન૦ ૨
 નરનાગી દેહનહીં જાતિનહીં ભાતિનહીં, મનવાણીથી ન્યારો જે હેછ,
 દૃશ્ય રૂપ આ જગત્ નહીં હું, શુદ્ધ ધર્મ આધારો જે ચેતન૦ ૩
 નય નિશ્લેષા જ્યા નહીં પહોચે, ત્યા મારો આવાસો હેછ,
 રાગાદિક પરિણુતિથી ન્યારો, પરમાનન્દ વિલાસો જે ચેતન૦ ૪
 નિશ્ચયનયદૃષ્ટિથી નિર્મલ, શુદ્ધધર્મનો ધ્યાતા હેછ,
 મ શ્રહનયથી સિદ્ધ સમોવક, જ્ઞાને જ્ઞેયનો જ્ઞાતા જે ચેતન૦ ૫
 જન્મ મરણ જલણ નહીં મુજ, પરમબ્રહ્મ પરખાયો હેછ,
 નિ સગી લોગી શુભ યોગી, નિશ્ચયદૃષ્ટિ જણાયો જે ચેતન૦ ૬
 શુદ્ધ ધર્મના ઉપયોગે રહી, નિજને નિજ સભાડે હેછ,
 બુદ્ધિસાગર શુદ્ધસમાધિ, યોગે છે ઉજિયાડ જે. ચેતન૦ ૭

મ ૧૯૬૯ આપાઠ શુદ્ધિ ૯

❧ નિષ્પક્ષપાત દષ્ટિ. ❧

રાગગોડી.

તાણા તાણી કરિયે ન ક્યારે રે તાણે તૂટી જાય.	તાણાતાણી
પક્ષપાતની બુદ્ધિથી રે, રાગદ્વેષની વૃદ્ધિ	
આત્મભાવના દૂર રહે રે, થાય ન ચેતન શુદ્ધિ.	તાણાતાણી. ૧
ષડ્દર્શન ઝઘડાયકી રે, થાય ન આત્મ શાન્ત	
થાય ઉથાપ વિવાદમાં રે, મોહે જીવડો બ્રાન્ત.	તાણાતાણી. ૨
પોતાનું માન્યું ખરું રે, માને દુનિયા લોક;	
પરનું માન્યું જૂઠું રે, જ્યાં ત્યાં પડે છે પોક.	તાણાતાણી. ૩
દુનિયાના મતભેદનો રે, કદિ ન આવે પાર;	
મતની તાણાતાણીમાં રે, મમતાને અહંકાર.	તાણાતાણી. ૪
નિદેષા નય લાંગથી રે, અનેકાન્ત સમજાય;	
મત બુદ્ધિ ઝઘડા સમે રે, પક્ષપાત દૂર થાય.	તાણાતાણી. ૫
મહાઈં તહાઈં સૌ ત્યજી રે, થઈ મધ્યસ્થ વિચાર;	
સાપેક્ષે નય ચાલથી રે, ધર્મ તત્ત્વ નિર્ધાર.	તાણાતાણી. ૬
રાગ દ્વેષ દૂરે કરી રે, પન્થથકી રહી દૂર;	
બુદ્ધિસાગર ધર્મની રે, સેવા કરી એ શૂર	તાણાતાણી. ૭
સં. ૧૯૬૯ આપાદ શુદ્ધિ ૧૪	

❧ સ્વસમયદષ્ટિ ❧

રાગગોડી.

શોધી ખૂબ શોધી લીધું રે, આત્મ રમણતા સાર.	શોધી.
પરમાં દષ્ટિ દેખતાં રે, રાગાદિક ઉત્પાત;	
પર સમય તે જાણવો રે, પ્રગટે ચિત્ત અશાત.	શોધી. ૧
અશુદ્ધ પર્યાયો ગ્રહ્યા રે, તે પણ છે પરભાવ;	
પરભાવ દષ્ટિ ત્યાગીને રે, રાચીને શુદ્ધભાવ.	શોધી. ૨
શુદ્ધોપયોગે આત્મમાં રે, દષ્ટિ સમય નિજ જાણ;	

સ્વ સમય દષ્ટિ રાચતા રે શુદ્ધ ચારિત્ર પિછાણુ	શોધી ૩
સ્થિર દીપક જ્યોતિ સમુદે, શુદ્ધદષ્ટિથી ધ્યાન,	
વીર્યોત્લાસે ગહગહી રે, કીતે અનુભવ લાન	શોધી ૪
આત્મસમયમા ધર્મતા રે, આત્મ સમયમા સુક્તિ,	
અન્તરમા અનુભવ કરો રે, શુદ્ધધર્મની ઉક્તિ	શોધી ૫
આગમ નોઆગમતણો રે, ચરણસાર પરમાર્થ,	
વ્યવહારે લખ દોડતા રે, જરે નહી તત્ત્વાર્થ	શોધી ૬
ઉપશમ અમૃતરમ ભર્યો રે, આત્મસમય પરમાણુ,	
શુદ્ધ સમય નિજ ધર્મમાં રે, હોય ન તાણાતાણુ	શોધી ૮
પરમ પન્થ માચો કહ્યો રે, આત્મગ્મણુ સુખકાર,	
બુદ્ધિસાગર ધર્મમા રે, ચિદાનન્દ જયકાર	શોધી ૮

સવત ૧૯૬૯ આપાદ શુદ્ધિ ૧૫

❧ આનન્દસ્વરૂપમય ચેતન. ❧

રાગ ધન્યાશ્રી

આનન્દ તારૂ રૂપ ચેતનજી, આનન્દ તારૂ રૂપ,
અલખ અગોચર ભૂપ—ચેતનજી
હૃદય શોક તુજને નહીં રે, રાગ દ્વેષથી લિપ્ત,
જગતની જ જાળથી રે, ન્યારો નિજરૂપ લીન ચેતનજી ૧
હુનિયા બોલો જે કહે રે, તેમા રાખ ન લક્ષ,
આપ સ્વભાવમા ખેલતા રે, આપો આપ પ્રત્યક્ષ ચેતનજી ૨
આશ્વેષો લાગે નહીં રે, લાગે ના તુજ જાળ,
અપટ્ટીર્તિ વળગે નહીં રે, વળગે ન યશની માળ ચેતનજી ૩
પ્રતિજિજ્ઞા જે જે પટે રે, આગીસાની માટી,
તેને દુઃખ થતુ નહીં રે, એવો ગુણ પ્રદામાટી ચેતનજી ૪
જે જે લાસે તુજ મહી રે, મમભાવ તે દેખ,

મસ્ત બની આનન્દમાં રે, સમ્યગ્ભાવે પેખ. ચેતનજી ૫
 શુદ્ધ ધર્મ ઉપયોગમાં રે, આનન્દ અપરંપાર;
 રાગ દ્વેષ વિકલ્પથી રે, ન્યારો નિજ ગુણ સ્ફાર. ચેતનજી ૬
 રાગાદિક પરિણામથી રે, વિકલ્પની જાણ;
 મનતરંગો એ સહુ રે, શુદ્ધોપયોગે ટાળ. ચેતનજી ૭
 મન રમાવી આત્મમાં રે, થા આનન્દ ભરપૂર;
 બુદ્ધિસાગર ધર્મમાં રે, રમતા સન્તો કે શૂર. ચેતનજી ૮

સંધત ૧૯૬૯ આષાઢ વદિ ૧

— યોગીને આમન્ત્રણ. —

નિઃસંગતા બોલાવતી અન્તરૂતણા શુભ દેશમાં,
 શબ્દો સુણું તેના ભલા, પડશે નહીં હો કલેશમાં;
 સત્કાર કરવા ઇચ્છતી, દરિયો ગિરિની ચોભતી,
 આસન્ન ભૂમિ રૂઢથી, એ યોગીનું મન ચોભતી. ૧
 પર્ણો હલાવી પ્રેમથી, વૃક્ષો નિમંત્રણ આપતાં,
 સ્થિરતા શિખામણ દેધને, એ યોગીને સમજાવતાં;
 આવો અમારી પાસમાં, પર્વત કહે વાંકો વળી,
 ઉંચા બને કાંઠા બને, યોગીજનો સંગે ભલી. ૨
 જંગલ જાણુવે પ્રેમથી, આવો અમારી પાસમાં,
 નિઃસંગતાના હેતુઓ, પામો ભલા આવાસમાં;
 જ્યાં બાહ્યથી શાન્તિ સ્થળો, ત્યાં શાન્તતા પ્રગટે ખરે;
 બુદ્ધ્યબ્ધિ આમન્ત્રણ ભલું, આનન્દશાન્તિ પદ ધરે. ૩

મનુષ્યના આત્માને અન્તરૂમાં નિઃસંગતા બોલાવે છે. યોગી કથે છે કે હું તેના શબ્દો શ્રવણ કરું છું. નિઃસંગતા એમ કહે છે કે હું યોગીઓ તમે સંસારના કલેશમાં પડશો નહીં. નિઃસંગતા કથે છે હું યોગીઓ તમે જનસંસર્ગ ત્યાગીને ગુફાઓનો આશ્રય કરો. યોગીઓનો સત્કાર કરવા બાણે ગુફાઓ ઇચ્છા કરતી હોય એવી દેખાય છે. ગુફાઓ પોતાની પાસે ઉગેલાં વૃક્ષોથી ચો-

ગીઓતુ મન થોભે છે વૃક્ષો પશ્ચો હલાનીને યોગીઓને આમત્રણ કરે છે
પોતાની પેડે સ્થિર ક્ષમાદિ ગુણવાળા યાઓ એમ વૃક્ષો યોગીઓને શિખામણ
આપે છે પર્વત પણ યોગીઓને પોતાની પામે બોલાવે છે જગલ પણ યોગી-
ઓને બોલાવે છે ઇત્યાદિ

સ ૧૯૬૯ આપાઠ વદિ ૮.

સંભવનાથ સ્તવન.

વિહરમાન ભગવાન સુણે મુજ પિનતિ એ રાગ

સ ભવ જનવરદેવ નિરંજન ધ્યાઈએ,
શુદ્ધધર્મ નિજ સત્તા રહ્યો ઝટ પાઈએ,
નિશ્ચય દૃષ્ટિ ધરી ચિત્ત પ્રભુગુણ સીઝીએ,
શુદ્ધ સમય નિજ વ્યક્ત ભાવે ઝટ કીજીએ ૧
શુદ્ધોપયોગે કર્મવિપાકો ઘણા ટળે,
સ વર ભાવમાં ચેતન ક્ષણ ક્ષણમા ભળે,
કર્મલોગથી નિર્જરા જ્ઞાનીને હોય છે,
આત્મસ્વભાવે સવળો પરિણામ ભોય છે ૨
જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્યથી મોહ હણાય છે,
નિર્ભયતા નિ સંગતા ચિત્ત સુહાય છે,
મન ચ ચલતા નાશથી સ્થિરતા સ પડે,
નિર્લેપીપણુ અન્તર દૃષ્ટિથી નીપજે ૩
વાધે કમલની નાળ યથા જલ વૃદ્ધિથી,
પરિપહે ગુણ વૃદ્ધિ તથા નિજ શુદ્ધિથી,
પરિપહ પ્રાપ્ત થએ છતે નિર્જરા બહુ થતી,
હુ ખ સમયમા અન્તર્મુખ થાતી મતિ ૪
લડતો કર્મની સાથ જ્ઞાની શૂર થઈ ખરે,
હુનિયા દેખે ન ત્યાય અરે એ શુ કરે,

સમલાવે રહી કર્મ શુભાશુભ ભોગવે, જ્ઞાની કાળ વીતાવે સુખ મહોત્સવે.	૫
પ્રગટાવી નિજ વીર્ય લહે મેદાનમાં, હુણુતો મોહનું સૈન્ય રહી નિજ ધ્યાનમાં; મોહ શત્રુના સૈન્યને મૂળથી કાપતો, અન્તરંગ ઉપયોગ શૂરતા વ્યાપતો.	૬
ઘન ઘાતી હુણી કર્મ કેવલ પ્રગટાવતો, ક્ષાયિકલાવે ચેતન રાજ્યને પાળતો; બુદ્ધિસાગર જિનવરગુણ ગણુ ધ્યાવતો, પરમ મહોદય જિનપદ ચિત્ત રમાવતો.	૭

સં ૧૯૬૯ આપાઠ વદિ ૯.

❧ કર્મવિપાક ❧

કવ્યાલિ.

વિપાકો આપવા આવ્યાં, પ્રગટ થઇને અરે કર્મો; નથી ડરતો તમારાથી, સહીશું સર્વ સમલાવે.	૧
શુભાશુભવેદીને દેવું, ચુકવશું ઉત્સવો માની; જરા નહીં હર્ષ દિલગીરી, રહી સમલાવમાં વેદું.	૨
અમારી શક્તિથી આવ્યાં, અમારી શક્તિથી જાશે; થતા નિર્મલ અમો નક્કી, વિપાકો વેદીને જગમાં.	૩
હુરી પાછળ હઠી તલપે, અમારી પણ ગતિ તેવી; તમોને પૂર્ણ ખેરવવા, અમારી ધ્યાનની દૃષ્ટિ.	૪
અહો ચક્રોલ યેઠેલા, જનો ઉંચા થતા નીચા; નથી ઉંચા નથી નીચા, અનુભવ દૃષ્ટિથી જોતાં.	૫
ભમાવ્યો રાનમાં નળને, ભમાવ્યા પાંડવો વનમાં; રહ્યાં નામો અમર જગમાં, ગયું તું તો હઠી પાછું.	૬

રહીને ગુપ્ત પડદામાં, પ્રગટતું તુર્ત અણુધાર્યું,
અરે પ્રારબ્ધ ભોગવતા, શુભાશુભ દીનતા કયાથી ? ૭
ગમે ત્યારે ખરી જાણો, અમે એ સર્વ જોઈશું,
બુદ્ધયજ્ઞિધ સન્ત મોલાગી, અનુભવ જ્ઞાન મસ્તાનો ૮

અરે કર્મો તમે પ્રગટ થઈને આત્માને વિપાક આપવા આવ્યા છો તેથી હું આત્મા ડરતો નથી સમભાવે તમાગ વિપાકો અમે સહીશું, ઉત્સવો સમાન દિવસો માનીને હે કર્મ ! તમારૂં શુભાશુભ વિપાકરૂપ દેવુ ચૂકવીશું દેવુ ચૂકવતાં હર્ષ વા શોક નથી મારે—(આત્માએ) સર્વ કર્મવિપાક ભોગવવા જોઈએ તમાગે કર્તા હું અશુદ્ધ વ્યવહારથી હતો અને તમને ભોગવનાર પણ હું છું તમાગે નાશ પણ અમો કરીશું જેમ જેમ તમાગે ઉદય ભોગવવામાં આવે છે તેમ તેમ અન્તર્મુખ ઉપયોગથી અમો નિર્મલ થઈએ છીએ સિદ્ધ તત્ત્વોને આગળ જવા માટે પહોંચો પાછગ હડે છે તેની અમાગે ગતિ પણ આત્માના શુદ્ધ ધર્મ માટે છે હે કર્મ ! ત્હને આત્માના અસંખ્યાત પ્રદેશોથી પૂર્ણ ખેરવવા અમાગે ધ્યાનદષ્ટિ છે ચડોળમાં બેઠેલા મનુષ્યો ઉચ્ચાનીચા થાય છે પણ વસ્તુત તે ઉચ્ચ વા નીચ નથી તેમ પુણ્ય વા પાપના વિપાકોને ભોગવતો આત્મા વસ્તુત ઉચ્ચ વા નીચ નથી અનુભવ જ્ઞાનદષ્ટિથી દેખતા તમારાથી હું ન્યાયે 'તુ મહાસમા અને મિહાસનપર બેઠેલો રાજા એકજ છે ઉપાધિ બેઠે બેઠે છે હે કર્મ !!! નજ વગેરેને ત્હે બહુ દુઃખ દીધા પણ અન્તે ત્હાગે નાશ થયો તેમ અન્તે જ નષ્ટ થશે ઇત્યાદિ

સ ૧૯૧૯ આપાઠ વદિ ૧૨

૨૨૨ કર્મરૂપ પ્રમુ.

કથાવિ

અરે કર્મ પ્રભો ! ત્હાગે, અકલ મહિમા અકલ ઘટના
છવોને પૂતળી પેઠે, રમાડે છે લમાડે છે ૧
અજગ ત્હાગી અરે લીલા, અજગ તું ખેલ ખેલાડુ,
અરે કિસ્મત બહુરંગી, ઘડીમા ઉચું ને નીચું ૨

સમર્પી દુઃખનાં દહાણાં, શિખાવે પાઠ ધીરજનો;
 ગણી ઉપકાર ત્હારો એ, અનુભવમાં ચઢું છું હું. ૩
 હલાહલ ઝેર તું તો છે, અને મહાદેવ હું તો છું;
 કરીને પાન ત્હારું તો, ગણાવું નીલકંઠ જ હું. ૪
 અરે તું તમ અને હું તો, પ્રકાશી જીવ ભાનુ છું;
 અમારો ને તમારો એ, ખરો સંબંધ છે નહિ એ. ૫
 ગ્રહણ તું ને રવિ હું છું, ગન્યું તું અપ્ર હું ભાનુ;
 અરે શેતાન છે પાપી, જગત્માં ખૂબ માયાવી. ૬
 પ્રભુ તું કર્મ છે જો પણ, પ્રભુ ત્હારો અરે હું છું;
 બુદ્ધચબ્ધિ શક્તિના જોરે, ગગનમાં દીપતા રહીશું. ૭

ભાવાર્થ—અકલ મહિમા અને અકલ ઘટનાવાળું હે કર્મ તું એક
 પ્રભુ અર્થાત્ સમર્થ છે. હે કર્મરૂપ પ્રભો ! તું જીવોને પૂતળા પેઠે નચાવે છે રમા-
 ડે છે અને ચતુર્ગતિમાં ભમાડે છે. કર્મપ્રભો !!! ત્હારી અજ્ઞા દીવા છે અને
 તું અજ્ઞા ખેલનો ખેલાડુ છે, અરે કિસ્મત અર્થાત્ કર્મપ્રભો તું બહુરંગી છે.
 તું ઘડીમાં ઉત્યું અને નીચું થયા કરે છે. જ્ઞાનીઓ દુઃખના દહાણાં આપીને
 ધૈર્યનો પાઠ શિખવે છે. ત્હારો ધૈર્યને શિખવવા માટે ઉપકાર માનું છું. ત્હારાથી
 અનેક પ્રકારે જ્ઞાનાનુભવ મળે છે, અને તેથી હું મારા શુદ્ધ ધર્મમાં આગળ
 વધું છું. તું તો હલાહલ વિષ છે તો હું મહાદેવ થઇને ત્હારું પાન કરી નીલ-
 કંઠ થાઉં છું. તું તમ છે તો હું આત્મરૂપ ભાનુ છું. આવી રીતે સત્તાથી
 તમારો અમારો વ્યવહાર છે એમ જ્ઞાની આત્મા કથે છે. તું ગ્રહણ છે તો હું
 આત્મારવિ છું. તું વાદળ છે તો હું સૂર્ય છું. કર્મરૂપ પ્રભુનો પણ હું પ્રભુ
 છું ઇત્યાદિ.

સં. ૧૮૬૯ આષાઢ વદિ ૧૪.

ૐ ગુરુને સ્નેહાંજલિ. ૐ

કવ્વાલિ.

ગુરુ ખ્યારા થયા ન્યારા, ગયા કયાં દેહને છોડી;
 દયા કેમ દિલમાં નાવી, તરત ગ્યા કેમ તરછોડી. ૧

બળવી ફર્ પોતાની, ગયા પાછા નહીં આવે,	
જઈને સ્વર્ગમા હેતે, કડણા શિષ્યપર લાવે	૨
તમારી યાદ આવે છે, ખડી સામી થતી મૂર્તિ,	
ગ્રહીને મૌન દો શિક્ષા, ગમણતામા થતી સ્ફૂર્તિ	૩
તમારા નામના બપો, જપુ છુ હુ મદા પ્રેમે,	
સદા સાહાયી બની રહેશે, પ્રભુના પન્થમા ક્ષેમે	૪
મદા સ ભાગતા રહેશે, ગુરુ મુજ જ્ઞાનના દરિયા,	
ગમે તેવો ગણી ત્હારો, મને તારો દયા સરિયા	૫
સદાની શાન્તિ હો તમને, મદા એ ચાકુ છે મારી,	
ગુરુનો લક્ષ્મ પ્રેમી તુ, ગાલીફારી મદા ત્હારી	૬
અમારા શુભની સાથે, તમારૂં ધ્યાન ચોળાયુ,	
બુદ્ધચિંધ સફરૂં શરણ, મદા મુજ ચિત્ત મોહાયુ.	૭

મ ૧૯૧૬ આનજ શુદ્ધિ ૨

પ્રમુને ન્યાય પ્રાર્થના.

કવ્યાવિ

અમારા ચિત્તનો માણી, અમારા કાર્યનો માણી,	
નથી ત્હારા વિના બીજે, પ્રભો હુ ન્યાય કયા માણુ	૧
જગતમા ન્યાયના ધારા, નથી પૂરા અધુરા મૌ,	
અધૂરાનુ અધુરૂં સૌ, જગતનો ન્યાય તુજ પામે	૨
વિનવવી દુનિયાને ગી, ગીઝવની દુનિયાને શી ?	
બૂલે છે દુનિયા ઠાટી, યથાવૃત્તિ તથા મમજે	૩
પ્રભો ! ! ! તુજને ગીઝવવામા, પ્રભો ! તુજને વિનવવામા,	
નથી મહેનત ઘણી પડતી, સમર્પણ સર્વ તુ કરતા	૪
અમાગ દિલના જ્ઞાના, અમાગ દિલના દણ,	
ખગે તુ ન્યાય આપીને, અમાગી ઉન્નતિ કરતો	૫
અમારો પૂર્ણ વિશ્વામી, અગોને દુ ખમા બેલી,	

ખરૂં ખતલાવ હૃદયમાંહી, સદાની પ્રાર્થના એ છે. ૬
 ગમે તેવો ગણી તહારો, ઉગારો દુઃખથી તારો;
 બુદ્ધચબ્ધ આશરો તહારો, પ્રસો તું પૂર્ણ છે ખ્યારો. ૭
 સં. ૧૯૬૯ શ્રાવણ શુદ્ધિ ૯

આચાર વિચાર ભેદથી खेद ન કરવો. ❀❀

કબાલિ.

જગતમાં લિન્ન આચારો, વિચારો સર્વના જૂદા;
 થતી ના એકતા સૌની, ધરીને ખેદ શું કરશો. ૧
 અહો જે લિન્ન આચારો, વિચારો પણ અપેક્ષાએ;
 વિચારી સાર લેવામાં, નથી ખેદજ થતો મનમાં. ૨
 રૂચિ છે સર્વની જુદી, પ્રવૃત્તિ સર્વની જુદી;
 જગતની લિન્ન દૃષ્ટિથી, બન્યું બનશે સદા એવું. ૩
 અહો એ લેદ કુદ્રતના, નથી એ આપણા તાબે;
 કરે ચિન્તા વળે ના કંઈ, જુઓ જે જે બને તે તે. ૪
 વિચારે ચિત્તમાં તેથી, થતું કુદ્રત થકી જૂદું;
 નથી કુદ્રતતાણી સત્તા, ખરેખર આપણા તાબે. ૫
 વિચાર્યાથી દશા આવી, અનુભવમાં ખરી આવે;
 મટે ત્યારેજ ચંચલતા, અપેક્ષાએજ સમજાતું. ૬
 નયોની બહુ અપેક્ષાઓ, જગતમાં સર્વ સમજાતી;
 અપેક્ષાવાદ શાસનમાં, રહ્યા તે શાન્તતા પામ્યા. ૭
 કદિ ના પાર ઝઘડાનો, વિવાદોનો અરે આવે;
 કથંચિત્ સૌ અપેક્ષાથી, સમજતા તે સુખી થાવે. ૮
 ધરી ઔદાર્ય મતલેદે, અપેક્ષાથી ક્ષમા ધારી;
 વિલિન્ન ધર્મીઓ સાથે, સદા નિજ આત્મવત્ વર્તો. ૯
 જગતને શુદ્ધ પ્રીતિથી, હૃદયનું આપશો સારું;
 બુદ્ધચબ્ધ આશયો સર્વે, સમજતા પૂર્ણ જ્ઞાનીઓ. ૧૦
 સં. ૧૯૬૯ શ્રાવણ શુદ્ધિ ૧૦

કોને ક્ષમાપના.

કવ્વાલિ

- હૃદય તહાડે અને મહાડે, સદાના ઐક્યમા ઝીલે,
નથી આટી નથી ઘાટી, ખમાવાનુ અરે કોને. ૧
- પરસ્પર શુદ્ધ પ્રીતિની, ખરી લાગી રહી લગની,
મદાની મૌનમા માગી, રહી ત્યા ખામવાનુ શુ' ? ૨
- રહુ જ્યા ઐક્ય અન્તરૂથી, નથી ત્યા ખાદ્યાના લેદો,
સ્વય લેદો ટળી જાવે, સદા અધ્યાત્મની જ્યોતે ૩
- ખરા અધ્યાત્મ જ્ઞાને જ્યા, થતી બહુ શુદ્ધિ પ્રીતિની,
અહો એ પ્રેમના ખ્યાલો, પીધા ત્યા ખામવાનુ શુ ? ૪
- નથી દરકાર કાયાની, નથી દગ્ગર જીવ્યાની,
પ્રભુરૂપ જ જગત્ આ જ્યા, હલવવાનુ નથી ત્યા તો ૫
- પ્રભુ દરબાર દુનિયામા, પ્રભુમય જ્યા જણાતુ મૌ,
રહી જ્યા ભાવના એવી, ઉઠે ત્યા તાર માગીના ૬
- હૃદયના વાઘ યત્રે એ, ઉઠે છે માગીના તારો,
પરાના તારની ખૂબી, પ્રભુના ચોગીઓ જાણે ૭
- પીધો જેણે પ્રીતિ ખ્યાલો, મર્યો તે જીવતા જુદો,
પીવતા પ્રેમનો ખ્યાલો, પુનર્જન્મયો પુનર્જન્મયો ૮
- અરે એ મૃત્યુ છે જુદુ, અરે એ જીવવુ જુદુ,
યતુ અધ્યાત્મ જ્ઞાને જ્યા, જીવતા શુદ્ધ પ્રેમે તો ૯
- અહો એ જ્ઞાનને પ્રેમે, પ્રભુની જ્યોત દેખાતી,
ખરી એ લક્ષ્મીના લાગ્યે, લખાઈ છે પ્રભુ જ્યોતિ ૧૦
- અરે એ તત્ત્વ મમજીને, ખરૂં ધર માધ્ય શુભ ભાવે,
શુદ્ધચન્દ્રિય સન્તના બોલો, મદા આનન્દ રમ મેવા ૧૧

➤ અધ્યાત્મજ્ઞાન પુષ્પ. ❀

કવ્વાલિ.

- હૃદયનું કુદૃષ્ટ મોઘેરૂં, હૃદયનું પુષ્પ તું ખ્યારૂં;
જીવનરૂપી હૃદયરૂપી, નયનને ઠારનારૂં છે. ૧
- અમરતાનો અનુભવ દઇ, ભુલાવ્યું ભાન દુનિયાનું;
ભૂલાવ્યાં મૃત્યુનાં દુઃખો, સદા આનન્દ રસ ભરિયું. ૨
- બચાવ્યો તહે જીવાણ્યો તહે, રમાણ્યો તહે જમાણ્યો તહે;
નવું અર્ચું જીવન જયોતે, થયો આનન્દનો રસિયો. ૩
- ખરી અર્પી સમાધિ તહે, થઇ અદ્વૈતની અંખી;
ભુલાવી બ્રાન્તિની જાણો, સહજ રૂપે જણાવ્યો તહે. ૪
- બનાવ્યો ત્યાગીનો ત્યાગી, બનાવ્યો શુદ્ધનો રાગી;
પુદ્ગલબિંધ ભાવ પ્રાણજ તું, થઇ તન્મય સદા જીવું. ૫

➤ શ્રીકૃષ્ણ બનું છું. (સ્વગત) ❀

- હૃદય વીણા વગાડીને, મધુરા સ્વર નૌકાળીને;
કરું છું ઇન્દ્રિયો મૃગલાં, બનીને કાનુકો વ્રજનો. ૧
- કરું છું વૃત્તિ ગોપીઓ, હૃદયના મોરલી નાદે;
અનુભવ જ્ઞાન ગોવર્ધન, ગિરિપર હું ચઢું પ્રેમે. ૨
- પરમ ભક્તિ યમુનાના, ઝીલું હું જ્ઞાન વારિમાં;
અહો ત્યાં કામ કાળાહિ, પ્રયત્ને તે દબી જતો. ૩
- મધુસમ મિષ્ટ મોહન છે, મધુ તે તો ગણાતો હો;
મધુનો નાશ કરનારો, મધુસુદન સ્વયં ભાસ્યો. ૪
- અસંખ્યાત પ્રેદેશોમાં, રહ્યા પ્રહ્લાંડના ભાવો;
પુદ્ગલબિંધ પિંડમાં ચેતન, હરિ શ્રીકૃષ્ણ કહેવાયો. ૫

== ગુરુપ્યાલો. ==

માયામાં મનહુ મોહુ જે-એ રાગ

શુરએ પ્યાલો પાયો રે કરણા દિલ લાવી,
 બુઠતાને ઉદ્ધાર્યો રે સાને સમજાવી,
 પ્રેમપ્યાલો પાયો બેઠો નહીં દરમાયો,
 પણુ સ્વાર્પણુ ભાવ કરાવ્યો રે કરણા ૧
 પહેલો પ્યાલો પાયો, ખુમારી રસ બહુ છાયો,
 દિલ આનન્દ પરખાયો રે કરણા ૨
 બીજો પ્યાલો પાયો, હું તત્ત્વમસિ પદ પાયો,
 ને અજપા જાપ જગાયો રે કરણા ૩
 ત્રીજો પ્યાલો પાયો ને, ઐશ્વર્યાવ પરખાયો,
 હું રૂપાતીત જણાયો રે કરણા ૪
 ચોથો પ્યાલો પાયો, અદ્વૈતભાવ સુહાયો,
 ત્યા દ્વૈતભાવ વિલાયો રે કરણા ૫
 પ્યાલો પાચમો પાયો, ત્યા હું મા હુંજ સમાયો,
 એ કથતા નહીં કથાયો રે કરણા ૬
 શુરના પ્રેમપ્યાલા, લક્ષિતના શુદ્ધ મશાલા,
 બુદ્ધિસાગર મન બહાલા રે કરણા ૭

સ ૧૯૬૯ બાદપદ શુદ્ધિ ૧૦

જગત્ને સંદેશો. ૧

ગગાતટ તપોવનમાં રે બની રચના ભારી-એ રાગ
 બહાલા બધુ અમારા રે જગત્ને મદેશો,
 કૃપા લાવીને કહેશો રે ધરો ના અદેશો,
 બહાલુ નિજનુ છવણુ તેણુ સૌનુ હોય,

- મૃત્યુ ન ંહાલું કોઇને, કીડીને પણ જોય;
 દુઃખ દેવું ન કોઇને રે, ઘરોઘર એ કહેશો. •હાલા. ૧
- ઘોર ન કરવી પેટમાં, ત્યજવાં વ્યસનો સર્વ,
 ગણીને સૌ નિજ આત્મવત્, કદિ ન કરવો ગર્વ;
 કરી સન્તોની સેવા રે, સુપાત્રે દાન દેશો. •હાલા. ૨
- વૈર ન ધરીએ વૈરીપર, શુભમાં લેવો ભાગ,
 ફોગટ કદિ ન ફૂલવું, કરવો મમતા ત્યાગ;
 શુદ્ધ પ્રેમથી સંપી રે, અભ્યુદય નિજ વહેશો. •હાલા. ૩
- જીવો સૌ સત્તા થકી, દેખી પ્રભુસમ દીલ,
 પ્રભુ મૂર્તિયો જીવતી, દેખી હૃર્ષે ખીલ;
 જીવપૂજમાં જિનની રે, ખરી પૂજ લેશો. •હાલા. ૪
- સત્તા જિનની સૌ વિષે, સૌમાં પ્રભુને જોય,
 શુદ્ધજ્ઞાન પ્રીતિથકી, ભક્ત બને હરકોય;
 સૌમાં પ્રભુને દેખે રે, ખરા તમે ભક્ત થશો. •હાલા. ૫
- જીવદયા ધર્મ જ વડો, સકલ ધર્મ શિરદાર,
 પ્રભુ ભક્તના ચિત્તમાં, પ્રભુ સદા વસનાર;
 દયા વણ નહીં ધર્મી રે, દયાને આદરશો. •હાલા. ૬
- દેશ જાત ને નાતનો રે, લેદ તજી નિર્ધાર,
 દયા કરો સૌ જીવપર, જીવનનો એ સાર;
 બુદ્ધિસાગર સૌને રે, શિખામણ એ દેશો. •હાલા. ૭

સં. ૧૯૬૯ ભાદ્રપદ શુદ્ધ ૧૧.

ૐ બ્રહ્મ જુમારી. ૨૦

આગાઉરી

સૌમા બ્રહ્મ જુમારી ન્યારી, અવધૂતદશા કરનારી.	સૌમા૦
આનન્દ રસની રેલછેલા, ઉતરે નહીં ઉતારી,	
અનુભવ ખ્યાલો પીતા પ્રગટે, ચિદાનન્દ જુમારી	સૌમા૦ ૧
વિષયાહિ વિષ સ હરનારી, ઉલટ આખ કરનારી,	
મહુ વૃત્તિયોનો લય થાવે, પ્રત્યક્ષ સુખ ભારી	સૌમા૦ ૨
નિર્વિકલ્પ સમાધિમાહી, સ્થિરતાને દેનારી,	
આત્માનુભવ રહેજે આપે, જ્યોતિ દર્શનકારી	સૌમા૦ ૩
સત્તાએ મૌમાહી રહેલી, ન્યારી ના તલ ભારી,	
સર્વ તેજનુ તેજ મઝાનુ, ભગવતી શક્તિ ખ્યારી	સૌમા૦ ૪
બ્રહ્મચર્ય એ સ્વરૂપ મઝાનુ, સન્તોની શિવનારી,	
બુદ્ધિમાગર નામ અનેકે, શોભે છે નિર્ધારી	સૌમા૦ ૫

સ ૧૯૬૯ ભા.૫૬ શુદ્ધિ ૧૭

શુદ્ધચેતનાને ઉક્તિ.

રાગ આગાવરી

બહાલી પ્રેમી બન્યો હુ તારો, તુજથી નહિ હુ ન્યારો બહાલી૦	
પર રમણતા સગ નિવાર્યો, કુમતિ મગ ધિક્કાર્યો,	
રાગદ્રેષ પરિણતિનુ કારણ, મોહજ ચિત્તથી વાર્યો	બહાલી૦ ૧
ક્ષણભર વિરહ ખમાતો નહીં તુજ, નિત્ય બન્યો તુજ ખ્યારો,	
શુણની ક્યારી ખ્યારી મહાગી, તુજ એક આધારો	બહાલી૦ ૨
મર્વ મમર્ષણ દીધુ તુજને, ભેગી થઈ કરનારો,	
ભેગી થઈને તુજને ધ્યાવુ, તન્મયતા કરનારો	બહાલી૦ ૩
પગ્મ પ્રેમમા તુહિજ ભામે, ભગવતી છે આધારો,	
તુજ રૂપમા બીનો લીનો, એક ટેક ધરનારો	બહાલી૦ ૪

હારી સંગે અનુભવ સુખડાં, ગુણસ્થાનક અધિકારો;
 સમકિત ભાવે રહેતી પાસે, અનુભવગમ્ય વિચારો. ૦હાલી૦ ૫

શુદ્ધ જ્ઞાન પ્રીતિના ચેગે, તુજ સંગે જ વિહારો;
 પ્રહ્લાણી શિવા તું ગ્રાહી, તાર્યો તુજ તરનારો. ૦હાલી૦ ૬

મુજ અન્તરમાં નિશદિન રહેજો, આવે ભવ દુઃખઆરો;
 બુદ્ધિસાગર આત્મસ્વરૂપી, ઝળહળ જ્યોતિ ઝગારો. ૦હાલી૦ ૭

સં. ૧૯૬૯ ભાદ્રપદ શુદ્ધિ ૧૩.

સમજ્યા વિના ટીકા કરો તો શું? ❀

કબાલી.

અમારા આશયો પૂરા, અપેક્ષાથી નહિ સમજો;
 સમજવા ના કરો ચત્નો, અને ટીકા (નિન્દા) કરો તો શું? ૧

ધરીને કાકની દૃષ્ટિ, જુવો છો દોષને જ્યાં ત્યાં;
 ગુણોને દોષમાં લેજો, અહો સાડું ગ્રહો ક્યાંથી? ૨

યથા દૃષ્ટિ તથા સૃષ્ટિ, જુવો જ્યાં ત્યાં જગતમાંહી;
 ખરેખર રાગને દ્રેષે, ખડું દેખાય ના જગમાં. ૩

ખરાનો ખ્યાલ કરવાની, ખરી યુક્તિ કહું તમને;
 તજીને પક્ષપાતત્વ જ, થઈ મધ્યસ્થ દેખો સૌ. ૪

ગુણાનુરાગદૃષ્ટિથી, વિચારો સત્ય જાણુને;
 સ્વપક્ષો વા વિપક્ષોમાં, થઈ મધ્યસ્થ સૌ દેખો. ૫

અરે જે ચિત્ત ભળભળીયો, હૃદયનો દુષ્ટ ઇર્ષ્યાળુ;
 પક્ષો જે પક્ષમાં રાગે, ગ્રહ્યું ત્યાં યુક્તિને તાણુ. ૬

અપેક્ષાઓ નહીં જાણુ, પરસ્પર સત્ય જાણુની;
 પરીક્ષામાં ઘણું ભૂલે, પ્રકાશે પોતં પોતાનું. ૭

ગમે તે માનજે મનમાં, ગમે તે દેખજે આંખે;
 અનુભવ પૂર્ણ લીધાવળ, કરીશ ના કોઈની ટીકા. ૮

કરે તુ અન્યની ટીકા, ગમે તેવા વિચારોથી,	
જગત્ ટીકા કરે ત્હારી, અરે જો પાછુ વાળીને	૯
વિચાર્યા વણુ કરે ટીકા, થતો તુ પાત્ર ટીકાને,	
પડે છે શબ્દના પડવા, ફરી ગણજે ભૂલ્યો ત્યાથી	૧૦
વહેલા સર્વ શબ્દોમા, કર્યા તે તે વિચારોમા,	
ધણુ સાચુ રહે બાકી, જગત્મા સર્વ ઠેકાણે	૧૧
કવિયો જ્ઞાનિયો મુનિયો, કહે સાચુ રહે બાકી,	
બુદ્ધયજ્ઞિ કેવલજ્ઞાની, બુવે છે પૂર્ણ સાચાને	૧૨

૧૯૬૯ શ્રાવણ ૨૫ ૧૧

↪ વાલુડો સાધુ. ◀

આવ્યો હૃદયની પાસ, બાલુડો સાધુ આવ્યો હૃદયની પાસ—

મિષ્ટ વચન મોઘા ઘણા રે, નયન સ્નેહ ભરપૂર,	
શુદ્ધપ્રેમ હૃદયે ભર્યો રે, વહેતુ અલૌકિક શૂર	બાલુડો ૧
મેવા મેઘ વૃષ્ટિ કરીને, ભિજવતો મન ક્ષેત્ર,	
ઉદ્ધામ મથૂરો ટહુકતા રે, થાતો પૂર્ણ પવિત્ર	બાલુડો ૨
ચંદ્રો મન જેમ અદ્રમા રે, મીતા મનમા રામ,	
આત્માસખ્ય પ્રદેશમા રે, આનન્દનો વિશ્રામ	બાલુડો ૩
ધ્યાતા ધ્યેયની એકતા રે, અનુભવ બાણે તેહ,	
દેખતા સ્થિર થઈ જતો રે, શુદ્ધ સમાધિ ગેહ	બાલુડો ૪
ભાવિસિદ્ધપદ માધ્યમા રે, ઉપાદાન ઉપકાર,	
ધર્મ ધુરધરપદ વહી રે, રતનત્રયી આધાર	બાલુડો ૫
આનન્દમય મૂર્તિ ખરી ને, અન્તર્દષ્ટિ પ્રકાશ,	
દેખે તે આનન્દમા રે, જગદાનંદ વિલાસ	બાલુડો ૬
તત્ત્વ ગમણુતા સ્થિર કરી રે, પરમાનન્દ સ્વરૂપ,	
તન્મયતા તત્ત્વણુ કરે રે, ગહે ન ભવડુ ખ ધૂપ	બાલુડો ૭

ઇચ્છાઓ લીન થઈ જતી રે, રહે ન દુઃખનું ભાન;
 હું તું લેઈ ન જ્યાં જરા રે, આનન્દમાં ગુદ્તાન. બાલુડો. ૮
 શબ્દાતીત એ બાલુડો રે, અન્તર્મીડી જણાય;
 બુદ્ધિસાગર દેખતાં રે, આનન્દમાં ઉભરાય. બાલુડો. ૯

૧૯૬૯. શ્રાવણ શુદ્ધિ ૧૩

પ્રભુને

લગાવ્યો તાર તહારાથી, બહિર ત્યાગીપણું કીધું;
 થઈ તન્મય તહને ધ્યાવું, સદા એ ચિત્તમાં રૂચે. ૧
 શમે ના ઉભરા યાવત, પ્રગટતી વાસના મનમાં;
 નથી તાવત પ્રભુને હો, સમર્પણ સર્વનું કીધું. ૨
 સદાનો હું પ્રભો ! તહારો, અહો એ બોલવું સહેલું;
 પ્રભુના ધર્મમય રહેવું, કઠિન એ કાર્ય છે મોટું. ૩
 અમારું ચિત્ત ચોટયું છે, અમારું દિલ લાગ્યું છે;
 અહો એ બોલવું સહેલું, ઘણું દુર્લભ પરિણમવું. ૪
 પ્રભો ! તહારા વિના બીજો, નથી મહારા હૃદયમાંહી;
 હૃદયમાં વાસનાઓ બહુ, નથી બીજો વચન કેવું ? ૫
 સકલ સાક્ષી પ્રભો ! ! ! તું છે, અહો એ બોલતા સર્વે;
 જગત્ની સાક્ષીની આશા, અભિપ્રાયે રહે ઇચ્છા. ૬
 પ્રભો ! વીતરાગ ! તું સાચો, થતો વીતરાગ ના મનમાં;
 થવું વીતરાગ ના સહેલું, જવું સામાપુરે જેવું. ૭
 અકલ આ વિશ્વની લીલા, અકલ લીલા પ્રભો ! ! ! તહારી;
 પ્રભુની પ્રાપ્તિ માટે તો, પ્રભુનું જ્ઞાન કરવાનું. ૮
 જગત્ પડદો ખુલ્યા વિના, સમાતી વાસનાઓ ના;
 પ્રભુને પૂર્ણ જાણ્યા વણ, ખરો સન્તોષ નહિ મળતો. ૯

પ્રભુની ઓઘથી શ્રદ્ધા, મળ કંઈ અજ્ઞતામાહી,
મઝા તો પૂર્ણ જ્ઞાને છે, પ્રભુને પારખે દિલમા ૧૦
અહે એ બેની વચમાની, અવસ્થામા ઠરે ના કે,
બુદ્ધચન્દિ દેવની સેવા, ખુમારીમાં નથી બીજી ૧૧

૧૯૬૯ આવણ શુદ્ધ ૧૪

તપ.

ઇચ્છા રોધે તપ છે સાચુ, મમતા પરિણતિ થાવે,
આત્મદ્રવ્ય તે તપ છે સાચુ, શુ હોય નામ ધરાવે રે ૧
પ્રાણી તપ પદને આરાધો
તપનુ અજીરણ ક્રોધ કહ્યુ છે, તેને જેહ શમાવે,
ધર્મ ક્ષમા તપ ગુણ ધારી જે, વીર્યોદ્ધાસ દીપાવે રે. પ્રાણી ૨
સાતનયે વળી આર નિશ્ચે, તપનુ રૂપ સમજીએ,
અન્તરૂમા તપગુણ ઉપયોગે, શબ્દનયે તપ લજીએ રે પ્રાણી ૩
મમતા વૃત્તિનુ બીજ જે બાળે, કર્મ કલકને ટાળે,
અન્તરૂમા વામનાઓ રહે નહિ, શુદ્ધ ધર્મ અનુવાળે રે પ્રાણી ૪
તદ્ભવ મુક્તિ જિનવર બાણે, તોપણ તપગુણ રમિયા,
નય વ્યવહાર અને નિશ્ચયથી, તપ તપતા ઉદ્ધસિયા રે પ્રાણી ૫
અપ્રસિદ્ધિ નવનિધિ પ્રગટે, અઠ્ઠાવીશ મહાલગ્નિ,
શુદ્ધ બુદ્ધ નિજ વ્યક્તિ પ્રગટે, ક્ષાયિક નવ ગુણ ઋદ્ધિ રે. પ્રાણી ૬
તપ તપતો મુનિ કર્મ ખપાવે, ત્રેણિ ચઢી શિવ ભવે,
અન્તરૂ મુદૂર્તમા હિત માધે, સાધ્ય લક્ષ શુભ ભાવે રે પ્રાણી ૭
પદ્ધતરક શુદ્ધિ નિપજાવે, કેવલજ્ઞાની થાવે,
પરમ મમાધિ આનન્દ પાવે, જન્મ જરા વિઘટાવે રે પ્રાણી ૮
નિશ્ચયથી અન્તરૂમા તપગુણ, ઉપયોગે તે વરીએ,
બુદ્ધિસાગર શિવમુખકારી, તપતીર્થજ દિલધરીએ રે પ્રાણી ૯

૧૯૬૯ આવણ વદિ ૧

~ ~ ~ લોચ. ~ ~ ~

રાગ ધીરાના પદનો.

દ્રવ્ય લોચ કરાવ્યો રે, શુભ વ્યવહારધારી,
લેદજ્ઞાને ભાવ્યો રે, આતમ આનન્દકારી. દ્રવ્ય.

લૌકિક ને લૌકોત્તર લેદે, લોચતણા છે લેદ;
સાતનયોથી લોચ જ નાણી, ટાળો ભવભય ખેદ;
નવવિધ ભાવ લોચે રે, કર્મદોષ જાવે ભારી. દ્રવ્ય. ૧

ક્રોધ માન ને માયા લોભજ, મોટા ચાર કષાય;
ઉપલક્ષણથી નવ નોકષાયો, એથી ભવ ભટકાય;
જીવ પ્રદેશે લાગ્યા રે, પરિણતિ દુઃખકારી. દ્રવ્ય. ૨

લુંચી નાંખવા ચાર કષાયો, અન્તરૂ કરી આલોચ;
પંચ ઇન્દ્રિય વિષયરાગને, લુંચે ભાવથી લોચ;
ભાવલોચ કરતાં રે, મુક્તિ મળે મન પ્યારી. દ્રવ્ય. ૩

નવવિધ શુભ ભાવ લોચથી, ચેતન શુદ્ધિ થાય;
કેવલજ્ઞાન ને કેવલદર્શન, અન્તર્મુહૂર્તમાં પાય;
જ્ઞાનીઓએ ગાયું રે, નિશ્ચયનય અવધારી. દ્રવ્ય. ૪

દ્રવ્ય લોચ દશમો જીન ગાયો, વ્યવહારે એ જાણુ;
ઉત્સર્ગાપવાદે સમજી, આગમ કરીએ પ્રમાણુ;
અન્તરૂના ઉપયોગે રે, વ્યવહાર સુખકારી. દ્રવ્ય. ૫

ભાવલોચની પરિપૂર્ણતાને, કરવાનો ઉપયોગ;
અન્તરૂમાંહી રાખ્યો નક્કી, કરાવીને દ્રવ્ય લોચ;
બુદ્ધિસાગર ધ્યાને રે, સામ્યભાવ દિલધારી. દ્રવ્ય. ૬

૧૯૬૯ શ્રાવણ વદિ ૮.

❧ અમે પૂજારી. ❧

જ્યોતિના પૂજારી, અમે જ્યોતિના પૂજારી,
 અલખ નિરજન અમ ખ્ય પ્રદેશી,
 પરબ્રહ્મ જયકારી અમે૦ ૧

ત્રિશુણ્ણાતીત અનન્ત શુભમય, નિત્ય સદા અવિકારી,
 સ્યાદ્વાદભાવે ઝગમગતી, સિદ્ધ બુદ્ધ સુખકારી અમે૦ ૨

ઉત્પત્તિ વ્યય સ્થિરતા ધારી, બ્રહ્મા શિવ મુરારિ,
 ઠત્તા હત્તા સ્વય સનાતન, પરિપૂર્ણ શુભ ધારી અમે૦ ૩

પદ્મદર્શનની અર્ચા જ્યા નહીં, પરાભાવ નિર્ધારી,
 નામરૂપ વૃત્તિથી ન્યારી, દશા ઉભાગર સારી અમે૦ ૪

લક્ષણ નામ પ્રલેદે માને, દુનિયા જેને સારી,
 બુદ્ધિસાગર જ્યોતિર્મય હુ, જોયુ જાગી ધારી અમે૦ ૫

૧૯૬૯ ભાદ્ર પ ચુદિ ૧

❧ પ્રેમસાગર. ❧

અપૂર્વ પ્રેમ સાગરમા, નથી સેવાળ ધર્મ્યાની,
 અપૂર્વ જ્ઞાનીઓ ઝીલે, અપૂર્વાનન્દ રસ સ્વાદે ૧

નથી ત્યા કામની હોળી, નથી ત્યા મોહની વહ્નિ,
 નથી ત્યા ક્રોધદાવાગ્નિ, સદા ત્યા ઐક્ય શાન્તિનુ ૨

દયા કદલોલ બહુ ઉઠે, વધે ઉત્સાહની ભરતી,
 બુદ્ધચન્દિ પ્રેમસાગરમા, ઝીલ્યા તે તેહને બાણે ૩

૧૯૬૯ શ્રાવણ વદિ ૦))

❧ આનન્દના પૂજારી અમે. ❧

આનન્દના પૂજારી, અમે આનન્દના પૂજારી;
 આનન્દ રૂપ અમારું સાચું, આનન્દ જીવન ધારી. અમે. ૧
 આનન્દ જાતને આનન્દ જ્ઞાતિ, આનન્દમય હુશિયારી;
 આનન્દ પૂજા આનન્દ પૂજક, આનન્દ જયોતિ સારી. અમે. ૨
 આનન્દ દર્શન આનન્દ સ્પર્શન, આનન્દ ખ્યારો ખ્યારી;
 આનન્દ માતા પિતા પ્રેમી, આનન્દ નરને નારી. અમે. ૩
 આનન્દ ઇશ્વર આનન્દ દેવી, આનન્દની ઉજિયારી;
 આનન્દ બંદો આનન્દ બંદી, અન્તરૂદ્ધિ વિચારી. અમે. ૪
 આનન્દ આશુક આનન્દ માશુક, આનન્દ રાધા મુરારિ;
 બુદ્ધિસાગર આનન્દ યોગી, જ્ઞાનાનન્દે વિહારી. અમે. ૫
 ૧૯૬૯ ભાદ્રપદ સુદિ ૩.

❧ કરો ઉદ્ધાર અમારો. ❧

કરો ઉદ્ધાર અમારો, પ્રભુજી કરો ઉદ્ધાર અમારો;
 મહેને દયા લાવીને તારો. પ્રભુજી. ૧
 અનન્તલવની મોહવાસના, લાગી તેહ નિવારો;
 ખરા જીગરથી કરું વિનાંતિ, ટાળો દોષ વિકારો. પ્રભુજી. ૨
 લાજ લુટતો મોહ અટારો, રહ્યો નહીં એક આરો;
 જે જે કરાવ્યું કહેતાં લાભું, તેને પ્રભો ઝટ મારો. પ્રભુજી. ૩
 ઘણા વર્ષથી સાધન સાધુ, પણ નહીં આવ્યો પારો;
 સાહુચ્ય કરો શરણાગત સાહિબ, તું છે મુજ આધારો. પ્રભુજી. ૪
 દયાસિન્ધુને કરગરવું શું ? રડવડતો ઉગારો;
 બુદ્ધિસાગર પ્રભુકૃપાથી, વાગે જીત નગારો. પ્રભુજી. ૫
 ૧૯૬૯ ભાદ્રપદ સુદિ ૩.

૬૫૨ ગુલામો તે ગણાવાના. ૬૫૩

કબાલી

હૃદયના સદ્વિચારોને, દળાવી રાખતા લયથી, જતા અલપ સ્વાર્થે જે, ગુલામો તે ગણાવાના	૧
હૃદય નિજનુ છુપાવીને, ઘડે જે અન્યનુ બૂઠું, કરે છ હાછ હા પૈસે, ગુલામો તે ખરા જગમા	૨
હૃદય અર્પણ કરીને જે, વચન અર્પણ કરીને જે, ફરી લવે ફરી બોલી, ગુલામો તે ખરા જગમા	૩
વિકાત્રી પ્રેમના સગી, થતા જે ગારના ખીલા, હૃદય વિશ્વાસ ધાતક તે, ગુલામોના ગુલામો છે	૪
ખને જે ડગમશ બોલે, ખરી વખતે ખમી લાતા, નમેલા ત્રાજવે ભેમે, ગુલામો તે ગણાવાના	૫
દળાવ્યા જે દબી જઇને, છુવતા સત્યને વેચે, નથી તે ધર્મના સગી, ગુલામી ભાગ્યમા ત્હેના	૬
હૃદયનુ સત્ય બાહિરૂમા, અરે જે કાઢના ધૈર્યે, બુદ્ધચબ્ધિ સત્ય ધર્મી તે, જગતમા ભાનુવત્ ચળકે	૭

૧૯૧૯ ભાદ્રપદ સુદિ ૫

૬૫૪ ફકીરી. ૬૫૫

કબાલિ

ફકીરી આખ છે બૂરી, ફકીરી કાન છે બૂની, ફકીરી બોલ છે બૂની, ફકીરી ચિત્ત છે બૂડ	૧
ફકીરી ચાલ છે બૂની, ફકીરી મસ્તી છે બૂરી, ફકીરી રંગ છે બૂનો, ફકીરી તાન છે બૂડ	૨
ફકીરી પ્રેમ છે બૂનો, ફકીરી ન્યાય છે બૂનો, ફકીરી ગાન છે બૂડ, ફકીરી તેજ છે બૂડ	૩

ફકીરોની ફકીરીમાં, જગત સહુ ભાસતું જૂદું;
 ફકીરોની ગતિ ન્યારી, ફકીરી વેષ છે જૂદો. ૪
 દિવાની દુનિયાંથી તો, ફકીરો ભાસતા જૂદા;
 ફકીરી સુખની તોલે, જગતનાં સુખ ના આવે. ૫
 ફકીરોની ફકીરીમાં, ખુદાની મોજ મસ્તાની;
 ખુદ્યચંધિ મસ્ત સાધુની, ફકીરીમાં પ્રભુ પાસે. ૬

૧૯૬૯ ભાદ્રપદ શુદ્ધ ૬.

જ આત્મસ્તુતિપરત્વે વેદસૂત્રોમાં આત્મસ્વરૂપ વર્ણન. જ

હું સર્વમાં છું સર્વ દુનિયાનો ખરો દૃષ્ટા સદા,
 પ્રહ્લાંડ સઘળું મુજ વિષે ઉત્પાદ વ્યયમય હું મુદા;
 હું સ્થળવિષે હું તૃણવિષે આકાશમાં પાતાલમાં,
 દરિયાવિષે ડુંગરવિષે હું નિત્ય ત્રણે કાલમાં. ૧
 હું પૃથ્વીમાં હું પાણીમાં હું અગ્નિ વાયુ સ્વરૂ વિષે,
 હું પક્ષીમાં હું પ્રાણીમાં સર્વત્ર સત્તા મુજ દિસે;
 સંગ્રહનય સાપેક્ષથી સત્તા ગ્રહી બોલું ખરું,
 ખુદ્યચંધિ જિનવર વાણીથી ચૈતન્યનું ધ્યાનજ ધરું. ૨

૧૯૬૯ ભાદ્રપદ સુદિ ૫.

સાધુ.

સંસારના સંગંધોરે, ત્યજી સાધુ ધ્યાન ધરે;
 મમતાનાં મૂળ છેદી રે, અન્તરમાંહી સમતા વરે. સંસારનાં
 હું છું આનો આ છે મારું, એ છે મોહનું મૂળ;
 હું હું સૌમાં થાતું મોહે, એ સહુ જાણે ધૂળ;
 હું ને મારું ત્યાગીરે, રાગ દ્વેષ પરિહરે. સંસારનાં ૧

વાયુ પેઠે અપ્રતિગદ્ધ થૈ, વિચરે ણાહિર દેશ,
 શુદ્ધોપયોગે આત્મદેશમા, વિચરે ત્યજી મ કલેશ,
 અરિ મિત્રપર મમતારે, નિષ્કામી થૈ ધર્મ ધરે મ સારનાં ૨
 ધર્મક્ષમા દિલભાહી ધારે, ક્ષમાઘ્રમણુ કહેવાય,
 ઇર્ષ્યા ક્રોધ ને દ્રેષ ધરે નહિ, માધુ સન્ત સદાય,
 શુભિએ શુભતા જ્ઞાની રે, લવોદધિ મહેરે તરે મ મારનાં ૩
 ક્રિયા કરે પણ ધરે ન નિન્દા, જ્ઞાન છતા નહિ માન,
 તપ કરે પણ તપી ન જાતો, લોકસ જ્ઞાનુ ન લાન,
 વિકથા કુથલી ત્યાગી રે, પ્રભુ આણુ શિર ધરે મ મારનાં ૪
 જ્ઞાન વૈગચ્ચે આતમ પોષે, પર નહીં પરલાવ,
 નામ દેઈને કરે ન નિન્દા, વૈરાગ્યે રમતો દાવ,
 હૃદિમાગર માધુરે, લોકોત્તર ધર્મ કરે મ મારનાં ૫
 ૧૯૧૯ ગ્રાવણુ વદિ ૯

➤ આચાર વિના વિચાર માત્રથી શું ? ૧

વિચારે શુ તુ મનમા રે, વિચારે પાર નહીં આવે,
 આચારમાહી મૂકે રે, કાર્ય મિદ્ધિ અટ થાવે વિચારે૦
 પરપોટા પેઠે મ કપો, ઉપરે વિવૃત્તી જાય,
 ઘડી ઘડીમા રગ કેચ્ચે, તે નહિ પુરૂષ ગણાય,
 દિલભાહી એ વિચારે રે, અનુભવ સત્ય આવે વિચારે૦ ૧
 ઉત્તમના મ કપો કળના, જોન્યુ કરતા મિદ્ધ,
 જ્ઞાનક કહે પણ કહે નહીં તે, જોન્યુ કહે ઠે પ્રસિદ્ધ,
 શાસ્ત્રોમા દહાન્તો રે, ઘણા દેખી ખુશ થાવે વિચારે૦ ૨
 છોડી રે ચિન્તા આ દીધી, અટ ચે લલ તંપાર,
 ચિન્તાથી દદિ પાર ન આવે, સાહુમવી અટ પાર,
 ગરુની વાળી ચોવી રે, પાગી ચિન્તો મુખ પાવે વિચારે૦ ૩

આગળ છે કૃત્તેહ મઝાની, પાછું વાળી ન દેખ,
 થાશે થવાનું જે હશે તે, લાવી આધારે પેખ;
 કરવું તે કરવું હમણાં રે, પછીની વાત શું લાવે. વિચારે૦ ૪
 “ હૃદય પ્રમોદી ” સમજી લે આ, ચારિત્ર્યે થા શૂર;
 અન્તરૂના અલખેલા ખ્યારા, સુખમાં રહો ભરપૂર;
 બુદ્ધિસાગર ધર્મે રે, અનુભવ સુખ વરે. વિચારે૦ ૫
 ૧૮૬૯ શ્રાવણ વદિ ૧૦.

જાગીને શિષ્યો સેવા કરો.

શિષ્યો ઝટપટ જાગો રે, દુનિયાનો ઉદ્ધાર કરો,
 સેવામાં મીઠા મેવા રે, અન્યો તારી પોતે તરો;
 જગતનાં પાપોને હરવા, રૂઠા લખશો લેખ;
 દયા સત્ય વ્યાખ્યાન દઈને, ગ્રહો ભજવશો વેષ;
 હિમ્મત ન હારો ધર્મે રે, ઉત્સાહને દિલ ભરો. શિષ્યો૦ ૧
 ઉત્તમ આચારો પાળીને, ભજવો રૂઠા પાઠ,
 નીતિમાંહી શૂરાપૂરા, થઈને સજો સહુ ઠાઠ;
 પરોપકારી થઈને રે, જગતનાં દુઃખ હરો. શિષ્યો૦ ૨
 આલસ નિન્દા વિકથા ત્યાગી, ધરશો રૂઠો ધર્મ,
 મૈત્રી આદિ ભાવના લાવી, હરશો આઠે કર્મ;
 સમતા સ્વભાવે રહીને રે, ંહેલા શુભ પન્થ સંચરો. શિષ્યો૦ ૩
 નિષ્કામી થૈ કાર્યો કરવાં, એમાંહી અધિકાર;
 પોતાનો માની પ્રવર્તો, કર્મયોગી શિરદાર;
 જ્ઞાનયોગે રહીને રે, પરમ આનન્દ વરો. શિષ્યો૦ ૪
 કામક્રોધાદિક દોષો હણવા, નિશદિન કરો અભ્યાસ;
 અભ્યાસે અન્તે છે સિદ્ધિ, છોડો ન ઉધમ ખાસ;
 મોહવાસના ટાળી રે, નિષ્કામી થૈ ઋદ્ધિ ભરો. શિષ્યો૦ ૫
 ચારિત્ર્યે નિર્મલતા ધરવી, ષડાવશ્યક અભ્યાસ,

નિરુપ ગી યોગી થૈ મહાલો, અજરામરપુરવાસ,
બુદ્ધિસાગર વાણી રે, સુણી સાચી ધર્મ ધરો શિષ્યો ૦ ૬

૧૮૬૯ શ્રાવણ વદિ ૧૧

પ્રેમ પૂજારી.

પ્રેમદશા પૂજારી અમે, પ્રેમદશા પૂજારી,
વિકારિ પ્રેમે દુનિયા ભૂલી, રાગ દેપ ભય ભારી અમે
પ્રેમે પ્રેમ મૈા દુનિયા કરતી, પ્રેમગતિ ક ઈ ન્યારી,
શુદ્ધ પ્રેમ સમક્ષિત ગુણમાહી, શુદ્ધ બ્રહ્મ અનુસારી અમે ૧
શુભ ગુણોમા પ્રેમ અમારો, જડતા ભાવ વિસારી,
વિષયવૃત્તિનુ સ્વપ્ન નહીં જ્યા, શુદ્ધપ્રેમ નિર્ધારી અમે ૨
શુદ્ધ બ્રહ્મના પ્રેમતાનમા, જન્મ જરા ન વિકારી,
ભય ખેદ ને દેપ નહીં જ્યા, આનન્દ અપર પારી અમે ૩
મૃત્યુ લગ્ન લેદ નહીં જ્યા, પ્રભુ ઐક્યતા ધારી,
પ્રેમ ફેરી મહુથી ન્યારી, હૃદય પ્રભુ ધરનારી અમે ૪
મૈા છવો નિજ આત્મસરીખા, ધર્મ મેઘ ધરનારી,
પ્રેમગતિ જ્ઞાનીજન જાણે, શુ જાણે મ મારી અમે ૫
પ્રેમગતિની અકળકળા ક ઈ, સ્થિરતા મન કરનારી,
આત્મરમણતા તે છે પ્રેમ જ, ઉચ્ચદશા ગુણકારી અમે ૬
પ્રેમ પ્રેમમા અનન્તગુણો ફેર, શુદ્ધપ્રેમ અનગારી,
બુદ્ધિમાગર દેવગુરુ શુભ, પ્રેમ ગતિ બલિદારી અમે ૭

૧૮૬૯ શ્રાવણ વદ ૦))

❧ અનુભવમિત્ર. ❧

આશાવરી.

ઠહાલા તુજવણુ દાણુ નવી જાવે, લોજન પાણી ન ભાવે. ઠહાલા.
 પ્રાણપ્રિય તું આત્મસ્વરૂપી, દાણુ દાણુ યાદી આવે;
 કોણુ જાણે ચિત્ત શુંય થયું છે, તુજ વણુ અન્ય ન રહાવે. ઠહાલા. ૧
 મન ખપૈયો રટતો પિયુ પિયુ, પ્રેમોત્કર્ષ જણાવે;
 તુજ ઉપર કુરખાન પ્રાણ સહુ, નિશ્ચય એવો થાવે. ઠહાલા. ૨
 અન્તરૂમાં આનન્દ વિશ્રામી, આનન્દ રસ પ્રગટાવે;
 જીવાડે શાશ્વત જીવનમાં, દુઃખના ઓઘ હઠાવે. ઠહાલા. ૩
 તુજમાં રાચું તુજમાં માચું, પરમપ્રભુ પરખાવે;
 અન્તર્યામી આનન્દઘન તું શુદ્ધ સ્વરૂપ જણાવે. ઠહાલા. ૪
 વિભુ પ્રભુ તું પરમપ્રિય છે, આત્માલિપ્ત કહાવે;
 ખુદ્ધિસાગર નિર્મલ જ્યોતિ, શુદ્ધ મિત્રને ધ્યાવે. ઠહાલા. ૫

સં. ૧૯૬૯ ભાદ્રપદ શુદ્ધિ ૧૪.

❧ ચેત. ❧

રાગ ધીરાના પદનો.

ફાંફા ફોગટ મારે રે આશાનો પાર નહીં આવે,
 ભ્રમણામાંહી ભૂલ્યો રે આડો અવળો ક્યાં જાવે;
 મૃગતૃષ્ણાવત્ માયા સુખડાં, કદિ ન પૂરાં થાય,
 મરી મથે છે ચિન્તા કરીને, ઘડીમાં જૂઠું જણાય;
 આશાનો સાગર ઉંડો રે, કોઈ ય ન પાર પાવે. ફાંફા. ૧
 ઘાટ નવા જે મનમાં ઘડતો, તે અવળા થઈ જાય,
 સુખની સામાં દુઃખડાં ઉભાં, આડો અવળો ક્યાં ધાય;
 મોહ થકી મુંઝી રે, પરાણે દુઃખ શિર લાવે. ફાંફા. ૨

જ્યા સુખની તુ આશ ધરે છે, ત્યા છે દુ ખના મ્હાડ,
વ્યાધિ સાથે મ્હાલ ધરે છે, ખણતો દુઃખની ખાડ,
જવાનુ ત્યા ન જાતો રે, અધારામા કયા ધાવે કાફા ૩

ઢોલ પોલસમ હુઢે સઘળુ, જડનુ સુખ છે માન,
હાય કરતી હાય ઘસતી, દુનિયા રહે દુ ખ ખાણુ,
સુખી ન કોઈ દીઠો રે, વિષ કેમ ચિત્ત ભાવે કાફા ૪

ચેત ચેત ચતુરા ઝટ ચેતન, મુક્તિવાટમા ચાલ,
સુખનો સાગર તુહિજ પોતે, સમાધિસુખમા મ્હાલ,
બુદ્ધિસાગર ભાવે રે, સાને મત્ય સમજાવે કાફા. ૫

સ ૧૯૬૬ ભાદ્રપદ ગુદિ ૧૫.

ભારતવાસી જૈનોના મત.

ગગ ધીરાના પદનો

ભારતવાસી જૈનો રે, અહ મદ વાદ કરે,
પક્ષભેદે મતિયા રે, મત ભેદ ઘણા ધરે, ભારત
મુહપત્તિના પક્ષી ઢેઈ, મુહપત્તિ મુખ બાધી,
સાધુઓ વ્યાખ્યાનો વાચે, આરાધિક શિવ સાધી,
વ્યાખ્યાને મુહપત્તિ રે, બાધે સાધુ મુક્તિ વરે ભારત ૧

વ્યાખ્યાને મુહપત્તિ બધન, પહેલા નોતુ ક્યાય,
ખીજા એવો પક્ષ કરે છે, પક્ષભેદે બેમાય,
નિર્ણય એક ન થાતો રે, પોતાનુ સૌ તાણી મરે ભારત ૨

ચોથે મ વત્સરી કરનારા, માને પચમી જૂઠં,
પાચમીયા ચોથને કહે ખોટી, મોહ કરે લુટાલુટ,
પક્ષાપક્ષી ઝઘડા રે, સમજાવે પોતાનુ ખરે ભારત ૩

ત્રણથોઈયા ચાર થોઈને, કહી ન માને સત્ય,
ચાર થોઈયા ત્રણ થોઈને, માને નક્કી અસત્ય;
દેખાડે આગમ પાઠો રે, ગ્રહા પક્ષે યુક્તિ ભરે. ભારત. ૪

ખરતરીયા ખરતરતું તાણે; તપાગચ્છીયા આપ,
ગ્રન્થ પાઠ યુક્તિ દેખાડી, કરતા થાપ ઉત્થાપ;
સામા સામી નિન્હવ રે, પરસ્પર એ ઉચ્ચરે. ભારત. ૫

આંચળીયા પોતાનું સાચું, માને બીજું જૂઠું,
પાયચંદ્રિયા પાંચમ પકડે, સૌની ન્યારી છે પૂંઠ;
જતિયો જપે સાચું રે, પોતાનું બીજું જૂઠું અરે. ભારત. ૬

પિતાંબર પાછળથી પ્રગટ્યા, કહેતા જતિઓ એમ,
પિતાંબર કહે ચતિઓ જૂઠા, નિર્ણય થાવે કેમ;
ધોળાંથી થયાં પીળાં રે, પીળામાં મતભેદ અરે. ભારત. ૭

પછીથી ઇરિયા વહિયા નહિ છે, વિમલ કરતા તાણ,
પ્રતિક્રમણાંતે ઇરિયાવહિયા, સાગર વિજયની આણ;
ઉત્થાપક સામા સામી રે, નિર્ણય કરી કોણ મરે. ભારત. ૮

શાંતિસાગરિયા એમ માને, સાધુ કોઈક હાલ,
દષ્ટિમાંડી કોઈક આવે, પક્ષે બન્યા બેહાલ;
રાયચંદ્રિયા રાગે રે, પક્ષ ગૃહી ગુરૂ ધરે. ભારત. ૯

હુકુમ મુનિયા આતમજ્ઞાને, માને છે નિજ મુક્તિ,
મૂર્તિ ઉત્થાપે છે હુંઠક, કરી ઘણી કુચુક્તિ;
દિગંબરી મત તાણે રે, ઐક્ય થાય કેમ કરે. ભારત. ૧૦

આત્માર્થી છે કૈંઈક જૈનો, કરે મધ્યસ્થ વિચાર,
ગચ્છલેદ પક્ષોનો અન્ત જ, કદિ ન આવે ધાર;
બુદ્ધિસાગર સાચું રે સ્યાદ્રાહી જાણી ઠરે. ભારત. ૧૧

જૈનોઐ ઘણું યોયું.

રાગ ધીરાના પદનો.

- જૈનોઐ ઘણું યોયું રે, સામા સામી કલેશ કરી,
મનના ઝગડા માડી રે, શામનની પડતી કરી,
શ્વેતાળર દિગળર વચ્ચે, મતથી પડિયા લેદ,
માહોમાહે વઢી પડ્યા બહુ, વધ્યો કુસ પને ખેદ,
બન્ને નબળા પડીયા રે, વેદાન્તીયો કાવ્યા ફરી જૈનોઐ૦ ૧
- જૌદો સાથે જૈનાચાર્યો, વઢિયા માડી વાદ,
ચૈત્યવાસીઓ સાથે ઘગ્ગા, વઢવાથી થઈ ખાદ,
ભૂપતિયો સમજાવ્યા રે, વેદાન્તીએ ચુકિત ધરી જૈનોઐ૦ ૨
- વિક્રમ બાર તણા મૈકામા, પ્રગટ્યા ગરુડો અનેક,
માહો માહે ખડન મડન, કુસ પને અવિવેક,
નાની દષ્ટિ ધારી રે, જુદા પડ્યા લેદે જગી. જૈનોઐ૦ ૩
- મતલેદે જૈનો થ્યા જુદા, ધરી ન શાસન દામ,
એકમેકને નિહુવ કહેતા, આવી ન જગીએ લાજ,
જૈનો ઘણા વટલી રે, થયા અન્યધર્મી ફરી જૈનોઐ૦ ૪
- ઉમાચાર્યે જૈન ધર્મનો, કરવાને ઉદ્ધાર,
ગદુ પ્રયત્ન દીધો હોયે, ધન્ય ધન્ય અવતાર,
ગતઓ જૈની કરવા રે, બાધ લીડી પ્રેમે ખરી જૈનોઐ૦ ૫
- ગિણોમા કુસ પ થવાથી, હાનિ પહોચી કલેશ,
કુમાગ્પાવની પાછળ જૈની ગળ થયો નહિ બેશ,
ભિન્ન ભિન્ન ગરુડોના રે, મૂરિયો છૂટા થયા જગી જૈનોઐ૦ ૬
- બેદોમાવી ભેદો પ્રગટ્યા, પરસ્પર નહીં સાહાય્ય,
વસ્તી ઘટવા માડી ઝાઝી, લીધા ન તાલ ઉપાય,
અધાધુમી ચાલી રે, કુસ પે ઉત્તતિને હરી જૈનોઐ૦ ૭

- દિગંબરો દક્ષિણમાં હાર્યા, ગુમાવ્યા રાજાન,
સંપાને ઉપાય કર્યા વણ, જૈનો વટવ્યા જાણ;
જૈનોની ચાર વર્ણો રે, બદલાઈ ગઈ પરિ. જૈનોએ ૮
- હીરવિજયસૂરિના સમયે, ગચ્છકલેશ વિપવાદ,
ખરતર તપાગચ્છમાં ઝઘડા, વધીયો પછીથી પ્રમાદ;
વૈષ્ણવ થયા જૈનો રે, વદ્ધલના વળતે ફરી. જૈનોએ ૯
- ગુજરાતમાંહી વૈષ્ણવ લોકો, વર્તે છે જે હાલ,
પૂર્વે તેના વંશજ જૈનો, ટુંક દ્વિધી ગેહાલ;
દશાએ પહોંચ્યા જૈનો રે, ચક્ષુમાં અશ્રુ જાય ઉભરી. જૈનોએ ૧૦
- અન્યવિષે તો દ્વિ ન દીધી, મત પ્રગટાવ્યા માંહી,
ઢુંઢક પ્રગટયા સોળમા સૈકે, પક્ષ પડયા જે આંહી;
તેરા વિશાપંથી રે, દિગંબર ભેદ ભરી. જૈનોએ ૧૧
- ચોથ અને પાંચમ મતભેદો, ત્રણ થોયને ચાર,
ઢુંઢકમાં તેરાપંથી ગ્યા, ચર્ચા કલગ્યા અપાર;
વ્યાખ્યાને મુહુપત્તિ રે, બાંધે નહીં બાંધે વળી. જૈનોએ ૧૨
- અર્ચ્યા મર્ચા કરચા વધતી, થાતા કલેશ વિવાદ,
તેર લાખની સઘળી વસ્તિ, જૈનોની છે હયાત;
ચાલીશ કોડ જૈનો રે, પૂર્વે હતા જુઓ! જરી. જૈનોએ. ૧૩
- અઘો હોળી જેલે ઘરમાં, ઘટતો એવો ન્યાય,
સાધુ સૂરિયો સંપ કરીને, કરે ન પૂર્ણ ઉપાય;
હવે જો નહીં ચેતે રે, અવદશા થાશે ઘણી. જૈનોએ ૧૪
- સર્વ પક્ષના સંઘો મળીને, કરશે ઉદય વિચાર,
તો જૈનો દુનિયામાં ટકશે, સંપે જયજયકાર;
જાગોને હવે જૈનો રે, વિચારો સૌ ભોગા મળી. જૈનોએ ૧૫
- મળતા જે જે વિષયો આવે, તેમાં રહેવું સાથ,
કલેશોદ્ધરણા નવી ન કરવી, ભરવી ઉદયમાં બાથ;
સુણાવ્યું સાચું લાગ્યું રે, કહું વિનયે કરગરી. જૈનોએ ૧૬

સમય જ્ઞાનને વિશાલ દૃષ્ટિ, ધર્મજ્ઞાન વિસ્તાર,
 શુરૂકળ જૈનોમા થાતા, હૃદય પુનરુદ્ધાર,
 બુદ્ધિમાગઝ જૈનો રે, લેશો લાભ જન્મ ધરી જૈનોએ૦ ૧૭

સ ૧૯૬૯ ભાદ્રપદ વદિ ૩

મધુરી મોરલી.

કવ્વાલિ.

- સ્વગેમા સ્વગ હોઠે ઝાઝા, રહે છે વાધની માઝા,
 કરે એક તાનમા મનડુ, મધુરી મોરલી વાગે ૧
- ધુણાવે શીર્ષ જ્ઞાનીનુ, કરે છે વ્યક્ત જે છાનુ,
 પ્રભુય ગભીરતા વ્હાણુ, મધુરી મોરલી વાગે ૨
- જગતનુ લાન ભૂલાવે, અલૌકિક ઉધમા છાવે,
 સકલ્પ ચિત્ત લલચાવે, મધુરી મોરલી વાગે ૩
- કરે આનન્દની ઝાખી, નચાવે પ્રેમના તાને,
 નચાવે ધર્મના લાને, મધુરી મોરલી વાગે ૪
- કરે છે ચિત્ર મૂર્તિવત્, કરાવે સ્વૈર્ય મનમાડી,
 વશીકરણી હૃદય હરણી, મધુરી મોરલી વાગે ૫
- હૃદય બહાલી પ્રભાગાગી, હૃદય જીવન હૃદય મૂર્તિ,
 પ્રભુથી ઐશ્ય કરનાગી, મધુરી મોરલી વાગે ૬
- પરમ ગમમા ઝીલવનાગી, ખગ જેલો ભજવનાગી,
 ગીઝવનાગી મદા રગે, મધુરી મોરલી વાગે ૭
- કરે વશમા મદા લોગી, કરે વશમા સદા યોગી,
 મગ્ણુ લીતિ ભુલવનાગી, મધુરી મોરલી વાગે ૮
- કરે લલગદ મદાનન્દે, હૃદયમા જગતી વ્યોતિ,
 બુદ્ધચળિ દિલની દેવી, મધુરી મોરલી વાગે ૯

૧ ૧૯ ૯ ભાદ્રપદ વદિ ૪

❧ અમારો એ સુધારો છે ❧

- વૃતોમાં પ્રેમને ધરવો, સદાચારો સદા ધરવા;
ખરૂં જૂનું ખરૂં સોનું, અમારો એ સુધારો છે. ૧
- યથા કહેણી તથા રહેણી, અસલ સિદ્ધાન્ત જાળવવાં;
સદા શાસનતણી સેવા, અમારો એ સુધારો છે. ૨
- સુધારા નામથી થાતા, કુધારા તે પરિહરવા;
થતી નાસ્તિકતા હરવી, અમારો એ સુધારો છે. ૩
- જમાનો જાણીને જે જે, સુધારા યોગ્ય તે કરવા;
પ્રમાણિકતા ખરી ધરવી, અમારો એ સુધારો છે. ૪
- જિનાગમની ખરી રક્ષા, કુતકેને હઠાવીને;
અનુકૂળ યોધથી કરવી, અમારો એ સુધારો છે. ૫
- સદા આગમ અવિરોધી, દષ્ટ ઉપદેશ જગમાંહી;
જગતની ઉન્નતિ કરવી, અમારો એ સુધારો છે. ૬
- ગુરૂકલો વધે તેવા, ઉપાયો નિત્ય આદરવા;
અસલનો ધર્મ જાળવવો, અમારો એ સુધારો છે. ૭
- મુનિયો તીર્થની રક્ષા, સદા જૈનોતણી રક્ષા;
ઉપાયોથી જ આદરવી, અમારો એ સુધારો છે. ૮
- સમયને માન આપીને, ઉદયમાં આગળે ઝડેવું;
સુસંપી ધર્મ જુસ્સાથી, અમારો એ સુધારો છે. ૯
- રૌવાળે પડતીના છોડી, રૌવાળે ચડતીના પકડી;
ટકાવી ધર્મને ઝડેવું, અમારો એ સુધારો છે. ૧૦
- જગતમાં ધર્મ ફેલાવો, સહુચત્નો થકી કરવો;
બુદ્ધયજ્ઞિ સન્તની સેવા, અમારો એ સુધારો છે. ૧૧

જોગી થૈને જંગલમાંહી ફરશું. ૬૬

મન મોહા જ ગલ કેરી હરણીને એ રાગ

જોગી થૈને જ ગલમાંહી ફરશુ રે, સોડહુ સોડહુ અલખ ઉચ્ચરશુ રે	જોગી. ૧
ચિદાનન્દ મૂર્તિની પૂજા, ક્ષણ ક્ષણવિષે અમે કરશુ રે	જોગી. ૨
પહાડો પત્થર નદિયો શુક્ર, નિરૂપાધિપણે સચરશુ રે	જોગી ૩
આનન્દ રસની રેલછેલા, અવધૂત દશામા વિહરશુ રે	જોગી ૪
આતમ તે પરમાતમ સાચો, અનુભવ ખરો દિલ ધરશુ રે	જોગી ૫
અન્તર્યામી તાન લગાવી, વિકલ્પ સઠલ્પને હરશુ રે	જોગી ૬
જ્ઞાનધ્યાનમા તન્મય થઈને, બુદ્ધિસાગર શિવપદ વરશુ રે	જોગી ૭

સ ૧૯૬૯ ભાદ્રપદ વદિ ૭

જોગી સિંહમાન. ૬૭

રાગ ધીરાના પદનો

શૂરો સિ હ થઈને રે, સસલા થકી હાર મા, પોતાનુ લક્ષ છોડી રે મુખે તૃણ ધાલ મા	શૂરો
શિયાલિયાથી લય પામીને, દોટ મૂકી ના નાસ, જોને ત્હારૂ કૂલ તપાસી, બળમા ધર વિશ્વાસ,	
બકરાના ટોળા માહી રે, બકરો થૈને ચાલ મા	શૂરો ૧
પોતાની શુક્ર છોડીને, પિજરમા કા પેસ,	

આસનગતિ પોતાની છંડી, ખડીકણુ થૈને ના બેસ;
 સિંહણુની સંગ છોડી રે, બકરીની સંગે મહાલમા. શૂરો ૨
 સિંહનાદ પોતાનો છંડી, ખર પેઠે મા ભૂક,
 રાસલની સંગે થઈ રેંલો, કાળ પોતાની મા ચૂક;
 ગિરિની શુક્ર છંડી રે, ખાડામાં રહેવા ચાલ મા. શૂરો ૩
 જંગલ ઝાડીમાં રહેઠાણુ જ, છે તહાડું સુખકાર,
 પ્રાણુજતાં પણ સ્થાનક તજ ના, શોભા નિજ સ્થાનક સાર;
 સમજીને વનના રાજા રે, રાજ્યપણું હાર મા. શૂરો ૪
 ટેક નેક પોતાની જાણી, શૂરાતન સંભાળ,
 પોતાની શોભા તે માંહી, મનમાં કરી લે ખ્યાલ;
 બુદ્ધિસાગર બોધે રે, સાચું ક્ષણુ વિસાર મા. શૂરો ૫

સં. ૧૯૬૯ ભાદ્રપદ વદિ ૮.

❧ હજી હાથથકી બાજી ગઈ નથી. ❧

મન મોહું જંગલ ફેરી હરણીને એ રાગ.

હજી હાથથી ગઈ નથી બાજી રે, આવ ઠેકાણે મનમાંહી લાજી રે. હજી ૦
 સિંહ તજી ભોજન પોતાનું, કદિ ખાય નહિ તે ભાજી રે. હજી ૦ ૧
 મોતિચારો હંસ તજીને, કાંકર ખાઈ થાય ન પાજી રે. હજી ૦ ૨
 વારિ ત્યજતાં મીનની શોભા, જગમાંહિ કદિ ના છાજી રે. હજી ૦ ૩
 સૂર્ય ઉગતાં શશીની શોભા, પ્રીતી પડે શોભે ના ગાજી રે. હજી ૦ ૪
 ઘરખાળથી ઘરની શોભા, ઘર શૂન્યે બોલાતી હરાજી રે. હજી ૦ ૫
 મર્યાદા પોતાની ત્યજતાં, પયોનિધિ ગણાતોજ પાજી રે. હજી ૦ ૬
 બુદ્ધિસાગર ચેતાવે છે, વિભુ પ્રભુ હૃદયગત માજી રે. હજી ૦ ૭

સં. ૧૯૬૯ ભાદ્રપદ વદિ ૯

૨૨ ગુણદૃષ્ટિથી ગુરુની પ્રાપ્તિ. ૨૨

શુભદૃષ્ટિ થયાથી ગુરુ મળશે રે, મૌ મનના મનોરથ ફળશે રે ગુણ૦
 અધો નહીં દેખે હીરાને, પગપાદી હીંગ જો રમળશે રે ગુણ૦ ૧
 શોધી શોધી દુનિયા શોધો, દોષદૃષ્ટિથી ગુરુ નહીં મળશે રે. ગુણ૦ ૨
 કંગે પરીક્ષા લલે હૃદયરો, દોષદૃષ્ટિએ કાળુ કંઈ જડશે રે ગુણ૦ ૩
 દૃષ્ટિ રાગ ત્યા દોષ ન સુએ, રાગ ના ત્યા દોષો તો નીકળશે રે ગુણ૦ ૪
 દોષદૃષ્ટિથી ધોળુ કાળુ, વીતરાગ ગુણી ના ઠરશે રે ગુણ૦ ૫
 રગાયુ જેનુ જ્યા મનડુ, તેને સર્વે સાચુ ત્યાજ પડશે રે ગુણ૦ ૬
 શુભદૃષ્ટિથી જગત ગુરુ સહુ, દોષ દૃષ્ટિથી જગતમા રમળશે રે ગુણ૦ ૭
 શુદ્ધ પ્રેમવણુ શુભદૃષ્ટિ નહીં, જ્ઞાન વિના ન પ્રેમ જ મળશે રે ગુણ૦ ૮
 પુદ્ગિભાગર આચી શિક્ષા, જ્ઞાની સજ્જન ચિત્ત ઉતરશે રે ગુણ૦ ૯

સ ૧૯૬૯ ભાષ્યપદ વદિ ૯

સાચો જૈન. ૨૨

સમાવે દિલમા દુનિયા રે, સાચો જૈન તેહ કહ્યો,
 જાનીઓના મનમા રે, અનુભવ એહ રહ્યો,
 મર્વ નયોની સાપેક્ષાએ, ટાળે છે એકાન્ત,
 સર્વ ધર્મના લેદ સમાવે, બુવે માચુ લક્ષી ભાત,
 મતવાદિયો લડતા રે, મધ્યસ્થ ત્યા તો થઈ રહ્યો મમાવે૦ ૧
 મિથ્યાત્વી ગ્રન્થોને વાચે, નય માપેએ મર્વ,
 મમકિત ભાવે પરિણુમાવી, ધરે નહીં મન ગર્વ,
 આદાદભાવે દુનિયા રે, દેખીને મન ગડુગહ્યો મમાવે૦ ૨
 વાદીયો ન્યા કલેશ કરે બહુ, ત્યા મનમા આનન્દ,
 માપેક્ષાએ મધળુ માચુ, રહે ન જ્ઞાને ક્રન્દ,
 મૌમા માચુ દેખે રે, આનન્દ શુદ્ધ ચિત્ત લહ્યો મમાવે૦ ૩
 વીગ્રમુના વચનોમાહી, નહીં છે લેદલેદ,

સાપેક્ષાએ લેદ પડે નહીં, અજ્ઞાની મન ખેદ;
ઉત્સર્ગો અપવાદો રે, જાણી સત્ય જ્ઞાની થયો. સમાવે૦ ૪

દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલાદિક જાણે, જાણે દ્રવ્ય વિચાર,
શુભપર્યાય જગત્ સૌ જાણે, નિક્ષેપ ભંગાધિકાર;
બુદ્ધિસાગર ખોધે રે, ઉદારભાવ ચિત્ત વહ્યો. સમાવે૦ ૫

સં. ૧૯૬૬ લાદપદ વદિ ૧૦

ૐ મહાવીર સ્તવન ૐ

મહાવીર તુજ પ્રેમદશા કંઈ ન્યારી,
મરી જીવ્યો ખીજવારી; મહાવીર.
તુજ ઉપર જઈછું સહુવારી, ખેંચાતું દિલ તુજપર ભારી;
મૂક્યું અન્ય વિસારી,
સ્વાર્પણ સર્વે તુજને કીધું પ્રેમાનન્ય વિચારી. મહાવીર. ૧
શુદ્ધોપયોગની આરતિ કરું હું, મુજ જીવનમાં પ્રેમ ભરું હું,
મંગલ દીપ ભાવ ધારી;
શુદ્ધ ચારિત્ર નૈવેદ્ય ધરું છું,
હર્ષનો ઘંટ વગાડી. મહાવીર. ૨
યાંચા કરું ના કંઈ તલભારી, પ્રિય તું એક મનમાં ધારી,
ધમ્મું ન અન્ય મોહારિ;
ભવ મુક્તિ સમ ભાવે લાગે,
લાગી ખરી તુજ યારી. મહાવીર. ૩
હુંતું એક રૂપ નિર્ધારી, અદ્વૈતભાવ થયો સુખકારી,
શુદ્ધ પ્રેમ એક તારી;
જ્યોતિજ્યોત મિલાવી સારી,
લેદપણું ન લગારી. મહાવીર. ૪

દ્રવ્ય શુભ પર્થાય વિચારી, અનુભવ ગમ્ય થયો શુભકારી,
અવગટ ઘટની ખારી,
બુદ્ધિસાગર અલખ નિરજન, જ્ઞાનાનન્દ વિહારી. મહાવીર ૫
૨ ૧૯૬૯ ભાષપદ વર્ષ ૧૧

❧ કરે શંકા અરે શાની. ❧

- હૃદય ત્હારું કંથે છે જે, હૃદય મ્હારું કંથે છે તે,
હૃદય પુરૂં પ્રહ્લાવણુ તુ, કરે શંકા અરે શાની ૧
પડે ના માન્યતાઓમા, ખરેખર ભેદના લડકા,
પરીક્ષા પૂર્ણ ના કરતા, કરે શંકા અરે શાની ૨
ગયો બહેમાઈ જેથી જ્યાં, નથી તે ત્યાં સમજ સાચુ,
પરીક્ષકની પરીક્ષામા, કરે શંકા અરે શાની. ૩
દવા ના બહેમની કયાએ, ગમે તે માન મનમાન્યુ,
ખુલાસો દિલ કીધાવણુ, કરે શંકા અરે શાની ૪
ધરી જેથી અરે શંકા, થયું તેમા વિચાર્યું કંઈ,
ખરી ત્યાં વાન છે જુદી, કરે શંકા અરે શાની ૫
સ્વયં જેવો તથા ખીન્ને, ગણે વૃત્તિ અનુમારે,
અહો એ વૃત્તિના પડ્યા, કરે શંકા અરે શાની ૬
હૃદય પામે વશ્યા વણુ બહુ, પરીક્ષા ના થતી પૂરી,
ઉપરટપડે જરામાહી, કરે શંકા અરે શાની ૭
સુણ્યુ દીકું પડે જુદું, ખરેખર આશયો બાણે,
કરે છે ભૂલ આશયમા, કરે શંકા અરે શાની ૮
ભૂલે છે આશયે દુનિયા, અભિપ્રાયો ઘડે ઉધા,
ખુલાસો કર હૃદયનો મૌ, કરે શંકા અરે શાની ૯
શુરનું જ્ઞાન જો લેશે, તદા માત્રી સમજ પડશે,
હજી તું ના જઈશ લડકી, કરે શંકા અરે શાની ૧૦

પ્રભુના જ્ઞાનની જ્યોતે, ખરું તું દેખતો થાશે;
બુદ્ધિબિંધ સદ્ગુરુ સંગે, ટળે મિથ્યાત્વની શંકા.

૧૧

સં. ૧૮૬૯ ભાગવદિ ૧૨

❧ ઇચ્છાની પૂજારી દુનિયા. ❧

કનરો.

ઇચ્છાની દુનિયા પૂજારી, જોયું જગત્માં ધારી ધારી;
ઇચ્છિ સહુને કરગરનારી, રાજ રાંકને ઇચ્છા ભારી. ઇચ્છાની. ૧
ઇચ્છા નર ને ઇચ્છા નારી, જ્ઞાનીને ઇચ્છા ઠગનારી. ઇચ્છાની. ૨
ઇચ્છા નાટક ઇચ્છા ચારી, ઇચ્છા માયા મહા ધૂતારી. ઇચ્છાની. ૩
ઇચ્છા દુઃખડાં ઇચ્છા ખ્યારી, સૌની તેથી થાય ખુવારી. ઇચ્છાની. ૪
ઇચ્છા રૂપ ઘણું કરનારી, સૂક્ષ્મપણે જગમાં ફરનારી. ઇચ્છાની. ૫
ઇચ્છા મીઠી ઇચ્છા ખારી, નાનાભવ ઇચ્છા કરનારી. ઇચ્છાની. ૬
ઇચ્છાની ખાડી લયકારી, પડિયા તેની ન આવે પારી. ઇચ્છાની. ૭
ઇચ્છાની જગમાં મહા મારી, સાપેક્ષાએ સારી નહારી. ઇચ્છાની. ૮
બુદ્ધિસાગર સંવર ધારી, જયવંતા મુનિવર અનગારી. ઇચ્છાની. ૯

❧ માંકળનો ઉપદ્રવ. ❧

દોહા.

માંકળ કરડ્યા રાતમાં. ઉંઘ ન આવી લગાર;
પ્રભુ લજનમાં રાત ગઈ, અન્તરૂ શાન્તિ મઝાર. ૧
માંકળના ચટકા સહ્યા, એમાં કાંઈ ન સાર;
મોહતણા ચટકા ઘણા, દુઃખદાઈ નિર્ધાર. ૨
કરડી માંકડ સાનથી, સમજાવે છે એમ;
મોહ જીવે છે દાવને, ઉઘે છે તું કેમ. ૩

માકડ કરડી બોલતો, સાધુ નિદ્રા ત્યાગ,
અવમર આવ્યો જાય છે, ઉપયોગે તુ જાગ.

૪

જગાડતો કરડી ઘણું, માકડ ધરી ઉપકાર,
બુદ્ધિસાગર ચેત તુ, ઉપયોગે સુખકાર

૫

મ ૧૯૬૯ ભાદ્રપદ વદિ ૧૩

પ્રેમપ્યાલો

ધર્યો તવ હસ્તમા પ્યાલો, ભરેલો પ્રેમથી પૂરો,

સદા આનન્દ લેવાને, પિછળ પ્રેમનો પ્યાલો

૧

મગીને જીવણુ ખીનું, નથી જ્યાં હું ખતું સ્વપ્નું,

મદાનું ઐક્ય કરનારે, પિછળ પ્રેમનો પ્યાલો

૨

ખુમારી બહુ ચઢી જતા, ઉલટ આખે જ દેખાતું,

મમાધિ દે ન દેરાતું, પિછળ પ્રેમનો પ્યાલો

૩

ખરી શ્રદ્ધા ખરી ભક્તિ, હૃદયને શુદ્ધ કરનારો,

અહુ માડુ ભુલવનારે, પિછળ પ્રેમનો પ્યાલો

૪

નથી જ્યાં મૃત્યુની પગલા, જગત્ ભાન જ ભુલવનારો,

ખડ અઢૈન કરનારે, પિછળ પ્રેમનો પ્યાલો

૫

અધિકારે સુમર્યાયો, મળે છે આત્મજાનીને,

થઈ નિ શક વિશ્વાસી, પિછળ પ્રેમનો પ્યાલો

૬

રંગોગ્ગમા ખુમારીથી, મમાધિ સુખ દેનારે,

પ્રભુકપે જગત્ જોવા, પિછળ પ્રેમનો પ્યાલો

૭

નથી એ પચખતોનો, ઉપજતો આત્મમાથી એ,

જીવોપર એ થતો સ્હેજે, પિછળ પ્રેમનો પ્યાલો

૮

પરાસ્કુરણા વિપે સાથી, અમરતા જીવવામા દે,

બુદ્ધચબ્ધિ ભાવ લાવીને, પિછળ પ્રેમનો પ્યાલો

૯

સ ૧૯૬૯ ભાદ્રપદ વદિ ૧૪

❀❀ કરી સ્વાર્પણ લહો મુક્તિ. ❀❀

કબ્જાલિ.

- અહંવૃત્તિ થકી દુઃખો, અહંવૃત્તિ ટળે મુક્તિ;
 શુરના પાદમાં પ્રેમે, કરી સ્વાર્પણ લહો મુક્તિ. ૧
- સમર્પણ સર્વ કરવાથી, હૃદયના ભાવને જ્ઞાને;
 ધર્મને સાક્ષી વસ્તુનો, કરી સ્વાર્પણ લહો મુક્તિ. ૨
- થતો એ ત્યાગ અંતરથી, અહંતા વણુ થતાં કાર્યો;
 નથી બંધન ક્રિયા યોગે, કરી સ્વાર્પણ લહો મુક્તિ. ૩
- અહંવૃત્તિ વિના કરવું, અહંવૃત્તિ વિના કરવું;
 રહસ્ય જ્ઞાનીઓ જાણે, કરી સ્વાર્પણ લહો મુક્તિ. ૪
- વિના સ્વાર્પણ નથી શાન્તિ, વિદેહી ભાન ના મળતું;
 વિચારી ચિત્તમાં એવું, કરી સ્વાર્પણ લહો મુક્તિ. ૫
- કર્તૃ સ્વાર્પણ અરે જેણે, થયો અન્તરૂથકી યોગી;
 થતા ના રાગ ને રોષો, કરી સ્વાર્પણ લહો મુક્તિ. ૬
- નહીં બંધાય કર્મે એ, રહે કર્મોવિષે તહોયે;
 હૃદય મમતા ઉતારીને, કરી સ્વાર્પણ લહો મુક્તિ. ૭
- અહો એ યોગ છે મોટો, મહા તપ એ સકલમાં છે;
 સદાનો લય અહો એ છે, કરી સ્વાર્પણ લહો મુક્તિ. ૮
- બને એ જ્ઞાનના યોગે, શુરભક્તિથકી ભાવે,
 ઘણા ભવનાજ સંસ્કારે, કરી સ્વાર્પણ લહો મુક્તિ. ૯
- કરી સ્વાર્પણ કરો જે જે, નથી તેમાં થતું હું તું;
 નથી મમતા વપુ મનની, કરી સ્વાર્પણ લહો મુક્તિ. ૧૦
- પ્રભુને તુર્ત મળવાને, અહો એ માર્ગ છે મોટો;
 બુદ્ધચિધિ સદ્ગુરુ ચરણે, કરી સ્વાર્પણ લહો મુક્તિ. ૧૨

સં. ૧૯૬૯ ભાદ્રપદ વદિ ૦))

૨૨ પ્રસાદી પાત્ર થાવા લે. ૨૨

હૃદયમા પ્રેમ લાવીને, પુરે પુરી ધરી શ્રદ્ધા, થઈને હુર્ષથી પૂરે, પ્રસાદી પાત્ર થાવા લે	૧
અન્યચિત્ત કળવાને, વિદેહી જ્ઞાન ધરવાને, અખ ડાનન્દ લેવાને, પ્રસાદી પાત્ર થાવા લે	૨
અલખની ધૂનમા રહેવા, અલખની જ્યોતમા ભળવા, અનન્તાનન્દમા રહેવા, પ્રસાદી પાત્ર થાવા લે	૩
અલખની મસ્તીમા રહેવા, સહુ દુ ખો પરિહરવા, મુબ્બર મોઝનો ખ્યારો, પ્રસાદી પાત્ર થાવા લે	૪
અલખ આશુક થવા માટે, અલખ માશુક મળવાને, હૃદય સૃષ્ટિ વિચરવાને, પ્રસાદી પાત્ર થાવા લે.	૫
સદાની મોજમા રહેવા, રસીલો વિશ્વનો થાવા અલેદી લાવવાળી આ, પ્રસાદી પાત્ર થાવા લે	૬
પ્રભુ મહાવીરના પન્થે, ખરૂં આ ખીજ જ્યોતિતુ, ખુદ્ધચંદિ ધર્મશિક્ષાની, પ્રસાદી પાત્ર થાવા લે	૭

સા ૧૯૨૬ આશ્વિન શુદ્ધિ ૧

જ્ઞાની હારી નહિયા. ૨૨

જ્ઞાની જા ના હારી દુ ખમા, જ્ઞાની જા ના હારી, દુ ખ કમોટી મારી જ્ઞાની, દુ ખમા જા ના હારી, દુ ખવિના સુખની ન મહત્તા, ધીરજ ઉપરે મારી, ખાહોશી મળતી દુ ખ પડતા, પક્વજ્ઞાન નિર્ધારી	જ્ઞાની ૧
દૈવરૂપ પ્રભુની ઇચ્છાથી, વિપત્તિ અણધારી, આવે છે કઈ મારા માટે, દિલમાત્યો એ વિચારી	જ્ઞાની ૨
દુ ખની પાછળ સુખ ગ્યુ છે, તાપ વૃષ્ટિ શુભકારી, મમતા લાવે મર્વે મહેબુ, દિલગીરી મહુવાગી	જ્ઞાની ૩

થાય પીલાતો વાળો લાંબો, સુજે સુખની ખારી;
 ગુણકારોના દુઃખ શિર પડિયાં, ઉત્સવ સમમન ધારી. જ્ઞાની. ૪
 સુખદુઃખમાં સમભાવે રહેવું, ઉપયોગી થૈં ભારી;
 બ્રાન્તિ સમ આ દુનિયા માની, કરવી પ્રભુની ચારી. જ્ઞાની. ૫
 ભૂલીજા દુનિયાતું સ્વપ્નું, હું તું ભાવ વિચારી;
 નામ રૂપની વૃત્તિ ટળતાં, આનન્દધન જયકારી. જ્ઞાની. ૬
 ભૂલી જા દુનિયાના ખેલો, આત્મધ્યાનને ધારી;
 પુદ્ધિસાગર અલખ નિરંજન, નિત્યાનન્દવિહારી. જ્ઞાની. ૭
 સં. ૧૯૬૯ આશ્વન શુદ્ધિ ૩.

❧ શુદ્ધ પ્રેમની મહત્તા. ❧

પ્રેમી ચીજ કંઈ ન્યારી પ્રભુજી પ્રેમી ચીજ કંઈ ન્યારી;
 પ્રેમીની ખલિહારી.....પ્રભુજી
 ટેક નેક વસે તુજ પ્રેમે, ભેદ ભાવ હરનારી;
 પ્રેમ ચીજ માગી ના મળતી, કિમ્મત ના થાનારી. પ્રભુજી ૧
 નામ રૂપની પ્રીતિ જૂઠી, ક્ષણનાશીને વિકારી;
 અઠ્ઠીમિંજ પ્રેમજ કંઈ ન્યારો, ચિન્તામણિથી ભારી. પ્રભુજી ૨
 ચોક્ક મજાઠ સમી છે પ્રીતિ, વિરલા તેના ધારી;
 પ્રેમ વિકારે દુનિયા મુજી, કરતી મારામારી. પ્રભુજી ૩
 પ્રભુ પ્રેમથી ઘવરાણા જે, ભક્ત થયા નિર્ધારી;
 સેવા ભક્તિ પામ્યા સાચી, તરી ગયા ભવપારી. પ્રભુજી ૪
 શૌરના સાટે પ્રેમ નીપજતો, અન્તર્યાગ વિચારી;
 પ્રાણહોમથી પ્રેમ પરીક્ષા, ભીતિ જ્યાં ન લગારી. પ્રભુજી ૫
 ક્રોધ માન ને દંભની સાથે, પ્રેમ રહે ન જરાયી;
 ચિત્ત ન દ્રોહી હોય જરાયે, ઈર્ષ્યા ના તલભારી. પ્રભુજી ૬
 આશા સ્વાર્થનું જ્યાં ના સ્વપ્નું, ચાહીંચુગલી ન ચારી;
 નિન્દાનો તો ગંધ નહીં જ્યાં, પ્રેમજ ત્યાં સંચારી. પ્રભુજી ૭

હિસાનો સ કલ્પ ન પ્રગટે, શુભપર્યાય વિચારી,
 લગની લાગે અતુલવ જાગે, આનન્દ રસ શુભકારી. પ્રભુ ૮
 ઝળહળ જ્યોતિ જાગે ઘટમા, એકતાનતા ધારી,
 બુદ્ધિસાગર શુદ્ધપ્રેમથી, અજરામર જયકારી પ્રભુ ૯

સ ૧૯૬૯ આશ્વિન શુદ્ધ ૪

❧ પ્રભુવિરહ દશા ❧

વિરહ ખમાતો ન ત્હારો, પ્રભુ મહારા વિરહ ખમાતો ન ત્હારો,
 કેમ જશે જન્મારો પ્રભુ
 ક્ષણ ક્ષણમાહી તુહિ તુહિ તુહિ, લાગે વિરહ તમારો,
 શામાટે કકળાવો બહાલા, સહેવાતો ન ધખારો પ્રભુ ૧
 તવ મૂર્તિમા મુજ મન લાગ્યું, પ્રગટ્યો પ્રેમ પ્રચારો,
 ક્ષણ કોટિ વર્ષો સમ વીતે, જાણે હૃદય વિચારો પ્રભુ ૨
 આખ કાનને હૃદયવિષે તુ, જીભવિષે રહેનારો,
 રોમરોમ વસીયો પ્રીતમ તુ, સર્વપ્રાણથી ખ્યારો પ્રભુ ૩
 તુજ વિરહે મૂર્છા મન પ્રગટે, તેમા તુ વમનારો,
 પ્રેમ દશા પ્રગટી શી આવી, આવે નહીં કંઈ આરો પ્રભુ ૪
 અન્તર્ગતતુ સઘણ જાણે, ગીગવ ના રહી ન્યારો,
 હજારહજાર થઈ મુજ બહાલમ, હું અથડી ઉગારો પ્રભુ ૫
 શ્વામવિષે શનવાર સ્મરૂ છું, શુ શુ માશુ મજિયારો,
 માશુ હું તે પોતે તુ છે, બીજો નહીં આધારો પ્રભુ ૬
 પ્રગટ થઈ દર્શન દેધને, દિલમા કર ઉજિયારો,
 બુદ્ધિમાગર અન્તર્યામી, વિનતડી અવધારો પ્રભુ ૭

સ ૧૯૬૯ આશ્વિન શુદ્ધ ૫

❧ વિજ્ઞાસિ. ❧

વિનતિ છે અમારી, સ્વધર્મી બંધુઓ વિનતિ મારી;
 દેશેા ઉરમાં ઉતારી.....સ્વધર્મીં ૦

એક રૂપ થઇ ભેગા રહેવું, પ્રીતિ શુદ્ધ વધારી;
 ભેદ ભાવ સહુ ભૂલી જાવા, ધર્મસગાઇ વિચારી. સ્વધર્મીં ૧

ધર્મ સનાતન રક્ષણ કરવા, ફેલાવા નિર્ધારી;
 સર્વ સ્વાર્પણ કરીએ જ્ઞાને, વીર વીર ઉચ્ચારી. સ્વધર્મીં ૨

સ્વાર્થ ભેદની મારા મારી, તે સહુ દૂર નિવારી;
 ભેગા થઇને હિત ચિંતવીએ, કર્મયોગી થૈ ભારી. સ્વધર્મીં ૩

ધર્મવૃદ્ધિની સર્વ યોજના, પૂર્ણાચારે ઉતારી;
 સઘળી દુનિયા જાગ્રત્ કરીએ, ઉપદેશે જયકારી. સ્વધર્મીં ૪

ભલે પધારો ધર્મબંધુઓ, ધર્મસ્નેહ ધરી ચારી;
 ધર્મસંપમાં વિદ્ય ન નાંખો, જ્ઞાને ધરી હુશિયારી. સ્વધર્મીં ૫

શાસનદેવો સાહાય્ય કરો સહુ, ઇચ્છા એવી હમારી;
 જૈન ધર્મનો જય થાવામાં, દેશેા ખુદ્ધિ સુધારી. સ્વધર્મીં ૬

શ્રદ્ધા સાચી દિલમાં ધારી, થઇએ ધર્મ વિહારી;
 ખુદ્ધિસાગર સંઘ અતુર્વિધ, સેવા સુખની ક્યારી. સ્વધર્મીં ૭

સં. ૧૯૬૯ આશ્વિન શુદ્ધિ ૬.

❧ શ્રી વીરપ્રભુ સ્તવન. ❧

નિશાની કહા બતાવું રે—એ રાગ.

પ્રભુ કેવી રીતે ધ્યાવું રે, નિત્ય નિરંજન રૂપ. પ્રભુ.
 શબ્દથકી ધ્યાવું તને રે, તું નહીં શબ્દ સ્વરૂપ;
 રૂપી શબ્દ અરૂપી તુંહિ રે, શબ્દથી ન્યારૂં રૂપ. પ્રભુ. ૧

અર્મઅમુથી દેખતા રે, વસ્તુરૂપી નિરખાય,
 ઇન્દ્રિયાતીત તુ કહ્યો રે, જાણ્યો ન ઇન્દ્રિયે જાય પ્રભુ ૨
 ચ ચળ મન અસ્થિર છે રે, અસ્થિરમા સ્થિર ના લાગ,
 રાગદ્વેષથી ધ્યાવતા રે, થાય ન શુદ્ધ પ્રકાશ પ્રભુ ૩
 દર્પણ મમ મુજ ચિત્તમા રે, વ્યાપક કયાથી માય,
 તુજ સ્વરૂપ થયા વિના રે, અનુભવ ધ્યાને ન થાય. પ્રભુ. ૪
 જિનરૂપ થઇજિન ધ્યાવતા રે, ધ્યાવવુ ત્હારૂ થાય,
 વીરપ્રભુ દિલ ધ્યાવતા રે, બુદ્ધિમાગર મુખ પાય પ્રભુ ૫

સ ૧૯૬૯ આશ્વિન શુદ્ધિ ૭

જી વિજયવાચ

વિજયના વાઘ વાગે છે, ઉડી મહુ લોકે જાગે છે,
 શુરને પાયે લાગીને, વિજયની ગિખ માગે છે ૧
 હૃદયનુ અજી ખીલે છે, અખ ડાનનંદ ખીલે છે,
 ઉગી લાનુ તિમિરદળને, શુભામા ખુમ ખીલે છે ૨
 પ્રતિજ્ઞા કાર્યની થાતી, અશક્તિ દૂર મહુ જાતી,
 જગત્ની ઉન્નતિ વેળા, ખડેખડ આજથી થાતી ૩
 અમારા આત્મની માચી, સમુત્કાન્તિ થતી આજે,
 વિચારો માખ ખૂટીને, ગગનગઢમા ચઢી ગાજે ૪
 વિજય વૃદ્ધિ મદા થાતી, અમારી લાવના સુકુરે,
 બુદ્ધયબ્ધિ મ ગલો પામે, વિજેતામા રહી ધૂરે ૫

સ ૧૯૬૯ આશ્વિન સુદ્ધિ ૧૦

કયા ધર્મનો ફેલાવો થશે.

- વધશે તે ધર્મ જગમાં રે, જાણેા મન નરનારી;
સાચી શ્રદ્ધા લક્ષિત રે, થશે સહુ ઉપકારી. વધશે.
- ધર્મગુરુઓ સહુ સંપીલા, સમજે સમય સુજાણ,
આચારો પરવડતા કહેતા, ખંતીલા ગુણ ગાન;
સમયને માન આપી રે, ઘટતી કરે દેશ્કારી. વધશે. ૧
- સર્વ દેશમાં સર્વ જાતમાં, યથાશક્તિ અનુસાર,
ધર્મ કર્મમાં જનને પ્રેરે, સર્વવાતે હોંશિયાર;
ધર્મને ફેલાવા રે, કરે યોજનાઓ સારી. વધશે. ૨
- કળા ખાજને ગંભીરમનના, જ્ઞાની ગુરુઓ હોય;
વક્તા ત્યાગી ને વૈરાગી, ધર્મ વધે તે જોય;
પ્રભુ પેઠે જ્યાં લક્ષિત રે, ધર્મીઓની થતી ભારી. વધશે. ૩
- સ્વધર્મીને સાહાય્ય મળે ને, સ્વધર્મી ખહુમાન,
સાતુક્ષ્ણ સહુ ધર્મ કાયદા, જગઉપકારી જ્ઞાન;
તત્ત્વો તે જેમાં એવાં રે, સરખા સહુ સંસારી. વધશે. ૪
- પ્રાણ સમર્પણ ધર્મી માટે, આજીવિકા સાહાય્ય,
સગવડતા વ્યવહારિક સર્વે, સુખ માટે કરાવાય;
વૃદ્ધિના ઉપાયો રે, તેની નિત્ય તૈયારી. વધશે. ૫
- અનેક ભાષામાં ગ્રન્થોના, થશે ઉતારા ખેશ,
વક્તાઓ ખહુ ધૂન મચવશે, ઉપદેશ દેઈ હુમેશ;
જગવૃત્તિ ખેંચાશે રે, સદાચારો થકી ભારી. વધશે. ૬
- ભક્તો કરશે ભક્તિ હૃદયથી, દયા દાન નહીં પાર,
વિશાલ દૃષ્ટિ ઉદાર હીલ જ્યાં, ધર્મ ફેલાશે તે વાર;
ખુદ્ધિસાગર થાશે રે, સામાજિક બળધારી. વધશે. ૭

❧ સ્વરેસ્વર ન્યારો પન્થ હમારો ❧

ન્યારો પન્થ હમારો, મળે ન તેથી મેળ હમારો ત્હમારો,
 દુનિયા થકી ળહુ ન્યારો, ખરેખર ન્યારો પન્થ હમારો
 ન્યા તમારા હાસ્ય પ્રગટતા, ત્યા હમ શાન્ત વિચારો,
 ન્યા તમારી દૃષ્ટિ ન પહોચે, ત્યા હમ નિત્ય વિહારો-ખરેખર ૧
 છહા તમેને ચેન પડે નહીં, ચેન પડે નિર્ધારો,
 છહા તમેને રોવુજ પડતુ, ત્યા નહીં રોવા આરો ખરેખર ૨
 છહા તમેને શોક ન માવે ત્યા હમ નિશ્ચિત ધારો,
 ઉલટા તમારી દૃષ્ટિથકી અમે, ઉલટા છે આચારો ખરેખર ૩
 સારૂ ખોટુ જે કર્યું તમેએ, હા વા નહીં ત્યા નકારો,
 તમે નથી અધિકારી એ વાતે, વાદે આવે નહીં પારો ખરેખર ૪
 અન્તર્દૃષ્ટિથી લિખ માર્ગ ત્યા, મળે ન ગાહ્યાચારો,
 રાત દિવમનો કેટ રહે છે, ટાળ્યો ન દૂર થનારો ખરેખર ૫
 દુનિયા પ્રવાહે યથામતિએ, પ્રગટ્યો વિવેક તમારો,
 એ રે વિવેક હવે ચિત્ત ન ગમતો, સ્વપ્ન પેઠે મમારો ખરેખર ૬
 વાતો અમારી તમારી છે બુદ્ધી, મમજો જગતના ચારો,
 બુદ્ધિમાગર પરમાનન્દે, મેળ તમારો અમારો ખરેખર ૭

ન ૧૯૬૯ આશ્વિન શુક્ર ૧૦

❧ સાથે વહેનારા સાથીઓ. ❧

માથીઓ કેઇ માથે આવે ધરી પ્યાર,
 શ્રદ્ધા ભક્તિને ધરનાર સાથીઓ
 ભક્તો બની કેઇ માથમાં રે, આવે બની હુશિયાર,
 ભરમાયા ભરમાઈને રે, પાછા પડે નરનાર સાથીઓ ૧
 વમમીવાટો આવતા રે, કેઇક તો જભગય,

બીકણ મનના બાપડા રે, મૂઠીવાળી પાછા ધાય. સાથીઓ. ૨
 કેક સાથીઓ લોલથી રે, બાહ્યવિષે મુંઝાય;
 દુઃખ પડે ડરકુ બની રે, પગે લાગીને પાછા જાય. સાથીઓ. ૩
 સ્થૂલ બુદ્ધિના સાથીઓ રે, લોક પ્રવાહે તણાય;
 શત્રુઓની કૂટથી રે, કુટીને કુટ સમ થાય. સાથીઓ. ૪
 કૃત્રિમ કીર્તિ લાલચુ રે, ઘાલચુસણીયા થાય;
 ગોળીના ચવડા સમા રે, ક્ષણિક ચિત્ત નહીં ઠામ. સાથીઓ. ૫
 તાપ સમાધિ સંકટો રે, સહે ન મૂઠ ગમાર;
 અવિશ્વાસી બહેમિયા રે, છુટા પડી અટવાય. સાથીઓ. ૬
 સાથી થઈ પાછા પડી રે, પાછા સાથી બની જાય;
 આપ સ્વાસ્થિયા જીવડા રે, શત્રુબની દુઃખ પાય. સાથીઓ. ૭
 સ્વામિની આજ્ઞા વિના રે, કેઈક ખત્તા ખાય;
 પ્રપંચીઓની ઝાળમાં રે, પડીને દુઃખડાં પાય. સાથીઓ. ૮
 દૃઢ નિયમ ધીરવીર જે રે, શાન્ત દાન્ત જયકાર;
 સાથે રહી ચાલે સદા રે, કોથી નહીં ડરનાર. સાથીઓ. ૯
 પરિષદો સર્વે સહે રે, ચિત્તથી દૂર ના થાય;
 બુદ્ધિસાગર સાથીઓ રે, જ્ઞાની સાથે વહે સાહાય. સાથીઓ. ૧૦

સં. ૧૯૬૯ આશ્વિન શુદ્ધિ ૧૩

સાથે ચાલનાર.

સાથે ચાલે તે સદાય, અમારી સાથે ચાલે તે સદાય;
 એકરૂપ થઈ જાય.....અમારી.
 સાથે બાહ્યથકી વહે રે, દિલથી ભિન્ન જણાય;
 અન્તર મેળ મળ્યા વિના રે, સાથ કદી ન ગણાય. અમારી. ૧
 મનથી મરીને જીવતો રે, નિર્ભયતા ચિત્ત લાય;
 સ્વાર્પણ કરી ત્યાગી બની રે, સાથે વહે યોગિરાય. અમારી. ૨

શુદ્ધ પ્રેમ પરમાર્થતા રે, વિવેક કૃત્ય સુહાય,	
આત્મજ્ઞાની ઉચ્ચાશયી રે, યોગી હૃદય સ્થિર થાય.	અમારી. ૩
બાહ્યક્ષેત્ર કાલાદિકેરે, અન્તરૂ જો કે ગણાય,	
અન્તરૂથી નહીં આતરૂ રે, જ્ઞાનમાર્ગમા જણાય	અમારી ૪
સમલીતિ દૂરે કરી રે, ખેદ દ્વેષ અન્યાય,	
રાગદ્વેષ દૂરે કરે રે, સાથે વહ્યો જ કથાય	અમારી ૫
હૃદયના તારોતારમા રે, સ્વર ઉઠે સરખાય,	
લેહલાવ નહીં સ્વપ્નમા રે, સુખે દુ ખે મ ગાત	અમારી ૬
લેદના લડકા હોળીઓ રે, વિવાસઘાત કરાય,	
આપ સ્વારથની વાતમા રે, કદિ ન શાન્તિ થાય	અમારી ૭
આત્મજ્ઞાની અતુલવી લલો રે, હૃદય કરે નિર્માય,	
બુદ્ધિમાગર પન્થમા રે, પ્રેમી ખરો વખણાય	અમારી ૮

મ ૧૯૬૯ આશ્વિન શુદ્ધ ૧૩

કાઠો કાગડો.

ચાદા દેખી ખુશ થાનો, કાગડો કાળો ચાદા દેખી ખુશ થાતો,
ચાચે ચાદા ફેલી ખાતો કાગડો.

કાકા કરીને જોલતો રે, કટુક ગાનને ગાતો,	
લક્ષ્ય વસ્તુઓ મૂકીને રે, અલક્ષ્ય વસ્તુને રૂહાતો.	કાગડો. ૧
જ્યા ત્યા ચાદા દેખવા રે, હુર્ષ ધરીને ઉભતો,	
નિર્મલ પાણી જોટતા રે, લગ્ન્યો જરા ન લબતો	કાગડો. ૨
મડદા ઉપર દોડતો રે, ચચળ લીડ જણાતો,	
ચચળ આખે દેખતો રે, ક્રોધલથી છેતરાતો	કાગડો ૩
મનનો મેલો પાપીયો રે, પાપી પળે ફસાતો,	
કપટે નિશદિન રાચતો રે, પરપક્ષી શિશુ ખાતો	કાગડો ૪

ગંગાજલ નહુવરાવીઓ રે, સાબુએ ધોયો સુહાતો;	
સન્તે એ સર્વે ક્યું રે, તોપણ સ્વેત નહિ થાતો.	કાગડો. ૫
સન્તે શુભ કરવા લાણી રે, કહી શિખામણ વાતો;	
ઘણા કૃષ્ણ સંસ્કારથી રે, દોષવર્ણ નહીં જાતો.	કાગડો. ૬
જન્મ લીધો જે કર્મથી રે, તેવા રૂપે તે રહાતો;	
બુદ્ધિસાગર ખોલથી રે, તત્ક્ષણમાં પરખાતો.	કાગડો. ૭

સં. ૧૯૬૯ આશ્વિન શુદ્ધિ ૧૪.

જ્યોતિ.

જ્યોતિ અળહુળ જાગી ગગનગઢ જ્યોતિ અળહુળ જાગી	
દુરીત પનોતી લાગી.	ગગન.
આદિ નહીં અન્તજ નહીં રે, એકતાનતા લાગી;	
દૃશ્યાદૃશ્ય ભેદ નહીં રહ્યો રે, પરમ પ્રભુ સોલાગી.	ગગન. ૧
ત્યાગપણું એવું થયું રે, લાન ન હું જ્યાં ત્યાગી;	
વૈરાગ્ય જ એવો રહ્યો રે, લાગે નહીં હું વૈરાગી.	ગગન. ૨
આનન્દ વણુ ખીજું નહીં રે, અનહદલાંભાવાગી;	
બુદ્ધિસાગર આત્મમાં રે, રાગ વિના થયો રાગી.	ગગન. ૩

સં. ૧૯૬૯ આશ્વિન શુદ્ધિ ૧૫

કૂડાં છાપાં.

પ્રગટેલા કૂડાં છાપાં રે વૈર ઝેર વધારે,	
આડું અવળું છાપી રે, લોકોને લડાવી મારે,	
ભાટ ચારણો છાપવાળા, સ્વાસ્થિયા સંસાર;	
આડું અવળું ભરડી મારે, ધમધમા કરનાર,	
આજીવિકા અથી રે, સાચું નહીં ગણકારે.	પ્રગટેલાં. ૧

કપટ કળામા પૂરા શૂરા, લજવે છે છાપી લવાઈ,
 જૂઠા નિન્દા બણગા પ્રુ કી, જતા હૃદય હરખાઈ,
 સાધુઓ સાહાય્ય આપે રે, કીર્તિને વિસ્તારે પ્રગટેલા. ૨
 ક્રોધ દ્વેષ ઇર્ષ્યાના જોરે, નિન્દા લવરી છપાય,
 મા મૂળો ને ગાજર ખાપો, સતાનો એહ ગણાય,
 નિન્દાણુ કરી પરનુ રે, પૈસા લઈ ટહેર મારે પ્રગટેલા ૩
 પાપકર્મના લેખ લખીને, લેખકો હરખાય,
 રાક્ષસ જેવા કર્મ કરીને, મગીને દુર્ગતિ જાય,
 કાળોતરીયા મેલા રે, કુડુ લખી લવ હારે પ્રગટેલા. ૪
 શાન્તિ જ્ઞાનને આપે એવા, વિરલા છાપા જોય,
 સદ્ગુણોને ફેલાવનારા, વિરલા લેખકો હોય,
 બુદ્ધિઆગર લેખો રે, સારા સહુ જન તારે,
 પ્રગટેલા સારા છાપા રે, શાન્તિસુખ વધારે ૫

સ ૧૯૬૯ આશ્વિન વદિ ૧

ૐ ગમે તેમાં કંઈ ને કંઈ કહેવાનું તો હોય. ૬૬

ગગ ધીરાના પદનો

કુવામા ભાગ નાખી રે, ભાગવણુ કયુ પાણી,
 નળોમા ખાર નાખ્યો રે, કયુ ખાર વણુ પાણી,
 જ્યા જુવો ત્યા કંઈ કહેવાનુ, મળે ન પૂરે શુદ્ધ,
 વ્યવહારે ચોખુ કગવામા, થાક્યા છે ડેઈ બુદ્ધ,
 ચોખુ ન ટાઇથી થાતુ રે, રહે છે કંઈ તાણાતાણી કુવામા ૧
 દોષ વિનાની દુનિયા નહીં છે, દોષદષ્ટિએ દોષ,
 તુડે તુડે બુદ્ધિ ન્યારી, પોષ લેગી છે પોષ,
 નળજાને સળજો છતે રે, સાચુ થાય ધુલધાણી કુવામા ૨
 કોઈના મોલ ચુએ છે ને વળી, નેવ ચુએ છે જાણ,

ઘેર ઘેર માટીના ચૂલા, છદ્મસ્થ દોષની ખાણ; કુવામાં ૩
 કંઈને કંઈ કહેવાનું રે, થવું શું ગુણ અભિમાની.
 પગના તળીએ ડુંગર બળતા, દેખે નહીં જગલોક,
 પરની નિન્દા અર્થા કરતા, જગ જન પાડે પોક;
 ભૂલી છે સહુ દુનિયા રે, પોતાને માને સહુ જ્ઞાની. કુવામાં ૪
 પોતાનું લાગે છે સારું, લાગે અન્યનું જૂઠું,
 દૃષ્ટિ રાગમાં ધર્મ મનાયો, જેવું બળેલું કુંઠું;
 ગુણાનુરાગી થોડા રે, દુનિયા મોહે મુંઝાણી. કુવામાં ૫
 નાગા વસ્ત્રવિષે છે લોછો, સૌને આતમ સાખ,
 પરની પંચાતો ત્યાગીને, ગુણદૃષ્ટિ ઘટ રાખ;
 બુદ્ધિસાગર ખોલે રે, ગુણ ગ્રહો શુભ જ્ઞાની. કુવામાં ૬

સં. ૧૯૬૯ આશ્વિન વદિ ૨

ૐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ ॥

મુસાફરને જવાનું છે

ખાલુડો સન્યારી. મારો ખાલુડો સન્યારી. એ રાગ.

અન્તે છે જવાનું મુસાફર, અન્તે છે જવાનું;
 લે સાથે ખાવાનું.....મુસાફર૦
 કોટી ઉપાયો કરશે ત્હોયે, અહીં નહીં ફાવવાનું;
 ઇચ્છાના ગુલામ થવાથી, ચાર ગતિ ઠરવાનું. મુસાફર૦ ૧
 આતમના ઉપયોગે રહેતાં, સાચું સુખ થવાનું;
 બુદ્ધિસાગર અલખ ધ્યાનથી, શિવસ્થાન ઠરવાનું. મુસાફર૦ ૨

સં. ૧૯૬૯ આશ્વિન વદિ ૩

ૐ સૌમાં સત્તા બ્રહ્મ વિલાસી ૐ

સૌમા સત્તા બ્રહ્મવિલાસી,

ચિદ્ધન ચેતન વાસી

સૌમા૦

મત્ર રાજ હઠ લય યોગે એ, વ્યક્તિભાવ પ્રકાશી,

આનન્દ ભોક્તા ક્ષણ ક્ષણ માહી, ધર્મ અનન્ત ઉબ્ધાશી સૌમા૦ ૧

નિર્વિકલ્પ ઉપયોગે ખેલે, શુદ્ધ ધર્મ અભિલાષી,

ટીલા ટપકા વ્યવહારે એ, વર્તે છે ઉદાસી સૌમા૦ ૨

દ્વિધાભાવ ત્યા આનન્દ નાહી, મહત્ત્વ ભાવ સુખ ખ્યાસી,

બુદ્ધિસાગર ધર્મધૂનમા, ઘટમા ગગા કાશી સૌમા૦ ૩

મ ૧૯૬૯ આશ્વિન વદિ ૩

ૐ ચેતનને સુમતિની વિજ્ઞાપિ. ૐ

નિજ ધરમાહી આવો, ચેતનજી નિજ ધરમાહી આવો,

પગ્ધરમા દુ ખ પાવો ચેતનજી૦

પર ધર રમતા સુખ ન પામ્યા, હજીએ શુ ભટકાઓ,

ચુથણ પુલંગલના ચુથ્યાથી, આનન્દનો નહીં દાવો ચેતનજી૦ ૧

પરધર ભમતા આકુલ બ્યાકુલ, કુળ કલક લગાવો,

વાર અનન્તી ભવમા ભટક્યા, એ મહુ મનમા લાવો ચેતનજી૦ ૨

રૂપ તમારૂં મર્વ વિમાર્થુ, પગ્તુ એકું ખાવો,

પગ પગ હામી દુનિયા કરતી, કટ કટથી વગોવાઓ ચેતનજી૦ ૩

આનન્દની બ્રમણાએ બુઝ્યા, દુ ખના કન્દે કમાઓ,

જન્મમરણને પામો કરી ફરી ફરી, તોપણ ત્યાહિજ ધાવો ચેતનજી૦ ૪

સુમતિ મમન્તવે છે માને, નિજધર સુખનો દહાવો,

બુદ્ધિસાગર અન્તરૂ સુખડા, ચેતન આવે વધાવો ચેતનજી૦ ૫

સ ૧૯૬૯ આશ્વિન વદિ ૫

❧❧❧ મનોજય. ❧❧❧

- મન વશમાં ના આવે, હઠીલું મન વશમાં ના આવે;
 સૌને નાચ નચાવે.....હઠીલું ૦
- ચડતું ઉંચું સ્વર્ગમાં રે, પાતાળે તે જાવે;
 નવનવ રસમાં ઝીલતું રે, સંતોષી ના થાવે;
 ચત્નથકી અટકાવતાં રે, ઝમણા વેગે ધાવે. હઠીલું ૦ ૧
- ધ્યેયે ઝાંધી રાખતાં રે, આકુલતા ઝાતલાવે;
 રાગદ્વેષે મ્હાલતું રે, સ્વેચ્છાચારી ભાવે. હઠીલું ૦ ૨
- જપિયા તપિયા યોગીઓ રે, વશ કરવા લય લાવે;
 તેના વશ આવે નહીં રે, વૃત્તિ અનેક ધરાવે. હઠીલું ૦ ૩
- જેવી શ્વાનની પૂછડી રે, સિદ્ધિ કદિ ન સુહાવે;
 મનની વૃત્તિ તેહવી રે, લલા લલા ના ફાવે. હઠીલું ૦ ૪
- નવ નવ જોયોમાં ફરે રે, ચંચલતા વર્તાવે;
 ધર્મક્રિયામાં જીવને રે, અભિનવ નાચ નચાવે. હઠીલું ૦ ૫
- નરક સ્વર્ગ મન માનવું રે, મન અવતાર કરાવે;
 મન લવ ને મન મુક્તિ છે રે, દુનિયા રાજ્ય ચલાવે. હઠીલું ૦ ૬
- સન્યાસી ત્યાગી મુનિ રે, ધ્યાની મૌની હરાવે;
 મનોરાજ્યમાં ચાલતું રે, જ્ઞાનીને લલચાવે. હઠીલું ૦ ૭
- મન જીતે સહુ જીતીયું રે, મન જીતે શિવ પાવે;
 જેણે એ મન જીતીયું રે, તે જીતે સહુ ધ્યાવે. હઠીલું ૦ ૮
- હળવે હળવે યોગથી રે, જીતાતું શુભ દાવે;
 બુદ્ધિસાગર ધર્મથી રે, મન જીતી જિન થાવે. હઠીલું ૦ ૯

❧ ઉપરથી દેખનારા વહુ. ❧

કવ્વાલિ

રહુ શુ માહ્યમા મારૂ, અહો તે દેખતા થોડા,	
જગત્મા જાણુશો મધળે, ઉપરથી દેખનારા બહુ	૧
હલાહલ માહ્યમા હોવે, નિરીક્ષણની નથી પરવા,	
રૂચે જે દેખતા આજે, ઉપરથી દેખનારા બહુ	૨
ઠઠારો બાહ્યનો દેખી, જતા અજાણ મૂર્ખાઓ,	
હૃદયને વેગળુ મૂકી, ઉપરથી દેખનારા બહુ.	૩
ઘટાટોપે ઘણો લલકો, કરીને ડાળધાણુઓ,	
જગત્મા કાવતા યુકતે, ઉપરથી દેખનારા બહુ	૪
ઉપરની ટાપટીપોથી, ઉપરની ડાકડીમોથી,	
ઘણુ કાવે અહીં ધૂતોં, ઉપરથી દેખનારા બહુ	૫
તડાકાને લડાકામા, મજામા ધામધૂમોની,	
ઘણા નહીં ઉતરે ઉડા, ઉપરથી દેખનારા બહુ	૬
સીંઝે છે બાહ્યથી લોકો, જગત્મા સર્વવસ્તુમા,	
પરિણામ જ વિરલા દેખે, ઉપરથી દેખનારા બહુ	૭
વિચારક માનવો યોડા, ઘણા છે ગાડરા જેવા,	
ઘણાની શક્તિ છે ઝાઝી, ઉપરથી દેખનારા બહુ	૮
નિરખતા સૂક્ષ્મદ્રષ્ટિથી, જગત્મા જ્ઞાનીઓ સાચા,	
બુદ્ધચન્દ્રિયસાર લેનારા, ખરા સ્વાદ્વાદવાદીઓ	૯

સ ૧૯૬૯ આશ્વિન વર્ષ ૮

❧ તમાસા સ્વાર્થના જ્યાં ત્યાં. ❧

કવ્વાલિ

પધારો આવશો અહિંયા, તમારૂં છે અમારૂં સૌ,	
સદાનો હું તમારો છું, તમાસા સ્વાર્થના જ્યાં ત્યાં.	૧

- સમર્થ્યા પ્રાણુ સૌ તમને, તમારા વણુ નથી ગમતું;
તમે ત્યાં હું સદા સમજો, તમાસા સ્વાર્થના જ્યાં ત્યાં. ૨
- કૃપા મુઝ પર સદા રાખો, અમેને ભૂલશે નહિ હો;
સદા ફરમાવશે કાર્યો, તમાસા સ્વાર્થના જ્યાં ત્યાં. ૩
- તમારી પ્રીતિનો ભૂખ્યો, અમારું હિત કરનારા;
ભલું કરતા સદા રહેતા, તમાસા સ્વાર્થના જ્યાં ત્યાં. ૪
- અમારા ચિત્તમાં બહાલો, વિસામો વાટનો નક્કી;
ભૂલી જતા નહીં ક્યારે, તમાસા સ્વાર્થના જ્યાં ત્યાં. ૫
- તમારી શીર્ષ પર આજ્ઞા, અમારું ધ્યાનમાં લેશો;
ભરૂંસો આપનો પૂરો, તમાસા સ્વાર્થના જ્યાં ત્યાં. ૬
- હૃદયમાં સ્વાર્થની હોળી, વદાતા સ્વાર્થથી શબ્દો;
બને છે સ્વાર્થ ચેષ્ટાઓ, તમાસા સ્વાર્થના જ્યાં ત્યાં. ૭
- જગત્માં સ્વાર્થસંબંધે, વદાતા મિષ્ટ શબ્દો બહુ;
વિવેકી ખૂબ ચેષ્ટાઓ, તમાસા સ્વાર્થના જ્યાં ત્યાં. ૮
- જગત્ પરમાર્થીઓ થોડા, જગત્માં સ્વાર્થીઓ ઝાઝા;
બુદ્ધચન્દિ સત્ય પરમાર્થી, ખરેખર ધર્મી બન્ધુઓ. ૯

સં. ૧૯૬૯ આશ્વિન વદિ ૧૦

જળાવે આંખ દિલમાં શું ?

કબાલિ.

- ખુશી છો કે ન ખુશી છો, અમારા પર કૃપા કેવી;
પ્રયોજન પુછવાતું ના, જણાવે આંખ દિલમાં શું ? ૧
- હૃદય સ્નેહી વા નિઃસ્નેહી, હૃદયમાં ભાવ છે કેવો;
કથેલાં વાક્યની પૂર્વે, જણાવે આંખ દિલમાં શું ? ૨
- કરો જે બાહ્ય ચેષ્ટાઓ, હૃદયથી સિદ્ધ છે વા નહીં;
મળ્યાથી આંખથી આંખો, જણાવે આંખ દિલમાં શું ? ૩

હૃદયમા દ્વેષ વા પ્રીતિ, લલાઈ વા છરાઈ છે,	
હૃદયનુ ખારણુ સાચુ, જણાવે આખ દિલમા શુ ?	૪
છુપાવી રાખતા જે જે, પરસ્પર ભેદ રાખીને,	
ધરો છો આશયો કેવા, જણાવે આખ દિલમા શુ ?	૫
લલે મોગ દ ખાઈને, કળાઓ કેળવો કાઢી,	
છુપાવ્યો લાવ ના છૂપે, જણાવે આખ દિલમાં શુ ?	૬
મળીને સર્વ વ્યવહારો, ગમે તે ગીત માયવતા	
પરીક્ષા પૂર્ણ કરવાને, જણાવે આખ દિલમા શુ ?	૭
પરીક્ષા આખની પૂરી, લણ્યા તે પારખે દિલને,	
ખુદ્ધયબ્ધિ આખની જ્યોતે, મળે છે જ્યોતિથી જ્યોતિ	૮

સ ૧૯૬૯ આશ્વિન વદિ ૧૭

મિત્રવૃત્તિથી રસ નહીં પડે 42

રાગ કાન્હગે

રસ નહીં પડશે મ ગે અમારી, મ ગે અમારી રસના,	
જેગો હૃદયમા ખૂણ વિચારી	રસ ૧
લિત્ત લિત્ત વૃત્તિ ન્યા લાગી,	
મેળ વિચારે ના ન્યા લગાગી	રસ. ૨
લિત્ત લિત્ત રસના અધિકારી,	
લિત્ત લક્ષ્યને લિત્ત વિહારી	રસ ૩
ભમરાએ ગે ગો ઉપાડી,	
ખાગ દેખાડયો સુન્દર લાગી	રસ ૪
ગે ગાને વિદ્યા થૈ ખ્યાગી	
નાના વૃત્તિ લિત્ત વિચારી	રસ ૫
મહિ અમારી તમારી ન્યાગી,	
મેાને લાગે નિજ નિજ ખ્યાગી	રસ ૬
નિજ વૃત્તિ સોને છે મારી,	
અન્યની વૃત્તિ લાગે નઠારી.	રસ ૭

રસવણુ પોપાતી નહીં ચારી;	
મળતી ન આવે સમાચારી.	રસ. ૮
દષ્ટિ લિઘને લિઘાચારી;	
સુખકારક નહિ મેળ વિકારી.	રસ. ૯
સરળે સરળા ગગના ધારી;	
બુદ્ધિસાગર રસની ક્યારી.	રસ. ૧૦

સ. ૧૯૬૯ આશ્વિન વદિ ૧૩.

❧ અમોને પ્રીત લાગી કંઈ ન્યારી.❧

પ્રીત લાગી કંઈ ન્યારી, અમોને પ્રીત લાગી કંઈ ન્યારી,
 પ્રીતની રીત એ ન્યારી, અમોને પ્રીતિ લાગી કંઈ ન્યારી,
 નામ રૂપથી લિઘ પ્રકારી, જ્યાં ના સ્વાર્થ વિકારી,
 આનન્દ રસની લગની લાગી, દૃશ્યપાત્રું ના જરારી. અમોને. ૧
 જન્મ મરણની દુઘ્ધા નહીં જ્યાં, નહીં વિકટ્ય લગારી;
 વૃત્તિનો વ્યાપાર નહીં જ્યાં, જ્યાં ના દુષ્ટ ગોહારિ. અમોને. ૨
 દુનિયા ઉઘે જ્યાં બહુ લારી, બળે સન્ત સદારી;
 પરમબ્રહ્મ પોતે જ્યાં લાસે, સમતી બાહ્યદશારી. અમોને. ૩
 સિદ્ધરૂપ જીવે જ્યાં લાસે, લેહલાવ ન કશ્યારી;
 અબહુળ અગમગતી શુભ જ્યોતિ, સુખસાગર ઉલટયારી. અમોને. ૪
 પ્રીત રીત દુનિયા ના બળે, ભુલી બ્રમણા લારી;
 પ્રભુપ્રેમની સૃષ્ટિમાંહી, નહિ જવા અધિકારી. અમોને. ૫
 પ્રીતિનાં પ્રતિબિંબોમાંહી, દુનિયા ભૂલી વિકારી;
 અજ્ઞાની જડવાદી મૂઢા, બાહિર સૃષ્ટિ વિહારી. અમોને. ૬
 જીવાતું એ અગમપ્રીતિથી, આનન્દ અપરંપારી;
 બુદ્ધિસાગર સન્ત રસીલા, અલખ પ્રેમ અવતારી. અમોને. ૭

સં. ૧૯૬૯ આશ્વિન વદિ ૧૪

❧ દીવાળી ❧

દીવાળી અજવાળી રે—અમતા સ ગે ગાળી રે—અક્ષજ્ઞાને ભાળી રે,
અળહળ જ્યોતિ અગમગે હો ૭,

કેવળ કુલકે પ્રાણાયામે, મનની સ્થિરતા લાય,
અવપટ ઘાટ ઝોળગી ગઠમા, અનહદ નાદ સુણાય,
વિવિધ વાજ વાગ્યા રે, સારા ભાગ્ય જાગ્યા રે,
આનન્દ ઉદધિ પ્રગટીયો હો ૭

દીવાળી. ૧

અમ ખ્યાત પ્રદેશી આતમા, નિરજન દેખાય,
અનુભવ જ્યોતે જોતા આખી, પ્રગટપણે વર્તાય,
લેહ ભાવ ભાગ્યો રે, ઐક્યભાવ જાગ્યો રે,
પરમ અક્ષ વીરમા હો ૭

દીવાળી ૨

સ્થિર દૃષ્ટિ લાગી રહી, વર્ત્યો જય જયકાર,
મગલ પ્રગટયા નવ નવા, ભાવ દીવાળી મઝાર,
બુદ્ધિમાગર ધ્યાવે રે, અનુભવે ગાવે રે,
દીવાળી એ સન્તનીજી હો ૭

દીવાળી ૩

સ ૧૯૬૯ આશ્વિન વદિ ૦))

શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:

શ્રી. ૧૮૭૦ ની કાવ્યો.

સન્ત સુખી અને જગત્ દુઃખી.

ચેતનજી ચેતો ઐ રાગ.

સુખિયા જગમાં સન્ત સદા જયકારી;
પ્રભુ ભજન ધૂન ધારી રે. સુખિયા.

રાજાઓ દુઃખિયા શેઠો સૌ દુઃખિયા,
દુઃખિયા રાવ અને રાણા;
દુઃખિયા પ્રોફેસર મર્દ મૃદાળા,
ચક્રવર્તિ મહારાણા રે. સુખિયા. ૧

દુઃખી રાણીઓ ને દુઃખી છે શાણીઓ,
દુઃખી ઠાકોર ઠકરાણા;
બાળ જીવાન ને વૃદ્ધો સહુ દુઃખિયા,
દુઃખી કંજુસ ખર્ચાળાં રે. સુખિયા. ૨

સુધરેલ દુઃખિયા જૂનાઓ દુઃખિયા,
દુઃખી વિષયના પૂજારી;
કંચન કામિની રાગી સહુ દુઃખીયા,
દુઃખી ભોગી નરનારી રે. સુખિયા. ૩

વાંઠાઓ દુઃખિયા પરણેલ દુઃખિયા,
દુઃખી પરણેલ ને કુમારી;
દુઃખી કવિયો વક્તાઓ બાહોશ,
દુઃખી નિર્ધન અધિકારી રે. સુખિયા. ૪

સાહેબ દુઃખિયા નોકર દુઃખિયા,
દુઃખે સૌ દુનિયા ઘેરાઈ;
બુદ્ધિસાગર સન્ત સોભાગી,
સુખી રહે પ્રભુ ધ્યાઈ રે. સુખિયા. ૫

સંવત ૧૮૭૦ કાર્તિક સુદ ૬ મંગળ.

જ્ઞાનપ્યાલો

બહાલા વેગે આવો રે એ રાગ

જ્ઞાનપ્યાલો પીવો રે, સુખમા ચિરજીવો રે,
શુરનો બોધ પામીને હો ७, શુરના પ્રેમપાત્ર બની મસ્તાન. જ્ઞાન. ૧

સાખી

શુરના પ્રેમે ભક્તિ નેમે, મૌ બ્રહ્માડ જણાય,
પિઠમાહી પરમાતમ પરગટ, પરિપૂર્ણ પરખાય
બ્રહ્મા હર ભામે રે, હરિ હૈયડે વાસે રે,
ગોપીની લીલા ભાસતી હો ૭. જ્ઞાન ૨

રાસ રમે રગીલો હરદમ, ગોપીઓની સાથ,
સકલ રામથી રામ એ ન્યારો, આપો આપ સનાથ.
આનન્દ રેલછેલા રે, પ્રેમીજન પહેલા રે,
અનુભવમા ને મહાલતા હો ૭ જ્ઞાન ૩

આતમમાહી મર્વ જણાતુ, થયુ થશે નિર્ધાર,
પૂરા હોય તે પરખે પ્રેમે, જ્ઞાન ન સમજે ગમાર
શુરના પામા મેવે રે, લેહુ લેહ લેવે રે,
નશુરા ભટકે ભૂલમા હો ७ જ્ઞાન. ૪

મશુરા મેવામાહી પૂરા, વળતા કચનવાન,
સગુણમાહી નિર્ગુણને પરખે, સત્ ચિદ્રૂપ ભગવાન
મોહમાયા ઠેલે રે, આનન્દમાહી ખેલે રે,
બુદ્ધિમાગર ધર્મમા હો ७ જ્ઞાન ૫

મવત ૧૯૭૦ ના ક્રાન્તક સુદિ ૧૦ ગનિવાર

➤ સ્વપર શુદ્ધાશુદ્ધ ભાવના કર્તા આત્મપ્રભુની અનૈકાપેક્ષાએ સ્તવન. ❀

કાયાના રચનારા રે, આત્મપ્રભુ રંગોરંગમાં,
બ્રહ્મા હર વિષ્ણુ રે, ત્રણેય રૂપે તું જગમાં;
સત્ત્વ રજસને તમોગુણ એ, વપુ સૃષ્ટિ કરનાર,
સગુણ લીલા મનની મોંઝે, ભવોભવમાંહી થનાર;
આત્મ હરિ લીલા રે, વૃત્તિ ગોપીયોની કરે. કાયાના. ૧

एकोऽहं बहु स्यां એ શ્રુતિ, તુજમાં સર્વ જણાય,
એકરૂપ દ્રવ્યાર્થિક નયથી, પર્યાયે બહુ થાય;
अस्ति नास्ति धर्मो રે, અનન્ત રૂપ બ્રહ્મ ખરો. કાયાના. ૨

સગુણ સૃષ્ટિ અનન્ત તહારી, અનન્ત ભવથી થાય,
લક્ષ ચોરાશી ચોનિમાંહી, નાના ભવ ભટકાય;
ભવ લીલા કરનારા રે, પાર ન પામું તહારો ખરે. કાયાના. ૩

સગુણ અને નિર્ગુણ બે રૂપો, જ્ઞાને તુજ જણાય,
જે જાણે તે સમતો તુજમાં, નેતિ નેતિ કહી ગાય;
પોતાને પોતે શોધે રે, જાવે ન તુજ મહિમા કહ્યો. કાયાના. ૪

કાયા સૃષ્ટિ કરી કર્મથી, રાગાદિકપરભાવ;
પરનો કર્તા હર્તા ઇશ્વર, અશુદ્ધવ્યવહાર દાવ;
મોહના તંતુએ રે, કરોલીયાની પેઠે રહ્યો. કાયાના. ૫

તિરોભાવ નિર્ગુણ તુજ રૂપજ, શુદ્ધ ધર્મ પર્યાય,
આવિર્ભાવજ સગુણ રૂપે કર્મયોગે તું જણાય;
આત્મશુદ્ધ પર્યાયે રે, પરમ બ્રહ્મ તુંહિ સદા. કાયાના. ૬

બ્રહ્મ સત્ય ને જગ સહુ મિથ્યા, શુદ્ધનિશ્ચયની દૃષ્ટિ,
સાપેક્ષાએ જેવી દૃષ્ટિ, તેવી સમજવી સૃષ્ટિ;
સત્તાએ નિર્ગુણરૂપી રે, સમજ હવે તત્ત્વ તુંહિ. કાયાના. ૭

રત્ને આદિ ગુણ નાશ થયાથી, પ્રગટે શુદ્ધ સ્વરૂપ,	
જાનાદિ મદ્ગુણમય ચેનન, નિર્ગુણ રૂપાડપ,	
અષ્ટકર્મ ટળતા રે, મહાદેવ સિદ્ધિલલો	કાયાના ૮
અનેક મિદ્ધાન્તોને ભણી, થાવાથી ગીતાર્થ,	
કર્તા હુર્તા પગ્ને નિજનો, મમન્તો પગ્માર્થ,	
સ્વપગ દર્શનનો જ્ઞાતા રે, સમગ્રે નયે નત્વ અહો	કાયાના ૯
સૃષ્ટિથી લિપ્તાલિપ્ત જ તુ, જ્ઞેય જ્ઞાને હોય,	
શુદ્ધ અશુદ્ધ અસ્તિ નાસ્તિથી, અનેકાન્ત રૂપ જ્ઞેય,	
બુદ્ધિમાગર જ્ઞાની રે, પ્રગટ પ્રભુ શુદ્ધ રૂપે	કાયાના ૧૦
સવત્ ૧૯૭૦ કાર્તિક શુકલ ૧૧ રવિનાર	

❧ દિલમા પ્રમુદર્શન. ❧

ધન્યાત્રી

દર્શન દિલમા થાય, પ્રમુના દર્શન દિલમા થાય,	
આનન્દ ઘટ ઉભગય	... પ્રમુના૦
અરિહત મૂર્તિ વાચક મુનિ રે, પ્રમુ માકાર જાણાય,	
નિગકાર પગ્માતમારે, સિદ્ધ પ્રમુ નિરખાય	પ્રમુના૦ ૧
માકાર નિગકાર બે પ્રમુ રે, આગ નિગેપે હોય,	
આધ્ય આધક ઉપયોગવી રે, કષપકારી મહુ જ્ઞેય	પ્રમુના૦ ૨
ધ્યેય દિવિધ પ્રભુ ધ્યાનમા રે, ઉપયોગે માકાર,	
માકારરૂપી ભાનના રે, દર્શને નિગકાર	પ્રમુના૦ ૩
દેહાદિક સ્વયો નવી રે, આન્મપ્રમુ માકાર	
દેહાતીન શુદ્ધ આત્મા રે, દોષે નિગકાર	પ્રમુના૦ ૪
દેહસ્વયોની આત્મા રે, નિગકાર માકાર	
અપેન્નાએ ધ્યાનને રે, બનીએ ધ્યેયાકાર	પ્રમુના૦

શુદ્ધનિશ્ચયનય આતમા રે, અસંખ્ય પ્રદેશી મૂર્તિ;
 શુદ્ધોપયોગે વંદતાં રે, પ્રગટે નિજ ગુણ વ્યક્તિ. પ્રભુનાં ૬
 જ્યાં ત્યાં ઉપયોગે પ્રભુ રે, શુદ્ધભાવે નિરખાય;
 શ્રદ્ધા પરમ પ્રેમથી રે, સ્થાપનામાંહી જણાય. પ્રભુનાં ૭
 કર્મ હરે હરિ હર પ્રભુ રે, વ્યાપે વિષ્ણુ ગણાય;
 પરમ મહોદય થાવતાં રે, જ્યોતિ જ્યોતિ મિલાય. પ્રભુનાં ૮
 નિજ ગુણ નિજ આકર્ષતાં રે, રાગાદિક કરી દૂર;
 કૃષ્ણ પ્રભુ નિજ આતમા રે, આપો આપ હજૂર. પ્રભુનાં ૯
 અદ્વા અરિહંત આતમા રે, નિશ્ચયને વ્યવહાર;
 જ્ઞાનાદિક ગુણ લક્ષણે રે, સ્તવતાં સુખ નિર્ધાર. પ્રભુનાં ૧૦
 સત્તા વ્યક્તિ આત્મની રે, સ્વપર ધર્મ અનન્ત;
 બુદ્ધિસાગર પ્રભુમયી રે, ચેતના શુદ્ધ ભદંત. પ્રભુનાં ૧૧

સં. ૧૯૭૦ ના કાર્તિક શુક્લ ૧૪ બુધવાર.

❧ આત્મોપયોગ વિહાર. ❧

પૂર્ણાનન્દ વિહાર, સ્વભાવે પૂર્ણાનન્દ વિહાર;
 શુદ્ધ ગુણ વ્યવહાર..... સ્વભાવે.
 આત્માસંખ્ય પ્રદેશમાં રે, ગુણપર્યાય અનન્ત;
 અગુરૂ લઘુ પર્યાયથી રે, ષડ્ગુણ હાનિતંત. સ્વભાવે. ૧
 દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રની રે, રત્નત્રયી સુખકાર;
 પ્રતિ પ્રદેશે વર્તતી રે, સમય સમય જ્યકાર. સ્વભાવે. ૨
 ઉત્પત્તિ વ્યય ધ્રુવતા રે, સમય સમય ગુણમાંહી;
 અનાંત અસ્તિ નાસ્તિતા રે, પ્રતિ પર્યાયની નાંહી. સ્વભાવે. ૩
 સ્વભાવતઃ બહુભંગીઓ રે, ગુણપર્યાયમાં હોય;
 પરમભાવના યોગથી રે, સદસદ્ રૂપે જોય. સ્વભાવે. ૪
 તિપર્યાય ગુણ વિષે રે, સ્યાદ્રાદ ધર્મ અનન્તઃ

અનેકાન્ત મસારસી રે, મહાનનન્દ વસન્ત	સ્વભાવે ૫
ભૂત ભવિષ્યત્ સ પ્રતિ રે, ત્રણ કાલના ભાવ,	
એક પ્રદેશના જ્ઞાનમા રે, એક સમય સદ્ભાવ	સ્વભાવે. ૬
સ્વપર જેય અનન્તનો રે, એક સમયમા ભાસ,	
સર્વ જેયો ભામે મદા રે, આત્માનન્ત ઉભસ	સ્વભાવે. ૭
લોકાલોક જેયો સહુ રે, એક પ્રદેશ મઝાગ,	
મમાર્થ જતા એક સમે રે, આત્માનતાધાર	સ્વભાવે ૮
ઉત્પત્તિ બ્યય ધ્રોવ્યની રે, લીલા અનન્ત અપાર,	
બ્રહ્મા હરહરિ નામથી રે, મમયે સમયે મુખકાગ	સ્વભાવે ૯
ચઉદ્ધ લોક આકારનો રે, શોભે માનવ દેહ,	
તે તે ભાવો લોકમા રે, પિંડમા વર્તે એહ	સ્વભાવે ૧૦
વસ્તુ સ્વભાવી ધર્મમા રે, સ્થિરતા એહ આશ્રિત,	
બુદ્ધિસાગર આત્મામા રે, શુદ્ધોપયોગ વિલમન્ત.	સ્વભાવે ૧૧

મ વત્ ૧૬૭૦ ના કાર્તિક શુકલ ૧૫ ગુરુવાર

અનુભવલીલા.

લીલા અપર પાર, અનુભવલીલા અપર પાર,	
ચિદાનન્દ જયકાગઅનુભવ૦
અન્તરૂમા ઉપયોગથી રે, જેયો અનન્ત જણાય,	
ગગદ્વેપ વિકતપથી રે, લિન્નરૂપ પરખાય	અનુભવ૦ ૧
જ્ઞાન જ જેયપણે થઈ રે, ભામે જ્ઞાન મઝાર,	
દ્રવ્ય ગુણ પર્યાયનો રે, જેયપણે આધાર	અનુભવ૦ ૨
સ્વપર વિભામડ જ્ઞાન છે રે, જ્ઞાતાજેય સ્વરૂપ,	
આદ્ય લિન્નાલિન્ન જેયથી રે, વર્તે ઉપારૂપ	અનુભવ૦ ૩
ઉપારૂપી આતમા રે, અલિન્ન તેથી જ્ઞાન,	
પરદ્રવ્યો લિન્નજ પણે રે, ભામે જ્ઞાન અમાન	અનુભવ૦ ૪

જ્ઞેયજ્ઞાન અભિન્નતા રે, કથંચિત્ કહેવાય;
 ભિન્નાભિન્નપણું ઘટે રે, સ્યાદ્વાદ દર્શન ન્યાય. અનુભવ૦ ૫
 સ્વદ્રવ્યાદિક આરનો રે, અસ્તિ ધર્મ અનન્ત;
 પરદ્રવ્યાદિક આરથી રે, નાસ્તિ ધર્મ અનન્ત. અનુભવ૦ ૬
 અસ્તિ નાસ્તિ અનન્તનો રે, આત્મદ્રવ્ય આધાર;
 ભિન્ન ભિન્ન નિજ ધર્મની રે, અસ્તિ નાસ્તિતા સાર. અનુભવ૦ ૭
 ભિન્ન ભિન્ન નિજ કાર્યથી રે, અનન્ત ભિન્ન છે ધર્મ;
 શુદ્ધોપયોગે જાણતાં રે, પ્રગટે અનન્તુ શર્મ. અનુભવ૦ ૮
 સમ્પન્નયે જ્ઞાતવ્ય છે રે, સમ્પન્નયોથી ભિન્ન;
 શુદ્ધરૂપ જેતું સદા રે, ધ્યાતા સુખ રસ પીન. અનુભવ૦ ૯
 અસંખ્ય નય મત કલ્પના રે, ઉઠે જ્યાંથી એહ;
 સમાઈ જાતી જેહમાં રે, આત્મા સહુ ગુણુ ગેહ. અનુભવ૦ ૧૦
 જ્યાંથી મત પ્રગટે ઘણા રે, ઉઠી જ્યાંહી સમાય;
 ભોક્તા સહુ સૃષ્ટિભણે રે, તેહ અભોક્તા થાય. અનુભવ૦ ૧૧
 નાગર નટની બાજીનો રે, વાચ્યાવાચ્ય વિચાર;
 બુદ્ધિસાગર આત્મમાં રે, સર્વ પ્રભુતા સાર. અનુભવ૦ ૧૨
 સંવત્ ૧૯૭૦ ના કાર્તિક વદિ ૪ સોમવાર.

❧ સાધુ સ્વાધ્યાય. ❧

સાધુ તેહ ગણાય, જગત્માં સાધુ તેહ ગણાય;
 સમતાવંત સદાય.....જગત્માં.
 નિન્દા ન કરતો કોઈની રે, વૈર ધરે ન લગાર;
 ઇર્ષ્યા લવરી ના કરે રે, ધરતો ન કામ વિકાર. જગત્માં. ૧
 બુઝં ન કરતો કોઈનું રે, પૂજે નવી હરખાય;
 નિન્દે શુસ્સો ના કરે રે, દુઃખે નવી અકળાય. જગત્માં. ૨
 પર પંચાતે ના પડે રે, સુણે ન નિન્દા કાન;
 ગૌરવ મનમાં ના ધરે રે, વંછે નહિ નિજમાન. જગત્માં. ૩

પરિપહુ વેઠે આકરા રે, પાછો પડે ન જરાય,
 તપ તેજે દીસે સદા રે, મન વર્તે નિર્માય. જગત્માં ૪
 ક્રિયાઅણર્થુ નિન્દા ત્યજે રે, તપનુ અણરણ ક્રોધ,
 જ્ઞાન અણરણ માનને રે, ત્યાગી કરતો જોધ જગત્માં. ૫
 ધર્મક્ષમા ધારે મદા રે, ક્ષમાશ્રમણ કહેવાય,
 આકુલ બ્યાકુલ ના થતો રે, ધરતો ધર્મોપાય જગત્માં ૬
 હુ ખ પડે દીન ના બને રે, સકટમા રહે શૂર;
 હંલના આદિ સહુ સહે રે, દિન દિન ચઢતે નૂર. જગત્માં. ૭
 પચાચારને પાલતો રે, ધરતો કચનવાન,
 મમલાવે દેખે મહુ રે, ધરતો આતમ ભાન જગત્માં ૮
 રત્નત્રયી સાથે સદા રે, વર્તે આતમ ધ્યાન,
 મહજ મમાધિમા રહે રે, શુદ્ધધર્મ મસ્તાન જગત્માં ૯
 સ્પૃહા ધરે ના કોઈની રે, સર્વ સગ પરિત્યાગ,
 આશા મમતા પરિહરે રે, દિલમાન વાસના ડાઘ. જગત્માં. ૧૦
 પચ મહાવ્રત પાળતો રે, નિશ્ચય ને વ્યવહાર,
 બુદ્ધિમાગર સાધુને રે, વન્દના વારવાર જગત્માં ૧૧
 મવત્ ૧૯૬૯ કાર્તિક કૃષ્ણ ૫ મગળ

❧ *જે સમજાય છે તેમાં શો ચમત્કાર. ❧

અચરિત ના લાગે મનમા રે, અમોને જેહુ સમજાતુ,
 અધ્યાત્મ શેઢી ચોગે રે, હુધુ તે મિધુ* મમજાતુ,
 જલમા કમલને કમલમા વિપ્લુ, વિપ્લુમા પ્રહ્લ દેવ,
 વિપ્લુએ પ્રહ્લાને બનાવ્યા, પ્રહ્લાએ હરદેવ,
 અન્યો અન્ય બનાવ્યા રે, દિલમા સમજાઈ જાતુ અચરિત. ૧

* જોન અધ્યાત્મનીએ આ કાવ્યનો અર્થ અધ્યાત્મશાની ગુરુમવાળા
 ગીતાર્થ પામેથી મદવો આત્માના જ્ઞાનાદિ ક્ષણોપગમરૂપ જલમા અનુભવરૂપ
 કમલ ખીતે છે અને તેમા નાલિકમલમા આઠ રૂપ પ્રદેશ છે તેને વિ'ની ઉપ-

એક થકી બહુધા જગ પ્રગટ્યું, એક વિષે બહુવાસ,

અણુમાં સૃષ્ટિ સર્વ સમાતી, દાસ તણે પ્રભુ દાસ;

કર્તા ન હર્તા દેવો રે, કર્તા હર્તા સહુ ગાતું. અચરિત્. ૨

મા આપવામાં આવે છે. નાલિકમલમાં ધ્યાન ધરતાં પરાસ્પુરણા યોગે અલ્પજ્ઞાન-
રૂપ અલ્પાની ક્ષયોપશમાદિ ભાવે ઉત્પત્તિ થાય છે અને અલ્પજ્ઞાનમાંથી રાગદ્વેષ
ક્ષય કરનાર પરમાત્મારૂપ મહાદેવની ઉત્પત્તિ થાય છે. દર્શન તે અલ્પ છે, જ્ઞાન
તે વિષ્ણુ છે અને ચારિત્ર તે મહાદેવ છે. દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્રરૂપ અલ્પા,
વિષ્ણુ અને મહાદેવરૂપ ત્રણ શક્તિઓ છે, તે આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશમાં રહે
છે. કથંચિત્ ન્યાપેક્ષાએ દર્શન જ્ઞાન અને ચારિત્રને પરસ્પર જન્યજનક ભાવ
સંબંધ છે. સમતારૂપ મહાસાગરમાં કેવલજ્ઞાનરૂપ વિષ્ણુ છે કે જેમાં લોકલોક
જગત્ જેયનો કથંચિત્ સમાવેશ થાય છે તે કેવલજ્ઞાનરૂપ વિષ્ણુની નાભિમાંથી
અર્થાત્ તેના યોગે પ્રગટતી પરાભાષામાંથી અલ્પજ્ઞાનરૂપ અલ્પાની ઉત્પત્તિ થાય
છે. તત્ર નાલિકમલની તંતુરૂપ નાલ અવબોધવી. તેથી કથંચિત્ રૂપકનયની અપે-
ક્ષાએ કેવલજ્ઞાનની વિષ્ણુની નાભિમાંથી વાણીરૂપ શુભ જ્ઞાન પ્રગટ્યું અને તેમાંથી
અન્ય જીવને શુકલધ્યાનના બળે અનન્ત જ્ઞાનરૂપ અલ્પાની ઉત્પત્તિ થઈ. સત્તાએ
આત્મા કેવલજ્ઞાનરૂપ છે. સમષ્ટિદષ્ટિએ સત્તાની અપેક્ષાએ સર્વ જીવોરૂપ
વિષ્ણુઓ મોહસાગરમાં કર્માવરણથી રત્નત્રયી લક્ષ્મીની સાથે તથા સમભીતિ
વા ગતિરૂપ ફણીધરની સાથે પોઢયા છે. આત્મા સર્વ કર્મરૂપ સૃષ્ટિનો સંહારક
બની સિદ્ધ મુદ્ધ થઈ મહાદેવ ગણાય છે.

માતાના ઉદરમાં વીર્ય રક્તપદ્મ જલમાં આત્મરૂપવિષ્ણુનું તિરોભાવ
રત્નત્રયીરૂપ લક્ષ્મીનું પડોઢવું સમજવું. ચૈતન્યશક્તિથી આત્મારૂપવિષ્ણુ શરી-
રમાં વ્યાપ્ત છે તેનામાંથી નાલિકમલમાં ધ્યાન ધરતાં આત્મજ્ઞાન રૂપ અલ્પાની
ઉત્પત્તિ થએલી અવબોધવી અથવા સમ્યગ્ દર્શનરૂપ અલ્પાની ઉત્પત્તિ અવ-
બોધવી. આત્મજ્ઞાન થયા બાદ સર્વ જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મની પ્રકૃતિયો રૂપઅન્તર
કર્મસૃષ્ટિનો નાશ કરનાર ઉપશમ, ક્ષયોપશમ અને ક્ષાયિકભાવીય ચરિત્ર-
રૂપ મહાદેવ શિવની ઉત્પત્તિ થાય છે, તેથી આત્મા શુદ્ધ મુદ્ધ નિરંજન દશાને
પ્રાપ્ત કરે છે અને કર્મસૃષ્ટિનો સર્વથા પ્રલય, નાશ થવાથી પોતે સિદ્ધસ્થાનમાં
અદ્વિતીય એક પરબ્રહ્મરૂપે વિરાજે છે. આત્માનું સમ્યગ્દર્શન તે અલ્પ છે અને
તે આત્માના અનન્ત જ્ઞાનાદિ ગુણોની સૃષ્ટિ રચે છે અર્થાત્ તિરોભાવે સત્તાએ

ઉત્પત્તિ સ્થિતિ વ્યયનો, કર્તા હતા આપો આપ,
 સર્વ દ્રવ્યમા એવી સ્થિતિ, નિજનો નિજ માઆપ,
 અધારે અજવાળુ રે, આપો આપ પ્રગટાતુ

અચગ્નિ ૩

રહેતી હતી તેને આવિર્ભાવ કહે છે, પ્રગટ કહે છે મમ્યકત્વરૂપ બ્રહ્માનો આત્મ-
 ગુણોની સૃષ્ટિ ઉત્પન્ન કરવાનો સ્વભાવ છે તેનાથી અમતારૂપ સરસ્વતી પુત્રી પ્રગટે
 છે તેનો ભોગ તે પોતે કહે છે કેવળજ્ઞાનરૂપ વિપ્લવનો આત્મગુણરૂપ સૃષ્ટિપાલન
 સ્વભાવ છે કેવળજ્ઞાનરૂપ વિપ્લવ પોતાના આત્માના અનન્ત ગુણોનું સદા પાલન
 કહે છે કેવળજ્ઞાનરૂપ વિપ્લવથી આત્મસૃષ્ટિમા શાન્તિ પ્રવર્તે છે બ્યારે આ-
 ત્મામાં કેવળજ્ઞાનરૂપ વિપ્લવ પ્રગટે છે, ત્યારે આત્મા પોતે પદ્મમાત્મા બને છે અને
 તે અનન્ત રત્નત્રયીરૂપ વદ્ધમીનો ભોગ કહે છે આત્મા કેવળજ્ઞાનરૂપ વિપ્લવ પ્ર-
 ગટાવીને અષ્ટિમા અને પ્રાય બાહ્યસૃષ્ટિમા શાન્તિ કેનાવવા શક્તિમાન થાય છે
 આત્મામા આગ્નિરૂપ મહાદેવ પ્રગટે છે તે મર્ત્ય કર્મરૂપ મહિનો સદાગ્ર કહે છે અને
 તે નૈવેદ્યીકરણરૂપ દિમાવય પર્વતના અબરે ઉત્પન્ન થએલી અનન્ત સુખરૂપ
 પાર્વતીની સાથે સિદ્ધધ્યાનરૂપ દેવસમા વિગળે છે તેમનું અનન્ત જ્ઞાનરૂપ
 વિગ છે તેનો પાગ લાગવાને કાષ્ઠ શક્તિમાન થતું નથી અનન્તસદાગ્ર સુખરૂપ
 પાર્વતીની આત્મગુણ ગ્રિહિતારૂપ યોનિ છે તે મહાદેવનું અનન્ત સુખરૂપ પા-
 ર્વતીની ગ્રિહિતારૂપ યોનિથી આત્મ શુદ્ધ જ્ઞાનાદિ અનન્ત ગુણોની સૃષ્ટિ સદા
 પ્રવર્ત્યા કહે છે અભ્યગદર્શનની ગ્રિહિતિ પ્રાપ્ત કરવામા જ મમ્મત વાસદત્ત મોળ
 વામદ જ મોળ વામદ ત મમ્મત વામદ એ મૂળનો અનુભવ વાગ્દત્તિક કહે છે
 દક્ષ્યોગીઓ પૂનઃ પ્રાણાયામને બ્રહ્મા કહે છે કુલક પ્રાણાયામને વિપ્લવ કહે છે
 અને એક પ્રાણાયામને હૃદય-મહાદેવ કહે છે

પ્રકૃતિવાદીઓ ગ્નેશુજને બ્રહ્મા કહે છે તમોગુણને મહાદેવ કહે છે અને
 મત્સ્વગુણને વિપ્લવ કહે છે પ્રત્યેક જીવમા અને મનુષ્ય વિશ્વરૂપ સમષ્ટિમા મર્ત્ય
 જીવોમા રત્નેશુજ, તમોગુણ અને મત્સ્વગુણરૂપ બ્રહ્માઓ, મહાદેવો અને વિપ્લવો
 અનન્ત છે ૩ અનન્ત જીવોની અપેક્ષાએ અને તેમા રહેલા અનન્ત રત્નેશુજ, તમો-
 ગુણ અને મત્સ્વગુણની અપેક્ષાએ અનન્ત બ્રહ્માદિ દેવો છે રત્નેશુજ, તમોગુણ
 અને મત્સ્વગુણની પેલી પાગ જનાગ્ર તીર્થકરો વાન્નિક કેવળજ્ઞાનરૂપ વિપ્લવતાએ
 મુગ્ધ થવાથી વિશ્વ જીવોનો ઉદાર કરી નાકે છે રત્નેશુજ, તમોગુણ અને મત્સ્વ
 ગુણને પેલી પાગ અનન્ત સુખ રહેતું છે તેની દશાનુ જૈનશાસ્ત્રો વર્ણન કહે છે

પોતાને પોતે ના જાણે, શોધે આપો આપ,

પોતાના ખંડન મંડનની, કરતો થાપ ઉથાપ;

અવતારો નાના ભાવે રે, પોતાને પોતે જગ ગાતું. અચરિત્ત. ૪

પ્રત્યેક જીવમાં વાસ્તવિક સ્થિતિથી દર્શન, જ્ઞાન ચારિત્રરૂપ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ્વર તિરોભાવ અને આવિર્ભાવરૂપે રહેલા છે. જે આત્માઓએ જ્ઞાનાદિ ગુણો પ્રગટાવ્યા છે, તેમાં આવિર્ભાવરૂપે બ્રહ્માદિ દેવો છે અને જેઓ મિથ્યાત્વાદિ દોષોથી હજી જાગ્રત્ થયા નથી તેઓમાં તિરોભાવપણે બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને મહેશ્વરાદિ દેવો છે. સર્વ વિશ્વમાં કાળજળની કુંપલીની પેઠે ઠાંરીને ભરાયેલા અનન્ત જીવોમાં ચૈતન્યસત્તા વિષ્ણુ રહેલી છે તેની અપેક્ષાએ જલે વિષ્ણુઃ સ્થલે વિષ્ણુઃ, વિષ્ણુઃ પર્વતમસ્તકે । આકાશમાલિનીર્વિષ્ણુસ્તસ્માદ્ વિષ્ણુમયં જગત્ ॥ ઇત્યાદિ આધ્યાત્મિક ચૈતન્યસત્તા વ્યાપક મહત્તાથી વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. મહાદેવ સ્તોત્રમાં શ્રીહેમચંદ્રાચાર્યે નીચે પ્રમાણે કથ્યું છે. એક મૂર્તિત્રયો ભાગા, બ્રહ્મવિષ્ણુમહેશ્વરાઃ । તાન્યેવ પુનરુક્તાનિ, જ્ઞાનચારિત્રદર્શનાત્ ॥ ૧ ॥ જ્ઞાનં વિષ્ણુઃ સદા પ્રોક્તં, ચારિત્રં બ્રહ્મ ઉચ્યતે । સમ્યક્ત્વં તુ શિવં પ્રોક્તમર્હનમૂર્તિત્રયાત્મિકા ॥ અરિહંતદેવની એક મૂર્તિમાં જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રરૂપ ત્રણ ગુણો છે. તે બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ્વરરૂપ છે. શુદ્ધાત્મારૂપ અરિહંતમાં જ્ઞાન છે તે વિષ્ણુ છે. ચારિત્રરૂપ બ્રહ્મા છે અને સમ્યગ્દર્શનરૂપ મહેશ્વર છે જ્ઞાન, દર્શન ચારિત્રને પરસ્પરને ભિન્ન ભિન્ન નયોની અપેક્ષાએ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને મહાદેવ તરીકે કથી શકાય છે. જ્ઞાનાદિ એકેક ગુણને પણ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ્વર શક્તિરૂપ કથી શકાય છે. મિથ્યાત્વરૂપ ત્રિપુરારિનો ક્ષય ખરેખર સમ્યગ્દર્શનથી થાય છે માટે તેને મહાદેવ કથવામાં આવે છે. ચારિત્રગુણથી સર્વ ગુણોની ઉત્પત્તિ થાય છે માટે તે અપેક્ષાએ ચારિત્રને બ્રહ્મા કહેવામાં આવે છે. સમ્યગ્દર્શનરૂપ મહાદેવથી જ્ઞાન ચારિત્રાદિ વિષ્ણુ બ્રહ્માની આવિર્ભાવતા થાય છે માટે તે અપેક્ષાએ સમ્યગ્દર્શનરૂપ મહાદેવે આત્મગુણોની સૃષ્ટિ રચી એમ કહેવાય છે. આત્માના શુદ્ધ જ્ઞાનરૂપ વિષ્ણુથી વાસ્તવિક ચારિત્ર બ્રહ્મા વગેરેની ઉત્પત્તિ થાય છે. જેન આધ્યાત્મિક શાસ્ત્રોની અનેક નયશૈલીથી પરસ્પર એક બીજાની ઉત્પત્તિ સંભવી શકે છે. એક આત્મામાં અને સકલ જીવોમાં આ પ્રમાણે સમજવું.

આત્માના જ્ઞાનાદિ ગુણોને ઉપશમ ક્ષયોપશમ અને ક્ષાયિકભાવે જે અનુભવે છે તે જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રરૂપ વિષ્ણુ મહેશ્વર બ્રહ્મા જન્યજનકભાવ

દૃષ્ટિ પ્રમાણે સૃષ્ટિ થાતી, માયાનો નહિ પાર,
અપાર પાર સહુ પોતાનામાં, પિંડ પિંડ સસાર,
બુદ્ધિસાગર સમજે રે, શાન્ત મન ઝટ થાતું અચરિત. ૫
સ ૧૯૭૦ ના કાર્તિક સુદિ ૬ બુધવાર

સબધ આદિ અનેક સબધની અપેક્ષાએ પરસ્પર એક બીજાની ઉત્પત્તિ ઘટાવી શકે છે ઇલાદિ ગીતાર્થ ગુરૂની પામે કમરમાં ગુરૂગમ પૂર્વક સ્વરૂપ સમજવું

एकोऽहं बहु स्याम् ઇત્યાદિ શ્રુતિયોનો જોન સ્યાદ્વાદશૈનીએ આત્મામાં અર્થ ઘટાવવો દ્રવ્યાર્થિક નયની અપેક્ષાએ એને ગ્રાયા આત્મા એક છે અને પર્યાયાર્થિકનયની અપેક્ષાએ આત્મા અનેક છે આત્મામાં અનંત પર્યાયો અને અનંત ગુણો રહેના છે જ્યાં આત્મા સમ્યક્ત્વ પામે છે, ત્યારે તેવિચારે છે કે મારી આત્મારૂપ સૃષ્ટિમાં અનંતગુણો અનંત પર્યાયો રહેના છે પણ તે પરભાવમાં પરિણમ્યા છે શુદ્ધ જ્ઞાનાદિ અનંત ગુણો પ્રગટાવવા અને કર્મને દૂર કરવું એ મારો ધર્મ છે એમ સમજીને તે ઇચ્છે છે કે હું આત્મા, શુદ્ધ જ્ઞાનાદિ અનેક ગુણોની પ્રગટતાએ અનેકરૂપ થાઉં ભગવતીસત્રમાં જ્ઞાનાત્મા દર્શનાત્મા ઉપયોગાત્મા ચારિત્રાત્મા આદિ અનેક આત્માઓ કથ્યા છે એક આત્માને જ્ઞાનાદિગુણોને આત્માઓ કથી અનેકરૂપ કથ્યો છે આત્મા આ પ્રમાણે સમ્યક્ત્વ બળે बहु स्याम् અર્થાત્ અનેક બહુ ગુણરૂપે વ્યક્ત થાઉં આવી ઇચ્છા કરી આત્મ-રમણતા કરી આત્માની અનંત ગુણસૃષ્ટિને પ્રગટાવી સિદ્ધ બુદ્ધ પરમાત્મા બને છે આત્મારૂપ ઇશ્વર એ પ્રમાણે સર્વ કરીને ગુણુરચાનકે ચઢીને અનેક ગુણો પ્રગટાવે છે તેને સદસગાહુ મહાસર્ગીર્ષાદિક છે એવી શ્રુતિ પણ આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિએ સમ્યક્ ધટી શકે છે આત્માની સદસ પ્રકારે પ્રવર્તતી જ્ઞાનશક્તિને દુનિવેશી શીર્ષ-રૂપ કયેલ છે આત્માની ચારિત્રશક્તિને સદસ બાહુપાદરૂપે કયેલ છે અનંત શક્તિધર આત્મારૂપ ત્રિપ્લુ આ સમાગ્રમાં અવિદ્યા, અજ્ઞાન, મોહરૂપ સમુદ્ર જલમાં રાયન કરે છે આત્મામાંથી ગંગેગુણ, તમોગુણ અને સાત્ત્વિકગુણ પ્રગટ થાય છે આત્મા વસ્તુતઃ દ્રવ્યરૂપે એક છે પરભાવની ઇચ્છાએ તે પરભાવ કર્મ યોગે અનંત અવતારરૂપે બહુ અનેક બને છે શુદ્ધાત્મગુણની ઇચ્છાબળે શુદ્ધ જ્ઞાનાદિની આવિર્ભાવતાએ અનેક રૂપે અર્થાત્ અનેક શુદ્ધપર્યાયરૂપ બને છે.

ॐ આત્માની સૃષ્ટિ. ॐ

નિશાની કહા બતાવું રે—એ રાગ.

અહો ત્હારી માયા ભારી રે, કોઈ ન પામે પાર.	અહો૦
સ્વયં રચે સૃષ્ટિ ઘણી રે, સ્વયં કર્મ કરનાર;	
પોતાનામાંહી કરે રે, પોતાનાવડે સાર.	અહો૦ ૧
બ્રહ્મા હરિહર તું બને રે, લિપ્ત ધરી પર્યાય;	
લક્ષ ચોરાશી ચોનિનો રે, કર્તા સ્વયં કહેવાય.	અહો૦ ૨
બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિ વૈશ્યને રે, શૂદ્ર રૂપ તું થાય;	
નર નારી નપુંસકપણે રે, ઔદયિક રૂપ સુહાય.	અહો૦ ૩
નિજ સૃષ્ટિ કર્તા બને રે, હુર્તા નિજનો તેમ;	
સ્થિરતા નિજ માંહી ધરે રે, બાહ્યાં નરથી એમ	અહો૦ ૪

આત્મા અશુદ્ધપર્યાયે સ્વર્ગી—નારક તિર્યચ, અને મનુષ્યરૂપ છે. આત્મામાં શુદ્ધ-જ્ઞાનાદિ ગુણોની પ્રગટતાએ આત્મા અનંત શક્તિમય બને છે. આત્મામાં શુદ્ધ જ્ઞાનાદિ શક્તિરૂપ બ્રહ્માણી દેવી અવબોધવી અને રંગેગુણ, તમોગુણ મોહની શક્તિની અપેક્ષાએ કાલી—મહાકાલી શક્તિ અવબોધવી. જોટલું પિંડમાં છે, તેટલું બ્રહ્માંડમાં છે. આત્મામાં જ્ઞાનાદિ શુદ્ધ ગુણોનો ઉત્પાદ છે તે બ્રહ્મા છે અને વ્યય છે તે મહાદેવ—હર છે અને આત્મામાં ગુણપર્યાયનું ધ્રોવ્ય છે તે વિષ્ણુ છે. ઇત્યાદિ ગીતાર્થ ગુરુગમની અપેક્ષાએ જૈન આધ્યાત્મિક સ્યાદાદનયશૈલીએ આ કાવ્યનો ભાવાર્થ અવબોધવા યોગ્ય છે.

એક થકી બહુધા જગ પ્રકટયું, એક વિષે બહુ વાસ;

અણુમાં સૃષ્ટિ સર્વ સમાતી દાસ તણો પ્રભુ દાસ.

एकोऽहं बहु स्याम् એ શ્રુતિની સ્યાદાદ શૈલીએ આત્મામાં વિવક્ષા ઘટાવવી. એક આત્મામાં અનન્ત જ્ઞાનાદિક ગુણોમાં સમાતા જગતનો આવિર્ભાવ થાય છે. આત્મામા અનન્તગુણરૂપ જગત છે તેનો કર્માવરણ ખસતાં પ્રકટભાવ થાય છે. એક આત્મામાં અનન્ત જ્ઞાનાદિ ગુણોનો અસ્તિધર્મની અપેક્ષાએ વાસ છે અને અન્ય જડ દ્રવ્ય અને તેના ગુણપર્યાયોનો નાસ્તિધર્મની અપેક્ષાએ નાસ્તિધર્મરૂપે વાસ છે. એક પરમાણુમાં સર્વ દ્રવ્યના અસ્તિધર્મ અને નાસ્તિ-ધર્મનો સમાવેશ થતો હોવાથી સર્વસૃષ્ટિ સમાય છે, એમ વિશેષાવશ્યકમાં

નટ નાગર લીલા કરી રે, ભમતો નાના વેધ,	
નામ રૂપના મોહમા રે, લાગી ધરતો કલેશ	અહો ૫
વપુ સૃષ્ટિ સતાઇને રે, કરતો નિજની શોધ,	
ભૂલી માયા ભૂલમા રે, ચાલે લેવા બોધ	અહો. ૬
દેહભાવ દિલમા ધરી રે, દેખે નહિ નિજ રૂપ,	
કર્મતતુ રચના કરી રે, વપુ સૃષ્ટિ ધરે ભૂપ	અહો ૭
કાલ અનાદિથી ધરી રે, માયાલીલ અપાર,	
માયા સૃષ્ટિમા રહ્યો રે, કયો નહિ ક્ષણવાર	અહો ૮
પર પરિણામી ચેતના રે, માયાની કરનાર,	
પરભાવે જીવવીર્યને રે, પરિણમતા મસાર	અહો ૯
શુદ્ધ સૃષ્ટિ તહારી ખરી રે, તહેનો દે ઉપયોગ,	
નિજભાવે નિજ પરિણમે રે, વર્તે નિજશુણ્ય લોગ	અહો ૧૦
આત્મ શુદ્ધ સૃષ્ટિતણો રે, તુ પોતે કરનાર,	
બુદ્ધિસાગર આત્મમા રે, ક્ષાયિક મૃષ્ટિ થનાર	અહો ૧૧

સવત ૧૯૭૦ ના કાર્તિક કૃષ્ણ ૭ ગુરનાર.

શ્રુતસાનાધિકારે વર્ણવ્યુ છે, તદ્વત એક આત્મામા લોકાલોકરૂપ સર્વ જગતનો અભાવેશ થાય છે આત્મામા મર્વ દેવદેવીઓ અને અનન્ત બ્રહ્માડેનો અભાવેશ થાય છે એક આત્મામાંથી અનન્ત શુણ્યપર્યાયનો ઉત્પાદ થાય છે અને એક આત્મામા મર્વ દ્રવ્યના અનન્ત શુણ્યપર્યાયનો જ્યેષ્ઠ સમાવેશ થાય છે મિથ્યાત્વદશામા આત્મામા આવિર્ભાવની અપેક્ષાએ જ્ઞાનાદિશુણ્યો હોતા નથી તેથી તે કાલે આત્મા કથયિત્ શુણ્યન્ય કહેવાય છે, પશ્ચાત્ મદુરનો સમાગમ થતા તે આત્મામા રહેવા તિરોભાવીય શુણ્યનો આવિર્ભાવ-પ્રકાશ થાય છે તે અપેક્ષાએ શૂન્યમાંથી અનન્તજ્ઞાનાદિ શુણ્યસૃષ્ટિ પ્રકટી એમ કહેવાય છે અથવા માતાના ઉદરમાં પૂર્વે જીવોત્પત્તિ વિના શૂન્યતા હતી, પશ્ચાત્ તેમા જીવની ઉત્પત્તિ થઇ તે અપેક્ષાએ શૂન્યમાંથી આ આત્મસૃષ્ટિરૂપ જગત્ થયુ એમ કહેવાય છે

આત્મારૂપ પ્રભુના જે જે મેવકા છે તેતે મેવકાનો પ્રભુ મેવક છે આત્મારૂપ પ્રભુના જે જે મેવકા છે તેના પશુ જે સેવકા છે તેતુ ઇદ કરવામા પ્રભુની મયોગિક પ્રવૃત્તિ યવાથી દાસનો દામ પશુ દાસ પ્રભુઆત્મા કથાય છે ભક્તિમાર્ગની મદત્તાદિએ ઉપર્યુક્ત વાક્યમહત્વ અવબોધવુ, ઇલાદિગુરૂગમપૂર્વક અવબોધવુ

❧ આત્મ પ્રભુની સ્તુતિ. ❧

અજીત જિન તારજ્યો રે એ રાગ.

- આત્મ પ્રભુ તહારી અહો રે, લીલા અપરંપાર;
કાળ અનાદિથી તમે રે, ભટક્યા વારંવાર;
દયાનિધિ તારજ્યો રે, પોતાને જયકાર. દયા. ૧
- સત્તાથી પરમાત્મા રે, પૂર્ણાનન્દ સ્વરૂપ;
અલખ અમર શક્તિ ઘણી રે, ત્રણ જગતના ભૂપ. દયા. ૨
- મોહે બાહ્ય લીલા કરી રે, ઠરતા નહીં એક ઠામ;
લેહ દૃષ્ટિથી બાહ્યમાં રે, કદપો છો નિજ ધામ. દયા. ૩
- સત્ત્વ રજસ તમો ગુણથી રે, લિપ્ત લિપ્ત અવતાર;
લાખ ચોરાશીમાં લહો રે, થઈ માયા ભર્તાર. દયા. ૪
- અનેક નામને રૂપથી રે, ભજતા નિજને નિત્ય;
નાગર નટ માયા ધરી રે, નાટક કરતા વિચિત્ર. દયા. ૫
- રાજ રંકપણું ધરો રે, કરતા નવ નવ ખેલ;
અલખ લીલા પ્રભુ તાહારી રે, સમજે ન મૂઢ સડેલ. દયા. ૬
- પંચ શરીર રચો તમો રે, હુત્ત પણ કહેવાઓ;
અજ્ઞાનાવરણે સ્વયં રે, ઠાંકો નહીં દેખાઓ. દયા. ૭
- અજ્ઞાનાવરણે રહી રે, જ્યાં નહીં ત્યાં મુંઝાઓ;
હું માઈ કલ્પી મુઘા રે, જન્મ મરણ દુઃખ પાઓ. દયા. ૮
- જ્યાં નહીં સુખ ત્યાં શોધતારે, ત્રેવીશ વિષયની માંહી;
પોતાને દુઃખ આપતારે, કર્મ કરીને ઉઠાંહી. દયા. ૯
- લીલા મોહની બહુ કરી રે, આળ્યો નહીં ભવ અંત;
સમજવું સમજો પ્રભુરે, ત્રણ ભુવનના સંત. દયા. ૧૦
- ઉપશમાદિ સૃષ્ટિનોરે, લીલાનો વિસ્તાર;
કરવો તમને એ ઘટેરે, નિત્ય સુખદાતાર. દયા. ૧૧
- નારાયણ વાસુદેવજી રે, પરમબ્રહ્મ ભગવાન;
બુદ્ધિસાગર આત્મા રે, નિજનું કડું નિજ ગાન. દયા. ૧૨
- સંવત્ ૧૯૭૦ ના કાર્તિક કૃષ્ણ ૮ શુક્રવાર.

❧ પ્રારબ્ધભોગમાં નિર્લેપતા. ❧

કવ્વાલિ

કર્યા પ્રારબ્ધ ભોગવવા, કરીને જોર જે પ્રગચ્છા,
નથી જ્યાં ભોગવણ છુટકો, ચુકવવું કર્મનું દેવ

૧

સાખી

શરીર સાથે લાગીયા, આહારાદિક જેહ,

ધન્યજીવણ સૌ વેદવા, કર્મવિપાકી એહ

કરાવે પ્રેરણા મનને, છુટે ના જ્ઞાનથી વાર્યા,

થતી પ્રયત્ન નિષ્ફલતા, કરાવે જોરથી ધન્યજી

કર્યાં ૨

સમભાવે માક્ષી બની, સમજી કર્મતીત,

આતમ ઉપયોગે રહી, કરી નિર્લેપી ચિત્ત

ત્યજી ભોક્તાતણી વૃત્તિ, ધરીને શાહુકારીને,

બનીને કર્મનો ન્યાયી, ત્યજીને લોકસ જ્ઞાને

કર્યાં ૩

ભોગ રોગ સમ લેખવી, કરી દીનતા ત્યાગ,

ઉત્સવ સમ દિવસો ગણી, આતમધર્મનો યાગ

ત્યજીને હર્ષ દિગ્ગીરી, સહીને લોકના બોલો,

અખ હાનન્દ મરવરમા, ઝીંદીને શાન્તતા ભાવી

કર્યાં ૪

કર્મ કર્મને ભોગવે, આતમામા ઉપચાર,

માની મુઝાવું નહીં, વસ્તુ ધર્મ ગણી માર

સ્વભાવે સર્વના સૌ છે, વિલાવી તે નથી પોતે,

શુભાશુભ સહુ ગણી દેવું, ચુકવવું આતમમા જ્યોતે.

કર્યાં ૫

કર્મપ્રભુ જે જે કરે, તે સહેવું મમલાવ,

બુદ્ધિમાગર મહજથી, બનતા કર્મ બનાવ

ગણીને ધર્મ ઉપયોગે, રહીને આતમની જ્યોતે,

વિલોકી વસ્તુ ધર્મે એ, અનુભવ આતમમા લેજે

કર્યાં ૬

મવત ૧૯૭૦ ના કાર્તિક મૃત્યુ ૧૦ રવિવાર

❧ સુવિધિનાથ સ્તવન. ❧

૩૫ભજિનેશ્વર પ્રીતમ માહરોરે એ રાગ.

- સુવિધિજિનેશ્વર સાહિબ માહરો રે, ક્ષાયિક લખિ નિધાન;
 રૂપારૂપી પરમ પ્રભુ વિભુ રે, ચિદાનંદ ભગવાન. સુ૦ ૧
- ઇશાનેશ અરિહંત આતમા રે, કર્તા હર્તા નાથ;
 બ્રહ્માંડેશ અલખ વિષ્ણુ ધણી રે, શુદ્ધાલંબન સાથ. સુ૦ ૨
- વિશ્વંભર તમહર દિનકર શશી રે, કેવલજ્ઞાનાધાર;
 લોકાલોકના ધારક જ્ઞાનથી રે, લીલા અપરંપાર. સુ૦ ૩
- પરમબ્રહ્મ વ્યાપક સર્વત્ર છો રે, કેવલજ્ઞાનાપેક્ષ;
 વ્યષ્ટિ સમષ્ટિ તારામાં રહી રે, જ્ઞેયજ્ઞાનસાપેક્ષ. સુ૦ ૪
- નિરાકાર અદ્વાને રહિમજી રે, સાકારી મહાદેવ;
 બુદ્ધ શુદ્ધ બ્રહ્મા વીતરાગજી રે, સુરનર સારે સેવ. સુ૦ ૫
- વ્યક્તિ શક્તિ પર્યાયાધાર છો રે, અવિચલ સુખનો કંદ;
 નાગર નટ લીલા કરતા ધણી રે, ટાળ્યા કર્મના કંદ. સુ૦ ૬
- સમતા સાગર ઉબગર સદા રે, ઝળહળ જ્યોતિ રૂપ;
 બુદ્ધિસાગર ગુણગણુમય ખરો રે, સર્વ ભુવનનો ભૂપ. સુ૦ ૭
- કાર્તિક કૃષ્ણ ૧૧ સોમવાર.

❧ ભક્તિ ❧

હવે મને હરિનામ શું નેહ લાગ્યો એ રાગ.

- ભક્તિના પન્થે કદિય ન ભૂલું પડાતું;
 મુક્તિના સ્થાનમાં ચડાતું રે ભક્તિ ૧
- સર્વ જગત્ નિજ આત્મસમું ગણી,
 ધ્યાન પ્રભુતું ધરાતું;
 હું તું ના લેદની દૃષ્ટિ ત્યજીને, પ્રભુમાં ચિત્તડું સમાતું રે. ભક્તિ ૨

લકત થયા વધુ જ્ઞાન ન પ્રગટે, લકિતનુ અમૃત ભાતુ,
 લકિતમા દોષની દૃષ્ટિ રહે નહીં, જોમાહી બ્રહ્મ જણાતુ રે. લકિત૦ ૩
 ઉચ્ચને નીચના લેદ રહે નહીં, વાદવિવાદનુ ન ખાતુ,
 ધ્યેયાકારે સર્વ જીવોમાં, પ્રભુનુ રૂપ જણાતુ રે. લકિત૦ ૪
 પ્રેમના તાનમા આતમજ્ઞાનમાં, લકિતથી ચિત્ત સુહાતુ,
 કોટી ગમે છે લકિતના લેદો, લકિતમા યોગનુ છે નાતુ રે. લકિત૦ ૫
 પરમ બ્રહ્મનો સૌમા અનુભવ, સત્તા સ્વરૂપ પરખાતુ,
 અમૃત રસમય લકિતના ભોજને, જન્મ મરણ દૂર થાતુ રે. લકિત૦ ૬
 લકિત આધીન ભગવાન ખરેખર, લકિતમા સર્વ સમાતુ,
 સર્વમા નિષ્કામ લકિત છે ઉત્તમ, કર્તવ્ય સર્વ કરાતુ રે. લકિત૦ ૭
 લકિત કરી તેણે સર્વ કર્યું છે, લેહુના ચિત્તમાં સુહાતુ,
 બુદ્ધિસાગરલકિતકલ્લોલે, અદ્વૈતમયરૂપ થાતુ રે. લકિત૦ ૮

કાર્તિક કૃષ્ણ ૧૨ મંગળવાર

અમદાવાદ શેઠ જગાભાઈ દલપતભાઈ પર લખેલ પત્ર.

ગગ ધન્યાશ્રી

ખે નહીં માથે થાય, પરસ્પર વિરૂદ્ધ કાર્ય મદાય,
 ભમ્બુ આટો ફાકવો રે, સગાતે ના થાય,
 તમ તેજ જ ખે ના રહે રે, એક ઠેકાણે લાય. પરસ્પર૦ ૧
 તાપ શીત ખે ના રહે રે, સાથે એક જ કામ,
 રાત્રિ દિવસનુ બાણુ રે, બ્રહ્મચર્યને કામ. પરસ્પર૦ ૨
 કંક વાયુ પિત્તનો રે, બે માથે ઉત્પાદ,
 ચિત્ત વિકલતા થઈ જતી રે, દોષ એ મન્નિપાત. પરસ્પર૦ ૩
 સૂર્ય રાહુ ખે પાસમા રે, થાતા ગ્રહભ્રુત્પાત,
 દુગ્ધ કાળ એક કામમા રે, રહેતા થાતી ફાટ. પરસ્પર૦ ૪
 સશય નિશ્ચય ખેલોનો રે, સાથે ના એક કામ,

પરસ્પર વિરોધીના રે, આશ્રયમાં બદનામ. પરસ્પર૦ ૫
 પુરૂષત્વ નારીત્વનો રે, એક નહીં આધાર;
 બન્ને રહે જો એકમાં રે, નપુંસક નિર્ધાર. પરસ્પર૦ ૬
 સદસત્ ભાવે જો રહે રે, અસ્તિ નાસ્તિ એક ઠામ;
 રહે વિવાદ ન તેહમાં રે, અનેકાન્ત મત ધામ. પરસ્પર૦ ૭
 બન્નેનું મન રાખતાં રે, એકનું પણ ન સધાય;
 ધરનો નહીં ને ઘાટનો રે, ઘોળી શ્વાનનો ન્યાય. પરસ્પર૦ ૮
 સહુનાં મનને સાચવે રે, આવે નહીં જગપાર;
 બુદ્ધિસાગર પ્રભુ ભજે રે, શાન્તિ મળે નિર્ધાર. પરસ્પર૦ ૯
 કાર્તિક કૃષ્ણ ૧૩ બુધવાર.

પરમાતીયું.

પરભાતીયાનો રાગ.

જાગો વિશ્વંધર પ્રભુ, મુજ અન્તર્યામી;
 સહજ સ્વરૂપી જિનવિભુ, શુદ્ધ પર્યાય રામી. જાગો. ૧
 ઉત્પત્તિ વ્યય દ્વૌવ્યનો, સમયે સમયે વિલાસી;
 આનન્દધન અવતાર તું, ગંગા યમુના કાશી. જાગો. ૨
 તીર્થો સહુ તુજમાં રહ્યાં, સર્વ ધર્મનો ધર્તા;
 શુણ્ણપર્યાયાનંતનો, સમયે કર્તાને હર્તા. જાગો. ૩
 જ્ઞાને લોકાલોકનો, વ્યાપક તું સવાયો;
 સિદ્ધ સમોવડ જ્યોતિમય, મારા દિલમાં સુહાયો. જાગો. ૪
 કૃત્રિમ સહજ જે ભેદથી, લીલા અલખ ધરંતો;
 કૃત્રિમ ત્યાગી સહજનો, ઉપયોગ કરંતો. જાગો. ૫
 અસંખ્ય પ્રદેશી વ્યક્તિથી, શોભે નિત્ય સનૂરો;
 રૂપ નામથી ભિન્ન તું, સત્તા ધર્મ જ પૂરો. જાગો. ૬
 ઐદ્યિક કર્મ વિપાકથી, પરપુર્ણ લોગી;

નિરહ વૃત્તિએ ભોગનો, ભોક્તા તુ અભોગી	જાગો ૭
સકલ પ્રદાહે ખેલતો, ઉપયોગે યોગી,	
શુદ્ધ શુભ પર્યાયનો, રાસ રમતો અયોગી	જાગો ૮
જાગ જાગ મુજ આતમા, સત્તા વ્યક્તિ સ્વભાવે,	
બુદ્ધિમાગર અનુભવે, મગલ જ્યોતિ જગાવે.	જાગો ૯

કાર્તિક કૃષ્ણ ૧૪ શુક્રવાર

સંસ્કારી જીવ. ૪૨

જે ટાણ પ્રેમી અ ર અવતરે, પ્રેમગમ તેના ઉગમાં કંઠે એ ગગ
 છવ મ સ્કાગી અવતરે, ધર્મરમ તેના ઉરમા કંઠે,
 દોષ મરલ મ તોષી નિર્મલ, દોષ ક્ષુદ્રતા હરે,
 લય મત્સર ગઠતાનો ત્યાગી, ભક્તિ પ્રભુની કંઠે. ધર્મ. ૧
 કોની કાને સુણે ન નિન્દા, ઉત્તમ શ્રદ્ધા ધરે,
 સન્ત જનોની સ ગત રાખે, સત્ય વેણુ ઉચરે. ધર્મ ૨
 પ્રામાણિકતા ગણે પૂરી, બોલ્યુ પાળે ખરે,
 પગના શુભનો રાગ ધરે બહુ, દોષદષ્ટિ પરિહરે. ધર્મ ૩
 ચક્રવર્તિની ખીર ન પચતી, દીનને ખાતા અરે,
 ધર્મ યોગ્યતા પામ્યા વણુ તો, ધર્મ ન માનવ વરે ધર્મ ૪
 વૈરાગી વિવેકી જ્ઞાની, ધર્મપન્થ મ ચરે,
 બુદ્ધિસાગર શુદ્ધ પસાયે, ધર્મપાત્રતા મળે ધર્મ. ૫

કાર્તિક વદ ૦)) શુક્રવાર

આત્મન્ ! પોતાના શુદ્ધધર્મમાં રમણતા કર.

ચેતનજી ચેતો. ઓ રાગ.

- ચેતનજી તહારે શુદ્ધ રમણતામાં રહેવું,
અન્યમાં ચિત્ત નહીં દેવું રે. ચેતનજી.
હુનિયા મનાવાને હુનિયા રીઝવવા,
પૂજવા કાંઈ નવી કહેવું;
બહુમુખી હુનિયાના સટીંડીકટથી,
ટળશે ન કર્મનું દેવું રે. ચેતનજી ૧
દોરંગી હુનિયામાં ડાળડાહ્યો થઈ,
કદીય ન સ્થિર ઠરવાનો;
પરભાવે રમતાં સાર ન કાઢ્યો,
કર્મોદ્ધિ ન તરવાનો રે. ચેતનજી ૨
સારા ખોટાની વાત કરતાં,
સ્થિરતા સંતોષ નવી પાચો;
પરની પંચાતોનો પાર ન આંચો,
મોઢે ઘણો ભરમાચો રે. ચેતનજી ૩
અન્તરમાં લક્ષ્મી લીલા ભરી છે,
દીધી ન દૃષ્ટિ ત્યાં તહારી;
સત્તાગતનિજધર્મ ચૂકીને,
શોધે બાહિર અનાચારી રે. ચેતનજી ૪
દૃશ્ય પ્રપંચમાં સાર ન માની,
અન્તરમાં ઉપયોગ ધારી;
સ્થિરતાએ દેખ નિજ શુદ્ધસ્વરૂપને,
પરભાવવૃત્તિને વારી રે. ચેતનજી ૫
સોડહું સોડહું શબ્દ વાચ્ય જે,
સોડહું શબ્દ લિપ્ત ખ્યારો;

અલખ સ્વરૂપી આત્મરાયા,
તત્ત્વમસિ અવધારે રે.
ત્હારે તાહારા દિલમા ભર્યું છે,
પ્રગટ કર ઉપયોગે,
બુદ્ધિસાગર આનન્દમોજે,
રહેવું નિજ શુષ્ક લોગે રે

ચેતનજી ૬

ચેતનજી ૭

સ. ૧૯૭૦ ના માર્ગગિરિ શુકન ૩ રવિવાર

ચેતનનું કર્તવ્ય.

ચેતનજી ચેતો એ ગગ

ચેતનજી ત્હારે આત્મપ્રેમી બની જાવું,
મોહવૃત્તિથી દૂર થાવું રે
મોહની વૃત્તિયોની સ્ફુરણાઓ છૂટી,
નિર્મોહરૂપ બની જાવું,

ચેતનજી

સ્વપ્નામા સ કલ્પ ન ઉઠે,

એવું ધ્યાન ત્હારે ધ્યાવું રે

ચેતનજી ૧

રાત દિવસ શ્વાસોચ્છ્વાસે રમણતા,

આત્મસ્વરૂપની જ કરવી,

વાતો ચિતો સહુ આત્મસ્વરૂપની,

મન્ત દશા ચિત્ત ધરવી રે

ચેતનજી ૨

યશ અપયશમા ચિત્ત ન દેવું,

દેહાધ્યાસ નવી ધરવો,

છવતા મોહલાવે મરીને,

છવતાં જન્મ નવો કરવો રે

ચેતનજી ૩

સુવતાં મોજ મહુ દુનિયા લોગવતી,

જાગતા મોજ મારી લેવી,

દુનિયા દિવાની ગાંડી ધારીને,

અનુભવ વાત ન કહેવી રે.

ચેતનછ. ૪

રાગ દ્વેષના સર્વ વિકલ્પો,

તેમાંહી લક્ષ ન દેવું;

બુદ્ધિસાગર શુદ્ધ ધર્મમાં,

ઉપયોગે નિત્ય રહેવું રે.

ચેતનછ. ૫

. માર્ગશિર્ષી શુકલ ૪ સોમવાર.

❧ ધર્મવિમુક્ત સાધુઓની ચેષ્ટાઓ ❧

ભોજનભગતના ચાળખાનો રાગ.

દેખશો ધર્મ વિમુક્ત કેઇ સાધુ, કપટથી ફેલી જગત્ ખૂળ ખાધું,

સાધુ દેખીને કરે અદેખાઇ, દેખાડે રીવાજવત્ ડોળા;

આપ બડાઇને પરની નિન્દામાં, મારે છે બહુ ગમ્ય ગોળા રે. દે૦ ૧

સિદ્ધાઇ સમજાવતા પોતાની, લવરીમાં રાત દિન ગાળે;

ખોટી મોટાઇનો મોહ ન મૂકે, સત્યને ઘાલે પાતાળે રે. દે૦ ૨

પોતાના મતનું મંડન કરતા, કરી કુચુક્તિયો ઝાઝી;

પરની વાત સહુ જૂઠું દેખાડે, માને છકી બંડે ગાઝી રે. દે૦ ૩

વાડો વાળે બહુ બહાલ ધરીને, રાગદ્વેષપરિણામે;

લોકોને ક્રન્દમાં ખૂળ ફસાવે, ત્યાગનો સાર નવી પામે રે. દે૦ ૪

ઉપર વૈરાગીનો ડોળ દેખાડે, મનડું ધરે ખૂળ કાળું;

ધમધમાયમાન કોધે રહે દિલ, મળતાંહી દેવતાને દાડ રે. દે૦ ૫

રહેણીને કહેણીમાં નિત્ય ગોંટાળો, માનની ભીખના ભીખારી;

જરા વાતમાંહી લડી પડે બહુ, કરી કદાગ્રહ ભારી રે. દે૦ ૬

એક બીજાને દોષી દેખાડે, ગમ્ય કદાગ્રહ ભારે;

મહાઈ તહાઈ એવું મનમાંહી ધરતા, એળે જીવન વહે ખારે રે. દે૦ ૭

દિલમાંહી ધરતા ખૂળ અંધાઈ, વૈર જેર ખૂળ ધારે;

આત્મજ્ઞાનની ગંધ ન જાણે, તરે ન અન્યને તારે રે. દે૦ ૮

શુદ્ધ ધર્મને સાધે સાધુજી, સાધુ વિરલ જ્યકારી,
બુદ્ધિસાગર ધન્ય સંત્ય સાધુને, વેદન વાર હજારી રે.

દે૦ ૬

ભાગસર ગુકલ ૫ મંગળવાર

જ આજે ચારિત્રપર્યાયનાં તેર વર્ષ પૂર્ણ થયાં.

તેર વર્ષ થયા આજે, સયમના તેર વર્ષ થયા આજે,

આનંદ મગલ છાજે

સયમ

મૂલગુણે પચ મહાવ્રત પાળ્યા, રાત્રિ લોજન ત્યાગ્યું;

પ્રાય આત્મગુણોના અર્થે, અન્તર્ મનહુ બાગ્યું.

સયમ ૧

વ્યવહારે પ્રહાર્યને ધાર્યું, કાયથકી જ્યકારી,

નિશ્ચયથી શુદ્ધગુણરમણતા, યથાશક્તિ અવધાતી

સયમ, ૨

કાયથકી શ્રી સગ નિવાર્યો, વચનથકી પછુ સાચો,

મનને વશ કરવાને માટે, જ્ઞાન ધ્યાનમા રાચ્યો

સયમ ૩

અતિચાર પ્રતિક્રમણ કરીને, શુદ્ધ થવાને ઉમાણ્યો,

વ્યવહાર નિશ્ચય સયમ વાટે, અનુભવ આપી પાચ્યો.

સયમ ૪

સિદ્ધાન્તોનુ મનન કરીને, જ્ઞાન માર્ગ સ્થિર ઠાયો,

દ્રવ્યક્ષેત્ર કાલાનુભાવે, સયમ માર્ગ વહાયો

સયમ ૫

સાધુઓ યતિયોની સગત, કીધી સાર ગ્રહાયો,

સુખદુઃખ સહીયા જ્ઞાને, કીધા ધર્મ ઉપાયો

સયમ ૬

કલિકાલમા ધર્મ સાધના, પૂર્ણ પુણ્યથી પાચ્યો,

સાધકવૃત્તિ યતન થતો કઈ, મનમાં સંતોષ આચ્યો

સયમ ૭

જે જે અશે ધર્મ સાધના, કલિકાલમાં થાતી,

તે તે અશે જન્મ મફલતા, અનુભવ યોગે જણાતી

સયમ ૮

આસવવણુ જે તેર વર્ષમાં, સવર યોગ સધાયો,

બુદ્ધિસાગર ધન્ય ગણુ હું, ભાવી ધર્મ સધાયો

સયમ ૯

ભાગસર શુદ્ધિ ૬ શુધવાર

ૐ પેથાપુર. ૐ

- પેથાપુર તીર્થ ગણાયું રે, ગુરૂ વિહારે પવિત્ર. પેથાપુર.
 નેમિસાગર મુનિવર ખરા રે, કીધા ખૂળ વિહાર;
 ચોમાસાં અહિંયાં કર્યાં રે, કીધી દેશના સાર. પેથાપુર. ૧
- સુવિહિત ગચ્છારાધકા રે, શ્રાવક કરિયા બેશ;
 મુનિમાર્ગ ઓળખાવીયો રે, સહી પરિપક કલેશ. પેથાપુર. ૨
- સાધુવ્રત પાળ્યાં ભલાં રે, પાળ્યા પૂર્ણચાર;
 વૈરાગી ત્યાગી શિરોમણિ રે, શુદ્ધ ક્રિયા કરનાર. પેથાપુર. ૩
- સદ્ગુરૂ રવિસાગર મુનિ રે, નેમસાગરજીશિષ્ય;
 ગુરૂભક્ત વિનયી સદા રે, ત્યાગી રાગને રીસ. પેથાપુર. ૪
- ચોમાસા ગુરૂએ કર્યાં રે, ધર્મશાળાની માંડી;
 ધર્મસાગરજી મુનિવરે રે, લીધી દીક્ષા આંડી. પેથાપુર. ૫
- શ્રીસુખસાગરજી ગુરૂવરે રે, કીધું સ્થાન પવિત્ર;
 ધર્મશાલા શોભા ભલી રે, દિન દિન વધતી ચિત્ર. પેથાપુર. ૬
- સુવિહિત સાગર સાધુઓ રે, આબ્યા અતિ ઉચ્છાહી;
 જ્ઞેનધર્મ દીપાવીયો રે, ખામી રહી નહીં કાંઈ. પેથાપુર. ૭
- ગુરૂ પરંપર મુનિવરા રે, આબ્યા સ્વચ્છ ઉદાર;
 બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરૂ રે, ચરણસ્પર્શ જયકાર. પેથાપુર. ૮

ભાગશર શુકલ ૧૦ સોમવાર.

❧ દર્શન. ❧

મારો મનવો ભર્યો રે ઉદામી

જ્યોતિ ઘટ ઝળહળ જાગી રે.

અલખ પ્રભુ પરખ્યો પરમ સોભાગી,

બહુનામી પણ જેહ અનામી,

જોઈ જોઈ પરમ રહ લાગી રે પરમ પ્રભુ

પરખ્યો પરમ સોભાગી ૧

નામરૂપનો ભરમ મટાડી,

સુરતા જ શૂન્યમાહી લાગી રે

પરમ ૨

નદીયો પહાડો તીર્થ બ્રમણી,

ઝટ બ્રાન્તિવૃત્તિ બૃલ લાગી રે

પરમ ૩

પડ્દર્શનનોજ સાર જણાયો રે,

હુ તો થઈયો યોગી મહુ ત્યાગી રે

પરમ ૪

ધન્ય શુર પરખાયો પરમ પ્રભુ;

જ્યોતિ જ્યોત થયો તુજ રાગી રે

પરમ ૫

ધ્યાતા ધ્યેયને ધ્યાનના ઐક્યે રે,

મોહહુ સોહહુ અલખ વડ લાગી રે.

પરમ ૬

દુનિયા સર્વ સમાઈ સહજમા,

બુદ્ધિસાગર પરમ સુહાગી રે

પરમ ૭

ભાગગ્ ગુદિ ૧૧

❧ આત્માનુભવ. ❧

ધન્ય ધન્ય અવતાર થયો મુજ, લવની બ્રમણા લાગી હોજ,

સ્યાદ્વાદ નય ચેતન સત્તા, જાણી રહ ત્યાહી લાગી શુરજી લવની ૧

ભટકયો લવમા વાર અનન્તી, જાણ્યો નહીં પોતાને હો જ,

હવે હુ જાગ્યો આતમ જ્યોતે, લજીયો આનન્દ ભાને શુર ૨

અજવાળુ પ્રગટયુ અન્તરમા, અધાર અળપાયુ હો જ,

જ્યાં ભેઈ ત્યાં ધ્યેયાકારે, બ્રહ્મરૂપ પરબાયું.
 ચિદ્ધન ચેતન હું છું ચોતે, શોધીને સ્થિર થાયો હો ભ;
 વિશ્વવિષે વિશ્વ મહારામાં, સાપેક્ષાએ જણાયો.
 સર્વ વિચાર તરંગો ઉપજે, વિષુસે તે હું ચોતે;
 પરમ બ્રહ્મ આધાર સકલનો, ખીજે શીદને ગોતે.
 ઓતપ્રોત સહુ જ્ઞેયાકારે, જ્ઞાને નિજમાં ભાસે હો ભ;
 બુદ્ધિસાગર સુખની દહેરે, અન્તર્ નિત્યે વાસે.
 માગશર શુકલ ૧૨ બુધવાર.

ગુરુભ૦ ૩

ગુરુભ૦ ૪

ગુરુભ૦ ૫

ગુરુભ૦ ૬

ધારેલા માર્ગમાં જવાનું

વાટે નેમે જવાનું, ધારેલી વાટે નેમે જવાનું; ધારેલી૦
 ભાવી હશે તે થવાનું, ધારેલી૦
 ચાલ્યા કરવું વાટમાં રે, પાછું વળી ન લેવાનું; ધારેલી૦ ૧
 કરવું ન દીનતા ધારીને રે, કોઈ ન અશ્રુ દહોવાનું. ધારેલી૦ ૨
 તુજ વાટે જે ચાલતા રે, મળીને અગ્ર જવાનું; ધારેલી૦ ૩
 ભિન્ન વાટના પંથીને રે, લકી નહીં મરવાનું. ધારેલી૦ ૪
 વિતાડે જે દુર્જનો રે, સર્વે તે સહવાનું; ધારેલી૦ ૫
 સાધ્યદૃષ્ટિએ જે ઘટે રે, તે તે સહુ કરવાનું. ધારેલી૦ ૬
 કાંટા તડકા સહુ સહી રે, વાટે નિજ વહેવાનું; ધારેલી૦ ૭
 દુનિયા દિવાની જે કહે રે, ત્યાં નહીં લક્ષ દેવાનું. ધારેલી૦ ૮
 ભિન્ન ભિન્ન દૃષ્ટિ થકી રે, ભિન્ન જગત કહેવાનું; ધારેલી૦ ૯
 કહેતું અનાદિકાળથી રે, દેવાનું ન લેવાનું. ધારેલી૦ ૧૦
 બહાલાને વૈરી વચ્ચે રે, આનન્દમાં રહેવાનું; ધારેલી૦ ૧૧
 જે ચંતાણા ખટપટે રે, પાછા નહીં ફરવાનું. ધારેલી૦ ૧૨
 આત્મબળે આગળ જવું રે, કામ નહીં પરવાનું; ધારેલી૦ ૧૩
 બુદ્ધિસાગર શાન્તિથી રે, થાશે કાર્ય થવાનું. ધારેલી૦ ૧૪
 માગશર શુકલ ૧૩ ગુરુવાર.

✽ નિવૃત્તિમાર્ગ છે પ્યારો. ✽

॥ કબ્બાલિ ॥

પ્રવૃત્તિ માર્ગ લોગીનો, નિવૃત્તિ માર્ગ યોગીનો, અધિકારી થતાં દિલમા, નિવૃત્તિ માર્ગ છે પ્યારો	૧
નિવૃત્તિની મઝા ન્યારી, નિવૃત્તિની દશા ન્યારી, નિવૃત્તિની ગતિ ન્યારી, નિવૃત્તિ માર્ગ છે પ્યારો.	૨
પ્રવૃત્તિમા ઉપાધિ છે, નિવૃત્તિમાજ શાન્તિ છે, અનુભવ સ્વાદતા યોગી, નિવૃત્તિ માર્ગ છે પ્યારો.	૩
નિવૃત્તિ આખ છે જૂદી, નિવૃત્તિ ચિત્ત છે જૂદું, નિવૃત્તિ સ્થૈર્ય છે જૂદું, નિવૃત્તિ માર્ગ છે પ્યારો	૪
પ્રવૃત્તિ માર્ગ મેવકનો, નિવૃત્તિ માર્ગ છે પ્યારો, થતા લય વાસનાઓનો, નિવૃત્તિ માર્ગ છે પ્યારો	૫
અલખ શાન્તિ નિરખવાને, પ્રભુના દેશમા જાવા, પ્રભુ પોતે જણાવાને, નિવૃત્તિ માર્ગ છે પ્યારો	૬
ખરી જ્યોતિ નિરખવાને, અખ ડાનદ લેવાને, બુદ્ધચળિ સન્તને માથો, નિવૃત્તિ માર્ગ છે પ્યારો.	૭

માગનગ દૃષ્ટ્ય ૧ ગવિવાર

“ સ્વરો ય યોગ સાધુનો ”

॥ કબ્બાલિ ॥

મદા મતોપની વૃત્તિ, નથી પરલાવની ઇચ્છા, શુદ્ધગમ જ્ઞાન લેવાતુ, ખરો એ યોગ સાધુનો	૧
કપાયો ક્ષીણ થાતા બહુ, વધે વૈરાગ્યની વૃત્તિ, નિવૃત્તિપન્થ વહેવાતુ, ખરો એ યોગ સાધુનો	૨
અહુવૃત્તિ ટળે વેગે, થતી નિન્દા નહીં કોની, ટળે ઇર્ધ્યાતણી વૃત્તિ, ખરો એ યોગ સાધુનો	૩

નથી મોટાઇનાં બણુગાં, નથી મોટાઇની વૃત્તિ;	
શુણ્યાનુરાગની વૃદ્ધિ, ખરો એ યોગ સાધુનો.	૪
પડાતું નહીં પ્રપંચોમાં, વધે સમભાવની વૃત્તિ;	
નિવૃત્તિમાં રહે મનહું, ખરો એ યોગ સાધુનો.	૫
ક્ષમા વૃદ્ધિ થતી વેગે, સરલતા ચિત્તમાં રહેતી;	
ઉપાધિયો થતી દૂરે, ખરો એ યોગ સાધુનો.	૬
અનુભવ જ્ઞાનની ઝાંખી, થતી આનન્દની મોજે;	
બુદ્ધ્યબ્ધિસન્તત્તૃષ્ટિએ, ખરો એ યોગ સાધુનો.	૭

માગશર કૃષ્ણ ૨ સોમવાર.

❧ નગુરાઓ. ❧

નગુરા લોળા લોકો રે પાડે જૂઠ પોકો રે,	
હરાયા પેઠે આથડે હોજ;	
પામે નહીં અધ્યાતમ યોગ જ્ઞાન.	નગુરા. ૧
અહીં મળશે કે તહીં રે શ્રદ્ધા નહીં કંઈ રે,	
ગોળીના ચવડા જેહવા હો જ;	
જ્યાં ત્યાં ભમતા લહે ન નિશ્ચય કંઈ.	નગુરા. ૨
ગુરૂ ન મળે જ્ઞાની રે, ત્યાંસુધી અભિમાનીરે,	
જીવ ન પામે જ્ઞાનને હો જ;	
ઠરે ન મનહું આતમમાં સ્થિર ઠામ.	નગુરા. ૩
ગુરૂની શ્રદ્ધા ભક્તિ રે, જાણો એજ શક્તિ રે,	
મનને શાન્તિ આપવા હો જ;	
પામે ભકતો ગુરૂ હૃદયતુંજ જ્ઞાન.	નગુરા. ૪
ગુરૂનાં પાસાં સેવે રે, ગુરૂ આણુએ રહેવે રે,	
પામે તે સત્ય ધર્મને હો જ;	
બુદ્ધિસાગર જ્ઞાની ગુરૂ ધરી સેવ.	નગુરા. ૫

માગશર કૃષ્ણ ૩ મંગળવાર

❦ આત્મપ્રભુ. ❦

મીરાબાઈના હાથમા છે પુત્રી માળા એરાગ

પ્રભુ મારા અસહ્ય પ્રદેશી રૂપાળા પ્રદેશી રૂપાળા,
દીલમા બિરાજનાર પ્રેમીડા હો છ પ્રભુ ૧

ન્યા ત્યા પ્રભુ ત્હારી ધારણા ધાર હુ ધારણા ધાર,
પ્રેમપુષ્પે પૂલુ ભક્તિથી ઝે હોછ પ્રભુ. ૨

દેહમાહી વ્યાપનાર નિજનેજ તારનાર,
નામ કેપે ક્યા ક્યા શોધવો ઝે હો છ . .. પ્રભુ ૩

હજરાહતુર ન્યોતિ રૂપે રહો નિત્ય રૂપે રહો નિત્ય,
ઉપયોગ એક રહો તાહરો રે હો છ પ્રભુ. ૪

નામ અનેક ભાષામા તમારા ભાષામા તમારા,
તણ કાલમા જે થયા રે હો છ પ્રભુ ૫

સર્વે તમારા નામ ગણુ છુ નામ ગણુ છુ,
તોપણુ નામાતીત હો રે હો છ. પ્રભુ ૬

વિશ્વમયી તુ વિશ્વ તારામા,
ધ્યાવુ પૂલુ હુ નિજને રે હો છ પ્રભુ ૭

અન્તર્યામી તુ પ્રભુ મ્હાગ ઝે તુ પ્રભુ મ્હારા,
દાણુ એક દિલથી ન વિસંગે ઝે હો છ. પ્રભુ ૮

બુદ્ધિમાગર ન્યોતિરૂપ પ્રભુ અલખ પ્રભુરૂપ,
આનન્દમયરૂપ તાહરે રે હો છ પ્રભુ ૯

માગસાર વદિ ૪ બુધવાર

આત્મામાં વિશ્વ અને સાપેક્ષાએ આત્મમય વિશ્વ.

દુનિયા અમારા આત્મમાં દુનિયામથી પોતે સદા,
જે જે થયું જે જે થશે તે સર્વમાં જ્ઞાને મુદા;
પર્યાય જે જે દૃશ્ય તે તે રૂપ થઇયો પૂર્વ હું,
પર્યાય સર્વે માહ્યારા વિજ્ઞાન જેયે સર્વ હું. ૧

જે જે જગત્માં દ્રવ્ય જ્ઞાને જેયરૂપે પરિણમે,
વિજ્ઞાનવાદી વિજ્ઞરૂપે જેય તેને નવિ ગમે;
જ્ઞાન જ થતું નહિ જેયવણુ એ જેયવાદી ઉચ્ચરે,
એ જેયરૂપે સર્વમાની જ્ઞાન વસ્તુ પરિહરે. ૨

પરિણામવાદી દૃષ્ટિ સૃષ્ટિ વાદી આદિ વાદ જે,
સૌ આત્મમાંહી પરિણુમે એકાન્તથી વિષવાદ જે;
જે જે થયા મત પન્થ તે તે આત્મમાંથી ઉદ્ભવ્યા,
મિથ્યાત્વમતિ પરિણામથી પાખંડ મત સૌ નીસર્યા. ૩

જાતા સમાઈ નાસ્તિરૂપે શુદ્ધ ચેતન થઈ જતાં,
સ્વાદ્વાદનયથી અસ્તિનાસ્તિ ધર્મ અન્તર પ્રગટતાં;
જે ભેદનયની કલ્પના તે ખેદ આપે મુંઝતાં,
જ્યાં એક રૂપે આત્મસત્તા ધ્યાન થાતું શર્મ ત્યાં. ૪

પૂજાપરામાં આવીને સાપેક્ષ ચેતન ધ્યાવીઓ,
વિકલ્પ વચનાતીત અન્તર ધર્મચિત્તે લાવીઓ;
જ્યાં વિશ્વ ઉઘે જાગતા ત્યાં મસ્ત થઈ રહીએ ખરે,
ખુદ્ધચિદ્ર સમજે જ્ઞાનીઓ પરમાત્મતા પ્રેમે વરે. ૫

માગશર વદિ ૭ શનિવાર.

૪ સંજ્ઞાય. ૪

આપ સ્વભાવમા રે એ ગગ

- સમતા ભાવમા રે ચેતન અનુભવ જ્ઞાને રહેવું,
દુનિયા મારા જોટા કહેવે, ત્યા નહિ મનડું દેવું સમતા ૧
- દુનિયામાહી કોઈ ન ત્હોર, માન નહીં મન મ્હોર,
કોઈ ન અતે સાથે આવે, અન્તે સર્વે ન્યાર. અમતા. ૨
- પુદ્ગલની બાજુ સહુ જાહી, મમતા તેની જોટી,
કરોડપતિની સાથ ન કોઈ, લખપતિ નહીં લગોટી સમતા. ૩
- સુખ હુ ખ વાદળ છાયા પેઠે, ક્ષણ ક્ષણમા બદલાતું,
નાટકીયા પેઠે અવતારો, લહીને નાટક થાતું સમતા ૪
- કર્મવશે સહુ જીવો ભમતા, ભમતા હુ ખડાં પાવે,
કર્મ નથાવે તેવું નાથે, સ્થિરતા ક્યાર્મ ન પાવે. અમતા ૫
- નહીં નારી ને નહીં નયુમક, નહીં તું નર અવતારી,
પુદ્ગલના વેવો મ્હોરીને, લટકે ભવમા ભારી અમતા ૬
- પુદ્ગલના સગે ક્રોધાદિક, થાતા તે નહીં પોતે,
આતમમત્તાએ પરમાતમ, શુદ્ધ જ્ઞાનની બધોતે સમતા ૭
- નિન્દા વા સ્તુતિ નહીં ત્હોરી, રાગાદિકથી ન્યારો,
સત્તાએ તું મિદ્ધ સમોવડ, જ્ઞાનાદિક આધારો સમતા ૮
- આતમસ્વરૂપે ત્હોરે રહેવું, ધર્મ એજ છે સાચો,
રાગદ્વેપે ચિત્ત ન દેવું, પરમભાવમા માચો. સમતા ૯
- અલખ નિરજન રૂપ મજાતું, મત્તા ધ્યાઈ લેવું,
ગુદ્ધિમાગર સિદ્ધ મનાતન, બ્રહ્મરૂપને સેવું સમતા ૧૦

માગર વદિ ૧૦ મોમવાર

❧ શિષ્યસ્વાધ્યાય. ❧

લક્ષણ શિષ્યનાં રે, જાણી મનમાં રાગને આણે;	
દષ્ટિરાગને રૂપરાગથી, મોહ્યા વણ સહુ જાણે.	લક્ષણ૦ ૧
ગુરુનો વિનય કરે મન ભાવે, ગુરુ ભક્તિ મન ભાવે;	
સોનાપેઠે ગુરુથી કસતાં, દુમણો લેશ ન થાવે.	લક્ષણ૦ ૨
ગુરુવૃત્તિ અનુકુલ થઈ વર્તે, સ્વચ્છંદે નહીં ચાલે;	
ગુરુઆણાને કહિ ન લોપે, ગુરુદ્વાચારો પાળે.	લક્ષણ૦ ૩
આપમતિ આગળ નવી કરતો, ગુરુ મતિને અનુસરતો;	
વૈરાગી ત્યાગી થઈ શૂરો, ગુરુપ્રેમ મન ધરતો.	લક્ષણ૦ ૪
ગુરુના સામું કદી ન ખોલે, વૈયાવૃત્યે શૂરો;	
ભરમાવ્યો ભમતો ના બ્રાન્તે, ચઢતા ભાવે સનૂરો.	લક્ષણ૦ ૫
ખડુમાન ધારે સદ્ગુરુનું, લિપ્તભાવ નવી રાખે;	
ગુરુ આણામાં ધર્મને માની, સાચું નિત્ય જ ભાળે.	લક્ષણ૦ ૬
પુરુષી ગુરુને સર્વે કરતો, કપટ કરે નહીં ક્યારે;	
ગુરુનો દ્રોહી કદી ન થાતો, થતા કષાયો વારે.	લક્ષણ૦ ૭
વિકથામાંહી લક્ષ્ય ન દેતો, આપસ્વભાવે રમતો;	
પંચાચારો પાળે પ્રેમે, વિષયવને નહીં ભમતો.	લક્ષણ૦ ૮
પરપંચાતે કહિ ન પડતો, રહે કહિ ન પ્રમાદી;	
બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરુ શિષ્યો, ધર્મ સ્યાદ્વાદવાદી.	લક્ષણ. ૯
માગશર વદિ ૧૧ મંગળવાર.	

❧ દેહપેટીમાં રહેનાર. ❧

આ દેહની પેટી વિષે રહેનાર પેટી લિપ્ત છે,
 આ દેહ પેટીમાં રહ્યો ચૈતન્ય તેનું ચિન્હ છે;
 આ પેટીનું જે નામ તેને ગાળ દે તો શું થયું ?
 આ પેટીને પૂજ્યા થકી વિશેષ તેમાં શું થયું ?

આ દેહની પેટીતણા નામો ઘણાં પૂર્વે થયાં,
 થાતાં ઘણા થાશે સહુ ઉપચારથી માની લદ્યાં,
 આ દેહની પેટીવિષે ઉપચારથી સહુ બાણુવુ,
 પેટી કર્યું એ મેં કર્યું એવું હૃદય ના માનવું ૨
 આ દેહ પેટી રગ છે તે આત્મનો નહિ માનવો,
 આ દેહ પેટી તેજ હું, અભિમાન મન ન આણવો,
 આ દેહ પેટી કાર્યમાં સાક્ષી થઈ વર્તું સદા,
 બુદ્ધયબ્ધિ ચેતન રૂપમા ઉપયોગથી રહેવું મુદા ૩

માગશો વદિ ૧૨ સુખવાર

આત્મસત્તા.

આપ અભાવમા જે અમધુ સદા મગનમે રહેના—એ રાગ

સત્તા ધ્યાવતા રે, વ્યક્તિભાવે ચેતન થાવે,
 ચિદાનન્દ વૃત્તિમય થાતા, સુખનો અનુભવ આવે મત્તા ૧
 સિદ્ધ સરિખો ચેતન બાણી, આત્મ સત્તા ધ્યાવી,
 મોડહુ સોડહુ ધ્યાન મજાનુ, શિવપુરની છે ચાવી સત્તા ૨
 ચેતન સત્તા જેવી નિજની, તેવી સહુમા બાણી,
 સર્વ જીવમા નિજને દેખે, પ્રગટે નિજ શુભાણી મત્તા ૩
 સર્વ પ્રાણીમા પરમપ્રદક્ષી, સત્તા વ્યાપી જેવી,
 સર્વ જીવોની વિવેક શકતે, લેવી સત્તા વલોવી સત્તા ૪
 શત્રુઓમા સિદ્ધ સમી શુભ, ચેતન સત્તા જેવી,
 મ શ્રદ્ધનય સત્તાને દેખી, ઔદયિકદષ્ટિ ખોલી મત્તા ૫
 સૌની સત્તા નિજ સમ બાણી, સહુમા પોતે માની,
 મૈત્રી ભાવના વિશ્વ ભાવના, લાવે શિવ મસ્તાની સત્તા ૬
 વ્યવહારે અધિકારે આબુ, કરવું થઈ નિલેખી,
 અન્તર્ગત સત્તા ઉપયોગે, મન થઈ નિર્વિક્ષેપી મત્તા ૭

જન્મ મૃત્યુનાં ગાંધત નારે, સત્તાના ઉપયોગે;
 વ્યવહારે વ્યવહારી ધાનાં, વર્ને નિજ ચાલુ ભોરે. સત્તા. ૮
 કર્તવ્ય પ્રાપ્ત્ય કર્મે, કર્મયોગી ઉપચારે;
 સત્તા દ્રષ્ટિના ઉપયોગે, ધાનાં ગાદરે નારે. સત્તા. ૯
 કર્મયોગી વ્યવહારે ધાનાં, સત્તાગે નિજયોગી;
 બુદ્ધિસાગર વ્યક્તિ ભાવે, ધાવે શિવ મુખ સોગી. સત્તા. ૧૦

માગદાર વર્તિ ૧૩ ચર્યાર.

આત્મપ્રભુલીલા

અલખ લીલાએ સવાયો, આનમ અલખ લીલાએ સવાયો;
 અસ્તિ નાસ્તિ જગ રાયો..... આનમ. ૧
 રોમ રોમ પ્રદેશમાં રે, લોહલોહ સમાયો;
 ચૌદ પ્રહ્લાંડ નાટક સહુ રે, પ્રતિ પ્રદેશે સુદાયો. આતમ. ૨
 ઉત્પત્તિ વ્યય ધ્રુવતા રે, સર્વદ્રવ્યની પાયો;
 સ્વપરપ્રકાશક જ્ઞાનથી રે, સમયે સમયે જણાયો. આતમ. ૩
 તિરઃ આવિર્ભાવના રે, ત્રણ કાલ પર્યાયો;
 સર્વ દ્રવ્ય સામાન્યને રે, વિશેષે પરખાયો. આતમ. ૪
 વ્યક્તાવ્યક્ત સહુ ધર્મને રે, અનુભવમાંથી લખાયો;
 વક્તવ્યાવક્તવ્યથી રે, ધર્મ અનંત લણાયો. આતમ. ૫
 સત્તા વ્યક્તિમય પ્રભુ રે, પટ્કારકમય ભાયો;
 ષડ્ગુણ હાનિ વૃદ્ધિથી રે, સૌ પર્યાય મનાયો. આતમ. ૬
 પિંડવિષે પરમાતમા રે, સત્તાએ સમજાયો;
 સ્યાદ્વાદ ધર્મે સદા રે, અનુભવગમ્ય ગણાયો. આતમ. ૭
 વિચારો જ્યાં ઉઠતા રે, ત્યાં તું ધર્મે છાયો;
 જીવરૂપ પ્રહ્લાંડમાં રે, સહુ પ્રહ્લાંડ ધરાયો. આતમ. ૮

સર્વ જ્ઞાનીઓ જે કહે રે, તે સહુ તુજમા માયો,
બુદ્ધિમાગર ધર્મમા રે, કારણ કાર્ય કથાયો

આતમ. ૯

માગરાર વદિ ૧૪ શુક્રવાર

માળસા ક્ષેત્ર.

આગાઉરી

માણુમા ગ્રામ સદા જયકારી,
જે જિન મન્દિર ભારી માણુસાં ૧
નેમિસાગર ગુરૂવર ભલા રે ઉત્કૃષ્ટા અનગારી,
ચોમાસા અહિંયા કર્યા રે, દિધી દેશના મારી માણુસાં ૨
સાગર ગચ્છ શોભાવીયો રે, તપાગચ્છમા ભારી,
નેમિમાગર પદસ્પર્શથી રે, પવિત્ર બૂળલિહારી. માણુમાં ૩
ક્રિયોદ્ધારક મહા મુનિ રે, શુભ નવ કંઠ પ વિહારી,
ધર્મ શિથિલતા વારીને રે, તાર્યા નર બહુ નાગી માણુસાં ૪
રવિપરે જે દીપતા રે, રવિમાગર શુણકારી,
ચોમામા અહિંયા કર્યા રે, મધ મકલ ઉપકારી માણુસાં ૫
તપ ઉપધાન કરાવીયા રે, ગામો ગ્રામ વિહારી,
વૈરાગી ત્યાગી ગુરૂ રે, વચનમિદ્ધિના ધારી માણુસાં ૬
માગરગચ્છ શોભાવીઓ રે, મહા પુરૂષ અવતારી,
મકલ સઘ નાયક મુનિ રે, ચારિત્ર પાત્ર સદાગી માણુસાં ૭
તત્પદ પદ્મ સેવતા રે, અનેક ગુણ ભ ડાગી,
સુખમાગર ગુરૂ પૂન્યજી રે, અહિં આબ્યા સુખકારી માણુસાં ૮
ચોમાસુ ગુરૂ માથમા રે, કીધુ સ વર ધારી,
મુજ માયે અહિં આવીને રે, કીધા જ્ઞેન આચારી માણુસાં ૯
પિસ્તાલીશ આગમતણો રે, તપ કરાવ્યો વિચારી,
ક્રિયાપાત્ર મમતા ગુણે રે, સ્વપગ જનહિતકારી માણુસાં ૧૦

યોગણીશ યોગણુસાઠમાં રે, આગ્રહે સંઘના ભારી;
 યોમાયું અહિંયાં કર્યું રે, સાત યોસઠ ખીજવારી. માણસાં ૧૧
 માસકદપ બહુ અહિં કર્યા રે, ધ્યાન સમાધિ મઝારી;
 શ્રુતધ્યાન વૃદ્ધિ કરી રે, આત્મરમણતા ધારી. માણસાં ૧૨
 ઠાકોર તખ્તસિંહજી રે, રાગી સંગતિકારી;
 શ્રાવિકાઓ શ્રાવકો રે, ગુરૂભક્ત અવતારી. માણસાં ૧૩
 ધર્મયોગ્ય આ ક્ષેત્રની રે, શોભા અપરંપારી;
 બુદ્ધિસાગર સંસ્તવે રે, ધર્મ ક્ષેત્ર ઉપકારી. માણસાં ૧૪
 માગશર વદ ૮)) શનિવાર.

સત્તાણ પૂર્ણપ્રભુ.

આગાવરી.

પૂર્ણ પ્રભુજી હમારા સગુણી પૂર્ણ પ્રભુજી હમારા;
 દિલમાંહી રહેનારા.....સગુણી ૦
 ઉપમા ઘટે નહીં કોઈની રે, જોતાં સહુ સંસારા;
 અસંખ્ય પ્રદેશી આતમા રે, સિદ્ધ બુદ્ધ અવતારા. સગુણી. ૧
 ષડ્ગુણ હાનિ વૃદ્ધિનું રે, ચક્ર સદા ધરનારા;
 અગુરૂલધુ પર્યાયથી રે, નવનવરૂપાધારા. સગુણી. ૨
 જ્ઞેયજ્ઞાનવૃત્તિ તણો રે, રાસ સદા રમનારા;
 નવયૌવન નિત્યે રહો રે, શર્મામૃત પીનારા. સગુણી. ૩
 આવિરૂ તિરોભાવથી રે, પ્રકટાપ્રકટ થનારા;
 સામર્થ્ય સત્ ભાવથી રે, સમય સમય વર્તનારા. સગુણી. ૪
 કારણ કાર્યપણે સદા રે, નિજમાં નિજ રહેનારા;
 આપો આપજ ધ્યાવતા રે, સમય સમય ફરનારા. સગુણી. ૫
 ક્યેયસ્વરૂપે પરિણમી રે, ક્યેયરૂપ થાનારા;
 ક્યેયથી લિખાલિખતા રે, આપકતા વરનારા. સગુણી. ૬

ઉપાદાન તીર્થજ સ્વયં રે, ભાવતીર્થતાધારા,	
જગ વ્યાપક નહિ વ્યક્તિથી રે, અનંત ગુણ ભાડારા	સગુણી, ૭
સૌમા છો સહુમા નહીં રે, સાદ્ય સકલ દેનારા,	
સાહ્યાય કરો અસહ્યાયથી રે, સર્વ આર લેનારા	સગુણી ૮
દર્શનને ઉપદર્શનો રે, ત્યાં વ્યાપી રહેનારા,	
તુજ શક્તિ મહિમાવડે રે, મહુ દર્શન જીવનારા	સગુણી. ૯
સ્વાદ્વાદ દર્શન વિષે રે, સર્વ સમાઈ જનારા,	
પૂર્ણ દૃષ્ટિ સ્વાદ્વાદમા રે, અનેકધર્માધારા	સગુણી ૧૦
સત્ત્વ તમાદિ વિયોગથી રે, નિર્ગુણતા ધરનારા,	
બુદ્ધિસાગર ધર્મમા રે, શુદ્ધપણે રમનારા	સગુણી ૧૧
પોપ ગુકલ મોમના	

જન્મભૂમિ ગુર્જરદેશ.

શુભ અમારો દેશ, ગુર્જર શુભ અમારો,	
સર્વ દેશોથી વિશેષ	ગુર્જર ૧
હિન્દુવર્ણ દયા કરે રે, જૈનો મૌથી વિશેષ,	
મન્દિરો સહુ ધર્મના રે, પૂર્ણ રક્ષાળ પ્રદેશ.	ગુર્જર ૨
આળાના વૃક્ષો ઘણા રે, ટાળે તન મન કલેશ,	
કુદ્રત વનરાજી થતી રે, આનન્દ આપે હુમેશ	ગુર્જર ૩
આગલી રાયણ પીપળા રે, વડ બાવળના ઝાડ,	
જાણુડા મકરોડીઓ રે, ઢોઘક સ્થાને તાડ	ગુર્જર ૪
મીતાફલ દાડીમડી રે, મહુડા ને કન્થેર,	
ખોરડી જામફળી લીંબડા રે, લીંબુ ઉંચર ખેર	ગુર્જર ૫
ઢોડી કેરડા સીમડો રે, સરગવો ને ચોર,	
ચ દન માગ બદામડી રે, મોપારી નાળીયેર	ગુર્જર ૬
કણુત્રે કણુજી આખરો રે, કેવળો રીંબર કેળ,	
આસોપાલવ ને વરખડો રે, અરડુસો સીમેલ	ગુર્જર ૭

બપૈયાં ને વરખડી રે, શેલડી ને કંખોઈ;
 ખાખરો આવળ મોગરો રે, ચંખેલી જાઈ જુઈ. ગુર્જર. ૮
 ગોરખ આંગલી શણુ ઘણી રે, એરંડો ને કપાસ;
 તુવેર ડાંગર શર્પવો રે, આકડો મેથી જવાસ. ગુર્જર. ૯
 મક્કાઈ મગ ખાવચી રે, કંદમૂળ બહુ જાત;
 પુંવાડ આવળ ખીલુડા રે, કુલ્લતાણી બહુ જાત. ગુર્જર. ૧૦
 કાલેરાં ને કોથમી રે, આરયું દુધી ગવાર;
 તુરૈયાં ચોળાફળી રે, પાપડી ગણકાં સાર. ગુર્જર. ૧૧
 ગીલોડાં પરવર મગફળી રે, કોળું મૂળા વંતાક;
 બટાટા ગાજર ઘણાં રે, તામેટાનું શાક. ગુર્જર. ૧૨
 ચંપો ખીજેરા સંતરાં રે, નારંગીને હજારી;
 ગુલાબ અરણી રામફળી રે, બ્રાહ્મી ફનસ તૈયાર. ગુર્જર. ૧૩
 શકરીયાં સૂરણુ ઘણાં રે, સૂરણુ આદિ કન્દ;
 લાલપાલા આદિથી રે, દીપે દેશ અમન્દ. ગુર્જર. ૧૪
 બાજરી જાર ઘડું જવ ચણા રે, વાલ વાલોળ કઠોળ;
 ધાન્યલેદ અહીં બહુ થતા રે, અનેક વલ્લિ તંગોલ. ગુર્જર. ૧૫
 કર્મદાં આદિ વૃક્ષને રે, વલ્લિયોનો નહીં પાર;
 ભીંડાં આદિ શાકની રે, જાતિલેદ અપાર. ગુર્જર. ૧૬
 મૃગલાં સસલાં રાનમાં રે, કરતાં દોડંદોડ;
 ચારિત્રલાયક ભૂમિની રે, જડે ન જગમાં જોડ. ગુર્જર. ૧૭
 પંખીઓ નિર્ભય રહે રે, કરતાં સુખ કલ્લોલ;
 પશુઓને ચારો ઘણો રે, આર્યદેશ અમોલ. ગુર્જર. ૧૮
 સાધુ સન્ત ઘણા વસે રે, વસતા ધર્મી લોક;
 સાધુભક્ત આ દેશમાં રે, પાપી જન તો સ્તોક. ગુર્જર. ૧૯
 ધર્મજ્ઞાસુ દેશમાં રે, થાતા સાધુવિહાર;
 બુદ્ધિસાગર જન્મભૂ રે, ધર્મકરણ જ્યકાર. ગુર્જર. ૨૦
 પોષ સુદિ ૩ મંગળવાર.

માણસાના રાઓઢ દરવાર શ્રી તખ્તસિંહજી ઠાકોર.

માણસા રાઓળ શ્રી દરવાર, તખ્તસિંહ જયકાર—માણસા	
ઠાકોર તખ્તસિંહજી રે, શુભ પત્નીવ્રત ધાર,	
પરનારીબધુસમા રે, રાન્ય કાર્ય હુશિયાર	માણસા ૧
વ્યલિચારી શિક્ષા દઈ રે, કરતા શીલ પ્રચાર,	
પ્રજાપાલક નીતિથી રે, ટેક નેક ઉદાર	માણસા ૨
ચાપોત્કટવશે થયા રે, ક્ષત્રિયકુલમણિ સાર,	
માધુ જન મગતિ વિષે રે, રાગ ધરે છે ઉદાર	માણસા ૩
ચર્યા કરતા ધર્મની રે, ધર્મ વિષે ધરે ખ્યાર,	
પરિચય અમને છે ઘણો રે, વ્યસન ટાલનહાર	માણસા ૪
લાયઝેરી સ્થાપીને રે, કરતા જ્ઞાન પ્રચાર,	
ઔપધશાળા સ્થાપીને રે, કરતા હુ ખી ઉદાર.	માણસા ૫
પુસ્તક વાચી પ્રેમથી રે, લેતા સમ્યક્ સાર,	
વ્યવહારે બહુ દક્ષતા રે, લક્ષિત માન્યતા ધાર	માણસા ૬
શાન્તિપ્રચારક રાજ્યમા રે, પ્રજા ઉપર બહુ ખ્યાર,	
બુદ્ધિસાગર સૂરિનો રે, ધર્મલાલ મુખકાર	માણસા ૭
પોપ શુદ્ધિ પ શુરનાર	

— સ્વયં પાત્ર વનો. —

સ્વયં બનો પાત્ર શુભી જયકાર, પાત્ર,	સ્વયં ૦
પકજ કદિ ન બોલાવતુ રે, આવો બ્રમરા હજાર,	
કમલ મુગ ધે ખેચાઈને રે, પોતે આવે વિચાર	સ્વયં ૦ ૧
બાગ કદી ન બોલાવતો રે, આવો પામે નરનાર,	
આવે મનુષ્યો દોડતા રે, શુભનો મહિમા અપાર.	સ્વયં ૦ ૨
દેખી સરવર પખીઓ રે, આવે હર્ષ અપાર,	
શુભ ક્ષેત્ર નિહાળીને રે, કરે મુનિયો વિહાર.	સ્વયં ૦ ૩

હુનિયા વેગે દોડતી રે, દેખે જ્યાં શક્તિ ઉદાર;	
પ્રગટાવો ગુણુ આત્મમાં રે, ઢાંક્યા રહે ન લગાર.	સ્વયં ૦ ૪
ખાલી દમામે હુનીઆ રે, વંચાશે એક વાર;	
કૃત્રિમની કિમ્મત નહીં રે, દિલ કરી દ્યો વિચાર.	સ્વયં ૦ ૫
સદ્ગુણી પૂજ્યની મૂર્તિયો રે, પૂજતી ગુણુકાર;	
સદ્ગુણુ ખોલ્યા વણુ સદા રે, પ્રેમ કરાવે સાર.	સ્વયં ૦ ૬
દાખ્યો કદી ન દખાય છે રે, સદ્ગુણુનો ભંડાર;	
સદ્ગુણી વગડામાં જતાં રે, વંદે લોક હજાર.	સ્વયં ૦ ૭
શુદ્ધ ચારિત્ર્ય વધારવા રે, થાવું પ્રથમ તૈયાર;	
મૌન રહે તો પણ ખરો રે, ખેંચાશે જન ખ્યાર.	સ્વયં ૦ ૮
સાચા સદ્ગુણુ ધારવા રે, કરવી ઘટે ન વાર;	
બુદ્ધિસાગર સદ્ગુણુ રે, પૂજ્ય ખનો નિર્ધાર.	સ્વયં ૦ ૯
પોષ સુદિ ૬ શુક્રવાર.	

અનુત સ્વેલ

ખેલ થતા મુજમાંહી, અદ્ભુત ખેલ થતા મુજમાંહી,	
જેયો ભાસે મુજમાંહી.....અદ્ભુત.	
અનન્ત ધર્મી વસ્તુઓ રે, ભાસે જ્ઞાને સુહાય;	
ઉત્પત્તિ વ્યય ધ્રોવ્યનો રે, ભાસ સમયમાંહિ થાય. અદ્ભુત. ૧	
જેયાકાર જે વસ્તુઓ રે, તે સહુ જ્ઞાનાભિન્ન;	
જેયાભિન્ન જ્ઞાનજ સદા રે, વર્તે ભિન્નાભિન્ન. અદ્ભુત. ૨	
જેય વિવર્તો જે થતાં રે, ભાસે ભાસકમાંહી;	
જ્ઞાતા જેય ને જ્ઞાનની રે, ભિન્નાભિન્નતા આંહી. અદ્ભુત. ૩	
જેયપણે સહુ પરિણમે રે, એવો જ્ઞાન સ્વભાવ;	
જ્ઞાન સ્વભાવજ એહવો રે, જ્ઞાન જેયનો દાવ. અદ્ભુત. ૪	
રાગદ્રેષ વણુ પરિણમે રે, જેયો ત્યાં નહીં બન્ધ;	
પરિણમન એ શુદ્ધ છે રે, નિર્લેપે એ સંબંધ. અદ્ભુત. ૫	

ક્ષાયોપશમિક જ્ઞાનમા રે, શુદ્ધ જેય પરિણામ,	
રાગ દ્વેષ વિષ્ટુ ના થતો રે, જ્ઞાનીને અલિરામ	અદ્ભુત ૬
ક્ષાયિકજ્ઞાને જેયના રે, સર્વ પરિણામ શુદ્ધ,	
અનત ધર્મથી લાસતા રે, થાતા ચેતન પુદ્ધ	અદ્ભુત ૭
સત્તાએ નિજ આત્મમા રે, રહી એ લામક શક્તિ,	
આવિર્ભાવે પરિણમે રે, કેવલજ્ઞાને વ્યક્તિ	અદ્ભુત ૮
સમાતા યોગો સહુ રે, સર્વ સમાધિ અમાય,	
શુદ્ધ જ્ઞાનની વ્યક્તિમા રે, નિર્વિકલ્પે મદાય	અદ્ભુત ૯
જેય શુદ્ધિ ત્રણ કાલમા રે, વસ્તુ સ્વભાવે ગણાય,	
જ્ઞાનશુદ્ધિ પ્રગટ્યા પછી રે, અમ્યગ્ જેયો જણાય	અદ્ભુત ૧૦
જ્ઞાની જાણે જ્ઞાનમા રે, અદ્ભુતતા ના જરાય,	
પુદ્ધિમાગર ખેલની રે, આનન્દ લીલા મદાય	અદ્ભુત ૧૧
પોપ મુદિ ૯ મોમવાર	

૭૭૯ દેહાધ્યાસામાવ. ૭૭

થાય ન દેહાધ્યાસ, જ્ઞાનીને થાય ન દેહાધ્યાસ,	
અધિકાએ કર્મો કરે રે	પડે ન વામના પાથ જ્ઞાનીને
મુખ બાહુ ઉર પાદના રે, વર્ણાદિક અધિકાર,	
અધિકાએ એવે સદા રે, પિંડ પ્રભુ ધરી પ્યાર	જ્ઞાનીને ૧
બ્રાહ્મણતા મુખમા ધરે રે, બાહુમા ક્ષત્રિય ધર્મ,	
ઉરમા વૈશ્યપણુ ધરે રે, પગમા કુદ્રતુ કર્મ	જ્ઞાનીને ૨
પિંડમા ચારે વર્ણના રે, ધારે શુભને ઈર્મ,	
કુદ્રપણુ પહેલુ કરે રે, પ્રભુ થવાનો એ મર્મ	જ્ઞાનીને ૩
પ્રથમ પાદ પૂજય છે રે, કુદ્ર પૂજ એ ધાર,	
પશ્ચાત્ બાહુની પૂજનારે, પૂજ ગીર્ધ પ્રકાર	જ્ઞાનીને ૪
ઉદર પૂજ વૈશ્યની રે, અશુભ કર્માધિકાર,	
ત્રીજી વા ચોથી કહી રે, દ્રવ્યભાવ વિચાર	જ્ઞાનીને ૫

ચારે વર્ણુ ગુણકર્મને રે, અનુક્રમ કરતો જીવ;	
કરતો સહુને સર્વદા રે, થાએ નિશ્ચય શિવ.	જ્ઞાનીને. ૬
ભાવે અકર્મી કર્મને રે, કરતો રહે વ્યવહાર;	
કર્મવિષે અધિકાર છે રે, ક્લાશા વણુ સાર.	જ્ઞાનીને. ૭
બ્યધિ સમધિ વર્ણુના રે, અધિકાર આચાર;	
એકમાં સહુ અનુક્રમે તથા રે, કરતો રહે વ્યવહાર.	જ્ઞાનીને. ૮
કર્મવસ્થામાં રહે રે, ત્યજે ભીતિ સહુ ખેદ;	
પરમબ્રહ્મ નિજ દેખતો રે, વર્તે દૃષ્ટિ અભેદ.	જ્ઞાનીને. ૯
કર્મ ચેતના ત્યાગીને રે, ઉપયોગી થઇ યેશ;	
કર્મયોગી પૂરો બને રે, ત્યાગે રાગને દ્વેષ.	જ્ઞાનીને. ૧૦
પરમાંહી નવી પરિણુમે રે, પરિણુમતો નિજમાંહી;	
બુદ્ધિસાગર ધર્મની રે, કરણી છે ચિત્તમાંહી.	જ્ઞાનીને. ૧૧

પોષ સુદિ ૯ મંગલવાર.

ॐ સત્તાણુ સર્વ જીવો બ્રહ્મ છે. એગે આયા. ॐ

નિશાની કહા બતાવું રે એ રાગ.

સૌમાંહી છે બ્રહ્મસત્તાએ, એહુ વિચારો રે. સત્તાએ સૌમાંહી.	
બહિરાતમ દૃષ્ટિ ત્યજી રે, સહુમાં દેખો ધર્મ;	
સત્તાએ પરમાતમા રે, સહુમાં રહું શિવશર્મ.	સત્તાએ. ૧
જે નિજને જાણે નહીં રે, તેને છે અજ્ઞાન;	
સૌમાં પ્રભુત્વ જે જાણુતો રે, તે પોતે ભગવાન.	સત્તાએ. ૨
વ્યક્તાવ્યક્ત પ્રભુપણે રે, સાપેક્ષાએ દેવ;	
સ્વામી પોતે આતમા રે, પોતપોતાની સેવ.	સત્તાએ. ૩
તિરેભાવ નિજ શક્તિયો રે, કરતો આવિર્ભાવ;	
સંસ્કારોના નાશથી રે, પ્રગટે પરમ પ્રભાવ.	સત્તાએ. ૪
સ્વાભાવિક નિજ રૂપનું રે, સતત વર્તે ભાન;	
એહિ જ લક્ષણુ ધર્મનું રે, સમજે તે મસ્તાન.	સત્તાએ. ૫

ભૂયો ભટકી દોડતો દે, જ્યા ત્યા રોજની પેઠ,
 અમૃત લોજન ત્યાગીને દે, ખાતો ઘર ઘર એઠ. સત્તાએ. ૬
 જેને મળીયા સદ્ગુરુ દે, તે પોતે સુખધામ,
 બુદ્ધિસાગર મોજમા દે, રહે સદા નિજ ઠામ. સત્તાએ. ૭
 પોપ સુદિ ૧૧ ગુરુવાર

॥આતમ સેવોજી॥

મુખ્યને સાર્જનો દે—એ રાગ

આતમના ઉપયોગે રહેવું, શુદ્ધ ધર્મ એ જાણોછું દે,
 મેવા ભક્તિ સર્વ જીવની, આતમમાહી આણું. આં ૧
 વાદ વિવાદો ખડન મડન, ઝઘડા ટટા ત્યાગીછું,
 આતમનો અનુભવ ઘટ કરવો, થઈને તેહના રાગી. આં ૨
 પડ્દર્શનમા આતમ ગાયો, આતમ સદુમા સવાયોછું,
 આતમશુદ્ધિ માટે મહુ કિરિયા, સાપેક્ષાએ કહાયો. આં ૩
 આતમવિશુદ્ધિ અનુભવ આપે, કિરિયા તેહજ માચીછું,
 જ્ઞાનીને અનુકુલ મહુ કિરિયા, રહેતો નિજશુષ્ક માચી. આં ૪
 જ્ઞાનીની વાતો સિદ્ધાન્તો, અનુભવ તેહમા રહિયોછું,
 જાણે તે પરને પરખાવે, ભાવ ન જાવે કહીયો. આં ૫
 જાણ્યા જન પરને ચેતાવે, પામે તે પર આપેછું,
 આતમાનુભવ જેણે લીધો, તે પર ગિવ પદ સ્થાપે. આં ૬
 પગ પચાતો ફર કીને, આતમ અનુભવ કરીએછું,
 આતમ અનુભવ જે જે હેતુ, તે મહુને અનુમગીએ. આં ૭
 આતમજ્ઞાની ઘટમાહિ પ્રભુજી, મેવી નિજપદ લેવું જી,
 બુદ્ધિમાગર મેવા મેવા, સ્વાદી સુખમય રહેવું. આં ૮

પોપ સુદિ ૧૨ શુક્રવાર.

➤ અનુભવ ગુરુ. ✽

- સત્ય ગુરુ છે અમારો, અનુભવ સત્ય ગુરુ છે અમારો;
ભવસાગરનો તારો.....અનુભવ.
- નિશ્ચયની દૃઢતા કરીને, ઉચ્ચ દશા કરનારો;
અહંભાવનું ભાન ભૂલાવે, આત્મપ્રદેશ વિહારો. અનુભવ. ૧
- અનુભવમાં જે આવતું રે, તેનો છે આધારો;
આત્મોદય તેથી થતો રે, શબ્દાતીત એ સારો. અનુભવ. ૨
- અરુણોદય સમ અંખીથી રે, સ્વપર પ્રકાશી ખ્યારો;
બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરુ રે, સહજનનદાગારો. અનુભવ. ૩
- પોષ શુદ્ધિ ૧૪ રવિવાર.

✽ ધર્મરૂપ માનસ સરોવર. ✽

- ધર્મરૂપ માનસ સરવર ભારી, સૌ તેના અધિકારી. ધર્મ.
- મુનિહંસો મૌકિતક ચરે રે, આનન્દ મસ્ત વિહારી;
યથાશક્તિ જલપાનથી રે, તૃપ્તિ કરે સુખકારી. ધર્મ. ૧
- હસ્તી સરવરમાં પડી રે, મસ્તી કરે મન ખ્યારી;
પેટ ભરાયે એટલું રે, જલ પીવે જ વિચારી. ધર્મ. ૨
- પંખી પશુઓ માનવી રે, નિજ શક્તિ અનુસારી;
જલ પીવે ગ્રહી યોગ્યતા રે, નહિ પ્રતિગંધ જરારી. ધર્મ. ૩
- કેચિત્ જલમાં મૂતરે રે, કેચિત્ વારિ પૂજારી;
સ્નાનાર્થે કે વાપરે રે, ભિન્નાર્થે કેઈ ધારી. ધર્મ. ૪
- જેને જે ઉપયોગમાં રે, આવે ત્યાં લે વારિ;
સ્વાતંત્ર્યે સર્વે ભવો રે, ઉપયોગ કરતા ભારી. ધર્મ. ૫
- ગંદાને નિર્મલ કરે રે, મૂલ્ય વિના સુખકારી;
સર્વ દેશ સહુ કાલમાં રે, એકાવસ્થા ધારી. ધર્મ. ૬

નિજ વૃત્તિ અનુસારથી દે, જે સેવે જ્યકારી,	
તેને તેવુ કૃણ મળે દે, નહિ આશ્ચર્ય લગારી	ધર્મ. ૭
ધર્મ સરોવર ઝીલતા દે, હુ ખ ટળે નિર્ધારી,	
ત્રિવિધ તાપ સમાવવા દે, સેવો નરને નારી	ધર્મ ૮
ધર્મ સરોવર હ સલા દે, યોગીજન અવતારી,	
બુદ્ધિસાગર આત્મમા દે, દેખો મ ગલકારી	ધર્મ ૯
પોશ વદિ ૭ બુધવાર	

✽ સત્ય પર વિશ્વાસ રાखी पाछा न हठवुं ✽

હઠીશ નહીં પાછો ક્યારે દે, સત્યનો ધર વિશ્વાસ.	હઠીશ
પ્રતિપક્ષી સામા થતા દે, હુર્જનની ધરી રીત,	
રવિ આગળ તમ નહીં રહે કે, હઠયા હઠયે ખચીત	હઠીશ ૧
સહી થકે નહિ ઉત્તતિ દે, પ્રતિપક્ષી જે લોક,	
યદ્રા તદ્રા અતથ્યની દે, પાડે છાની પોક	હઠીશ. ૨
પ્રતિપક્ષી જન વચ્ચમા દે, રહીને આગળ ચાલ,	
ધીર વીર સાચો ખની દે, સત્યનુ ધર દિલ બહાલ	હઠીશ. ૩
ભમાલસ કરતા ખહુ દે હસ્તી પાછળ શ્વાન,	
ભયથી લાગી ભવતા દે, સત્યે જ્ય મન માન,	હઠીશ. ૪
ધવળ પ્રપચી હાગીયો કે, જ્ય પામ્યો શ્રીપાલ,	
સત્ય ન છાનુ રહી શકે દે, ઘાલે જો પાતાલ.	હઠીશ. ૫
પ્રતિપક્ષી ભહેરમા દે, લાવે છે નિજ સત્ય,	
હુર્જનથી ઠરવુ નહીં દે, ઠરવુ નિત્ય શુભ કૃત્ય	હઠીશ ૬
પરિત ઉપયોગી થઈ દે, ધર્મ કૃત્ય જ્યકાર,	
બુદ્ધિસાગર ટીણ્યે દે, શાશ્વત સુખ કરનાર	હઠીશ ૭
પોષ વદિ ૪ ગુરવાર	

❧ અધ્યાત્મનો જયકારક વ્યવહાર. ❧

અધ્યાત્મજ્ઞાની યોગ્ય ધરે વ્યવહાર,

પામે નહીં કદી હાર.

અધ્યાત્મ ૦

વિશાલ દૃષ્ટિ રાખતો રે, ગંભીર મનનો ઉદાર;

અનુભવ પામે આત્મનો રે, કરે નહીં સંસાર. અધ્યાત્મ. ૧

આત્મશુદ્ધપર્યાયમાં રે, રાખે નિજ ઉપયોગ;

વ્યવહારે વર્તે તથાપિ, ચાખે નિજ ગુણ લોગ. અધ્યાત્મ. ૨

લેપ વિના કરણી કરે રે, અધિકારે નિજ સર્વ;

સૌમાંહી સહુથી સદા રે, ન્યારો ધરે નહિ ગર્વ. અધ્યાત્મ. ૩

બંધાતા રૂઢિ બંધને રે, નહિ અન્તર્માં બંધ,

રૂઢી બંધન વ્યવહારમાં રે, વર્તે થઈ નહિ અંધ. અધ્યાત્મ. ૪

નિરહંવૃત્તિમય થઈ રે, પાળે બાહ્યાચાર;

અન્તર્ નિજગુણ લક્ષ્યમાં રે, જલપંકજવત્ સાર. અધ્યાત્મ. ૫

શાતાશાતા વેદની રે, લોગે નહીં મુંઝાય;

સહજ શુદ્ધ નિજ ધર્મમાં રે, પૂર્ણ રમણતા પાય. અધ્યાત્મ. ૬

કુશલ સહુ વ્યવહારમાં રે, ઠગ્યો કદી ન ઠગાય;

બુદ્ધિસાગર જ્ઞાનિની રે, કરણી અગમ્ય ગણાય. અધ્યાત્મ. ૭

પોપ વદિ ૮ સોમવાર.

❧ યોગીની મસ્તી. ❧

રાગ-કેદારી

અનુભવ મસ્તી સત્ય મનની, સહજનનન્દની ખાનીરે,
 લયનુ લાન બૂલાવે નક્કી, જ્ઞાન ધૂન મસ્તાની રે. અનુભવ ૧
 પામર જન પામે નહીં સ્વપ્ને, સિદ્ધ ગતિની નિશાની રે,
 મસ્ત જ્ઞાનીના ફિલમા ઇશ્વર, શુ જાણે અજ્ઞાનીરે. અનુભવ ૨
 મસ્તીમા પ્રભુ ભેદ રહે નહીં, પ્રેમ પ્રતીત ન છાની રે,
 એકમેકતા નિશ્ચય સ્થિરતા, સુખમાં ઝીલે જ્ઞાની રે. અનુભવ ૩
 આનન્દ સ્વાદ ન જાવે આબ્યો, ચિદ્ધનચેતન ધ્યાની રે,
 દેખે જાણે ચોર કથન કઈ, આપ સ્વરૂપ સમાણી રે. અનુભવ ૪
 અનુભવી જેણે એ મસ્તી, તેને એ સમજાણી રે,
 છુદ્ધિમાગર અલખ ધૂનમા, પૂર્ણ રહી મર્દાની રે. અનુભવ ૫
 પોપ વદિ ૧૦ સુધપાર

❧ આત્મપ્રભુનો પિંડ પિંડ પ્રતિ પ્રભુભાવના. ❧

પિંડે પિંડે પ્રભુવામ, જગત્માહી પિંડે પિંડે પ્રભુવાસ,
 મત્તાએ વ્યાપક ખામ, જગત્માહી. ૧
 નૈગમનયની ભાવનાએ, એવો છે વિશ્વાસ,
 નૈગમનય સાલળને રે, ધર્મ ફેલાવો ખાસ જગત્. ૨
 સ પ્રહનય સત્ મત્ પ્રભુ રે, દર્શન જ્ઞાન સ્વરૂપ,
 મર્વત્ર ચૈતન્ય ઠે રે, મવેઘ રૂપારૂપ. જગત્મા. ૩
 પિંડ ચૈતન્યાનુભવે રે, મર્વાનુભવ યાય,
 સ્વાનુભવ પ્રત્યક્ષવી રે, મ્વય પ્રભુ નિરખાય. જગત્મા. ૪
 નય સાપેક્ષાએ યનો રે, મ્વામી સેવકભાવ,
 સ્વામી સેવક નહીં કદા રે, નયસાપેક્ષ દાવ. જગત્મા ૫
 દોષ નયે સ્વામી મહુ રે, દોષ નયે મહુ દાસ;

નયાતીત દૃષ્ટિ થકી રે, એ નહીં વાચ્ય પ્રકાશ. જગત્માં. ૬
 અસંખ્ય નય નદીઓ સહુ રે, ઉપજી જેમાં સમાય;
 તેહિજ આનન્દધન પ્રભુ રે, ઉદધિ સ્વરૂપ સુહાય. જગત્માં. ૭
 દ્રવ્યાસ્તિકનય ભાવના રે, ભાવે આવિર્ભાવ;
 પર્યાયાસ્તિકનયથકી રે, ધ્યાને સિદ્ધ સુભાવ. જગત્માં. ૮
 સદસત્ વાચ્યાવાચ્યનું રે, અનુભવગમ્ય સ્વરૂપ;
 બુદ્ધિસાગર ધર્મ છે રે, આનન્દચિદ્ધ ધનરૂપ. જગત્માં. ૯

મહા શુદ્ધિ ૧

❧ પ્રતિપક્ષીની દૃષ્ટિ. ❧

કવ્યાલિ.

પ્રતિપક્ષી અસૂચાથી, શુભોને દોષમાં ખેંચે;
 પ્રતિપક્ષી અવિવેકે, લલું નિજ પક્ષમાં બહેંચે. ૧
 નિહાળે દુઃખમાં પૂરા, ખરામાં ખોટ દેખાડે;
 પ્રતિપક્ષી બની અંધો, પડે ને અન્યને પાડે. ૨
 પ્રતિપક્ષી બની શત્રુ, ધરે છે કાકની દૃષ્ટિ;
 ધરે છે દોષની દૃષ્ટિ, યથા દૃષ્ટિ તથા સૃષ્ટિ. ૩
 પ્રતિપક્ષી બનેલાઓ, સહે ના જે બન્યું સારું;
 જવાસાવત્ સુકાર્મને, લહે છે દુઃખ અણુધાર્યું. ૪
 પ્રતિપક્ષી બનેલાઓ, ખરેખર નાગથી ભૂંડા;
 ઉડાવી ગમ્ય ગોળાઓ, બને છે દુર્મતિ લુંડા. ૫
 પ્રતિપક્ષે થઈ ઉંધા, ધરે છે ઘૂકની દૃષ્ટિ;
 સમષ્ટિને બગાડે છે, બગાડી આત્મની વ્યષ્ટિ. ૬
 અહો તે કોયલા જેવા, થતા નહીં દુર્જનો ધોળા;
 સપાટામાં જ તેઓના, ખરેખર આવતા લોળા. ૭
 કપટની યુક્તિયોથી તે, કળાઓ કેળવે કોડી;

ખનાવી અન્ય જન શસ્ત્રો, પછીથી દે જ તરછોડી.	૮
પ્રપચી ખેલ ખેલીને, ફસાવે મુગ્ધને બળે,	
ખનીને પાપની મૂર્તિ, મુકે છે ધર્મને માળે.	૯
ઉપરથી ધર્મના વેષે, ઉપરથી ધર્મ આચારે,	
ખનીને ઢોગથી સ્વાર્થી, જીવોના પ્રાણ સહારે	૧૦
અહો જે સાક્ષરો ઉલટા, અને તે સર્વને જાળે,	
પ્રતિપક્ષી ખનેલાઓ, ખરાને જૂઠા તોળે	૧૧
પ્રતિપક્ષી સકલને છે, કરેલા કર્મ જીવ સાથે,	
ખુદ્ધચળિય ધર્મ દૃષ્ટિએ, પ્રભુને રાખશે માથે	૧૨

મહા સુદ ૨ ખુધના

હૃદયમાં ધર્મ છે.

ધર્મ હૃદયથી ન વેગળો, જીવો હૃદય મઝાર કે,	
જુલ્યા લમો કયા મોહથી, કરો અન્તર વિચાર કે	ધર્મ ૧
ત્રિદ્વિધન આનન્દ સ્વરૂપથી, સહુ પ્રાણીમા ધર્મ કે,	
વ્યાપી રહુ ઘૃત દુગ્ધમા, તેમ સહુમાહી શર્મ કે	ધર્મ ૨
નાચ કુદા હાવલાવથી, પ્રભુ કદિ ન પમાય કે,	
ધર્મ પ્રભુનો સત્ય છે, એતો જ્ઞાનથી જણાય કે	ધર્મ ૩
મળકાને માળા વેપથી, પ્રભુ કદિ ન છળાય કે,	
ટપકા ને ટીલા ઢોગથી, કદી માચુ ન સુઝાય કે	ધર્મ ૪
શુદ્ધ હૃદય વણુ જે થતા, કર્મ કાડ આચાર કે,	
યોનિ ચોરાણી લાખમા, લમે જીવ અપાર કે	ધર્મ ૫
પ્રપચ પાખ ડથી પ્રભુ. દૂર ગાઉ કરોડ કે,	
લટતો જુલ્યા ડેઇ પ્રાન્તિથી, કરી ખૂબ માથાફેડ કે	ધર્મ ૬
ધર્મી અમે એમ માનના, મહુ જીવ મનમાહી કે,	
ધર્મની વાતો મહુ કરે, અનુલવથી ન કાઈ કે	ધર્મ ૭

જ્ઞાની ગુરૂને સેવતાં રે, મળે ધર્મનો સાર રે;
બુદ્ધિસાગર સ્યાદ્રાદૃથી, પામો હર્ષ અપાર રે.

ધર્મ ૦ ૮

માહાસુદિ ૩ ગુરૂવાર.

❧ ધર્મીનાં લક્ષણો. ❧

સિદ્ધ જગત શિર શોભતા—એ રાગ.

લક્ષણુ ધર્મીનાં ધારીએ, પ્રભુનો અત્યંત રાગ; ગુરૂની શ્રદ્ધા સાચી સદા, દિલમાં રાખી વૈરાગ્ય.	લક્ષણુ. ૧
રાગદ્વેષને છૂટવા, કરતો નિત્ય ઉપાય; સર્વાંગમનો એ સાર છે, માની મનમાં સદાય.	લક્ષણુ. ૨
સહુની સાથે આનન્દથી, વર્તે આત્મસમાન; વૈર ઝેરને ત્યાગીને, સહુતો નિજ અપમાન.	લક્ષણુ. ૩
અવગુણુ ઉપર ગુણુ કરે, દેખે સર્વ સમાન; પકડે હઠ નહીં મોહથી, કરતો ગુરૂગમ જ્ઞાન.	લક્ષણુ. ૪
સાચી સેવાને આદરે, કરતો મમતાનો ત્યાગ; વિષય વિકારોને છૂટવા, કરતો યત્ન અથાગ.	લક્ષણુ. ૫
પરની નિન્દામાં ના પડે, રમતો આપસ્વભાવ; મનની સ્થિરતાને સાધવા, સાધે યોગના દાવ.	લક્ષણુ. ૬
ફૂડ કપટથી રે વેગળો, રહેતો લોભથી દૂર; ભક્તિ કરે નહીં સ્વાર્થથી, થાતો કદિય ન કૂર.	લક્ષણુ. ૭
ધર્મે દંભ ન દાખવે, ત્યાગે પુદ્ગલ આશ; અધિકારે શુભ ધર્મને, આરાધે નિત્ય ખાસ.	લક્ષણુ. ૮
દ્વેષ ન પાપીની ઉપરે, સમતા રાખે રે ચિત્ત; જ્ઞાનિસાધુની સંગતે, રાચી રહેતો ખચીત.	લક્ષણુ. ૯
દિલડું રંગાયું ધર્મથી, જેવો ચોલ મણક; ધર્મે રાગ જ એહવો, જ્ઞાને સમજ રે દિઠ.	લક્ષણુ. ૧૦

વસ્તુ સ્વભાવે રે ધર્મ છે, ચેતનમાહી સદાય,

બુદ્ધિસાગર ધર્મમા, આનન્દપૂર સુહાય

લક્ષણ ૧૧

માધ સુદિ ૪ શુક્રવાર

ૐ પ્રભુનાં વાલ. ૬૬

બહાલા પ્રભુના બાળ. અમે છીએ બહાલા પ્રભુના બાળ,

ગમ્મત ઘહેલાં-વાચાળ અમે છીએ

આકાશીય શુભ માડવો, રવિ શશી દીપ પ્રકાશ,

કુદ્રતના આ બાગમાં, રમીએ લીલ વિલાસ અમે ૧

પડીએ રડીએ દોડીએ, નાસી જઈએ દૂર,

ન્યા ત્યા પ્રભુના તેજથી, આનન્દમા ભરપૂર. અમે ૨

દૃશ્યાદૃશ્ય પદાર્થનો, પામીએ નહીં પાર,

અલખ અલખને બોલતા, ફરીએ ઠારોઠાર.

જે જે અમારૂં તે તે પ્રભુનું, શોધીએ તેજ જ પરમ વિભુનું,

પ્રભુના બાળક પ્રભુના બોળે, શુદ્ધપ્રીતિથી પ્રભુ હીંચાળે

જે જે કર્યું જે જે થશે રે, બાણે સર્વ દયાળ,

બાળકને સમજાવીને રે, ચોખો કરે કૃપાલ અમે ૩

મારૂં સહુ ત્રણ કાલનું, તુજથી છાનું ન લેશ,

પ્રભુ ઉત્સર્ગે કીડતા, આનન્દ હોય હમેશ

અસખ્યપ્રદેશવ્યક્તિએ રે, હું તું એક સ્વરૂપ,

પરમ પ્રભુ બાળક અમે રે, ત્રણ ભુવનના ભૂપ અમે ૪

ભક્તિના પરિણામના રે, વિચિત્ર પ્રગટે રંગ,

બુદ્ધિસાગર ભક્તિથી રે, નિર્ભય નિજ શુભ સ ગ અમે ૫

માધ સુદિ ૫ રવિવાર.

➤ ગુણાનુરાગ. ૬૬

- ધરીએ ગુણાનુરાગ, સકલ પર ધરીએ ગુણાનુરાગ,
થઈએ મહા વડલાગ.....સકલ.
- નિન્દા ન કરીએ શત્રુની રે, ધરીએ શત્રુ ગુણ રાગ;
જ્યાં ત્યાં સદ્ગુણ દેખવા રે, દોષોનો કરી ત્યાગ. સકલ ૧
- પરગુણ પરમાણુસમો રે, ગિરિસમ માનીએ નિત્ય;
એક ગુણ જ્યાં દેખીએ રે, ધરીએ હુર્ષે ત્યાં ચિત્ત. સકલ ૨
- ગુણદૃષ્ટિએ દેખીએ રે, કરીએ સદ્ગુણ કીર્તિ;
દોષોને અળગા કરી રે, રહીએ સદ્ગુણ રીતિ. સકલ ૩
- જ્યાં ત્યાં દુર્ગુણ દેખતાં રે, વદતાં નાવે પાર;
દોષદૃષ્ટિથી દેખતાં રે, કર્મબંધ નિર્ધાર. સકલ ૪
- સદ્ગુણના અનુરાગથી રે, ગુણગણ પ્રકટે બેશ;
પાપ કર્મ દૂરે ટળે રે, આનન્દ હોય હમેશ. સકલ ૫
- સદ્ગુણ રાગી સજ્જનો રે, શિવ પામે નિર્ધાર;
દોષદૃષ્ટિધરદુર્જનો રે, પામે બહુ અવતાર. સકલ ૬
- સન્તજનોના ચિત્તમાં રે, સદ્ગુણ રાગ સુહાય;
બુદ્ધિસાગર પ્રેમથી રે, સદ્ગુણ મહિમા ગાય. સકલ ૭
- માધ સુદિ ૬ રવિવાર

ૐ શાન્તિ: ૩

~ સઘળી દુનિયા. ~

- અમને સઘળી દુનિયા રે, સારી મન સમજાય છે;
સત્તાએ સૌને દેખી રે, આનન્દ શુદ્ધ થાય છે;
વૃક્ષો ઉપર પ્રીતિ પ્રગટે, આત્મસરીખાં જણાય;
પશુ પંખીપર પ્રેમ જ પ્રગટે, પૂજ્ય બુદ્ધિ ઉભરાય;
પ્રભુના જેવા સર્વે રે, જીવો તો દેખાય છે. અમને ૧
- નહાનાં મોટાં નરનારી સહુ, લાગે પ્રભુ સમાન;

જીવો સર્વ ખમાવુ પ્રેમે, દેઈ અન્તર મન્માન,
 સિદ્ધમમા સહુ જીવો રે, સત્તાએ પરખાય છે અમને૦ ૨
 જીવોના ઉપકાર તજે હું, આળ્યો વાર અન ત,
 પરસ્પર ઉપકાર જીવોનો, ઉપકારી છે લદત,
 સર્વજીવોની સેવા રે, કળ્વા મન હરખાય છે. અમને૦ ૩
 મત્તાએ હું સર્વ જીવોમા, મર્વ જીવો મુજમાહી,
 જગત્ શુર હું જગનો ચેલો, વિશ્વરૂપ હું આહી,
 સદસદલાવે મહુમા રે, માપેક્ષે મુહાય છે અમને૦ ૪
 મગ્ધનયની સાપેક્ષાએ, સત્તા ધ્યાતા બેશ,
 અલેદબુદ્ધિ અલેદ પ્રેમે, આનન્દ ઘેન હમેશ,
 જીવતા સિદ્ધ મુખશ રે, બુદ્ધિમાગર પાય છે અમને૦ ૫

માધ મુદિ ૭ મોમવાર

૫૭ સર્વદર્શનમય સ્યાદ્વાદદર્શનમય અમે. ૫૫

ગગાતટ તપોવનમા ૨ એ રાગ અને સાખી

અથવા

ધીંગના પદની દેલીમા

સર્વનય માપેક્ષે રે, દ્વૈતાદ્વૈતવાદી અમે,
 મિમાંસક સાખ્યવાદી રે, સાપેક્ષાએ જ્ઞાનગમે,
 સ્યાદ્વાદમા મર્વે વાદો, માપેક્ષાએ સમાય,
 માગરમા લજતી મહુ નદીઓ, એવો ઉત્તમ ન્યાય,
 અનુભવીના મનમા રે, માપેક્ષાઓ મર્વે રમે સર્વ ૧
 મૌગતવાદ અમારામાહી, ઋતુસૂત્ર માપેક્ષ,
 દુર્નયવાદો એકાન્તે સહુ, સ્યાદ્વાદ નિરપેક્ષ,
 દુર્નયવાદો સઘળા રે, સ્વમ્યગરૂપે પગિલુમે સર્વ. ૨
 અનેકનયથી અનેક ધર્મો, વર્તે વિશ્વ મજાર,
 પણ તે સઘળા માપેક્ષાએ, મુજમા લજના સાર,

જિનાજાએ ગાયું રે, સાપેક્ષ યોગ તરતમે. સર્વ. ૩

નય હઠવાદો સર્વ સમાયા, રહ્યો નહીં હઠવાદ;

રવિ પ્રગટે તમ રહે ન કેમે, તેમ પ્રગટ સ્યાદ્વાદ;

બુદ્ધિસાગર સમજે રે, કષાય ભાવ ઉપશમે. સર્વ. ૪

માધ સુદિ ૮ મંગલવાર.

—❧— અમારા આશયો જાણો. —❧—

કબાલિ.

પ્રથમ ટીકા કર્યા પૂર્વે, ઘણી ખામોશ રાખીને;
અલક્ષ્ય કલ્પના શકતે, અમારા આશયો જાણો. ૧

તમારી મત્યનુસારે, કરો શબ્દાર્થની સિદ્ધિ;
અતર્ક્ય સદ્ગુણગમથી, અમારા આશયો જાણો. ૨

મતિ ત્યાં યુક્તિને ખેંચી, કરો અર્થો ગમે તેવા;
સ્વચ્છન્દકલ્પના ત્યાગી, અમારા આશયો જાણો. ૩

અસૂચા-સ્વાર્થપક્ષત્વે, વિપર્યયદૃષ્ટિના યોગે;
ખરૂં સમજાય નહિ મનમાં, અમારા આશયો જાણો. ૪

હૃદય માધ્યસ્થ્ય અવધારી, નયસાપેક્ષતા ધારી;
અનુભવદૃષ્ટિએ પ્રેમે, અમારા આશયો જાણો. ૫

અમારા આશયો સમજ્યા, વિના જે જે અભિપ્રાયો;
ધરો ત્યાં સત્ય નહિ પૂરૂં, અમારા આશયો જાણો. ૬

લખ્યું ને જે કહ્યું તે તે, અમારા આશયે સાચું;
નયસાપેક્ષદૃષ્ટિએ, અમારા આશયો જાણો. ૭

મનુષ્યવ્યક્તિ ભિન્નત્વે, ઘણા આશય તણા ભેદો;
કથનને લેખમાં જ્યાં ત્યાં, અમારા આશયો જાણો. ૮

સમાલોચક વિચારક તે, ગ્રહે વક્તવ્ય સારજને
બુદ્ધ્યખિંધસદ્ગુણગમથી, અમારા આશયો જાણો. ૯

માધ સુદિ ૯ બુધવાર.

પ્રવૃત્તિ અને નિવૃત્તિ.

કન્નાલિ

પ્રવૃત્તિ વાડના જેવી, નિવૃત્તિ વૃક્ષના જેવી,	
નિવૃત્તિ ભૂપના જેવી, પ્રવૃત્તિ સૈન્યના સરખી	૧
નિવૃત્તિ ગર્ભના જેવી, પ્રવૃત્તિ બાહ્યવેદન છે,	
પ્રવૃત્તિ કાચલા જેવી, નિવૃત્તિ ટોપરા સરખી.	૨
પ્રવૃત્તિ વૃક્ષના સરખી, નિવૃત્તિ વૃક્ષફલ જેવી,	
પ્રવૃત્તિ ચક્રના જેવી, નિવૃત્તિ છે ઘડા જેવી	૩
પ્રવૃત્તિ ચાલના જેવી, નિવૃત્તિ ઉઘટા જેવી,	
પ્રવૃત્તિ ધર્મહેતુ છે, નિવૃત્તિ ધર્મકાર્ય જ છે	૪
પ્રવૃત્તિ લગ્નના જેવી, નિવૃત્તિ પુત્રફલ જેવી,	
પ્રવૃત્તિ રાધવા જેવી, નિવૃત્તિ સ્વાદવા સરખી	૫
પ્રવૃત્તિ મેઘના જેવી, નિવૃત્તિ પાણીના સરખી,	
યુવા સમજે પ્રવૃત્તિ તો, નિવૃત્તિ વૃદ્ધના જેવી.	૬
વણિગૃવૃત્તિ પ્રવૃત્તિ તો, નિવૃત્તિ રોકડું નાણું,	
પ્રવૃત્તિ જો રમોયો તો, નિવૃત્તિ છે ભર્યું ભાણું	૭
પ્રવૃત્તિ પિંડના સરખી, નિવૃત્તિ આત્મના સરખી,	
પ્રવૃત્તિ પ્રાણના સરખી, નિવૃત્તિ બ્રહ્મરૂપ જ છે	૮
પ્રવૃત્તિ મીલના જેવી, નિવૃત્તિ વચ્ચના સરખી,	
પ્રવૃત્તિ ને નિવૃત્તિનું, ઘણું ગભીર જ્ઞાન જ છે	૯
પ્રવૃત્તિ ધર્મવ્યવહારે, નિવૃત્તિ ધર્મનિશ્ચયથી,	
પ્રવૃત્તિ વણ નિવૃત્તિનું, કદી રક્ષણ નથી થાતું	૧૦
પ્રવૃત્તિ ચક્રની ગતિએ, નિવૃત્તિ ચન્દ્રીની સિદ્ધિ,	
બુદ્ધ્યબિધધર્મરક્ષણમા, પ્રવૃત્તિ પૂર્ણ સેવા છે	૧૧

માણસા માત્રસુદિ ૧૧ શુક્રવાર

एकांत संयम.

સુણ સુનિવરણ ગૃહસ્થના પરિચયમાં ખૂણ ન આવજે,
 સંયમ સ્થિરતા કરવા માટે હિતશિક્ષા મન લાવજે;
 નર નારીનો અરિચય જોડો, આવે સંયમમાંહી તોડો;
 પરિચયથી મોહ વધે મોટો, પછી થાય સમાધિમાં જોડો. સુણ ૧
 પરિચયથી રાગ વધે ભારી, ચંચલ મન થાવે ભયકારી;
 ચિંતા ખટપટથી સંસારી, લલચાવી તોડે હુશિયારી. સુણ ૨
 પક્ષાપક્ષી માઈં તાઈં, દૃષ્ટિરાગે મન અંધાઈં;
 સૂજે નહીં ચેતન હિત સાઈં, ખટપટનું કામ થતું પ્યાઈં. સુ ૩
 નારી પંડક પરિચય રાગે, અન્તરૂમાં કામદશા જાગે;
 સંયમમાં દોષ ઘણા લાગે, પડતું થાતાં સંયમ લાગે. સુણ ૪
 નારીનો પરિચય અતિખૂરો, પડી જાવે સાધુ મહાશૂરો;
 પરિચયમાં રાગ વધે કૂરો, મન જેવું ખાધો ધત્તુરો. સુણ ૫
 પરમાંહી પડવાનું થાવે, બહાલા દુશ્મન જન મન લાવે;
 વિકથા ઝઘડામાં મન જાવે, દુધ્યાનિ મન ઝોલાં ખાવે. સુણ ૬
 સંયમમાં સ્થિરતા કરવાને, લવોલવનાં પાતિક હરવાને;
 અન્તરૂમાં સુખડાં ભરવાને, શિક્ષા માનો શિવ વરવાને. સુણ ૭
 પ્રતિબન્ધે પરિચય ઝટ પાડે, શુભ પૂજ્યપણું દૂરે કાઢે;
 મન પડતું મોહતણા ખાડે, ચારિત્રે મન જેવું ભાડે. સુણ ૮
 સાચી શિખામણ મન ધારી, સંયમમાં વર્તો નરનારી;
 ખુદ્ધિસાગર જગ જયકારી, મન માની લે સુખનિર્ધારી. સુણ ૯
 માણસા. માધસુદિ ૧૨ શનિવાર.

જંગલ. ૬૬

જોગીને જ ગલ મ ગલરૂપ જણાય, મ ગલરૂપ જણાય જોગીને
 કુદ્રતની રચના ઘણી રે, જોતા જ્યાં ત્યાં જણાય,
 ખુલખુલ પ ખી જોલતાં રે, પ ખી ઘણાં દેખાય જોગીને ૧
 સસલા મૃગલા દોડતા રે, કોયલના ટહુકાર,
 મીઠારવ કહો પડે રે, પ્રેમધ્વનિ સુખકાર જોગીને. ૨
 કુદ્રતી વનરાજી ઘણી રે, વાનર કીડાસ્થાન
 પશુઓ ચરતા પ્રેમથી રે, મોર વાળે નિજવાન, જોગીને. ૩
 આખા મહુડા લીંબડા રે, વરખડા કચેર,
 વડ રાયણને પીંપળા રે, બોરડી રાની કેળ જોગીને. ૪
 બાવળ શુદ્ધી આબલી રે, ઇત્યાદિક બહુ ઝાડ,
 શુદ્ધ હવાને આપતુ રે, સોહધ્વનિ શુભ તાન જોગીને ૫
 અનહુદધ્વનિ પ્રગટે લલી રે, જાગે ચેતન જ્યોત,
 નિરૂપાધિયોગે મદા રે, થાય સમાધિ ઉદ્યોત જોગીને ૬
 લવશાન્તિ નિમિત્ત છે રે, સાધને સાધ્ય મધાય,
 બુદ્ધિમાગર અતુલવે રે, ગાયુ મત્ય સુહાય જોગીને ૭

માધસુદિ ૧૫ મ ગળવાર

+ સ્વર્ગસ્થ સ્વેષ્ટ ગુરુ પ્રમુશ્રી સુખસાગરજી વિજ્ઞાતિ. +

ખરી વખતના બેલી શુદ્ધ, ખરી વખતના બેલી
 માહાત્મ્ય કરો હવે વહેલી... પ્રભુજી શુદ્ધ
 ભકતોના હુ ખ લાગતો રે, ભક્ત વત્સલ સુખકારી,
 વાગવાર શુ વીનવુ રે, માહાત્મ્ય કરો અણધારી. પ્રભુજી ૧
 દુર્જનદાવ સમાવવારે, તુ પુષ્કરાવર્ત વારિ,
 જે જે કયુ તે જણતો રે, મહિમા જાગતો ભારી પ્રભુજી ૨

ટળવળાવ ના બહુ હવેરે, કરૂણા ઉરમાં ધારી;
 ભક્તિમય મુજ ચિત્તમાં રે, તુંહિ શરણ એક ભારી. પ્રભુજી ૩
 વિજ્ઞાપિત કીધા વિનારે, દુઃખ હરે ઉપકારી;
 સત્ય ન્યાયની સાહાય્યમાં રે, તું ઉભો નિર્ધારી. પ્રભુજી ૪
 હવે ઘણું શું બોલવું રે, જાગતી જ્યોત સદારી;
 બુદ્ધિસાગર ધર્મની રે, બહેલા ચઢો પ્રભુ બહારી. પ્રભુજી ૫

લોદરા. માધ વદિ ૪ શનિવાર.

❧ હસ્તી પાછળ ભસતાં શ્વાનો. ❧

ભસાભસ હસ્તી પાછળ કરતાં શ્વાનો કરાંજીનેરે,
 ભાગે ભયથી પાછાં થાકી બેસે લાજીને રે.
 ઇર્ષ્યાળુ કૂતરની જાતિ, કરીં દાંતીયાં બાળે છાતી;
 ખ્યાતિ જાતિની એ ઉદય, કરે શું ગાજીને રે, ભસાભસ ૧
 ભસવાની નિજ ટેવ સુહાતી, ચ્યાંખ કરે કોધે ઝટ રાતી;
 ખરેખર શ્વાન સંઘ નહીં કાશી જશે, બાઝીને રે. ભસાભસ ૨
 હસ્તીને ભસતાં શું થાશે, પોતાનું ડાચું દુઃખાશે;
 હુથો ભરવા જતાં પીલાશે, મન દાઝીને રે. ભસાભસ ૩
 ભસતાં હસ્તી પાછળ જ્યારે, પરસ્પર જ લડવાનાં ત્યારે.
 કરવો કદિ ન પડતો ન્યાય જ તેનો કાજીને રે. ભસાભસ ૪
 ભસવાથી હલકો નહીં હસ્તી, હસ્તીની જુદી છે મસ્તી;
 બુદ્ધિસાગર શોભે બળથી વિશ્વ વિરાજીનેરે. ભસાભસ ૫

લોદરા. માધવદિ ૫ રવિવાર.

ગ્રામ વચ્ચે કૂવો.

- ગ્રામ વચ્ચે કૂવો રે, કાઢવા ભૂલ સહુ ડાહ્યા,
કાઢને કાઢ કહેવે રે, અધુરા ખૂગ ખરડાયા ગ્રામ૦
અહીંયા આતો બાકી રહ્યું છે, ઘટે ન કરવું અહીં,
થયો જ પહોળો આતો અહીંયા, ચૂનો રહી ગયો તહીં,
મન માને તે કહેવું રે, સ્વચ્છન્દ મતિ જગ છાયા ગ્રામ૦ ૧
લાખો કીધો માલ વિનાનો, અહીં રહી ગઈ ભૂલ,
ખર્ચ કર્યું પણ માર ન આવ્યો, ધૂળની બાછ ધૂળ,
કારીગર નહીં ડાહ્યા રે, ખર્ચા બહુ દરમાયા ગ્રામ૦ ૨
ભૂલ કાઢવા બેસે ત્યારે, કાઢે જ્યા ત્યા ભૂલ,
મારૂં દેખવા બેમે ત્યારે, મહુ દેખે અનુકુલ,
જેની જેવી દૃષ્ટિ રે, દેખે તે તેવું જગજ્યા ગ્રામ૦ ૩
સહુ પોતાના મનમા ડાહ્યું, કોણ ર કને રાય,
દેવાય ગલણ ના દુનિયાને, મન માન્યું સહુ ગાય,
તાન સહુવું બુદ્ધ રે, જાનાવરણે છત્રાયા ગ્રામ૦ ૪
જેવું જેના મનમા તેવું, બોલીને હરખાય,
જેને જેવી દૃષ્ટિ તેવું, મનમાહી સમજાય,
બુદ્ધિમાગર મમળું રે, સાને મમને મમન્યા ગ્રામ૦ ૫

લોદગ માન વદિ ૬ મોમવાર

મોહીને શાસ્ત્રો તે શસ્ત્રરૂપે પરિણમે છે.

- શાસ્ત્ર તે શસ્ત્ર સ્વરૂપ, મોહીને શાસ્ત્ર તે શસ્ત્ર સ્વરૂપ,
નિજ શિર કાપે અનુપ મોહીને
માક્ષર ગદ્યમંત્ર છે રે, મોહી નરને નાર,
મવરતા જે હેતુઓ રે, આમ્રવંત્ર નિર્ધાર મોહીને ૧

આપમતિ ત્યાં જેચતો રે, શાસ્ત્રોના શુભ ભાવ,
 સવળા ને અવળું કરે રે, નિરપેક્ષ બુદ્ધિદાવ. મોહીને. ૨
 ગ્રહીત પક્ષો સ્થાપવા રે, કરે કુચુકિત વિવાદ;
 નિરપૈક્ષિક કુચુકિતથી રે, મનમાં ધરે ઉન્માદ. મોહીને. ૩
 સાપૈક્ષિક સુચુકિતનો રે, કરે નહીં મનતોલ;
 ઐકાન્તિકસ્વાગ્રહ થકી રે, નિરપેક્ષક થતો જોલ. મોહીને. ૪
 જૈનાગમ સ્યાદ્રાદની રે, રૂપિ વિષે છે અન્ધ;
 બુદ્ધિસાગર સદ્ગુણે, સેવે સુખ નિર્ગન્ધ. મોહીને. ૫
 લોદરા. માધ વદિ ૭ મંગલવાર.

— ૭ — પરપશ્ચાત્તમાં પાપ. —

રાગ ધીરાના પદનો.

પાપ છે પંચાતે રે, પંચાતોથી પડવાનું,
 પરની પંચાતે રે, સૌરવમાં રખડવાનું;
 પરની પંચાતોમાં પડતાં, વિકથા થાય અપાર,
 મોહિ થાતું મલીન મનડું, પાપકર્મ નહિ પાર;
 કાજળ કોઠી પેસે રે, ચોખું ન કો નીકળવાનું. પાપ૦ ૧
 પરિણામે કિંપાક ફળો સમ, ખસચળ સમ પંચાત.
 નવરાનો એ ધંધો નક્કી, જેવી રાસલની લાત.
 સુજે ન કૃત્ય સાચું રે, ગર્વથકી ગળવાનું. પાપ૦ ૨
 આથડવાનું આડું અવળું, ફુલંડ થાય કરોડ,
 કદાગ્રહ કરવા કુચુકતે, જ્યાં ત્યાં માથાફોડ;
 કર્મવૃદ્ધિ કરણી રે, કલેશ કરી લડવાનું. પાપ૦ ૩
 ચતુરાઈમાં કીડા પડતા, કાળું સુખડું થાય,
 આંગળીયો પાછળ જગ કરતું, લાગે ખુરી મહા હાય;
 યશને માથે જુતાં રે, અન્તે તો બહુ રડવાનું. પાપ૦ ૪

બેલવ પચાતીના બગડે, માયા ઘાલે પાશ,
બુદ્ધિસાગર સમઁ શાણા, રહેશે તેથી ઉદાસ,
ધર્મે ચિત્ત ધારી રે, લલાઈમાહી ભળવાનુ. પાપ૦ ૫

લોદરા માધ વદિ ૯ બુધવાર

❧ વટવૃક્ષ નીચે ધ્યાન. ❧

ગગાતટ તપોવનમાઁ મની રચના ભારી—એ રાગ

ગામ લોદરા બાહિરુ રે, સ્ટેશન વડ પાસે,
બાર વાગે જઈને રે, ઠર્યું ધ્યાન ઉઠાસે,
શ્રુતોપયોગે આત્મસ્મરણુમા, લાગ્યું અનુભવ તાન,
બાહિરુ દૃશ્ય ચલાચલ મૃદિ, બૂલાયુ જડ ભાન,
મર્વ છવ ચેતનતા રે, અનુભવતા વામે ગામ ૧
સત્તાએ છવો સહુ શિવો, નિજ ચેતનવત્ સર્વ,
ઠાલ લબ્ધિથી વ્યક્તિ ભાવે, થાવે ટાળી ગર્વ,
શુદ્ધ ચેતન ધર્મે રે, અનુભવ સુખ ભાસે ગામ ૨
અસ્તિ નાસ્તિ નિજ ચેતન ધર્મે, લાગ્યો અનુભવ રગ,
મમભાવે નિજ સહજાનન્દે, વિલસે જ્ઞાન તર ગ,
ઉપયોગ ધારાએ રે, સુમતિ રહે પાસે ગામ ૩
મેમ પ્રગટતો અનુભવતાને, છવન મત્ય જણાય,
આપ સ્વભાવે આપ સમાતો, અનુભવ દઢતા થાય,
શુદ્ધ ધર્મ મમાધિ રે, ભવનુ ભ્રમણુ નાસે ગામ ૪
નિરૂપાધિમય સુખમય છવન, ક્ષણ લાખીણો થાય,
આવુ ધ્યાન સદા મુજ રહેશે, જેથી દુ ખ દૂર જાય,
બુદ્ધિસાગર ધ્યાને રે, પરમ પ્રભુ થાશે ગામ ૫

લોદરા માવ વદિ ૧૦ ગુરુવાર

❧ આત્મજ્યોતિવડે વિચરાયલું કર્મવિપત્તિ વાદળ. ❧

- વિપત્તિ વાદળ ઝટ વિખરાયું, સૂર્ય તેજ પ્રસરાયું. વિ૦
 હૃદિન ઝટ હરે ટળ્યા રે, પુણ્ય ઉદયમાં આંચું;
 હર્જન હરે ભાગીયા રે, સાચું વિશ્વ સુહાંચું. વિપત્તિ૦ ૧
 નામ રૂપની કલ્પના રે, તેમાં હું ન રહાયું;
 શહેનશાહી સત્યની રે, તેનું જોર જમાયું. વિપત્તિ૦ ૨
 અલખ ખલકમાં જોળતાં રે, અલખ સ્વરૂપ થવાયું;
 અનુભવતા અનુભવી ઘટે રે, ગાયાથી ન ગવાયું. વિપત્તિ૦ ૩
 સૂક્ષ્મદૃષ્ટિથી સૂક્ષ્મને રે, જોતાં સુખ જણાયું;
 અસંખ્યપ્રદેશી જીવનું રે, જ્યાં ત્યાં તેજ છવાયું. વિપત્તિ૦ ૪
 શાતાશાતા વાદળે રે, પ્રહ્લ ન ભૂલી જવાયું;
 બુદ્ધિસાગર આત્મની રે, વાટે ગમન કરાયું. વિપત્તિ૦ ૫

લોદરા. માધ વદિ ૧૧ શુક્રવાર.

➤ બહુ બોલનારો બાંઠો. ❧

- બહુ બોલે તે બાંઠો, હૃદયમાં ખૂબ વિચારો રે,
 ફાંગો કહે જગલોક, હૃદયમાં ખૂબ વિચારો રે. બહુ૦
 વાચિક શક્તિ ખીલે ઘણી રે, નિયમિત શક્તિવિહીન;
 ધીઠ થવાતું ચારિત્ર્યમાં રે, કથની રહેણી રીત છિન્ન. હૃદયમાં. ૧
 એક જાતની જાણવી રે, વસ્તુપણાની ટેવ;
 ફેનોગ્રાફરે વદે રે, થાતી ન સદ્ગુણ સેવ. હૃદયમાં. ૨
 આજીવિકા કારણે રે, વસ્તુપણાની રીત;
 હૃદય વિના ત્યાં પોલ છે રે, અનુભવએહ ખચીત. હૃદયમાં. ૩
 પેટ ભર્યાની લાલચે રે, જે બોલે બહુ બોલ;
 ગુપ્ત રીતે ત્યાં જાણવી રે, વર્તનમાંહી પોલ. હૃદયમાં. ૪

જન મન રજન બોલની રે, કિમ્મત નહીં તલભાર,
 ખુદ્ધિસાગર સદ્ગુરૂની, વાણી ઘણી ગુણકાર હૃદયમા ૫
 લોદરા માધ વદિ ૧૨ રવિવાર

❧ સાવરમતીના કાંઠે મહુડીમાં ગમન. ❧

મનોહર સાગર કાંઠે રે, દીઠા કુદ્રત દેખાવ મનોહર
 સાગરમતીના કાંઠે રે, મનહર મહુડી ગામ,
 જિનમન્દિર રંગીયામણુ રે, દેખી કીધ પ્રણામ મનોહર ૧
 ભક્તિમન્ત શ્રાવક ભલા રે, શ્રાવક ધર પચ્ચીશ,
 દેવ ગુરૂ ભક્તિ કરે રે, દયાળુ વિશ્વાવીશ મનોહર ૨
 માનચ દ સુત જાણીએ રે, વહોરા કાલીદાસ,
 તેના ડહેલામા કર્યો રે, દિવસ બેનો વાસ મનોહર ૩
 ઉંઠા આઘા ટેકરા રે, કોટેશ્વરનુ સ્થાન,
 ગામ ખડાયત ટેકરે રે, કાઉસગિયા ભગવાન મનોહર ૪
 અશ્વતનાથ મૂર્તિ ભક્તિ રે, ચમત્કારી કહેવાય,
 જગ જન કરતા માનતા રે, પ્રાચીન તીર્થ ગણાય મનોહર ૫
 ધીમી મર્પાકારથી રે, વહેતી સરિતા બેશ,
 ગીતલ જલ વાયુવડે રે, ટાળે તાપ હુમેશ મનોહર. ૬
 આખાની ઝાડી ઘણી રે, મહુડાનો નહીં પાર,
 દલદ્રુપ પૃથ્વી વિષે રે, ઉગે ધાન્ય અપાર મનોહર. ૭
 દયાધર્મમય દેશમા રે, સન્તોનો શુભ વાસ,
 ખુદ્ધિસાગર ધર્મની રે, કરણી કરતા ઉદ્ધામ મનોહર ૮
 મહુડી માધ વદિ ૧૩ રવિવાર

❧ કહેણી તેવી રહેણી. ❧

જેની કહેણી સરખી રહેણી, તે નર ધન્ય છે રે;
 બોલ્યા કરતાં કરી બતાવે, તે કૃતપુણ્ય છે રે;
 કથન ભવ ઇ જ્યાં ત્યાં થાતી, ફાંગા બોલે કાઠી છાતી;
 રહેણી શૂન્ય જે બકતો, તે તો જગમાં અપુણ્ય છે રે. જેની. ૧

ઉપદેશકનો પાઠ ભજવતા, રહેણી વણુ તે નામ ભજવતા;
 કુટા ઢોલ સમા તે ભીરૂ, જ્યું મત્કુણુ છે રે. જેની. ૨

સદ્ગુણુ વણુ ઉપદેશક કહેણી, નિજ ગુણુ હણુવાની છે છેંણી;
 ગુણુ વણુ ફાંગા ઉપદેશકના, સુખપર ધૂળ છે રે. જેની. ૩

કરવું કાંઈ ન કહેવું બહુલું, એ તો કાર્ય ઘણું છે સહેલું;
 બોલ્યું આચારે મૂક્યાવણુ કાંઈ ન મૂક્ય છે રે. જેની. ૪

ગંધ વિના કિંશુક પુષ્પો જ્યું, રહેણી વણુ ઉપદેશક પણ ત્યું;
 ખીડ્યું જંગલમાંહી, જેવું આવળ કૂલ છે રે. જેની. ૫

ખડ્ગધારપર નાચ હી જેવો, રહેણી પાઠ ભજવતો તેવો;
 બુદ્ધિસાગર સન્તો એવા, વિશ્વ અમૂલ્ય છે રે. જેની. ૬

વિજયપુર. માધ વદિ ૧૪ સોમવાર.

❧ મોહત્યાગ. ❧

દુનિયાને રાજી કરવા રે, કેમ અરે ઇચ્છા કરે,
 આત્મભાન ભૂલી રે, પ્રવૃત્તિ આવી શાને ધરે.
 ક્ષણ ક્ષણ જીવન કાલ વહે છે, અમૂલ્ય તે ન ગુમાવ;
 પ્રભુ સ્વભાવે પ્રભુ મળે છે, એવું મનમાં લાવ;
 નિજ સ્વરૂપે રહેવા રે, ભાવ ન કરતો કેમ અરે. દુનિયાને ૧

પ્રભુ પ્રસન્નતાને મેળવવા, પ્રભુ રૂપ થઈ જાવ,
 સદ્ગુરૂ પ્રભુને એકજ માની, શ્રદ્ધા હૃદયમાં લાવ;
 આત્મનિષ્ઠા રાખી રે, શાન્ત નક્કી થાશે ખરે. દુનિયાને ૨

જગતુ સટીંકિકટ કદિએ, આવે નહીં નિજ કામ,
 આત્મભાવથી આત્મસાક્ષીએ, થાશે નિજ સુખધામ,
 નિશ્ચય જો એવો મનમા રે, તો શુ ધીનુ પરવડે દુનિયાને ૦ ૩
 વદાવા પૂજવા અર્થે, વૃત્તિ એટા થાય,
 ત્યા સુધી નિષ્કામ દશા નહીં, અનુભવથી સમજાય,
 સમજી ને એવું મનમા રે, મોહભાવે શાને મરે. દુનિયાને ૦ ૪
 દર્શન જ્ઞાનાદિક ઋદ્ધિનું, નિજ ચેતન છે સ્થાન,
 મતત એવો ઉપયોગી થૈ, ક્ષણ ક્ષણ થા ભગવાન,
 બુદ્ધિસાગર સેવે રે, પ્રભુ પદ શાન્તિ વરે દુનિયાને ૦ ૫
 વિજાપુર માધ વદિ ૭૭ મગજવાર

❧—❧ વિજાપુરનું વર્ણન. ❧—❧

જન્મભૂમિ જયકાગી, વિજાપુર જન્મભૂમિ જયકાગી,
 મવત નવ સત્તાવીએ રે, વિજાપુર વએલું,
 વર્ષ અઢારે શોભતું રે, શૂરવીરમા પહેલું વિજાપુર ૦ ૧
 બીજીવાર વસ્યું અહીં રે, કુઠની પૂર્વે પહેલું,
 ત્રીજીવાર આ છે અહીં રે, લોકવદન્તી કહેલું વિજાપુર ૦ ૨
 પદ્માવતીનું દેહરૂ રે, પ્રાચીન સૌથી કહાયું,
 સુસદ્માન આવ્યા પછી રે, હિન્દુ પૂર્વે સુહાળ્યું. વિજાપુર ૦ ૩
 કુઠ મનોહર શોભતો રે, ઝાડી વૃક્ષની ભારી,
 આંગાના વૃક્ષો ઘણા રે, કલ્પવૃક્ષ અવતારી વિજાપુર ૦ ૪
 નવ જિનમંદિર શોભના રે, જન્મજરા લયહારી,
 દશ પૌષધશાલા ભલી રે, ધર્મિ જનસુખકારી વિજાપુર ૦ ૫
 કવિકુલત્વ શક્તિથી રે, જનમન રંજનકારી,
 ગારોટો કવિયો વએ રે, ગહુ વમતા વ્યાપારી વિજાપુર ૦ ૬
 ગાયકવાડી રાજ્યમા રે, શ્રેષ્ઠપણે વખણાતું,
 પડિતો અહીં જન્મતા રે, માર્થક નામે સુહાતું વિજાપુર ૦ ૭

ઉદય અસ્તના ચક્રથી રે, કોઈ ન ન્યારું થાતું;
 ઉત્કાન્તિ અવ કાન્તિના રે, નિયમે એહ જાણાતું. વિજયપુર ૮
 સમ્પ્રતિ પડતી લાસતી રે, લાવી લાવ થવાનું;
 ગર્વ ન કરવો કંઈ ઘટે રે, સુજ્ઞે શાન્ત થવાનું. વિજયપુર ૯
 નેમિસાગર ગુરૂ અહીં રે, રવિસાગર ગુરૂ આવ્યા;
 ચોમાસાં અહિંયાં કર્યા રે, ગુણ અનેક સુહાવ્યા. વિજયપુર ૧૦
 પૂજ્ય પ્રભુ નિર્મલ ગુણી રે, સુખસાગર ગુરૂ રાયા;
 ઓગણિસ એકસઠ સાલમાં રે, સહ ચોમાસું કરાયા. વિજયપુર ૧૧
 જન્મભૂમિ માતા ખરી રે, સુખકારી ઉપકારી;
 બુદ્ધિસાગરધર્મની રે, આર્યભૂમિ બલિહારી. વિજયપુર ૧૨
 વિજયપુર, ફાગણ સુદિ ૧ ગુરવાર.

શિષ્ય સ્વાધ્યાય.

જગત્માં ગુરૂના શિષ્યો પાકા બહુ વખણાય છે રે,
 ગુરૂની આજ્ઞા મસ્તક ધારી, શિવપુર જાય છે રે;
 ગુરૂના વિનયે નિશ્ચિન રાતા, ગુરૂ શિક્ષા પામી હરખાતા,
 ગુરૂની સેવા રૂપી ગંગામાંહી ન્હાય છે રે. જગત્માં. ૧
 ગુરૂની શ્રદ્ધા પાકી ધારે, ગુરૂના નિન્દક જનને વારે;
 ગુરૂના ગુણ ગાવામાં, આનન્દ જેને થાય છે રે. જગત્માં. ૨
 ગુરૂને સર્વ સમર્પણ કરતો, ગુરૂ પ્રભુ હૈડામાં ધરતો;
 ગુરૂની ભક્તિમાંહી, લાવ ભલો વર્તાય છે રે. જગત્માં. ૩
 ગુરૂથી ભેદ ધરે નહીં ક્યારે, ગુરૂ ઇચ્છા વર્તે આચારે;
 ગુરૂની નવધા ભક્તિ કરવા, ચિત્ત સુહાય છે રે. જગત્માં ૪
 ગુરૂ દ્રોહી ઠરતો નહીં ઠામે, તપ જપ કરતો મુક્તિ ન પામે;
 તે તો કુલ વાલુક પેઠે નરકે, અટવાય છે રે. જગત્માં ૫
 ગુર્વાજ્ઞા જેણે ઉત્થાપી, પ્રત્યનીક પૂરો જગપાપી
 ગુરૂના સામો થઈને દ્વેષી, બહુ નિન્દાય છે રે. જગત્માં ૬

ધન્ય ધન્ય વિનયથી ગુરૂ રાગી, લક્ષ્મ શિષ્ય જગમા મૌભાગી
પ્રેમે બુદ્ધિસાગર શિષ્યોના, ગુણ ગાય છે કે. જગત્માં ૭
વિનયપુર કાગણ મુદિ ૨ દુષ્ટવાર

પ્રભુભક્તિમાં પ્રેમ.

ના કે પ્રભુ નહીં છોડે—એ રાગ.

મેતો પકડયો પ્રભુ તુજ પન્થ, વળુ નહીં હવે પાછો,
ભલે કષ્ટો પડે ગિર ડોડ, મનમાહી બિહાસો,
લાગી લગન તુજ માથે બહાલા, મનમાહી એક તુજ રે,
પ્રેમ ખુમારી ચઢી મગજમા, જાણે તુ અતર ગુજ્જ વળુ ૦ ૧
શ્વાસોચ્છવાસે ગટન થતુ તુજ, સુરતા સુરતની સાથ કે,
શરીર ચૃદિનો માલીક મોટો, મારી છે તુ આથ વળુ ૦ ૨
પ્રેમલક્ષણા લક્ષિતના જાઘ્યા, જાધાયા છો મદાય રે,
મુજગે મારો માની લેશો, વિરહ ઘડી ન ખમાય વળુ ૦ ૩
પ્રેમ પ્રતીતિ ત્યા નહીં ભીતિ, પ્રેમે લેદ ત્યજાય રે,
પરમ પ્રભુ પુરૂષોત્તમ મહારા, પ્રેમ રેમ મહિમાય વળુ ૦ ૪
શણુ વિરહો ટોટી વર્ષોસમ, પગેશો ન મુહાય રે,
અલખ પ્રભુ અજરામગ સ્વામી, મળના હુ તુ ન થાય વળુ ૦ ૫
અડવડતો અથડાતો વાટે, ચાલુ દીન દયાળ કે,
ચાહે તેને તુ પ્રભુ મળતો, કરને મિદ્ધ વૃપાળ વળુ ૦ ૬
નામ કેપથી લાખો ભેદો, મ્વકેપમા નહીં લેદ કે,
બુદ્ધિસાગર દીનોદારદ, મળના નામે જેદ વળુ ૦ ૭

વિનયપુર કાગણ મુદિ ૪ શનિવાર.

❧ આનંદરિશા. ❧

આનન્દરસમાંહી રહીએ, ગુરૂ અમે આનન્દરસમાંહી રહીએ;
 આનન્દ જલરસમાં મીનજ થઈ, તન્મયતાને વહીએ. ગુરૂ.
 આનન્દરસ ત્યાં પ્રભુ અમારા, આનન્દમય અમે છેએ;
 આનન્દ નહીં ત્યાં હું નહીં ક્યાંહી, આનન્દરૂપે થઈએ. ગુરૂ. ૧
 આત્માનુભવ મસ્તપણામાં, આનન્દ રેલંછેલા;
 આત્માનન્દી અલખદશામાં, અકલકલાએ રહેલા. ગુરૂ. ૨
 આત્માનન્દોદ્દાસપણામાં, જીવંતા અમ રહીએ;
 મરજીવા થઈ મુક્તિરૂપ થઈ, આનન્દ આનન્દ લહીએ. ગુરૂ. ૩
 આત્મપ્રદેશે યોગદશામાં, અવધૂત ભાવને વહીએ;
 સહજાનન્દપ્રદેશે દેખી, હું તું રૂપે ન રહીએ. ગુરૂ. ૪
 આત્મરૂપ પરિણામપણામાં, અન્ય કશું નહીં અહીએ;
 બુદ્ધિસાગર પરમ ગુરૂ, મહિમા વૈખરી કહીએ. ગુરૂ. ૫
 ગવાડા. ફાગણ સુદિ ૮ બુધવાર.

❧ પ્રમુ પ્રીતિ. ❧

ચેતાવું ચેતી લેજે રે—એ રાગ.

પ્રભુ પરગટ થાવો રે, ઘણું નહીં હવે સતાવો રે,
 મળવાનું તુજને છે નક્કી, શાને વાર લગાવો;
 જેવા રૂપે છો બહાલાજી, તેવા પૂર્ણ સુહાવો. પ્રભુ. ૧
 તુજ માટે ટળવળતો પૂરો, ઘણું નહીં તરસાવો;
 અસંખ્ય પ્રદેશે લગની લાગી, તાપે બહુ ન તપાવો. પ્રભુ. ૨
 સાચો તે નહીં વાર લગાડે, ન્યાય ખરો એ લાવો;
 પરિપૂર્ણ તવ રૂપ દેખાડો, દર્શનનો બહુ લહાવો- પ્રભુ. ૩
 મળતાં મેળ રહે નહીં છાનો, પૂર્ણાનન્દ વધાવો;
 બુદ્ધિસાગર નિશ્ચયનયને, સામા વેગે આવો. પ્રભુ. ૪
 પામોલ. ફાગણ સુદિ ૮ બુધવાર.

આત્મરૂપ.

હૃદયનું હાર્દ લેનારા, હૃદયની સાથ રહેનારા, હવાહલ પાયુ પીનારા, હમારો તું તમારો હું	૧
કથેલું સર્વ કરવામા, હૃદયમા સાર લરવામા, સમર્પણ સર્વ કરવામા, હૃદયનો તું સદા સાથી	૨
હૃદય વિશ્રામ છે સાચો, રહ્યો નહિ લક્ષિતામા કાચો, અનુલવની કસોટીમા, રહ્યો નહીં મોહ સોટીમા	૩
તહને કીધું કર્યું તે સહુ, અભેદ ભેદ હું ના લહુ, મમત્વ સ્વત્વમા ના કંઈ, પ્રપચી કંપના ન્યા ગઈ	૪
પગ્મપ્રદા સમજવામાં, શુરને પૂર્ણ લજવામા, અહુતા પૂર્ણ ત્યજવામા, કસોટીપર ચઢ્યો મેમે	૫
સમર્પણ સર્વ દેવામા, કથેલું સર્વ લેવામા, નથી હું તુતણી વૃત્તિ, મળ્યો તું એહવા ઐક્યે	૬
અહો એ ઐક્ય છે મુક્તિ, અહો એ મુક્તિ જીવ્યામા, અનુલવ ભાવમા આવે, કયે નેતિ કથે નેતિ	૭
અહો એ જ્ઞાનમયલક્ષિતા, અહુવૃત્તિ વિના મુક્તિ, સમર્પણમા રહી શક્તિ, થતી એ ભાવથી વ્યક્તિ	૮
નથી એ દૃશ્યમા હું તું, સમાયો ન્યા અહો હું તું, પુદ્ગલબિંદુઘનશરણે, જીવન્મુક્તિ અનુલવમા	૯

ભાવક દાગળ સુદિ ૯ શુક્રવાર

૯૭ પ્રશ્ન સંશોધન.

ચેતનજી તમે ખરું શું ? તેહ ન તપાસો,
આ તો મોહમાયાનો તમામો રે ચેતનજી
અમૃત્ય આયુષ્ય એળે શુભાવો, જરા ન ચિત્તમા વિમામો,
ઘટ શોધ્યા વણ પ્રભુ નવ દેખ્યા, થયો જગતનો તું દાસોરે. ચે૦૧

જ્ઞાન નયનથી દેખ પ્રભુને, જ્યોતિથી દીલને પ્રકાશો;
બુદ્ધિસાગર પ્રભુ ભજન કર્યાથી, સુકૃતિપુરીમાં હોય વાસોરે. ચે૦૨
વડનગર. ફાગણ સુદિ ૧૦ શનિવાર.

૨૫ ગુરુ ભક્તિ. ૨૬

ગુરૂની કસોટીએ બહુ ચેલા કસાળે,
મરજીવા થઈ સુખ પાશે, ચેલાજી વિનયથી રહેશે. ૧
ગુરૂના વચનના દાસ બનીને, સદ્ગુરૂ ચરણે સુહાશે. ચેલાજી ૨
સદ્ગુરૂ સર્વસ્વ માની હૃદયમાં, ભક્તિ ગંગામાંહી નહાશે. ચેલાજી ૩
વડનગર. ફાગણ સુદિ ૧૩ સોમવાર.

૨૭ ઉપકારક દોશી નથુભાઈ મંચ્છારામ. ૨૮

નથુભાઈ જેવા રે, વિરલા પુરૂષ જગમાં;
પરોપકારી પૂરા રે, વસ્યો ધર્મ રંગોરગમાં.
શ્રદ્ધાળુ દયાળુ ધીરા, ચિત્ત સરલ સુબાળુ;
જિનમન્દિર સમરાવે ભકતે, સૂત્ર સૂણે શુણવાન.
બાર વ્રતધારીરે, પડે નહીં મિથ્યા વગમાં. નથુભાઈ. ૧
ધર્મ પ્રાપ્તિમાં સહાયક થઈ, અમર કયું નિજ નામ;
સાધર્મી બંધુનું સગપણ, રાખ્યું ધરી શુણ હામ;
ઉપકારી શુણ યાદી રે, સુરે કરે રહી સ્વર્માં. નથુભાઈ. ૨
વિદ્યાશાલા સાચવવામાં, કર્યો સ્વાર્થને દૂર;
આત્મભોગ આપ્યો ધર્માર્થ, નામ થયું મશહૂર;
સાધુના ભક્ત પૂરા રે, વ્યવહારરાગી મનમાં. નથુભાઈ. ૩
ગંભીર સમજી શાણા સજ્જન, ધર્મ કર્મ શુદ્ધતાન;
વિદ્યાપૂર જૈનોમાં દીવો, પામ્યા પ્રતિષ્ઠા માન;
શુણાનુરાગી થઈને રે, રહે નિત્ય શુભ વગમાં- નથુભાઈ. ૪

પત્ની જડાવ ઘણી ગુણવતી, આસાપાલક બેશ,
 ઉભય કૂળ વિશુદ્ધ જ જેના, કરતી ધર્મ હમેશ,
 સેવામા પૂરી શૂરી રે, વહે સદા ધર્મમગ્ગમા. નથુભાઈ. ૫
 નથુભાઈ જેવી જગમા, જોતા જડે ન જોડ,
 ધર્મલાલ દેધને ઇચ્છુ, કૃપાશે ધર્મના કોડ,
 બુદ્ધિસાગર ખોલે રે, ગુણાનુગા ધરી દિલમા નથુભાઈ ૬
 રાગણુ સુદિ ૧૫ ગુરવાર

જ્યાં ત્યાં ચડતી પડતી ઉદયાસ્તનાં ચક્રો

જ્યા ત્યા ચડતી પડતી ઉદય અસ્ત ચક્રો ફરે રે,
 કોની સરખી વેળા કદા ન રહેતી રવિ પરે રે,
 હરિચંદ્ર તારામતી રાણી, પરધર ભરવુ પડિયુ પાણી,
 રાવણુ રગદોળાયો રણુમા, અહુતા શુ કરે રે જ્યા ત્યા ૧
 રાત્ર સુજ હતો મોલાગી, ઘર ઘર ભભીને ભીક્ષા માગી,
 તેનુ મસ્તક છેદાયુ કાકો ચાચો ભરે રે જ્યા ત્યા ૨
 વાસો વમિયા પાડવ વનમા, કાળો વર્ષુ થયો નળ તનમા,
 સીતા દમયન્તી બહુ દુ ખ લઘ્યા વનમા અરે રે જ્યા ત્યા ૩
 હાહા! કુમારપાલ હુ ખ છાયા, ભટક્યા દેગો દેશ પલાયા,
 પામ્યા રાજ્ય પછીથી ઉદય, લઘ્યા ધર્મે ખરે રે જ્યા ત્યા ૪
 ખીટ્યુ પુષ્પ અહો કરમાતુ, નગર ગ્રામ ઉજ્જડ થઈ જાતુ,
 જેતુ નામ જ તેનો નાશ જ, જોશો બહુ પગે રે જ્યા ત્યા ૫
 જલ ત્યા સ્થલ સ્થલ ત્યા જલ પ્રગટે, જન્મ્યુ તેતો અન્તે વિગટે,
 ઉંચા નીચ ખનીને કર દય જોડી કરગટે રે જ્યા ત્યા ૬
 વખત વખતની છાયા ફરતી, જોયું અજોયું નહીં તે કરતી,
 મુઝી મનમા મોહો, ભવ ભવમા શાને મરે રે જ્યા ત્યા ૭
 રાત્ર રાણા મહા મસ્તાના, મૃત્યુના મુખમા મપડાણા,
 સાચે કાઈ ન આવ્યુ, મરતા એવુ ઉચ્ચરે રે જ્યા ત્યા ૮
 ૮૧

હુધ્ શોક કરતો નહીં જ્ઞાની, વસ્તુ સ્વભાવે વસ્તુ જાણી;
જ્ઞાને બુદ્ધિસાગર રમણ કરો અનુભવ ધરે રે. જ્યાં ત્યાં. ૯
ફાગણ વદિ ૯ શુક્રવાર.

❧ ચિત્તલગની. ❧

લાગ્યું અમારું ચિત્ત ત્યાં, રંગાઇયા પ્રેમે અમે;
એ પ્રેમ વચ્ચે આવનારું, વિશ્વમાંહી કોણ છે ?
આનન્દ અપરંપાર જેમાં, પ્રગટતો તેમાં વસું;
એ વાસમાંહી આવીને, હો કાઢનારું કોણ છે ? ૧
લાગી લગનવા મસ્તીની પ્રભુ, પ્રેમ ખ્યાલા પીવતાં;
એ પ્રેમ ખ્યાલા ઢાળનારું, વિશ્વમાંહી કોણ છે ?
સામા પડો પ્રતિપક્ષીઓ, બકવા કરી નિન્દા કરો;
યત્નો કરો લાગો લલે પણ, મુંઝનારું કોણ છે ? ૨
લલચાવવા લાગો ઘણી, ધમકાવવા કોટી ગણી;
પ્રવૃત્તિયો જે જે કરો, ત્યાં ડોલનારું કોણ છે ?
ધિક્કાર વા સત્કારની, વાતોવિષે નહિ ચિત્ત જ્યાં;
ત્યાં કટપના કોટી કરો પણ, સાર ગ્રાહક કોણ છે ? ૩
નિજ માન્યતામાં સર્વ છે, મશ્ગુલ જ્યાં ત્યાં જાણવું;
પણ મસ્ત જ્ઞાની ચિત્તમાંહી, પેસનારું કોણ છે ?
પરવા રહી ત્યાં સહુ ઘટે, પરવા નહીં ત્યાં કંઈ નહીં,
અવધૂત જનની પાસમાંહી, બેસનારું કોણ છે ? ૪
જે જે કથો પહોંચે નહીં, આશા નથી પરવા નથી,
ટેં ટેં કરી થાકી જશે, પાછળ પછીથી કોણ છે ?
આલમ બધી અન્તરૂ રહી, આ દૃશ્ય વિશ્વે લક્ષ્ય ના;
બુદ્ધચબ્ધિસદ્ગુરૂ પન્થમાં, સાથી બને એ કોણ છે ? ૫.

ફાગણ વદિ ૧૦ શનિવાર.

❧ મૃગતૃષ્ણા. ❧

- સુખના સરોવર વિલમતા, સુખમય જળાહલ લાસતુ,
પામે જતા સુખનહીં જરા, દિલ દુ ખના લડકા બળે,
દેખાય જે જે બાહ્યથી તે, નહિ જરા અન્તવિષે,
લલકા બધા છે બાહ્યના, અન્તર કશું ના નીડળે ૧
- વૃત્તિતણા સૌ રમકડા, મ સારના દૃશ્યો અહો,
ન્યા ત્યા લટકતા પ્રાણીયા, સુખવૃત્તિથી રાગી ઘણુ,
ન્યા સુખ ત્યા દુ ખ દેખતા ન્યા દુ ખ ત્યા સુખ માનતા,
વૃત્તિ ભમાડે ઁવને ન્યા દેખતી રળીયામણુ ૨
- સુખ દુ ખના ચક્રો ફરે પામર ઁવો ચક્રે ફરે,
મસ્તાન નિજ મસ્તી થકી, એ ચક્રના ચૂરા કરે,
સુખ દુ ખ વાદળ છાયડા, પૃથ્વી ઉપર બહુ એ પડે,
પણુ ભાનુપર છાયા પડે નહિ, આત્મજ્ઞાની ગવિપડે. ૩
- સુખ દુ ખ વાદળ છાયડા, અજાનીને દેખાય છે,
જ્ઞાની મદા ન્યાગે રહે, આનન્દમા મલકાય છે,
એ આત્મજ્ઞાની મસ્તની, મસ્તી વિષે સુખતોગ છે,
જ્ઞાની વિચારે મહુ કરે, તે વિશ્વ દૃષ્ટે આગ છે ૪
- જ્ઞાતા અજ્ઞાતા જલ વિષે, મસ્ત્યો થયા તે મલૂ મરે,
ખાણોચીયા અન્વર નદી, ઉદધિ વિષે ફગતા ફરે,
જ્ઞાની અનુભવી યોગીનુ, સુખમય ઁવન શાશ્વત ખરે,
બુદ્ધચિત્ત યોગી મસ્તીની, લીલા ખરે જાની વરે ૫
- કા . અ વદિ ૧૧ રસિવાર

❧ ઉન્હાળો ❧

Cન્હાળો હવે આવીયો, તાપે પૃથ્વી તપત,
વટોળીયા બહુલા ચડે, Cના વાયુ વહત Cન્હાળો ૧

સૂર્ય કિરણના તાપથી, સરોવર સૂકાય;	
કૂપકે જલ ઉંડા ગયા, દુઃખકર હલુ વાય.	ઉન્હાળો ૨
તાપે તપતાં પંખીયાં, કરે વૃક્ષ વિશ્રામ;	
ખાણી ઘણું મોઘું થતું, દેખો ગામોગામ.	ઉન્હાળો ૩
ઢોરો વૃક્ષના છાંયડે, જેમ્ની લીએ આરામ;	
આંખા કેરીએ શોભતા, સન્ત સમગુણ ધામ.	ઉન્હાળો. ૪
શીતલ જલ અમૃત સંભાં, ળશે ચિત્ત સુહાય;	
ખાજો નન્દનવન સમા, રાત બહાલી જણાય.	ઉન્હાળો. ૫
રાયણુ વૃક્ષો શોભતાં, ફળ આપે ગેશ;	
વૃક્ષ નદી પરમાર્થના, માટે સન્ત હમેશ.	ઉન્હાળો. ૬
શાળામાં છૂટી પડે, જેસે ઘરમાં લોક;	
ચોરોનો ભય ભગતો, આવે દિન ઉંઘ ઝોક.	ઉન્હાળો. ૭
સૂનાં ક્ષેત્ર ઘણું થતાં, કૃષીબળ લીએ થાક;	
લેબા કુવાવાળા ક્ષેત્રમાં, થાતો ઉન્હાળુ પાક.	ઉન્હાળો. ૮
આખુ સીમલા નીલગિરિ, લાનોલી આદિ સ્થાન;	
હવા ખાવા જન બહુ જતા, રાબા શ્રીમંત ખાન.	ઉન્હાળો. ૯
લગ્ન ઘણું જ્યાં ત્યાં થતાં, વાગે વાજાંત્ર ગેશ;	
બુદ્ધિસાગર ધર્મથી, થાય શાન્તિ હમેશ.	ઉન્હાળો. ૧૦
દ્વાગણ વદિ ૧૨ સોમવાર.	

—: શ્રાવક. :—

વિનયવંત વિવેકવંત, વિદ્યાવંત સુબાણ;	
વિદ્યાપુર શ્રાવક ખરા, પંચાતી ગુણવાન.	૧
ભક્તિમન્ત શ્રદ્ધાલુઆ, ગવાડીયા ગુણ બાણ;	
પ્રેમી નમ્ર સુહામણ, પામોલા પરમાણ.	૨
ગેરીતાના શ્રાવકો, શ્રોતામાં પ્રખ્યાત;	
ભાવી ભાલક શ્રાવકો, ગુરૂની સુણતા વાત.	૩

લોદરીયા શ્રોતા ભલા, રાની ગુડના ભક્ત,
વિવેકીયા આબેલીયા, બાણે સત્યામત્ય.

૪

શ્રાવણ વદિ ૧૨ સોમવાર

૨૨ વિદ્યાપુરીય વાલ્યાવસ્થાનાં વાલવૃક્ષોનું નિરીક્ષણ. ૨૨

ખાલુડા આને કાટ્યા કૂટ્યા નિગ્ધાય,	
દેખી મહને હરખાય	ખાલુડા૦
પણે હલાવી કપતા રે, કલકલ કરતા જણાય,	
ખાટ્યાવસ્થા રાગથી રે, રોલી ડોલી ખુશ થાય	ખાલુડા૦ ૧
મેમે ઉંચા થયા દેખવા રે, વધતા ઉંચા ઉંચા બાય,	
વાયુના સુમવાટથી રે, સ્નેહના ગીતો ગાય	ખાલુડા૦ ૨
સ્થિર રહી તપસ્યા કરે રે, તાપે નહીં અકળાય,	
શીતને સહેતા સામટા રે, વર્ષા એ લિબ્ધાય	ખાલુડા૦ ૩
કાપે છેદે સ્વાર્થીઓ રે, હુ ખ અનન્તુ પાય,	
તોપણ ફલને આપતા રે, પર ઉપકારી ગણાય	ખાલુડા૦ ૪
પરમાર્થે વપુઓ ધર્યા રે, લોક કહેણીથી કથાય,	
પશુ પ ખી મનુજતના રે, વિમામાએ સુહાય	ખાલુડા૦ ૫
સ્નેહભર્યા પણેથિકી રે, આમન્ત્રણથી સુહાય,	
લાખી ડાળો હલાવીને રે, જોલાવે સુખદાય	ખાલુડા૦ ૬
માન ગ્રહીને મેમના રે, માગગથી છલકાય,	
મેમ દૃષ્ટિ આરોપણા રે, અપિમા પરખાય	ખાલુડા૦ ૭
આત્મદૃષ્ટિથી દેખતા રે, ચેનન ઐક્ય સુહાય,	
મત્તાએ મરખા મહી રે, મળ્યો એ ઐક્યે મદાય	ખાલુડા૦ ૮
જન્મ રાથી ખની ચોલતા રે, ધરતા નન પર્યાય,	
ગુદિમાગર ખાલુડા રે, મોટા યઇ મક્કાય	ખાલુડા૦ ૯

શ્રાવણ વદિ ૧૪ સુરવાર

શ્રદ્ધા.

- વિશ્વાસ પ્રીતિવિણ વિનંતિ ખૂબ લુખી લાગતી;
 ક્ષુધા વિના મિષ્ટાન્નપર, લોજનરૂચિ ના ભગતી. ૧
- ખેંચાય નહીં પ્રીતિ વિના, એ પ્રેમ લોહચુંબકસમો;
 એ પ્રેમ નહિતો ખેંચવાની, આશ નહિ કરશો તમો. ૨
- પ્રીતિ વિના તન્મયપણું, થાશે નહીં ઉપદેશમાં;
 શ્રદ્ધા પરમ લક્ષિત વિના, જીવન જશે મહાકલેશમાં. ૩
- આવો પધારો સહુ કહો, પ્રીતિ વિના કાચુ સહુ;
 બુદ્ધચબ્ધિ શ્રદ્ધા લક્ષિતમાં, તન્મયપણે સર્વે રહું. ૪

ફાગણ વદિ ૧૪ બુધવાર.

જીવલડા મોહમાં ક્યાં મમો છો.

જીવલડા મોહમાં ક્યાં ભમો છો, કેમ કુમતિના ઘેર રમો છો. જીવલડા૦
 કુમતિના ઘેર વિષના ખ્યાલા, કેમ પીવો છો માની બહાલા. જીવલડા૦૧
 કુમતિના ઘેર લાખ ચોરાશી, કેમ થાઓ છો ત્યાં વાસી. જીવલડા૦
 ભવ પટ્ટરાણી દુઃખની ખાણી, ખ્યારી બાણી પોતાની માની. જીવ૦૨
 કન્દે કસાવી નિજ ધન લૂંટે, ખાલી જોખું કરી ખૂબ ફૂટે. જીવલડા૦
 સંગે રમાડે દુર્ગતિ પાડે, કેમ રાચી રહ્યા છો આજે. જીવલડા૦૩
 સુમતિના ઘર સામુ ન જીવો, તેમાં પોતાની પત જીવો. જીવલડા૦
 સુખની મીઠી છાતીમાં કાતી, ચૂસી ચૂસી થતી મકમાતી. જીવલડા૦૪
 મનની મેલી દેસે ઢેલી, ગાંડી રાંડી ગુણો વણુ વેંલી. જીવલડા૦
 બુદ્ધિસાગર જોલ છે સાચો, મારો કુમતિ સુખ તમાચો. જીવલડા૦૫
 ફાગણ વદિ ૦)) ગુરવાર.

મુસાફરને ઉપદેશ.

મુસાફર કન્દમાં ક્યાં કસાચો, મોહ માયામાં કેમ મુંઝાચો. મુસાફર૦
 પન્થીને પન્થમાંડી વહેવાનું, વાટે ઘર માની ન રહેવાનું. મુસાફર૦૧

મમતા કયા કરે વાટમા સુઝી, કેમ સત્ય મતિ નહીં સુઝી મુઆં ૨
 રાગદ્વેષ બે મહા લુટારા, જગ લુટે મહા વિકરાળા મુસાફરો ૩
 આશા ઠગારી જગ ઠગનારી, તેની છોડી દે ઝટ ચારી. મુસાફરો ૪
 મહા દુ ખદાયી વામના પૂરી, કરે લવમા ફરેતી પૂરી. મુસાફરો ૫
 પચેન્દ્રિય વિષય સુખ કામે, ઠેમ શાન્તિ મ્તલાવે પામે મુઆં ૬
 સુખ દુ ખ શીતલ તાપના મગે, રાગ્યો નહીં આતમરગે મુસાં ૭
 બુદ્ધિમાગઝ ચેતને વાટે, મળ્યો માનવ લવ શિવ માટે મુસાફરો ૮

દ્વાગણુ વદિ ૦)) ગુરુવાર

૨૬૬ શેઠ જગાભાઈ દલપતભાઈને લખેલ પત્ર ૨૬૬

વિચારક શુ શુ વિચારે રે, મત્ય સ્વરૂપ કંઈ શોધ વિચારક
 પ્રવૃત્તે યન્ત્રે ચઢ્યો રે, વિકલ્પનો નહિ પાર,
 પત્રમાહી જેમ પત્ર છે રે, કદલી સ્તભેજા માગ વિચારક ૧
 આગાના ઉઠા ફવા રે, પૂર્યા નહીં પૂગય
 લ્યા ઇચ્છા ત્યા દુ ખ છે રે, નિવૃત્તે સુખ જણાય વિચારક ૨
 ભાવીભાવ બન્યા વિના રે, કદા નહીં ગડેનાર,
 ચિન્તાવદ્ધિ બાળતી રે, તેનો કગ્ગો વિચાર વિચારક ૩
 સુખી ઠે વિશ્વે થયુ રે, પામી પુદ્ગલ દ્રવ્ય.
 પરથી જે સુખ માનવુ રે, શ્રાન્તિ તે હર્તવ્ય વિચારક ૪
 જીવ વિના પગ્વન્તુઓ રે, પોતાની ન થનાર,
 તેના વશ સુખ માનવુ રે, ઠારાગૃહ અવતાર વિચારક ૫
 દુ ખી પરવશમા પડ્યા રે, કરે ન આત્મવિચાર,
 જીવન વ્યર્થ સુમાવતા રે, પગલવ દુ ખ ભડાગ વિચારક ૬
 સ્વકલ્પોને શમાવીને રે, ધરી ચેતન ઉપયોગ,
 બુદ્ધિમાગઝ ધર્મનો રે, કંઈ અનુભવ સુખ ભોગ વિચારક ૭

૩૪૨ સુદિ ૧ ગુરુવાર

શુદ્ધ પ્રેમ નિદ્રા સુમારી.

સિદ્ધ જગત્ શિર શોભતા—એ રાગ.

- શુદ્ધ પ્રેમની નિન્દમાં, સાચું પ્રકટે છે સુખ;
 દુનિયા ભાસે ન ભાનમાં, નાસે દ્વંતનું દુઃખ. શુદ્ધ. ૧
- મીઠો વાય છે વાયરો, ઠંડક અંગ જણાય;
 દોહરો સ્વપ્નાની લય થતી, નહોતું તેહ સુહાય. શુદ્ધ. ૨
- સહજ સમાધિની ઘેનથી, આનન્દ બહુ ઉભરાય;
 મૃત્યુ પામીને જીવવું, જીવતાં ગોધાય. શુદ્ધ. ૩
- ધર્માદિક શુભ ધ્યાનમાં, આવે નિન્દ એ ગેશ;
 શુદ્ધ જ્ઞાનની જ્યોતિથી, પ્રગટે પૂર્ણ હમેશ. શુદ્ધ. ૪
- પેલું પૂર્ણ આ પૂર્ણ છે, પૂર્ણ પૂર્ણ પ્રકટાય;
 પૂર્ણમાંહી ગ્રહીએ પૂર્ણ તો, બાકી પૂર્ણ પમાય. શુદ્ધ. ૫
- પૂર્ણ ધ્યાનની જ્યોતિમાં, પ્રગટે પૂર્ણ અપાર;
 સ્યાદ્વાદી શુદ્ધ ધ્યાનમાં, દેખે પૂર્ણ દેહાર. શુદ્ધ. ૬
- નિન્દ અલૌકિક પ્રેમની, વેદે માને તે સત્ય;
 બુદ્ધિસાગર વેદીને, થયો મન કૃતકૃત્ય. શુદ્ધ. ૭

ચૈત્ર સુદિ ૩ રવિવાર.

સર્વત્ર ચિન્મયતા દેખો.

હોરીના રાગની ધૂનમાં.

- દેખો ચિન્મયતા સર્વત્ર રે, પ્રીતે પૂર્ણ પ્રતીતે;
 આત્મસત્તા અનુસ્થૂત રે, ભાવો ભાવના રીતે. દેખો. ૧
- સૂક્ષ્મથકી પણ સૂક્ષ્મ એ, સર્વ તેજનું તેજ;
 સ્વપરપ્રકાશી સુખમયી, શબ્દાતીત તું એજ;
 હું તું વિભાને જેહ રે, સત્યરૂપે પ્રવર્તે. દેખો. ૨
- હું તું ની સ્ફુરણા વિના, ઐક્યભાવ જે થાય;

પ્રેમાનન્દ પ્રતીતિ ત્યા, આગળ ત્યાથી જવાય,
અનુભવે મત્ય જણાય રે, બુદ્ધિસાગર ચિત્તે દેખો. ૩

મનનું નાટક.

હોરીના રાગમાં

કયા કયા ભટકાવે લાઈ રે, મનવા ભવ રંગીલા,
ભટકણુ શીલ લવાઈ રે, કેમ કરતો એ લીલા કયાં ૧
સ્વર્ગ અને તુ નરક બને છે, ભટકાવે ભવમાહી,
તહારી સગે મળે ન શાન્તિ, સ્થિરતા રહે ન કયાહી,
ન્યા ત્યા ઉડી ઉડી જાય રે, વિષયોધાનના ભમરા કયાં ૨
વિષયવામના બળથી ભટકે, કંઈ ન એકજ ઠામ,
લલચાવે મુજને મહા ભારી, નીચ કરાવે કામ,
શાને માલ્યો મસાર રે, પરની બહોરીને પીડા કયાં ૩
શૂન્યો ઉપર શૂન્ય ચઢાવે, આવે શૂન્ય જવાળ,
વધ્યાપુત્રનો હોય ન જગમાં, નેતા ડોઘક બાપ,
આપ સ્વભાવે રાચ રે, બુદ્ધિસાગર ધીરા કયાં ૪
ચંદ્ર સુદિ ૪ મોમવાર

“ ઇચ્છાઓ દૂર જાઓ. ”

ઈચ્છાઓ દૂર જાઓ રે, શાને લાગી અમોને,
શાને મતાવો વિપાકે રે, કોણ જોલાવે તમને, ઈચ્છાઓ ૧
ધર્મ અમારો મૂળ જુલાવી, પરલાવે લેઈ જાઓ,
રચનારો તમને છુ મોહો, બળવત્ત કેમ થાઓ,
આત્માધિષ્ઠાન તમારૂં રે, બાણુ શુ ભરમાવો ઈચ્છાઓ ૨
નેતા ભેર તમારૂં ન કાંઈ, પ્રકટે જો પુરુષાર્થ,
૪૨

આત્મ સ્વભાવે રમતાં શાન્તિ, શુદ્ધ વ્યક્તિ પરમાર્થ;

બુદ્ધિસાગર ભેરે રે, પરભાવ હઠાવો.

ધૃત્તાઓ. ૩

ચૈત્ર સુદિ ૪ સોમવાર.

ભાવાર્થ:—હે ધૃત્તાઓ—વાસનાઓ તમે હવે દૂર જાઓ. તમે શા માટે મ્હને લાગી છો? વિપાકમાં શા માટે સતાવો છો? કાણ તમને બોલાવે છે? આત્માનો મૂળ ધર્મ ભૂલાવીને હે ધૃત્તાઓ! તમે મ્હને પરભાવમાં લેધ જાઓ છો. મોહવડે તમારો રચનાર હું અર્થાત્ જીવ છું તેમ જતાં રચનાર જીવના સ્વભાવ વિરૂદ્ધ અવળા માર્ગે લેધ જવા તમે કેમ જીવનતર થાઓ છો. સર્વ પ્રકારની ધૃત્તાઓનું સ્થાન તો મારામાં અર્થાત્ જીવોમાં છે તે હવે મેં જાણ્યું. તમે યદ્યપિ જીવમાં રહેછો તો પણ ક્ષયશીલ છો. તેથી તમારો ભરમાવ્યો હવે ભમનાર નથી. જ્યાં ધૃત્તા છે, ત્યાં દુઃખ છે. ઉપાધિ, વ્યાધિ છે. હવે આત્મભાવથી દેખતાં તમારું ભેર નથી તો પણ જ્યારે પુરુષાર્થ પ્રગટે, ત્યારે આત્મસ્વભાવે રમતાં તમે સ્વયમેવ નષ્ટ થાઓ છો, ઇત્યાદિ...

અમને જાણનારાઓ.

જાણું ન પૂર્ણ હું કોણુ રે, ક્યાંથી જાણુ તમે તો;

મુજને જાણુ સહુ જાણુ રે, દેખો નહીં તે અમે તો.

નામથી જાણુ રૂપથી જાણુ, તેમાં ભૂલ જણાતી;^૧

જાણુ કદાપિ વેષાચારે, વાત ન જાણી સુહાતી રે.^૨ ક્યાંથી. ૧

કૂળથી જાણુ દેહથી જાણુ, સહુ દૃશ્યની વાતો;

અમને જાણુ ઇશ્વર જાણુ, બોધે તે ખત્તા ન ખાતો રે. ક્યાંથી. ૨

અમને તમને દૃશ્ય સનમને, જાણુ તે સુખ ખાતો;

બાહ્ય ચરિતે ચિત્ર કાઢતાં, પૂર્ણ ન ત્યાં હું સુહાતો રે. ક્યાંથી. ૩

જગમાં હું છું જગ છે મુજમાં, ઇશ્વરમાં હું સમાતો;

મુજમાં ઇશ્વર ઐક્ય સદાનું, જ્ઞાનીને એ હું જણાતો રે. ક્યાંથી. ૪

દૃશ્યાદૃશ્ય સમાયું મુજમાં, ભેદાભેદે ભણાતો;

પોતાને જાણુ બે તમે તો, મુજને જાણુયો ગણાતો રે. ક્યાંથી. ૫

દ્રવ્યપણે હું નિત્ય સદા છું, પર્યાયી પર્યવેતો,
 સ્વપર પ્રકાશી રૂપારૂપી, એકાનેક સમેતો રે ક્યાંથી ૬
 અનન્ત પર્યવ વ્યતીન થયાને, પર્યયે સમ્પ્રતિ રહેતો,
 થાશે અનન્તા પર્યાયોદધિ, પર્યાયે બહુ બહેતો રે ક્યાંથી ૭
 નિજ પરપર્યાયે સહુ રૂપે, સાપેક્ષાએ ઘટે તો,
 મર્વમાહીને સર્વથી ન્યારો, એવો છું હું ચેતો રે ક્યાંથી ૮
 જે જે રૂપે મુજને જાણો, છું નહીં છૈયે અમે તો,
 બુદ્ધિસાગર પરમ બ્રહ્મમય, અનુભવગમ મઠેતો રે ક્યાંથી ૯
 ચૈત્ર સુદિ ૫ મ ગળવાર.

ભાવાર્થ—આ ગીત ધારકની પામે આવનારાઓ, દેખનાગઓ એમ કથે
 છે કે અમે તમને જાણીએ છીએ આના પ્રત્યુત્તરમા પગમર્ગપૂર્વક કથ્ય એ છે કે
 જગજગતો, ગિણો, બન્ધુઓ, ભક્તો, નિઃશ્વાસુઓ ! હું કોણ છું એ હું પૂર્ણ રીત્યા
 અવમોધી શકતો નથી. ન્યારે શરીરમા રહેતો હું કોણ છું એ સ્વાનુભવ પ્રત્યક્ષે
 સમગ્ર સ્વરૂપે જાણી શકતો નથી તો તમે મને ક્યાંથી જાણી શકો અર્થાત્
 અવમોધી શકો નિશ્ચય કરી શકો ને તમે મુજને અપેક્ષાનુભવે પૂર્ણપણે
 જાણી નહો તો તમે મર્વદ્રવ્યાદ્રવ્ય ભાવોને જાણી શકો એમ નિશ્ચય છે તમે
 એમ કથગો કે દશ્ય સ્વરૂપે તમે છો પરન્તુ તે નિશ્ચય જડ દ્રવ્ય વસ્તુ મળી
 દોનાવી આત્માને અવમોધનામા તો બૂનજ રહેશે પુત્રગનના પર્યાયો દ્રવ્ય હોય
 છે અને શરીરાદિ દશ્યોનો અન્ય પર્યાયરૂપે હિતપાદ થતો દેખનામા આન છે
 અમુક નામથી વા શરીરના અમુક રૂપની અમને અનમોધો તો તત્ત્વમળી
 કથવાનું કે ચિદાનન્દરૂપે અનુભવતો આત્મા ખગેખગ નામરૂપથી ભિન્ન છે
 નામરૂપથી અમારૂ સ્વરૂપ વા અન્ય કોઈનું સ્વરૂપ અવગત કરનામા પડિન
 પુરો જૂન ખાય છે વેપ અને આચારના પર્યાયથી મને જાણનામા ખગે નિશ્ચય
 નથી સરથુકે વેપ અને આચારમા પૌંદ્રગનિકત્વ છે અને જે પૌંદ્રગનિકત્વ પર્ગયો
 છે તે વસ્તુન કણે કણે જડત્વપણે રૂપા ઢગ છે અને આનન્દ ચૈતન્યાદિ ગુણો
 થી નહિન છે તેથી વેપ અને આચારમા ચેતન્યાનન્દત્વાદિ ન હોવાથી તેમા રાચી
 માચીને અન્તે બનવાનું છે અને વેષાદિ પૌંદ્રગનિકત્વરૂપે પોતાને કાષ્ઠ અવમોચે
 વા પોતે પોતાને વેષાચારરૂપે અવમોચે તો અદત્ત મમત્વના ખાગમા પડીને
 પોતે પોતાને હું ખી કગાર છે એમ મમજનું કદાપિ તમે કુળથો નજો વા

દેહથી જાણો તો તમે અમને ખરી રીતે ઓળખી શક્યા એમ સ્પષ્ટ સમ્યગ્ માની શકાય નહીં. કારણકે એ સર્વ દશ્યની વાતો છે. જો તમે અમને અમારા પૂર્ણ સ્વરૂપે અવબોધી શકો તો તમે ઇશ્વર પરમાત્માને જાણો એમાં જરા માત્ર શંકા નથી. કથું છે કે—

एको भावः सर्वथा येन दृष्टः, सर्वे भावाः सर्वथा तेन दृष्टाः ।

सर्वे भावाः सर्वथा येन दृष्टा, एको भावः सर्वथा तेन दृष्टः ॥१॥

એક પદાર્થને દ્રવ્યગુણ પર્યાયના અસ્તિ નાસ્તિ સ્વરૂપથી પરિપૂર્ણ અવ-
બોધી શકાય તો તે સર્વ જગતને જાણી શકે. એ અપેક્ષાએ જો અમને જાણે છે
તે ઇશ્વરને જાણે છે અને જો ઇશ્વરને જાણે છે તે અમને જાણે છે. અર્થાત્
સર્વને જાણે છે એમ દ્રવ્યાનુયોગશૈલીથી કથાય છે. અમને તમને અને
દશ્યાદશ્ય જગતને જો જાણે છે તેનામાં સર્વથા સર્વદા સહજ શાન્તિ પ્રગટે
છે. અતએવ તે સંપૂર્ણજ્ઞાની હોવાથી જીવન્મુક્ત થઈ સદા સ્વતંત્રપણે
આનન્દમાં રહે છે. અમારા અનેક શરીર નામ યેષ્ટાદિ પર્યાયો ભૂતકાલમાં
થયા. વર્તમાનમાં નામ શરીર યેષ્ટા વેષાદિ અનેક બાહ્ય પર્યાયો છે, અને તેમાં
હાનિ વૃદ્ધિ થયા કરે છે. જો આજ યેષ્ટાઓનું ચરિત છે તે આવતી કાલે
વિન્ન પર્યાયરૂપે અનુભવાય છે, અત એવ બાહ્ય નામ વેષ શરીરાચારે અમારું
ચરિત ચિત્રતાં અર્થાત્ પુસ્તકમાં ચરિત્ર લખતાં જો જો પર્યાયોવડે ભૂતકાળમાં
હતો, વર્તમાનમાં છું અને ભવિષ્યમાં થવાનો, તેમાં સ્વભાવ પર્યાય અને વિ.
ભાવપર્યાય આદિથી મ્હને પુસ્તકાદિમાં ચિતરતાં પૂર્ણ સ્વરૂપે મ્હારું વાસ્તવિક
સ્વરૂપ ન ચિતરાવાથી હું મ્હારા સ્વરૂપથી પૂર્ણપણે અન્ય મનુષ્યોના વિચાર-
માં અને પુસ્તકોમાં પૂર્ણ સ્વરૂપે શોભી શકવાનો નથી, અને ઓળખવાને
પુસ્તકો ચરિતો એ પરિપૂર્ણ પ્રતિબિંબ તરીકે નથી. સર્વના ચરિતોમાં આવી
સર્વદા સ્થિતિ હોય છે એમ જ્ઞાન પ્રદેશમાં હિંડા ઉતરતાં જ્ઞાનીઓ જાણી
શકે છે. જો તમે મ્હને અવબોધવા ઇચ્છતા હો તો હું કથું છું તે પર
લક્ષ્ય રાખો. હું જગતમાં છું અને જગત્ મારામાં છે. ઇશ્વરમાં હું છું ઇશ્વર
મારામાં છે. હું ઇશ્વર છું, અન્ય ઇશ્વરો પરમાત્માઓ છે. સત્તાએ સર્વ જીવોનું
ઐક્ય છે. વ્યક્તિએ જ્ઞાનાદિ ગુણ સમાનપણે સર્વ સિદ્ધોનું ઐક્ય છે. એમ
સમ્ભવાંગી નયનિક્ષેપાદિથી જો તમો જાણી શકો તો તમે ખરા જ્ઞાની સિદ્ધ
થઈ શકો. અને એવા જો આત્મજ્ઞાની છે તેને હું જણાઉં છું—સ્વપર્યાયે હું છું

અને પરપર્યાયે જે સમગ્ર છે તે નાસ્તિ પર્યાયરૂપ છે, અને તે નાસ્તિ પર્યાયરૂપ જગત્ પશુ મારામા રહ્યું છે, એમ દ્રવ્યાનુયોગ ગૈત્રીએ સમજવું જગત્પટ્ટી હું આત્મા, એક વ્યક્તિની અપેક્ષાએ ભિન્નનાન્તિ દ્રવ્ય પર્યાયરૂપે છું જગત્ના અસ્તિધર્મની સાથે નાસ્તિધર્મ રૂપે હું રહ્યો જ છું અદ્રવ્યાદિકની અપેક્ષાએ પોતાનામા છું અને પરદ્રવ્યાદિકની અપેક્ષાએ પરમાં છું તેથી દ્રવ્યોની અપરદ્રવ્યાદિકની અસ્તિનાસ્તિલગીની અપેક્ષાએ હું જગત્મા છું અને જગત્ મ્હારામા છે એમ કહેવું તે આકાદાનું ભવ પ્રમાણે યથાર્થ છે આજ ગૈત્રીએ હું ઇશ્વરમા છું અને ઇશ્વર મ્હારામા છે એમ અનુભવી શકાય છે સત્તાએ સર્વ જો સિદ્ધ છે તેથી સત્તાએ સર્વ-નું જે એક્ય જાણે તે મ્હને જાણી શકે તથા જે પરમાત્માઓને વ્યક્તિની અપેક્ષાએ તથા સમાનપણે સરખા અવગ્રાહે એવો જે આત્મજ્ઞાની હોય તે અપર દ્રવ્યના સ્વભાવવિભાન પર્યાયની અન્તિ નાન્તિ લગનવાપેક્ષે મ્હને જાણે એ નિશ્ચય છે દ્રવ્યાનુયોગ નયગૈત્રીએ દશ્યાદશ્ય સર્વ જગત્ મારામા સમાયું છે, કથચિત્ દશ્યાદશ્ય જગત્પટ્ટી ભિન્ન છું, અને જ્ઞાનજેયપર્યાયાપેક્ષાએ અભિન્ન છું આ પ્રમાણે યદિ તમે પોતાને જાણી શકો તો મ્હને જાણ્યો એમ પરાક્ષ અને પ્રત્યક્ષ એ બે દૃષ્ટિમાથી જે દૃષ્ટિએ જાણો તે દૃષ્ટિએ જાણવાનું કથી શકાય દ્રવ્યપણે નિલ અને પર્યાયે અનિત્ય એમ મ્હને અવગ્રાધે ભૂતઘટમા અનત પર્યાયો થયા વર્તમાનમા જે જે પર્યાયો છે અને ભવિષ્યમા અનન્ત પર્યાય સાગર પ્રગટવાનો, તેમા અહ મમત્વનો ત્યાગ કરીને વસ્તુને વસ્તુગને જાણી અને સમ ભાવથી આત્મામા પ્રેમ ધારીને તદ્દરૂપે પશ્ચિમવાનું કરવું એમ કરનાર અપર પર્યાયે સર્વમા છું અને તે સર્વમા નથી એમ અનુભવ કરીને મ્હને પરબ્રહ્મરૂપે અનુભવ જ્ઞાનગમ્ય સગે તે જાણી શકે છે જે જે રૂપે તમે હું છું એ રૂપે છું અને નથી, જે રૂપે નથી તે રૂપે હું છું એમ અનુભવ કરે નામ રૂપનો નાશ છે અને એવા અનત જ્ઞેયોનો જ્ઞાનમા ભાસકે હું જે રૂપે છું તેવો પરિપૂર્ણ પ્રત્યક્ષ દૃષ્ટિએ પૂર્ણ યદિ પોતાને જાણો તો મ્હને જાણો

સન્ત મલ્લાની ચાહના.

સન્ત મળો સોલાગી, મહુને એ સન્ત મળો સોલાગી;

પરમાનન્દ રસરાગી..... મહુને. ૧

નિરપક્ષી વચ્ચેનો વહે રે, તત્ત્વરમણુ લય લાગી; મહુને. ૨

પદ્ દર્શન અનુલવવડે રે, જ્યોતિ હૃદયમાંહી જાગી. મહુને. ૩

મહારૂં તહારૂં ના કરે રે, સ્વાભાવિક ગુણરાગી; મહુને. ૪

વૃત્તિ વિના અનુલવ કરે રે, આત્મારામ સુલાગી. મહુને. ૫

દેધ દે નિજરંગને રે, મળે ના દે તેહ માગી; મહુને. ૬

સમભાવે વતે સદા રે, કુમોતિ હૃદયથક્રી લાગી. મહુને. ૭

પરખાવે પ્રભુ પ્રેમથી રે, ભાવ યર ગુણયાગી; મહુને. ૮

શરૂ નિવારક સન્તના રે, ચરણ કમલ અનુરાગી. મહુને. ૯

પરમાનન્દ રસિયો કરે રે, સર્વ સમર્પક ત્યાગી; મહુને. ૧૦

બુદ્ધિસાગર દર્શને રે, વડલાગી વૈરાગી.

ચૈત્ર સુદિ ૭ ગુકવાર.

ભાવાર્થ—સન્ત મળ્યા વિના સત્ય શાન્તિની પ્રાપ્તિ થતી નથી. મહુને એવા સૌભાગ્યવંત જ્ઞાની સન્ત મળો કે જે પરમાનન્દ રસરાગમાં રંગાઇ ગયા હોય અર્થાત્ પરમાનન્દ રસ જેના પ્રદેશે પ્રદેશે પરિભ્રમ્યો હોય અને તેની ખુમારીવડે તે રંગાઇ ગયા હોય કે જેથી જેવું મુખ પણ સદા પ્રકૃલ્લ હસતું દેખાતું હોય. જે વસ્તુ તત્ત્વના પરિપૂર્ણ જ્ઞાતા હોય, પદ્દર્શનમાં કથિત તત્ત્વોનો જેણે પરિપૂર્ણ અનુલવ કર્યો હોય અને પશ્ચાત્ સત્યાનુલવ રસ રૂપસારને અનુલની અનુલનીને જેણે સત્ય જ્ઞાન જ્યોતિને હૃદયમાં જાગ્રત્ કરી હોય. પદ્દર્શન શાસ્ત્રોના અભ્યાસક પંડિતો અનેક મળી આવે છે. પ્રભુ સંબંધી આત્મા સંબંધી ધર્મ સંબંધી કલાકોના કલાકો પર્યન્ત સંસ્કૃત ભાષાદિમાં વિવાદ કરનારા અનેક વિદ્વાનો મળી આવે છે. તેઓ ભાષાપંડિતો હોય છે પરંતુ તેમને એમ પુછવામાં આવે કે તમોએ સાક્ષાત્ પ્રભુને વા આત્માને દેખ્યો છે ? તેના પ્રત્યુત્તરમાં તેઓ ના કહેશે. પ્રભુને અને આત્માને સાક્ષાત્ અનુલવ ગમ્ય કરનાર જે સન્ત હોય છે તેની પ્રાપ્તિ થવી દુર્લભ છે. જેની ખોતાની વૃત્તિ હોય છે તેવું કાષ્ઠપણુ રોય પદાર્થ સંબંધી મત અંધાય છે.

જે જે દર્શનનો જે જે પડિતને વા સાધુને ગગ હોય છે વા તત્સત્ત્વથી જે જે
 ગ્રન્થો વાચે છે તેથી તેની વૃત્તિ પણ તે મતને અનુસંગાર થાય છે અને તે
 મતના સરકારથી સમ્બાધિત થવાથી તન્મત પ્રતિપાદક યુક્તિ સમૂહો પણ તેવા
 મુજબ છે તેથી પરદર્શનવેત્તાઓમા મર્વત્ર યાચાતથ્ય તેવું અવલોકવામા
 છે પરદર્શન આદિ મતોમા જે જે મહા પડિતો થાય છે તે મર્વે પર-
 દર્શનમત પગિહારક અને સ્વદર્શન મત ગ્રાહક યુક્તિયોને સિદ્ધ કરે
 છે, અને સ્વમતિ પ્રમાણે ધર્મ-આત્માદિને સિદ્ધ કરી જનમમાજ્ઞમા
 ધર્મ પ્રવર્તાવે છે અન્યેક દર્શનમા અનેક વિદ્વાનો થયા છે મર્વે દર્શન-
 નના વિદ્વાનો સ્વસ્વ દર્શનને સિદ્ધ કરનારી યુક્તિઓને દર્શાવે છે બાજીઓ
 તો આલુચાલુના જે જે દર્શન મત પ્રદુષ્ટ કરવાના મયોગો મળ્યા તે મતને
 અગીકાર કરે છે પશ્ચાત્ કુલાચારે વશપરપરાએ તે દર્શનવાળા તે લોકો
 ગણાય છે મર્વે દર્શનના પડિતો જે દર્શનશગમા પોતાની મતિ ઝિંથત
 થઈ ત્યા યુક્તિયોને ખેચે છે આવું દાર્શનિક પડિતોમા પણ મર્વત્ર અવનો-
 કનામા આવે છે, તેવા દાર્શનિક લિજ્જ લિજ્જ પડિતોને પૃચ્છવામા આવે છે
 કે તમે જે રૂપે ધર્મ આત્મા વગેરે માનો છો તેનો અનુસંગાનુભવ કયો છે ? તેના
 ઉત્તરમા તેઓ જ્ઞાતીઓની આગળ ગોન રહેશે વૃત્તિમા જે પ્રમાણે પૂર્વે કાષ્ઠ
 ધર્મસાદિ જ્ઞેયનો આકાર નિર્ધારિત કર્યો હોય છે, તેવા રૂપે સ્વપ્રમા તથા
 વૃત્તિના પ્રયત્ન વેગે આખની મામે દેખાય છે, તેથી તે મત્ય ધર્મ છે એમ
 માની નકાય નહિ પૂર્વે અમુક શાસ્ત્રાદિવડે અમુકાકારે ધર્મ છે અને
 આત્મા છે એવો નિર્ણય કરવામા આવ્યો હોય તો વૃત્તિના પ્રયત્ન મન્કાર
 વેગમળે લામ પણ તેવો થાય તથા તેવા પ્રત્યેક દર્શનવાળાને લિજ્જ લિજ્જ લામ
 થાય અને તે પણ લિજ્જ લિજ્જ અનુભવે લિજ્જ લિજ્જ પ્રકારના લામ થાય અને
 એક મન્કો મદા અનુભવ લામ ન રહે ત્યાગે તેમા કયા દર્શનવાળાનો કયો
 અનુભવભામ ખગે તે વૃત્તિ પ્રમાણે જ્ઞેય ભામનો વિચાર કરના પન્નિપૂર્વ મત્ય
 અવમોધી શકાય નહિ માટે વૃત્તિ પ્રમાણે જ્ઞેય ભામાનુભવની આગળ જે રહેતું
 સત્ય જ્ઞાન કે જે યથાવૃત્તિ તથા જ્ઞેય ભામાનુભવ રૂપ દર્શન મત ધર્મમાન્ય-
 તાદિ રૂપે રહેતું છે, તેનાથી પેની પાઠ રહેતું એવું જે જ્ઞાન કે જેમા મનોવૃત્તિનો
 સત્ય માત્ર નથી અને જે મદા મત્ય જ્ઞેયને જ્ઞાનમા વિગતીન કરે છે એવા
 નિર્મલ જ્ઞાનની જેને પ્રાપ્તિ કરી કે એવા મન્તનો મેળાપપૃચ્છવામા આવે છે કે
 જેથી બેદુ ચાગની પડે માધુઓ જે જ્ઞાન ત્રણ કામમા એક સરખી રીતે મત્ય

તવને સર્વત્ર સર્વ જનને સર્વથા આપે છે, એવા વૃત્તિની પેલી પાર રહેલા જ્ઞાનવડે જોણે આત્મા અને ઇશ્વરનો સાક્ષાત્કાર કર્યો છે એવા સન્તનાં દર્શન મેળાપ કરવામાં આવે અને તે પ્રમાણે પ્રત્યક્ષાનુભવે (વૃત્તિની પેલી પાર રહેલા જ્ઞાનવડે :) પોતાનાં આત્માને તથા પરમાત્મા આદિને દેખવામાં આવે તો પોતાને સન્ત પ્રભુનો મેળાપ થયો એમ પરિપૂર્ણ ખાતરી થાય છે. પોતાને સન્ત કહેવરાવનારા મનુષ્યો લાખો મળી શકે, પણ સાક્ષાત્ પ્રભુ અને આત્મા વગેરેને દેખાડી આપનારા કાષ્ટકળ જગતમાં મળી શકે. અમે અમારી વૃત્તિના અનુસારે તમારી વૃત્તિને તેવા ઇશ્વર અને આત્માદિની શ્રદ્ધા કરાવીને તેમનાં સાક્ષાત્ દર્શન કરાવી આપીએ એમ વદનારા તથા વૃત્તિમાં પૂર્વે ભાસેલા એવા ઇશ્વર-આત્મા વગેરેને દેખાડીએ એમ કથનારા ઘણા સન્તો મળી આવે, પરંતુ તે પ્રમાણે વૃત્તિ વિનાના જ્ઞાનવડે સાક્ષાત્ પ્રભુને અને આત્માને દેખાડનારા સન્તોનો મેળાપ થવો એ મહા દુર્લભ છે. કદાપિ એવા સન્તનો મેળાપ થાય, પરંતુ યોગ્યતા વિના તેવી રીતે પ્રભુ વા આત્માનો પોતાને સાક્ષાત્કાર થવો એ મહા દુર્લભ છે. ઉપર્યુકત લક્ષણવાળા જ્ઞાની સન્ત મહાર્જી તહાર્જી કરતા નથી. તેઓ સ્વાભાવિક ગુણના રાગી હોય છે. મનોવૃત્તિમાં જે જ્ઞેયનો ભાસ થાય તેવા ભાસની આગળની દશામાં તે ગયેલા હોવાથી આત્માનો મનોવૃત્તિ વિનાના જ્ઞાનથી અનુભવ કરે છે, અને આત્મામાં રમે છે. તેવો સન્ત પોતાના ઉપાસકને પોતાના નિર્વૃત્તિમયાનુભવરંગનું સમર્પણ કરે છે; જે વસ્તુ કોટી ઉપાયથી ન મળે એવી અનુભવ વસ્તુને માગતાં ત્વરિત દે છે. એવો સન્ત સમભાવે સદા વર્તે છે. જેના હૃદયમાંથી કુમતિ દૂર લાગી ગઈ હોય છે, એવા સન્તનો સંમાગમ ખરી શાન્તિ આપે છે. એવો સન્ત મુમુક્ષુઓને પ્રેમાનન્દથી સાક્ષાત્ પ્રભુને વસ્તુ સ્વરૂપે સ્વહૃદયમાં દેખાડે છે, તેવો સન્ત ભાવયજ્ઞનો ત્યાગ કરનાર હોય છે. અનેક પ્રકારની શંકાઓનું પક્ષપાત રાખ્યા વિના સમાધાન કરનાર એવા સન્તપાદપદ્માનુરાગી હું છું.

સન્ત મળ્યા એનો અનુભવ શ્યો ? તેના ઉત્તરમાં જણાવવામાં આવે છે કે તે પોતાને ઇન્દ્રિયાતીત પરમાનન્દરસમાં લયલીન કરી શકે છે. સર્વાનુભવસમર્પક અને ત્યાજ્યતા ત્યાગી એવા સન્તના દર્શનવડે દર્શનેચ્છુ વડસોભાગી અને વૈરાગ્ય પરિણામે પરિણામ પામેલો થાય, ક્ષયોપશમાદિવૃત્તિથી પર સર્વજ્ઞ વીતરાગ દેવે જે આત્મતત્વાદિ કથ્યું છે, તેનો સન્તદ્વારા અનુભવ થાય એવા સન્ત

મળો, એમ મુમુક્ષુઓ ઇચ્છે છે કે જેઓ મન્યમ્ન્ય માની આત્મહિતાર્થે પ્ર-
યત્ન કરે છે

❧❧❧ ધર્મવીજનું વપન ❧❧❧

વાબ્યા બીજ નિર્ધારી, અમોએ વાબ્યા બીજ નિર્ધારી,
ભારતભૂમિ મહારી અમોએ
લબ્ય જીવ ક્ષેત્રો ઘણા રે, ધર્મબીજ જયકારી,
મદુપદેશ મહામેઘથી રે, સિન્ધુ ઉત્તમ વારિ અમોએ ૧
કલેશ કટાણુ વૃક્ષને રે, ખોદી કાઢ્યા હુ ખકારી,
તાપ ઉપાધિ સહી ઘણી રે, દીધા ક્ષેત્રો સુધારી અમોએ ૨
વિવિધ ધર્મ વિચારના રે, વાબ્યા બીજે સુખકારી,
વાઠ ઈધી સમ્યક્ત્વની રે, મમ્યગ્ રક્ષણકારી અમોએ ૩
નિષ્કામ કરણીએ લલી રે, ગોધી ભૂમિ ગુણકારી,
મિથ્યાત્વ કચરો કાઢીયો રે, કુચરૂ મૂલક ટાળી. અમોએ ૪
જ્ઞાન તાપે બીજે તપે રે, ક્ષણગા કાઢશે ભાગી,
કાલી કુલી મોટા થશે રે, અનુક્રમે જયકારી અમોએ ૫
મિથ્યોપદેશ મહાહિમથી રે, બહુ બચશે જાલકારી,
પરપરા વધતી જશે રે, પામી બીજ મસ્કારી. અમોએ. ૬
નબ્ય નબ્ય મસ્કારથી રે, ક્ષેત્ર કાલાનુસારી,
યોગ્ય ભૂમિ જ્યા ત્યા થશે રે, ધર્મવૃક્ષો ફલધારી. અમોએ ૭
ખડકાયા વિષુગી જશે રે, નવા થશે હિતકારી,
બીજેનો ઉદ્ગમ થશે રે, અનેક ઉપાવનારી અમોએ. ૮
વાવનાઝ પ્રત્યક્ષમા રે, દેખે વાબ્યા વિચારી,
બુદ્ધિમાગર બહુ ફલો રે, સ્વાદે ભાવી નરનારી. અમોએ. ૯
ચૈત્ર સુદિ ૧૧ મોમવાર

સમાધિસ્વરૂપ

જ્યાં ધ્યેય ધ્યાતા ધ્યાનનું એકત્વ ત્યાં આનન્દ છે,
જ્યાં દૃશ્ય દૃષ્ટા ઐક્ય ત્યાં તો બાહ્ય વિશ્વજ કન્દ છે;
આ પિંડને બ્રહ્માંડની જ્યાં એકતા ત્યાં મુક્તતા,
છદ્મસ્થ યોગીને ખરી ભાસે સમાધિ લબ્યતા. ૧

સન્તોની વલિહારી

સન્તોના પૂજારી અમે તો સન્તોના પૂજારી,
સન્તોની બલિહારી.....અમે.
સન્ત સમાગમમાં પ્રભુચારી, આનન્દ ઉલ્લસે ભારી;
સન્તોથી મુક્તિસુખ મળતું, સર્વોત્તમ ઉપકારી. અમે. ૧
જીવંતા પ્રભુના મન્દિરો, સન્તો મહાવતારી;
પ્રભુના પ્રતિનિધિયો છે સન્તો, સન્તોનો સહચારી. અમે. ૨
પરબાવે પ્રત્યક્ષપણે પ્રભુ, પૂજ્ય પવિત્ર વિહારી;
સન્ત મળો ઇચ્છું છું ક્ષણક્ષણ, પ્યારી સન્તની યારી. અમે. ૩
સાચી શાન્તિ સમર્પે ક્ષણમાં, સઘળા દોષ નિવારી;
અનુભવમાં મસ્તાની સન્તો, મળશે નિશ્ચયકારી. અમે. ૪
જગમાં સુખિયા સન્તજનો છે, લીલા અગમ અપારી;
બુદ્ધિસાગર સન્ત સુશરણે, આનન્દ અપરંપારી. અમે. ૫
ચૈત્ર સુદિ ૧૨ મંગળવાર.

આત્માઓને જ દેખવા

દેહો ભલે ધાર્યાં તહમે દેહો અમે નહિ દેખતાં,
દેહો વિષે જે આત્માઓ તે અમે તો પેખતાં;
સર્વે વપુઓ જે ધર્યાં શુભો ખીલવવા કારણે,
તે કાજ દેહો પૂજતા જઈએ પ્રભુના બારણે. ૧

ને ને થયાં ને ને થશે ને હાત છે દેહો ઘણા,
 તે મર્વમાં ચૈતન્ય વામો લાગતા મોહામણાં,
 ચૈતન્યના મહવાસથી સહુ દેહની છે પૂન્યતા,
 ગુણના ખરા ને પૂજકો તે પૂર્ણ જાણે ગુણતા ૨
 ન્યા ન્યા જીવોના દેહ છે ત્યા ત્યા અમારો પ્રેમ છે,
 એ સર્વ દેહો પૂજવામા પ્રહ્લ લાવી નેમ છે,
 ને ને ગુણો ખીટ્યા જીવોના તેહના પૂજક અમે,
 ગુણોતણા આરોપથી પૂન્યજ અમારાં છો તમે ૩
 આરોપથી છે પૂન્યને પૂજક જગત સઘળું અણો,
 નૈગમનયે આરોપતાથી પૂન્યના સઘળે લહો,
 એવી અમારી દૃષ્ટિથી પૂજારી હા ણનીયા અમે,
 અદ્વૈત પ્રીતિ યોગથી ણનશે તમો તમને ગમે ૪
 આ જગત સઘળું પૂન્ય છે માપેક નયથી પૂન્ય છે,
 મહુ પૂન્યમા પૂજકપણુ વ્યાપી રહ્યું એ ગુણ છે,
 એ પૂન્ય પૂજકલાવની મસ્તીવિષે ણકવાદ છે,
 ણુદ્યગિધ જાણે મર્વ મા વ્યાપી ગ્હો સ્યાક્રાદ છે ૫

ભાવાર્થ - ૮પગના દાવ્યમા ગુણોના યોગે દેહો-ગરીગ નૈગમાદિનયે પૂન્ય
 બને છે ને દેહો તમેએધાર્યા છે તે-ગરીગનેજ અમે દેખનાગ નથી પગનું અમે
 તો મમદ નયની મત્તાએ દેહોમા નેના જાનાદિ ગુણવત આત્માઓના દેખનારા
 છીએ દેહોને-કોટાઓને પૂજીએ ગીમે તેવું કાગળુ એ છે કે તેઓ આત્માઓના
 વામથી પવિત્ર થયા છે તેથી તે પૂન્યતાને પામ્યા છે. દેહો-કોટાઓમા અમે મર્વ
 ગુણવત આત્માઓને દેખીએ છીએ જીવોના મ મધરી દેહોમા પ્રગટતો અ-
 માનો પ્રેમ વનુત આત્માઓ મળધી છે તેનો દેહોમા આરોપ થાય છે તે
 જીવો અને ગરીગના મળધથી અવમોપવુ નૈગમનયથી મર્વવિષય પ્રેમયોગે
 પૂજક છે અને પૂન્ય છે દત્તાદિ

ચંદ્ર મુદિ ૧૫ ગુરુવાર

❧ તારંગાતીર્થ સ્તવન ❧

ધન્યાશ્રી.

તારંગા તીર્થ મઝાનું રે, આનંદ દે નિર્ધાર.	તારંગા૦
અજીતનાથ મહારાજનું રે, જિન મન્દિર જયકાર;	
અજીતનાથ પ્રભુ ભેટીયા રે, સુખ સંપત્તિ દાતાર.	તારંગા૦ ૧
કુમારપાળે કરાવીયું રે, પાછળ જીર્ણોદ્ધાર;	
સંવત્ સોળની સાલમાં રે, શેભે સુન્દરાકાર.	તારંગા૦ ૨
સિદ્ધશિલાની ઉપરે રે, જે જિન દેરી સાર;	
કોટી શિલાપર દેરી જે રે, સ્વેતાંબર મનોહાર.	તારંગા૦ ૩
ધર્મ પાપની ખારીએ રે, એક દેરી સુખકાર;	
જિનપ્રતિમાઓ જિન સમી રે, ભેટી ભાવ વિશાલ.	તારંગા૦ ૪
કુદ્રતી ગુફાઓ ભલી રે, તીર્થ પવિત્ર વિચાર;	
કોટી મુનિયોં સિદ્ધિયા રે, વન્દુ વાર હજાર.	તારંગા૦ ૫
તારંગા મન્દિરની રે, ઉંચાઈ શ્રીકાર;	
દેખી શીર્ષ ધુણાવતા રે, યાત્રાળુ નરનાર.	તારંગા૦ ૬
ગુર્જરત્રા પાવન કરૂં રે, તીર્થ વડું ગુણકાર;	
બુદ્ધિસાગર તીર્થની રે, યાત્રા જય જયકાર.	તારંગા૦ ૭

ચૈત્ર વદિ ૧ શનિવાર.

❧ નગુરા પ્રાણીની દશા ❧

નગુરા પામર પ્રાણી રે, ભટકે ઠામો ઠામ.	નગુરા૦
રજળે રોજ સમો ઘણો રે, ક્ષણિકચિત્ત હરામ;	
હૃદય શૂન્ય સ્વચ્છન્દિયા રે, રાગી કંચન કામ.	નગુરા૦ ૧
અણુ વિશ્વાસુ ખોલકા રે, સડેલ શકતાધામ;	
શ્રદ્ધા પ્રીતિ વણુ ભમે રે, વૃત્તિયોના ગુલામ.	નગુરા૦ ૨

પ્રમાણિક જીવન વિના રે, રાખે જૂઠું દમામ,
 બુદ્ધિસાગર સન્તના રે, શિષ્યો ગુણ ગણધામ- } નગુરા ૩
 સુગુરા શિષ્યો જ્ઞાની રે
 ચૈત્ર વદ ૨ રવિવાર

આત્મવત્ સર્વત્ર દેશ

નિજ જીવ પેઠે સર્વ જીવો દેખ વપુઓમા રહ્યા,
 આ સર્વ જીવો સિદ્ધ છે મત્તાથકી વીરે કહ્યા,
 ઔદાર્ય ને ગાલીર્ય દૃષ્ટિ ધાર સહુની સાથમા,
 પ્રેમામૃતે જીવી અને જીવાડ મુક્તિ પન્થમા ૧
 આ વાટિકા ખીલી રહી મહુ જીવની ભવશ્ચેત્રમા,
 ન્હાના અને મોટા જીવોને દેખ અન્તર નેત્રમા,
 જીવો સહુ નિજ આત્મવત્ સહુનો મળધી તુ ખરે,
 ઉપકાર સૌની માથમા છે સામસામી જાણુ રે ૨
 આનન્દતુ છે સ્થાન ચેતન તુ ખરેખર લાગતો,
 શોધે અને શોધાવતો ને ઉઘ છોડી જાગતો,
 નિજ આત્મવત્ મહુ જીવમા આનન્દ અપર પાર છે,
 નિજ આત્મવત્ મહુ જીવની પૂજા ખરી જયકાર છે ૩
 તુ દેખ મહુ વપુઓ વિષે ચૈતન્ય દેવો વિલમતા,
 ઉચા પ્રતિ ભવ થાવના એ જ્ઞાન જ્યોતે વિકસતા,
 તુ જાગતુ કર વિવેચને જાગે જગાડે ચોગીઓ,
 મૃત્યુ લહીને જીવતા થાતા અનુભવ લોગીઓ ૪
 મહુ દેહ પડદામા ગદ્યા જીવો પ્રભુ સમ દેખ એ,
 અધ્યાત્મ જ્યોતિ દેશમા ઇશ્વર જાની એ પેખ એ,
 સદુ દેહીઓની પૂજ્યના પગ્માત્મમમ જ્યા થઇ ગહી,
 બુદ્ધચન્ધિ સેવાભાવથી અધ્યાત્મજ્ઞાને એ લહી ૫
 વંદાખ ગુદ ૨ ગોમચા

❧ સાધુ પદ. ❧

આશાવરી.

- સાધુ ત્યારે તુંહિ કહાવે, સમતા ઘટમાં આવે.....સાધુ.
 રાગ દોષ વિકલ્પ ન પ્રગટે, દ્વેષ ન મનમાં થાવે;
 સમભાવે દુનિયાને દેખે, મનમાં વૈર ન લાવે. સાધુ. ૧
 નિન્દા વિકથા ત્યાગી નેસે, પરમ પ્રભુને ધ્યાવે;
 ઉદ્યાગત કર્મોને વેદે, પડતો નહીં પરભાવે. સાધુ. ૨
 વૈરાગે મન ક્ષણ ક્ષણ વાળે, આત્મરમણતા ચહાવે;
 આત્મ પ્રભુની અલખ મોઝનાં, સ્ફુરણે ગાણાં ગાવે. સાધુ. ૩
 દેખે ચાલે ખાવે પીવે, નિજને ન્યારો ભાવે;
 અન્તરમાં પરમાત્મ પેખે, ઉપયોગે તે ધ્યાવે. સાધુ. ૪
 દર્શન જ્ઞાન ચરણને સાધે, પરમાનન્દ જમાવે;
 ખુદ્ધિસાગર સાધુ સાચો, દશવિધ ધર્મ સુહાવે. સાધુ. ૫
 વૈશાખ સુદિ ૩ મંગળવાર.

ભાવાર્થ—હે આત્મન ! જ્યારે તારામાં સમતા આવે ત્યારે તું સાધુ થઈ શકે. વ્યાકરણ, ન્યાય, સાહિત્ય, સિદ્ધાન્તાદિ શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરે અને પંડિતાદિ અનેક ઉપાધિયો ધારણ કરે પણ તેથી સમતા આવ્યા વિના આત્મોન્નતિ થાય નહિ અને વાસ્તવિક સાધુપણું પ્રગટે નહિ. અનેક ભાષાના વ્યાકરણ અને ન્યાયશાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરીને પણ જ્યારે સમતાને તું પ્રાપ્ત કરીશ, ત્યારે સાધુ બનીશ. જ્યારે મનમાં રાગદ્વેષનો વિકલ્પ નહિ પ્રગટે, મનમાં ક્રોધપણુ ઉપર દ્વેષ થશે નહિ, સમભાવે દુનિયાને દેખીશ અને ક્રોધના પર વૈરનાં કારણો છોતે પણ વૈર ન કરીશ ત્યારે તું સાધુ ગણાઈશ. કથ્યું છે કે—લામાલામે સુખે-દુઃખે, જીવિતે મરણે તથા ॥ સ્તુતિનિન્દાવિધાને ચ, સાધવઃ સમચેતસઃ ॥ જ્યારે ચેતન પરશ્વોની નિન્દા-વિકથાનો ત્યાગ કરીને પરમાત્માને હૃદયમાં ધ્યાવે અને ઉદ્યાગત શુભાશુભ કર્મોને સમભાવે વેદે તથા પરભાવમાં પડે નહિ ત્યારે તારો આત્મા સાધુ થાય અને એવી દશા પ્રગટે ત્યારે તું સાધુ કથી શકાય. બાકી વેષ અને આચારમાં અહંવૃત્તિ ધરીને પુલીને ફાળકા થવાથી કાંઈ વળે તેમ નથી. જ્યારે આત્મા સાધુત્વભાવમાં રમણ કરતો

છતો ક્ષણે ક્ષણે વૈરાગ્યમાં મન વાળે છે, આત્મગમ્યતા મ્હાય છે, આત્મપ્રભુની અલખ મોજમાં સ્વાભાવિક ચ્યુગ્મણાએ અનેક ગાયનો ગાય છે અન્તર્મા પરમાત્મ પ્રભુને દેખે છે, અને આત્માના ઉપયોગે આત્મપ્રભુને ધ્યાવે છે, ત્યાં તે માધુ થાય છે, આવી દશા ત્હારામાં પ્રગટતા તુ સાધુ કહેવાય દેખા— આલતા-ખાતા-પીતા આદિ ઔદયિક ભાવની અનેક ક્રિયાઓ કરતા પોતાને ન્યાયે અર્થાત્ તે તે ભાવોથી લિત્ત લિત્ત દેખે છે, અને અન્તર્મા પરમાત્માને અનુભવદૃષ્ટિએ પોતે દેખે છે અને ઉપયોગથી તેનું જ ધ્યાન થાય છે ત્યાં પોતાનો આત્મા માધુ થાય છે એમ તુ નિશ્ચય કર, ત્યાં આત્મા પોતાનામાં મહેસા દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્રની આરાત્ના કરે છે અને આત્મામાં પરમાનન્દ પ્રકટાવે છે ત્યારે શુદ્ધિસાગર કહે છે કે હે આત્મનૃ ! ત્યાં દેવવિધ ધર્મે ગોભાષમાન સત્ય માધુ ગણાઈય.

— અનુભવ વાલુડો. —

કાઈ મારો પ્રેમીડો અનુભવે એ નગ

ખાલુડો મુજ પ્યારો કે, અનુભવખાલુડો મુજ પ્યારો,

પ્રાણુવન આધારે કે અનુભવ

ઉવેને ઉવાડે મુજને, આનન્દ ઉપાકારો,

મુખમ્વરૂપી રૂપારૂપી, પરમ પ્રેમ અનારો કે અનુભવ ૧

ઝળઝળ ત્યોતિ જગ ઝળકાવે, ખેલે ખેલ અપારો,

દેખુ એકીટએ તવ નૂરને, અન્તર્મા ઉજિયાગે કે અનુભવ ૨

ભયને દેખ નહીં મુજ અગે, ખેદ ન શોક લગાગે;

મૌનપણમાં મુખ છે ન્યારૂ, મહજ રૂપ નિર્ધારે કે અનુભવ. ૩

મહા મ ગલકાગી અવતારી, મુજથી એકાકારો,

શુદ્ધિમાગર આનન્દમય થઈ, શોભે વિશ્વ મંજારો કે અનુભવ ૪

ભાવાર્થ—આત્મા પોતાનું સ્વરૂપ નિહાળે છે ત્યારે તેના હૃદયમાં અનુભવજ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે અનુભવજ્ઞાનથી કેવલજ્ઞાન પ્રકટે છે આત્માનું અનુભવજ્ઞાન તે આત્માનો બાહ્યપુન છે આત્મા પોતાની સુમતિ શ્રીને કરે

છે કે હે સુમતે ! મ્હને અનુભવ બાલુડો બહુ બહાલો લાગે છે. આત્મતત્ત્વને વિચારતાં અને બ્યાવતાં બ્યારે મન વિશ્રામ પામે છે અને નિર્વિકલ્પ સુખ જેનાથી ઉત્પન્ન થાય છે, એવું જે જ્ઞાન તેને અનુભવજ્ઞાન કહે છે. આત્મા પોતાના અનુભવજ્ઞાન બાલુડાપર દુનિયાની સર્વ વસ્તુઓ વારી નાખે છે. પોતાનો આત્મા કહે છે કે હે સુમતે ! મારા પ્રાણનો આધાર અનુભવ બાલુડો છે તે પોતે આનન્દરૂપ ભાવ પ્રાણથી જીવે છે અને મુજને જીવાડે છે. મ્હારો અનુભવ બાલુડો ખરેખર આનન્દરૂપાકાર છે. તેનું સુખ સ્વરૂપ છે. મ્હારો પ્રિય અનુભવ બાલુડો રૂપારૂપી સાપેક્ષપણે છે. મ્હારા પ્રેમનો સાક્ષાત્ અવતાર પ્રગટ્યો છે. મ્હારો અનુભવ બાલુડો પોતાની ઝળહળ ઝગમગ ન્યોતિ જગતમાં ઝળહળી રહ્યો છે. આનન્દના અપાર ખેલોને ખેલે છે. હું એકીટ્ટમે (એકીનજરે) તેનું અર્થાત્ અનુભવ બાલુડાનું નૂર દેખી રહ્યો છું. મારા પ્રાણપ્રિયાધાર બાલુડાને દેખતાં દિલમાં સત્ય પ્રકાશનો ઉદય થાય છે. મ્હારા અનુભવ બાલુડાના અંગે લય વા દ્રેષનું ચિન્હ જણાતું નથી. મ્હારા અનુભવ બાલુડાને જરામાત્ર પણ ખેદ વા શોકાદિ નથી. મ્હારા અનુભવ બાલુડાના મૌનમાં દુનિયાના સુખથી અલૌકિક એવું ન્યાય અર્થાત્ અકૃત્રિમ સુખ ભાસે છે. મારો અનુભવ બાલુડો ખરેખર નક્કી પોતાના સહજ રૂપે રહે છે. મ્હારો અનુભવ બાલુડો મહા મંગલકારી અને અન્તર્ અસંખ્ય પ્રદેશમાં દિવ્ય અવતારી પ્રગટ્યો છે. મ્હારો બાલુડો મ્હારાથી એકાકાર છે. મ્હારામાં તે છે તેનાથી હું ન્યારો નથી અને મ્હારાથી તે ન્યારો નથી. જ્યાં હું તુંની સ્મરણા ઉઠતી નથી એવા ઐક્યભાવે બન્નેનું એક ચિદ્ધનાનન્દ રૂપે અસ્તિત્વ છે. બુદ્ધિનો સાગર એવો આત્મા પોતાનામાં પ્રગટેલા અનુભવ બાલુડાને દેખી આનન્દમય બનીને વિશ્વ મધ્યે શોભે છે, એમ બુદ્ધિસાગર કહે છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનને અન્તર્માં પરિણુમાવતાં અને સુમતિની સંગે રમતા અનુભવજ્ઞાન રૂપ બાલુડો પ્રગટે છે. તે તેવી દશા પ્રાપ્ત થતાં અવબોધાય છે.

વૈશાખ સુદિ ૪ બુધવાર.

❧ “ આત્માની મુક્તિ પ્રતિ પ્રીતિ ” ❧

આગાવરી

- ઠહાલી સુરતા તુજમાહિ લાગી, વિશ્વ ત્યાગી થયો રાગી. ઠહાલી.
 તુજ માટે તપ જપ સહુ કિરિયા, કરતા પાર ન આવ્યો,
 સર્વ સમર્પણ તુજને કીધુ, પ્રેમ ભક્તિ ચિત્ત લાવ્યો ઠહાલી ૧
 પ્રેમ વિના સહુ લાગે હુણુ, એ ન પડે નહિ જગમા,
 વારી જાઉં તુજપર સહુ જગને, પ્રેમ થયો રંગોરગમા ઠહાલી. ૨
 સમતા સ્થિરતા સખીઓ માથે, રમતી આનન્દ મૂર્તિ,
 યતિ સન્યાસી ક્ષીર જોગીને, કરતી પ્રીતિ સ્ફૂર્તિ ઠહાલી ૩
 તુજ વણુ કાઈ ન નજરે આવે, તુજ વણુ કાઈ ન ભાવે,
 લોકોગુણક તુ હુ છુ સો સમ, આકર્ષાઉં સ્વભાવે. ઠહાલી ૪
 લોકોત્તર સુખ પ્યાલો પાઈ, શાન્તિ સમર્પ મગાની,
 માથુક બ દો તુજને ઇચ્છે, હજીય રહે કેમ છાની ઠહાલી. ૫
 શુદ્ધ પ્રેમ ત્યા એકય સ્વભાવે, ત્હારે મ્હારે ન થાવે,
 જાઓ જાહનમા રાજ્ય જગતનુ, મનમા એકે તુ આવે. ઠહાલી ૬
 વિશ્વ બંધો આહે મન માન્યુ, લાજ ન દુનિયા લગારે,
 મુજ મન માન્યુ છે ત્હારામા, ખપ ના અન્યનો મ્હારે ઠહાલી ૭
 તુજ જ્યોતિમા પ્રાણ પત ગ મમ, ચોલ મજાઠ મમરાગે,
 પ્રેમ ખુમાગી અલખ રગની, જોગી થઈ જીવ જાગે ઠહાલી ૮
 રાજ્ય ન ઇચ્છુ સ્વર્ગ ન ઇચ્છુ, ઇચ્છુ નહીં સ્વરૂનારી,
 રસીલી સહજનનદે નિત્યે, પ્રાણાધિક દિલપ્યારી ઠહાલી ૯
 તુજ વણુ જીવ્યું ક્ષણ ન જીવાતુ, મળતુ હવે મુજ બહેલી,
 સાદિ અનન્તા લાગે પ્યારી, વર્ષાવ આનન્દ હેલી ઠહાલી ૧૦
 અન્તર્ગતની સહુ તુ જાણે, મળતે પ્રાતિ લાવી,
 બુદ્ધિમાગર અસખ્ય પ્રદેશે, અનુભવ અખી આવી. ઠહાલી ૧૧

પૈરાખ મુદિ જ રાનિવા

❧ સાચો મેઠા ❧

સાચો મેળ મળે છે તેઓનો મુજથી તદ્દા રે,
 ગુણના રાગી ગુણદૃષ્ટિથી દેખે જગ ચદા રે;
 વિનયવંત વિવેકી જ્ઞાની, અધ્યાત્માનંદે મસ્તાની,
 ગંભીર ધીર વીર જે જૂઠું જોલે નહિ કદા રે. સાચો ૧
 પ્રભુરૂપ જીવો સહુ દેખે, પ્રેમભક્તિથી ગુરૂજન પેખે,
 આન્તર બાહ્ય થકી જે મોટા પાણુ છે નિર્મદા રે. સાચો ૨
 ચિત્ત અમારું પૂર્ણજ જાણે, ઐક્ય કરે ના ભેદને તાણે,
 બુદ્ધિસાગર દિલથી તન્મય થઈ રહેવે સદા રે. સાચો ૩
 વૈશાખ સુદિ ૮ રવિવાર.

➤ આદરસત્કાર ❧

આવો બેસો પધારો અહીંયાં જગજન ઉચ્ચરે રે,
 કેઈક પ્રેમી વિરલા ભક્તિથકી એવું કરે રે;
 છાપ વિનાતું જેવું નાણું, હર્ષ વિનાતું જેવું ગાણું,
 ભાણું માન વિનાતું ગમન અહો નિર્જન ઘરે રે. આવો ૧
 મન જૂઠું ને કાયા ન્યારી, વિવેકના નામે પૂજારી;
 નમતા કપટી બમાણું કમાન ચોર ચિત્તાપરે રે. આવો ૨
 અતિ વિનયમાં અતિ આચારે, કપટ રહે અન્તર્માં ભારે,
 નક્કી પરિણામે અન્તે તો વિષફળ નિસ્સરે રે. આવો ૩
 પ્રયંચ આશાએ સન્માને, સમજી પડશે નહિ તોફાને;
 જેવું સિંહુ પૂરવા સન્માનજ છે પિંજરે રે. આવો ૪
 પ્રેમ ભક્તે સત્કાર મળાનો, કદિ ન રહેતો જગમાં છાનો,
 વિનયે બુદ્ધિસાગર સત્કારજ સન્તો વરે રે. આવો ૫
 વૈશાખ સુદિ ૮ રવિવાર.

મેસાળાના ઉપાશ્રયમાં જે સ્થાને શ્રીરવિસાગરજી
મહારાજે સમાધિ પૂર્વક દેહોત્સર્ગ કર્યો
હતો તેજ સ્થાનમાં વેસતાં ઉપજેલા
વિચારો.

આ સ્થાનમા પદ્માસને ગુરૂજી તહમે બેઠા હતા,
સમતા સમાધિયોગથી સ્થિરતા વિષે રહેતા હતા,
છેલ્લા વખતના શ્વાસને ઉચ્છ્વાસને લેતા હતા,
મુસાફરી આ જીવગીની પૂર્ણ તો કરતા હતા. ૧

આ દેહમાથી છૂટવાનું જાણતાતા જી તમે,
તેવા મમે ગુરૂજી તમારી પાસ બેઠા તા અમે,
ચિન્તા નહિ વા ખેદ જ્ઞાનિ વદનપર જરીએ નહીં,
એવું તમારૂં મુખ આજે દેખીયું ધારી સહી ૨

આનન્દમા ઝીલી રહીતી આખ બે સ્થિરતા ધરી,
પરમ પ્રભુના ધ્યાનમા ઠાગી હતી વૃત્તિ લલી,
પરમેષ્ઠિમ ત્રે બોલતા જે ભક્તિથી હળવે અમે,
તે અગુઠો કપાવીને મુણતા હતા ગુરૂજી તમે ૩

જે દેહમા રહીને તમે ચારિત્ર પાળ્યું પ્રેમથી,
જે દેહમા રહીને તમે ધ્યાનજ ધર્યુંતું નેમથી,
એ દેહને ત્યાગી તમે ક્ષણવારમા સ્વર્ગે ગયા,
એ દેહને પશ્ચાત્ તો સર્વે જનો જોતા રહ્યા ૪

વહ્નિ થકી મસ્દાર કીધો દેહનો મધે મળી,
વિરહે તમારા શોકથી આજો થઈતી ગળગળી,
એ દેહના નિર્વાણના આ સ્થાનમા તમને સ્મરૂં,
પ્યારા તમારા નામના જાપો જાપી ધ્યાનજ ધરૂં ૫

આ સ્થાનમાં યાદી તમારી થાય ખડુ વાર જ લલી,
 આંખો થકી અશ્રુ પ્રવાહો નીકળે યાદે વળી;
 આ સ્થાનમાં યાદી થકી ચારિત્ર શુદ્ધિ થાવતી,
 બુદ્ધચર્ચિય શુરના નામથી શુરતા હૃદયમાં આવતી. ૬
 વૈશાખ સુદિ ૯ સોમવાર.

❀ સત્તાણ પ્રભુરૂપ સર્વ જીવોનાં દર્શન. ❀

પ્રભુરૂપ સત્તાએ જીવોનાં દર્શન હું કરું રે,
 પ્રીતિ ભક્તિ યોગે જીવોમાં પ્રભુને સ્મરું રે;
 સત્તાએ ઈશ્વર છે જીવો, ભાવ પ્રાણે સુખકર જીવો;
 પ્રેમભર ઉછળ્યા દિલથી જીવોને ભેટી પડું રે. પ્રભુ ૧
 ઉચ્ચ નીચ ભેદજ છે કર્મે, પણ નહિ ભેદજ સત્તા ધર્મે;
 મુજ સમ સર્વે જીવો અન્તરૂથી સરખા ગણું રે. પ્રભુ ૨
 પ્રેમાનન્દ સ્વરૂપ તમારું, પ્રેમાનન્દ સ્વરૂપ અમારું;
 પ્રીતે બ્રહ્મપયોધિમાં ભળીને શિવતા વરું રે. પ્રભુ ૩
 ન્યૂનાધિક ચૈતન્યે વિલસતા, ત્રણ્ય ભુવનમાં જ્યાં ત્યાં વસતા;
 બહાલા જીવો સાથે મૈત્રીવટ દિલમાં ધરું રે. પ્રભુ ૪
 વૈર ભાવના પડદા ચીરી, મળતાં ભેદ ન હોય જરી રી;
 છૂંપાયા છૂપો નહીં સત્તા ચિન્માત્રે સમપાણું રે. પ્રભુ ૫
 જ્ઞાનદષ્ટિથી તમે ન જાણો, તેથી મુજપર હીણું આણો;
 તેમાં તમને લાગ્યાં કર્મે, દોષ ખરો ગણું રે. પ્રભુ ૬
 અમ સરખી દૃષ્ટિ ન થવાથી, તરતમ યોગે કર્મ રહ્યાથી;
 કીધું જાણો નહિ તો પણ, એ પ્રેમે હું ભાણું રે. પ્રભુ ૭
 અનવચ્છિન્ન પ્રીતિના ઉભરે, મૈત્રીભાવ સહુમાંહિ પ્રસરે;
 અગોચર જ્ઞાન પ્રીતિની, લીલામાંહિ અવતરું રે. પ્રભુ ૮

સર્વત્ર પ્રભુ ઝાંખી જણાતી, અન્તર્દષ્ટે અનુભવાતી,

સૌમા બુદ્ધિસાગર પરમબ્રહ્મ શિવસુખ ખરૂં રે. પ્રભુ ૦ ૯

ભાવાર્થ—સગ્રહનયની સત્તાની અપેક્ષાએ સર્વ જીવો મિદ્ધ સમાન છે. સગ્રહનય સત્તાએ સર્વ જીવો પ્રભુરૂપ અર્થાત્ સિદ્ધ છે ઘ્ર્ણા ચો પરમપ્પા આત્મા સ પરમાત્મા આત્મા તેજ પરમાત્મા છે આત્મા અર્થાત્ પરમાત્માને પ્રભુ, ધનુ, ધનુર, બુદ્ધ, ભગવાન, બ્રહ્મા, વિષ્ણુ ગ કર, આદિ અનેક નામોથી અનેકાર્થે બોલાવવામાં આવે છે જ્ઞાનદર્શનની અપેક્ષાએ જીવ, આત્મા, ચેતન એ પર્યાયનાથી શબ્દો છે આત્માઓ અર્થાત્ જીવોને,, દેહકર્મથી ભિન્ન જીવ-રૂપે દેખવા તે આત્મદર્શન અવબોધવું સર્વ જીવો મૂળ સ્વભાવે જોવા છે તેવા જાણવા તેને આત્મદર્શન કહે છે. વચ્ચુસહાવો ઘમ્મો વચ્ચુનો સ્વભાવ તેજ ધર્મ છે. જીવોનો મૂળ સ્વભાવ તેજ જીવોનો ધર્મ છે એમ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમા કથ્યુ છે, જીવો અર્થાત્ આત્માઓને મત્તાએ પ્રભુરૂપે દેખવા એજ જીવોનું ૫ દર્શન કરે છુ સગ્રહનયની અપેક્ષાએ દેરા અને કાલથી અનન્યચિન્ન પ્રીતિ ભક્તિ યોગે જીવોમા પરમાત્મત્વ સત્તાએ રહેલુ છે તેનું ૫ સ્મરણ કરે છુ કારણકે મર્વ જીવોમા સત્તાએ રહેલુ પરમાત્મત્વ સ્મરવાથી આત્મામાં સત્તાએ રહેલુ પરમાત્મત્વ વ્યક્તિગત થાય છે મર્વઆત્માઓમા સત્તાગત પરમાત્મત્વને સ્મરવાથી મનોવૃત્તિમા ધ્યેયાકારરૂપ પરમાત્મા બનવાથી પરમાત્મત્વ સંસ્કારો જામે છે અને તેથી પરમાત્મત્વ વ્યક્તિપણે પ્રકાશે એવું આત્મનીર્ઘ્ય ગ્રંથે છે સર્વ જીવોની માથે પરમાત્મરૂપ ધ્યેયાકાર સબધનાળી મનોવૃત્તિ થવાથી પરભાવ પરિણુતિકારક મનોવૃત્તિયો બધ પડે છે અને અન્તે તેઓનો નાશ થાય છે સત્તાએ સર્વજીવો પરમાત્માઓ છે અને જ્ઞાનાદિદ્ ભાવ પ્રમાણે સુખ કરનારા જીવો છે એમ ધનુજવામા આવે છે પરમાત્મસત્તામય સર્વ જીવોને જાણી મનમાં સર્વ જીવો સબધી નિર્દોષ જીવ સબધી વિશુદ્ધાત્મ પ્રેમસાગર ઉછળે છે અને તેથી મનમાં એમ થાય છે કે વિશુદ્ધસાગરથી ઉછળતા દિલથી સર્વ જીવોને ભેટી પડુ, તેઓની સાથે વિશુદ્ધ પ્રેમથી તન્મય બની જાઉ જીવો કર્મોપાધિથી ઉચ અને નીચ દેખાય છે—મનાય છે અને વ્યવહારથી વ્યવહારાય છે, પરંતુ વસ્તુત આત્માના સ્વભાવે આત્માને અવબોધવાથી અને સત્તાએ આત્માઓ તે સર્વે પરમાત્માઓ છે એમ મત્તાગત દષ્ટિએ વિચારતા મ્હારામા અને વિશ્વના સર્વ જીવોમા કંઈ ભેદભાવ રહેતો નથી મારા સમસત્તાગત સર્વજીવો પરમાત્માઓ

છે, એવું અન્તર્દૃષ્ટિથી અવલોકીને સર્વ જીવોને સમાન ગણી સર્વ જીવોમાં ઐક્ય અનુભવું છું. સત્તાએ સર્વ જીવોનું સિદ્ધત્વ સાદૃશ્ય અનુભવવાથી બાહ્યદૃષ્ટિથી થતા વિકારો સ્વયમેવ દળે છે. સિદ્ધસમાન સર્વજીવોની સત્તા અવબોધતાં અને તેઓની સાથે સ્વાત્મસમ ઐક્ય અનુભવતાં સર્વવિશ્વ સ્વકીય કુટુંબ સમાન અવભાસે છે અને તેથી સર્વજીવોની સાથે અહિંસક પરિણામથી વર્તી શકાય છે અને વ્યવહારમાં આચારાદિની શુદ્ધિ અંશે અંશે પ્રગટ થતી અનુભવાય છે. અતએવ સંગ્રહનય સત્તાએ અન્તર્દૃષ્ટિથી સર્વજીવોની સિદ્ધ સરખી સમાન ભાવના ધ્યાવા યોગ્ય છે. બાહ્યથી જીવો ગમે તે દેશ, કુલ, ગતિ, સંગ્રદાય અને લિંગથી ભિન્ન હોય; તથાપિ સત્તાએ સર્વજીવો પરમાત્માઓ છે એમ અવબોધવાથી સર્વજીવો પોતાના સમાન લાગવાથી દ્વેષાદિ ભેદભાવની દૃષ્ટિ દળવાથી હૃદયની શુદ્ધિ થાય છે. તથા પોતાનો આત્મા તેજ પરમાત્મા છે એવો અનુભવ આવે છે અને સર્વજીવોની સાથે પરમાત્મવૃત્તિરૂપે સંબંધ થવાથી અનન્તકાલથી લાગેલા દ્વેષાદિ ભેદભાવના સંસ્કારો વગેરેનો નાશ થાય છે. તથા તેથી શુદ્ધ વ્યવહારની સ્વયમેવ પ્રાપ્તિ થાય છે.

હે સંસારી જીવો ! સંસારદશામાં અન્તરાત્મત્વમાં તમારું પ્રેમાનન્દ સ્વરૂપ છે અને અમારું પ્રેમાનન્દ સ્વરૂપ છે. પ્રેમાનન્દ સ્વરૂપના તરતમ યોગે અસંખ્ય ભેદ પડે છે. સંસારીજીવોને પ્રેમ વિના રહી શકાતું નથી. પ્રેમ વિના સંસારીજીવોને આનન્દ ઉદ્ભવતો નથી. અતએવ ધર્મની દશાએ પ્રેમલક્ષણાભક્તિની અનેક પર્યાયે આવશ્યકતા સ્વીકારવામાં આવે છે. પ્રેમની શુદ્ધિ જેમ જેમ આત્મજ્ઞાન વૃદ્ધિ પામે છે તેમ તેમ વૃદ્ધિ પામતી જાય છે. દેવ ગુરૂ અને ધર્મની આરાધના નિમિત્તે જે પ્રેમ ઉદ્ભવે છે તેને પ્રશસ્ય પ્રેમ કહે છે. સર્વજીવોપર નિર્દોષ મૈત્રીભાવ અને વાસ્તવિક સિદ્ધત્વસત્તા સ્મરાવતો જે પ્રેમ છે તેથી વસ્તુતઃ સ્વકીય આત્માની શુદ્ધિ પ્રગટે છે. આવી નિરવચ્છિન્ન સાર્વજનિક શુદ્ધ ઐતિથી સર્વજીવોના બ્રહ્મ-સ્વરૂપ સાગરમાં પોતાનું ચિત્ત ભેળવતાં અને તન્મયરૂપ થઈ જતાં વ્યવહાર-નયની અપેક્ષાએ શિવતા પ્રાપ્ત કરે એજ પ્રખર સાધનોપયોગદૃષ્ટિ હૃદયમાં ઉલ્લસી રહી છે.

ચતુર્દશ રાજલોકમાં ન્યૂનાધિક ચૈતન્યના તરતમ યોગે સર્વ જીવો વિલસી રહ્યા છે. ત્રણ ભુવનમાં ન્યૂનાધિક ચૈતન્યભાવે વિલસતા હે સર્વ જીવો ! હું તમારી સાથે મૈત્રીભાવને ધારણ કરું છું. તમારામાં અને મારામાં એક સરખું

અલ્પજ્ઞાનત્વ વિલસી ગુણ છે અતએવ સર્વ જીવો । તમારી સાથે મૈત્રીભાવ ધારૂ છુ, અને તમારા સર્વમા મતાગત પરમાત્મત્વ ભાવીને અવૌકિક આનન્દમય ઐક્ય અનુભવુ છુ અનન્તકાલથી સમગ્રે આવતા એવા વેગના પડદા ચીરીને તમાગી સાથે આત્મવિશુદ્ધિ પ્રેમ ધારૂ છુ અને જગમાત્ર આત્મરત્નરૂપે આન્તરિક બેદ ધારણુ કરતો નથી અમારૂ અને તમારૂ આત્મસત્તાએ જ્ઞાનત્વરૂપ જે ઐક્ય છે તેવુ સમત્ત નિશ્ચય જ્ઞાનમત અવગ્રાહીને હે વિશ્વજીવા । હુ તમાગી સાથે આન્તરિક સમાનત્વ કરીને સમત્ત શ્રેણિએ નિવત્રાસાદ પર આરોહવા પ્રયત્ન કરૂ છુ.

હે જીવો ! આત્માઓ ! મે તમારી સાથે જે ઐક્ય કર્યું છે અને માગ આત્મસમાન તમારા આત્માઓને જાણુવાથી તમારા આત્માઓમા જે પરમાત્મત્વ છે તેને દેખુ છુ તેની દૃષ્ટિએ જે કે તમે કર્મના યોગે મુને ન દેખી શકવાથી મારાપર ક્રોધાદિકથી જે કષ્ટ હીણુ અર્થાત્ ખગળ લાગતા હોય તો તેમાં તમારો દોષ છે તેથી કષ્ટ મે જે આત્મદૃષ્ટિએ તમને દેખવાનુ અને ભાવવાનુ ધાર્યું છે તેથી પાછો હઠનાર નથી હે જીવો ! તમે મ્હાગ પર જે કષ્ટ હીણુ લાવતા હોય તેમા તમને લાગેલા એવા કર્મનો દોષ છે એ કષ્ટ તમાગી જ્ઞાનદૃષ્ટિનો દોષ નથી એમ જાણીને હુ તમારી માથે મતાદૃષ્ટિએ વિશુદ્ધ પ્રેમ ધાગીને તમાગમા વ્યાપી ગેરુ પ્રભુપણ ધ્યાવુ છુ અને રમૂં છુ

હે આત્માઓ ! અમારા મરખી તમારી દૃષ્ટિ ન થવાથી અને તમને તગતમયોગે કર્મ વ્યાપી અમે તમાન પ્રતિ જે જે કર્યાએ ળીએ જે જે હિનભાનના તમારા પ્રતિ કરીએ ળીએ તે તમે ન જાણી નોકો, અમારા હૃદયની તથા પ્રકારના જ્ઞાન નિના તમે કિમ્મત ન કરી નોકો, એ જનવા યોગ્ય છે તેથી મ્હારે મારી ફરજથી હુ થવાનુ નથી, માગી આન્તરિક સુદમભાવના દોષ વખત વિશ્વમા રધુનરૂપે આત્માની પરમાત્મવ્યક્તિએ દેખાન આપીને જાણથી તમારૂ મ પૂર્ણ દિત કરવા મમર્થ થાય એ જનવા યોગ્ય છે હે મમાગી જીવો ! વસ્તુત જે કે તમે પરમાત્માઓ ઠો, તથાપિ કર્મોવગ્ચુત તથાવિધ જ્ઞાનના અભાવે તમે મ્હારૂ હૃદય ન અવગ્રાહી નોકો અને મ્હારી માથે મારા પિયાગની પેઠે તમે ન વર્તી દોષે તે જનવા યોગ્ય છે, તો પણ માગી તમાગ પ્રતિ જે ભાવના છે તે જાણથી તથા આન્તરથી સદા રહે એમ હુ ઇચ્છુ છુ. અને મ્હારા આત્મામાં રહેલા પરમાત્મત્વ અને તમાગમાં રહેલા પરમાત્મત્વને ધ્યાવુ રમૂં

અને સદા સર્વથા શુદ્ધ પ્રેમે આનન્દૈક્ય અનુભવું એજ મારું વાસ્તવિક કર્તવ્ય ન્યાસુધી આવી સ્થિતિ છે ત્યાંસુધી આદ્ય છે એમ સ્વાધિકાર અન્ત-દૃષ્ટિએ માનું છું. હે વિશ્વવર્તિ જીવો ! તમે જાણો યા ન જાણો તો પણ વિશુદ્ધ પ્રેમે તમારી સર્વની સાથે મૈત્રીભાવના હું ધારણ કરું છું. દેશકલાદિની ઉપાધિથી અનવચ્છિન્ન એવી સર્વત્ર વિશ્વવ્યાપક વિશુદ્ધ પ્રીતિના ઉલરાવડે સર્વ જીવોમાં પ્રેમની વ્યાપકતા પ્રસરે છે અને તેથી આન્તરદૃષ્ટિએ સ્વાત્માની પેઠે સર્વ જીવોમાં ધ્યેયાકાર પરમાત્મત્વવૃત્તિના દઢ સંસ્કારો જન્મે છે. પશ્ચાત્ પરિણામ અન્તે એ આવે છે કે સ્વાત્માસંજ્ઞ્યપ્રદેશોમાં રહેલું પરમાત્મત્વ વાસ્તવિક અનન્ત ગુણો અને અનન્ત પર્યાયોના આવિર્ભાવથી વ્યક્તિ તરીકે પ્રકાશે છે. દેશકલાદિતઃ અનવચ્છિન્ન આનન્દરમણુતાના ઉલરાથી આત્મા અજર અમર અવિનાશી બને છે. અતએવ પ્રાથમિક પ્રેમલક્ષણાલક્ષિતરૂપ સાધનાવસ્થામાં સર્વ જીવોપર પ્રભુત્વબુદ્ધિ પ્રગટે છે અને સર્વ જીવો સાથે મૈત્રીભાવ જાગ્રત્ થવાથી “ જ્ઞામેમિ સર્વ જીવે, સર્વે જીવા જ્ઞામંતુ મે, મિત્તી મે સર્વ ભૂણુ, વેરં મજ્જંન કેણઈ” એવી ક્ષમાપના થઈ શકે છે. વિશુદ્ધ પ્રેમલક્ષિત દ્વારા દઢ પરિપક્વ જ્ઞાનસંસ્કાર યોગે અગોચર અનુભવજ્ઞાન લીલામાં અવતરી શકે છે એવી જ્ઞાનલીલાનો વેતા અને સાક્ષીભૂત સ્વાત્મા વિના અન્ય નથી.

આવી વિશુદ્ધ પ્રેમલક્ષણાલક્ષિતના દઢ પરિપક્વ સંસ્કારથી વિશુદ્ધજ્ઞાન લીલાના યોગે સર્વત્ર સર્વથા સર્વના સર્વ જીવોમાં પરમાત્મ પ્રભુની ઝાંખી જણાય છે અને તે ઇન્દ્રિયાતીત આન્તરદૃષ્ટિએ અનુભવાય છે. સર્વ જીવોમાં જ્ઞાનસાગરરૂપ પરમશ્રદ્ધા શિવસુખ રહ્યું છે, એવું અનુભવમાં આવે છે અને તે ખરું છે. તિરોલાવે સર્વ જીવોમાં પરમશ્રદ્ધા શિવસુખ રહ્યું હોય છે તેને આવિર્ભાવ પરમશ્રદ્ધાતત્ત્વ જેને થયું હોય છે તે અવગોઘે છે એમ જ્ઞાન-સાગરરૂપ આત્માનો અનુભવ કરીને બુદ્ધિસાગર કથે છે.

ૐ શાંતિઃ ૩ ॥

૫૪ પ્રભુએ સ્વહસ્તે શિવવધૂનું તિલક કર્યું. ૫૫

કથાલિ

લગન લાગી પ્રભુ માથે, કર્યું તિલક જિને હાથે,
પ્રભુથી ઐક્ય મ ધાયુ, પ્રભુમા ચિત્ત જ ધાયુ ૧
પ્રભુ જ્યોતિ અમાગી છે, અમાગી એ પ્રુમાગી છે,
પરમબ્રહ્મ અલખજ્યોતિ, સકલમા એજ વિખજોતિ. ૨
પ્રભુથી પ્રેમ ઉલગતો, ચઢેલો રંગ નહિ જતો,
બુદ્ધચન્દ્રિય પ્રેમની કહેણી, અગોચર પ્રેમની રહેણી ૩

વૈશાખ વદિ ૨ મોમવાર

૫૫ સમજ્યા વિના હાજી હા કરનાર શું કરી શકે? ૫૬

જેઓ મમત્યા વણ હાથ હા કહે તે શુ કરે દે,
ચાલે ગારગીયા પ્રવાલે મુખ તે શુ વડે રે,
મદનીયા ખગ્ની મહોકાણે, આવ્યા રાતદિક શુ જાણે,
તેવુ આચાટે મમત્યા વણ ઉપહાસી ખડે રે જેઓ ૧
જેઓ ગારખીલા મમ યાતા, શૈલિક અક્ષર ગિ જ છપાતા,
તેની કિમ્મત કાઈ ન જગમાડી થાતી અરે રે જેઓ ૨
પગમન ધુસર નીચે ચાલે, ધાચીની ઘાણીના ગાળે,
આટા ખાતો જગદ મમો તે જગમાડી કરે રે જેઓ ૩
મમતે પણ હિમ્મતને હારે, ભયથી જુઠા મતને ધારે,
વ્યજિ સ્વાતત્ય જ હાજીને મૂગા તે મટે રે જેઓ ૪
મમત સાચુ વર્નન ધારે, હાત હાની ટેવ જ વારે,
ખોલે બુદ્ધિમાગર શિવમુખ મમ્પત્ નિજ ઘટે રે જેઓ ૫

વૈશાખ વદિ ૫ ગુરુવાર

ભાવાર્થ—જે મનુષ્યો કોઇ પણ જાગતને પરિપૂર્ણ હોયોપાદેય બુદ્ધિથી અવબોધ્યા વિના હાજી હા કરે, હાજી હા કરે તે જગતમાં શું કરી શકે. અર્થાત્ કંઈ પણ કરી શકે નહિં. જેઓ ગુરુરિક પ્રવાહે ચાલે છે તેઓ સ્વતંત્ર સદજ સુખ પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી. મદનીયા ગમેડાની મહોંકાણે ગમેલા રાગ, પ્રધાન, શેઠ વગેરે મનુષ્યોની પેઠે જેઓ કંઈ કહ્યોપકર્ણ :સાંભળીને કંઈક દેખીને હાજી હા કરે છે અને મદનીયાની મહોંકાણે જેવો આચાર પાળવા પ્રવૃત્તિ કરે છે તેઓનું ખરેખર હાસ્ય થાય છે. ગારના ખીલાની પેઠે જેઓ કોઇ પણ કાર્યમાં પ્રવૃત્તિ કરે છે વા કોઇ પણ જાગત અંગીકાર કરે છે ત્યારે તેના પરિપૂર્ણ નૈશ્વર્યિકજ્ઞાનના અભાવે ગારના ખીલા સમ થઇને તેમાં ડગમગુ વૃત્તિવાળા બને છે, અને શૈલિક પ્રવૃત્તિયંત્ર-માં અક્ષર બિંબોમાં તાદગૂરૂપે છપાતા એવા તેઓ સ્વ અને પરતું હિત સાધવા સમર્થ થઇ શકતા નથી; તથા તેઓના જન્મની-વિચારા-ચાર કાર્યની જગતમાં કંઈપણ સ્મરણીય કિમ્મત થઇ શકતી નથી. જેઓ પોતાના સત્ય વિચારોને દબાવીને અન્યના અસત્ય મતની ધુંસરી નીચે બળદ જેવા બનીને ચાલે છે અને ધાંચીની ઘાણીના ગાળાના બળદ જેવા બનીને જેઓ દેખતી આંખે પાટા બાંધીને પરતું દેખ્યું તે સત્ય માની લેવામાં અને પોતાના સત્ય વિચારોને વેચી નાખીને પ્રવર્તે છે; તેઓની પ્રવૃત્તિ-પ્રગતિ ખરેખર ધાંચીની ઘાણીના બળદ સમાન અવબોધવી.

તેવા જનો પરતંત્ર વિચારો અને આચારોના ઉપાસક બનીને દીનવત્ જગતમાં પરિભ્રમે છે. જેઓ સત્યને સમજે છે, પણ ધૈર્યને હારીને ભયથી પ-રના અસત્ય વિચારોને અવલંબે છે તેઓ વ્યક્તિ સ્વાતંત્ર્ય હારીને જગતમાં મૂંગા મેંઢા સમ અન્તે મૃત્યુ પામે છે. જેઓ સત્યને અવબોધી સત્ય વર્તનને ધારે છે અને સમજ્યા વિનાની હાજીહાની ટેવને વારે છે તેઓ શિવસુખસંપદાને પોતાના આત્મધરમાં પામી શકે છે એમ બુદ્ધિસાગર કથે છે.

ૐ શાન્તિ: ૩.

આત્મોન્નતિ.

કવ્વાલી

- સ્વય આત્મોન્નતિ કરવા, ધરો નિજ આત્મમા શ્રદ્ધા,
યર્થ નિર્ભય કરો ધાર્યુ, ડરો નહીં સ કટો પડતા ૧
- છુપાવો નહિ હૃદય માન્યુ, હૃદયનુ સત્ય પ્રકટાવો,
કરે જગ કાર્યની ટીકા, અધીરા ના બનો તેથી ૨
- તમારા કાર્યમા લાગો, કરીને કાર્ય બતલાવે,
જગત્ પાછળ અનુયાયી, બનીને ચાલશે નક્કી. ૩
- પ્રથમ સામુ જગત્ થાતુ, પછીથી માર્ગ અનુસરતુ,
યથા નિજ દેહની છાયા, તથા આ વિશ્વની રીતિ ૪
- પકડવા દેહની છાયા, જશે તો તે જશે આઘી
વહ્યા જાઓ તમે માર્ગે, સ્વય પાછળ વહે છાયા ૫
- વપુછાયા મમા સમજી, જગત્ના સહુ અભિપ્રાયો,
વહો નહીં પાછળે લોકો, વહો તો પાર નહિ પામો ૬
- તમારા આત્મની જ્યોતિ, બનાવે તે પ્રતિ જાઓ,
તમારો જે અનુભવ છે, ખરો નેતા તમારો એ ૭
- મદા આત્મોન્નતિ કરવા, લલુ જાળક મમા થાઓ,
ધરી ઉત્માહુ જીવનને, વહો પ્રગતિતણા પન્થે ૮
- નિરાશામા જુઓ આશા, વહો નિજ ઉન્નતિ વાટે,
બુદ્ધયજિધવિશ્વવિજયી તે, વહે નિશ્ચય નિર્ભય જે. ૯

વૈશાખ વદિ ૭ નનિવાર.

સાધુ ધર્મની પરીક્ષા.

કવ્વાલી.

- ૧ પ્રગટતો આંખમાં અગ્નિ, હૃદયમાં દ્રેષના ભડકા.
ભજવવો વેષ સાધુનો, ટકે એ વેષ ક્યાં સુધી ?
- ૨ સહનતા નહિ મતે પડતાં, જરા ભેદે ઘણો અઘડો;
અહો જ્યાં ખાર લેયાના, થતા ચોક્કા ત્રયોદશ ત્યાં.
- ૩ નિમિત્તો ધર્મનાં અંજાં, પરસ્પર ભેદ રહેવાનો;
પડે જ્યાં ભેદ ત્યાં અઘડા, કરે તે સાધુઓ કેવા ?
- ૪ કરે જે ધર્મના અઘડા, ગુમાવે વ્યર્થ શક્તિને;
પ્રભુના ધર્મથી શાન્તિ, હૃદયને બાહ્યમાં પ્રગટે.
- ૫ પ્રભુનો ધર્મ જ્યાં પ્રગટે, અહો ત્યાં રાજ્ય સમતાનું;
સુહાતી સામ્ય દૃષ્ટિ ત્યાં, અહો એ ચિહ્ન સાધુનું.
- ૬ થતો નહિ ધર્મના નામે, જીવોપર બુદ્ધિ વા અઘડો;
ખરો એ ધર્મ છે જિનનો, કથે તે સાધુ છે સાચો.
- ૭ કરીને ધર્મ ઘેલાઈ, કરે જે ધર્મ અઘડાઓ;
હૃદયથી એ નહીં ધર્મી, બન્યો જો બાહ્યથી તો શું ?
- ૮ બનેલા બાહ્યથી સાધુ, ગમે તે ધર્મના નામે;
ખરી નહિ શાન્તતા પામે, નહીં એ અન્યને તારે.
- ૯ અલૌકિક સાધુતા પામે, છુપાવ્યો ના છુપે સાધુ;
બુદ્ધચરિત્ર સાધુને મળતાં, હૃદયમાં સાધુતા પ્રગટે.

વૈશાખ વદિ ૮ રવિવાર.

❧ માયા. ❧

માયા મહા ધૂતારી રે, હરિ હર પ્રજ્ઞાદિકને છગીયા,
 ભેગી જતિ સંન્યાસી સાધુ, છગીયા મૌથી બગીયા માયા૦ ૧
 વેગાખ વદિ ૯ મોમવાગ

❧ અન્તરમાં લીનતા. ❧

અમાગી અન્તરમાં લય લાગી, મનની ભ્રમણા ભાગી અમાગી૦
 આતમ તે પરમાતમ માયો, અનુભવ દિલમાં આવ્યો,
 રાગદ્વેષનો ભેર નિવાર્યો, મમતાથી લય લાગ્યો અમાગી ૧
 નહિ હું રાગી નહિ વેશગી, લિંગી ન જાતિ ભાતિ,
 શબ્દાતીત નિબંધન નિર્લય, રૂપ નામ નહિ જાતિ અમાગી. ૨
 પ્રેમે નિજને પરખી લીધો, ત્યાગ વિના થયો ત્યાગી,
 આનંદ સ્વાદે ભગ્યો ઘટમાં, ધર્મ ગયો મોભાગી અમાગી. ૩
 નિર્વિકલ્પ મમાધિ ટહેરે, જ્ઞાનદશા આર ભગી,
 બુદ્ધિસાગર આનંદમૂર્તિ, નયને લ્યા ત્યા લાગી અમાગી ૪

❧ આત્માનું ભવજ્ઞાન. ❧

ગાવે મર્વેયા ગાન રે, વિરલા તત્ત્વને જાણે,
 કવિયો ભેટે બહુ કાવ્ય રે, વિરલા અનુભવ માટે ગાવે૦
 જાતા ગાના જન્મ ગયો પલ, પ્રગટયું નહિ ઘટ જ્ઞાન,
 કાવ્યો ગ્યતા જન્મ શુભાવ્યો, પ્રગટયું નહિ નિજ ભાન,
 વિષયોના બહુ માર્ગ રે, વિષયે વૃત્તિને તાળે ગાવે૦ ૧
 આત્માનુભવ ગાનધી, આનંદ ઘટ ઉમરાય,
 બુદ્ધિસાગર તત્ત્વની વાલી, મુખકર ન્યાય,
 જ્ઞાને મન કપિ કામ રે, આવે અનુભવ કાળે ગાવે૦ ૨
 ૧૪૫૫ વર્ષ ૧૦ મગગરાગ

❧ ધાર્યું સિદ્ધ થાઓ. ❧

થાશ્યો ધાર્યું અમારું, ખરે એ થાશ્યો ધાર્યું અમારું,
 વિચારીને વિચાર્યું. ખરે એ થાશ્યો ધાર્યું અમારું;
 નિરૂપાધિક વસતિ વિષે રે, જ્ઞાન જીવન વહો પ્યારું,
 સહજ સમાધિ સુખ ખરું રે, નિત્ય રહો જય કારું. ખરે એ ૧
 જ્ઞાન ધ્યાન સમતા સદા રે. નાસો મોહ અંધારું,
 બુદ્ધિસાગર શાન્તિમાં રે, આત્મજીવન વહો સારું. ખરે એ ૨
 સં. ૧૯૭૦ વૈશાખ વદિ ૧૧ બુધવાર.

❧ દયાદેવી. ❧

દયાદેવી સહુપર કરૂણા લાવ,
 સહુને દયાળુ બનાવ..... દયાદેવી.
 કરૂણારસ સહુમાં ભરી રે, અન્નદાન દેવરાવ;
 દુઃખીનાં દુઃખ ટાળવા રે, સામર્થ્ય પ્રગટાવ. દયાદેવી. ૧
 આયોભૂમિ દયા ગંગમાં રે, સહુને સ્નાન કરાવ;
 આત્મસમા સૌ જીવની રે, રક્ષારીતિ ભણાવ. દયાદેવી. ૨
 જીવોના દિલમાં વસી રે, કૂરતા દૂર હઠાવ;
 મારામારી વૈરની રે, વૃત્તિયોને શમાવ. દયાદેવી. ૩
 આત્મજ્ઞાન પ્રકાશનું રે, જગમાં દાન ફેલાવ;
 કરૂણા નદીના પૂરથી રે, દેશો સર્વ રેલાવ. દયાદેવી. ૪
 આંખે દુઃખી ના કો પડે રે, કણે નહીં સંભળાવ;
 એવું જગકર શક્તિથી રે, વિજ્ઞાપિ ઉર ઠાવ. દયાદેવી. ૫
 દયામય મુનિયોવડે રે, સર્વ દેશો ઉભરાવ;
 દેખી સુણી અમે હુપીંએ રે, પાસે દિન એ લાવ. દયાદેવી. ૬

રોમરોમમાં વ્યાપીને રે, કરૂણા મૂર્તિ બનાવ,
બુદ્ધિસાગર ધર્મની રે, બહારે બહેલી આવ

દયાદેવી. ૭

સ ૧૯૭૦ જેઠ સુદિ ૨ ગુરુવાર

૫૭ હૃદય મેમાનને આમન્ત્રણ ૬૬

રાગ માલ

મળશે હૃદય મેમાનરે, મહુને મળશે હૃદય મેમાન,
ઐક્ય વિચારના પ્રાણ રે મહુને૦
આત્મ જ્ઞાનાદિ સમાનતા રે, હુ ખે હુ ખી થનાર,
હૃદયમાધ્યેય થઈ રહે રે, છાયા થઈ રહેનાર રે મહુને૦ ૧
પ્રેમ સમુદ્ર ઉછાળતો રે, શોભે ચંદ્ર સમાન,
મેળ મળે સહુ વાતમા રે, કરતો ગુણગણ ગાન રે મહુને૦ ૨
આનન્દ રસ રસિયો કરે રે, હુ ખ જુલાવે લાન,
માહાત્મ્યક મહુ વાતમા રે, રસતો અલેદે પ્રાણ રે મહુને૦ ૩
રોમ રોમ રંગાઈયો રે, આત્મ પ્રદેશો પ્રદેશ,
પ્રેમે તન્મય તાનમા રે, સર્વ મમાવે કલેશ રે મહુને૦ ૪
આત્મા લિજ્જ થઈ રહે રે, ચિત્ત કગીને ઉદાર,
પન્થી એકજ વાટનો રે, આત્મ પ્રતિનિધિ સાર રે મહુને૦ ૫
સદ્ગુણ મૂર્તિ પૂજ્યતા રે, જ્ઞાની સમાધિવત,
આત્મ ચારિત્ર્યે શોભતો રે, દ્રવ્ય ચારિત્રથી મન્ત રે મહુને૦ ૬
યોગી ઉચ્ચ ગુણો વહે રે, કર્મ યોગી જગવીર,
બુદ્ધિસાગર ભિત્રનો રે, ચાહુ મેળ સુધીર રે મહુને૦ ૭

સવત ૧૯૭૦ ના જેઠ સુદિ ૩ ગુરુવાર

❀ સર્વત્ર દ્રશ્યમાન બ્રહ્મ. ❀

બ્રહ્મ સર્વત્ર જણાય રે, અહો બ્રહ્મ સર્વત્ર જણાય;
 અનુભવ એહ સહાય રે.....અહો.
 સર્વ જીવોમાં ચૈતન્યની રે, સત્તા અનુભવ ગમ્ય;
 પિંડે યથા તદ્રત્ અહો રે, બ્રહ્માનુભવ રમ્ય રે. અહો. ૧
 બ્રહ્મમાં બ્રહ્મ મળી ગયું રે, વર્તે સાક્ષાત્કાર;
 બુદ્ધિસાગર અનુભવે રે, આનંદ અપરંપારરે. અહો. ૨
 સંવત્ ૧૯૭૦ જ્યેષ્ઠ સુદિ ૪ શુક્રવાર.

❀ અનુભવીય થતું તે તે ❀

કવ્વાલી.

મળીને સજ્જનો સાથે, મળીને દુર્જનો સાથે;
 હૃદયને બાહ્ય સંયોગે, અનુભવીએ થતું તે તે. ૧
 નગર ગ્રામો વિષે વિચરી, ફરીને જંગલો માંહિ;
 શુભાશુભ કર્મના યોગે, અનુભવીએ થતું તે તે. ૨
 મનુષ્યોના વિચારો બહુ, પ્રતિ વ્યક્તિ પડે જૂદા;
 મળે મેળોજ જૂદાઈ, અનુભવીએ થતું તે તે. ૩
 મળીને સિદ્ધ પડવાનું, થઈને સિદ્ધ મળવાનું;
 જગતની લબ્ય શાળામાં, અનુભવીએ થતું તે તે. ૪
 વિચિત્ર દષ્ટિનાભેદે, અનુભવ બહુમળે જ્ઞાને;
 બુદ્ધ્યખિધ સન્તની દષ્ટે, અનુભવીએ થતું તે તે. ૫

સંવત્ ૧૯૭૦ સુદિ ૫ શનિવાર.

અમે સન્તોના મેમાન.

સન્તોના મેમાન દે, અમે સન્તોના મેમાન,	
આનન્દરસ સુહતાન દે અમે	
સન્ત અમારા પ્રાણ છે દે, સન્ત અમારા બાગ,	
સન્ત સરોવર ઝીલીને દે, ધરીએ નિજ સુણ ગગ દે	અમે ૧
પ્રભુ વમે છે સન્તમા દે, મર્વ તીર્થનો વાસ,	
સન્ત હૃદયના પ્રેમથી દે, મોહુ કર્મનો નાશ દે	અમે ૨
મન્ત ચરણની ધૂલમા દે, ઓર પવિત્રતા ખાસ;	
મેવકને સ્વામી કરે દે, તેનો છે વિશ્વાસ દે	અમે ૩
આનન્દરસ રસિયા સદા દે, સન્તવસો અમ પાસ,	
આત્મજ્ઞાનીની ગોઠડી દે, તેની હુણ છે ખ્યાસ દે	અમે ૪
પાર્શ્વમણિ મન્તો લલા દે, દેઈ દે નિજ રગ,	
બુદ્ધિમાગર મન્તને દે, દેખે વધતો ઉમગ દે	અમે ૫
સવત ૧૯૭૦ ના જેઠ સુદિ ૬ રવિવાર	

પ્રભુપ્રાર્થના.

કર બહેલી પ્રભો બહાર દે, વાર જરી ન લગાડો	
મેળવી મનના મેળ દે, આનન્દે રમાડો	કરો ૧
હુ ટીથી સર્વે કહું, નોધારા આધાર,	
મનતુ ધાર્યું સહુ કરો, કહું અનન્તી વાર,	
શ્રદ્ધાના ભેનાર દે, ધાર્યું કરીને ગમાડો	કરો ૨
પરા પશ્યતીમા થયુ, સર્વે તુ ભેનાર,	
માઘ્યાવણુ આપે પ્રભુ, મુજ પાપો ધોનાર,	
બુદ્ધિસાગર ધાર્યું દે, પેટ ભરીને જમાડો.	કરો ૩
સવત ૧૯૭૦ ના જેઠ સુદિ ૬ રવિવાર	

❧ વહે મીઠાં હૃદય ઝરણાં. ❧

પ્રભુની સર્વવ્યાપિની, ખરી લક્ષિત પ્રગટવાથી;	
ફરણા મહાગિરિવરથી, વહે મીઠાં હૃદય ઝરણાં.	૧
જીવોના ચિત્ત સરવરમાં, વિચારોના તરંગો બહુ;	
પ્રગટતા દેખીને પ્રેમે, વહે મીઠાં હૃદય ઝરણાં.	૨
પરસ્પર ચિત્તના મેળે, હૃદયની વાત કહેવાતી;	
પરસ્પર ચિત્તને પોષે, વહે મીઠાં હૃદય ઝરણાં.	૩
સ્વયં દેખે સ્વયં જાણે, મળ્યાથી મેળ બહુ ખીલે;	
અનુભવ જ્ઞાનીની સંગે, વહે મીઠાં હૃદય ઝરણાં.	૪
નથી સંકોચ જ્યાં થાતો, હૃદય ખાલી થતું જ્યાં સહુ;	
બુદ્ધયુગ્મિતન્મયી ભાવે, વહે મીઠાં હૃદય ઝરણાં.	૫

સંવત્ ૧૯૭૦ ના જેઠ સુદિ ૯ મંગળવાર.

❧ જાગીને આત્મામાં જો. ❧

માઠ રાગ.

જાગી જીવે છે કોઈ, જોયું એ જોઈ,	
ઉઘે દુનિયા તમામ;	
કાઢ્યું માખણ વલોઈ, અનુભવ લેઈ,	
પામ્યા ચેતન રામ;	
બ્રહ્માનન્દ સર્વત્ર છે રે, સર્વ જીવોની માંહી,	
બ્રહ્મ દૃષ્ટિથી દેખતાં રે, પરમાત્મ છે આંહી રે.	જાગી૦ ૧
જન્મ મૃત્યુ નહીં આત્મમાં રે, આવ્યો અનુભવ એહ;	
સત્તાએ પરમાત્મા રે, દેખુ જીવો ગુણગેહ રે.	જાગી૦ ૨
પરમ બ્રહ્મ પોતે સદા રે, જાગી જોતાં જણાય;	
અલખ નિરંજન બ્રહ્મની રે, કથની અકથ્ય લખાય રે.	જાગી૦ ૩

સર્વ વિષે બ્રહ્મ વિલસે રે, હુનિયા દેખે બહાર,
 દેખે નિજમા સારીઓ રે, આનંદ અપર પાર રે
 પોતે પોતાનું ન દેખતા રે, અન્યમાંહી ન દેખાય,
 પોતે પોતાનું પરખતા રે, સર્વમાંહી તે જણાય રે
 સ્થિર થાતા નિજ આત્મમાં રે, શુદ્ધોપયોગે ભેશ,
 પરમાનન્દની હોરનો રે, અનુભવ હોય હંમેશ રે.
 જાણ્યુ તે સ્થિર થઈ ગયા રે, છોડ્યુ ભટકણ કામ,
 બુદ્ધિસાગર આત્મમાં રે, દેખે વિશ્વ તમામ રે

જાગી ૪

જાગી ૫

જાગી ૬

જાગી ૭

સ વત ૧૯૭૦ ના જેઠ સુદિ ૧૧ ગુરવાર.

અધુના શું ? પછીથી શું ?

કન્વાલી.

- વિચારી ને કર્યું શું શું ? વિચારી ને મળ્યું શું શું ? ૧
- વિચારી ને ગયું શું શું, અધુના શું પછીથી શું ૨
- વિચારી ને રહ્યું શું શું, વિચારી ને બન્યું શું શું, ૩
- વિચારી ને કર્યું શું શું, અધુના શું પછીથી શું ૪
- વિચારી ને જીવન રેખા, ચઢાયું ક્યા પડાયું ક્યા, ૫
- સુધાર્યું શું બગાડ્યું શું, અધુના શું પછીથી શું ૬
- વિચારી ને કર્યાં મિત્રો, વિચારી ને કર્યાં ભક્તો, ૭
- ગયા છે કે રહ્યા કેઈ, અધુના શું પછીથી શું ૮
- ગયા મેળા રહ્યા મેળા, થતા મેળા થશે મેળા, ૯
- રહ્યા મેળા થયા જૂદા, અધુના શું પછીથી શું ૧૦
- થયો શો લાભ વા ટોટો, થયો નહાનો અહો મોટો, ૧૧
- અચાતા શાતના યોગે, અધુના શું પછીથી શું ૧૨
- સ્વભાવે શું વિભાવે શું, ગ્રહ્યુ ત્યાગ્યુ અનુભવ શો ? ૧૩
- વિવેકે ધર્મના માટે, અધુના શું પછીથી શું ૧૪

અનુભવ શું જણાવે છે, હૃદયમાં જોજ કર ઉડી;
બુદ્ધચબ્ધિધર્મપ્રાપ્તિમાં, અધુના શું પછીથી શું.

૮

સંવત્ ૧૯૭૦ ના જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૨ શુક્રવાર.

સ્મરીને હાલનું તું જો. ૬૫૫

કવ્યાલિ.

- કર્યા શા નિશ્ચયો પૂર્વે, ગ્રહું છે સુખ તેં શામાં;
ગ્રહું છે દુઃખ તેં શામાં, સ્મરીને હાલનું તું જો. ૧
- ગ્રહું અન્તર્ થકી શું શું, ત્યજ્યું અન્તર્ થકી શું શું;
વિચારો શા ત્યજ્યા લીધા, સ્મરીને હાલનું તું જો. ૨
- પ્રતિજ્ઞાઓ કરી શી શી, કઈ પાળી કઈ ત્યાગી;
કર્યા નિશ્ચય કયા ક્યારે, સ્મરીને હાલનું તું જો. ૩
- પ્રથમ લાગ્યા કયા સાચા, પછીથી જૂઠ લાગ્યા ક્યા;
અનુભવની કસોટીમાં, સ્મરીને હાલનું તું જો. ૪
- વિચારે મેળ કોનાથી, થયો સાથે જ કોની જ ક્યાં;
પડ્યા છૂટા કયા ક્યારે, સ્મરીને હાલનું તું જો. ૫
- વિચારોથી જ આચારો, કર્યા ક્યારે મળ્યું ફળ શું;
કર્યું કર્તવ્ય કરવાનું, સ્મરીને હાલનું તું જો. ૬
- કષાયો જે કર્યા તહેનું, ઉદય ફળ શું અનુભવમાં;
કરી શી નિજ ઉત્કાન્તિ, સ્મરીને હાલનું તું જો. ૭
- ગયો જે કાલ તે પર તું, ત્વરિત દે આત્મની દૃષ્ટિ;
જીવન જે જે ગયું તે તે, સ્મરીને હાલનું તું જો. ૮
- અહો તે આજ પર્યન્ત શો, કર્યો ઉપશમ અચલ કેવો;
બુદ્ધચબ્ધિશુદ્ધ ઉપયોગે, સ્મરીને હાલનું તું જો. ૯
- સંવત્ ૧૯૭૦ ના જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૩ શનિવાર.

૪૮૮ ઉઘાડી આંખને દેલો. ૪૮૮

કવ્વાલિ.

- ઉઘાડી આખને દેજો, કર્યું શુ જન્મીને સારૂ,
લલામા લાગ ના લીધો, શુમાવ્યો વ્યર્થ નિજજન્મ ૧
- જમ્યા તો શુ વળ્યુ તેથી, જમાડ્યા નહિ ગરીબોને,
ધની હો તો ઉકાળ્યુ શુ, સુપાત્રે દાન ના દીધુ. ૨
- કર્યા ગાડી વિષે મહાલી, કરી શી બહાદુરી તેમા,
કર્યા ઉપકાર નહિ જગમા, શુમાવ્યુ વ્યર્થ નિજ આયુ. ૩
- થયા પડિત તો શુ રે, કરી બહુ વ્યર્થ ચર્યાઓ,
જગત્તું દુ ખ હરવામાં, હલાવી છલ નહીં ચલે ૪
- મળી સત્તા સતાવાને, ગરીબોને પજવવાને,
અહુ વૃત્તિ કરી ઝાઝી, અહો એ વ્યર્થ સત્તા છે ૫
- અહો નિજ શોખના માટે, શુમાવી વ્યર્થ લક્ષ્મીને,
લલામા લક્ષ્મી ના ખર્ચી થશે કલ્યાણુ શી રીતે. ૬
- અરે ઓ માનવી લોળા, અભિમાની થતો શાથી,
મિક દર બાદગાહ જેવા, ધત્રી બે હાથને આલ્યા ૭
- અરે ઓ માનવી લોળા, લમાવે અન્યને તુ શુ,
અહુ તાથી સ્વય ભૂંડ્યો, થશે પશ્ચાત્ તહારૂ શુ ૮

૪૮૯ હજી તું ચેતી લે મનમાં. ૪૮૯

કવ્વાલિ

- હજી તુ ચેતી લે મનમા, કઠી લે ધર્મની કલ્લી,
ભણીને જૂલ ના ખા તુ, મળ્યુ પરમાર્થનુ ટાણુ ૧

હૃદયથી રાગને ત્યાગી, હૃદયથી દ્વેષને ત્યાગી;
કરી લે આત્મની શુદ્ધિ, રહી તવ હસ્તમાં સુક્તિ. ૨
બનીશ ના એક ક્ષણ માત્ર, પ્રમાદી તું અરે મોહિ;
બુદ્ધયજ્ઞિધર્મ સાધી લે, સુણી ઉપદેશ સન્તોનો. ૩

સં. ૧૯૭૦ જેઠ વદિ ૪ ગુરુવાર.

કુશિષ્ય સન્નતિ.

હવે મ્હને હરિ નામ સું નેહ લાગ્યો. એ...રાગ.

જાણીને જોયું કુશિષ્ય સંગતિ નઠારી;
આપે છે દુઃખ બહુ ભારી રે.....જાણીને
વિનયનો વૈરીને અક્ષલનો દુશ્મન, સાસું બોલી ચિત્ત બાળે;
રીસ કરે ગુરુ રાગ ન ધારે, ધર્મ વિમુખ થઇ ચાલે રે. જાણીને. ૧
ભરમાયો મનમાં ભરમાતો, સ્વચ્છન્દી થઇ મ્હાલે;
પ્રત્યનીક થઇ સામો પડીને, ધર્મ પાતાળમાં ઘાલે રે. જાણીને. ૨
દુર્જન લોકની સંગ કરીને, નિન્દાએ મુખ કરે કાળું;
આયત્હેનું હા બોદે છે ખાંતે, સમજે ન દુષ્ટ કોણ બહાલું રે. જાણીને. ૩
મૂર્ખ કુશિષ્યની સંગતિ ખોટી, જેવી કાણી જલ લોટી;
મનનો મેલો ને સ્વાર્થમાં વહેલો, કુટીલ શઠ મતિ છોટી રે. જાણીને. ૪
અજ્ઞાની પશુ સમ અવતારી, કુસંસ્કારી હરામી;
રણના રોઝ સમો બહુ ચંચલ, બાહ્ય વિષયનો છે કામી રે. જાણીને. ૫
ગોશાળાનો પાક લજવતો, મુખ મીઠો દિલ ઝેરી;
ત્યાગી ઉપરથી અન્તર રાગી, ધર્મશાસનનો જે વૈરી રે. જાણીને. ૬
મળશે નહિ કુશિષ્યો ભવોભવ, પ્રભુને વીનતિ હુમારી;
બુદ્ધિસાગર સન્ત સમાગમ, મળશે સદા સુખકારી રે. જાણીને. ૭

આત્મજ્ઞાનિની દ્રષ્ટિ.

કબ્લાલી

- થઈ જ્યાં જ્ઞાનીને પ્રીતિ, નથી ત્યાં જ્ઞાનીને ભીતિ,
ભલે દુનિયા પડે ચામી, ત્યજે નહિ કાર્ય આરબ્યુ ૧
- ખરેખર આત્મજ્ઞાનીનો, પ્રવૃત્તિ યોગ નાના છે,
અવ્યતર આત્મજ્ઞાનીનો, નિવૃત્તિ યોગ ન્યારો છે ૨
- ધુજે ભયથી અખિલ દુનિયા, ધુજે નહીં આત્મજ્ઞાની ત્યા,
અહો એ આત્મજ્ઞાનીની, ગતિ છે સર્વથી ન્યારી. ૩
- અહો જ્યાં વિશ્વ જ ધાતુ, ફરે ત્યાં છૂટથી જ્ઞાની,
અહો એ આત્મજ્ઞાનીના, હૃદયમાં વિશ્વ છે જૂદ ૪
- મરેલી દુનિયા લાગે, જીવતો આત્મજ્ઞાની ત્યા,
અહો જ્યાં વિશ્વ ઉઘે ત્યા, હૃદયથી જાગતો જ્ઞાની ૫
- પડ્યા જ્યાં ધર્મના પન્થો, મતામતમાં પડી દુનિયા,
અલેદે દેખતો જ્ઞાની, સકલમાં આત્મની જ્યોતિ. ૬
- અખિલ વિશ્વોદધિમાહી, મીઠી મેરામણ જ્ઞાની,
અહો એ જ્ઞાનીની આખે, અમારૂં વિશ્વ છે જૂદ ૭
- અહો એ જ્ઞાનીની આખે, અમારી આંખ મેળાપી,
હૃદયમાં જ્ઞાનની જ્યોતે, અખડાનન્દનું દહાણું. ૮
- અહો એ જ્ઞાનીના મેળે, અમારો મેળ મળવાનો,
પુદ્ગલધિ જ્ઞાનીના મેળે, હૃદયમાં મુક્તિ પ્રગટે છે ૯

સ વત ૧૯૭૦ ના જેઠ વદિ ૫ સનિવાર

જૈનો જાગો.

- જાગી જૈનો ઝટપટ ઝઘડાથી દૂરે રહો રે,
જેવાં વાવો ખીજો તેવાં કુળ કર્મે લહો રે;
ઝઘડા કરતાં પડતી થાવે, ઘરની લક્ષ્મી નાસી જાવે,
કજીયા કંકાસોથી પડતીના ચક્રે વહો રે. જાગી. ૧
- હતા પૂર્વજો કેવા સારા, સત્તા લક્ષ્મી શક્તિ ઉદારા;
અધુના દશા તમારી કેવી થઇ છે તે કહો રે. જાગી. ૨
- લક્ષ્મી ભરતીતી ઘર પાણી, અગ્રગણ્ય સત્તા ના છાની;
યાદી લાવી કજીયા ત્યાગીને સંપે રહો રે. જાગી. ૩
- નાત જાતમાં ટંટા પાડી; પક્ષ ગ્રહીને લડતા દહાડી;
ગાડી વાડી લાડી કલેશ ત્યજી શાન્તિ ચહો રે. જાગી. ૪
- એક ખીજાની ઈર્ષ્યા ત્યાગો, પ્રભુ પાસે સારૂં સહુ માગો;
સંપી મોટા મનથી ઉદય માર્ગ જલ્દી ગ્રહો રે. જાગી. ૫
- શાસનની સેવાને માટે, સંપીને ચાલો શિર સાટે;
ત્યાગી વૈર વિરોધો કુસંપનાં ખીજો દહો રે. જાગી. ૫
- નહીં ચેતો જો આંખ ઉઘાડી, પડતીથી થાશે ધૂળધાણી,
માટે સંપી ચાલો વિદ્ય પડ્યાં સર્વે સહો રે. જાગી. ૭
- અન્ય કોમની ચડતી થાતી, સમજ્યાથી મનમાં સમજાતી;
સત્તા ધન વિદ્યાથી ઉંચા સમજો મન ચહો રે. જાગી. ૮
- સંપે ધન સત્તાની વૃદ્ધિ, વંશ પરંપર વધે સમૃદ્ધિ;
ખાલે બુદ્ધિસાગર શિક્ષા સાચી સદ્દહો રે. જાગી. ૯

ૐ શાન્તિઃ ૐ રે

સં. ૧૯૭૦ ના જોઠ વદિ ૬ રવિવાર.

ૐ સ્મરણ. ૐ

ઓ ઓ ઐ ઐ ઐ ઐ ઓ ઓ ઓ મત્ર સ્મરો સદા રે
 ઐ ઐ મત્ર ગણુતા દુખ પડે નહિ શિર કદા રે
 ઐ ઐ મત્ર ગણો જયકાગી, પ્રણવ મત્ર જગમા સુખકારી
 ઐ ઐ મત્ર ધ્યાવતા પરમ બ્રહ્મમય નિર્મલા રે ઐ ઐ ૧
 હરતા ફરતા ઐ ઐ ધ્યાવો, ઐ ઐ માહી લગની લગાવો,
 ઐ ઐ ધ્યેયપણે થઈ જાતા, ગિવસુખ સ પદા રે ઐ ઐ ૨
 રંગોરંગમા ઐ ઐ પ્રગટાવો, અન્ય કશુ નહિ ચિત્તે લાવો,
 સાક્ષાત્ જય મર્વનો જ્ઞાતા સિદ્ધે ઐ યદા રે ઐ ઐ ૩
 ઐ ધ્વનિથી લય જો પ્રગટે, મિથ્યાવરણો મર્વે વિધટે,
 જોલે પુદ્ધિસાગર ઐ ઐ પરમ પ્રભુ તદા રે ઐ ઐ. ૪

મત્ર ૧૬૭૦ ના જેઠ વદિ ૭ સોમવાર

ૐ વળ્યું શું વેષ પ્હેર્યાથી. ૐ

કબાલિ

ધમાધમમા રહી વૃત્તિ, ગુણો વણ વેષ આચારો,
 અભિમાની થયા વેષે, વળ્યું શું ? વેષ પ્હેર્યાથી ૧
 રહી જો કામની ઇચ્છા, પરિગ્રહની રહી ઇચ્છા,
 અસત્ય જોલણ સહેજે, વળ્યું શું ? વેષ પ્હેર્યાથી ૨
 રહી જો માનની ઇચ્છા, કરાવ્યો કલેશ લોકોમા,
 રહી જો લીખ લોગોની, વળ્યું શું ? વેષ પ્હેર્યાથી ૩
 કપટના નાટ્ય ભજવાતા, કષાયોની થતી વૃદ્ધિ,
 ત્યજ્યું તેને ગ્રહ પાછું, વળ્યું શું ? વેષ પ્હેર્યાથી ૪
 ત્યજીને એક બહુ કીધા, ત્યજી જેમ કાચળી મર્ષે,
 રહ્યો જો મોહ મનમાહી, વળ્યું શું ? વેષ પ્હેર્યાથી ૫

હુશયા ઢોરની પેઠે, રહે ત્યાગી નહિ જગમાં;
બુદ્ધચબ્ધિ સદશુણો સેવે, મુનિનો વેષ છે લેખે. ૬

સંવત ૧૯૭૦ ના જેઠ વદિ ૭ સોમવાર.

❀ પ્રતિજ્ઞાપાલન. ❀

કવ્યાલી.

- કરીને કોલ બોલીથી, -કર્ચું સ્વાર્પણ પ્રતિજ્ઞાથી;
અહંતાધ્યાસને છોડી, પ્રતિજ્ઞા પાળ હિમ્મતથી. ૧
- પ્રતિજ્ઞા વીરની શોભા, પ્રતિજ્ઞા કીર્તિનું લહાણું;
પ્રતિજ્ઞા સ્વર્ગની કુચી, પ્રતિજ્ઞા પ્રાણની મૂર્તિ. ૨
- હરિચંદ્રે પ્રતિજ્ઞાથી, અમર કીર્તિ કરી જગમાં;
પ્રતિજ્ઞા આત્મની છાયા, સમજતા સન્ત યોગીઓ. ૩
- પ્રતિજ્ઞા બ્રહ્મ થઈ જગમાં, જીવ્યા તો શું ? મર્યા તો શું ?
પ્રતિજ્ઞા પાળીને મુઆ, રહ્યા એ જીવતા જગમાં. ૪
- કરી સ્વાર્પણ પુનઃ પાછું, લઈશ ના જેહ આપેલું;
પ્રતિજ્ઞાના ખરા ટેકી, અગંધન નાગના જેવા. ૫
- પ્રતિજ્ઞા છે ચિતા જેવી, જીવંતાં લસમ થાવાનું;
અહો એ લસમમાંહીથી, જીવીને દેવ થાવાનું. ૬
- પ્રતિજ્ઞાથી પડ્યા પાછા, ખરા એ બાયલા લોકો;
પ્રતિજ્ઞાપાલને શૂરા, ખરા એ મર્દ ગણવાના. ૭
- સ્વયંહસ્તે વચન આપી, ફરે તે ફેગટીઓ છે;
કરીને મુખ નિજ કાળું, થતો હડધૂત જગમાંહી. ૮
- પ્રતિજ્ઞા બ્રહ્મનું મુખડું, સદા માટે રહે બહીલું;
ચહે નહીં સ્વર્ગસુંદરીઓ, વચનના ઘાતકોને રે. ૯
- વહેલા બોલ મુખમાંહી, કદા પાછા નહીં પેસે;
ખરેખર શૂરવીરોના, જગત્માં દેખશો જ્યાં ત્યાં. ૧૦

- અમર દેહો નથી રહેતાં, અમર મહેલો નથી રહેતા,
પ્રતિજ્ઞા પાળકો જગમા, અમર રહેતા સદા નામે ૧૧
- પ્રતિજ્ઞા પાળનારાની, જગત્મા ઊવતી કીર્તિ,
ભલે હો રક વા રાજ, ઊવતા શાસ્ત્રના પાને ૧૨
- અહો એ ધન્ય માતાને, અહો એ ધન્ય પિતાને,
અદે જેના જ સતાનો, પ્રતિજ્ઞા યોદ્ધીને પાળે ૧૩
- અહો એ ધન્ય ભૂમિને, અહો એ ધન્ય છે દૂળને,
પ્રતિજ્ઞા પાળકો ઉપરે, રહે ઇતિહાસના પાને ૧૪
- અહો એ ધન્ય ગુરૂઓને, અરે જેના હૃદય શિષ્યો,
પ્રતિજ્ઞામા અડગ રહીને, ગુરૂતુ નામ દીપાવે ૧૫
- અહો એ ધન્ય જાતિને, અહો જે જાતિમા જનમ્યા,
પ્રતિજ્ઞા પાળીને પૂરી, કરે છે ઉચ્ચ જાતિને ૧૬
- અહો જે દેશના લોટો, પ્રતિજ્ઞા પાળતા ટેકે,
ધરે નહિ મૃત્યુની પરવા, જગત્મા દેશ શોભાવે ૧૭
- અહો એ ધન્ય ઝાંડાને, વહી પાછુ ગ્રહે નહિ જે,
અહો એ ઝાંડપર રહેતી, વચનમિદ્ધિ અને કીર્તિ ૧૮
- અહો એ ધન્ય માનવને, ગિખાવે પાઠ અન્યોને,
બની આદર્શવત્ પોતે, ત્યજીને સર્વ સ્વાયોને ૧૯
- અહો એ ધન્ય માનવને, બની વિશ્વામની મૂર્તિ,
જગત્મા મત્ય તે થાયે, ખરે એ શાહુકાર જ છે ૨૦
- અહો એ ધન્ય માનવને, વિષ્ણુઓ મહી ડોટી,
પ્રતિજ્ઞા પાળતો બોલે, અહ મમતા ત્યજ દૂટે, ૨૧
- અહો એ ત્યાગી છે પૂરો, ત્યજી સુખની મદુ આશા,
પડેલા કષ્ટ પેઠીને, પ્રતિજ્ઞા યોદ્ધીને પાળે ૨૨
- વિદેહી શ્રીજનક પેઠે, કરી સ્વાર્પણ લહે સુખડા,
ત્યજીને ચિત્તમાત્ર મદુ, કરી સ્વાર્પણ વધુ પાળે ૨૩
- અહો જે સ્વાર્થ વિધાના, બની કીડા વધુ ત્યાગે,
કરે નિજ આત્મની હાનિ, કરે ના સ્વોત્તતિ માચી ૨૪

પ્રતિજ્ઞા ભંગ ને કરતા, ખરા તે ભંગીઓ જગમાં;	૨૫
પ્રતિજ્ઞા ત્યાગરૂપ વિષા, ગ્રહે ને મુખમાં પાછા.	
ક્ષણિક મનના થઈને ને, પ્રતિજ્ઞાઓ કરી લોપે;	૨૬
ફરે જેની પ્રતિજ્ઞાઓ, ફરે તહેતું કર્યું માન્યું.	
અરે વિશ્વાસ તેનો શો ? ફરે ને જોલ જોલીને;	૨૭
ખરી વખતે રહે અળગો, ગળું કાપે ફરી જઈને.	
વચન આપી ફરી જાવે, કરે જોડ્યું અજોડ્યું ને;	૨૮
ઉતારી કૃપમાંડી તે, ઉપરથી દોરકું કાપે.	
કરે લાખો પ્રતિજ્ઞાઓ, જીવાનો જાળને વૃદ્ધો;	૨૯
પ્રતિજ્ઞા પાળતા વિરલા, હૃદયને વાણીની ટેકે.	
પ્રતિજ્ઞા પાળવામાંડિ, ખરી કિમ્મત માનવની;	૩૦
પ્રમાણિકની ખરી કુંચી, પ્રતિજ્ઞા બ્રહ્મ શૂકર છે.	
પ્રતિજ્ઞા મુક્તિનિઃસરણી, પ્રતિજ્ઞા શક્તિમય દેવી;	૩૧
પ્રતિજ્ઞાથી પડે તેનો, વિનિપાત જ થતો શતધા.	
પ્રતિજ્ઞા જીવતી શક્તિ, કરીને પૂર્ણ પાળ્યાથી;	૩૨
પ્રતિજ્ઞા ચૂકતાં ચૂક્યો, ખરેખર સ્વપ્રતિષ્ઠાને.	
પ્રતિષ્ઠાના ખરા પ્રાણો, પ્રતિજ્ઞા પાળવામાં છે;	૩૩
પ્રતિષ્ઠાની ખરી સ્થિરતા, પ્રતિજ્ઞા પાળવા પર છે.	
ગમે તેવી પ્રતિજ્ઞાને, કરીને હઠ નહીં પાછો;	૩૪
પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ પાળ્યાથી, મળે છે અન્ય શક્તિયો.	
પ્રતિજ્ઞાત વિચારોનો, અમલ કરવો ખરા ધૈર્યે;	૩૫
ત્યજીને ભીતિયો સઘળી, વિચરવું સ્વપ્રતિજ્ઞામાં.	
જીવે નિજને મર્યોમાની, પ્રતિજ્ઞાપાળ કીધેલી;	૩૬
અમર થાવું પ્રતિજ્ઞાથી, જીવંતાં દિવ્ય જીવનથી.	
પ્રતિજ્ઞા અર્જુને કીધી, ખરી રીતે કરી પાળી;	૩૭
પ્રતાપે સ્વપ્રતિજ્ઞાથી, દીપાવ્યું નામ પોતાનું.	
પ્રતિજ્ઞા મંત્રની કરણી, ચલાવે દેવતાઓને;	૩૮
ચલાવે સર્વ લોકોને, ફળે છે સિદ્ધ લોકોને.	

પ્રતિજ્ઞા પ્રાણ મમ બહાલી, ખરેખર સન્ત લોકોને,	
ચળાવ્યા ન ચળે લોભે, ડરાવ્યા ના ડરે તેઓ	૩૯
પ્રતિજ્ઞા જે કરે તેને, નિલાવી લે ઉપાયોથી,	
પુરુષમાહી ગણાવાને, કરેલા કોલ પાળી લે	૪૦
કદાપિ ઝેરનો ખ્યાલો, પીવાનો યોગ આવે તો,	
ગણીશ ના મૃત્યુની પરવા, પ્રતિજ્ઞા પાળવા માટે	૪૧
કદાપિ ક્રોધ જુસ્માથી, પ્રતિજ્ઞાબ્રહ્મ ના થાતો,	
મળે જો ઇન્દ્રની પદવી, તથાપિ બ્રહ્મ ના થાવુ	૪૨
જરા વાતે વિરોધી થઈ, અલિભાને કુલાઈને,	
વચનનો ભગ ના કર્તે, વિચારી દેકને ધરતે.	૪૩
પ્રતિજ્ઞાથી પડેલાઓ, જગત્મા અન્યને પાડે,	
કદી ના મગતિ કરતે, થશે સગત અમર તેવી	૪૪
વચનની દેક ધરવાનુ, શિખ્યો ના તો શિખ્યો સુ શુ ?	
પ્રતિજ્ઞા પાળતા શિખ્યો, શિખ્યો ત્યારે મકલ બીજુ	૪૫
ફરી જાતી જીલલડી જે, પ્રતિજ્ઞા બોલીને ક્ષણમા,	
અહો એ ભલ સર્પિણી, રહે ત્યા ભય કહો કેવો?	૪૬
શરીરો નહીં અમર ગહેતા, મજ્યુ તે લિપ્ત થાવાનુ,	
જગત્ની લાલચો છોડી, પ્રતિજ્ઞા પાળતે પૂરી	૪૭
નપુમક તે ગણાવાનો, પ્રતિજ્ઞાથી હું પાછો,	
પ્રતિજ્ઞા જે ફરે કીધી, પત્રી એ માનવી શાનો	૪૮
પ્રતિજ્ઞાની ખરી દેડે, વધે છે નેક માનવનો,	
પડે વિશ્વામ તેનો બહુ, કરે એ કાર્ય ધારેલા	૪૯
પ્રતિજ્ઞાને ત્યજે લિફ, વિપત્તિયો પડે ત્યાજે,	
વિપત્તિયો મહી પૂરી, પ્રતિજ્ઞા પાળતો શૂરો	૫૦
પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ પાલકની, ચણધૂલી ન પૂજતી,	
અહો તે ધૂલીમાં પણ કઈ, ભગતુ મત્વ પૂન્ય જ છે	૫૧
અનન્તી શક્તિના ઠારો, થતા ખુલા વચન દેડે,	
વચનગુપ્તિ થતી મદતે, અનુભવ યોગીને એનો	૫૨

- વિવેકે સહુ વિચારીને, પ્રતિજ્ઞા ધારવી પશ્ચાત્ ;
કરીને તું ડરીશ ના કંઈ, મરણ છે સર્વના માથે. ૫૩
- પ્રતિજ્ઞા પાળવા માટે, બને તે કર ઉપાયોથી;
વિપત્તિયો પડે પહેલી, પછીથી સહુ ખસી જાવે. ૫૪
- પ્રતિજ્ઞા જ્ઞાનીને શોભે, પ્રતિજ્ઞા સન્તને શોભે;
પ્રતિજ્ઞાની પડે હાકો, અહો બહાદુરના મુખે. ૫૫
- પ્રતિજ્ઞા ન્યાયીને શોભે, પ્રતિજ્ઞા યોગીને શોભે;
પ્રતિજ્ઞા ધીરને શોભે, નથી ત્યાં કામ કાયરનું. ૫૬
- ફલંગો સિંહની જેવી, પ્રતિજ્ઞા શૂરની તેવી;
પ્રતિજ્ઞાનાં વચન બુદ્ધાં, પ્રતિજ્ઞાનાં હૃદય બુદ્ધાં. ૫૭
- થયો વિક્રાન્ તથાપિ શું, મળી પદવી તથાપિ શું ?
વધી ઉમર તથાપિ શું, પ્રતિજ્ઞા ટેક ના ધાર્યો. ૫૮
- બન્યો રાજા તથાપિ શું, બન્યો વક્તા તથાપિ શું;
બન્યો લેખક તથાપિ શું, વચન બોલી ફરી જાતાં; ૫૯
- બન્યો સાધુ તથાપિ શું, બન્યો શિક્ષક તથાપિ શું;
મળી લક્ષ્મી તથાપિ શું, કરીને કોલ તોડ્યા જો. ૬૦
- થયો જો શેઠ તહાંયે શું ? મળ્યા ઇલ્કાબ તહાંયે શું ?
પ્રતિજ્ઞા ભ્રષ્ટ થાવાથી, ફરે છે સર્વ પર પાણી. ૬૧
- સુધારક જો બન્યો તો શું ? પરીક્ષક જો બન્યો તો શું ?
પ્રતિજ્ઞા ટેક ના ધારી, અલેખે જન્મ માનવનો, ૬૨
- વળે શું બોલવાથી બહુ, વળે શું ધર્મીના ડોળે;
વચન બોલી ફરી જાતાં, નહોં વિશ્વાસ રહેવાનો. ૬૩
- વળે શું બહુ વિચારોથી, વળે શું ખૂબ વાચનથી;
વધી શબ્દો ફરી જાતાં, નથી કિમ્મત ટકાની રે. ૬૪
- વળ્યું શું બાગમાં ફરતાં, વળ્યું શું પંચમાં બેઠે;
વળ્યું શું મૂચ આંખળવે, વચન બોલી ફરી જાતાં. ૬૫
- વળ્યું શું મોજ માર્યાથી, વળ્યું શું મિષ્ટ ખાવાથી;
વળ્યું શું ફેન્સી કપડે, વચનનો ભંગ જો કીધો. ૬૬

વળ્યુ શુ હાજી હા કરતા, વળ્યુ શુ દાવ ખેટ્યાથી,	૬૭
નમ્યા જો લોકે ત્હોયે શુ, વચનનો લગ કીધો જો	
અમીરાઈ મળી તો શુ, પ્રતિજ્ઞાઓ નહી પાળી,	૬૮
પ્રતિજ્ઞા પાળનારાઓ, મઠલથી શ્રેષ્ઠ છે જગમા	
પ્રતિજ્ઞાના અધિકારી, બન્યા જે યોગ્યતા પામી,	૬૯
પ્રતિજ્ઞા તે વહે પૂરી, વિવેકે મત્ય સમજીને	
પ્રતિજ્ઞા પાળવામાહિ, નવું જીવન પ્રગટ થાતુ,	૭૦
નવો અવતાર થાવાનો, અમલ આખે નવુ ભામે	
શુભાશુભ બહુ પ્રતિજ્ઞાઓ, વિવેકે મત્ય આદગવી,	૭૧
બની ગભીર ને ધીરા, મમયના જાણુ થઈ કગવી	
પ્રભુ દગ્ગારમા જાવા, પ્રતિજ્ઞા પામના જેવી,	૭૨
ખુદ્ધચન્દ્રિય મિદ્ધ સાધનમા, પ્રતિજ્ઞાઓ વ્રતોની છે	

સવત ૧૬૭૦ ના જેઠ વદિ ૮ મંગળવાર

ૐ દેડકાંઓની મેઘ પ્રતિ અન્યોક્તિ પ્રાર્થના. ૐ

વર્ષો મેઘજી ભાગી, ભૂમિપર વર્ષો મેઘજી ભાગી,	
ઉરમા અરજી ઉતારી .. . ભૂમિપર	
ગડગડ વાદો જાજતા રે, વિદ્યુત લાઈટ ધારી,	
વાયુતુ વાહન કઠી રે, કૃપા કગેને પધારી	ભૂમિ ૧
પ્રાણશ્લેષ અમ રહી ગયો રે, લેશો હવે તો ઉગારી,	
વડ આકાશી દેવના રે, મહાગન્ધ પદ ધારી	ભૂમિ ૨
મળધ બાધ્યો તુજ થકી રે, મત્સ્યે અહો જેમ વાગિ,	
સળધ એવો તુજ થકી રે, ટાળ્યો ટળો ન જગરી	ભૂમિ ૩
મગ્ગમાટી ઝીલીએ રે, નિર્દોષ જીવન ધારી,	
બાહુડા અમે તાલગ રે, અટપટ કર મુખકારી	ભૂમિ ૪
મનમા તુંદિ તુંદિ થઈ રહ્યું રે, આવ આવ અટ વારી,	
ખુદ્ધિસાગર મેઘની રે, આવી પોચી મ્વારી.	ભૂમિ ૫

સવત ૧૮૭૦ ના જેઠ વદિ ૧૪ સોમવાર

❧ દોષીઓપર પ્રેમભાવ અને તેઓની સેવા. ❧

કબાલી.

- અરે માનવ જીવન તહાડું, કરીલે ઉચ્ચ ગુણ રાગે;
કરીશ નિન્દા નહીં કેની, નથી નિન્દાથકી શાન્તિ. ૧
- જગત્માં દોષીઓ દેખી, થતી ધિક્કારની વૃત્તિ;
અહો એ દોષ તહારામાં, હશે ત્યારેજ તું કેવો ? ૨
- સદા સર્વત્ર જીવોમાં, ઘણા થોડા રહ્યા દોષો;
નથી કે દોષ વણ ખાકી, અરે તું દોષ જો તહારા. ૩
- નથી નિર્દોષ માનવ કે, રહ્યા છે દોષ કંઈને કંઈ;
ખની નિર્દોષ પોતે તું, જુઓ અન્યત્ર ક્યાં દોષો. ૪
- ગયા જ્યાંથી સકલ દોષો, અહો વીતરાગ તે જાણો;
નથી સર્વજ્ઞતા જેમાં, રહ્યા ત્યાં દોષ કર્મે હો. ૫
- પ્રથમ તું દોષ પોતાના, નિહાળી જો પરિહર તે;
પહે ક્યાં અન્ય પંચાતે, પડ્યાથી વાગશે નક્કી. ૬
- જુવે જે અન્યના દોષો, અહો તે દોષ વૃત્તિમાં;
રમાવ્યાથી જ સંસ્કારો, પ્રગટતા ચિત્તમાં તે તે. ૭
- પછીથી તે પ્રકટ થાતા, મળી સામગ્રીના યોગે;
યથા વૃત્તિ તથા વ્યક્તિ, જુવો એ યોગદૃષ્ટિથી. ૮
- અધિકાર જ નથી-તુજને, અરે એ દેખવા દોષો;
ગુણોપર રાગ રાખીને, ગુણોને દેખ જ્યાં ત્યાં તું. ૯
- અરે તુજમાં ઘણા દોષો, રહ્યાતા દોષીઓ પેઠે;
મહન્તોએ દયા લાવી, નિવાર્યા છે ઘણા દોષો. ૧૦
- અરે તું દોષીઓપર જો, દયાની દૃષ્ટિ નહીં લાવે;
અહો તહારા ઉપર ત્યારે, મહન્તો લાવશે ક્યાંથી ? ૧૧
- પ્રભુની ચાહના રાખે; પ્રભુ સમ દીલ ના મોટું;
કરીને અન્યની નિન્દા, પ્રભુને પામશે ક્યાંથી ? ૧૨
- ફજેતી દોષીની કરતાં, ફજેતો તાહારો થાશે;
ટળે નહિ દોષીના દોષો, અને મહાવૈર બંધાતું. ૧૩

રહ્યા જે વિશ્વમા દોષો, જીવોમા કોઈને કોઈ,	
અહો તે ટાળવા માટે, જીવોપર પ્રેમ ધરવાનો	૧૪
ખનીને સર્વથી ઉચો, જીવે તુ સર્વમા દોષો,	
કદી ના ઉચ્ચ ખનવાનો, પ્રભુને પ્રાર્થના કરતા	૧૫
જીવોપર પ્રેમ નહિ ધારે, પ્રભુ પ્રેમી થવા ઈચ્છે,	
ધરે ના દોષીપર પ્રીતિ, પ્રભુને પામશે ક્યાથી ?	૧૬
તમે કેવા હતા ન્હાના, મલીનતા ધોવતી માતા,	
હતી તે લક્ષ્યમાં લાવી, ધ્રુવોને દોષ જીવોના	૧૭
જીવોપર પ્રેમ લાવીને, જીવોના દોષને ધોતા,	
તમારા દોષ ધોવાની, પ્રભુની પ્રાર્થના ફળશે	૧૮
તમારા પુત્ર પુત્રીઓ, હશે દોષી કદાપિ તો,	
ઘણી ગભીરતા રાખી, પ્રયત્નો ત્યાં કરો કેના ?	૧૯
ગમે તેવા ઉપાયોથી, ત્યજાવી દો સકળ દોષો,	
કહો તે ખાનગીમા સહુ, જણાવા દો નહિ કેને	૨૦
અહો તેવી રીતે પ્રેમે, ઘણી ગભીરતા ધારી,	
ધ્રુવોને દોષ અન્યોના, પ્રભુની પ્રાપ્તિ એ રીતે	૨૧
અરે કે તાહ્યરી નિન્દા, કરે કે દોષ દેખીને,	
ત્હને તેથી થતુ જેવુ, સકલને થાય છે તેવુ	૨૨
ધરી ત્હારા ઉપર પ્રીતિ, અરે કોઈ દોષ તુજ ધોવે,	
ત્હને તેથી થતુ જેવુ, સકલને થાય છે તેવુ.	૨૩
અરે ત્હારા ઉપર કોઈ, ઘણી પ્રીતિ ધરી મહેજે,	
ત્હને તેથી થતુ જેવુ, અહો તેવુજ અન્યોને	૨૪
સતાવે દોષીઓને બહુ, છપાવે હેલના છાપે,	
સ્વય નિજ દોષને ઢાકે, વળ્યુ ધર્મી થવાથી શુ ?	૨૫
નથી સારા અરે કોઈ, અરે હુ એકલો સારો,	
ક્ષમાદિઠ નિજમા નહિ કંઈ, વળે શુ દોષદષ્ટિથી	૨૬
અહો નિજમા રદા દોષો, ગુણો રૂપે ગણાવાના,	
ગુણોને દોષ રૂપે જ્યા, અહો ત્યા દેખવાનુ શુ ?	૨૭

નથી ત્યાં સન્તની દૃષ્ટિ, પ્રભુલક્ષિત નથી કિંચિત્;	
પ્રભુની ઝાંખી જ્યાં થાતી, ગુણાનુરાગ ત્યાં નક્કી.	૨૮
ગમે તે પન્થ જાતિનો, મનુષ્યજ હોય ત્હોંયે શું ?	
વહીશ ના દોષ ઇર્ષ્યાથી, ગુણોને જો ગુણોને કહે.	૨૯
પ્રકટ કરવાયકી દોષો, ફેળેતી દોષીની થાતાં;	
પ્રગટશે અન્ય નહિં દોષી, અહો એ માન્યતા જૂઠી.	૩૦
વિના નામે પ્રકટ કરતાં, ખુવારી સર્વ દોષોની;	
ગુણોનો લાલ દર્શાવે, ગુણોની આહના થાતી.	૩૧
ગુણોની આહના થાતાં, પ્રવૃત્તિયોગ સેવાતો;	
પ્રવૃત્તિથી ગુણોની તો, થતી પ્રાપ્તિ વિચારી દ્યો.	૩૨
અમુકનું નામ દેઈને, પ્રગટ કહેવા સહુ દોષો;	
થતો ના લાલ તેથી કંઈ, વધે ઉલટો વિરોધ જ તો.	૩૩
પરસ્પર વૈરથી નિન્દા, ખુર કરવા થતી વૃદ્ધિ;	
વધે ટંટા થતી હિંસા, અહો એ દોષ કહેવાથી.	૩૪
ગુણો કહેતાં વધે પ્રીતિ, ગુણોનો રાગ ખહુ સારો;	
ગુણાનુરાગ કરવાથી, રહેના દોષપર દૃષ્ટિ.	૩૫
થતાં દોષી ઉપર પ્રીતિ, થતો વિશ્વાસ દોષીને;	
કહે તેનો અમલ કરવા, ખરેખર લક્ષ દેવાનો.	૩૬
જીવો સહુ કર્મના વશમાં, લંભાવ્યા કર્મથી લભતા;	
વહે દોષો અહો કર્મે, કહે અન્યાય ત્યાં કોનો.	૩૭
અનાદિકાલથી કર્મે, થતા દોષો જીવોને એ;	
યથા પોતે તથા સર્વે, અરૂચિ કો ઉપર ધરવી.	૩૮
અરૂચિ દોષી પર ધરતાં, પ્રથમ નિજના ઉપર ધરવી;	
અરૂચિ પાર નહીં આવે, નકામું આયુ જાવાનું.	૩૯
અમૂલ્ય ક્ષણ મનુલવનો, નકામો ગાળ ના ક્યારે;	
ત્યજીને દોષની દૃષ્ટિ, ગુણાનુરાગ ધર મનમાં.	૪૦
પ્રભુ જેવા સકલ જીવો, અહો સત્તાયકી માનો;	
નિજતમાવત્ સહુ જીવો, નિહાળોને તથા વર્તો.	૪૧

- શુભાશુભ સહુ પરિણામે, શુભાશુભ ફલતણી પ્રાપ્તિ,
થતુ ફલ આત્મ પરિણામે, વિચારીને ધરે પ્રીતિ ૪૨
- જીવોને દોષદૃષ્ટિથી, નિહાળે જે હૃદય વર્તે,
પરિણામ જે અહો તેવું, હૃદયમાં ફલ વિચારી દ્યો ૪૩
- પરિણામોતણી શુદ્ધિ, પ્રથમ નિજ આત્મની કરવી,
નિરખવા નહિ કદી દોષો, ખરેખર અન્ય જીવોના ૪૪
- ગમે તેવાજ દોષીપર, કરુણાને ધરી પ્રીતિ,
મદા ઉપકાર કરવાને, પ્રવૃત્તિ કર યથાશક્તિ. ૪૫
- શુભો લેવા મહી જન્મ્યો, શુભો લેવા જ સામગ્રી,
મળી તુજને વિચારીને, જીવોપર પ્રેમ ધર જગમાં. ૪૬
- ઘણા ઉપકાર તહે લીધા, અહો ઉપકારી લોકોથી,
ગ્રધ્યા તે આપ પાછા તું, કરી જીવોતણી મેવા ૪૭
- ત્યજીને દોષની દૃષ્ટિ, ભલી કર દોષીની સેવા,
ઘણા ઉપકાર તેઓના, અહો તે અન્ય ભવમાંહી ૪૮
- સતાવ્યાથી રીણાવ્યાથી, જીવોની હેલના કરતા,
થતી નહી આત્મની શાન્તિ, વધે આચર્ય મનમાં ખહું ૪૯
- અહો અજ્ઞાનતા યાવત્, અહો તાવત્ સકલ જીવો,
જીવે છે દોષ અન્યોના, અહો એ કર્મના વશમાં ૫૦
- કશે પરમાર્થ નહિ કરતા, અહો એવા જીવો જગમાં,
જગત્માં દોષદૃષ્ટિએ, ખધું દેખાય દોષીલું ૫૧
- જગત્માં આત્મજ્ઞાનીઓ, જીવે નહીં દોષ અન્યોને,
જીવોને આત્મવત્ દેખી, કરે ઉપકાર પ્રીતિએ ૫૨
- અહો એ આત્મજ્ઞાનીના-હૃદયમાં સાર શુભ દૃષ્ટિ,
રહી તેથી શુભો દેખે, અને ઉપકાર કરતો એ ૫૩
- થયું જ્યાં આત્મજ્ઞાન જ ત્યાં, નથી નિન્દા ખરી ખોટી,
નિજાત્મવત્ મકલ જીવો, શુભો લેવા શુભો દેવા ૫૪
- સદા વિશુદ્ધ પ્રીતિથી, જીવોના દોષ ધોવાના,
ઉઘાડા મર્મ નહીં કરતા, શુભોથી ઉચ્ચ કરવાના. ૫૫

- વિશુદ્ધપ્રેમદષ્ટિએ, જીવો દોષી હૃદયમાંહિ;
 અહો લાગે ઘણા બહાલા, સહુ દોષો ટળે યત્ને. ૫૬
- વિશુદ્ધ પ્રેમ ગંગામાં, સદોષીઓ ઘણું નહાતા;
 થઇ નિર્મલ ખુશી થાતા, અહો એ માહાત્મ્ય સાધુનું. ૫૭
- ગમે તેવા સદોષીનો, થતો ઉદ્ધાર જ્યાં પ્રેમે;
 અહો એ સન્તદષ્ટિમાં, રહું કંઈ દિવ્ય જાદુ હો. ૫૮
- સદોષીની કરી સેવા, ગુણી કરતા અહો સન્તો;
 અહો એ સન્ત માતાઓ, અહો એ સન્ત દેવીઓ. ૫૯
- અહો એ માનવીઓ ધન્ય, દયાની મૂર્તિયો જગમાં;
 જીવંતી જાગતી જગમાં, જીવોના દોષ ધોનારી. ૬૦
- અહો એ દિવ્ય ધોળીઓ, જીવોના દોષને ધોતા;
 નમું હું પ્રેમથી ભાવે, જગતના દિવ્ય સન્તોને. ૬૧
- કરે અપકાર તેના પર, કરે ઉપકાર સન્તો હા;
 અહો એ સન્ત સેવ્યાથી, સહુ તીર્થો ગણું સેવ્યાં. ૬૨
- અહો તરતમ અપેક્ષાએ, ગુણોની સન્તદષ્ટિએ;
 સદોષીઓ જ નિર્દોષી, ગણીને પ્રેમ ધરવાનો. ૬૩
- સમાગમમાં સદા આવો, અહો જે જે જીવો કર્મે;
 અહો તે તે ગણી તું તું, જીવન ધર બ્રહ્મદષ્ટિનું. ૬૪
- જીવો એ હું ગણી સહુની, સદા કર સેવના સાચી;
 અહો એ સેવનામાંહી, રહી છે સ્વોન્નતિ પૂરી. ૬૫
- થયા ઉદ્ધારકો જે જે, જગતના તે અહો તેવા;
 અણુસમ અન્ય ગુણને તે, ગિરિસમ માનીને વદતા. ૬૬
- થવું હોય તાહ્યરે ધર્મી, ખરી રીતે ખરા ભાવે;
 ગુણાનુરાગદષ્ટિનો, પ્રથમ સ્વીકાર કર નક્કી. ૬૭
- ત્યજીને દોષની દષ્ટિ, સકલમાં દેખજે સાફ;
 સદા જ્યાં સાફ તે મહાફ, ગણી આચાર ધર સારો. ૬૮
- કરેલા સર્વ ગુન્હાઓ, અહો તે માફ કર સૌના;
 ખમી લે ને ખમાવી લે, સકલમાં દેખ પોતાને. ૬૯

ગણીને સર્વને સરખા, ગણીને આત્મવત્ સહુને,	
સદોષીપર ધરી પ્રીતિ, કરી સેવા ગુણી કરજે	૭૦
અહો એ સન્તના કર્મે, અહો એ સત્યના પન્થે,	
જવાની છે ખરી શિક્ષા, સુપાત્રો લબ્ય સમજે એ	૭૧
જગદુદ્ધાર કરવાની, ખરી સેવા જણાવી એ,	
પુદ્ગલચંદ્રિ સન્તદ્વિષ્ટે, પરામાત્મી પ્રગટ થાતુ	૭૨

સવત ૧૯૭૦ ના જેઠ વદિ ૦)) મગળવાગ

❧ કહો શું લેઈને જાશો. ❧

કબ્લાલિ

અહ વૃત્તિ ધરી મનમા, કદાગ્રહ ચિત્તમા ધારી,	
અમારી પાસ આવીને, કહો શું? લેઈને જાશો	૧
નથી કંઈ યોગ્યતા આવી, નથી વૃત્તિ સમજવાની,	
ત્યજાઈ વકદ્વિષ્ટ નહિ, કહો શું લેઈને જાશો	૨
પ્રથમ દ્વિષ્ટિતણા રાગી, બનીને આવતા પામે,	
પરીક્ષાની નથી શક્તિ, કહો શું લેઈને જાશો	૩
શુભાનુરાગદ્વિષ્ટી, શુભો લેતા નથી શીખ્યા,	
ધરીને દોષની દ્વિષ્ટિ, કહો શું? લેઈને જાશો	૪
અમાગી માન્યતા માચી, ગણીને આવીયા પામે,	
ખરો કકડો કરો નિજનો, કહો શું લેઈને જાશો,	૫
નથી લેવાતણી વૃત્તિ, વિત ડાવાદની વૃત્તિ,	
અહ તામાન વૃત્તિએ, કહો શું લેઈને જાશો	૬
સ્વય નિજ માન્યતા માચી, કરાવાની રહી વૃત્તિ,	
નથી મધ્યસ્થની વૃત્તિ, કહો શું લેઈને જાશો	૭
અહિસમ ક્રોધની વૃત્તિ, જરામા ધુધવાતા બહુ,	

- વહો ભૂઠું પરોક્ષે કંઈ, કહો શું લેઈને જાશે. ૮
- અપેક્ષાઓ સમજવાની, નથી કંઈ યોગ્યતા આવી;
નથી કંઈ શિષ્યની વૃત્તિ, કહો શું લેઈને જાશે. ૯
- અમારા આશયો ઉંડા, ભર્યા સ્યાદ્રાદવાણીઓ;
વિના સ્યાદ્રાદદૃષ્ટિએ, કહો શું લેઈને જાશે. ૧૦
- બની ધર્માધ અન્યત્ર, રહું સાચું નહીં દેખો;
બ્રહ્મા વણુ ન્યાયની વૃત્તિ, કહો શું લેઈને જાશે. ૧૧
- નકામું ખોલવું શાને, નકામું ખેસવું શાને;
અહો નિરપેક્ષદૃષ્ટિએ, કહો શું લેઈને જાશે. ૧૨
- વધું સાપેક્ષ દૃષ્ટિએ, સમજતા જે અપેક્ષાએ;
બુદ્ધચબ્ધિ સત્યને પામે, બની મધ્યસ્થ ગુણરાગી. ૧૩
- સંવત ૧૯૭૦ ના આષાઢ સુદિ ૬ સોમવાર.

❧ પાસે આવનારાઓ પ્રતિ હૃદય સ્ફુરણા. ❧

કવ્વાલી.

- થયા કરશે થવાનું સહુ, ભલું ભૂઠું યથાવૃત્તિ;
નથી ત્હેની જરા ચિન્તા, કહો કે પૂચ્છનારું છે. ૧
- અમારું જે અમે માન્યું, તમારા સર્વમાં તે છે;
અમારું જે નથી તે તો, ઉઘાડું સર્વમાં તે છે. ૨
- તમારી વૃત્તિના શિષ્યો, તમો સઘળા બની મોહિ;
અમારી પાસમાં આવી, કહો શું દેખનારા છો. ૩
- તમો અંધાન્સ્વયં બનીયા, સ્વયં નહિ દેખનારાઓ;
વહો છો અન્ધની પેઠે, કરીને હાજીદા મુખથી. ૪
- બનીને અન્ધ વિશ્વાસી, હૃદયના શૂન્ય થઈ વર્તો;
અનુભવગંધ ના જાણો, બ્રહ્મ તો શું? ત્યજ્યું તો શું? ૫

જગતના અશ્મે જોનારા, ખરી આખે ન જોનારા,	
તમારૂં શુ અમારૂં શુ ? ખરૂં ના દેખનારાઓ.	૬
તમારી આખની અગ્ને, રહે જો વૃત્તિનો પડદો,	
અમારૂં વા તમારૂં જે, ખરૂં તે ઐક્ય નહિ દેખો,	૭
અમારૂં સત્ય સહુમાહિ, અમારામા તમારૂં સહુ,	
ટળી ગયો લેદ મહુમાથી, સહુ ધર્મો અમારામા	૮
તમારી વૃત્ત્યનુસારે, ગણી જે માન્યતા સાચી,	
અહો એ વૃત્તિ કુ ડાળા, વિષે કેદી અને દુષ્ટા	૯
તમારી વૃત્ત્યનુસારે, અહો સાદૃશ્ય જ્યાં મળતુ,	
અહો સાધર્મ્ય ત્યાં માની, અહો એ વર્તુલો રમતા	૧૦
જગતમા વૃત્ત્યનુસારે, જીવો સર્વે રમે એવ,	
અનુભવની થતા વૃદ્ધિ, થતા મોટા જ વર્તુલો	૧૧
અહો એ વર્તુલો જ્ઞાને, લહી સર્વત્ર વ્યાપકતા,	
પરસ્પરમા સમાતા એ, રહે બુદ્ધાઈ ના કિચિત્	૧૨
અહો એ દૃષ્ટિની સૃષ્ટિ, ખને સર્વત્ર વ્યાપક જ્યાં,	
ગળે વૃત્તિ ટળે લેદો, લલુ જૂડું કહો ક્યાં શુ ?	૧૩
અહો એ વૃત્તિની બાહિરૂ, અનુભવ માન્યતા આ છે,	
બુદ્ધચળિ મત્સમાગમથી, પરામા ભાસતુ એ સહુ	૧૪

સંવત ૧૯૭૭ ના આષાઢ સુદિ ૬ મંગળવાર

ૐ ઔપદેશિક. ૐ

કવ્યાલિ.

- અમી ના આંખમાં આવી, ગઈ કાળાશ ના મનથી;
સતાવે સર્વ જીવોને, કર્યું શું તહેં ભલું જગમાં. ૧
- ટળી ના કાકની દૃષ્ટિ, જીવે છે દોષ અન્યોના;
મુખે લવરી કરે ઝાઝી, કર્યું શું ? તહેં ભલું જગમાં. ૨
- હુણ્યાં મર્મો ઘણાંઓનાં, વદીને મર્મની વાણી;
સ્વચ્છન્દી થઈ ઘણું મ્હાલ્યો, કર્યું શું ? તહેં ભલું જગમાં. ૩
- ગરીબોના લલા માટે, હૃદયમાં કંપ ના પ્રગલ્ભો;
મળ્યું તે મોજમાં ગાળ્યું, કર્યું શું ? તહેં ભલું જગમાં. ૪
- પ્રતિસ્પર્ધિ પ્રતિપક્ષી, મનુષ્યોની કરી નિન્દા;
ખુરં બહુ ચિંતણું મનમાં, કર્યું શું ? તહેં ભલું જગમાં. ૫
- પ્રભુપર જો ખરી પ્રીતિ, અનીતિ ના રહે કિંચિત્;
અનીતિ તો હજી તાજી, કર્યું શું ? તહેં ભલું જગમાં. ૬
- ખરો જો ધર્મ ભાસ્યો તો, નિવૃત્તિ પાપથી થાતી;
હજી પણ પાપની ચેષ્ટા, કર્યું શું ? તહેં ભલું જગમાં. ૭
- પ્રપંચોની રમી બાજી, હરાવ્યા લોકને તો શું ?
બની કામી વિષય ભોગે, કર્યું શું ? તહેં ભલું જગમાં. ૮
- કરી કુચુક્તિયો ઝાઝી, ઘણું જૂઠું વઘો તહો શું ?
મળ્યું તે ધૂળ સમ કીધું, કર્યું શું ? તહેં ભલું જગમાં. ૯
- હજારોના ગ્રહયા શાપો. રહ્યો કોધે જ ધગધગતો;
ધમાધમમાં રહ્યો રાજી, કર્યું શું ? તહેં ભલું જગમાં. ૧૦
- પ્રભુ સર્વજ્ઞની ભક્તિ, હૃદયમાં ધાર બહુ માને;
ખુદ્ધયબ્ધિ ધર્મ કરવાથી, ભલું થાશે સ્વપરતું જગમાં. ૧૧

સંવત્ ૧૯૭૦ ના આષાઢ સુદિ ૮ બુધવાર.

❀ મીઠ વખતે પોતાનું કોણ. ❀

ભીડ વખતે વિરલા છે પોતાના

પોતાના પોતાના પોતાના રે ભીડ વખતે

સારી વખતમા સગા થવાના સહુ, સ્વાર્થે કરે છે સન્માના,
 છુતી વખતમા થાય ન બેલી કો, પામે જતા થાય છાના રે ભીડ ૧
 આવો પધારો પ્રાણ અમાગ, અમે તમારા મદાના,
 ફરે વખત ત્યાં પામે ન આવે કો, ઉલટા ગણે છે દિવાના રે ભીડ ૨
 મદા વેચાયલા અમે તમારા, પ્રાણ કરીશુ કુખાના,
 વળતા પાણી જ્યારે અસ્ત થવાનો ત્યારે, શત્રુ બને છે નિદાના રે ૩
 પાદડા ફલ સમે ઝાડ ઉપર જઈ, પ ખી કરે છે શુસ્તાના,
 સુકુ તળાવ થતા બગલા ગહે ન કો, ૦ ક અને હોય ગણા રે ભીડ. ૪
 મારી વખતમા અધાને બહેરા, પૂત્ય કુળડા ને કાણા,
 પડતી વખતમા પોતાના પતળે, નિર્જીણ થાય નાદાના રે ભીડ ૫
 પતિવ્રતા પણ મામી પડે છે, પુત્રો ગણે છે ટકાના,
 પડતાને પાટુઓ મારે પતિત જન, બન્ધુ બમે કાઢી બાના રે ૬
 ભકતો શિષ્યો ભાગી થાય બીજાના, મિત્રો બને છે કહેવાના,
 બુદ્ધિમાગ શુદ્ધેવ મજાના, ધર્મ મહાય મુસ્તાના રે ભીડ ૭

સવત ૧૯૭૦ ના આપાદ સુદિ ૯ શુક્રવાર

❀ ટળી ના વાસના ત્હો શું ? ❀

કન્વાલિ

ટળી ના વાસના ત્હો શું ?

ફફીંગ વેવેને રહેરો, તન્ન્યા ઘરબાર પોતાના,
 બન્ધુ ઉપર થકી માફ, ટળી ના વાસના ત્હો શું. ૧
 અહો દેખાય ના બીજો, ખરેખર રેતીમાં તાપે,
 થતા વૃષ્ટિ ઉગે બીજો, ટળી ના વાસના ત્હો શું ૨

- હતો બાળક નહીં ત્યારે, હૃદયમાં કામનો ભડકો;
 બુવાનીમાં પ્રગટ થાતો, ટળી ના વાસના તહો શું. ૩
- રહ્યો છે હાડ જવરમાંહી, તંતુપર લેપ બહુ કીધો;
 મળો ટાંજ્યા વિના ના કંઈ, ટળી ના વાસના તહો શું. ૪
- ત્યજી દીધી ત્વચાઓને, તથાપિ મૂળ અન્તરમાં;
 બુઓને ગોટલી વાંવી, ટળી ના વાસના તહો શું. ૫
- કર્યા છે દેહના ચૂરા, જીણા તહોયે પ્રગટ થાતાં;
 અહો દર્દર ચૂરણ વૃષ્ટે, ટળી ના વાસના તહો શું ? ૬
- બુઓને રાખથી ભાર્યો, જણાતો ધૂમ્ર ના કિંચિત્;
 પ્રકટતો વાયુથી વન્હિ, ટળી ના વાસના તહો શું ? ૭
- કર્યો વશમાં હિ ઘોડાને; કર્યો મજબૂત બાંધીને;
 તથાપિ છુટતાં તેવો, ટળી ના વાસના તહો શું ? ૮
- હઠીલાઈ કરી ઝાઝી; ઘણાં બન્ધન થકી બાંધો;
 તથાપિ રોઝડું એવું, ટળી ના વાસના તહો શું ? ૯
- કુલીને કાળકો થાતાં, અહંવૃત્તિ ધરીશ ના કંઈ;
 થતું સાથે હૃદયનું એ, ટળી ના વાસના તહો શું ? ૧૦
- અપૂર્વ જ્ઞાન વૈરાગ્યે, વિનાશી વાસના સર્વે;
 બુદ્ધયબ્ધિ ધર્મની શક્તે, બહિર અન્તર બને ત્યાગી. ૧૧
- સંવત્ ૧૯૭૦ ના આષાઢ વદિ ૧ બુધવાર.

પ્રારબ્ધ કર્મ લક્ષણ.

- કર્મો પ્રારબ્ધ ગણાય, અહો એ કર્મો પ્રારબ્ધ ગણાય;
 ટળે ન અન્ય ઉપાય.....અહો.
- અકસ્માત્ સંયોગથી રે, ચરણાદિક જે થાય;
 શાતા અશાતા હેતુઓ રે, પ્રબલપણે પ્રગટાય. અહો. ૧
- નંદિષેણ મુનિવર પરે રે, તેમજ આર્દ્રકુમાર;
 ઉપાયો અવળા પડે રે, ઇચ્છા વણ આચાર. અહો. ૨

શક્તિ સ્ફુરાવી મરોડીને રે, કર્મ પ્રબલ થઈ જાય,	
જીવને નાથે વૃષભ પરે રે, પૂલ નદીમાં તણાય	અહો ૩
ઘાતિ અઘાતિ નિકાચીયા રે, ઉત્કૃષ્ટે પરિણામ,	
અણુધાર્યા પ્રગટે તદા રે, દાળે પ્રતિષ્ઠા કામ	અહો. ૪
જાણે અનિષ્ટ હુ ખદાયી જે રે, તેથી રહે બહુ દૂર,	
ચુદ્ધ કરે સામુ ઘણુ રે, હારે તથાપિ શૂર	અહો. ૫
નદી સામા પૂરમા વહે રે, તારો મહા બળવાન,	
યત્નોપાયો કર્યા છતા રે, છુટે તદ્દત્ જાણુ	અહો. ૬
સાવધતા રાખ્યા છતા રે, સર્પ સિંહ કરે ઘાત,	
આલે ઉપાય ન કોઈનો રે, થાતા બળીયા મહાત્	અહો ૭
પુરુષાર્થ જ પાછો પડે રે, પ્રેરણા બળ બહુ થાય,	
ચિત્ત ફરે બુદ્ધિ ફરે રે, દેહ ન તાળે રહાય	અહો. ૮
ચતુરાઈ ચૂલે પડે રે, ઉડી પ્રતિજ્ઞા જાય,	
વાયુથી અર્કતુલ જ સમુ રે, જોયા જેવુ જણાય	અહો ૯
અણુધાર્યુ આવી અડે રે, ધાર્યામા પડે ધૂળ,	
શૌર્ય કીડા સળવળે રે, ભણ્યા ગણ્યામા ભૂલ	અહો. ૧૦
ગર્વ ગ ધાર્જ જાય છે રે, રૂઠે નિકાચિત કર્મ,	
પડે હહાપણુમા દેવતા રે, રાખે ન કોઈની શર્મ.	અહો ૧૧
પ્રારબ્ધ દેવુ ચૂકવે રે, સમભાવે શાહુકાર,	
બુદ્ધિસાગર શુદ્ધગમે રે, આનન્દધન અવતાગ.	અહો ૧૨

સવત ૧૯૭૦ ના આષાઢ વદિ ૭ શુક્રવાર

❧ મુક્તિનો અનુભવ. ❧

આષાઢ વદિ તૃતીયા દિને રાત્રી ઘણી વીતી હતી,
 ઘન ગાજતો તો કાટકા થાતા હતા એવી સ્થિતિ,
 બહુ ચમકતીતી વિજળીયો પેઝી જતીતી આખમા,
 ઘન વાયુના ઝોકાર વિદ્યુતને ગ્રહે નિજ ખાંખમા

- એવે સમે પરમાત્મરૂપે લીનતા વૃત્તિ તાણી,
 આવ્યો અનુભવ મોક્ષનો, ગાંખી હૃદય પ્રગટી ઘણી;
 વિકલ્પ જે જે રાગના ને દ્વેષના તે તે ટળે,
 નિજ આત્મરૂપે સ્થૈર્ય તે મુક્તિ અહીં નિશ્ચય મળે. ૨
- આત્માવિષે આત્મા રહે પરભાવ ચિત્તે ના લહે,
 એવી દશામાં જ્ઞાનીઓ મુક્તિ હૃદયમાંડી વહે;
 એવી દશામાં મુક્તતા આનન્દ ચિન્હે ઘટ લહી,
 સાક્ષી સ્વપરનો થઈ કરી પરમાત્મતા ઘટમાં વહી. ૩
- નિજ ધર્મની જે અંશથી ઉપયોગમાંહિ શુદ્ધતા,
 ભાસે અહો તે અંશથી જ્ઞાનેનયે છે મુક્તતા;
 એ મુક્તતા દર્શનનયે વસ્તુગતે વસ્તુઅહે,
 જાણી અનુભવ પામતાં વસ્તુ પ્રતીતિ થઈ રહે. ૪
- એ જ્ઞાનનય દર્શન અને ચારિત્રનયથી મુક્તતા,
 તે તે સ્વભાવે તન્મયે અનુભવથકી છે વ્યક્તતા;
 ઋણુસૂત્રનયથી ગાંખી એ ઉપયોગમાંહિ ભાસતી,
 અન્તરૂ વિષે એ શબ્દનયથી મુક્તતા હી વાસતી. ૫
- જેને થયો અહીં જીવતાં નિજ મુક્તિનો અનુભવ અહો,
 તે મુક્ત એવાંભૂતથી થાશે અનુભવ એ લહો;
 લોકેષણાદિ વાસનાઓ મોહની સર્વે ટળે,
 આત્મપ્રદેશે મુક્તતા ક્ષાયિક ભાવે એ મળે. ૬
- જાશે સહુ એ વાસનાઓ મોહની ધ્યાને ખરે,
 પ્રારંભ્યું તે કીધું અહો એ નયથકી નૈગમ વરે;
 આત્મપ્રદેશે ચિત્તનું જે સ્થૈર્ય તે મુક્તિ લાણી,
 ખુદ્ધચળિધ સ્યાદ્રાદે સહજ આનન્દમાં મુક્તિ ગાણી. ૭

સંવત્ ૧૯૭૦ ના આષાઢ વદિ ૪ શનિવાર.

મનોવૃત્તિને.

રહે કેમ નિગદિન ભમતી, હડીલી રહે કેમ નિશદિન ભમતી,
સમભવ્યુ ન સમજતી,—હડીલી ...

મોહ પ્રેરણાથી પ્રેરાઈ, છાનીમાની છટકતી,
વાર્થુ ન માને સ્વચ્છન્દિની, ભૂતની પેઠે ભટકતી. હડીલી. ૧

વેદ ભણાવ્યા કુરાન ભણાવ્યુ, આગમ વાતને ભણતી,
તોપણ બહાલ કરે વિષયોમાં, ઉપનિષદ ગણગણતી હડીલી ૨

ધ્યાન ધારણામાહિ રમાડી, તોપણ બાહિર રમતી,
કર્મા કર્મ પ્રારબ્ધ પ્રયોગે, ઔર વસ્તુ કંઈ ગમતી હડીલી. ૩

કરતી ના કંઈ એક ઠેકાણે, જ્યા ત્યાં એકુ જમતી,
મોટાઓનાં મેઢેણાં ટૂણાં, ગડદાપાકુ ખમતી હડીલી ૪

વાત કરે ઇશ્વરના ધરની, ગ્હુ નહીં કંઈ કમતી,
ભક્તાણી થઈ ભરમાવે બહુ, કોને ગ્રહી કોને વમતી હડીલી. ૫

ઉપશમાવી ક્ષણ ઉપશમતી, જગમ આગળ નમતી,
કર્ચુ સહુ ધૂળમા મેળવતી, છૂટી થઈને લજવતી હડીલી ૬

શક્તિ મહામાયા મહાકાલી, હુનિયાને બહુ ધમતી,
પુદ્ધિસાગર ગુહ્ય રમણતા, પ્રગટ થઈ સહુ દમતી હડીલી ૭

સવત્ર ૧૮૭૦ ના આપાઠ વદિ ૫ ગ્રંથિવાર.

મનોભ્રમરને.

રમીલા ભ્રમગ કયા તુ ભટકે, બ્રાન્તિમાહિ ભટકે —રમીલા૦

ઇન્દ્રિયોના વનવિષે રે, વિષય વલ્લિયો ઝાઝી,
વિષમભ તેની ગધ ગણીને, તેમાં થા મા રાજી રમીલા. ૧

ચ પા પાસે ના જતો રે, ચ પાઈશ મહાભારી,
કમલ પાખડીમા વમેરે, આગે કરિક્ષલ મારી. રમીલા ૨

રસવણ રમિયા ના રહે રે, પણ નીરમ નહીં યારી,
નીરમમાં ગમના થકા રે, અન્તે થાય પુવારી રમીલા ૩

કામાદિક ષટ્પદ ગ્રહી રે, જ્યાં ત્યાં ભમતો ભારી;
 મૂકી માલતી મહાલતાં રે, રહે પ્રતિષ્ઠા ન સારી. રમીલા. ૪
 સમજુ સમજી સાનમાં રે, વૃત્તિ લે તું સુધારી;
 ખુદ્ધિસાગર ધર્મથી રે, અદ્ભુત થા અવતારી. રમીલા ૫
 સંવત્ ૧૯૭૦ ના આષાઢ વદિ ૬ સોમવાર.

દગો ના દે હૃદય પેસી.

કબાલી.

કરી પ્રીતિ વિનયયોગે, બની વિશ્વાસની ભૂતિ;
 થઈને પૂર્ણ પોતાનો, દગો ના દે હૃદય પેસી. ૧
 કરી મીઠી ઘણી વાતો, પ્રતિજ્ઞાઓ ઘણી લીધી;
 બની વિશ્વાસનો ઘાતી, દગો ના દે હૃદય પેસી. ૨
 કદાચિ શીર્ષપર પડતાં, કરોડો વિધ્નની શ્રેણિ;
 તથાપિ દુઃખ સહુ સહીને, દગો ના દે હૃદય પેસી. ૩
 વિપક્ષીઓ ફસાવાંને, હજારો લાલચો આપે;
 ડગીને સ્વાત્મનિશ્ચયથી, દગો ના દે હૃદય પેસી. ૪
 બનીને સ્વાર્થમાં અન્ધો, બનીને શસ્ત્ર પોતાનું;
 જીવંતાં નર્ક ભોગવવા, દગો ના દે હૃદય પેસી. ૫
 જીવંતાં તે મરેલા છે, હૃદય પેસી હૃદય છેદે;
 શિખામણ સત્ય અવખોધી, દગો ના દે હૃદય પેસી. ૬
 અરે અંડાલથી ભૂંડું, અનીતિ આલસા જેવી;
 હજી સર્વે હૃદય સમજી, દગો ના દે હૃદય પેસી. ૭
 નથી માનવ ગણાતો એ, હજી જે પ્રેમી થૈ હૈયું;
 હઠી પાછો કુકૃત્યોથી, દગો ના દે હૃદય પેસી. ૮
 સડેલા દુર્વિચારોથી, હઠીને સત્ય વચની થા;
 ખુદ્ધચળિ સત્ય સમજીને, પ્રતિજ્ઞા પાળજે પૂરી. ૯

સંવત્ ૧૯૭૦ ના આષાઢ વદિ ૯ ગુરુવાર.

❀ ત્યજી દે વાહ્ય અધ્યાસો. ❀

કવ્વાલી

- ગયા આ પૃથ્વી પટપરથી, અનન્તા રાજરાણાઓ,
અનન્તા જાય છે જીવો, ત્યજ દે વાહ્ય અધ્યાસો ૧
- ગણ્યુ જે હેત ના કિંચિત્, ત્યજ દીધુ જ વિદ્યાવત્,
ઉપાત્થુ વિત્ત મોઘેર ત્યજ દે વાહ્ય અધ્યાસો ૨
- ત્યજ્યા ઘગ્ગાર કુટુંબી, ગણ્યુ તૃણવત્ વપુને રે,
તથાપિ તુ ફસાયો જ્યા, ત્યજ દે વાહ્ય અધ્યાસો ૩
- પ્રતિષ્ઠા શૂકરી વિદ્યા, રહી નિજરૂપથી જુદી,
ખરી ચૂડેલ ખારીલી, ત્યજ દે વાહ્ય અધ્યાસો ૪
- અહો જે શોધતા નિજને, નહીં જ્યા ત્યા સ્વયં જુલી,
થતી એ ભૂલ અધ્યાસે, ત્યજ દે વાહ્ય અધ્યાસો ૫
- કરીને બંધ એ આખો, બની અધો સ્વયં ખોજે,
અહો એ વાત સમજીને, ત્યજ દે વાહ્ય અધ્યાસો ૬
- લગાવી લય નિજાત્મામાં, ખરૂં જો રૂપ પોતાનું,
ખરૂં નિજ રૂપ જોવાને, ત્યજ દે વાહ્ય અધ્યાસો ૭
- ત્યજ્યાવણુ વાહ્ય મમતાને, નહીં મળશેજ અતરુનું,
ખરૂં એવું હૃદય બોધી, ત્યજ દે વાહ્ય અધ્યાસો ૮
- કથ્યુ આચારમાં મૂઢી, કઠી લે તુ અનુભવને,
બુદ્ધયજ્ઞિધ ધર્મના ઘેને, મદા આનન્દમય ગહેવું ૯

સવત્ ૧૯૭૦ ના આષાઢ વદિ ૧૦ સુક્રવાર

❀ ત્યજી દે મેદનો પડદો. ❀

કવ્વાનિ

- મજીને આત્મની સૃષ્ટિ, વિશુદ્ધપ્રેમની દષ્ટિ,
મદાના ઐક્યને મજવા, ત્યજ દે લેદનો પડદો ૧

પ્રભુના ઐક્યના તારે, હૃદયના તાર સાંધી લે,	
હઠાવી લેદકર માયા, ત્યજીદે લેદનો પડદો.	૨
વિશુદ્ધાનન્દ જ્યોતિમાં, નથી મરવું નથી ડરવું;	
ત્યજી શંકા ત્યજી લજ્જા, તજી દે લેદનો પડદો.	૩
જરા ના લોકની પરવા, હૃદયમાં રાખ લીતિથી;	
પ્રભુપ્રેમે નથી લીતિ, ત્યજીદે લેદનો પડદો.	૪
નથી ત્હારું અરે તેમાં, અહૂંતા શું ધરે ભોળા;	
અહૂંતા ત્યાં નથી સમતા, ત્યજીદે લેદનો પડદો.	૫
વિચિત્ર રંગથી રંગ્યો, અહૂંતાનો ખુરો પડદો;	
નથી ત્યાં તુંજ પડછાયો, ત્યજીદે લેદનો પડદો.	૬
ઘણું મુંઝાય તું શાને, કરીને કલ્પનાઓને;	
શુરૂની સંગમાં રહીને ત્યજીદે લેદનો પડદો.	૭
ત્યજ્યાથી લેદનો પડદો, ત્હને આનંદની આંખી;	
થશે નક્કી ધરી શ્રદ્ધા, તજીદે લેદનો પડદો.	૮
મળી છુટા ન થાવાનું, ધરીને મેળ એ સાચો;	
ખનીને જ્ઞાનથી યોગી, ત્યજીદે લેદનો પડદો.	૯
જણાશે આંખમાં લાલી, જણાશે ઘેન આંખોમાં;	
ધ્વનિ સુખની સહજઃઉઠે, ત્યજીદે લેદનો પડદો.	૧૦
સદા સોડહંતાણા તારે, પ્રભુનો મેળ છે નક્કી;	
બુદ્ધચર્ચિધ ધર્મ ધારીને, ત્યજીદે લેદનો પડદો.	૧૧

સંવત ૧૯૭૦ ના શ્રાવણ સુદિ ૧૪ બુધવાર.

❀ રહે અઠગો હવે શાને. ❀

કવ્વાલી.

કરીને મેળ વ્યવહારે, પ્રભુથી રાચતો મનમાં;	
તથાપિ મન ધરી મમતા, રહે અહુગો હવે શાને.	૧
ધરે રંગો પલકમાં બહુ, ત્હને ના એ ઘટે ભાઈ;	

- કરી મેળો ઘણા ગ્રેમે, ગહે અળગો હવે શાને ૨
- ગમે ના જ્ઞાન વણુ પુરૂ, અધૂરી જ્ઞાન વણુ પ્રીતિ,
પ્રતિજ્ઞાઓ કરી માગી, ગહે અળગો હવે શાને ૩
- નીકાળ્યા હસ્તીએ દાતો, નહીં અદૃઢ ઝદી-પેમે,
થતા ચૂડા પ્રતિજ્ઞાએ, રહે અળગો હવે શાને ૪
- થતા કાટા તયાપિ લે, અહો આ ખીજડો ડેવો,
જગત્મા પૃજ્ય દેખાતો, ગહે અળગો હવે શાને ૫
- કરે પગવા ન પ્રાણોની, મરે છે પાણીની માવે,
લુઓ મીનો અહો ડેવો, ગહે અળગો હવે શાને ૬
- ગમે ત્યારે પ્રભુ વણુતો, ટળે ના મોહની કામી,
અહો મમન હૃદય માચુ, ગહે અળગો હવે શાને ૭
- ત્યજી દે ચિત્તમા આવ્યુ, સજીને જ્ઞાન અન્તરુ,
ળનીને ભક્ત શ્રદ્ધાળુ, રહે અળગો હવે શાને ૮
- ખરી શ્રદ્ધા ખરી પ્રીતિ, કળે છે હો કળે છે હો,
પકાવ્યો પાઠ એ પૂરો, ગહે અળગો હવે શાને ૯
- ભમીને ભૂલ ના ખાજે, ભામાવ્યો મૂલ ના ખાજે,
તનુને ચિત્ત મન્ત્રેગો, ગહે અળગો હવે શાને ૧૦
- મળ્યા વણુ સુદ્ધિ ના જ્યારે, પ્રભુથી જ્યોતિ જ્યોતે તો,
શુરેલું જ્ઞાન પામીને, ગહે અળગો હવે શાને ૧૧
- ત્યજી દે લોકની પરવા, કરી લે ચિત્ત નિર્મલતા,
મળી આખી ગુરૂ મેળે, રહે અળગો હવે શાને ૧૨
- શુરૂ પર પૂર્ણ છે શ્રદ્ધા, તહને લે જ્ઞાનથી પૂરી,
બુદ્ધચર્ચિધ ધર્મને ધરવા, હવે અળગો જરા ના રહે ૧૩

સવત ૧૯૭૦ ના શ્રાવણ વદિ ૧ ગુરુનાર

જગત્ વદલાય ક્ષણક્ષણમાં.

કવ્યાલિ.

- ફરે તારા ફરે ભાતુ, ફરે ચન્દ્ર ફરે વાયુ,
ફરે ઋતુ ફરે દરિયો, જગત્ બદલાય ક્ષણક્ષણમાં. ૧
- ફરે પાણી ફરે વાણી, રૂપાન્તર પામતા દેશો;
વહે બદલાઈ આચારો, જગત્ બદલાય ક્ષણક્ષણમાં. ૨
- વહેતી જ્યાં હતી નદિયો, અહો ત્યાં રેતીનાં રણ છે.
અહો જ્યાં રેતી ત્યાં જલધિ, જગત્ બદલાય ક્ષણક્ષણમાં. ૩
- અહો જ્યાં માનવો રહેતા, હતા ને રાજ્ય કરતા તા;
અહો ત્યાં અબ્ધિનાં મોનાં, જગત્ બદલાય ક્ષણક્ષણમાં. ૪
- હતા જે પર્વતો મોટા, ઘસાઈ ટેકરા જેવા;
થયાને થાય છે થાશે, જગત્ બદલાય ક્ષણક્ષણમાં. ૫
- હતાં જ્યાં રાજ્ય આર્યોનાં, અનાર્યોનાં અધુના ત્યાં;
થયાં જ્યાં રાન ત્યાં શહેરો, જગત્ બદલાય ક્ષણક્ષણમાં. ૬
- હતાં જ્યાં શહેર ત્યાં રાનો, અહો દેખાય છે આજે;
જીવો ઇતિહાસનાં પાનાં, જગત્ બદલાય ક્ષણક્ષણમાં. ૭
- હતી જોરાવરી જાતો, બની તે દાસસમ જાતો;
બન્યા છે દાસ તે યોદ્ધા, જગત્ બદલાય ક્ષણક્ષણમાં. ૮
- હતી જે જંગલી જાતો, અધુના જોર પર તેઓ;
સદા ના એક રૂપે કો, જગત્ બદલાય ક્ષણક્ષણમાં. ૯
- જીવાની જોશમાં જેઓ, અભિમાની હતા પૂરા;
અધુના વૃદ્ધતા પામ્યા, જગત્ બદલાય ક્ષણક્ષણમાં. ૧૦
- હતા જે બાળકો તેઓ, બની યુવકોજ ગર્જે છે;
બની વૃદ્ધો થશે દૂરે, જગત્ બદલાય ક્ષણમાંડી. ૧૧
- બન્યા છે રંક તે રાણા, બન્યા છે રાજ તે રંકો;
બને છે વેડીયા શેઠો, જગત્ બદલાય ક્ષણક્ષણમાં. ૧૨

હતી જ્યાં રાજ્યધાનીઓ, અધુના રાસલો ભૂકે,	
જતુ જૂતુ નવુ થાતુ, જગત્ બદલાય ક્ષણક્ષણમા	૧૩
નવા પર્યાય ઉત્પાદો, બને જૂના ટળી જતા,	
રહે છે સ્વૈર્ય દ્રવ્યોમા, જગત્ બદલાય ક્ષણ ક્ષણમા	૧૪
સુધારા બહુ થયા થાતા, વિચારોમા જ લોડોના,	
તથા આચારમા દેખો, જગત્ બદલાય ક્ષણ ક્ષણમા	૧૫
વિચારો ને કર્યા પૂર્વે, અધુના ને કરાતા તે,	
દાણો ત્યા ફેરફાર જ છે, જગત્ બદલાય ક્ષણ ક્ષણમા	૧૬
હતા બધારણો પૂર્વે, હતા ને ભૂતમા વેધો,	
થયા રૂપાન્તરો તેમા, જગત્ બદલાય ક્ષણ ક્ષણમા	૧૭
પડો પૃથ્વીતણા આજે, જણાતા શોધ ખોળોથી,	
જણાતા ફેરફારો બહુ, જગત્ બદલાય ક્ષણ ક્ષણમા	૧૮
નદીઓના પ્રવાહોમા, ઇંદજલ ભાવના વર્તે,	
પરતુ પાણી છે જુદુ, જગત્ બદલાય ક્ષણ ક્ષણમા	૧૯
વપુની સર્વ ધાતુમા, થતો પર્યાયનો બદલો,	
લાડી સામગ્રી કાલાદિ, જગત્ બદલાય ક્ષણ ક્ષણમા	૨૦
કળી કરમાય છે ખીલી, જુવો જન્મી મરે લોડો,	
અધુના ને પછીથી ના, જગત્ બદલાય ક્ષણ ક્ષણમા	૨૧
તિગેભાવે રહ્યુ ને ને, બને આવિર્ભાવે તે,	
અહો એ સર્વદ્રવ્યોમા, જગત્ બદલાય ક્ષણ ક્ષણમા	૨૨
અહો નામો અને ગુણો, પદાર્થોમા જ પર્યાયો,	
ફેરે છે પામી મામગ્રી, જગત્ બદલાય ક્ષણ ક્ષણમા	૨૩
અહો ને જણતા મમ્યગ્, રહે તે સ્થિત મમતામા,	
બુદ્ધચિન્ધિ તત્ત્વજ્ઞાને એ, થતી મહાધર્મની શ્રદ્ધા	૨૪
સંવત ૧૯૭૦ ના શ્રાવણ વદિ ૨ શુક્રવાર,	

કપટી વણિક

કપટી વાણિયાનો અવતાર, મમતી મોટી મનમાં ખાર.

ગુરૂની પાસે જ્ઞાનની વાતો, કરતા થઈ હુશિયાર;

સમ ખાધા સાચું જોલવાના, ધૂંતે ધર્મે અપાર. કપટી. ૧

દેવગુરૂના ઝોગદ ખાઈને, કરતા જૂઠું વ્યાપાર;

ગુરૂને છેતરે દેવને છેતરે, ઉપર ધર્મચાર. કપટી. ૨

નંદતા કન્દને જોવિન્દ જાણે, અને છે સ્વાર્થે ગમાર;

વખત આવે ત્યારે નીચા નમીજત્ય, પછે દાવે દે માર. કપટી. ૩

ધર્મક્રિયાઓ કરે ઘણીપણ, ચિત્ત ન નિર્મલ થાય;

ગંગામાં કોયલા ધ્રુવો વેળાખાડુ, કાળાપણું નહિ જાય. કપટી. ૪

દયાની વાતે કાહ્યો અને પણ, લેતો ઘરાટના પ્રાણ;

જીવડા નહાના ખાડુ ખચાવે, કરે મોટાની હાણ. કપટી. ૫

કાલું જોલીને કળાઓ કેળવે, કરતો કસાવવાની વાત;

પોતાનો થઈ પેટમાંહિ પેચીને, કરે પછીથી ઘાત. કપટી. ૬

વાણિયા ખચ્યા કણુ ન સચ્યા, થયા ન કોઈના થાય;

ગાંડ રાંડ ને વાણિયો રાજ, હોય પોતાના ન લાય. કપટી. ૭

માતાના પેટમાં ચિતર્યો ચિત્રે, ખડક્યો ચિતામાં પ્રમાણ;

ત્રણ્યે ઠેકાણે વાણિયો સારો, અન્ય ઠેકાણે ન માન. કપટી. ૮

સગી માતાને છેતરવામાં, જરા નહીં અચકાય;

ચિતા કમાનની પેઠે નમીને, ધાર્યું કરે ગમ ખાય. કપટી. ૯

જન્મ થકી કાગડાની પેઠે, કપટ કલા સંસ્કાર;

ટાળ્યા ટળે નહીં ધર્મ ક્રિયાથી, મૃત્યુની સાથ જનાર. કપટી. ૧૦

છેતરતો સોનીને વાણિયો, ધર્મના નામે વ્યાપાર;

કરતો મોટો ભક્ત ખનીને, લોભી કપટ આચાર. કપટી. ૧૧

કદાપિ વાણિયો ધર્મી અને તો, મુક્તિ લહે નિર્ધાર;

કવિ અનુભવી સમજી સમજો, ચેતી ચાલો નરનાર. કપટી. ૧૨

સંવત ૧૯૭૦ ના શ્રાવણ વદિ ૩ રવિવાર.

❧ વ્યાપાર દક્ષ વણિક. ❧

વાણિયા વ્યાપારે હુશિયાર, ખાતે વખતે ગમ નિર્ધાર
 આગમખુદ્ધિ વાણિયો જગમા, આપે શ્રેષ્ઠ મલાહ,
 ગાડો ઘડેલો પણ વાણિયો ડાહ્યો, આપે ખુદ્ધિ ઉત્સાહ વાણિયા ૧
 વાણિયા પણ અહો રાત્ર્ય રાવણુનુ, ગયુ વિચારી વિચાર,
 જૈન વણિકો અક્કલમા ચહાવા, પ્રધાનપદ ધરનાર વાણિયા ૨
 દુખી ગરીબનો પાલક વાણિયો, ભૂખ્યાને આપે અનાજ,
 દયાવિપે તો વાણિયા પહેલા, રાખે વખત પર લાજ વાણિયા ૩
 વાણિયો ધન ખર્ચ વગ્ગોડે, જુવે ન પાછુ લગાર,
 ડાહીના ગાડા ને ગાડીના ડાહ્યા, ધરે દયા આચાર વાણિયા ૪
 ગાહ નામ વાણિયાનુ માચુ, મહાજન પદવી માન,
 જાણે મમયને વાણિયા સહેજે, કુદ્રતી એવુ જ્ઞાન વાણિયા ૫
 કાગડાને પણ વાણિયો દેતરે, ગલીઁ દાવ સુજાણુ,
 ધનને ઉરવનાગે વાણિયો, શરાશીનુ ધમાન વાણિયા. ૬
 દીર્ઘિનુ ડોટકુ ચણુવામા, વાણિયો દે તૈયાગ,
 હમી નમી પડી દાવ ગળીને, કાર્ય મિદ્ધ કરનાર વાણિયા ૭
 મનનુ ધાર્યુ જણાવતો ના, કાર્ય થતા મમજન્ય,
 જાણે પણ ના મગનુ નામ દે, ડોલી ઉદગવત ખાય વાણિયા ૮
 મલાહ મુલેકનો સગી વાણિયો, મર્વ ઉવોનો આધાર,
 દેગમા દોલત વાણિયો લાવે, પગદેશે વ્યાપાર વાણિયા ૯
 ખોડા દોગની પાજગપોળો, સ્થાપે ગામોગામ,
 દયા કમાદિ અનેક ગુણનુ, વાણિયો દે શુભ ધામ વાણિયા, ૧૦
 આચારે વ્યવહારે ઉત્તમ, દયા ધર્મ પર ખ્યાર,
 ખુદ્ધિમાગર ગુણને દેખે, કગતો પગપગાર વાણિયા, ૧૧

સંવત ૧૯૮૦ ના આનંદ વર્ષ ૪ મોમવા-

❀ ગમે તે કર જુવાનીમાં. ❀

કબ્જાલિ.

- પ્રમાદે પોઠ ના ભાઈ, મળ્યો અવગર જવા ના દે;
જરાની પ્રાપ્તિની પૂર્વે, અને તે કર જુવાનીમાં. ૧
- ત્યજ દે સર્વ વિકૃત્યાઓ, વળે ના વાત કરતાં કંઈ;
તપઃ જપ ધ્યાન આદિ સૌ, અને તે કર જુવાનીમાં, ૨
- કરો પરમાર્થના યજ્ઞો, જગત્નાં દુઃખ હરવાને;
દયા સત્યાદિ સેવીને, અને તે કર જુવાનીમાં. ૩
- સજીવન બાહ્ય પ્રાણીઓ, હરી લે દુઃખ તેઓનું;
ધરીને હામ હૈયામાં, અને તે કર જુવાનીમાં. ૪
- જગત્ સેવા પ્રભુ પૂજ, જગત્ સેવા ખરી ભક્તિ;
શુરૂં પાસે ખરૂં સમજ, અને તે કર જુવાનીમાં. ૫
- બની સેવક પ્રથમ પોતે, કરી લે વિશ્વની સેવા;
થતો સેવક પછી સ્વામી, અને તે કર જુવાનીમાં. ૬
- મળ્યું તે સર્વ વિશ્વાર્થે, ગણીને ત્યાગ કર તહેનો;
રહી છે ત્યાગમાં મુક્તિ, અને તે કર જુવાનીમાં. ૭
- જુવાની તો જવાની છે, સદા ના એક રહેવાની;
મળી એ પુણ્યના યોગે, અને તે કર જુવાનીમાં. ૮
- બુરાઈને ત્યજ વેગે, ભલાઈને લહી ભાવે;
બુદ્ધચર્ચિધ ધર્મનાં કૃત્યો, અને તે કર જુવાનીમાં. ૯
- સંવત ૧૯૭૦ ના શ્રાવણ વદિ ૫ શુક્રવાર.

❀ મત્સ્ય ગલાગલ ન્યાય. ❀

મત્સ્ય ગલાગલ ન્યાય રે, વર્તે સર્વત્ર ભારી;
મોટા કરે એ ન્યાય રે, સમજો નર અને નારી.
મોટાનું મન કાયદો, શક્તિમન્ત સદાય,

નહાના અપરાધી કરે, મોટા ભાગી ખાય,
 પુરુષે કોને એ કોણુ રે, ગણિત બ્યાત્ય છે ખારી મત્સ્ય ૧
 વાઘે માર્યું માનવી, તહેનો શો ઇન્સાફ,
 શક્તિ હીણુ છેદાય છે, માગે તો પણ માણી,
 પોલ મોટાની મોટી રે, બુવો વાંસ મઝારી. મત્સ્ય ૨
 માગે મળવાનું નહીં, હાથ ધરે શુ થાય,
 ઉદરાર્થે અન્યાય છે, સ્વાર્થે બ્યાં ત્યા લાય
 કરે અન્યાયનો ન્યાય રે, મોટા યુક્તિ પ્રચારી મત્સ્ય ૩
 સર્વ કાયદા કાનુનો, અરૂપ ગણિત જનહેત,
 નખળાપર બન્ધન મહુ, ન્યાયતણો સ કેત,
 મોટા ના બ ધાય રે, ગણિત સ્વાત અધારી મત્સ્ય ૪
 વાડે ગળીયા ચીલડા, કરે દિહા પોકાર,
 મોટાથી જે મોટકા, દે તેને તે માર,
 શેર માવે સવાશેર રે, કરતો તહેની ખુવાની મત્સ્ય ૫
 ઉદર નિમિત્તે કાયદા, નખળા માવે હોય,
 હવ ગહે હવો થકી આહારે જગ જોય,
 હવનયત્ર સદાય રે, દુરતથી એ વિકારી મત્સ્ય ૬
 સાથો પ્રભુનો કાયદો, પ્રભુ દગબારે ન્યાય.
 શુભાશુભ કર્મો થકી, સુખ દુઃખ ચેતન પાય,
 બુદ્ધિમાગઝ ધર્મે રે, ધગ્શો ચિત્ત વિચારી મત્સ્ય ૭

સપ્ત ૧૯૭૦ ના આવણ વદિ ૬ શુક્રવાર

ક્ષમાપના.

ખમવાની નીતિ રે વિરલા બાણતા,
 જાનીઓ જાને રે મનમા આણતા

મુખે મિચ્છાદુક્કેષ બહુજન જોલે રે, શમ્દના અર્થે રેવિલા ચાલતા,
 ખમે ખમાવે મમતા મનમા ધારી રે, તેવારે હવો શિવપુર મહાલતા,

રાગાદિક દોષો રે દૂરે જાળતા, અનુભવની દહેરે રે મનડું વાળતા. ખ.
 ગાડરીયા પ્રવાહે જમવા ધારે રે, સમજી રે જામણ રીત મુધારતા;
 સુરતા સાથે અનુભવ મુખમાં મ્હાલે રે, આતમને ભવોદ્ધિ પાર ઉતારતા;
 વૈરાગ્યે મનમાં રે શુભ અનગારતા, ભાવે રે ભાવનાદોષ વિહારતા. ખ.
 સર્વ જીવોને આત્મસરીખા જાણી રે, કોઈની સાથે વૈર ના રાખતા;
 ધર્મક્ષમા અન્તરમાં નિશદિન આણી રે, જીવંતાં શિવમુખ અહિંયાં આખતા;
 રીતે એમ વીરજિનેશ્વર લાખતા, દેવને કાઢી રે દૂરે નાખતા. ખ.
 ખેંચીને પરભાવથી સઘળી પ્રીતિ રે, આત્મા સંજયપ્રદેશે પ્રીતિ સ્થાપતા;
 સોહું સોહું રટતા રટતા જ્ઞાને રે, તન્મય થઈ શુદ્ધ સ્વરૂપે વ્યાપતા;
 દાનાદિક રૂદ્ધિ રે નિજને આપતા, સમતાના તપથી કર્મને તાપતા. ખ.
 આતમ તે પરમાતમ એ ઉપયોગે રે, દુગ્ધારે વચમાંની સહુ મૂલતા;
 અન્તરમાં સહુ સૃષ્ટિ સમાવી ખેલે રે, આનન્દના ઓથેરે મુખની પ્રકુલ્લતા,
 સમતાના પારણે ધ્યાને જૂલતા, વીર્યને વિદ્યાસેરે નિજ ગુણ ખીલતા. ખ૦ ૫
 ઉંઘ્યા કેઈ જમાવે કેઈ જાગી રે, ઉપયોગે રહી આપ જમાવતા,
 આપ જમાવે પરને તેહ જમાવે રે, સ્થિરતાની વાટે રે શિવપુર જાવતા;
 નિઃસંગી થઈને રે આતમ ભાવતા, કર્મની સાથે રે લલટાં ફાવતા. ખ૦ ૬
 જમત જામણાં સર્વ જીવોની સાથે રે, કરતાં રે આજે આનંદ વ્યાપીયો,
 બુદ્ધિસાગર વીતરાગપદ વરવા રે, સમ્યક્ત્વ ભાવે રે ચેતન છાપીયો;
 નિજગુણ રે નિજને દાને આપીયો, જાગી રે અન્તર ભાવ એ જાપીયો. ખ૦ ૭

સંવત ૧૯૭૦ના ભાદરવા સુદિ ૪ મંગળવાર.

❧ વિશ્વાસીને શિક્ષા. ❧

- અખંડાનન્દ વરવાને, ભવાંભોધિજ તરવાને;
 તહેને જો થાય પ્રીતિતો, શિખામણુ ધાર અન્તરમાં. ૧
 તજી દે દુર્મતિનારી, ત્યજી દે વાંચના ખ્યારી;
 ત્યજી દે કામની ક્યારી, ત્યજી દે મોહની યારી. ૨

હૃદયથી દૂર કર ચિંતા, જવલતી સૂક્ષ્મથી ચિંતા, વસી રહે આત્મની નીત્યા, લગાવી તાન મન પ્રીત્યા	૩
તરી બા લોભનો દરિયો, અનતા દુઃખથી ભરિયો, અનતા સુખ તે વગિયો, બન્યો જે જ્ઞાનમા બળીયો	૪
નથી જગમા જરા ગાન્તિ, ધરે કયા બાહ્યમા પ્રાન્તિ, ખરી ચૈતન્ય ઉત્કાન્તિ, વગી લે ધર્મની કાન્તિ	૫
નથી લ્યા તુ અરે તુ ત્યા, પ્રવેશે મોહથી રે કયા, મર્યા વણુ તો નથી સુદ્ધિ, ખરી એ શાસ્ત્રની ઉદ્ધિ	૬
ખરી નિ મજતા ધારી, વિકલ્પો આવતા વારી, બુદ્ધચળિધ ધર્મપર પ્યારો, ખરો એ સત્ય આધારો	૭

મવત્ ૧૯૭૦ ના ભાદરવા સુદિ ૭ ગુરુવાર

❀ જગત્માં શક્તિમાન્ જીવી શકે છે. ❀

છતે શક્તિમન્ત, જગત્મા છતે શક્તિમન્ત, નિર્ગલ પામે અન્ત ..	જગત્મા
કાયિક વાચિક શક્તિથીજે, દુર્ગળ વર્ગ છતાય, બધિમા સત્તાવડેજે, સ્વતન્ત્રે છવાય	જગત્મા ૧
તત્ર યત્રના બળથકીરે, સ્થૂલવિશ્વે જય થાય માનસિક મત્રો વડેજે, મત્તા વિશ્વ સુહાય	જગત્મા ૨
કાયબળે કેશરી બુઓજે, વનમા કરતો રાન્ત્ય, જ્ઞાના પક્ષીપર બુઓજે, રાન્ત્ય કરે છે બાજ.	જગત્મા ૩
મવં શક્તિ લેગી થતા રે, સુખે જગ રહેવાય, પૃથ્વ શક્તિયો સદુ થતા રે, નહિ અસ્તિત્વ રખાય	જગત્મા ૪
બળ વિના ગી બહાદુરી રે, નિર્ગલ મૃતક સમાન, શીલુ બળે બહુ બાનના રે, રહ્યા ન નામ નિશાન	જગત્મા ૫
મેળવવી સદુ શક્તિયો રે, એ છે સાચો ધર્મ, ધર્મ ગુરુનો બાલુવો રે, નિર્ગળ લહે ના શર્મ	જગત્મા ૬

સ્થૂલ વિશ્વપર લોગવે રે, સત્તા સળળા લોક;
 નળળા જન કચરાય છે રે, પાડી મોટી પોક.જગત્માં.૭
 કામગુણી કળુતર જુઓ રે, પામે જાજથી નાશ;
 જુઓ મગર જળમાં કરે રે, માછલીઓને ત્રાસ.જગત્માં.૮
 નિજ રક્ષણ શક્તિ વિના રે, ગનતો માનવ દાસ;
 સત્તાવણુ માનવ ખરે રે, ધર્મ ન રક્ષે ખાસ.જગત્માં.૯
 શક્તિ વિના શું હવણું રે, શક્તિ વિના કયાં માન;
 શક્તિ વિના કયાં ઘોલણું રે, શક્તિ વિના શું દાન....જગત્માં.૧૦
 સર્વ કળાઓ શક્તિની રે, ખીલવતા જન જેહ;
 વિશ્વવિષે હવી શકે રે, પામે અન્યથા છેહ..જગત્માં.૧૧
 શક્તિ દેવી પ્રકટાવતાં રે, હોવે નહીં જગ નાશ;
 સ્વાસ્તિત્વ રક્ષણ વડેરે, પામે શર્મ વિલાસજગત્માં.૧૨
 કાંટાની વાડોથકી રે, જેતર રક્ષા થાય;
 રક્ષક વાડ વિના અહો રે, જેતર કેવું જણાય.જગત્માં.૧૩
 ધર્મ ક્ષેત્ર સંરક્ષવા રે, શક્તજનોની વાડ;
 કરતાં ધર્મ હવી શકે રે, સમજે શક્તિની આડ.....જગત્માં.૧૪
 જ્ઞાન થકી સહુ શક્તિયો રે, ખીલવવી કરી યત્ન;
 સર્વ ઉપાયો આદરી રે, પામે શક્તિ સુમંત્ર.જગત્માં.૧૫
 કળ વિના બળ શું કરે રે, કળથી બળ સોહાય;
 દેશ પ્રજા ધર્મ રક્ષણે રે, કળે બળે હતાય.જગત્માં.૧૬
 અદ્ય હાનિ બહુ લાલ જ્યાં રે, બળ વાપરવું ત્યાંય;
 આત્મભોગ આપ્યા વિના રે, અભ્યુદય ના ક્યાંય.....જગત્માં.૧૭
 સારાના રક્ષણ વિષે રે, બુરાનો થાય નાશ.
 વાપરવી ત્યાં શક્તિને રે, સંચે વર્તી ખાસ.જગત્માં.૧૮
 શક્તિ વિના ભક્તિ નહીં રે, શક્તિ વિના નહિં નીતિ;
 શક્તિ ત્યાં પાયે પાડે રે, જગ જનની એ રીતિ.જગત્માં.૧૯
 રમેણુ તમેણુ અને રે; સાત્ત્વિક ગુણની શક્તિ;

સ્વસ્વસ્થાને સહુ રહે રે, કાળ અનાદિથી વ્યક્તિ . જગતમા ૨૦
 યથાયોગ્ય સ્વાધિકારથી રે, શક્તિ કાર્ય કરાય,
 ખુદ્ધિસાગર ધર્મનો રે, અકળ અલખ મહિમાય . જગતમા ૨૧
 સંવત્ ૧૯૭૦ ના ભાદરવા સુદિ ૮ શુક્રવાર

સ્વાશ્રયી વન.

પરવા ન પરની રાખ, મનવા પરવા ન પરની રાખ,
 સ્વાશ્રયી થઈ સુખ આખ મનવા૦
 કર્તવ્ય કર સ્વીયશક્તિથી રે, કર્તવ્યે અધિકાર,
 કર્તવ્ય ફલ ઈચ્છા તણ રે, વર્તી લે મસાર મનવા૦ ૧
 બનવાનું જે જે હશે રે, તે બનશે નિર્ધાર,
 કા ચિન્તા નાહક કરે રે, બન સ્વાશ્રયી અવતાર મનવા૦ ૨
 કીડી કણ મણ હાથીને રે, ઘટતુ સૌને સર્વ,
 કર્મ વશે સહુ પામતુ રે, કરવો શોક ન ગર્વ. મનવા૦ ૩
 જે જે કાલે જે જે બને રે, મમ ભાવે તે દેખ,
 કર્તવ્યે તત્પર બની રે, વીરાદર્શને દેખ મનવા૦ ૪
 દે આવકાર આવેલને રે, જનારને જ વળાવ,
 છૂટા પડે ભેગા મળે જન, ચિન્તા હર્ષ ન લાવ મનવા૦ ૫
 વિવેકે તુજને ઘટે રે, કરતે કાર્ય પ્રવૃત્તિ,
 સામગ્રી પામી સહુ રે, આદર નિજની શક્તિ મનવા૦ ૬
 તુજને થાણુ ના ઘટે રે, નિજ કર્તવ્યથી બ્રષ્ટ,
 પુરછી જો નિજ જીવને રે, પરા ભાષાથી સ્પષ્ટ. મનવા૦ ૭
 પરની પરવા મન ધરી રે, નિજ શક્તિ ન ગુમાવ,
 સ્વાત્મશ્રદ્ધાને ધારીને રે, ધર કર્તવ્યનો દાવ મનવા૦ ૮
 નિજ કર્તવ્ય સુખન્યમા રે, બહેતો રહે નિશદીન,
 ખુદ્ધિસાગર સ્વાશ્રયી રે, બની રહે ગુણ પીન મનવા૦ ૯

સંવત્ ૧૯૭૦ ના ભાદરવા સુદ ૧૦ સંવિવાર

❧ સ્વભાવે મેઠા. ❧

મેળ સ્વભાવાનુસાર, સર્વના મેળ સ્વભાવાનુસાર;	
જ્યાં ત્યાં છે નિર્ધાર.....સર્વ૦	
વેશ્યા વેશ્યાથી મળે રે, કામી કામીનો સંગ;	
કાળામાં કાળું મળે રે, રાતે રક્ત જ રંગ.	સર્વ૦ ૧
મેળ વાદીનો વાદીથી રે, સન્તનો સન્તથી મેળ;	
કપટી કપટીથી મળે રે, મેલની સાથે મેલ.	સર્વ૦ ૨
બાળક બાળકથી મળે રે, વૃદ્ધની સાથે વૃદ્ધ;	
વાદળી વાદળથી મળે રે, ગૃદ્ધની સાથે ગૃદ્ધ.	સર્વ૦ ૩
રંજેશુણી રંજેશુણી થકી રે, કરતો પ્રેમ સંગ'ધ;	
સાત્વિકનો સાત્વિક થકી રે, મેળતણો છે પ્રખ'ધ.	સર્વ ૪
સરખી પ્રકૃત્યનુસારથી રે, થાય પરસ્પર પ્રીતિ;	
ભૂંડ ભૂંડણી દેખતાં રે, અનુભવની એ રીતિ.	સર્વ૦ ૫
લિન્ન સ્વભાવ થતાં ખરે રે, રહે ન મેળમાં માલ;	
મળી જનો છૂટા પડે રે, વિશ્વે અનાદિની ચાલ.	સર્વ૦ ૬
વિષ અમૃત મળી ના રહે રે, તેજ અને અંધકાર;	
દુગ્ધ કાંછ મેળ ના રહે રે, લિન્ન પ્રકૃતિ વિચાર.	સર્વ૦ ૭
અન્તરૂમાં વા બાહ્યમાં રે, સરખા પરમાણુ મેળ;	
કુદ્રતથી સાદૃશ્ય જ્યાં રે, ત્યાં એ વર્તે ખેલ.	સર્વ૦ ૮
મેળ છે યોગીને યોગીથી રે, ભક્તને ભક્તિથી જાણ;	
સરખી પ્રકૃતિ જ્યાં મળે રે, ત્યાં મન મેળ પિછાણ.	સર્વ૦ ૯
મેળ અનન્તા વિશ્વમાં રે, લિન્ન સ્વભાવે હોય;	
બુદ્ધિસાગર મેળની રે, અકથ્ય કથની જ્ઞેય.	સર્વ૦ ૧૦

સદા એકયે મઠી રહેજે.

કરીને મેળ મન માન્યો, પ્રવેશી ચિત્તમા બન્ધો!, ગમે ત્યા બાંધ તોપણ તુ, સદા એકયે મળી રહેજો.	૧
વિભિન્ન સંગીઓ થાતા, વિચારો લિપ્ત સાલણતા, કદી ના લિપ્તતા ધરજો, મદા એકયે મળી રહેજો	૨
પ્રદેશે વાસ કરવાથી, હૃદયથી દૂરતા નહિ હો, હૃદયથી પાસ તે પાસે, સદા એકયે મળી રહેજો	૩
વિચારે દેર ન્યા ત્યા છે, પડે મતલેદ આચારે, જગત વૈચિત્ર્ય જાણીને, સદા એકયે મળી રહેજો	૪
કદી ના નાશને પામે, ખરો શ્રદ્ધાળુ જન વિશ્વે, ખરી શ્રદ્ધા ધરી મનમા, મદા એકયે મળી રહેજો	૫
પડે ના લેદનો લડકો, પરસ્પર શુદ્ધ પ્રીતિ ન્યાં, ધરીને પ્રીતિથી લકિત, સદા એકયે મળી રહેજો	૬
વિશુદ્ધપ્રેમનું લ્હાણ, મળે છે દ્વાર્ધને ધર્મે, જાનીને પ્રેમ પૂજારી, સદા એકયે મળી રહેજો	૭
ખરો એ આત્મના જાને, મળે છે મેળ જાનીનો, લલી મેવા ધરી મનમા, મદા એકયે મળી રહેજો.	૮
કથ્યુ એ માનજો બન્ધો, ગણી અમૃત હૃદય ખ્યાર, પુદ્ગલગિધ સન્તના થોગે, મદા એકયે મળી રહેજો	૯

સપ્ત ૧૯૭૦ ના ભાદરવા સુદિ ૧૦ મંગલવાર

જ આત્મભોગી કર્મયોગી. જ

માથુ મૂકીને કરે કામ, એવો નર વિશ્વમા રાખે નામ,
વિશ્વ કરે છે પ્રણામ એવો.

જ્યાંસુધી ભીતિ રહે રે, ત્યાંસુધી છે હાર;
 નિર્ભય થઈ કાર્યો કરે રે, હોવે જય જયકાર;
 સાહાય્ય કરે સુર તામ.....એવો ૧

છૂટે મમતા કંપના રે, છૂટે સહુ સંબંધ;
 પ્રાણ સમર્પે કાર્યમાં રે, નાસે મિથ્યા ધંધ;
 જાગે ચેતન રામ.....એવો ૨

મૃત્યુ ઉપર આવતાં રે, રહેતાં ના દરકાર;
 સાહસિકતા શૌર્યથી રે, સફળો છે અવતાર;
 છોડે મોહ તમામ.....એવો ૩

શ્રદ્ધા યત્ને કાર્યની રે, સિદ્ધિ મુખ થનાર;
 નિશ્ચય ખંતયકી મયે રે, કાર્યસિદ્ધિ ક્ષણવાર;
 કૃત્ય કરે નિષ્કામ.....એવો ૪

અશક્ય શું ? દુનિયા વિશે રે, પાછળ પડતાં વાર;
 આત્મલોગની આગળે રે, શું શું થયું ન થનાર;
 ત્યાગે એશ આરામ.....એવો ૫

ધાર્યું સર્વે થઈ શકે રે, રાજે મનમાં હામ;
 તન મન વાણી લોગથી રે, તેમ વળી વ્યયદામ;
 રૂપ નામ ભૂલે ઠામ.....એવો ૬

કાયરને સહુ દૂર છે રે, શૂરાને સહુ પાસ;
 આત્મજ્ઞાની ધ્યાને કરે રે, સર્વ કર્મનો નાશ;
 પામે શિવપુર આરામ.....એવો ૭

વપુ છાયાવત્ પાછળે રે, વિજય શ્રી સુખ સત્ય;
 બુદ્ધિસાગર ધર્મનાં રે, કરતાં નિઃસ્પૃહકૃત્ય;
 સર્વ શક્તિ જીવધામ.....એવો ૮

સંવત્ ૧૯૭૦ ના બાદરવા સુદિ ૧૩ બુધવાર.

- વખત વખતની છાંયડી રે, ફરતી વિશ્વ મઝાર,
સરખા દિન ના કોઇના રે, તેજ પછી અંધકાર;
પડ્ઝતુ અવતાર— (હૃદયમાં ૨
- એ પણ ગયું આ પણ જશે રે, ગલરાઈ ના જાય,
ચિન્તા શોક જ ના ઘટે રે, એવું મનમાં લાવ;
ચોપટના જેમ દાવ— (હૃદયમાં ૩
- ભાવિ ઉદરમાં શું ભર્યું રે, અધુના તે ન કળાય,
સમભાવે જે જે જાને રે, અનુભવ કર્મ ખપાય;
દિધું સર્વ તે જતાય— (હૃદયમાં ૪
- ઉંચું જલ નીચું પડે રે, નીચું ઉંચું જાય,
કુદ્રત નિયમની આગળે રે, અન્ય નહીં છે ઉપાય,
નિષ્કામતા સુખકાર— (હૃદયમાં ૫
- દુઃખ વિના માનવ કદી રે, થાય ન પૂર્ણ મહાન,
દુઃખ વિના ના સુખનું રે, જગમાં થાતું ભાન;
લાવ તું એવી સાન— (હૃદયમાં ૬
- અકળાઈ જાના જરા રે, કર તું તારું કામ,
બુદ્ધિસાગર ધૈર્યથી રે, કાર્ય સિદ્ધિ અભિરામ;
વિજયાશા નિર્ધાર— (હૃદયમાં ૭

સંવત્ ૧૯૭૦ ના ભાદરવા વદિ ૧ શનિવાર.

❀ શિખામણ માન સન્તોની. ❀

- અરે કયાં કાગડા પેઠે, જીવે છે દોષનાં ચાંદાં;
ત્યજી દે દોષની દૃષ્ટિ, શિખામણ માન સન્તોની. ૧
- કરે કયાં મોહથી નિંદા, નથી નિન્દા થકી સારું;
ધ્રુવે શું? શાહીથી મુખડું, શિખામણ માન સન્તોની. ૨
- કરી ઉછાંછળા વેળા, ભમાવ્યાથી ભમી જઇને;
ખણી ખાડો સ્વયં પડ ના, શિખામણ માન સન્તોની. ૩

ઘડી પુરા અભિપ્રાયો, નહીં પડ કાળના મોમા,
વિચારીને હૃદયમાહિ, શિખામણુ માન સન્તોની
પુર કરતા પુર થાશે, પછીથી ખૂબ પસ્તાશે,
કરીશ ના કામ ઠેકાણે, શિખામણુ માન સન્તોની
સતાવ્યાથી નથી સાર, ઉઘડતુ નર્કતુ ખાર,
થશે મનમાહિ અન્ધાર, શિખામણુ માન સન્તોની
બનીને અન્ધ અજાને, પડે કા વહિજવાલામા,
હજી છે હાથમા ખાજી, શિખામણુ માન સન્તોની
પડી કયા પારકી તુજને, ખરે સલાજ પોતાતુ,
હડી બા પાપથી ફરે, શિખામણુ માન સન્તોની
નથી કુદ્રતથી છાતુ, ગમે તેવુ રહ્યું પડે,
કથુર્ તેવુ સમર્પે છે, શિખામણુ માન સન્તોની
થશે ત્હારે જીવન જેરી, થશે ના શાન્તિ સ્વપ્નામા,
ત્યજીને મોહની દૃષ્ટિ, શિખામણુ માન સન્તોની
ત્હને તારા લલા માટે, કથ્યુ જે ધ્યાનમા આવ્યુ,
પુદ્ગલપિધર્મ ધારીને, શિખામણુ માન સન્તોની
સ વત્ ૧૯૭૦ ના ભાદરવા વહિ ૩ સોમવાર

૪

૫

૬

૭

૮

૯

૧૦

૧૧

ૐ તમારાથી થવાનું શું? ૐ

કબાલી

નથી કંઈ ચોખ્ખતા આવી, પરીક્ષાની નથી બુદ્ધિ,
નથી કંઈ સ્વાત્મની શ્રદ્ધા, તમારાથી થવાનું શું ?
બ્યવસ્થાએ જ કરવાની, નથી વિવેકની શક્તિ,
રહ્યું ગાડાપણુ મનમા, તમારાથી થવાનું શું ?
નથી ગભીરતા આથી, સમર્પણુમા રહી ભીતિ,
કરી સામગ્રી ના લેગી, તમારાથી થવાનું શું ?

૧

૨

૩

ખરાડા માત્ર પાડ્યાથી, થતી ના કાર્યની સિદ્ધિ;	
નથી કિમ્મત વિચારોની, તમારાથી થવાનું શું ?	૪
જતા લલકી જરામાંહિ, લલાઇથી થતા દૂર;	
રહું છે ચિત્તમાં હું હું, તમારાથી થવાનું શું ?	૫
જરામાં સંપને તોડી, બનો છો હોળીના રાજ;	
નથી વશમાં વચન માથું, તમારાથી થવાનું શું ?	૬
ક્ષમાના પાઠ શબ્દોમાં, નથી આચારમાં આવ્યા;	
હજો છો ઠામ ઠેકાણું, તમારાથી થવાનું શું ?	૭
ઘડીમાં નવનવા રંગો, કરી દીવાળીની હોળી;	
લડી ક્ષણમાં પડો જૂદા, તમારાથી થવાનું શું ?	૮
નથી જ્યાં ભાન પોતાનું, કદાચહ ચિત્તમાં ભારી;	
ગણો ઘડેલાઈમાં ઠહાપણ, તમારાથી થવાનું શું ?	૯
લભાવ્યા ભૂતની પેઠે, લમી જતા ગમે ત્યારે;	
અલર્કશ્વાનની પેઠે, તમારાથી થવાનું શું ?	૧૦
લણેલું ને ગણેલું સહુ, અહંકારો કરો મિથ્યા;	
લલે દુર્જન બની ગોલો, તમારાથી થવાનું શું ?	૧૧
કયાં કર્માનુસારે સૌ, મળે છે વિશ્વમાં સૌને;	
નહીં આપે અધિક કોઈ, તમારાથી થવાનું શું ?	૧૨
પડી છે સર્વને સહુની, અહો એ કર્મ કુદ્રતથી;	
બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મ શક્તિથી, વિચાર્યું કાર્ય થવાનું.	૧૩

સંવત્ ૧૯૭૦ ના ભાદરવા વદિ ૪ મંગળવાર.

❧ આત્મસ્વરૂપ. ❧

શુદ્ધાનન્દ સ્વરૂપ રે, ત્હારું અલખ અરૂપી;
 બાકી કલ્પના જૂઠી રે, અનુભવ નિજરૂપી;
 મિથ્યા કરીને કલ્પના, મનમાં માને ભીતિ;
 નહીં તે ત્હારું માનીને, ધરે શોકની રીતિ;

નામ રૂપથી લિપ્ત રે, જડમા માન ન મ્હારે. શુદ્ધાં ૧
ચિન્તા શાને મન ધરે, ચિન્તે તે નહીં તુજ,
તુ તેનાથી લિપ્ત છે, એ અન્તરુત્તુ શુદ્ધ,
માની આ દૃશ્યને જૂઠું રે, નિર્ભયરૂપ જો ત્હારે શુદ્ધાં ૨
હું મ્હારે જે બાહ્યમા, તેની પ્રતિષ્ઠા લાજ,
માની હું ખી થાય છે, એ નહીં ત્હારે કાજ,
હુનિયા ન જાણે તુજ રે, હુનિયાથી શુ ? તુ ખીવે. શુદ્ધાં ૩
મોહી હુનિયા આધગી, નામરૂપમા દીન,
સાચુ તે ના દેખતી, રાગદ્વેષમા દીન,
ઠર નહીં હુનિયાની વાતે રે, શુદ્ધરૂપ મલાગી શુદ્ધાં ૪
જગના શબ્દ પ્રવાહમા, વહેતા નરને નાર,
પરને નિજ કલ્પી અરે, પામે હું ખ અપાર,
પરમબ્રહ્મ ભગવાન રે, માને નિજ શુ ? ભીખારી શુદ્ધાં ૫
આત્મભાનુના તેજથી, મોહતિમિર પલાય,
જૂઠી માયા કલ્પના, તુ નિર્મલ મહારાય,
નહિ વ્યવહારે મુઝ રે, નિશ્ચય શુદ્ધ સ્વરૂપી શુદ્ધાં ૬
શુદ્ધ રૂપ ઉપયોગથી, આનન્દમય થઈ જાવ,
બુદ્ધિસાગર દૃષ્ટિમા, પરમબ્રહ્મ નિજ લાવ,
મિદ્ધ બુદ્ધ અવતાર રે, આત્મસત્તા મનૂરી. શુદ્ધાં ૭

સવત્ ૧૯૭૦ ના બાન્ગ્વા વદિ ૫ સુધવાર.

❧ કર્યું સારું જગત્માં શું ? ❧

કબ્જાલી.

ધરીને જન્મ માનવનો, વિચારી જો દુદયમાહિ,
તુવેની શાન્તિને મારે, કર્યું મારું જગત્માં શું ? ૧
મગી સપત્ત ત્હને જે જે, કર્યો ઉપયોગ ત્હેનો શો ?
બની ઠાકોર વા રાણો, કર્યું મારું જગત્માં શું ? ૨

કયાં સારાં કર્યાં કૃત્યો, કરી યાદી હૃદયમાં જો;	
મળેલી શક્ત્યનુસારે, કર્યું સારું જગત્માં શું ?	૩
ગરીબોનાં હૃદય લુપ્ત્યાં, નહીં તો શી દયા પાળી;	
મળેલી બાહ્ય લક્ષ્મીથી, કર્યું સારું જગત્માં શું ?	૪
બની વિદ્વાન્ ભાષાથી, બની પંડિત વિદ્યાથી;	
અહો નિજ સ્વાર્થ વણુ ખીલું, કર્યું સારું જગત્માં શું ?	૫
કરી વ્યાપાર કોટીના, બની મશ્ગુલ મઝામાંહી;	
અરે મોહી વિચારી જો, કર્યું સારું જગત્માં શું ?	૬
અહંવૃત્તિતણા વશમાં, પડી નિજ ભાન ભૂલીને;	
શુભાવી વ્યર્થ શક્તિયો, કર્યું સારું જગત્માં શું ?	૭
કર્યો ઉપયોગ ના સારો, મળેલી બાહ્ય સત્તાનો;	
હજી ખુરી કરે ઇચ્છા, કર્યું સારું જગત્માં શું ?	૮
બનીને પૂર્ણ શ્રદ્ધાળુ, પ્રભુની ઠર ખરી ભક્તિ;	
બુદ્ધચિંધધર્મ ધારીને; કરીલે જન્મને સફળો.	૯
સંવત્ ૧૯૭૦ ના ભાદરવા વદિ ૬ ગુરુવાર.	

➤ પ્રમાદે ગાઝ ના આયુઃ ❀

નથી કિંમત વખતની કંઈ, જતાં ના વાર કંઈ લાગે;	
નકામો રે પડી રહીને, પ્રમાદે ગાળ ના આયુઃ	૧
બનીને રાગમાં અન્ધો, અહંવૃત્તિ ધરી માને;	
ત્યજી સમતા બની કોઢી, પ્રમાદે ગાળ ના આયુ.	૨
નકામી ખટપટો જોટી, કરીને ભૂલના સાયું;	
કરી કુથલી નકામી કૈ, પ્રમાદે ગાળ ના આયુ.	૩
કરીને કામની ચેષ્ટા, ધરી મન કૃષ્ણલેશ્યાને;	
કરી ચિન્તા નકામી કૈ, પ્રમાદે ગાળ ના આયુ.	૪
અતૂલ્ય એક ક્ષણ આયુ, ખરેખર નૃસલવે માની;	

ખરેખર એક ક્ષણનું રે, પ્રમાદે ગાળ ના આયુ	૫
પ્રમાદો જેર ખૂસાથી, અનંતા ભવ ફરે દુ ખી,	
ભભાવી લક્ષ્યોનિમા, પ્રમાદે ગાળ ના આયુ.	૬
પ્રમાદે ધાય છે હિ સા, ખરેખર દ્રવ્યત. ભાવે,	
પ્રમાદ જ છે ખરો શત્રુ, પ્રમાદે ગાળ ના આયુ	૭
કરી આશા નકામી કે, પડે છે પાપના ચક્રે-	
કહી ના પાર આશાનો, પ્રમાદે ગાળ ના આયુ	૮
મર્યા દેઈ મોઝમાં મહાક્ષી, પડી રૂઢો ઠાઠ મહુ ઠાક્ષી,	
મરીને દુર્ગતિ ઝાક્ષી, પ્રમાદે ગાળ ના આયુ.	૯
કરીને મગ માયાથી, કરીને પાપ માયાથી,	
અહ તા મોહ છાયાથી, પ્રમાદે ગાળ ના આયુ.	૧૦
વિચારી ધર્મને જ્ઞાને, ગહીને ધર્મના ધ્યાને,	
બુદ્ધચિંધ ધર્મના તાને, રહ્યું મહુ ગાળને.	૧૧

સવત્ ૧૯૭૦ ના ભાદરવા વદિ ૭ શુક્રવાર

❧ કરી લે જે ઘને તે તે. ❧

જગતમા જન્મ પામીને, વિવેકે સૌ વિચારીને,	
જની નિષ્કામ મદ્યત્ને, કરી લે જે ઘને તે તે	૧
ટળે જેથી મરણ ભીતિ, ટળે જેથી બુઝી રીતિ.	
ટળે જેથી બુઝી વૃત્તિ, કરી લે જે ઘને તે તે	૨
પ્રભુ ભક્તિ પ્રભુ મેવા, દયા ને બ્રહ્મચર્યાદિ,	
ભલાં ઉપદેશના કાર્યો, કરી લે જે ઘને તે તે.	૩
ભલાં પરમાર્થના કાર્યો, જગતને નેહ ઉપયોગી,	
અટો ને ધર્મ વૃદ્ધિનાં, કરી લે જે ઘને તે તે.	૪
શુદ્ધ સેવા શુદ્ધ પૂજા શુદ્ધી સર્વ આજ્ઞાઓ,	
યથાશક્તિ અધિકારે, કરી લે જે ઘને તે તે.	૫

પ્રતિજ્ઞાઓ કરી જે જે, કર્યાં કર્મ વિનાશાર્થમ્;	
સદા ઉપયોગમાં લાવી, કરી લે જે બને તે તે.	૬
કરી સંકલ્પ આરંભ્યાં, સુકૃત્યો જે ભલાં જગમાં;	
પુરાં કરવા સદા મનથી, કરી લે જે બને તે તે.	૭
ભલી વિશ્વોન્નતિ કરવા, જગતનાં પાપ સહુ હરવા;	
કળાઓ કેળવી ડોટી, કરી લે જે બને તે તે.	૮
પરસ્પર સર્વ જીવોને, ઉપગ્રહ સત્ય સમજવી;	
બુદ્ધયજ્ઞિધર્મ વૃદ્ધયર્થ, કરી લે જે બને તે તે,	૯
સંવત્ ૧૯૭૦ ભાદરવા વદિ ૭ શનિવાર.	

સર્વસમર્પણત્યાગ.

સર્વ સમર્પણ માંહિ રે, સત્ય ત્યાગની સિદ્ધિ;	
સર્વાહંવૃત્તિ નાશ રે, દાન ધર્મની ઋદ્ધિ.	સર્વ.
સર્વ સમર્પણ ત્યાગ છે, દાન સમર્પણ યાગ;	
સર્વ સમર્પણ દાન છે, અનુભવામૃત પાન;	
પુનરજન્મ જીવન યોગે રે, થાતી સર્વ સમૃદ્ધિ.	સર્વ. ૧
માયાજ્ઞિધ તરવા ભણી, સર્વ સમર્પણ વહાણ;	
સર્વ કામને છેદવા, રામચંદ્રનું બાણ;	
સર્વ સંગ પરિત્યાગ રે, થાતી ચેતન શુદ્ધિ.	સર્વ. ૨
સદ્ગુરુ સર્વ સમર્પણે, જીવન નવ્ય પમાય;	
આત્મામાં પરમાત્મતા, આનન્દ બહુ ઉભરાય;	
જાગે જાણહી જ્યોતિ રે, લજ્જિ સિદ્ધિની વૃદ્ધિ.	સર્વ. ૩
સર્વ સમર્પણમાં રહ્યું, ભક્ત શૂરત્વ સદાય;	
સસ ભીતિની ગંધ ના, આત્મપણે જીવાય;	
આશા મમતા ત્યાગ રે, રહેતી તનુની ન ગૃદ્ધિ.	સર્વ. ૪
સર્વ સમર્પણ યોગથી, વિશ્વ બધું જીતાય;	

પૂર્ણ સમાધિ શાન્તિમાં મુદ્રિત કરતલ ન્યાય,
બુદ્ધિસાગર ધર્મે દે, એવ સાધે મહર્દિ.

મર્વ. ૫

સં ૧૯૭૦ ના ભાદરવા વદિ ૮ રવિવાર

આત્મક્રીડા રમણ. ૪૨

આત્માસખ્યપ્રદેશે રમીએ અનુલવ મોઝમા દે,
લ્યા બહુ બંદેતુ ગીતલ સમતા નદીનું નીર,
તેમા સ્નાન કરીને ઝીલી નિર્મલ થાઇએ દે

દુહા—સાખી.

આત્માસખ્ય પ્રદેશમાં, જન્મ મરણ ના ક્યાય,
લેહલાવ નહિ બાહ્યનો, નિજ શુણ્ઠ સ્થિરતા ત્યાય
નિર્મળ ઝળહળ ન્યોતિ કેવલજ્ઞાનની ઝગમગે દે,
બાણે ઉઘ્યા ભાનુ ટોટી પુનમ ચંદ,
એવા ઉપયોગી નિજ અન્નરૂ સ્વામી ધ્યાઇએ દે આત્મા ૧

સાખી.

આધિ વ્યાધિ ઉપાધિનું, લ્યા ના નામ નિશાન,
અનન્ત શુણ્ઠ પર્યાયનું, ચેનન દ્રવ્ય એ ભાન,
નિર્મલ આનન્દ રસનું મમયે સમયે પાન છે દે.
આત્મા સિદ્ધ બુદ્ધ પગ્માત્મસ્વરૂપ સુહાય,
અસ્તિ નાસ્તિમય ચેનન પ્રગટ પરબાય,
એવા પ્રભુને દેખી પ્રભુપણે તે ગાઇએ દે આત્મા. ૨

સાખી.

અદ્વૃત્તિ સ્વસારની, લ્યા નહીં માયા લાજ,
સાગ શોધ ઇતિ નહીં, લ્યા ના આવે દાલ
હર્તા હર્તા હરિદર પ્રદા પોતે ધર્મ ગદે દે.

જ્ઞેય જ્ઞાતા જ્ઞાને દેખે આપોઆપ,
પોતે સ્વપરપ્રકાશી સર્વ વિશ્વ જ્ઞાને વહે રે, આત્મા. ૩
સાખી.

જ્ઞાને જ્ઞેયની વર્તના, અનન્ત અનન્ત પ્રભાસ;
પટ્કારક પરિણામનો, સમયે સમયે વિલાસ.
શુદ્ધ પરિણામે પરિણમવું સમય સમય સદા રે,
આદિ અનન્તની સ્થિતિ ભંગે થાતો વાસ;
ત્યાંથી પાછું પડવું નહિ થતું સંસારમાં રે. આત્મા. ૪
વિવેક ઉપશમ સંવરે, રમવું આત્મપ્રદેશ;
રમવું ગમવું એ સદા, જ્યાં ના મોહ પ્રવેશ.
બુદ્ધિસાગર નિશ્ચય સિદ્ધ બુદ્ધતા અનુભવી રે,
રમતાં રમતાં આત્મપ્રદેશે કરતાં ધ્યાન;
અનુભવ પ્રત્યક્ષે એવે દિને હરખાઈએ રે. આત્મા. ૫
સંવત્ ૧૯૭૦ ના ભાદ્રવા વદિ ૯ સોમવાર.

❧ નકામી ળહોર ના પીડા. ❧

કબાલિ.

તહને તહારૂં પડયું માથે, પડે કાં અન્ય વાતોમાં;
વિના કારણ ઉપાધિથી, નકામી ળહોર ના પીડા. ૧
તહને જો શાન્તિની ઇચ્છા, ખરેખર જો થતી મનમાં;
ખની વિકથાવિષે ડાહ્યો, નકામી ળહોર ના પીડા. ૨
વિના કારણ સતાવીને, ગરીબોને જ અન્યાયે;
લઈને હાયના શબ્દો, નકામી ળહોર ના પીડા. ૩
શમાવી દે ઉપાયોથી, થએલાં વૈરને ટંટા;
કરીને ક્રોધથી ઝઘડા, નકામી ળહોર ના પીડા. ૪
ત્યજ દે હાંસીની રીતિ, ત્યજ નારદતણી વિધા;

વિવેકે પૂર્ણ અવલોકી, નકામી બહાર ના પીડા	૫
કરી ઇર્ષ્યા થકી નિન્દા, મહાક્રોધે દઇ આજો,	
બની શત્રુ ઘણાઓનો, નકામી બહાર ના પીડા.	૬
રહે ના સ્વાસ્થ્ય જેનાથી, ગહે આરોગ્યતા જેથી,	
સમાધિ ના રહે જેથી, નકામી બહાર ના પીડા	૭
અરે જેનાજ સહવાસે, કુબુદ્ધિ બહુ વધે ઇર્ષ્યા,	
કરી એવાજ સળ ધો, નકામી બહાર ના પીડા.	૮
શુભાનુરાગની દૃષ્ટિ, ટળે જેના જ સહવાસે,	
કરીને સગતિ તહેની, નકામી બહાર ના પીડા	૯
પડે વિધ્નો મમાધિમા, વધે દુર્ધર્મ નેનાથી,	
રહી તેના જ સહવાસે, નકામી બહાર ના પીડા	૧૦
શુરને દેવ શ્રદ્ધામા, પડે છે ક્ષેર ના જેનાથી,	
કરીને સગતિ તહેની, નકામી બહાર ના પીડા	૧૧
શુભો વિધટે વધે દોષો, આહો એવા મનુષ્યોની,	
કરીને સગતિ ભોળા, નકામી બહાર ના પીડા.	૧૨
વિચારાચારની શુદ્ધિ, બને જે જે ઉપાયોથી,	
બુદ્ધઅભિધર્મ ચત્નોએ, નકામી ટાળજે પીડા.	૧૩

સંત ૧૬૭૦ ના ભાદરવ વદિ ૧૦ મંગળવાર.

❀ ગુણોથી ઉન્નતિ થાતી. ❀

કવ્યાલિ

વિચારીને વિચાર્યું એ, હૃદયમા પૂર્ણ ધાર્યું એ,	
ઘટાટોપે વળે ના કંઈ, શુભોથી ઉન્નતિ થાતી	૧
પ્રતાપે ટેક રાખીને, ત્યજ ભોગો સહી હુ જો,	
કર્યું નામ જ અમર જગમાં, શુભોથી ઉન્નતિ થાતી	૨
શિવાજીએ ઘણા શૌર્યે, કર્યું દક્ષિણ સ્વયં કરમા,	
શુભો વણ ભાવના જગમાં, શુભોથી ઉન્નતિ થાતી	૩

શુભોથી પૂજ્યતા મળતી, શુભોથી સિદ્ધતા મળતી;	
શુભીથી સહુ ખુશી થતા, શુભોથી ઉન્નતિ થાતી.	૪
કરીને સંપ જાપાને, કળા હુન્નર વધાર્યા બહુ;	
પ્રતિષ્ઠા પૃથ્વીમાં વ્યાપી, શુભોથી ઉન્નતિ થાતી.	૫
બુઝો સામ્રાજ્ય છિટનનું, પ્રયત્ન સંપ વિદ્યાથી;	
રહું છે વિશ્વમાં વ્યાપી, શુભોથી ઉન્નતિ થાતી.	૬
બુઝોને ચીન જાગ્યું છે, કરે દેશોન્નતિ કૃત્યો;	
અમેરિકા થયું મોટું, શુભોથી ઉન્નતિ થાતી.	૭
વધે વિજ્ઞાનમાં દેવું, બુઝો જર્મન સદોત્સાહે;	
ખરેખર બાહ્ય અંતરમાં, શુભોથી ઉન્નતિ થાતી.	૮
થયા બેહાલ ભારતના, કુસંપ દ્વેષ અજાને;	
થતી પડતી જ દુર્ગુણે, શુભોથી ઉન્નતિ થાતી.	૯
શુભો એ દેવની શક્તિ, શુભોમાં વાસ ઇશ્વરનો;	
ગમે તેવા પ્રસંગોમાં, શુભોથી ઉન્નતિ થાતી,	૧૦
રજેશુણ ને તમોશુણની, સદા ના ઉન્નતિ રહેતી;	
સદાની પૂર્ણ સાત્વિકી, શુભોથી ઉન્નતિ થાતી.	૧૧
ત્યજ નાસ્તિકતા ઇર્ષ્યા, ત્યજ અજ્ઞાન વ્યસનોને;	
બુદ્ધચર્ચિય સદ્ગુરુ સંગે, શુભોથી ઉન્નતિ થાતી.	૧૨
સંવત ૧૯૭૦ ના ભાદરવા વદિ ૧૧ બુધવાર.	

અહંતા ત્યાં થતું એવું.

કંવાલિ.

અવિદ્યાની થતી વૃદ્ધિ, કુસંપે ચિત્ત ચક્રકોળે;	
વધે ઇર્ષ્યાગ્નિની જ્વાલા, અહંતા ત્યાં થતું એવું.	૧
જરા કંઈ પણ ખમાતું ના, વધેલું માન અન્યોતું;	
થતો સંકલેશ અન્યોથી, અહંતા ત્યાં થતું એવું.	૨
વધે છે વૈરની જ્વાલા, ખુર કરવા વહે વૃત્તિ;	
થતો પ્રારંભ પડતીનો, અહંતા ત્યાં થતું એવું.	૩

થતી સ્વારી કલિની રે, પધાર્યાં નિર્દયા દેવી, વધે વ્યસનો મહાનેરે, અહ તા ત્યા થતુ એવુ.	૪
રહે મોટાઈ મનમાહિ, શિખામણુ ના રૂચે સાચી, વધે છે સ્વાર્થની ઈચ્છા, અહ તા ત્યા થતુ એવુ.	૫
વધે છે જોર માયાનુ, જણાતા નીચ લોકો સહુ, પ્રવેશે હુરુણો સર્વે, અહ તા ત્યા થતુ એવુ,	૬
રહે હું હું તણી વૃત્તિ, થતુ અપમાન સન્તોનુ; રજસ્તમની વહે બુદ્ધિ, અહ તા ત્યા થતુ એવુ	૭
થતા ઝડકા ઘણા સાથે, વધે ભીતિ ઘટે નીતિ, સમર્પણુ ત્યાગ ના થાતો, અહ તા ત્યા થતુ એવુ.	૮
રૂચે ના ધર્મની વાણી, થતી ઉધી પ્રવૃત્તિ ગહુ, વધે આસક્તિ જડમાહી, અહ તા ત્યા થતુ એવુ	૯
પરાજય દુ ખ વિપત્તિ, પરાધીન દાસના કર્મો, થતુ સહુ ધાર્યું ધૂળધાણી, અહ તા ત્યા થતુ એવુ	૧૦
અહ તા ત્યા પ્રભુતા ના, અહ તા ત્યા નથી ગત્તિ, બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મ ધરવાને, લઘુતા પાત્રતા સાચી	૧૧
સુવત ૧૯૭૦ ના ભાદરવા વદિ ૧૦ ગુરવાર	

થતી ઉદ્યમથી સિદ્ધિ.

થતી આત્મસ્થથી પઠતી, સુવિદ્યા ધર્મ માનવની, ખરા ઇચ્છિત કાર્યોની, થતી ઉદ્યમ થકી સિદ્ધિ	૧
અશક્ય વિશ્વમા શુ ? શુ ? ક્યુ નેપોલીયન શાર્ગે, અતકર્ય મર્વ કાર્યોની, થતી ઉદ્યમથી સિદ્ધિ	૨
કઠીને ર'કહુ ગુખડુ, ધરે છે દૈન્ય શામાટે, ઉઠીને ઘોષ મત્ર જ આ, થતી ઉદ્યમથી સિદ્ધિ	૩
નિરાશા ચિત્તમા લાગી, અધીરો ના ઘડીમા થા, ધરી ઉત્સાહ બાળુ એવુ, થતી ઉદ્યમ થકી સિદ્ધિ	૪

વિપત્તિથી ડરી ના જા, વિપત્તિયો પડે સહુને;	
ખરેખર કાર્યની પૂરી, થતી ઉઘમથકી સિદ્ધિ.	૫
ગણી જીવન અમર નિજનું, અહંતાલાવને ત્યાગી;	
પ્રવૃત્તિથી સુકાર્યોની, થતી ઉઘમથકી સિદ્ધિ.	૬
પડે વિઘ્નો અરે તેથી, નિરાશા લાવ ના કિંચિત્;	
જગત્માં દેખ સર્વત્ર, થતી ઉઘમથકી સિદ્ધિ.	૭
નથી ઉઘમ સમો ઝનધુ, નથી આલસ સમો શત્રુ;	
રહે ના તું જરા નવરો, થતી ઉઘમથકી સિદ્ધિ.	૮
નસીયો હાથ દેઈને, થવાનું તે થયા કરશે;	
હૃદયમાં લાવ ના એવું, થતી ઉઘમથકી સિદ્ધિ.	૯
થઈ ભારતતાણી પડતી, અરે આલસ્ય વિદ્રેષે;	
જીવો જાપાનની ચડતી, થતી ઉઘમથકી સિદ્ધિ.	૧૦
નકામો જે વખત ગાળે, કરે શું તે લહું જગમાં;	
સદા સામગ્રીના યોગે, થતી ઉઘમથકી સિદ્ધિ.	૧૧
પ્રવૃત્તિ માર્ગ છે સહુનો, સદા વ્યવહારનયયોગે;	
ખુદ્ધચબ્ધિધર્મકાર્યોની, થતી ઉઘમથકી સિદ્ધિ.	૧૨

સંવત ૧૯૭૦ ભાદરવા વદિ ૧૪ શુક્રવાર.

❧ એકદિન એવો આવશે એકદિન એવો આવશે ❧

એકદિન એવો આવશે એકદિન એવો આવશે,
મહાવીરના શબ્દોવડે સ્વાતંત્ર્ય જગમાં થાવશે—

સ્વાતંત્ર્ય જગમાં થાવશે. એકદિન૦

સહુ દેશમાં સ્વાતંત્ર્યનાં શુભ દિવ્ય વાદો વાગશે;
ખહુ જ્ઞાન વીરો કર્મ વીરો જાગી અન્ય જગાવશે. એકદિન૦ ૧
અવતારી વીરો અવતરી કર્તવ્ય નિજ ખજાવશે;
અશ્રુ લહુહી સૌ જીવનાં શાન્તિ ભલિ પ્રસરાવશે. એકદિન૦ ૨

સહુ દેશમા મહુ વર્ણમા જ્ઞાનિજનો ખહુ ફાવશે,
 ઉદ્ધાર કરશે હુ ખીનો કડ્ડણા ઘણી મન લાવશે. એકદિન ૩
 સાયન્સની વિદ્યાવડે શોધો ઘણીજ ચલાવશે,
 જે શુભ તે જાહેરમા અદ્ભુત વાત જણાવશે એકદિન ૪
 રાજા સકલ માનવ થશે રાજા ન અન્ય કહાવશે,
 હુન્નરકલા સામાજ્યનુ ખહુ જોર લોક ધરાવશે. એકદિન ૫
 એક ખડ ખીજ ખડની ખજારો ઘડીમાં આવશે,
 ઘરમા રહ્યા વાતો થશે પરખડ ઘર સમ થાવશે. એકદિન ૬
 એક ન્યાય સર્વે ખડમાં સ્વાતચ્ચ ન્યાયો થાવશે;
 ખુદ્ધયગ્ધિ પ્રભુમહાવીરના તત્ત્વો જગતમા વ્યાપશે. એકદિન ૭
 સવત્ ૧૯૭૦ ના આસો શુદ્ધ ૧ રવિવાર

જ કદી ના સંગ કર એનો ૧૦

ખની વિશ્વાસનો ધાતી, કરે જે પાપના કૃત્યો,
 ખરી વખતે ખમી જાવે, કદી ના સંગ કર એનો ૧
 અખી જોડ્યા અખી મિથ્યા, કળાથી નમ્રતા ધારે,
 પ્રમગે દાવથી મારે, કદી ના મગ કર એનો ૨
 ધગી પૈશુન્યની વૃત્તિ, કરે ચાડી ખુરી ચુગલી,
 મગે જ્યા સ્વાર્થ ત્યાં ભળતો, કદી ના મગ કર એનો ૩
 નમીને ચોર ચિત્તાવત્, નિહાળી દાવ જે મારે,
 મુખે મીઠું પરોક્ષે કંઈ, કદી ના સંગ કર એનો ૪
 વક્ષાદારી ખતાવીને પરોક્ષે થાય શત્રુ જે,
 ખને જે શત્રુનો સગી, કદી ના મગ કર એનો ૫
 જરા મત લેદમા જપડો, કરી ખનતો પ્રતિપક્ષી,
 અડો જે છાછગે મનનો, કદી ના મગ કર એનો ૬
 ડરે ના પાપ કરવાથી, પ્રભુથી જે નથી ડરતો,
 નધી પ્રામાણ્ય વાણીમા, કદી ના મગ કર એનો ૭

ગણે જે સ્વાર્થની માળા, કરીને સ્વાર્થના ચાળા;	
કરે ભલકા બહુ ઠાલા, કદી ના સંગ કર એનો.	૮
અહો જે શૂન્ય હૈયાનો, બન્યો દૈર્ઘ્યનો અબ્ધિ;	
કરે છે લગ્નની વરશી, કદી ના સંગ કર એનો.	૯
કરે પાછળ ઘણી નિન્દા, કરે પ્રત્યક્ષમાં સ્તવના;	
બને કૃતમ્મ જે ક્ષણમાં, કદી ના સંગ કર એનો.	૧૦
હલાહલ ચિત્તમાં ભરીયું, યથા માવો વિષે ભરીયો;	
સદા એવો મહા પાપી, કદી ના સંગ કર એનો.	૧૧
નથી મનહું કર્યું વશમાં, બ્યભિચારી અનાચારી;	
ગુરોહી નિજદ્રોહી, કદી ના સંગ કર એનો.	૧૨
બનેલા ધારના ખીલા, અધૂરા કાનના કાચા;	
ત્યજીને સંગ તેઓનો, બુદ્ધચબ્ધી શીખ માની લે.	૧૩
સંવત્ ૧૯૭૦ ના આશો સુદિ ૨ સોમવાર.	

❀ નથી વિશ્વાસુ એ ક્યારે ❀

કબાલિ.

પ્રતિજ્ઞા બોલ બોલીને, કરીને જે નહીં પાળે;	
નથી કિમ્મત પ્રતિજ્ઞાની, નથી વિશ્વાસુ એ ક્યારે.	૧
ટકે ના પેટમાં વાતો, કરે વિશ્વાસુની ઘાતો;	
સ્વભાવ જ છિદ્ર જોવાનો, નથી વિશ્વાસુ એ ક્યારે.	૨
મળે જ્યાં માન ત્યાં પેસે, ગળાં વિશ્વાસુનાં રેંસે;	
ઘણું કૌટિલ્ય આચારે, નથી વિશ્વાસુ એ ક્યારે.	૩
મળે જે શત્રુને છાનો, નથી માનવ ખરે પહોણો;	
ચઢે જે શત્રુની ંહારે, નથી વિશ્વાસુ એ ક્યારે.	૪
મળીને ચાર જે થાતો, કથી દે મર્મહત્ વાતો;	
ખરી વખતે જ એ મારે, નથી વિશ્વાસુ એ ક્યારે.	૫

કથી દે ભય થકી છાતુ, ઉકેલી દે ખરૂં ખાતુ,	
વહે જે ચિત્તને ખારે, નથી વિશ્વાસુ એ ક્યારે	૬
પુટીને પેટ જે ફેડે, ચઢીને દ્રોહ વરઘોડે,	
ચઢાવ્યો જે ચઠે કાળે, નથી વિશ્વાસુ એ ક્યારે	૭
વહેતા વેણુની માઝા, બને જે કોધનો રાજા,	
વહેલા વેણુને હારે, નથી વિશ્વાસુ એ ક્યારે	૮
અરે ભ્યા સ્વાર્થ ત્યાં લગતો, ખરૂં ખીજુ નથી ગણતો,	
ઉઠાવે વાતમા ભારે, નથા વિશ્વાસુ એ ક્યારે	૯
બનીને ગારનો ખીલો, થતો મહુ વાતમા ઢીલો,	
પડયા પર પાદુ જે મારે, નથી વિશ્વાસુ એ ક્યારે	૧૦
પ્રમાણીક વેણુથી ભાષે, પ્રતિજ્ઞાથી નહીં હારે,	
બુદ્ધચળિધ ધર્મને ધારે, સદા વિશ્વાસુ છે ત્યારે.	૧૧

સ ૪૮૧ ૧૯૭૦ ના આમા સુદિ ૩ મંગળવાર

સ્વગત ધ્યાન કર્યા પશ્ચાત્ ઉદ્ધાર.

વાહવાહ ઝળહળ જ્યોતિ જણાય,	
ઝળહળ જ્યોતિ જણાય રે વાહ,	વાહવાહ
ચેતનને શુભ ચેતના, બનીયા એકાકાર,	
હું તુની હુઘા ટળી, આનન્દ ઉલસ્યો અપાર	વાહવાહ. ૧
અનન્ત રૂપની કટપના, અનન્ત નામની વૃત્તિ,	
અહ વૃત્તિ બેની ટળી, પ્રગટી વિવેકશક્તિ.	વાહવાહ ૨
જન્મ મરણની કટપના, ચ્હી ન જોતા કંઈ,	
પ્રક્ષા વિષ્ણુ મુજ વિષે, હર નારાયણ મહીં	વાહવાહ ૩
શોધુ તે સહુ આત્મમા, સિદ્ધ બુદ્ધ નિજમાહિ,	
અસ્તિ નાસ્તિ સાપેક્ષતા, મારામા મહુ આહિ	વાહવાહ. ૪
દેહ છતા ના દેહ હું, ચિદાનન્દ ધન રૂપ,	
મુજ સમ છવો વિશ્વના, તણુ ભુવનનો ભૂપ	વાહવાહ ૫

“ એકોડહં ” દ્રવ્યત્વથી, પર્યાયે “ બહુ સ્યામ્ ”

આત્મામાં સાપેક્ષથી, સમભયું શુભ આમ.

સર્વ દેવતા દેવીઓ, ચતુર્ગતિ પર્યાય;

પર્યાયો મહારા વિષે, અસ્તિ નાસ્તિતા પાય.

મેળવવાનું માંહય છે, કથવાનું સહુ માંહય;

પિંડ અને પ્રદ્ધાંડની, અનુભવી એકતાય.

છેતી પર્યાયો જે સહુ, સામથ્યે બદલાય;

જ્ઞેયની નવનવ વર્તના, જ્ઞાનતણા પર્યાય.

દિવ્યજીવન આ અભિનવું, નામ રૂપની બહાર;

અનુભવ રીતે અનુભવ્યું, અલખ અગોચર સાર.

અનુભવે એ અનુભવી, શબ્દે ના કહેવાય;

બુદ્ધિસાગર આત્મમાં, અનન્તશુભ પર્યાય.

સંવત ૧૯૭૦ આસો સુદિ ૪ બુધવાર.

વાહવાહ. ૬

વાહવાહ. ૭

વાહવાહ. ૮

વાહવાહ. ૯

વાહવાહ. ૧૦

વાહવાહ. ૧૧

થવાનું શું ? રહે વાપુ

કવવાલી

ગયા પિતા અપર ભવમાં, કર્યા કર્માનુસારે તે;

ગયાંને જાય છે સર્વે, થવાનું શું રહે બાપુ.

જગતની નાટ્ય ભૂમિમાં, પડે પડશે મરણનો રે;

ધરે અવતાર ત્યાં બીજો, થવાનું શું ? રહે બાપુ.

થવાનું તે થયું સાક્ષાત્, લણાવ્યો પાઠ શિક્ષાનો;

શિખાવ્યું મૃત્યુએ સાચું, થવાનું શું રહે બાપુ.

નહીં આવે હવે પાછા, ગયા પાછા નહીં આવ્યા;

વિચારી જો હૃદયમાંહિ, થવાનું શું ? રહે બાપુ.

હતો ચેતન તનુમાં જે, નહીં તું જોળજે એને;

કદી જો જોળજે એને. થવાનું શું ? રહે બાપુ.

૧

૨

૩

૪

૫

પિતા ને દેહને કહ્યો, વિનાશી દેહ છે જૂડી,	
કદી ના જાણશે તુજને, થવાનું શુ ? રહે જાણુ	૬
યદા ને મૃત્યુને જાણે, તદા તો શોક ના આણે,	
રૂપે તે દૃશ્ય છે ના ને, થવાનું શુ ? રહે જાણુ	૭
અવસ્થા દેહની ઝોવી, સદા બદલાય પર્વાયે,	
કયો આકાર છે સાચો, થવાનું શુ ? રહે જાણુ.	૮
ભળી જા તુ પ્રભુમાહી, ખરો આશ્રય પ્રભુ હારો,	
ગ્રહી લે ઇશનું શરણુ થવાનું શુ ? રહે જાણુ	૯
ત્હને હારૂં કહ્યું માયુ, ત્યજી દે તોર માયાનો	
ગયા ત્હના ગુણોને લે, થવાનું શુ ? રહે જાણુ	૧૦
જણાવુ છું જીગરથી આ, કરી લે ધ્યાન પોતાનું,	
બુદ્ધયજ્ઞિ ધર્મ ધારીને, રહે નિર્ભય સદા જાણુ	૧૧

સવત ૧૯૭૦ ના આમો સુદિ ૫ ગુરુવાર

✽—: खरी आवी उदय वेळा. —:✽

કવ્વાલિ

અમોને જ્ઞાનમા ભાસે, ખરામા પ્રેરણા યોગે,	
હવે આત્મોન્નતિ કરવા, ખરી આવી ઉદય વેળા	૧
હઠી જાશે અરિ લોકો, ક્ષણે તે વિપત્તિમા,	
થતી સ્ફુરણા વિજય થાશે, ખરી આવી ઉદય વેળા	૨
પ્રપચીના પ્રપચો મૈ, થશે નિષ્ફળ ખરી રીતે,	
સ્વભાવે ધર્મસિદ્ધિની, ખરી આવી ઉદય વેળા	૩
વિપક્ષીઓ થશે નીચા, હવે ના કાવશે સહામા,	
જશે હારી હરામીઓ, ખરી આવી ઉદય વેળા.	૪
થશે દાગે હવે ખુલ્લું, ખરા સ્વાત ત્યના નક્કી,	
ઉદયમા સત્ય પ્રગટે છે, ખરી આવી ઉદય વેળા	૫

ઘણા થાશે ખરા ભક્તો, થશે રાગી ખરા શિષ્યો;	
થશે સામગ્રીઓ પાસે, ખરી આવી ઉદય વેળા.	૬
થશે ઇચ્છિતની સિદ્ધિ, થશે નિજપક્ષની વૃદ્ધિ;	
ધ્રુવા શુભ સન્તની વાણી, ખરી આવી ઉદય વેળા.	૭
દળાઈ મોહ ઝટ જાશે, ગુણોનું જોર બહુ થાશે;	
જગત્માં કીર્તિ ફેલાશે, ખરી આવી ઉદય વેળા.	૮
ટળી જાશે ઘણા દોષો, થશે સંયમતાણી સિદ્ધિ,	
અનંતાનંદ પ્રકટાશે, ખરી આવી ઉદય વેળા.	૯
ખરેખર આર્યલોકોની, થશે ચકતી ભલી રીતે;	
વવાયાં ઉન્નતિ બીજે, ખરી આવી ઉદય વેળા.	૧૦
છણાતાં ઉન્નતિ બીજે, ઉગી ફાલી પુત્રી ફળશે;	
સુધર્મે બુદ્ધિસાગરની, ખરી આવી ઉદય વેળા.	૧૧

સંવત્ ૧૯૭૦ ના આસો સુદિ ૯ સોમવાર.

❀ શિખામણ માન એ સાચી. ❀

કવ્યાલિ.

ભલું ના વૈર સન્તોથી, ભલું ના દુષ્ટની સંગે;	
ભલું ના વૈરિ ઘર વસવું, શિખામણ માન એ સાચી.	૧
થતું અપમાન જ્યાં જોસે, ભલું ના જોસવું ત્યાં તો;	
હસાહસ ના ઘણી સારી, શિખામણ માન એ સાચી.	૨
ભલી ના બાળથી કીડા, ભલું ના દારૂ પીવાથી;	
ભલું ના કલેશ કરવાથી, શિખામણ માન એ સાચી.	૩
હૃદયની ગુપ્ત જે વાતો, કદી ના બાળને કહેવી;	
કદા ના દ્રોહીને કહેવી, શિખામણ માન એ સાચી.	૪
કર્યાથી સંગ કુલટાથી, કદાપિ સાર ના આવે;	
ખુરી વિશ્વાસુની ઘાતો, શિખામણ માન એ સાચી.	૫

કરી દેવું જમણુ જમવા, નથી એમા કદી સારૂ;	
પુરાં ખર્ચો ત્યજી દેવા, શિખામણુ માન એ સાચી	૬
સદાની હુ ખ દેનારી, કુટેવ જ જે પડે ખોટી,	
ત્યજ્યાધી શાન્તિ છે સાચી, શિખામણુ માન એ માચી.	૭
કદી ગભરાઈ ના જાવુ, વિપત્તિયો પડે ત્યારે,	
હામા ધરવી છવો સાથે, શિખામણુ માન એ સાચી.	૮
તપાસી આલણુ જ્યા ત્યા, પ્રમાદી ના થવુ જ્યા ત્યા,	
મદા ઉપયોગમા રહેવુ, શિખામણુ માન એ સાચી	૯
પુરાધી ચેતતા રહેવુ, વધે જ્યા માન ત્યા જાવુ,	
પ્રસંગે જોલણુ ભેદ, શિખામણુ માન એ સાચી	૧૦
વિચારી સગતિ કરવી, મનુષ્યોની અનુલવધી,	
બુદ્ધચિંતિ ધર્મ ધરવાનો, શિખામણુ માન એ માચી.	૧૧

સંવત ૧૯૭૦ ના સુદિ ૧૦ મંગળવાર

૬૪૩ નથી એ ચિત્તમાં ગમતું ૬૪૩

કબાલિ

પ્રશ્નમા આપની કબી, પ્રવૃત્તિ અન્ય નિન્દાની,	
વિરોધીનુ પુરૂ વદણુ, નથી એ ચિત્તમાં ગમતું.	૧
કરી કાપણ મનમાલિ, પુરૂ કબુ વિરોધીનુ,	
નકામી હાજી હા કરવી, નથી એ ચિત્તમાં ગમતું	૨
તકાકા માગવા જૂઠા, કઠી વાતો ગમે તેવી,	
નકામા દર્મને કરવા, નથી એ ચિત્તમાં ગમતું	૩
વિવાદો પડિનામના, કઠીને દલેશની હોગી,	
અહ તા ચિત્તમાં ધગવી, નથી એ ચિત્તમાં ગમતું.	૪
કઠીને દોષ ગોપવવા, નકામો દલ જે ધરનો,	
નકામો દાઠ ધગવાનુ, નથી એ ચિત્તમાં ગમતું.	૫

સ્વપક્ષે રાગ પરપક્ષે, અરૂચિ માનીને રહેવું;	
વિલાસે ખૂબ રંગાવું, નથી એ ચિત્તમાં ગમતું.	૬
કરી વિકથા ખુશી થાવું, કષાયોમાં રમી રહેવું;	
શુભાશુભલાભને ધરવો, નથી એ ચિત્તમાં ગમતું.	૭
વિચાર્યા વણુ ઘણા લાલો, ઘણાં વ્યાખ્યાનને દેવાં;	
કથા કરવી મગજ યોગ્ય, નથી એ ચિત્તમાં ગમતું.	૮
ધરીને સ્વાર્થની આશા, કષાયોના પડી વશમાં;	
જીવનને ગાળવું મોઢે, નથી એ ચિત્તમાં ગમતું.	૯
ધરીને ઢાંગ છેતરવા, જનોને જૂઠું સમજાવી;	
સ્વકીય સ્વાર્થના માટે, નથી એ ચિત્તમાં ગમતું.	૧૦
પ્રભુ મહાવીરના યોધે, શુભા આત્મોન્નતિ કરવી;	
બુદ્ધચિન્ધ સન્તની સેવા, સદા એ ચિત્તમાં ગમતી.	૧૧
સંવત્ ૧૬૭૦ ના આસો સુદિ ૧૧ બુધવાર.	

ૐ શાંતિઃ ૩

➤ રહે ગાફલ નહીં ક્યારે ❀

કબાલી.

જનો પાસે ઘણા આવે, ખરેખર લિપ્ત આશયથી;	
પરીક્ષા કર ઘણી રીતે, રહે ગાફલ નહીં ક્યારે.	૧
અરે કેઈ દોષ જોવાને, બની લકતો વિનય ધારે;	
હૃદયમાં પેસીને મારે, રહે ગાફલ નહીં ક્યારે.	૨
બનીને કેઈ પોતાના, હૃદયની સર્વ વાતો લેઈ;	
જણાવે શત્રુઓને તે, રહે ગાફલ નહીં ક્યારે.	૩
પુટે પાસે રહેલાઓ, લઈને લાંચ વા સ્વાર્થે;	
મુખે મીઠા હૃદય પાપી, રહે ગાફલ નહીં ક્યારે.	૪
વધે સંતાપ જેનાથી, કષાયોની થતી વૃદ્ધિ;	
લજીદે સંગ તેઓનો, રહે ગાફલ નહીં ક્યારે.	૫

સમાધિમાં થતાં વિધ્નો, અરે જે જે પ્રસ ગોથી,	
પ્રસ ગો તે ત્યજી દધને, રહે ગાફલ નહીં ક્યારે.	૬
રમણતા આત્મમાં કરતા, નડે જે જે ઉપાધિયો,	
રહીને તેથકી દૂરે, રહે ગાફલ નહીં ક્યારે	૭
શુભાશુભ વૃત્તિના લેદો, ઘણા છે બહુ નિમિત્તોથી	
પડીશના બે વિષે સુઝી, રહે ગાફલ નહીં ક્યારે.	૮
મનુષ્યોના પ્રસ ગોમા, ઘણું મન સાચવી રહેવું,	
અખ ડાનનદ લેવાને, રહે ગાફલ નહીં ક્યારે.	૯
સદા અન્તરૂથકી ધ્યાને, અનન્તા કર્મ હરવાને,	
અનન્તી વાસના હરવા, રહે ગાફલ નહીં ક્યારે	૧૦
સદા નિલેષિ રહેવાને, સદા નિસંગ રહેવાને,	
બુદ્ધચરિધ ધર્મ વરવાને, રહે ગાફલ નહીં ક્યારે	૧૧

સવત ૧૯૭૦ ના આમો સુદિ ૧૭ ગુરવાર.

❀ પ્રવોધક ❀

અમારા મિત્ર શી રીતે.

કન્નાવી

કરીને મેળ લાલચથી, ફસાવાનું કરો મનમા,	
રહુ કાપટ્ય વાણીમા, અમારા મિત્ર શી રીતે	૧
બહિર બુદ્ધ હૃદય બુદ્ધ, સુખે મીઠું હૃદય કાતી,	
કહો માયુ તમે સમજી, અમારા મિત્ર શી રીતે	૨
વિપત્તિમા રહો દૂરે, કરો નિન્દા શુભો દાકી,	
કરો પાછળ ઘણી હાસી, અમારા મિત્ર શી રીતે	૩
શિખામણ સત્ય ના આપો, કયું તેમાં કરો હાજી,	
બનીને સ્વાર્થ પૂજારી, અમારા મિત્ર શી રીતે	૪
શુભોની વૃદ્ધિ ના થાતી, પ્રવેશે દુર્ગુણો મનમા,	
તમારી ન ગતે એવું, અમારા મિત્ર શી રીતે	૫

થતી ના જ્ઞાનની વૃદ્ધિ, નથી રૂચિ ગુણો લેવા;	
મળી વેળા જતી એંળે, અમારા મિત્ર શી રીતે.	૬
ગપાટા મારવા જૂઠા, નથી ગમતા અમોને એ;	
તમારું ચિત્ત છે એમાં, અમારા મિત્ર શી રીતે.	૭
તમે જ્ઞાની બન્યા નહીંને, રહો અજ્ઞાનમાં રાચી.	
તમોને જ્ઞાનથી વાંધો, અમારા મિત્ર શી રીતે.	૮
નથી એવું તમારામાં, અમોને કંઈ નવું આપો;	
થયો ના લાલ સંગતથી, અમારા મિત્ર શી રીતે.	૯
બન્યા ના દાસ જ્ઞાનીના, કરો ના ધર્મની વાતો;	
કરો છો પાપની વાતો, અમારા મિત્ર શી રીતે.	૧૦
વિચારે મેળ ના મળતો, પડે વાંધા ઘણા મેળે;	
મળેલું ફેલી ખાનારા, અમારા મિત્ર શી રીતે.	૧૧
રહી પાસે પડાવામાં, કરો કંઈ પ્રેરણા જુદી;	
જરા ના રાજ ચડતીમાં, અમારા મિત્ર શી રીતે.	૧૨
દગો દેવા રહી વૃત્તિ, ધરો વિશ્વાસ ના પૂરો;	
રહો વ્યસનોવિષે રાચી, અમારા મિત્ર શી રીતે.	૧૩
સરે જો સ્વાર્થ તો આવો, અમારી પાસમાં બહેલા;	
સરે ના સ્વાર્થ તો દૂરે, અમારા મિત્ર શી રીતે.	૧૪
ગુણો લેવા ગુણો દેવા, ખરી આત્મોન્નતિ કરવા;	
બુદ્ધચળિધ મિત્રનો મેળો, થતું અદ્વૈત મૈત્રીમાં.	૧૫

સંવત ૧૯૭૦ ના આસો સુદિ ૧૩ શુક્રવાર.

આસો પૂર્ણિમા રાત્રિ.

આજ મારે આશો માસો પુનમની શુભ રાત જો,
 ઉજ્જવલ ધ્યાને આતમ જ્યોતિ ઝળમગે જો;
 આજ મહારે આકાશે શોભે છે ઉજ્જવલ ચંદ્ર જો,
 આત્માકાશે અનુભવ ચંદ્રો ઉગીયો જો.

આજ મહારે આત્મસૃષ્ટિમા અજવાળુ ઉલરાય લે,
 મુખનો સાગર કંઠલોલે ચઢીયો ઘણો લે,
 આજ મહારે ઉપશમલાવે સમતા ઘટ વર્તાય લે,
 નામ રૂપની બ્રમણા લાગી થઇ દરે રે લોલ ૨
 આજ મહારે ઝળહળ લ્યોતિ સ્વપર પ્રકાશી ખૂબ લે,
 આત્મસમાધિમાહિ અદ્વૈત નિજરૂપે લે,
 આજ મહારે અનુભવામૃત વર્ષે આત્મપ્રદેશ લે,
 શાંતિ છવાઈ વાદળ નહીં પરલાવનુ લે ૩
 આજ મહારે ધ્યાતા ધ્યેયને ધ્યાનતણુ એકતાન લે,
 ઇન્દ્રિયાતીત આનન્દ ઘેને શિવપણુ લે,
 આજ મહારે દિલમા પરમ પ્રભુજી પ્રગથ્યા બેગ લે,
 બુદ્ધિસાગર ઝગમગ લ્યોતે ઝગમગે લે ૪

સંવત ૧૯૭૦ ના આમો સુદિ ૧૫ ગવિવાર

❧ માયા. ❧

જગમાહિ માયા મહા દેવી, જૈને નાચ નચાવે રે,
 જૈઠ ભુવનમા લ્યા ત્યા આવી, જૈ માયાને ગાવે રે જગ ૧
 માયાના પગમા સહુ પડતા, માયા માયા કગતા રે,
 નવનવ રંગે નવનવ સંગે, માયાયોગે ફરતા રે જગ ૨
 માયા એતો છે મહાકાલી, લાગે સહુને પ્યારી રે,
 હરિહર પ્રજ્ઞાદિક અવતારી, મુઝબ્યા મહાભારી રે જગ ૩
 મોહરૂપ માયાની ગઠિત, લાણો અપર પારી રે,
 ફન્દે તેના મર્વે ફસીયા, અનેક રૂપ વિચારી રે જગ ૪
 બ્રહ્મરન્ધ્રમા શ્વામ ચઢાવે, હઠયોગી પદ પાવે રે,
 તે પણ માયાના વશ આવે, અષ્ટ ત્રિદિના દાવે રે જગ ૫
 તપસી લપસી ગયા તુર્તમા, મહા માયાના ભેરે રે,
 હું હું કરતા અહુવૃત્તિના, ફસી ગયા મહાતોરે રે જગ ૬

- પંડિતાઈ મનમાં ધરતા, ઉંચું જોઈ કરતા રે;
તેવા જન માયાના જોરે, જગને તો કરગરતા રે. જગ ૦ ૭
- માયા ખોટી માયા જૂઠી, કહી માયાને નિન્દે રે;
ત્યાગી વૈરાગી જન મોટા, પડતા માયા ક્રન્દે રે. જગ ૦ ૮
- ગોથાં ખાધાં જ્ઞાનિજનોએ, માયાથી ન ઉગરિયા રે;
માયા સામે ચુદ્ધ કરતાં, માયામાંહિ મરિયા રે. જગ ૦ ૯
- સંન્યાસી સાધુઓ મોટા, માયા આગલ છોટા રે;
માયાખિધ તરતાં માયાના, થઈ ગયા પરપોટા રે. જગ ૦ ૧૦
- સિદ્ધાઈનાં બળુગાં કુંકે, માયાથી તે ચૂકે રે;
યોગતણા સહુ લેદ વિષે તે, માયાગ્રિને મૂકે રે. જગ ૦ ૧૧
- ભકતોને ભડકાવ્યા ભારી, હિમ્મત લાગ્યા હારી રે;
ગમે તેહ રૂપે જગમાંહિ, માયા સેવે નારી રે. જગ ૦ ૧૨
- માયાનાં છે અનેક રૂપો, સ્થૂલ સૂક્ષ્મ અવતારી રે;
સૂક્ષ્મપણે સન્તોને માયા, થાતી દુઃખ દેનારી રે. જગ ૦ ૧૩
- કીર્ત્યાદિકનાં રૂપ ધરીને, અહંવૃત્તિના પાસે રે;
જ્ઞાનીઓને નાખે માયા, બહુલાં રૂપ પ્રકાશે રે. જગ ૦ ૧૪
- ત્યાગીઓને રાગી કરતી, કીર્તિ કમલા સંગે રે;
બાહ્યપ્રતિષ્ઠા પાસે નાખી, રમાડતી નવરંગે રે. જગ ૦ ૧૫
- ભડકાવ્યા બહુ બ્રહ્મચારીને, ત્રેવીસ વિષયે રાખ્યા રે;
રાગદ્વેષની વૃત્તિઓના, નાચે મનમાં માચ્યા રે. જગ ૦ ૧૬
- ત્યાગીઓને તૃષ્ણા વળગી, કરતા નિન્દા ચાડી રે;
બ્રહ્મ મૂકીને પડ્યા ભરમમાં, રહી ન વશમાં નાડી રે. જગ ૦ ૧૭
- જોગીઓ વાળે લંગોટા, પણ મનમાંહિ ગોટો રે.
તળાવના બગ ભકતો જેવા, માયા રંગે ખોટા રે. જગ ૦ ૧૮
- કૈકે કાલ્યા મુંડ્યા જ્યાં ત્યાં, ભમતા ભીક્ષા માગી રે.
માયાના પૂજરી બનીયા, જડે વસ્તુના રાગી રે. જગ ૦ ૧૯
- રાગ દોષ માયાની લીલા, કળી કદા ન કળાતીરે,
માયાની પુજરી દુનિયા, માયા માયા ગાતી રે. જગ ૦ ૨૦

- સત્વરને તે તમો શુભુથી, માયાતો જગ વાસો રે,
મૂકે ના કોઇને માયા, માયાનો જગ દાસો રે જગ ૨૧
- તપ જપમાહિ માયા આવે, મન્દિરમાહિ લઠાવે રે,
યુદ્ધોમા માયાનો વાસો, સહુને તે ભરમાવે રે જગ ૨૨
- વક્તાના મન મન્દિર પેસી, અહ વૃત્તિ પ્રગટાવે રે
મોટા મોટા મુનિજનોની, ધર્મ વૃત્તિ બદલાવે રે જગ ૨૩
- માયા કામલુગારી મોટી, મહાશક્તિ રૂદ્રાણી રે.
જીતે તેને કોઇક વિરલા, સાચા અનુભવ જ્ઞાની રે જગ ૨૪
- જ્યા જીવે ત્યા સઘળે માયા, મુજ્યા મુનિ મહારાયા રે,
ઉપશમ શ્રેષ્ઠી પણ પડિયા, વીતરાગતા લાયા રે જગ ૨૫
- સર્વ કામના માયા રૂપે, કોઇને કોઇક હોવે રે
નામ રૂપમાં જીવે મુજ્યા કોઇક સાચુ જોવે રે જગ ૨૬
- સર્વવાસના માયા યોગે, અનેક રૂપે પ્રગટેરે,
માયાથી રહેતા ન્યારે કોઈ, માયાથી કદિ છટકેરે. જગ ૨૭
- માયાને ના શર્મ કોઇની, સર્વ જીવોમા રહેતીરે,
લક્ષ્યોરાશીમાહિ સહુને, હડમેલી જટ દેતીરે. જગ ૨૮
- તત્ત્વમસિ સોહ ના ધ્યાને, માયા આવે બહેલીરે,
અહ પણામા નાખીને તે, ભવમા દે હડમેલી રે જગ ૨૯
- જા જાણુ કહેતા ના જાતી, છાતી ફેલી ખાતીરે,
લલા લલાને પાણી પાતી, તપ જપ ખાતી માતીરે. જગ ૩૦
- માલા મણકા તિલક છાપમા, માયા આવે છાનીરે,
ભક્તોને ભૂલાવે ભૂડી, કર્મ કરે તોફાનીરે જગ ૩૧
- સત્ય ધર્મની આગળ પડદો, કઠીને રહેતી પોતેરે,
માયાને ધર્મ જ માનીને, જીવો માયા જોતેરે જગ ૩૨
- ઈચ્છાઓ જે અનેક રૂપે, માયા તે અવધારે રે,
કોઈને કોઈ ઈચ્છામા પડતા, પ્રગટે છે ન સારો રે જગ ૩૩
- માયા માટે ધર્મને સેવે, જીવો કૈ અજ્ઞાની રે,
મોટા મોટા ધર્માચાર્યો, માયા સગી માની રે. જગ ૩૪

કર્મ મોહની માયારૂપે, તેની શક્તિ લાખી રે;
 માયા તાવત્ લવના ફેરા, સૂક્ષ્મપણે એ દાખી રે. જગ ૦ ૩૫
 માયા જીતે તે જગ મોટો, તેના પ્રણમું પાયા રે;
 બુદ્ધિસાગર ગુરુ કૃપાથી, સત્ય ઉપાયો ઉપાયા રે. જગ ૦ ૩૬
 સંવત્ ૧૯૭૦ ના આશો વદિ ૫ શુક્રવાર.

❀ દોરંગી દુનિયા ❀

દોરંગી રહેવાની, દુનિયા દોરંગી રહેવાની
 એક પ્રણે ન થવાની.....દુનિયા.
 મુંડે મુંડે ભિન્ન મતિલી. એક પંથે ન જનારી.
 ભિન્ન રૂચિ લોકોની જ્યાં ત્યાં, જોઈ લ્યો નિર્ધારી, દુનિયા. ૧
 કોટી ઉપાયો કરો કદાપિ, ઘરી ગણી હુશિયારી,
 એક મતે કદી થઈ ન દુનિયા, ભાવિમાં ન જનારી. દુનિયા. ૨
 સાચાને કો જૂઠું માને, જૂઠાને કો સાચું.
 અનેક રૂપે દુનિયા યોલે, કોતું પાકું કાચું, દુનિયા. ૩
 દૃષ્ટિ તેવી સૃષ્ટિ રચીને, રાચ્યા નરને નારી.
 રાગ દોષ માયાથી નક્કી, કરતી આત્મ ખુવારી, દુનિયા. ૪
 રજો ગુણને તમો ગુણથી, દુનિયા યની દિવાની.
 આપ મતિલી પગ પગ વાંકી, સિદ્ધી નહીં થવાની. દુનિયા. ૫
 રીઝવતાં દુનિયા ના રીઝશે, સઘળી એકી વેળા.
 એક રીઝવતાં બીજો બીજો, કુઠંગ દુનિયા મેળા. દુનિયા. ૬
 દુનિયા રૂપી ગાડું વાકું, સિદ્ધ નહીં થનારું.
 અનેક મત પન્થોથી ભરિયું, આડું અવળું જનારું. દુનિયા. ૭
 સ્વભાવ રૂનિયાનો દોરંગી, ટાળ્યો ના ટળનારો;
 અનન્ત કાળથી ચાલે એવું, કદિ ન આવે આરો. દુનિયા. ૮
 મનાવવા દુનિયાને નિજતું, ક્યાં તું ભૂલે ભારી;
 અંધારામાં ઉઘી દુનિયા, ભિન્ન કર્મ ધરનારી. દુનિયા. ૯

કાર્ય કરે ન સાચુ તહારે, ફરજ પોતાની માની,	
હુનિયા દોરગી જોલે પણુ, ધર ના પાગ્રી પાની	હુનિયા. ૧૦
હુનિયા આગળ ડાહ્યો થાવા, કર ના ચત્ન લગારી	
હુનિયાના મટીંડીકટથી, સુકિત નહીં મળનારી	હુનિયા ૧૧
કોઈક જેને પ્રભુજી માને, જીજી માને જોટો,	
જોટાને કોઈ મોટો માને, મોટાને કોઈ છોટો	હુનિયા ૧૨
હુનિયા દોરગી જાણીને, હુર્ષ શોક ના ધરવો,	
હુનિયા'કહે ત્યા લક્ષ્ય ન દેવુ, આત્મધર્મને વરવો	હુનિયા ૧૩
અભિપ્રાય હુનિયાના ઝાઝા, તુજ પર સહુ અવધારી,	
દે ના તે ઉપર તુ હાથિ, હુનિયા અધી ધારી.	હુનિયા ૧૪
આપોઆપ વિચારી સાચુ, સમતાલાવે રહેવુ,	
બુદ્ધિસાગર સત્ય ધર્મ મા, રહેવુ ગાયુ કહેવુ	હુનિયા. ૧૫

સવત્ ૧૯૭૦ના આમો વદિ ' શનિવાર

આનન્દઘનાવતાર

આનન્દઘન અવતારી, ચેતન આનન્દઘન અવતારી,	
નિશ્ચય શિવ પદ ધારી	ચેતન૦
રાગ દ્વેષ પરિણતિ વિનારે, પરમ પ્રભુ જયકારી,	
અન્તરૂમા અનુલવ કઠીરે, જોલે લે નિર્ધારી	ચેતન૦ ૧
અનન્ત ધર્માશ્રય વિભુરે, જોલે ગગન ગઢ ધાગી,	
આત્માડસ ખ્ય પ્રદેશમા ઝે, શુણ્ય પર્યાયે વિહાગી	ચેતન૦ ૨
પ્રતિક્ષણે ઉપયોગમા ઝે, અવલોકે નિજ લાગી,	
હુ તુની બ્રાન્તિ ત્યજી દે, જોલે જોલ વિચારી	ચેતન૦ ૩
ચાર અધ્યાત્મવેદોવડે રે, ઉપનિષદોએ સલાગી,	
આગમ નિગમે આત્મમા રે, ધ્યાયુ ગ્રહા સુધારી	ચેતન૦ ૪
દિલમા નિરજન પ્રભુ રે, સ્યાદ્રાદ અનુસાગી,	
બુદ્ધિસાગર લેટીયા રે, આપો આપ મદાગી	ચેતન૦ ૫

“ નયપ્રમાણવોધેન, કૃત્વા સાક્ષાદનુભવમ્ ।

આત્મતત્ત્વં સમાદિષ્ટં, બુદ્ધિસાગરસૂરિણા ॥ ૧ ॥ ”

સંવત્ ૧૯૭૦ ના આસો વદિ ૭ રવિવાર.

➤ સદા આનંદમાં રહેવું

- કદી ગભરાઈ ના જવું, પડે તે શીર્ષ પર રહેવું;
સ્મરીને રૂપ પોતાનું, સદા આનન્દમાં રહેવું. ૧
- ત્યજીને બાહ્યની ભ્રમણા, ત્યજી દે સર્વ ચિન્તાઓ;
અહંતાને કરી દૂરે, સદા આનન્દમાં રહેવું. ૨
- ગમે તે દુનીઆ બોલે, રહ્યો ના બોલમાં તું તો;
ત્યજીને લોકની સંજ્ઞા, સદા આનન્દમાં રહેવું. ૩
- સ્વયં તું દેવ છે નક્કી, રહે કયાં અન્યની પાસે;
ત્યજી દીનતાતણી વૃત્તિ, સદા આનન્દમાં રહેવું. ૪
- નહીં બાળી શકે અગ્નિ, નહીં લિંબવતું પાણી;
ગમે તેવા પ્રસંગોમાં, સદા આનન્દમાં રહેવું. ૫
- કરે ના વાળ કો વાંકો, અરૂપી શું કરે રૂપી;
ધરી નિજ આત્મની શ્રદ્ધા, સદા આનન્દમાં રહેવું. ૬
- અનન્તા નામ રૂપોના, ધર્યાં પર્યાય તહે પૂર્વે;
નથી તે તું ગણી નક્કી, સદા આનન્દમાં રહેવું. ૭
- કસોટીએ ચઢે છે તું, રહે છે શું બની આસો;
થયો તું જીવતો માની, સદા આનન્દમાં રહેવું. ૮
- હસે તહેને હસી લે તું, મુવા પર માર ના પાડુ;
રહીને સર્વથી ન્યારા, સદા આનન્દમાં રહેવું. ૯
- કરીલે મોહની સાથે, ખરેખર જ્ઞાનથી કુસ્તી;
કરીને શુદ્ધ મનડાને, સદા આનન્દમાં રહેવું. ૧૦
- અહં મમતા ત્યજીને રે, થવાદે જે થતું તે તે;
બુદ્ધચણિધ ધર્મ ધારીને, સદા આનન્દમય રહેવું. ૧૧

સંવત્ ૧૯૭૦ ના આસો વદિ ૮ સોમવાર.

૬૧૨૦ પ્રહો શું ? આવીને પાસે. ૬૧૨૦

- વિત ઠા વાદ કરવાને, રહી વૃત્તિ પ્રથમ મનમા, ૧
- નથી લેવાતણી ઇચ્છા, ગ્રહો શું ? આવીને પાસે
- બનીને આગ્રહી પૂરા, ગ્રહેલો પક્ષ જે ચો છો,
- બનેલા દૃષ્ટિ રાગીયા, ગ્રહો શું આવીને પાસે
- ધરીને દોષની દૃષ્ટિ, કશ્યુ સહુ માનતા અવળુ,
- મતિ ત્યા યુક્તિને જે ચો, ગ્રહો શું આવીને પાસે ૨
- યથા દૃષ્ટિ તથા સૃષ્ટિ, રચી નિજ ચિત્તમા પૂર્વે,
- રૂચે ના અન્ય કંઈ મનમા, ગ્રહો શું આવીને પાસે ૩
- અપેક્ષાએ વિચારો ના, કશ્યુ સયોગ પામીને,
- રહી નિજ પક્ષ આસક્તિ, ગ્રહો શું આવીને પાસે ૪
- ભુવો છો દુગ્ધમા પૂરા, થયો બ્યા રાગ તે સાચુ,
- બની એવા કહો પોતે, ગ્રહો શું આવીને પાસે ૫
- નહીં સમજી શકો પુર, અમોએ જે કહ્યું તમને,
- અહ તામા તણાઈને, ગ્રહો શું આવીને પાસે ૬
- અમારા બોર મીઠા છે, તમારા બોર ખાટા છે,
- ધરીને માન્યતા એવી, ગ્રહો શું આવીને પાસે ૭
- અમે માન્યુ જ તે સાચુ, પ્રમાણો વણ વદો એવુ,
- પગીથી સત્ય તત્ત્વોને, ગ્રહો શું આવીને પાસે ૮
- કરો અવળુ કશ્યુ અવળુ, પ્રમાણોથી વિચારો ના,
- વિરોધી ભાવને ધારી, ગ્રહો શું આવીને પાસે ૯
- તમારી હાલમા હાલ, પુરાવાથી થતા રાલ,
- બની નિજ પક્ષના દાલ, ગ્રહો શું આવીને પાસે ૧૦
- નથી નિજ પક્ષને ત્યજવો, ગ્રહેલા પક્ષને સજવો,
- કરી કુયુક્તિયો ઝાઝી, ગ્રહો શું આવીને પાસે ૧૧
- જરામા ધુ ધવાઈ જઈ, બની કોધી થતા સ્હામા,
- બનીને દાગડા લેવા, ગ્રહો શું આવીને પાસે ૧૨

- વઢો સ્વાર્થે કપટ ધારી, મુખે મીઠા કરી ચારી;
પ્રપંચોની ધની ક્યારી, ગ્રહો શું આવીને પાસે. ૧૪
- ગુણાનુરાગ પ્રકટાવી, ધરી મધ્યસ્થતા લાવી;
બુદ્ધચર્ચિધ ધર્મને પામો, ખરેખર આવીને પાસે. ૧૫
- સંવત ૧૯૭૦ ના આસો વદિ ૧૦ બુધવાર.

✽ સ્વરી એ ભક્તની ભક્તિ ✽

કબ્જાલિ.

- હૃદયમાં પૂર પ્રીતિનું, વિદેહી ભાવ જીવંતાં;
સમર્પણ સર્વ સ્વામીને, ધરી એ ભક્તની ભક્તિ. ૧
- જરા ના મૃત્યુની પરવા, જરા ના સ્વાર્થની પરવા;
થતી તુંહિ તુંહિ રટના, ધરી એ ભક્તની ભક્તિ. ૨
- ધરી શ્રદ્ધા હૃદયમાંહી, રહે ના દોષની દૃષ્ટિ;
સદા આજ્ઞાવિષે રૂચિ, ધરી એ ભક્તની ભક્તિ. ૩
- સદા ઉત્સુક સેવામાં, ધની નિષ્કામ મનમાંહી;
અહંવૃત્તિ વિના સેવા, ધરી એ ભક્તની ભક્તિ. ૪
- સદા સ્વામી હુકમ ચાહે, ભમાવ્યો ન ભમે ક્યારે;
રહે રહેણી વિષે રાચી, ધરી એ ભક્તની ભક્તિ. ૫
- ચહે રાજી ન કરવાને, સદા સેવાતણી કરણી;
ગણી નિજ ફર્જ સેવાની, ધરી એ ભક્તની ભક્તિ. ૬
- યથા હનુમાનની સેવા, સ્વકીય રામ પર જેવી;
તથા તેવી પરમ પ્રેમે, ધરી એ ભક્તની ભક્તિ. ૭
- યથા જગદેવ પરમારે, કરી જયસિંહ (સિદ્ધરાજ)ની સેવા;
ગણે ના પ્રાણની પરવા, ધરી એ ભક્તની ભક્તિ. ૮
- કરી આજ્ઞા શુરૂએ જે, બળવે પ્રાણ પડતાં તે;
ધરી બહુ માન મનમાંહિ, ધરી એ ભક્તની ભક્તિ. ૯
- કસોટીએ ચઢ્યું સોનું. તપાવ્યું ને ઉકાળ્યું બહુ,

૧૦

૧૧

૧૨

૧૩

૧૪

૧૫

રહે નિજ રૂપમા તેવી, ખરી એ ભક્તની ભક્તિ.
સદા સ્નેહે વધે મનમા, શિખામણ સર્વ લે સવળી,
સહે સ કટ પડ્યા માથે, ખરી એ ભક્તની ભક્તિ
થતા ઉપસર્ગની કોટી, કદી ગભરાઈ ના જાતો,
હગાવ્યો ના હગે મનથી, ખરી એ ભક્તની ભક્તિ
ચુલો પ્રકટાવતો ઘટમા, ગ્રહી રૂડી ગુરૂગમને,
વહે શિક્ષા ગુરૂ દીધી, ખરી એ ભક્તની ભક્તિ
ચહે ના ભક્તિનો બદલો, કરી સેવા જણાવે ના
કરે મમતા સદા દૂરે, ખરી એ ભક્તની ભક્તિ
રહે સાવધ વિનય યોગે ખરેખર ભાવ લાવીને,
પુદ્ગલબિંધ સદગુરૂનારે ખરી એ ભક્તની ભક્તિ.
સંવત ૧૯૭૦ ના આમો વદિ ૩ શુક્રવાર

સહી લે દર્દ વાનું તું.

કર્મા કર્મોજી લોગવવા, નિકાચિત ના ટળે ટાળ્યા,
અહો અધુના ઉદય આવ્યું, સહી લે દર્દ વાનું તું.

૧

હુણ્યા અગે જીવેને જ્યા, થતો ત્યા પ્રાયરોગજ તે,
કર્મ કર્મજી ચુકવવાને, મહી લે દર્દ વાનું તું

૨

સદા વણ હુટડો ના છે, કરે રૂદન વળે ના કંઈ,
વિપાદો કર્મના જાણી સહી લે દર્દ વાનું તું.

૩

અગાતા વેદના થાતા, કર્યાથી ગોઠ શુ વળતું,
ખની ઉપયોગથી ગૂરો, સહી લે દર્દ વાનું તું

૪

કર્મા ઔપધ મદલ થાતા, ઘટે જો કર્મનો રસ તો,
વિચારીને હૃદયમાહિ, મહી લે દર્દ વાનું તું

૫

કદાપિ કર્મ છે બગીચું, કદાપિ જીવ છે બગીચો,
અહો એ કાલભાવે કયાક, મહી લે દર્દ વાનું તું,
કરણ આઠે વિચારીને, બધા કર્મો વિચારીને,

૫

ખરી વેળા મળી જાણી, સહી લે દર્દ વાનું તું.	૭
ધરી મન શાહુકારીને, વિપાકો વેદ સમલાવે;	
નવાંને ખાંધ ના જ્ઞાની, સહી લે દર્દ વાનું તું.	૮
ખરા ઉત્સવતણા દિવસો, વિપાકો વેદતાં હોવે;	
ખરેખર જ્ઞાનીના મનમાં, સહી લે દર્દ વાનું તું.	૯
ખચે ના કર્મથી કોઈ, ગતિ છે કર્મની ન્યારી;	
દશાના રંગ છે જુદા, સહી લે દર્દ વાનું તું.	૧૦
ઉદય આળ્યું જ લોગવવું, ગમે તે તે ક્ષેત્રને કાલે;	
ખુદ્ધયજ્ઞિય ધર્મશ્રદ્ધાથી, પરમબ્રહ્મ સદા સાધ્યે.	૧૧

સંવત્ ૧૯૭૩ ના આસો વદિ ૧૩ શનિવાર.

૭ પત્ર. ૭

સુશ્રાવક શેઠ જગાભાઈ, દલપતભાઈ યોગ્ય ધર્મલાલ;	
વિહારે હાલ પ્રવૃત્તિ રે, થાતી ગામો ગામ.	વિહારે
વહેતું પાણી નિર્મલું રે, વહેતા સાધુ પવિત્ર;	
પ્રતિ ખંધન છૂટે ઘણારે, નિર્મલ થાતું ચિત્ત.	વિહારે. ૧
જિજ્ઞાસુ સજ્જન ઘણારે, લેતા ધાર્મિક લાલ;	
પ્રભુ ભજનની ધૂનમાં રે, મન જેમ નિર્મલ આલ.	વિહારે. ૨
આત્મભાવ પરીણામની રે, આનન્દ ઝાંખી જણાય;	
કહેવાતું નહિં શબ્દથી રે, વેદાતું નિજભાવ.	વિહારે. ૩
મોટાઈ જે ખાહ્યની રે, તેમાં પોલપોલ;	
અહંવૃત્તિ ત્યાં સુખ નહિ રે, મોહ તણો જ્યાં કોલ.	વિહારે. ૪
હું તું ત્યાં સુખ દૂર છે રે, હું તું નહિ ત્યાં સુખ;	
આત્મ દશા એવી થતાં રે, નાસે સઘળાં દુઃખ.	વિહારે ૫
ધ્યાનીને એકાંતમાં રે. સુખ ભાસે નિજ પાસ;	
વિચારતાં નિઃસંગથી રે, આત્મધર્મ વિશ્વાસ.	વિહારે ૬
ખાહ્ય ક્ષેત્રે વ્યવહારથી રે, નિશ્ચય આત્મપ્રદેશ;	

બુદ્ધિસાગર વિહરતા રે, સહજનનંદ હમેશ
સુ વડનગર સવત્ ૧૯૭૦ ચૈત્ર વદિ ૩

વિહારે ૭

લખેલ પત્ર.

મુંબઈથી—

કામી ન જીવે જાત કુળાત, કામી ન જીવે દિન વા રાત,
પડે ન કામીને મન ચેન, વિષય વાસના વર્તે ઘેન ૧
કામી અન્ય ન દેખે પાસ, કરગરતો કામી જન દાસ,
વધે વાસના થાય ન વૃત્તિ, કામે કામિત હોય સુપુતિ ૨
પૂઠે નિન્દે લોક હજાર સ્વજન વર્ગ દેવે ધિક્કાર,
તનમન શક્તિ હોવે બ્યર્થ, હોવે કામે મહા અનર્થ ૩
લોગવતા વૃદ્ધિ ગત થાય, કાળે વલ્લિ વધતી જાય,
શુભ દાવાનલ સમ છે એહ, કામે રહે ન નિર્મલ દેહ ૪
ઘોળામા કાળુ કરનાર, કામે ધૂળ સમો અવતાર,
મનને તેથી પાછુ વાળ, સજ્જન મ ગે જીવન ગાળ ૫
ચોડુ કીધુ ઘણુ જ માન, મનમા લાવી ઉત્તમ માન,
સુક્રિત પન્થમા થા તૈયાર, છોડીદે ભ્રમણા નિર્ધાર ૬
પડી ટેવ ટળતા બહુવાર, ટાળતા ટળતી નિર્ધાર,
મોહકર્મનુ ટળતા જોર, પુરીટેવ ટળે મહાધોર ૭
મનબળને દોરવ નિર્ધાર, સન્ત જનોની થાશે બહાર,
ટળશે કામતણો મહાગર્વ, યત્ને નાસે દોષો સર્વ ૮
સમજી શુભ પન્થે જટ ચાલ, મદ્યુષુ મોળે જગમા મહાલ,
બુદ્ધિસાગર શિક્ષા પાળ, સમજીને માચુ સલાળ ૯
સ ૧૯૬૭

પત્ર.

અમદાવાદ શેઠ જગાલાઈ દલપતલાઈ યોગ્ય ધર્મલાલ.

- જિનેશ્વર જાપ જપવામાં, જિનેશ્વર ધ્યાન ધરવામાં;
સમાગમ સન્ત કરવામાં, જીવન તો હાલ વીતે છે. ૧
- પ્રભુથી ખાંધી છે પ્રીતિ, ત્યજી છે વિશ્વની ભીતિ;
ગ્રહી છે સન્તની રીતિ, ગમે છે ચિત્તમાં એવું. ૨
- પ્રભુની પ્રેમમસ્તીમાં, ભુલીને ભાન હું તુંતું;
પ્રભુની સાથ મળવામાં, લગનવા ચિત્ત લાગી છે. ૩
- પ્રભુના પ્રેમખાલાને, પિંધને ભાન જગ ભૂદ્યો;
પ્રભુરૂપે પ્રભુ દેખી, મિલાવી આંખથી આંખો. ૪
- પ્રભુની પ્રેમલક્ષિતમાં, નથી ખીન્નું કશું ગમતું;
પડે નહિ ચેન વાતોમાં, બધું દિલનું કહું કોને; ૫
- પ્રભુમાં હું પ્રભુ મુજમાં, પ્રભુને હું સદા સરખા;
પ્રભુ મહારો પ્રભુનો હું, પરમબ્રહ્મ સ્વયંજયોતિ. ૬
- પ્રભુ દિલમાં રહો નિત્યે, પ્રભુ વણુ અન્ય ના ઇચ્છું;
પ્રભુને શોધનારો હું, પ્રભુથી કીડનારો હું. ૭
- પ્રભુની જે અલખ લીલા, અમારી એ અલખ લીલા;
પ્રભુમાં હું સમાયો છું, સમાયો છે પ્રભુ મુજમાં. ૮
- તિરેલાવે પ્રભુપોતે, પ્રકટલાવે પ્રભુજ્યોતે;
પ્રભુના રૂપથી રંજી, પ્રભુરૂપે થવાનું છે. ૯
- પ્રભુરૂપે થયા વણુ તો, પ્રભુ સુખની ખુમારી ના;
પ્રભુના રૂપની આંખો, થતી ત્યાં સ્વર્ગ શા ખપનું ? ૧૦
- પ્રભુશ્રી સિદ્ધની સાથે, લગનવા પૂર્ણ લાગી છે;
સ્વયં સિદ્ધ જ થયા વણુ તો, કદાપિ એહ નહિં છૂટે. ૧૧
- જરા નહિં સ્વર્ગની ઇચ્છા, પ્રભુના રૂપમાં રાચ્યો;
પ્રભુમાંહિ સકલ દેખી, પ્રભુમાં લીન થાવાનું. ૧૨

અમારે ને તમારે એ, પ્રભુના રૂપનું ચગલુ,
 બુદ્ધચબ્ધિ સિદ્ધતી લકટે, પ્રભુ દિલમા પ્રગટ થાતા ૧૩
 વિસનગન્ધી હૃદિસાગર, સવત્ ૧૯૭૦ ચેત
 ૐ શાન્તિઃ ૩

૧૯૭૧ ની સાલનાં કાવ્યો,

વિજયપુરના જૈન

દોસી નથુરામ મહારામના મૃત્યુ નજીકના રોગોદય
 પ્રસંગે રચેલ તેમના સમાધિમરણાર્થે તેમને
 સંભળાવાવામાં આવેલ.

—❧— આત્મસમાધિગ્રન્થ. —❧—

અર્કિત્ત મિદ્ધમૂરિ તથા, વાયક મુનિ પ્રણામ,	
દ્રવ્યભાવથી ધ્યાવતા, ગહે ન આસ્રવ નામ	૧
આત્મમમાધિ ગ્રન્થની, ગ્યના શુભ મંદેત	
દેખી મહાગમ મુત, નથુલાઈના હેત	૨
ચેતન ! મનમા ચેતીલે, પોતાનુ નડી દોય,	
દાયા માયા કાગ્ગી, પોતાની ના હોય	૩
કર્મવગે મેગો ધના, ભોગવવા મમભાવ,	
દાય વગળા કર્યાવડી, શાંતિનો નડી દાવ	૪
સમના ધર મમના ત્યજી, અન્નરૂ આતમ ખેલ,	
કર્મ વગે માડ ગતો, તે મહુ ફરે મેલ	૫
ચાગ શરણને આદરી, જિન આણા મન ધાર,	
અવગર આગ્યો જૂઠ ના, દ્વિગમન લેશ ન દાર,	૬
દેદ અન તા પાગીયો, છડ્યા વાગ અનત,	
ત'ડ ના હો તેડમા, નમજ નમજ મનિનદ	૭

આંખે જે દેખાય છે, તહાઈં ના તલ લાર;	
તાઈં તારી પાસ છે, અંતરૂમાંહિ વિચાર.	૮
પ ખીનો મેળો મળ્યો, લિન થતાં ના વાર;	
ચેત ચેતરે આતમા, આણી ચિત્ત વિચાર.	૯
ઈન્દ્રજલ સમ ખેલ આ, આંખે સહુ દેખાય;	
તાઈં તેમાં કાંઈ ના, ભૂલ હવે ના થાય.	૧૦
જેમાં તહાઈં કાંઈ ના, તેમાં જરા ન મુજ;	
પર તે તહાઈં ના થતું, એ અંતરૂનું શુભજ.	૧૧
પરની ચિંતા ક્યાં કરે, તું પર પુદ્ગલ લિન,	
તું છે આત્મસ્વભાવમાં, થા તું નિજગુણ લીન.	૧૨
રૂપાનો ભ્રમ છીપમાં, જડમાં સુખની શુદ્ધિ;	
બ્રાંતિ એ ત્યાગી અરે, કર નિજ આતમ શુદ્ધિ.	૧૩
અનન્ત ભવ પાપો કર્યાં, જ્ઞાને દૂર પલાય;	
પરમાં નિજ બ્રાંતિ ટળે, ચેતન શિવપુરંજય.	૧૪
રોગ દોષ ટાળ્યા થકી, મુક્તિ સહજે થાય;	
સર્વ શાસ્ત્ર પરમાર્થ એ, સમજ સમજ મન માંહ.	૧૫
પશ્ચાત્તાપ કર્યા થકી, ટળે કર્મની રાશ;	
કર્યાં કર્મ આલોચીએ, ચિત્ત ધરી વિશ્વાસ.	૧૬
માઈં તાઈં જ્યાં લગી, તાવત્ છે સંસાર;	
માઈં તાઈં પરિહરી, ભાવો આતમ સાર.	૧૭
કાળ અનાદિથી અરે, થયો કર્મ સંયોગ;	
પરભાવે રમતાંથકી, પરપુદ્ગલનો લોગ.	૧૮
પરભાવે તું ક્યાં રમે, તેથી લિન વિચાર;	
રૂપાતીતપણું ખરૂં; તુજ સ્વરૂપજ ધાર.	૧૯
શરીર પુદ્ગલ લિન છે, મનમાં એવું ભાવ;	
નામરૂપથી લિન થઈ, અંતરૂમાં લય ભાવ.	૨૦
શુભાશુભપણું ધરે, દૃશ્ય વસ્તુમાં જેહ;	

તે મિથ્યા તુજ કટપના, તુ જ્ઞાનાદિક ગેહ	૨૧
નામરૂપમા તુ નહી, સમજ સમજ એ લાવ,	
રાગાદિક ત્યાગી લલી, સમતા મનમા લાવ	૨૨
રોગાદિક પ્રગટે છતે, સમતા મનમા ધાર,	
દેવ ચૂકવ હર્ષથી, ઉત્સવ કાલ વિચાર	૨૩
રોગો વેદાવણુ નહીં, છૂટક ખારો માન,	
અકળાયાથી શુ વળે, વૈગળ્યે મન આણુ	૨૪
રસ શુભાશુભ મેળવી, બાધ્યા જે જે કર્મ,	
લોગવવા લે તે પડે, નહીં કર્મને શર્મ	૨૫
દીનપણુ કરતાથકા, કર્મ ન દૂરે થાય,	
મમલાવે શૂરો બની, લોગવ કર્મ વિલાય	૨૬
કર્મોદયને વેદતા, ઉપયોગે ક્ષય થાય,	
નવા કર્મ બ ધાય ના, એ છે મત્ય ઉપાય	૨૭
કર્મશત્રુ માથે લડે, જાની ધરીને શત્ર,	
જ્ઞાન ધ્યાન ઉપયોગમા, વાપરતો શુભ અશ્ર	૨૮
જાની ઢીલો થાય ના, કર્મોદયથી જરાય,	
ઉદયે આવ્યા કર્મને, વેદે સમતા લાય.	૨૯
આત્મજ્ઞાનની દૃષ્ટિથી, જીવ પુદ્ગલ બે ભિન્ન,	
જાણી આત્મવિષે સદા, રમ તુ થઈ લયલીન	૩૦
હર્ષ શોક ના મન ધરે, બાહ્યદૃષ્ટિના યોગ,	
હર્ષ શોક વણુ લોગવે, મર્વ શુભાશુભ લોગ	૩૧
જ્ઞાની સુઝતો નહીં, પરમા ધરી નિજ લાવ,	
લણે લણે ઘટ જાગતો, માની આક્ષીલાવ	૩૨
જે પોતાતુ નહિ કદા, મદા નહીં રહેનાર,	
તેની મમતા ભીતિનો, ઝટ કવો પગિહાર	૩૩
પર પયથિા ભોગવ્યા, તે નહિ તાગ થાય,	
પર પુદ્ગલ લક્ષ્મી કહે, હૃદા મોહ મહિમાય	૩૪

નવું બને જૂનું ટળે, શરીર વસ્ત્ર સમાન;	
શરીર ભાડા કોટડી, પોતાનું ના માન.	૩૫
શરીર બદલાતાં રહે, અહું મમત્વ ન રાખ;	
તેથી ન્યારો માની નિજ, સામ્યામૃતને આપ.	૩૬
ઉચ્ચો નીચો તું નહીં; નહિ તું રૂપી દ્રવ્ય;	
બ્રમણ ત્યાગી બાહ્યની, સમજ સમજ તું લવ્ય.	૩૭
કર્યાં કર્મ ના છૂટતાં, વેદા વણ જગમાંહિ;	
કાયર શું બનતો હવે, લોગવ જ્ઞાનોત્સાહ.	૩૮
ઠંઠણ મુનિએ લોગવ્યાં, સાધુ ગજ સુકુમાલ;	
મેતાર્ય મુનિએ તથા, સમતા ભાવ નિહાળ.	૩૯
કર્મ વશે જીવ નાટકી, નાટક કરે અપાર;	
લાજ કર્મને ના જરા, દૃષ્ટાન્તો જ વિચાર.	૪૦
રોગાદિક પ્રકટે છતે, સ્હામું રહે તે જ્ઞાન;	
ઘોર પરિષદ આવતાં, અળે ન વીર સમાન.	૪૧
આત્મજ્ઞાનના શસ્ત્રથી, મોહ શત્રુને માર;	
હજી બાજી છે હાથમાં, પરભાવે ના હાર.	૪૨
કીધાં જે જે લોગવ્યાં, તેમાં ચિત્ત ન રાખ;	
ધૃષ્ટાઓ જે ઉપજે, તેને મારી નાંખ.	૪૩
કાચી બે ઘડીમાં અહો, આત્મભાવના યોગ;	
કેવલ લક્ષ્મી ઉપજે, ટળે મોહ સંયોગ.	૪૪
આત્મભાવના બળથકી, અનન્ત ભવનાં કર્મ;	
અંતર્મુહૂર્તવિષે ટળે, પામે શિવ સુખ શર્મ.	૪૫
આત્મરમણતા આદરી, નિર્મળ ચેતન ભાવ;	
પરમાત્મા સહજે બને, વસ્તુ ધર્મ સદ્ભાવ.	૪૬
શાત અશાતા વેદની, બેથી ન્યારાં ધાર;	
દ્રવ્યવિશે તું નહી કદા, નિશ્ચય ચિત્ત વિચાર.	૪૭
જ્ઞાનાદિકે તપ સંપદા, તુજમાં રહી સદાય;	
વ્યક્તિપણે તે થાય છે, પામી શુદ્ધોપાય.	૪૮

શુભાશુભ ઉપયોગથી, શુદ્ધરૂપ છે લિન્ન	
શુભાશુભ ઉપયોગમાં, ચેતન થાતો દીન.	૪૯
કેવલ જે ઉપયોગ શુદ્ધ, માથો ચેતન ધર્મ,	
પરમ પ્રભુતા આપતો, પ્રગટાવે શીવ ગર્ભ,	૫૦
ચેત ચેત ચેતન અરે, ત્યજી મોહની નિન્દ,	
ભૂલી આત્મસ્વરૂપને, પકડે કયા પર જિન્દ,	૫૧
અનન્ત જીવ મુકિત લક્ષ્યા, ભાવી આતમ ભાવ,	
આતમ તે પરમાતમા, સિદ્ધ જુદ્ધ સદ્ભાવ,	૫૨
જે જે નાટક તુ કરે, તે નહિ તારૂં રૂપ,	
પર પુદ્ગલ મમતા ધરી, પડ ના ભવજલ દૂપ,	૫૩
છેલો તુ છેદાય ના, લેલો ના લેદાય,	
મિથ્યા બ્રાન્તિ ત્યાગીને, સમજ મમજ મનમાદ્ય,	૫૪
જે દેખે તે તુ નહીં, નહિ દેખે તે આપ,	
આપો આપ વિચારતા, ટળે પુણ્યને પાપ,	૫૫
પુણ્ય પાપ નાટક કરી, કરતો ભવમા ભાઈ,	
ત્હારાથી જે લિન્ન છે, તેની જૂઠ મગાઈ,	૫૬
જૂઠ મગાઈ માનીને, કરતો મોહાધ્યામ,	
એ તુજને તો ના ઘટે, મોહે ભવ આવામ,	૫૭
મોહ ભાવ ત્યાગ્યા વિના, ટળે નહીં મ માર,	
એવું મનમા જાણીને, મોહ દશાને વાર,	૫૮
મારૂં મારૂં શુ કરે, ત્હારૂં ના જગ કોય,	
એક અરૂપી આતમા, અ તરૂંમા તુ જોય,	૫૯
મેળો પ ખીનો મળ્યો, ભવમા ના ચિરવાસ,	
ક્ષેત્ર ગૃહાદિકમા અરે, કર ના મમતા ખ્યાસ,	૬૦
પ ખીને મમતા અરે, ઘટે ન કરવી અત્ર,	
ભાતુ લે પરભવતણુ, કર્તવ્ય શુભ માત્ર,	૬૧
તૈજસ કાર્મણુ દેહ જે, પરભવ આવે માથ,	
ર કગણી નિજને અરે ભૂત્યો ત્રિભુવન નાથ,	૬૨

સિદ્ધ સમો સત્તાથકી, નહિ તું પર પર્યાય;	૬૩
રંક પણું મનથી ત્યજ. ધ્યાવે સિદ્ધ સુહાય;	૬૪
કુટુંબ કબીલો સાથમાં, કદા ન આવે લબ્ય;	૬૫
મમતા તેની ત્યાગીને, કરતું નિજ કર્તવ્ય;	૬૬
ચાર શરણને આદરી, પાપ કર્મ કર ત્યાગ;	૬૭
શુભ કર્મો અનુમોદીને, દેવાદિક ધર રાગ.	૬૮
કેવળજ્ઞાનીએ રજ્યું, તેની શ્રદ્ધા ધાર;	૬૯
શ્રદ્ધાથી સમ્યક્ત્વની, પ્રાપ્તિ છે જયકાર.	૭૦
ઉત્સૂત્ર ભાષણ કર્યું, પશ્ચાતાપે વાર;	૭૧
મિથ્યા હુકૃત દેઈને, આરાધકતા ધાર.	૭૨
ગુરુ પાસે આલોચના, લે તું સરલ સ્વભાવ;	૭૩
ત્રણ શબ્દને પરિહરી, પામીશ અવિભાવ.	૭૪
ખમી ખમાવી સર્વથી, આતમ નિર્મલ ધાર;	૭૫
વૈરઝેર વિઘટ્યાથકી, પામીશ મુક્તિ નાર.	૭૬
કલેશ કર્યા જે સાથમાં, તેહ ખમાવો જીવ;	૭૭
ખમે ખમાવે તે થતો, નિર્મળ ત્રિદધન શીવ.	૭૮
હણીયા જે જે પ્રાણીયા, અજ્ઞાને હિ સદૈવ;	૭૯
મિથ્યા હુકૃત દેઈને, નિર્મળ થા શુભમેવ.	૮૦
કર્મધીન સૌ પ્રાણીયા, કોઈ ન વૈરી જાણ;	૮૧
કર્મવશે સંસારમાં, ભટકે મનમાં આણ.	૮૨
શત્રુ કોઈ ન જાણ મન, મિત્ર કરી સહુ માન;	૮૩
મૈત્રીભાવના ભાવીને, કર આતમ કલ્યાણ.	૮૪
સદ્ગુણની પ્રીતિ ધરી, કર ગુણી જનનો રાગ;	૮૫
ગુણરાગી મુક્તિ લહે, ગુણરાગે ઝટ જાગ;	૮૬
ધર્મી જનને દેખીને, ધર મનમાંહિ પ્રમોદ.	૮૭
ભાવપ્રમોદે જે રમે, તે ના જાય નિગોદ.	૮૮
દોષી જનપર રાગ ના, તેમ નહીં મન દ્રેષ;	૮૯
ચિત્ત ધરી મધ્યસ્થતા, પરિહર ભયના કલેષ.	૯૦

જેહુ ધરે મધ્યસ્થતા, તે ન ભમે સ સાગ,	
રાગદોષથી લિપ્ત થઇ, પામે ભવજલ પાર.	૭૭
ગગદ્વેષ ના ઉપશમે, વર્તે ભાવ મધ્યસ્થ,	
નિન્દા ઝઘડા ત્યાગીને, પામે શિવપુર તથ્ય	૭૮,
હુ ખીપર કરૂણા કરી, કર નિઝ ચેતનશુદ્ધિ,	
ચાર ભાવના ભાવતા, થાવે નિર્મળ શુદ્ધિ	૭૯
ચાર ભાવના ભાવતા, ટળે કર્મની કોડ;	
પરમાત્મપદ પામવા, નહિ ડો એહવી જોડ	૮૦
અનિત્ય આ સ સારમા, ઉપજે વિષુસે સર્વ,	
તન ધન યૌવન શક્તિનો, શો કગ્વો મન ગર્વ	૮૧
ધન્દ્રાદિક જે સુરવરા, આયુ દાયે મરત,	
શરણુ ન ડો સ સારમા, કો ન સદા જીવન્ત	૮૨
વજ્ર પેટીમા પેસતા, કદી ન મૂકે કાળ,	
અહ પણ મમતા ત્યજી, આત્મ ધન મ ભાળ	૮૩
જે તહાડે ન થનાર છે, તેનો ના કર શોક,	
તન ધન પુત્ર કલત્રની, મમતા કરવી ફોક	૮૪
ગયુ ન ડોઈ માથમા, ભાવી કદા ન જનાર,	
તન ધન મમતા શુ કરે, આત્મધર્મને ધાર	૮૫
મેળ બાહ્યનો કાગ્ગો, વીજળીનો ચમકાર,	
બાજીગર બાજી મમુ, વૈરાગ્યે મન ધાર	૮૬
પૃથ્વી થઇ ન ડોઈની, કદી ન ડોની થનાર,	
કુટુમ્બ કળીલો એહવો, બાણી મમતા ધાર	૮૭
પરની ચિંતા ક્યા કરે, ચિંતા ભવ જ બાળ,	
ચિંતા ચિંતા મમ તજી, મનહુ ધર્મે વાળ	૮૮
આગ્યો એકલો એકલો, બાઈશ પરભવ ભાઈ,	
દેહાદિકથી લિપ્ત તુ, જૂઠી બાહ્ય સગાઈ.	૮૯
ચેતનથી મહુ લિપ્ત છે, પુત્રાદિક પરિવાર,	

ભાવના એવી ભાવતાં પ્રગટે કેવળ સાર.	૯૦
કાયા કાયા કુંભ સમ, અશુચિનો ભંડાર;	
દેહ રૂપ છે કારમું, વિણસતાં ના વાર.	૯૧
દેહ અનન્તા તેં ધર્યાં, ચાર ગતિની મઝાર;	
કોઈ થયું ના તાહરું, કાય અશુચિ વિચાર.	૯૨
મન વાણી કાયાથકી, આસ્થવ તત્ત્વ ગ્રહાય;	
વિવેક તહેનો મન ધરી, સંવર ધર મન ભાય.	૯૩
કર્મ નિર્જરે જે થકી, તે નિર્જર છે તત્ત્વ;	
આત્માથી તેને વરે, જ્ઞાની ધ્યાની સત્ત્વ.	૯૪
લોક સ્વભાવ વિચારણા, બોધિ દુર્લભ જાણ;	
ધર્મ પ્રરૂપક જીવનરા, પ્રેમે મનમાં આણ.	૯૫
બાર ભાવના ભાવતાં, અનંત કર્મ વિનાશ;	
કર્માહિને મોરસમ, ચિદાનન્દ ગુણ વાસ.	૯૬
શુદ્ધ ધર્મની પ્રાપ્તિમાં, બાર ભાવના સત્ય;	
શુદ્ધ ધર્મ ઉપયોગમાં, પરમ ભાવના કૃત્ય.	૯૭
ભાવે ભાવના આત્મની, નાસે મિથ્યા ભાવ;	
ખીલે સદ્ગુણ આત્મના, સિદ્ધ બુદ્ધતા દાવ.	૯૮
ક્યાં ભટકે પરભાવમાં, કરી વિકલ્પ પ્રચાર;	
સર્વ વિકલ્પો ત્યાગતાં, સુક્ત થઈશ નિર્ધાર.	૯૯
જ્યાં સંકલ્પ વિકલ્પ ના, ત્યાં છે શાન્તિ પ્રકાશ;	
એહ રૂપ છે તાહરું, જ્ઞાનાનન્દ વિદાસ.	૧૦૦
નિર્વિકલ્પોપયોગમાં, સહજાનન્દની લહેર;	
સાધનન્ત ભંગે ખરે, પ્રગટે આત્મ ઘેર.	૧૦૧
ચિદાનંદમય આત્મા, સર્વ શક્તિનું ધામ;	
મનન સ્મરણ તેનું કરી, શિવપદ સહેજે પામ.	૧૦૨
આત્મભાવ આનન્દ ધર, આત્મભાવ છે સાધ્ય;	
નિરાકાર નિર્મલ સદા, જેહ સદાય અખાધ્ય.	૧૦૩

આત્મસ્વભાવે ધર્મ છે, પર પુદ્ગલ છે ત્યાજ્ય,	૧૦૪
સાનાદિક શુભમા રમે, હોવે શિવ સામ્રાજ્ય	
આત્મ રમણતા સાર છે, સર્વ શાસ્ત્રનો માર,	૧૦૫
પરિહરી પરભાવને, આત્મરમણતા ધાર	
ચેતન વીર્યોત્સાહને, પ્રગટાવી જયકાર,	૧૦૬
આત્મરમણતા આદરે, ભૂલી સહુ સ સાર.	
નિજશુભમાહી ખેલતા, આનન્દ અપર પાર,	૧૦૭
નિજશુભ સ્થિરતા ચરણમા, ના સ કલ્પ પ્રચાર.	
રૂપાતીત નિર્વાચ્ય છે, મહાનનન્દ સ્વરૂપ,	૧૦૮
સહજનનન્દ સમાધિમા, ચેતન જગનો ભૂપ.	
શુભ પરિણામે બન્ધ છે, અશુભે પાપનો બન્ધ;	૧૦૯
શુભાશુભ પરિણામથી, જગત્ શુભાશુભ બન્ધ	
શુભાશુભ પરિણામથી, ભિન્ન ચિદાનન્દ રાય,	૧૧૦
ચિદાનન્દમા ખેલતાં, ભવ ભ્રમણ ટળી જાય	
શુભાશુભ ઉપયોગથી, ભિન્ન શુદ્ધ ઉપયોગ,	૧૧૧
ચેતન ધર્મની પ્રાપ્તિમા, શુદ્ધ સદા મ યોગ	
આગમવાણી સાર એ, આરાધો ધરી રંગ,	૧૧૨
આત્મસમાધિ ગગમા, નહાવી મદા સુચ ગ	
નથુભાઈના કારણે, આત્મમમાધિ વિચાર,	૧૧૩
પ્રથમ રચ્યો વિદ્યાપુરે આરાધન સુખકાર	
ઓગણિસ ઇકાંતરતણી, માગશિર પુનમ બેશ,	૧૧૪
બુદ્ધિસાગર ભાવથી, મહાનનન્દ હમેશ	

ૐ શાંતિ:

❀ સ્વરી અધ્યાત્મિની શ્રદ્ધા. ❀

- થતા ંહોરા નહીં પીરો, થતા કપટી નહીં સિધ્ધો;
હૃદયની શુદ્ધતા સાથે, ખરી અધ્યાત્મિની શ્રદ્ધા. ૧
- પ્રકાશી છે સદા ભાતુ, તથા શ્રદ્ધા સ્વભાવે છે;
ખરા ઔદાર્યની સાથે, ખરી અધ્યાત્મિની શ્રદ્ધા. ૨
- ભમાવ્યોના ભમે ક્યારે, નિહાળ્યું તત્ત્વને જ્ઞાને;
ખરેખર તે ફરે ક્યાંથી, ખરી અધ્યાત્મિની શ્રદ્ધા. ૩
- ફરે છે દૃષ્ટિ ખાળોની, ફરેલી સંગતિયોગે;
પરા પારે ગયેલાની, ખરી અધ્યાત્મિની શ્રદ્ધા. ૪
- થતી સંયોગ પામીને, ટળે સંયોગ પામીને;
અરે અજ્ઞાનીની શ્રદ્ધા, ખરી અધ્યાત્મિની શ્રદ્ધા. ૫
- કરી પ્રહ્લાનુભવ ધ્યાને, ઠર્યા જે આત્મમાં પ્રેમે;
સદા આનન્દલોકતાની, ખરી અધ્યાત્મિની શ્રદ્ધા. ૬
- ટકે ના જ્ઞાનવણુ શ્રદ્ધા, નથી શ્રદ્ધા વિના ભક્તિ;
કર્યો જ્યાં ત્યાં અનુભવને, ખરી અધ્યાત્મિની શ્રદ્ધા. ૭
- નથી શ્રદ્ધા વિના પ્રીતિ, નથી પ્રીતિ વિના ભક્તિ;
નથી ભક્તિ વિના શક્તિ, ખરી અધ્યાત્મિની શ્રદ્ધા. ૮
- ખરેખર આત્મજ્ઞાનીને, થતો પ્રત્યય કથ્યાનો એ;
પુદ્ગલબિંદુ સદૃશુરે સંગી, અધ્યાત્મિની શ્રદ્ધા. ૯

— ક્રિયાના મતભેદો. —

ક્રિયાના મનલેદે કે, અજ્ઞાનીઓ ઝઘડા કરે,
 ભૂલી સાધ્ય આચુ કે, આમાસામી લડી મરે—ક્રિયાના
 લકીરડી દુઠીર બનીને, કરતા તાણાતાણુ,
 ક્રિયાનો પરમાર્થ ન મમરે, નિરપેક્ષી થઇ જાય,
 વર વિના જનકયા રે, સન્માન કયાથી વરે. ક્રિયાના૦ ૧

ધર્મ ક્રિયાના લેદ ઘણા છે, માપેક્ષાએ સત્ય,
 સાધ્યદષ્ટિથી જાનીને સહુ, સાચાં ક્રિયાનાં કૃત્ય,
 દેસગાંધવાદે કે, કદાચહ કયાથી અરે. ક્રિયાના૦ ૨

મ વર નિર્જરની ક્રિયાઓ, આસવરૂપે થાય,
 આઓ કળયા માટે થાતા સાધન બાધકના ય,
 અજ્ઞાની માપેક્ષા રે, મમરે નહીં સાચી ખરે. ક્રિયાના૦ ૩

ક્રિયાઓની પરપરાઓ, દ્રવ્યાદિકથી ગ્રાહ્ય,
 કર્તવ્યાકર્તવ્ય રૂપે, માપેક્ષે નિમિત્ત સાહાય્ય,
 કરવુ ને ને ન કરવુ રે, જાની તેને ગ્રાં વરે. ક્રિયાના૦ ૪

આગમની માપેક્ષ ક્રિયાઓ, અધિકગ્રાંવી માધ્ય,
 બાધ્ય તે સાધકરૂપે થાતી, સાધ્ય તે થાતી બાધ્ય,
 નિશ્ચયને વ્યવહારે રે, સમગ્ર જાની ક્રિયા ધરે. ક્રિયાના૦ ૫

જાનીના હસ્તે ક્રિયાઓ, જાની કરે તે માચ,
 જાની વળુ અજાની હાથે, આચ હોવે તે દાગ,
 જાનીની આજાએ રે, ક્રિયાઓની સુદ્ધિ ખરે. ક્રિયાના૦ ૬

કર્મચોળને અધિકારી છે, જાની ધર્મ પ્રમાણુ,
 જાની ક્રિયાવિષે નિર્લેપી, જાની ગુરુ ધરે આણુ,
 બુદ્ધિગ્રાંધર્મ રે, જાની અધિકારી કરે. ક્રિયાના૦ ૭

❀ મતાભિપ્રાયમાં મુંઝે. ❀

- કથ્યું કરતો નથી મ્હારું, નહીં સમજે હૃદય મારું;
અપેક્ષ્યા પૂર્ણ સમજ્યા વણ, મતાભિપ્રાયમાં મુંઝે. ૧
- અમારી દૃષ્ટિમાં કેવું, નથી તે ભાસતું તુજને;
સ્વયં શંકા કરી મનમાં, મતાભિપ્રાયમાં મુંઝે. ૨
- અમારા આશયો સમજ્યા, વિના તર્કો કરે ઝાઝા;
વિચારી સત્ય લે ક્યાં તું, મતાભિપ્રાયમાં મુંઝે. ૩
- ગ્રહા વણ આશયો સર્વે, પછીથી પૂર્ણ પસ્તાશે;
તપાસ્યા વણ સકળ બાબુ, મતાભિપ્રાયમાં મુંઝે. ૪
- મળ્યા સંયોગ કેવા છે, પછીથી તે થશે કેવા;
વિચારી દેખ તે બાપુ, મતાભિપ્રાયમાં મુંઝે. ૫
- ત્હને સમજાયું જે આજે, કથ્યું આપ્તે અનાપ્તે વા;
ક્યા કારણથી થકી રે શું, મતાભિપ્રાયમાં મુંઝે. ૬
- મનુષ્યો સહુ નથી સાચા, સુણ્યું સાચું કદી જૂઠું;
નિહાળ્યું પણ થતું જૂઠું, મતાભિપ્રાયમાં મુંઝે. ૭
- પરીક્ષક કેા નથી પૂરો, ભણ્યો ભૂલે હુળે તારો;
અરે રાગે અને દ્રેષે, મતાભિપ્રાયમાં મુંઝે. ૮
- શિખામણ સન્તની સાચી, સદા માની વિચારીને;
હૃદયમાં દેખશું આવા, મતાભિપ્રાયમાં મુંઝે. ૯
- ત્હને બહાલા થયા ત્હનાં, વિચારી જો હૃદય કેવાં;
પરીક્ષા વણ અરે ક્યાં તું, મતાભિપ્રાયમાં મુંઝે. ૧૦
- જણુશે ના અધુના જે, પછીથી તેહ સમજશે;
બુદ્ધચબ્ધિ શીખ માનીને, ધરી લે શીર્ષ પર આજ્ઞા. ૧૧

❀ જણાવું શી ? હવે આજ્ઞા. ❀

- અમારી પાસે બેસીને, વ્યવસ્થા કાર્યની ચોજી,
પ્રતિજ્ઞા તે કરી છડી, જણાવુ શી ? હવે આજ્ઞા ૧
- દબાઈ અન્યની સહેમા, વિચારોથી ફરી જાતા,
બનીને ગોળીના ચવડા, જણાવુ શી ? હવે આજ્ઞા ૨
- હૃદયની પાસમા રહીને, નથી જાણ્યુ સકલ પુર,
બન્યા નિજ વૃત્તિના મોઝી, જણાવુ શી ? હવે આજ્ઞા. ૩
- દબી જાતા દબાવ્યાથી, હૃદયની માન્યતા વેચી,
તથાપિ બૂલ ના દેખો, જણાવુ શી ? હવે આજ્ઞા ૪
- અમારા આશયો સઘળા, નથી સમજ્યા ગુરૂગમથી,
નથી ઈચ્છા મમજવાની, જણાવુ શી ? હવે આજ્ઞા ૫
- પ્રવર્તો વૃત્તિ અનુસારે, જરા ના સદ્ગુરૂ પરવા,
કરો છો ચિત્તનુ ધાર્યું, જણાવુ શી ? હવે આજ્ઞા ૬
- કર્પા વણ સદ્ગુરૂ મેવા, નથી મળતા લલા મેવા,
હૃદયગ્રાહી થયા વણ રે, જણાવુ શી ? હવે આજ્ઞા ૭
- નિહાળો ત્રાજવુ નમતુ, અરે ત્યા જાઓ છો બેસી,
ફરીને પુચ્છતા પશ્ચાત્, જણાવુ શી ? હવે આજ્ઞા ૮
- નથી સેવકપણ માન્યુ, નથી નિજ ફર્જની પરવા,
અદા નિજ ફર્જ ના કરવી, જણાવુ શી ? હવે આજ્ઞા ૯
- યશે કિ મત પ્રતિજ્ઞાની, તમારા ચિત્તમા સાચી,
યશે સ્વાર્પણ પ્રતિજ્ઞાએ, જણાવીશુ તદા આજ્ઞા ૧૦
- યયા ચિત્તે તથા વાચિ, યથા વાચિ તથા કાયે,
બુદ્ધચન્દિ એકતા થાતા, જણાવીશુ તદા આજ્ઞા ૧૧

❀ “ નહીં વિશ્વાસ કર તેનો ” ❀

- પ્રતિજ્ઞાઓ વચન કોલે, કરીને જે ફરી જાતો;
નથી કિમ્મત પ્રતિજ્ઞાની, નહીં વિશ્વાસ કર તેનો. ૧
- નથી જે લાજથી ઠરતો, નહીં જે પાપથી ઠરતો;
ક્ષણે ક્રોધી ક્ષણે તોષી, નહીં વિશ્વાસ કર તેનો. ૨
- અહો જ્યાં જાય ત્યાં તેવો, બની જાતો પ્રસંગોથી;
ફરે લાલચથી કી ક્ષણમાં, નહીં વિશ્વાસ કર તેનો. ૩
- વદે વાણી ઘણી મીઠી, હૃદયમાં વૈરની કાતી;
હૃદયમાં ડંખને રાખે, નહીં વિશ્વાસ કર તેનો. ૪
- પ્રમાણિકતા નથી ખ્યારી, રહે વૃત્તિ ઘણી નારી;
હુસે જે દંભથી જૂઠું, નહીં વિશ્વાસ કર તેનો. ૫
- નથી ઉપકારની વૃત્તિ, નથી મનમાં દયા ઝરાણું;
જી બીજું વદે બીજું, નહીં વિશ્વાસ કર તેનો. ૬
- રહે ચંચલ સદા મનડું, ભમાવ્યો જે ભમી જાતો;
નથી ટેકી નથી નેકી, નહીં વિશ્વાસ કર તેનો. ૭
- નથી ગંભીરતા મનમાં, વિચાર્યા વણુ વદે શબ્દો;
સદા જે સ્વાર્થ પૂજારી, નહીં વિશ્વાસ કર તેનો. ૮
- અનીતિમાં જીવન ગાળે, ઘણી ભીતિ ધરે મનમાં;
ઘડીમાં કંઈ ઘડીમાં કંઈ, નહીં વિશ્વાસ કર તેનો. ૯
- કરે સમજ્યા વિના હાહા, કરે સમજ્યા વિના નાના;
દખાવ્યો જે દખી જાતો, નહીં વિશ્વાસ કર તેનો. ૧૦
- હૃદય સમજી હૃદય દેવું, વચન સમજી વચન દેવું;
બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મ બોધીને, કથી શિક્ષા લલા માટે. ૧૧

૮૭ સુધારો કે વગાડો આ. ૪૭

- ખરા આર્યત્વના ખીજો, જતા વિણશી અહો જોથી,
ટળે નિજ ધર્મની ફર્જે, સુધારો કે બગાડો આ ૧
- વધે હાજત વધે ખર્ચો, ટળે છે કાયની શક્તિ,
ખરાખી દેશની થાતી, સુધારો કે બગાડો આ ૨
- વધે ભીતિ ઘટે નીતિ, લલા આચારની ખામી,
નકામી ટાપટીપો બહુ, સુધારો કે બગાડો આ. ૩
- વધે શિક્ષણ નકામુ બહુ, અનાચારો વધે ઝાઝા,
ઘટે સ્વાતંત્ર્ય ધર્મોત્તુ, સુધારો કે બગાડો આ. ૪
- વધી કહેણી ઘટી રહેણી, પ્રપચો ઉત્તતિ જહાને,
ઘટે છે સપને લક્ષ્મી, સુધારો કે બગાડો આ ૫
- વધ્યા ખર્ચો નકામાં બહુ, ઘટી શ્રદ્ધા ઘટી ભક્તિ,
ઘટી સકલ્પની શક્તિ, સુધારો કે બગાડો આ. ૬
- હતુ જે સત્ય તે બતુ, શુર્યોને ગણે થોડા,
થતા ખુનખાર મહાયુદ્ધો, સુધારો કે બગાડો આ ૭
- ભલાઈ શબ્દ બોલ્યામા, ક્યાંમા ગોળ છે મીંડુ,
અનીતિ પોલીનીથી છે, સુધારો કે બગાડો આ ૮
- કરે માગાપની સેવા, અરે ના પુત્રીઓ પુત્રો;
શુરને ના ગણે શિષ્યો, સુધારો કે બગાડો આ ૯
- નવી ફેશન વધી ઝાઝી, નવુ તે લાગતુ સાડ,
થતુ જૂનુ અરે ખોટુ, સુધારો કે બગાડો આ ૧૦
- નવા નામે સકળ ગમતુ, લલે હો ઝેર જો મધ્યે,
વધ્યો ભભકો ઉપરનો બહુ, સુધારો કે બગાડો આ ૧૧
- વધી હાજતણી વૃત્તિ, વધ્યા બહુ ગાલધૂમણીયા,

વધી નિન્દા વધી ચાડી, સુધારો કે બગાડો આ.	૧૨
અરે સ્વાતંત્ર્યતા નામે, વંધ્યું સ્વાચ્છન્ધ આચારે;	
સુધારો ના જીવે સાચો, સુધારો કે બગાડો આ.	૧૩
અરે પરમાર્થના નામે, સધાતી સ્વાર્થની લીલા;	
વંધ્યાં મોટાઈનાં બળુગાં, સુધારો કે બગાડો આ.	૧૪
ધરી મધ્યસ્થતા મનમાં, વિવેકે દેખશે સાચું;	
બુદ્ધ્યબ્ધિસત્યદૃષ્ટિથી, સુધારો ઉત્તતિમાર્ગો.	૧૫

❧ થતી આજ્ઞાથકી મુક્તિ. ❧

વિચારીને વિચારે શું ? કરીને કલ્પના કોટી;	
હૃદયમાં માન એ સાચું, થતી આજ્ઞાથકી મુક્તિ.	૧
થવાતું સ્વાધિકારે જે, જણાવું સદ્ગુરૂ જ્ઞાને;	
કૃપાળુ સદ્ગુરૂવરની, થતી આજ્ઞાથકી મુક્તિ.	૨
નિહાળે યોગ્ય તેને તે, જણાવે કાર્ય તે કરવું;	
જરા એમાં નથી શંકા, થતી આજ્ઞાથકી મુક્તિ.	૩
મહાજ્ઞાની મહાધ્યાની, ગુરૂગીતાર્થ આદેશે;	
હળાહળ ઝેર પીવાની, થતી આજ્ઞાથકી મુક્તિ.	૪
ધરે ચારિત્ર જે ઉંચું, કરે ના કાર્ય જે નીચું;	
શરણ્ય સદ્ગુરૂવરની, થતી આજ્ઞાથકી મુક્તિ.	૫
ગુરૂએ જે કરી આજ્ઞા, અદા કરવી ફરજ માની;	
અહો એવી સુશ્રદ્ધાથી, થતી આજ્ઞાથકી મુક્તિ.	૬
કદી આશય ન સમજતો, તથાપિ તે ખરું માની;	
અપેક્ષાથી કશું કરતાં, થતી આજ્ઞાથકી મુક્તિ.	૭
ગુરૂના આશયો ઉંડા, ઘણા ગંભીર જે જે છે;	
તથાપિ સાધ્ય શ્રદ્ધાથી, થતી આજ્ઞાથકી મુક્તિ.	૮

સદા આજ્ઞા ધરે શીર્ષે, લભાવ્યા ના ભમે કુમતે, અહો એવા જ શિષ્યોની, થતી આજ્ઞાથકી મુક્તિ	૯
ગુરૂની છે બલિહારી, ગુરૂની છે ગતિ ન્યારી, હૃદયમા તરવ અવધારી, થતી આજ્ઞાથકી મુક્તિ	૧૦
સદા આગમ અનુસારે, ગુરૂ જે જે હુકમ આપે, બુદ્ધચબ્ધિની ખરી શિક્ષા, થતી આજ્ઞાથકી મુક્તિ	૧૧

❀ અદા કર ફર્જ પોતાની. ❀

કરે છે શુ અરે હોળા, મરે છે ક્યા અરે હોળા, બની તેનો અધિકારી, અદા કર ફર્જ પોતાની	૧
રૂવે છે કીર્તિને તુ ક્યા, અધીરામ્ન ધરે છે ક્યા, પડયુ માથે અરે તેની, અદા કર ફર્જ પોતાની	૨
ધરીને આશ ક્યા પરની, નકામો તુ કરે ચિન્તા, થવાનુ તે થયા કરશે, અદા કર ફર્જ પોતાની	૩
ભુલી જા રૂપની બ્રાતિ, ભુલી જા નામની બ્રાતિ, અહવૃત્તિ ત્યજી બાપુ, અદા કર ફર્જ પોતાની	૪
નથી આજ્ઞા વિના મિદ્ધિ, નથી આજ્ઞા વિના રૂદ્ધિ, નથી આજ્ઞા વિના શુદ્ધિ, અદા કર ફર્જ પોતાની	૫
નથી સાહસ વિના થાતુ, થતુ જે જે કરે જાતુ, બની નિર્લેપ ભર ખાતુ, અદા કર ફર્જ પોતાની	૬
હુને મોખ્યુ અધિકારે, અરે તે ક્યા હવે હારે, ગમે તેવુ થશે ક્યારે, અદા કર ફર્જ પોતાની	૭
તને આજ્ઞા રૂથે ન્યારે, અધિકારી થશે ત્યારે, સ્વય માની અધિકારી, અદા કર ફર્જ પોતાની	૮

- નથી લેવું નથી દેવું, અધિકારે સદા રહેવું; ૯
પડે તે હુઃખને સહેવું, અદા કર ફર્જ ચોતાની.
- ભલે માનો ન વા માનો, જગતની ધાર ના પરવા; ૧૦
પ્રસંગે કાર્ય કરવાની, અદા કર ફર્જ ચોતાની.
- ધરી ના ચિત્ત નાદાની, અધિકારી સ્વયં માની; ૧૧
પ્રસંગોપાત્ત કરવાની, અદા કર ફર્જ ચોતાની.
- ત્યજીને સમલીતિયો, ત્યજીને કૂટ નીતિયો; ૧૨
રહી જે ચિત્તમાં છાની, અદા કર ફર્જ ચોતાની.
- બનીને સ્વાશ્રયી ભાવે, અચલ વિશ્વાસના દાવે; ૧૩
ત્યજી બકવાદની વૃત્તિ, અદા કર ફર્જ ચોતાની.
- હૃદય નિર્લેપતા ધારી, અહંતાવાદને વારી; ૧૪
જરા પાછી ન કર પાની, અદા કર ફર્જ ચોતાની.
- ત્યજીને હર્ષની વૃત્તિ, ત્યજીને શોકની વૃત્તિ; ૧૫
સ્વભાવે સામ્યતા ધારી, અદા કર ફર્જ ચોતાની.
- બુવે શું ? પાછું વાળીને, નકામું વિશ્વ મહાલીને; ૧૬
પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ કીધાની, અદા કર ફર્જ ચોતાની.
- બુવે પાછું નહીં જાની, બુવે પાછું નહીં ધ્યાની; ૧૭
બુવે પાછું નહીં તાની, અદા કર ફર્જ ચોતાની.
- ગતિ છે ઓર શૂરાની, નહીં તેવી અધુરાની; ૧૮
વિચારી વાત જો ભાની, અદા કર ફર્જ ચોતાની.
- ધરીને વૃત્તિ સમતાની, અરે ઓ તત્ત્વ મસ્તાની; ૧૯
કરી જે વાત ભો માની, અદા કર ફર્જ ચોતાની.
- ત્યજી શંકા બની બંકા, ત્યજી દે ભાષ જે રંકા; ૨૦
બની કર્તવ્યનો યાની, અદા કર ફર્જ ચોતાની.
- જણાવું છું ભલા માટે, કરી લે શીર્ષના સાટે;

ખને છે વાત એ ઘાટે, અદા કર ફર્જ પોતાની.	૨૧
થશે જે જે થવાનું તે, જશે જે જે જવાનું તે,	
મદા આજ્ઞા હૃદય ધારી, અદા કર ફર્જ પોતાની	૨૨
થશે ફલ શું ? ન જોવાનું, થશે ના તે ન રોવાનું,	
કરી આજ્ઞાજ કરવાની, અદા કર ફર્જ પોતાની	૨૩
યથા આજ્ઞા તથા એવ, કશું બીજું કરી મૈવ,	
ભવાલોધિ સુતરવાની, અદા કર ફર્જ પોતાની.	૨૪
કરી આજ્ઞા ન ફરવાની, કશું એ શિષ્ય સુખકારી,	
બુદ્ધયજિધ ધર્મ ધરવાની, અદા કર ફર્જ પોતાના	૨૫

❧ નથી આત્મોન્નતિ એથી. ❧

વધે ક કાસમા પ્રીતિ, વધે ના નીતિની રીતિ,	
સુકાર્યોમા રહે ભીતિ, નથી આત્મોન્નતિ એથી	૧
પ્રપચોની રહે વૃત્તિ, ગુરૂની ના થતી ભક્તિ,	
રુકુરે મહાપાપમાં શક્તિ, નથી આત્મોન્નતિ એથી	૨
પ્રતિજ્ઞાઓ કરી ત્યજવી, સદા કુમતિ હૃદય ભજવી,	
બુરી ઇચ્છા સદા મજવી, નથી આત્મોન્નતિ એથી	૩
કદી ના સત્યને વહવું, જગતને યુક્તિથી ઠગવું,	
વદી ક્ષણમા ફરી જાવું, નથી આત્મોન્નતિ એથી	૪
કરીને ક્રોધ બહુ તપવું, અહ કારે સદા રહેવું,	
પરાયા માલને હરવા, નથી આત્મોન્નતિ એથી	૫
ગરીબોને સતાવાનું, ખરૂં પ્રામાણ્ય ના ધરવું,	
મદા વ્યસનોવિષે રમવું, નથી આત્મોન્નતિ એથી	૬
ગુરૂજનને દષ્ટ ગાળો, અરે સ્વચ્છ દતા ધરવી,	
કરી ચોરી ઉઠર ભરવું, નથી આત્મોન્નતિ એથી.	૭

- કુકર્મેને અનાચારો, નહીં કરવું વ્યભિચારે;
અહો એવાજ આચરણે, નથી આત્મોન્નતિ એથી. ૮
- ગ્રહી લાંચો વદી જૂઠું, ખરાળી જીવની કરવી;
મહંતોના થવું સામું, નથી આત્મોન્નતિ એથી. ૯
- વિવેકે ના કશું કરવું, કરી આલસ ઉદર ભરવું;
અદેખાઈ ઘણી નિન્દા, નથી આત્મોન્નતિ એથી. ૧૦
- ભલે હો જોગી કે ભોગી, નથી આત્મોન્નતિ એથી;
બુદ્ધયજ્ઞિધસદ્ગુણો વરતાં, થતી આત્મોન્નતિ સાચી. ૧૧

સતારે રીસ શા માટે

- સતારે રીસ શા માટે, મનુષ્યોનું હૃદય ખાળી;
દિવાળીની કરે હોળી, હઠીલાઈ ધરે ખાલી. ૧
- મનાવ્યું માનતી ના કંઈ, કરે મનની દશા ન્યારી;
કરાવે કલેશની લીલા, મળેલો મેળ તોડાવે. ૨
- સુઝાવે ના હૃદય સાચું, સમર્પે દુર્મતિ ઝાઝી;
વધારે કર્મની સૃષ્ટિ, ઘણા અવતાર દેનારી. ૩
- તને ધિક્કાર છે કેટી, અરે ઓ રીસ ડાકિણી;
વફાદારી ત્યજવીને, હરામી ચિત્ત પ્રગટાવે. ૪
- ગુણોમાં આગ પ્રગટાવે, ત્યજવે સર્વ સંબંધો;
કરાવે આંખમાં લાલી, ભરાવે ઝેરના ખ્યાલા. ૫
- ભલાઈને કરે દૂરે, હૃદયમાં દ્વેષને પૂરે;
કરાવે ભેદના ભડકા, અરે ઓ રીસ પાચિણી. ૬
- તપાવે તાપથી તનડું, તપાવે કલેશથી મનડું;
કરાવે બહાલ ત્યાં ઝઘડો, જણાવે છે ખરું ખોટું. ૭

હરાવે સન્ત લોકોને, મરાવે માનવતોને,
ચડેલાને જ પાડે છે, અરે ઓ રીસ મહા દુષ્ટા ૮
ચલી જા વિશ્વથી દૂરે, ઠરે તેથી સદા લોકો,
બુદ્ધચરિત્ર ધર્મ કરવામા, ક્ષમાનો સાથ છે સારો. ૯

જૈનોને વોધ.

અમારા જૈન બધુઓ, કહ્યુ તે ધ્યાનમાં રાખો,
દશા પડતી તમારી થઈ, ઉગ્રાડી આંખ દેખોને ૧
ગગીઓની વધી સખ્યા, મળે ના ભાખરી ખાવા,
ઘણા વટલે અરે જૈનો, તમો ન લાવતા મનમા ૨
નિરાશ્રય બાળકો રખડે, કરોને સહાય્ય તેઓની,
સ્વધર્મનુ ખરૂં સગપણ, વિચારીને જુઓ મનમા. ૩
ઉઠાવોછો મઝા મોઝો, કરો લખ લૂટ લક્ષ્મીની,
તમારી કોમના માટે, કગી મેવા કહો કેવી ? ૪
પ્રભુ મહાવીરના ભક્તો, ફરે અજ્ઞાનની જ્યા ત્યા,
તમોને જો થતી પ્રીતિ, તદા સહાય્યે અરે આવો ૫
રહી બાકી ન પડતીમા, નહી ચેનો હવે જ્યારે,
પછીથી ખૂબ પસ્તાશો, શિખામણ માનશો સાચી ૬
નકામા ખર્ચતા લાખો, રૂપૈયા નાત લગ્નોમા,
તમારી કોમની બહારે, ચઢો ઝટ જૈન બધુઓ ૭
કરી સ્વાર્પણ જીવન સઘળુ, કરો ઝટ સહાય્ય જૈનોની,
હશે જો ભક્ત જૈનો તો, થશે મહાવીરની ભક્તિ ૮
હતા કેવા પ્રથમ જૈનો, હવે કેવા થયા દેખો,
તમો જૈનો હૃદયથી તો, કહો કેમ આસુઓ નાવે ? ૯
જમાનો વહી ગયો જુનો, જરાતો આખ ઉઘાડો,
તમારી ઉત્તતિ માટે, કરોને લક્ષ્મીથી સેવા ૧૦

- કરી યાહોમ વધો આગે, ધરી મદઈ મનમાંહી;
 ગુરૂ કૂળો ઘણા સ્થાપો, ઉત્તારો પાઠશાળાઓ. ૧૧
- બચાવી હ્યો ગરીબોને, ત્યજીને મોહની બુદ્ધિ;
 બધા જોનો મુસંપે રહી, કરોને ઉત્તરિ સાચી. ૧૨
- કરોને સંઘની લક્ષિત, પરસ્પર સહાય આપીને;
 બુદ્ધયબ્ધિ સત્ય શિક્ષાને, ત્વરિત આચારમાં મૂકો. ૧૩

❀ “ પત્રવોધ. ” ❀

- લખાતા પત્ર ના અધુના, નથી કંઈ પ્રેમ્ય સંદેશા;
 કરે છે શું ? વિચારે શું ? ગયો ભૂલી થતી શંકા. ૧
- પ્રતિજ્ઞા પ્રેમ લક્ષિતની, કરેલી પૂર્ણ શ્રદ્ધાથી;
 વિચારે ફેર વા બીજું, કળાતું ના અહો શાથી. ૨
- પ્રસંગોના અનુસારે, ફેર શ્રદ્ધા ફેર મનડું;
 થતું અજ્ઞાનીમાં એવું, નથી ત્હારાવિષે ઘટતું. ૩
- તથાપિ એ થતી શંકા, ભૂલી ગયો વા કરે યાદી;
 ગયો ભૂલી અરે શાથી, જણાવી દે ખરું સાચું. ૪
- ગયો ભૂલી નહીં જો તું, લખાતો પત્ર નહિ શાથી;
 નથી એ લક્ષિતમાં ઘટતું, વિચારી આપ ઉત્તરને. ૫
- પ્રવૃત્તિની ઉપાધિમાં, થતી યાદી ગુરૂઓની;
 નથી એ યાદીનાં ચિન્હો, સ્મરે છે વા ગયો ભૂલી. ૬
- જડાતું જે હૃદય સાથે, ટળે ના પ્રાણ ત્યજતાં તે;
 સુલકતોની ગતિ એવી, સ્મરે છે વા ગયો ભૂલી. ૭
- મળી મિલકત વધી સત્તા, તથાપિ શું થયું તેથી;
 નથી જો પ્રેમને લક્ષિત, ખરો આનન્દ છે ક્યાંથી ? ૮
- ગયો બુદ્ધિપ્રભા ભૂલી, લખાતા લેખ ના તેમાં;
 અહો જ્યાં ચિત્ત ત્યાં વેળા, જણાવો શું ? થયું લખતાં. ૯

રહ્યાં છે એર અમૃત બે, ભવાબ્ધિમા વિચારી લે,
 ઘણી અમૃત સુખી થાવું, ઘટે છે એ તને માયુ ૧૦
 પ્રવૃત્તિમા ગુરૂ દેવા, હૃદયમા રાખજે પ્રેમે,
 બુદ્ધયબ્ધિ કર્મયોગિની, પ્રવૃત્તિ ધર્મ્ય વ્યવહારે ૧૧

“શું ઉકાળ્યું?”

ઉકાળ્યું શું ભણી વિદ્યા, ગણી વિદ્યા ઉકાળ્યું શું ?
 હૃદયની ઉચ્ચતા સાથે, કરી ના સ્વોત્તતિ ન્યારે. ૧
 ઉકાળ્યું શું ? કવિ થઈને, બની વક્તા ઉકાળ્યું શું ?
 પ્રમાણિક વૃત્તિની માથે, કરી ના સ્વોત્તતિ ન્યારે ૨
 ઉકાળ્યું શું ? કરી યાત્રા, ગુણો ને ચિત્તમા નાખ્યા,
 સુધારક થઈ ઉકાળ્યું શું ? કરી ના સ્વોત્તતિ ન્યારે ૩
 થયો ને કામના વશમા, થયો શૂરો તથાપિ શું ?
 લખ્યા લેખો તથાપિ શું ? કરી ના સ્વોત્તતિ ન્યારે. ૪
 મળી સત્તા સતાવામા, કર્યો ઉપયોગ તેથી શું ?
 અલેખે સહુ ગયું આયુ, કરી ના સ્વોત્તતિ ન્યારે ૫
 મળી ને પદ્મીઓ તહો શું ? ખરૂં ઔદાર્ય ના આવ્યું,
 કર્માયો શું કર્માણીમા ? કરી ના સ્વોત્તતિ ન્યારે ૬
 વિચારી ને સ્વયં મનમા ? વધ્યો શું આગળે કોથી ?
 ક્ષમા ગાભીર્ય ભક્તિથી, કરી ના સ્વોત્તતિ ન્યારે. ૭
 રહી ને સાકડી દૃષ્ટિ, મુખે ઔદાર્ય ગાવાનું,
 થયો ધરડો તથાપિ શું ? કરી ના સ્વોત્તતિ ન્યારે ૮
 ગુણો વણતો ઘટાટોપે, કદી ના સ્વોત્તતિ થાતી,
 બુદ્ધયબ્ધિ સદ્ગુણી થાતા, ભણ્યું લેખે ગણ્યું લેખે ૯

❧ “ પત્ર વોધ. ” ❧

- જણાવું છું તહને સાચું, લખી આ પત્રને પ્રેમે;
હજી છે હાથમાં ખાજી, બની જી વીરનો સાધુ. ૧
- અદા કર કર્જ પોતાની, બળવી ધર્મની સેવા;
મળી વેળા ભૂલી જી ના, જગત્ ઉદ્ધાર કરવાને. ૨
- ઘણો જ્યાં લાલ દેખાતો, જણાતી અદૃષ્ટ હાનિ ન્યાં;
અહો એ કાર્ય કરવાને, હઠી જી ના હવે પાછો. ૩
- જગત્ વ્યવહાર દ્રષ્ટિએ, પ્રથમ નિન્દા પછી સ્લાધા;
પ્રશસ્ય કાર્યમાં એવું, બન્યું એવું અને બનશે. ૪
- કરીને સત્ય સંકલ્પો, ફરે ના સત્ય વક્તાઓ;
કરી સંકલ્પની સિદ્ધિ, થઈ લે સાધુની દીક્ષા. ૫
- તને છે યોગ્યતા તેની, ભજવી લે ફરજ તહારી;
નકામી કલ્પના છોડી, વળી જી મોક્ષની વાટે. ૬
- થતી ના કાર્યની સિદ્ધિ, કર્યાથી ખૂબ ચિન્તાઓ;
થતી સાહસથી સિદ્ધિ, પ્રવૃત્તિ કર કરી ચાહોમ. ૭
- સંઘાતાના જ સંબંધો, ખરેખર સ્વપ્નના જેવા;
હવે ના મુંઝ સંબંધે, મુમુક્ષુને શિખામણુ એ. ૮
- મહાવીરે જણાવ્યું જે, બરાબર મૂક અત્યારે;
થયા વણ શૂર નહિ સિદ્ધિ, જગત્ પરવા ત્યજી દેને. ૯
- દીવાની દુનીયા બોલે, તણાતો ના ખરો જ્ઞાની;
પછીથી ખૂબ પસ્તાઈશ, કરી લે કાર્ય ધારેલું. ૧૦
- કરે કયાં અન્યની ચિન્તા, ગતિ છે સર્વની ન્યારી;
કર્યું પ્રારબ્ધ ભોગવવું, ટળે ના અન્યથી ટાળ્યું. ૧૧
- વિચારીને હૃદયમાં એ, કરી લે કાર્ય તું તહારું;

નભે છે સર્વનું કર્મે, ગ્રહી લે વીરની દીક્ષા	૧૨
કરોડો જીવની બહારે, ચઢી જા ધર્મ દીક્ષાથી, બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મની સેવા, કદી લે આત્મના ભોગે	૧૩

✽ સ્વગત અધ્યાત્મની સ્ફુરણા ✽

આત્મામાં પરમાત્મતા, મત્તા એ છે ભવ્ય. વ્યક્તિભાવે સિદ્ધતા, વ્યક્તિભાવ કર્તવ્ય	૧
લેઈ ભાવને પરિહરી, કરવો આત્મપ્રકાશ, અન્તર્માહિ વેદવો, જ્ઞાનાનન્દ વિલાસ	૨
આત્માના કર્તવ્યમા, કર્તવ્યો અવશેષ, સર્વ સમાઈ જાય છે, વીર પ્રભુ આદેશ	૩
જ્ઞાનાદિક જે શક્તિયો, તેનો આવિર્ભાવ, ઉપશમ આદિ ભાવથી, અનુભવ મિદ્ધ સ્વભાવ,	૪
જ્ઞાનાદિક પ્રાકટ્યમા, સર્વે ધર્મ સમાય, ઐદ્યિક ભાવે ધર્મ નહિ, ભાળે શ્રી જિનરાય	૫
સમ્યક્ દર્શન જ્ઞાનને, ચરણ ધર્મ છે મત્ય, સાધ્ય લક્ષ્ય સાધનથી, ઉપયોગે એ કૃત્ય	૬
સર્વ જીવોમા દેખીએ, તન્મયભાવે ઘેશ, બુદ્ધિમાગર ધ્યાનમા, મહાનનન્દ હમેશ	૭

✽ પિંડગત બ્રહ્માંડ ભાવના ✽

સર્વ દેવને દેવીઓ, આત્મામાહિ મમાય, એવું જોણે અનુભવ્યું, તે નિજ પ્રવૃત્તિ પાથ	૧
ચઉદ રાજના ભાવને, અનંત જેહ અલોક, આત્મામાહી અનુભવે, એવો જ્ઞાની કોક	૨

શાસ્ત્રો પણ શાક્ષી ભરે, અનુભવ ગમ્ય સ્વરૂપ;	
અનુભવ એવો જે લહ્યો, બન્યો જ્ઞાની તે ચૂપ.	૩
શબ્દાતીત સ્વરૂપ જે, અનુભવ ગમ્યાધાર;	
વેદે પણ ના કહી શકે, અનુભવ એ નિર્ધાર.	૪
આત્માનુભવ પામીને, બને બાહ્યનિરપેક્ષ;	
પરબ્રહ્મવોના કારણે, વર્તન રહે સાપેક્ષ.	૫
અનંત અનંતી દ્રષ્ટિઓ, જ્ઞાની અનુભવ ગમ્ય;	
મુખ્યામુખ્ય નયોથકી, અવગોઘે તારતમ્ય.	૬
વચન માર્ગ છે જેટલા, તાવંત જ નય હોય;	
નયની અનંત દ્રષ્ટિઓ, સાપેક્ષે તે જોય.	૭
સર્વ ધર્મની દ્રષ્ટિઓ, જાણે જે સાપેક્ષ;	
સમ્યક્ત્વી તે જ્ઞાની છે, વર્તે ના નિરપેક્ષ.	૮
આત્મભાવને અનુભવે, રહે નહીં પરતંત્ર;	
સાધ્યલક્ષ સાપેક્ષથી, પામે નિજ સ્વાતંત્ર્ય.	૯
સર્વ વિવાદો ઉપશમે, જ્ઞાની સ્થિરતા યોગ;	
પામી પરમાનન્દનો, ભોગવતો ગુણભોગ.	૧૦
આગમ જ્ઞાની હૃદયમાં, રહે ન શંકા કંઈ.	
બુદ્ધિસાગર મુક્તિના, સુખનો અનુભવ અહીં.	૧૧

➤ આધ્યાત્મિક આર્યક્ષેત્ર ➤

આર્યક્ષેત્ર સુધારે, અદા કર ફર્જ તહારી;
 ક્ષેત્ર વિના ન આધાર રે, માન ચિત્ત વિચારી;
 આત્માસંજય પ્રદેશ એ, આર્યક્ષેત્ર સુહાય;
 ભાવથકી એ જાણીને, રૂચિ મનમાં લાભ્ય;
 સ્થૈર્ય હિમાલય બોધ રે, જ્ઞાનગંગા સુખચારી. આર્ય. ૧
 દર્શન યમુના શોભતી, સરસ્વતિ ચિદ્વૃત્તિ;

અનુભવ કાશી શહેરમાં, વિવેચક શુભશક્તિ,
 સમતા નદીઓના નીર રે, બહેતા સર્વત્ર ભારી. આર્થ ૨
 આર્થ ક્ષેત્ર રક્ષા ભલી, ચાર વર્ણુ આધાર,
 ચાર વર્ણુની ફર્જ છે, સ્વેચ્છિત કર્મ વિચાર,
 બ્રાહ્મણ આપે વિવેક રે, રક્ષા ક્ષત્રિય સારી. આર્થ ૩
 પોષક વર્ગ સુવૈશ્ય છે, ખેતી કરી વ્યાપાર
 સેવા શુદ્ધ જનો કરે, આર્થ ક્ષેત્ર નિર્ધાર,
 આર્થ ક્ષેત્ર અભિન્ન રે, ચાર વર્ણુ સુધારી. આર્થ ૪
 ચાર વર્ણુ જીવાઈ તુ, આર્થ ક્ષેત્ર જયકાર,
 શુણ્ણ રૂપ ખીલે વાવવા, એ ઉત્તમ આચાર,
 કરીને ક્ષેત્ર સ્વતંત્ર રે, નાશ કરવો મોહારિ. આર્થ ૫
 વાવ્યા ખીલે ભક્ષતો, ઉદર જે પરભાવ,
 હણવો અવસર પામીને, કરી સુચુક્તિ દાવ,
 નાસ્તિક પ ખી ઉડાઈ રે, એક નિશ્ચય ધારી. આર્થ ૬
 કપટ ભાવ વડ્ડો અરે, કરતા ખેતી વિનાશ,
 શક્તિખળે રક્ષા કરે, વીર્ય ક્ષત્રી શાળાશ,
 ફર્જ એ સાચો ધર્મ રે, સ્વાધિકારે મદારી. આર્થ ૭
 ક્ષેત્ર ફર્જ સહુ વર્ણુની, અદા કરે તે ધન્ય,
 જીવન મફળુ તેહનુ, આત્મા તે કૃતપુણ્ય,
 દેશવીને પુરુષાર્થ રે, જીવો નર અને નારી. આર્થ ૮
 કર્મરાજ પરત્રતા, શાન્તિ નહીં દેનાર,
 આત્માસખ્ય પ્રદેશમાં, હુ ખ ઘણુ દાતાર,
 પરત્રતાએ ભવ્ય રે, શાન્તિ નહીં થાનારી. આર્થ ૯
 આત્મા બ્રાહ્મણ વર્ગ છે, આત્મા ક્ષત્રિય વર્ગ,
 આત્મા વૈશ્ય સુવર્ગ છે, આત્મા સેવક સ્વર્ગ,
 આત્મા સર્વ સ્વરૂપ રે, સ્વપર પર્યાય ધારી. આર્થ ૧૦
 રાગદ્વેષની પરિણતિ, એહ અનાર્થ પ્રદેશ,

તેનો ભૂપતિ મોહુ છે, પ્રગટાવે સંકલેશ;	
ચુકિત પ્રચુકિતથી મોહને, ઝટ દેને સંહારી.	આર્ય. ૧૧
ઉપશમ ક્ષયોપશમ અને, ક્ષાયિકભાવે દેશ;	
પોતાનો ઝટ પામતાં, આનન્દ હોય હુપેશ;	
આર્યભૂમિમાંહી જન્મ રે, હોવે પુણ્ય કદારી.	આર્ય. ૧૨
આત્મપ્રદેશે જે વસ્યા, ગુણપર્યાય સ્વતંત્ર;	
સિદ્ધાંતોના મર્મનો, તે પામ્યો મહામંત્ર;	
દ્રવ્યને ભાવથી જાણુ રે, થયો આર્યાવતારી.	આર્ય. ૧૩
આર્ય પ્રદેશે સુધારણા, સાધ્ય ગિંદુ મન ધાર;	
ઉપયોગે શૂરો બની, કર એ ધર્માચાર;	
કર નિજ તાબે દેશ રે, સર્વ શક્તિ વધારી.	આર્ય. ૨૪
આત્માસંજય પ્રદેશ એ, નિજ ભૂમિ નિર્ધાર;	
જન્મભૂમિનો ભક્ત થઈ, કર નિજ દેશોદ્ધાર;	
તે નિજ દેશનો ભક્ત રે, જન્મ્યો તે જયકારી.	આર્ય. ૧૫
તન મન ધન વાણી સહુ, અર્પણુ કર કરી ત્યાગ;	
જન્મભૂમિનો ભક્ત થઈ, ધર ઉત્તમ મન રાગ;	
બુદ્ધિસાગર દેશ રે, આત્મામાં નિર્ધારી.	આર્ય. ૧૬

➤ નથી નિશ્ચય વિના સિદ્ધિ. ◀

લખ્યું તારા ભલા માટે, વિવેકે વાંચીને સધળું;	
વિચારી જો હૃદયમાંહિ, નથી નિશ્ચય વિના સિદ્ધિ.	૧
નથી જો આત્મની શ્રદ્ધા, કર્યો સંકલ્પ ફરવાનો;	
અહો એવી દશા યોગે, ખરેખર એક નિશ્ચય કયાં ?	૨
ખરેખર એક નિશ્ચયથી, વધે છે આત્મની શક્તિ;	
વધ્યાથી આત્મની શક્તિ, થતાં ધાર્યાં સકળ કાર્યો.	૩
ડગે મેરૂ ડગે પૃથ્વી, કર્યો સંકલ્પ ના ડગતો;	
અહો એવા જ સંકલ્પે, બને છે કાર્યની સિદ્ધિ.	૪

ગમે તે થાઓ તે થાઓ, તથાપિ કાર્ય કરવાનું,	
કશું ના અન્ય જોવાનું, નિશાની કાર્ય કરવાની	૫
થનાડું શ્રેય જો નક્કી, પડ્યા વિના સદ્દા કરવા,	
ત્યજીને અન્યની ચિન્તા, કરી લે કાર્ય ધારેલું	૬
તહને એવી ખરી પ્રીતિ, હૃદય પ્રકટી ખરી લગની;	
તદા તુ જોમી ના રહેજે, ગિખામણ સત્ય માનીને	૭
થશે તહાજે ઉદય એથી, અમારા ચિત્તમાલામે,	
ખરી આત્મોન્નતિ કરવા, કરી લે એક નિશ્ચયને	૮
થતી ના મન્દપરિણામે, અરે આત્મોન્નતિ જ્યારે,	
મર્યા વણ માળવો કયા છે ? વિચારી દેખ વૈગગ્યે	૯
અહો જે જાત છે વેળા, ફરી પાત્રી નહીં આવે,	
પ્રભુ મહાવીરની દીક્ષા. ગ્રહી લે સદ્ગુણ પામે	૧૦
પ્રભુ મહાવીર સિદ્ધાન્તો, ભણી ઉદ્ધાર જગ મધજી,	
જગત્મા ધર્મજૂગની, ખરી એવા જાતવી લે	૧૧
જાતવી કર્મ મેલે માત્રી, લખીને પત્ર સમન્તની,	
પ્રતિજ્ઞા મિલ્લ કરવાને, ગ્રહી લે એક નિશ્ચયને	૧૨
કરે છે કાર્ય વારેલા, જગતમા એક ટેકીલા,	
બુદ્ધયજિવ મત્ય નિશ્ચયને, ગ્રહી તેઓ અમર થાતા	૧૩

૧૪૨૦ પત્ર વૌધ. ૧૪૨૦

અધીરો કયા જાને જાણુ, કરે છે ચોક શા માટે ?	
જન્યુ તે ના જન્યુ માની, કોથી યત્ન કરે એમે	૧
થતી હાન્ન વિજય માટે, પ્રથમ તો ઉદયમીને હો	
થયુ ભાવિ વિજય હેતે, ગણી ઉત્સાહ ધર મનમા	૨
ધરી ઉત્સાહ જામતો રે, જગજગર ખતથી યતજે,	
શિખાનણ એ અમારી ટે, પછીતો કર રહે તેવું	૩

પરાજય ગર્ભમાં વસતો, વિજય સાચો જીવે જ્ઞાની;
 વગાડે છે વિજય વાદો, પ્રયત્ને ખંતથી અંતે. ૪
 કદી હિમ્મત નહીં ત્યજવી, શિવાજીરાવની પેઠે;
 પ્રતાપે દુઃખ ખાતુ વેઠ્યાં, થયો અંતે વિજય ગામી. ૫
 તહને તેવું બન્યું ના કંઈ, કદી ગભરાઈ ના જતું;
 મન્યા રહેવું સદા કાર્યે, પછીથી દોષ દિશ્મતનો. ૬
 જીવો પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનો, કરે શોધો મરણસાટે;
 કદી હારી નથી જતા, અનુસારી નહીં બનતો. ૭
 ખરી કિમ્મત સમયની જો, કરે પાશ્ચાત્ય દેશીઓ;
 કદી જંપી નહીં જોસે, ત્યજીશ ના જાત મહેનતને. ૮
 જગત્માં કાર્ય કરવાનાં, ઘણાં તહારાં રહ્યાં માથે;
 અવિશ્રાન્તજ પ્રયત્ને તે, કર્યા કર કર્જના યોગે. ૯
 હજી નિર્લેપ રહેવાને, ખરું તહે જ્ઞાન ના લીધું;
 કરી સેવા ગુરૂવરની, કરી લે જ્ઞાન તત્ત્વોનું. ૧૦
 સદા અભ્યાસ કરવાથી, થશે સિદ્ધિ સુકાર્યોની;
 શિખામણુ માનીને વર્તે, જણાશે ભાવી કૃપા સારું. ૧૧
 થતી અભ્યાસમાં ભૂલો, સુધારી લેને ઉપયોગે;
 જરા ના જોદને ધરજે, ભણ્યું નિષ્કૃણ નહીં જાશે. ૧૨
 લખાયો પત્ર નવરાશે, પ્રસંગે યોધ આપીશું;
 બુદ્ધયજ્ઞિ સદ્ગુરૂ શિક્ષા, ગ્રહી શિષ્યો સુખી થાતા. ૧૩

“ સ્વગતાલોચના ”

નિરૂપાધિ દશા હમણાં, વિહારે ચિત્ત વેદાતી;
 બહિર નિઃસંગતા યોગે, સમાધિ ચિત્તમાં વર્તે. ૧
 ખરી નિર્લય દશા ભાસે, જણાતું લિપ્ત પુદ્ગલ સહુ;
 કસોટીએ કસાવાતું, સુહાતું આત્મમાં રમવું. ૨
 વધે ઉપયોગની ધારા, પડે છે ચેન અંતરૂમાં;

કપાયો ઉપશમે ઝોવી, વધે છે ચિત્ત નિર્મલતા	૩
નથી વૈગી જગત્મા કો, વધે છે ચિત્તમા મમતા,	
સ્વરૂપે સામ્ય સ્થિરતામા, થવાનું શુદ્ધ ઉપયોગી	૪
ખરેખર ભાવત ઘટમા, વિહારી બ્રહ્મમય પોતે,	
બુદ્ધચળિધ ભાવના ચોગે, અખ ડાનન્દતા ભામે.	૫

✽ એકાન્ત નિશ્ચયવાદીને વ્યવહારનયના અવ-
લંબનના વોધની આવશ્યકતા સ્વીકારવામાં
સાહાય્ય આપવું જોઈએ ✽

“ થતી વ્યવહારથી સિદ્ધિ ”

ધરી નિશ્ચય હૃદયમાંથી, બહિરૂ વ્યવહાર અવલખે,	
બહેલા કાર્યની નક્કી, થતી વ્યવહારથી સિદ્ધિ	૧
મહા વ્યવહારનયચોગે, વહે શામન કથુ સાચુ,	
મહા મ ઘોષતિ કરવા, થતી વ્યવહારથી મિદ્ધિ	૨
ખરી આત્મોન્નતિ કરવા, સુધાગ ધર્મમા કરવા	
ખગ અવલખેનો લેવા, થતી વ્યવહારથી મિદ્ધિ	૩
ચડયા બાદ જ નહીં ખડવા, વિનાતક માથમા લડવા,	
વ્યવસ્થાઓ ખરી ઘડવા થતી વ્યવહારથી મિદ્ધિ	૪
કર્યા ઉપકારને માટે, મમર્ષણ શીર્ષના માટે,	
ખરી નિજ કર્મની વાટે, થતી વ્યવહારથી મિદ્ધિ	૫
ખરી નિજ ધર્મ મ રક્ષા, વ્યવસ્થા શકિતથી કરવા,	
ઉપાયો મર્વ આદરવા, થતી વ્યવહારથી મિદ્ધિ	૬
અપેક્ષાઓ મકલ મમલ, ખરી ઉપયોગિતા બોધી,	
બુદ્ધચળિધ ધર્મ પ્રગતિની, થતી વ્યવહારથી મિદ્ધિ	૭

ૐ શાંતિ, શાંતિ: શાંતિ:

❀ “પ્રસંગે પ્રેમ પરખાતો.” ❀

- અમે પ્રેમી અમે પ્રેમી, વહે છે વિશ્વમાં લોકો;
કસોટીએ ચડ્યા પશ્ચાત્, પ્રસંગે પ્રેમ પરખાતો. ૧
- અમારું સહુ તમારું છે, સમર્પણ સહુ કર્યું તમને;
અહો એ જોલવું અહેલું, ઘણી મુશ્કેલ છે રહેણી. ૨
- અમારા ચિત્તના સ્વામી, તમે છો એ કથે સર્વે;
વિપત્તિમાં પરીક્ષા છે, ઘણા છે કહેણીમાં ફાંગા. ૩
- હૃદયમાં પ્રેમ પરપોટા, થતા ને નષ્ટ થાતા સહુ;
અમારો પ્રેમ સાચો એ, બતાવી આપવું મોંઘું. ૪
- ખરી વખતે તમારા તો, અમે છેએ વહે લોકો;
નથી કિમ્મત વહે એવું, વિચારી ચિત્તમાં દેખો. ૫
- ઘડીમાં પ્રીતિની રીતિ, ઘડીમાં તો કશું કંઈ ના;
અહો જ્યાં મેળ એવો છે, નથી કિમ્મત જરા તેની. ૬
- ફેરે જે વૃત્તિના ફેરે, નિમિત્તો બાહ્યનાં પામી;
વદીને શું ? કરે જગમાં, પ્રતિજ્ઞાઓ કરી કાંતે. ૭
- બતાવો સહુ કરી જોલી, વિવેકે સહુ વિચારીને;
મુદ્ધયજિથ કહેણી રહેણીમાં, સદા છે ઐક્ય સંરોવું. ૮

❀ અવસ્થા એક ક્યાં તારી. ❀

- ભમાવ્યો ક્યાં ભમે છે રે, વિચારી જો હૃદયમાંહી;
પ્રસંગે પ્રાપ્ત સંગઘે, અવસ્થા એક ક્યાં તારી. ૧
- ક્યાં નિશ્ચય તપાસી જો, પ્રતિજ્ઞાઓ તપાસી જો;
પ્રતિક્ષણ ચિત્ત બદલાતું, અવસ્થા એક ક્યાં તારી. ૨
- અરે બદલાય કહેણીમાં, અરે બદલાય રહેણીમાં;
હવે ઝાઝું કથું શું ? શું ?, અવસ્થા એક ક્યાં તારી. ૩

કરે છે હાથ હા મહુનુ, અપેલા વણ વિના સમઁ,	
રહો નિર્ગળ વિચારેમા, અવસ્થા એક કયા ત્હાંગી	૪
હરાયા ઢોરની પેઢે, ગહી ભમવાતણી વૃત્તિ,	
ધરે કાંઠે ગુણો લેવા, અવસ્થા એક કયા ત્હાંગી	૫
પ્રતીતિ ના તને પૂરી, થતી જે જે કયુ તહેમા,	
ખહિર અન્તર રહે જુદુ અવસ્થા એક કયા ત્હાંગી	૬
વિચારીને કશ્યુ જે જે, ધરી લે ચોગ્યતા પૂરી,	
બુદ્ધયજ્ઞિ ભક્તિશ્રદ્ધાથી, અવસ્થા એક રહેવાની	૭

ૐ ગાંતિ: ૩

જ્ઞાન અનુભવ વહુ થશે તુજને. જ્ઞાન

હઁ તુજને, ધણ જેવુ, ઘણ સુણવુ રહુ ગાફી,	
અવસ્થાક્ષેત્ર મળે, અનુભવ બહુ થશે તુજને	૧
સુદોભલ પ્રેમની વૃત્તિ, હૃદયની આદ્રતા વૃત્તિ	
પ્રમગે તેહ બદલાશે, અનુભવ બહુ થશે તુજને	૨
કરી જે માન્યતા મનમાં, મળેલા જ્ઞાનના યોગે	
પરીથી તે ટળી જશે, અનુભવ બહુ થશે તુજને	૩
ગુભાશુભ કર્મ અનુમાદે, થશે મયોગ તવ જેવા	
તથા કહેણી અને રહેણી, અનુભવ બહુ થશે તુજને	૪
ગણે છે મત્ય જે હમણા, પરીથી ભામશે જુદુ	
વિચારેમા થતા વૃદ્ધિ, અનુભવ બહુ થશે તુજને	૫
રહી મર્યાદ જે હમણા, વિચારેને જ આચારે	
નહી મર્યાદ તે રહેશે, અનુભવ બહુ થશે તુજને	૬
જણાવુ 'હ ત્હને જે જે હૃદયમા ધાગે મગણુ,	
બુદ્ધયજ્ઞિ મદ્યુગ મગે, અનુભવ બહુ થશે તુજને	૭

❀ બનીને યોગ્ય અધિકારી. ❀

- તહને જો યોગ્ય સમન્વયું, હવેથી ભૂલ ના ખાતો;
યથાશક્તિ પ્રવૃત્તિ કર, બનીને યોગ્ય અધિકારી. ૧
- દશા તહારી તપાસી જો, મુળડે જે હૃદય તહારું;
પછીથી કાર્ય કર જ્ઞાને, બનીને યોગ્ય અધિકારી. ૨
- હૃદયમાં ભાવના ખીજો, તહને જે જે પ્રગટ થાતાં;
ક્રિયામાં મૂકવાં સારાં, બનીને યોગ્ય અધિકારી. ૩
- કરી નિશ્ચય અનુભવથી, તપાસી ચાલ નિજ માર્ગે;
ખરી આત્મોન્નતિ માટે, બનીને યોગ્ય અધિકારી. ૪
- હૃદય મોટું અહો જેનું, ખરો અંતર થકી મોટો;
થશે આસ્ત્રિત્રમાં મોટા, બનીને યોગ્ય અધિકારી ૫
- ઘણી ઉલ્લંઘી ઘાટીઓ, સ્વદેશે પહોંચવું તહારે;
ખરો થા સાધ્યનો યોગી; બનીને યોગ્ય અધિકારી. ૬
- તપાસી જો હૃદય તહારું, ઘણો ત્યાં અવતરી ઉંડો;
કર્મ કર કાર્ય મન માન્યું, બનીને યોગ્ય અધિકારી. ૭
- પડે જે તાપ તે સહેવો, પડે જે ટાઢ તે સહેવી;
સહી લે સંકટો ભાવે, બનીને યોગ્ય અધિકારી. ૮
- થશે આત્મોન્નતિ માર્ગે, બધા ખુલાજ ઉપયોગે;
રૂચે તેં કાર્ય કર ભાને, બનીને યોગ્ય અધિકારી. ૯
- પ્રવૃત્તિમાં પડ્યા પશ્ચાત્, જણાવે જ્ઞાન આગળનું;
તને તહારી પ્રવૃત્તિમાં, બનીને યોગ્ય અધિકારી. ૧૦
- ખરું પ્રામાણ્ય ધારીને, વહો જા માર્ગમાં ભાને;
ખુદ્ધયબ્ધિ સત શિક્ષા એ, બનીને યોગ્ય અધિકારી. ૧૧

આત્મશિક્ષા.

ચેતન ! જડનો રાગ નિવારો, જડનો રાગ નિવારો ચેતન=

સુખની બુદ્ધિ જડમા માની, મૂઢપણુ ડેમ ધાગે,
કોટી ઉપાયે નામ રૂપમય, જડથી સુખ ન ભાળો ચેતન ૧

નામ રૂપના રાગે રાચી, રહેતા નહિ સુખ આગે,
મમત્તુ ફરી કયા ભૂલા ભમતા, અન્તરૂ મલ્ય વિચારો ચેતન ૨

કામ્યભાવના અજ્ઞાને છે, મોઢે પુદ્ગલ પ્યાગે,
અમૃત મૂકી વિષ કયા આતો, નિજ કયા રૂપ વિચારો ચેતન. ૩

પુદ્ગલ ચુથણાને શુ ચૂંચે, ગાન્તિ નહીં, તલભારો,
ત્યાગી દે જડ સુખની બુદ્ધિ, એજે જન્મ ન હારો ચેતન ૪

અનુભવગમ્ય રૂપ કર તહાર, નામે વિષય વિકારો,
બુદ્ધિમાગર ચેતન ચેતો, દેખો ઘટ દનિયાગે ચેતન ૫

પત્રવોધ.

મદા આત્મોન્નતિ કરવા, પ્રથમ પ્રામાણ્ય ધર અગે,
પ્રવૃત્તિમા ધરી નીતિ, શુભો ધર મદ્દશુકમ ગે ૧

વિચારી બોલનં બોલી, ખડુ જીવન મદા વહેજે
પ્રતિષ્ઠા તેયકી વધગે, વિવેકે કાર્ય કર તહાગ ૨

રજ્જુમ મ્રેમ વૃત્તિના, પ્રવેગે ના ફમાતો કયા,
ખગ માત્વિકગ્રેમી ડો, વિચારી દેખ અતરૂમા ૩

અચલ આત્મોન્નતિ કરવા, પ્રથમ તો સ્વાત્રથી બનવુ,
ગદીછે દુ ખના ગર્ભે, ખરી સ્વાત્મોન્નતિ જગમા ૪

મદ્યા વણુ તો વિપત્તિયો, કમોટીએ ચડયા વળુ તો,
યતા સ્વાનુભવી ના કોઈ, યતી સ્વાનુભવે પ્રગતિ ૫

ખરા આત્મોન્નતિ બીન્ને, ગદ્યા છે દુ ખના માર્ગે,
નવી તે દુ ખ વણુ મળના, મરી દુ ખો ગ્રેહ બીન્ને ૬

- નિરાશા ના કદી ધરવી, વહીને સ્વાત્મતિપંથે;
 થતી અથડામણી તેથી, વહો છો પંથમાં બાણો. ૭
- પ્રવૃત્તિમાં પરખવાનું, પરંબ્રહ્મ જ સદા પ્રેમે;
 પછીથી કાર્યમાં તુજને, ખરી નિર્જા'ધતા રહેશે. ૮
- પ્રતિ કર્ત્તવ્યમાં સ્વાત્મા, વિલોકે જ્ઞાન યોગીની;
 ખરી કર્ત્તવ્યતા પામી, ક્રિયા યોગી થશે પશ્ચાત્. ૯
- ઉપશ્રુ વિશ્વને દેવા, ત્યજી યાગકતાણું જગતું;
 અવસ્થા એ થતાં નક્કી, ખરી નિષ્કર્મતા પ્રગટે. ૧૦
- હજી તો બહુ રહ્યું ચડવું, અહો આત્મોન્નતિ શિખરે;
 ત્યજીને દશ્યની મમતા, વહ્યા દર ઉન્નતિ માર્ગે. ૧૧
- થતી સ્વાત્મોન્નતિ જેથી, ગમે તેવી અવસ્થામાં;
 ખરેખર દ્રવ્યને ભાવે, કર્યા કર કાર્ય એવાં તું. ૧૨
- હૃદયમાં સત્ય જે પ્રગટે, ખરું જીવન અહો તવ એ;
 પરીક્ષા બાહ્યથી કરતાં, ઘણા જન વિશ્વ વંચાતા. ૧૩
- નિબત્તમાને વિકસવાને, નિબત્તમાનું કર્યા કરજે;
 નિબત્તમાને છુપાવ્યાથી. અધર્મી થાય છે માનવ. ૧૪
- નિબત્તમાવત્ પરત્માઓ, વિલોકે તે થતા ધર્મી;
 બુદ્ધચબિધદૃષ્ટિ સૃષ્ટિની, અલૌકિક રમ્યતા દેખો. ૧૫

પત્ર વોધ

- વિચારકને વિચારું છું, નિહાળું દેખનારાને;
 જગત્ની પાઠશાળામાં, પરીક્ષુ પેખનારાને. વિચારક૦ ૧
- અનંતા રૂપ ધરનારો, અનંતા નામ ધરનારો;
 નથી નામી નથી રૂપી, વિલોકું પ્રેમ ખ્યારાને. વિચારક૦ ૨
- નિહાળું તે સ્વયં પોતે, પરીક્ષુ તે સ્વયં જ્યોતે;
 નથી હું કે નથી તું એ, કયું શું? વાણી ન્યારાને. વિચારક૦ ૩

કથી નેતિ કથી નેતિ, વિરામે યોગિની વાણી,
અખડાનન્દની છેને, નિરીક્ષુ મુવતારાને
અનન્તા નામને રૂપો, નથી એ હું સ્વચ્ચયોતિ,
બુદ્ધચરિત્ર પૃથ્વીની પ્રાપ્તિ, અનન્તાનંદ જ્ઞાલાને. વિચારક૦ ૪
ૐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ । વિચારક૦ ૫

વ્યવહાર હિત શિક્ષા.

- ૧ શી પ્રીતિ માર્જરથી, રાભથી શી પ્રીતિ,
પ્રીતિ ગી ગણિકાચક્રી, યાચકપ્રીતિ ભીતિ
હર્જનથી શી પ્રીતડી, મન પેમી લે પ્રાણ,
દગો કર્યા વણુ ના રહે, હર્જન દોષનિધાન
- ૨ ચુગલીઆથી પ્રીતિ શી? નિન્દકથી શો સ્નેહ,
અછતા દોષ ઉઘાડીને, મન ને ગાળે દેહ,
પરચુણને દોષજ કહે, કરતા નિજ ચુણ થાપ,
- ૩ ખલ માનવ એ લક્ષણે, તેથી ઉત્તમ માપ
પરના છિદ્ર ઉઘાડતો, ખલ પામે આનન્દ,
ઉપકારી પર દોષ દે, રચી મહા કુર્કન્દ
- ૪ વેશ્યાનો વિશ્વાસ શો? ક્ષણમા લેવે પ્રાણ,
કરે વણિક વિશ્વાસ તે, નીતિધર્મ અનણ
હર્જનનો વિશ્વાસ ગો, કરે પ્રતિજ્ઞા કોલ,
- ૬ અવસગ આવે પ્રાણ લે, સત્ય ન જેના જોલ
ક્ષણમા આનન્દી ખને, ક્ષણમા કરતો ગીમ,
ક્ષણિક મનનો માનવી, ત્યાજ્ય એ વિશ્વાવીથ.
- ૭ સુખથી મીઠું જોલતો, મનમા રાખે ઝેર,
હર્જન સગત ના લલી, કરતો કાજો ઝેર
ધમધમતો હોધે રહે, મનમા રાખે દાવ,
- ૮ કર વિશ્વાસ ન તેહનો, કરે જ અન્તે ધાવ

દંભ ધરે જે ચિત્તમાં, રહે ઉપરથી શાન્ત;	
આવે દાવ ન છોડતો, આન્તર વૈરાકાન્ત.	૧૧
કરે કૂટ મન પેરીને, કરે શત્રુથી રાગ;	
એવા નરથી જાણવા, રૂઠા વિષધર નાગ.	૧૨
હાજી હા જ્યાં ત્યાં કરે, સ્વાર્થવિષે તૈયાર;	
પાપ ગણે ના સ્વાર્થમાં, દુષ્ટજ એ નિર્ધાર.	૧૩
મન વાણીમાં લિનતા, આચારે જ્યાં લેદ;	
ત્યાં વિશ્વાસુ થાવતાં, અન્તે હોવે ખેદ.	૧૪
મન ચંચલ જેનું ઘણું, ઠરે ન એકે કામ;	
તેવા જનની સંગતે, માનવ દુઃખનું ધામ.	૧૫
મનમાં રાખે ક્ષુદ્રતા, બહિર રાખે ડોળ;	
એવા જનની સંગતે, મળે ન ખાવા ખોળ.	૧૬
દયા ન મનમાં કોઈની, બોલે નિશદિન જૂઠ;	
આશા સુખની હોયતો, ગ્રહો ન એની પૂઠ.	૧૭
પુણ્ય પાપ માને નહીં, ધરે ન સાચી શીખ;	
અનીતિ માનવ સંગતે, માગે માનવ લીખ.	૧૮
બાહ્યાડંબર ડોળને, સુખના મીઠા બોલ;	
એથી વિશ્વાસી બને, તે જન મૂર્ખની તોલ.	૧૯
લાલચથી લપસી પડે, કરે નઠારાં કામ;	
કોલ કરીને તોડતો, દેવું ન તેનું નામ.	૨૦
નાગાથી સંબંધ શો ? કરે રંગમાં લંગ;	
નિર્લજ લાજ ધરે નહીં, કરે રંગમાં જંગ.	૨૧
કદર થાય ના કાર્યની, શુણ અવશુણમાં જાય;	
ત્યાં વસવું કરવું સહુ, કદી ન શોભા પાય.	૨૨
ખત્તા ખાધા વણકદી, અનુભવ થાય ન અંગ;	
વાયું કરે ના માનવી, હાર્યું કરે શુભ રંગ.	૨૩
જાનીના ધખ્યા લસા, શુણ પ્રકટાવે ખેશ;	
અજાનીની સંગતે, પ્રકટે દુઃખ હમેશ.	૨૪

શુભવતોની સગતે, ટળતા હુખ અપાર,
ખુદિસાગર સદશુર, સગે શિવ નિર્ધાર.

૨૫

❀ ઇંદર. ❀

ઇંદર ગઢ દીઠો આખેરે, કુદ્રત શોભા ધાર-ઇંદરગઢ દીઠો આખેરે.	
જિનમદિર શોભે ભલુ રે, શાન્તિનાથ ભગવાન,	
ઇંદરગઢ નાયક ઘણી રે, દીઠે શિવસુખ ભાન.	ઇંદર૦ ૧
કુમારપાલ કૃત દેહરૂ રે, પાછળ છુલ્લોદ્ધાર,	
સવત મોલ શતમા થયો રે, દેવવિમાનાકાર.	ઇંદર૦ ૨
દર્શન કીધા ભાવથી રે, સ્તવના કરી સુભાવ,	
ભક્તિભાવના યોગથી રે, લીધો આનન્દ લાવ.	ઇંદર૦ ૩
શાન્તિનાથની પાછળે રે, એક શુક્ર સુખકાર,	
ધ્યાન ધર્યું ત્યાં બેસીને રે, આનન્દ અપર પાર	ઇંદર૦ ૪
દિગંબરનુ દેહરૂ રે, છે કઈ ઉચુ વાસ,	
પાસે શુક્રઓ ઘણી રે, શાન્તિપદ આવાસ	ઇંદર૦ ૫
વજ્ર માતા પામે ભલી રે, નિર્જન શુક્ર એક,	
ધ્યાન કરતા યોગીને રે, વધે સમાધિ ટેક.	ઇંદર૦ ૬
પોલી હુગરી આગળે રે, વ્યાઘ્રાદિકનો વાસ,	
ઉચુ ચઢતાં આગળે રે, રણમહુ ચોકી ખાસ	ઇંદર૦ ૭
પ્રાચીન છરણ દેહરૂ રે, જિનવરનુ ત્યાં બેશ,	
બેસી ત્યાં પ્રભુ ધ્યાઈયા રે, નાઠા મિથ્યા કલેશ	ઇંદર૦ ૮
સાસુ વહુના સાબેલા રે, આગળ જાતા સાર,	
ધ્યાન યોગ્ય શુક્ર ખરી રે, આનન્દ દે નિર્ધાર.	ઇંદર૦ ૯
યોગીઓએ આવીને રે, ધ્યાન કર્યું અહીં ખાસ,	
ખૂબી એક અહીં દીમે રે, વાઘ ન આવે પાસ	ઇંદર૦ ૧૦
ધ્યાન કર્યું અહીં બેમીને રે, લાગી મમાધિ બેશ,	
ને રહેવાએ અહીં મદા રે, આનન્દ હોય હમેશ	ઇંદર૦ ૧૧

જડ ચેતનની સિદ્ધતા રે, પૂર્ણ અહીં પરબાધ;	
શુદ્ધ બુદ્ધ પરમાત્મની રે, સત્તા નિજ દિલ ધ્યાઈ.	ઇડર૦ ૧૨
ત્યાંથી નીચે ઉતરી રે, શાન્તિનાથની પાસ;	
બગીચામાંહી બંગલે રે, કીધો વિશ્રામ ખાસ.	ઇડર૦ ૧૩
સોડ શામળીયો જે થયો રે, જ્યાંહિ મરાણો તેહ;	
દીકું સ્થાન તે જાઈને રે, પશ્ચિમ દ્વારે એહ.	ઇડર૦ ૧૪
રૂપીરાણીનો ગોખલો રે, ઉંચો આનન્દકાર;	
ફરફર વાયુ આવતો રે, દેખાવ બહુ મનોહાર.	ઇડર૦ ૧૫
ગોખ ઉપર ઉભા રહી રે, દેખે ચારે પાસ;	
દેખાતાં રમણિક સ્થળો રે, ખડાડ ગામ જલવાસ.	ઇડર૦ ૧૬
છેલ્લા દરવાજા કને રે, જે ત્રણ ગુફા સાર;	
અંદર ગુફા હેઠળે રે, ધ્યાન યોગ્ય સુખકાર,	ઇડર૦ ૧૭
જિનમન્દિર પાંચે ભલાં રે, ઇડર શહેર મઝાર;	
દિગંબર ત્રણ મંદિરો રે, પાઠશાલા જયકાર.	ઇડર૦ ૧૮
જ્ઞાનભંડારો જે ભલા રે, બસેં શ્રાવક ઘર જોય;	
અન્યદર્શની મંદિરો રે, વિવિધ જાતનાં હોય.	ઇડર૦ ૧૯
ખડાડ પાણી ને પાંદડાં રે, આંખા આંખલી ઝાડ;	
કાંટાળાં વૃક્ષો ઘણાં રે, દેખાતું નહિ તાડ.	ઇડર૦ ૨૦
મહાકાલેશ્વર ડુંગરે રે, ધર્મ ગુફામાં ધ્યાન;	
અલખ દશાના તાનમાં રે, થયો ઘણો મસ્તાન.	ઇડર૦ ૨૧
કુદ્રતશોભા અહીં ઘણી રે, દષ્ટિ પ્રમાણે સૃષ્ટિ;	
યથાયોગ્ય ખ્યાઈ ગંજે રે, બુદ્ધિસાગર દષ્ટિ.	ઇડર૦ ૨૨

❧ નાથ તમે નિજ ઘરમાં સ્થિર થાવો. ❧

નાથ તમે નિજઘરમાં સ્થિર થાવો,

પરઘરમાં નહીં જાવો, નાથ.

મનડું કુમિત્ર ન સાચું જણાવે, મોહની મોંહિ ફસાવે;

આશા દાસી ઉંધુ ભણાવે, શાન્તિ જરા નહીં થાવે. નાથ. ૧

મન કુંભિત્રથી ભવમાં ભટકો, અસ્થિરતા લેહો ખટકો;	
ક્રોધ ફણીધર લાગે ચટકો, દુ.ખનો લાગે ફટકો.	નાથ ૨
નામરૂપ મમતાના યોગે, પરપુદ્ગલના ભોગે,	
દુ.ખ અનતા કર્મ પ્રયોગે, ભોગવો વિધવિધ રોગે	નાથ ૩
ન્યાસુધી મન મગે રમશો, ત્યાસુધી ભવ ભમશો,	
ન્યાસુધી મનને ના દમશો, ત્યાસુધી બહુ ખમશો	નાથ. ૪
ઈન્દ્ર ચન્દ્ર જો થાશે બહારે, તોપણ શાન્તિ ન ક્યારે,	
મનહાને વશ કરશો ન્યારે, ઠરગો ઠામે ત્યારે	નાથ ૫
રાગદ્વેષરૂપ મનને બાણી, વશ કરે જ્ઞાને તાણી,	
મનહુ છે ભવ દુ.ખની ખાણી, શુરંગમ મનમાં આણી	નાથ ૬
સ્વર્ગ નરક છે મનની પ્રવૃત્તિ, મન વશ થાતા નિવૃત્તિ,	
બાણી અનુભવજ્ઞાનની શુક્તિ, નિર્વિકલ્પ પ્રયુક્તિ	નાથ ૭
સર્વ કપાયોથી દૂર રહેવું, એ છે તુજને કહેવું,	
પ્રારબ્ધ જે કર્મનું દેવું, સમભાવે તે રહેવું	નાથ. ૮
શિખામણ એ મનમા લાવો, કર્મને દૂર હઠાવો,	
બુદ્ધિમાગર શિક્ષા માની, નિઃશ્વર સ્થિર થઈ બાવો	નાથ ૯

વગલી

❧ નાથ મને આશરો છે એક તારો. ❧

નાથ મને આગરો છે એક તારો,	
મને ભવપાયોધિ તારો	નાથ૦
મહારા મનનું સઘળું બાણું, શુ શુ કથું આ ટાણું,	
તારક તારો રહેમ નજરથી, બૂખ્યાનું મન લાણું	નાથ૦ ૧
જેવો તેવો પણ હું છું તારો, તાર્યા વણું નહીં આરો,	
તારક નામ જો આયુ તો હવે, દુ.ખોદધિથી ઉગારો	નાથ૦ ૨
તવ કૃપા વણું અન્ય ન ઇચ્છું, પ્રાણધિક તું ખ્યારો	
માત્રી કર કંઈલા રમમાગર, કીધા દોષ હજારો	નાથ૦ ૩
તવ જપ મયમ ધ્યાન મમાધિ, તવ કૃપાથીજ થાવે,	

અન્તરૂમાં સ્કુરણા કર સારી, તવ સેવા મન ભાવે. નાથ૦ ૪
જગદુદ્ધારક પાપનિવારક, અસંખ્યપ્રદેશી પ્યારા;
બુદ્ધિસાગર સ્વયં સનાતન, પટ્ટકારક આધારા. નાથ૦ ૫

વગદી

❧ વીર પ્રભુ તારો. ❧

બહાલા વેગે આવોરે, દયા દિલ લાવોરે, ભીડો મારી ભાંગવા હોછ. એ રાગ.
વીરપ્રભુ તારો રે, તારક મને તારો રે, વીર મને તારશો હોછ.
તારો તારો તારક દીનદયાલ, વીરપ્રભુ-તારક-વીર.
શરણે આવ્યો તાહ્ય રે, છે તારો વિશ્વાસ;
ખિરક તારક તાહ્યરં, તેથી ધરી તવ આશ,
મોહારિ સંહારો રે, વિકલ્પોને વારો રે. વીર૦ ૧
તપ જપ વ્રત તીર્થો સહુ, તવ આજ્ઞામાં સમાય;
તવ આજ્ઞા સેવ્યાથકી, કર્મ ભર્મ ફર જાય,
થતા દોષ વારો રે, આજ્ઞાથી ઉદ્ધારો રે. વીર૦ ૨
શું ના કર્મ વિષે થયું, થતું થશે નિર્ધાર;
દોષોથી ફરે કરી, તાર્યા છવ અપાર,
આવ્યો મારો વારો રે, ભવજલ પાર ઉતારો રે. વીર૦ ૩
શુદ્ધ સનાતન જગ પ્રભુ, તુજને ક્ષણ ક્ષણ દ્યાઉં;
બુદ્ધિસાગર ભાવથી, લગી લગી વંદી ગાઉં,
ભવોભવ આધારો રે, અન્તર્યામી મહારો રે. વીર૦ ૪

ખેડબ્રહ્મા

❧ દીઠો આજ આબુ આંચે રે ❧

દીઠો આજ આબુ આંખે રે, હિમગિરિ સરખો વિશાળ.
ગામ ખરેહી જાવતાં રે, ઉંચો બહુ દેખાય;
સડકના માર્ગે સંચરે રે, તાપ ઘણો ન જણાય. દીઠો. ૧
વનસ્પતિ બહુ જાતની રે, દેખતાં દેખાય;

ઉડા કોતર અતિ ઘણા રે, ખીલ્યા વિકટ મોહાય.	દીઠા. ૨
નદી ઝરણા વહેતા રહે રે, ગીત હવા સુખકાર,	
શ્રામ્યજનો ખેતી કરે રે, ચાલે ગાડી ધમકાર	દીઠા ૩
જૈન ધર્મશાલા ભડી રે, નવ ગાઉપગ શોભત,	
યાત્રાગુજન શ્રમ હરે રે, લાતુ અપાતુ સુહત.	દીઠા ૪
દેઉલવાડા આવતા રે, જૈનમંદિર પેખાય,	
જિનવરના દર્શન કરે રે, આનંદ ચિત્ત ન માય	દીઠા. ૫
આદિનાથ નેમનાથના રે, દેરા દેખવા કાજ,	
માહેળ ગોરા આવતા રે, ધનવતને મહારાજ	દીઠા ૬
કોરણી કરી ખહુ બાતની રે, વર્ણન કર્યું નહિ બાય,	
ચાર ખડમા કોરણી રે, એ સમ નહી અન્ય કાય	દીઠા ૭
ધન્ય વિમલશા શેઠને રે, ધન્ય માતને તાત,	
એવો પુત્ર જેને થયો રે, નામ કર્યું વિખ્યાત	દીઠા ૮
વસ્તુપાલ તેજપાલનુ રે, અમર રહ્યું જગ નામ,	
મોર્નયા કોટી ગમે રે, વાપર્યા ઉત્તમ કામ	દીઠા. ૯
ધન્ય ભીમાશા શેઠને રે, દેરૂ કગબ્યુ માર,	
ગદ અગ્રણ જિન દેહરૂ રે, દેખ્યું શુભ મનોહાર	દીઠા ૧૦
કુમારપાલે કગવીયુ રે, અચલેશ્વરની પામ,	
શાન્તિનાથનુ દેહરૂ રે, દેખતા ઉલ્લાસ	દીઠા ૧૧
અચલેશ્વર મહાદેવનુ રે, મંદિર છુલ્લોદ્ધાર,	
વસ્તુપાલે કરાવીયો રે, નૃપાસા શિર ધાર	દીઠા ૧૨
દેખી અર્બુદ દેવીને રે, પાછળ શુભ છે પન્થ,	
રસ કુપિકા અર્બુદ જુઓ રે, અર્બુદ કસ્યનો શન્થ	દીઠા ૧૩
ઉચુ ગુરુશિખર રહ્યુ રે, બાવાઓનો વાસ,	
ગુફાઓ ખહુ છે અર્બુદ રે, વમે યોગીજન ખાસ	દીઠા ૧૪
કાપ વસિષ્ઠ ઋષિ તણો રે, આશ્રમ નૃપ પગમાર,	
ચોદાતો રાત્ર થયા રે, દેવડા સપ્રતિ ચાર.	દીઠા. ૧૫

ઉનાળામાં આવતા રે, યાત્રાળુ જન ખાસ;	
સાહેબો રાજ અને રે, ધનવંત યોગી દાસ.	દીઠો. ૧૬
ભરત શુક્ષ્મામાં ખેસીને રે, કીધું ચેતન ધ્યાન;	
લીન થતાં નિજ રૂપમાં રે, રહ્યું ન ગાહ્યતું ભાન.	દીઠો. ૧૭
જિનવરનાં દર્શન કર્યાં રે, આનન્દ અપરંપાર;	
બુદ્ધિસાગર ભાવથી રે, આળુ યાત્રા કરી સાર.	દીઠો. ૧૮

॥ ૐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ ॥

આશા

ત્વરિત થા આશા અળગી રે, તુજથી ન શાન્તિ લગાર. ત્વરિત—	
રૂપ કરી બહુ જાતનાં રે, પેસે હૃદય મગાર;	
ચિન્તા ઉપજાવે ઘણી રે, ભીતિ ઘણી કરનાર.	ત્વરિત. ૧
સુખ દેખાડે સોગણું રે, જ્યાં છે દુઃખ અપાર;	
ત્યાં તલસાવે ચિત્તને રે, જાણે ન વાર કુવાર.	ત્વરિત. ૨
અહંવૃત્તિ ગિરિવર થકી રે, પ્રગટ થયો અવતાર;	
ભરમાયા તવ સંગથી રે, જગમાં નરને નાર.	ત્વરિત. ૩
લાલચ તૃષ્ણા વાસનારે, ઇચ્છાદિક પર્યાય;	
જગમાં તારા જાણુવા રે, માયા દેવી કથાય.	ત્વરિત. ૪
નામ રૂપમાં રાગતા રે, ત્યાં છે તારો વાસ;	
યાવત્ વૃત્તિ એહવી રે, તાવત્ શાન્તિ ન ખાસ.	ત્વરિત. ૫
નાચ્યો નાટકિયા પરે રે, ચેતન ખની તવ દાસ;	
સ્વપ્ને ન શાન્તિ લાહી ખરી રે, થયો નૃપહ્મ પ્રકાશ.	ત્વરિત. ૬
ચિન્તા હોળી પ્રજ્વાલીને રે, ત્યાં હોમે જીવ પ્રાણ;	
મન સૃષ્ટિમાં મહાલીને રે, વર્તાવે છે આણ.	ત્વરિત. ૭
ચૂડેલ ઝનથી બહુ ઊરી રે, પરભવ સાથ થનાર;	
સ્વપ્નામાંથી થાતી ખડી રે, ધરી વિવિધ આકાર.	ત્વરિત. ૮

મર્વ જગતને ઊત્તરું રે, કાર્ય ધણુ એ સહેલ,
 પણુ તુજને જે ઊતવી રે, કાર્ય ધણુ મુશ્કેલ ત્વરિત ૯
 મનની કામના નામનારે, ઊતે જગ છતાય,
 એ છત્યાવણુ ત્યાગીનો રે, વેષ ન લેજો થાય ત્વરિત ૧૦
 તુજને ત્યજવણુ ત્યાગશો રે, તુજને ત્યજથી ત્યાગ,
 આત્મજ્ઞાન વૈરાગ્યથી રે, તુજ જયનો છે લાગ ત્વરિત ૧૧
 આશા વિષ ખ્યાલા ગણી રે, કંઈ નહિ પુફલ આશ,
 આશા વિકલ્પન લ્યા જરા રે, આનન્દધનનો વિલાસ ત્વરિત ૧૨
 આત્મસ્વભાવે સ્થિર થતા રે, આશા થાય વિનાગ,
 બુદ્ધિભાગર ધ્યાનથી રે, અનુભવ જ્ઞાન પ્રકાશ ત્વરિત ૧૩

અલખ પ્રમુરુપ.

પ્રભુ તુજ અકળ રૂપ મહાભાગી અલખ અલખ જયકારી, પ્રભુ
 વંખરી લાપાધી ન કયાતુ, અનુભવ એ નિર્ધારી,
 પગ પસ્યતીમા કઈ આખી, ભાવ મુપુચ્છા પ્રચારી પ્રભુ ૧
 તમ શુણુ દૃષ્ટિએ છે મહેશ્વર રજથી બ્રહ્મા વિચારી,
 મત્ય દૃષ્ટિએ વિષ્ણુ સ્વરૂપી, શુણ્ણાતીત સુખકારી પ્રભુ ૨
 સત્વ ગજૂ ને તમ શુણુ દષ્ટે, પિણ્ડ પ્રભુ અવધારી,
 શુણ્ણાતીત દૃષ્ટિએ પિણ્ડે, સત્તા પગ્મ બ્રહ્મભારી પ્રભુ ૩
 પિણ્ડ પદસ્થને ઉપસ્થ ધ્યાને, આપો આપ વિચારી,
 અલખ નિરજન નિર્લય સ્વામી, મમતાભાવ વિહારી પ્રભુ ૪
 દ્રવ્યે એક અનેક પર્યાયે, કર્તા હર્તા સદાગી,
 પડગણુ હાનિ વૃદ્ધિ થાવે, મમયે સમયે મુદારી પ્રભુ ૫
 નિગકાર માકાર સ્વરૂપી, મહાનનન્દની જ્યારી,
 મર્વસ્વરૂપી મર્વથી ન્યાગે, ભાગે મમાધિ મગારી પ્રભુ ૬
 નામ ઉપથી લિપ્ત મનાનન, જ્ઞાના જેય પ્રકારી,
 બુદ્ધિભાગર સિદ્ધ મ્વય પ્રભુ, અનુભવનો ઉદારી પ્રભુ ૭

❀ નામ રૂપાતીત અલખ પરમાત્મા. ❀

શામળીયાની પાધડી—એ રાગ.

તહાઈં નામ ન રૂપ લખાય, પરમ દેવ આત્મા;	
તહને નિશદ્દિન યોગીઓ ગાય, પરમદેવ આત્મા.	
સાત સમુદ્રો ઓળાંધીને રે, જાવું પેલે પાર;	
ધ્રુવની તારી દેખીને રે, વહાણ ચલાવવું સાર.	પરમ. ૧
સિદ્ધાચલ દર્શન કરો રે, સિદ્ધાચલ તુજ વાસ;	
સિદ્ધાચલને ભેટતાં રે, નિરંજન અવિનાશ.	પરમ. ૨
ગંગા કાંઠે કાશીમાં રે, વિશ્વેશ્વર તું ખાસ;	
ત્રિવેણીના કાંઠે રે, તુજ ઝળહળતો પ્રકાશ.	પરમ. ૩
સરસ્વતી નદી કાંઠે રે, શોભીતું સિદ્ધપુર;	
વાસ કરતાં તેહમાં રે, વાલ્હન વાઘે નૂર.	પરમ. ૪
હું તુંથી જે વેગજો રે, મન મક્કાની પાસ;	
શુદ્ધ સમાધિ ઝળહળે રે, સત્ય ખુદા વિશ્વાસ.	પરમ. ૫
ક્ષેત્ર ત્રિપુટી પ્રયાગમાં રે, જ્ઞાન દર્શન સ્થિરતાય;	
દર્શન સ્પર્શન ધ્યાનથી રે, જન્મ મરણ દૂર જાય.	પરમ. ૬
લક્ષ્મી દારિકા ક્ષેત્રમાં રે, આતમ કૃષ્ણ નિવાસ;	
વૃત્તિ ગોપીયોએ શોભતો રે, દેખે જ્ઞાની ઉદાસ.	પરમ. ૭
સમતા સાબર કાંઠે રે, વિદ્યાપુર આવાસ;	
નિશ્ચયભાવે જે કરે રે, તોડે કર્મના પાસ.	પરમ. ૮
જગન્નાથ પિણ્ડે પ્રભુ રે, ભેદાભેદ ના લેશ;	
સમજે અદ્વૈતભાવથી રે, નાશે હું તું ના કલેશ.	પરમ. ૯
પ્રહ્લરંધ્ર અનુભવ દશા રે, પહોંચે વાગે તૂર;	
ભાવવીર ચેતન બને રે, પ્રગટાવે નિજ શૂર.	પરમ. ૧૦
અનેકાન્ત ધ્રુજ દેશમાં રે, નવ રસનું શુભ તાન;	
ખુદ્ધિસાગર ધ્યાનમાં રે, મસ્ત થયો લહી ભાન.	પરમ. ૧૧

ૐ અયોગ્યને ઉપદેશ. ૐ

વિમલા નવ કરસો ઉચાટ... એ રાગ

એવા માનવ આગળ શુ ઉપદેશ કર્યા કરે રે
 નશુરા નશુણા લોકો સમજણ વણ કરતા કરે રે,
 જ્યા નિજની કિમ્મત ના થાતી, વ્યકિત મહત્તા ના સમજતી
 એવા મૂઢ જનોના શુર બન્યાથી શુ મરે રે, એવા. ૧
 કરે ઝવેરી રતનપરીક્ષા, જાણે ઉત્તમ કિમ્મત શિક્ષા,
 ખડેરા આગળ વેદ પુરાણો વાચે શુ વળે રે. એવા. ૨
 સત્ય શિખામણ ચિત્ત ન ધારે, કરે કદાચહુ મનમા ભારે,
 જે જન અધિકારી ના લકત થતા પણ શુ મળે રે એવા ૩
 માનિપાતિક પેઠે બોલે, સત્ય દલીલો જે ના તોલે,
 સુશુર વાનરને ઉપદેશે ઘર નિજનુ ટળે રે એવા. ૪
 શ્રદ્ધા લકિતનો ના દાવો, નહિ ઉપદેશે માને લ્હાવો,
 એને લકત ગિધ્ય માન્યાથી ઘર નિજનુ બળે રે એવા. ૫
 બૂખ્યાને કિમ્મત લોજનની, લોગીને કિમ્મત છે તનની,
 જ્યા નહિ વસ્તુની કિમ્મત ત્યા માર ન નીકળે રે એવા ૬
 સમજે શુરની પૂર્ણ મહત્તા, જાણે જે નિજ શુરની સત્તા,
 એવા યોગ્ય જનો ઉપદેશે, શ્રમ સફળો ખરે રે,
 બુદ્ધિસાગર શુરના શિષ્યો જયકમલા વરે રે એવા ૭

ૐ જ્ઞાન્તિઃ જ્ઞાન્તિઃ જ્ઞાન્તિઃ

❀ કોને ઉપદેશ દેવો? ❀

એવા માનવને ઉપદેશો શુભ ડરવા ઘટે રે,
 જેને શિક્ષા આપે ગગાદિક વિષયો મટે રે,
 શ્રદ્ધા લકિત નિજ મન સાચી, શુર ઉપદેશે રહેતો રાચી,
 પડતા કોટી વિધ્નો ધર્મથી નહિ પાછો હઠે રે એવા ૧

- સુશુરો સગુણો દક્ષ દયાળુ, પરોપકારી પૂર્ણ મયાળુ;
પડતો કદી નહીં જે નિન્દા વિકૃત્યા ખટપટે રે. એવા. ૨
- સમતા ધારે મોહને મારે, સત્ય વિવેકે સત્ય વિચારે;
શિક્ષા આપી તે સદ્ગુની મનમાં બહુ રટે રે. એવા. ૩
- સદ્ગુનો ઉપકાર ન ભૂલે અહંવૃત્તિમાં જે નહીં ભૂલે;
સાચી આવશ્યક નિજ કર્મ અદા કરવા અટે રે. એવા. ૪
- વિનયાચારે વર્તે ભાવે, સાપેક્ષાએ બોધ સુહાવે;
બોલે બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરુ રહે શુભ સંગતે રે. એવા. ૫

મહિનાથ સ્તવન.

કાતુડો ન જાણે મોરી પ્રીત.....એ રાગ.

- મહિનિન લાગ્યું તુજગુણ ગુણતાન, ધ્યાનની ચઢી ખુમારી રે. મહિં ૦
જ્યાં જ્યાં દેખું ત્યાં તું તું, અન્તરમાં જહાલા છું તું;
સાંધ્યો પ્રીતિતારોતાર, ખરી તુજ લાગી ચારી રે. મહિં ૧
- ભાન ભૂલાયું ભવતું, દુઃખ નહિ ભવના દવતું;
રસીલા તુજ મસ્તી મસ્તાન, બની પરઆશ નિવારી રે. મહિં ૨
- કામણ તેં મુજપર કીધું, મનડાને ચોરી લીધું;
તેથી પડે ન ક્યાંએ ચેન, ચાતુરી એ તવ ભારી રે. મહિં ૩
- પ્રીતિ ન છૂટે પ્રાણે, પ્રીતિનો રસ જે જાણે;
પ્રાણો તુજ પર સહુ કુરબાન, મેળની રીત વિચારી રે. મહિં ૪
- મારામાં તુંહિ સમાયો, તહારામાં હુંજ સુહાયો;
હું તું સત્તાં એક સ્વરૂપ, મેળ એ અન્તર ધારી રે. મહિં ૫
- જે જે કહું તે જાણે, અન્તરમાં ભેદ ન આણે;
યાંચ્યા ઘટે ન મેળ અભેદ, ભાવમાં સત્ય વિહારી રે. મહિં ૬
- હું તુંજ એકસ્વરૂપી, અંતરથી રૂપારૂપી;
અનુભવ આખ્યો એવો બેશ, નિરંજન ભાવ સુધારી રે. મહિં ૭

મેળ અલેદે રહેવું, માયા લાવે એ કહેવું,
બુદ્ધિમાગર મગજમાલ, અનુભવ સુખની ક્યારી રે મહિં ૮

ૐ મોચળી મહિનાથ સ્તવન. ૧૦ૐ

ગગ પ્રભાતી

મુજને મળ્યા મહિનાથજી, જ્ઞાન દર્શન ધારી
શક્તિ અન તી સાહીજો, લોકતા નિજ ગુણભારી, મુજને ૧
અજરામર અરિહુ તજી, લોકલોક પ્રકાશી,
અલખ અગોચર આત્મતા વિશ્વાનન્દ વિલામી મુજને ૨
દર્શન દીકા દીલમા, જ્યોતિ જ્યોત મિલાવી,
મર્વ તેજનુ તેજ જે, ચાતુરી થઇ આવી મુજને ૩
પરમ પ્રભુ પરમાત્મા, સમતાસાગર માયા,
અન્તર્યામી અનાદિથી, કોઈ વાતે ન કાયા. મુજને ૪
મેળ મળ્યો મનમાનીતો, બીજુ ગુણુ ડો ન જાકી,
નિરખતા નયનો નયનને, તારિતાર જ્યા તાકી મુજને ૫
ભાગી ભાવટ મહુ ભવ તણી, ચિદાનન્દ થયો આવો,
બુદ્ધિમાગર ભાવથી, ગાયો મેળ વધાવો મુજને ૬

પત્રવોધ.

(અમદાવાદના ગ્રેટ લલ્લુરાયજી પર તેમના મરણ પ્રસંગે લખેલ પત્ર)

કવ્યાનિ

કરી ગરજ નિનેશગુન, જગત સર્વે બહી બાવુ,
ખગ સમશાવમા ગહેવું, ખડ ઉપદેશથી કહેવું ૧

દુદા-માખી

અહા કરી નિજ કર્જને, યથાશક્તિ અનુભવ,
સુખ દ ખ આબ્યા ભોગબ્યા, કર ચિન્તા ન લગાવ

- સ્વભાવે સહુ થયા કરતું, ગતિ કુદ્રતતાણી ન્યારી;
ઘટે ના હુર્ષ દિલગીરી, સકળથી લિન્ન નિર્ધારી. કરી. ૨
- હુનિયા જૂઠી કારમી, એવું મનમાં લાવ;
સર્વ સંગંધો કારમા, એવું મનમાં લાવ.
- જરા ના લક્ષ દે ધરમાં, જરા ના લક્ષ દે પરમાં;
સ્વભાવે આત્મના રહેવું, પડે તે હુઃખ સહુ રહેવું. કરી. ૩
- ઇન્દ્ર ચન્દ્ર નાગેન્દ્રને, કદી ન છોડે કાળ;
દેખ્યું સર્વે જૂઠ છે, જેવી માયા જાળ.
- ત્યજીને સર્વ ચિન્તાઓ, પ્રભુનું ધ્યાન મન ધરવું;
ખરા વખતે રહી સાવધ, જરા ના મોહથી ડરવું. કરી. ૪
- કર્યાં કર્મ સહુ લોગવે, કો રાજા કો રંક;
દેવું ચૂકવ ! કર્મનું, થઇ ધર્મે નિઃશંક.
- ચિદાનન્દી સ્વયં તું છે, ધદેલા દહથી ન્યારો;
મુસાફર વિશ્વમાં તું છે, તને છે ધર્મ આધારો. કરી. ૫
- વળે શું હાય વરાળથી, શૂર દયા સંભાળ;
રાગદ્વેષને પરિહરી, સર્વ કર્મને ખાળ.
- તહને એવું ઘટે છે હો, ખરા વૈરાગ્યમાં રહેવું;
ખરું શુભ ધર્મનું લાથું, કમાઇ સાથમાં લેવું. કરી. ૬
- આલોચણુ ભાવે કરી, મમતા સહુની મેલ;
પ્રભુ સ્વભાવે લીન થઇ, આત્મસ્વભાવે ખેલ.
- શિખામણુ ચિત્તમાં ધારો, વિકલ્પો સહુ થતા વારો;
બુદ્ધચન્ધિ ધર્મ છે સાચો, હૃદયથી ધર્મમાં રાચો. કરી. ૭

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

પરિપૂર્ણ પરમાત્મસ્વરૂપ સાક્ષાદર્શ- નના ઉદ્ધારો.

રાગ-ધીરાના પદનો

હાગે ન લેદ પૂરો રે, પામુ કેમ તલસાવો,
ધરીને ધ્યાન થાક્યો રે, પૂરા ન તમે પરખાવો.
નકશા શાઓના છે જૂદા, લિખ લક્ષણે લેદ,
આપ આપના નકશા લેદે, કલેશ કરી ધરે ખેદ,
પરેશો નકશા વાદે રે, પ્રભો ન થતો તુ આવો તહારો ૧
તીર્થો સ્થાવર ભટકયા ભટકે, હૃદય ન આવ્યો પાર,
જે રીતે તુ મળે તે રીતે, જરા ન વાર લગાડ,
મુઝાણી મતિ શોધે રે, જરા ન હવે અકળાવો. તહારો ૨
સર્વસ્વરૂપે પૂર્ણ વિલોકે, રહે ન વાદ વિવાદ,
અનુમાનની તર્ક કોટીએ, પૂગય ના ગુણ ખાદ,
કહેવું શુ ઝાઝું ભકતે રે, સમજી હવે ઝટ આવો તહારો ૩
સર્વ સમર્પણ તુજને કરતા, જો તુ ના દેખાય,
તો તાણુ કરતા શુ સાડ, લેદખણુ ન સુહાય,
પ્રીતિ જો હોય પ્રેમી રે, હવે ન ઝાઝું કહેવરાવો તહારો ૪
મોટા થઈ ખોટાના જેવા, કદી ન થાવો નાથ,
માગે તહારે લેદ ત્યજીને, ઝાલો અલેદે હાથ,
ભક્તિના જો ન ભૂખ્યા રે, તદા તો માગે ના દાવો. તહારો ૫
મમતાભાવે મળો યદા તો, સમતા સદાય પામ,
ખહાદુરી ત્યા નહીં તહમારી, કોણુ ઘટે તવ આગ,
મુઝાએલા મનને રે, જ્ઞાને સત્ય મમજવો તહારો ૬
ન્યા દર્શન સાક્ષાત્ તમારૂં, ધ્યાન મમાધિ યોગ,
એવા માર્ગે નિશદ્દિન ગ્રહેવું, મળશે ક્ષાયિક્ષે ભોગ,
બુદ્ધિમાગર ગાવે રે, મત્યાનુભવ ઘટ લાવો તહારો ૭

ૐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ ૩

❀ મહિનાથ સ્તવન. ❀

મહિનાથ તવ રૂપમાં, પ્રેમ અવિહુડ લાગ્યો;	
નામ રૂપ નિરહંપણે, ભાવ અનુભવ જાગ્યો.	મહિં ૧
પ્રેમ ખુમારી અટપટી, લાગે તે જન જાણે;	
અનામી પ્રભુ નામને, શુદ્ધ ધ્યાનમાં આણે.	મહિં ૨
પ્રેમે મમતા ન પ્રાણુની, શૂન્ય જગ સહુ લાગે;	
પ્રેમ સમાધિમાં તન્મયે, ખ્યારા અટપટ જાગે.	મહિં ૩
તવ પ્રેમ ખૂળી ઓર છે, મરતાને જીવાડે;	
આપો આપ સ્વરૂપની, જ્યોતિએ તું જગાડે.	મહિં ૪
લાગ્યો રંગ જે પ્રેમનો, તહારી સાથ ન છૂટે;	
પીધો ખ્યાલો પ્રેમનો ભરી ગુણ ગણ ઘૂટે.	મહિં ૫
રૂપાતીત તવ રૂપમાં, તાન લાગ્યું મઝાનું;	
કોટી ઉપાયો કેળવે, રહે નહિ કદી છાનું.	મહિં ૬
તવ પ્રીતિના નાનમાં, ભાન ભૂંડ્યો પરાયું;	
બુદ્ધિસાગર ભક્તિમાં, ચિત્ત પૂર્ણ છવાયું.	મહિં ૭

ૐ શાન્તિઃ ૩ ।

❀ મહિનાથ સ્તવન. ❀

મહિનાથ તવ પ્રીતની, રીત છે કંઈ ન્યારી;	
પ્રાણાર્પણ કરવું પડે, મમતા સર્વ વિસારી.	મહિનાથ ૧
મરજીવા થઈ મેળમાં, સાચા ભાવે રહેવું;	
સાક્ષી ભાવે સહુ વિશ્વમાં, રહેવું લેવું ને દેવું.	મહિં ૨
સુરતા ધારી પ્રભુ સાથમાં, કર્મે બાહ્યનું કરવું;	
પ્રભુના શુદ્ધ સ્વરૂપને, નિત્ય ચિત્તમાં સ્મરવું.	મહિં ૩
ચિત્ત રહે પ્રભુ પાસમાં, એન લાગે ન જગમાં;	
પ્રભુ રૂપ પ્રેમ ખુમારીનું, તાન વહે રંગોરગમાં.	મહિં ૪

શિર સાટે મેળ મેળવી, ઐક્ય લીનતા ધારી,
બુદ્ધિસાગર ભાવથી, નિશ્ચય દિવ્યાવતારી

મહિં ૫

ૐ શાન્તિઃ ૩ ।

❀ શ્રીમહિનાથજિનસ્તવનમ્ ❀

ધ્યારા મહિ જિનેશ્વર દેવ સદા સુખ આપશો રે,
બહાલા વેગે સાહાય્ય કરીને હુ ખડા કાપશો રે—ધ્યારા
મધ્યુ ભાગ મનનુ જાણે, શુ શુ કહું પ્રભુ તવ આ ટાણે,
માઆ સેવકને તવ સગીષો કરીને થાપશો રે ધ્યારા ૧
હુ ખીના હુ ખ ચૂરે દેવા, સેવક મારે સાચી મેવા,
અન્તરૂ ગેમે ધ્યાતા, ધ્યાનમા બેઠેલા વ્યાપશો રે ધ્યારા ૨
સાક્ષીભાવે જાહનની રહેણી, માક્ષી ભાવે જાહનની કહેણી,
તટસ્થે નિર્લેપ કરણી કરવી મુજથી એ થશો રે ધ્યારા. ૩
હુ તુ ભેદ જગ ના ભામે, સત્તાએ પરબ્રહ્મ પ્રકાશે,
આપી નિજગુણ સ્થિરતા, ભેદ પડે ના ન્યા કરશે રે ધ્યાગ ૪
માહાય્ય કરો મુજ ક્ષણ ક્ષણ મ્વામી, ડેવજ્ઞાની નિજગુણ રામી,
ભાવે બુદ્ધિસાગર ગિવપદ ઘટમા છાપશો રે. ધ્યાગ ૫

ૐ શાન્તિઃ ૩

❀ મહિનાથ સ્તવન. ❀

કાનુડો ન જાણે મહારી પ્રીત—એ રાગ

મહિજન મેળ કરી મહારાજ, કદાપિ ન દૂરે ન થાશો રે મહિ
બેઠેલા બહારે મુજ આવો, નયનોથી દૂર ન જાવો,
મહારે તુજ વણ નહિ આધાર, હૃદયમા નિત્ય સુહાશોરે મહિં ૧
મહારે તો મન તુજ મેળાખી, પ્રીતિ તવ મનમા વ્યાપી,
મારી વિનતડી છે એક, પલક નહીં દૂરે જાશો રે મહિં ૨

શુભ મમ તહારા માથે, મુજને ઝાલીને હાથે;
બુદ્ધિસાગર મંગળ મેલ, કર્યો તે પૂર્ણ વહાણોરે.

મલ્લિ૦ ૩

ૐ શાંતિ: ૩

મહિનાથ પ્રભુ સ્તુતિ.

પ્રભુ મહારા ખ્યારા રે, જીવનના આધારા રે, મહને તારો આશરો હોજી.
મહને તહારા વિના પલક ના સુહાય. પ્રભુ.

જ્યાં દેખું ત્યાં તાહરૂં, રૂપ મહને દેખાય;
તવ પ્રીતિના તોરમાં, આનન્દ ચોર જણાય. પ્રભુ. ૧

જ્યાં ત્યાં તારી શક્તિની, જોતાં અંખી જણાય;
પૂર્ણ પ્રીતિ તાહરી, ક્ષણ ક્ષણ તહારી સાહાય;
અંતરમાં એક વહાલા રે, કરૂં કાલાવાલા રે,
વિનતડી દિલ ધરો હોજી. પ્રભુ. ૨

પ્રકટ થઈ પ્રભુજી મને, દુઃખોથીજ બચાવ;
જાણ્યાને શું? જણાવવું, જ્યોતિ જ્યોત મિલાવ;
જ્યોતરૂપ સારા રે, નયનોથી ના ન્યારા રે,
અજાણ જ્યોતિ ભાસતા હોજી. પ્રભુ. ૩

અનુભવ ધ્યાને મેં લહ્યો, પૂર્ણાનન્દ સ્વરૂપ;
શું વાણીથી વર્ણવું રૂપારૂપ સ્વરૂપ;
ગુણ અનન્તા તહારા રે, અનુભવથી નિર્ધાર્યા રે,
ચઢ્યો ન રંગ ઉતરે હોજી. પ્રભુ. ૪

મહારા તહારા રૂપમાં, લેલભાવ ન લેશ;
સત્તાધ્યાને વ્યક્તિનો, રહે ન કિંચિત્ કલેશ;
તહારા ગુણ છે મારા રે, મલ્લિપ્રભુ જયકારા રે, લોચણીમાંહે ધ્યાઈયા હોજી;
બુદ્ધિસાગર ભક્તિ સદા આધાર. પ્રભુ. ૫

ૐ શાંતિ: ૩

❧ અમારો છે પ્રભુ વેલી. ❧ (પુણ્યકર્મ પ્રભુ યાને આત્માની શક્તિ)

કબ્વાલી

તમે ઇચ્છો ગમે તેવું, કરી સુક્તિ પ્રપચોથી,	
નથી અમને કશી ભીતિ, અમારો છે પ્રભુ બેલી	૧
ભુરૂ કરતા નહીં ફાવે, બધી બાજુ થશે ઉધી,	
ગમે તેવા પ્રસંગોમા, અમારો છે પ્રભુ બેલી.	૨
થશે જો પાપીનું ધાર્યું, રહે ના ધર્મી કે જગમાં,	
વિચારોને વિવેકે એ, અમારો છે પ્રભુ બેલી	૩
વનોમાં ને શુદ્ધાઓમા, ભય કર પર્વતોમાહી,	
ભય કર વારિધિમધ્યે, અમારો છે પ્રભુ બેલી.	૪
ભય કર રાત્રિઓ મધ્યે, બચાવે ભેરી પ્રાણીથી,	
સદા વિશ્વાસ એ મનમા, અમારો છે પ્રભુ બેલી	૫
બચાવે પ્રાણ નાગકથી, ખરેખર ઘોર નિદ્રામા,	
તમારૂં ના થશે ધાર્યું, અમારો છે પ્રભુ બેલી	૬
કર્યું જે જે ધવલશેઠે, થયું શ્રીપાળને સારૂં,	
બને છે શ્રેય કર સર્વે, અમારો છે પ્રભુ બેલી.	૭
કળાઓ કેળવો કોડી, થશે નિષ્ફલ તથાપિ તે,	
કર્યો નિશ્ચય અહો યાવત, અમારો છે પ્રભુ બેલી	૮
થતી મ ભાળ અણધારી, કરે મ ગલ અરણ્યોમા,	
વિપત્તિમા અહો નક્કી, અમારો છે પ્રભુ બેલી	૯
સુઝાડે સન્મતિ સમયે, પ્રમગો મેળવે સારા,	
નિરાશાઓવિષે આશા, અમારો છે પ્રભુ બેલી.	૧૦
રહે ક્ષણ માત્ર ના દૂરે, બચાવે શુભ ફળોને,	
બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મ સન્મૂર્તિ, અમારો છે પ્રભુ બેલી	૧૧

ૐ શાંતિ: ૩

❀ અમારા તે જરા ભક્તો. ❀

- અમારા સદ્વિચારેને, ગણે જે પ્રાણુથી ખ્યારા;
પ્રવર્તે ધર્મદૃષ્ટિથી, અમારા તે જરા ભક્તો. ૧
- ગણી આજ્ઞા પ્રભુ જેવી, બળવે ફર્જ પોતાની;
કરે કર્તવ્ય કાર્યોને, અમારા તે જરા ભક્તો. ૨
- જરી શ્રદ્ધા જરી ભક્તિ, ધરી સંસારમાં વર્તે;
રહે મમ પાસમાં મનહું, અમારા તે જરા ભક્તો. ૩
- કરે કાર્યો અહંવૃત્તિ, ત્યજીને કર્મ પ્રારબ્ધે;
રહે નિર્લેપ અંતરૂથી, અમારા તે જરા ભક્તો. ૪
- ગમે તેવી અવસ્થામાં, ધરી સંતોષ હૈયામાં;
પ્રવૃત્તિ માર્ગમાં વર્તે, અમારા તે જરા ભક્તો. ૫
- શુભાશુભ કર્મ વેદંતાં, ધરે ના હર્ષ દિગ્ગીરી;
કર્ચુ સ્વાર્પણ અમોને સહુ, અમારા તે જરા ભક્તો. ૬
- જગતના દ્રશ્ય ભાવોની, શુભાશુભ માન્યતા ત્યાગી;
બળવે બાહ્યની ફર્જે, અમારા તે જરા ભક્તો. ૭
- ધરે ના મૃત્યુની પરવા, કરી આજ્ઞા બળવવામાં;
ગણે જે ધર્મ આજ્ઞામાં, અમારા તે જરા ભક્તો. ૮
- પ્રવૃત્તિમાં નિવૃત્તિમાં, વિવેકે સ્વાધિકારે જે;
કરે છે કૃત્ય કરવાનું, અમારા તે જરા ભક્તો. ૯
- અહંભોક્તા અહંકર્તા, ત્યજી ઇત્યાદિ વૃત્તિયો;
બને નિઃસંગ અન્તરૂથી, અમારા તે જરા ભક્તો. ૧૦
- અમારાં ધર્મ વ્યાખ્યાનો, વિચારે બહુ અપેક્ષાએ;
કરે કર્તવ્યમાં સ્થિરતા, અમારા તે જરા ભક્તો. ૧૧
- કરીને કલ્પના વ્યાપક, ગણે વ્યાપક સકળ જગમાં;
કરે સહુ સાક્ષીવત્ થઈને, અમારા તે જરા ભક્તો. ૧૨
- બને ધર્માન્ધ ના મોહે, ગણે નિજ આત્મવત્ સહુને;
ધરે મુજમાં નહીં સંશય, અમારા તે જરા ભક્તો. ૧૩

ધરે ના લેદની વૃત્તિ, બને તે શ્રેય માટે સહુ,	
ગણીને વિશ્વમા વર્તે, અમાગ તે ખરા ભક્તો	૧૪
કદી ના સ્વાર્થમા મુઝે, ધરે પરમાર્થની કરણી,	
વહે શુદ્ધોપયોગે જે, અમારા તે ખરા ભક્તો	૧૫
નહીં લેપાય ઇચ્છાઓ, કડીને બાહ્ય ભાવોમા,	
કધાયોને થતા વારે, અમાગ તે ખરા ભક્તો	૧૬
કુતર્કીથી નહીં મુઝે, સુતર્કીથી વહે અગ્રે,	
જગત્ કુદુબ માને જે, અમાગ તે ખગ ભક્તો	૧૭
શુભાશુભ બાહ્યદૃષ્ટિએ, ગણાતુ ને કરાતુ જે,	
કરે તે બાહ્ય વ્યવહારે, અમારા તે ખરા ભક્તો	૧૮
કર્ચુ તે ના કર્ચુ માને, નિરજન ભાવને ધારે,	
રહે સૌ દૃશ્યથી ન્યાગે, અમારા તે ખરા ભક્તો	૧૯
અહુ તા નામ રૂપોની, ત્યજીને નામ રૂપોની,	
કરે છે કર્મથી કગણી, અમાગ તે ખરા ભક્તો.	૨૦
મતો ધારે યથાશક્તિ, પ્રમાદો આવતા વારે,	
પ્રવૃત્તિ માત્વિકી ધારે, અમારા તે ખગ ભક્તો	૨૧
ગ્નેવૃત્તિ તમોવૃત્તિ, ત્યજીને ધ્યાનમા વર્તે,	
મમાધિમા ગહે રહેજે, અમારા તે ખરા ભક્તો	૨૨
ધન પ્રામાણ્ય વ્યવહારે, કરે છે શ્રેય જીવોતુ,	
ઉપગ્રહ કર્મને ધારે, અમારા તે ખરા ભક્તો	૨૩
કદી કાયર બને ના જે, ગહે આનન્દની મોગે,	
પ્રમત્તાસ્યે જીવન ગાળે, અમાગ તે ખરા ભક્તો	૨૪
રમીલા ભક્તિ અયોગે, ગહે મસારથી સગતા,	
બુદ્ધયજ્ઞિધ ધર્મદૃષ્ટિએ, અમાગ તે ખરા ભક્તો	૨૫

❧ મઝો તો ભાવથી મઝગો. ❧

પરીક્ષા પ્રેમની અમ્યદ, કડીને પ્રકૃતિ મેજે,
વિવેકે લાભ દેખીને, મળો તો ભાવથી મળગો

- વિચારી વણ ઉતાવળથી, ક્યારી મેળ ના સારું;
વિચારી સર્વ સંબંધો, મળો તો ભાવથી મળશે. ૨
- મહત્તા મેળની શી છે ? મહત્તાની પ્રવૃત્તિ શી ?
ત્યજીને દંભની વૃત્તિ, મળો તો ભાવથી મળશે. ૩
- મળ્યામાં ભેદ ના ભાસે રહે ના સ્વાર્થની કાતી;
ખરૂં પ્રામાણ્ય ધારીને, મળો તો ભાવથી મળશે. ૪
- મળી પશ્ચાત્થવું જુદા, પરસ્પર દ્વેષની વૃદ્ધિ;
મળેલું એ ગણી જૂઠું, મળો તો ભાવથી મળશે. ૫
- સ્વભાવે મેળ ના આવે, કરો જે મેળ તાણીને;
નથી આનન્દ તેથી કંઈ, મળો તો ભાવથી મળશે. ૬
- થતો જે મેળ મન માન્યો, સદા આનન્દ દેનારો;
મહત્તા મેળની યોધી, મળો તો ભાવથી મળશે. ૭
- રજેવૃત્ત્યા તમેવૃત્ત્યા, કરીને મેળ જે મળતા;
ક્ષણિક એ મેળના મેળા, મળો તો ભાવથી મળશે. ૮
- વહે જૂઠું હૃદય બાહિર, પ્રપંચોની વહે વૃત્તિ;
નથી એ મેળ સન્તોનો, મળો તો ભાવથી મળશે. ૯
- કરો ના સ્વાર્થથી કાળું, બની વિશ્વાસના ઘાતક;
ખરો વિશ્વાસ ભાવીને, મળો તો ભાવથી મળશે. ૧૦
- અનીતિમાં બની મશ્ગુલ, પ્રવૃત્તિ શુદ્ધ ના ધારે;
નથી એ મેળનો મેળ, મળો તો ભાવથી મળશે. ૧૧
- નહીં કંઈ ન્યૂનતા ભાવે, વિપત્તિમાં પ્રસંગોએ;
હૃદયમાં સત્ય અવધારી, મળો તો ભાવથી મળશે. ૧૨
- ત્યજી કાપલ્યની વૃત્તિ, બની નિષ્કામ અન્તરૂથી;
અહંતા ભાવને ત્યાગી, મળો તો ભાવથી મળશે. ૧૩
- વિચારી મેળના ભેદો, અભેદે આત્મતા યોધી;
વિવેકે સંપ ધારીને, મળે તો ભાવથી મળશે. ૧૪
- કરીને મેળ નિશ્ચયતા, મળેલા બાહ્ય સંયોગે;
ખરેખર સ્વાધિકારે હો, મળો તો ભાવથી મળશે. ૧૫

પરિક્ષાની કસોટીએ, પ્રથમ ચઢવું ઘણું સાડું,	
કરી સ્વાર્પણ મળ્યું તેનું, મળો તો ભાવથી મળશે. ૧૬	
વ્યવસ્થાઓ મકળ સમજી, થતા તે તેજ મેળોની,	
શુભાશુભ મેળ બોધીને, મળો તો ભાવથી મળશે ૧૭	
વિચારી ચોખ્ય મેળાપી, ગુણો જે જોઈએ તેથી,	
કરીને મેળની કિમ્મત, મળો તો ભાવથી મળશે ૧૮	
મળ્યા પશ્ચાત્ થવું જૂઠું, બનો ના મેળ એ સ્વપ્ને,	
કરીને ચિત્તની શુદ્ધિ, મળો તો ભાવથી મળશે ૧૯	
મળ્યામા ના રહે ખામી, પ્રશ્ન સે મેળને મન્તો,	
અહો એ મેળની રીતે, મળો તો ભાવથી મળશે ૨૦	
રહે ના જેઠ હૈયામા, રહે અમૃત સદા મનમા,	
લલા એવા વિચારોમા, મળો તો ભાવથી મળશે ૨૧	
નિબંતમાવત્ ગણી જીવો, કરી મૈત્રી ખરા ભાવે,	
મદાચારોવિષે પ્રેમે, મળો તો ભાવથી મળશે ૨૨	
વિચારી મેળ વ્યાપકતા, બની તન્મય જીવો માથે,	
ખરા સિદ્ધત્વના મેળે, મળો તો ભાવથી મળશે ૨૩	
ત્યજીને સાકડી દષ્ટિ, મકળમા આત્મમા ઐક્યે,	
પરમ અદ્વૈતના મેળે, હૃદયના ભાવથી મળશે ૨૪	
ત્યજી મમતા સજી સમતા પરબ્રહ્મ સ્વયં બોધી,	
પુદ્ગલબિંદુ શુદ્ધ સ મેલે, હૃદયના ભાવથી મળશે ૨૫	

ૐ શાંતિઃ ૩

❧ પ્રમુને. ❧

અમાગે તું સદા બેઠી, સમર્પણ મહું કર્યું તુજને,	
ચલાવ્યું જુદાણ ભરદરિયે, ગમે તે કર તને મોખ્યું ૧	
કર્યું સ્વાર્પણ પગી મુજને, બને તેની નથી પરવા,	
તમાગે હું જ જપવામા, સદા તદ્દીનતા ગમતી ૨	

અમારી પ્રેમ આહૂતિ, ગ્રહીને ઓ પ્રભુ મારા;	
મને તુજમાં સમાવા દે, નથી એ વણ કશું ગમતું.	૩
થતું હું હું હૃદયમાં જે, સમાવા દેજ તુંમાંહિ;	
રહું જે દૂર હુંતુંથી, સમાવા દે મને એમાં.	૪
અનંતી જ્યોતિમાં તારી, અનંતા ધર્મથી મુજને,	
સદા માટે સમાવા દે, પછીથી કર ગમે તેવું.	૫
ખુમારીમાં સદા તું તું, ભુલાયું ભાન હું હુંતું;	
અહંતાના ત્યજી પડદા, મહને તુજ રૂપ જોવા દે.	૬
ગમે તેવો તમારો છું, તમારામાં સદા રહેવું;	
ગમે તેવા ઉપાયોએ, ખરું એવું થવા દે તું.	૭
ખજને ખોટ ના ત્હારે, નથી તુજ વણ કશું મ્હારે;	
હૃદયના તાર જાણીને, સમાવા દે મને તુજમાં.	૮
હવે ઝાઝું ન કહેવા દે, હવે ના દૂર રહેવા દે;	
બુદ્ધચિદ્ધિ ધર્મદ્વિષ્ટો, સદા તવરૂપ જોવા દે.	૯

ૐ શાન્તિઃ ૩

પ્રમુને.

કબાલી.

નથી તુજ વણ જરા ગમતું, કહીં ના ચિત્ત તો રમતું;	
કર્યું કામણુ અરે કેવું ? થતું જ્યાં ત્યાં પ્રભો તું તું.	૧
સદા એવું જ જો રહેશે, તદા તો અન્ય કાંઈ થાશે;	
અતઃ એવું નિહાળીને, મળ્યા વણ છૂટકો ના છે.	૨
પ્રભો બહાલા ત્હને મળવા, જરા ના અન્યની પરવા;	
જરાના પ્રાણની પરવા, હવે ઝાઝું કથું શું ? શું ?	૩
રહું જે જે સકળ મુજમાં રહું તે તે સકળ તુજમાં;	
રહું તુલ્યત્વ સત્તાએ, નથી હું તુંમાં જરા ખામી.	૪

હવે તલસાવ ના ઝાંઝુ, સતાવાથી નથી સારૂ,
 મળોને પ્રાણુ' । । અન્તરૂથી, મિલ્લાવી ન્યોતથી ન્યોતિ ૫
 મત્યાવણુ તવ થશે હાંમી, લગાડો વાર ના ક્ષણુની,
 જગત્તુ રાજ્યભાક્ષમર્મા, જવા દો તાન તવ લાગ્યુ ૬
 કર્યુ દેખ્યુ' ગયો ભૂલી, પ્રલો તવ તાન મસ્તીએ,
 હવે ઝાંઝુ ન થાવા દો, નહીતજ બહુ થશે વગ્નુ ૭
 થયો તવ તાનનો તરસ્યો, થયો તવ ભાનનો ભૂખ્યો,
 અમારા ચિત્તમા નક્કી, પ્રલો ! તુ છે પ્રલો ! તુ છે ૮
 પડે છે લેહ યાનથામા, પડે છે લેહ કહેવામા,
 અલેદે લેવુ ના દેવુ, બને તે સહુ અલેદે છે. ૯
 હવે તો એ થયુ નક્કી, વિનતીથી કયુ ના કંઈ, '
 પરાણે મેળ ના થાતો, સ્વભાવે મેળ મોહાતો ૧૦
 સ્વભાવે મેળ જે થાતો, નથી મર્યાદ ત્યા રહેતી;
 બુદ્ધચળિધર્મદ્વિએ, અલેદે હુ અલેદે તુ ૧૧

પ્રમુ ભાવના રંગ.

રાગ ધીરાના પદનો

પ્રભુજી રંગ લાગ્યો રે, ટળે ના કદી તે ટાળ્યો,
 જણાઈ પ્રભુની ઝાળી રે, આતમ નિજ અજવાળ્યો,
 પ્રભુ નરોવર હસ તદા હુ, વારિ યદિ તો મીન,
 પ્રભુ માગર તો તરંગ હુ છુ, પુરૂષ પ્રકૃતિરૂપ લીન,
 પ્રભુ ભાનુ તો કિરણો રે, રસિક ગ્સ નિર્ધાર્યો પ્રભુ ૧
 પ્રભુ પ્રાણી તો હુ છુ પ્રાણુજ, પ્રભુ ગાય હુ વત્સ,
 પ્રભુ માત તો હુ છુ બાળક, પિતા તનુજ પ્રગસ્ત,
 પ્રભુ ચદ્ર હુ ન્યોતિ રે, અગામી ભાવ ઘટ ધાર્યો પ્રભુજી ૨
 પ્રભુ ગગન તો હુ થઈ વાયુ, રહુ પ્રભુની માથ,
 પ્રભુ સ્વામી તો હુ છુ સેવક, સારી પ્રભુ મુજ આથ,
 ૧૪

- શક્ત પ્રભુ હું શક્તિ રે, છોડું ન હવે કોઈ વાર્યો. પ્રભુજી. ૩
 ધ્યેય પ્રભુ તો હું છું ધ્યાતા, દ્રવ્ય તદા પર્યાય;
 પ્રભુ પુષ્પ તો હું છું ભમરો, લિન્નપાણું ન મુકાય;
 આતમ તો હું છું જ્ઞાનજ રે, ખળું ના કદી હું ખાજ્યો. પ્રભુજી. ૪
 પ્રભુ મુખ તો હું છું વાણી, પ્રભુ નાક હું ગન્ધ;
 પ્રભુ પ્રેમી તો હું છું પ્રીતિ, ખાંધ્યો એઃપૂર્ણ સંગંધ;
 દૃશ્ય પ્રભુ તો ચક્ષુ રે, આધારાધેય અવધારો. પ્રભુજી. ૫
 જે જે કરૂં તે તારી પૂજા, જોલે તે તવ જાપ;
 જે જે ચિંતન તે તવ ધ્યાનજ, હોશો ભક્તિ એ અમાપ;
 * દૃશ્ય રૂપ તવ હોજો રે, ભક્ષ્ય હો ! તવ આહારો. પ્રભુજી. ૬
 મેળ કર્યો છે તારી સાથે, સદા રહો મુજ સાથ;
 નોખારાના છો આધારા, વિજ્ઞપ્તિ દિનનાથ;
 બુદ્ધિસાગર ભાવે રે, અન્તરૂમાં તુજને સંચાર્યો, પ્રભુજી. ૭

આન્તર પ્રભુ એક્ય.

- એકમેક રૂપે રે પ્રભુજી બનીગયા અમે,
 શોધીને શોધી લીધા રે તમો અમે અમો તમે;
 જલરસથી જયમ જલના ન્યારૂં, તિલોથકી જેમ તેલ,
 પુષ્પથકી મુગંધ ન ન્યારી, એમ સત્તાએ જ મેલ;
 શોધે તે પોતે એ છે રે, દેખ્યા પછી કોણ ભમે. એકમેક. ૧
 ચંદ્ર થકી જયેમ જ્યોત ન ન્યારી, ભાનુથકી જ પ્રકાશ,
 તરંગ સાગરથી નહીં ન્યારા, ધૃતથકીજ ચિકાશ;
 ચિદાનન્દ ચિન્હે રે, પ્રભુજી પોતે જ્યાં ત્યાં રમે. એકમેક. ૨
 તિરોભાવને આવિભાવે, પ્રભુ અનન્તાં રૂપ,
 શક્તિ વ્યક્તિથી જ્યાં ત્યાં દેખો, એતના ધર્મ અનુપ;

* મારી આંખોએ જે જે દેખાતું હોય દૃશ્ય તે તમારૂં રૂપ હોવ અર્થાત્ દ્રશ્ય પદાર્થો છે તે તવ રૂપ છે એવી રીતે દેખાઇને તેમાંથી દ્રશ્ય વિષયશબ્દ ટળો.

પિણ્ડ અને બ્રાહ્મણે દે, સત્તા ધ્યાને એહુ ગમે એકમેક ૦ ૩

લેદ કહુ તો લેદ ન ભામે, મત્તાએ જ અલેદ,
અલેદ દૃષ્ટે અતર ભાવે, જન્મ જરા નહીં ખેદ,
મૂળાને બ્રાન્તિ ભારી દે, જ્ઞાનીને લેદ સર્વ સમે. એકમેક ૦ ૪

અનત નામે આકારે બહુ, ઘટઘટ લિખ જણાય,
મનોવૃત્તિના લેદે લેદો, આપેજો સત્ય થાય,
લેદ છતાં અલેદી દે, દેખે મોહ ઉપશમે એકમેક ૦ ૫

ચાલતા ચાલતો ભાસે, ખેડા સ્થિર જણાય,
ઉઘતા ઉઘેલો ભામે જે, ભગતા મગત્ થાય,
મમજીને વાત સહેલી દે, લેદ ખેદ સર્વ ખમે. એકમેક ૦ ૬

જ્ઞાન મળ્યુ શુદ્ધગમથી જેને, તેને પૂર્ણાનન્દ,
અલેદ મેળે પ્રભુને મળતો, રહે ન મોહનો કન્દ,
શુદ્ધિસાગર ભાવે દે, પ્રભુને પ્રભુદેવ નમે. એકમેક ૦ ૭

ૐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ ॥

❀ શ્રી રવિસાગરજી સદ્ગુસ્તુતિ. ❀

ધનધરા ભુવન રંગ છાયા, નવખંડા પાર્શ્વ જિન પાયા—એ ગગ
નમુ રવિસાગર શુદ્ધાયા, જિનશાસન જય વર્તાયા,
મ વેગી રંગ સુહાયા, સાધુમા સૌથી સવાયા,
મ વત ઓગણીશત માતે, મૌન એકાદશી પરભાતે,
દીક્ષા લીધી શુભ ભાતે, શુદ્ધ આજ્ઞાએ નિજજાતે નમુ. જિન. ૧
મમતામા મૌથી શૂરા, પચાચારે ઘટ પૂગ,
ઉપસર્ગ કર્યા સહુદરા, શુભ મૈત્રીભાવ ભરપૂરા,
મનમા ના મમતા માયા નમુ. જિન ૨
શુભ શુર્જર દેશ મુધાર્યો, ચારિત્રે રંગ વધાર્યો,
નિજ આતમ રંગ વધાર્યો, સમતાએ ચેતન તાર્યો,
ઉત્કૃષ્ટ વિશ્વ ગણાયા નમુ. જિન. ૩

સુકતાલીશ વર્ષ સવાયા, સહુ સંયમમાં લયલાયા,
 મહેસાણા નગર રહાયા, સહુ સંઘ સદા મન ભાયા;
 ગુરુભક્તિમાં હરખાયા. નમું. જિન. ૪
 ચોપનની સાલ સવાયા, વદિ એકાદશી જેઠ આયા,
 ચઢતા પ્રહરે સ્વરૂ જાયા, ત્યાગી પુદ્ગલની માયા;
 વર્તાવી સંયમ કાયા. નમું. જિન. ૫
 દશ દિશામાં કીર્તિ જાગી, વૈરાગી મહા સૌભાગી,
 જ્ઞાનાદિક ગુણગણ રાગી, મેં પુણ્ય યોગથી પાયા;
 મેં મનમાં તુજને ધ્યાયા. નમું. જિન. ૬
 સાચી શ્રીસદ્ગુરુ સેવા, શુભ મુક્તિપુરીના મેવા,
 મને ગુરુ ભજ્યાની હેવા, કલિકાળે સદ્ગુરુ દેવા;
 બુદ્ધિસાગર ગુણગાયા. નમું. જિન. ૭

આત્મસ્વભાવમાં રહેવું.

આપ સ્વભાવમાં રે—એ રાગ.

ખરા નિજ ધર્મમાં રે, ચેતન સદાય ત્હારે રહેવું,
 પુણ્યપાપથી સુખ દુઃખ વેદી, કાંઈ ન કોઈને કહેવું. ખરા,
 કર્માધીન સંસારી પ્રાણી, મનમાં એવું જાણી,
 જૂઠી જગની બાજી માની, અન્તરૂનો થા જાની. ખરા. ૧
 નામરૂપની ભ્રમણા મોટી, માન હૃદયમાં ખોટી,
 કાયા માયા લોટાલોટી, સાથે નહી લગોટી. ખરા. ૨
 સ્વાર્થતાણી માયા અવધારી, ચેત ચેત સંસારી,
 માયા ન્યારી કર નહિ ચારી, અન્તે દૂર થનારી. ખરા. ૩
 પસ્તાવાનું અંતે થાશે, એકાકી થઈ જાશે,
 કરી કમાણી બીજા ખાસે, ફજેત કાળકો થાશે. ખરા. ૪
 સ્વર્ના જેવી જગની બાજી, ત્યાંના થા તું રાજી,
 ક્યારે કાજી ક્યારે પાજી, કદી ન કોઈને ધાજી. ખરા. ૫

દેવશુરની શ્રદ્ધા ધારી, કર ઝટ ધર્મની ચારી,
ઉપયોગે નિર્લપ વિચારી, ધર્મીં યા નિર્ધારી. ખરા. ૬
ચેત ચેત ઉપયોગે લાવે, ધર્મ તે માથે આવે,
બુદ્ધિમાગર ધર્મ શુભ કર, કરશે તે સુખ પાવે. ખરા. ૭

ૐ શાન્તિ રે

નહીં પાળી શકો આજ્ઞા.

કદી ઉમ ગમાં આવી, કથો આજ્ઞા સદા માનુ,
કથુ છુ હુ અનુભવથી, નહીં પાળી શકો આજ્ઞા ૧
નથી સ્વાર્થછુતણી વૃત્તિ, રહી સ્વચ્છન્દતા વૃત્તિ,
ગણાયા શિષ્ય તેથી શુ ? નહીં પાળી શકો આજ્ઞા ૨
ચણાઓ દોહના ખાવા, અહો દુષ્કાર્ય એ જેવુ,
તથા શ્રી સદશુરવરની, નહીં પાળી શકો આજ્ઞા. ૩
યશે મન દરથી પ્રીતિ, નહીં પાસે રહી શક્યો,
ખરી શ્રદ્ધા વિના નભો, નહીં પાળી શકો આજ્ઞા ૪
વિચારે બુદ્ધબુદ્ધો જેવા, ઘણા પ્રગટે ઘણા વિણસે,
થતુ એવુ અહો યાવત, નહીં પાળી શકો આજ્ઞા ૫
શુભતા મૃત્યુના જેવી, દયા નિઝની કર્યાવણુ તો,
કર્યા વણુ પ્રેમની શુદ્ધિ, નહીં પાળી શકો આજ્ઞા ૬
હર્યા વણુ સ્વાર્થના દોષો, અહુ મમતા ત્યજ વણુ રે,
ક્ષમા ધાર્યા વિના મનમા, નહીં પાળી શકો આજ્ઞા. ૭
યતી આજ્ઞાથકી સુક્તિ, ખરી નીતિ પ્રવૃત્તિ એ,
પ્રતીતિ એ થયાવણુ તો, નહીં પાળી શકો આજ્ઞા ૮
વિવેકે ભક્તિ શ્રદ્ધાએ, કરી સ્વાર્થછુ સદા પ્રેમે,
બુદ્ધચાંપ્ધ સદશુરવરની, સદા પાળી શકો આજ્ઞા ૯

ૐ શાન્તિ રે.

❧ સદા આનન્દમાં છેયે. ❧

- નિજાત્મા રૂપને જાણ્યું, ટળી જાનિત અનાદિની;
ગમે તેવી દશા મધ્યે, સદા આનન્દમાં છેયે. ૧
- પ્રવૃત્તિ ફર્જથી કરતાં, બહિરૂ વા ગામની મધ્યે;
ગણ્યું જૂઠું જગત્ સ્વપ્નું, સદા આનન્દમાં છેયે. ૨
- ગ્રહું પ્રારબ્ધ ભોગવતાં, મળે અપમાન વા કીર્તિ;
ગણી એ સ્વપ્નની બાજી, સદા આનન્દમાં છેયે. ૩
- ગણો અમને ગમે તેવા, તમારી વૃત્તિના ભેદે;
નથી દરકાર તેની કંઈ, સદા આનન્દમાં છેયે. ૪
- અમારા રૂપમાં રમતાં, જગત્નું ભાન ભૂલાતું;
સ્વયં એ ભાન સ્ફુરતું, સદા આનન્દમાં છેયે. ૫
- સભામાં ભાષણો દેતાં. તથા એકાન્તમાં રહેતાં;
ગણ્યું સહુ સર્વના રૂપે, સદા આનન્દમાં છેયે. ૬
- થતું સહેજે અનુભવવું, શુભાશુભથી રહી ન્યારા;
બુદ્ધ્યબિધ શુદ્ધ ઉપયોગે, સદા આનન્દમાં છેયે. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૩

❧ આનન્દહેલી. ❧

- પ્રગટી આનન્દ હેલી, હૃદયમાં પ્રગટી આનન્દ હેલી;
નામરૂપ વૃત્તિથી ન્યારી, યોગીજનોએ ગ્રહેલી. હૃદયમાં ૧
- અનુભવ દ્રષ્ટિથી અવલોકે, વૃત્તિ થઈ નિજ ચેલી;
નામ રૂપ સાગરમાં રહેતાં, ન્યારી નિત્ય રહેલી. હૃદયમાં ૨
- તન્મયભાવે પ્રભુની સાથે, મળતાં પ્રગટી વહેલી;
ત્રણ્ય ભુવનમાં છલોંછલોં થઈ, અખંડ રૂપ રહેલી. હૃદયમાં ૩
- અનુભવમસ્તી મસ્ત બન્યાની, દિવ્ય પ્રકટતી કેલિ;
બુદ્ધિસાગર રસિયા જનને, દશા મળીજ ચહેલી. હૃદયમાં ૪

ૐ શાન્તિઃ ૩ ।

જીવને વોધ

લજનની ધૂન

મૂર્ખાં માનવ શુ મકલાય, કરણી જેવુ ફળ તુ પાય,
મહાર મહાર કરી મકલાતો, લણ્યા ગણ્યામાં ભૂલ,
આખર કાઈ માથ ન આવે, ડહાપણ થતુ જ ફૂલ મૂર્ખાં ૧
પ્રભુલજનમા ધરે ન પ્રીતિ, દયા ન કરતો દાન,
પરલવ જાતા ભાતા પાળે, નક્કી થઈશ નાદાન મૂર્ખાં ૨
રાવણુ સરખા આલ્યા રાજ, દાનવને કઈ દેવ,
માયાની મમતા મૂઝીને સન્ત જનોને એવ મૂર્ખાં ૩
ચેત ચેત ચેતન ઝટ ચતુરા, રાખ પ્રભુપર રાગ,
આખે જોયુ સહુ અળપાણે, જાગ જાગ ઘટ જાગ મૂર્ખાં ૪
હજી કરીલે સુકૃત હાથે, પાત્રીશ લવનો પાર,
ખુદિસાર સદ્યુર ધોધે, આનન્દ અપર પાર મૂર્ખાં ૫

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

ભયત્રસ્ત મયુરને.

તુજને જરાપણુ દુ ખ દેવાની નથી વૃત્તિ મને,
લયથી ઘણી શંકા કરી આવે નહિ તુ મુજ કને,
આ હૃદય મધળુ દેખી લે ત્યા દ્રોહતુ સ્થાનજ નથી,
આ હૃદયમા અહિ સા વિના ખીલુ નથી દેખો મથી ૧
ઉપદેશ તવ રક્ષા લણી મારાથકીજ કથાય દે,
તેમજ છતા ભીતિ ધરે મારા થકી શુ ન્યાય છે ?
ભીતિ ત્હને મનમા થઈ તો માફ માગુ છુ અરે,
માફી મ્હને તુ આપ એવુ પ્રાર્થુ છુ તુજને ખરે. ૨
મમ આત્મવત્ પ્રેમી સદા તવ જીવમા મમ પ્રાણ છે,
એવી હૃદયની લાવનામા પ્રાણ સહુ કુરખાન છે,

- તેમજ છતાં તું લય ધરે ત્યાં જોર મારું છે નહીં,
 સેવા બળવું માહ્યરી એ જાણુજે નિશ્ચય સહી. ૩
- તુજને થયો સંતાપરે, કાંઈ માહ્યરી ચેષ્ઠાથકી,
 નિન્દુ અને ગર્હુ અહો એ લાવથી દિલમાં વકી;
 આ વાતનો સાક્ષી પ્રભુ વા ચિત્ત મ્હારું જાણવું,
 મારાવિષે સમજ્યા વિના ઓછું જરા ના આણવું. ૪
- પરિણામ જેવું ફળ થતું ઉપયોગમાં એવું સદા,
 સમજી હૃદય મ્હારું અરે તું ભીતિ ના ધરજે કદા;
 કરૂણા હૃદયનો તાર છે એ તાર તવ મન જાણુશે,
 બુદ્ધચન્દિ સાચા લાવથી મેળો હૃદયનો માણુશે. ૫
- ૐ શાન્તિ ૩.

❀ દેશસેવા પ્રેમ. ❀

મંદાકાન્તી.

- જેના ચિત્તે પ્રતિદિન વસી, દેશ સેવા મઝાની,
 જેના ચિત્તે પ્રતિદિન વસી, દેશ ભકિત મઝાની;
 જીવ્યો તે આ અવનીતલમાં, શેષ ના જીવનારા,
 જાણી માની હૃદય ઘટમાં, દેશની દાઝ રાખો. ૧
- આપ્યા લોગો તનમનતણા, વિક્તને ખૂબ અચ્યુત,
 તેનું જીવ્યું સફળ જગમાં, દેશ પ્રેમી ગણાતો;
 સેવા સેવા પ્રતિદિન કરે, કાર્ય યોગી બનીને,
 કાર્યો તેનાં સફળ જગમાં, દેશને લાલકારી. ૨
- માતા પેઠે નિશ્ચિન ગણે, માતૃભૂ પ્રીત સારી,
 માતૃ ભાષાપર બહુ ધરે, શુદ્ધ પ્રીતિ વિચારી;
 એવા લોકો શુભ શુભધરા, સર્વનું માન પામે,
 સ્વાતાન્ત્ર્યે એ પ્રતિદિન વધી, કીર્તિમાં પૂર્ણ જામે. ૩

રોમેરોમે ભરપુર રહી દેશની દાઝ બેને,
 આગ્રાશેમા અગણિત રહી દેશની દાઝ બેને,
 વાણીમાહી અગણિત રહી દેશની દાઝ માચી,
 જીવ્યો તેતો મરુણ જગમા દેશની પ્રીતિ સચી ૪
 જેણે સેવા પ્રતિદિન કરી દેશની દાઝ ધારી
 તે આ વિશ્વે શુભ નર ખરે ધન્ય છે તેજ નારી,
 પ્રીતિ ધારી ચૂકવ સઘળું દેશનું ધર્મ દેવુ,
 પુદ્ગલધિ એ શુભ મનથકી દેશ પ્રેમે જ કહેવુ ૫
 ॐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

ॐ चकलीना वचचाने उद्देशी ॐ

કવવાયિ

પડ્યુ માળાથકી જન્મ્યા, વિચાર્યું ના અરે લોળા,
 ઉડી ના તુ ગકે પૂર, થશે ત્હારું હવે કેવુ, ૧
 વિરાતક પ્રાણીઓ તુજને, જીવે છે લાગ ખાવાને,
 નથી એ લાન તુજને કે, થશે ત્હારું હવે કેવુ ૨
 ઉડીમાળા વિષે જાત્રા, નથી કંઈ શક્તિ તુજનાહિ,
 ઉડી પાછુ પડી જાતુ, થશે ત્હારું હવે કેવુ ૩
 રૂટે તવ પાછળે માતા, કરે ચિન્તા ઘણી મનમા,
 ગ્હે નીચેજ ગત્રીમા, થશે ત્હારું હવે કેવુ ૪
 પ્રતિપક્ષી કયા ત્હારા, નથી તે જાણતુ પૂર,
 સ્વચ્છન્દી થઈ કરે જયા ત્યા, થશે ત્હારું હવે કેવુ ૫
 મહન્તોની ત્યજ આજ્ઞા, ધરે સ્વાચ્છન્દ્ય જે મનમા,
 મહા દુષ્ટો લહે માયે, થશે ત્હારું હવે કેવુ ૬
 દયા આવે દયાળુને, ત્હને દેખી અરે મનમા,
 વિચારી ને ખરૂં ચિત્તે, થશે ત્હારું હવે કેવુ, ૭

શરણ્યોથી પડે જૂઠું, થતી તેની દશા જુદી;
હતું તે ના હતું થાતું, થશે ત્હાડું હવે કેવું.
કથું શું શું હવે આજું, કથે શ્રોડું સમજ આજું;
બુદ્ધયજ્ઞિ સન્ત શિક્ષાને, ધરી મનમાં મુખી થાશે.
ૐ શાન્તિ: ૩

જીવ્યું ત્હારું સફળ જગમાં આત્મભોગે ગણાશે.”

મન્દાકાન્તા

અન્તરમાં લે મનન કરીને શું લલું વિશ્વ ક્રીધું,
કેવાં કાર્યો જન હિતતણાં ત્હેં કર્યા દેખ બાપુ;
આધું પીધું જગ બહુ કર્યો શું થયું તે કર્યાથી,
જીવ્યું ત્હાડું સફળ જગમાં આત્મભોગે ગણાશે.
અન્તર દેત્યો તુજ બહુનડે તે ન વાર્યા અરે તેં,
તાણે તેના શિશુ સંમળની તું રહ્યો અજલાવે;
માયાના ત્હેં વશ થઈ અરે આત્મસત્તા વિસારી,
જીવ્યું ત્હાડું સફળ જગમાં આત્મભોગે ગણાશે.
સંસારે લે જન બહુ મરે જ્ઞાન પેઠે અરેરે,
ક્રીધું સાડું જગ નહિ જરા હુઃખ પામી મરે રે;
મ્હાડું મ્હાડું ધન ધન કરી દાનમાં વાપર્યું ના,
જીવ્યું ત્હાડું સફળ જગમાં આત્મભોગે ગણાશે.
લક્ષ્મી લ્હાવો જગ શુભ કરી મૂઠ તેં તો ન લીધો,
સત્તા લ્હાવો જગ શુભ કરી મૂઠ તેં તો ન લીધો;
મૂંગા બહેરાં જન બહુ રડે હુઃખ તેતું ન ટાળ્યું,
મૂર્ખાં લે એ મનન કરીને જન્મીને શું ઉકાળ્યું.
હુઃખી જીવો બહુ ટળવળે હાય હોહા કરે છે,
આવા સાંસા પ્રમણ કરતાં દેખ જ્યાં ત્યાં ફરે છે;
ત્હારી ફર્જે અચલ થઈને વાપરી લે મળ્યું તે,

૧

૨

૩

૪

- ૭૦૫ ત્હારે સફળ જગમાં આત્મભોગે ગણાશે. ૫
 હુ ખીઓને તન ધન વડે સાજ થાશે મજાની,
 મૌનુ સાડ મન વચનથી પૂર્ણ પ્રેમે કરાશે,
 ત્યારે ત્હારા હૃદય ઘટમા દેવનો વાસ થાશે,
 ૭૦૬ ત્હારે સફળ જગમાં આત્મભોગે ગણાશે. ૬
 ત્હારા માર્ગે અનુભવ ઘણા, સત્યના પ્રાપ્ત થાશે,
 પૂર્વે જેવો નહિ નહિ પગી પાછળે ઓર થાશે,
 ત્હારા કૃત્યો અનુભવ દઈ શિક્ષકો સત્ય થાશે,
 ૭૦૭ ત્હારે સફળ જગમાં આત્મભોગે ગણાશે. ૭
 પશ્ચાત્તાપો નયન ભરશે આસુડા ખેરવીને,
 થાશે ફૂલ હૃદય સઘળું ઇશ્વરી વાસમાટે,
 સૌના માટે તન ધન અને જે મળ્યું તે જણાશે,
 ૭૦૮ ત્હારે સફળ જગમાં આત્મભોગે ગણાશે. ૮
 આખોઆખે અનુભવ કરી સર્વના ચિત્ત જાણે,
 હુ ખે હુ ખે હૃદય ધનીને હુ ખને ખૂબ ટાળે,
 એવી ત્હારી પરિણતિ ધની સ્વાર્પણે ભાવ રહેશે,
 ૭૦૯ ત્યારે સફળ જગમાં આત્મભોગે ગણાશે ૯
 મ્હારે ત્હારે સફળ વિમરી લેદના ખેદ ટાળી,
 સૌનુ સાડ નિજ સમગણી પ્રેમ અદ્વૈત ભાવી,
 મૌના માટે ડવન સઘળું માનીને વિશ્વ રહાશે,
 ૭૧૦ ત્હારે સફળ જગમાં આત્મભોગે ગણાશે ૧૦
 નૌમા બેઠાં સફળ જનને અગ્નિધની પાર જાવુ,
 મામાસામી મદત કરવી આત્મમા ઐક્ય ભાવી,
 સૌના કાર્યો નિજ સમગણી કર્મ પૂરી સધાશે,
 ૭૧૧ ત્યારે સફળ જગમાં આત્મભોગે જણાશે ૧૧
 ત્હારી ફળે સફળ સમજી કર્મની વાટ લેઈ,
 ચાલ્યો જી તુ નિજ પથ વિષે મર્વને સાજ દેઈ,

નીચાઓને શુભ પથવિષે ચાલતાં શીખવાશે,
 જીવ્યું ત્યારે સદ્ગુણ જગમાં આત્મભોગે ગણાશે. ૧૨
 ઉંચાનીચા વિષમ પથમાં રાખીને હોંશિયારી,
 ભતાં સૌનું શુભ જગ કદી વેદીને દુઃખ ભારી;
 ઉત્કાન્તિ એ વિકસિત બળે આગળેતો ચઢાશે,
 પુદ્ગલબિંદુ સ્વરૂ સમ જગ બની સિદ્ધપન્થે વહાશે. ૧૩

❀ આત્મોદ્ધાસે પ્રગતિપથમાં પાન્થ તું નિત્ય વહેજે. ❀

મન્દાક્રાન્તા.

વાંચ્યા ભાવો હૃદય પટના પત્ર તહારે ઉકેલી,
 રે ના છાનું હૃદય ઉછળે અબિધવત્ પ્રેમ છાળે;
 જ્ઞાનોન્નત્યા પ્રગતિ કરવી ચંદ્રાય છે એજ ચિત્તે,
 આત્મોદ્ધાસે પ્રગતિ પથમાં નિત્ય તું પાન્થ ! વહેજે. ૧
 જે જે તહારા હૃદય ગમતું પૂર્વ સંસ્કારયોગે,
 તે તે તહારા પ્રગતિ પથમાં પ્રાપ્ત થાશે પ્રયત્ને;
 કર્તવ્યોના નિશદિન ભણી પાઠ ચિત્તે મજાના,
 આત્મોદ્ધાસે પ્રગતિ પથમાં પાન્થ નિત્ય તું ! વહેજે. ૨
 સેવા મેવા સમ મન ગણી સેવજે સદ્ગુરુને,
 તેથી તહારું હૃદય વિકસે ને મળે સત્ય જ્યોતિ;
 કર્તવ્યોના અનુગમવડે પૂર્ણ યોગી બનીને,
 આત્મોદ્ધાસે પ્રગતિ પથમાં નિત્ય તું પાન્થ ! વહેજે, ૩
 જેવા ભાવો હૃદય ઉછળે જે અધુના મજાના,
 તેવા ભાવો નિશદિન રહો એજ ઇચ્છું વિચારી;
 તહારા માર્ગે અચલ રહીને આત્મયોગી બનીને,
 આત્મોદ્ધાસે પ્રગતિ પથમાં નિત્ય તું પાન્થ ! વહેજે. ૪

શ્રદ્ધા ભક્તિ હૃદય કંઈયું મૈત્રી માધ્યસ્થ ધારી,
સદ્ગુણોર્મા મુદિત થઈને વિશ્વનુ શ્રેય ઇચ્છી,
કર્તવ્યોના અનુભવ કરી સ્વાધિકારે વિવેકે,
આત્મોદ્ધાસે પ્રગતિ પથમા નિત્ય તુ પાન્થ ! ંહેજે ૫

હુ ખી લોકો જગ બહુ રહે હુ ખ સહાર ! યત્ને,
નિષ્કામી થૈ જગ જનતાણુ શ્રેય ક' નિત્ય ફરે,
જન્મી સાર અવનીતલમા કૃત્ય કીજે મુલાવે,
આત્મોદ્ધાસે પ્રગતિ પથમા નિત્ય તુ પાન્થ ! ંહેજે ૬

શિક્ષા બાકી હુજી તવ રહી કર્મયોગી થવામા,
શિક્ષા બાકી હુજી તવ રહી સત્ય માર્ગે જવામા,
પાસા સેવી ગુરુજનતાણા પૂર્ણ શિક્ષા પ્રાપ્તિને,
આત્મોદ્ધાસે પ્રગતિ પથમા નિત્ય તુ પાન્થ ! ંહેજે ૬

મિદ્ધાન્તોના અનુભવતાણી મત્ય લે શિષ્ય ! શિક્ષા,
આત્મત્યાગી ઝટપટ બની દેશમેવાર્થ ભીક્ષા,
માગી માગી અવનિતલમા આત્મભોગી બનીને,
આત્મોદ્ધાસે પ્રગતિ પથમા નિત્ય તુ પાન્થ ! ંહેજે ૮

જીવેના સૌ શુભ હિત લાણી ત્યાગમા મુકિતવામો,
જાણી એવું સકલ હરવી ચિત્તની વામનાઓ,
જે જે ઇચ્છે મદન તજવા ત્યાગમા શ્રેય જાણી,
આત્મોદ્ધાસે પ્રગતિ પથમા નિત્ય તુ પાન્થ ! ંહેજે. ૯

ઘોવું ઘોવું બહુ ભવ કર્યું પાપ મૌ જ્ઞાન યોગે,
સોની સાક્ષી થઈ સહુ કરે લાવ એ યોગ્યતાને,
યોગીઓના હૃદય ઘટમા પેસીને તત્વ લેઈ,
આત્મોદ્ધાસે પ્રગતિ પથમા નિત્ય તુ પાન્થ ! ંહેજે ૧૦

ઉત્કાન્તિ છે તવ શુભ સદા મનગુણની કૃપાથી,
ઉત્કાન્તિ છે તવ શુભ સદા કર્મયોગી થવાથી,
નક્કી એવું હૃદય મમજી સત્ય મદન ધારી,

- આત્મોદ્ધાસે પ્રગતિ પથમાં નિત્ય તું પાન્ય ! ંહેજે. ૧૧
- મુંઝાતો ના વિષય સુખમાં સત્ય કર્તવ્ય ભૂલી,
લોભાતો ના ક્ષણિક જગની વસ્તુઓને વિલોકી;
દેખી જાણી જગત સઘળું હેય આદેય બોધી,
આત્મોદ્ધાસે પ્રગતિ પથમાં નિત્ય તું પાન્ય ! ંહેજે. ૧૨
- શુદ્ધ પ્રેમે સકળ કરવું બન્ધનોનો વિછેદી,
આત્મજ્યોતિ જગવ! ઘટમાં જ્ઞાનને ધ્યાન યોગે;
કર્તવ્યોની ફરજ લહીને લેખ ફર્જ લખાયો,
બુદ્ધચબ્ધિના હૃદય ઘટમાં ભાવ સાચો સુહાયો. ૧૩
- રતિના લાલ અન્તરમાં, કરો નિષ્કામથી સઘળું;
ખરેખર ભાવ લાવીને, કથી શિક્ષા હૃદય ધરજે. ૧૪
- કથ્યું તવ ઉન્નતિ માટે, બળવી ફર્જ પોતાની;
બુદ્ધચબ્ધિ ભાવ લાવીને, સુખી થાઓ સદા ધર્મે. ૧૫

સાણંદ. ૐ શાન્તિઃ ૩

❧ રહ્યો જો જીવતો તહો શું ? ❧

- કરી વિશ્વાસનો ઘાતજ, પ્રતિજ્ઞા છંડીને પાપી;
કરી કાળું વદનદોષે, રહ્યો ને જીવતો તહો શું ? ૧
- મુખે મીઠો હૃદય કાલી, ગુરૂદ્રોહી બની દ્વેષે;
બનીને કર્મથી ભારે, રહ્યો ને જીવતો તહો શું ? ૨
- અવજ્ઞા સન્તની નક્કી, જડામૂળથી ઉખેડે છે;
બનીને સન્તનો શત્રુ, રહ્યો ને જીવતો તહો શું ? ૩
- હીલાઈ ધરી મનમાં, કરી નાપાક મન સઘળું;
ભસાભસ બહુ કરી મુખથી, રહ્યો ને જીવતો તહો શું ? ૪
- મુખે બોલી ફરી જતાં, ગયું પ્રામાણ્ય પોતાનું;
પછીથી પ્રાણને ધારી, રહ્યો ને જીવતો તહો શું ? ૫
- કરીને મૈત્રીના આળા, વદે મીઠું પ્રપંચોથી;

અરેરે દ્રોહથી પાપી, રહ્યો ને જીવતો તહો શુ ?	૬
કળા કપટીતણી કોડી, બુરાઈ ચિત્તમા ઝાઝી,	
થઈ સામેા શુરજનના, રહ્યો ને જીવતો તહો શુ ?	૭
કૃતધી દ્રોહી પાખડી, બની ઘાતક હૃદયમાડી,	
જગતમા લક્ષ્મી સત્તાથી, રહ્યો ને જીવતો તહો શુ ?	૮
રહ્યો ના વાણીથી સાચો, રહ્યો ના ચિત્તથી સાચો,	
કરી મેળજ હૃદય છેદી, રહ્યો ને જીવતો તહો શુ ?	૯
કરીને ધર્મના ટીલા, ધરી આચાર ધર્મીના,	
ધરીને ઢાંગ ધત્તરા, રહ્યો ને જીવતો તહો શુ ?	૧૦
બન્યો વિશ્વાસઘાતી ને, નથી તે યોગ્ય કર્મ કરવા,	
બુદ્ધચળિ સન્તની વાણી, રૂચે તે જીવતો જગમા	૧૧

આણુદ

❧ ❧ ❧ થવાનું તે થયા કરતું ❧ ❧ ❧

પડી આમા બની દેખી, પ્રપચો કેળવો કોડી,	
નકામા શુ બકયા કરતા, થવાનું તે થયા કરતું	૧
શુભોને દુર્ગુણો માની, શુભો મામે નથી લેવું,	
નથી પરવા તમાગી કર્મ, થવાનું તે થયા કરતું	૨
બનીને માન પૂજાગી, બનીને મ્વાર્થના કીડા,	
બુઝ કરતા નહીં કાવો, થવાનું તે થયા કરતું	૩
ખરેખર નીચદ્રષ્ટિથી, કહી ના હિંચ આવાના,	
ખણે ખાટો પડે તે ત્યા, થવાનું તે થયા કરતું	૪
બની શયતાનના ભક્તો, બનાવો અન્યને તેવા,	
યશે ના તેથકી મારૂ, થવાનું તે થયા કરતું.	૫
કરો જેવું લહો તેવું, ખરો એ ન્યાયનો કાટો,	
ફરે ના ફેરવ્યો ડોચી, થવાનું તે થયા કરતું.	૬
અમારે શુદ્ધબુદ્ધિથી, સદા કર્તવ્ય કરવાનું,	
બુરામા ના કદી ભળવું, થવાનું તે થયા કરતું.	૭

પડે છે શ્રેયમાં વિધ્નો, નથી તેથી જરા કરવું;
 કર્યા કરવું બની સાક્ષી, થવાનું તે થયા કરતું. ૮
 અદા નિજ ફર્જને કરવી, સદા એ કૃત્ય સન્તોનું;
 બુદ્ધયબ્ધિ કુદ્રતી ન્યાયે, થવાનું તે થયા કરતું. ૯

❀❀❀ આંતર સેવાભાવના (સ્વગત). ❀❀❀

ગામોગામે નગર નગરે સર્વ જીવો પ્રભોધું,
 દેશોદેશે સકળ જનના હુઃખના માર્ગ રોધું;
 સેવા મેવા હૃદય સમજી સર્વને પ્રેમભાવે,
 સેવું ફર્જે અચલ થઈને પૂર્ણ નિષ્કામ દાવે. ૧
 હુઃખીઓનાં હૃદય દ્રવતાં હુઃખથી આંસુડાં એ,
 દહુવું એવું જગશુભ કરું કે ન રહે હુઃખડાંએ;
 આત્મોદ્ધાસે સતત બાળથી સર્વને શાન્તિ દેવા,
 ધારું ધારું હૃદય ઘટમાં નિત્ય હો વિશ્વસેવા. ૨
 સર્વે જીવો પ્રભુસમ ગણી સર્વ સેવા કર્યામાં,
 સર્વે જીવો નિજ સમ ગણી પ્રેમ સૌમાં ધર્યામાં;
 સેવા સાચી નિશ્ચિન બનો સર્વમાં ઇશ પેખી,
 સૌમાં ઐક્યે મન વચનથી શ્રેષ્ઠ સેવા જ લેખી. ૩
 મહારું સૌનું નિજ મન ગણી સર્વનું તેહ મહારું,
 સેવા સાચી નિશ્ચિન કરું પ્રેમથી ધારી ખ્યારું;
 સેવાયોગી પ્રથમ બનશું સેવના મિષ્ટ બહાલી,
 એમાં શ્રેયઃ પ્રગતિ બળ છે આત્મભોગે સુખ્યારી. ૪
 સેવા મંત્રો નિશ્ચિન ગણી હુઃખિનાં હુઃખ ટાળું,
 સેવા તત્ત્વો નિશ્ચિન રચી હુઃખ સૌનાં વિદારું;
 સેવા ચન્ત્રો પ્રતિદિન કરી સ્વાર્પણે નિત્ય રાચું,
 મહારું તહારું સહુ પરિહરી સેવનામાં જ માચું. ૫
 સેવા માટે પ્રકટ કરવી આત્મશક્તિ પ્રયોગે,

સેવા માટે નિશ્ચિન વહુ રાગીને આત્મભોગે,
થાવુ મ્હારે પ્રગતિ પથમાં મર્વનો શ્રેયકારી,
એવી શક્તિ મમ અટ મળો યોગમાર્ગે વિહારી. ૬

સ્વાર્થોના સૈ પડળ ટળતા સર્વ સેવા કરતાં,
આત્મશ્રદ્ધા પ્રતિદિન વધે વિશ્વ હુ જો હરતા,
મેવાના સૌ અનુભવ મળો ગન્ધનો દૂર જાએ,
આત્મોદ્ધાસે પ્રગતિ પથમા સેવનાઓ કરાવો. ૭

સૌમાં હુ છુ સકળ મુજમા સર્વ માથે અસેડે,
આત્માદૈતે અનુભવવડે સત્તયા પ્રદ્ધ વેદે,
આત્માશામી સતત થઈને મર્વમા પ્રદ્ધ દેખુ,
સેવા સૌની નિજ સમ ગણી આત્મની પૂર્ણ લેખુ ૮

જે આ વિશ્વે નિયમિતપણે તેહ મ્હાડુ ગણીને,
જે છે વિશ્વે પરમ મુખ તે સર્વનુ તે બળીને,
પ્રદ્ધાદૈતે સકળ જગમા સર્વને શર્મ દેવા,
હોજો હોજો પ્રતિદિન મને સ્વાપર્ણે સત્ય સેવા. ૯

મ્હારા મધ્યે પરમ ઇશની જ્યોતિનુ તેજ લાસો,
વેગે વેગે તિમિરધનતા ચિત્તની દૂર નાસો,
પૂર્ણાનન્દે સતત વિચરી સર્વને મત્ય દેવા,
થાવો થાવો નિશ્ચિન ખરે વિશ્વની મત્ય મેત્રા ૧૦

વિશ્વે સૌની પ્રગતિ કરવા ધર્મમાર્ગે મજાની,
સેવા સેવા પ્રતિદિન ચહુ લાવના ચિત્ત આણી,
મૌને ધર્મે રમિક કરવા સર્વને શાન્તિ દેવા,
શુદ્ધચર્ણ સત્ દૃઢયગન હો વિશ્વની મત્ય સેવા ૧૧

સદા અમારી શુભ લાવનાઓ, કુળો મજાની પ્રમુખજિન લાવે,
સર્વે અમારા મમચિત્ત લ મો, વિશ્વેશ જ્યોતિ દૃઢયે પ્રકાશો, ૧૨
મદા અમારા શુભ લાવ ધર્મો, ખીલો વિવેકે જગ ઐક્ય કારી,
ઈત્થુ સદા સૌખ્ય વિચાર સારા, કુળે સદા એ ધર્મો અમારા ૧૩

ચોપાઇ.

આત્મોત્કાન્ત કરવા સાર, સેવા ધર્મજ છે જયકાર;
સેવાધિકારે સેવા ધર્મ, ઇચ્છું પામું શાશ્વત શર્મ.

૧૪

અનુષ્ટુપ.

કરી સેવા તણાં કાર્યો, ઉચ્ચ થાઉ સદા મુદા;
બુદ્ધયજ્ઞિધ ધર્મ સેવામાં, સર્વ સ્વાર્પણ થયા કરે.

૧૬

આત્મતાન

તાન લાગ્યું પ્રભુ તાહ્યરૂં રગરગે, તાન મસ્તાન આનન્દ વ્યાપ્યો;
ઓધ આનન્દના ઉછળ્યા ઘટવિષે, જીવ પરમાત્મરૂપે જ છાપ્યો. ૧
સર્વજગ આત્મમાં ઓતપ્રોતે રહ્યું, વિશ્વ તે આત્મરૂપે જણાયું;
આત્મા વિશ્વરૂપે સુહાયો ખરો, સન્નિવિદાનન્દ જગ સર્વ છાયું. ૨
અસ્તિનાસ્તિ અપેક્ષાથકી વિશ્વ સહુ, આત્મ સર્વપ્રદેશે સમાયું;
સર્વમાં હું પ્રભુ સર્વ જગ મુજવિષે, દ્વૈતતમજોર સર્વે વિલાયું. ૩
સન્નિવિદાનન્દના અનુભવે આત્મમાં, મસ્ત થઈને જગત્ ભાન ભૂદ્યો;
સન્નિવિદાનન્દના પારણે પોઢીને, પૂર્ણ શુદ્ધતાન થઈ પ્રેમ ઝીડ્યો. ૪
નામને રૂપની લાગી ભ્રમણા સહુ, આત્મમાં સર્વ દેવો નિહાળ્યા;
જ્યોતિમાં જ્યોત જાગી પ્રભુ પૂર્ણમાં, પૂર્ણરૂપે પ્રકટ જ્ઞાન લાળ્યા. ૫
આત્મસાગરવિષે જોયના બુદ્ધબુદ્ધો, હાનિવૃદ્ધિ ભરતી ઓટ થાતી;
જોય ને જ્ઞાન ઉત્પાદ વ્યપ ધ્રોવ્યની, સર્વ લીલા થતી ને સમાતી. ૬
પૂર્ણ કહેવાય ના પૂર્ણ નહિ લક્ષ્યમાં, આવતો અકળને કોણ કળતું;
પૂર્ણની પૂર્ણતા પૂર્ણમાં ભાસતી, પુર્ણને અન્ય ના કોઈ છળતું. ૭
તાહ્યરૂં માહ્યરૂં ભેદ સહુ ઉપશમ્યા, વૈખરીથી કહ્યું નૈવ જાવે;
જાંખી ભાસે પરામાં પરા પ્રેમથી, સત્ય છૂંચું રહે ના છુપાવે. ૮
જ્ઞાન શુદ્ધતાન મસ્તાન નિજ ભાનમાં, અલખધૂને અલખરામ દીઠા;
બુદ્ધિસાગર પ્રભુ તાનમાં તન્મયી, ભાવ પામ્યો પરમબ્રહ્મ ગીઠા. ૯

૭૭ પાસે નાવ્યો. ૭૭

- નાવ્યો પાસે પ્રતિદિન ઘણી યાદી તારી કરાતી,
એથી ઝાઝું નહિ નહિ કથુ દેખ તહારીજ છાતી,
આ સ સારે પરવશખણ મોહથી હોય દેખો,
શુ શુ કીધુ હૃદય ઉતરી જ્ઞાનથી પૂર્ણ પેખો. ૧
- અધારામા મહુ અડવડે દેખ તુ ના ખરૂ શુ ?
ઉઘે મોહિ નહિ મન ધરે કૃત્યનો હુ કરૂ શુ ?
જો જાણે તો નહિ જગવિષે ચેન તેને પડે રે,
આશાથી તે પ્રતિદિન ખરે ચિત્તમા ના રહે રે. ૨
- તહારા ચિત્તે ખટપટ થતી કાર્ય ચિન્તા વડે રે,
કેવી રીતે પ્રગતિ પથમા શક્તિયો માપડે રે,
ભાવી ચિન્તા કદિ નહિ કરો સ્વાધિકારે રહીને,
થાશે સારૂ હૃદયગન એ ભાવનાને વહીને. ૩
- તહાગ મિત્રો અનુભવવિષે પૂર્ણ ના તેહ લાણે,
તહોયે તહારી પ્રગતિપથમા ઉન્નતિભાવ આણે,
થાવાનુ તે સહજ બનશે સદગુણલક્ષિતભાવે,
ધર્મે તહારૂ શુભ પથવિષે શ્રેય જે ધૈર્ય દાવે ૪
- ઇચ્છા ત્યા તો પગજગ થતો દેખશે એજ દેખી,
આત્મશ્રદ્ધા બહુ બળ વડે પેખશે એજ પેખી,
સૌનુ દેખો અહીં નહિ પડે થાય છે જે થવાનુ,
સારૂ મૌ છે જગ સહુ થયુ ને થશે જેહ છાનુ ૫
- જે જે કુર્મે તવ શિર રહી તે બળત્રી જ લેવી,
આનન્દી થૈ જગન વિચરી ગાન્તિથી કુર્મ બહેત્રી,
ધર્મે નક્કી જગત જય છે મદગુરૂના પ્રતાપે,
મોહ મોહ હૃદય રટના શિષ્યને પૂર્ણ વ્યાપે ૬
- થાતો ના તુ અવનોત્તમા શોક ચિન્તા પ્રમગી,
થાતો ના તુ અવનોત્તમા મોહથી ખૂગ રગી,

રાગ દ્વેષે વિવિધ વિષયે મોહમાં ના ફસાતો,
 સૌમાં રૂઝીને સહુથી અળગો થાવ ના બાહ્ય રાતો. ૭
 સોહં સોહં હૃદય ઘટમાં જાપ જાપને મગાનો,
 આત્માનન્દી સતત બનને ધારીને ધર્મતાનો;
 ધર્મ પ્રેમી પ્રતિદિન બની ચાલને ધર્મ વાટે,
 ખુદ્ધયબિધ સદ્ગુહ્ય ઘટમાં ચાલને શીર્ષ સાટે. ૮

❀ રહો કાયમ પ્રગતિપથમાં ❀

થતું ખુદ્ધું હૃદય સઘળું, રહે સંકોચ ના મનમાં;
 વિસામો વાત કરવાનો, રહો કાયમ પ્રગતિ પથમાં. ૧
 હૃદયના તારના તારો, પરસ્પર જ્યાં સદા બેઠા;
 વિસામો મેળ મેળાપી, રહો કાયમ પ્રગતિ પથમાં. ૨
 પરસ્પર હેતની વાતો, પરસ્પર સહાયની વાતો;
 પરસ્પર એ પ્રવૃત્તિયો, રહો કાયમ પ્રગતિ પથમાં. ૩
 પરસ્પર ચિત્તને ચોળી, હૃદય સાથે હૃદય જોડી;
 કરાતો વાટ વિસામો, રહો કાયમ પ્રગતિ પથમાં. ૪
 પરસ્પર શુદ્ધ પ્રીતિનાં, હૃદય ઝરણાં સદા બેઠાં;
 જરા ના લેદ બેદ જ્યાં, રહો કાયમ પ્રગતિ પથમાં. ૫
 શુભો સહેજે પ્રગટ થાવે, ટળે દોષો સહજયોગે;
 સુખાદૈતે જીવન બેઠું, રહો કાયમ પ્રગતિ પથમાં. ૬
 શમે જ્યાં સર્વ ચિન્તાઓ, અહો તે વાત વિશ્રામો;
 અમોને સર્વથી બહાલો, રહો કાયમ પ્રગતિ પથમાં. ૭
 જીવંતી આત્મપ્રતિમા છે, ખરેખર મિત્ર મેળાપી;
 મળે તેને મળ્યું સઘળું, રહે કાયમ પ્રગતિ પથમાં. ૮
 હૃદયથી શુદ્ધ મેળાપી, ખરી તન્મય દશા વ્યાપી;
 બની છાયા બન્યો આત્મા, રહો કાયમ પ્રગતિ પથમાં. ૯
 ઉગે ભાનુ સહજ વિકસે, હજારો ગાઉથી કમળો;

પરસ્પર મેળ વિશ્રામો, રહો કાયમ પ્રગતિ પથમાં.	૧૦
મળે ઘેગર કુધાણુને, અહો ઉપમા ઘટે ના જ્યા,	
બુદ્ધયબ્ધિ સન્ત વિશ્રામો, રહો કાયમ પ્રગતિ પથમાં.	૧૧

❀ ભક્તને પત્ર વાંચ. ❀

હૃદયમા પૂર્ણ આલોચી, તપામો છુદ્ગી ગઇ તે,	
અવસ્થા અન્ય પ્રારભે, નિહાળી દેખગો સાચુ	૧
શુદ્ધસ્થોની અવસ્થામા, પ્રવેશી કર્મના ઉદયે,	
અહો સ્વાત્મોન્નતિ ક્યારે, જૂલો ના લબ્ય મુઝાઇ.	૨
તમારા શ્રેયના પથમા, સદા જાગૃતપણુ ધરવા,	
પ્રતિજ્ઞા જે કરી પૂર્વે, તથા આલેખ્ય હેતુ છે.	૩
અવસ્થા એક ગઇ બીજી, અહો બેડી હૃદય સમજી,	
અદા કર ધર્મની ફર્જે, પ્રમાદો આવતા વારી.	૪
ફરે જાડુ મતિભેદે, અવસ્થા એક ના રહેતી,	
સદા બદલાય છે સૌની, પ્રવૃત્તિ ધર્મની સારી	૫
વિચારો ઉન્નતિના જે, કર્યા કરજે મદા મનમા,	
પિતા પેઠે બની શૂરો, જગત્મા કાર્ય કર તહારા.	૬
સદા નિજ વીર્ય ફેરવવુ, ખરેખર સ્વોન્નતિ માટે,	
ઘટે છે નિત્ય એ તમને, ખરો નિશ્ચય કઠી વર્તો	૭
કરી નિજ ચિત્તને મોડુ, ઘણુ માખો ક્ષમા લાવી,	
સગાઓનુ લલુ કરવા, પ્રવર્તો શુદ્ધ બુદ્ધિથી	૮
સુધારો આત્મશક્તિઓ, સહી દુ જો બનો મોટા,	
ભલામા ભાગ લેવાથી, તમારી સ્વોન્નતિ સાચે.	૯
વિચારી ધર્મ તરવોને, મુણીને ધર્મમિદ્ધાતો,	
તમારી સ્વોન્નતિ કરવા, સદા જાગૃત બની રહેયો	૧૦
કર્ચુ શુ જન્મીને સાડ, સદા સભારતા રહેયો.	
ગઇ વેળા પુન પાછી, નહીં આવે હૃદય ચેતો.	૧૧

- અહો જે આંખમાં અશ્રુ, વહેતાં તાં સ્મરણ કરશે;
અહો તે ધર્મના માર્ગે, ગૃહસ્થાવાસમાં વહેશે. ૧૨
- ગૃહસ્થાવાસમાં તેના, હૃદયમાં સદ્ગુણો જાગે;
પ્રતિજ્ઞા કર્જ આદરવા, પ્રવૃત્તિ તો ધની ધનશે. ૧૩
- તમારા માર્ગમાં તમને, મળેને સહાય્ય સન્તોની;
જગત્ના શ્રેયમાં ભાગે, તમારાથી અપાઓને. ૧૪
- મળે મંગલ મજાનાં બહુ, ટળે વિધ્નો વિપત્તિઓ;
તમારી ધર્મના માર્ગે, સદા યુદ્ધિ રહ્યા કરશે. ૧૫
- પ્રવૃત્તિ ને નિવૃત્તિમાં, વિવેકે આયુ વહેવામાં;
યુદ્ધયજ્ઞિય ધર્મની દ્રષ્ટિ, પ્રતાપે સિદ્ધિયો મળશે. ૧૬

❧ કર્તવ્યોપદેશ કાવ્ય ❧

- જાગી ઉઠો હૃદય ઘટમાં પૂર્ણ જ્યોતિ જગાવો,
સાચી સેવા જગહિત તણી, તેહમાં ચિત્ત લાવો;
ખોટા જ્યાંતો પરિહરી સદા ચિત્તમાં ધર્મવાસો,
સારાં કાર્યો નિશ્ચિન કરી વિશ્વમાં ઉચ્ચ થાશે. ૧
- આત્મા છે આ પરમવિભુ એ ભાવના ચિત્ત લાવો,
મૈત્રી ભાવી સકળ જનથી તુચ્છતાને હઠાવો;
સાચાભાવે સકળ જનને દુઃખમાં ઘો દિલાસો,
સાચાં કાર્યો નિશ્ચિન કરી વિશ્વમાં ઉચ્ચ થાશે. ૨
- સર્વે જીવો શિવસુખ લહો કર્મના ઓઘ ટાળી,
સર્વેજીવો શિવ સુખ લહો રાગને દ્વેષ વારી;
સાચી એવી હૃદય ઘટમાં ભાવનાને વિકાસો,
સારાં કાર્યો નિશ્ચિન કરી વિશ્વમાં ઉચ્ચ થાશે. ૩
- સૌનું સાઈં મનવચનથી કાય લક્ષ્મીવડે હો,
આત્મયુદ્ધયા પ્રતિદિન કરો લક્ષ્મીઓ સાંપડે હો;
તારી નિત્યે પ્રગતિ પથમાં આત્મશક્તિ પ્રકાશે,

- સારા કાર્યો નિશ્ચિન કરી વિશ્વમા ઉચ્ચ થાશે. ૪
- તારા માટે સકળ શુભ છે શુદ્ધ દષ્ટિ પ્રલાવે,
તારા માટે સકળ શુભ છે ધર્મ સાપેક્ષ લાવે,
એવું તારા હૃદય સમજી મોહકમો વિનાશે,
સારાં કાર્યો નિશ્ચિન કરી વિશ્વમાં ઉચ્ચ થાશે. ૫
- આત્મા ચેતો ચતુર સમજી યોગ સારો મળ્યો છે,
સેવા યોગે પરમ વિભુમા પ્રેમ સાચો લાગ્યો છે,
માટે નક્કી અવસર લહી જ્ઞાનમાર્ગે વિકાસો,
સારા કાર્યો નિશ્ચિન કરી વિશ્વમા ઉચ્ચ થાશે ૬
- સારા કાર્યો કરી વિશ્વે, આત્મોત્કાન્તિ કરો સદા,
પુદ્ગલધિ સદ્ગુરુજ્ઞાને, કરજી શીર્ષે વરો મુદા. ૭
- ૐ શાન્તિ: ૩.

મરેલાં મહદાં જીવાડો. ૧૬

ગોડી

- મરેલા મહદાં જીવાડો, કુડી જીવનનો મત્રમરેલા,
જીવતો જીવાડોને અમૃતરસને છાડી
ઉધ્યો વિશ્વ ઉઘાડોને, સમજે છૂટે મન આડી, મરેલા ૧
- ચિદાનન્દ પ્રગટયા વિનારે, જીવે મહદાં જાણુ
આનન્દ ધન પ્રગટયાથક્રીરે, જીવે જીવ્યા પ્રમાણુમરેલા ૨
- આનન્દ રસ ત્યા જ્ઞાન છે રે, આનન્દ રમ ત્યા ધ્યાન,
આનન્દ રસ ત્યા ગાન છે રે, આનન્દ રમ ત્યા લાન. મરેલા ૩
- શક્તિ વિના મહદાં સમારે, જીવે જગ મહદાલ,
જીવન મત્ર કુડી ભગ્નારે, વેગે વિશ્વ ઉઘાડ મરેલાં ૪
- મહદાંએને સ્વાસ્થિતનેરે, નથી કયો અધિકાર,
જલધિ પણ ના સગ્રહે રે, મહદુ કાઢે ઝટ જહાર. મરેલા ૫
- આલમ અલખ જગાડીનેરે, મહદાંઓ ઉઘાડ,
અનન્ત શક્તિ કોજીનેરે, પ્રેમે પૂર્ણ જગાડ. મરેલાં ૬

તેમાં પ્રભુતા તાદ્યરીરે ક્ષણના વાર લગાડ.

બુદ્ધિસાગર શક્તિયોએ, જીવની વાદ્ય વગાડ મરેલાં; ૭

ૐ શાન્તિ: ૩

❀ નિર્જીવ મનુષ્યો જેવાઓનો સંવંધ. ❀

જ્યાં પ્રાણુ પ્રેમે પાથર્યાં તે કાષ્ઠના પૂતળાં અરે નિર્જીવ મડદાં અનુભવ્યાં,
મડદાં અરે એ ગાવતાં ને નાચતાં બહુ દોડતાં ઉઘેડે જેવાં એ સ્તવ્યાં;
જીવંત ચેતન ભૂદ્ધીને જડવાદ દ્રષ્ટિ આદરી મડદાં પ્રમાણે આચડ્યા,
અંતરૂ ઉછાળા શુદ્ધિના જે જીવતાને જાગતા તેનીજ સાથે લડથડ્યા. ૧
અભિપ્રાય મડદાંના અમારે જોઈતા એકે નથી એનો અમારે ખપ નથી,
લગની અમારી જ્યાંલગી અભિપ્રાયની પરવા નથી જોયું અમે નિશ્ચય મથી;
નિશ્ચય અમારા જાગતા ને જીવતા જે જીવતા તેનીજ સાથે મમરતિ,
એ પ્રીતિરસ અદ્વૈતમાં નહિ ભાન નિર્જીવ વિશ્વનું એનીજ અદ્ભૂત છે ગતિ. ૨
કોળાહળો અથડાઈને પાછા પડે ના મન અડે જોશો જગત સામું લડે,
તહોયે ન ભીતિ કંઈ જરા આકાશસમ અંતરૂ વિષે એ ઉદ્ધૃતે અનુભવવડે;
નિર્જીવ મડદાં શું મળે નિર્જીવ મડદાં શું હુસે જાગ્યાં નહીં જે ઉધતાં,
જડને જરા કિમ્મત નહીં આનંદરસની જાણવું એ જડ હૃદય શું સુંઘતાં. ૩
નિર્જીવ મડદાં જ્યોતને આંખે જરાનાં દેખતાં,
એ જાણતાં ના મનવસ્થુ એ પ્રેમને ના પેખતાં;
વ્યવહાર મૃગજળ દેખીને બ્રાન્તિથકી તરસ્યાંબની દોડી ખડું ઉવેખતાં,
એના ન મેળાપી અમે એ ભક્ત વા શિષ્યજ નહીં;
એના હૃદયમાં ના અમે વંઠેલ ગાંડા જે થયા,
બુદ્ધયબ્ધિસાચા સદ્ગુરુ જીવંત તે જીવાડતા;
જીવન મંત્રો પુકીને આનંદરસ ઘટમાં લદ્યા.

શ્રી ગુરૂપદેશ. ૬૬

કવ્યાલિ

- ભલાઈનાં કરો કાર્યો, કમાણી ધર્મની કરશો,
 કર્યું તે આવશે સાથે, વિચારી કાર્યમાં લાગો ૧
 ભલુ કરતા ભલુ થાશે, યુરૂ કરતા યુરૂ થાશે,
 તમારી શક્તિયો સર્વે, ભલુ કરવા મળી જાણો ૨
 સરોવર પાસ આવીને, તૃપ્તાતુર ના રહો ક્યારે;
 ભર્યું ભાણું કુધા લાગી, અહો ના ખાય તે મૂર્ખો ૩
 કરો ઉપકારના કાર્યો, યથાશક્તિ અનુમારે,
 ગરીબોના હૃદય હલુવાં, તમારી ઉન્નતિ એમા ૪
 મળ્યું ના ખૂટશે ક્યારે, ખરેખર ધર્મના પન્થે,
 નકામા ખર્ચ ત્યાગીને, મળી વેળા સફળ કરશો ૫
 નમીને આત્ર હુજોથી, અદા કરતો ફરજ આણો,
 અહો તે કાશ્વે તેની, મહત્તા પત્ર તોરણમા ૬
 ભલા દિવસો ભલા માટે, યુશમા ભાગ ના લેવો,
 નકામા શોખ મારીને, નકામો ખર્ચ ના કરવો ૭
 મળ્યામા ભાગ સૌને છે, મળેલુ મર્વનુ માની,
 ભલુ સૌનું કરો તેથી, થયો મોટા કયુ સાચુ. ૮
 રહે પાછળ ભણી શીર્ષિ, વહે છે કર્મ તો સાથે,
 અત પરમાર્થ કૃત્યોમાં, ભલો નિજ હસ્ત લખાવો ૯
 હશે તેને મકળ કહેશે, ભલામા ભાગ લેવાને,
 શુભોથી ઉન્નતિ થાશે, સુખ પી આલશે જગમા ૧૦
 પરસ્પર મ પીને રહેવું, વિરોધી ના થવું કોના,
 બુદ્ધચન્ધિસદચરૂ શિક્ષા, હૃદય ધારી થયો સારા ૧૧

૦

ૐ શાન્તિઃ ૩

❀ તન્મયહૃદયે કર્તવ્યપ્રગતિભાવના ❀

- આત્માઓ સૌ હૃદય રસથી ઐક્ય રૂપે રસાઈ,
સાચા મેળે અનુરૂપ બની સત્ય કીજે સગાઈ;
આવો સર્વે હૃદય ધરમાં પ્રેમ ખ્યાલા જ પીજે,
જેસો લાવે હૃદય ધરમાં ઐક્ય કીડા રમીજે. ૧
- ત્હાડું મ્હાડું નહિ નહિ કશો ભેદ રે ચાલવાનો,
આત્માકૈતે પરમરસમાં તન્મયીલાવતાનો;
છાનું છાનું નહિ નહિ કશું આત્મભોગી થવાનું,
ઉંચા ઉંચા પ્રગતિપથમાં પૂર્ણવેગે જવાનું. ૨
- ભેટો સર્વે નયન મનમાં પ્રેમનું યાત્ર દેખો,
પ્રીતિના થૈ હૃદયરસિયા સર્વમાં પૂર્ણપેખો;
કાયા માયા નાહ નિજગણી સ્વાર્પણે પૂર્ણ રાચી,
એવા મેળે હૃદયરસથી નિત્યરોં ધર્મ માચી. ૩
- કાયા પ્રાણો વચન મનને ઐક્ય રૂપે કરીને,
મેળે રહેવું અનુભવબળે ભેદ લાવો હરીને;
પ્રેમાનન્દી સતત થઈને વિશ્વને સ્વર્ગ કીજે,
મુક્તાત્માઓ સકળ થઈએ પૂર્ણ આનન્દ લીજે. ૪
- એકીલાવે હૃદય રસનું પાન કીજે મઝાનું,
સર્વે સાથે સકળ કરવું કાર્ય સૌ એકતાનું;
સાથે આવું સહચર બની બોલવું સર્વ સાથે,
સર્વે માથે વહન કરવું કાર્ય સૌ સર્વ હાથે. ૫
- સાથે સર્વે પ્રગતિ કરીએ સર્વ શક્તિ સમર્પી,
હુંને તું એ નહિ નહિ કશું ભેદ જ્યાં આત્મમંદર્પી;
એવા લાવે સતત વહવું આપણો ધર્મ એવો,
એકીલાવે અનુભવ વહી ઉન્નતિમાર્ગ લેવો. ૬
- એવો નક્કી પ્રગતિપથમાં આપણો ધર્મ સાચો,
સેવી સેવી પ્રગતિ કરણી આત્મમાં પૂર્ણ રાચો;

પ્રામાણ્યે સત્પ્રકટ કરવી શક્તિઓ પૂર્ણભાવે,
ખુદ્યચન્ધિ સત્પ્રગતિ વિભુતા યામવી ઐક્ય દાવે. ૭

૧૦૧ કવૂતર ને પારધી. ૪૨

- દયાળુ પ ખીઓમાહિ, સડયો દાણો નહિ ખાતુ,
કરણાળુ કખૂતર તુ, દયાનો પાઠ શીખવતુ ૧
રહે ભૂખ્યુ તથાપિ તુ, દયા ના ત્યાગતુ કયારે,
શિક્ષાકષ્ટ ખાઈને સહુને, દયાનો પાઠ શીખવતુ ૨
કદાપિ ત્યાગ મારે ના, દયાળુ જન ઘરે રહેતુ,
ગરીબાઈ જણાવીને, દયાનો પાઠ શીખવતુ ૩
અરણ્યે પારધી આવ્યો, મહાગીતે થયો હુ ખી,
ખળતુ લાકડુ લાવી, પડેલા પત્ર સળગાવ્યા ૪
પરોણો પારધી ભૂખ્યો, થયો એ આપણો અતિથિ,
પડીને અગ્નિમા ખ્યારી, શમાવુ હુ ક્ષુધા તેની ૫
કખૂતર એમ પત્નીને, ગૃહસ્થાશ્રમ કહે કર્મ;
સુણી વાતો કખૂતરની, કહે પત્ની પડુ પોતે ૬
પરસ્પરમા અતિથિતુ, ખરૂ સ્વોગત અહો કરવા,
પડ્યા એ તાપણી મધ્યે, કર્યું સ્વાર્પણ અતિથિને. ૭
ક્ષુધા ભાગી અતિથિની, ગૃહસ્થાશ્રમ સફળ કીધો,
હૃદયમા પારધી સમજ્યો, ગૃહસ્થાશ્રમતણી કરણી. ૮
પારધીએ મન ચિત્તુ એહ, આત્મલોગથી શોણે ગેહ;
પારાપતનો આવ્યો ત્યાગ, કાયાપર છે મારો રાગ ૯
પાપીજન મધ્યે શિરદાર, પાપકર્મનો લહુ ન પાર,
પાપો કરતા જીવન ગયુ, થોડુ આયુ બાકી રહુ ૧૦
પાગપતની પેઠે સાર, દયાધર્મ ખાળુ હુ માર,
એવો નિશ્ચય મનમા કર્યો, નિઃધર જાવા પાઠો કર્યો. ૧૧
માર્ગે જતા માધુ મળ્યા, પારધીએ તે મનમા સ્મર્યા,

વંદન ક્રીધું લાવી લાવ, ભવજલધિમાં તું છે નાવ. ૧૨

ધન્ય ધન્ય ધર્મી અવતાર, ભવસિન્ધુથી મુજને તાર. ૧૩

દીધો દયાધર્મ ઉપદેશ, પારધીના મન નાઠા કલેશ;
સાધુવ્રત ત્યાં અંગીકર્યું, દયાવ્રતે નિજ મનહું ધર્યું. ૧૪

સાધુભાવે દયા સમાન, ધર્મ નહીં ડો જગમાં માન;
દયાવિષે છે પ્રભુનો વાસ, સર્વ ધર્મમાં દયા જ ખાસ. ૧૫

દયા નહીં ત્યાં હોય ન ધર્મ, દયા નહીં ત્યાં પાપ જ કર્મ;
દયાનદી જો જળ સૂકાય, મહાપ્રલય જગમાં ઝટ થાય. ૧૬

જેના મનમાં દયા ન હોય, તે ના ધર્મી જગમાં જોય;
કષ્ટતર સરખાં પાળે દયા, મહાજનની તે ઉપર મયા. ૧૭

કષ્ટતરની રક્ષા જગ થાય, ડોમ દયાળુ તેને રહાય;
ધન્ય કષ્ટતર જગમાં જાત, દયા પાળતાં જે પ્રખ્યાત. ૧૮

દયા કરે તેની જે સાર, ધન્ય ધન્ય તેનો અવતાર;
મળે પ્રભુ તેને નિર્ધાર, ભવસાગરનો પામે પાર. ૧૯

પ્રભુ કષ્ટતર લઈ અવતાર, દર્શન દીધા પ્રેમ અપાર;
અન્ય ધર્મમાં એવી વાત, ભક્ત ભક્તિ મહિમામાં સાર. ૨૦

દયા સ્વભાવે કષ્ટતર ઈશ, ઘટના ક્રીધી વિશ્વાવીશ;
દયાધર્મનું એ દૃષ્ટાંત, જીવંતું સમજો થઈ શાન્ત. ૨૧

દયા વિના શોભે ના વેદ, દયા વિના તપ જપ છે ખેદ;
કયા વિનાતાં શાસ્ત્રો જૂઠ, મયૂરની જેવી છે પૂંઠ. ૨૨

ધન્ય કષ્ટતર સ્વાર્પણ ત્યાગ, ધન્ય કષ્ટતર અહિંસા રાગ;
કષ્ટતર પારધી સુણી પ્રબંધ, દયા સ્વાર્પણે ધરો સંબંધ. ૨૩

દયાધર્મસમ કોઈ ન ધર્મ, દયાસમું નહિ જગ શુભ કર્મ;
દયાધર્મથી શાન્તિ થાય, પુણ્ય અનંતું શુભ બંધાય. ૨૪

કષ્ટતર બચ્યાં દેખી સાર, કાવ્ય કર્યું એ હૃદયોદ્ધાર;
બુદ્ધિસાગર દયા સુધર્મ, સત્ય સનાતન પામે શર્મ. ૨૫

અકલ પ્રભુ મહિમા.

પ્રભુ તુજ મહિમા મોટોરે, અકળ કદી ન કળાય	પ્રભુ
નામ રૂપ મહિમા વડેરે, સગુણ તુ કહેવાય,	
સત્વ રજસ્તમ ગુણવડે રે, રૂપ અનન્ત જણાય	પ્રભુ. ૧
નટનાગર જગ ખેલતો રે, નામ રૂપ ધરી વેપ,	
નાથે જગત નચાવતો રે, વિચરી સર્વપ્રદેશ.	પ્રભુ. ૨
સત્વ રજસ્તમ ગુણ વિના રે, નિર્ગુણ તુ કહેવાય,	
નામ રૂપ જ્યાં નહીં કશું રે, લાગ્યું ન વૈખરી જાય	પ્રભુ. ૩
તરસ્યું જલમાં માછલું રે, માન્યું એ નહિ જાય,	
પ્રભુહૃદયમાં છે છતાં રે, જગને નહીં દેખાય	પ્રભુ. ૪
મનથી શોધી થાકતા રે, મનનો લય જ્યાં થાય,	
પ્રકટ પ્રભુ ત્યાં જાણવા રે, અનુભવીને એ જણાય	પ્રભુ ૫
પ્રીતિભક્તિને જ્ઞાનથી રે, યાતાયાત ન ચિત્ત,	
એવું ચિત્ત થાતા થકા રે, અનુભવ થાય પવિત્ર	પ્રભુ. ૬
પામે તે તવ રૂપ બની રે, કહે ન જગને કોય,	
પુદ્ધિસાગર ધ્યાનમા રે, ભામે પરામા જોય.	પ્રભુ. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૩

કદી વિશ્વાસ્ય ના મોઠો

ગતાગમ ના પડે ખૂરી, નિહાળે ના ભલી ખૂરી.	
ઘડેલો ના અરે ગોળો, કદી વિશ્વાસ્ય ના ભોળો,	૧
નિહાળે ના સમય કેવો, ગમે તે જોલ તો જોલે,	
કરે વિવાહની વરસી, કદી વિશ્વાસ્યના ભોળો	૨
કરે પુણ્ય હૃદય જ્યાં ત્યાં, વિચારે ના થતું શું તે,	
હૃદય જેવું વસે મુખમા, કદી વિશ્વાસ્ય ના ભોળો	૩
ભલો વિદ્વાન્ પણ શત્રુ, હિતસ્વી મૂર્ખ ના સારો,	
વિવેકી ના હૃદય જેવું, કદી વિશ્વાસ્ય ના ભોળો	૪

- ટકે ના ચિત્તમાં છાતું, સ્વજન શત્રુ નહીં જાણે;
લડેટાણે ભર્યા ભાણે, કદી વિશ્વાસ્ય ના ભોળો. ૫
- ધરે ના દીર્ઘદૃષ્ટિને, નહીં ગંભીર મનનો જે;
લહે ના હાર્દ વાતોનું, કદી વિશ્વાસ્ય ના ભોળો. ૬
- ઘટે જ્યાં મૌન ત્યાં ગોલે, ઘટે જ્યાં ગોલવું ત્યાં મૌન;
ઘટે ના તે કરે જલ્દી, કદી વિશ્વાસ્ય ના ભોળો. ૭
- અપેક્ષાઓ નહીં જાણે, વિના ડહાપણ થતો ડાહ્યો;
હૃદય લઈને હૃદય ખાળે, કદી વિશ્વાસ્ય ના ભોળો. ૮
- મળે ત્યાં મૂતરે મેળે, કરે ભળભળ નકામી ખહું;
ખરી વખતે ખસે આઘો, કદી વિશ્વાસ્ય ના ભોળો. ૯
- નથી સ્વસ્થાનમાં હૈયું, ભમાવ્યાથી ભમે ઝાઝું;
વસે છે બહાલમાં ઝેરજ, કદી વિશ્વાસ્ય ના ભોળો. ૧૦
- ચલો મન ચેતીને સુરો, શિખામણ માનશે સાચી;
બુદ્ધચબ્ધિસદ્ગુરુ સંગે મળે છે સદ્ગુણો સર્વે. ૧૧

❧ તાપને. ❧

- તપાવે તાપ શા માટે, ખગાડયું ના જરા તહારું;
સુસાફરપર તપે શાને, ખની જા શાન્ત સમજીને. ૧
- વિના વાંકે તપાવાની, નથી તવ ફર્જ મન સમજી;
ઘણો ઉકળાટ ના કરવો, તહને એવું ઘટે સાચું. ૨
- તપાવાથી તહને કિંચિત્, નથી કંઈ લાલ થાવાનો;
થતી હાનિ તપાવ્યાથી, હવે તો શાન્ત થા અન્ધુ. ૩
- નથી સાફ અતી સર્વે, સદા છે વળ્ય અતિસર્વે;
ધરી મર્યાદ અન્તરમાં, સમાવી તાપ દે તહારો. ૪
- પ્રવૃત્તિ શોભતી હૃદમાં, રહીને કાર્ય કરવાથી;
તપી મર્યાદ ચૂક્યાથી, અરુચિ બહારશે સૌની. ૫
- નથી રહાતું જગત કોને, ખરે હૃદ ખહાર જાવાથી;

- ઉઘાડી આંખ ને સાચુ, થએલી ભૂલ ને તહારી ૬
 ઘણુ હુદ ખહાર બવાથી, અરે તવ નાશ થાવાનો,
 જગત્માં કાયદો એવો, ટળે ટાળ્યો નહીં કોથી ૭
 રહો નિજ માનમા મમજી, સહે કુદ્રત નહીં ઉંધુ,
 સ્વભાવે માન છે સૌનુ, કથ્યુ ચોડુ ઘણુ માનો ૮
 હવે હુદ ખહાર ના બતો, નહીં તો તુ કના થાશે,
 ખુદયજ્ઞિધ ધર્મશિક્ષાને, ગ્રહી શોભા લહો સાચી ૯
 ॐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ ॥

રાયળને

- ધણા કાલે થતુ મોટુ, ઘણુ ધીમે વધીને ૧
 અનુક્રમ ઉન્નતિમાર્ગે, વધીને પુષ્ટ બહુ થાતુ
 ક્રજો લાવી સકળ કાળે, મનોહર રાયણે શોભે, ૨
 ક્રજો લાવી નમી નીચી, ગીખાવે નમ્રતાનેતુ
 થએલા પીત પાકીને, ગમે તહારા ક્રજો જગને,
 શમાવે ભૂખ જીવોની, અહો આતિથ્ય તવ માર ૩
 ખરે ઓદાર્ય વાયુથી, હલાવી કાળ કાળીઓ,
 નિમત્રણ તુ કંઈ સહુને, પધાગી કળ ગ્રહો મારા ૪
 મમર્ષી ફલ ભલા તહારા, હલાવી પાદકા પ્રેમે,
 ખુશી થાવે જ ઉપકાગી, અહો તવ જીવણુ માત્ર ૫
 તહને જે લાકડીયોથી, અરે જૂડે ક્રજોમાટે,
 ક્રજો આપે અરે ત્હેને, અહો તવ મન્ત્ર ગીતિ એ ૬
 ઘણી વર્ષા ઘણી ઠડી, ઘણો તાપ જ મહે શશ્વત,
 તથાપિ તુ અકગ રડીને, બન્નવે કર્ત પોતાની ૭
 રહી લીલુ કંઈ લીલુ, જગતને સ્વાર્પણે પોણી,
 અહો તવ ધન્ય છે કાયા, અહો તવ ધન્ય છે જીવ્યુ. ૮
 ભલો વિદ્યામ દે મહુને, રહી ઉચુ મદા ગોભે,

નિવૃત્તિ યોગીની પેઠે, કરીને આમડી કાઠી. ૯
 અમારી જન્મભૂમિના, પ્રદેશોમાં સદા ઉગે,
 અમારી ધન્ય છે ભૂમિ, અહો તવ ખીજને રક્ષે. ૧૦
 અમારા આત્મવત્ ંહાલા, અમારાં ભવ્ય વૃક્ષો છો;
 બુદ્ધચબ્ધિદ્રવ્યને ભાવે, કર્યું વર્ણન અપેક્ષાએ. ૧૧

❧❧❧ વિહાર. ❧❧❧

આજે સૂર્યોદય થતાં, પાનસર થતી વિહાર;
 ચાર સાધુ સાથે કર્યો, સૈઠવલક્ષી સાર. ૧
 ગૃહસ્થશિષ્યો આરે સાથ, મનમાં જપતા જિનવરનાથ;
 વિહારમાં અવલોક્યું જેહ, દૃશ્યભાવ વર્ણવશું તેહ. ૨
 જતાં વાટમાં વરખડો એક આંચો,
 અહો આમ્ર સરખો ભલો ઉચ્ચ ભાંચો;
 ઘણા વરખડા વાડમાંડી સુહાતા,
 થયા લીંખડા પંથમાં ખૂબ માતા. ૩
 ધીમી ધીમી પવન લહરી, મન્દ તો આવતી'તી,
 ભેટી ભેટી સકળતનુને, દૂર તે તો જતી'તી;
 દેખી દોડે ચપલ હરણાં, ખેડુતો ક્ષેત્ર શોધે,
 ક્ષેત્રે વાડયો દૃઢ અતિ કરી, ઢોરનો પન્થ રૂંધે. ૪
 ઉંચાં ઘાડાં શુભવટતણાં, વૃન્દ દેખ્યાં મઝાનાં,
 પંખી ખેડાં કલરવ કરે, ખોલતાં રૂહે નંછાનાં;
 દેખી દેખી પથિકજનને, ડાળ પર્ણો હલાવે,
 આવો પાસે હૃદયગત એ, મૌનભાવે જણાવે. ૫
 કોયલ કરે ટહુકાર આંખાડાળ પર ખેસી ખરે,
 પ્રેમી વિયોગી જીવનને એ હૃદયનું કંઈ ઉચ્ચરે;
 અન્તરવિયોગે જે ખળે તે કોકિલા જેવા અરે,
 મીઠા મનોહર શબ્દને તે સાંભળી દિલ ઉછળે. ૬

ભય તસ્ત સસલા માસતા પાછુ બુવે ઉભા રહી,
 સુકુમાલતા પ્રેમાળતા વર્ણાય ના વચને કહી,
 રાયણ ક્લોથી રાયણો શોભી રહી વગડાવિષે,
 રખવાળ ક્ષણે વીણતા ઉપકાઁ કરતી એ દિસે. ૭
 દૃશ્યો નિહાળ્યાં એહવા, કુદ્રત શોભા છેક,
 સૈઠવ ગ્રામ પ્રવેશીને, વામ કર્યો દિન એક ૮
 રાનાદિક ચર્યાવડે, મહાદેવમા વાસ,
 કરી લોક બોધ્યા ઘણા, પ્રગટ્યો ચિત્તોદ્ઘાસ ૯
 ॐ શાન્તિઃ ૩

❀❀ સુમતિનું આત્મસ્વામી પ્રતિ આમંત્રણ ❀❀

પધારો પ્રેમના ભૂખ્યા પધારો પ્રેમના તરસ્યા,
 પધારો પ્રેમના રમિયા, કર્યું સ્વાપર્ણુ તડને સુધણુ ૧
 પધારો પ્રેમલગનીએ, પધારો મગ્નવા થઈને,
 પધારો નામ ભૂલીને, પધારો રૂપ ભૂલીને ૨
 પધારો પ્રેમના દેવા, ત્યજ મિથ્યા જગત મધણુ,
 સતીના જીવતા શબ્દે, પધારો આત્મધર મધ્યે ૩
 સહી દુ ખો મકળ પ્રેમે, મગીને જીવના થાવા,
 પધારો મરજીવા થઈને, ત્યજીને ઘેન માયાની ૪
 ભલા ખૂરા અભિપ્રાયો, જગતના સહુ ત્યજ દઈને,
 સજીવન થઈ પધાર્યાથી, ચિદાનન્દી થયો નક્કી ૫
 સજીવનતા થયે નક્કી, પધાર્યાથી દુદય માનો,
 અડત્વ લેદના ભડકા, મનાવી ઘો પધારી અડી ૬
 બની તન્મય સદા મુખમા, અલેદી પ્રેમમા રહેવુ,
 મુદ્ધયજિધ ધર્મ દૃષ્ટિએ, પધારો ઘગવિષે પ્રેમી. ૭

❧ પ્રિયતમઆત્મ પ્રતિ ચેતનાના ઉદ્ગારો ❧

- પ્રીતમ તવ પ્રીતિ લાગી રે, બીભ્તું કથું ન સુહાય. પ્રીતમ.
 ખાવું પીવું ના ગમે રે, કરવી ગમે નહિ વાત;
 હંધ ન આવે આંખમાંરે, ગમે દિવસ નહીં રાત. પ્રીતમ. ૧
 મૃતક સમા અજ્ઞાનીઓ રે, ગમે ન જોવું દૃશ્ય;
 હરવું કરવું ના ગમે રે, સમ સહુ સ્પર્શ્યાસ્પર્શ્ય. પ્રીતમ. ૨
 કુદ્રતની શોભા સહુ રે, ગમે નહીં તલભાર;
 મેળ વિનાના લોકથી, નહિ આનન્દ લગાર. પ્રીતમ. ૩
 પ્રેમ વિના રસ નહિ પડે રે, પ્રેમ વિના ન સંખંધ;
 પ્રેમ વિના શું દેખવું રે, પ્રેમ વિના જન અન્ધ. પ્રીતમ. ૪
 પ્રેમોદ્ધિમાં અવતરી રે, મરણવો થઈ જાય;
 તે તુજને પામે સહી રે, બીજા જન વા ખાય. પ્રીતમ. ૫
 શુદ્ધ પ્રેમની જ્યોતિમાં રે, બળી ભસ્મ જે થાય;
 સહજનન્દી તે બને રે, મરણવો તે ગણાય. પ્રીતમ. ૬
 પ્રીતિ રીતિને નિર્વાહી રે, કરવો આન્તર મેળ;
 બુદ્ધિસાગર મેળથી રે, આનન્દધનની સહેલ. પ્રીતમ. ૭

❧ આત્માની સુમતિ પ્રિયા પ્રતિ ઉક્તિ. ❧

- પ્રીત લાગી તારી ખ્યારી રે, સુજે ન બીભ્તું;
 જગત સહુ જોઈ લીધું રે, હવે ક્યાં રીઝું-ખ્યારી.
 વિષયની લાગે વાતો, ગદેડાની જેવી લાતો;
 કથું ન તુજ વિષ્ણુ ચ્હાતો રે.....સુજે-ખ્યારી. ૧
 નામરૂપ પરપોટા, રાગ તેના સહુ ખોટા;
 સમજાણા સહુ છોટા રે.....સુજે-ખ્યારી. ૨
 પ્રિયા પ્રાણુ ખ્યારી બ્હાલી, ચિદાનન્દ લટકાળી;
 સાચી એક તુજ લાગી રે. સુજે-ખ્યારી. ૩

- ચિત્ત મમ ચોરી લીધુ, કામણુ શુ ? એવું કીધુ,
ગમે ન કામ લીધુ લીધુ રે. મુજે-ખ્યારી ૪
- નિર્જવથકી ન્યારી, સાચી એક તવ યારી,
તવ રૂપ બલિહારી રે. મુજે-ખ્યારી. ૫
- આપી છવ છવાડે, પાડે ન ચોરાશી ખાડે,
જગાડીને હાડોહાડે રે. મુજે-ખ્યારી. ૬
- તુજ પર જાઉં વારી, હું તુ લેદ ભૂલ્યો ભારી,
લાગી તન્મય તારી રે. મુજે-ખ્યારી. ૭
- પરાણે ન પ્રેમ આવે, જેમ્મો પ્રેમ નહીં આવે,
પ્રેમસુખ પ્રગટાવે રે. મુજે-ખ્યારી. ૮
- હુનિયાની રીઝ ત્યાગી, લગની ત્હારી જ લાગી,
બુદ્ધિસાગર કથે જાગી રે. મુજે-ખ્યારી. ૯
- ૐ શાંતિ: ૩

શું વળે ?

- વિચારે ના પ્રજોષ્ઠુ શુ ? સમજતો ના કશુ હૈયે,
સુણાવે શુ વળે તેને, રૂચે ના તત્ત્વ તેને જે. ૧
- મરી પ્રીટી જવુ કાર્યો, કરીને અન્યનાં યત્ને,
થતી કિમ્મત નહીં તેની, મરી પ્રીટી જવાથી શુ ? ૨
- હૃદયથી આહુતુ જેને, સમર્પણની પ્રવૃત્તિથી
નહીં તે આહુતે જાણે, વળે તે આહુતાથી શુ ? ૩
- હૃદયનાં દર્દ ના જાણે, હૃદયમા પૂર્ણ ના પેસે,
હૃદયને ના ચહે પ્રેમે, વળે શુ ? મિત્ર એ કરતા. ૪
- મળે ના મેળ જ્યાં મનથી, નથી જ્યાં મેળની કિમ્મત,
પરસ્પર ઐક્ય ના મનનુ, વળે શુ ? મેળ કરવાથી ૫
- હૃદયથી ના થતી વાતો, રહે જ્યાં લેદ વાતોમા,
પડે ના વાતમા જ્યાં રસ, વળે શુ ? વાત કરવાથી. ૬

મળે ના આંખથી આંખો, હૃદયથી ના હૃદય મળતું;	૭
વહે છે ઝેર મનમાંડી, કરે વંદન વળે શું ? ત્યાં.	
થતાં ના ચિત્ત જ્યાં લેગાં, થતો ના પ્રેમ જ્યાં લેગો;	૮
કળાથી ભિન્નતા ધારી, વળે લેશું થવાથી શું ?	
મળે ના સ્નેહનો છાંટો, પધારો પ્રાણથી ખ્યારા;	૯
પધારો એમ કહેવાથી, વળે શું ? ચિત્તમાં જાણો.	
હૃદયરસ જ્યાં નથી વહેતો, હૃદયથી જોલવાનું ના જ્યાં;	૧૦
નહીં ખૂલે હૃદય સહેજે, વળે શું ? જોલવાથી ત્યાં.	
સળગતી દુઃખની હોળી, કદી ના શાન્તિ સ્વપ્નામાં;	૧૧
અધઃપાત જ થતો દોષે, અહો એ જીવવાથી શું ?	
શિખામણ ચિત્તમાં ધારી, કરે જે સ્વોન્નતિ સાચી;	૧૨
બુદ્ધચિંતિ ધર્મદૃષ્ટિએ, ખરું સાક્ષ્ય જીવનનું.	

શુદ્ધચેતના યોગિનીના આત્મસ્વામિશોધના ઉદ્ધાર.

યોગિની બનીને હુંડું, જ્યાં ત્યાં મુજ સ્વામી;	યોગિની.
દેશોદેશ ફરી જોઉં, આત્મ ગુણરામી.	
કુરાણુ પુરાણુ શોધ્યાં, આગમ વેદ ભારી;	યોગિની. ૧
બાઈબલ ઈજીલ શોધ્યાં, મળ્યો ન વિહારી.	
દરિયા પહાડો શોધી, થાકી ગુફાઓ મઝારી;	યોગિની. ૨
નદીઓ શોધીને થાકી, પ્રિયને ઉચ્ચારી.	
નિદ્રા નહીં આંખે આવે, ચિત્ત દુઃખ ભારી;	યોગિની. ૩
પ્રિયની આશાએ જૂરી, શુદ્ધ બુદ્ધ હારી.	
પ્રિયતમ વિના ચેન, પડે ન જરારી;	યોગિની. ૪
પંડિતોને પુરુષે પહોંચ્યું, જોયા ન લગારી.	
જાતે જેણે દેખ્યા નહિં, ક્યાંથી તે બતાવે;	યોગિની. ૫
પોથાં થોથાં લણી નાદે, ભૂલેલા ભૂલાવે.	
પ્રેમના તારોએ મૂક્યા, સર્વત્ર સંદેશા;	

વિરહાગ્નિ ચિતાની મધ્યે, ળળવાના અ દેશા યોગિની. ૬
 દેહના તથુરે ગાવુ, સુરતા જગાવુ,
 મોડહુ સોડહુ રટી સ્વામી, ધ્યાને ઉઘી જાવુ યોગિની. ૭
 ઉઘી જાતા ઉઘમાહી, પ્રિયતમ દીઠા,
 નામરૂપ થકી ન્યારા, ચિદાનન્દ મીઠા યોગિની. ૮
 ઉઠી જાગી જોયુ ત્યારે, કાઈ ના જણાયુ,
 જગમા ન માવે એવુ, સુખ થેન છાયુ યોગિની ૯
 પ્રિયતમ વિનાની પ્રિયા, જીવતી મરેલી,
 ત્રિવિધ તાપે સદા તે, જીવતી બજેલી યોગિની. ૧૦
 નામ રૂપથકી લિપ્ત, જાજૃતિએ જાગી,
 બુદ્ધિસાગર પ્રભુ લેટી, પ્રેમે પાય લાગી,
 યોગિની બનીને, લેઢ્યા પ્રિયતમ સ્વામી ૧૧

ૐ શાન્તિઃ ૩

॥ શુદ્ધચેતના સતીની આત્મસ્વામી પ્રતિ ઉક્તિ ॥

સતી વિના ગોલે નહીં, પ્રિયતમ ક્યારે રે,
 સતી વિના સત્તા દેશ, રાન્ય ધન હારે રે સતી વિના.
 સતી વિના શાણપણ, ડોણુ બતલાવે રે,
 પર ધર વાટે ખાટે, શોભા સહુ જાવે રે, સતી વિના ૧
 સીતા વિના રામ જેવા, જ્ઞાન વિના જ્ઞાની રે,
 નાક વિના મુખ જેવુ, સત્કાર ઋત માની રે મતી વિના. ૨
 પ્રગટે વીર ન સતી વિના કયા, સ્વતંત્રતા ના દેશે રે,
 સતીતણુ સત્કાર નહીં જ્યા, ત્યા દિન જાવે કલેશે રે મતી વિના ૩
 ભટકવાની ટેવ ત્યજીને, નિજધરમાહિ આવો રે;
 પત્નીવ્રત ધારી પ્રેમે, લ્યો જીવનનો લ્હાવો રે સતી વિના ૪
 હડકાયા કુતરાની પેઠે, થાય ન વેળે આરૂ રે,
 સાન્નિપાતિક વૃત્તિ ધરતા, જીવન થાય નહારૂ રે. મતી વિના ૫

પતિ વિના પ્રાણુ જાવે, સતીના ક્ષણમાંહી રે;
 પત્ની વિના જ્યાં ત્યાં જતાં, ઠરો ન ઠામે ક્યાંહી રે. સતી વિના. ૬
 ચતુર સાને સમજે સહેજે, વાળં શું વગડાવું રે;
 બુદ્ધિસાગર પ્રિય પ્રભુ, આજું શું ? સમજવું રે. સતી વિના. ૭
 ૐ શાન્તિ રે.

“ નકામું આયુ ક્યાં ગાળે ? ”

અરે તવ શીર્ષ પર ફર્જે, રહી છે બહુ તપાસી જો;
 પ્રમાદે લાન તવ ભૂલી, નકામું આયુ ક્યાં ગાળે ? ૧
 અમૂલ્ય જ જે વખત વીતે, અરે તે નાવતો પાછો;
 નકામી વાત ચિન્તામાં, નકામું આયુ ક્યાં ગાળે ? ૨
 નથી કિમ્મત મનુલવની, અરે તહેં ચિત્તમાં જાણી;
 નહીં તો હાય સમજીને, નકામું આયુ ક્યાં ગાળે ? ૩
 કરી ના ધર્મની સેવા, કરી ના દેશની સેવા;
 કરી ના વિશ્વની સેવા, નકામું આયુ ક્યાં ગાળે ? ૪
 કરી ના સદ્ગુરુસેવા, કરી ના શાસ્ત્રની સેવા;
 કરી પ્રગતિ નહીં સારી, નકામું આયુ ક્યાં ગાળે ? ૫
 પડી પરતંત્રતા બેડી, કરે છે રાગ વ્યસનોથી;
 અરે આવી બન્યું મૂર્ખા, નકામું આયુ ક્યાં ગાળે ? ૬
 અરે તું કોણ છે તહાઈ ? જગત્માં સ્થાન ક્યાં તહાઈ ?
 કર્યું શું ? તે વિચારી જો, નકામું આયુ ક્યાં ગાળે ? ૭
 ઉપશ્રદ્ધ તેં જગત્ના બહુ, ગ્રહા પાછા પુનઃ દેવા;
 બળવી ફર્જ શી શી તહેં, નકામું આયુ ક્યાં ગાળે ? ૮
 વળ્યું શું ? લક્ષ્મી સત્તાથી, વળ્યું શું ગાડી લાડીથી;
 અરે પરમાર્થ કૃત્યો વણ, નકામું આયુ ક્યાં ગાળે ? ૯
 વળ્યું શું ? મોજ શોળે રે, ધુમાડો લક્ષ્મીનો કરતાં;
 ઉઘાડી આંખ જો બાપુ, નકામું આયુ ક્યાં ગાળે ? ૧૦

- અરે તવ ઉન્નતિ માટે, મળી છે સર્વ સામગ્રી,
અરે તેને ત્યજી દઈને, નકામુ આયુ કયાં ગાળે ? ૧૧
- અરે ધિક્કાર છે તુજને, હજી પણ ના હૃદય ચેતે,
વિવેકે દેખ અન્તરમા, નકામુ આયુ કયાં ગાળે ? ૧૨
- કરી કીડા હસ્યા જોડ્યા, અરે ખાધુ અને પીધુ,
અરે તેથી વળે ના કંઈ, નકામુ આયુ કયાં ગાળે ? ૧૩
- હજી પણ હાથમા જાણ, લલાઈના કરો કાર્યો,
વિચારી દેખ પોતાને, નકામુ આયુ કયાં ગાળે ? ૧૪
- અરે જો હાડોહાડોમા, અસર જો ના ત્હને થઈ તો,
ખરેખર મૂઢ તુ જાણુ, નકામુ આયુ કયાં ગાળે ? ૧૫
- વગાડી દોલ શુ કહેવું, ઉઠી કર કાર્ય પોતાના,
બુદ્ધચિન્ધ જાગીને ચેતન, કરી લે જીવગી સફલી. ૧૬

શુદ્ધચેતનાના પરમાત્મપતિ પ્રતિ મેલોદ્વાર.

વિરહ જરા ન ખમાય, મળો મારા વહાલા સ્વામી રે—

- કાર્તિક માસ કળે વહો રે, જોઈ તમારી વાટ,
જુરી ઝડપે જોવતાં રે, વળ્યો જ હુ ખનો દાટ મળો ૧
- ધીમા વાયે વાયરા રે, માગશર માસ મઝારે,
વિરહ વ્યથા વ્યાપે ઘણી રે, જાણે શુ મૂઢ ગમાર મળો. ૨
- પોપે પ્રીત વધારીને રે, પ્રીતમ આવો પાસ,
શીત હવા હૈયુ હણે રે, નાજો મુખ નિ શ્વાસ. મળો. ૩
- માથે મારા મનતણ રે, દર્દ કચ્ચુ નવ જાય,
પ્રીતમ પાસ વસ્યા વિના રે, નહિ એક ક્ષણ જીવાય મળો. ૪
- ફાડ્યુન ફાગ ગવાયને રે, હોળી જગમા થાય,
ફાગનાગ ઠપે ઘણુ રે, મનમા હોળી જ લાય. મળો ૫
- કુટુંકુટું કોયલ ટહુકતી રે, જોગી આમા ડાળ,
કાગી વ્યાલિની સમ જની રે, જગી વ્વલી ના વ્વલાલ. મળો. ૬

- ચૈત્ર માસમાં ચિતના રે, વિવિધ થાતા ચાર;
 પ્રિય પતિ વણ ચિત્તમાં રે, આવે મૃત્યુ વિચાર. મળો. ૭
 વસંત હૈયડું ઓરતો રે, જીવનમાં શો માલ;
 તન મન તાપે જાહુ તપે રે, કૃપા કરે ના કાળ. મળો. ૮
 વૈશાખે મન વાતડી રે, કરવી કોની સાથ;
 વજ પિગળે વાતથી રે, જરા વિચારો નાથ. મળો. ૯
 જેઠે જગદીશ્વર જરા રે, ખરો કરો મન ખ્યાલ,
 ચાતક મેઘથી મન ખુશી રે, મટે જગત્ની જવાલ. મળો. ૧૦
 નદીઓ ઓડતી જોરથી રે, આપાઠે ઘનઘોર;
 આશ ક્રોળે ઘર જન કરે રે, મુજ મન શોરખકોર. મળો. ૧૧
 શ્રાવણ સરવર મેહુલા રે, પૃથ્વી લીલા વેય;
 આંખે સરવર મેહુલા રે, પ્રિય વસો પરદેશ. મળો. ૧૨
 ઘન ગાજ્યા વણ ભાદ્રવો રે, ભારે જગ કહેવાય;
 પતિના ગાજ્યા વણ અરેરે, નારે બાકી રહાય. મળો. ૧૩
 આંખે ભાદ્રવ સરવડાં રે, ચિત્ત નદી દુઃખ નીર;
 ભદ્ર કરો પ્રિયતમ પ્રભુ રે, રહે ન ક્ષણ હવે ધીર. મળો. ૧૪
 આશ્વિન આશા મન ઘણી રે, પાક્યા જેતર પાક;
 ઉગ્યો આકાશે ચંદ્રમા રે, બાળી કરે મન બાળ. મળો. ૧૫
 સખીઓ ગરબા ગાવતી રે, પ્રગટાવી મન ખ્યાર;
 બહાલા વણ હૈડા વિષે રે, પ્રગટે છે અંગાર. મળો. ૧૬
 તાઠ તાપ વર્ષા તણાં રે, દુઃખ સહ્યાં સહુ જાય;
 પણ તવ વિરહના દુઃખથી રે, જીવ્યું જરા ન જીવાય. મળો. ૧૭
 ક્ષણ ન ખમાતો વિરહથી રે, જાવે બારે માસ;
 ખમાય કેમે એ અરેરે, શી જીવ્યાની આશ. મળો. ૧૮
 વિષય વને ક્યાં ભટકતા રે, ભરમાયા જગનાથ;
 આંખો મેહડી (મૂકી) બાવળે રે, કેમ ભરો અરે બાથ. મળો. ૧૯
 નામ રૂપની વૃત્તિયો રે, ભૂલાવે નિજ ભાન;
 દે નહીં આવવા નિજ ઘરે રે, હાર્યા સત્તા ધન માન. મળો. ૨૦

- હૃદયતણી વાતો લલી જે, કરૂં હું કોની સાથ,
વાન વિસામો વિશ્વમાં રે, તવ વણ નહિ કોઈ નાથ. મળો. ૨૧
- જીવ મળે જો જીવથી રે ત્યારે સુખ ભરપૂર,
વચ્ચે જો બીજી રહે રે, તો સુખ નામે દૂર મળો. ૨૨
- હું તું દિધા ભાવ ના રહે રે, મળતા નાથ હજૂર,
આનન્દ રસના તાનમા રે, થાઉં સદા ચકચૂર મળો. ૨૩
- તવ વણ હુણે ઉપદ્રવે જે, કુકે વિષની જ્વાલ,
તવ ધ્યાને ગહુ જીવતી રે, આપે ન વિષ વિકરાલ મળો. ૨૪
- મીત રીત તવ વણ કહી રે, કગી ન બીજે જાય,
તવ વણ સુત જગ મહુ રે, બીજી કશું ? ન જણાય. મળો. ૨૫
- અરજ સૂણો મમ આત્મની જે, આવો કહું મમ ખાય,
તવ મળે રંગે સદા રે, યૌવન સફળ થાય મળો. ૨૬
- પુરૂષ નામ ધરાવીને જે, હવે ન કરશે વાર,
મેળ શ્રૃંગાર મજી કરી રે, ભેટવા થઈ તૈયાર મળો. ૨૭
- નર નારીનું ભેડવું રે, માથે ગદી લહે શર્મ,
દ્વૈતભાવ જો મન ધરે રે, બાધે કુમતિએ કર્મ મળો. ૨૮
- ઐક્યભાવ અદ્વૈતના રે, મેળે મળશે નાથ,
દ્વૈતભાવના ભૂલીને રે, શુદ્ધ મેમે રહો સાથ મળો. ૨૯
- ઉપશમાદિક ભાવથી રે, ધરી ધર્મ શ્રૃંગાર,
કેવળજ્ઞાનની ભૂમિમા રે, મળતા જયજયકાર મળો. ૩૦
- કુદ્રતનો એ કાયદો રે, મળતી ધાતોધાત,
જાતે જાત મળે ખરે રે, તવ મમ એક જ જાત મળો. ૩૧
- અન્તર એ નિશ્ચય થતો રે, મળતા હવે ન વાર,
પુદ્ગિભાગર અનુભવે રે, આનન્દ આખી અપાર મળો. ૩૨

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

@ રાત્રિ દેવી @

અહાઅહો રાત્રિ દેવી રે, તવ ગુણ અપરંપાર.	અહાઅહો.
કાળો સાગ્રી ઓઢીને રે, કરતી વિશ્વ વિહાર;	
તારાના આભૂષણો રે, ચંદ્ર વદન જ્યકાર.	અહાઅહો. ૧
દન્તપંકિત નક્ષત્રની રે, ઉજ્જવલ હાસ્ય ગુહાય;	
ધૂમકેતુ અંખોડીઉં રે, ફેરવતી જ જણાય.	અહાઅહો. ૨
સ્નાન કરી સાગર વિપે રે, નીતરતી લહે શોભા;	
પર્વતપર ચઢીને રમે રે, કોથી ન પામે શોભા.	અહાઅહો. ૩
લાંબી ખોળી કેટલી રે, કોઈ ન પામે પાર;	
તવ ખોળે સર્વે જીવો રે, ઉંઘી લહે બલ સાર.	અહાઅહો. ૪
દેઈ સજીવન શક્તિયોને, પોષંતી જગજીવ;	
ઉઠી જીવો જાગીને રે, થાતા વિશ્વમાં શિવ.	અહાઅહો. ૫
નિદ્રાશીશી સુંઘાડીને રે, ડાંકટર પેઠે બેશ;	
વહાડકામ કરે વિશ્વનું રે, ટાળે જીવોના કલેશ.	અહાઅહો. ૬
જગદુદ્ધારક યોગીઓ રે, તીર્થંકર મહાવીર;	
જન્મ તેઓને આપતી રે, પયગંબર મહાવીર.	અહાઅહો. ૭
ઉત્પાદક સહુ શક્તિયોનાં, ખીજીને ધરનાર;	
યોગીઓ તવ સંગથી રે, આનન્દ લે નિર્ધાર.	અહાઅહો. ૮
મહાકાલી મહાયોગિની રે, ભદ્રકાલી અવતાર;	
શ્રમ દુઃખ હરણી જ્યકરી રે, જીવન મંત્રાધાર.	અહાઅહો. ૯
નાળાં નદી સાગર તટે રે, તવ શોભા છે ચોર;	
તવ શરણું સહુ જીવને રે, કોનું ન આવે જોર.	અહાઅહો. ૧૦
તવ કુદ્રત વર્ણન કરે રે, કદી ન આવે પાર;	
બુદ્ધિસાગર આત્મમાં રે, બ્યઠિ સમઠિ સાર.	અહાઅહો. ૧૧

॥ધર્મરાજ્ય ભાષા સમાજપર અતિ ક્રિયા કાયદાઓથી હાનિ નાશ. ॥

પડે ન્યા બહુ ક્રિયાઓના, ખરેખર કાયદાઓ ત્યા,	
થતી સ્વાતંત્ર્યની હાનિ, વધે ના ધર્મ તે નક્કી	૧
બને સ્વાતંત્ર્ય નિરોધક, ક્રિયાઓ સૂક્ષ્મ તે ધર્મે,	
રહે ના જ્ઞાનીઓ માથા, મરે છે ધર્મ તે અન્તે	૨
યદા ગીર્વાણ ભાષાપર, પડ્યા હદ ખૂદાર બહુ નિયમો,	
તદા તે જીવતી ના રહી, વિચારો ધર્મમા એવુ	૩
શુભોવણ બહુ ક્રિયાઓથી, થતી ના ઉન્નતિ કોની,	
કુવામાહિ કબુતરવત્, ક્રિયાઓથી તથા હાનિ	૪
ખરી સ્વતંત્રતાગ્રેધક, ખરી પ્રગતિવિરોધક જે,	
અનિચ્છક બહુ ક્રિયાઓ તે, ખરેખર ધર્મ નાશક છે.	૫
વિના ઉપયોગની જે જે, પ્રવૃત્તિયો ક્રિયાઓની,	
નથી તેથી ખરી પ્રગતિ, અહો નિજ યોગ્યતા વણ તે	૬
ધણા હદ ખૂદાર આચારો, વડે ના ધર્મની પ્રગતિ,	
અતિક્રમ કાયદાઓથી, થતી ના રાષ્ટ્રની પ્રગતિ	૭
ધણા ન્યા કાયદાઓ છે, ખરે હદ ખૂદાર ત્યા હાનિ,	
થતી પ્રગતિ અગે અટકે, ટળે સ્વાતંત્ર્ય સહુ જનનુ	૮
ક્રિયાઓ કાયદાઓ બહુ, અતિ હદ ખૂદાર ના મારા,	
ભુલો જગમા અહો ન્યાં ત્યા. વિચારીને વિચારો એ	૯
નહીં સ્વાતંત્ર્યોન્નતિ ગ્રેધક, ક્રિયાઓ ધર્મની સાગી,	
ખરી સ્વાતંત્ર્યોન્નતિકારક, ક્રિયાઓ ધર્મની કરવી	૧૦
પ્રતિ વ્યક્તિ ક્રિયા ભુદી, ખરા સ્વાનુભવે જાણો,	
શુદ્ધચિન્ધ ધર્મની પ્રગતિ, થતી છટ સ્વાધિકારે હો	૧૧

ॐ શાન્તિ: ૩.

“ વઢી પરતંત્રતા ચૂરી ”

- ખડું સ્વાતંત્ર્ય હરનારી, કરોડો દુઃખ કરનારી;
પરાશાનું ભવન ધારી, બળી પરતંત્રતા ખૂરી. ૧
- ભવંતાં કેદખાનું એ, ખુશી કરવા ઘણાઓને;
પરેચ્છાએ ક્રિયા કરવી, બળી પરતંત્રતા ખૂરી. ૨
- વિચારો વેચીને સારા, પરાઈ હાબમાં ભ હા;
કરાતું જે થકી એવી, બળી પરતંત્રતા ખૂરી. ૩
- નમે દુનિયા તથાપિ શું ? સ્તવે દુનિયા તથાપિ શું ?
પરાજ્ઞા શીર્ષ ધરનારી, બળી પરતંત્રતા ખૂરી. ૪
- મનોહર પાંજરે ક્યારે, રૂચે ના સિંહને રહેવું;
ગુણો જાતા ઘસાઈ બહુ, બળી પરતંત્રતા ખૂરી. ૫
- ગમે ના અન્યને તાળે, અરે રહેવું ગુણો વેચી;
વરં મૃત્યુ પરંતુ તે, બળી પરતંત્રતા ખૂરી. ૬
- વિચારો અન્યના જે જે, તથા જે અન્ય આચારો;
રૂચે ના ત્રોય આદરવા, બળી પરતંત્રતા ખૂરી. ૭
- નિજેચ્છાથી ચલાતું ના, નિજેચ્છાથી કરાતું ના;
નિજેચ્છાવત્ વદાતું ના, બળી પરતંત્રતા ખૂરી. ૮
- રૂચે ના ત્યાં પડ્યા રહેવું, રૂચે ના તે ક્રિયા કરવી;
ભવંતાં કર્મથી નક્કી, બળી પરતંત્રતા ખૂરી. ૯
- જવાનું ન ગમે જ્યાં ત્યાં, થતું વેચાણ જ્યાં નિજનું;
નચાવ્યા નાચવું પરના, બળી પરતંત્રતા ખૂરી. ૧૦
- નિહાળી અન્યના સહામું, રહી જ્યાં ભવવું જગમાં;
નથી એ ભવવું ગમતું; બળી પરતંત્રતા ખૂરી. ૧૧
- મળે પરતંત્રતા પાપે, ટળે પરતંત્રતા પુણ્યે;
ખુદ્ધચબ્ધિ ધર્મકૃત્યોથી, મળે સ્વાતંત્ર્ય જગમાંહી. ૧૨

મલો ના ભીખનો ધંધો.

- ખની માગણુ ધરી આશા, પરાયા ધારણે જીવુ ;
નથી ડો નીચ તે સમ કઈ, લલો ના ભીખનો ધ ધો ૧
- કરી નીચુ અરે મુખડુ, મને કઈ દે અરે કહેવુ,
શુભામી વૃત્તિથી પણ એ, લલો ના ભીખનો ધ ધો. ૨
- નહીં જ્યા લાવ ત્યા જઈને, ધરીને શ્વાનવત્ આશા,
ગરીબાઈ જણાવાની, લલો ના ભીખનો ધ ધો ૩
- મહી ગહેણા અને ટાણા, મહી અપમાનના શબ્દો,
ખરેખર પેટને ભરવુ, લલો ના ભીખનો ધ ધો ૪
- ધરોધર માગવુ ખોદું, હુળાહુળ ઝેગના જેવુ,
જીવતા જીવુ શુ તે લલો ના ભીખનો ધ ધો ૫
- પરાયુ મુખ અવલોકી, મદા ધરવી જીવન આશા,
જાણુ એ જીવુ જગમા, લલો ના ભીખનો ધ ધો. ૬
- કરી ના તો કઠી જોશો, જગતમા નોકરી ખૂરી,
અહો તેથી ધણુ ખૂરા, લલો ના ભીખનો ધ ધો ૭
- મદા પગતત્રતા રહેતી, કદે ના કામ મન કયાદે,
દણાઈ નિત્ય ગહેવાનુ, લલો ના ભીખનો ધ ધો ૮
- કદાપિ છાતી ઠોકીને, ખડ કહેવાય ના ડોને,
રહે સ્વાતંત્ર્ય ના માચુ, લલો ના ભીખનો ધ ધો ૯
- ખનીને ભીખથી નીચા, પગયો માલ ખાઈને,
ખની શુ ? છાત્રીને વદવુ, લલો ના ભીખનો ધ ધો ૧૦
- થતો કષિત સ્વર જ વદતા, પડે છે પગ અરે પાછા,
નિન્નત્માને કચે ના એ, લલો ના ભીખનો ધ ધો ૧૧
- વિના હક્ક અન્યનુ ખાવુ, ખરેખર એ નહીં માડ,
વિચારે લિખુડો મનમા, લલો ના ભીખનો ધ ધો ૧૨
- કઠી ઉપમ ગમે તેવો, મદા આજીવિકા દરની,
પ્રુદયબંધ નીતિવૃત્તિથી, મદા જીવુ લલુ જગમા ૧૩

❀ માલતીની ભ્રમર પ્રતિ શ્લેષોક્તિ. ❀

- માલતી-કાળો કાળો જગત કથતું તે નહીં લેશ જોડું,
 સંતોષી તું નહિ નહિ જરા નામ તહાડું શું મ્હોડું;
 ઠામે ઠામે ભ્રમણ કરતો એક ઠામે ન જોસે;
 ગુંગું ગુંજે સ્વર નહિ લલો આયુ ગાળીશ કલેશે. ૧
- જા તું દૂરે હઠ હઠ અરે આવ ના મૂર્ખ પાસે,
 ટેકી નેકી નહિ નહિ જરા જાય જ્યાં ત્યાંજ વાસે;
 તું ના કોનો પ્રિયતમ અરે સ્વાર્થમાં રક્ત પાળ,
 તહારા જેવા નયન નિરખી હું મરું ચિત્ત લાળ. ૨
- લજ્જા નાવે કુલવટ તણ અન્યની પાસ જાતાં,
 લજ્જા નાવે પરવશ થઈ અન્યનું એકું ખાતાં;
 કાળો પીળો બહુ પદ ધરે લોકથી નૈવ લાજે,
 હા હા તહારી અકલ ઘટના જાય જ્યાં ત્યાંજ ગાજે. ૩
- ફટ ફટ તહારા નયન મુખને પ્રેમની ટેક છંડી,
 બોલી બોલો ઝટ ફરી ગયો નેક છંડી કુલંડી;
 હા હા તહે જે હૃદય મુખથી જે કરીતી પ્રતિજ્ઞા.
 છંડી તહેને પરવશ થયો કેમ જાણે ન મુજા. ૪
- વલ્લિયો જે ચતુર જગમાં પ્રેમ શૂનો નિહાળે,
 ના વિશ્વાસી તવ મનતણી પૂર્ણ ધિક્કારી લાળે;
 તહોયે નાવે અકલ તુજને ક્યાં હજી તું ભમે છે;
 ત્યાગી મીઠું પરવશ થઈ એકું ક્યાં તું જમે છે. ૫
- મોટો થાવે નહિ નહિ કદી વલ્લિની હાથ લીધે,
 મોટો થાવે નહિ જગ કદી પત્નીને દુઃખ દીધે;
 મુંજ જેઓ પરવશ થયા તેહની ના પ્રતિજ્ઞા,
 દુઃખી અન્તે જગ બહુ થયા આંખથી કૈક દીઠા. ૬
- બેલીઓ જે જગ બહુ અરે પાસ તેની ન જાવો,
 સાચી શિક્ષા હૃદય સમજી બ્રાન્તિને છંડી આવો;

પામો તેથી જગ જથ ઘણો કીર્તિને સુપ્રતિષ્ઠા,
બુદ્ધયજ્ઞિ સત્પથગતિ કરે પત્નીને સ્વામી મીઠા.

૭

૭ ગરીબોપર દયા લાવો.

- તમારી ઉન્નતિ કરવા, પ્રભુને ખારણે બાવા,
કર્યા પાપો મક્કળ હરવા, ગરીબોપર દયા લાવો ૧
- ગરીબોના ઘણા દુ ખો, હુર્યાથી સ્વર્ગની પ્રાપ્તિ,
થતી એવું હૃદય બાણી, ગરીબોપર દયા લાવો ૨
- મળી લક્ષ્મી મક્કળ કરવા, મળી સત્તા મક્કળ કરવા,
મળી વિદ્યા સક્કળ કરવા, ગરીબોપર દયા લાવો ૩
- મળે ના પૂર્ણ ખાવાનું, કરે પોકાર દુ ખોથી,
દયાવન્તો પ્રભુ ભન્તો ! ગરીબોપર દયા લાવો ૪
- ગરીબોની દયા કરવી, તમારો ધર્મ છે મોટો,
કદી ના દુ ખી થાવાને, ગરીબોપર દયા લાવો. ૫
- નિઝતમાને થતી પીડા, ક્રુધા ને રોગથી જેવી,
તથા મૈત્રી વિચારીને, ગરીબોપર દયા લાવો ૬
- ગરીબોની ખરી આશી, ખરેખર ચોગીના જેવી,
હૃદય એવું વિચારીને, ગરીબોપર દયા લાવો ૭
- ગરીબોનું ભણ કરતા, ગરીબોઈ કદી નાવે,
મળે છે સાહાય્ય દેવોની, ગરીબોપર દયા લાવો ૮
- નકામા ખર્ચ ત્યાગીને, અનન્તા દુ ખ હરવાને,
અનન્તા મુખ લેવાને, ગરીબોપર દયા લાવો ૯
- પગ પર મોઢા ફેલ બાણી, હૃદયમા લાવ ખદુ આણી,
મડુન્તો શ્રેઠીયાઓ સૌ, ગરીબોપર દયા લાવો ૧૦
- શિખામણ મન્તની માની, ખરે પરમાર્થ મન આણી,
બુદ્ધયજ્ઞિ સિદ્ધિને માટે, ગરીબોપર દયા લાવો ૧૧

ૐ શાન્તિઃ ૩

મહા ધૂતારી માયા.

માયા મહા ધૂતારી નારી,

કરતી સર્વ વિશ્વ ખુવારી.

માયા૦

બ્રહ્માને મુંઝાવ્યા ભારી, દોડ્યા ધની વિકારી;

સરસ્વતીની પાસે વેગે, વિચિત્ર કામણુગારી.

માયા૦ ૧

મુંઝાયા વિષ્ણુ લક્ષ્મીથી, સાત્ત્વિક ગુણ અવતારી;

મહાદેવ ભિલડીથી મુંઝાયા, લાજ રહી નહીં ધારી.

માયા૦ ૨

અષ્ટસિદ્ધિના ધારક યોગી, વિષ્ણુસે કામ વિચારી;

તપસી લપસી જાતા ક્ષણમાં, ક્રોધાદિક સંસ્કારી.

માયા૦ ૩

ભણ્યા ગણ્યામાં ભૂલ કરાવે, તપનો તાલ ખગાડે;

જ્ઞાનીને ક્ષણમાં ગળડાવે, યોગી પાય લગાડે.

માયા૦ ૪

શાબ્દિક તાર્કિક પંડિત મોટા, સતી જતી લંગોટા;

નાચ નચાવે વિશ્વ લગાવે, સૌથી કરતી છોટા.

માયા૦ ૫

નથ તપસ્વી ખાવાઓને, શબ્દરૂપ ભરમાવે;

પડદર્શનના પ્રવર્તકોમાં, તાણાતાણી કરાવે.

માયા૦ ૬

અવધૂતો અથડાણા કેઈકે, કલાવંત કૂટાણા;

મહાજન રાજન સાજન મોટા, ભ્રમણાથી ભટકાણા.

માયા૦ ૭

માયાના સામા જે પડતા, માયા વશ તે થાવે;

અકળકળા માયા દેવીની, સમજ્યામાં ના આવે.

માયા૦ ૮

સર્વ જીવોમાં માયા વ્યાપી, માયાની મહાલીલા;

માયાને પૂજે સહુ દુનિયા, ધને સિદ્ધજન ઢીલા.

માયા૦ ૯

માયા જય કરવો મહા દુર્લભ, જ્ઞાની મનમાં જાણે;

કથની કરતાં કાંઈ વળે નહિ, રહેણી કોઈક આણે.

માયા૦ ૧૦

માયાને જીતે તે યોગી, મળતી તેને સિદ્ધિ;

બુદ્ધિસાગર અનુભવયોગે, પરમાનન્દ પદ ઋદ્ધિ.

માયા૦ ૧૧

શકું ના રીઝવી સહુને.

- શકયા ના રીઝવી સહુને, અરે તીર્થકરો ઋષિયો,
પરસ્પર માન્યતા લેદે, શકું ના રીઝવી સહુને. ૧
- પરસ્પર લિન્નદૃષ્ટિએ, ગણાતુ સત્ય બહુ લેદી,
ગણે જૂઠું પરસ્પરતુ, શકું ના રીઝવી સહુને ૨
- અરે જે એકને ગમતુ, નથી તે અન્યને ગમતું,
પરસ્પર વૃત્તિના લેદે, શકું ના રીઝવી સહુને ૩
- કથુ માપેક્ષ દૃષ્ટિએ, નથી તે જાણતા મૂઠા,
પરસ્પર પક્ષની તાણે, શકું ના રીઝવી સહુને ૪
- મતામતમા પડી દુનિયા, ઘણા છે ધર્મના પન્થો,
વિચારે લેદ આચારે, શકું ના રીઝવી સહુને ૫
- મુમદમાનો ગણે જૂઠા, ખરેખર હિન્દુઓને તો,
ગણે જૂઠાજ હિન્દિઓ, અહા જગ એવંછ લોડોને ૬
- ગણે છે ખ્રીસ્તિયો જૂઠા, જગત્મા અન્ય ધર્મોને,
ગણે જૌદોજ અન્યોને, ખરેખર વિશ્વમા જૂઠા ૭
- અરે વ્યવહારમાં એવુ, જગત્મા સર્વ લોડોતુ,
લડે છે માન્યતા લેદે, શકું ના રીઝવી સહુને ૮
- મનુષ્યોની પ્રવૃત્તિઓ, પરસ્પર લેદવાળી છે,
દિવાની દુનિયામાહી, શકું ના રીઝવી સહુને ૯
- થયો ના એક માન્ય જ દો, જગત્મા સર્વને ક્યારે,
પ્રભુમા પણ ક્યાં લેદો, શકું ના રીઝવી સહુને ૧૦
- રૂચે ના તે જુવે દોષો, રૂચે તે સદ્ગુણો દેખે,
રૂચે તેને જ તે મીઠું, શકું ના રીઝવી સહુને. ૧૧
- ગમે તેવી જ જાળનમા, પડે છે વિશ્વમા લેદો,
ગમે ના તે પડે રહામા, શકું ના રીઝવી સહુને ૧૨

અનાદિથી થતું એવું, રૂચે ના એક દુનિયાને;
બુદ્ધયજ્ઞિ આત્મરંજનમાં, સમાયાં રંજનો સર્વે.

૧૩

❀ સુમતિની આત્મસ્વામિપ્રતિ હિતશિક્ષા. ❀

ઠહાલા પતિ પ્રેમે પધારે રે, ભક્તિ ભૂખ્યા ભગવાન. ઠહાલા ૦
માયા મમતાના ઘરે રે, રોગ દુઃખ ભરપૂર;
શાસ્વત શર્મ મળે નહીં રે, દાનદયા ગુણ દૂર. ઠહાલા. ૧
નામ રૂપની વૃત્તિના રે, સંગે મળે ન શાન્તિ;
લાખચોરાશી યોનિમાં રે, ભટકો ધરી મન બ્રાન્તિ. ઠહાલા. ૨
પર પુદ્ગલના ચૂંથણાં રે, ચૂંથે મળે ન શર્મ;
ભક્તવત્સલ ભગવંતજી રે, કેમ ગ્રહો અરે કર્મ. ઠહાલા. ૩
સત્તા ધન શોભા સહુ રે, પરધર ભમતાં જાય;
ધૂળથકી હલકાપણું રે, ફટ ફટ જગમાં થાય. ઠહાલા. ૪
આજલગી પરધર રમી રે, સુખ લલું શું ? સાર;
સમખાઈ મુજને કહો રે, અનુભવથી નિર્ધાર. ઠહાલા. ૫
પરધર જો સુખ ના મળે રે, તો કેમ ભટકો નાથ;
આમ્ર મૂકી અમથા અરે રે, બાવળને ભરો બાથ. ઠહાલા. ૬
અન્તરમાં અનુભવ કરી રે, આવો નિજધરમાંહી;
લક્ષ્મીલીલા લહેરથી રે, દુઃખ ન હોવે ક્યાંહી. ઠહાલા. ૭
ત્રિવિધ તાપો દૂર રહે રે, આનન્દ અપરંપાર;
બુદ્ધિસાગર ધર્મથી રે, નિજધર સ્થિરતા સાર. ઠહાલા. ૮

પ્રગતિ.

ઉઠો જાણી જનો સર્વે, જગત્માં સ્થાન ક્યાં મહાર્;
અવસ્થા શી થઈ જાણી, કરોને કાર્ય પ્રગતિનાં
કપાળે હાથ દેઈને, કદી બેસી રહો ના રે;
કરી ઉઘમ થશે સાર, થતી સહુ સિદ્ધિઓ યત્ને.

૧

૨

બને છે આત્મશ્રદ્ધાથી, કદી ના થાય તે કાર્યો, ત્યજીને દેહની મમતા, બની નિર્ભય કરો કાર્યો.	૩
અહો જે જીવપર આવી, જીગરથી કાર્યને કરતો, થતો તેનો વિજય નક્કી, વરે છે વીરને લક્ષ્મી.	૪
પડે છે તે રહુડે છે હો, વધારી આત્મની શક્તિ, જીવો પાશ્ચાત્યદેશોમા, પ્રવૃત્તિમા બનો તેવા	૫
હતા પૂર્વે તમે કેવા ? બન્યા બેહાલ રે હમણા, થઈ વ્યસનોથકી પડતી, ત્યજો વ્યસનો હવે સર્વે.	૬
સુધારો સ પી જ પીને, તમારા ઉત્તતિ કાર્યો, મર્યા વણ માળવો ફરે, કરો કાર્યો દઈ પ્રાણા	૭
કદી જીવી શકે ના તે, સમર્પણથી અરે જીતો, જીવ્યાની આશ રાખો તો, મર્યા પહેલા કરો કાર્યો	૮
ખરી આત્મોત્તતિ કરવા, કરો કોટી પ્રયત્નોને, કરીને ઉત્તતિ યજ્ઞો, જગત્માં જીવતા રહેશો.	૯
થયુ પ્રાત હવે ઉઠો, લગાડો વાર ના કિચિત્, બુદ્ધચબ્ધિધર્મની વેળા, મળી છે જંટ કરો સફલી	૧૦

❀ સ્વદેશમાતૃભાષાપ્રગતિ. ❀

સ્વદેશી માતૃ ભાષાની, વૃદ્ધિ કાર્ય કરી મદા, ખડૂ સ્વાતંત્ર્ય દેનારી, સુહૃતી મદ્ધિચારોથી	૧
જીવંતી માતૃ ભાષાથી, સ્વધર્મોની ખરી પ્રગતિ, વિચારી ચિત્તમા એવુ, કરો ભાષાતણી રક્ષા	૨
સ્વદેશી માતૃ ભાષાના, ખરા પ્રેમે બની ભક્તો, કરો મહુ કાર્ય ભાષાથી, તમારી ઉત્તતિ એથી	૩
સ્વદેશી ને કહાવો તો, લખો ગ્રન્થો સ્વદેશીમા, થશે દેશોત્તતિ એથી, કળા ડૉશલ્યની વૃદ્ધિ	૪

સ્વદેશી જન્મ ભૂમિને, સ્વદેશી માતૃ ભાષાને;	
ખની ભક્તો સ્વદેશીઓ, પ્રચારો માતૃ ભાષાને.	૫
પ્રચારી માતૃ ભાષાને, કરો ઉદ્ધાર પોતાનો;	
કથી શિક્ષા ખરી માની, પ્રવર્તો પ્રેમથી એમાં.	૬
સુધારી શબ્દ ભંડોળે, કરો ભાષાતણી સેવા;	
બુદ્ધયજ્ઞિમાતૃ ભાષામાં, રહી ઉત્કાન્તિયો સર્વે.	૭

ૐ શાન્તિઃ ૩

માતા. ૪

સુહાતી સ્વર્ગથી મોટી, સદા સંતાન સંભાળે;	
કદી ના વર્ણુઓ જાતો, અપૂર્વ સ્નેહ, માતાનો.	૧
કરી સર્વાજ્ઞિયોની શાહી, કરી લેખણુ ગિરીન્દ્રોની;	
કરીને પત્ર પૃથ્વીનો, લખું જો સ્નેહનું વર્ણન.	૨
તથાપિ પૂર્ણ ના થાવે, જગત્માં કયાંય ના માવે;	
અહો એવો અલૌકિક છે, અપૂર્વ સ્નેહ, માતાનો.	૩
પ્રભુ મહાવીર ખંધાયા, અપૂર્વસ્નેહતંતુએ;	
પ્રતિજ્ઞા ગર્ભમાં કીધી, અપૂર્વ સ્નેહ, માતાનો.	૪
સહીને દુઃખ સંભાળે, વિપત્તિમાં સ્વસંતાનો;	
કર્યા દોષો નહીં દેખે, અપૂર્વ સ્નેહ, માતાનો.	૫
કરે છે પેટમાં રક્ષા, કરે જન્મ્યા પછી રક્ષા;	
સુખે સુખી દુઃખે દુઃખી, અપૂર્વ સ્નેહ, માતાનો.	૬
કરે અપરાધ સહુ માફી, હૃદયની સાથ ચાંપીને;	
ઘણું પંખાળતી હસ્તે, અપૂર્વ સ્નેહ, માતાનો.	૭
મહાદેવી જગત્ અંબા, કદી ના ચિત્તથી ભૂલે;	
ઉછેરે સંકટો વેઠી, અપૂર્વ સ્નેહ, માતાનો.	૮
કરે સ્વાર્પણ દર્શ પ્રાણે, કરે ઉપકારની કોટી;	
ખની તન્મય રહે ખુશી, અપૂર્વ સ્નેહ, માતાનો.	૯

સદા જે ભક્ત માતાનો, સદા ભક્ત સ્વભૂમીનો,	
અહો તે જીવતો જગમા, અપૂર્વ સ્નેહ, માતાનો.	૧૦
પિતા માતાતણી ભક્તિ, કરી શ્રવણે અહા કેવી;	
ચિરંજીવી રહ્યો નામે, અપૂર્વ સ્નેહ, માતાનો.	૧૧
કરે જે માતૃની ભક્તિ, કરે તે સદ્ગુરુ, ભક્તિ,	
કરે તે દેવની ભક્તિ, અપૂર્વ સ્નેહ માતાનો	૧૨
બનીને માતૃના ભક્ત જ, કર્યો ભક્તિ સ્વમાતાની,	
બુદ્ધચિંધિ ભાવ જનનીની, કરી સેવા બનો મોટા.	૧૩

જુવાની જાય છે ચાલી.

જુવાની તો દિવાની છે, જુવાની તો જવાની છે,	
કરી લે ધર્મ કાર્યોને, જુવાની જાય છે ચાલી.	૧
નદીના પૂરની પેઠે, વહે છે વિજળી વેગે,	
કરી લે કાર્ય ધારેલા, જુવાની જાય છે ચાલી	૨
ભલી ખૂરી અવસ્થાએ, ધમાધમ ખૂબ કરનારી,	
અહાહા ભેતભેતામાં, જુવાની જાય છે ચાલી.	૩
અહો ગદ્ગપચીંચીમા, ખભા પર આવતી આખો,	
છકાવે મોહસંગીને, જુવાની જાય છે ચાલી	૪
છલોછલ ઇન્દ્રિયો મર્વે, ભરાતી વીર્યના યોગે,	
અરે મર્યાદ તોડાવે, જુવાની જાય છે ચાલી	૫
યથાવૃત્તિપ્રવૃત્તિમા, બરાબર બળથકી બહેતી,	
મલી ત્હારા ભલા માટે, જુવાની જાય છે ચાલી	૬
બને કો સ્વર્ગના રાજ, બને કો હોળીના રાજ,	
ખરેખર સગતે એની, જુવાની જાય છે ચાલી	૭
બને છે ધર્મીને ધર્મી, બને છે પાપીને પાપી;	
હમી તાજી દધ આ તો, જુવાની જાય છે ચાલી	૮
અહ તા શુ કરે પાછ, વદે શુ મોહથી ગાછ,	

- કદી ના કોઈને છાજી, જીવાની જાય છે ચાલી. ૯
- સને છે ઠાઠ શું ? ઠાલી, રહ્યો શું ? મોહથી મહાલી;
મનુષ્યોને ઘણી બહાલી, જીવાની જાય છે ચાલી. ૧૦
- જવા ના દે અરે ખાલી, મળી અમૃતતણી ખ્યાલી;
મળી મિથાન્નની થાળી, જીવાની જાય છે ચાલી. ૧૧
- વળે ના કોઈથી વાળી, ખળે ના કોઈથી ખાળી;
પળે ના કોઈથી પાળી, જીવાની જાય છે ચાલી. ૧૨
- ગઈ પાછી નહીં લાળી, કરે ના કોઈની ચારી;
બુદ્ધ્યબ્ધિ ધર્મ કર દહાડી, જીવાની જાય છે ચાલી. ૧૩

ૐ શાન્તિઃ ૩

❧ કર્યા કર કાર્ય પ્રારંભ્યું. ❧

- નિહાળ્યો પત્ર તવ આવ્યો, લખ્યાનો સાર સહુ જાણ્યો;
થયો ખુશી લખ્યા લેખે, કર્યા કર કાર્ય પ્રારંભ્યું. ૧
- ત્યજી સઘળા પ્રમાદોને; અવસ્થા યોગ્ય સંભારી;
છતી સામગ્રીના યોગે, કર્યા કર કાર્ય પ્રારંભ્યું. ૨
- કદી કંટાળ ના બાપુ, કરી એકાગ્ર મન તહાર્;ં
અનુક્રમને વ્યવસ્થાથી, કર્યા કર કાર્ય પ્રારંભ્યું. ૩
- જીગરથી જે કરે યત્નો, ચડે છે ઉન્નતિ પર તે;
શુભાશા ચિત્તમાં ધારી, કર્યા કર કાર્ય પ્રારંભ્યું. ૪
- જીવો આદર્શ રાનાડે, કરી ઉદ્યમ થયો મોટો;
થતું ધાર્યું સકળ જગમાં, કર્યા કર કાર્ય પ્રારંભ્યું. ૫
- કરેલા સદ્વિચારોનું, થતું ફળ વિશ્વમાં સાર્;ં
પ્રવૃત્તિનો બની યોગી, કર્યા કર કાર્ય પ્રારંભ્યું. ૬
- કથી પ્રત્યક્ષ જે શિક્ષા, ખરી આત્મોન્નતિ માટે;
સદા સંભાળીને બાપુ, કર્યા કર કાર્ય પ્રારંભ્યું; ૭
- કદી શયતાનની વાટે, નહીં જાવું અરે મુંઝી;

જીવાની જાલવી જાગી, કર્યા કર કાર્ય પ્રારભ્યુ	૮
નિરાશામાં સકળ સ્વપ્નાં, જવા ભૂલી સદાશાએ,	
કસોટીએ ચઢી ભાવે, કર્યા કર કાર્ય પ્રારભ્યુ.	૯
ત્હને ત્હારા અધિકારે, સદા કર્તવ્ય કરવાનું,	
ખની લક્ષ્યોપયોગી તુ, કર્યા કર કાર્ય પ્રારભ્યુ	૧૦
સ્વધર્મે સ્થૈર્ય ધારીને, થતા દોષો નિવારીને,	
અપેક્ષાએ વિચારીને, કર્યા કર કાર્ય પ્રારભ્યુ	૧૧
ગ્રહી અધ્યાત્મ બળયોગે, પ્રગત થા !!! સ્વોન્નતિ પ થે,	
ત્યજીને ભાવિની ચિન્તા, કર્યા કર કાર્ય પ્રારભ્યુ	૧૨
ગુણોથી ઉન્નતિ થાતી, ખૂરી બુદ્ધિ ટળી જાતી,	
બુદ્ધચન્દ્રધર્મધારીને, કર્યા કર કાર્ય પ્રારભ્યુ	૧૩

❧ સ્વાત્મસત્યનો પ્રકાશ કર !!! ❧

નિજાત્માને ગમે તેવું, પ્રકાશો આપશે જગમા,	
ખની પરત ત્ર મન જગના, કરો ના નાશ ચેતનનો	૧
ખરૂ આત્માવિષે પ્રગટ્યુ, જગતને તે જણાવી દો,	
કદી ના વચ સ્વાત્માને, અને જગને કથી જૂઠું	૨
કદી નાપાક ના બનવું, છુપાવી સત્ય આત્માનું,	
નથી કેા સત્યથી ખીજે, જગત્મા ધર્મ સમજી લે	૩
કરાવ્યાથી કરી ના જા, કર્યા કર સ્વાત્મ માનેલું,	
ખજી જાવું લલે રહેમા, કદીના જૂઠને કહેવું	૪
ખનીને ચિત્તના તાણે, નિજાત્માનું છુપાવીશ ના,	
નથી ભીતિયકી નીતિ, જતા સાચું રહું ના કંઈ	૫
સુબડે જે ત્હને સ્વાત્મા, કથ્યા કરને વધા કર તે,	
સદા તુ સત્ય રૂપી છે, નથી ભીતિ કદી સત્યે	૬
જગત્ રીજે અરે ખીજે, ત્હને ત્હેવું પ્રયોજન શુ ?	
છુપાવી સત્ય સ્વાત્માનું, કથે જૂઠું નહીં ધર્મી	૭

- છુપાવે સત્ય આત્માનું, અરે તે શું ? કરે જગમાં;
રહે ના જીવતો જગમાં, ધરી સ્વાતંત્ર્ય પોતાનું. ૮
- અતઃ તું સત્ય આત્માનું, સદા પ્રકટાવ !!! જગમાંથી;
સમાયો સત્યમાં ઇશ્વર, સદા સ્વાતંત્ર્યને દેશે. ૯
- સદા તું સત્યમય સ્વાત્મા, રહું જે સત્ય સ્વાત્મામાં;
પ્રકાશી થાં !!! પ્રવૃત્તિથી, સદા સુખમય બને તેથી. ૧૦
- મરેલાંના મરેલાઓ, વિચારો, સત્યથી જૂદા;
અરે જે હોય તે જૂઠા, કદી ના પૂજ !!! તેઓને. ૧૧
- નથી જ્યાં સત્ય તે સઘળાં, અરે પોતાં અને ચોતાં;
નથી ઉપયોગ ના કિંચિત્, જીવાડે શું ? મરેલાઓ. ૧૨
- અતઃ ધર સત્યની કહેણી, અને રહેણી નિજાત્માની;
બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મ છે સત્યે, સુહાતો જ્ઞાન ન્યોતિઓ. ૧૩

❧ *આમ્ર-આંબો. ❧

- “ સદા શોભા ધરે આંબા ”
- યદા તું ભૂમિમાં ઉગે, મનોહર રક્ત પર્ણેથી;
તદા ફલકલ કરી જગમાં, સદા શોભા ધરે આંબા. ૧
- વધે વાડોલીયા મધ્યે, ભલાં સંયોગ પામીને;
ઉપગ્રહને ગ્રહી નીત્યા, સદા શોભા ધરે આંબા. ૨
- બની મોટો ઉપગ્રહ જે, ગ્રહ્યા તે વાળતો પાછા;
મનોહર આમ્રફલ દેઈ, સદા શોભા ધરે આંબા. ૩
- રૂપાળાં પર્ણ તવ ખ્યારાં, થતાં તોરણ ગૃહદારે;
કરી સ્વાર્પણ જીવોને તું, સદા શોભા ધરે આંબા. ૪
- મઝાની કેરી લુંબોને, ધરી નીચો નમે વિનયે;
શિખાવી નમ્રતા સૌને, સદા શોભા ધરે આંબા. ૫
- કુડૂકુડૂ કરે કોયલ, નિહાળી મોર તવ ખ્યારે;
મઝાના મિષ્ટ તે શબ્દે, સદા શોભા ધરે આંબા. ૬

* પેથાપુરમાં દક્ષિણ દિશાએ નજીકમાં આંબા પાસે એક નવીન આમ્ર દેખીને કાવ્યની સ્ફુરણા પ્રગટી હતી.

મઝાની ડાળ ડાળીઓ, ઘણા સ્ત લો થકી સોહો,	૭
મઝાના નીલ પર્ણોથી, સદા શોભા ધરે આળા	૮
ઘટા તવ સ્વરૂપપર્ણોની, મઝાની છાંય દેનારી,	૯
ફળીને વિશ્વ પરમાર્થે, સદા શોભા ધરે આળા.	૧૦
શુકો તવ પાદડે જેસી, કરે કલ્લોલ જોલીને,	૧૧
ફળો ખાઈ ખુશી થાતા, સદા શોભા ધરે આળા	૧૨
અહો ખીસ્કોલીઓ લાવે, કુદે છે ડાળ ડાળીપર,	૧૩
રૂપાળા પ ખી માળાથી, સદા શોભા ધરે આળા.	૧૪
કરે છે મોર ટહુકારો, લલી તવ ડાળપર જેસી,	૧૫
હલાવી પાદડા ડાળો, સદા શોભા ધરે આળા	૧૬
હુકે હુકા કરી વાનર, ફળોને ખાઈ ઝંઝેરે,	૧૭
તથાપિ ધારીને સમતા, સદા શોભા ધરે આળા	૧૮
અહો માનવ પશુ પ ખી, અહીં આવો ફળો ખાવો,	૧૯
હલાવી પર્ણ આમત્રી, મદા શોભા ધરે આળા	૨૦
ઉગેલા સર્વ વૃક્ષોમા, મહંતા કુદ્રતી ત્હારી,	૨૧
કદી ના વર્ણવી જાતી, સદા શોભા ધરે આળા	૨૨
મનુષ્યોતુ જીવન તું છે, કરે ઉપકાર સહુ આપી,	૨૩
અત તું વિશ્વ પૂજ્ય, સદા શોભા ધરે આળા	૨૪
અરે તવ છાયડે આવી, કરે વિશ્રામ સહુ પશુઓ,	૨૫
રહીને મૌન ઉપકારે, સદા શોભા ધરે આળા	૨૬
અહો ત્હારાં સકળ અંગો, ખરા ઉપયોગમા આવે,	૨૭
નકામુ જાય ના કિચિત, સદા શોભા ધરે આળા	૨૮
સહીને તાપ વર્ષાને, સહીને તાઢ તું જીવે,	૨૯
સહીને ત્રાસ નિર્દયનો, સદા શોભા ધરે આળા	૩૦
મરીને જીજ્ઞાસી પાશુ, ફરી ઉગે જગતમાહી,	૩૧
કરી કર્તવ્ય કરણીને, સદા શોભા ધરે આળા	૩૨
અહો તુજને જે વાવે તે, ફળો પામે જીવતા તે,	૩૩
અહો એવી પ્રવૃત્તિથી, સદા શોભા ધરે આળા	૩૪

- ઘણા વૈશાખના તાપે, અને બહુ જ્યેષ્ઠના તાપે; ૨૧
મઝાની પકવશાજોથી, સદા શોભા ધરે આંખા.
અહો તવ મિષ્ટ રસ પીતાં, થતો તન તાપ ઝટ દૂરે; ૨૨
નમેલી કેરી હુંજોએ, સદા શોભા ધરે આંખા.
ધરે સ્વાસ્થિત્વને માટે, મનોહર ગોટલાઓને; ૨૩
શિખાવી સ્વાસ્થિતા જગને, સદા શોભા ધરે આંખા.
મનોહર આશ્રવનમાંડી, રહી કુદરત્તાણી શોભા; ૨૪
કરી આતિથ્ય સંતોનું, સદા શોભા ધરે આંખા.
તહને જે પત્થરો મારે, મનોહર કેરીઓ આપે; ૨૫
ખરી સાત્વિકવૃત્તિથી, સદા શોભા ધરે આંખા.
વિસામો દે પથિકોને, ઘણી શીતળ ધરી છાયા; ૨૬
લહે ઉંઘી ઘણી શાન્તિ, સદા શોભા ધરે આંખા.
કર્યું શું પુણ્ય પરલવમાં, કરી સેવા શી? સન્તોની; ૨૭
જગત પુણ્યે પ્રગટ થઈને, સદા શોભા ધરે આંખા.
જગતમાં સર્વ જીવોની, ખરી સેવાર્થ પ્રગટીને; ૨૮
ખળવી ધર્મ પોતાને, સદા શોભા ધરે આંખા.
અહો આ આર્ય ભૂમિમાં, થતો અવતાર તવ સારો; ૨૯
અમૂલા વિશ્વ મોંઘેરા, સદા શોભા ધરે આંખા.
અહો તવ જાત છે ઉંચી, ખરે શુભ સન્તની પેઠે; ૩૦
કરી અપકારીનું શ્રેય: સદા શોભા ધરે આંખા.
અમારો દ્રવ્યને લાવે, ખરેખર જન્મ ભૂમિમાં; ૩૧
ઉગી ફાલી ફળી ફૂલી, સદા શોભા ધરે આંખા.
નદીને સન્તની પેઠે, થતી ઉપકારીમાં ગણુના; ૩૨
બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મ ધારીને, સદા શોભા ધરે આંખા.

ૐ શાંતિ: ૩

❀ સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ❀

- સુધારાવણુ નથી પ્રગતિ, સુધારાવણુ નથી સુખડાં,
સુધારાવણુ નથી શાન્તિ, સુધારો યોગ્ય કર મમજી. ૧
- ખરી દેશોન્નતિ કરવા, ખરી ધર્મોન્નતિ કરવા,
ખરી સંઘોન્નતિ કરવા, સુધારો યોગ્ય કર સમજી ૨
- ખરી જ્ઞાનોન્નતિ કરવા, ખરી આત્મોન્નતિ કરવા,
' નવુ જીવન પુનઃ ધરવા, સુધારો યોગ્ય કર મમજી. ૩
- ખરૂં સ્વાતંત્ર્ય ધરવાને, ખૂરી પરત્રતા હજવા,
કદાગ્રહને કરી દૂરે, સુધારો યોગ્ય કર મમજી. ૪
- સદા સ્વાસ્થિત્વ સંરક્ષા, પ્રવૃત્તિથી પ્રગત થાવા,
ધરી સ્વાનુભવો પૂગ, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૫
- સમાજોદય મદા કરવા, શુભ કર ઐક્યને ધરવા,
અનીતિને પરિહરવા, સુધારો યોગ્ય કર સમજી ૬
- ત્યજીને સંકુચિત દૃષ્ટિ, કઠી ઐકાર્ય દ્રષ્ટિનું,
જમાનો ઓળખી ધૈર્યે, સુધારો યોગ્ય કર સમજી ૭
- ફરે છે સર્વ પર્યાયો, રૂપાન્તર સર્વમા થાતું,
અનાદિથી જ આલોહી, સુધારો યોગ્ય કર સમજી ૮
- જીવ્યો પાશ્વર્ય દેશોમા, પ્રવૃત્તિઓ લક્ષી ઢેચિત્,
મૈત્ર્ય સ્વતંત્ર તેથી તે, સુધારો યોગ્ય કર સમજી ૯
- યતી સ્વાત્મોન્નતિ જેથી, ખરેખર દ્રવ્યને ભાવે,
પડાતું ના કદી પાછું, સુધારો યોગ્ય કર મમજી ૧૦
- પ્રવેશ્યા બહુ કુધારાઓ, અહાહા બાળ લગ્નાદિ,
યમ પડતી અરે તેથી, સુધારો યોગ્ય કર મમજી ૧૧
- વધે પાછું પુનઃ ઔજ્ઞ, ટળે અજ્ઞાનતા મહુની,
ખરી એવી પ્રવૃત્તિનો, સુધારો યોગ્ય કર મમજી ૧૨
- સુવિદ્યાઓ વધે જેથી, અવિદ્યાઓ ટળે જેથી,
મદા સર્વત્ર શાન્તિનો, સુધારો યોગ્ય કર મમજી ૧૩

- વધે શુભ સ્વાત્મ સત્તાની, પ્રવૃત્તિના ભલા નિયમો;
ટળે દુઃખો ઉપાયોથી, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૧૪
- કદી ના દેશ રૂઢે દુઃખી, ઉપાયો યોજીને એવા;
પ્રબંધોની પ્રવૃત્તિથી, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૧૫
- સકળ કેળવ સ્વદેશીઓ, ગમે તે વર્ણના લોકો;
ઉઠાડી જાગતા કરવા, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૧૬
- સખલતા સર્વ લોકોની, ખરી કરવા સુનિયમોથી;
ભરી સહુ વર્ણના સંઘો, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૧૭
- થતી સ્પર્ધા સકલ દેશે, સકલ આગળ પ્રગત થાવા;
અહો એવો સમય પામી, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૧૮
- કુવાના દેડકા જેવી, ત્યજીને સાંકડી દષ્ટિ;
ધરી સાગર સમી દષ્ટિ, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૧૯
- થતાં સંઘર્ષણો જાણ, પરસ્પરમાં વિચારોનાં;
અરે એવી અવસ્થામાં, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૨૦
- કરે બલ બુદ્ધિની હાનિ, મરેલા જે વિચારો તે;
ત્યજીને સદ્વિચારોથી, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૨૧
- હઠી ના જા જરા પાછો, કરીને અન્ય લોકોથી;
હૃદયમાં સત્ય બલ લાવી, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૨૨
- કરોડોની નિરાશામાં, ખરી આશા પ્રગટ કરવા;
કરી સ્વાર્પણ ભલા માટે, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૨૩
- સ્વભાષા માતૃભૂમિની, મહત્તા પૂજ્યતા કરવા;
મહત્તા ધર્મની કરવા, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૨૪
- સદા તવ કુર્જ છે સારી, કદી ના ભૂલ તું ખાજે;
સ્વધર્મોદ્ધાર કૃત્યોમાં, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૨૫
- સ્વદેશોદ્ધાર કૃત્યોની, વ્યવસ્થાઓ સખલ કરવા;
સમાજોની રહી સાથે, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૨૬
- પ્રથમ જટ આત્મભોગી થૈ, કુહાડો પાદ પર મારી;
નિજાત્માને સુધારીને, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૨૭

અમેરિકા અને જાપાન, સુધારાથી વધ્યુ આગળ,	
ઘણાં દૃષ્ટાંત વાચીને, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૨૮
જતા નખળા જીવન હારી, થતા મખળા જગત્ ચાવા,	
બધી નિર્માલ્યતા હરવા, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૨૯
પડી જે ઘોર નિદ્રામાં, રહે તે પાછળે રહેશે,	
પરાશ્રામો ત્યજી દેવા, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૩૦
કદી ના મૂઢ દૃષ્ટિથી, સુધારો બોધ વણ કરવો,	
ખરૂં ખોટું વિચારીને, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૩૧
સ્વદેશી વસ્ત્ર જે પહેરે, સ્વદેશી લકત જે ચેને,	
ખરેખર તે પ્રગત થાતો, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૩૨
બધા અગો પ્રણા કરવા, ખરા જે આત્મપ્રગતિના,	
હયાં વણ ઉગ્રમી થઈને, સુધારો યોગ્ય કર સમજી.	૩૩
કદી પશ્ચાત્ ના રહેવું, પ્રગતિપથે થવું પથી,	
સદા એ મત્ર ગોખીને, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૩૪
સદા વણ સકટો દુ ખે, કદી ના ઉજતિ થાતી,	
સદા હિમ્મત ધરી મનમાં, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૩૫
સમાનો'સાતિઓમાંહી વિનાશક જે રહ્યા તત્ત્વો,	
કરી ફરે બની શૂરો, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૩૬
સુધારો જે કરે તેના, થશે મામા ઘણા લોકો,	
રહીને તેમની સામે, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૩૭
સુધારક જાનીઓથી રે, રહે શત વર્ષ જગ પાછળ,	
પછીથી તેહ પૂનતા, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૩૮
જમાનો વાયુની વેગે, અરે દોઢ પ્રગતિપન્થે,	
રહે પાછળ નથી માડ, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૩૯
દશા જે દેશની ટેવી ? દશા જે ધર્મની કેવી ?	
દશા જે લોકની ટેવી ? સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૪૦
કૃપન્થોને ત્યજી દેવા, સુમાર્ગોમાં મદા વહેવા,	
કરી ચાહોમ બમ જાણુ, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૪૧

- કરે ટીકા જગત્ તેની, જરા ના રાખ મન પરવા;
સદા સાચું હૃદય રાખી, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૪૨
- નિજ્જાતમા સત્ય સૂઝાડે, કદી ના દાળતો તેને;
ખનીને સત્યનો સંગી, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૪૩
- કરીને મૂઢ લોકોથી, કદી ના સત્યને ત્યજવું;
ધરી સાચા વિચારોને, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૪૪
- વિચારી દેશકાલાદિ, વિચારી સ્વાત્મખળ પ્રગટયું;
ખનીને સ્વાશ્રયી ધૈર્યે, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૪૫
- શુભંકર સ્વાત્મશ્રદ્ધાને, ધરી મનમાં સદોત્સાહે;
યથાશક્ત્યા સ્વધિકારે, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૪૬
- વિપત્તિ ખંધનો જે જે, પડ્યાં છે સંઘપર ભારી;
સમુચ્છેદી વિવેકે તે, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૪૭
- નિવૃત્તિની થતી રક્ષા, પ્રવૃત્તિ માર્ગ પર વહેતાં;
નિવૃત્તિને પ્રવૃત્તિમાં, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૪૮
- ભણી અધ્યાત્મશાસ્ત્રોને, ભણીને તત્ત્વ વિદ્યાઓ;
સ્વદેશોદય પ્રવૃત્તિમાં, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૪૯
- પરસ્પર સ્વાધિકારે જે, પ્રવૃત્તિ યોગ્ય કરવાની;
અરે તેમાં કરી સ્વાર્પણ, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૫૦
- મહત્તા સ્વાત્મની કરવા, મહત્તા દેશની કરવા;
મહત્તા ધર્મની કરવા, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૫૧
- સમષ્ટિની મહત્તાને, વિવેકે પૂર્ણ અવગોધી;
મહત્તા વ્યષ્ટિની કરવા, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૫૨
- વિલોકી ધર્મ શાસ્ત્રોને, ધરી આસ્તિક્ય દ્રષ્ટિને;
ગ્રહી સાચું ઉદય કરવા, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૫૩
- જરા જે ભૂલ થાશે તો, પડ્યા પર પાટુઓ પડશે;
જમાનો ચેતવાનો આ, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૫૪
- અરે પાશ્ચાત્ય દ્રષ્ટિએ, સકળ ના ધાર નિજ ખોટું;
ધરી પૌર્વાલ્ય દ્રષ્ટિને, સુધારો યોગ્ય કર સમજી. ૫૫

કળાઓ અર્ધ વિજ્ઞાનો, અને શોધો ઘણી કરવા, નભી રહેવા સકળ સાથે, સુધારો યોગ્ય કર સમજી.	૫૬
હરીકાઈ પરસ્પરમા, થતી સહુ દેશમા જાણી, ટકી સૌમા પ્રગટ થાવા, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૫૭
સમાજે જાતિઓ સર્વે, ઉઠાડી ઉઘથી યત્ને, ખની મેવક ધરી કર્ત્તે, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૫૮
વહે છે જી દગી મોઘી, નકામી ના જવા દે તે, જગત્ આ સ્વર્ગસમ કરવા, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૫૯
સુધારા ના નથી કેચિત્, પ્રવર્તે જે કુધારા તે, નકામા તેહ ધારીને, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૬૦
પરસ્પર વીર્યની હાનિ, કદી કરવી નહિ કલેશે, પરસ્પર એકતા ધારી, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૬૧
પરસ્પર માન્યતા ભેદે, પરસ્પર નાશ ના કરવો, ખડ્ આર્યત્વ પ્રકટાવી, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૬૨
વિના સ્વાનુભવે ડોની, નહીં નક્કલ અરે કરવી, ખરેખર વેષ આચારે, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૬૩
ગ્રહીલે અન્યતુ સારૂ, શુભો લે દોષને ત્યાગી, પુદ્ગલબિંધધર્મદ્રષ્ટિએ, સુધારો યોગ્ય કર સમજી	૬૪

ॐ શાન્તિઃ ૩ અર્હમ્.

॥ અમદાવાદી શેઠ લલ્લુ રાયજી જીવનશ્લાઘા. ॥

લલ્લુરાયજી દે શેઠ ભલો ઉપકારી,

દાનવીર રત્ન જયકારી,—

ઓગણીશ ઈંડોત્તર સાલે જે જેઠ શુદ્ધિ ચોથ ગુરૂવારે દે,

દેહ ત્યાગી દે ગયો અહીં થકી ચાલી,

જમ્યા તારી રહી અરે ખાલી

લલ્લુ ૧

જેન ગરીબ વર્ગ ઉદ્ધાર્યો દે, દીન લોકને બહુ મન પ્યારો દે,

શુભ કામો રે કરીને નામ દીપાવ્યું, દેશ ગુર્જર નામ ગવાયું. લલ્લુ ૦ ૨
 જૈન ખોડીંગ સ્થાપી મઝાની રે, કરી સાહાય્યો રહી ના છાની રે;
 ધન્યજનની રે પુત્રજણ્યો શુભકારી, વિત્ત વાવર્યું જગ હિતકારી. લલ્લુ ૦ ૩
 આત્મલોગ મઝાનો આપી રે, ગયો ઉજવળ યશને સ્થાપી રે;
 ધર્મ ભાતું રે લેઈ ગયો તું સાથે, દાન દેઈ ગરીબને હાથે. લલ્લુ ૦ ૪
 પામો પરલવમાં શુભ શાન્તિ રે, પામો ધર્મ સેવા શુભ કાન્તિ રે;
 ખુદ્ધિસાગર રે દાનવીર શુભ ગાવે, શુભ રાગે શુભો અંગ ખાવે. લલ્લુ ૦ ૫

શ્રાવક લલ્લુભાઈ રાયજી, દાનવીર દાતાર;
 નામ અમર જગમાં રહું, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૧
 ધન પામી ધન વ્યય કર્યો, ગરીબ જન આધાર;
 જગમાં જશ લેઈ ગયો, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૨
 ગરીબાઈ તહે લોગવી, લોગવી તહે શેઠાઈ;
 દયા દાનની વૃત્તિથી, કીધી વિશ્વ લલાઈ. ૩
 *પ્રેમચંદ, વીરચંદ ને, હીરાચંદ ને લાલ;
 ધર્મચંદ, નગીન તેમ, થયો કોળીયા કાળ. ૪
 ચમનભાઈ દલપત અને, મનસુખભાઈ ઉદાર;
 જૈન કોમના શેઠીયા, ગયા કાર્ય કરનાર. ૫
 નગરશેઠ મણિભાઈનો, સાથી લલ્લુ ઉદાર;
 શાન્તિ પામો પરલવે, ધર્મ સદા સુખકાર. ૬
 જેશીંગભાઈ જગજ્યો, ગાનારામાં એક;
 ખોડ્યું તે પાળે સદા, એવી જેની ટેક. ૭

૧ પ્રેમચંદ રાયચંદ.	૭ ચમનભાઈ નગીનદાસ.
૨ વીરચંદ દીપચંદ.	૮ દલપતભાઈ મગનલાલ.
૩ હીરાચંદ મોતીચંદ.	૯ મનસુખભાઈ ભગુભાઈ.
૪ લાલભાઈ દલપતભાઈ.	૧૦ મણિભાઈ પ્રેમાભાઈ.
૫ ધર્મચંદ ઉદયચંદ.	૧૧ લલ્લુ રાયજી.
૬ નગીનદાસ કપૂરચંદ.	૧૨ જેસંગ હીસંગ.

પરમાર્થી જન ઉદ્ધલવો, તેવા જગમા સાર,
ખુદ્ધિસાગર ધર્મથી, હોવે જય જયકાર

“ કરો ના નોકરી ક્યારે. ”

- કરાવે શોકને ચિન્તા, પરાજ્ઞા ગીર્ષ પર વહેવી,
પડે કરવુ ગમે ના તે, કરો ના નોકરી ક્યારે ૧
- ખરી નિજ જાતને વેચી, પરાયા હાથમા દેવી,
જીવતા નર્કના જેવી, કરો ના નોકરી ક્યારે. ૨
- નકામુ હાલ હા કરવુ -, પડે પરત્ર થાવાથી,
ખુશી ના સ્વામિઓ થાતા, કરો ના નોકરી ક્યારે. ૩
- રૂથે જે શેઠને તેવી, પ્રવૃત્તિ સેવવી પડતી,
પુર ના પેટનુ થાવે, કરો ના નોકરી ક્યારે ૪
- સહન કરવા પડે મેણા, અને ટોણા ગમે ત્યારે,
નિરોચ્છાએ જવાતુ ના, કરો ના નોકરી ક્યારે ૫
- ગમે તેવુ કરે સાડ, ગમે માલીકને ના તે,
ગમે તે ભૂલને કાઢે, કરો ના નોકરી ક્યારે ૬
- બને જો લોહીનુ પાણી, તથાપિ ના કદર થાતી,
મળેલુ ભાગ્ય વેચીને, કરો ના નોકરી ક્યારે ૭
- કરે છે નોકરી તે તો, બને છે શૂદ્ર, કાર્યોથી,
કરો સ્વાતંત્ર્યથી ધધો, કરો ના નોકરી ક્યારે ૮
- નથી પ્રજ્ઞા સ્વયં જેને, પશુવત્ અન્યના તાબે,
રહે છે શક્તિયો વેચી, કરો ના નોકરી ક્યારે. ૯
- થતા નોકર સ્વશક્તિઓ, દગાઈ જાય છે સઘળી,
પરાશ્રય જીવવુ જોડુ કરો ના નોકરી ક્યારે ૧૦
- વદાતુ ના કગતુ ના, હૃદયમા સત્ય જે આબુ,
ધુપાવી મત્ય આત્માનુ, કરો ના નોકરી ક્યારે. ૧૧

કદી પરતંત્ર ના બનવું, લાહી અવતાર માનવનો;
બુદ્ધચન્દ્રિય ધર્મ સ્વાતંત્ર્યે, રહીને જીવવું જગમાં. ૧૨

❀ આત્માની તૃષ્ણા પ્રતિ ઉક્તિ. ❀

રાગ-આશાવરી.

તૃષ્ણા કયાં તું બહુ ભટકાવે, આનન્દ લેશ ન થાવે.
કામ વિષય વિત્ત નામ રૂપના, નિમિત્તે ઝટ આવે;
કીર્તિ પ્રતિષ્ઠાપદ ધડાથી, છતી મનમાંહી થાવે. તૃષ્ણા. ૧
શાન્તિ મળે ના તવ સંગતથી, લાખ ચોરાશી ભભાવે;
અન્તરૂ એત્યો આત્મજ્ઞાનથી, રૂચિ તવ પર નાવે. તૃષ્ણા. ૨
દીધાં દુઃખ અનન્તા ભવમાં, જોર હવે ન સુહાવે;
આત્મજ્ઞાન વૈરાગ્ય વિનાતો, ઘટ ઘટ જોરે ફાવે. તૃષ્ણા. ૩
શાન્તિ મળે ના સ્વપ્ને સાચી, આઠે કર્મ ગ્રહાવે;
પ્રગટ થવા દહિં નહિ હવે ઘટમાં, યુક્તિ પ્રયુક્તિ દાવે. તૃષ્ણા. ૪
તૃષ્ણા વણુ કર્તવ્યો કરવાં, એ છે નિશ્ચય ભાવે;
બુદ્ધિસાગર સ્થિરતાયોગે, આનન્દ અનુભવ આવે. તૃષ્ણા. ૫

ૐ શાન્તિઃ ॥

❀ પધારો મેઘ મહારાજા. ❀

જીવે છે રાહ જગ સઘળું, તમારી મહેરબાનીની;
કૃપા લાવી દયા સાગર, પધારો મેઘ મહારાજા. ૧
જગત્ જીવાડવા માટે, અદા નિજ ફર્જને કરવી;
ખરેખર ફર્જ દૃષ્ટિએ, પધારો મેઘ મહારાજા. ૨
જગતના શહેનશાહોને, જીવાડો છો કૃપા લાવી;
મહત્તાને અદા કરવી, પધારો મેઘ મહારાજા. ૩
દશા ખૂરી પશુઓની, અને નિર્ધન મનુષ્યોની;

કરૂણા સર્વ પર લાવી, પધારો મેઘ મહારાજ	૪
સુધારા ને વધારા સહુ, તમારા વણુ ટળી જતા,	
તમારી અસ્તિત્વી લીલુ, પધારો મેઘ મહારાજ	૫
તમોને રોકનારો કે, નથી ઉપકારીનો શત્રુ,	
જગજીવન ખરા પ્રેમે, પધારો મેઘ મહારાજ	૬
તમારા વણુ સુલકતોને, મળે ના લાખરી ખાવા,	
કરીને બહાર, સન્તોની, પધારો મેઘ મહારાજ,	૭
તપાવે તાપ મન તનને, ઘણું ઉકળાટ જગ થાતો,	
સ્મરે છે સેવકો તમને, પધારો મેઘ મહારાજ	૮
ખરો આધાર તુ જગને, તમારા વણુ નથી ગાનિત,	
ઘણા પીડાય છે લોકો, પધારો મેઘ મહારાજ	૯
જગતને આશ છે ભારી, ભલા તવ ગાય છે ગાણા,	
જગત્ આનન્દ દેવાને, પધારો મેઘ મહારાજ	૧૦
તમારા વણુ ઘણી હિંસા, થશે આ વિશ્વ જીવોની,	
જગદઉદ્ધાર કરવાને, પધારો મેઘ મહારાજ	૧૧
ઘણા મોઘા થયા પશ્ચાત્, ઘણુ પસ્તાવણુ થાશે,	
ઉરે એ વાત લાવીને, પધારો મેઘ મહારાજ	૧૨
અશાન્તિ વિશ્વમા વ્યાપી, નહીં જોવાય રે આજે,	
નિહાળી વિશ્વને વેગે, પધારો મેઘ મહારાજ	૧૩
ધરે ના સાકડી દૃષ્ટિ, ઝનીને વિશ્વમા મોટા,	
ભલો ઉપકાર કરવાને, પધારો મેઘ મહારાજ	૧૪
કર્તુ શુ પાપ લોકોએ, અવજાથી કરી મોઢે,	
કરીને માફ તેની જટ, પધારો મેઘ મહારાજ	૧૫
તમે ગલીર છો મોટા, મહો અપગ્રહ જીવોના,	
ભડી પરમાર્થ વૃત્તિથી, પધારો મેઘ મહારાજ	૧૬
તમારી દાન વૃત્તિનુ, ખડ દ્રષ્ટાન્ત ઉપદેશે,	
અપાતુ ભાણીને પ્રેમે, પધારો મેઘ મહારાજ	૧૭

- કરો અપકાર પર ઉપકાર, તમારી જ્યાતિ છે એવી;
જણાવો રહેણીમાં રહીને, પધારો મેઘ મહારાજ. ૧૮
- જગત્માં જગતી જ્યોતિ, તમારાં નામ છે ઝાઝાં;
ખરી વખતે બની બેલી, પધારો મેઘ મહારાજ. ૧૯
- નહીં કકળાવવું સારું, જગત્ના લોકને ક્યારે;
નિઃસાસા લોકના ના લ્યો, પધારો મેઘ મહારાજ. ૨૦
- નથી સેવક વિના સ્વામી, રહસ્યજ એ વિચારી લ્યો;
મહત્તા રાખવા માટે, પધારો મેઘ મહારાજ. ૨૧
- તમારી વર્ષવામાંહી, ખરી શોભા રહી જાણે;
ખરી શોભા પ્રરક્ષાર્થે, પધારો મેઘ મહારાજ. ૨૨
- જગત્ પર ખૂબ રીસાતાં, કદી ના પરવડે તમને;
ત્યજીને રીસ આનન્દે, પધારો મેઘ મહારાજ. ૨૩
- કરે છે પ્રાર્થના લોકો, જીગરથી જાણુશો સાચી;
રહું શું? બાકી કરવાનું, પધારો મેઘ મહારાજ. ૨૪
- મનાવાનું નથી બાકી, ગ્રહે ન માન મોટાઓ;
જગત્ના પુણ્યના પ્રેર્યા, પધારો મેઘ મહારાજ. ૨૫
- નહીં આવે જગત્ મરતું, પધારે વિશ્વ સહુ જીવે;
વિવેકે એ વિચારીને, પધારો મેઘ મહારાજ. ૨૬
- તપી જાતું જગત્ સઘળું, નથી આધાર બીજે કો;
અરે શુભ સન્ત આમન્ત્ર્યા, પધારો મેઘ મહારાજ. ૨૭
- વિપત્તિમાં કરી સ્વાર્પણ, ઉગારે પ્રાણ અન્યોના;
ખરી તે સન્તની કરણી, પધારો મેઘ મહારાજ. ૨૮
- ગણાઓ સન્તમાં મોટા, તમારું નામ ના લજવો;
ધરીને લાજ મનમાંહી, પધારો મેઘ મહારાજ. ૨૯
- અરે જે એકને કહેતાં, ખરેખર તેરને જાણે;
તમે તેવા ખરા જ્ઞાની, પધારો મેઘ મહારાજ. ૩૦
- કર્યો ઉપકાર જગ જાણે, કદી ભૂલે નહીં તમને;
વધારે શું? હવે કહેવું, પધારો મેઘ મહારાજ. ૩૧

કથ્યુ સહુ ધ્યાનમા લેઈ, જગદ્દરક્ષક હવે બહેલા,
 બુદ્ધયબ્ધિ ભાવ લાવીને, પધારો *મેધ મહારાજ ૩૨
 ॐ શાન્તિ: ૩

❧ ચડતી પડતીનો વિવેક. ❧

જે નર ચડતો તે નર પડતો, પડ્યા પછી જે ઉઠે નહીં,
 તેથી વધીને શોચ્ય જગતમા, મળી શકે નહીં મનુજ કહીં. જે ૧
 વૃત્ત કહુકસમ પડીને સાધુ, વારવાર ઉચો આવે,
 મૃત પિણ્ડસમ પડીને પાછો, ઉચો કાયર જન નાવે જે ૨
 પડીને પાછો ઉઠે તે નર, સ્વાસ્થિત્વ માની જે થાવે,-
 ઉઠાડે પણ તે ના ઉઠે, કાયર મૂઢત્વ જે ભાવે જે ૩
 પડી પગોની ઠોકર ખાવી, ખ્યાર ના કેને એવુ,
 ઉઠાડવુ જગને ઝટ ઉડી, કાર્ય ખડ એ કરી લેવુ જે. ૪
 ચડ્યા પડ્યાનો અન્તર સમજી, યથાશક્તિ ચડતા રહેવુ,
 બુદ્ધિસાગર પ્રગતિ પન્થમા, અન્ય શુ કરણી વિના કહેવુ જે ૫

❧ પત્રવોધ ❧

હવે તો તુ સ્મૃતિ પટમા, કદી આવે કદી નાવે,
 જતા શ્રદ્ધા ગઈ પ્રીતિ, ગઈ ભક્તિ રહ્યુ જગ શુ ? ૧
 અદા નિજ કર્જને કરવી, કમી ભાવી કમીશુ એ,
 સ્પૃહાના કઈ અરે મનમા, વિચાગી ભે કંઈ જે જે ૨
 ત્હને ત્હારા અધિકારે, ઉપગ્રહ દાનને આપ્યુ,
 ગયો ભૂલી તથાપિ શુ ? ત્હને હાનિ અરે તેમા ૩
 ઉપગ્રહને અરે ભૂલે, થતો તે ધૂળથી હલકો,
 મુજે તે કર ભલે બાપુ, વિચાગી ભે પરિણામજ ૪
 ખરૂં શુ સ્વાત્મહિત ત્હાડ, અહુતાથી ગયો ભૂલી,

- યથા દૃષ્ટિ તથા સૃષ્ટિ, રચીને ભૂલ ખાશે તું. ૫
 મનોવૃત્તિ કરી જેવી, જીવે છે તેહવું ભાસે;
 કરી સ્વાનુભવે તે જો, થશે નિર્ણય તહને તેનો. ૬
 ફરે મનહું સકળ ફરતું? ઠરે મનહું સકળ ઠરતું;
 રહીને વૃત્તિના તાળે, જીવે ત્યાં સત્ય શું? ભાસે. ૭
 શુભાશુભ વૃત્તિના ધર્મો, રચે વૃત્તિ મનઃ સૃષ્ટિ;
 પછી તે સ્થૂલમાં પ્રગટે, શુભાશુભની પ્રવૃત્તિયો. ૮
 પ્રિયત્વ વૃત્તિ જ્યાં થાતી, અરે ત્યાં તે સદા ન રહે;
 નિમિત્તોથી થતા મનમાં, શુભાશુભ ખૂબ પર્યાયો. ૯
 નિમિત્તોથી અરે માનવ, પરીક્ષામાં કરે ભૂલો;
 વિચારી ચિત્ત જો ઉંડું, વિચારો જે થતા તેમાં. ૧૦
 સ્વયં સાક્ષાત્ અનુભવ ક્યો? મનોવૃત્તિ વિના તુજને;
 મનોવૃત્ત્યા અનુભવ જે, કર્યા તે સર્વ બદલાતા. ૧૧
 મનોવૃત્ત્યા અનુભવમાં, નિમિત્તોથી થતી ભૂલો;
 જણાતી ભૂલ ના નિજની, થતી સર્વજ્ઞ વણુ ભૂલો. ૧૨
 ટળે શ્રદ્ધા ટળે ભક્તિ, અરે જો એકવાર જ તો;
 પછીથી તે ટળ્યા કરતી, ગમે ત્યાં સ્થાપતાં નક્કી. ૧૩
 મનોવૃત્તિતણા ધર્મો, સદા બદલાય છે જગમાં;
 સદા બદલાય જગ સઘળું, સદા બદલાય તું પોતે. ૧૪
 મનઃ બદલાય છે તહાડે, વયઃ બદલાય છે તહાડે;
 તનુજ બદલાય છે તહાડે, ફરે છે આત્મપર્યાયો. ૧૫
 કર્યા જે નિશ્ચયો તેઓ, સદા બદલાય છે જ્ઞાને;
 બને છે પૂર્વના જૂઠા, કર્યા સાંપ્રત થતા સાચા. ૧૬
 કર્યું જે જ્ઞાન બદલાતું, અવસ્થા એક ના રહેતી;
 રહે દ્રવ્યત્વથી સૌમાં, ખરે દ્રવ્યાર્થદૃષ્ટિયો. ૧૭
 અનેક દૃષ્ટિઓયે જે, નિહાળે એક વસ્તુને;
 વિના સાપેક્ષ બુદ્ધિયો, વિરોધાભાસ દેખાતો. ૧૮
 કથ્યું કોનું અરે સાચું, વિના સ્વાનુભવે માને;

ખરેખર અન્ધ દૃષ્ટિનુ, ખરૂં પ્રાણલ્ય ત્યા રહેતુ.	૧૯
દલીલો સ્વાત્મદૃષ્ટિથી, અરે ને મત્ય તવ લામે,	
થતી તે જૂઠું અન્યોની, દલીલોના પ્રમાણોથી	૨૦
ગમે તેવી દલીલોનુ, થતુ ખડન પરસ્પરમા,	
પરસ્પર દૃષ્ટિના લેદે, પ્રમાણોમા વિવાદો છે	૨૧
દલીલો સત્યની આપી, ખરેખર આપ ને કહીએ,	
ખરે તુ અન્યવાદીની, દલીલોથી અનામજ છે.	૨૨
પરસ્પર દૃષ્ટિલેદોએ, શ્રદ્ધાતુ અશયી માયુ,	
શ્રદ્ધાતુ અશયી જૂઠું, વિરૂદ્ધદૃષ્ટિએ જૂઠું	૨૩
જગત્મા સર્વ ધર્મોમા, જગત્મા સર્વ વ્યવહારે,	
થતુ એવુ મદા આબુ, અને એ થાય છે એવુ	૨૪
વિચારાચારમા એવુ, પ્રિયાપ્રિય જ ખરૂં ખોટુ,	
થતુ ને થાય છે એવુ, લવિષ્યત્મા થશે એવુ	૨૫
અરે જો એહ દૃષ્ટિએ, બને ત્યા ચિત્ર ના કિચિત્,	
થતુ સૌતુ થતુ ત્હારૂં, મનોવૃત્તિનણા ખેલે	૨૬
નિરીક્ષુ જેહ દૃષ્ટિએ, અરે તુ તેહવો લામે,	
મનોવૃત્તિવિષે ધ્યેયજ, બને છે દેખ બહુ રૂપી	૨૭
મનોવૃત્તિથકી બાહિરૂં, અરે તુ મત્ય શુ ? દેખે,	
યથા સઘળા જનો દેખે, તથા તુ દેખતો મનથી	૨૮
કર્ચુ તેથી વિશેષજ શુ ? અરે આ દૃષ્ટિના લેદે,	
કર્યો નિર્ણય તે બીજી, દલીલોથી થતો જૂઠો	૨૯
અહો એવી દશા ન્યા છે, અરે ત્યા બાલદૃષ્ટિએ,	
થતો નિર્ણય નહીં પૂરો, અવસ્થા એક ડ્યા રહેવે	૩૦
મતોના બહુ પરિવર્તન, નિમિત્તોથી થતા મનમા,	
નથી તેથી જતી પ્રીતિ, પરસ્પર આત્મદૃષ્ટિથી	૩૧
પરસ્પર ભિન્ન દૃષ્ટિએ, પરસ્પર ભિન્નતા લામે,	
તથાપિ પ્રેમદૃષ્ટિએ, પરસ્પર ઐક્ય દેખાતુ	૩૨
અન યાવત્ નહીં નિર્ણય, થતો તાવત્ પગમપ્રેમે,	

- નિરીક્ષી સ્વાત્મવત્ જીવો, પ્રવૃત્તિ કર જીવન માર્ગે. ૩૩
- ઉપગ્રહ જે કર્યો જેણે, જીવે ઉપકાર ના તેનો;
ચઢીને તે પડે પાછો, ખરો એ ન્યાયનો કાંટો. ૩૪
- ઉપગ્રહદષ્ટિએ વર્તી, અદા ના જે કરે ફર્જે;
વધે ના આગળે કિંચિત્, ગુણોની સત્પ્રવૃત્તિમાં. ૩૫
- સુધારી જો અતઃ ભૂલો, ભણ્યામાં ભૂલ તો થાતી;
થતું શું ? દેખ આત્મામાં, જણાવે સત્ય તવ આત્મા. ૩૬
- તથાપિ તે દબાવીને, વિચારે છે અરે બીજું;
મળે સંગત તથા તેવો, થતું એવું વિચારી જો. ૩૭
- નિરીક્ષે અન્યના દોષો, નિજાત્માના નથી જોતો;
ઘડી એકાન્તમાં ખેસી, તપાસી જો જીવન તહાઈ. ૩૮
- ઉપગ્રહદષ્ટિએ તેમજ, ગુણાનુરાગદષ્ટિએ;
પ્રતિજ્ઞાદષ્ટિએ તેમજ, વિચારી જો પ્રવૃત્તિને. ૩૯
- ખરેખર આત્મદષ્ટિથી, પરાત્માઓ નિહાળી લે;
પછીથી પ્રેમદષ્ટિએ, કર્યા કર સ્વોદ્ગતિ તહારી. ૪૦
- અનેકદષ્ટિઓને જે, વિચારે સત્ય ભાવોથી;
થતો તે સુજ્ઞ વ્યવહારે, કરે આલોચના નિજની. ૪૧
- થતાં આલોચના નિજની, પ્રતિક્રમણે પ્રવૃત્તિથી;
હૃદયશુદ્ધિ થતી સાચી, થતી પ્રગતિ તતઃ પશ્ચાત્. ૪૨
- છુપાવીને હૃદય તહાઈ, પ્રવર્તે મૂર્ખની સંગે;
નિજાત્માની થતી પ્રગતિ, નથી વ્યવહારમાં ક્યારે. ૪૩
- ખરેખર ઉદ્ગતિ ક્રમમાં, થતું સહુ શ્રેયને માટે;
ખને છે જેહુ ખનવાનું, વિચારી શાન્ત થાવાનું. ૪૪
- ગમે તેવી અવસ્થામાં, કરે છે જ્ઞાની જે પ્રગતિ;
કરે તેવી નહીં ક્યારે, અરે મૂઠો જ અજ્ઞાને. ૪૫
- ગણે છે સર્વ પોતાને, ખરેખર હાલ્યાલા જગમાં;
ભલે હો મૂર્ખ વા જ્ઞાની, થતું એવું વિચારોમાં. ૪૬

ગણી દોષી નિબત્તાને, રહે જે સુસ્ત તે મરતો,	૪૭
ગણે નીચો નિબત્તાને, થતા નીચા જગજગલે	૪૮
ખરેખર ભાવના દષ્ટિ, જણાવે તે વિચારીને,	૪૯
વિચારો કર ॥ અરે ઉચ્ચા, નિબત્તા ઝટ થશે ઉચ્ચો	૫૦
વિચારી યોગ્ય શાસ્ત્રોને, હૃદયમા મર્મ ધર સાચો,	૫૧
પડી ના જા જરા પાછો, થતી ઉત્સાહથી પ્રગતિ	૫૨
પડે ઉત્સાહ વણ પશ્ચાત્, અરે જીવો ધણા પાછા,	૫૩
નિબત્તાને જ ઉત્સાહે, કરી લે ઉચ્ચકરણીથી	૫૪
પ્રવૃત્તિયો મરી જતી, ખરે ઉત્સાહ વણ મધળી,	૫૫
નિબત્તા ઉત્તતિ દ્વારો, થતા ખૂટ્યા જ ઉત્સાહે.	૫૬
દયાઈ જે રહીશ જાણુ, રહીને માદકા મનમા,	૫૭
તદા તુ પાણીયાગનો થઈશ મુનમી પ્રવૃત્તિમા	૫૮
અત વિસ્તીર્ણતા કરવા, નિબત્તાના વિચારોથી,	૫૯
હૃદયના દ્વાર ખોલીને, વિચારો ઉત્તતિના ભર	૬૦
મરેલા ના વિચારો લે, મરેલા અન્યને મારે,	૬૧
જીવતા મદિચારોએ, પ્રવૃત્તિ કર પ્રગત થાવા	૬૨
મુધારો કર જીવનક્રમમા, ત્યજ દોષો પ્રવૃત્તિથી,	૬૩
કર્મ કર, કાર્ય પ્રગતિનુ, ગુણોના પન્થમા વર્તી	૬૪
નથી નિશ્ચય વિના સિદ્ધિ, પ્રવૃત્તિ પન્થમા વહેતા,	૬૫
જગત્ રજાય ના ક્યારે, મદા તુ રજ સ્વાત્માને	૬૬
સલાહો જ્ઞાનીઓની લેઈ, પ્રવૃત્તિ યોગ્ય કરવાથી,	૬૭
નિબત્તાની થતી પ્રગતિ, સ્વભાવે ધર્મ જાણ્યાથી	૬૮
ગણી પાણુ ભૂલ્યો ત્યાથી, પ્રવૃત્તિ કર મકળ વાચી,	૬૯
રૂથે તે કર વિચારીને, ત્યજ સ્વચ્છ દતા મધળી	૭૦
અદા નિજ ફર્જને કીધી, પ્રતિજ્ઞાની પ્રવૃત્તિથી,	૭૧
મમજીતો માનમા શાણો, ભણુ થાઓ સદા સૌનુ	૭૨
લખેલા આશયો સર્વે, અપેક્ષાઓ વિચારીને,	૭૩

કરી નિશ્ચય ધરી સમતા, પ્રવૃત્તિ કર રૂએ તેવી. ૬૦
 અદા નિજ ફર્જને કરવી, ગમે તેવા પ્રસંગોમાં;
 બુદ્ધયજ્ઞિધર્મદ્વિષ્ટિએ, સદા હો શ્રેય જીવોનું. ૬૧

ૐ શાન્તિઃ ૩

પત્ર બોધ.

તમારો પત્ર વાંચીને, હુકીકત ચિત્તમાં ધારી;
 વિવેકે સત્પ્રવૃત્તિને, કર્યા કર પ્રેમ ઉત્સાહે. ૧
 પ્રમાણિકતા ખરૂં જીવન, કદીના ત્યાગવું તેને;
 યથા કહેણી તથા રહેણી, ધરીને સ્વોન્નતિ કરવી. ૨
 અનીતિમાર્ગથી દૂરે, રહીને સ્વોન્નતિ પન્થે;
 સદા વહેવું વિવેકે એ, તમારે કાર્ય કરવાનું. ૩
 સદા મર્યાદમાં રહેવું, ત્યજી સ્વાછન્ધવૃત્તિને;
 જગત્ના અશ્રુ લહવાની, પ્રવૃત્તિને સદા ભજવી. ૪
 જીવાની તોઃદિવાની છે, મદિરા સમ અહો સત્તા;
 વિવેકે એ વિચારીને, સદા શુભ કર્મયોગી થા. ૫
 કરીને કાર્ય દેખાડ્યા, -પછી કહેણી બને સાચી;
 સદા એ લક્ષ્યમાં રાખી, ધરી લો વાકૂની સમિતિ. ૬
 અદા નિજ ફર્જને કરવી, કદી ના મુંઝવું તેમાં;
 અહંતાને ત્યજી દેવી, સદા પરમાર્થકરણીમાં. ૭
 વિચારી શાસ્ત્ર મર્મેને, વિવેકે જ્ઞાન કરવાથી;
 થતી ના ભૂલ કાર્યોમાં, થતી નિજ લેખ્યની પ્રગતિ. ૮
 સદા સ્વાયત્ત મન કરવું, ખરો એ યોગ છે જગમાં;
 રહી એ યોગના તાળે, સુધારી લે પ્રવૃત્તિને. ૯
 પગથીયાં ઉન્નતિક્રમનાં, ઘણાં છે એમ ધારીને;
 ચઢ્યા કરવું ગુણો પામી, ગુણોવણુ શું ? ઘટાટોપે. ૧૦
 સદા પ્રામાણ્ય વૃત્તિથી, પ્રવર્તી સર્વ કાર્યોમાં;

ૐ શાન્તિઃ ૩

પત્રવોધ.

- તમારો પત્ર આગ્યો તે, વિચારો સાર જાણ્યો છે, ૧
 થતી આત્મોન્નતિ નેથી, કમાવાનું કમાઈ લ્યો.
 થશે નો ત્યાગની ભક્તિ, તદા વૈરાગ્યની સ્થિરતા, ૨
 થશે અધ્યાત્મની સ્થિરતા, કમાવાનું કમાઈ લ્યો
 ટળે અધ્યાસ નો પરથી, થએલો નામરૂપોનો, ૩
 તદા આનન્દની પ્રાપ્તિ, થતો સ તોય આત્મામા
 અરે ને ચૂ થણા ચૂ થે, મદા પુદ્ગલતણા મોઢે, ૪
 વિપાકોના પ્રવાહોમા, તણાતા તે નથી ભડતો
 વિપાકો લોગવે કર્મે, હૃદયમા આક્ષીધર થઈને,
 રૂચે રાચે નહીં તેમા, રહી અન્તરૂથકી ન્યારા ૫
 તને યાચકતણી વૃત્તિ, પ્રવૃત્તિમા પડે ત્હોચે,

કદાપિ લક્ષ્ય ના ચૂકે, ખરે તે ભક્ત ગણવાના.	૬
પડીને પાંજરામધ્યે, ધરે આનન્દ કે માનવ;	
બળવે દૈવની આજ્ઞા, રહી નિર્લેપ અન્તરૂથી.	૭
અરે એવી દશા માટે, નથી અવ્યાસ જો થાતો;	
નથી જો કાળજી મનમાં, કમાવાનું પછે શું છે ?	૮
જગત્ને ખૂબ રીઝવવા, પ્રવર્તે પાર ના આવે;	
પલકનાં આંસુડાં પાડે, પછીથી તો હતા તેવા.	૯
અતઃ મનમાં ખરા ભાવે, ખરું તે સત્ય ધારીને;	
ત્યજી શેતાનની સંગત, કમાવાનું કમાઈ દ્યો.	૧૦
નિજત્મોકાન્તિ કરવાને, બની પરમાર્થના યોગી;	
મળી વેળા શુભાવો ના, કમાવાનું કમાઈ દ્યો.	૧૧
પછીથી ખૂબ પસ્તાશો, નહીં ચેતો યદિ મનમાં;	
વિચારો ખૂબ એકાન્તે, નિજત્માનું કયું શું ? તહે.	૧૨
નથી આડંબરે મુક્તિ, નથી કંઈ લોક રંજનમાં,	
ખરી પરમાર્થની કરણી, કર્યાંથી મુક્તિ થાવાની.	૧૩
ધરો અધ્યાત્મની રહેણી, વિવેકે ટેક નેહીથી;	
પ્રમાણિકતા ધરી અંગે, કમાવાનું કમાઈ દ્યો.	૧૪
કદી કર્તવ્યથી પાછા, હઠી ના ધૈર્યને ધારો;	
બુદ્ધચબ્ધધર્મકર્તવ્યે, પ્રવર્તો કર્મયોગી થૈ.	૧૫

ૐ શાન્તિઃ ૩

❧ ❧ ❧ ક્ષમાથી સ્વોન્નતિ કરશો. ❧ ❧ ❧

લખેલો પત્ર પહોંચ્યો છે, વિચારી સાર જાણ્યો છે;	
લખું શું ? ઉત્તરે આજીવું, ક્ષમાથી સ્વોન્નતિ કરવી.	૧
કથે સૌ સ્વાત્મદષ્ટિએ, રૂચે વા ના રૂચે તે તે;	
રૂચે તે લઈ ત્યજી બીજું, ક્ષમાથી સ્વોન્નતિ કરશો.	૨
મહાવીરે પ્રરૂપ્યો જે, ખરો તે ધર્મ માનીને;	

વિપાકો કર્મના જોધી, ક્ષમાથી સ્વોન્નતિ કરશે	૩
જગત્ સહુ કર્મના તાળે, નચાવે કર્મ જીવોને, વિચારી કર્મની શક્તિ, ક્ષમાથી સ્વોન્નતિ કરશે	૪
મહાવીરે મદ્યા દુ ખો, ખચે ના કર્મથી કોઈ, સહીને કર્મનું દેવું, ક્ષમાથી સ્વોન્નતિ કરશે	૫
જગત્મા કર્મ છે વૈરી, નિમિત્ત જ જીવ છે તેમા, શુભાશુભ કર્મફલ જાણી, ક્ષમાથી સ્વોન્નતિ કરશે	૬
કર્પા કર્મો જ લોગવળ, શુભાશુભ ને ઉદ્ય આબ્યા, કથાકારક ખની તેવા, ક્ષમાથી સ્વોન્નતિ કરશે	૭
વડાના સત્ય દૃષ્ટાતે, વડા ખનવા સહો દુ ખો, કથી ઉપદેશ જગને એ, ક્ષમાથી સ્વોન્નતિ કરશે	૮
વડા થાતા વડા દુ ખો, સહન કરવાં પડે સૌને, વિચારી ચિત્તમા એવું, ક્ષમાથી સ્વોન્નતિ કરશે	૯
થશે સ્વાનુભવો એના, થશે પ્રગતિ થતી એથી, બુદ્ધચબ્ધિસાધુના પન્થે, ક્ષમાથી સ્વોન્નતિ કરશે	૧૦

“ પત્રવોધ ”

લખેલો પત્ર તવ આબ્યો, વિલોકી ભાવને જાણ્યો, કરી સ્વાત્મોન્નતિ માચી, ધરી મમતા સહી દુ ખો	૧
શુભાશુભ કર્મના યોગે, શુભાશુભલાવ ને પ્રગટે, ખની તે બે વિષે સાક્ષી, કરો સ્વાત્મોન્નતિ માચી	૨
મન આચલ્ય વારીને, ખની નિશ્ચલ લણ્યા કરવું; ત્પજ પરલાવની વૃત્તિ, કરો આત્મોન્નતિ માચી	૩
ખનીને દક્ષ વ્યવહારે, વિચારી જોલવું સૌથી, ધરી ઉપયોગ આચર્યે, કરો આત્મોન્નતિ માચી	૪
ધરી યતના ક્રિયા કરવી, ધરી ઉપયોગ આચારે, નિમિત્તો પુષ્ટ અવલ બી, કરો આત્મોન્નતિ માચી	૫

કદી ભળભળ નહીં કરવી, પ્રયોજન જેટલું બોલી;	
પ્રમાણિકતા ધરી પૂરી, કરો આત્મોન્નતિ સાચી.	૬
વિરૂદ્ધ જ જેહ વ્યવહારે, કદી કરવું નહીં તેને;	
લડીને મોહની સહામા, કરો આત્મોન્નતિ સાચી.	૭
નિમિત્તો મોહનાં જે જે, રહો ઝટ દૂર તેનાથી;	
પ્રમાદોને કરી દૂરે, કરો આત્મોન્નતિ સાચી.	૮
શુભાશુભ વૃત્તિથી ન્યારા, રહીને આત્મમાં રમવું;	
ધરી શિક્ષા હૃદયમાં એ, કરો આત્મોન્નતિ સાચી.	૯
બનીને શુદ્ધ ઉપયોગી, શુભાશુભ કર્મ ના ગ્રહવું;	
ધરી એ સુક્રિતની કુંચી, કરો આત્મોન્નતિ સાચી.	૧૦
નિરંજન શુદ્ધ ઉપયોગે, રહી નિજ શુદ્ધતા માટે;	
ઉપાયો યોગ્ય અવલંબી, કરો આત્મોન્નતિ સાચી.	૧૧
ખરી સમતા સમાધિ છે, વિકલ્પાતીત મન કરવું;	
ખરી એ સન્ત રહેણી એ, કરો આત્મોન્નતિ સાચી.	૧૨
નિજાત્મામાં રમણ કરવું, નિજાત્મામાં રહી સુક્રિત;	
બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મ શિક્ષાથી, કરો આત્મોન્નતિ સાચી.	૧૩

ૐ શાન્તિ: ૩

❀ પત્ર બોધ. ❀

સમાચારો મળ્યા સર્વે, સહાતો રોગ જે પ્રગટયો;	
કરો ચિન્તા નહીં તેની, બચે ના કર્મથી ક્રોધ.	૧
રહી આત્મોપયોગે જે, સહાતો રોગ ત્યાં પ્રગતિ;	
બનીને સાક્ષી વેદે જે, અહો તે જાગતા જ્ઞાની.	૨
જગતની નાઠ્યશાળામાં, બનીને પાત્ર સહુ જીવો;	
વિપાકો ભોગવે છે હો, કર્યાં કર્મો નહીં છૂટે.	૩
વિચારી કર્મના ખેલો, રહો સાક્ષી પ્રવૃત્તિમાં;	
શુભાશુભભાવને ત્યાગી, કરો જે શીર્ષપર આવ્યું.	૪

કરી હો ધર્મના કાર્યો, ધની પરમાર્થના ચોગી,	
યયા કરતુ થવાનુ તે, લલ્લ હો શોકની વૃત્તિ	૫
મુસાફરને અહુ તા શી ? જડોપર ચિત્ત મમતા શી ?	
થયુ બહુ દ્રશ્યને જોતા, ટળે તૃષ્ણા મળે શાન્તિ.	૬
કરી ના સ્વોત્તતિ તો શુ ? થયુ આ વિશ્વમા જાણો,	
મહાવીરે કથ્યુ સાચુ, ધરો સમતા ત્યજો મમતા	૭
ચિદાનન્દ જ સ્વરૂપી છો. નિહાળો જો નિજાત્માને,	
થશે પ્રજ્ઞાહી સાથે, નિજાત્માની હૃદય રહેણી	૮
નિજાત્મામા રહ્યુ સર્વે, રહો કયા ? અન્ય આશાએ,	
નિજાત્મામા ધરી સ્થિરતા, લહો આનન્દની ઘેનો	૯
કદાપિ એકવાર જ જો, નિજાત્માનન્દની ઘેને.	
નિજાત્મા સ્થૈર્યનં પામે, પછીથી ઇચ્છવાનુ શુ ?	૧૦
દશા એવી લહ્યા વણુ તો, કથ્યુ સ્વાનુભવે નાવે,	
અત એવી પ્રવૃત્તિથી, રહો સ્વાનુભવે ધ્યાને	૧૧
ખરેખર લક્ષ્ય એ સાચુ, સદાનન્દીયવા માટે,	
હૃદયમા યોગ્ય લાગે તો, નિજાત્માયોગને સાધો.	૧૨
ધરો પરમાર્થની રહેણી, મુસાફર કર્મચોગી થૈ,	
બુદ્ધયજ્ઞધર્મ ધાર્યાથી, મળે શાન્તિ મદા માચી	૧૩

ॐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ ॥

૧૯૭૧ અષાઢ શુદ્ધિ ૧૫

❧ અરે તું પેટ ક્યાં વળગ્યું. ❧

લખૂંડે પેટમા અગ્નિ, તદા સૂરે નહીં બીજુ,	
ખરૂ સ્વાતંત્ર્ય હરવાને, અરે તુ પેટ કયા વળગ્યુ.	૧
કરાવે યાચના બ્યા ત્યા, મગાવે લીખ નીચ ઘેરે,	
પડાવે લકિતમા વિદ્નો, અરે તુ પેટ કયા વળગ્યુ	૨
હુધા સન વેદના દોષ, નથી આ વિશ્વમા બાણ,	

- કરાવે કૃત્ય ના કરવું, અરે તું પેટ કયાં વળગ્યું. ૩
- રુપૃહા ના વિશ્વમાં કોની, અરે રાખત નહીં કોઈ;
ગુફામાં જંપવા ના દે, અરે તું પેટ કયાં વળગ્યું. ૪
- વિચારો ફેરવી નાળે, દળાવે પૂર્ણ સત્તાથી;
કરાવે વેઠ અન્યોની, અરે તું પેટ કયાં વળગ્યું. ૫
- ત્યજવે ટેક નેકીને, ત્યજવે હોંશિયારીને;
નમાવે નીચની પેઠે, અરે તું પેટ કયાં વળગ્યું. ૬
- કરાવે કીર્તિમાં કાળું, કરાવે હાજી હા જ્યાં ત્યાં;
વદાવે જોલણું ના તે, અરે તું પેટ કયાં વળગ્યું. ૭
- કરાવે નોકરી નીચી, ભરાવે પાપનાં ભાતાં;
સુજાડે પાપની ખુદ્દિ, અરે તું પેટ કયાં વળગ્યું. ૮
- સમાધીમન્ત સન્તોને, ગ્રહાવે હાથમાં ઝોળી;
કરાવે હાથ નીચો ઝટ, અરે તું પેટ કયાં વળગ્યું. ૯
- કરાવે ચોરીનાં કર્મો, પ્રમાણિકતા ત્યજવે છે;
મહા પાખણુ ધરનારૂં, અરે તું પેટ કયાં વળગ્યું. ૧૦
- થતું જીવના જીવોનું તો, ખરેખર પ્રાણીઓ ખીજ;
ક્ષુધા ત્યાં હેતુ છે નક્કી, અરે તું પેટ કયાં વળગ્યું. ૧૧
- થયાં ને થાય છે પાપો, ખરેખર પેટ ભરવાને;
નથી તું ચાલતું કોનું, અરે તું પેટ કયાં વળગ્યું. ૧૨
- ધરી પ્રારબ્ધકપર શ્રદ્ધા, ત્યજી દઈ પેટની ચિન્તા;
ખુદ્ધચબ્ધિ ધર્મની કરણી, કરે તે પેટને જીતે. ૧૩

સન્તો સત્ વતલાવું.

અસ્તિનાસ્તિ સર્વાદ્વૈતદૃષ્ટિ બ્રહ્મજ્ઞાન.

સન્તો સત્ બતલાના રે કે મેને મુજેન પાયાજી—એ રાગ.

- સન્તો સત્ બતલાવું રે કે જેવું સમજી તેવું ગાવું,
આપહિ કર્તા આપ અકર્તા, બ્રહ્મા વિષ્ણુ પોતે,
પરમ પ્રભુ શિવશકર જ્યોતે, સ્વય સ્વયને ગોતે સન્તો. ૧
- અનન્ત બ્રહ્માણ્ડો પણ પોતે, શોધે આપોઆપે,
ઈશ્વર સેવક હું છું પોતે, ધ્યાવું જપા બપે સન્તો ૨
- મોટા મોટા દરિયા તે તો, હું છું ચિત્સત્તાએ,
પાહાડો વાયુ જલ પણ હું છું, અનન્તરૂપ પર્યાયે સન્તો ૩
- નદીઓ હું છું તળાવ હું છું, હું છું સરવર પાણી,
સર્વ ભક્ષી દાવાનલ હું છું, મહસત્ વાત પ્રમાણી. સન્તો ૪
- જડ સ્થાવર જ ગમ પણ હું છું, પશુ પક્ષી સહુ રૂપે,
તેમાં હુંને તુ મા હું, છું, દૂખાળુ ના દૂખે સન્તો ૫
- જન્મ જરા ને મૃત્યુ હું છું, મહાકાલ હું બોતે,
તે તે તુ તુ સર્વે હું છું, હું છું નવરમવાતે સન્તો ૬
- બ્યાપક હું છું બ્યાપ્ય જ હું છું, નર નપુસક નાગી,
નામી અનામી રૂપી અરૂપી, હું છું સહુ અવતાગી સન્તો ૭
- નારક દેવો તિર્યંક હું છું, માનવ સર્વ પ્રકારી,
લોકાલોક જ સ્વય હું છું, અસ્તિનાસ્તિતા ધારી સન્તો ૮
- જે જે કહું તે પણ હું છું ને, ના કહું હું બણો,
કીડી કુજર હું છું સમજો, ચૌદ ભુવનનો રાણો સન્તો ૯
- દશ્યાદશ્ય સ્વરૂપી હું છું, હું છું સર્વ વિચારો,
ખડન મડન રૂપી હું છું, તરનારો હું તારો સન્તો ૧૦
- પૂજકને હું પોતે પૂજ્ય જ, કર્મ ક્રિયા હું બાણ,
૭૪

- નવ નવજ્ઞેયો પોતે હું છું, ત્રેમી હું પિછાણું. સન્તો. ૧૧
- જગત્ પ્રભુ હું પોતે છુંને, સર્વે હુંમાં સમાયું;
અસ્તિ નાસ્તિતા નયદ્દષ્ટિએ; સૌમાંડી હું ધ્યાયું. સન્તો. ૧૨
- અદ્વા મહમદ ઇસા મુસા હું, યુદ્ધ વ્યાસ અવતારી;
શંકર રામાનુ જ વલ્લભ હું, હું પ્યારો ને પ્યારી. સન્તો. ૧૩
- સાકાર અને હું નિરાકાર છું, ધર્માધર્મ સ્વરૂપી;
ગંગા કાશી સર્વ તીર્થ હું, મુજથી વાત ન છુપી. સન્તો. ૧૪
- બાઈબલ વેદ કુરાન જ હું છું, સર્વ ધર્મના ગ્રન્થો;
સર્વ વિચારો સર્વાચારો, અનેકનયમતપન્થો. સન્તો. ૧૫
- સાપેક્ષાએ હું હું કરતો, થયો જ હુંથી ન્યારો;
હું હું ભૂલતાં થઈ સમાધિ, આનન્દ ઉલસ્યો અપારો. સન્તો. ૧૬
- ગંભીર વાતો ગુરૂગમ લેઈ, સહુ હુંમાંડી સમાવે;
સર્વનયોએ અનેકાન્તથી, હુંમાં સર્વ સુહાવે. સન્તો. ૧૭

ગુરુમહારાજશ્રી સુખસાગરજી મહારાજની જયંતી ઉજવવામાં આવી તે પ્રસંગે પ્રગટેલા ઉદ્ગારો.

- તમારા સર્વ ઉપદેશો, સ્મૃતિ પામી થતા તાબ;
અમારા પ્રાણુના પ્યારા, કૃપાથી તવ સદા સાબ. ૧
- તમારા નામના મન્ત્રે, અમારી ઉત્તતિ થાતી;
શુરૂના નામના મન્ત્રે, શુભોની થાય છે વૃદ્ધિ. ૨
- કૃપા તહારી સદા ઇચ્છું, કશું ના અન્ય હું ઇચ્છું;
બનીને ધ્યેય મમધ્યાને, રહો એવું સદા આહું. ૩
- સદા તવ શિષ્યનું શ્રેયઃ, ચાહું તહે ચિત્ત મમબાણે;
સદા ઉત્કાન્તિમાં સાથી, બન્યા તેવા બન્યા રહેશો. ૪

મદાશ્રી સદગુરુ મહારા, હૃદયથી ના રહો ન્યારા,
બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મમાધનમાં, મદા માહાચ્ચી રહો ખ્યારા ૫

સ ૧૯૭૧ ના અશાઠ વદ ૩ ગુરવાર.

ૐ શાન્તિઃ ૩

પેથાપુર ગુરુમહારાજે સ ૧૯૬૨ ની સાલમા માસકલ્પ કર્યો હતો તે સમયે હું સાચે હતો પેથાપુરમા અહીંમે લગલગ શ્રાવકોના ઘર ગુરુમહારાજના લકતોના છે પૂજા આગી વગેરે ઠાઠમાઠથી જન્યતી ઉજવવામા આવી હતી.

❀ કન્યાવિક્રય ❀

કન્યા વિક્રય મહા પાપ, વધે છે તેથી ઘણા સન્તાપ,
લક્ષ્મી મત્તા ઝટ ટળે રે, વધે કુબુદ્ધિ અમાપ,
કન્યાવિક્રય કરનારના રે, બૃહા પ્રભુના બાપ

ખરેખર કન્યા વિક્રય મહા પાપ ૧

કન્યા વિક્રયે દેશનીરે, થાવે ખરાબી ખૂળ,
કન્યા વિક્રય કરી કોઈએ રે પામી ન આળા લુળ ખરેખર ૨
હોય ખરાબી નાતની રે, મુને ન ધ ધો શ્રેષ્ઠ,

હોય હરામી હાડકા રે, પડે ઉચેથી હેઠ ખરેખર ૩

કન્યાવિક્રય કરનારનું રે, ચિત્ત રહે નહિ ઠામ,
યશ પ્રતિષ્ઠા બહુ ઘટે રે, કરે ન સાચું કામ. ખરેખર, ૪

લીળનું હાલ્લુ ના ચઢે રે, કદી સીકાએ બાણ,
પાપની પોઠી પરલવે રે, લેઈ બાવે અન્નાણ ખરેખર ૫

નીચ ઘણા ચણસલથી રે, કન્યાવિક્રય કરનાર,
ગોમાસ લોલથી ખૂરો રે, દુર્ગતિ લે અવતાર, ખરેખર ૬

કન્યાવિક્રયના પાપમા રે, જે જન સાહાચ્ચી થાય,
તે પણ તેવો પાપીઓ રે, દુર્ગતિમા લટકાય ખરેખર ૭

નાતબતને દેશની રે, હાનિ ઘણી કરનાર;	
કન્યાવિક્રય મહા દોષછે રે, દૂર કરો નરનાર.	ખરેખર. ૮
ગમે તેવો ધંધો કરી રે, જીવવું શ્રેષ્ઠ ગણાય;	
કન્યાનિકર્ય કરી જીવવું રે, જીવતાં મૃત્યુ સદાય.	ખરેખર. ૯
કન્યાવિક્રયના પાપને રે, કાઢો દેશથી દૂર;	
દેશોન્નતિ ત્યારે થશે રે, સંધોન્નતિ ભરપૂર.	ખરેખર. ૧૦
કન્યાવિક્રય પાતકે રે, નાત ન ઉચ્ચ થનાર;	
બુદ્ધિસાગર બોધથી, ચેતો નર ને નાર.	ખરેખર. ૧૧

સંવત્ ૧૯૭૧ ના અસાડ વદિ ૯ શુક્રવાર.

આકાશમાં ચઢેલા કૃષ્ણાવર્ણી મેઘદર્શનદ્વારા ગ્રહાતું શિક્ષણ.

કબ્બાલિ.

છવાઈ વાદળાંથી બહુ, બની ઘમઘોર આકાશે;
જગત્ ઉપકાર કરવાને, પ્રવર્ષે પૃથ્વીપર ગાજી.
મનુષ્યોએ તથા ભાવે, જગત્ ઉપકાર કરવાને;
ખરી ઔદાર્યદૃષ્ટિથી, વરસવું દાનધારાએ.
કરે છે પૂર્ણ શીતલતા, મહી પર તાપ સંહારી;
વિદારી તાપ જગજનના, મનુષ્યોએ તથા કરવું.
ઠરે ના એક ઠેકાણે, પ્રવર્ષે સર્વ દેશોમાં;
તથ સર્વત્ર દેશોમાં, ફરી ઉપકાર કરવાનો.
ચઢી ઉંચો પછી નીચો, બનીને મેઘ વર્ષે છે;
બની ઉંચા મનુષ્યોએ, બનીને નમ્ર દેવાનું.
ગણે ના રાત વા દહાડો, બળવે ફર્જ વર્ષાને;
મનુષ્યોએ તથા ફર્જે, સકલ સ્વાર્થણ કર્યા કરવું.

અરે આ વિશ્વમા રાજ, ગણાતા સર્વનો રાજ,	
જનીને મેઘ વર્ષે છે, ગણે ના ભેદ કોનો તે	૭
તથા જાનિમનુષ્યોએ, જનીને સન્ત પરમાર્થી,	
જગદુદ્ધાર કરવામા, જરા ના ભેદને ધરવો.	૮
નદીઓને ભરી દેતો, ભરી દેતો તળાવોને,	
કરે દુષ્કાલને દૂરે, કરે છે હુર્ષ ળવોને	૯
તથા સજ્જનમનુષ્યોએ, કરી સ્વાર્થણુ ભલા ભાવે,	
ચલાવી દાનશાલાઓ, ગરીબોને મુખી કરવા	૧૦
ચલાવી જ્ઞાનશાલાઓ, મનુષ્યોને મુખી કરવા,	
સજ્જની સાધનો સર્વે, ખરાં આજીવિકાવાળા	૧૧
જગતને શર્મ દેવાને, પ્રબોધાલય ભલા કરવા,	
મુખી કરવા મકલ ળવો, દયાને દાન સદ્બોધે.	૧૨
ખરી પરમાર્થ કરણીથી, ળવોના ચિત્ત સરવરને,	
ભલા ભાવે ભરી દેવા, ખરા સદ્બોધવાચિથી	૧૩
પ્રવર્ષે સર્વ ક્ષેત્રોમા, કરે છે અન્ન નિષ્પત્તિ,	
પ્રવર્ષી ળવ ક્ષેત્રોમા, પ્રવૃદ્ધિ ધર્મની કરવી	૧૪
વહે છે વાયુની ત્રાચે, કરીને લાઈટ વિદ્યુતની,	
પડે વૃક્ષો ઉપર ઝાંત્રો, ખરા આકર્ષણી વેગે	૧૫
મદા શુભભાવ વાયુની, કરીને સર્જતિ વહેવુ,	
કરે આકર્ષણો જે જે, પ્રથમ ત્યા દાન બહુ દેવુ	૧૬
મજી જે મર્વ મમ્પત્તિ, મનુષ્યોને સદા દેવી,	
ધરીને જ્ઞાનની લાઈટ, જનીને મેવ પરમાર્થી.	૧૭
દયાનુ વાઙિ વર્ષાવી, ળવોને રક્ષવા ભાવે,	
અરૂ કર્તવ્ય મન્તોનુ, અરેખર મેઘની પેઠે	૧૮
જગન પુણ્યાનુસારે તે, પ્રવર્ષે સર્વદેશોમા,	
તથા પ્રાજ્ઞ અનુસારે, ળવોને દાન દેવાનુ	૧૯
સ્ત્રવે ળવો ઘણા ભાવે, તથા નિન્દે દર્ષ ગાળો,	

ધરી સમલાવ તે વર્તે, બળવે ફર્ન પોતાની.

૨૧

તથા ઉત્તમ મનુષ્યોએ, સ્તુતિ નિન્દા ત્યજી દહને;

૨૨

સદા ઉપકાર કરવાની, પ્રવૃત્તિને અદા કરવી.

૨૩

કદિ પરવા નહીં કરવી, સ્તુતિ નિન્દા કરે તેની;

૨૪

અદાનિજ ફર્ન કરવાને, સદા સ્વાર્પણ કર્યા કરવું.

૨૫

જગત્જીવન યથા તું છે, મનુષ્યોએ તથા બનવું;

૨૬

ધરીને સન્તની દૃષ્ટિ, સદા પરમાર્થ કાર્યોથી.

૨૭

સહીને તાપ લાનુનો, ધરીને ગર્ભ પાકો થઈ;

૨૮

પ્રવર્ષે દાલ પામીને, હરે સંતાપ જીવોના.

૨૯

સહીને કર્મના તાપો, ધરીને ગર્ભ પ્રગતિનો;

૩૦

મનુષ્યોએ પ્રગત્યર્થે, સદા દાનો કર્યા કરવાં.

૩૧

ખરો અવસર લહી પુણ્યે, લલું કરવું દયા દાને;

૩૨

હરી સંતાપ જીવોના, રહો શુભ મેઘની પેઠે.

૩૩

કરે ક્ષણમાં જગત્ લીલું; કરે ઝટ પૃથ્વીને લીલી;

બપૈયાને જ સન્તોષે, કરે આશા સફળ સૌની.

મનુષ્યોએ તથા લીલું; ખરેખર વિશ્વતું કરવું;

કરે જે પ્રાર્થના ટેકે, ઘણા સન્તોષવો તેને.

કયું લીલું નહીં જોણે, લહી અવતાર માનવનો;

અરે તે માનવી હાર્યો, થતો તે ધૂળથી હલકો.

ચઢેલા મેઘની શોભા, ખરેખર વિશ્વમાં મોટી;

ઉપગ્રહથી જગત્માંહે, ખરેખર પૂજ્ય દેખાતો.

ઉપગ્રહને કરે તેઓ, જગત્માં શોભવું સૌમાં;

રહે ઉપયોગ તાવત્ તે, પછીથી તે શુભ થઈ જાને;

મનુષ્યોએ તથા તાવત્, બની ઉપયોગી ને રહેવું.

કરીને દાન વારિતું, રૂપાન્તરથી ગ્રહે પાછું;

કરંતાં દાન ના ખૂટે, કરે તેવું મળે પશ્ચાત્.

જનોએ દાન દેવામા, કદી ના દેખવું પાછું, કરેલા દાનથી આજી, મળે પાછું ખરેખર તે	૩૪
અત દાન પ્રવૃત્તિથી, જરા પાછા નહીં હંચુ, મળે છે પૂર્વભવ દીધું, ધરી શ્રદ્ધા ખરી તેની	૩૫
કરી ઉપકાર જગપર બહુ, નહીં ઇચ્છે પ્રતિ ફળને, જનોએ મેઘની પેઠે, થવું નિષ્કામ ઉપકારે	૩૬
રહીને વાદળા લેગા, પ્રવર્યે આલીને ન્યા ત્યા, મનુષ્યોએ તથા કરવા, મળી ઉપકારના કાર્યો	૩૭
ખરા પરમાર્થના કાર્યો, બને છે સ પથી સારા, કુસ પે થાય છે કાણુ, ભુવોને વિશ્વમા ન્યા ત્યા	૩૮
ખરા નિઃરૂપમા આવે, તદા જલધારની વૃદ્ધિ, થતી એવું વિચારીને, ખરા નિઃરૂપમા રહેવું	૩૯
કરીને દાન વૃદ્ધિથી, રહે છે ગીર્ધ પર ઉચો, મનુષ્યોએ દઈ દાનો, તથા ઉચા થવું જગમા	૪૦
અહો જે દાન લેનારા, રહે છે દાનીથી નીચા, મહત્તા દાનની સમજી, મનુષ્યોએ થવું ઉચા	૪૧
ખરેખર મેઘ કૃષ્ણ જ છે, મહા ઉપકારથી જગમા, રમે છે વાદળી ગોપી, તણી માથે ઘણો ગાજી	૪૨
શુભાત્મા મેઘ અન્તરુમા, ખરેખર દ્રવ્યને ભાવે, નિહાગી મત્ય પરમાર્થે, સદા રહેવું મનુષ્યોએ	૪૩
નિન્નત્મા મેઘ બાણીને, અદા કરવી ફરજ નિજની, સદા જગ મન્તલોકોએ, ખરો નિઃ ધર્મ બાણીને	૪૪
નિમિત્તે મેઘની પેઠે, જગજીવન થવું ભાવે, ઉપાદાને તથા મેઘ જ, બુદ્ધ્યર્થિ મેઘ થઈ રહેવું	૪૫

❀ ન્હાનાં વાઝકો. ❀

- ન્હાનાં બાળો રમત કરતાં ખેલ ખેલે મઝાનાં,
 કાલાંધેલાં વચન વદતાં લાડકાં લાડ કરતાં;
 દોડે જોસે પલપલ વિષે ખૂબ આંચડ્ય ધારે;
 મીઠા હાસ્યે જનક જનનીને જ આનન્દ આપે. ૧
- જેવો યોગી સરલ મનથી, બાલુકાં લબ્ય તેવાં,
 જેવો યોગી અતિશય સુખી બાલુકાં લબ્ય એવાં;
 સૌને બહાલાં વદન નિરખે બાલુકાં ખૂબ લાગે,
 ના કે વૈરી મુનિ જનપરે બાલુકાંને સ્વભાવે. ૨
- આંખો પ્રેમે અતિશય ભરી સર્વનો પ્રેમ ખેંચે,
 મીઠા હાસ્યે જગવશ કરે નિર્મલું ચિત્ત ધારી;
 જેવો યોગી મરણુ ભયને ખૂબ ભૂલે સ્વભાને,
 તેવાં બાળો મરણુ ભયને જાણતાં ના જ તાને. ૩
- પ્રેમી પ્રેમી વણુ નહિ કશું બાળકો અન્ય અંખે;
 પ્રેમી શબ્દો વણુ નહિ કશું બાળકો અન્ય અંખે;
 પ્રેમે દોડી રૂદન કરતાં માતની પાસ જાવે,
 માતા દેખી ખુશ થઈ જતાં નિર્ભયી રાજ્ય પાવે. ૪
- બાળો રાજ જગ જન કથે તે નહીં લેશ ખોટું,
 રાજથી તો હૃદય સમજે બાળનું લબ્ય મોટું;
 જ્યારે તેનું હૃદય મળતું કોઈની સાથ ત્યારે,
 તેની સાથે કદિ નહિ ધરે ભેદનો ખેદ ભારે. ૫
- જે જે આવે હૃદયે સ્ફુરણા સર્વને ખોલી દેતું,
 તેથી બહાલું સકલ જનને લાગતું પ્રેમીડું એ;
 ચાલે ખેલે ડગમથ બની ખુશ સૌને કરતું,
 પ્રેમાબ્ધિમાં લયપથ બની રહાય ત્યાં તે ફરતું. ૬
- બાળો ભેગાં થઈ મન તણી વાત ખોલી રમતાં,
 ટોળું થૈને રમત કરતાં મોઝથી તે ભમતાં;

રૂચે તે તે સકલ કરતા ના રૂચે તે નિવારે,
 હારે જીતે નહિ નહિ કશું ચિત્તમા તેહુ ધારે ૭
 નિર્દોષી ઐ રમત રમતા પુષ્ટિ ધારે મજાની,
 માખાપોથી નહિ કદિ કશી વાત રાખે ન છાની,
 ચિન્તા કોની નહિ નહિ જરા વિશ્વના ખેદ ટાળે,
 ખ્યારા ખાળો રમતગમતે પ્રેમથી પૂર્ણ મ્હાલે ૮
 યોગી જેવું હૃદય ધરતા પ્રેમિયા બાલુડાઓ,
 ખાવું પીવું અલિનવ અહો દેખવું ઇચ્છના એ,
 જે જે દેશ્યો નયન નિરખે તેહને તે તપાસે,
 રૂચેના તો ઝટ પરિહરી અન્યમા ચિત્ત વાસે ૯
 હાસ્યોમા તે અચરિજ ધરે સ્નેહના સાગરોને,
 દેખી ઝીલી ચતુર સુજનો દુ ખ તાપો શમાવે,
 નાગા પૂગા ચળવળ કઠી સર્વનું ચિત્ત ખે ચે,
 બેસી રહેવું કદિ નહિ અહિ કામ કરતા જણાતા ૧૦
 મૂરછા ખે ચે નૃપતિવરની પાટુઓને લગાવે,
 તહોયે બાળો નૃપતિ વરને ચિત્તમા ખૂમ લાવે,
 ઘૂલી મધ્યે રમત કરતા લોટતા મસ્ત થૈને,
 ઝાલી હસ્તે અહિવર અહો પુચ્છને ચૂળતા એ ૧૧
 નાગો સાથે રમત રમતા લીલિ શુ ? તે ન જાણે,
 પ્રેમે યોગી સમ મન બની નિર્ભયાનન્દ માણે,
 માખાપોના હૃદય ધરમા શોક રહેવા ન દેતા,
 આનન્દાર્થે જનક જનની બાલુડાને રમાડે ૧૨
 બાળો દેખી ખુશ સહુ થતા નાખુશી કો ન થાવે,
 હાહા હોહો ઘર બહુ કરે જ પના ના જરાયે,
 ચાકે ત્યાં જટ દઇ અંતે ઉઘતા માત ખોળે,
 ગાવી માતા મધુર વચને પારણામા સુવાડે ૧૩
 ઉઘે મીઠું શ્રમ સહુ હરી જગતા બાળ રાજ,
 માની પાસે પ્રભુ દિન બની ધાવીને હોય તાજ,

- જ્યારે માતા શિશુ શિરપરે હસ્ત મૂકે મગાનો,
ત્યારે પ્રેમે હૃદય ઉભરે ખૂબ છડકાઈ જતી. ૧૪
- સ્વાતંત્ર્યે એ પ્રતિદિન રહે પારતંત્ર્યે ન રીઝે,
મોંજે જેલે નહિતર રૂવે પ્રેમ જ્યાં ત્યાં રહે તે;
બાલ કીડા અતિશય કરે બાલ શ્રી કૃષ્ણ પેઠે,
બાળારાજ જગ જન ખુશી ખૂબ કરતા વિલાસે. ૧૫
- પંખાળંતાં જનક જનની બાળકો લેઈ જોળે,
ત્યારે બાળો પ્રમુદિત બની ગેલથી ખૂબ જોલે;
માતા જોળે સુખ બહુ લહે પ્રેમથી ખૂબ ધાવે,
ત્યારે માતા સુખમય બની શીર્ષપર હસ્ત ઠાવે. ૧૬
- માને ધાવી પરમ સુખિયાં બાળ થાતાં ખરે રે,
મીઠાં ઘેલાં વચન વદતાં શોક સૌના હરે રે;
સારાં દશ્યો નયન નિરખી ખૂબ આનન્દ પાવે,
બાળાં ભોળાં હસ હસ કરી સર્વને તે હસાવે. ૧૭
- હાડો માંડી અતિશય અરે ખૂબ પંખેળતાં એ,
માગ્યું પામી પ્રમુદિત બની મસ્તીથી ખેલતાં એ;
માંહોમાંહે રમત ગમતે બાળકો ખૂબ રીઝે,
સ્વર્ગી મેળે અતિશય સુખી વિદ્યથી ખૂબ ખીજે. ૧૮
- રોમે રોમે રગરગ વિષે ખૂબ આનન્દ વ્યાખ્યો,
જાણે દેવે પરમ સુખ નો વારસો ખૂબ આપ્યો;
બાળા વેષે નભ અવતરી દેવ દેવીજ આવ્યાં,
ભોળાં બાળો નયન નિરખે પ્રેમમાં તે સુહાવ્યાં. ૧૯
- એવાં બાળો અવનો તલમાં રહેનશાથીજ મોટાં,
યોગી જેવાં જગત વિલસે અજ્ઞતા ફકત ધારે;
અજ્ઞાની એ તદ્દપિ સુખમાં સર્વથી આગળે છે,
આહા એવી શિશુવય દશા કો ન ઇચ્છેજ ચિત્તે. ૨૦
- ખ્યારા એવી શિશુવય દશા જ્ઞાન તે સાથ હોવે,
તો આ વિશ્વે સુખમયપણું કોઈ મૃત્યુ ન ઇચ્છે;

નિર્દોષી એ શિશુવય દશા જ્ઞાનની સાથ યોગી,
 પાત્રી પ્રેમે અનુભવ લહી પૂર્ણ આનન્દી થાવે ૨૧
 આહા એવી શિશુવય દશા જ્ઞાનિનું જ્ઞાન હોવે,
 આહા એવી શિશુવય દશા યોગિનો યોગ હોવે,
 નિષ્કામે સૌ કરણી કરતા ચિત્તમા હો દગ્ધા એ,
 બુદ્ધયધિ સત્ શિશુવય દશા સ્વર્ગ મિદ્ધિ પ્રદાતા ૨૨

સવત્ ૧૯૭૧ ના અસાડ વદિ ૮ મંગળવાર

પ્રભુ વાલુડો.

માતાનું ગાન

બહાલો બહાલો હૃદયનો પ્રાણ, પ્રભુ મુજ ગાલુડો,
 મારૂં સર્વ મનોરથ સ્થાન, પ્રભુ મુજ ગાલુડો
 આખતરી અભિયાલી અમૂલી, જોતા તૃપ્તિ ન થાતી રે,
 નાથે નથાવે આખ ઇસારે, નિર્મલ નેહો મોહાતી પ્રભુ
 પ્રદક્ષ તેજ આખે ઉભરાતુ, પ્રિયજનો જટ પરજો રે,
 આખ ઉલાળે વિશ્વ ઉલાળે, સહુ હુગ્ધાવી હુરજો પ્રભુ ૧
 કારમા નયણા લોકોત્તર રથા, કાલજડાને ડોરે રે,
 નાનુક નહાતું નાકે મગ્ધાતુ, ઉભરે આનન્દ છોળે પ્રભુ ૨
 દાડમ કળી મમ દાતની પક્તિ, હૃદય પક્તિ જટ જીતે રે,
 ઉપમા લાયક કોઈ ન જગમા, અનુભવ ગીત પ્રતીતે પ્રભુ ૩
 હસતા પુષ્પ ખરે જ્યમ મોતિ, હાસ્ય મધુક સુહાતુ રે,
 મર્વ પ્રદક્ષાડોની મહુ લીલા, કરતુ દીલ જણાતુ પ્રભુ ૪
 કાલજડુ હરે કાલુ જોલી, કરે તન્મય મનહારી રે,
 અદ્વૈતપ્રદાતા મેળે જોળે, પ્રેમોદ્ધિ અવતારી પ્રભુ ૫
 રંગ કમલ અળતાના જેવા, પ્યારા પગલાં ભરતો રે,
 ડગમગ ચાલી વિશ્વ ડોલાવે, છાતીએ ઘાઘી પડતો પ્રભુ ૬
 ઉછગી આનન્દ ઓઘ ઉછાળે, જોળે પડી શુભ જેલે રે,

- અંગુઠો મુખમાંથી ચાવી, રમતો નવ નવ ગેલો. પ્રભુ ૭
- બાળ પ્રભુ પારણીએ પોઢે, હાલરવે હુલરાવું રે;
પ્રભુનાં લક્ષણ પારણીયામાં, દીઠાં તે શું ? જણાવું. પ્રભુ ૮
- હાલો હાલો કરતાં હુલાવે, ત્રણ લુવનને પ્રેમે રે;
અકલ અલખ લીલામાં લચપચ, રહેતો જીવન ક્ષેમે. પ્રભુ ૯
- અનુભવ રમ્મત ગમ્મત કરતો, વિશ્વ જીવાડી એ જીવે રે;
ત્રણ લુવન અંધારું નાહું, પુત્ર પનોતા દીવે. પ્રભુ ૧૦
- ઠહાલ કરીને છાતી સરખો, ચાંપી આનંદ પામું રે;
બાહિર અન્તર બાલ પ્રભુના, રૂપે જગ સહુ નામુ. પ્રભુ ૧૧
- પગ ઝાંઝરીએ જગ ચમકાવે, આંખથકી આકર્ષે રે;
આનંદ તેજે દેહ લરેલી, પ્રેમ તેજે બહુ વર્ષે. પ્રભુ ૧૨
- ભૂમિ પડીને સામું જોતો, આંખ મીંચી કંઈ હસતો રે;
પાસે આવી જોખામાંથી, કળા કરીને ખસતો. પ્રભુ ૧૩
- ખીલે ખીલાવે ઝૂંટે ઝૂલાવે, હસે હસાવે રમાવે રે;
બ્રહ્મરૂપ તન્મયતા મોટે, લાડ કરે ને લડાવે. પ્રભુ ૧૪
- સખીઓ આવો બાલ-પ્રભુને, હેત કરીને રમાડો રે;
જગજીવન જગનાથ જીવન મુજ, દેખોને દિલ ઠહાલો. પ્રભુ ૧૫
- નવનવ ચેતન ગુણે ખીલે, અનુભવ રસને ઝીલે રે;
જીવનશક્તિ અમીરસ દીલે, તેજ સમર્થુ રસીલે. પ્રભુ ૧૬
- અંગોઅંગે રોમોરોમે, આનન્દ હેલી વિલસે રે;
કામણગારી કાયા ઉજ્જવલ, દેખતાં દિલ ઉલસે. પ્રભુ ૧૭
- પ્રભુ બાલ મુજ જોડે હુલાવું, તન્મય થઈ ઝટ જાવું રે;
મુખ પર ઝરમર જ્યોતિ ઝળકે, ઠહાલ કરીને વધાવું. પ્રભુ ૧૮
- નાચે રાચે ધાવે પ્રેમે, મીંચી આંખ ઉઘાડે રે;
જોઈ રહે મુજ સામું ધાતાં, અદ્વૈત બ્રહ્મ જગાડે. પ્રભુ ૧૯
- ઠહાલ કરીને અંગે વળગે, અંપે નહીં ક્ષણ વારે રે;
વિશ્વાસીમાં સૌથી સાચો, શુદ્ધ સરલતા ધારે. પ્રભુ ૨૦
- કુદ્રતી શોભા સૌથી સારી, રવિ શશી વારી જાઉં રે;

બાલકે રાબત આનંદ તાબ, શુભ કેટલા હું ગાઉ. પ્રભુ ૨૧
 આત્મ પ્રતિબિંબ નિર્મલ નહાતું, મલકે સુખથી મજાતું કે,
 દિલથી દિલ પરખાવે નયને, મૌન રહી કહે છાતું પ્રભુ ૨૨
 તૃપ્તિ ન પામું લાડ લડાવે, પ્રભુ ખેલે મુજ ખોળે કે,
 જન્મ મફલ થયો પુણ્યોદયથી, આવે ન કો મુજ તોલે પ્રભુ ૨૩
 અલકારથી અગ ઓપાવું, ઝસલા મરમ પહેરાવું કે,
 દિલ આગણીએ બાલુડાને, લય લાવી પધરાવું. પ્રભુ ૨૪
 બાલુડાના લાડના લહાવે, હરખી ધાતોધાતે કે,
 પૂર્યા પૂર્યા મનોરથ પ્રભુએ, જાય જીવન હુગ્યાતે પ્રભુ ૨૫
 કંઠપવૃક્ષ ખીજ અદ્રની પેઠે, વધતો હર્ષ વધારે કે,
 વૈગીને પણ બહાસો લાગે, થેલી જની અવતારે પ્રભુ ૨૬
 બાલુડા પ્રભુ આગળ ગાતી, ગરબો નવનવ ગાને કે,
 પ્રભુમય ગાનો તાનો જણાતા, મને મમજાવે સાને. પ્રભુ ૨૭
 બાલુડામા સર્વ લર્ચુ છે, બાકી રહ્યું નહીં કાઈ કે,
 મર્વ મનોરથ ફળીયા મારા, રહી કંઠપવૃક્ષની છાહી પ્રભુ ૨૮
 જીવનમા અમીઝમ રેડાયો, પત્ની જીવન શુભ સિદ્ધયુ કે,
 ટોટિ વર્ષ તક નદન જીવો, પ્રભુ ચુખી અમૃત પીધુ પ્રભુ ૨૯
 રત્નકુક્ષીને જનની ગિરોગણિ, પ્રભુની માત ગણાણી કે,
 તણુ જીવનમા હું વધ્યાવી, વિશ્વવત્સલ પ્રજ્ઞાણી પ્રભુ ૩૦
 અળા દેવી શકિત પુગણી, નામ અનેકે ગવાઈ કે,
 હુનિયા શાંતિ શ્વામ ગ્રહતી ઘરઘર કરતી વધાઈ પ્રભુ ૩૧
 બાલ પ્રભુમા દેવ દેવીઓ, પ્રિયપણ સહુ જોતી કે,
 શુદ્ધિમાગર વાગી જાઉં, પ્રભુને વધાવું મોતી પ્રભુ ૩૨

સાણ દવાળા સંઘવી કેસવલાલ નાગજીના મંત્રનો ઉત્તર,

હૃદયના તાર ત્રેલા, કદાપિ નેવ સધાતા,

• કદાપિ સાધતા સાધા, રહે અજાનીના પ્રેમે ૧

યતી પ્રીતિ જતી પ્રીતિ, અરો અજ્ઞાનત એવું,

યતી મૈત્રી જતી મૈત્રી, અરો અજ્ઞાનત કહેવું. ૨

- હૃદય તારો નહીં તૂટે, હશે જ્યાં જ્ઞાન ત્યાં નક્કી;
અહો એ પ્રહ્મજ્ઞાનીનો, ખરેખર પ્રેમ છે જૂદો. ૩
- નથી જ્યાં એક વણુ બીજું, થતો ના છેદ ત્યાં કોનો;
ખુમારી જ્યાં ચઢી એવી, નથી ત્યાં છેદની બ્રાન્તિ. ૪
- પુટેલી કાચની કોઠી, ફરી સન્ધાય ના ક્યારે;
જડોમાંહિ થતું એવું, નથી એ જ્ઞાનીમાં ઘટતું. ૫
- અહો એ કાચની સાથે, નથી સાદૃશ્ય જ્ઞાનીનું;
વિશુદ્ધપ્રેમ જ્ઞાનીનો, સમાતો પ્રહ્મ જ્યોતિમાં. ૬
- વપુથી મુક્ત કીધેલું, ફણી ધારે નહીં કંચુ;
અહો એ કંચુકે જડતા, અતઃ ત્યાં તો બને તેવું. ૭
- પરન્તુ જ્ઞાનિએ ધાર્યું, અહો જે જ્ઞાનમાં સાચું;
ઘટે ઉપમા નહીં ત્યાં એ, મળે જ્યાં જ્ઞાનીને જ્ઞાની. ૮
- પરિહાર્ય જ સ્વભાવે જે, નહીં તે જ્ઞાનીના મનમાં;
કદાપિ આવતું પ્રેમે, વિશુદ્ધ સ્નેહ છે જ્ઞાને. ૯
- ઘટે ના કંચુકી સરખું, ગ્રહી પાછું ત્યજી દેવું;
અહો એ ચિત્તમાં સમજી, ત્યજી દે બાહ્યની બ્રાન્તિ. ૧૦
- અરે જે આત્મવત્ કરવું, ગ્રહીને તે ત્યજીતું ના;
ઘટે જે કંચુકી સમ તે, નથી તે પ્રેમ યોગ્ય જ એ. ૧૧
- વિચારી ચિત્તમાં એવું, ત્યજીને નામની પ્રીતિ;
ત્યજીને રૂપની પ્રીતિ, વિશુદ્ધ પ્રેમ ધર જ્ઞાને. ૧૨
- થતા જે દુઃખ આઘાતો, ખરેખર કર્મયોગે એ;
નિમિત્તો ત્યાં થતાં બીજાં, વિશુદ્ધ પ્રહ્મ ના વૈરી. ૧૩
- પછી ત્યાં લાગણી કોના, ઉપર ખૂઠી અરે થાતી;
થતી અજ્ઞાનથી સમજી, ઘસાવા ચિત્ત ના દેવું. ૧૪
- સુકે ના સ્નેહનાં ઝરણાં, વિશુદ્ધ જ્ઞાનજ્યોતિએ;
સુકે ત્યાં જ્ઞાનની ખામી, સદા અજ્ઞાનીઓમાંહિ. ૧૫
- મધુરાં ગાન જ્ઞાનીના, હૃદયમાં શું જતાં રહેતાં;
નિમિત્તો બાહ્યનાં પામી, ટળે ના તે કદિ ટાળ્યાં. ૧૬

શુભાશુભ જે નિમિત્તોમા, થતો જે રાગ ને દ્રેષ જ,	
રૂપાદિક યોગથી યાવત્, નથી તાવત્ ખરી પ્રીતિ	૧૭
નથી તાવત્ ખરો પ્રેમી નથી તાવત્ ખરો જ્ઞાની,	
વિશુદ્ધ જ્ઞાન પ્રગટ્યાથી, થશે સ્વાતુલવો સાચા	૧૮
અહો જે નામની પ્રીતિ, અહો જે રૂપની પ્રીતિ,	
નિમિત્તો પામીને જૂઠા, રહે છે તેહ બદલાતી.	૧૯
હૃદયના તાર તૂટેલા, અરે જે મૂઢતા યોગે,	
અહો તે જ્ઞાનના યોગે, પુનઃ સધાય જાનીને	૨૦
ખરી એ વાત માની છે, ખરેખર બ્રહ્મ-યોગિએ,	
નહીં તૂટયુ જણાવાતુ, ખરેખર બ્રહ્મદષ્ટિએ	૨૧
સ્વભાવે અર્વના સૌ છે, સ્વભાવે આત્મ અવધારી,	
સ્વભાવે નિત્ય રહેવાથી, ખરો શો ? પ્રેમ પરખાશે	૨૨
થતા આત્મા ઉપર પ્રીતિ, ભુલાતા નામની પ્રીતિ,	
ભુલાતા રૂપની પ્રીતિ, અવસ્થા દિવ્ય પ્રગટે હો	૨૩
પરાતમાના હૃદય ગાનો, સુણી શકશે વિશુદ્ધિએ,	
અવસ્થા દિવ્ય પ્રકટાવો, થશે આશા મફલ ત્યારે	૨૪
સંવત ૧૯૭૧ ના અશાઃ વદિ ૭ ગુરુવાર	

❀ વૃદ્ધાવસ્થા. ❀

વૃદ્ધાવસ્થા અહહહ અરે રોગથી છે ભરેલી,	
ગાત્રો થાવે શિથિલ મધળા બુદ્ધિ ના રહે ઠરેલી,	
આખોમાથી ઝરઝર ઘણું પાણી નિત્યે વહે છે,	
દેખાતુ ના નયનચર્ચા રે આશ ચિત્તે રહે છે	૧
જે પાદોથી ગમન કરીને વીથ ગાઉ જવાતુ,	
તે પાદોથી અરર હવે દૂરતો ના ચલાતુ,	
ચાંદ આલી ઘડપણુ વિષે સ્તોત્ર બાહિર ફરાતુ,	
ધોળા વાળો ગિરપર ઉડે ધાર્યું ના કયા જવાતુ	૨
દાઢી ધોળી કૃશવપુ ખરે શ્વાસ ચાલે ન માતો,	
ખાધુ પાકે જઠર મહિ ના રાખડી ચિત્ત રાતો,	

બોલાતું ના હૃદયબળથી બોલતાં જીભ ધૂએ,
 ચિન્તા ઝાઝી પરપશપણું જાડે ક્યાં તે ન સૂએ. . . ૩
 શક્તિ ઓછી શયન કરતાં ઉંઘ મીઠી ન આવે,
 રોગો આવે બળ બહુ કરી ચિત્ત ક્યાં ન સુહાવે,
 જે જે કીધું યુવક વયમાં તેન થાતું જરાથી,
 લોહી ધીમું વહન કરતું ચાલતું ના ત્વરાથી. . . ૪
 પૂજાભક્તિ અરર કશું શક્તિથી ના થતું રે,
 જે જે દેખ્યું યુવક વયમાં દૂર તે તો જતું રે;
 વાણી કાયા બળ બહુ ટળે દુઃખકારી બુઢાપો,
 ભેગું કીધું સ્વજન ધનને લેઈ જાતાં બળાપો. . . ૫
 આજ્ઞા બીજા ઉપર કરતાં કોઈ માને ન માને,
 ચીડાવાનું પલપલ વિષે ચિત્ત રૂઢેવે ન ભાને;
 વિશ્વાસીઓ ઉપર મનડું ક્યાંઈ શંકાય ભારે,
 કણ્ઠો-કાચા બહુ પડો જતા નાસિકા શક્તિ હારે. . . ૬
 બહાલો લાગે જરૂર મનમાં આટલો ને વિસામો,
 બાકી બીજું મન નહિ ગમે ઠાઠ લાગે નકામો;
 શ્રૃંગારો જે પ્રથમ મનમાં પૂર્ણભાવે સુહાતા,
 પ્રીત્તો લાગે જરૂર સહુને ચિત્ત આપે ન શાતા. . . ૭
 પડેલા દાંતથી બોખુ, થતું મુખડું ચવાતું ના,
 વળાતું કેડથી વાંકા, જરાથી ઝાઝરી કાયા. . . ૮
 અરે એવી અવસ્થામાં, થતી ના ધર્મની કરણી;
 સુણાતું ના અરે પૂરું, જરાવસ્થા અરે એવી. . . ૯
 * પડે છે લાળ મુખડાથી, વળે છે ચીપડા આંખે;
 જણાતી હાડ પાંસળીઓ, કરોચળીઓ વળે અંગે. . . ૧૦

* ગાત્રં સકુચિત ગતિર્વિગલિતા ધ્રષ્ટા ચ દન્તાવલિ,
 દષ્ટિર્નશ્યતિ વર્ધતે વધિરતા વક્ત્ર ચ લાલાયતે ।
 વાક્યં નાદ્રિય તે ચ વાન્ધયજનો માર્યા ન શુશ્રૂષતે,
 હા કષ્ટં પુરુષસ્ય જીર્ણ વયસઃ પુત્રોપ્યમિત્રાયતે ॥

(વૈરાગ્યશતક.)

- પડે છે ગાલપર ખાડા, જતી આંખો અરે ઉડી,
પડી રહેવું પડે ઘરમા, ગમેના તહાય શુ ? કરવું. ૧૧
- ગ્રહી યષ્ટિ વદન નીચું, કરી પન્થે જતા પૂરછયું,
યુવાને વૃદ્ધને એવું, ભુવો છો શુ અહો નીચું ? ૧૨
- કહ્યું વૃદ્ધે ખરા જાને, યુવકને હેત લાવીને,
ભુવાની મમ ગયેલીને, નમી નીચો નિહાળુ છું ૧૩
- દિવાની એ ભુવાનીમા, નમી નીચું નહીં જોયું,
ભુવાની ઝટ ગઈ કયા તે, નમી નીચો નિહાળુ છું ૧૪
- ળતીને મસ્ત ના જોયું, ખરું શુ ? કૃત્ય કરવાનું,
જરાથી જર્જરી દેહે, નમી નીચો નિહાળુ છું ૧૫
- કર્યા ના ધર્મ કાર્યોને, સમાવિ ધ્યાન ના કીધું,
ભુલાવ્યું સહુ ભુવાનીએ, નમી નીચો નિહાળુ છું ૧૬
- મદા મુખડું કર્યું ઉચું, રહી અહકારને કામે,
ધરી ના નમ્રતા માટે, નમી નીચો નિહાળુ છું ૧૭
- ખરેખર ધર્મ સાધનમા, નશી યૌવન સમી વેળા,
ગયું પાતાળમા પેસી, નમી નીચો નિહાળુ છું. ૧૮
- અમારા પર ઘણી ક્ષોર્, રહી ઉપકાર કરવાની
કરી કે ના કરી તેને, નમી નીચો નિહાળુ છું ૧૯
- શુભાશુભ જે કર્યું તેનો, જવાળાજ આપવા માટે,
હૃદયમા થાય પસ્તાવો, નમી નીચો નિહાળુ છું ૨૦
- ખરેખર રીઝીને દેવે, મમપીં દેહ માનવની,
મળે કે ના મળે પાત્રી, નમી નીચો નિહાળુ છું ૨૧
- ભુવાનીમા લગન વેળા, ગઈ હા ઉઘમા એળે,
અત મનમાહિ શરમાઈ, નમી નીચો નિહાળુ છું ૨૨
- રમાડી ખૂણ માયામા, અરે કયા સ્વપ્ન પેઠે ગઈ,
વળીને ડેડથી વાકો, નમી નીચો નિહાળુ છું ૨૩
- ભુવાની તાલી દેખને, ગઈ તે ના અરે જાણ્યું,

- જીવાની સર્વની જાશે, નમી નીચો નિહાળું છું. ૨૪
- નમ્યા ના જે જીવાનીમાં, પ્રભુશ્રી સદ્ગુરુનેરે;
- વળે વાંકા નમે નીચા, નમી નીચો નિહાળું છું. ૨૫
- કયું શું ? શું ? જીવાનીમાં, અહંવૃત્તિ કરી ઝાઝી;
- વિવેકે નમ્રતા લાવી, નમી નીચો નિહાળું છું. ૨૬
- ધુણેલું શીર્ષ ડોસાતું, નિહાળી પૂચ્છયું યુવાને;
- ધુણે છે શીર્ષ તેનું શું ? ખરું કારણ કહો મુજને. ૨૭
- જીવાની તે દિવાની સમ, ગઈ તે શું ? અરે ક્ષણમાં;
- જરા આવી અરે આ ક્યાં, ધુણે છે શીર્ષ રે તેથી. ૨૮
- જરા યમરાજના સરખી, અરે આવી ગ્રહો મુજને;
- તથાપિ ચેતવું ધર્મે, ધુણે છે શીર્ષ તેથી આ. ૨૯
- વિચાર્યું ના મગજમાંહી, ખરું કર્તવ્ય કરવાનું;
- હવે એ તો થશે કે ના, ધુણે છે શીર્ષ તેથી આ. ૩૦
- જીવાની ત્હેં દિવાની થઈ, ભમાવ્યો ભૂતની પેઠે;
- બની વૈરણ કયું ત્હેં શું ? ધુણે છે શીર્ષ તેથી આ. ૩૧
- અરે આ સ્વપ્ન વા સાચું, કયું ખોટું કયું સાચું;
- થતી શંકા અવસ્થામાં, ધુણે છે શીર્ષ તેથી આ. ૩૨
- બની વાળો અરે ઘોળા, કથે છે ચેત માનવ તું;
- હવે કાળાં ત્યજી દઈને, કરી લે કૃત્ય ઘોળાં તું. ૩૩
- પડ્યો શું મોહની મોઝે, અરે તું ચેતી લે જ્ઞાને;
- પછીથી ખૂબ પસ્તાશે, જણાવે વાળ ઘોળા થઈ. ૩૪
- અરે પરમાર્થ કાર્યોમાં, વિતાવી દે જીવન બાકી;
- બનીને વાળ ઘોળા થઈ, જણાવે છે ખરી રીતે. ૩૫
- અહો એ સ્વેત કેશો તો, બન્યા એ ધર્મના ફૂતો;
- જરા આવી હવે ચેતો, હવે ચેતો ત્વરિત ચેતો. ૩૬
- સુધારી લે ઘડી છેલ્લી, હવે ના મોહને ધર રે;
- હવે તો ચેત !!! ચેતન તું, જણાવે વાળ ઘોળા થઈ. ૩૭
- અરે ક્યાં ઉંઘમાં ઉઘે, હવે તો ચેત ચેતનજી;

જરા આ રાક્ષસી આવી, જણાવે કેશ ધોળા થઈ	૩૮
હવે ચેતો હવે ચેતો, કષાયો સર્વ ટાળીને,	
નહી તો ખૂબ પસ્તાશે, જણાવે વાળ ધોળા થઈ.	૩૯
પડી જો ધૂળ ધોળામા, પછીથી ના રહુ બાકી,	
અત ચેતો વયોવૃદ્ધો, જણાવે વાળ ધોળા થઈ.	૪૦
જીવાનીમા દિવાના થઈ કયું તેથી હવે ચેતો,	
પ્રમાદે ના પડો કિચિત, જણાવે કેશ ધોળા થઈ.	૪૧
હવે આયુ રહુ બાકી, ખરેખર ધર્મ કરવાને,	
વિચારીને કરો સાડ, જણાવે વાળ ધોળા થઈ.	૪૨
રહુ થોડું હવે બાકી, ઘણું વીત્યું અરે આયુ,	
વિચારી લે વિવેકે રે, જણાવે વાળ ધોળા થઈ.	૪૩
હવે કયા તું ભમે લોળા, અરેરે મોહના વનમા,	
ત્યજ દે ઝટ વિકારોને, જણાવે વાળ ધોળા થઈ	૪૪
ઝખૂટે વીજળીના ઝટ, પરોવી લે અરે મોતી,	
નહી આવે ગઈ વેળા, જણાવે વાળ ધોળા થઈ	૪૫
નિહાળી જો અરે મૂરછો, અને દાઢી બની ડેવી,	
વધુ છુટે અરે ચેતો, જણાવે વાળ ધોળા થઈ	૪૬
અરે કયા ડેમ રે ભમતો, નહીં સાચે કશું આવે,	
જગે સૌ જોત જોતામા, જણાવે વાળ ધોળા થઈ	૪૭
કરે શું માડું ને તાડું, નહીં ડો સાથમા આવે,	
કરી લે ધર્મના કાર્યો, જણાવે વાળ ધોળા થઈ	૪૮
અરે વૈરાગ્યને માટે, મળ્યો અવસર જવા ના દે,	
હવે ના કૃત્ય કર કાળુ, જણાવે વાળ ધોળા થઈ	૪૯
અરે તવ આખ મિચાગે, તદા તું ખૂબ પસ્તાશે,	
ઝડપશે કાળ અણધાર્યો, જણાવે વાળ ધોળા થઈ,	૫૦
મુધારીલે છવન બાકી, અદા કર ફર્ક એ તારી,	
કરી આલોચ જો મનમા, જણાવે વાળ ધોળા થઈ	૫૧
જીવાની જોત જોતામા, ગઈ તે તહે ન કઈ બચ્યું,	

- જરાવસ્થા જશે ઝડપે, જણાવે કેશ ધોળા થઈ. ૫૨
- ગઈ તે ગઈ રહી બાકી, અવસ્થા ગાળ પરમાર્થે;
સગાં સહુ સ્વાર્થનાં સંગી, જણાવે કેશ ધોળા થઈ. ૫૩
- ત્યજી દેને વિષય તૃષ્ણા, નથી તેથી કદિ શાન્તિ;
અહંતાને ત્યજી દે ઝડ, જણાવે વાળ ધોળા થઈ. ૫૪
- જતાં પરભવવિષે સાથે, નહીં કો આવશે નક્કી;
થશે સાથે કર્યાં કાર્યો, જણાવે વાળ ધોળા થઈ. ૫૫
- અવસ્થા એક ના રહેતી, સદા બદલાય છે સહુની;
વિપર્યય દેખ આંગોએ, જણાવે વાળ ધોળા થઈ. ૫૬
- કરે શું ? કામની ચેષ્ટા, અવસ્થા દેખ તહારી શી ?
થયું રે જીર્ણ તન તારું, જણાવે વાળ ધોળા થઈ. ૫૭
- અહં મારું કરે મૂર્ખા, નથી તેથી કદિ સારું;
જવાતું સૌ જતું રહેશે, જણાવે વાળ ધોળા થઈ. ૫૮
- હવે પરમાત્મની સાથે, પરોવી ચિત્ત લે તહારું;
હવે કર્તવ્ય એ તહારું, જણાવે વાળ ધોળા થઈ. ૫૯
- મળી વેળા અરે તુજને, ખરેખર મુક્ત થાવાને;
ઉપાધિમાં પડે કયાં તું, જણાવે વાળ ધોળા થઈ. ૬૦
- પડી પંચાતમાં ભોળા, નકાસું ગાળ ના આયુ;
ત્યજી વિકથા પ્રભુ લજવા, જણાવે વાળ ધોળા થઈ. ૬૧
- બની નિઃસંગ સંસારે, રહી અન્તરૂથી ન્યારો;
કરીલે સ્વોન્નતિ સાચી, જણાવે વાળ ધોળા થઈ. ૬૨
- અમાલી સર્વ જીવોને, ધરી લે ચિત્તમાં સમતા;
ચોપાછ.
- સુધારી લે હવે છેલ્લી, જણાવે વાળ ધોળા થઈ. ૬૩
- ક્ષણ ક્ષણ શક્તિ ઘટતી જાય. ઇન્દ્રિયો બહુ નિર્બલ થાય;
વૃદ્ધાવસ્થા એવી અરે, બાધું જીરવાતું ના ખરે. ૬૪
- માઠાં સ્વપ્ન, આવે મન, ગમે ન બેઠું કાઢે તન;
કરથી માળા હેઠી પડે, ઘરમાં નહાનાં મોટાં લડે. ૬૫
- ખું ખું કરતાં દહાડા જાય, બાનાતું ના ચિત્ત સુહાય;

અરર હ હા હુ હુ જોલ, અવાજ જાણે કુટયો ઢાલ.	૬૬
કાહ્યા થાવે ઘરના લોક, ક્યારે મરશે પાડે પોક,	
કટાળો આવે મન ખૂબ, ક્યાથી પાડે આખા લૂબ	૬૭
મુખથી દિન વચનો જોલાય, હુ ખ કહ્યું ના કેને જાય,	
ત્હોરે જીવ્યાની મન આશ, વૃદ્ધાવસ્થા એવી ખામ	૬૮
પોતાના તે પરના થાય, વિત્ત રણેલુ ખીજા ખાય,	
એ જોયું ના કેમે જાય, હાય હાય એવું ઉચ્ચરાય	૬૯
વૃદ્ધાવસ્થા એવી અરે, પામીને જો ધર્મ ન કરે,	
વૃદ્ધા અવસ્થા નિષ્ફલ જાય, એવું વિરલાના મન થાય	૭૦
વિરલા ઘરડા એને ચિત્ત, એતે તો એ થાય પવિત્ર,	
વૃદ્ધાવસ્થા પૂર્વે લબ્ય, કર ત્હારૂં સાડૂં કર્તવ્ય	૭૧
વૃદ્ધાવસ્થા હુ ખ ભરેલ, એતે તેને શિવપુર મહેલ,	
એતે ના તો હુ ખી થાય, લક્ષ ચોરાશિમાહી જાય	૭૨
ઘોળામા જો ઘાલી ધૂળ, તો રહેવે ના ધર્મનું મૂળ,	
એતે તેને છે મુખકાર, એતે તેને કદિ ના હાર	૭૩
ધર્મ કમાણી આવે માથ, ભાવે ભજવા ત્રિભુવન નાથ,	
વૃદ્ધાવસ્થામા એ સાર, નહીં તો પામે યમના માર	૭૪
સર્વ પાપને કગ્વા માફ, વૃદ્ધાવસ્થા ઘોળી સાફ,	
પામી સફળી કરવી ભાઈ, માચી માની ધર્મ સગાઈ	૭૫
મૃત્યુનો લય મોટો થતો, કાઢ્યો ના તે મનથી જતો,	
થાગે શુ ? એવું ચિન્તાય, હાય હાયમા દહાડા જાય	૭૬
જોલ તા જહુ શ્યામ ભરાય, મનની વાતો ક્યાઈ ન થાય,	
ઉગ્યાને પૂરે નરનાર, આયમતાને હોય બુહાર	૭૭
વૃદ્ધાવસ્થા પામી અરે, એતે તે જગ મુખને વરે,	
ગયો મિકદર વિક્રમરાય, જીવ્યાનો જગ નહીં ઉપાય	૭૮
પાઠવ મરખા આપ્યા ગયા, તેના નામો સ્મૃતિમા રહ્યા,	
એતો વૃદ્ધો નગ્ને નાર, જાણી આ સમાર અસાર	૭૯
માયાને મૂકો ઝટ દર, ધ્યાવો પરમ પ્રભુનું નર,	

- જ્યોતિમાંહિ જ્યોતિ મળે, લક્ષ ચોરાશી ફેરા ટળે. ૮૦
- મૃત્યુ ગાળે સૌને શીર. હોય વીર પેગંબર પીર;
ગાળે મહા ભયંકર કાળ, મારે અશુધારી ઝટ કાળ. ૮૧
- વૃદ્ધાવસ્થા પામી જેહ, પ્રભુલક્ષિતથી ચેતે તેહ;
જન્મ મૃત્યુને જીતી જાય, પરમ સુખી તે દિવ્ય સુહાય. ૮૨
- શિક્ષા સમજીને ઝટ મળે, પાપ કર્મથી પાછો વળે;
પરમાર્થે તે રાચી રહે, સમતાલાવે સુખમાં લહે. ૮૩
- શાન્ત રસી થાવાને કાજ, વૃદ્ધાવસ્થા ઉત્તમ સાજ;
પામીને ના કરો પ્રમાદ, વૈરાગી થઈ શિવસુખ સ્વાદ. ૮૪
- ધારે જે મનમાં ઉપદેશ, જન્મ જરાના ટાળે કલેશ;
શંકા તેમાં નહીં લગાર, નિશ્ચય એવો મનમાં ધાર. ૮૫
- વૃદ્ધ થઈ વૈરાગ્યમાં, ધ્યાને કાઢો કાળ;
પરમ પ્રભુના ધ્યાનથી, હોવે મંગલ માલ. ૮૬
- સમજી સમજે સાનમાં, સફલ કરે અવતાર;
વતી પૂર્ણ સમાધિમાં, પામે શર્મ અપાર. ૮૭
- પેથાપુરમાં ભાવથી, રચના કીધી સાર;
બુદ્ધિસાગર ધર્મથી, હોવે જયજયકાર. ૮૮
- સંવત ૧૯૭૧ ના અશાઠ વદિ ૧૨ રતીવાર.

❀ જુવાની. ❀

- જળજં જુવાનીનું જોર, થાતો ભારે શોર બકોર;
જાણે પ્રગટયું ગંગા પૂર, એવું જુવાનીનું નૂર. ૧
- સકલ ઇન્દ્રિયો થાય સચેત, બલપૂરે મન વાધે હેત્ર.
ધાર્યાં સર્વે કાર્યો થાય, નરનારી મસ્તીમાં ગાય. ૨
- બહાલો લાગે મન શૃંગાર, મોઝ મઝામાં લાગે પ્યાર.
આશુક માશુક પ્રગટે રાગ, ગદ્ગદ પચ્ચીશીનો લાગ. ૩
- બહા ઉપર આવે છે આંખ, અહંવૃત્તિની પ્રગટે પાંખ;

ધરડાનું કીધું નવ ગમે, ઇન્દ્રિયો મન જ્યા ત્યા ભમે.	૪
સ્વચ્છન્દી મનડું બહુ થાય, ગાનતાનમા ચિત્ત સુહાય,	
બોલ્યાનું મન રહે ન ભાન, નાટકમા બહુ લાગે તાન.	૫
ઉછાછળા ઉતાવળપણું, અહુ કાર ને નિર્દયપણું,	
વિના વિચારે થાતાં કામ, મનમા ગમતા સ્ત્રીને દામ.	૬
જીવાની છે સ્વર્ગની વાટ, યુવા અવસ્થા નરકની ખાટ,	
જીવાની છે સુખ ભ ઠાર, જીવાની દુ ખો દાતાર	૭
જીવાનીમાં થાતો ધર્મ, જીવાનીમા થાતા કર્મ,	
વાપરી બાણે તે જન તરે, ખાકી ખીજા ભવમા ફરે	૮
વિદ્યુત્ લક્ષ્મી સરખી બાણ, સદા રહે ના મનમા આણ,	
કાળી મૂરઠો કાળા કેશ, ચેત ચાલોને ચૌવન વેષ	૯
જીવાની દિવાના સમી, દમે સદા તેને સ યમી,	
જીવાની છે અન્ધ મમાન, દેખાતું ના માયું માન	૧૦
જીવાની છે નદી સમાન, જીવાની ભરતી સમજાણ,	
જીવાનીમા સખજો યોગ, જીવાનીમા સખજો લોગ	૧૧
જીવાની પાડાની પેર, ધમ ધમાથી કરતી ફેર,	
વર્તે કામતણું બહુ જોર, મન હરાયું જેવું ટોર	૧૨
જેમા બળ વાળે ત્યા વળે, કાર્ય શુભાશુભ કીધું કળે,	
અષ્ટ કર્મને વેગે મથે બળ વાળે ને સિદ્ધિ પથે.	૧૩
જીવાનીમા સાધે કામ, જીવાનીમા સાધે રામ,	
જીવાની મળજી હથિયાર સારામા વાપરવું માર.	૧૪
જીવાનીમા ધર્મ કરાય, તેથી સુદિત વેગે થાય,	
વૃદ્ધાવસ્થા પૂર્વે લાઈ, જીવાનીમા ધર્મ સખાઈ	૧૫
પચી જાય ખાધું મહુ કોય, દોડાતું વેગે બહુ જોય,	
ગાત્રો સર્વે બળથી ભર્યા, થાતા કાર્યો સર્વે કર્યા	૧૬
શેલે યૃગારે શુભ વેષ, રોગતણા બહુ હોય ન કલેશ,	
જીવાનીમા મસ્તી ઘણી, મિત્ર કલત્રે પ્રીતિ બની	૧૭
ઉછાછળા બોલાતા બોલ, ધીંગા મસ્તી વાક્ય કલોલ,	

જીવાની જાળવવી ખેશ, તેથી આનન્દ હોય હમેશ. ૧૮

કબાલી.

જીવાનીમાં દિવાના થઈ, પ્રવૃત્તિ ના કરે ખૂરી;
જગત્માં જોઈને જોશો, નથી એના સમી શૂરી. ૧૯

જીવાની જોત જોતામાં, જશે એવું હૃદય ધારી;
કરે પરમાર્થનાં કાર્યો, હૃદયમાં ધર્મ અવધારી. ૨૦

જીવાની જાળવી ચાલે, અહો તે મુક્તિમાં મહાલે;
જીવાની સર્વને ંહાલી, જતી ઝટ હસ્ત દઈ તાલી. ૨૧

જીવાનીમાં થતી સેવા, જીવાનીમાં થતી ભક્તિ;
થતી નિજ દેશની રક્ષા, થતી આવિરૂપણે શક્તિ. ૨૨

કરાતી અર્થની સિદ્ધિ, કરાતી જ્ઞાનની વૃદ્ધિ;
ખરી એ શક્તિમાં મહોટી, જરા એ વાત ના ખોટી. ૨૩

જીવાનીમાં ખની જ્ઞાની, જીવાનીને જીતે ચુકત્યા;
ખને તે મુક્તિનો સાથી, ભલી જિત ભક્તિની શકત્યા. ૨૪

જીવાની પુણ્યથી પામી, કરે જે ધર્મ રે તેની;
પુદ્ગલબિંધ જાંઘળી સફળી, પ્રવૃત્તિ સત્ય છે એની. ૨૫

સંવત ૧૯૭૧ ના આવણ શુદ્ધ ૪ શનિવાર.

❧ નોકર-સેવક. ❧

કરે નોકરી નોકર જેહ, તેના ગુણ વર્ણવશું એહ;
પ્રાણાન્તે ખેવડા ન થાય, નોકરનો ગુણ એહ સુહાય. ૧

કરે ન નિન્દા સ્વામીતણી, વડાદાર રૂહે સ્વામી ભણી;
કરે ન સ્વામી ઉપરિ દ્રોહ, કરે ન પરમિલકત પર મોહ. ૨

સ્વામીના ગુણ પાછળ ગાય, સ્વામીનું સાડું મન ચહાય;
સ્વામી સંકટમાં લે ભાગ, સદા ધરે નિજ સ્વામી રાગ. ૩

કાર્યોથી ના ચોરે અંગ, કરે ન ખોટા જનનો સંગ;
સ્વાર્થણ્યથી સેવા શુભ કરે, હર્ષુદ્ધિ દૂરે પરિહરે. ૪

સ્વામી હુકમે ચાલે નિત્ય, ટેક નેકને રાખે ચિત્ત,
 સઘળું સ્વામી પૂજી કરે, ફાટફૂટ ના હૃદયે ધરે ૫
 દેતા શિક્ષા કરે ન ક્રોધ, મનમા ધારે સવળો બોધ,
 ફૂડ કપટથી દૂરે રહે, સ્વામી ચહે તેને તે ચહે ૬
 વાર્યું શેઠે કરે ન કામ, પરમેવો વાળી લે દામ,
 સ્વામીના શત્રુનો સાથ, કદિ ન કરતો જાલી હાથ ૭
 ખોટું લાગે સ્વામી ચિત્ત, તેવી ધારે કોઈ ન રીત,
 સ્વામી સામે કદિ ન થાય, મનમા લેશ ન ખુરૂં ચ્હાય ૮
 સ્વામી વિરૂદ્ધ ન થાય કદાચ, સેવક ગુણ એ છે નિર્માય,
 સ્વામીને શુભ કરતો સહાય, સ્વામી હુ ખે હુ ખી થાય ૯
 વિશ્વાસી સ્વામીનો ધાત, કરે તેહની નીચી જાત,
 આચ દ્રાડે નરકે રહે, હુ ખ અનન્તા ત્યા તે લહે ૧૦
 વિશ્વામી સ્વામીને છળે, કુલીપાકઅગ્નિ એ ગળે,
 ખોટું ઉપરીનું જે ખાઈ, ઠરે ન ઠામે ક્યારે લાઈ ૧૧
 મર્વ જણાવ્યા કાર્યો કરે, કથિત માર્ગમધ્યે સચરે,
 ગીર્ધ મૂકીને સેવા કરે, એવો સેવક સ પદ વરે ૧૨
 અશુભ નિજ સ્વામીનું ચ્હાય, તપજપ કરતો સ્વર્ગ ન જાય,
 કરતો નિજ સ્વામી અપમાન, પામે ના તે ઉત્તમ સ્થાન ૧૩
 મમર્થ થઈને સ્હામે થાય, કૃતમ્મ નિર્ગુણ તેહ ગણાય,
 મર્વ લોકમા દુષ્ટ ગણાય, દુર્જન નરકે અન્તે જાય ૧૪
 ઉપકાગીનો ધાતક થાય, નરક ગતિમા બેહો જાય,
 આ ભવમા પણ લહે ન શાત, પાપી થાવે સઘળા ગાત્ર ૧૫
 જેનાથી જે થયો મહન્ત, તેનો જે જન કરતો અન્ત,
 પાપીમા પાપી શિરદાર, અપજશ હુ ખડા લહે અપાર ૧૬
 સ્વામીના જે દેખે દોષ, પામે ના તે ગુણનો પોષ,
 રાજ શેઠ શુઝ વા દામ, વર્તે સત્ય હૃદયથી ખાસ ૧૭
 શત્રુજનોથી દૂરે નહીં, કીર્તિ તે જન પામે મહી,

- આપદમાં જે ખરી ન જાય; સાચો સેવક તેહ ગણાય. ૧૮
- કરી પ્રતિજ્ઞા પાળે જોલ, તે સેવકનું વધતું તોલ;
- ગુમાસતા નોકર જન ખાસ, સાચા જોલાનો વિશ્વાસ. ૧૯
- ઉપરી સાથે ધરે વૈર, રાખે ના મનમાં કંઈ ઝેર;
- રહે ન સ્વામી સાથ ઉદાસ, ધારે નિજ સ્વામી વિશ્વાસ. ૨૦
- કદી ન જોલે જૂઠા જોલ, થાય નફ્ટ ના નિચ નિટોલ;
- કરતો મીઠા વચને વાત, પામે સ્વામી જેથી શાત. ૨૧
- કરે ન મનમાંહિ અહંકાર, લઘુતાથી વર્તે સંસાર;
- સાડું શ્રેષ્ઠતાણું નિજ ગણે, અન્તરમાં સાડું તે ભણે. ૨૨
- સ્વામી સેવા સાચો ધર્મ, સેવકનો જાણે એ મર્મ;
- રામતણો સેવક હનુમંત, ધન્ય ધન્ય એવા નિજ દન્ત. ૨૩
- સેવક ધર્મો પાળે જેહ, સેવક મહિમા પામે તેહ;
- સેવક થઈ જે સ્વામી થાય; અનુભવ તે પામે સુખરાય. ૨૪
- સેવક સ્વાધિકારે લબ્ય, કરવું સાચું નિજ કર્તવ્ય;
- બુદ્ધિસાગર સુખડાં ખેડ, પાળી લક્ષ્મી લહો હમેશ. ૨૫
- સંવત ૧૯૭૧ ના આવળુ સુદિ ૬ સોમવાર.

❀ શિષ્ય. ❀

- વિનય વડે શોભે જે નિત્ય, રાખે નિશદ્દિન નિર્મળ ચિત્ત;
- ગંભીરતા રાખે મન ઘણી; વાણી મીઠી સોહામણી. ૧
- ગુરૂ પ્રેમી ગુરૂનો થઈ દાસ, વર્તે મન રાખી વિશ્વાસ;
- સમયજ્ઞ જ સમતા ભણુકાર, શીલે શોભે શુભ અવતાર. ૨
- ગુરૂથકી કાયાથી અલેદ, આત્માથી વર્તેજ અલેદ;
- ગુરૂ ગુણોને ગાતોં ફરે, પ્રાણુ જતાં નિન્દા ના કરે. ૩
- ગુરૂ સેવામાં રાચી રહે, ગુરૂની શિક્ષા શીર્ષે વહે;
- કદિ ન ધારે મન અહંકાર, નિર્મળ ધારે શુભ વ્યવહાર. ૪
- ગુરૂમન વર્તી સેવા કરે, ગુર્વાજ્ઞા લઈ હરે ફરે;

- ગુરના માથે દે ના દોષ, ધમકાવ્યાથી કરે ન રોષ. ૫
- નિશ્ચિતિન ગુરની કરણા ચહે, કૃપા વિના ના ક્ષણ પણ રહે,
- ગુર આવે ઝટ ઉલો થાય, ગુર વદીને ખેસે ઠાય. ૬
- ગુરપર રાખે બહુલો ભાવ, ગુરને સમજે ભવજલ નાવ,
- સદા ગુરનુ સાચુ ચહે, કપટ વિનાના વચનો કહે ૭
- ગુરથી છાનુ કાઈ ન રહે, એવા નિજ મનકાને વહે,
- ગુર હૃદય જાણી સહુ કરે, ગુરદ્રેષી વિશ્વાસ ન ધરે. ૮
- ગુરનુ બહુલુ કરતો માન, મનમા કરતો ગુરનુ ધ્યાન,
- કરે ગુર પર કદિ ન રીસ, જગમાં ઉત્તમ થાવે શિષ્ય. ૯
- હુ ખ પડે પણ ધરે ન ખેદ, પ્રાણ પડે પણ ધરે ન ભેદ,
- વડાસમા સ કટને મહે, ઘડાસમા મ કટને વહે ૧૦
- ગુર્વાજ્ઞાનો મનમાં રાગ, લોગછના તે પામે ત્યાગ,
- ગોસાલા સમ કદિ ન થાય, ગુરદ્રોહી નર નરકે જાય. ૧૧
- ગુરનો દ્રોહી કરે ન કામ, જગમા યશનુ લહે ન ધામ,
- ગુર દ્રોહીનુ કરે ન ચિ ત. જગમા મળે ના રૂડા મિત્ર. ૧૨
- કુલવાલુક પેઠે ભટકાય, શુદ્ધ હૃદય તેનુ ના થાય,
- હણે ગુરનો જે વિશ્વામ, તે નરકે જાવે જન ખાસ ૧૩
- ગુરથી કદિ કરે ન વિરોધ, ગુરનો ગ્રહતો નિર્મળ જોધ,
- સ્વાર્પણ કરી ગુર ચરણે રહે, તેવા શિષ્યો સુકિત લહે. ૧૪
- કરે ન આજ્ઞા ગુરની લગ, રાખે આપત્ મમયે રગ,
- ગુર વચનામૃત પીવે સદા, ગુરને છેતરતો ના કદા. ૧૫
- ગુરની આગળ લઘુતા ધરે, ગુર વિરુદ્ધ ન કાર્યો કરે,
- ગુર પ્રતિષ્ઠા કરે સુવૃદ્ધિ, કરે સદા નિજ ચેતન શુદ્ધિ. ૧૬
- કરી પ્રતિજ્ઞા કરે ન લગ, કદા ધરે ના ચિત્ત કુદગ,
- ઉપયોગી થઈ સેવા કરે, દ્રવ્યાદિક લાવો અનુસરે ૧૭
- દહ શ્રદ્ધાળુ અન્તરુ દક્ષ, કદિ ન મૂકે સારો પક્ષ,
- મૃત્યે ના ગુરનો ઉપકાર, ભરમાળ્યો ના ભમે લગાર ૧૮

- કદિ કૃતમ્મ ન થાવે ખરે, ગુરુશિક્ષા નિશદ્દિન મન સ્મરે;
 પ્રસન્ન રાજે ગુરુને સદા, ધારે ન અવળી દષ્ટિ કદા. ૧૯
- કરે ન ગુરુથી વાદ વિવાદ, વાદ કરતાં આવે ખાદ;
 મન મોઢું રાખીને રહે, ગુપ્ત રહસ્યો ક્યાંના કહે. ૨૦
- નિષ્કામી થઈ ભક્તિ કરે, મુક્તિપુરી તે શિષ્ય જ વરે;
 ગુરુભક્તિમાં કાઢે કાળ, ગુરુભક્તિમાં નિશદ્દિન બહાલ. ૨૧
- શિષ્યતણે ભક્તિ શ્રંગાર, તેથી તે શોભે જગસાર;
 કહેણી રહેણી સરખી ધરે, બની પ્રમાણિક સંપદ વરે. ૨૨
- ધારે મનમાં ગુરુ ઉપદેશ, કરે કદિ ના ગુરુથી કલેશ;
 અપત્ય અધિકા શિષ્ય સુભવ્ય, વિનય ભક્તિ તેનું કર્તવ્ય. ૨૩
- કલિકાલે જે ગુરુના ભક્ત, ગુરુસેવામાંહી આસક્ત;
 ધન્ય ધન્ય તેનો અવતાર, પામ્યો તે ભવજલધિ પાર. ૨૪
- પુણ્યે ગુરુની સેવા મળે, ગુરુસેવાથી વાંચિછત મળે;
 બુદ્ધિસાગર ગુરુની સેવ, શાશ્વત શિવપુર આનન્દ મેવ. ૨૫
- સંવત ૧૯૭૧ ના આવણ સુદિ ૮ બુધવાર.

શિષ્યપ્રતિ ગુરુનું કર્તવ્ય.

- દે શિક્ષાં શિષ્યોને સાર, કરતો ભાવથડી ઉપકાર;
 ધારે શિષ્ય ઉપર બહુ પ્રેમ, શિષ્યોન્નતિ કરવામાં રહેમ. ૧
- અવગુણ ટાળે કરી ઉપાય, શિષ્યોને કરતો શુભ સહાય;
 સત્યાસત્યનો દેવે બોધ, કરે નહીં શિષ્યોપર ક્રોધ. ૨
- કેળવણી આપે સુખકાર, જેથી થાવે જગ જયકાર;
 નિજ સરખા શિષ્યોને કરે, એવા ગુરુઓ વિરલા ખરે. ૩
- દેશકાલનું દેવે જ્ઞાન, આત્મોન્નતિ કરાવે ભાન;
 સાવચેત શિષ્યોને કરે, નિજ ફળે સહુ વાર્તા ખરે. ૪
- શિષ્યશ્રેય માટે સહુ કરે, ભેદભાવ દિલમાં ના ધરે;
 સઘળું જીવન સ્વાર્પણ કરે, શિષ્યોમાટે જગમાં ખરે. ૫

- લાયકને લાયક દે જ્ઞાન, શિષ્યો તેથી પામે માન,
સમજાવે પ્રગતિના મત્ર, સમજાવે પ્રગતિનુ તત્ર. ૬
- શિષ્યોનુ વાળે શુભ વાન, રહે ન કોઈ જન નાદાન,
વિદ્યા આપે કરી કૃપા, પ્રગતિ શાન્તિથી જે પ્રપા. ૭
- સમજાવે તત્ત્વોના લેહ, ટાળે અજ્ઞ દોષના ખેદ,
નિજ શિષ્યો મોટા જગ થાય, નિશ્ચિન એવા કરે ઉપાય ૮
- પૂર્ણ કાળજી ચિત્તે ધરે, શિષ્યોની આપત્તને હરે,
શિષ્ય પ્રેમને ખેચે માર, ધન્ય ધન્ય ગુરુનો અવતાર ૯
- શિષ્યો પાછળથી મ સ્મરે, એવી પ્રવૃત્તિ ગુરુજી ધરે,
આળસ અ ગે ધરે ન લેશ, ટાળે શિષ્યતણા મહુ કલેશ. ૧૦
- શિષ્યોન્નતિમા રાજી રહે, પ્રાણાતે યૂર ના ચહે,
વર્તે મનહુ કરી ઉદાર, શિષ્યોની સાથે સુખકાર ૧૧
- અપત્યવત્ શિષ્યો મન ધરે, સર્વ શક્તિથી સાર કરે,
ધરે ન સ્વાર્થ હૃદયમા બેશ, સ્વકર્તવ્યો કરે હુમેશ ૧૨
- એવા ગુરુઓ જગમા લેશ, કરે ઉન્નતિ ટાળી કલેશ,
બુદ્ધિસાગર ગુરુ સમાન, ઉપકારી જગ કોના માન ૧૩

સવત્ ૧૯૭૧ ના શ્રાવણ સુદિ ૧૦ ગુકવાર.

❀ રમજાન. ❀

- જવાલાવડે તુ ધગધગી રહેતુ જણાવે શાન્તતા,
સ મારમા શુ ? માર છે વા સત્ય છે વા પ્રાન્તતા,
જન્મી અરે શુ શુ કર્યું શા શા કર્યા ખેલો અરે,
મમજાવતુ માની રહીને સાનમા જૃહુ ખરે. ૧
- લાખોતણી રાખો થઈ ના કોઈ અહો રહેતુ નથી,
આ પ્રેતવનની રાખના તત્ત્વો જુવો ચત્તે મથી,
જે મૂચ મરડી મ્હાલતાતા ગાજીને ગહુ બોલતા,
તેના વપુની રાખ અહિ જે પર્વતોને તોલતા ૨

સંસ્કાર છેલ્લા સર્વના થાતા અહીં દેહોતણા,
હુકમો ચલાવે નૃપતિયો તે શાંત થઈ ગયા અહિં ઘણા;
હસતું જગતના લોકને આ પ્રેતવન મુંગુ રહી,
જન્મ્યાજ તેની રાખ થાતી દેખશે સર્વે અહીં. ૩

લડલડ થતા લડકા ઘણા મડદાંતણી ભસ્મો થતી,
કાયા અરે ઘડીમાં બળી હોતી ન હોતી થઈ જતી;
ચાલે ન કોતું જોર અહીં સર્વે ન હોતા થઈ જતા,
બલ બુદ્ધિ જો અહંકાર અહીં નભતો નહીં કોનો કદા. ૪

કૈ યોગીઓને લોગીઓના દેહની રાખો થઈ,
કૈ યુવતીઓના દેહની રાખ જ અરેરે થઈ ગઈ;
કૈ જમીનમાટે જોરથી શમશેરથી લડતા હતા,
તેવા જનોની રાખ અહીં દેખાય ખાધા બહુ ખતા. ૫

માતા નહીં જે પૃથ્વીમાં માયા અહિં ત્રણ હાથમાં,
મોહે ધમાધમ બહુ કરી લીધું ન કંઈએ સાથમાં;
ખાલી જવું અન્તે અરે તોંયે ન મમતા ત્યાગવી,
શિક્ષા કથે ગંભીર થઈ શમશાન જોને માનવી. ૬

બહુ ધૂમ્રના ગોટા થતા વૈરાગ્યને એ દાખવે,
અન્તેજ ગોટાળા થતા સંજ્ઞાથકી એ સૂચવે;
ઝટ ચેત નર ઝટ ચેત નર અન્તે ન સાથે કંઈ થતું,
તો શું ધૂમ્રના લાગ્યકા ભરે હાથે ન આવે કંઈ છતું. ૭

મંદાકાન્તા.

કોના બોલે અરઅર અહીં મૃત્યુ પામ્યા પછી રે,
એવી ભૂમી જગત તલમાં મૃત્યુ માર્ગે વસી રે;
બાળી ભસ્મીભૂત તન કરે એહ પાછું ન આપે,
દેખી આંખે જન મન અરે મોહને કેમ થાપે. ૮

ઉંચા નીચા જગ બહુ થતા પાપમાં રકત રૂહેતા,
કાળાં કર્મો બહુ બહુ કરી સર્વને જૂઠ કહેતા;
એવાનાં તો તન નહિ રહ્યાં ખાખ ઉડે અહીં રે,
ક્યાં તે જન્મ્યા નહિ નહિ અરે કોઈ જાણે મહી રે. ૯

- ગદ્દાં લોટે ખર બહુ વદી મૂઢ ! જોને મશાલો,
સાથે ના જો પરલવ કથુ ભૂલતો કેમ તાને,
ઐ ઐ કેવુ ચરમ સમયે સ્થાન આ સર્વનુ છે,
ગર્વીઓને મરણ સમયે સ્થાન આ ગર્વનુ છે. ૧૦
- કયા સ સારે સરસ સુખ છે દેખીને સર્વ દેખો,
ખાતા પીતા સરસ સુખ છે પેખીને સર્વ પેખો,
શુ ભોગોમા અનુભવ કરી શર્મ છે તે તપાસો,
ભોગીઓના તન સહુ અરે ખાખ થાતા વિમાસો. ૧૧
- ત્રેમીઓ સૌ અનુભવ કરો ત્રેમે કયા આ શ્મશાને,
આ શી ? ખાજી અગમ જગમા ભેદ કો ના પિછાને,
માયા ખેલો અહુઅહ બધા સત્યને કોઈ પામે,
યોગી આવુ નયન નિરખી મોહને પૂર્ણ વામે ૧૨
- આ સ સારે સુખ નહિ કથુ પૂર્ણ દેખો તપાસી,
મ્હાડે ત્હાડે નહિ નહિ કથુ પુદ્ગલોની તમા શી ?,
દેખાડે આ ચરમ મમયે પિતૃભૂમી ખરે હા,
જાગો જાગો નયન નિરખી નાટ્ય દેખી અરે હા ૧૩
- નહાના મોટા સકલ મનુજો, ના તનુઓ ગણેલા,
મૃત્યુ પાખે નહિ જગ અહી કોઈ અન્તે રહેલા,
ત્હોયે શી ? આ જગત તલમા મોહની છે ધમાલો,
પોલે ઢાલે ભરમ જગમા ઠાઠ છે પૂર્ણ ઠાલો ૧૪
- કાયા કાયા ઘટ સમ ખરે વાર ફૂટે ન લાગે,
જોને આખે જગત જનને ચાલતો વિણ ધાગે,
જોને જાગી હૃદય ઘટમા જ્યોતિ જ્યોતે મિલાવો,
પામી સારો અવસર ખરે, ધર્મ કાર્યે લગાવો. ૧૫

દોહરા

- લઠલઠ મઠઠા ગળી રહી, સમજાવે સકેત,
ખર્યો ન કોઈ મૃત્યુથી, ચેત ચેત નર ચેત ૧૬
- મનુજોના મઠઠા તણી, સમજાવે છે રાખ,
ચેત ચેત નર જ્ઞાનથી, આખજ તનની ખાખ ૧૭

બળતી જવાલાઓ કહે, તનનો રંગ પતંગ;	
ભસ્મીભૂત સઘળું થતું, કર સન્તોનો સંગ.	૧૮
ફટ ફટ ફાટી હાડકાં, સમજાવે નરનાર;	
ચેત્યા તે સુખ પામિયા; શેષ લહ્યા ફટકાર.	૧૯
ચંદન રસ લેખ્યું વધુ, બળે મશાણુ દેખ;	
ના કર કાયા ગારવો, નજરે માનવ પેખ.	૨૦
જમીન માટે ઝૂઝતાં, વધુઓ તેનાં રાખ;	
બની ગયાં દેખી અરે, સાચું જગમાં ભાખ.	૨૧
ખોરી ખોરી બાળતાં, મડદાં કુટુંબી વર્ગ.	
આંખે આણું દેખીને, કરવો ઘટે ન ગર્વ.	૨૨
નામ ન નિશાન ન કોઈનાં, રહ્યાં જગતમાં માન;	
નામ રૂપમાં મુંજ ના, સમજાવે જ મશાણુ.	૨૩
રાખથકી કાયા બની, અન્તે રાખ જ થાય;	
નજરે દેખ મશાણુને, ખાખે ખાખ જણાય.	૨૪
મહા ભયંકર લાગતું, રાત્રે દેખ મશાણુ;	
ચતુર્ગતિ સંસાર આ, મશાણુ નિશ્ચય જાણુ.	૨૫
ભવ શ્મશાને જીવ સહુ, બળતા ક્ષણ ક્ષણ જાણુ;	
ઉગરે સાચા સાધુઓ, વૈરાગી ગુણ ખાણુ.	૨૬
શ્મશાન સંસારે અહો, શરણુ સદાગુરૂ દેવ;	
કામ મોહ ચિન્તા ત્યજી, ખરી ભકિતથી સેવ.	૨૭
પ્રભુ ભકિતમય મનથી, ઉગરે ધર્મી જીવ;	
ભવ પીડા દૂરે કરી, થાવે જીવનો શિવ.	૨૮
ભવ શ્મશાને કાં પડે, ચેત ચેત નર ચેત;	
વૈરાગી થાવા ખરો, શ્મશાનનો સંકેત.	૨૯

કબાલી.

ખુદાને હુંદનારાઓ, શ્મશાનોમાં ભમો જાગી;	
ખુદાની વાનગી મળશે, થતાં મનમાં જ વૈરાગી.	૩૦
ભલૂતિ અંગપર ચોળી, ફફીરી ચિત્તમાં ધારી;	

- નિહાળી ખાખ સમ જગને, ખનો ખાખી તજે ધારી. ૩૧
- નથી આ વિશ્વમા શાન્તિ, જગત્ હુઠી જુવો સઘળું,
જુવો પુરૂષી ક્ષમશાનોને, જણાવો ઉત્તરો શુ ' તે. ૩૨
- ચઢેલાઓ અલિમાને, ઉઘાડી આખ દેખોને,
તમારી સાથે શુ ? આવે, જગત્ છે ખાખની બાજી ૩૩
- છતી આખે જુવો ના કાઈ, પંડીથી ખૂબ પસ્તાશો
ગયા પાછા નહીં આવો, કરી લ્યો ધર્મની કરણી ૩૪
- અહા સન્ધ્યા મમા ઠાઠા, અરે વિજ્ઞાની સમી લક્ષ્મી,
જતી ના કોઈની સાથે, કર્યું હાથે થતું સાથે ૩૫
- જગત્ પી કારમી બાજી, ઠગે છે મર્વ જીવોને,
તથાપિ જે ન ચેતે તે, લમે છે જન્મ મરણે તે ૩૬
- ક્ષમશાનોમા મહા દેખી, અરે વૈરાગ્ય ના આવે,
તદા મૂઢત્વ છે બાજું, અહીં એ સન્ત મમજાવે ૩૭
- ઉપાનન્દ દેહતું થાતું, ક્ષમશાને દેખ ધારીને,
અવસ્થા એક ના રહેતી, હૃદયમા બે વિચારીને ૩૮
- અહુ મમતાનણી વૃત્તિ, અરે મમા છે એ તો,
અહુમમતા ત્યજી લાગ્યો, ખરા વૈરાગ્યથી ચેતો ૩૯
- મગાઓ મર્વ રોઈને, પંડીથી શાન્ત થઈ જતા,
જતો જીવ એકલો પરલવ, સગા માથે નહીં ધાના ૪૦
- કર્યા કર્મો જતા માથે, કમાણી અન્ય જન ખાતો,
નહીં જે ચેતતો માનવ, પંડીથી ખૂબ પસ્તાતો ૪૧
- જુવો જગી હૃદયમાહિ, પરમ શાન્તિ પરખવાને,
કરી લ્યો મન્તની મગત, અલખ લ્યોતિ નિરખવાને ૪૨
- મદા પરમાત્મલક્ષિતમા, રહો રાજી જનો સર્વે,
ત્યજી પાપો લહી મારી, કદાપિ ના રહો ગર્વે. ૪૩
- અવસ્થા મર્વની જેવી, થશે તેવી નથી શકા,
ત્યજી વૈરાગ્યના શત્રો, ખની મહાવીર મમ બકા ૪૪

ભવ પિતૃ વને સન્તો, અલખનાં ગાન ગાવે છે;	
લગાવી ધ્યાનની તારી, પ્રભુ મહાવીર ધ્યાવે છે.	૪૫
ખરે એ ધન્ય યોગીઓ, ખરી એ શાન્તિને પામે;	
મિલાવી જ્યોતિથી જ્યોતિ, ઠરે છે સિદ્ધ થઈ ઠામે.	૪૬
ખરા એ સન્તયોગીઓ, પડે ના મોહ જંગલે;	
ખની ત્યાગી પ્રભુ રાગી, અહો ઝટ મોહને ખાળે.	૪૭

દુહા.

ભવ શ્મશાન સ્વરૂપને, અવખોધી ઝટવાર;	
સાચાં સુખડાં પામવા, ચેતો નર ને નાર.	૪૮
દગા પ્રપંચો ત્યાગીને, ધર્મ હૃદયમાં ધાર;	
અજરામર પેદ પામવા, ચેતો નર ને નાર.	૪૯
ગયા પ્રેમીઓ પ્રેમમાં, મુંઝી નરક મઝાર;	
પરમ પ્રભુને પામવા, ચેતો નર ને નાર.	૫૦
રાવણ સરખા રાજવી, રામસમા મુંઝાર;	
ગયા ન પાછા આવીયા, ચેતો નર ને નાર.	૫૧
વિષયાગ્નિમાં ના પડે, પડ્યા કરે પોષાર;	
એવું સમજી ચિત્તમાં, ચેતો નર ને નાર.	૫૨
વિષય હુળાહુળ પીવતાં, હોય ન શાન્તિ લગાર;	
પુનઃ પુનઃ ક્યાં મુંઝતા, ચેતો નર ને નાર.	૫૩
હું મારું કરતાં થકાં, ભૂલ્યો જીવ ગમાર;	
જાગી ઘટમાં જ્ઞાનથી, ચેતો નર ને નાર.	૫૪
પામી યૌવન સંપદા, ભૂલ્યો ના તલભાર;	
વિશ્વ શ્મશાને શર્મ ના, ચેતો નર ને નાર,	૫૫
થઈ ન પૃથ્વી કોઈની, કદિ ન કોની થનાર;	
આંખ મિંચાએ કંઈ નહીં, ચેતો નર ને નાર.	૫૬
સગાં સંબંધી સ્વર્થનાં, જૂઠા વિષય વિકાર;	
સ્વપ્ન સમું જાણી સહુ, ચેતો નર ને નાર.	૫૭
મુંઝાતો ક્યાં માનવી, શ્મશાન દેખી વિચાર;	
અન્તે કોઈ ન કોઈનું, ચેતો નર ને નાર.	૫૮

સ્વપ્ન સુખલડી ભક્ષતા, ક્રુધા ન લાગે ધાર,	
જાણે ઝપ વળે નહીં, ચેતો નર ને નાર	૫૯
વાડી ગાડી લાડી સહુ, પડતાં રહે નિર્ધાર,	
એવું જાણી ચિત્તમા, ચેતો નર ને નાર.	૬૦
નામ રૂપનો મોહ શો ? શો ? જડ વસ્તુ પ્યાર,	
કૃત્રિમ સર્વ નિહાળીને, ચેતો નર ને નાર	૬૧
ધર્મચિં જીવન વિના, જૂઠું સકળ વ્યવહાર,	
એવું મનમા જાણીને, ચેતો નર ને નાર	૬૨
પાપ પુણ્ય બે જાણીને, કરો વિવેકે સાર,	
પાપ કર્મ ત્યાગી સદા, ચેતો નર ને નાર	૬૩
સ સારે સુખ ના કશું, હું ખા અનન્ત અપાર,	
એવું જાણી ચિત્તમા, ચેતો નર ને નાર.	૬૪
કરો ઉપાયો ડોટિ પણ, કોઈ નહીં રહેનાર,	
મમજી સાચું ચિત્તમા, ચેતો નર ને નાર.	૬૫
પડસ લોજન સ્વાદતા, રહ્યા ન વિશ્વ મગાર,	
અનિત્ય આ સમારમા, ચેતો નર ને નાર	૬૬
પ્રેક્ષિમર પડિત ઘણા, જ્ઞાની ગયા ગમાર,	
પરમ પ્રભુની ધૂનમા, ચેતો નર ને નાર	૬૭
કરે ક્રોધ શા કારણે, તેથી હું ખા અપાર,	
માયી શિક્ષા માનીને, ચેતો નર ને નાર	૬૮
ગગાદિકના બન્ધનો, વડે થતો મમાર,	
રાગાદિક હણવા પ્રતિ, ચેતો નર ને નાર	૬૯
આત્મોત્તતિની પ્રાપ્તિ તો, કપાય જ્યથી ધાર,	
નિશ્ચય એવો મન ધરી, ચેતો નર ને નાર	૭૦
અવજળધિ તરવા પ્રતિ, નાકા દેહ વિચાર,	
પુણ્યોદયથી પામીને, ચેતો નર ને નાર	૭૧
ચિતામાંણુ સમ દેહને, પામી કરો ન વાર,	
ધર્મ કર્મ મનમા ધરી, ચેતો નર ને નાર	૭૨

- કાયા કાયાં કુંલ સમ, વિણસંતાં નહિ વાર;
એવું સમજી સ્નાનમાં, ચેતો નરને નાર. ૭૩
- શ્મશાનોંયા વૈરાગ્યથી, વળે ન કિંચિત્ સાર;
જ્ઞાનયુક્ત વૈરાગ્યથી, ચેતો નર ને નાર. ૭૪
- શૃંગારિક રસથી અરે, મળે ન સુખ લગાર;
શાન્તરસે રસિયા ખની, ચેતો નર ને નાર. ૭૫
- ત્યજી પ્રમાદો આવતા, વૈરાગ્યે મન વાળ;
વસ્તુ સ્વભાવે ધર્મ છે, ચેતો નર ને નાર. ૭૬
- ધન્ય ધન્ય તે મુનિવરા, શાન્તરસી જ્યકાર;
મુનિ દૃષ્ટાન્તો બોધીને, ચેતો નર ને નાર. ૭૭
- ગજ સુકુમાલ સદા નમો, સમતા રસ લાંડાર;
મનમાં એહ વિચારીને, ચેતો નર ને નાર. ૭૮
- ધન્ય ધન્ય તે મુનિવરા. અવન્તી સુકુમાલ;
શ્મશાનમાં કાઢસગ્ગ રહ્યા, વન્દો મુનિ કૃપાળ. ૭૯
- શ્મશાનમાં સાધન કર્યું, પરલવનું સુખકાર;
તેને મનમાં લાવીને, ચેતો નર ને નાર. ૮૦
- પાર ન આવે રોવતાં, વહે એમ સંસાર;
હૃષ્ શોકને પરિહરી, ચેતો નર ને નાર. ૮૧
- સમજી સત્યગ્રહે સદા, વાંચી કાવ્ય વિચાર;
મુક્તિપુરી વેગે લહે, સફળ કરે અવતાર. ૮૨
- ચોપાધ.
- શ્મશાન કાવ્યનો વાંચો સાર, પામો તેથી લવનો પાર;
સમજી ચિત્તે ધરો વિવેક, નિશ્ચય રાખો ધર્મની ટેક. ૮૩
- પ્રગટે વાંચ્યાથી વૈરાગ્ય, બાહ્યાભ્યન્તર પ્રગટે ત્યાગ;
હોવે શિવસુંદરીનો રાગ, શાશ્વત સુખનો થાવે લાગ. ૮૪
- આધિ વ્યાધિ સહુ નાસે દુઃખ, અન્તરમાં પ્રગટે શિવ સુખ;
રતનત્રયીની પ્રાપ્તિ થાય, ચારિત્રી થઈ શિવપુર જાય. ૮૫

ભણે ગણે જે નગ ને નાર, ધર્મી થાવે તે નિર્ધાર,
બુદ્ધિસાગર મ ગળ માળ, પામે થાવે જગ જયકાર. ૮૬

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ॥૩॥

સપ્ત ૧૯૭૧ ના શ્રાવણ યુદ્ધિ ૧૦ શનિવાર

સાગર.

સાગરમા લક્ષ્મી વસે, રત્નો અપર પાર,
સાગરની ગભીરતા, ઉપમા મનજન ધાર ૧
સાગરની મેવા કરે, વાછિત ફળે કરોડ,
દરિદ્રતા દૂરે કરે, નહિ જગ એની લેડ. ૨
ભરતી ઓટ થાતા રહે, ઉછળે બહુ કલોલ,
ધુ ધુ અવ્યક્ત શબ્દથી, બોલે ગભીર બોલ ૩
નાવો વહાણો સ્ટીમરો, કગ્તા દોડાદોડ,
સખમરીનો કૂંચરો, દોડે હોડાહોડ ૪
સાગરમધ્યે દ્વીપ બહુ, ખડકો હોય અનેક,
ભણુ ખુડ જગતુ કરે, ત્યજે ન નિજની ટેક ૫
માગરનુ શિક્ષણગ્રંથે, તે જન ધાય મહાન,
પ્રવૃત્તિથી પ્રગતિ કરી, થાવે જગ સુસ્તાન ૬

કન્વાલી

વલોબ્યો અપિધ દેવોએ, તથા માગર વલોબ્યાથી,
ગ્રહાતા રત્ન મન માન્યા, જતુ દારિદ્ર્ય અટ દૂરે ૭
વિવેકે જે વલોવે તે, ત્યજી વિષ અમૃત સ્વાદે,
વલોવાનુ જે શિખે તેઓ, ખરા વિજ્ઞાનીઓ બાણે ૮
યથા માગર કરે ભરતી, તથા ભરતી કરે જેઓ,
સદા સમ્પત્તિને પામે, રહે દુ ખી નહીં તેઓ ૯
કરીને ઓટ માગર અટ, વધારે છે સ્વય બળને,
તથા ઓટે મનુષ્યોએ, હડી પાછા થવુ મોટા ૧૦

- કરે છે માર્ગ પ્રગતિનો, સ્વયં છોળે ગમે ત્યાં તે;
મનુષ્યોએ તથા પ્રગતિ, કર્યા કરવી સ્વયં ગળથી. ૧૧
- ધરે છે પેટમાં સહુને, અને ના છાછરે ક્યારે;
થઈ ગંભીર મનુષ્યોએ, કદિ ના છાછરા થાવું. ૧૨
- અને જે છાછરા મનના, લહે અપકાન્તિને તે તો;
વિચારી મર્મ અન્તરમાં, ખરી ગંભીરતા ગ્રહવી. ૧૩
- ધરી ગંભીરતા લોકો, ગુણો સંપત્તિયો પામે;
અને જે છાછરા મનના, તિરસ્કારો લહે જગના. ૧૪
- યથા સાગર ઘણી નદીઓ, ગ્રહી શોભા લહે ઝાઝી;
તથા પ્રગતિ ઘણી રીતે, ગ્રહીને શોભતા લોકો. ૧૫
- ઘણા નિજ સ્વોદ્ગતિ પન્થો, નદીઓના સમા જાણી;
સદા સ્વાત્મોદ્ગતિ કરવી, ગ્રહીને શક્તિયો તેથી. ૧૬
- ખરા જે શક્તિપ્રાપ્તિના, ઉપાયો દ્વાર સમ જેઓ;
કરીને પ્રાપ્ત તેઓને, ખરી સ્વાત્મોદ્ગતિ કરવી. ૧૭
- પુરાણાં ને નવાં જે જે, ગ્રહીને દ્વાર શક્તિનાં;
વિવૃદ્ધિ સ્વાત્મશક્તિની, કર્યા કરવી ઉપાયોથી. ૧૮
- યથા સાગર તરંગોથી, લહે છે કુદ્રતી શોભા;
વિચારોના તરંગોથી, તથા શોભા લહે લોકો. ૧૯
- સુધારાના વિચારોના, તરંગોથી વહે જેઓ;
કરે પ્રગતિ સદા તેઓ, કુધારાઓ ત્યજી દૂરે. ૨૦
- ઘણી ગંભીરતા ધારે, ઘણો ઉછળે તરંગોથી;
તથા ગંભીરતા ધારી, મનુષ્યોએ પ્રગતિ કરવી. ૨૧
- ઘણાં રત્નો ધરે ઉદરે, મનુષ્યોએ ગુણો તદ્દત્;
ધરી અન્તર લલા લાવે, અની સાગર સમા રહેવું. ૨૨
- અની સાગર નિમિત્તોથી, ગુણો પામી સદા રહેવું;
ઉપાદાને તથા થાવું, સ્વયં સાગર ખરી રીતે. ૨૩
- જગત્ સાગર સમું દેખે, સમાવે સાગરો નિજમાં;
સ્વયં સાગર અનીને તે, કરે તે સાગરો સૌને. ૨૪

ક્ષયોપશમાદિ લાવોથી, કંગે સાગર સદા આત્મા,
બુદ્ધિયન્ધિ ધર્મ સાગરની, ખરી શોભા લહે જ્ઞાની. ૨૫

ૐ ગાતિ: ૩

સવત્ ૧૯૭૧ ના આવણ શુદ્ધિ ૩ ગુરુવાર.

❀ ઠરી ના બેસતો દ્રોહી. ❀

- સ્વદેશ દ્રોહી છે પાપી, અદૃશ્ય જ છે વદન તેતુ,
સ્વદેશાગાર પાપોથી, ઠરી ના બેસતો દ્રોહી ૧
- સ્વદેશ દ્રોહીના જન્મે, લયકર થાય ઉત્પાતો,
નિપૂદન કાઢીને ક્યાએ, ઠરી ના બેસતો દ્રોહી ૨
- વળે શુ ? તીર્થને તપથી, સ્વદેશદ્રોહીને જગમા,
લયકર પાપ કૃત્યોથી, ઠરી ના બેસતો દ્રોહી ૩
- અરે જે રાજ્યનો દ્રોહી, અરે જે ધર્મનો દ્રોહી,
પડીને પાપ ખાડામા, ઠગી ના બેસતો દ્રોહી ૪
- બને જે મિત્રનો દ્રોહી, સુખી થાતો નહીં ક્યારે,
હૃદય ઘાતક અંતે પાપી, ઠગી ના બેસતો દ્રોહી ૫
- બને વિશ્વાસી ઘાતક જે, પડી નરકે લહે દુ ખો,
લહી રૌરવ ઘણી પીઠા, ઠગી ના બેસતો દ્રોહી ૬
- શુરનો જે બને દ્રોહી, નથી તેના સમો પાપી,
શુઝ મામો પડી પામર, ઠરી ના બેસતો દ્રોહી ૭
- શુઝ દ્રોહી મમો પાપી, જગત્મા અન્ય ના ડોષ,
બનીને ભૂતવત્ ક્યાએ, ઠગી ના બેસતો દ્રોહી ૮
- પ્રતિજ્ઞા પ્રેમ તોડીને, સુખી થાતો નહીં દ્રોહી,
જનોના શાપ લેઈને, ઠરી ના બેસતો દ્રોહી ૯
- બની ઉપકારીનો દ્રોહી, મંત્રે બહુ દુ બથી રેતો,
હલાહલ સર્પ સમ ભૂડો, ઠગી ના બેસતો દ્રોહી ૧૦
- કૃતમી જે થતો દ્રોહી, અરે રાક્ષસ થતો પાપે,

- મરીને અન્ય ભવમાંહિ, ઠરી ના બેસતો દ્રોહી. ૧૧
 ઠરીને મૃત્યુ જગત્માંહિ, કદાપિ દ્રોહ ના કરવો;
 કરીને દ્રોહથી ભૂંડું, ઠરી ના બેસતો દ્રોહી. ૧૨
 શિખામણ સત્ય માનીને, કરે ના દ્રોહ જે સારા;
 બુદ્ધચબ્ધિધર્મ ધારીને, લહે અદ્રોહીઓ શાન્તિ. ૧૩
- સંવત્ ૧૯૭૧ ના શ્રાવણ વદિ ૫ રવિવાર.

❧ ક્ષમા આપી ત્હને સાચી. ❧

- ગણીને આત્મવત્ ભાવે, ત્યજીને વૈર અન્તરૂથી;
 ધરીને ચિત્તમાં વૈરી, ક્ષમા આપી ત્હને સાચી. ૧
 કરુણાદૃષ્ટિ ધારીને, હૃદયના દોષ વારીને;
 પ્રતિ બદલો નિવારીને, ક્ષમા આપી ત્હને સાચી. ૨
 થતું કર્માનુસારે સહુ, નિમિત્તો માત્ર ત્યાં અન્યો;
 વિચારી કર્મના ભાવો, ક્ષમા આપી ત્હને સાચી. ૩
 થવાનું થાય છે કર્મે, નહીં કેા કર્મથી છૂટે;
 ભયંકર પાપ ગુહાની, ક્ષમા આપી ત્હને સાચી. ૪
 જરા ખામી નહીં રાખી, બુરું કરવા નથાપિ મહેં;
 ખરી અધ્યાત્મદૃષ્ટિએ, ક્ષમા આપી ત્હને સાચી. ૫
 પરંપરવૈરસંસ્કારો, વધાર્યાથી નથી સારું;
 વિચારી વાંક કર્મોનો, ક્ષમા આપી ત્હને સાચી. ૬
 વિપાકો કર્મના સહવા, નિહાળી દોષ પોતાનો;
 ખરી એ સન્તદૃષ્ટિએ, ક્ષમા આપી ત્હને સાચી. ૭
 બુરી વૃત્તિથી બુરું, થતું સહુ જીવનું સમજ;
 ભલા ભાવે થતું સારું, ક્ષમા આપી ત્હને સાચી. ૮
 નિજભાવત્ સદા માન્યો, મનો વચ કાયચેષ્ટાએ;
 પ્રભુશ્રી વીરના બોધે, ક્ષમા આપી ત્હને સાચી. ૯
 ગમે તે થાઓ તે થાઓ, ગમે તે તું ? કરે ત્હોંયે;

- ધરી અદ્વૈતની દૃષ્ટિ, ક્ષમા આપી ત્હને માચી. ૧૦
 ક્ષમા છે મુક્તિ નિ સરણી, ક્ષમાયોગે શ્રમણ થાવા;
 બુદ્ધચન્દ્રિય ધર્મ ધારીને, ક્ષમા આપી ત્હને સાચી. ૧૧

સવત્ ૧૯૭૧ ના શ્રાવણ વદ ૬ મોમનાર

જરા ના ભૂલ થાવા દે.

- તપામીને સકલ ફરજો, મન્યા કર કાર્ય તહારામા,
 તપાસી બાબુઓ સર્વે, જરા ના ભૂલ થાવા દે. ૧
 પ્રમાદો આવતા વારી, ખરો ઉદ્દેશ મન ધારી,
 હૃદયમાં ધૈર્ય ધારીને, જરા ના ભૂલ થાવા દે ૨
 બની સાધ્યોપયોગી ઝટ, વિચારી ક્ષેત્રકાલાદિ,
 સુચુક્તિયો ધરી ઝાઝી, જરા ના ભૂલ થાવા દે ૩
 થતા વિઘ્નો થશે વિઘ્નો, કયા ક્યારે કયા રૂપે,
 ઉપાયો સર્વ સ યોજી, જરા ના ભૂલ થાવા દે ૪
 વિપત્તિયો પડે જે જે, કરી તેના ઉપાયો સહુ,
 ખરી આત્મોત્તતિ માટે, જરા ના ભૂલ થાવા દે. ૫
 પ્રપચીના પ્રપચોથી, નહીં વચાઈ ઉપયોગે,
 શુભ કર કાર્ય કરવામા, જરા ના ભૂલ થાવા દે ૬
 ખરી પ્રગતિવિષે લાવે, ધનીને ચિત્ત હુશિયારી,
 બુદ્ધચન્દ્રિયધર્મ કંવામા, જરા ના ભૂલ થાવા દે ૭

સવત્ ૧૯૭૧ ના શ્રાવણ વદ ૭ મંગળનાર.

તદા જીવ્યું સફલ માનું.

- જગતના સર્વ છવોતુ, ભલુ કરવા થશે યત્નો,
 મજાની શાન્તિ અપાશે, તદા જીવ્યું મફલ માનું ૧
 વિધર્મી વા સ્વધર્મીની, વિના ભેદે થશે સેવા,

લલામાં ભાગ લેવાને, તદા જીવ્યું સફલ માનું.	૨
સમગ્ર વિશ્વમાં શાન્તિ, પ્રવર્તક સત્પ્રતિજ્ઞાધો;	
પ્રચારાશે ભલી રીતે, તદા જીવ્યું સફલ માનું.	૩
નિજાત્માવત્ સફલ જીવો, ગણીને તેમ વર્તાશે;	
યદાનુભવ થશે એવા, તદા જીવ્યું સફલ માનું.	૪
રહે ના વૈર કેા સાથે, ટળે મનના સફલ દોષો;	
પરાત્મા ધ્યાનમાં ભાસે, તદા જીવ્યું સફલ માનું.	૫
રજસ્તમની ટળે વૃત્તિ, પ્રવર્તે સાત્વિકી વૃત્તિ;	
શુભાડશુભની ટળે વૃત્તિ, તદા જીવ્યું સફલ માનું.	૬
સમગ્ર વિશ્વમાં સુદ્ધો, ટળે એવાજ ઉપદેશો;	
પ્રચારાશે ભલા ભાવે, તદા જીવ્યું સફલ માનું.	૭
પ્રમાદે જાય ના ક્ષણ એક, રહે અન્યાય ના જગમાં;	
પ્રવર્તે ન્યાય સર્વત્ર, તદા જીવ્યું સફલ માનું.	૮
ટળે મમતા મળે સમતા, અહંતા સ્વપ્નમાં નાવે;	
બુદ્ધયજ્ઞિધર્મદૃષ્ટિથી, સદા જીવ્યું સફલ માનું.	૯

સંવત્ ૧૯૭૧ ના શ્રાવણ વદ ૮ ગુરવાર.

❀ આબુજીપર આનન્દ. ❀

અહા અહીં આનન્દ આવે રે

વાણીથી ના કથાય.....મઝાનો.

શિખરોપર કિરણો પડે રે, શીતલ વાયુ વાય;

પંખી કલરવ બોલતાં રે, શાન્તિ મઝાની જણાય. અહાં ૧

અઢાર ભાર વનસ્પતિ રે, ઉગે અપરંપાર;

કુદ્રતી શોભા ભલી રે, યથાવૃત્તિ સુખકાર. અહાં ૨

વિવિધ પુષ્પ સુગંધથી રે, રોગ ઘણા દૂર જાય;

ઉન્હાળે અહિંની હવા રે, સૌથી સરસ સુહાય. અહાં ૩

- લોગ દષ્ટિથી લોગીઓ રે, ફરતા અહિ જણાય, અહાં ૪
 યોગ દષ્ટિથી યોગીઓ રે, ચિદાનન્દને ધ્યાય, અહાં ૫
 ચિત્તસમાધિકારકો રે, વિવિધ સ્થાનો અન, અહાં ૫
 શિલા બહુ નજરે પડે રે, નહાની મોટી યત્ર તત્ર, અહાં ૬
 નિર્જન ગિલા પ્રદેશમા રે, બેસી કીધુ ધ્યાન, અહાં ૬
 વિપયાતીત આનન્દમા રે, મન બહુ થયુ મસ્તાન, અહાં ૭
 ભર્તૃહરિ શુદ્ધવિષે રે, ધ્યાન કર્યુ જયકાર, અહાં ૭
 આત્મામા સ્થિરતા થઈ રે, આનન્દ પ્રગટ્યો અપાર, અહાં ૭
 જિનવદન સ્તવના કરી રે, પ્રગટી હર્ષની રેલ, અહાં ૮
 બુદ્ધિમાગર દષ્ટિએ રે, ચિદાનન્દની મહેલ, અહાં ૮
 સવત્ર ૧૯૭૧ ના માધનદિ ૧૧

કુંભારીયા.

- ચારે બાજુ પર્વત હાર, મરસ્વતી વહેતી જયકાર, ૧
 બાડ ખજૂરીના બહુ થાય, નાનડા બહેજા વહે સદાય, ૧
 પિ પળ ઉગર આદિ ઘણા, વૃક્ષો લાગે સોહામણા, ૨
 આરામણ નગરી અહિ હેતી, નેમિનાથજી નગરીપતિ, ૨
 રાજા વિમળશાહે કર્યા, દેરા પાચે લક્ષ્મી ભર્યા, ૩
 સ્વર્ગ જવાને પચ વિમાન, ચોલે કોરણીએ શુણખાણુ, ૩
 અણિકા પામી આદેશ, વિમલશાહે કીધા બેશ, ૪
 અણિકા શુભ દેવી સાર, નેમનાથની જગ જયકાર, ૪
 વેલડીઓ ઉગે જયકાર, બાણે તેને કિમ્મત માર, ૫
 ભાવડા જાતિ કરે નિવાસ, મક્કાઈ ઘઉં પકવે ખાસ, ૫
 જગલમાહિ વરૂઓ વાઘ, જવા ન રાત્રે એકલ લાગ, ૬
 દાતાના રાણાનું રાજ્ય, વતે આપે સૌને સાજ, ૬
 જગલમાહિ મગળ બેગ, જિનદર્શનથી હોય હમેશ, ૭
 પાચે દેરામા જિન ઘણા, દેએ ચિત્ત ન રહેતી મણા, ૭

- ચાર દિવસ રહેવાનું થયું, ચિત્ત સમાધિએ ગહુગઢું;
 ધ્યાન કરતાં ચિત્ત મઝાર, આનન્દ પ્રગલ્બો અપરંપાર. ૮
- આત્મધ્યાનાવસ્થા વિષે, વીતરાગની ઝાંખી દિસે;
 એવો અનુભવ પ્રગલ્બો સાર, પરમાનન્દ દશા જયકાર. ૯
- આરોગ્યપ્રદ જલને હવા, તેના આગળ શી ? છે દવા;
 કાયાનું આરોગ્ય જ રહું, સમતા ભાવે મનહું વહું. ૧૦
- અંધાણ જઈ કર્યો વિહાર, અનેક ડુંગરો દેખ્યા સાર;
 પહોંચ્યા ગામ ખરેડી સાર, ત્યાંથી આખું કર્યો વિહાર. ૧૧
- આખું મન સાણું સમ થયો, મરૂ ગુર્જરની વચ્ચે રહ્યો;
 બુદ્ધિસાગર યાત્રા કરી, અનુભવની પોંડી ઘટ ભરી. ૧૨
- સંવત ૧૯૭૧ ના માધસુદિ

❀ અલેખે બોધ ના જાતો. ❀

- સદા ઉપદેશ કરવાથી, ગમે તે બોધને પામે;
 જગત્માં પાત્ર જીવે કે, અલેખે બોધ ના જાતો. ૧
- મહત્તા ધૂળની જગમાં, પ્રસંગે સર્વને ભાસે;
 થંતી કિમ્મત અરે સૌની, અલેખે બોધ ના જાતો. ૨
- ગમે તે કાલને ક્ષેત્રે, પ્રગટતા બોધ લેનારા;
 નિરાશા ના કદિ ભજવી, અલેખે બોધ ના જાતો. ૩
- ધરી કર્તવ્યની દૃષ્ટિ, કર્યા કરવું અધિકારે;
 હૃદયમાં ધારજે સાચું, અલેખે બોધ ના જાતો. ૪
- પરિણામે થશે ફલ વાં, નહીં થાશે ત્યજી શંકા;
 કર્યા કર ઉપદેશોને, અલેખે બોધ ના જાતો. ૫
- કર્યા કર બોધ જીવોને, ગમે તે જાગશે તેથી;
 જગત્માં દેખ દૃષ્ટાન્તો, અલેખે બોધ ના જાતો. ૬
- ગમે ત્યારે થતી પ્રગતિ, ખરેખર બોધના યોગે;
 ઉગે છે બીજ વાવેલાં, અલેખે બોધ ના જાતો. ૭

જરા પણ હાર ના હિમ્મત, કર્યા કર કાર્ય તુ તહાર,
 થશે તવ બોધથી સિદ્ધિ, અલેખે બોધ ના બતો ૮
 ધરી ઉત્સાહ મનમાહી, મગ્યા કર બોધ દેવાને,
 બુદ્ધચન્દ્રિય બોધની કરણી, મદા મદ્દળી થતી જગમા ૯

❀ વિરોધો સહુ શમાવી દે. ❀

પ્રભુ પ્રાપ્તિ થશે નક્કી, કથુ તે કર ખરા ભાવે,
 ક્ષમા લાવી હૃદયમાહિ, વિરોધો સહુ શમાવી દે ૧
 ક્ષમા દે આત્મવત્ માની, વિરોધીવર્ગને જ્ઞાને,
 અનન્તાનન્દ વરવાને, વિરોધો સહુ શમાવી દે. ૨
 ગ્લેશુણને તમોશુણને, નમૂલ તૂર્ણ હરવાને,
 જગત્મા પૂત્ય થાવાને, વિરોધો મહુ શમાવી દે ૩
 અલેદે ચિત્ત રસવાને, અહ ત્વ લાવ વિસરવાને,
 સમાધિ યોગ વરવાને, વિરોધો મહુ શમાવી દે ૪
 નિજાત્માવત્ જગત્ ભાસે, અહો એવી દશા વરવા,
 કર્યા જે જન્મીને તે તે, વિરોધો મહુ શમાવી દે ૫
 ભલી આત્મોત્તતિ કરવા, હૃદય શુદ્ધિ ભલી ધરવા,
 થતાં પાપો મકલ હરવા, વિરોધો સહુ શમાવી દે ૬
 અહિ સાની પ્રતિષ્ઠાથી, રહે ના વૈરની વૃત્તિ,
 અહો એવી દશા વરવા, વિરોધો સહુ શમાવી દે. ૭
 વિરોધે આત્મબળ હાનિ, પરસ્પર અવનતિ ખાનિ,
 વિચારી ચિત્તમા એવુ, વિરોધો સહુ શમાવી દે ૮
 અવકાન્તિ વિરોધે છે, ખગેખર વિશ્વમા સૌની,
 વિરોધે યાદવો મૂવા, વિરોધો મહુ શમાવી દે ૯
 વિરોધ જ ન્યા પ્રગટ થાતો, પ્રથમ ત્યાં આત્મબળ હાનિ,
 થતી પશ્ચાત્ અન્યોની, વિરોધો સહુ શમાવી દે ૧૦

- વિરોધે ના થતી શાન્તિ, વિરોધે ઘડું થતી બ્રાન્તિ;
 ઘટે છે દેહની કાન્તિ, વિરોધો સહુ શમાવી દે. ૧૧
- કષાયો સર્વ હરવાને, લવાંભોધિ સુ તરવાને;
 નિબાતમા શુદ્ધ કરવાને, વિરોધો સહુ શમાવી દે. ૧૨
- વિરોધક ભાવ વણુ આત્મા, પરાત્મા છે સ્વયં પિણ્ડે;
 બુદ્ધયજ્ઞિધ પૂર્ણ પ્રાપ્ત્યર્થ, વિરોધો સહુ શમાવી દે. ૧૩

સંવત્ ૧૯૭૧ ના આવણ વદિ.

❀ નિર્વૃત્તિદેવી ❀

- નિર્વૃત્તિ ધન્ય ધન્ય, જગત્માં નિર્વૃત્તિ ધન્ય ધન્ય;
 સેવે જન કૃતપુણ્ય, જગત્માં.....નિર્વૃત્તિ.
- તુજ ખોળામાં જે રહ્યા રે, તેને નહીં ભવ દુઃખ;
 નિર્ભયી થઈ ખેલ્યા કરે રે, પામી અનન્તાં સુખ. જગત્માં. ૧
- તવ સેવા પ્રેમે કરે રે, અન્તરૂમાં ધરી ધીર. જગત્માં. ૨
- સાત્વિક ગુણ આહારથી રે, પોષે જે નિજ દેહ;
 સાત્વિક વૃત્તિ ધારીને રે, સેવે તવ સન્ત એહ. જગત્માં. ૩
- તવ આંખી જે જન લહે રે, શાન્ત થઈ તે જાય;
 પડે નહીં તે પ્રવૃત્તિમાં રે, મનમાં ન અન્ય સુહાય. જગત્માં. ૪
- પ્રભુથી લય લાગ્યા પછી રે, પ્રાપ્તવ્ય અન્ય ન કોય;
 એવી દશામાં ઝીલાવતી રે, અનુભવ એવો જોય. જગત્માં. ૫
- તવરંગે જે રાચીયારે, મરણવા તે થાય;
 દુનિયા ન પહોંચે ત્યાં જઈ રે, ખેલે સદા નિર્માય. જગત્માં. ૬
- તવ દર્શન સંગતિથકી રે, ઇશ્વર હજીરાહજીર;
 જન સ્વયં પ્રભુ થઈ જતો રે, પામે આનન્દ પૂર. જગત્માં. ૭
- દુનિયા ભટકે ખાવરી રે, તવદર્શન વણુ ફેાક;
 કરી માથાફૂટ જડતાણી રે, અન્તે પાડે પોક. જગત્માં. ૮

તવ કૃપાને પામીને રે, જીવ પ્રભુરૂપ પાય,
બુદ્ધિમાગર અનુભવે રે, નિશ્ચય સત્ય સુહાય જગત્મા ૯

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ॥ ૩ ॥

સવત્ ૧૯૭૧ ના શ્રાવણ વદ

❀ સર્યુ એ ભક્ત શિષ્યોથી ❀

- ગતાગમ ના પડે કાર્યે, કરે વિવાહની વરણી,
સ્વગૃહી ચિત્તના મેલા, સર્યુ એ ભક્ત શિષ્યોથી. ૧
- નહી કર્તવ્ય નિજ જાણે, વિવેકે કાર્ય ના કરતા,
ધમાધમમા રહે રાચી, સર્યુ એ ભક્ત શિષ્યોથી ૨
- શુરનુ ચિત્ત ના જાણે, ગ્રહેલા પક્ષને તાણે,
ખર ના ચિત્તમા આણે, મર્યુ એ ભક્ત શિષ્યોથી ૩
- યથોચિતકાલ ના જાણે, યથોચિત ક્ષેત્ર ના જાણે,
લડાલડ જાહુ કરે ટાણે, મર્યુ એ ભક્ત શિષ્યોથી ૪
- જને વિશ્વામના ધાતી, રહે કપટી ઘણી છાતી,
દૃઢ્યમા વૈરની કાતી, મર્યુ એ ભક્ત શિષ્યોથી ૫
- નહી શ્રદ્ધા ધરે માચી, ધરે ભક્તિ ઘણી કાચી,
જહે મન મોહથી માચી, મર્યુ એ ભક્ત શિષ્યોથી. ૬
- અરે ના મદ્દશુર સેવા, ગણે ના મદ્દશુર દેવા,
રુ મહુ સ્વાર્થથી લેવા, મર્યુ એ ભક્ત શિષ્યોથી. ૭
- વેહે ના મદ્દશુર આજ્ઞા, દૃઢ્યમા ભાવ ના ગણે,
વિવેકે ના કથુ જાણે, સર્યુ એ ભક્ત શિષ્યોથી ૮
- શુરના ચિત્તની માથે, નહીં જે ચિત્તથી વર્તે,
મળે ના દિલધટ્ટી દિલહુ, સર્યુ એ ભક્ત શિષ્યોથી ૯
- કરે સહુ સ્વાર્થથી હાથ, દૃઢ્યનો તો જાહુ પાથ,
શુરપર ના ગ્રહે ગાથ, સર્યુ એ ભક્ત શિષ્યોથી ૧૦

- શુરના સદ્ વિચારોને, ધરોળર જાણતા ના જે;
શુણોને જે ગણે દોષો, સર્થુ એ ભક્ત શિષ્યોથી. ૧૧
- પ્રવર્તે ના વિનય-યોગે, પ્રવૃત્તિ જે કરે ઢોંગે;
રહે રાચી સદા ભોગે, સર્થુ એ ભક્ત શિષ્યોથી. ૧૨
- પ્રવર્તે ભક્તિ શ્રદ્ધાથી, ખરા એ ભક્તના શિષ્યો;
બુદ્ધ્યબિધ ધર્મ ધરવાથી, ખરા શિષ્યો થતા જ્ઞાની. ૧૩

ૐ શાન્તિઃ ॥ ૩ ॥

સંવત્ ૧૯૭૧ ના શ્રાવણ વદિ

❀ કુઢંગી કેળવાયેલા. ❀

- પ્રતિજ્ઞાને કરી છંડે, નહીં વિશ્વાસ યોદ્યાનો;
રહે છે સ્વાર્થ સંબંધે, કુઢંગી કેળવાયેલા. ૧
- નહીં ટેકી નહીં નેકી, પ્રમાણિકતા નહીં પૂરી;
કુધારાને સુધારા ક્હે, કુઢંગી કેળવાયેલા. ૨
- ફરી જાતા ખરે સ્વાર્થે, નથી કહેણી સમી રહેણી;
સુધારો વેષમાં માને, કુઢંગી કેળવાયેલા. ૩
- સરે સ્વાર્થો જતા દૂરે, ધરે સંબંધ ના સાથે;
ઉપરનો રોડ ધરનારા, કુઢંગી કેળવાયેલા. ૪
- ધરે નાસ્તિક્ય મન ધર્મે, ક્ષણિક મનના રહે કાર્યે;
કરે કર્તવ્ય ના સઘળાં, કુઢંગી કેળવાયેલા. ૫
- સ્વદેશી રીતિમાં ભૂલો, નિહાળે સ્વાનુભવ વણુ તે;
ખરૂં ના તે વિચારે કંઈ, કુઢંગી કેળવાયેલા. ૬
- સ્વદેશાચારમાં ખામી, જણાવે મૂઢતા યોગે;
અહંતા ફેક ધરનારા, કુઢંગી કેળવાયેલા. ૭
- સુધારાના જ પોકારો, વિના સમજે કરે જ્યાં ત્યાં;
લહે છે પૂર્વજો સાથે, કુઢંગી કેળવાયેલા. ૮

બધુ જીલું અરે જીલું, નવુ માયુ અરે મરે,	
ગણે એવુ વિના જ્ઞાને, કુલગી કેળવાએલા	૯
કરે ટક ટક નકામી બહુ, સ્વધર્મે પૂર્ણ શ્રદ્ધા ના,	
ધરે વિજ્ઞાતિના વેળા, કુલગી કેળવાએલા	૧૦
કુલગી કેળવાએલા, જનોના લક્ષણે એવા,	
પુદ્ગલધિ કેળવાએલા, ખરાના લક્ષણે સાચાં	૧૧

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ॥ ૩ ॥

મવત્ ૧૯૭૧ ના ભાદ્રવા સુદિ ૧ શુક્રવાર

❀ કર્યુ ધરવારી થઈને શું ? ❀

શુદ્ધાવસ્થા સ્વીકારીને, પડયા માયામહોદધિમા,	
ગયા ભૂલી સ્વકર્તવ્યો, કર્યુ ધરવારી થઈને શું ?	૧
રહયા રાત્રી વિષયલોભે, વિલામોને કર્યા બહાલા,	
કર્યા ભાલકા અરે ઠાલા, કર્યુ ધરવારી થઈને શું ?	૨
અરે ધર આગતે આવ્યા, અતિયિ ના લહે તૃપ્તિ,	
ગરીબો નેવ મતોપ્યા, કર્યુ ધરવારી થઈને શું ?	૩
રહયા હા મોઝમા મુઝ, નકામુ વિત્ત બહુ ખર્ચુ,	
અરે ના વાપર્યુ પાત્રે, કર્યુ ધરવારી થઈને શું ?	૪
ભલામા ભાગ લેવાને, કર્યુ સ્વાર્પણ નહીં શક્યા,	
ગરીબોને મતાવ્યા બહુ, કર્યુ ધરવારી થઈને શું ?	૫
નિસામા અન્યના લીધા, પચાવ્યુ વિત્ત અન્યોનુ,	
વિમાર્યા સદગુરુ દેવા, કર્યુ ધરવારી થઈને શું ?	૬
સગપો મન્તના લીધા, કુલગોવી કર્યુ કાળુ,	
બન્યો હા ધૂમકેતુવત, કર્યુ ધરવારી થઈને શું ?	૭
ઉપદ્રવિયોવિપે છવન, નદી ગાળ્યુ અરે ભાવે,	
નકામુ આયુ પીનાવ્યુ, કર્યુ ધરવારી થઈને શું ?	૮

કરી ના દેશની સેવા, કરી ના ધર્મની સેવા;	
કરી ના વિશ્વની સેવા, કર્યું ઘરખારી થઈને શું ?	૯
પ્રમાદોમાં પડી રહીને, કર્યું ઉપયોગી ના કિંચિત્;	
નિજાત્મા ઓળખ્યો ના રે, કર્યું ઘરખારી થઈને શું ?	૧૦
સમષ્ટિવ્યષ્ટિની શક્તિ, નહીં ખીલવી અરે ભાવે;	
ગપાટામાં જીવન ગાળ્યું, કર્યું ઘરખારી થઈને શું ?	૧૧
ઉપાયો સ્વોત્તતિ માટે, કર્યા ના લાગણીથી કંઈ;	
ખરું જે સત્ય ના શોધ્યું, કર્યું ઘરખારી થઈને શું ?	૧૨
વિચારી ના કર્યો કાર્યો, કરી ના મૈત્રી જીવોથી;	
બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મ ધાર્યાથી, ગૃહસ્થોની મહત્તા છે.	૧૩
ૐ શાન્તિ:	

❀ નથી કંઈ સાર રહેવામાં. ❀

નથી કિંમત વિચારોની, નથી કિંમત સમાગમની;	
નથી કિંમત કથનથી કંઈ, નથી કંઈ સાર કહેવામાં.	૧
ટકામાં સર્વ વસ્તુઓ, ગણાતી જ્યાં અરે સૌને;	
અતઃ સાચું કથું અહિંયાં, નથી કંઈ સાર રહેવામાં.	૨
કરતા સદ્ગુણો દૂરે, ગ્રહાતા દોષ નહીં જે તે;	
જણાતા દુઃખમાં પૂરા, નથી કંઈ સાર કહેવામાં.	૩
ગુણાનુરાગ દષ્ટિનો, પડ્યો દુષ્કાળ બહુ ભારી;	
ગ્રહાતા ના ગુણો કોના, નથી કંઈ સાર રહેવામાં.	૪
બળરે ને ઘરોઘરમાં, શકોનો ભાવ પૂછાતો;	
દગાખોરો રહે મોજે, નથી કંઈ સાર રહેવામાં.	૫
ખરું કહેતાં થતો અઘડો, ધમાધમ ધૂર્તતા બહાલી;	
હસાહસમાં રહી વિદ્યા, નથી કંઈ સાર રહેવામાં.	૬
સ્વપક્ષે સર્વ છે સારું, વિપક્ષે સર્વ છે ખૂરું;	
સ્વભાવે જ્યાં રહું એવું, નથી કંઈ સાર રહેવામાં.	૭

- રહો તેની નથી પરવા, ભલે જાઓ નથી પરવા,
નથી પ્રીતિતણી રીતિ, નથી કંઈ સાર રહેવામા ૮
- ખુલા દિલથી નથી વાતો, થતી જ્યા માન વ્યવહારે,
જતો ના ચિત્ત દુઃખાતુ, નથી કંઈ માર રહેવામા. ૯
- ચહે ના ચિત્ત મન મેળો, નથી જ્યા ચાહ અન્તરમા,
ઉદાસી ચિત્ત જ્યા રહેતુ, નથી કંઈ સાર રહેવામા. ૧૦
- પ્રશસ્ય સ્વોત્તતિ લાલો, નથી થાતા પડે દુ ખો,
નહી હુર્ષે જરા હેડુ, નથી કંઈ સાર રહેવામા ૧૧
- ભલુ કરતા થતુ ભૂડુ, ખરૂં ખોટું સકલ સરખુ,
વિવેકે ના નિહાળાતુ, નથી કંઈ સાર રહેવામા. ૧૨
- હવે તેથી વિશેષે શુ ? કથુ સહુ ચિત્તમાં સમજે,
ખુદ્ધયજિધ સદ્ગુણો લેતા, રહ્યો છે સાર રહેવામા. ૧૩
- યથા પરસ્પર ઉપર પાણી, નહીં મગશેળીયો પલળે,
તથા એવુ હૃદય જાણુ નથી કંઈ સાર કહેવામા ૧૪
- થતી ઇર્ષ્યા થતો ક્રોધ જ, સુણાવી ખેદ લેવાનો,
પરસ્પર લાભ ના કિચિત્, નથી કંઈ સાર કહેવામા ૧૫
- “જામ્યા કર કૌન સુનતા હે”, હૃદયમા લાગણી એવી,
હવે તો નક્કી એ કીધુ, નથી કંઈ સાર કહેવામા ૧૬
- થતી હલકાઈ વસ્તાની, થતી ઉલટી ઘણી હાનિ,
અરે એવી દગા જ્યા ત્યા, નથી કંઈ સાર કહેવામા ૧૭
- નથી જ્યા ગન્ધ ખોલ્યામા, પ્રમાણિકતા નથી મનમા,
કથુ ઉલટું પરિણમતુ, નથી કંઈ સાર કહેવામા ૧૮
- નથી તવ યોગ્યતા તેમા, કથ તા અન્યની હાનિ,
થતો વિશ્વાસઘાત જ જ્યા, નથી કંઈ સાર રહેવામા ૧૯
- કથ્યાથી કલેશની હોળી, થતી જ્યા ખાનગી વાતો,
થવુ વિશ્વાસ્ય દ્રોહી જ્યા, નથી કંઈ સાર કહેવામા ૨૦
- હૃદય ખુલ્લુ કર્યાથી જ્યા, થતા અવડા પરસ્પરમા,

- હુણતાં મર્મ અન્યોનાં, નથી કંઈ સાર કહેવામાં. ૨૧
- હૃદય ધડકી કહે ના કહું, નહીં ઉપડે અરે જીવંહાં;
- હઠીલો ના ખરે થા તું, નથી કંઈ સાર કહેવામાં. ૨૨
- મળે ના મેળ મનનો જ્યાં, ખરો વિશ્વાસ ના આવે;
- હૃદય તહારં પરીક્ષા વણુ, નથી કંઈ સાર કહેવામાં ૨૩
- પ્રતિજ્ઞાથી કર્યા કોલો, અરે જ્યાં તૂટવાના ત્યાં;
- થતું મહાપાપ તેમાટે, નથી કંઈ સાર કહેવામાં. ૨૪
- હૃદય લેઈ હૃદય દ્રોહી, થવાથી બ્રષ્ઠ થવાતું;
- થવાતું હોય તે થાવો, નથી કંઈ સાર કહેવામાં. ૨૫
- ખરી નીતિ ખરી નેકી, પ્રમાણિકતા જ શિરસાટે;
- બુદ્ધચમ્પિય યોગ્યતા જેને, લહું છે યોગ્ય કહેવામાં. ૨૬

સંવત્ ૧૯૭૧ ના ભાદરવા સુદિ ૫ મંગળવાર.

❧ સંસાર વિસ્મરણ દશા સ્ફુરણા ❧

- તમારી ના સ્મૃહા અમને, અમારી હા સ્મૃહા ધારો;
- અમે ના ઇચ્છીએ તમને, તમે ના ઇચ્છશે અમને. ૧
- અમે તમને ગયા ભૂલી, જશે ભૂલી તમે અમને;
- બન્યા ત્યાગી અમે યાવા, ત્યજ્યા કાવા અમે દાવા. ૨
- અમારી પાછળે નાવો, સતાવો ના હવે અમને;
- તમારું ના હવે પુચ્છો, નહીં કંઈ પુચ્છવું તમને. ૩
- નહીં કંઈ અશ્રુઓ લાવો, રહું રોવું નહીં અમને;
- લગાવી તારની તારી, પ્રભુની સાથ પ્રીતિથી. ૪
- પ્રલો તું છે પ્રલો તું છે, અમારો તું સદા બેલી;
- પ્રલોતું હું સમાધિમાં, થતાં ઐક્યે ખરાં સુખમાં. ૫
- લગી લગની અમોને એ, છૂટે ના કોઈ કાળે તે;
- સદા આનન્દની મસ્તી, કશું ના અન્ય ત્યાં થાતું. ૬

પ્રભો બદા અમે તહારા, અમે મસ્તાન તવ ધ્યાને,
ખુદચબિષ મત્ય તવ શરણુ, બન્યા લયલીન તવ સાથે. ૭

ૐ શાન્તિઃ ૩

❀ વનો વલ્લવંત વહાદૂરો. ❀

- કરીને વીર્યની રક્ષા, બની પ્રહારચારીઓ પૂર્વે,
ત્રિધા શક્તિ ખીલાવીને, બનો બળવત બહાદૂરો. ૧
- ખરેખર વીર્ય રક્ષાથી, ઘણા રોગો જતા હરે,
નિયમસર ભક્ષણાદિથી, બનો બળવત બહાદૂરો. ૨
- થતુ સ્વાતંત્ર્ય શક્તિથી, વિના શકત્યા રહેા દાસો,
પતિ શક્તિ થકી ભક્તિ, બનો બળવત બહાદૂરો. ૩
- વિનાશક વીર્યના જે જે, કરે ઝટ કારણો હરે,
ઘણા સ્થાપી શુરૂંદ્રો, બનો બળવત બહાદૂરો. ૪
- ધરીને ખત હિ મતથી, હબરો સ કટો વેડી,
ત્યજી ભય શોકને હરે, બનો બળવત બહાદૂરો. ૫
- વિના ગઠ મોજ્યોખોથી, રહી હરે સહી મધણું,
ઉપાયો મર્વ આરભી, બનો બળવત બહાદૂરો. ૬
- સદા સ્વાસ્થિત્વ મ ગ્યા, થતી મન કાય શક્તિથી,
થતી ત ત્રે અને ય ત્રે, બનો બળવત બહાદૂરો. ૭
- ઠવનનો હક્ક શક્તિપર, નભાતુ સ ધ શક્તિથી,
કરીને શક્તિ ડેળવણી, બનો બળવત બહાદૂરો. ૮
- નથી શક્તિ વિના સ્વાર્થણ, નથી શક્તિ વિના શાન્તિ,
ગ્રહી શક્તિ થતી સત્તા, બનો બળવત બહાદૂરો. ૯
- થતા શક્તિથકી લોગી, થતા શક્તિથકી ચોગી,
ગ્રહીને સર્વ શક્તિયો, બનો બળવત બહાદૂરો. ૧૦
- કરે પ્રગતિ કરે પ્રગતિ, હુગી નબળાઈ બુસ્માથી,
હવે પથાત્ ના રહેતા, બનો બળવત બહાદૂરો. ૧૧

સશક્તિના લણેા મંત્રો, ખરાં નિજ કેળવો ખાળો;
વધો આંગળ જીવન લોગે, બનો બળવંત બહાદૂરો. ૧૨

ખરી સ્વાત્મોન્નતિ કરવા, જીવો ના પાછું વાળીને;
બુદ્ધચબ્ધિ ધર્મશક્તિયે, બનો બળવંત બહાદૂરો. ૧૩

સં. ૧૯૭૧ ના ભાદરવા સુદિ ૮ ગુરુવાર.

❀ થતી નિશ્ચયથકી સિદ્ધિ. ❀

વળે શું ? બહુ વિચારેથી, વળે શું ? હાજી હા કરતાં;
જીગરથી સત્ય સંકલ્પે, થતી નિશ્ચયથકી સિદ્ધિ. ૧

રહે ના મૃત્યુની પરવા, રહે ના લોકની પરવા;
રહે ના દુઃખ લય જ્યારે, થતી નિશ્ચયથકી સિદ્ધિ. ૨

રહે ના મુંઝવણ મનમાં, રહે મમતા આણી ના;
થતાં તન્મયપણું યોગે, થતી નિશ્ચયથકી સિદ્ધિ. ૩

વળે ના બોલવાથી બહુ, વહે જખ સાધ્યમાં મનકું;
તદા વિશ્લેષના જયથી, થતી નિશ્ચયથકી સિદ્ધિ. ૪

ખરી રઠ લાગતાં ખાંતે, થતાં જય લોક સંજાનો;
ગમે તે રીતથી જગમાં, થતી નિશ્ચયથકી સિદ્ધિ. ૫

જતો નિર્બલ અરે હારી, થતો જયઘોષ સમજાનો;
બળીને પૂર્ણ વિશ્વાસે, થતી નિશ્ચયથકી સિદ્ધિ. ૬

જીવનની જે ફરજ જાણે, ખરા સ્વાનુભવે જે જન;
બુદ્ધચબ્ધિ સ્વાર્પણે તેની, થતી નિશ્ચયથકી સિદ્ધિ. ૭

સંવત ૧૯૭૧ ના ભાદરવા સુદિ ૮ શુક્રવાર.

❀ સદા ના પાલવે બહીવું. ❀

તળાવો ને સરિતામાં, મગર સાથે સદા રહેવું;
અવસ્થા તાદૃશી પામી, સદા ના પાલવે બહીવું. ૧

મથાણો ને નદી કાઠે, મહુલીમા પડી રહેવું, ભય કરૂં ભૂત પ્રેતોથી, સદા ના પાલવે ખ્હીવું.	૨
થયો વસવાટ ત્યાં ઝાઝા, પ્રતિપક્ષી વસે દુષ્ટો, પ્રસંગો પામી તેઓના, સદા ના પાલવે ખ્હીવું.	૩
ભય કર કાળી રાત્રીઓ, વિષે કાર્યો અરે કરવાં, અહો એવી અવસ્થામા, સદા ના પાલવે ખ્હીવું.	૪
પ્રવેશી સૈન્યમા દાખલ, થયા પશ્ચાત્ થતું લડવું, ભય કર તોય ધડરાટે, સદા ના પાલવે ખ્હીવું.	૫
વિપત્તિયો મહાવિધ્નો, ઘણા સ કટ અરે આવે, તથાપિ સ્વપ્નવૃત્તિમા, સદા ના પાલવે ખ્હીવું.	૬
સદા મૃત્યુ રહે માથે, સદા ફરજો અદા કરવી, સદા ન્યા સગતિ એવી, સદા ના પાલવે ખ્હીવું.	૭
ડરી પાતાળ પેસતા, થતો ભય કોઈ રીતે ત્યા, રહ્યો સર્વત્ર ભયમાટે, સદા ના પાલવે ખ્હીવું.	૮
સશક્તોને નથી ભીતિ, અશક્તોને થતી ભીતિ, બુદ્ધચળિંધ સન્ત લોહોને, નથી ભીતિ જગત્મા ક્યાય.	૯
સ વત્ ૧૬૭૧ ના ભાદરવા સુદિ ૧૦ શનિવાર	

ૐ શાન્તિઃ ૩

શિશ્વામણ.

કપાયો સહુ ઘટે એવા, ઉપાયો સેવ ।।। ચેતનજી, રહી નિર્જન પ્રદેશોમા, કર્યા કર ધ્યાન ચેતનજી.	૧
રહે સમતા ઘટે મમતા, પ્રવૃત્તિ એવ ।।। ચેતનજી, ભલા જ્ઞાની મુનિયોની, કરી લે સગ ચેતનજી.	૨
અહા શુદ્ધોપયોગે તુ, રમણતા ધાર ચેતનજી, ભૂંડ્યો ત્યાથી ફરીથી ગણ, અદા કર ફર્ ચેતનજી	૩
અખ ડનન્દનો લોગી, ખની જા પૂર્ણ ચેતનજી,	

પ્રમાણિકતા ધરી પૂરી, જગાવો વિશ્વ ચેતનજી. ૪
 સમાધિમાં રહી જગને, અરે ઝટ ભૂલ ચેતનજી;
 રસીલો મસ્ત થઈ ધ્યાને, ગુણોને સાધ્ય ચેતનજી. ૫
 નિજાત્મામાં સકલ દુનિયા, નિહાળો ભવ્ય ચેતનજી;
 બુદ્ધચબ્ધિ સદ્ગુરૂ ભોધે, બનો શુભ સન્ત ચેતનજી. ૬

ૐ શાન્તિઃ ૩

સંવત્ ૧૯૭૧ ના ભાદરવા સુદિ ૧૧ સ્વીવાર.

મહને જાળનાર ભક્ત.

મહને કોઈ જાણે દેખે રે, અનુભવે તે મહારો;
 શ્રદ્ધા ભક્તિ ધારે રે, નિષ્કામે તે બહુ ખ્યારો.
 ધાતોધાત મળે અન્તરૂમાં, કદિ ન જૂઠો થાય;
 શુદ્ધપ્રેમમાં રહે રંગીલો, તન્મય નિત્ય સુહાય;
 ભક્ત તે ગણાતો રે, દેખે દિલ ઉજિયારો. મહને. ૧
 અનન્યભાવે સ્મરતો ક્ષણ ક્ષણ, નહીં કદિ ભરમાય;
 અનેક કથ્યના આશય જાણે; લેશ ન શંકા થાય;
 તત્ત્વમસિસોડહંના રે, ભાવે રહે અવતારો. મહને. ૨
 અન્તરૂમાં રાખીને મુજને, અદા કરે નિજ ફર્જ;
 નિલેખી સાક્ષીએ વર્તે; ધરે ન કોની ગર્જ;
 સેવાધર્મે પૂરો રે, મમતાહંવૃત્તિથી ન્યારો. મહને. ૩
 સર્વસ્વાર્પણ ત્યાગ વૃત્તિનો, આચરતો આચાર;
 શુભાશુભવૃત્તિ વણ જગમાં, ધરે ફરજ બ્યવહાર;
 સહુનયના સાપેક્ષે રે, વિચારોને જ આચારો. મહને. ૪
 સર્વ પ્રવૃત્તિમાંહિ મહારૂં, કદિ ન ભૂલે ભાન;
 ભયખેદાદિક દોષો ટાળી, રહે સદા મસ્તાન;
 સૌને મુજમાં દેખે રે, એકરૂપ આધારો. મહને. ૫

સર્વ ધર્મો મુજમા દેખે, સાપેક્ષે નય દાવ,
 ન્યા ત્યાં બ્રહ્મ વિલમ તુ ભાસે, સહજનનંદ સ્વભાવ,
 મુજ દ્રષ્ટિથી દેખે રે, સદા તે હોય મુજ બહાલો. મહને૦ ૬
 વ્યપ્તિમાહિ મમપિ સમાવે, મમપિમાહિ વ્યપિ,
 અભેદરૂપે તન્મય થાવે, દેખે અનન્તી નૃપિ,
 બુદ્ધિમાગર એક જ રે, મુજરૂપ અવધાગે મહને૦ ૭

અ શાંતિ રે

મ વત્ ૧૬૭૧ ના ભાદ્રનાસુદિ

❧ આશા. ❧

આશા ક્યા બહુવાર મતાવે

ગાન્તિ જરા નહીં વાવે

આશા

આશા સાગર પાં નહીં છે, આશા દુ ખની ખાણી,
 જગત્ સહુ આશાના તાળે, આશા જગની રાણી આશા૦ ૧
 આશાનો ખાડો મહા ઉડો, પૂર્યો તે ન પૂગગે,
 આશા પાછળ દુ ખ અનન્તા, મમબુ મન મમન્તગે આશા૦ ૨
 બાહ્ય હવન આશાથી જડીયુ, વિશ્વ મહત્ત બધાસુ,
 આશા દાસ બન્યા મહુ લોડો, રાની મન સમન્તયુ આશા૦ ૩
 આશાનો અ ધાગે કુવો, જેહ પડયો તે મૂવો,
 હોય ભલે તે શાહ કે ગણો, સુર દાનવ કે બૂવો આશા૦ ૪
 આશા ઇન્દ્રાથી બધાણા, હવો ક્યાય ન મુખી,
 લાખ ચોરાગીમાહિ ભટકે, જેવે મનમા દુ ખી આશા૦ ૫
 આશા ૩૫ અનેક ધરીને, વિશ્વ હવોને નચાવે,
 પત્ર ઇન્દ્રિય વિપયોમાટે, દાગુ દાગુમા તલમાવે. આશા૦ ૬
 આશા ફર હવે બા મુજથી, ચિત્ત જરા ના ભાવે,
 બુદ્ધિસાગર સન્તોષે મુખ, અનુભવ યોગે ગાવે આશા૦ ૭

મ વત્ ૧૬૭૧ ના ભાદ્રના સુદિ ૧૩ મંગળવાર

નિદ્રા ત્યાગ.

ભગ ભગ ઝટ જીવડા, ભાવ નિદ્રા નિવારી;	
ભાવ ઉભગરતા વિના, ઋદ્ધિ સિદ્ધિયો હારી.	ભગ૦ ૧
રાગદ્વેષ પરિણતિ ભજે, ભમતો લાખ ચોરાશી;	
પરપરિણતિને ત્યાગતો, થાવે શિવપુરવાસી.	ભગ૦ ૨
દુઃખ અનન્તાં ભોગવ્યાં, ત્હોંયે આવ્યો ન પારો;	
મોહભાવ દૂરે કરી, નિજ ધર્મ સુધારો.	ભગ૦ ૩
પંચ પ્રમાદે ના પાડો, પંચાતોને નિવારો;	
ઘણું ગયું થોડું રહ્યું, આયુ એળે ન હારો.	ભગ૦ ૪
ગયો વખત નહીં આવશે, હજી હાથ છે બાજી;	
બુદ્ધિસાગર ધર્મથી, થાશે શિવસુખ રાજી.	ભગ૦ ૫
સંવત્ ૧૯૭૧ ના ભાદરવા સુદિ ૧૪ બુધવાર.	

જગત્માં પ્રેમ ના સાચો.

થતાં જે પ્રેમનાં સ્વપ્નાં, ટળી જાવે પલકમાં તે;	
ખરેખર નામ રૂપોનો, જગત્માં પ્રેમ ના સાચો.	૧
સદા ના શાશ્વતી પ્રીતિ, રહે કો ઉપરે કોની;	
થતો જ્યાં રાગ ત્યાં દ્વેષજ, જગત્માં પ્રેમ ના સાચો.	૨
બુઝ્યોને પિંગલા પ્રીતિ, હતી ભર્તૃહરિ પર શી ?	
કરોડો છેજ દષ્ટાન્તો, જગત્માં પ્રેમ ના સાચો.	૩
રજઃ સત્ત્વ તમો ગુણથી, થતો જે પ્રેમ તે ખોટો;	
જતો વિણશી અહો એવો, જગત્માં પ્રેમ ના સાચો.	૪
બનેલી પ્રેમની ઝડી, ખરેખર વિશ્વને બાંધે;	
તપાસ્યાથી જણાતું એ, જગત્માં પ્રેમ ના સાચો.	૫
નથી ખ્યારા નથી ખ્યારી, ક્ષણિક મનના અરે ઉભરા;	
ટળે છે વારિ બુદ્ધ બુદ્ધવત્, જગત્માં પ્રેમ ના સાચો.	૬

મનાયુ સુખ પ્રીતિથી, ખરેખર બ્રાન્તિ તે મનની,	
નથી સુખ પ્રેમથી કેને, જગત્માં પ્રેમ ના સાચો	૭
અરે મુઝાય છે બુદ્ધિ, ખરેખર પ્રેમના યોગે,	
નહીં સર્વજ્ઞતા પ્રગટે, જગત્માં પ્રેમ ના સાચો.	૮
અહો રહેવાય ના તો કર, ગુરૂને દેવપર પ્રીતિ,	
બુદ્ધયજ્ઞિધ ધર્મ પ્રીતિથી, કર્યા કર ધ્યાન ઈશ્વરનું.	૯
સવત્ ૧૯૭૧ ના ભાદરવા વદિ ૨ શનિવાર.	

જૈન શ્રાવક.

શ્રાવણુ શુણુ ધારે નહીં, લજ્જે શ્રાવક નામ,	
સાચુ જો બોલે નહીં, રહે ન શ્રાવક નામ	૧
શ્રાવક નામ ધરાવીને, કરે ન સારા કામ,	
માધુની નિન્દા કરે, જૂઠું શ્રાવક નામ	૨
ગાઠે નહિ ગુરૂને કદિ, જૂઠા સોગ દ ખાય,	
લૂટી વગ રાખે નહીં, સ્વાથવિષે મકલાય	૩
જૂઠી સાક્ષીઓ ભરે, દેખે ગુરૂના દોષ,	
નિજ દોષો દેખે નહીં, રાખે ગુરૂથી રોષ	૪
શ્રાવક સાચો તે નહીં, દેવ દ્રવ્યને ખાય,	
નામ ધરાવી જૈનનું, ગુરૂ પામ ના જાય	૫
દેવગુરૂને ઓળવે, કરે બોલીને બોલ,	
નાસ્તિક મતિ શ્રાવક નહીં, મહેલ કૂટ નિટોલ	૬
કરે ન પોતે ધર્મ કંઈ, વાતોમાં હુશિયાર,	
પોતાનામાં પોલ બહુ, દેખે નહીં તલભાર	૭
શિષ્ય દેવા માધુ પ્રતિ, મનમાં રાખે હામ,	
સહેલ શ્રાવક જાણવો, ઠરે ન કયાં કામ.	૮
લેખ લખે લાપણુ કરે, થાવા આગેવાન,	
કપટકળાને કેળવે, જૂઠા શ્રાવક જાણુ	૯

- જૂઠા પક્ષ લડાવતો, જૂઠ વઢી દિન રાત;
પેટ ભરે અનીતિથકી, શ્રાવક જૂઠ તે વાત. ૧૦
- ગુરુ શ્રદ્ધા ભક્તિ નહીં, લઘુતા ધરે ન અંગ;
સાચો શ્રાવક તે નહીં, કરે ન સાધુ સંગ. ૧૧
- કરે કદાગ્રહ કારમા, માને નહીં ગુરુ આણુ;
સ્વાર્થે ગુરુ સામો થતો, દુષ્ટ તે શ્રાવક જાણુ. ૧૨
- રૂહેણીમાં નિશ્ચય નહીં, કહેણીમાં વાચેલ;
શ્રાવક નહીં તે જાણુવા, ચિત્ત રહે ભટકેલ. ૧૩
- વિશ્વાસી ઘાતક બની, લેવે પરના પ્રાણુ;
શ્રાવક એવા તેહનું, થાય નહીં કલ્યાણુ. ૧૪
- દેવગુરુને ધર્મની, શ્રદ્ધા નહિ તલભાર;
ધર્મ માર્ગ ખંડન કરે, પાપી શ્રાવક ધાર. ૧૫
- સુધારક નામે અરે, કરે કુધારક કર્મ;
તે બગડેલો જાણુવો, સમજે નહિ જિનધર્મ. ૧૬
- ગોળીના અવડા પરે, અળવિચળ થઈ જાય;
ડગમગ શ્રાવક જાણુવો, નિશ્ચય તત્ત્વ ન પાય. ૧૭
- ભમે ભમાવ્યો લોકથી, નહિ મન ગુરુ વિશ્વાસ;
કાંચો શ્રાવક જાણુવો, થાય નહીં તે પાસ. ૧૮
- ગોટાળો આચારમાં, તત્ત્વવિષે શંકાય;
કુલંડી શ્રાવક જાણુવો, ધર્મને વેચી ખાય. ૧૯
- શ્રદ્ધા નહિ મુનિવર્ગની, વંદે નહિ મુનિ વર્ગ;
શ્રાવક નામ ધરાવીને, પામે નહિ તે સ્વર્ગ. ૨૦
- સાધુ વર્ગ વૈરી બની, નમુચિ પેઠે જોહ;
કરે કર્મ ચંડાલ છે, શ્રાવક દુર્લભી તેહ. ૨૧
- વિનય કરે ના સાધુનો, કરે સાધુ અપમાન;
શ્રાવક ભારે કર્મી તે, દુર્ગતિનો મેમાન. ૨૨
- કરે હેલના સાધુની, સંતાપે મુનિ વર્ગ;
તપ જપ શ્રાવક બહુ કરે, લહે ન તેહોંયે સ્વર્ગ. ૨૩

મદ્દશુર પ્રતિ પક્ષી બની, નિન્દે સદ્દશુર દેવ, શ્રાવક તે નરકે જતો, ધરી કુકર્મની ટેવ	૨૪
શુરદ્રોહી શ્રાવક અરે, અ તે હુ ખી થાય, ખૂમો પાડે હુ ખથી, ઠરે ન કયાયે ઠાય	૨૫
અછતા મુનિવર છિદ્રને, દેખી કહી હરખાય, કાક શ્રાવકો જાણવા, મરીને દુર્ગતિ જાય	૨૬
મુનિ દેખી દેખી થતો, નિ દે મુનિ આચાર, શુણને અવશુણ લેખવે, દેખી શ્રાવક ધાર	૨૭
મદ્દશુર ભક્ત બની પછી, પ્રત્યનીક જે થાય, શત્રુમમ શ્રાવક બની, નરકે બહેલો જાય	૨૮
મદ્દશુરની કરે મશ્કરી, દેવે શુરને ગાળ, મદ્દશુરને જે આળ દે, શ્રાવક તે અ ડાળ	૨૯
અદ્દશ્ય તેનું મુખ છે, સાધુ ભક્તને જાણ, તપ ૪૫ કરતો તે અરે, લહે નહીં નિર્વાણ	૩૦
વિનય ગતની પેઠ જે, કરે શુરનો ધાન, પાપી દુર્ભવી શ્રાદ્ધ તે, લહે નહીં મુખશાવ	૩૧
પુણ્ય પાપ માને નહીં, અમદ્દશ્ય વસ્તુ ખાય, ગ્લેષ્ટ શ્રાદ્ધ તે જાણવો, માને નહિ શુરશાય	૩૨
શુર આગળ મીઠું વહે, પાછળ નિન્દક થાય, દગો કરે વિશ્વામી થઈ, દુર્ગતિમા તે જાય	૩૩
પેમી શુરના ચિત્તમા, લે મધગી મન વાત, બીજા આગળ સદુ કરે, નીચી તેડુની જાત.	૩૪
શુરનો શુભ શ્રાવક બની, કારે શુરની જોડ, અન્ય ભવે વા આભવે, પામે તનુમા ડોડ	૩૫
ૐ ૐ હા ૐ હા કરે, કરે ન મેવા લેશ મદ્દાય કરે ના માધુને, તે નહીં શ્રાવક બેશ	૩૬
કરે ન મદ્દશુર મેવના, મુને ન સદ્દશુર નીખ, શ્રાવક તેવા પચાવે, ધર ધર માગે નીખ	૩૭

આપ બુદ્ધિ આગળ કરે, ગુરુનું કરે ન માન;	
તેવા શ્રાવક પરભવે, પામે બહુ અપમાન.	૩૮
ગુરુ દેખી હલા થઈ, કરે ન ગુરુ સત્કાર;	
અવિનયી શ્રાવક તે ખરે, હજી ધર્મ નિર્ધાર.	૩૯
કરે ગુરુ અપમાન કોઈ, વારે નહીં ધરી ધર્મ;	
છતી શક્તિ નહીં વાપરે, બાંધે તે મહા કર્મ.	૪૦
ગુરુ પર આશ્રેયો કરે, કોઈ કર્મ ચંડાલ;	
શ્રાવક એવારે નહીં, અભક્ત તેહ નિહાળ.	૪૧
ગુરુ શ્રદ્ધા ભક્તિ વિના, શ્રાવક નગુરો જાણ;	
ધર્મ કર્મ તે શું ? કરે, કરે શું ? ચિત્ત પ્રમાણ.	૪૨
ખટપટિયા કે શ્રાવકો, ખટપટ કરે હજાર;	
કપટે મુનિ લડાવતા, નારદ સમ અવધાર.	૪૩
આહુ અવળું ભેરવી, કપટ કળાથી વાત;	
કરી સાધુઓ પજવતા, કરી ધર્મની ઘાત.	૪૪
એવા શ્રાવક નામના, નિષ્કૂળ દાદે કાળ;	
ધર્મરત્ન હારી જતા, ધર્મ માર્ગમાં બાળ.	૪૫
રૂચિ નહિં મુનિવૃન્દપર, રામાપર બહુ રાગ;	
કંઠર સાધુની ના કરે, મનમાં કાળો કાગ.	૪૬
શ્રાવક એવા નામના, કૂળથકી કહેવાય;	
કરે ન ધર્મારાધના, મિથ્યાત્વી લેખાય.	૪૭
નિન્દે ધર્મ વિચારને, નિન્દે ધર્માચાર;	
નાસ્તિક શ્રાવક જાણવા, બાંધે કર્મ અપાર.	૪૮
કરે સંઘની હેલના, ધરે સંઘપર ખાર;	
ધર્મ સંઘ માને નહીં, દુર્ભાવી શ્રાવક ધાર.	૪૯
નાત જાત વ્યવહારથી, સાધે ધર્માચાર;	
અન્તરૂમાં શ્રદ્ધા નહીં, કૃત્રિમ શ્રાવકધાર.	૫૦
ધન દારાદિક સ્વાર્થથી, કરે ધર્મ પરિહાર;	
શ્રાવક વિષયાનન્દી તે, ઉતરે નહિ ભવપાર.	૫૧

ધર્મતત્ત્વ સમજે નહીં, મન રાખે અહંકાર,	
મૂઢ જૈન તે જાણવો, કરે ન સમજી સાર	૫૨
ગદ્દા પુગ્ધ કદાગ્રહી, ત્યજે ન જૂઠો પક્ષ,	
કદાગ્રહી શ્રાવક અરે, થાય નહીં જગદક્ષ	૫૩
ન્યા જાવે ત્યા તેહવો, ક્ષણ ક્ષણમા થઈ જાય,	
સત્ય જૂઠં જાણે નહીં, ક્ષણિક શ્રાદ્ધ કથાય	૫૪
વિના વિચારે બોલતો, કરતો તાણાતાણ,	
ક્ષેત્ર કાલ અનુભવ વિના, શ્રાવક મૂર્ખ પ્રમાણ.	૫૫
ઉદ્ધત ને અવળો બની, લોપે ધર્માચાર,	
સિદ્ધાન્તોને લોપતો, નાસ્તિક શ્રાવક ધાર	૫૬
જાળવવા વ્યવહારને, ધરે બાહ્યથી ડાળ,	
વચક શ્રાવક જાણવો, અન્તરૂ વર્તે પોલ	૫૭
પાપીને પોષે ઘણો, દે ના શુરને દાન,	
કુપાત્ર દાતા તે કથ્યો, લહે ન સ્વર્ગ વિમાન	૫૮
માધુ સામા જે થતા, રહે ન તેનો વશ,	
માધુ શાપ લાગે મહી, થાયે મુમતિ બ્રશ	૫૯
મુનિના દ્વેષી શ્રાવકો, અતે બહુ સીદાય,	
ઉચ્ચ પાપ તુર્ત જ ફળે, આખે તે દેખાય	૬૦
કકળાવે સદ્શુદ્ધતણી, આતરડી તે હુપ,	
આ ભવમા દુ ખી થાતો, અન્તે થતો જ બ્રથ	૬૧
સાધુથી નિજને મહા, માને તે સીદાય,	
લઘુ થઈ શ્રાવક મ અરે, તે જગ મુખિયો થાય	૬૨
માધુ મન્ત પરાભવે, તે શ્રાવક ચડાલ,	
પગ પગ લહે પરાભવો, લહે ન ડોનુ બડાલ	૬૩
સાધુ મત મતાવતા, પુણ્ય ડ્યું વિણમાય,	
પાપકર્મ બાધે ઘણ, ભોગવતા ક્ષય જાય	૬૪
હામી ભલી ન માધુની, લહુ ન મુનિ અપમાન,	
ભલો ન મુનિવર દ્રોહ જગ, સમજે ચિત્ત મુજાણ	૬૫

શુરને જે સંતાપતો, ધરીને મનમાં વૈર;	
તે શ્રાવકના ગૃહવિષે, થતો જ કાળો કેર.	૬૬
સાધુ સન્ત ન છેડવા, સામા થઈ કો કાલ;	
શિક્ષા એવી વૃદ્ધની, સમજી કરશે ખ્યાલ.	૬૭
જે શ્રાવક થઈ સાધુને, આપે મન બહુ ત્રાસ;	
રફે દફે તે થઈ જતો, ઉગ્ર પાપથી ખાસ.	૬૮
પાપકર્મ ના બોલતું, આંખે નહિ દેખાય;	
અનિષ્ટ ફલ આખ્યા પછી, દિલમાં અનુભવ થાય.	૬૯
દર દરમાં કર ઘાલતાં, કો દર કંસે સાપ;	
સન્ત મુનિને પજવતાં, પ્રગટે કોથી પાપ.	૭૦
આશીર્વાદો સાધુના, જે શ્રાવક પર થાય;	
દિન ચડતો તેનો થતો, પગ પગ મંગલ પાય.	૭૧
નબુરા નફરૂટ જે થતા, ચોરાશીમાં બાય;	
શ્રાવક કુળ જન્મ્યાથકી, ધર્મ વિના શું ? થાય.	૭૨
સાધુ સન્ત નિરીક્ષતાં, પ્રગટે જો ના રાગ;	
તે શ્રાવકનું જાણવું, નિશ્ચય મહા અભાગ્ય.	૭૩
મુનિવરને ધિક્કારતા, દુર્ગતિના અવતાર;	
પામે શ્રાવક પાપથી, ભાખે આગમ સાર.	૭૪
મુનિવર વર્ગ વગોવતાં, પાપ ઘણાં બંધાય;	
રૌરવ દુઃખો તે લહે, જિનવર વાણી ગાય.	૭૫
શુરનો પ્રતિપક્ષી બને, ગોશાળાવત્ જેહ;	
નરકગતિ નિશ્ચય લહે, ગ્રહે ન સારો દેહ.	૭૬
દુર્જન પેઠે સાધુની, સાથે વર્તે જેહ;	
સર્પ સમો શ્રાવક કથ્યો, દુર્ગુણ ગણતું ગેહ.	૭૭
કીર્તિ મુનિવર વર્ગની, ખમી શકે ના જેહ;	
દોષ ગમે તે કાઢતો, દુર્જન શ્રાવક એહ.	૭૮
દેવ શુર ને ધર્મને, ઉત્થાપે મહાપાપ;	
ઉત્થાપક શ્રાવક કથ્યો, બાંધે કર્મ અમાપ.	૭૯

જિનશાસનની હેલના, કરવામા લે ભાગ,	
ધર્મ લયકર શ્રાદ્ધ તે, જેવો કાળો નાગ.	૮૦
કરી અધર્મો જીવતો, ધરે અશુભ વ્યવહાર,	
અધમાધમ શ્રાવક કહ્યો, જાણે નરને નાર	૮૧
શ્રાવક શ્રાવક કેર છે, નહિ મહુ સરખા જાણ,	
પાસે રહી પરખી પગી, શ્રાવક ભેદને માન.	૮૨
વાણી ને આચાર્યી, શ્રાવકન પરખાય,	
વ્યવહારે વ્યવહારથી, નિશ્ચય ગુણ સ્થિર થાય	૮૩
ગુરૂદ્રવ્યાદિક લક્ષકા, ગોટાળા કરનાર,	
શ્રાવક ધર્મ વિરાધકા, દુર્ગતિના ભજનાર	૮૪
ગુરૂએ નહિ વદાવવા, દુર્જન શ્રાવક એહ,	
ક્ષણ રૂપા તુષ્ટા અરે, જુવુ ન તેના ગેહ	૮૫
મુનિવગ્ના દ્વેષીતણે, લેવો નહિ આહાર	
હોય કદાપિ માધુઘાત, સૂક્ષ્મ રહસ્ય વિચાર	૮૬
અહુક દહુકિયા શ્રાવકો, કરવામા નહિ સાર,	
ગુરૂવર્ગે મન ધારવુ, ક્ષેત્રાદિક અવધાર	૮૭
જેન વણિદ્વલ જે થયા, મહુ નહિ શ્રાવક હોય,	
વને વને નહિ હસ્તિયો, મનમા ધાત્રી જોય	૮૮
જેન ધર્મના મારને, જાણે નહીં તલભાર,	
શ્રાવક નામ ધરાવીને, પામે નહીં ભવપાર	૮૯
ગુરૂપર ભાવ નહીં જરા, શ્રાવક તે નહિ થાય,	
જેનગુરૂએ જાણવુ, તે ના ધર્મને પાય	૯૦
ધર્મ યોગ્યતા જાણીને, શ્રાવક કરવા સાર,	
જાતિ માત્રથી ના થતુ શ્રાદ્ધત્વ જ નિર્ધાર	૯૧
એક ભલો શ્રાવક ખરે, પણ નહિ કૃદ કંગોડ,	
ગુરૂએ કંગો નહિ અરે, શ્રાવક ન્યાં બહુ ખોડ	૯૨
મનુષ્ય યોગ્યતા ન્યા નહીં, તે શ્રાવક નહિ થાય,	
સત્જનતા પ્રગટયા વિના, શ્રાદ્ધ ન કોઈ મુહાય	૯૩

શ્રાવક નામ ધરાવીને, ધરે ન શ્રાદ્ધાચાર;	
નામ માત્ર તે શ્રાદ્ધ છે, અન્તરૂમાં અવધાર.	૯૪
ઉપકૃતિ સહુ વિસ્મરી, સામો જે અપકાર;	
તે શ્રાવક છે નામથી, સમજો શુભ વ્યવહાર.	૯૫
કેળવાયલા કે અરે, કરે કુતર્ક હજાર;	
ધાર્મિક-શ્રદ્ધા ના ધરે, નાસ્તિક તે નિર્ધાર.	૯૬
નામ ધરાવે જૈનનું, તો પણ જૈન ન થાય;	
જૈનાગમ શ્રદ્ધા વિના, શ્રાવક તે ન સુહાય.	૯૭
નાસ્તિક કેળવાએલ જન, કરે સંઘમાં ભેદ;	
સંગ રંગ આપે. ઘણો, આપે સહુને ખેદ.	૯૮
એવાની સોખત કરે, ગુણ પોતાનો જાય;	
ધર્મ બ્રહ્મતા ઉદ્ભવે, સડેલ પાનનો ન્યાય.	૯૯
બગડે નહિ ખીજ જનો, તેવા કરી ઉપાય;	
શ્રાવક સંઘને રક્ષતાં, પુણ્ય અનન્તુ થાય.	૧૦૦
ગુરૂ આજ્ઞા માને નહીં, ધર્મોત્થાપક જેહ;	
સંગ ન સારો જાણવો, અદૃશ્યવદની તેહ.	૧૦૧
સમજ્યા વણુ શ્રાવક કરે, થાય ઘણો સંતાપ;	
કદાચહી શ્રાવકથકી, ધર્મવચન અપલાપ.	૧૦૨
સ્વાર્થાશાને લાલથી, જ્યાં ત્યાં ધૂસી જાય;	
ન્યાયાન્યાય ન દેખતો, શ્રાદ્ધ ન તે કહેવાય.	૧૦૩
પરમાર્થે નહીં પ્રીતડી, કપટ કલામાં દક્ષ;	
સાંકડી દૃષ્ટિ દેખતો, ગ્રહે ન પ્રગતિ પક્ષ.	૧૦૪
સત્યાસત્ય ન પારખે, નિર્બલ મનનો જેહ;	
શ્રાવક તે ક્યાં થઈ શકે, તુચ્છાશય જન એહ.	૧૦૫
જ્યાં ત્યાં માથું મારીને, પામે જે ધિક્કાર;	
ખાય ત્યાંજ વિષ્ટા કરે, શ્રાવક યોગ્ય ન ધાર.	૧૦૬
દેશકાલ ના પારખે, નિજ શક્ત્યાદિ અજાણ;	
શ્રાવક યોગ્ય ન તે કદિ; લે નિજ જનના પ્રાણ.	૧૦૭

મગજ ખોઈને ક્ષણે ક્ષણે, બોલે વિરૂપા બોલ,	
મન બહુ રંગી ત્રિદોષોવત, આવક તેહ નિટોલ.	૧૦૮
દેશોન્નતિ ધર્મોન્નતિ, સંઘોન્નતિના કાજ,	
સર્વ સ્વાર્પણ ના કરે, ધરે ન કહેતાં લાજ.	૧૦૯
આત્મોન્નતિ પ્રવૃત્તિમા, ધરે ન લક્ષ્ય લગાર,	
આવક તેહ ન ધઈ શકે, કપટ ક્રિયા કરનાર.	૧૧૦
યાચકની વૃત્તિ કરી, ઘર ઘર ભાગી ખાય,	
છતી શક્તિ જે ગોપે, આવક તે ન ગણાય	૧૧૧
જૂઠી સાક્ષીઓ લરી, કરી કમાણી ખાય,	
આવક તે ન બની શકે, દોષો સહુના ગાય.	૧૧૨
લોપે ગુરૂએ જે કશ્યુ, કરી કુતર્ક કરોડ,	
તેને જે કંઈ કહેવું તે, જૂઠી માથા ફેડ	૧૧૩
વન્દન આદિ કર્યા વિના, ખેસે ગુરૂની પામ;	
અવિનયી જડવત્ રહે, આવક તે નહીં ખાસ	૧૧૪
ગુરૂ ઉપદેશને અવગણી, વર્તે વદે વિરૂદ્ધ,	
આવક તે ના થઈ શકે, મન નહિ જેતુ શુદ્ધ.	૧૧૫
સ્ત્રી સ્વાર્થાદિક કારણે, કરતો કપટે ધર્મ,	
અન્તરૂમા શ્રદ્ધા નહીં, બહુલા કરે કુકર્મ	૧૧૬
દેવગુરૂને ધર્મની, કરે ન મારી વાત,	
જ્ઞાતિબળે લેગો રહે, આવક તેહ કુલત	૧૧૭
જૈન ધર્મ જાણ્યા વિના, ધર્મ પ્રતિકુલ થાય,	
અન્ય ધર્મ સ્તવના કરે, નાસ્તિક શ્રદ્ધ ગણાય.	૧૧૮
ધર્મ અધર્મને મમ ગણે, ધર્માધર્માચાર,	
કુળથી આવક તે છતા, નિશ્ચયથી નહિ ધાર	૧૧૯
શોક્ય સરીખા આવકો, દેખે મુનિજન દોષ,	
બળતુ ન દેખે પગતળે, કરે પાપનો પોષ.	૧૨૦
શોક્ય સરીખા આવકો, ગુરૂગુણ લહે ન લેશ,	
પય પાન અહિવત્ અહો, કરતા બ્યા ત્યા કલેશ	૧૨૧

ગુણગ્રાહક દષ્ટિ વિના, નહિ સમ્યકત્વ સુહાય;	
ગુણ વણુ શ્રાવક નામથી, ઉચ્ચગતિ નહિ થાય.	૧૨૨
ઘટાટોપ જે ગુણ વિના, લજ્જે શ્રાવક નામ;	
સમ્યકત્વાદિ ગુણ થકી, થાવે સદ્ગુણ ધામ.	૧૨૩
જૈન શાસ્ત્રના મર્મને, જાણે નહીં લગાર;	
રાખે ઉંચી ટાંગને, મિથ્યા શ્રાવક ધાર.	૧૨૪
ગુરૂગમ જ્ઞાન ગ્રહે નહીં, સુણે ન આગમ તત્ત્વ;	
તે શ્રાવક ઉત્કાન્તિનું, લહે ન સાચુ સત્ત્વ.	૧૨૫
અનેકદષ્ટિયો વડે, સાપેક્ષાએ ધર્મ;	
સમજી કરણી જે કરે, ટાળે તે સહુ કર્મ.	૧૨૬
વિવેક શ્રદ્ધા કરણીએ, શ્રાવક સત્ય ગણાય;	
અનેકાન્તદષ્ટિ થકી, ઉચ્ચ દશા તે પાય.	૧૨૭
આત્મોત્કાન્તિ જે કરે, વિશ્વવિષે જયકાર;	
પ્રગતિ કર શ્રાવક ભલો, જિન શાસન શ્રૃંગાર.	૧૨૮
ગુરૂવણુ શ્રાવક હોય નહિ, વર્તમાનમાં જાણુ;	
માથે ગુરૂ કર્યા વિના, નહિ શ્રાદ્ધત્વ પ્રમાણુ.	૧૨૯
ભૂતકાલ ગુરૂઓતણી, સ્તુતિ કરે બહુ ભાવ;	
વર્તમાન સદ્ગુરૂતણી, શ્રદ્ધા કરે ન સાવ.	૧૩૦
વર્તમાનમાં નહિ ગુરૂ, ધરે માન્યતા જેહ;	
શાસનઘાતક તે કહ્યો, પાતિક શ્રાવક એહ.	૧૩૧
શાસન નેતા સૂરિની, કરે ન આણુ પ્રમાણુ;	
ગચ્છાદિક લોપે અરે, અયોગ્ય શ્રાવક જાણુ.	૧૩૨
ગચ્છાદિક વ્યવહારથી, વર્તમાન ગુરૂ જેહ;	
તેની આજ્ઞા ના ધરે, અયોગ્ય શ્રાવક એહ.	૧૩૩
સંઘાધિપ ગુરૂ સૂરિની, આજ્ઞા કરે પ્રમાણુ;	
શ્રાવક યોગ્ય તે જાણુવો, ભાળે જિનવર વાણુ.	૧૩૪
વર્તમાન જે સૂરિ તે, શાસન મુખ્ય પ્રમાણુ;	
વર્તમાન રાજ સમા, રક્ષાકારક જાણુ.	૧૩૫

તેનો લોપ કર્યા થકી, હોવે શાસન નાગ,	
માટે શાસન સૂરિના, થાવે શ્રાવક દામ	૧૩૬
અનેક હેતુઓ વડે, નાયક મૂરિનર હોય,	
મૂઢ જનો ન લોપતા, બહુલા પાપી જોય	૧૩૭
આસન લાવી શ્રાવક સદા, માને મૂરિની આણ,	
શામન પ્રગતિ કારણે, આપે મન ધન પ્રાણ	૧૩૮
શાસનનાયક સૂરિથી, કરે નહીં વિષવાદ,	
કટે ન શાસન હેલના, કરે નહીં બકવાદ	૧૩૯
મદ્દશુરને કીધા વિના, કરે ધર્મના કાજ,	
ઉત્તમ ફલ ના પામતો, સઘળો કરતા માજ	૧૪૦
શાસન ચાલે સદ્દશુર, મુનિવર મૂરિ પ્રતાપ,	
સાધુ વણ શામન નહીં, ચાલે પ્રભુની છાપ	૧૪૧
સાધુ વિનાના શ્રાવકો, હોય નહીં ડો કાલ,	
માત વિનાના પુત્રવત્, સમજી કરવો ખ્યાલ	૧૪૨
દેવને માની સાધુને, ઉત્થાપે જે શ્રાદ્ધ,	
શામન લોપક શ્રાદ્ધ તે, જેવો વનનો વ્યાધ	૧૪૩
વર્તમાન મદ્દશુર વિના, દેવ નહીં પરખાય,	
શ્રાદ્ધ ન હોવે મમકિતી, એવું શાઓ ગાય	૧૪૪
સૂરિ વણ માધુ ડો નહીં, દેખો ગરછાચાર,	
શ્રાવક તે નહિ માનવો, જે લોપે વ્યવહાર	૧૪૫
અપવાદ અને ઉત્તર્ગથી, બહુવિધ માધ્વાચાર,	
ખમત્યા વણ શ્રાવકપણ, પ્રગટે નહિ જયકાર	૧૪૬
શાઓના આગય ભલા, શુરવણ નહિ પરખાય,	
શુર વણ શ્રાદ્ધ કદાચરી, પોતાનો મત ગાય	૧૪૭
મિદ્ધાન્તોના આશયો, ગભીર શુરગમ જોય,	
વિના શુરગમ વાચતા, ખરા નહીં આદેય	૧૪૮
સૂરિમાધુ શ્રદ્ધા ટળે, કરે એવા વ્યાખ્યાન,	
શાસન લોપક શ્રાદ્ધ તે, વાક્ય ન તેનું પ્રમાણ	૧૪૯

ઔત્સર્ગિકદૃષ્ટિવડે, દેખે સાધ્વાચાર;	
દેખે નહિ અપવાદને, દક્ષ ન શ્રાવક ધાર.	૧૫૦
સાધુ સાધ્વી વર્ગના, દેશકાલ આચાર;	
આગમોક્ત જે માનતા, સાચા શ્રાવક ધાર.	૧૫૧
પ્રાયઃ અધુના કાળમાં, અપવાદે આચાર;	
વર્તે સાધુ સાધ્વીના, આગમના આધાર.	૧૫૨
માને જે ગુરુગમ લહી, શ્રાવક તેહ સુબાણુ;	
સાધુ વર્ગ સેવા કરી, પામે પદ નિર્વાણુ.	૧૫૩
વર્તમાનમાં સદ્ગુરુ, વર્તે તેહ મહાન;	
ગુરુ ગૌતમવત્ માનતાં, હોવે નિજ કલ્યાણુ.	૧૫૪
વર્તમાન જે વર્તતા, ગૌતમવત્ તે બાણુ;	
દેખે નહિ કંઈ હીનતા, શ્રાવક તેહ પ્રમાણુ.	૧૫૫
ધર્મોન્નતિકારક ગુરુ, સ્થાપ્યા વીરે એહ;	
વીર વચન નહિ માનતા, હોય ન શ્રાવક તેહ.	૧૫૬
કયાં મેરૂને સર્પવા, કયાં અલોધિ તળાવ;	
કયાં ત્યાગી ઘરખારી કયાં, સમજે સત્ય બનાવ.	૧૫૭
ધર્મ પ્રવર્તક સૂરિ જે, દેશકાલ અનુસાર;	
વર્તાવે આચારને, તેહ પ્રમાણિક ધાર.	૧૫૮
કરે પ્રમાણિક શ્રાદ્ધ તે, ઉચ્ચ ગતિ જનાર;	
વીર પ્રભુવત્ હુકમને, માને જયજયકાર.	૧૫૯
સાધુ સંઘ જે જે કરે, તે ના અન્યથી થાય;	
ધર્મોદ્ધારક સાધુઓ, થયા થશે જગમાંહ.	૧૬૦
શ્રદ્ધા એવી ધારતાં, ઉત્તમ શ્રાદ્ધ ગણાય;	
જેન ધર્મ આરાધીને, સદ્ગતિમાં તે જાય;	૧૬૧
ગુર્વાજ્ઞા પાલન કરે, ગુરુભક્તિ કરનાર;	
ભક્ત શ્રાદ્ધ તે બાણુવો, ભવોદ્ધિ તરનાર.	૧૬૨
ગુરુપર પ્રીતિ અતિ ઘણી, કરે સમર્પણુ સર્વ;	
સત્તા ધન નિજ શક્તિનો, કદિ ન કરતો ગર્વ.	૧૬૩

શુર અનુકુલ થઈ કરે, યોગ્ય ધર્મના કાજ,	
અયોગ્ય માર્ગે ના ચલે, ધરે વૃદ્ધની લાજ.	૧૬૪
રહી સદ્ગુરની પાસમા, લેવે અનુભવ જ્ઞાન,	
મોટાઈ જગમા મળે, થતુ ન મનમા માન	૧૬૫
એવા ઉત્તમ શ્રાવકો, સદ્ગુરુ લક્ષ્મ ગણાય,	
સદ્વર્તનને આચરી, જગમા મોટા થાય	૧૬૬
ખેવકા કદિ ના થતા, કરતા પર ઉપકાર,	
પરમાર્થી તે શ્રાવકો, સદ્ગતિ લે નિર્ધાર	૧૬૭
શુર સેવા રાચી રહે, ધરે ન મનમા લેદ,	
જ્ઞાનામૃત પીવે સદા, ધરે હૃદય નિર્વેદ	૧૬૮
મદ્ગુરુ યોધિત માર્ગમા, વહે સદા નિર્ધાર	
દ્રવ્યાદિક સમઁ કરી, કોવિદ શ્રાવક ધાર-	૧૬૯
સર્વ ધર્મના તત્ત્વનો, સાપેક્ષાએ યોધ,	
કરી રોધતા કર્મને, કરે સત્યનો શોધ	૧૭૦
શુરનો વિનય ધરે ઘણો, ધરે ન લય વા ખેદ,	
શુરથી ઐક્ય ધરી મદા, બાણે ધર્મ અલેદ	૧૭૧
શુર લક્ષિત દર્શન વિના, એન પડે ન લગાર	
શુદ્ધ દર્શની શ્રાવકો, પામે ભવનો પાર	૧૭૨
હૃદય શુદ્ધતા યોગથી, સોહે ધર્માચાર,	
શુર હૃદય પ્રેમે લહે, આન્તર શ્રાવક ધાર	૧૭૩
શુર પાસા સેવે મદા, લે શુરગમ સહુ મર્મ,	
ઉત્માહી વિનયી ગુણી, ધરે ન મનમા ભર્મ	૧૭૪
આપ્યા શુરએ જે ત્રતો, પાળે તે ધરી ધીર,	
ધરે ન શુરથી આન્તર, રહે સદા ગભીર	૧૭૫
ખોજ્યુ તેવુ પાળતો, વીરપણુ ધરનાર,	
ઉત્તમ શ્રાવક તે ભલો, ભવોદધિ તરનાર	૧૭૬
અકુચિત દષ્ટિ ત્યજે, ધરતો દષ્ટિ ઉદાર,	
દાક્ષિણ્યે જે વર્તતો, ક્ષમાતણો ભડાર	૧૭૭

ચિત્ત દયાળુ જેહનું, દાને નહિ અચકાય;	
પરસ્પરોપકૃતિતણે, સત્ય ધરે આચાર.	૧૭૮
સાધુ સંઘ ભક્તિ કરે, કરે શાસન હિતકાજ;	
માત પિતા સમ સાધુની, ધારે હૃદયમાં દાઝ.	૧૭૯
માત પિતા સમ શ્રાવકો, તે જગમાંહિ ગણાય;	
દોષો ન દેખે સાધુના, ગુણ દેખી ખુશ થાય.	૧૮૦
તેવા શ્રાવક વિશ્વમાં, જયવંતા જયકાર;	
ધન્ય સદા તે સ્તુત્ય છે, રૂઝા નર ને નાર.	૧૮૧
જેન ધર્મની ઉન્નતિ, કરે ધરી ઉત્સાહ;	
જેન ધર્મ સેવાવિષે, ખૂબ ધરે મન ચાહ.	૧૮૨
સહાય કરે સહુ લોકને, ધરે જીવોપર ખ્યાર;	
ઉત્તમ તે શ્રાવક ખરે, દુઃખી જન આધાર.	૧૮૩
ગુરૂ હૃદય તે નિજ હૃદય, ગુરૂ વિચારે વિચાર;	
મેળવતો કાર્યો કરે, શ્રાદ્ધ સદા સુખકાર.	૧૮૪
ગૃહાવાસ રહેતાં છતાં, ઇચ્છે નિશ્ચિન ત્યાગ;	
ગુરૂ હૃદયમાં પેસીને, ધારે અનુપમ રાગ.	૧૮૫
ગુરૂ વિના જેને જરા, ગમે નહીં સંસાર;	
આત્મરંગ પલટે નહીં, જાતાં કાલ અપાર.	૧૮૬
દેશોન્નતિ સંઘોન્નતિ, આત્મોન્નતિ કરનાર;	
દેશકાલ અનુસારથી, વર્તે જે સંસાર.	૧૮૭
પ્રશસ્ય સર્વોત્ક્રાન્તિનો, જે શ્રાવક કરનાર;	
ઉત્ક્રાન્તિકારક ભલો, શ્રાવક તે નિર્પાર.	૧૮૮
ગુરૂની પાસે ખેસીને, મેળવી ચિત્તે ચિત્ત;	
પવિત્ર દિલ વિશ્વાસથી, રહે મેળમાં નિત્ય.	૧૮૯
સ્વાર્પણ ઐક્ય સુપ્રેમથી, ગુરૂની સાથે મેળ;	
રાખી વર્તે શ્રાદ્ધ તે, પાતે શિવ વહુ ખેલ.	૧૯૦
સંકટ વિધન નિવારી તે, કરે ગુરૂની સેવ;	
તેવા શ્રાવક પામતા, શાશ્વત શિવસુખ મેવ.	૧૯૧

મળે ચિત્તથી ચિત્ત જ્યા, શ્રાવણ મહાશુર સાથ,	
વૈભવસ્ય કદિ ના થતુ, શુરનો ભક્ત સનાથ.	૧૬૨
કદી ન શુરને દુહવે, કોથી નહિ ભરમાય,	
ટેક નેક છોડે નહીં, શ્રાવક સત્ય સુહાય	૧૬૩
યથાશક્તિ સંસારમા, કરતો તપ જપ ધર્મ,	
કર્મયોગી થૈ સચરે, પામી અનુભવ મર્મ	૧૬૪
શુર્વાદિશે રાજી જે, રહે મેવામા શૂર,	
શ્રાવક સુખ લીલા લહે, લે વાછિત ભરપૂર	૧૬૫
તન મન ધનથી સદશુર, સેવાનો કરનાર,	
શ્રાવક મગલ મહુ લહે, આ ભવમા નિર્ધાર	૧૬૬
કલિકાલે આ ભવવિપે, શુર સેવા કરનાર,	
શ્રાવક સદશુર પામતો, ટાળે દુખ અપાર	૧૬૭
મહાશુર મેવા સમ અહો, નહિ ડો મોટો ધર્મ,	
શ્રાવકને આ કાલમા, કથ્યો અનુભવ મર્મ	૧૬૮
સંસારે સરતો રહે, મન રાખી શુર પાસ,	
મત્ય તે શ્રાવક બાણવો, શ્રી મહાશુરનો દાન	૧૬૯
શુર્વાજ્ઞા એ ધર્મ છે, માની એવુ મત્ય,	
અન્તરુ નિલેખી રહી, આવશ્યક કરે કૃત્ય,	૨૦૦
શુર્વાજ્ઞાએ વિત્તનો, વ્યય કરતો શુભ ક્ષેત્ર,	
શુરભક્ત શ્રાવક ભલો, આન્તર સદા પવિત્ર	૨૦૧
પ્રાણાધિક શુર પ્રીતડી, આત્મોત્કર્ષે સ્નેહ,	
રાખી સહુ કૃત્યો કરે, સુભક્ત શ્રાવક એહ	૨૦૨
મેળવી શુરથી જીવને, સદા રહે મન મસ્ત,	
દેવશુરમા લીન તે, શ્રાવક મહા પ્રથમ	૨૦૩
આશીષ લે સેવા કરી, મન ચડતે શુભ ભાવ,	
શ્રદ્ધામા પકો રહે, જાહુ માને મન દાવ	૨૦૪
વિનથી વૈયાવચ્ચીને, શ્રદ્ધાવત ઉદાર,	
શુરભક્તા શ્રાવક લહે, સ્વરૂ ગિવગતિ જ્યકાર	૨૦૫

શ્રાવક દ્વિશતી કાવ્ય એ, લાણે સુણે નરનાર;	
શ્રાવક ધર્મ તે પામશે, લહે લવોદધિ પાર.	૨૦૬
ઓગણિસ ઇકોત્તર તણી, આશ્વિન પુનમ સાર;	
રચ્યું કાવ્ય નિજ ફરજથી, પેથાપુર સુખકાર.	૨૦૭
ચોમાસું રંગે કર્યું આવી સ્કુરણા ગાઇ;	
બુદ્ધિસાગર ધર્મની, હોળે નિત્ય વધાઇ.	૨૦૮

ૐ શાન્તિ:

❀ દગો નહીં છે સગો કોનો ❀

ખની વિશ્વાસ ઘાતક જે, કરો જે કર્મ નહીં સારાં;	
હૃદયમાં માનશેા સાચું, દગો નહીં છે સગો કોનો.	૧
ખણે ખાડો પડે છે તે, યથા વાળ્યું લણે તેવું;	
ગમે તેવું કરો છાતું, દગો નહીં છે સગો કોનો.	૨
કદાપિ ના થતું ધાર્યું, ખરેખર દુષ્ટ લોકોનું;	
કથે છે ના હૃદય ધડકી, દગો નહીં છે સગો કોનો.	૩
દગામાં પાપની પોઠી, રહે છે ચિત્ત ચકડોળે;	
કહે છે સન્ત જગ ગાળી, દગો નહીં છે સગો કોનો.	૪
લલું કરતાં લલું થાતું, ખુરું કરતાં થતું ખુરું;	
ખરો એ ન્યાયનો કાંઠો, દગો નહીં છે સગો કોનો.	૫
દગો જેના હૃદય વર્તે, સચું તેનું ખરું ના કો;	
કહે છે જ્ઞાનીઓ સાચું, દગો નહીં છે સગો કોનો.	૬
દગાથી શાન્તિ ના મળતી, થતાં પાપો ઘણા રોગો;	
થતું ના શાન્તિથી મૃત્યુ, દગો નહીં છે સગો કોનો.	૭
બુવો શાન્તો સકલ વાચી, દગાનું ફળ મહા દુઃખો;	
અરે તું માન મન સાચું, દગો નહીં છે સગો કોનો.	૮

ક્ષણિક જીવન અરે સમજી, દગો ના કર ખરૂં સમજી,
પુદ્ગલપિંધ સન્તજન જોલે, દગો નહીં છે સગો ડોનો.

૯

સવત્ ૧૯૭૧ ના આગો સુદિ ૧ ચનિવાર

❀ મિત્ર મૈત્રી. ❀

મિત્ર ધર્મ સમજાવવા, રચુ મિત્રનું કાળ્ય, વિવેક પ્રદ સુખકર સદા, ઉપાદેય સુશ્રાવ્ય	૧
સ્વાભાવિક જ્યાં પ્રેમ ના, બેઠેલ થાય ન એક, મિત્ર મૈત્રી ત્યાં ના ખરે, ધારે ચિત્ત વિવેક	૨
આશા સ્વાર્થની વૃત્તિએ, માને મન જે મિત્ર, નક્કી મનમા માનવું, બનતો તેહ અમિત્ર.	૩
આંખ મળે ના આખથી, મળે ન મનનો મેળ, મિત્ર મૈત્રી ત્યાં સ્વપ્ન છે, લળે સ્વાર્થનો લેળ	૪
મિત્ર મિત્ર જગ મહુ કરે, મિત્રપણ મુશ્કેલ, દગા પ્રપચો દ્રોહથી, મનહુ રહે કુટેલ	૫
જ્ઞાન વિના નહીં મિત્રતા, વક્રમને ના મિત્ર, મમત્તે સન્નત ચિત્તમા, દ્રોહે ચિત્ત અમિત્ર.	૬
મિત્ર જોલણ મહેલ છે, વર્તનમા મુશ્કેલ, મિત્રાઈ ના જાણતા, દુર્જન ધર્ત સહેલ	૭
ક્ષણે ક્ષણે મન પલટતો, ઈર્ષ્યા રીસ અપાર, મિત્ર કંઠે ના તે કદિ, પડતા દુ ખ હજાર,	૮
શુભરાગી વિશ્વાસુને, પરમાર્થી નિર્ધાર, નિર્મલ મન સાચુ વદે, મિત્ર ચોખ્ખ હિતકાર	૯
મન્નનતા મનમા ધરે, મિત્ર શુભોને ગાય, માહાત્મ્ય કંઠે આપત્તિમા, મિત્ર ખરો તે થાય.	૧૦
ઢાકે દોષો મિત્રના, આપે અવસર ગીર, ખરો મિત્ર તે જાણવો, ધીર વીર ગલીર	૧૧

- મુખ મીઠા કાળો હૃદય, મર્મ હણે કરી કૂટ;
હૃદ્ય મિત્ર તે જાણવાં, વિશ્વ હલાહલ કૂટ. ૧૨
- ગર્જ સરે ગણુતો નહીં, રાખે ના મન પ્રેમ;
ઉપર ઉપરથી મિત્રતા, ત્યાં ના વર્તે ક્ષેમ. ૧૩
- મિત્રોનું ના હાટ છે, છે નહીં મિત્ર બળર;
મિત્ર બની શત્રુ બને, તેને બહુ ધિક્કાર. ૧૪
- કાવા દાવા જોડમાં, મિત્રપણું ના સાચ;
કૃત્રિમ મિત્રપણું ખરે, જ્યાં ફૂડી છે વાચ. ૧૫
- તન મન ધન અર્પણુ સહુ, રહે ન ભેદ લગાર;
મૈત્રી એવી દોહીલી, સમજે નરને નાર. ૧૬
- વિષયાશક્તિથી કરી, રહે ન મૈત્રી સદાય;
અધમ મૈત્રી એ જાણવી, પગ પગ દુઃખોપાય. ૧૭
- યર્ધ મૈત્રી તૂટે નહીં, થાતાં વિધન કરોક;
મૈત્રી એવી દોહીલી, મળે ન તેની જોડ. ૧૮
- વિદ્યા શક્તિથી કરી, રહે ન મૈત્રી સદાય;
અધમ મૈત્રી એ જાણવી, પગ પગ દુઃખો પાય. ૧૯
- વિત્ત રૂપના મોહથી, કરી મૈત્રી ના સત્ય;
વિત્ત રૂપના નાશથી, અમિત્ર થાવે કૃત્ય. ૨૦
- મદત માટે જે મૈત્રી છે, સદા નહીં રહેનાર;
મદત મળે નહીં તોપછી, શત્રુભાવ થનાર. ૨૧
- મૈત્રી લાખો જન કરે, વહેજ લાખે એક;
મિત્ર ટેકન સાચવે, એવા વિરજા છેક. ૨૨
- ટાળે દોષો મિત્રના, સદ્ગુણ કરે પ્રકાશ;
આપદમાં ત્યાગે નહીં, હણે નહીં વિશ્વાસ. ૨૩
- મિત્રદ્રોહ ના આચરે, પ્રાણાન્તે પણ જેહ;
મિત્ર ખરો તે જાણવો, સજ્જનતાનું ગેહ. ૨૪
- દુઃખ પડે પણ સાથને, કદિ ન છોડે જેહ;

ગણે ન હલકો મિત્રને, મિત્ર સુગુણ નર તેહ	૨૫
વાત વાતમાં રીસથી, જોલે વિરૂપા જોલ,	
ખરી મિત્રતા તે નહીં, કરે વિવેકી તોલ	૨૬
અમાય ના નિજ મિત્રની પ્રગતિ કીર્તિ લગાર,	
નહીં મિત્ર તે વૈરી છે, ધવળ પેઠ નિર્ધાર.	૨૭
અવમર આવ્યા વણુ કદિ, મિત્ર નહીં પરખાય,	
કાકાપિક પરખાય છે, વસત આવે ન્યાય	૨૮
સજ્જનને સજ્જન મળે, દુર્જન દુર્જન મેળ,	
હુ સોને હુ મો મળે, કાક કાકથી ખેલ	૨૯
મુખ માખણીયા લાલચુ, હાથ હા કરનાર,	
અધમ મિત્રનો રાફડો, ફાટયો જગ નિર્ધાર	૩૦
મનના મેલો મોજલો, લલુ નહીં કરનાર,	
ચાટી જાનારા અરે, મિત્ર નહીં નરનાર	૩૧
કોટી ઉપાયે કાગડો, હુ મ નહીં થાનાર,	
દુર્જન મિત્ર ન સપરે, જાણો નર ને નાર	૩૨
કાક મગધી હુસલો, જાણે તુર્ત હણાય,	
નીચ મિત્રને જે કરે, તે જન દુ ખી થાય	૩૩
લક્ષી ન મૂર્ખની મિત્રતા, થાય ફજેતી ખૂગ,	
થાય અગમા ચળ ખહુ, લેતા દૌવચ લુગ	૩૪
મૂઢ મિત્ર ના હોય છે, હોય ન નૃપતિ મિત્ર,	
દુર્જન મન્ત ન હોય છે, ગુહા ન હોય પવિત્ર	૩૫
અન્ધા નાગા કાણીયા, અપલક્ષણ લ ડાર,	
મિત્ર કરતા ચેતજે, નિર્દય જન અવતાર	૩૬
અતિ વિનથી મીઠા અનિ, અતિ આચારી જેહ,	
કપટી જન તે જાણવો, મિત્ર ન કરવો એહ.	૩૭
અતિ વિપથી વ્યસની ઘણો, વચન વદી કરનાર,	
મિત્ર કરે ને એહવા, પગ પડી દુ ખ નિર્ધાર.	૩૮

કરે ઠગાર્ધ મિત્રથી, આપીને વિશ્વાસ.	
ભૂંડસમોતે મિત્ર, પામે નરકાવાસ.	૩૯
જગમાં ગુણની ગોઠડી, કરનારા શુભ જાણુઃ	
મિત્ર ખરા તે જાણવા, રૂઝા પુષ્પ સમાન.	૪૦
માત પિતા ગુરૂ દ્રોહી જે, નિન્દા બહુ કરનાર;	
મિત્ર નહીંતે કીજીએ, લાલ મળે જો અપાર.	૪૧
મનમાં કાળો નાગ જે, અતિ વૈર ધરનાર;	
સર્પ સમો નહિ મિત્ર તે, જાણો નર ને નાર.	૪૨
જરાવારમાં ધમધમે, ક્રોધ કરીને અપાર;	
કુમિત્ર તેથી વન લલું, સમજો નર ને નાર.	૪૩
મર્મ હણે દિલ પેસીને, તેથી સારો વાઘ,	
દિલ વાતો ના દીજીએ, ખરો ન તેનો રાગ.	૪૪
દુષ્ટ મિત્રની પ્રીતડી, પુનમચંદ સમાન;	
સજ્જન જનની પ્રીતડી, બીજ ચંદ્ર મન માન.	૪૫
દુર્જન દિલમાં પેસીને, લે સહુ મનની વાત;	
અવસર આવે તે પછી, કરે મિત્રની ઘાત.	૪૬
પૂર્ણ પરીક્ષા વણુ કદિ, કરો ન જગ કો મિત્ર;	
દુઃખ નહીં જગ તે સમું, મિત્ર બને જે અમિત્ર.	૪૭
મિત્ર નારી ને શિષ્ય ત્રણ્ય, સુખ કરનારાં હોય;	
પણુ દુઃખ દેનારાં બને, એ સમ વિશ્વ ન હોય.	૪૮
માટે મિત્ર પરિક્ષીએ, કરી બહુ સંગતિ વાસ.	
દિલ ના દઇએ એકદમ, જો જીવ્યાની આશ.	૪૯
દુષ્ટ જનોની મિત્રતા, પગ પગ દુઃખ દેનાર;	
કંટકવૃક્ષો સંગતેં, વાગે કાંટા ધાર.	૫૦
પરદેશી થુવર સમો, મિત્ર કરંતાં દુઃખ;	
મર્મ હણી મૃત્યુ કરે, મળે ન ક્યારે સુખ.	૫૧
શુભાખ સરખા મિત્રના કાંટા શિષ્ય સમાન;	
સુવાસ અપીં જીવને, રાખે સુખમાં માન.	૫૨

કમલ સમા મિત્રો લલા, રહે નિર્લેપ સદાય,	
હસોને રાણ કરે, નિર્મલ સદા સુહાય	૫૩
જલે દુગ્ધથી મિત્રતા, કરી બળે તે પહેલ,	
એવા મિત્રો વિશ્વમા મળવા બહુ મુશ્કેલ	૫૪
મિત્ર પ્રમાણિક જો મળે, તો સહુ નાસે દુઃખ,	
વાત વિમાઓ મિત્ર છે, તે વણુ મળે ન સુખ.	૫૫
મુજન મિત્રના મેળથી, જીવન સફલતા હોય;	
જ્ઞાની મિત્ર મળ્યાથકી, નહે ન નિર્જને કોય	૫૬
સર્વ દિશાઓ સૂજતી, જ્ઞાની મિત્રથી માન,	
સરસ જીવન નવલુ થતુ, પ્રગટે દૈવિક તાન	૫૭
જલ કમલની મિત્રતા, સજ્જન ચિત્ત સુહાય,	
જલનો સગ ટળ્યા પડી, મીન ન જીવ્યુ બંધ	૫૭
કમલે રવિની પ્રીતકી, કરી ન છાની ગહાય,	
રવિ ઉદયે ખીલે કમલ, કુદ્રત મૈત્રી ન્યાય	૫૮
મૈત્રી કઠીને પોયણુ, ચન્દ્રથકી વિકસાય,	
કુદ્રત મૈત્રી ના ટળે, કરતા કોડ ઉપાય	૫૯
સકળી અર્ધી જીદગી, મળતા જ્ઞાની મિત્ર,	
દુર્ગુણ દોષો મહુ ટળે, ત્યાંવે જીવ પવિત્ર	૬૦
ગાય વિનાનુ વાછડુ, માત વિનાનુ બાળ,	
મિત્ર વિના મન બળવુ, મિત્રતણુ ધર ખ્યાલ	૬૧
મિત્ર વિરોધી જે બને, તે પાપી ચડાલ,	
મિત્ર ધર્મથી બ્રહ્મ તે, પામે દુઃખ વિશાલ	૬૨
મિત્ર વિનાનો માનવી, મનમા બહુ શુચાય,	
સત્ય સુજે ના માર્ગમા, જ્યા ત્યા બહુ ભટકાય	૬૩
મિત્ર વિનાની જીદગી, વનના પુષ્પ મમાન,	
મિત્ર વિના જગ બળ નહીં, અમને ભવ્ય સુખણુ	૬૪
મિત્ર શુભો પ્રકટાવતા, મળતા મિત્ર હજાર,	

- જેના મન નહીં મિત્રતા, મિત્ર ન કોનો ધાર. ૬૫
- મિત્ર રહેણી રાખ્યા વિના, કદી ન મિત્ર થવાય;
કહેણીની કિંમત નહીં, સમજી મન સમજાય. ૬૬
- મિત્ર વિનાનો મેળ તે, સમજો ચિતા સમાન;
જીવ વિના વપુના સમો, મેળ સંબન્ધ પિછાન. ૬૭
- સમજ્યા વણુ શી ? મિત્રતા, સમજ્યા વણુ શો ? મેળ;
વાત વાતમાં વાત છે, પત્ર રહ્યાં જેમ કેળ. ૬૮
- સહેજે મન મળતું રહે, એકમેક મન થાય;
દૂર જતાં મન દૂર ના, યાદી ચિત્ત સુહાય; ૬૯
- હું તું ભેદ રહે નહીં, એક રૂપતા થાય;
એવો મિત્ર મળ્યા પછી, દુઃખો સહુ વિસરાય. ૭૦
- મનના મેળે મિત્રતા, દેખો વિશ્વ મઝાર;
મન બદલાતાં મિત્ર નહિ, મનની રચના ધાર. ૭૧
- મન જો મિત્ર બની રહે, જગતું તો જગ મિત્ર;
મન જો શત્રુ બની રહે, તો સહુ વિશ્વ અમિત્ર. ૭૨
- શુભાશુભ સહુ મેળમાં, મન વર્તે છે મુખ્ય;
મન જો મિત્ર બની રહે, તો જગમાં છે સૌખ્ય. ૭૩
- ક્ષણિક મનથી મિત્રતા, ક્ષણિક સઘળી જાણ;
આત્મ સમા સહુ મિત્ર ત્યાં, આત્મમિત્રતા માન. ૭૪
- આત્મા મિત્ર બની રહે, વર્તી મનથી લિપ્ત;
તો દુઃખ જગ ક્યાંયે નહીં, સુખમાં ચેતન લીન. ૭૫
- મનોવૃત્તિની મિત્રતા, લિપ્ત લિપ્ત જીવ જાણ;
મનોવૃત્તિ જાણ્યા પછી, મિત્ર રહસ્ય પ્રમાણ. ૭૬
- મનની વૃત્તિ જેવી છે, તેવું સર્વ જાણાય;
અનુભવીએ અનુભવ્યું, મિત્રાવસ્થા પાય. ૭૭
- રજેગુણી મિત્રો ઘણા, તમોગુણી નહીં પાર;
સત્વ ગુણી મિત્રો હહા, વિરલા જગ નિર્ધાર. ૭૮

કાંટાની વાડા સમા, રજસભો શુભ મિત્ર,	
સત્વ શુભીને જાણવા, બને પ્રસંગે અમિત્ર.	૭૬
જેની જેવી વૃત્તિ છે, બને જ તેવા મિત્ર,	
તેથી તે રાજી રહે, જીવો શુભે વિચિત્ર.	૮૦
સત્વ રજને તમથકી, ગયો જે પેલી પાર,	
વિશ્વમિત્ર પ્રભુ થઈ રહ્યો, સખ ધાતીત ધાર.	૮૧
ત્રેમ વૃત્તિના પુષ્પની, ખીલવણી કરનાર,	
મિત્ર સ્ત્રી શુર દેવ એ, ચાર જ છે નિર્ધાર	૮૨
પર્યાયો સહુ અનુલવી, આગળ ચઢતો જાય,	
મિત્રપણ તે અનુલવે, વિશુદ્ધત્રેમે ન્યાય	૮૩
ત્રેમ મરણ વા શરણ છે, ત્રેમ પિયૂષને ઝેર,	
ત્રેમી મિત્ર મળ્યા પછી, રહે ન ઈર્ષ્યા વૈર.	૮૪
આત્મ સમર્પણ વણ કહી, ઉઘડે નહીં સ્વરૂપાર;	
આત્મા મિત્ર થતો નહીં, આત્મભોગ વણ ધાર.	૮૫
મિત્ર વિનાનુ જોલણુ, રણુમા પોક સમાન;	
ફરણુ મિત્ર વિના અરે, રોજ જ્રમણુ સમ જાણુ	૮૬
થયા થાય મિત્રો ઘણા, મિત્ર ઘણા બદલાય,	
વૃત્તિ ફેરે ફેર છે, મનોવૃત્તિ પર્યાય	૮૭
આત્મા મિત્ર થયા પછી, મનો મિત્રની ખ્યાસ,	
ટળે અનુભવ જ્ઞાનથી, રહે ન ચિત્ત ઉદાસ.	૮૮
આત્મામા જગ દેખતો, આત્મામા સહુ મિત્ર,	
અલેદદદિએ અહો, મહાનનદ પવિત્ર	૮૯
આત્મા જગ ઇશ્વર સહુ, અલેદ રૂપ જણાય,	
મર્વ જગતના જીવ સહુ, મિત્રપણે પરખાય	૯૦
એવા જ્ઞાની યોગીને, રહે ન ખાકી કાંઈ,	
મુક્તિ તેહના હૃદયમા, મુક્તિ શર્મ છે આહી	૯૧
ખાઈ જોદે ખ તથી, મામો પાછો થાય,	
મિત્ર કરો ના એહુવો, નાશ કરે એ ન્યાય.	૯૨

- મૂષક પેઠે ફેલીને, સઘળું વંચી ખાય;
દુષ્ટ મિત્ર એ જાણવો, અવસર નાસી જાય. ૯૩
- ટકે ન મનમાં વાત કંઈ, છાતું કરે પ્રકાશ;
મિત્ર અમિત્ર ન જાણતો, મૂર્ખ મિત્ર તે ખાસ. ૯૪
- અવસર દશા ન જાણતો, શક્તિ દેશ અજાણ;
મિત્ર ભલો ના તેહવો, કરે જ મોટી હાણ. ૯૫
- કાકસમા મિત્રો ઘણા, શ્વાન સમા જ હજાર;
વિરલ હંસને સિંહ સમ, સાહાય્ય શક્તિ દેનાર. ૯૬
- સંકટમાં સાથે રહે, કરે સમર્પણ પ્રાણ;
મિત્રો એવા દોહીલા, સુણે ન નિન્દા કાન. ૯૭
- ચડતીમાં પાસે રહે, પડતીમાં નહીં પાસ;
એવા જન નહીં મિત્ર છે, સત્તા ધનના દાસ. ૯૮
- મિત્રગુણો વણ મિત્રતા, કદી નહીં ટકનાર;
શ્વાન સંઘ લેગો મળી, જાય ન કાશી ધાર. ૯૯
- મિત્રોના લેદો ઘણા, કહેતાં નાવે પાર;
ઐક્ય ભાવવણ મિત્રતા, ખરી નહીં થાનાર. ૧૦૦
- ગપાટીયા મિત્રો ઘણા, ઘણા મોંજલા મિત્ર;
ગુણગોષ્ઠી વણ મિત્રતા, કદી ન હોય પવિત્ર. ૧૦૧
- મિત્ર હૃદયમાં પેસીને, કરે મિત્રનું કામ;
નિષ્કામી થઈ સંચરે, પવિત્ર તેનું નામ. ૧૦૨
- મિત્ર હૃદયમાં પેસીને, મિત્ર હિતસ્વી થાય;
છાયાવત્ સાથે રહે, ઉત્તમ મિત્ર ગણાય. ૧૦૩
- છાની સાજ કરે ઘણી, ચહે ન મનમાં માન;
અપમાને ના ખીજતો સુજન મિત્ર તે જાણ. ૧૦૪
- મિત્રોત્પત્તિમાં રાચતો, કરે ન ક્યારે લેદ;
ઠપકો મહેણાંને સહે, લહે ન મનમાં ખેદ. ૧૦૫
- ઓછું મન લાવે નહીં, સુવર્ણપેઠે વાન;
વધતું જેનું બહુ રહે, સત્ય મિત્ર તે માન. ૧૦૬

મિત્ર મેળને રાખવો, એ નહીં સહેલી વાત; વિના વિચારે ચાલતાં, થાય મૈત્રીની ઘાત.	૧૦૭
જ્ઞાનિમિત્રની ગોઠડી, પગ પગ સુખની લહેર, દુષ્ટ મિત્રની ગોઠડી, મન પ્રગટાવે ઝેર.	૧૦૮
જાતિ વૈર ત્યા મિત્રતા, ટકે નહીં કો કાલ, મૂષક સાથ મૈત્રી કરી, ખિડાલ દે અટ કાળ	૧૦૯
ધર્મ વૈર ત્યા મિત્રતા, ટકે નહીં વ્યવહાર, જાતિ દેશના લેદથી, રહે ન મિત્રાચાર.	૧૧૦
ધર્મ દેશને જાતિ લેદ, કરે મૈત્રીનો લેદ, ખાલજીવોના ચિત્તમા, દષ્ટિ સાકડી વેદ	૧૧૧
આત્મજ્ઞાનીઓ સાચવે, ધર્મ જાતિના લેદ, મૈત્રી ભાવ સદા અહો, લહે ન મનમા ખેદ.	૧૧૨
દેનારા વિરલા થતા, ઘણા મિત્ર ખાનાર, નારદ જેવા મિત્રથી, દૂર રહે નરનાર.	૧૧૩
મેઠા મનના મિત્રથી, મળે ન શાન્તિ ખેશ, ઉછાંછળા મિત્રોથકી, પ્રગટે મનમા કલેશ.	૧૧૪
રીસાળ મિત્રો રીમથી, ઉંચા નીચા થાય, વિવાહની વરશી કરે, ઘણુમા પલટી જાય	૧૧૫
વિના અનુભવ ના કરો, મિત્ર મેળ મ સાર, પગ પગ દુ ખો સાપડે, મમને નર ને નાર.	૧૧૬
મિત્ર મેળની કાળજી, નહીં હૃદય તલભાર, શુષ્ક મિત્ર એવો મળે, મળે ન શર્મ લગાર.	૧૧૭
ખટપટિયા મિત્રોથકી, નિશદિન ખટપટ થાય, વ્યસની મિત્રની મગતે, વ્યગ્રની સ્વય થનાય.	૧૧૮
સુજન મિત્ર વણુ જીદગી, સુધરે ના કો કાળ, કલ્પવૃક્ષને ત્યાગીને, ખાવળને ના ઝાલ	૧૧૯
ધન સત્તા મળનાં અરે, મળ્યું ન કિચિન્ માન, મિત્ર મળે જો મદગુણી, મળ્યું મર્વ મન જાણુ	૧૨૦

- દુર્ગતિનો દેનાર જો, મિત્ર મળે સંસાર;
ચડતીની પડતી થતી, મળે ન સત્યાચાર. ૧૨૧
- અંધારે દીપક સમા, વૃદ્ધયષી સમમિત્ર;
મળતાં ચડતી જાણવી; સુધરે ચિત્ત વિચિત્ર. ૧૨૨
- દુર્મતિ મિત્ર મળો નહીં, માગો એ પ્રભુ પાસ;
સુમતિપ્રદ મિત્રો મળો, માગો પ્રભુથી ખાસ. ૧૨૩
- શ્રદ્ધા જોસાડી પછી, દોરે અવળે પન્થ;
માટે મનમાં ચેતીને, ભણો સુમતિપ્રદ ગ્રન્થ. ૧૨૪
- જાણ કરે વિશ્વાસ દર્ઘ, કરે સ્વ તાળે મિત્ર;
ખાય પછી ફોલી ઘણું; નહીં એ મિત્રઅમિત્ર. ૧૨૫
- માટે ચેતી ચાલવું; કરી પરીક્ષા લેશ;
ઉત્તમ મિત્ર કર્યા પછી, નાસે મનના કલેશ. ૧૨૬
- લાગ જોઈને સર્પવત્, ડસતા પાપી મિત્ર;
વિશ્વાસુ થઈ ના જવું, જીવો વિચારી ચરિત્ર. ૧૨૭
- વિના વિચારે ચિત્તમાં, ભરો ન મિત્ર વિચાર;
સારાસાર વિવેકથી, ગ્રહો વિચારાચાર. ૧૨૮
- પ્રિય જની મન પેસીને, વિશ્વાસી થઈ જેહ;
કરે દ્રોહ જે મિત્રનો, અધમાધમ છે એહ. ૧૨૯
- મન વચ કાચા કોંલથી, મિત્ર જની દે છેહ;
અધમાધમ ચંડાલથી, અદૃશ્ય આંખે એહ. ૧૩૦
- મુખ આગળ સ્તવના કરે, પાછળ નિન્દે જેહ;
મિત્ર ન માનો તે કંદી, કંચન વર્ષે જેહ. ૧૩૧
- મૈત્રી તૂટેલી કંદી, પછી નહીં સંધાય;
સંધાતાં સાંધો રહે, કાચ પાત્ર સમ ન્યાય. ૧૩૨
- જે નર કાચા કાનના, ભરમાવ્યા ભરમાય;
મિત્ર થયા ના સાંભળ્યા, સમજીને સમજાય. ૧૩૩
- મિત્રોત્તિમાં મન નહીં, ભણું ન ઇચ્છે જોશ;
મિત્રપણને અયોગ્ય છે, કરે મોહથી કલેશ. ૧૩૪

મિત્ર ફરજ બાંધે નહીં, અદા કરે નહીં ફર્જ;	
મિત્ર થવાને અયોગ્ય છે, કાર્ય સરે ના ગર્જ.	૧૩૫
મિત્ર દાઝ હૃદયે નહીં, મિત્ર ચિત્ત નહીં બાંધ,	
મિત્ર થવા તે અયોગ્ય છે હૃદય કઠિન પાબાંધ.	૧૩૬
હૃદયભેદ જે જન કરે, રાખે છાની વાન,	
મિત્ર થવા તે અયોગ્ય છે, કરે હૃદયની ઘાત.	૧૩૭
દાસસમા મિત્રો ગણે, કરે ઘણું અપમાન,	
મિત્ર થવા તે અયોગ્ય છે, કદરતણ નહિ ભાન.	૧૩૮
કર્ચુ ખતાવે લોકને, કરે મિત્ર હલકાઈ,	
મિત્ર થવા તે અયોગ્ય છે, મળે ન મન ચતુરાઈ	૧૩૯
મિત્રે કર્ચુ પોતે કર્ચુ, માની મન મકલાય;	
મિત્ર થવા તે યોગ્ય છે, મન પ્રામાણ્ય સુહાય.	૧૪૦
સાજ કરે અણધારી ઝટ, બદલો ચહે ન લેશ,	
મિત્ર થવા તે યોગ્ય છે, કરે ભલાઈ બેશ.	૧૪૧
સારી શિક્ષાને શ્રદ્ધે, કરે કદાપ્રહ ત્યાગ,	
મિત્ર થવા તે યોગ્ય છે, ધરે મિત્ર શુભ રાગ.	૧૪૨
કરે અપકારો રહોય પણ, કરે મિત્ર ઉપકાર,	
અદન સમો તે મિત્ર છે, સેવો નરને નાર.	૧૪૩
મિત્રાનુકુલ થઈ ઘણો, કરે મિત્ર કલ્યાણ,	
મિત્ર ખરો તે બાણવો, ભવોદધિમાં વડાણ	૧૪૪
દિલ ખોલી વાનો કરે, લેતો સત્ય સલાહ,	
ચડતીમા નિજ મિત્રનો, કદિ ન ભૂલે ચાહ	૧૪૫
પડતીમા નિજ મિત્રને, આપે તન ધન સાજ,	
સંકટકાળે મિત્રની, રાખે સઘળી લાજ.	૧૪૬
મિત્રદશા ના પારખે, કરે ઉપેક્ષા ભાવ,	
મિત્ર ખરો ના બાણવો, જેણે કાણ નાવ.	૧૪૭
કરે ભણ ના મિત્રનું, કરે ન સાર કામ,	
ખિણલવિષ્ટા તુલ્ય તે, કૃતમ્મ દુષ્ટ હરામ	૧૪૮

દક્ષ દયાલુ વીર નર, પુણ્યે થાવે મિત્ર;	
ધર્મી શ્રદ્ધાળુ ભલો, મિત્ર સદા શુભ ચિત્ત.	૧૪૯
દેવડ દેવડ મિત્રથી, કર્યા છતાં પણ પ્રેમ;	
સદા અચલ જેનો રહે, સત્યમિત્રતા નેમ.	૧૫૦
મુખ વેળા મિત્રો ઘણા, દુઃખમાં રહે ન કોય;	
દુઃખ સમય પાસે રહે, અમૂલ્ય મિત્ર તે હોય.	૧૫૧
મિત્ર ત્યજે ન પડતીમાં, બની દેહની છાય;	
ધન્ય સદા તે મિત્રને, પ્રભુમો તેના પાય.	૧૫૨
કોટિ ઉપાયો કેળવી, કરે મિત્રનું શ્રેય;	
ધન્ય સદા તે મિત્રને, હેય સદા આદેય.	૧૫૩
કરી પ્રતિજ્ઞા પાળતો, કરી વિવેકે જેહ;	
મિત્રોટકને સાચવે, ધન્ય મિત્રતા એહ.	૧૫૪
વેશ્યા સમ મિત્રો ઘણા, થયા ન કોના એહ;	
હસી તુર્ત જાવે ફરી, અવસર પામી તેહ.	૧૫૫
મનમાં કંઈ ને બહાર કંઈ, સદા ન સરખી વૃત્તિ;	
મિત્ર ન કોનો તે સગો, દગાબાજી પ્રવૃત્તિ.	૧૫૬
બાલ્યાવસ્થાથી કર્યા, વિશ્વે મિત્ર હજાર;	
ગયા થયા પારજ નહીં, અજ્ઞદશામાં ધાર.	૧૫૭
મળે તેટલા મિત્ર છે, મળે લગી ત્યાં હોય;	
ભાન ન તેને મિત્રનું, સાન ન તેની જોય.	૧૫૮
યાવત્ સ્વયં ન મિત્ર છે, તાવત્ અન્ય ન હોય;	
આધ્યાત્મિક મૈત્રી વિના, દિવ્ય જીવન ના જોય.	૧૫૯
આધ્યાત્મિક મૈત્રીથી, અમૃતરસનો સ્વાદ;	
આવે અન્તરમાં અહો, અનુભવ પ્રગટે નાદ.	૧૬૦
મૂઠ ન જાણે મૈત્રી શું ? મૂર્ખ ન જાણે વેદ;	
ચાહે તેને તે મળે, અજ્ઞ શું ? જાણે લેદ.	૧૬૧
વિદ્યા રૂપ ને વિત્તથી, સત્તાથી શું ? થાય;	
હૃદય શુભો ખીલ્યા પછી, મિત્રપણું પરખાય.	૧૬૨

બુદ્ધિવૃદ્ધિ તહોયે ખરે, ગુણો વિના નહિ રગ,	
ગુણોથકી જે ગોઠડી, પ્રગટે ચિત્ત ઉમગ	૧૬૩
ગદ્દાંથી ગદ્દા મળે, લાત લાતા થાય,	
મૂર્ખાને મૂર્ખો મળે, લડલડા થઈ જાય	૧૬૪
નીતિની વૃદ્ધિ થતી, બુદ્ધિ ને વિજ્ઞાન,	
ધર્મવૃદ્ધિ જેથી થતી, મિત્ર સત્ય તે માન.	૧૬૫
પ્રમોદ કંઠણા લાવના, પ્રગટે હૃદયે જોય,	
સુર મિત્ર તે જાણવો, સગત કરો હુમેશ.	૧૬૬
પાર્શ્વમણિ સમ મિત્ર તે, કરે જીવનો શિવ,	
એવા મિત્રો શોધીને, સગત કરો સદીવ.	૧૬૭
આનન્દ રસ આપે ધણો, સમજાવી શુભ વાત,	
આનન્દદાયક મિત્રને, મેળ્યાથી સુખશાત.	૧૬૮
સત્યાસત્ય જણાવીને, આપે સત્ય વિવેક,	
સત્ય મિત્ર તે જાણવો, ધારે સાચી ટેક	૧૬૯
ચવડાસમ જે મિત્ર છે, ફરતા જરા ન વાર,	
કૂપ ઉતારી દોરડુ, કાપે તે નિર્ધાર	૧૭૦
ઘોલી પાળે જે સદા, મિત્ર યોગ્ય તે થાય,	
હિ મતથી હારે નહીં, કરે નહી અન્યાય.	૧૭૧
જા તો જ્યાં તેવો થતો, નિશ્ચય રહે ન હાથ,	
મિત્ર નહીં તે કીજીએ, કરો ન તેનો માથ	૧૭૨
ચલમન ને લીડ ધણો, ઉત્તમ ના આચાર,	
છાનુ કહી દે મારથી, મિત્ર લલો નહિ ધાર	૧૭૩
અતિમાની દુરાગ્રહી, અશ્રદ્ધાળુ જેહ,	
હિચિત સમય ના ઓળખે, મિત્ર યોગ્ય ના ઓહ	૧૭૪
આશ્રય આપે તેહનો, કરતો પૂરો નાથ,	
પાપી મિત્ર તેનો અરે, કરો નહીં વિશ્વાસ	૧૭૫
સુગરી વાનર ઉપદિશે, સુગરી માળો નાથ,	
કીધો કોધે વાનરે, સુગરી બની ઉદાસ	૧૭૬

ઉપદેશે તેમ મિત્રનો, કરતો જે જન નાશ;	
મિત્ર યોગ્ય ના મૂઢતે, દુઃખદાયક સહવાસ.	૧૭૭
સલાહ દે કૂડી ઘણી, ઉંઘો વર્તે જેહ;	
સવળું અવળું પરિણમે, મિત્ર યોગ્ય ના એહ.	૧૭૮
સલાહ દે સાચી ઘણી, સવળો વર્તે જેહ;	
અવળું સવળું પરિણમે, સુમિત્ર સવળો એહ.	૧૭૯
સાને સમજે, ચિત્તને, કરે કહ્યાવણ કાજ;	
મગજ ન ખોવે વાતમાં, સાધે સઘળો સાજ.	૧૮૦
દ્રવ્ય ક્ષેત્રને કાળને, જાણી વર્તે જેહ;	
વર્તાવે નિજ મિત્રને, શ્રેષ્ઠ મિત્ર છે એહ.	૧૮૧
સાજ આપી કૂલે નહીં, કરે નહીં ખકવાદ;	
દીન થાય ના દુઃખથી, સુખમાં નહિ ઉન્માદ.	૧૮૨
એવા મન માન્યા મળે, મિત્રો તો સુખ થાય;	
આત્મોન્નતિ વેગે થતી, પરમદશા પ્રકટાય;	૧૮૩
આત્મોન્નતિ દેશોન્નતિ, વિવેકોન્નતિ કરનાર;	
મિત્રોન્નતિ કરનારને, ખરો મિત્ર અવધાર.	૧૮૪
ઐક્યોન્નતિ જ્ઞાનોન્નતિ, શુભ પ્રગતિ કરનાર;	
મિત્ર મળે મહાભાગ્યથી, ધન્ય ધન્ય અવતાર.	૧૮૫
માતૃભૂમિ પ્રેમી સદા, શુભ કાર્યો કરનાર;	
વિશાળ દૃષ્ટિ મિત્રની, ખરી મિત્રતા ધાર.	૧૮૬
સ્વદેશ ભક્તિરત સદા, ઉત્સાહી દાતાર;	
મિત્ર કરો એવા ભલા, કર્મયોગી અવતાર.	૧૮૭
મિત્ર હૃદયની દિવ્યતા, મિત્ર વિના ન જણાય,	
મિત્ર હૃદય જાણ્યા પછી, જરા ન ભેદ રહાય.	૧૮૮
મિત્ર હૃદય પેઠા પછી, પ્રગટે દિવ્યાનન્દ;	
દિવ્યમિત્રના સ્વાદનો, દુર્ભેદિ લહે ન ગન્ધ.	૧૮૯
મિત્ર વિના ન રહાય છે, જીવ્યું નહીં જીવાય,	
પ્રતિકૃતિ નિજ જીવની, મિત્ર સદા સોહાય.	૧૯૦

દિવ્યાનન્દન મિત્રથી, વિશ્વવિષે થાનાર,	
સ્વય મિત્ર ના મિત્ર તે, સમજે નહીં ગમાર.	૧૯૧
મિત્ર સમર્પણુ જે કરે, મિત્રયોગી તે થાય,	
આત્મલોગી થઈ વિશ્વમા, મિત્ર રહુમ્યને પાય.	૧૯૨
દિલના તારોતાગથી, મૈને વાતો થાય,	
મિત્ર મહુત્તા ત્યા ખરી, પરાવિષે પરખાય.	૧૯૩
મિત્ર વિચારે આલતા, પરાવિષે જયકાર,	
મિત્રયોગી તે જાણવા, મહા મિત્ર અવતાર	૧૯૪
મળી ગયો જીવ જીવથી, થઈ ગયા મન એક,	
પ્રગટે દિવ્યાનન્દ ત્યા, રહે સ્વભાવે ટેક	૧૯૫
મિત્રાનન્દ ન મેળવ્યો, નહીં મિત્ર તે જાણ,	
મિત્રપણુ તે બાહ્યથી, અન્તરૂ મેળ ન આણ	૧૯૬
મિત્ર ભૂપતિ એક છે, યતિ મિત્રને જાણ,	
મિત્ર લોગીને યોગી કે, નિમિત્તભેદે માન	૧૯૭
જેની જેહવી પ્રકૃતિ, કરે તેહની વાત,	
શુણુકર્માનુમારથી, મળે ધાનકી ધાત	૧૯૮
મિત્ર મ ગયી વિશ્વમા, વહે જીવન જયકાર.	
વ્યવહારે એ જાણીને, મિત્ર કરે સુખકાર,	૧૯૯
અમયક્રમારે મિત્રને, કર્યો ધર્મો અવતાર,	
આત્મલોગથી મિત્રના, શોભે છે મ માર	૨૦૦
સુજન મિત્રના મ ગથી, પામે સ્વર્ગ વિમાન,	
મિત્ર મરોદય નિદિયો, પામે શિવનુ મ્ધાન.	૨૦૧
સર્વ શુભાગુણ ભાવને, ત્યજી થયો જગમિત્ર,	
સુમળાવે જગ પ્રયતે, કર્મો વિશ્વ પવિત્ર	૨૦૨
જ્ઞાની યોગી તે મિત્ર છે, એવો પૂજે લબ્ય	
અનન્ન મ ગલ પામવા, કરે એક દર્શવ્ય	૨૦૩
સાચી મિત્રાસપના, કરે જગત નગનાર,	
મદશુભ દાગદ મિત્રના, મુખ સુન્નિ દાનાર	૨૦૪

મિત્ર ભેદ વર્ણન કર્યા, સર્વ જીવોના હેત;
 સત્ય મિત્ર જગ પારખે, અન્તરૂના સંકેત. ૨૦૫
 પેથાપુરમાં ભાવથી, દ્વિશતી કાવ્ય રસાળ;
 બુદ્ધિસાગર ભાવથી, કરતાં મંગલ માળ. ૨૦૬

ૐ શાન્તિ ૩:

❧ પેથાપુર રોદન ચોતરો. ❧

પેથાપૂરે દક્ષિણ દિશા, માઇલ અર્ધા આશરે;
 સાળરમતી તટપર ભલો, વાહ વાહ રોદન ચોતરો. વાહ. ૧
 લીલી મનોહર લીંબડીઓ, ઉગી ઘણી આંધાં વિષે;
 શોભી રહી શુભ વહિયો, શીતલ હવા સુખ આપતી. વાહ. ૨
 બહુ ઘાસ લીલી શોભતાં, લીલાં મનોહર ખેટડાં;
 પશુઓ ચરે વૃક્ષો ઉપર, કંદોલ કરતાં પંખીઓ. વાહ. ૩
 ઠંડક રહે મન માનતી, ખેંચે સુગંધી પુષ્પની;
 વૃક્ષોતણી ઝાડી વિષે, કાચલ મનોહર ટહૂકતી. વાહ. ૪
 બહુ લીંબડાની ઝાડીમાં, નીચે ઉનાળો આવતાં;
 બેસી જનો ઠંડક લહે, ગાનો મનોહર ગાવતાં. વાહ. ૫
 ઉગે વનસ્પતિયો ઘણી, જેના શુભો જગમાં ઘણા;
 પરખે જ વૈદો પારખું, ઉંચા રૂપાળા ટેકરા વાહ. ૬
 પશ્ચિમ ઉગમણી દિશા, ઉત્તર દિશા દક્ષિણ દિશા;
 ચારે દિશાઓ શોભતી, રૂડાં રૂપાળાં દૃશ્યથી. વાહ. ૭
 સાળરમતી શુભ શોભતી, રંગે રૂપેરી બહેંજીથી;
 મળવા જતી સાગરપતિ, આશ્રય ઘણાંને આપતી. વાહ. ૮
 અહીં આવીને કે યોગીઓ, શુભ ધ્યાનમાં તન્મય બને;
 શુભ બાહ્ય કુદ્રત દૃશ્યથી, આનન્દ પામે ભોગીઓ. વાહ. ૯
 ભોગી છતાં યોગી દશા, ઇચ્છક દેવાળુ સદેશુણી;
 શિવલાલ મેનેજર ભલા, તેણે બનાવ્યો ચોતરો. વાહ. ૧૦

અહિ આવીને તે સાજે, પ્રભુ પ્રાર્થના કરીને રૂંધે,
 તેથી થયો પ્રખ્યાત હા આ, ઉચો મનોહર ચોતરો વાહ ૧૧
 ઓગણિથ એકોતર તણી, શુભ માલમા પેથાપુરે,
 શુભ મધના આગ્રહથકી, ચોમાસુ ગહી દેખ્યો ભલો વાહ ૧૨
 આખો હવા અહિની ભડી, અહિ આવી કીધુ ધ્યાન મે,
 લગની લગી પ્રભુ માથમા, શુભ જુદ્ધિમાગર ચોતરો વાહ ૧૩

ૐ શાન્તિઃ ૩

મન ૧૬૭૧ ના આશ્રમે વહિ ૨ વિના

❀ પેથાપુર. ❀

મમાધિ દેહ લાગી છે, આનન્દ થેન છાઈ રહી,
 મુલાઈ જગ ભ્રાન્તિ રે, આપોઆપ શ્રદ્ધ મહી. મમાધિ ૧
 અનન્ત ચેનન ન્યોતિ નિરખી, ન્યોતિ ન્યોત મિલાઈ,
 આનન્દ અપર ૨ ઉલટિયો, પ્રગટી મુદ્ધિ વધાઈ,
 હુ તુ લેદો ૮ અ છે, વાત જાય દોને કહી સં ૨
 વિલમી ગહી અગહળતી ન્યોતિ, વર્ણન કર્યું ન જાય,
 પગવિધે પરગટ જે થાતુ, પોતાને મમનય,
 મુજાએ ગોળ ખાધો છે, જોણુ ગુ ? અનુભવ લટી સં ૩
 આપો આપ પ્રકાશે પૂરે, ત્યા ગુ માટી પ્રમાણ,
 જગત્ જોણુ વા ના જોણુ, લગની લગી તાનોતાન
 અલેખ મે જગાવી છે, જોથ્યા વિના ધૂન વટી મં ૪
 જગ મુથ્યાવળુ મલ ન ભાગે, અનુભવ લે મમ્માન,
 ન્યા ત્યા પ્રજુની ન્યોતિ અર્ગ, પરમાનન્દ પ્રમાણ,
 જુદ્ધિમાગર જોયે છે, અનુભવી મુદ્ધિ અર્ધી મં ૫

ૐ શાન્તિ ૩

મન ૧૬૭૧ ના આશ્રમે વહિ ૨ વિના

❀ પ્રસ્તાવિક ❀

- જાલાં જાલાં સહુ કહે, જાલું કાઢક હોય;
અવસર આને પ્રાણુદે, જાલપણું તે જોય. ૧
- સગાં સળંધી સહુ કહે, સગાં વિરલ જગ જાણુ;
તનધન સત્તા પ્રેમથી, પાથરતાં જે પ્રાણુ. ૨
- સગાં સળંધી દે દગો, સગાં ન તે કહેવાય;
સગપણુ સાચું તે સહી, સ્વાર્પણુ ઐક્ય સુહાય ૩
- સગો દગો દઈ શત્રુની, સારે ગર્જ ગમાર;
તેથી વન વગડો લલો, પશુ સંગ સુખકાર. ૪
- ખ્યારો ખ્યારી સહુ કહે, વિરલા જાણુ ખ્યાર;
સ્વાર્પણુતા વણુ ખ્યાર ના, નિશ્ચય ચિત્ત વિચાર. ૫
- ધર્મ ધર્મ જગ સહુ કહે, દયા વિના નહીં ધર્મ;
દયા વિના હિંસા કરી, જીવો ખાંધે કર્મ. ૬
- ધર્મી ધર્મી સહુ કહે, ધર્મી વિરલા દેખ;
દયા સત્યને ત્યાગવણુ, મળે ન ધર્મની રેખ. ૭
- આત્મસમા સહુને ગણે, ધર્મી સાચા જાણુ;
વીતરાગતા સાંપડે, ધર્મી સત્ય વખાણુ. ૮
- શૂર શૂર જગ સહુ કહે, વિરલા શૂર વિચાર;
શક્તિ છતાં પણુ સહનતા, રાગાદિક હરનાર. ૯
- કામાદિક દોષો સહુ, જીતે તે મહાશૂર;
પ્રભુ સમો તે થઈ રહે, આનન્દરસ ભરપૂર. ૧૦
- પોતે સુધર્યા વણુ કદી, નહીં સુધારો થાય;
કરે ભવાઈ ભાષણે, અસર ખરી ન જણાય. ૧૧
- સુધારાના નામથી, થાય કુધારો જેહ;
સત્ય સુધારો તે નહીં, સમજી સમજે એહ. ૧૨
- વળે ન ખહુ યોદ્યાથકી, વળે ન વાચે ગ્રન્થ;
હૃદય ગુણો વણુ પ્રગતિનો, મળે ન સાચો પન્થ. ૧૩

લક્ષ્મી સત્તા પૃથ્વીથી, કોઈ ન થાય મહાન,	
પ્રભુ ભક્તિ તન્મય બન્યો, બન્યો તેજ ભગવાન	૧૪
જ્ઞાને જગ ઉદ્ધાર જે, તે સમ નહિ ઉદ્ધાર,	
થતો ન જગનો અનુભવ્યો, નિશ્ચયથી નિર્ધાર	૧૫
જ્ઞાનીની મગત ભલી, ટાળે દોષ કરોડ,	
જ્ઞાની ધ્યાની ધર્મની, મળે ન જગમા જોડ	૧૬

સંવત ૧૯૭૧ આમો વદિ ૮ બુધવાર

❀ સમતા. ❀

મમતા સહજ મમાધિ છે, મમતા મુખ ભડાર,	
મમતા વિના સમાગિ નહિ, કરગો ચિત્ત વિચાર	૧
સમતાની પ્રાપ્તિ વિના, કરોડ માધન ફેક,	
અધા આગળ આરગી, બહેસ આગળ પોડ	
હઠયોગીથી મોટકા, સમતા યોગી નણ,	
તાણ્યા ખેચ્યા મન થકી, મદા ન શાન્તિ પ્રમાણ	૩
મહેજે મન સ્થિરતા ધરે, જે જે અગે લણ,	
મમતા તે અગે લડી, મહાયોગ તે માન	૪
મમતાના આલ બનો, સન્તાદિક જે હોય,	
અવલખી મમતા ધરે, કરે ન મશય દોય	૫
મમતા મુક્તિ વાનગી, શિવમુખ આપે અહીં,	
સમતા શુદ્ધ મમાધિથી, જીવ શિવ થાવે સહી	૬
માટે મમતા લાવમા, વહો જીવન જ્યકાર,	
મર્વ મજ્યુ એમ માનીને, મતોપે રૂહો માર	૭
સમતા નિર્મલ જ્યોતિ છે, મમતા શુદ્ધ પ્રકાશ,	
મહજ લાવથી દેખીએ, શાતાશાત વિલામ	૮
તેગાદિક આવે છતે, ધરે શુદ્ધ ઉપયોગ,	
માત્રી યદને ભોગવો, કર્મ શુભાનુભ ભોગ	૯

આત્મોપયોગી સામ્યથી, ચિન્તા કરે ન લેશ;	૧૦
અનન્ત કર્મો નિર્જરે, ટાળે સઘળા કલેશ.	
સમતાયોગે કેવલી, થાય જીવ નિર્ધાર;	૧૧
માટે સમતાયોગમાં, મગ્ન રહો સુખકાર.	
અનન્ત શક્તિયો જગે, સમતાયોગે માન;	૧૨
આત્મવીર્ય પ્રગટાવવા, નહિ કે એહ સમાન.	
સમતા સર્વ પ્રસંગમાં, રાખો ધરી ઉપયોગ;	૧૩
બુદ્ધિસાગર સામ્યમાં, અનન્ત સુખનો લોગ.	
સંવત ૧૯૭૧ ના આસો વદિ ૫ ગુરવાર.	
ૐ શાન્તિઃ ૩	

મનુષ્ય કાવ્ય.

મનીષા યુક્ત મનુષ્ય છે, સ્વપર પ્રકાશકે જાણુ;	૧
વિના વિવેકે પશુસમો, માનવ ચિત્ત પ્રમાણુ.	
સત્યાસત્ય વિવેકવંત, માનવ વિશ્વ ગણાય;	૨
નિર્દય સ્વાર્થી મૂઢજન, માનવ નહીં લાણાય.	
માનવ ગુણુ પ્રકટ્યા વિના, પશુસમ જન અવતાર;	૩
દયા દાન ઔદાર્યથી, માનવપણું જ્યકાર.	
સ્વાત્મ મહત્તા જાણુતો, કરેજ સત્ય પ્રકાશ;	૪
વિશ્વ રહસ્યો જાણુતો, તે માનવ છે ખાસ.	
મનુષ્ય જન્મનો હેતુ શો ? શું કર્તવ્ય સ્વશીર;	૫
જાણુ મનુષ્ય તે અરો, ધીર વીર ગંભીર.	
આત્મસમા જીવો ગણુ, કરતો પર ઉપકાર;	૬
ટાળે દુઃખો અન્યનાં, મનુષ્ય તે નિર્ધાર.	
કરી પ્રતિજ્ઞા પાળતો, કરે ન બોલી બોલ;	૭
મનુષ્ય તેને જાણુવો, કરે વિવેકે તોલ.	

- ધન સત્તાની વૃદ્ધિથી, કોઈ ન માનવ થાય,
લધુતા સમતા વિનયથી, માનવ સત્ય મુહાય. ૮
- ખહુ મૂલી વઝો ધરે, લહે ન માનવ શોભ,
કોધ માન માયા ઝને, લોભે નરગુણ થોભ. ૯
- જાણે નહિ નિજ શક્તિયો, નહિ નિજ દુઝનુ બાન,
અદાકરે નહિ કરજને, મનુષ્ય તે હેવાન ૧૦
- ખાય પીવે કરતો કરે, જાણે નહિ જન ધર્મ,
સમજે નહિ પરમાર્થને, લહે ન માનવ મર્મ. ૧૧
- દેવામા સેમજે નહીં, લેવામા હુશિયાર,
તે નહિ માનવ ધર્મમા, સમજો નરને નાર ૧૨
- ધિક્કારે નિજ જાતિને, મારે નરને નાર,
હુ ખી પર કરૂણા નહીં, તે નહિ માનવ ધાર ૧૩
- મત્ય ન જાણે જૂઠ્ઠા, ગાળે જીવન સર્વ,
મનુષ્ય ના તે યોધવણ, કરતો ઉલટો ગર્વ ૧૪
- પક્ષપાત મૂકે નહીં, કરે ક્ષાત્રહ ઘોર,
જાણી સત્યને અપલવે, માનવ તે છે ડોર ૧૫
- માન ન દે જગ લોકને, ઇચ્છે મનમા માન,
માનવ તે ના જાણવો, મન વતે નાદાન ૧૬
- તુરંત ગણે જગલોકને, નિજને માને દક્ષ,
માઝ તે આગુ ગણી, ત્યજે ન જૂઠા પક્ષ ૧૭
- કરે ન સેવા લોકની, સ્વામી થાવા બંધ,
અહ કાગી માનવ નહીં, મનમા નહિ નિર્માય. ૧૮
- વિદ્યા જ્ઞાનને ફર્જવણ, મનુષ્ય નહિ કો માન,
દુર્જન નિન્દક દુર્ગુણી, મનુષ્ય નહિ મન જાણ ૧૯
- કરે ઠગાઈ લોકથી, કરે ગાહા અ યાય,
વિશ્વામીને છેતરે, માનવ તે ન ગણાય ૨૦
- ત્યજે સ્વાર્થથી ધર્મને, કરે પાપના કામ,

- તે ના માનવ જાણવો, ખર્ચે પાપે દામ. ૨૧
- નમ્રે નહીં માખાપને, ધરે ન સેવા ધર્મ;
મનુષ્ય તે ના જાણવો, જૂઠું ધરે મન ભર્મ. ૨૨
- ગુરુવર્ગને અવગણે, સુણે ન શિક્ષા સાચ;
રત્ન સમો માનવ નહીં, જાણો જન તે કાચ. ૨૩
- સ્પર્ધામાં ઇર્ષ્યા ધરે, મૂકે પર પર આળ;
મનુષ્ય રૂપે જાણવો, તે જગમાં મહાકાળ. ૨૪
- વૈર ધરે ંહાલાં થકી, કરે સગાંનો દ્રોહ;
મનુષ્ય તે હોવે નહીં, તીવ્ર ધરે મન મોહ. ૨૫
- ધરે ન ચિત્ત ભલાઇને, હુણે હિતસ્વી લોક;
તેની માનવ જાણી, જાણો જગમાં ફેક. ૨૬
- વિત્ત છતાં ના દાન દે, કૃપણપણું ધરનાર;
દુર્ધ્યાને વર્તે સદા, તે નહિ માનવ ધાર. ૨૭
- ધર્માધર્મને નહિ ગણે, તુરુષ ગણે જગ લોક;
માનવપણું તેનું નહી, મતિ હવાડા બોક. ૨૮
- મનમાં આવે તે બકે, દે ઝટ કોધે ગાળ;
ખરી વાત માને નહીં, તે જન જાણો ખાળ. ૨૯
- સભ્યપણું ના જાણતો, રણના રોઝ સમાન
માનવ તે સમજો નહીં, નહિ મનમાં જ મહાન. ૩૦
- દુઃખી જનને દેખીને, કુણું હૈયું ન થાય;
હહા કરત માનવ તણી, દયા ન ચિત્ત સુહાય. ૩૧
- જીવો પરે પ્રીતિ નહીં, ઉપજે નહીં પ્રમોદ;
મનુષ્ય તે ના માનવો, નહિ જ્યાં સાચો ખોદ. ૩૨
- ધરી સ્વાર્થની દૃષ્ટિને, હુણે મનુષ્યો લાખ;
મનુષ્ય એ ના જાણવો, ઇચ્છે જગ જન રાખ. ૩૩
- મિત્ર દેશ ગુરુ રાજ્યનો, દ્રોહી બને અવતાર;
મનુષ્ય ના તે જાણવો, શઠ જનનો શિરદાર. ૩૪

કરે ન પ્રભુની પ્રાર્થના, માને નહિ સુરદેવ,	
મનુષ્યના લક્ષણ નહી, કરે ન જગની એવ.	૩૫
પ્રત્યુપકાર કરે નહી, કરી ખુશામત ખાય,	
લેગો ગ્હી ભાગી જતો, કરે ન હુ એ સહાય	૩૬
કરી પ્રતિજ્ઞા ટાળતો, હણે અન્યના મર્મ,	
પરોત્તતિને ના સહે, ચહે ન અન્યને શર્મ	૩૭
ચોરી ચાડી ચુગલીયો, બ્યલિચાર કરનાર,	
માનવ એ ના બલુવો, દગો અરે ધરનાર	૩૮
ધિક્કારે જગ લોકને, માને નિજને શ્રેષ્ઠ,	
ધૂર્ત દોગી માનવ નહી, કલેશતણી જે એક.	૩૯
ચઢે ન બહારે મન્તની, હણે ધર્મી નરનાર,	
બાક વિના જન વૃન્દનો, ઘાતક જેહ થનાર	૪૦
સતી બાલ ના રક્ષતો, રાક્ષસ જેવુ ચિત્ત,	
ભણુ ન ગ્રાહે લોકનુ, હોય ન ચિત્ત પવિત્ર	૪૧
દાઝ નહી મદ્દશુણ્ણતણી, દુર્ગુણમાં રમનાર,	
મનુષ્ય તેહ બને નહી મદ્દશુણ્ણ વણુ નિર્ધાર	૪૨
મતલેદે જગ લોકથી, ઝડાડો ઝટ કરનાર,	
સત્યતણી પરવા નહી, બ્યસનીનો શિઘ્દાર	૪૩
આપ બડાઈ મારતો, તુચ્છ ગણે નરનાર,	
ગખ્યા હાડે મોગણા, નહિ માનવ અવતાર	૪૪
કરે કુતર્કો મન ઘણા, શિક્ષા સુણે ન કાન,	
સવળુ અવળુ પરિણમે, તે નહિ માનવ માન	૪૫
માય ફૂલી જે ક્ષાળડો, ધન સત્તાથી બલુ,	
સત્તા ધન દુર્વ્યય કરે, માનવ નહી પ્રમાણુ	૪૬
દુષ્ટ જનોની સગતે, દુષ્ટપણુ ધરનાર	
દુર્મતિમાં ગચી રહે, દોલક મમ અવતાર	૪૭
સ્વાત્મોત્તતિની દાઝ ના, દુષ્ટ વચન વદનાર,	
ધરે ન માનવ યોગ્યના, ભરમાવ્યો ભમનાર	૪૮

ત્રણ પાયાનો જે અરે, હાજી હા કરનાર; ૪૯
 બહી લાંચ જૂઠું કરે, વિશ્વાસી હણનાર.
 મન આચારે ભિન્નતા, અશક્તધાતક જેહ; ૫૦
 માનવ યોગ્ય ન તે ખરે, લલી ન તેની દેહ.
 મનમાં આવ્યું તે કરે, કરે ન સત્ય વિચાર; ૫૧
 ધરે નહીં પ્રમાણ્યને, યોગ્ય મનુષ્ય ન ધાર.
 શોધ કરે ના સત્યની, રૂડા નહિ આચાર; ૫૨
 કરે ન મહાજનનું કથ્યું, સ્વચ્છન્દતા ધરનાર.
 મૂઢપણું મનમાં ધરે, નિર્લજ્જતા ધરનાર; ૫૩
 ધરે ન માનવયોગ્યતા, દંલી જન નિર્ધાર.
 પ્રેમ પરીક્ષા ના કરે, ધરે ન સાચો પ્રેમ; ૫૪
 હૃદય શુદ્ધિ વણ માનવી, યાય કહો તે કેમ.
 લોક લડાવે ખટપટે, નારદ સમ અવતાર; ૫૫
 ગાય ગુણો નહિ લોકના, દોષ દૃષ્ટિ ધરનાર.
 માત પિતા સંતાપતો, દે ના અતિથિ માન; ૫૬
 દીન હઃખી ધિક્કારતો, તે ના માનવ જાણ.
 કરે કુટુંબે કલેશ ખડું, ધમાધમી કરનાર; ૫૭
 સત સંગતિ ધરે નહીં, પરધનનો ખાનાર.
 દેનારાનું જોદતો, ભૂલે ખડું ઉપકાર; ૫૮
 સ્વાર્થ સરે આઘો ખસે, વળી કરે અપકાર.
 ગુણ મૂકી અવગુણ ગ્રહે, ધરે નહીં શુભ ટેક; ૫૯
 અવસર આવે ઝટ ખસે, રાખે ના શુભ નેક.
 શુભાશુભ સમજે નહીં, પડ્યા ઉપર દે માર; ૬૦
 માનવમાં ન ગણાય તે, ધરે સ્વજનપર ખાર.
 બહાલાનું હૈયું હણે, દે બહાલાને ત્રાસ; ૬૧
 મુણે ન હિતકર કોઈનું, કો ન ધરે વિશ્વાસ.
 નિશ્ચય નહિ મનતોયનો, ધરે હૃદયમાં મેલ; ૬૨
 કરી મિત્રતા મિત્રનો, ધરે ન સાચો મેળ.

કરે પ્રતીત ન કોઈની, કરે મિત્રથી વૈર,	
નિજનુ શુભ કરનાર પર, ધરે અંહો જે ઝેર	૬૩
ક્ષણ ક્ષણમાહિ લડી પડે, મિત્રજનોથી વિરોધ,	
કરે મગજને ખોધને, મુણે ન સંજ્ઞન જોખ	૬૪
અવળા પન્થે ચાલતો, વક્રપણુ ધરનાર,	
તે માનવમા નહિ કદિ, જાણો નર ને નાર.	૬૫
મનુષ્ય યોગ્યતા જ્યાં નહી, ધર્મી કથાર્થી થાય,	
ટીલા ટપકા વેષથી, ધર્મી કો ન કહાય	૬૬
સત્તા વધતા શુ થયુ, ધન વધતા શુ ? થાય,	
જ્યાં ના માનવ યોગ્યતા, માનવદૈત્ય ગણાય	૬૭
અવતારે માનવપણુ, મનમા માન સંકેલ,	
શુભોથકી માનવપણુ, કોટિગણુ મુસ્કેલ.	૬૮
નિદ્રાહારને મૈથુને, જનપશુ જે સમ હોય,	
પણુ જાનાદિક શુણુવડે, અધિકો માનવ જોય	૬૯
માનવ માનવ ફેર છે, અમૃત વિષ સમંજણુ,	
એક જગત ઉદ્ધારતો, ખીજો જગ પાપાણુ	૭૦
અમૃત એક મુખે શ્રવે, કરે ઘણા ઉપકાર,	
એક શ્રવે વિષ વદનથી, કરે ઘણા અપકાર	૭૧
કંપવૃક્ષ સમ એક છે, ગણુલવૃક્ષ સમ અન્ય,	
એક ધરે જડતા ઘણી, ધરે અન્ય ચૈતન્ય	૭૨
વૃક્ષ વૃક્ષમા ફેર છે, માનવ માનવ ફેર,	
પ્રકાશ એક કરે અને, અન્ય કરે અંધે	૭૩
ઉત્તમ નીચા માનવી, કેમ પરીક્ષ્યા જાય.	
મધુર કટુક શબ્દોવડે, તુર્ત પરીક્ષા થાય	૭૪
ઉંચા જન નીચા જને, ઉચ્ચ બંને છે નીચ,	
હુમ રમે નિર્મલ જલે, ભૂડ ધરે તનુ કીચ	૭૫
શુણુ અવશુણુ ઢંકાય ના પેમંતા પાતાળ,	
અત્તર શીશીમા રહે, વાસે છે કર ખ્યાલે	૭૬

- પગલે પગલે દુર્જનો, જ્યાં ત્યાં બહુ અથડાય;
કાંટાળાં વૃક્ષો પરે, ભેતાં વિશ્વ જણાય. ૭૭
- દુર્જન નહિ સજ્જન થતો, કાક હંસ નહિ થાય;
માનવ ગુણ પ્રગટ્યા વિના, મનુષ્ય ના કહેવાય. ૭૮
- પાશવવૃત્તિ જ્યાં ઘણી, બોલે ઝેરી બોલ;
માનવ દેહે છે પશુ, કરશે સજ્જન તોલ. ૭૯
- માનવ સર્વે કૂટડાં, રૂપાકૃતિએ હોય;
પણ અન્તર ઉતર્યા વિના, નિશ્ચય કરે ન કોય. ૮૦
- રમેગુણી માનવ અને, તમેગુણી નહિ પાર;
સત્વ ગુણી ઓછા ઘણા, અતુલવ એ નિર્ધાર. ૮૧
- માનવ ગુણ પાગ્યા વિના, સફલ નહીં અવતાર;
સિદ્ધાન્તો પરખી કરે, માનવનો આચાર. ૮૨
- ભણે ગુણે માનવપણું, થાવે વા ના થાય;
હૃદય ગુણો ખીલ્યા પછી, માનવ યોગ્ય ગણાય. ૮૩
- માનવ દેખી ચિત્તમાં, ઉપજે હર્ષ અપાર;
આત્મસમો તેને ગણે, તે માનવ નિર્ધાર. ૮૪
- માનવના સ્વાતંત્ર્યને, હરી દાસ કરનાર;
સદ્ગુણનો ખપ નહિ જરા, તે નહીં માનવ ધાર. ૮૫
- માનવ સેવા ના કરે, કરે ઘણું અપમાન;
રાક્ષસ સમ તે માનવી, દિલનો બહુ નાદાન. ૮૬
- માનવ જાતિ પ્રગતિમાં, લે નહિ કિંચિત્ ભાગ;
બદલો વૈરનો વૈરથી, મનુષ્ય કાળો નાગ. ૮૭
- નિર્બલ મનનો માનવી, સત્ય ત્યજે ક્ષણવાર;
માનવમાં ન ગણાય છે, એવા નર ને નાર. ૮૮
- વાતુલપેઠે બોલતો, શરમ ન ધરતો લેશ;
અવિનયી તુચ્છ વદે ઘણું, કરતો સહુથી કલેશ. ૮૯
- ઉપાદેય આદેય જોય, સમજે નહીં લગાર;
ઉદાસમુખ રાખે સદા, શુદ્ધ ધરે નહીં આચાર. ૯૦

ગાડાની પેઠે અહો, અવાચ્ય બોલી જાય,	
મનુષ્ય કિમ્મત ના કરે, માનવ તે ન ગણાય	૬૧
દુર્ગુણી પર કરૂણા નહીં, નહીં ગુણાનુરાગ,-	
ગુણી દેખી હવે નહીં, મનુષ્યત્વે નહીં લાગ.	૬૨
મર્વ જીવોને ઉપગ્રહ, હોય પરસ્પર જાણ,	
જાણીને વર્તે નહીં, મનુષ્ય તે ના માન.	૬૩
જાતિ દેશને ધર્મથી, ગણી માનવનો ભેદ,	
લકાર્ષ ટટા જે કહે, તે નહિ માનવ વેદ	૬૪
યથાયોગ્ય મતકારથી, કરે મનુષ્ય સન્માન,	
સહાય પરસ્પર દે ખરા, માનવ તેહ પ્રમાણ.	૬૫
માનવ જાત સુધારતો, જ્ઞાનાદિકથી જેહ,	
સ્વાર્પણથી સેવા કરે, માથો માનવ દેહ	૬૬
કોટિ ઉપાયે આચરે, માનવ જાતની સેવ,	
હુ ખ હરે જ્ઞાનાદિકે. માથો માનવદેવ	૬૭
પક્ષપાત ત્યાગી મદા, ધરે મત્ય મન કાય,	
અસત્યથી દૂરે ગહે, માનવ સત્ય ગણાય	૬૮
દયા ક્ષમાદિક સદગુણો, પ્રગટાવે સુખકાર,	
આત્મસમા મહુ જીવને, ગણતો માનવ ધાર	૬૯
મર્વ જીવોના ગ્રેયના કાર્ય ઘણા કરનાર,	
જ્ઞાનયોગથી દેખતો, માનવ તેહ વિચાર	૧૦૦
ચિત્ત ધરી મધ્યસ્થતા, સત્ય શોધ કરનાર,	
માનવ તે થાવે સહી, પાળે શુભ આચાર.	૧૦૧
ક્ષમા સરલતા લઘુપણ, સતોષે રહેનાર,	
માનવ મત્ય ગણાય છે, રૂડા કહે વિચાર	૧૦૨
માનવ જાતિદ્રોહી જે, માનવ તે ન ગણાય,	
મમા મળ ધી દે દગો, તે નહિ માનવ થાય	૧૦૩
ધાતક જે વિશ્વામનો, તોઠે આપી કોલ,	
મનુષ્ય ના તે જાણવો, માક્ષીમા જૂઠ જોલ.	૧૦૪

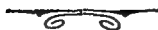
કરે કરાવે મારીને, જૂઠા સંમ આનાર;	
માનવ આકારે-છતાં, ખુરા વ્યાઘ્રથી ધાર.	૧૦૫
સ્વાર્થે કોટી ગમે નર્મી, સારે ઇચ્છિત કાજ;	
સ્વાર્થ સર્વા પછીથી કદિ, ધરે ન મનમાં લાજ.	૧૦૬
મુખ આગળ મીઠું વદે, પાછળ વાળે ઘાણ;	
મનુષ્ય યોગ્યતા ત્યાં નહીં, ગણવો તેહ મશાણ.	૧૦૭
ધન સત્તાદિ લાલચો, દ્રોહ પાપ કરનાર;	
મનુષ્ય રૂપે દૈત્ય છે, સ્વકીયજન હણનાર.	૧૦૮
હિસાહી મનહું સદા, ગુરૂ સેવા કરનાર;	
જેના બોલ ફરે નહીં, માનવ તે નિર્ધાર.	૧૦૯
પરમાર્થે રત જે રહે, તન ધન સહુ દેનાર;	
માનવ સાચો જાણવો, રહેણીમાં રહેનાર.	૧૧૦
કુટુંબની પ્રગતિ કરે, કરી સુધારો બેશ;	
સામાજિકપ્રગતિ કરે, અનેક ટાળી કલેશ.	૧૧૧
દેશોન્નતિ લાગી બને, કરે જનોને સહાય;	
અતિથિને આપ્યા વિના, ભોજન કદિ ન ખાય.	૧૧૨
આધુ સન્તને પોષતો, કરે ન લોક વિરુદ્ધ;	
શુદ્ધજ્ઞાન પ્રાપ્તિ વડે, કરેતો નિજ મન શુદ્ધ;	૧૧૩
ગણે સત્ય તે માંહરૂં, ગણે ન માંરૂં અસત્ય;	
વિશ્વહિતસ્વી થઈ ખરો, કરે પુણ્યનાં કૃત્ય.	૧૧૪
સામું વિશ્વ પડે યદા, તોપણ નહિ ગભરાય;	
સત્ય ન મૂકે ટેકથી, મનમાં નહિ અકળાય.	૧૧૫
ઇચ્છિત શુભ કાર્યો કરી, દેખાડે દૃષ્ટાન્ત;	
ખરેખરૂં જગ લોકને, બંને ન મોહિ બ્રાન્ત.	૧૧૬
પર ધન પત્થર સમ ગણે, ગણે પરસ્ત્રી માત;	
પ્રાણાન્તે પણ કોઈની, કરે ન છાની વાત.	૧૧૭
દેશકાળ અનુસારથી, વર્તે ખોલાચાર;	
સ્વાશ્રયી ખાંતે રહે, કરે ન દીન વિચાર.	૧૧૮

સત્યને કોરે મૂકીને, ચહે ન કીર્તિમાન,	
થાય નહીં આડખરી, માનવ સત્ય પ્રમાણ.	૧૧૯
સર્વ જીવોના શ્રેયમા, કરે મમર્ષણ પ્રાણ,	
વિક્રમ પેઠે સાહસી, ગલીરતા ગુણ ખાણ.	૧૨૦
યાચા ભગ કરે નહીં, દાક્ષિણ્યે મન રક્ત,	
ગુપ્ત દાન દે ભાવથી, થાય સુજનનો ભક્ત.	૧૨૧
સર્વ ધર્મમા જે રહ્યું, સત્ય પ્રહે સાપેક્ષ,	
ઉપયોગે વાણી વદે, વદે નહીં નિરપેક્ષ	૧૨૨
દીર્ઘદ્રષ્ટિને ધારતો, હોય સમયનો જાણ,	
સમયોચિત બોલે. કરે, માનવ તેહ પ્રમાણ	૧૨૩
ન્યાયપન્થ મૂકે નહી, દુર્પન્થમા ના જાય,	
અનારોગ્યકારક અરે, ભક્ષ્ય કદાપિ ન ખાય	૧૨૪
ન્યાય થકી પેદા કરે, વૈભવ સુખતુ મૂલ,	
અન્યાયી ધન ના પ્રહે, માને પગની ધૂળ.	૧૨૫
ક્રોધ કરીને અન્યતુ, કરે ન જૂઠું કામ,	
ખર્ચે પ્રશસ્ત્ય કાર્યમા, ખરા ભાવથી દામ	૧૨૬
કેળવણી પ્રગતિ કરે, મકંટ સહી હજાર,	
મનુષ્ય સાચો માનવો, ધરે સત્ય વ્યવહાર	૧૨૭
મનની મોટાઈ ઘણી, મત સહિષ્ણુ બેશ,	
ધીર વીર ને ઉગ્રમી, ગોધકવૃત્તિ હમેશ	૧૨૮
હાનિકારક ગીતિનો, કંઠે પલકમા ત્યાગ,	
આત્મશક્તિને ખીલવે, માનવ તે મહાભાગ	૧૨૯
છતી શક્તિ ના ગોપવે, જનહિત કાર્યે જોડ,	
નીચ પ્રેમી ઉદ્ધારતો, સુગુણી માનવ એહ	૧૩૦
સ્વાત્મિકશ્રદ્ધા જળવડે, કરે પ્રવૃત્તિ ભવ્ય,	
પ્રમાદથી મૂકે નહી, આત્મિકનિજકર્તવ્ય	૧૩૧
મલાહુ દે પરને ખરી, મોહે નહિ મુજાય,	
ત્યાગે જૂઠું મમત્વને, પરગુણ પ્રેમે ગાય	૧૩૨

- અતિથિ સેવારત સદા, કરે પ્રભુનું ધ્યાન;
અનુભવ નવલા પામવા, સદા રહે મસ્તાન. ૧૩૩
- દોષિજનોને ઉદ્ધરે, કરી ઉપાય કરોડ;
એવા ઉત્તમ જનતણી, જડે ન જગમાં જોડ. ૧૩૪
- ધનસત્તા વિદાથકી, પ્રગટે નહિ અહંકાર;
યૌવન રૂપનો મદ નહિ, સર્વ સમાન વિચાર. ૧૩૫
- કુસંપ કરતો નહિ કદા, સંપી રહે સહુ સાથ;
ઉત્તમ માનવ જાણવો, તારે જીવ અનાથ. ૧૩૬
- દોષીજનોની ઉપરે, કરે ન તિરસ્કાર;
આત્મસમા તેને ગણી, કરે ભલો ઉદ્ધાર. ૧૩૭
- સત્ય સુજે તેનો કદી, કરે ન ભયથી ત્યાગ;
ટીકા જગજન જે કરે, સહે સદા સૌભાગ્ય. ૧૩૮
- લોકાક્ષેપો ના ગણે, કરે ધાર્યું નિજકાજ;
અકૃત્ય કરતાં ભય ધરે, મનમાં આવે લાજ. ૧૩૯
- યોગ્ય સુધારો આચરે, પાછો હઠે ન લેશ;
દેશકાલ વ્યવહારથી, ધરે યોગ્ય નિજવેષ. ૧૪૦
- વીર્યહીન થાવે નહીં, શક્તિ વધારે નિત્ય;
સન્તોને નહિ છેતરે, ધારે ચિત્ત પવિત્ર. ૧૪૧
- અસહ્ય વાણી ના વદે, પ્રાણુ જતાં પણુ જેહ;
ઉત્તમ માનવ માનવો, આત્માથી જન તેહ. ૧૪૨
- ભવિતવ્યતા માનીને, ત્યાગે નહિ ઉદોગ;
આત્મોન્નતિ સાધક ખરો, સાધે નિશ્ચિન યોગ. ૧૪૩
- હઠે ન પાછો સત્યથી, થતાં વિરૂદ્ધ સંસાર;
આત્મભોગ આપે ભલો, પરમાર્થે જયકાર. ૧૪૪
- વીર યુદ્ધને ઇશુની, પેઠે વર્તે સાર;
આત્મામાં જગ દેખતો, શુદ્ધ પ્રેમથી ધાર. ૧૪૫
- અનન્યભાવે સર્વનું, શ્રેય સદા કરનાર;
ઉત્તમ માનવ જાણવો, પૂજ્ય વન્ધ નિર્ધાર. ૧૪૭

આત્મામા જગને બુવે, જગમા નિજ નિર્ધાર,	
અલેદલાવે સહુ થયુ, અલેદધ્યાને ધાર.	૧૪૮
એવા માનવનું હૃદય, સર્વથકી છે શ્રેષ્ઠ,	
પ્રભુપાર તે પામતો, રહી ન તેને વેઠ.	૧૪૮
પ્રભુભક્તિમા લીન જે, નહી અહ તા ભાન,	
વિવશ્રેષ્ઠ માનવ ખરો, આનન્દે મસ્તાન	૧૪૯
આનન્દે લહખદ બન્યો, લેદ ભાવ ના ચિત્ત,	
દેખાદિક દોષો ટળ્યા, માનવ તેહ પવિત્ર.	૧૫૦
શુદ્ધ થતા જે દોષીનો, કરે ખરો ઉદ્ધાર,	
શ્રી તીર્થ કર બુદ્ધનો, પામે તે અવતાર	૧૫૧
શુદ્ધાત્મા થઈ વિવનુ, કરે ખડ કત્યાલુ	
સિદ્ધ બુદ્ધ તે થાય છે, પરમ પ્રભુ ભગવાન	૧૫૨
માર્ધ શતક હહાવડે, કીધુ માનવ કાળ્ય,	
ઉપાદેય તે વાચ્ય છે, સર્વજનોને વ્રાવ્ય	૧૫૩
ઓગણિશ ઇકોત્તર લલો, પર્વ દિવાળી બેશ,	
ભણે ગણે જે સાલણે, આનન્દ હોય હમેશ	૧૫૪
ચોમાસુ પેથાપુરે, ઉત્તમ ભાવ વિશાવ,	
બુદ્ધિસાગર ધર્મથી, પગ પગ મગલ માલ.	૧૫૫

ૐ શાન્તિ. ૩

संवत् १८७२नां काव्यो.

❀ अलखदशानी फकीरी. ❀

अलख दशाक्षी जनी इक्षीरी, क्या हम छेवे वात अहाँ;
 ज्ञानाभृतका ज्ञावा पीया, अनहुद आनन्द छाय रहा. १
 नहि अण लेना नहि अण देना, जगकी कछु परवाह नही;
 लूल गये हम सण हुनियाहुं, किया कहा दुख याद नही. २
 अणहुण जगभग ज्योति अणके, अमर लये हम भवक भडा;
 नामइपकी पार गये हम, तत्व निदाव्या मथी दही. ३
 सुरत नुरतका पार जनाया, परापार अनुभव आया;
 कहांसे हुनिया देणे हमहुं, ज्ञानीहुं सण समझया. ४
 मेने जग्या मुजहुं सणहुं, विद्वानन्दमें भस्त लया;
 बुद्धिसागर अलख इक्षीरी, सत्य कभाया मौन रहा. ५

ॐ शान्तिः ३.

सं. १८७२ शार्तिक शु.२ सोमवार.

॥ आत्मनिश्चय ॥

हरदम प्रभुसैं चित्त लगादे, होनेवाला होय रहा;
 मत कर चिन्ता कोई बातकी, अकलभेद सब छाय रहा. १
 मरनेकी परवाह नहीं रख, जीवनकी आशा मत कर;
 साक्षी होके कर ले करणी, नामरूपभ्रान्ति परिहर. २
 जन्म मरणसैं कबु न डरना, प्रभु वन्दाकुं भय नहि है;
 अहंवृत्ति त्यज कर कर्तव्यो, करना निश्चय वह सहि है. ३
 चढती पडती जो कुच्छ जगमें, लक्ष्य नहीं दे वहां तेरा;
 गाफल मत हो मोहसङ्गसे, जहां मोह वहां अंधेरा. ४
 सत्में रहेणा सत्की प्रीति, मत पड मायाफन्दामें;
 ज्ञानगङ्गमें निशदिन झीलौ, मत पड भवजलगन्दामें. ५

दिलका तारोतार लगा दें, प्रभुकी साथे सदा मुदा;
अजपाजापे सुरता रख दें, पड नहि कुमतिसङ्ग कटा. ६
चिदानन्दकी मोंझे खेलो, आत्मप्रभु तुं है सच्चा;
बुद्धिसागर अलख निरञ्जन, ब्रह्म अन्य सब है कच्चा. ७

सप्त १८७२ ना शक्ति ३ शुद्ध ६

देश मारवाड राणी स्टेशन गाम सामेल वास्तव्य
यति पूनमचन्दजी पर लखेल पत्र.

आत्मस्वभावे भस्त रहेना, विना प्रयोजन मत वोलो;
रागद्वेषकी वृत्ति हठा कर, पराभाव स्फुरणा ग्वोलो. १
होता है होवेगा कर्म, उसकी चिन्ता मत करना;
उसका ना हम वह ना मेरा, सहजसमाधि वह धरना. २
अन्तरमें सुरता लय ला कर, दुसरा कुच्छ न याद करो;
भव मुक्तिकी आगा त्यज कर, समता सहजस्वरूप धरो ३
सहजे जो होता है उममें, साक्षी हो कर जग रहेना;
मन्तव्या ऐसी आभयमे, अनुभवी मत कंट रहेना. ४
मौनी होकर जगमें रहेना, सुख दुःख समभावे सहेना; (सदना)
जग कथनीमें लक्ष्य न देना, इन्नासे कुच्छ ना लेना. ५
मनकी गतागति मत रोको, मनका उपयोगी होना;
मनकु समजा कर अन्तरमें, ले जाना कल्पय थोना. ६
आत्मप्रभुमें प्रेम लगे तब, मन उसमें झट गंगाता,
सहजयोग उमहुं अवरोधी, तन्मयता जानी पाता. ७
आत्मप्रभुका प्रेमी होना, सब दुनियाकु भूठ जाना;
पेना उन्मादी निज अनुभव, पाता है निश्चय माना. ८
मत्ताप सब जीयो ईश्वर, है ऐमा मनमे धरना,

- सबकुं आत्मसदा अवबोधी, शुद्धप्रेम सबसँ करना. ९
 आपो आप अनुभव खीलता, सहजभावमें रहनेसे;
 स्वयं अनुभव होता निश्चय, बले कहा कुच्छ कहनेसे. १०
 पूर्वभवोंका संस्कारीकुं, रस पडता है तान जगे;
 बलता सो निज अनुभव बाटे, मस्त बने सो रगोरगे. ११
 खूले चक्षु जिसकी वह देखे, अन्धाकुं क्या देखाना;
 तत्त्वकथा क्या मूरख आगे, बहिरा आगे क्या गाना. १२
 आत्मस्वभावे मस्त बनो तुम, सर्व शास्त्रका सार वही;
 बुद्धिसागर आत्म उजागर, दशा लहो समभाव ग्रही. १३

ॐ शान्तिः ३.

संवत् १९७२ कार्तिक शुद्ध ७ शनिवार.

*खुदा.

- खुदा हमेरा अजब रंगीला, अगमरूप धरनेवाला;
 अप्पा परमप्पा अल्ला है, अकल कला करनेवाला. खुदा. १
 सर्व समाता उसकी अंदर, नूर वहे अपरंपारा;
 षट् कारक चक्रोंका धारक, इल्लिहा सब आधार. खुदा. २
 आनन्दका दरिया व सदा है, होता नहि दिलसँ न्यारा;
 नाम रूपसँ भिन्न निरञ्जन, सदा करंता उजियारा. खुदा. ३
 नापाक खाख नहि सदा पाक है, निर्मलज्योति नबी सदा;
 चौदां तबककी बात पिछाने, कर्त्ता हर्त्ता और खुदा. खुदा. ४
 रहिम सदा सब जीवो उपर, करनेवाला रहिमाना;

* स्याद्वाह अध्यात्म दृष्टिमे आत्माश्च भुवनो अनुभव करीने आत्म-
 भुवनं पशुन कर्तुं छे, आत्मा अल्ल भुदा पर अपेक्षामे सर्व रूपा अवबोधवां
 कर्त्ताहि षट्कारक वा योगनां षट्करूपकारक जलुवां. शयतान-मोह-कर्म जलुवुं.
 धर्त्यादि सानी शुश्रूषणी जलुवुं.

- સવ કુચ્છ જગ હૈં ઉસકું ચાવા, ફકીર દેસે મસ્તાના. **ખુદા. ૫**
 ઉસકી ગતિ જો વહી હિ જાને, મત માયામેં ભૂલાના;
 શ્વાસોશ્વાસે હરદમ સમરો, અજપાજાપે ગુલ્તાના. **ખુદા. ૬**
 ભરમાતા સેતાન જગત્કુ, મત ઉસકે ફન્દે આના;
 અહં મમત્વે ભૂલ મત મીયાં, ઝ્યોતિજ્યોત સેંમિલ જાના. **ખુદા. ૭**
 દર્શન જ્ઞાન શશી સૂરજ દો, કરે આરતી સવ વેલા;
 સહજાનન્દકા મઙ્ગલ દીવા, સ્વયં હોત હૈં એકેલા. **ખુદા. ૮**
 શુદ્ધોપયોગી નાહી સુપુમ્ના, વકનાલસેં ચઢ જાના;
 અગમ નિગમકા પાર પાય કર, હોય મેલ તવ રમજાના. **ખુદા. ૯**
 પશ્ચ ભૂતકા તનુ દરગામેં, દિલ તક્રિયામેં પધરાના;
 વિસ્મલ્લા અર્ઠ કલ્માકુ, પઢેનેસે લગની લાના. **ખુદા. ૧૦**
 અરસ્પરસ દેઢાર મિલા કર, પડદા દૂર કરી દેસે;
 અરસ્પરસકા ચહેરા સચ્ચા, મિલ ગયે નૂરકું પેસે. **ખુદા. ૧૧**
 મન મક્કેમેં સ્વાત્મ **ખુદા**કું, પધરા કર હો લયલીના;
 એકય ભાવકા અનુભવ કરકે, આનન્દામૃતકુ પીના. **ખુદા. ૧૨**
 શરીર ભિતર લોજે ઉસકુ, મિલતા હૈં સોઝદ ધ્યાને;
 બુદ્ધિમાગર સદા જીવતા, સ્વયં **ખુદા** વહ પહિચાને. **ખુદા. ૧૩**
 ૐ શાન્તિઃ ૩

સ ૧૯૭૭ કાર્તિક શુ ૯ મોમ.

❧ નકામાં છે અરે વહાનાં. ❧

- હૃદય ત્હાર છુપાવાને, પ્રયુક્તિયોવડે જે જે,
 અરે જે જે લખ્યા તે તે, નકામા છે અરે પહાના ૧
 પ્રયોજન જે ઠયુ તે તો, કબૂલે ના હૃદય ત્હાર,
 હૃદયની કાળજી વણુ એ, નકામા છે અરે પહાના ૨

थतो ज्ञ्यां पन्थ त्यां धृच्छा, गमे तेवा प्रयत्नोये; 3
 प्रसंगो नहि अरे लारे, नकाभां छे अरे पडानां.
 नथी ज्ञ्यां तीव्रइयि त्यां, थती दीलाश कार्योभां; 4
 विचारी जे हृदयभांडि, नकाभां छे अरे पडानां.
 परस्परना हृदयतारे, जणुतुं द्विल परस्परतुं; 5
 पछी जीनुं न माने डो, नकाभां छे अरे पडानां.
 इये जे चित्तभां तेने, करे छे मानवो यत्ने; 6
 हृदयना पूर्णनिश्चय वणु, नकाभां छे अरे पडानां.
 भरी ज्ञ्यां लागणी शोटी, करातुं ते अरे पडेलुं; 7
 त्यजने अन्य सहुं कायो, नकाभां छे अरे पडानां.
 प्रभाषिकता भरी प्रीति, भरी श्रद्धा समर्पण वणु; 8
 गमे तेवुं जणुवाभां, नकाभां छे अरे पडानां.
 हृदय साक्षी भरी पूरे, नही त्यां चालतुं जीनुं; 9
 बुद्धयधिपूर्णप्राभाषये, परस्पर सत्य समजतुं.
 संवत् १६७२ अर्तिक शुद्धि १० मंगलवार.

ॐ शान्तिः ३

समभाव.

धमराणभां विजयपुरी शा. दणमुभ स्वइ पयंद पर
 लजेन पत्र.

समभाव मुक्ति द्वार है, समभाव मुक्ति वानगी; 1
 समभावसे केवल लहे, कोई रहे नहि खानगी.
 सब दर्शनोंकी खटपटें, आतां नहीं कुछ सार है; 2
 समभाव वहां मुक्ति सदा, यह बात शास्त्राधार है.
 सब दर्शनोमें मुक्ति है, समभाव साचा हो तदा; 3
 समभाव साचा धर्म है, मत भूलना सन्तो कदा.
 समभाव है ईश्वर हृदय, समभावहृदयी जो भया; 4
 ईश्वरस्वरूपी वह हुआ, सर्वज्ञ सन्तो कह गया.

સમભાવી પ્રભુકી મૂર્તિ હૈ, સવ ઢર્ગનોંમેં જાનના;
 સવ ધર્મિયોંમેં વહ વડા, એસા હૃદયમેં માનના. ૫
 આનન્દ અપરપાર હૈ, સમભાવીકું નિશ્ચય સ્વરે;
 સમભાવ વાંન મને કલેઝ હૈ, રાગાદિસેં દુઃખઢા અરે. ૬
 સર્વૈયા.

મત મતાન્તર સ્વખંડન મખંડન, રાગદ્વેષકું પરિહરના;
 સમભાવે પેસો સવ જગકું, યદિ નિશ્ચય હોવે તરના. ૭
 મેરા તેરા રાગદ્વેષસેં, કરકે ઝગઢા ક્યુ કરના;
 સત્યધર્મ સમભાવે પ્રગટે, નિશ્ચય વહ મનમેં ધરના. ૮
 સન્તોકું સમભાવ વડા હૈ, ઉસકી તારીફ હૈ સચી,
 બુદ્ધિસાગર સામ્યભાવમેં, નિગડિન રહના બહુ રાચી. ૯
 સ ૧૬૭૭ તિર્થ ગુહિ ૧૧

અમદાવાદ શેઠ જગાભાઈ દલપતભાઈ પર લખેલ પત્ર. ❀

પ્રમજો ભાવીના ડેવા, વિચારીને પ્રથમ સર્વે,
 પત્રી નિશ્ચય કરી જોલી, કીને વાયદો પાળો ૧
 ડીને વાયદાઓ ણહુ, વિના પાળે અરે જગમા,
 રહે વિશ્વામ નહિ ડોને, કીને વાયદો પાળો ૨
 વટેહુ પાળવુ પ્રેમે, પ્રમાણિકની પ્રવૃત્તિ એ,
 વિચારી પૂર્ણ મનમાહિ, કીને વાયદો પાળો ૩
 લખીને જોલીને ડયારે, કયે ના વાયદો ડોથી,
 અરે સહ્યા કગયો તો, ડીને વાયદો પાળો ૪
 નહી ણધાવવુ ડોથી, વિચાર્યા વણુ અરે જગમા,
 સદા વિશ્વામી થાવાને, કીને વાયદો પાળો. ૫

કરીને વાયદો પાળે, થતો વિશ્વાસ્ય નર જગમાં;
 ગમે તેવા પ્રસંગોમાં, કરીને વાયદો પાળો. ૬
 ખરેખર કાયદો સાચો, કર્યો જે વાયદો તે છે;
 પ્રતિષ્ઠા કીર્તિ વરવાને, કરીને વાયદો પાળો. ૭
 ઉઠે વિશ્વાસ તો પશ્ચાત્, રહું શું ? બોલમાં બાકી;
 પ્રમાણિક શ્રેષ્ઠ થાવાને, કરીને વાયદો પાળો. ૮
 શિખામણ એ ખરી માની, વધારી આત્મબળ નક્કી;
 બુદ્ધચર્ચિય ધર્મી થાવાને, કરીને વાયદો પાળો. ૯
 સંવત્ ૧૯૭૨ કાર્તિક શુદ્ધ ૧૨

જડ પૂજારીઓ.

જડપૂજારીઓ તે જગમાં જાણવા,
 આત્મા કરતાં વધુને પૂજે ખૂબ જો;
 જડની કિંમત આત્માથી કરતા ઘણી,
 આત્મા મૂકી જાય પકડવા ધૂમ્ર જો. જડો ૧
 ઇન્દ્રિયોના વિષયોમાં રાચી રહે,
 અન્ય જીવોના લેતા લોભે પ્રાણ જો;
 સ્વાત્માવત્ જીવોપર પ્રીતિ ના ધરે,
 શુણી જનોતું કરતા બહુ અપમાન જો. જડો ૨
 જડવસ્તુઓ લેવા પાપો બહુ કરે,
 ગરીબ પશુ પંખી ઉપર નહિ ભાવ જો;
 જડના માટે જીવોનાં ખૂનો કરે,
 જડને ભોગવવામાં માને હુલાવ જો. જડો ૩
 જડવસ્તુઓ માટે યુદ્ધો બહુ કરે,
 જીવોને હણવામાં બહુ હર્ષાય જો;
 પ્રભુ પૂજે પણ દયા દાનથી વેગળા,
 પ્રભુશિક્ષાઓ માને નહીં જરાય જો. જડો ૪

જડ લક્ષ્મીની લાલચમાં લાગી રહે, કૃપણ બનીને કરે ન પાત્રે દાન જો, જડ વસ્તુમાટે ઈશ્વર પૂજા કરે, કરે ન જ્ઞાનાદિધારકનું માન જો.	જડ૦ ૫
જડની સગે રાચે માચે રાગથી, કરે ન જીવોની પ્રીતિ તલભાર જો; કરે કપાયો જડમાટે જડતા ધરી, સુખ સધળું માને જડમા નિર્ધાર જો.	જડ૦ ૬
જડ કરતા ચેતનનું મૂલ્ય અનન્ત છે, અનુભવ એવો જાણે નહિ સુખકાર જો; રાત દિવસ જડરાગે રહે રગાઈને, કરે ન જગમા પરના પર ઉપકાર જો.	જડ૦ ૭
જીનપ્રતિભામા ધરે ન પ્રભુની ધારણા, વાપરતો નહિ જડ વસ્તુ પર હેત જો, જડવસ્તુમા ભ્રમતાડકૃત્તિ ધરે, પરમાર્થ નહિ ત્યાગભાવ સંકેત જો.	જડ૦ ૮
જીવોના ઉપકારે છે જડ વસ્તુઓ, એવું જાણે નહિ અન્તરમા લેશ જો; નિન્દા-વિક્રધા-કળ્યા-કલેશે વર્તતો, વપુસ્થ આત્માને પૂરે નહીં લેશ જો.	જડ૦ ૯
પશુ-પખીના રકતે તનુને પોષતો, જીવોના હુ ખે નહિ મન હુ ખાય જો, પાપી દોષી જીવોને સન્માન દે, શુદ્ધી મનુષ્યોની પાસે ના જાય જો.	જડ૦ ૧૦
અજ્ઞાનીઓ એવી જડપૂજા કરે, જ્ઞાની સતોષી તેથી નહિ થાય જો, બુદ્ધિસાગર ચેતનપૂજા આચરે, જ્ઞાનીઓ ઝટ શાશ્વત સુખડા પાય જો.	જડ૦ ૧૧

❧ અર્હં છુદા. ❧

અર્હં છુદા તું હૈ વડા, તવ અગ્ર વન્દા હૈ ચડા;
 તવ શુદ્ધપ્રેમાબ્ધિ રહા, અનુભવ કરે તેરા મહા. ૧
 જો જો ક્રિયા જો જો કરું, સવ જાનતે હો કયા કહું;
 ઉદ્ધાર !!! અંધમોદ્ધાર તું, તવ જ્યોતિર્મેં મિલકર રહું. ૨
 તવ આશરા મેરે સદા, વિશ્વાસ્ય તું મેરે મુદા;
 તવ પાર પૂરા ના લહું, અનુભવ સમાધિમેં કદા. ૩
 ગુલતાન હમ તવ ભક્તિમેં, પ્યારા હમેરા તું પ્રમુ;
 બુદ્ધ્યાબ્ધિ આશ્રય શરણમેં, રચના કૃપાલો ! હે વિષ્ણુ. ૪
ૐ શાન્તિઃ ૩

❧ પ્યારાં અમારાં પંખીડાં. ❧

ગાનો મનોહર ગાવતાં, કુદ્રતતણાં ંહાલાં ઘણાં;
 દિલ રંજતાં નરનારીનાં, પ્યારાં અમારાં પંખીડાં. ૧
 બહુ રંગનાં બહુ બોલીઓ, બોલો ઉડાઉડ બહુ કરી;
 સ્વાતંત્ર્ય પ્રેમી લાડકાં, પ્યારાં અમારાં પંખીડાં. ૨
 માળા કરી વૃક્ષોવિષે, વહ્નિવિષે ઘર બાગમાં;
 બચ્ચાંને ચારો ચુગવતાં, પ્યારાં અમારાં પંખીડાં. ૩
 શિક્ષણ શિખવતાં પ્રેમનું, સ્વાતંત્ર્યને આનન્દનું;
 સન્તોષનું સ્વાર્પણતણું, પ્યારાં અમારાં પંખીડાં. ૪
 મસ્તી કરો મન માનતી, બહુ જાતની રસીયાં બની;
 કલરવ કરો દુમરાણમાં, પ્યારાં અમારાં પંખીડાં. ૫
 અરૂણોદયે કલરવ કરો, મીઠાશ તેમાં ઝોર છે;
 પાંખો ઉડી ફફડાવતાં, પ્યારાં અમારાં પંખીડાં; ૬
 કીડાં કરો શિશુ સાથમાં, તન્મય બની પ્રેમે ઘણાં;
 ઉપકાર કરતાં કુદ્રતી, પ્યારાં અમારાં પંખીડાં. ૭

નિર્ભય જગ્યાએ મહાલતા, કુદરત જીવનથી જીવતાં,	
જાતાં હુળીમળી પ્રેમથી, પ્યારા અમારા પ ખીડા	૮
માગો દયા પકડાઈ જતા, કડ્ડણા અવાજોને કરી,	
છોડાવતા ખુશી થતાં, પ્યારા અમારા પ ખીડાં	૯
કુદરતતણા જગ ખાગમા, રૂહેમીજનોના બાલુડા,	
આર્યો ઘણુ આહે સદા, પ્યારા અમારા પ ખીડા.	૧૦
સ્વાત ગ્ય સામ્રાજ્યે સદા, ફરતા ફરો ચારો ચરો,	
શોભાવતા ધર્મી ઘરો, પ્યારા અમારા પ ખીડાં	૧૧
અમ પ્રેમને બહુ રૂહેમની, સાક્ષી તમારું દિલ ભરે,	
વાતો સુણે દિલ દિલતણી, પ્યારા અમારા પ ખીડાં	૧૧
આવો અમારી પાસમા, પામો ન લય દિલમા જરા,	
આ દેહ પર બેસી રમો, પ્યારા અમારા પ ખીડા	૧૩
છાટો ન હિ સારો રહે, આવો તદા પાસે તમે,	
નિશ્ચય તુકારાએ કર્યો, પ્યારા અમારા પ ખીડા	૧૪
માનુ સદા મહુ આત્મવત્, લવલેશ ના જૂઠું વડુ,	
અનુલવ પરીક્ષાથી કગે, પ્યારા અમારા પ ખીડાં	૧૫
ઉપદેશ દઈ અહિ સાતણો, રક્ષા કર્ જીવ જાતની,	
ધાર્ જુઠાઈ નહિ જરા, પ્યારા અમારા પ ખીડા	૧૬
નિર્ભય પ્રભુના રાજ્યમા, અહિ સાપ્રતિષ્ઠા વાધતા,	
હિ સા ટળે શાન્તિ વહો, પ્યારા અમારા પ ખીડા	૧૭
અજ્ઞાનહિ સા ભાવથી, હુ ખી કરી તવ જાતને,	
માણી કરો સુજને ભલા, પ્યારા અમારા પ ખીડા	૧૮
પ્રભુને અમારા સમ તમે, શાસ્ત્રો સકલ માક્ષી ભરે,	
આત્મ તમારો અમ સમો, પ્યારા અમારા પ ખીડા	૧૯
ઉપજાવવા શક્તિ નથી, તમને અમારામા જરા,	
તો નાથ કરવો ના ઘટે, પ્યારા અમારા પ ખીડા	૨૦
સુખ હુ ખની મહુ લાગણી, સરખી ધરો અનુલવ થતો.	
તેથી અમારા સમ સદા, પ્યારા અમારા પ ખીડાં	૨૧

અમને અને તમને સદા, આ વિશ્વમાં સમ ન્યાય છે;	
અમથી સદા નિર્ભય રહો, ખ્યારાં અમારાં પંખીડાં.	૨૨
આશીઃ અમોને દો ભલી, ભલું થાય તમ એવી સદા;	
આનન્દદાયક વિશ્વને, ખ્યારાં અમારાં પંખીડાં.	૨૩
નિર્દોષજીવન ગાળતાં, રંગે રમે ન્યાં ત્યાં ભમો;	
વિશ્વાસી થૈ રંગે રહો, ખ્યારાં અમારાં પંખીડાં.	૨૪
અપરાધ સહુ માફી કરો, નિજ આત્મવત્ અમને ચહો;	
ખુદ્ધચબ્ધિ પ્રભુ દરબારનાં, ખ્યારાં અમારા પંખીડાં.	૨૫
સં. ૧૯૭૨ કાર્તિક વદિ ૧ સોમ.	

ૐ શાન્તિઃ ૩

‘સ્વાતન્ત્ર્ય’

સ્વાતંત્ર્ય જગમાં સર્વનું, સંરક્ષણ એ ન્યાય છે;	
પરતંત્રતા પ્રસરાવવી, કુદ્રત્તણો અન્યાય છે.	૧
સ્વાતંત્ર્યને સત્યાર્થમાં, સ્વાર્પણજીવન કરવું ઘટે,	
ખુદલાં થતાં પ્રગતિતણાં, દારો મહન્તો એ રટે.	૨
સ્વાતંત્ર્યથી સત્યો ખરાં, પ્રગટે જગત્માં જાણવું;	
સ્વાતંત્ર્યને પ્રકટાવવા, બલ એકદું જગ આણવું.	૩
સ્વાતંત્ર્ય વણુ નહિ સત્યની, આશા હૃદયમાં આણવી;	
પરતંત્રતા ત્યાં સત્ય નહિ, એ વાત નકકી માનવી.	૪
પ્રગતિગિરિશિખરે ચઢો, સ્વાતંત્ર્યનાં પગલાં ભરી;	
પરતંત્રતા ત્યાં જીવતાં, દેખો ગયા નિશ્ચય મરી.	૫
પરતંત્રતા ના કેા ચહે, જોશો જગત્માં અનુભવી;	
પરતંત્ર કેાને ના કરો, એ વાત જગમાં નહિ નવી.	૬
ચાહો સ્વયં સ્વાતંત્ર્યને, પરતંત્ર પરને ના ચહો;	
ન્યાયે ખરી પ્રગતિ લહો, અન્યાય ના સાંખી રહો.	૭
પ્રભુના ભલા દરબારમાં, પરતંત્રતા તો ના ઘટે;	
સ્વાતંત્ર્ય સૌને જગ પ્રણે અગમ દુઃખો સહુ મટે.	૮

સ્વાતત્ર્ય જગમાં સર્વનું, સરખું ખરો એ કાયદો,
સ્વાતત્ર્ય રક્ષાર્થે ખરે, કરવો ઘટે ના વાયદો. ૯

પરતત્રતા મૃત્યુ સમી, નિર્ણયદશા ત્યાં તો નહીં,
સ્વાતત્ર્ય ઈશ્વર તેજ છે, પામો જગત્ જન સૌ સહી. ૧૦

તોડો ન કુદ્રત કાયદો, સ્વાતત્ર્યના સ્વાર્થી જની,
નિજ આત્મસમ સહુને ગણો, શિક્ષા જ એ સોહામણી. ૧૧

સ્વાતત્ર્ય સૌનું રહે સદા, એવી પ્રવૃત્તિ આદરો,
થાશે લહુ કરતા, લહુ, એ સૂત્ર સાચું મન ધરો. ૧૨

પ્રભુના જગત્ દરખાસ્તા. સૌને ગણી સરખા રહો,
બુદ્ધચિંધિ સત્ સ્વતત્રતા, પામી ખરાં સુખડાં લહો. ૧૩

❀ ચેતન પૂજારીઓ જગમાં જાણવા. ❀

ચેતન પૂજારીઓ જગમાં જાણવા,
વર્તે સર્વ જીવોની સાથે બેશ જો,
આત્મસમી પ્રીતિ જીવો પર ધારતા,
દેહ દેવળ વસનારો પૂજ્ય હુમેશ જો. ચેતન૦ ૧

દેહસ્થજીવોને દેવો માનતો,
સર્વજીવોનું રાખે ઘટતું માન જો,
જીવતા દેવોનું હૈયું કારતો,
કરે ન કોધે માનવનું અયમાન જો. ચેતન૦ ૨

દયાધર્મદૃષ્ટિએ પ્રાણી દેખતો,
ગરીબ જનને યથાશક્તિ દે દાન જો,
જીનપ્રતિમામા જીનને માની પૂજીને,
જીનવર ગુણને ગ્રહી થતો ગુણવાન જો. ચેતન૦ ૩

પૂજ્ય સાધુઓ સેવે ભક્તિભાવથી,
પૂજ્ય ગુરૂનું જ્ઞાન ગ્રહે નિર્ધાર જો,
આત્માર્થી ભાવે વર્તે સહુ સાધમાં,

- યથાશક્તિ કરતો સહુ પર ઉપકાર જો. ચેતન૦ ૪
- સત્ય ન્યાયને માટે સ્વાર્પણ સહુ કરે,
પરમપ્રભુનો સદા ધરે વિશ્વાસ જો;
નિરહંભાવે વર્તે સહુની સાથમાં,
આશંકરી જગ થાય ન જૂઠો દાસ જો. ચેતન૦ ૫
- સ્વાતંત્ર્યે કથની સમ રહેણી રાખતો,
જડ વસ્તુનો ધરે ન મનમાં રાગ જો;
આશા મમતા જડના તાળે નાટ્યતો,
પરમાર્થે જડલક્ષ્મી કરતો ત્યાગ જો. ચેતન૦ ૬
- જડના મોહે મ્હારે ત્હારે ના કરે,
જડના મોહે કરે ન પ્રાણી નાશ જો;
સ્વાતંત્ર્ય જ રક્ષે જગમાં સહુ જીવનું,
દુઃખ પડતાં હોય કદિ ન ઉદાસ જો. ચેતન૦ ૭
- પ્રભુની સાથે ભક્તિથી વર્તે સદા,
હિંસાદિકદોષોને કરતા દૂર જો;
ઉપકારીનો દ્રોહ કરે ના વિશ્વમાં,
દાન સત્ય પાલનમાં હોવે શૂર જો. ચેતન૦ ૮
- મૈત્રીભાવે વર્તે જીવો સાથમાં,
કર્તવ્યોના પાલનમાં તૈયાર જો;
કરે પ્રતિજ્ઞા યોગ્ય પાળતો પ્રેમથી,
સત્તાધનનો કરે નહીં અહંકાર જો. ચેતન૦ ૯
- યોગ્ય સુધારા કરતાં પાછો ના પડે,
નીતિ ખ્યારી ગણતો પ્રાણુસમાન જો;
સર્વજીવોના કલ્યાણે રાચી રહે,
જ્ઞાનધ્યાનમાં પૂર્ણ લગાવે તાન જો. ચેતન૦ ૧૦
- સર્વજીવોની સેવા કરતો પ્રેમથી,
સ્વતંત્રતાનાં વાવે જગમાં ખીજ જો;
પરમાર્થે જડવસ્તુઓને વાપરે,

શુણીજનોને દેખી પામે રીઝ લે. ચેતન૦ ૧૧

મન્તજનોની સેવા બહુ લાવે કરે,
યથાશક્તિ જીવેને કરતો સહાય લે;
ભૂખ્યા તરસ્યા દુ ખીને સતોષતો,
દાનાદિક ઉપકાર કરીને ખાય લે ચેતન૦ ૧૨

મમતા વણુ ઉપયોગી કાર્યો સહુ કરે,
જાનાદિક સદ્ગુણો કરે પ્રકાશ લે,
માનવ પશુ પખી પ્રાણી ગ્લા કરે,
દેવ-શુરનો ધરે ધર્મ વિશ્વાસ લે ચેતન૦ ૧૩

જગહિતકારક કરે પ્રવૃત્તિયો ઘણી,
વિષય વાસના પાપકર્મ પરિહાર લે,
બુદ્ધિસાગર ધર્મકર્મ કરતા રહે,
શુભો ગ્રહીને કરતા આત્મોદ્ધાર લે ચેતન૦ ૧૪

મવત્ ૧૯૭૭ કાર્તિક નદિ ૩

પ્યારાં જ પશુઓ છો તમે

બહાવા અમારા આનંદવત્, સ્વાતંત્ર્યમાં રાજી રહો,
ઉપકાર જગજન પર કરો, પ્યારા જ પશુઓ છો તમે ૧

ચારો ચત્રે ફરતા કરો, પાણી પીઓ પ્રીતિ ધરો,
બહુ તાપ ઠંઠક વેઠતા, પ્યારા જ પશુઓ છો તમે. ૨

નિજ સ્વામી પર મમતા ધરો, સ્વાર્પણ કરો નિજ જીવગી,
હુ ખો મહો મોઢે મુખે, પ્યારા જ પશુઓ છો તમે ૩

ઉપયોગી છો જગને ઘણા, લાગો હૃદય મોહામણા,
પ્રેમી ઉપર પ્રીતિ ધરો, પ્યારા જ પશુઓ છો તમે ૪

રાખો ભલાની લાગણી, ઉપકાર કરનારા પ્રતિ,
આશી મમર્ષી હુદીથી, પ્યારા જ પશુઓ છો તમે ૫

ભાષા તમારી ચોર છે, તેમા જ લાવો ચોર છે,

વાહ વાહ પ્યારાં પુસ્તકો.

- આનન્દની હેલી વિષે, રેલાવતાં અમને સદા;
રમણીય નન્દનવન સમાં, વાહ વાહ પ્યારાં પુસ્તકો. ૧
- શાન્તિ સમાધિ આપતાં, દુઃખો ઝડપથી કાપતાં;
વેગે હૃદયમાં વ્યાપતાં; વાહ વાહ પ્યારાં પુસ્તકો. ૨
- સમજાવતાં સૌ સાનમાં, અનુભવ મજાના તાનમાં;
રાખો હૃદય શુભ ભાનમાં, વાહ વાહ પ્યારાં પુસ્તકો. ૩
- મૌની અહા મિત્રો ભલાં; સાથી ભલાં શુભ સ્વર્ગનાં;
ગુરૂના ગુરૂ અમીરસ ભર્યાં, વાહ વાહ પ્યારાં પુસ્તકો. ૪
- આ વિશ્વમાં દોલત ખરી, શુભ શક્તિયોનાં ઘર ભલાં;
વિચરાવતાં શુભ સ્વર્ગમાં, વાહ વાહ પ્યારાં પુસ્તકો. ૫
- આત્મોન્નતિ દર્શાવતાં, મીઠાં ઘણાં મન ભાવતાં;
ગાયન ભણું ગવરાવતાં, વાહ વાહ પ્યારાં પુસ્તકો. ૬
- મોંઘા હૃદયનો મંત્ર છો, પ્રગતિ પ્રવૃત્તિ તંત્ર છો;
વિશ્વોન્નતિ સુખ યંત્ર છો, વાહ વાહ પ્યારાં પુસ્તકો. ૭
- સહુએ તમોમાંહિ ભર્યું, સન્તોએ દિલ ખાલી કર્યું;
તે દેખીને મમ દિલ ઠર્યું, વાહ વાહ પ્યારાં પુસ્તકો. ૮
- વાહ શબ્દ બ્રહ્મે શોભતાં, સહુનાં હૃદયને આપતાં;
ધન્દ્રાદિનાં મન થોભતાં, વાહ વાહ પ્યારાં પુસ્તકો. ૯
- તીર્થો સમષ્ટિ વ્યષ્ટિનાં, તીર્થો ભલાં છો સૃષ્ટિનાં;
કિરણો અમારી દ્રષ્ટિનાં, વાહ વાહ પ્યારાં પુસ્તકો. ૧૦
- સકલાનુભવ ભંડાર છો, જ્ઞાની હૃદય અવતાર છો;
નરનારીનાં આધાર છો, વાહ વાહ પ્યારાં પુસ્તકો. ૧૧
- બહાલાં અમારી આંખ છો, શુભ સ્વર્ગ સિદ્ધિ પાંખ છો,
બુધ્ધિબિજળવન સન્ત છો, વાહ વાહ પ્યારાં પુસ્તકો. ૧૨
- સં. ૧૯૭૨ કાર્તિક વદિ ૫.

ૐ શાન્તિ: ૩

❀ વહાલાં હૃદયનાં વાઝકો. ❀

- નિર્દોષ મીઠા હાસ્યમાં, આનન્દ નિર્ભયતા રહી,
પ્રીતિ અલેદે ગહગહી, વહાલા હૃદયનાં બાળકો. ૧
- ક્રીડા રસીલી નવનવી, સ્વાત અજીવનથી થતી,
આનન્દરસના મસ્તીલા, વહાલા હૃદયના બાળકો ૨
- અદ્વૈતલાવે મન મળેલા, સાથ પ્રેમે બોલતા,
ઉંડા હૃદયને બોલતાં, વહાલા હૃદયના બાળકો ૩
- રાખો ન પરવા ઇન્દ્રની, મન માનતુ જે તે કરો,
મન માનતુ જ્યા ત્યા કરો, વહાલા હૃદયના બાળકો. ૪
- આ વિશ્વના દરબારમાં, નિર્દોષજીવન ગાળતાં,
પ્યારા સકલને લાગતા, વહાલા હૃદયના બાળકો ૫
- ચાહો રવિ જે માગતા, હઠને અરે ના ત્યાગતા,
ભૂડાથકી ઝટ લાગતા, વહાલાં હૃદયનાં બાળકો ૬
- કુસ્તી કરો કલિકાલથી, મર્યાદ પાચે વર્ષની,
ઉમર થતા પ્રાય લલા, વહાલા હૃદયના બાળકો ૭
- વાહ નાચતા ને કૂદતા ને, દોડતા ને ખેલતા,
કાલુ મઝાનુ બોલતા, વહાલા હૃદયના બાળકો ૮
- ડોઈકે વસ્તુ આપતા તે, પ્રાય મુખમાં ચાવતા,
કાઠે બહિરૂ ના ફાવતાં, વહાલા હૃદયના બાળકો ૯
- જપ ના વળે જરીયે અરે, કંઈ કંઈ અરે ગમતુ કરો,
પ્રીતિ મઝાની મન ધરો, વહાલા હૃદયના બાળકો ૧૦
- નિર્દોષ બોલી બોલીને, આકર્ષતા મન સર્વનુ,
બોલો જરા ના ગર્વનુ, વહાલા હૃદયના બાળકો ૧૧
- ચાહો સદા ચાહનારને, મળતા સદા મળનારને,
મોઘા અહા નર નારને, વહાલા હૃદયના બાળકો ૧૨
- માતા પિતા છો લાવીના, આધાર છો જગ સૂતના,
લાવી ઉદયના ત ત્ર છો, વહાલા હૃદયના બાળકો ૧૩

ઉપકાર કરવા જોર છે, ખ્યારાં જ પશુઓ છો તમે.	૬
ઉડી હૃદયની લાગણીથી, સ્વામી સેવાને કરો;	
નિજકુદ્રતી જીવન ધરો, ખ્યારાં જ પશુઓ છો તમે.	૭
પાપી મનુષ્યો માંસને, માટે અરે તમને હણે;	
અન્યાય એ મોટો કરે, ખ્યારાં જ પશુઓ છો તમે.	૮
ખૂમો બરાડા પાડતાં, કંપે હૃદય તેથી અરે;	
શાંતિ સદા તમને મળો, ખ્યારાં જ પશુઓ છો તમે.	૯
અમને અને તમને અહો, આ વિશ્વમાં સમન્યાય છે;	
સરખાં પ્રભુ દરબારમાં, ખ્યારાં જ પશુઓ છો તમે.	૧૦
સંભાળવાં તમને ઘટે, એવો પ્રભુનો કાયદો;	
તેમાં ન કરીએ વાયદો, ખ્યારાં જ પશુઓ છો તમે.	૧૧
નિજ આત્મવત્ જ્યોતિ તમારી, દેખતો સત્તાનયે;	
અપરાધ કરશો માફ સહુ, ખ્યારાં જ પશુઓ છો તમે.	૧૨
ઉત્તમ દયાળુ સદ્ગુણી નર, પાંજરાપોજો કરે;	
એવા મનુષ્યો ધન્ય છે, ખ્યારાં જ પશુઓ છો તમે.	૧૩
મેમી દયાના તારને, દિલડું તમારું જાણતું;	
સાક્ષી પરસ્પર મન ભરે, ખ્યારાં જ પશુઓ છો તમે.	૧૪
જીવો તમારા પૂજતો, સ્વાત્મા સમામાની સદા;	
ખુદ્ધયજિધ તેજે જળહળે, આનન્દધનમેળો મળે.	૧૫

સં. ૧૯૭૨ ક્રાંતિક વદિ ૪

સર્વ ધર્મ સારોપદેશ.

સર્વ ધર્મનો સાર સન્તજન સાંભળો,
દયા ધર્મ છે સર્વ ધર્મમાં સત્ય જો;
સ્વાત્માવત્ જીવોને મનમાં માનવા,
કરો પરસ્પર ઉપકારક શુભ કૃત્ય જો.
સત્ય જોલીએ મનમાં નિર્ભયતા ધરી,

સર્વ. ૧

યથાયોગ્યતા કરીએ જન સન્માન જો,
સત્સ ગત કરતા રહીએ નિશ્ચિન સુદા,
પ્રભુ પ્રાર્થના કરીએ થઈ શુભતાન જો. સર્વ ૨

હૃદયોદ્ધારે યથાતથા પ્રભુને સ્તવો,
પ્રભુની સાથે હૃદય કરો તલ્લીન જો,
સર્વજીવોથી પ્રેમે તન્મય થઈ રહો,
યથા જલધિમાં પ્રેમે વર્તે મીન જો. સર્વ. ૩

લિન્ન લિન્ન દ્રષ્ટિએ મહા ઝઘડા થતા,
માપેક્ષાએ બોધી ધરો સમભાવજો,
સમભાવે મુક્તિ છે સહુ દર્શનવિષે,
ભવજલધિમા સામ્યભાવ છે નાવ જો. સર્વ. ૪

શુદ્ધપ્રેમથી જીવો સર્વે ખમાવીએ,
કરો કષાયોને મમભાવે શાન્ત જો,
સત્ય વિવેકે કર્તવ્યો કરીએ સદા,
મોહભાવથી થવુ ન ક્યારે બ્રાન્ત જો. સર્વ ૫

ભલુ કરતાં ભલુ થતુ નિશ્ચય ધરો,
ખુરૂ કરતા થાય ખુરૂ નિર્ધારજો,
સર્વ જીવોની સાથે મૈત્રી રાખવી,
બનો શુભાનુરાગી નરને નાર જો. સર્વ ૬

પરમાર્થી થઈ સન્તોષે રહેવુ સદા,
બનો પ્રમાણિક સત્યશીલ અવતાર જો,
બુદ્ધિસાગર સદશુરૂ શિક્ષા માનીએ,
વિવેકવન્ધ થાવો નિશ્ચય વ્યવહાર જો. સર્વ ૭

સ ૧૯૭૨ કાર્તિક વદિ ૫

ૐ શાન્તિ: ૩

નિર્વૈરનાં આદર્શ છે, નહિ વૈરભેદને ધારતાં;	
જીવીને અન્ય જીવાડતાં, ંહાલાં હૃદયનાં બાળકો.	૧૪
બાળક અવસ્થા અમતણી, તે યાદીમાં તાજ થતી;	
બુદ્ધયજ્ઞિય પરમબ્રહ્મનો, નિર્દોષ આનન્દ અનુભવો.	૧૫

ૐ શાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૭૨ કાર્તિક વદિ ૬

❀ ગુજરાત પ્યારો પ્રાણ છે. ❀

સહુ દેશથી રળીયામણો, આનન્દ જ્યાં પ્રગટે ધણો;	
વાહ કુદ્રતી સોહામણો, ગુજરાત પ્યારો પ્રાણ છે.	૧
વ્યાપાર હુન્નરમાં વડો, લોકો દયાળુ જ્યાં ધણા;	
રાખે ન લક્ષિતમાં મણા, ગુજરાત પ્યારો પ્રાણ છે.	૨
સાબરમતી મહી નર્મદા, તાપી સરસ્વતી શોભતી;	
નદીઓ સરોવર જ્યાં ધણાં, ગુજરાત પ્યારો પ્રાણ છે.	૩
સહુ જાતની બહુવલ્લિયો, વૃક્ષો ભલાં શોભી રહ્યાં;	
સહુ જાતની ખેતી થતી, ગુજરાત પ્યારો પ્રાણ છે.	૪
વણી અઢારે અહિં વસે, ધનધાન્યથી શોણે સદા;	
ભૂખ્યું રહે ના કો કદા, ગુજરાત પ્યારો પ્રાણ છે.	૫
તીર્થો ધણાં શોભી રહ્યાં, પ્રાચીનતા જેની ધણી;	
સામ્રાજ્ય વર્તે શાન્તિનું, ગુજરાત પ્યારો પ્રાણ છે.	૬
ભંડાર બહુ પુસ્તકતણા, ખંભાત પાટણમાં ભલા;	
શૂરાજનો કવિયો ધણા, ગુજરાત પ્યારો પ્રાણ છે.	૭
શુભ સ્વર્ગ સમ શોભે ભલો, દુઃખો જનોનાં ટાળતો;	
સહુ જીવ જાતિ પાળતો, ગુજરાત પ્યારો પ્રાણ છે.	૮
વાહ સ્વર્ગનન્દનવન સમો, કુદ્રતતણી લીલા ધણી;	
નહિ તાપને તાઢ જ ધણી, ગુજરાત પ્યારો પ્રાણ છે.	૯

વનરાજ આદિ નૃપતિયો, અહિયાં થયા શૂરા ઘણા,
 શુભ આખની કીકી સમો, ગુજરાત પ્યારો પ્રાણ છે ૧૦
 બહુ યોગીઓ ને જ્ઞાનીઓ, બહુ દાનીઓ અહિયાં વસે,
 પર્વત ઘણા શોભી રહ્યા, ગુજરાત પ્યારો પ્રાણ છે ૧૧
 અરબી સમુદ્રે પશ્ચિમે, રક્ષા કરી શોભા ધરી,
 સતીઓવડે શોભે સદા, ગુજરાત પ્યારો પ્રાણ છે ૧૨
 વાહુ ધન્ય છે ગુજરાતને, નિજ માતૃભૂમિ દેશને,
 બુદ્ધચરિય ધર્મી આશરો, ગુજરાત પ્યારો પ્રાણ છે ૧૩
 ॐ શાન્તિઃ ૩

સવત્ ૧૯૭૭ ના કાર્તિક પદિ ૮ રાધેશ્વરમા

આનન્દમાં હૈયે અમે.

આકાશના તણુ વિષે, ચાહો રવિ બે દીવડા,
 ભૂમિતણી શય્યા કરી, આનન્દમા હૈયે અમે. ૧
 દિલ્હીર નહીં મરવાયકી, ઇન્છા ન જીવનની રહી
 સાક્ષી જગત્ મહુ વાતમા, આનન્દમા હૈયે અમે. ૨
 ક્ષણ ક્ષણ નવા અનુભવ કરી, મહેન્ટે મમાધિ પદ વડી,
 પરમાત્મતા દિલમા ધરી, આનન્દમા હૈયે અમે ૩
 જે જે શુભાશુભ કલ્પના, તે તે નહીં માચી ગણી,
 સમભાવ જીવન જીવતા, આનન્દમા હૈયે અમે ૪
 શાતા અશાતા કર્મમા, નહિ પ્રદ્યુમ્ન બ્રમણા ગ્હી,
 લગની અનુભવ ગહુગહી, આનન્દમા હૈયે અમે ૫
 અદ્રેતપરમપ્રદાની, લગની લગી ઉપયોગથી,
 લેવું ન દેવું કંઈ રહ્યું, આનન્દમા હૈયે અમે. ૬
 રૂપ નામ ને વિષયોવિષે, મુગ્ધાવવાનું નહિ રહ્યું,
 બુદ્ધચરિય પરમપ્રદાના, આનન્દમા હૈયે અમે ૭
 ॐ શાન્તિઃ ૩

સવત્ ૧૯૭૭ ના કાર્તિક પદિ ૯ રાધેશ્વરમા

❀ મહાવીર પ્રાણાધાર છો. ❀

- સહુ ધર્મવીરોમાં વડા, સર્વજ્ઞ ઉપકારી ખરા;
તાર્યા જનો પોતે તર્યા, મહાવીર પ્રાણાધાર છો. ૧
- ભારતવિષે ભાનુ સમા, તહારા સમો કોઈ નહીં;
શ્રીજ્ઞેનધર્મોદ્ધારકા, મહાવીર પ્રાણાધાર છો. ૨
- ઉપસર્ગ દુઃખો વેઠીને, તહે સત્યને સ્થાપન કર્યું;
આ કાલમાં નિશ્ચયથી, મહાવીર પ્રાણાધાર છો. ૩
- પાખંડતમ દૂરે કર્યું, હિંસાદિ દોષો ટાળીયા;
અનંતર અનંતા ગુણ ભર્યા, મહાવીર પ્રાણાધાર છો. ૪
- તહારા ગુણો ગાયા કરૂં, તારા ગુણો ધ્યાયા કરૂં,
બુદ્ધયજ્ઞિ શિક્ષા દિલ ધરૂં, મહાવીર પ્રાણાધાર છો. ૫

ૐ શાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૭૨ કાર્તિક વદિ ૪ ઉવારસદ.

❀ ગૃહસ્થ ભક્તને પ્રાસંગિક પત્ર બોધ. ❀

સમજ હૃદયમાં વર્તીશો.

- વિશ્વાસ ધારી હૃદયમાં, પ્રારબ્ધ આંબુ વેદતાં;
સમભાવથી પ્રગતિ થતી, સમજ હૃદયમાં વર્તીશો. ૧
- થાતું શુભાશુભ કર્મથી તે, ભોગવે છૂટકો થતો;
આત્મોન્નતિ છે મધ્યમાં, સમજ હૃદયમાં વર્તીશો. ૨
- કર્મો નિકાચિત આવતાં, ધાર્યું ન થાતું કોઈનું;
ચિન્તા ન કર જડખેલની, સમજ હૃદયમાં વર્તીશો. ૩
- થાનાર હોય તે થાય છે, વિહ્વલ થવું ના મન ઘટે;
કર્તવ્ય કર ચિન્તા ત્યજી, સમજ હૃદયમાં વર્તીશો. ૪
- જે જે બને જે કાલમાં, તે કાલમાં સાક્ષી બની;
આકાશવત્ નિર્લેપ થઈ, સમજ હૃદયમાં વર્તીશો. ૫

જે જે શુભાશુભ મનતણું, આંચલ્ય ત્યા તો હુ ખ છે,	
સુખ છે મમાધિયોગમા, સમજી હૃદયમા વર્તશે	૬
ચિન્તા કરે રૂઢન કરે, પાછું મળે ના જે ગયું,	
આત્માવિષે જોતા મળે, સમજી હૃદયમા વર્તશે	૭
મનના મનોરથ સહુ રૂળે, જો આ વિશ્વમા સૌ ળવના,	
તો હુ ખી ના કોઈ રહે, સમજી હૃદયમા વર્તશે	૮
આ કાળમા આ દેશમા, જે જે શુભાશુભ થાય તે,	
મમલાવથી દેખી ખરૂં, સમજી હૃદયમા વર્તશે	૯
આત્મોન્નતિ છે હાથમા, ના જોશીના તે જોશમા,	
કર્ત્તવ્યપાલનદૃષ્ટિથી, સમજી હૃદયમા વર્તશે	૧૦
સુખનું સરોવર આત્મમા, દેખાય છે આત્મા વડે,	
તે જ્ઞાનીની નજરે ચડે, સમજી હૃદયમા વર્તશે	૧૧
ઉત્સાહ હિ મત ખતથી, નિશ્ચય થશે પ્રગતિતણો,	
પુદ્ગલબિંદુલક્ષિતજ્ઞાનથી, સમજી હૃદયમા વર્તશે	૧૨

ૐ ગાન્તિઃ ૩.

સવત્ ૧૯૭૨ કાર્તિક વદિ ૧૧

❧ થતી વિશ્વોન્નતિ સાચી. ❧

નિડરભાવે મનોગત જે, કથાતુ ને કરાતુ એ,	
વધે મિત્રાઈ દેશોમા, થતી વિશ્વોન્નતિ માચી	૧
શુભામી વૃત્તિયો ટળતા, મનુષ્યો થાય મહુ મરખા,	
થતા એવી પ્રવૃત્તિયો, થતી વિશ્વોન્નતિ માચી	૨
મરણીયા મત્યનેમાટે, મનુષ્યો થાય સ્વાત એ,	
ટળે પરત ત્રતા ત્યારે, થતી વિશ્વોન્નતિ માચી	૩
ળને નિર્ભય સઝલ લોકો, પરસ્પર સાહાય્ય દેવામા,	
મરે કર્ત્તવ્ય યજ્ઞોમા, થતી વિશ્વોન્નતિ માચી	૪
ટળે જડવાદના યજ્ઞો, થતા ચેતન્યના યજ્ઞો,	

બલિ મોહાદિની થાતાં, થતી વિશ્વોન્નતિ સાચી.	૫
થતાં આસ્તિક જગત્ સઘળું, થતાં પરમાર્થની કરણી;	
પ્રગટતાં સત્યનો ભાનુ, થતી વિશ્વોન્નતિ સાચી.	૬
દયાદિધર્મ ફેલાતાં, અહિંસા સર્વની ટળતાં;	
મરી વૈદેહમાં જાતાં, થતી વિશ્વોન્નતિ સાચી.	૭
પરસ્પરપ્રેમદષ્ટિએ, જગત્ જીવો રહે જ્યારે;	
શુણાનુરાગથી ત્યારે, થતી વિશ્વોન્નતિ સાચી.	૮
રહે ના ઢોંગ ધૂતાર્ધ, વધતાં સત્ય સાદાર્ધ;	
મનુષ્યો સહુ થતાં ન્યાયી, થતી વિશ્વોન્નતિ સાચી.	૯
થતાં શુભ સંપત્તિ વૃદ્ધિ, થતાં ન્યાયે ભલી શાન્તિ;	
અહં મમતા જતાં દૂરે, થતી વિશ્વોન્નતિ સાચી.	૧૦
થતાં સમભાવની વૃદ્ધિ, થતાં સંતોષની ઋદ્ધિ;	
બુદ્ધચબ્ધધર્મનીતિથી, થતી વિશ્વોન્નતિ સાચી.	૧૧

સંવત ૧૯૭૨ કાર્તિક વદિ ૧૩

॥ ૐ શાન્તિઃ ૩ ॥

જ્યોતિ મઠી ગઈ જ્યોતથી.

ઉપયોગથી નિજ આત્મમાં, દેખ્યું અનુભવને ધરી;	
આત્મા અસંખ્ય પ્રદેશમાં, જ્યોતિ મળી ગઈ જ્યોતથી.	૧
પર્યાય આઠે કર્મના, બહેંચણુ કરી તેથી ઘણી;	
આત્મા નિહાળ્યો આત્મથી, જ્યોતિ મળી ગઈ જ્યોતથી.	૨
જ્ઞાનાદિ સદ્ગુણ ધામ છે, નહિ રૂપ વા ના નામ છે;	
આનન્દધનનું ઠામ છે, જ્યોતિ મળી ગઈ જ્યોતથી.	૩
આનન્દરસ લગની લાગી, અનુભવદશા અન્તરૂ જગી;	
કુમતિ કુટીલતાને ઠગી, જ્યોતિ મળી ગઈ જ્યોતથી.	૪
નિર્ભયપણું સહેજે મળ્યું, પરભાવનું જોર જ ટળ્યું;	
નિજમાં ભણું જીનપદ ભળ્યું, જ્યોતિ મળી ગઈ જ્યોતથી.	૫

પરવા રહી ના લોકની, ઇચ્છા ન જગજન પોકની;
આશા ન પુદ્ગલસ્તોકની, જ્યોતિ મળી ગઈ જ્યોતથી. ૬
સહેજે અમાધિપદ વર્ચુ, આરબ્ધ લોગવવું કર્યું,
બુદ્ધયબ્ધિ પરમ પ્રદ્ધમા, જ્યોતિ મળી ગઈ જ્યોતથી ૭
સ ૧૯૭૨ કાર્તિક વદિ ૧૪.

ૐ શાન્તિઃ ૩

❀ કર્યું તે ના કર્યા સરખું. ❀

હશે સત્કાર્યમા ખામી, થયું ધાર્યા પ્રમાદે ના;
કર્યાથી લાભ ના કેને, કર્યું તે ના કર્યા સરખું. ૧
વિના મન વેઠની પેઠે, વિધિવત્ કાર્ય ના થાતું,
વિચાર્યા વણુ પ્રવૃત્તિએ, કર્યું તે ના કર્યા સરખું ૨
પ્રયોજનસિદ્ધિ ના થાતી, કરાતું ઉલટું તેથી,
પછીથી થાય પસ્તાવો, કર્યું તે ના કર્યા સરખું ૩
વિના શક્તિ વિના પ્રીત્યા, વિના ઉત્સાહથી જે જે,
વિના ભાવે અહો તે તે, કર્યું તે ના કર્યા સરખું ૪
વિના અધિકારની રૂએ, પ્રદ્યા વણુ યોગ્યતા પૂરી,
અહો અજ્ઞાનહૃદિએ, કર્યું તે ના કર્યા સરખું. ૫
પરપર અન્ધહૃદિએ, તપાસ્યા વણુ સકલ બાબુ,
કર્યાથી હાનિ પર હાનિ, કર્યું તે ના કર્યા સરખું ૬
મળ્યાથી ઉત્તતિ સુખની, નહીં આશા અરે થાતી,
વધે ના પ્રીતિની રીતિ, મળ્યા તે ના મળ્યા મરખું. ૭
વધે ના ચાહ મળવાને, નકારો જ્યા હૃદય ભણતું,
થતો ના લાભ કો રીતે, મળ્યા તે ના મળ્યા મરખું ૮
થતો આનન્દ ના કિચિત્, થતું જ્યાં વેઠ મમ મળણુ,
વધે ઉલટી અરૂચિ બહુ, મળ્યા તે ના મળ્યા મરખું. ૯
પરસ્પર લેવું વા દેવું, નહીં થાતું શુભાદિકરું,
પરસ્પર દોષ દેખાતા, મળ્યા તે ના મળ્યા મરખું ૧૦

રહ્યા જ્યાં ચિત્તમાં વાંધા, પરસ્પર ચિત્તમાં સાંધા;
 થતી યાદી ન મન મનની, મળ્યા તે ના મળ્યા સરખું. ૧૧
 મળ્યાનો ભાવ ના થાતો, થતા મતલેદથી કલેશો;
 સહાતું ના જરા જૂઠું, મળ્યા તે ના મળ્યા સરખું. ૧૨
 પ્રતીતિ ના થતી પૂરી, મળ્યાથી ના થતી પ્રગતિ;
 અવિવેકીપ્રવૃત્તિએ, મળ્યા તે ના મળ્યા સરખું. ૧૩
 જરા ના લાલ મળવાથી, થતી ઉલટી ઉપાધિ ખડુ,
 થતો પરમાર્થ ના સુખ ના, મળ્યું તે ના મળ્યા સરખું. ૧૪
 ખરા ખપમાં નહીં આવે, પ્રયોજન સિદ્ધ ના થાતું;
 અનર્થોનું વધે ખાતું, મળ્યું તે ના મળ્યા સરખું. ૧૫
 ઉપાધિ આધિને વ્યાધિ, વધે નહિ શાન્તિની આશા;
 ધનાદિક સહુ મળેલું જે, મળ્યું તે ના મળ્યા સરખું. ૧૬
 થતું કલ્યાણ ના કોતું, વધારે દુઃખની જવાલા;
 વધે જેથી મહાચિન્તા, મળ્યું તે ના મળ્યા સરખું. ૧૭
 વધે મમતા અહંતા ખડુ, વધે કલેશી જીવન જગમાં;
 હણાતાં દિલ હજારોનાં, મળ્યું તે ના મળ્યા સરખું. ૧૮
 નથી કિંમત મળેલાની, નથી ઉપયોગ તેનો કંઈ;
 અવિવેકે મળ્યું તે તો, મળ્યું તે ના મળ્યા સરખું. ૧૯
 મળ્યું ના જાણ્યું અન્યોએ, મળ્યા ના લાલ અન્યોને;
 ઉપગ્રહની પ્રવૃત્તિ વણ, મળ્યું તે ના મળ્યા સરખું. ૨૦
 સમર્પણ ધર્મના માર્ગે, ઉપગ્રહમાં મળ્યું જાતું;
 ખુદ્ધયજ્ઞસન્તદષ્ટિએ, મળ્યું કીધું સકલ લેખે. ૨૧

સં. ૧૯૭૨ માર્ગશીર્ષ સુદિ ૧

શાન્તિ: ૩

❧ નમું એ પ્રેમીને ભાવે. ❧

- સદા સ્નેહોદધિમાહિ, જીલાવે દોષ ધોઇને,
સહે અપરાધની કોટિ, નમુ-એ પ્રેમીને ભાવે ૧
- ધરે નિષ્કામતાઃ મૈત્રી, હૃદય પરખી કરે પ્રગતિ,
કરે ઉદ્ધાર મિત્રોનો, નમુ એ પ્રેમીને ભાવે ૨
- કરે આનન્દમયજીવન, વિપત્તિમા સહાયક થઈ,
અને સ્વાત્માસમા એવા, નમુ હું પ્રેમીને ભાવે ૩
- તપે નહીં ને તપાવે ના, તપેલાની કરે શાન્તિ,
જીવન આપે શુભોત્તુ જે, નમુ હું પ્રેમીને ભાવે ૪
- ખને એકાન્ત ઉપકારી, કહી નહિ દે કયું જે જે,
શિખામણ આપીને તારે, નમુ એ પ્રેમીને ભાવે. ૫
- અવજ્ઞા ના કરે ક્યારે, અટ જટ સ્નેહીની વારે,
કરે ઉપકારથી ભારે, નમુ એ પ્રેમીને ભાવે ૬
- ઉપેક્ષા ના કરે કોષે, ત્યજે ના સગને ક્યારે,
પ્રતિજ્ઞા પ્રેમની પાળે, નમુ એ પ્રેમીને ભાવે. ૭
- ધરે ના સ્વાર્થનો છાટો, ધરે ના માનનો કાટો,
કપટનો ના ધરે કાટો, નમુ એ પ્રેમીને ભાવે ૮
- ખરી આત્મોત્તતિ કરવા, અનન્તા સદ્ગુણો ભરવા,
થયો ઉજમાળ સુખ વરવા, નમુ એ પ્રેમીને ભાવે ૯
- દઈ દે રગ પોતાનો, રહે ના અવસરે છાનો,
શુભોના બહુ કરે ગાનો, નમુ એ પ્રેમીને ભાવે ૧૦
- પડતાને જ ઉદ્ધારે, યથાશક્તિ અનુસારે,
કરે નિન્દા નહીં ક્યારે, નમુ એ પ્રેમીને ભાવે ૧૧
- ખને આત્મોત્તતિ સાથી, ભમે ના જે ભમાવ્યાથી,
કરે કર્તવ્ય કહેવાથી, નમુ એ પ્રેમીને ભાવે ૧૨

ધરે શુભ સાત્વિકી પ્રીતિ, ગ્રહં શુભ સન્તની રીતિ;
બુદ્ધ્યબ્ધિ ધારતો નીતિ, નમું એ પ્રેમીને ભાવે. ૧૩

સં. ૧૯૭૨ માર્ગશીર્ષ સુદિ ૨.

ૐ શાન્તિઃ ૩

❀ સર્વાત્માઓની જ્યોતિ સાથે સ્વાત્માની જ્યોતિમેલઃ ❀

જ્યોતિસેં જ્યોતિ મિલાના, સાધુભાઈ જ્યોતિસેં જ્યોતિ મિલાના;
અન્ય સકલ ભૂલ જાના, સાધુભાઈ—
ચંદ્રરાજમેં સર્વ જીવોંકા, સર્વ પ્રદેશો ધ્યાના;
સ્થિરદૃષ્ટિસેં સમતાં લાકર, તન્મયતા લય લાના. સાધુભાઈ. ૧
મરજીવા હો કર મસ્તીમેં, ભાવજીવનકું વહાના;
અનુભવ અમૃત ક્ષણ ક્ષણ પી કર, મનમેં હો મસ્તાના. સાધુભાઈ. ૨
શુદ્ધોપયોગેં પ્રેમ પીયાલા, પીકર હો ગુલતાના;
પાગલ હોકર જગમેં રહેના, સહજસમાધિ સુહાના. સાધુભાઈ. ૩
દુનિયાસેં મત મન ગભરાના, અન્તરમેં હો શ્યાના;
પોથાં થોથાં ચર્ચા છંડી, પરમબ્રહ્મ મિલજાના. સાધુભાઈ. ૪
પરમાનન્દ હૃદય પ્રકટાના, જગમેં મત ભરમાના;
બુદ્ધિસાગર અજપાજાપે, પરાપાર જ્ઞાન પાના. સાધુભાઈ. ૫

ૐ શાન્તિઃ ૩

સં. ૧૯૭૨ માર્ગશીર્ષ સુદિ ૩

❀ જગત્ આ સ્વપ્નની વાજી. ❀

થતો શું ? ચિત્તમાં રાજી, બની અહંકારથી માજી;
બની બા ધર્મનો કાજી, જગત્ આ સ્વપ્નની બાજી. ૧

- રહ્યો શુ ? વિશ્વમા ગાણ, રૂવે શુ મોહથી પાણ, ૨
 કરે શુ હાણ હા હાણ, જગત આ સ્વપ્નની ખાણ.
 ટકે ના વાર કો ઝાઝી, યથા સૂકી થઈ ભાણ, ૩
 મળી ખાણ નહીં છાણ, જગત આ સ્વપ્નની ખાણ
 ભણ લે જીનની રાણ, બની જડમા જ નારાણ, ૪
 બુદ્ધયબ્ધિ ચેત મનવાણ, જગત આ સ્વપ્નની ખાણ
- ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩
- સ ૧૯૭૨ મુર્ગશીર્ષ સુદિ ૪

વિપત્તિ, વાસના સમ શી ?

- ઠરે ના ચિત્ત જેનાથી, મળે ના જ્ઞાન્તિનુ સ્વપ્નુ, ૧
 વિવેકે પૂર્ણ અવધાગે, વિપત્તિ વાચના સમ શી ?
 મહત્તા કીર્તિ છડાતી, અહિ માદિત્રતો ફરે, ૨
 છતી આખે જ અ ધાર, વિપત્તિ વાચના મમ શી ?
 વધે તૃષ્ણા મહામાગર, થતા પાપો ન કરવાના, ૩
 સુખે નિદ્રા નહીં આવે, વિપત્તિ વાચના સમ શી ?
 વિકલ્પોની વધે શ્રેણિ, મળેલા ત્યાગની આખી, ૪
 મમાધિ રૂહે ઘણી ફરે, વિપત્તિ વાસના સમ શી ?
 થતુ નિ શક નહિ મનકું, જણાતી ભીતિ ચઢ્યાબુ, ૫
 ટકે ના ધૈર્યની વૃત્તિ, વિપત્તિ, વાચના સમ શી ?
 જણાતા હ ખ પર હ ખો, વધે દીનતા ઘણી મનમા, ૬
 વધે ના ટેકી વા નેકી, વિપત્તિ, વાચના મમ શી ?
 રહે વિશ્વાસ ના કો પર, થતી ચાચક સમી વૃત્તિ, ૭
 અધમતા બહુ વધે મનમા, વિપત્તિ વાચના મમ શી ?
 વધે છે વૈરને ઇર્ષ્યા, થતુ નિર્લજપણુ ઝાઝું, ૮
 થવાતુ ધૂળથી હલકું, વિપત્તિ, વાચના મમ શી ?

लक्ष्मण ना भई गोष्ट, लक्ष्मणान्न भवन भवई;
 नदी निर्जन दशा आगे, विपत्ति, वासना भवई ? ६
 रहे ना गिन निर्जनता, नदी नदि प्रेनदी नादि;
 भरो आनन्द नदि, प्रभटे, विपत्ति, वासना भवई ? ७
 दृष्टाधी वासना नष्टी, दृष्टानु न्याधी ने गोष्टी;
 गुदयन्त्रि धर्मसागरभां, निराश्रितभने श्रीश्री. ११
 सं. १६७२ मूर्धशीर्ष नदी ५.

ॐ शान्तिः ३

चेतन अब क्युं रहे उदासी.

अब क्युं रहेवे उदासी, चेतन अब क्युं रहेवे उदासी;
 हो जा वायविल्लासी. चेतन.
 कर्मोदयसें मुख दुःख होवे, उममें हो न निरासी;
 क्षीरनीरवत् कर्ममें न्यारा, निदानन्दपद वासी. चेतन. १
 तेरा सब है तेरी पास, हो जा उमका प्यासी;
 आनन्दका दरियाव सदा तुंहि, घटमें गङ्गा कासी. चेतन. २
 अकल निरञ्जन अज अविनाशी, निर्भय निज गुणवासी;
 बुद्धिसागर आनन्दमङ्गल, अनुभवदृष्टि प्रकाशी. चेतन. ३
 ॐ शान्तिः ३

सं. १६७२ मूर्धशीर्ष शुद्धि १४

साधुलक्षण.

साधुभाइ ते ज्ञानी मन प्यारा, पक्षपात दूर वारा. साधु.
 रागद्वेषसें रहेवे न्यारा, समता घट आधारा;
 आत्मसमाधि सुखमें खेले, अनुभव अपरंपारा. साधु. १
 मनकुं वश कर धर्म धरत है, घट देखे उजियारा;
 देह देवलमें आत्मदेवका, होवत सत्य पूजारा. साधु. २

સાપેક્ષાસેં સવ દર્ગનકા, ધરતા અનુભવ સારા;
 અનુભવ વીન નહિ કચની કરતા, કરતા સત્ય પ્રચારા. સાધુ. ૩
 આત્મભાવમેં મગ્ન રહત હૈ, હર્ષ શોક દૂર ઢારા;
 મમતાઽહટ્તિસેં ન્યારા, દેસે સત્ય અપારા. સાધુ. ૪
 આપોઆપ સ્વભાવે સમાતા, લેદ ન મેદ લગારા;
 બુદ્ધિસાગર પરમ પ્રમુતા, અનુભવતા નિર્ધારા. સાધુ. ૫
 ૐ શાન્તિઃ ૩

સ ૧૯૭૨ મુર્ગશીર્ષ સુદિ ૧૫ કલોલ

ઘાલા હૃદયના વાલ્કો, એવા વનો એવા વનો.

નિજ માતૃભૂમિ રક્ષવા, શૂરો શિવાલ્ય થઈ ગયો,
 અવટક શૂરો ટેકીલો, પરતાપ મહારાણો થયો,
 નિજ માતૃભૂમિ પ્રેમભા, સ્વાર્પણ કર્યું મવે મળ્યું,
 બહાલા હૃદયના બાળકો, એવા બનો એવા બનો ૧
 વિક્રમ સમા શૂર ક્ષત્રિયોએ, દેશની રક્ષા કરી,
 શુભ સ પ ટેકી નેકીથી, સર્વોન્નતિ વેગે વગી,
 વનરાજ પૃથ્વીચોહાણ બાપાને હુમીર કુલો થયા,
 બહાલા હૃદયના બાળકો, એવા બનો એવા બનો ૨
 શૂર શિશોદિ આવઠા ચોહાણ સોલકી થયા,
 મોગલ મરાઠા વાઘેલા મૌર્યો પ્રતાપી થઈ ગયા,
 નિજ ક્ષાત્રબળને ખીલવી ગ્લા કરી નિજ દેશની,
 બહાલા હૃદયના બાળકો એવા બનો એવા બનો ૩
 ગુજરાત મત્રી વિમલ વસ્તુપાલ આદિ મત્રીઓ,
 નિજ દેશની પ્રગતિ વ્યવસ્થાઓ કરી બહુ બાતની,
 ચક્રાલ રાક્ષસ ખીરબલાદિ મત્રીઓ મોટા થયા,
 બહાલા હૃદયના બાળકો, એવા બનો એવા બનો ૪
 પાશ્ચાત્ય દેશી મત્રીઓ ખ્રીસ્તમાર્ગે ગ્લાસ્ટન થઈ ગયા,
 દેશોત્તતિને ખીલવી યુક્તિ ઉપાયો બહુ કરી,

- દેશોન્નતિ વિશ્વોન્નતિમાં, બુદ્ધિબળને વાપર્યું,
 બહાલા હૃદયના બાળકો, એવા બનો એવા બનો. ૫
- હુન્નરકળાને ખીલવવા, પાશ્ચાત્ય દેશીઓ બુવો,
 યત્નો કરે બહુ જાતના, લાખો કળાઓ કેળવી;
 જાપાનીઓ દેશોન્નતિમાં, સર્વસ્વાર્પણને કરે,
 બહાલા હૃદયના બાળકો, એવા બનો એવા બનો. ૬
- વિક્ટોરિયા સર જ્યોર્જનાં, વાંચી ચરિતો રંગીલાં,
 દેશોન્નતિ કરવા જરા, બાકી ન રાખો બાલુડાં;
 ફ્રાંકો અમેરિકન બુઓ, સ્વાતંત્ર્યથી શોભી રહ્યા,
 બહાલા હૃદયના બાળકો, એવા બનો એવા બનો. ૭
- પ્રીરોજશાહ વીરચંદને વાર્છા મદનમોહન ભલા,
 રાજા સયાજીરાવ ગુર્જરનૃપતિ સાચા થયા;
 આ દેશમાં ગાંધી સમો ન અન્ય છે સોહામણો,
 બહાલા હૃદયના બાળકો, એવા બનો એવા બનો. ૮
- શુભ દેશભક્તોમાં ખરે જોડી ન જગ જોતાં મળે,
 શુભ ભાળ પર તિલકસમો ઉત્તમ થયો નર ગોખલે;
 શુભ દેશભક્તિ વ્યાપી જેના પૂર્ણ હાડોહાડમાં,
 બહાલા હૃદયના બાળકો, એવા બનો એવા બનો. ૯
- સ્વામી વિવેકાનન્દની શુભ દેશભક્તિ રગરગે,
 દેશોન્નતિ વ્યાખ્યાનમાં ભાનુપરે એ ઝગઝગે;
 નિજ દેશની બહુ દાઝ હાડોહાડમાં પ્રસરી રહી;
 બહાલા હૃદયના બાળકો, એવા બનો એવા બનો. ૧૦
- કલિકાલમાં સર્વજ્ઞ હેમાચાર્યની જોડી નથી,
 હરિભદ્ર વાચક હીરની જોડી નથી જોશો મથી;
 શ્રી વિજયઆનંદસૂરિને કુમારપાળ જ મૂપતિ;
 બહાલા હૃદયના બાળકો એવા બનો એવા બનો. ૧૧
- ગંગાલમાં સુરેન્દ્ર આદિ દેશભક્તો છે ઘણા,
 એનીએસન્દે દેશની ભક્તિમાં રાખી ના મણા;

- હાડીજ જેવા લોડંથી, દેશોન્નતિ શાંતિ રહી,
બહાલા હૃદયના બાળકો, એવા બનો એવા બનો. ૧૨
- દાદા ભલા આ દેશના, કહાપણુતણા સાગર અહો,
સેવા કરી સ્વાર્પણ કરી, શુભ જીવગી મફગી લહો,
આખી સલાહો ગોખલેને, દેશની એવા તણી,
બહાલા હૃદયના બાળકો, એવા બનો એવા બનો. ૧૩
- વાહ વાહ સ્વાર્મામા વડો, શ્રીરામતીર્થ જ વાણીએ,
નિજ દેશની સેવા કરી, વ્યાખ્યાનથી મન આણીએ,
અધ્યાત્મભાવે દેશનો, ભક્તિ કરી શુભ ભાવથી,
બહાલા હૃદયના બાળકો, એવા બનો એવા બનો. ૧૪
- શુભ બાલને પાલે ભસી, નિજ દેશ સેવા આદરી,
સિદ્ધા બની શુભમિહ મમ, દેશોન્નતિ શક્તિ ધરી,
મન વાણી કાયા વિત્તથી, દેશોદયે લાગી રહ્યા,
બહાલા હૃદયના બાળકો, એવા બનો એવા બનો. ૧૫
- નિજ માતૃભૂમિ ભક્તિને, નિજ દેશભાષા ભક્તિના,
ફેલાવનારા જે થતા, ભક્તો અહો તે ધન્ય છે,
શુજરાતી આદિ પત્રના, સ ચાલકોને ધન્ય છે,
બુદ્ધયુગિષ દેશી બાળકો, એવા બનો એવા બનો. ૧૬

સ ૧૯૭૨ મૃગશીર્ષ વદિ ૩

❀ સાધુદશા. ❀

- સાધુભાઈ સત્ય સદા મન ધરના, પક્ષપાત નહિ કરના. સાધુ.
હાજી હાજી કચુ ન કરની, સ્વાતંત્ર્યે શુભ વરના;
ધર્મપત્ર્ય કશ્વરકે તાવે, સત્ય ત્રિના નહિ સરના. સાધુ. ૧
નિર્ભય હોઠ્ઠ વ્રહ્મદશર્મે, અન્તર્સે વિચરના;
સર્વદેવકો દેવ ગણી નિજ, ફક્કડ હોઠ્ઠ કરના. સાધુ. ૨

नहीं कहीं कंड़ सत्य रजीष्टर, पूर्ण सत्यका धरना;
 अनुभवमें आवे सो सच्चा, नाहि सत्यमें फरना. साधु. ३
 स्वातंत्र्ये मरना सो अच्छा, सत्यपनेमें विचरना;
 सदा सत्यसें हो स्वार्थीना, मरना पग नाहि डरना. साधु. ४
 स्वानुभव सच्चा दिल भरना, सत्यजीवन संचरना;
 बुद्धिसागर स्वातंत्र्ये रे, दुःखोदधिकुं तरना. साधु. ५

संवत् १९७२ भृगुशीर्ष वदि ४

ॐ शान्तिः ३ ।

❀ जगत्ने ब्रह्मरूपे देख. ❀

ब्रह्मरूपसें देख जगत्कुं, मायाकी मत कर यारी;
 मनोवृत्तिका चेला मत हो, अलख अकल निजकुं धारी. ब्रह्म. १
 शास्त्रवासना लोकवासना, विषयवासना कर दूरे;
 आसक्ति छंडे अन्तर्मां, प्रभुस्वरूपे सहु स्फुरे. ब्रह्म. २
 मेरा तेरा भावे मरना, अभेदसें होता जीना;
 दशा ऐसी अन्तरमें धरना, मत होना कबहु दाना. ब्रह्म. ३
 वृत्ति जब तक है संसारा, निर्दृष्टि तब है मुक्ति;
 सर्व जीवोंकु प्रभु समज लें, शिवपद पानेकी युक्ति. ब्रह्म. ४
 सर्व वस्तुमें ब्रह्मभावसें, तन्मय लीन सदा रहेना;
 बुद्धिसागर अनुभव पा कर, लेना देना क्या कहेना. ब्रह्म. ५

संवत् १९७२ भृगुशीर्ष वदि ५

ॐ शान्तिः ३.

❧ ब्रह्म स्वरूप. ❧

सहजानन्दी स्वयं सदा तुं. चूक नहीं चेतन प्यारा;
 अलस अरूपी निर्भय रूपी. सब ज्ञेयोका आधार। सहजा. १
 स्वयं प्रकाशी अज अविनाशी, पिण्डे ब्रह्माण्डे वासी;
 स्वयं अखेदी स्वयं अभेदी, हो जा पका विश्वासी. सहजा. २
 नामरूपसें तुं है न्यारा, ज्ञाता है नहि समारा;
 सुखमस्तीमें है मस्ताना, को नहि पाता तुज पारा. सहजा. ३
 अनन्तरूपे अनन्तनामे, अनन्तयोगे अवतारा;
 अकल कला छाड़ सब जगमें, थका शोभमें जग सारा. सहजा. ४
 बाढबिबाढे चर्चा करते, पार न पाये नरनारी;
 बुद्धिसागर अनुभव स्फुरणा, परा वाणीसें ललकारी. सहजा. ५

ॐ शान्तिः ३.

स १६७७ भृगुशीर्षं वर्त ६

❧ सत्पुरुष कर्तव्य. ❧

सन्तो जगमें रहना शूरा, मरना पण नहि मनमें डरना;
 कर्तव्योंका भेद समज कर, स्वाधिकारसें सब करना. सन्तो. १
 पराश्रयी मत होना कबहु, स्वातन्त्र्ये निशङ्की रहना;
 ब्रह्मदृष्टि सबमेंहि धर कर, सत्य वात मक्कु रूढ़ना. सन्तो. २
 मत हो गाफल मत हो दीना, सोऽह ॐ निजकुं स्मरना;
 हाढो हाढे रोमे रोमे, निर्भयता सच्ची धरना. सन्तो. ३
 सच्चा जगमें सजसें लेना, मेरा तेरा परिहरना;
 स्वयरूप सज जगकुं मानी, पूर्ण ब्रह्म निज पद वरना. सन्तो. ४
 पूर्णानन्दी होना पूरा, करो कर्म सब चकचूरा;

સ્વતંત્રતાસેં જગમેં खेलો, કોઈકા કરના નહિ ચૂરા. સન્તો. ૫
 હૃદયતારસેં તાર લગા દો, હરદમ પ્રભુકી સાથ સદા;
 અર્હે અલ્લા અલખ નિરજ્જન, સિદ્ધ બુદ્ધ જો નામ खुदा. સન્તો. ૬
 સાવધ હો કર લડો મોહસેં, પાઝી પાની મત કરણી;
 બ્રહ્મારન્ધ્રમેં આસન પૂરી, અલખફકીરી ઝટ વરની. સન્તો. ૭
 કામાદિકવૃત્તિપશુઓંકું, જ્ઞાનયજ્ઞમેં સંહારો;
 સવકું સવકા દે કર સન્તો, જીવન્મુક્ત હો કર મ્હાલો. સન્તો. ૮
 ચઢો ગગનગઢ નિર્ભય દેશે, નહિ નિજમેં શિવપદ દૂરા;
 બુદ્ધિસાગર નિરખો નયનેં, અપરંપાર વહે નૂરા. સન્તો. ૯

॥ ૐ શાન્તિઃ ૩ ॥

સંવત્ ૧૯૭૨ મૃર્ગશીર્ષ વદિ ૭

પ્રભુને વિજ્ઞાપિત.

પ્રભુજી પાલવડો ઝાલીને પાર ઉતારજો રે.

પ્રભુજી પૂર્ણ ભરૂંસો તહારો મન અવધારશો રે.

તપ જપ કિરિયા કરી શકું નહીં, પણ તુજપર પ્રીતિ નિશ્ચય સહી;
 પ્રભુજી જેવો તેવો પણ તહારો, ઝટ ઉદ્ધારજો રે પ્રભુજી. ૧

પ્રભુ કૃપાથી આવે આરો, એક વાર કહો મુખથી મારો;
 બહાલા દીન દયાળુ, સેવક ગર્જને સારજો રે. પ્રભુજી. ૨

બાળકના આ કાલાવાલા, માત પિતાજી તમને બહાલા;
 પ્રભુજી માની મનમાં, બહેલા બહારે પધારજો રે. પ્રભુજી. ૩

વારંવાર કહું શું ? અહું, અહું કહેતાં મનમાં લાજું;
 બહાલા બુદ્ધિસાગર, શરણાગત ઉદ્ધારજો રે. પ્રભુજી. ૪

સં. ૧૯૭૨ મૃર્ગશીર્ષ વદિ ૮.

શુદ્ધચેતના અંવામાતાની સ્તુતિ.

(આધ્યાત્મિક દષ્ટિએ)

ચેતના શુદ્ધ અળા રે, બહાલામા બહાત્રી મુજ માડી સ્વલાવે પોષી પાળે રે, શદાય મુજ રખવાળી— મદા છતી તુ પિણક પ્રદ્યાડે સ્વાત્મ સ્થિ કરનાર, ગીલસિહ પગ મ્વાગી કગીને મોહાસુર દમનાર અનુભવીને લાબ્યુ રે, અનન્ત જ્યોત ધરનાગી, ચેતના ૧ શક્તિરૂપથી વેદે ગાઈ, ઉપનિષદોએ ગાઈ, આગમમા નિગમમા ગાઈ, વ્યષ્ટિ મમષ્ટિ સુહાઈ, માકાર નિરાકારી રે, લખિરૂપ જયકારી, ચેતના ૨ ઉપશમ ક્ષયોપશમને ક્ષાયિક, લાવે તુ મોહાય, પ્રાક્ષી અક્ષર પ્રદ્યમ્વરૂપી, અકલ અલખ મહિમાય, વિવિધવાણી ગરબો રે, ગાવે રસ લેઈ તાગી, ચેતના ૩ વૈરાગ્યાદિ વિવિધ શસ્ત્રો, કરે શોભતા આગ, મત્વ રજમ્ને તમોવૃત્તિના, ધરે વિવિધ અવતાર, કર્મ દૈત્ય હણવાથી રે, કહેવાણી જગ રૂદ્રાણી, ચેતના કામાદિક રાક્ષસને હણવા, ધારે રૂપ પ્રચ ક, અડિકા કહેવાણી તેથી, મહિમા મહુ પ્રદ્યાડ, પટ્કાગકના ચક્રે રે, ચક્રેશ્વરી કહેવાણી ચેતના ૫ કોધાદિક શત્રુ પગ કોધી, મહાકાલી અવતાર, જ્ઞાનાદિક લક્ષ્મીના યોગે મહાલક્ષ્મી સુખકાર, મગ્ધસ્વતી મોહાઈ રે, વાણી શબ્દ જગમાગી, ચેતના ૬ અનન્ત નામોથી જ સુહાત્રી, નામ રૂપથી લિત્ર, વૃત્તિલેદે નામ રૂપથી, જગ તુજમાહિ લીન, મૂર્ત્તમૂર્ત્ત સ્વરૂપી રે, અનાદિ તેમ અવનાગી, ચેતના ૭ સ્વર્ગ નર્ક માનવને તિર્ય ચ, સદુમા તાગે વાસ, લોકાલોક પ્રગટ છે તુજથી, સહનનન્દ વિલાસ, તીર્થ દગે મદાવીગે રે, પ્રકટાવે જગ ઉદારી, ચેતના ૮
--

સર્વ જીવોનાં સર્વે જાણો, દેવળ વિશ્વ વિચાર,
 આશા પશુનો હોમ જ થાતો, જ્ઞાનાગ્નિએ નિધાર,
 કર્તવ્યોની સેવા રે, ઘંટનાદો ગુણકારી. ચેતના. ૯
 ચમત્કાર જે જે જગમાંહિ, સહુ તે તારાં રૂપ,
 નિશ્ચયને વ્યવહારે સેવે, પામે નહીં કોઈ ધૂપ;
 શક્તો એ સેવા સારી રે, સ્વાનુભવે ઘટ ભાગી. ચેતના. ૧૦
 સર્વ ભૂતમાં નિજને દેખે, નિજમાં સર્વે જીવ,
 સમભાવે દેખી તુજ સેવે, થાય જ તે શુદ્ધ શિવ;
 અલેહસત્તાધ્યાને રે, ઠરે તે કામ મન વાગી, ચેતના. ૧૧
 હરિહર બ્રહ્મા સર્વ મહન્તો, સેવે તુજને નિત્ય,
 યોગી ભોગી સુખકાં પામે, દેઈ તુજ પદ ચિત્ત;
 કોઈ ન તુજથી છાતું રે, ક્ષાયિકશુદ્ધ ભવાની. ચેતના. ૧૨
 તુજને પામી ચિત્ત ઠરે છે, થાય ન ભવમાં વાસ,
 કરૂણા કર મહાદેવી મુજ પર, તહારો ખરો વિશ્વાસ;
 વેગે પ્રગટો ઘટમાં રે, વિશ્વમિ ઉર અવધારી. ચેતના ૧૩
 શુદ્ધ પ્રેમને અલેહ ભાવે, જે સેવે તવ ભક્ત,
 તવ દોચનથી સહુ તે દેખી, થાય પ્રભુ શિવ મુક્ત;
 અન્તરૂ ખાહિરૂ દેખે રે, સ્વાત્મદૃષ્ટિ અવધારી, ચેતના. ૧૪
 નિજનિજ દૃષ્ટિના અનુસારે, જગ જન દેખે સર્વ,
 આત્મ જ્ઞાનિયો અનુભવ યોગે, સેવે ત્યજી સહુ ગર્વ;
 અનુભવ જ્ઞાને ગાવે રે, જ્ઞાની શિવસુખ કયારી, ચેતના. ૧૫
 તવ મહિમાનો પાર ન પામું, કરો કર્મ સહુ માફ,
 તુંહિ તુંહિ તું માતા મહારી, રાખો સદા ચિત્ત સાફ;
 બુદ્ધિસાગર શક્તિ રે, સહાયક નરનારી, ચેતના. ૧૬

સં. ૧૯૭૨ મૂર્ગશીર્ષ વદિ ૧૦

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

❀ કદાપિ દૈન્ય નહિ ધરવું. ❀

- ખરૂં સ્વાતંત્ર્ય મૂકીને, ખરૂં પ્રામાણ્ય ચૂકીને,
 છ હાથમાં જ ઝૂકીને, કદાપિ દૈન્ય નહિ ધરવું ૧
- પડ્યા હુ ખો સહન કરતા, ગરી માઈ સહન કરી,
 ગણી ઉ.મત મમા દિવસો, કદાપિ દૈન્ય નહિ ધરવું ૨
- મહત્તા ના અરે ધનથી, મહત્તા નહિ અરે તનથી,
 મહત્તા સ્વાત્મના સમજી, કદાપિ દૈન્ય નહિ ધરવું ૩
- અરે અજાઈ ના જાણુ, પ્રપચીની કળાઓમા,
 ગમે તેની જ લાલચથી, કદાપિ દૈન્ય નહિ ધરવું ૪
- સદા સતોષમા રહેવું, કરી કર્તવ્યની કરણી,
 શ્રદ્ધે સત્ય વેચીને, કદાપિ દૈન્ય નહિ ધરવું ૫
- નિજાત્માને જ અન્યોથી, ગણે હુલ્લકોજ અહાની,
 નિજાત્મામા મક્કલ માની, કદાપિ દૈન્ય નહિ ધરવું. ૬
- જગત્મા સ્વાધિકારે સહુ, સદા સરખા સ્વકર્તવ્યે,
 ખની કર્તવ્ય સતોષી, કદાપિ દૈન્ય નહિ ધરવું ૭
- નિજાત્માને ગણી હુલ્લકો, કરો ના ખૂન પોતાનું,
 પ્રસન્નાત્મા મદા ધરવો, કદાપિ દૈન્ય નહિ ધરવું ૮
- નહી કોઈ કોઈના તામે, ખરેખર શુદ્ધનિશ્ચયથી,
 પરસ્પર સર્વ સંગ થે, કદાપિ દૈન્ય નહિ ધરવું. ૯
- પરસ્પર સર્વને મહુની, ગરજ છે ક્ષર્મ સહુને છે,
 જાનની ક્ષર્મ પોતાની, કદાપિ દૈન્ય નહિ ધરવું ૧૦
- શુભાશુભ કર્મ મ યોગો, મળે તે સમખણે વેદી,
 સદા આનન્દમા રહેવું, કદાપિ દૈન્ય નહિ ધરવું ૧૧
- શુભાશુભ રાગદ્વેષાદિ, નિવાડી કર્મયોગી થૈ,
 બુદ્ધયગ્નિધિ ધર્મ ધરવામા, કદાપિ દૈન્ય નહિ ધરવું. ૨૧

❀ મલામાં ભાગ લે માત્રે. ❀

- મળ્યું તે સહુ ભલા માટે, પરાર્થે શીર્ષના સાટે; ૧
 વળીને મોક્ષની વાટે, ભલામાં ભાગ લે ભાવે.
 કર્યું તે સાથમાં આવે, રહ્યું તે અન્ય જન આવે; ૨
 દયાને દાનના દાવે, ભલામાં ભાગ લે ભાવે,
 નિજાતમાવત્ જીવો માની, નિજાતમાની બની ભાની; ૩
 બની નિજ ધર્મ મસ્તાની, ભલામાં ભાગ લે ભાવે.
 મળી જે શક્તિયો સારી, સદા પરમાર્થે નિર્ધારી; ૪
 બનીને સત્ય ઉપકારી. ભલામાં ભાગ લે ભાવે.
 મળ્યામાં ભાગ છે સૌનો, ગ્રહો તહે ભાગ લોકોનો. ૫
 અનુભવ ના રહે છાનો, ભલામાં ભાગ લે ભાવે.
 જગતનો તું જગત તહાઈં, ત્યજી મહાઈં અને તહાઈં; ૬
 ગણી વિત્તાદિ સહુ ન્યાઈં, ભલામાં ભાગ લે ભાવે.
 અદા કર ફર્જ પોતાની, ભલી ના વાત જગ છાની; ૭
 ખુદ્દયખિધ ધર્મની વાણી, ભલામાં ભાગ લે ભાવે.

સં-૧૯૭૨ પોષ સુદિ ૩

ૐ શાન્તિઃ ૩

❀ રુચે તો ચાલ મુજ સાથે. ❀

- ફસાવાનું નથી ક્યાંયે, મનાવાનું નથી જૂઠું; ૧
 વિચારી પૂર્ણ નિશ્ચયથી, રૂચે તો ચાલ મુજ સાથે.
 અપેક્ષાએ અમારા સહુ, વિચારો પૂર્ણ અવલોકી; ૨
 વિવેકે સત્ય અવધારી, રૂચે તો ચાલ મુજ સાથે.
 વિપત્તિયો ઘણી સહવી, પડ્યાં દુઃખો સકલ સહવાં; ૩
 પછી ના ભાગવું સાઈં, રૂચે તો ચાલ મુજ સાથે.
 સુખે સુખી દુઃખે દુઃખી, પ્રતિજ્ઞા પ્રાણની સાથે;

ખરેખર પાળવી પડશે, રૂચે તો ચાલ મુજ સાથે	૪
ફરાશે ના વચન બોલી, મળ્યું સ્વાર્પણ સકળ કરવું,	
નહીં ડરવું મરણ આવે, રૂચે તો ચાલ મુજ સાથે	૫
જીવતા મરણવા થાવું, અહીં ત્યાગીને જ્ઞાને,	
કથિત કર્તવ્ય કરવાને, રૂચે તો ચાલ મુજ સાથે	૬
દળાવું લોટથી અધિકુ, થવું બહુ ધૂળથી હલકુ,	
કરી આજ્ઞા અદા કરવી, રૂચે તો ચાલ મુજ સાથે	૭
ધરી શ્રદ્ધા બની મૌની, કશ્યા કાર્યો સકલ કરવા,	
ધરીને હામ હૈયામા, રૂચે તો ચાલ મુજ સાથે.	૮
ઘણા કાટા ઘણા ખાટા, નહીં કટાળવું પડશે,	
હૃદયમાહિ પ્રભુ ધારી, રૂચે તો ચાલ મુજ સાથે	૯
બની સાથી ઘણા ભાગી, જતા એવું વિચારીને,	
મરીને માળવો લેવા, રૂચે તો ચાલ મુજ સાથે	૧૦
ત્યજી શકા બની બકા, વિજયના વિશ્વ દઈ ડકા,	
ધરી આજ્ઞા સકલ માથે, રૂચે તો ચાલ મુજ સાથે.	૧૧
ઘણા છે મત્યના પન્થો, ઘણા છે મત્યના શ્રન્થો,	
બુદ્ધચળિધ પૂર્ણ શ્રદ્ધાથી, રૂચે તો ચાલ મુજ સાથે	૧૨

સ ૧૯૭૭ ના પોપ ગ્રહિ ૮

❀ અદા નિજ ફર્જને કરીએ. ❀

મળીને સ પથી મર્વે, મિલાવી હસ્તથી હસ્તો,	
મકલ કર્તવ્ય કાર્યોની, અદા નિજ ફર્જને કરીએ	૧
કરીને ઐક્ય વાણીનું, કરીને ઐક્ય ચિત્તોનું,	
પરસ્પર યોજના યોજી, અદા નિજ ફર્જને કરીએ	૨
બનીને સત્ય મરણવા, બની નિર્ભય બની ધીરા,	
પરસ્પરમા કરી ગોષ્ઠી, અદા નિજ ફર્જને કરીએ	
ત્યજીને પ્રાણની પરવા, ધરી સ્વાતંત્ર્ય વ્યક્તિનું,	

- સકલ સ્વાતંત્ર્ય રક્ષાર્થે, અદા નિજ ફર્જને કરીએ. ૪
- બનીને સ્વાશ્રયી પૂરા, બનાવા વિશ્વ લોકોને;
- સુખી કરવા સકલ જગને, અદા નિજ ફર્જને કરીએ. ૫
- પ્રતિજ્ઞાઓ પરસ્પરમાં, કરીને ટેકી નેકીથી;
- સકલ સ્વાર્પણ કરી નક્કી, અદા નિજ ફર્જને કરીએ. ૬
- પરસ્પર સાહાય્ય આપીને, હૃદયનું રક્ત રેડીને;
- શુભ પ્રગતિ ખરી કરવા, અદા નિજ ફર્જને કરીએ. ૭
- ત્યજી કંકાસને કલહો, કદાગ્રહની ત્યજી દેવો;
- ત્યજી સંકીર્ણ દૃષ્ટિને, અદા નિજ ફર્જને કરીએ. ૮
- પરાભવ ના બને એવી, પ્રવૃત્તિઓ જ નિર્ધારી;
- પ્રવર્તી યુક્તિથી હમણાં, અદા નિજ ફર્જને કરીએ. ૯
- પડે જો પ્રાણ તહોયે શું ? કદાપિ ફૂટ નહાં કરવી;
- હોગી નહિ ઠગાઈને, અદા નિજ ફર્જને કરીએ. ૧૦
- ધરીને હામ હૈયામાં, સદા ઉત્સાહને ધારી;
- પડે તે હઃખ સહુ વેઠી, અદા નિજ ફર્જને કરીએ. ૧૧
- બની શૂરા સદા પૂરા, સકલ વાતે બની જ્ઞાની;
- બની નિજ લક્ષ્ય મસ્તાની, અદા નિજ ફર્જને કરીએ. ૧૨
- ગમે તેવા પ્રસંગોમાં, અડગ નિશ્ચય ધરી ચુક્યા;
- બુદ્ધચળિય ધર્મદૃષ્ટિએ, અદા નિજ ફર્જને કરીએ. ૧૩
- સં. ૧૯૭૨ ના પોષ સુદિ ૫
- ૐ શાન્તિઃ ૩

મ્હને જાણે વિરલ જ્ઞાની

ધણાઓ નામથી જાણે, ધણાઓ દેહથી જાણે;

પરંતુ તત્ત્વદૃષ્ટિએ, મ્હને જાણે વિરલ જ્ઞાની.

ધણાઓ વેષથી જાણે, ધણાઓ બાહ્ય આચારે;

પરં અધ્યાત્મદૃષ્ટિએ, મ્હને જાણે વિરલ જ્ઞાની.

ઘણાઓ વાણીથી બાણે, ઘણાઓ બાહ્ય વર્તનથી,	
પરંતુ શબ્દના અર્થે, મહુને બાણે વિરલ જ્ઞાની	૩
વિચારોની અપેક્ષાએ, વિશુદ્ધપ્રેમ દૃષ્ટિએ,	
ખરા અધ્યાત્મ વર્તનથી, મહુને બાણે વિરલજ્ઞાની	૪
બનાવ્યા પુસ્તકો મઘણા, અનુભવથી વિચારીને,	
હૃદય પેસી હૃદય યઈને, મહુને બાણે વિરલજ્ઞાની	૫
લક્ષી આદ્રાદ દૃષ્ટિએ, નયોની બહુ અપેક્ષાએ,	
સમાધિયોગી થૈ જગમા, મહુને બાણે વિરલજ્ઞાની	૬
સદાશય પૂર્ણ અવલોકી, અનેકદૃષ્ટિના યોગે,	
બની આત્માસ્વરૂપી કો, મહુને બાણે વિરલજ્ઞાની.	૭
બની શુદ્ધોપયોગી કો, અખ ડાનન્દ લોગી કો,	
બની શિષ્ય ભક્ત જ કો, મહુને બાણે વિરલજ્ઞાની.	૮
મહુને બાણે જગત્ બાણે, સ્વયં બાણે પ્રભુ બાણે,	
બનીને કર્તવ્યયોગી કો મહુને બાણે વિરલજ્ઞાની	૯
સજીવનજાનશાસ્ત્રોને, મજીવનયોગ શાસ્ત્રોને,	
નિહાળી કોઈ અન્તરૂથી, મહુને બાણે વિરલજ્ઞાની	૧૦
ઘણા અધ્યાત્મ શાસ્ત્રોને, બની તન્મય નિહાળીને,	
અમાગી દૃષ્ટિએ બોધી, મહુને બાણે વિરલજ્ઞાની	૧૧
લક્ષી રતનત્રયી દૃષ્ટ્યા, મહુને જે બપુતો તે હું,	
પુદ્ગલબિંદુ મત્ય મોડહ હું, મહુને બાણે નમુ તેને.	૧૨

સ ૧૮૭૭ પોપ મુદ્રિ ૬

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩

સહજાનન્દરસ મસ્તીજીવન

રમીલી આનન્દ મસ્તીથી, બ્રહ્મ જગ બાણુ રે,
 ત્યા ત્યા આનન્દમસ્તી, વ્યજ પ્રલ્લ મન માનવુ રે. ગસીલી
 આત્મોદયિ ઉભરાઉ બતા, ઇન્દ્રિયનાળા ભરપૂર થતા,

- મન પણ આનન્દધેને, છલકાયેલું પિછાનવું રે. રસીલી. ૧
- આનન્દ વણુ જીવ્યું જગ જૂહું, ધાર વિના જેમ ખડ્ગ જ ખૂહું;
સાચું આત્માનંદે જીવતર, નિશ્ચય અભિનવું રે. રસીલી. ૨
- આનન્દરસ જે કરતાં પ્રગટે, દુઃખનાં વાદળ વેગે વિધટે;
આપોઆપ જીવનને, આત્માનન્દે અભિસ્તવું રે. રસીલી. ૩
- ભક્ત ઉપાસક યોગી જાણું, આનન્દરસ ત્યાં સર્વ પ્રમાણું;
પ્રગટે આત્મધૂન ત્યાં, રંગોરંગ સુખ બહુ અનુભવું રે. રસીલી. ૪
- સન્ન્યાસી થઈ રહે ઉદાસી, ફેગટ તેનું જીવન ફાંસી;
હાંસી આશીવાણું જીવન તેને પરહવું રે. રસીલી. ૫
- સર્વાવસ્થા જીવન કરણી, આનન્દ મસ્તીની બહુ ભરણી;
રસીલું જીવતર એવું, જાનીનું જગમાં કવું રે. રસીલી. ૬
- રસ પડે નહિ તો શું જીવ્યું, દુઃખના ધાગે જીવન શિવ્યું;
ખેતર એવી અવસ્થાથી, જગમાં દૂરે થવું રે. રસીલી. ૭
- આત્મજ્ઞાનને ભક્તિયોગે, અનુભવ આનન્દ રસના ભોગે;
થાવા દેવું થતું તે, અન્ય કશું નહિ તાણવું રે. રસીલી. ૮
- જ્ઞાની ગુરુગમથી રસ સૂઝે, અધકચરો માનવ નહિ ખૂજે;
ભાવે બુદ્ધિસાગર રસિક જીવન લહું નવનવું રે. રસીલી. ૯

સં. ૧૯૭૨ પોષ સુદિ ૭.

ૐ શાન્તિઃ ૩

નિસ્પૃહદશા

જગ નહિ કોની પરવા, અમોને જગ નહિ કોની પરવા;
ચેતન દઉં નહિ મરવા. અમોને—

ક્ષણ ક્ષણ આનન્દઘટ ઉભરાતો, ઈચ્છા નહિ શિવ વરવા;
આપોઆપ હું શિવ થઈ રહીયો, જીવોનાં દુઃખ હરવા. અ૦ ૧

જ્ઞાન મસ્તીથી મસ્ત બન્યો હું, ના કોને અનુસરવા;
ભેદભાવ મર્યાદ રહી નહીં, નહિ કોને કરગરવા. અ૦ ૨

જન્મ મરણની પેલી પાર હું, ઠામ થયું સહુ ઠરવા,
બુદ્ધિસાગર અલખ નિરજન, પામી ફેર ન ફરવા.

અં ૩

સવત ૧૯૭૭ પોષ સુદિ ૮

❀ તમે તો શબ્દે રસ લેનારા. ❀

તને તો શબ્દે રસ લેનાગ, શબ્દોએ જીવનારા તમે તો.
શબ્દાતીતના અનુભવ રસની, મસ્તીમા રહેનારા,
અમે સદા શબ્દોથી ન્યારા, પણ શબ્દે વ્યાપારા તમે તો. ૧
શબ્દ વિના આનન્દરસ રસીયા, ધૂન ખરી વહેનારા,
બન્યા બાદશાહ અલખ નિરજન, તે કયા છે !!! જોનારા. તમે તો. ૨
ખની લકીર ફકીર અરે જગ ચર્ચાઓ કરનારા,
તાણુ તાણુ ખેચ ખેચા, શબ્દોની ધરનારા તમે તો ૩
શબ્દપ્રતિમા પૂજરીઓ, લિંગાર્થે લડનારા,
સાપેક્ષાએ મમજ અમે સહુ, આનન્દરસ પીનારા તમે તો. ૪
અનુભવ રસના ઉલસાથી જે, શબ્દો પ્રગટ થનારા,
માની પૂજ તેઓને તો, આલખન લેનારા તમે તો ૫
શબ્દ પ્રદ્યથી પરમપ્રદ્યમા, પ્રદ્યરમે ઠરનારા,
થયો અનુભવ અમને એવો, શબ્દે ન મમ ખાનારા તમે તો. ૬
તમે અમે મહુ મત્તાએ એક, જ્ઞાને અમર થનારા,
બુદ્ધિમાગર નિશ્ચય અનુભવ, પામે એકાકારા તમે તો ૭

સવત ૧૯૭૭ પોષ સુદિ ૯

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩ ।

મન મેલુ.

કાનુડો ન જાણે મારી પ્રીત—એ રાગ.

હૃદયનો મેળુ મળે સુખ થાય, રહે નહિ દુઃખ લગારે રિ. ૥ હૃદય.
 દિલ મળતાં દિલ થાય ખુલાસા, અરસપરસ પ્રગટે વિશ્વાસા;
 મળતાં દેશી મન ઉલરાય, અનુભવ આનન્દ ભારે રે. હૃદય. ૧
 અરસપરસનો અનુભવ મળતાં, પરસ્પર જ મનડાં બહુ હળતાં;
 કરતું દિલથી દિલડું વાત, હૃદયગત સર્વ વિગ્રારે રે. હૃદય. ૨
 જન જન આગળ દિલની વાતો, કરતાં જન ખાતો લાતો;
 હૃદયગત મન મેળુની સાથ, કથાતું સર્વ પ્રકારે રે. હૃદય. ૩
 મનમેળુની નહીં વખારો, મનમેળુનાં નહીં બળારો;
 લાખે મનમેળુ કોઈ એક, અન્તર અનુભવ ધારે રે. હૃદય. ૪
 અનુભવ ધાતોધાત મળ્યાથી, પરસ્પરે મનડાંને કળ્યાથી;
 ખુદ્ધિસાગર મેળુ મેળ, સુસન્તનો મળતો પ્યારે રે. હૃદય. ૫

સંવત ૧૯૭૨ પોષ સુદિ ૧૦

ૐ શાન્તિ: ૨

પ્રસંગ પડે પરખાયરે કોણ પોતાનું ન્યારું.

પ્રસંગ પડે પરખાય રે, કોણ પોતાનું ન્યારું;
 સુવર્ણ કસોટી ઘસાય રે, ત્યારે પરખાય સારું. પ્રસંગ.
 સુખ મીઠાને બહાલે રાતા, બહુલા લોક જણાતા;
 ડાકલડુકિયા ઘાલધુસણીયા, લે ટપ્પુ બહુ થાતા રે. કોણ ૧
 હૈયું નિજનું હાથ રહે નહીં, તુલ્ય જ સારું નહારું;
 રણના રોજ સમી નિજ વૃત્તિ, બોલે ન બંધ જણાતો રે. કોણ. ૨
 બહાલ થકી મરી જાય વચનમાં, કરણીમાં અંધારું;
 ફ્રાજ કાતડાની શું ? ઉકાળે, ભાગે રણથી ભગારું રે. કોણ. ૩

કોટી જન કરતા એક સારો, પ્રાણ સમર્પણવાળો,
બકબક કરતા કાંઈ વળે નહીં, કાર્ય કરે તે મૂછાળો રે કોણ. ૪
બેઈમાની લોક ઘણા જગ, પરખી લે જન મારૂ,
બુદ્ધિસાગર અવગર આવે, સમજશે કોણ તારૂં રે. કોણ. ૫

સવત્ર ૧૯૭૭ પોપ મુદિ ૧૧

ૐ શાન્તિઃ ૩

માન.

માન મહા દુ ખકારી અહાહા, માન મહા દુ ખકારી,
જેશો ચિત્ત વિચારી અહાહા
માને રાવણ જગમા હાર્યો, થયું સર્વ ધૂલધાણી
દુર્યોધન પામ્યો દુ ખ અન્તે, એવી ખૂમ કહાણી અહાહા. માન ૧
માને જ્ઞાન વધે નહિ ઘટમા, થાતી શક્તિ ખુવારી,
કર્તવ્યોથી બ્રષ્ઠ થવાતું, ઉર લો શીખ ઉતારી અહાહા માન. ૨
માને લાન રહે ના મનતું, પાપ થતું મહા લારી,
મૂકાતો પ્રગતિમા ખૂળો, લાગે દુર્ભતિ ખ્યારી અહાહા માન ૩
પલ્યા મનથી યોગી લોગી, રાણાને જ ભીખારી,
સર્વ દુ ખની ખાણ અરે હા ! સર્વ વિપત્તિ ક્યારાં અહાહા માન ૪
પડી માનના વગમા દુનિયા, ચિદાનન્દધન હારી
બુદ્ધિમાગર મ ગલમાલા, પામે નિરહ કારી અહાહા માન ૫

સ ૧૯૭૭ પોપ મુદિ ૧૩

ૐ શાન્તિઃ ૩

મહાવીર સ્તવન.

લગી તેરેસે શુભ લગની, પ્રભો મહાવીર મુજ પ્યારે;
હમેરે પ્રેમકી તારી, લગી હૈં એકતારૂપે.

- હમેરે ચિત્તમેં તુમ હો, નિરજ્જન નાથ નયનોમેં;
 હમે તુમ એક હી રૂપ હો, નહિ કુચ્છ ભેદકી ફાંસી. ૨
 જહાં દેખું વહાં તુમ હો, હમેરે ધ્યેયકે તાને;
 મિલાઈ જ્યોતસેં જ્યોતિ, ભૂલે સવ વાત દુનિયાંકી. ૩
 પરામે રૂપ પરવાતા, કથાતા કુછ નહિ વહાંસેં;
 તથાપિ ઉદ્ગારોમેં, ફલકતા વૈશ્વરીકે કુચ્છ. ૪
 નહીં પરવાહ દુનિયાકી, મિલે આનન્દસેં તુમકું;
 બુદ્ધ્યબ્ધિ વીરમય દિલકી, સુમારીમેં મગન રહેતેં. ૫

સંવત્ ૧૯૭૨ પોષ સુદિ ૧૪

ૐ શાન્તિ ૨.

અગમ્યપ્રભુ સ્વરૂપ.

અહા પ્રભો જાણ્યો ન જાતો રે.

પામું ન તહારો પાર.....અહા.

- વેદો ઉપનિષદો ભણી રે, વાચી સર્વ પુરાણ;
 તહારા રૂપને દેખતાં રે, સ્વદેષ જણાયું પ્રમાણ. અહા. ૧
 કુરાન બાઈબલ બૌદ્ધનારે, વાચ્યા ધાર્મિક ગ્રન્થ;
 અનુભવથી અવલોકતાં રે, દુર્ગમ છે તવ પન્થ. અહા. ૨
 આગમ નિગમો વાંચીયારે, સહુદર્શનની વાત;
 તવ અનુભવ કિંચિત્ થતાં રે, વળી જરા મન શાત. અહા. ૩
 શાસ્ત્રો શસ્ત્રો સમ થતાં રે, વાદવિવાદે ગર્વ;
 પક્ષાપક્ષે હઠ વધે રે, વૃત્તિયુદ્ધો વધ્યાં ખર્વ. અહા. ૪
 ગર્વ વધ્યો શાસ્ત્રો ભણે રે, વધ્યું વૃત્તિ બહુ જોર;
 વાડા વધ્યા બહુ ધર્મના રે, પ્રગટયા શોર બકોર. અહા, ૫
 ખંડન મંડન કોટિયો રે, સામાસામી જણાય;
 તક્કો ઉપર તક્કો થતા રે, થાપોત્થાપ જ થાય. અહા. ૬

સર્વ દર્શનના શાસ્ત્રથી રે, જાણ્યો ન પૂર્ણ જણાય,
 અનુભવ સર્વને લિખ છે રે, અલખ સ્વરૂપ કથાય અહા. ૭
 પૂર્ણ પ્રભુ પરખ્યા વિનારે, ટળે ન મનની શ્રાન્ત,
 અનુભવ બિદુ સમ થતોરે, થાતુ ન મનહુ શાન્ત. અહા ૮
 કૃપા હોય તો કર કૃપા રે, શક્તિ છતે કર સહાય,
 જ્ઞાનાનુભારે માનતાં રે, કર નહિ મુજ અન્યાય અહા. ૯
 પૂર્ણ જણાયા વણ પ્રલો રે, સર્વે ભૂલે જગલોક,
 દોષ ન તેમા લોકનોરે, ક્યા પાડે તે પોક. અહા. ૧૦
 જેવો તેવો હુ બ્યાઉ છુ રે, જ્ઞાને રોય પ્રમાણ,
 ચોડુ ઘણુ કરી માનીને રે, વર્તુ જગમા જાણુ અહા, ૧૧
 અનુભવ જેમ વધતો જતો રે, તેમ તેમ લાગે ભૂલ,
 બુદ્ધિસાગર મુખ પ્રલોરે, મારે તો તુ અમૂલ્ય અહા. ૧૨

મ ૧૬૭૨ માધ સુદિ ૫

મુ માણુમા

જગાડો સન્ત યોગીઓ.

અમાગ રાજ્યનો રાજ, ગયો ઉઘી અનાદિથી,
 કૃપા લાવી મુમાધુઓ, જગાડો સન્ત યોગીઓ ૧
 વધ્યા બહુ ધાડપાડુઓ, કરે ચોગે ઘણી ચોરી,
 અશાન્તિ બહુ વધી લ્યા ત્યા, જગાડો સન્ત યોગીઓ ૨
 અરે ના જાગતો કેમે, ઉડી પાછો અરે ઉઘે,
 ધરે ના રાજ્યની ચિન્તા જગાડો સન્ત યોગીઓ ૩
 બંડે બહુ સ્વપ્નમા ખોટુ, હમે રૂવે વિના લાને,
 પ્રભુજન પોક પાડે છે, જગાડો સન્ત યોગીઓ ૪
 અરે બહુ અજનો આન્યા, અમારા ભૂખની આખે,
 તથાપિ ના થના સાવધ, જગાડો સન્ત યોગીઓ. ૫
 પડ્યા નિશ્ચિન બહુ ઘોરે, મહાનિદ્રાતણા નેરે,
 જુવે નહિ ઘેનના તોરે, જગાડો સન્ત યોગીઓ. ૬

રહી ના દુઃખમાં ખાકી, જરા ના ફર્જ દિલ રાખી;
બુદ્ધયન્ધિ પૂર્ણ સદ્બોધે, જગાડો સન્ત યોગીઓ.

૭

સં-૧૯૭૨ માધ સુદિ ૬

મુ. માણસા.

ૐ શાન્તિઃ ૩

❀ શુદ્ધચેતનાની આત્મપ્રતિ શિલામણ ❀

અરે ત્હને કેમ વળે નહીં સાન, ભૂલ કરે નાદાન, અરે.

દિલડું ના કહેતું ઘણું રે, સત્ય સુણે નહિ કાન;

આત્મપ્રભુ સ્કુરણા ભલી રે, ભૂલ ન તેનું ભાન.

અરે. ૧

હદ વળી સમજાવતાં રે, હજી કહું કંઈ માન;

કુદ્રતની સામા થતાં રે, લહેતો દુઃખની ખાણ.

અરે. ૨

અનુભવ ખાકી ના રહ્યો રે, મૂક હવે તોફાન;

દેખ અવસ્થા તાહરી રે, શીખ હૃદયથી માન.

અરે ૩

ભૂલ ન ભાગે તો પછી રે, મળે ન શાન્તિ સ્થાન;

શકને શીખ ન લાગતી રે, માન માન મહેરબાન.

અરે. ૪

ભણી ગણી ક્યાં ભૂલતો રે, અરે ગયું ક્યાં જ્ઞાન;

ચાનક લાગે ચતુરને રે, કર ઉડું શુભ ધ્યાન.

અરે. ૫

શિખામણ છેલી કથું રે, સમજ સમજ ગુણ ખાણ;

અન્તરૂના ઉદ્ધારની રે, થાતી અસર પ્રમાણ.

અરે. ૬

સમજીને સજાવણું રે, શું ? મનમાંહિ આણ;

બુદ્ધિસાગર ખોલથી રે, સમજો ચિત્ત સુખાણ.

અરે. ૭

સં. ૧૯૭૨ માધ સુદિ ૭

માણસા.

ૐ શાન્તિઃ ૩

❀ વોધપત્ર ❀

પરાણે મેળ નહિ મળતો.

પરસ્પર ચિત્તના મેળે, મળે છે મેળ લોકોમા,	
સ્વભાવે લિન્નતા ન્યાં ત્યા, પરાણે મેલ નહિ મળતો	૧
મળે નહિ મેળ સત્તાથી, મળે નહિ મેળ લાલચથી,	
ઉપાયો ને કરે કાટિ, પરાણે મેળ નહિ મળતો	૨
સ્વભાવો સર્વના જૂદા, રૂચે ના સર્વને સરખુ,	
થયા વણુ અન્ય મન સરખુ, પરાણે મેળ નહિ મળતો	૩
વિચારોને જ આચારો, મળે સમ ત્યા થતો મેળો,	
પરસ્પર લેદહદિએ, પરાણે મેળ નહિ મળતો.	૪
લડે ન્યાં આખથી આખો, રૂચે નહિ વાત કીધેલી,	
વધે ઇર્ષ્યા જ સ્પર્દાએ, પરાણે મેળ નહિ મળતો	૫
મળ્યા વણુ મન નથી મેળો, પરસ્પર રગથી મેળો,	
રસાતુ ચિત્ત ત્યા મેળો, પરાણે મેળ નહિ મળતો.	૬
થતો જે મેળ સત્તાનુ, ણહુ ણળ વાપરીને ન્યા,	
ઉપગ્નો મેળ ત્યાં નક્કી, પરાણે મેળ નહિ મળતો.	૭
થતો સરખાથકી મેળો, પરસ્પર ચિત્તડુ મળતા,	
ટકે તે સહેજથી થાતા, પરાણે મેળ નહિ મળતો	૮
પરાણે મેળ કરવામા, નથી આનન્દરસ આખી,	
નિયમ કુદ્રતતણો એવો, પરાણે મેળ નહિ મળતો.	૯
સ્વભાવે મેળ જે થાનો, થવા દે તે અધિકારે,	
વિચારી દેખ હદાન્તો, પરાણે મેળ નહિ મળતો.	૧૦
ખરો વિશ્વે પ્રભુમેળો, મહાવ્યાપક સદા સુખમય,	
બુદ્ધચળિ સત્ય શિક્ષાથી, ખરો કર મેળ સન્તોષી	૧૧

સ ૧૯૭૨ માસ નદિ ૯

માળમા

ૐ જ્ઞાન્તિઃ ૩ ॥

❀ દિવાનો હું થયો તુજપર. ❀

- સુષુપ્ત્યું વર્ણન અહા તહારેં, કહ્યું કરતું ન મન મહારેં;
સુરત પર તવ સકલ વારેં, દિવાનો હું થયો તુજ પર. ૧
- હૃદય ધાયલ થયું મારેં, ગણે તુજમાં સકલ સારેં;
ગણાયું અન્ય સહુ ખારેં, દિવાનો હું થયો તુજ પર. ૨
- રહી ના લાજ દુનિયાની, થયું મન ખૂબ તોફાની;
બની મનવૃત્તિ મસ્તાની, દિવાનો હું થયો તુજ પર. ૩
- અરે તુજ વણુ નથી જીવ્યું, જતું વા નહિ હૃદય ગમતું;
કશામાં ચિત્ત ના ભમતું, દિવાનો હું થયો તુજ પર. ૪
- ગમે તે કર હવે તહોયે; લગી લગની નહીં છૂટે;
કરું શું ? ભાન નહિ તેનું, દિવાનો હું થયો તુજ પર. ૫
- જગત્માં શૂન્ય સહુ લાગે, કશા પર પ્રેમ ના જાગે;
ધણે રંગાઈને રાગે, દિવાનો હું થયો તુજ પર. ૬
- વહુ ખેલાનમાં ખાકી, જીવન તવ પર હવે નાખી;
બનીને વિશ્વમાં ખાખી, દિવાનો હું થયો તુજ પર. ૭
- જગાઈ મેં અલગ જગમાં, બની યોગી તહને હુંહું;
પડે ના ચેન અરે તુજ વણુ, દિવાનો હું થયો તુજ પર. ૮
- ત્યજી દુનિયા બન્યો ત્યાગી, બન્યો નિશ્ચય અહો રાગી;
ખરી તુજ પર લગન લાગી, દિવાનો હું થયો તુજ પર. ૯
- કર્યું કુર્બાન ત્વદર્થે સહુ, હવે ખાકી રહું શું ? કહું;
મળ્યા વણુ જીવતો ના રહું, દિવાનો હું થયો તુજ પર. ૧૦
- દિવાનો વિશ્વદૃષ્ટિએ, હૃદયમાં જ્ઞાનથી શાણો;
પ્રભો ના રહે જરા છાનો, દિવાનો હું બન્યો તુજ પર. ૧૧
- બન્યો મસ્તાન મસ્તીલો, પ્રભો મુજ ચિત્ત તહેં ચોર્યું;
બની તન્મય લગન વોર્યું, દિવાનો હું થયો તુજ પર. ૧૨

દિવાનો લક્ષ્મ હું ત્હારો, રહું ક્ષણ પણ નહીં ન્યારો,
બુદ્ધચન્દ્રિય પૂર્ણ આધારો, સદા સોડહ પ્રભુ ખ્યારો ૧૩

સ ૧૯૭૨ ના માવ ગુદિ ૧૦

મુ માણસા

ૐ શાન્તિ: ૩

❀ અસહ્ય પ્રભુવિયોગ. ❀

ઠહાલા પ્રભુ હવે તમારો રે, ક્ષણ ન વિયોગ સહાય ઠહાલા,
ધાતોધાત મળ્યા થકી રે, થાતા એકાકાર,
આનન્દોદધિ ઉછળે રે, અનુભવ છે નિર્ધાર ઠહાલા૦ ૧
લેદ રહે ત્યા એદ છે રે, પ્રગટે હું ખ અપાર;
અન્તર્ગત જાણો સહુ રે, લેદ ન રાખો લગાર. ઠહાલા૦ ૨
અનન્ત જ્યોતિ સુરતની રે, બલિહારી લખવાર,
બ્યાખ્યા હાડોહાડમા રે, રોમ રોમ સુખકાર. ઠહાલા૦ ૩
ઉપશમ ક્ષયોપશમ થકી રે, ટળે ન પૂર્ણ વિયોગ,
તે માટે તન્મય બની રે, ધાર્યો ત્વદર્થે ભોગ ઠહાલા૦ ૪
ક્ષણ એક માત્ર વિયોગતા રે, કોટી હોળી સમ થાય,
પ્રલો હવે હદ થઈ ગઈ રે, ૐયુ કેમે ન જીવાય ઠહાલા૦ ૫
જાણો જાને સર્વને રે, સમજાવુ શુ શેષ,
હજરાહજૂર યૈ સર્વથા રે, ટાળો મનના કલેશ. ઠહાલા૦ ૬
પરિપૂર્ણ દેખાવીને રે, સુરત તમાગી નાથ,
ક્ષાયિક ભાવે મેળથી રે, કર ઝટ પૂર્ણ સનાથ ઠહાલા૦ ૭
જેવો તેવો તુ છે પ્રલો રે, જાણ ન પૂર્ણ સ્વરૂપ,
મળ ઝટ આવિર્ભાવથી રે, ટાળ અનાદિ ધૂપ ઠહાલા૦ ૮
કુદ્રતનો એ કાયદો રે, મેળ મળે સુખ થાય,
અનુભવ એવો સર્વને રે, ધીઠ બને ન સહાય ઠહાલા૦ ૯
અનુભવ સ્વરૂપી સાહિબા રે, મળ ઝટ હજરાહજૂર,
બુદ્ધિમાગર સુખ લહે રે, ઝરમર વર્ષે નૂર ઠહાલા૦ ૧૦

મ ૧૯૭૦ ના માધ ગુદિ ૧૧

માણસા

ૐ શાન્તિ: ૩

❀ કરો ઉત્સાહની વૃદ્ધિ. ❀

- મહાકલ કાર્ય કરવા સમ, ખરેખર કથ્યમાં સમજી;
કરે શુભ કાર્ય તેઓના, કરો ઉત્સાહની વૃદ્ધિ. ૧
- શુભોત્સાહો જ દેવાથી, વધે કરનારની શક્તિ;
વખાણીને મનુષ્યોના, કરો ઉત્સાહની વૃદ્ધિ. ૨
- વધે બળ પાર નહિ તેનો, ખરો ઉત્સાહ આખ્યાથી;
શુભાનુરાગના વેગે, કરો ઉત્સાહની વૃદ્ધિ. ૩
- સહાતાં સંકટો સર્વે, પ્રબલ જીસ્સો હૃદય પ્રકટે;
ઉપાયો યોગ્ય લેધને, કરો ઉત્સાહની વૃદ્ધિ. ૪
- ઉતારી પાડતાં જનને, અનુત્સાહી બની મરતો;
પ્રશંસી થાબડી જનના, કરો ઉત્સાહની વૃદ્ધિ. ૫
- નયુંસક પણ બને શૂરો, કરે કંઈ કંઈ ભલાં કાર્યો;
પ્રશસ્ય બોલ બોલીને, કરો ઉત્સાહની વૃદ્ધિ. ૬
- ગમે તેમાં શુભો દેખી, કરો ઉત્સાહી, પ્રગતિમાં;
શુભો પ્રકટે ટળે દોષો, કરો ઉત્સાહની વૃદ્ધિ. ૭
- જરા પણ અન્ય શુભવૃત્તિ, પ્રશંસ્યાથી ચઢે છે તે;
અહો એવું હૃદય સમજી, કરો ઉત્સાહની વૃદ્ધિ. ૮
- શુભો સામું સદા દેખો, જીવો ના દુર્ગુણો કોના;
શુભોને માન આપીને, કરો ઉત્સાહથી વૃદ્ધિ. ૯
- ગમે તેની ભલા માટે, કરે ઉત્સાહની વૃદ્ધિ;
મહાત્માઓ બને તેઓ, કરો ઉત્સાહની વૃદ્ધિ. ૧૦
- કરાતાં નહિ ભલાં કાર્યો, તથાપિ મોદના કરતાં;
કર્યા કરતાં ઘણું ફલ છે, કરો ઉત્સાહની વૃદ્ધિ. ૧૧
- સુકાર્યોની પ્રવૃત્તિથી, જગતને સ્વર્ગસમ કરવા;
બુદ્ધ્યબ્ધિધર્મદૃષ્ટિથી, કરો ઉત્સાહની વૃદ્ધિ. ૧૨

સં. ૧૯૭૨ માઘ સુદિ ૧૨

સુ. માણસા.

શાન્તિ: ૩

❀ કદાપિ હાય ના લેશો ❀

- ખૂરી છે હાય સન્તોની, કરે ક્ષય સર્વનો નક્કી,
જગતના માનવો સર્વે, કદાપિ હાય ના લેશો ૧
- બળે બે સન્ત આન્તરડી, ખુશમા ના રહે બાકી;
સતાવીને ગરીબોની, કદાપિ હાય ના લેશો. ૨
- કદિ ખાલી નથી બાતી, ખરેખર હાય સન્તોની,
કુતકોને કરો ફરે, કદાપિ હાય ના લેશો ૩
- અનાથોને સતીઓની, અરેરે હાય છે ખૂરી,
ભલુ આહો યદિ નિજનુ, કદાપિ હાય ના લેશો ૪
- વિના વાંકે રીખાવીને, કદિ ના મારશે બાળો,
મર્યા પણ મારશે નક્કી, કદાપિ હાય ના લેશો ૫
- ઉઠી જે હાય કુટીથી, અહા યમસમ મહા ખૂરી,
પડે તેના ગ્રહે પ્રાણો, કદાપિ હાય ના લેશો. ૬
- છકી જઈ વિત્ત સત્તાથી, શુભરો ના બુલમ જો પર,
નહીં બોલ્યા વિના બોળે, કદાપિ હાય ના લેશો ૭
- કરી નિન્દા કરી વિકથા, કલકો અન્ય પર દબને,
પ્રભુના ભક્ત લોકોની, કદાપિ હાય ના લેશો ૮
- ફકીરી ત્યાગીઓ બાવા, મહન્તો યોગી સાધુને,
અરેરે છેડીને સ્વપ્ને, કદાપિ હાય ના લેશો ૯
- મુ ગા પ્રાણી અરે મારી, કરી ના બેમશે કામે,
અરે આતરડી કષ્ટભાવી, કદાપિ હાય ના લેશો ૧૦
- અરે નહિ સાધુઓ છેડો, યડી પાછળ પજવશે નહિ,
અધાર્યા દુ ખ લેવાને, કદાપિ હાય ના લેશો. ૧૧
- શિખામણ સન્તની એવી, ગ્રહે તેને મળે શાન્તિ,
ખુદ્ધયજિધ સન્ત માધુની, ભલી આશી સદા લેશો ૧૨

સ ૧૯૭૭ ના માસ સુદિ ૧૩

માણુમા.

શાન્તિ: ૩

❀ કળાતી નહિ અકલ ઘટના. ❀

- મથ્યા વિજ્ઞાનીઓ થાકી, મથ્યા સહુ જોશીઓ થાકી;
થવાનું શું થશે તેની, કળાતી નહિ અકળ ઘટના. ૧
- રહ્યું શું ભાવીના ગર્ભે, નહીં તેની અખર પડતી;
કરે કોટિ ઉપાયો પણ, કળાતી નહિ અકળ ઘટના. ૨
- મહન્તો યોગીઓ સન્તો, વિચારીને ઘણું થાક્યા;
અજબ છે ભેદ કુદ્રતનો, કળાતી નહિ અકળ ઘટના. ૩
- અહો જે સર્વ જાણે તે, બને ગંભીર નહિ બોલે;
અહો મહામોહ અજ્ઞાને, કળાતી નહિ અકળ ઘટના. ૪
- અહંતાવાદ છોડી દો, બને તે સાક્ષી થઈ દેખો;
દશા આબ્યા વિના ક્યારે, કળાતી નહિ અકળ ઘટના. ૫
- કળે જેઓ અકળ ઘટના, નહીં તે સન્ત પરખાતા;
બુદ્ધચબ્ધ પૂર્ણતાયોગે, કળાતી સહુ અકળ ઘટના. ૬

સં. ૧૯૭૨ માધ વદિ ૧૨

માણસા.
ૐ શાન્તિઃ ૩

❀ કેમ મુંઝાય છે ? ❀

- કેમ અરે મુંઝાય, હૃદયમાં કેમ અરે મુંઝાય;
જોયું અજોયું થાય. (જણાય) — હૃદયમાં —
- શાતા અશાતા યોગથી રે, સુખ દુઃખ સહુને થાય;
શુભાશુભકર્મોદયે રે, મુંઝે કર્મ બધાય — હૃદયમાં. ૧
- અકળ કળા ન કળાય છે રે, કોનાથી તલભાર;
સમજે તે સમતા ધરે રે, રહે સદા હુશિયાર. હૃદયમાં. ૨
- મન શુભાશુભ કલ્પના રે, ટળ્યા વિના નહિ સુખ;
નક્કી એવું અનુભવી રે, માન નહીં મન દુઃખ. હૃદયમાં. ૩
- કર્મ વિપાકો ભોગવે રે, સર્વનો છૂટકો થાય;

કર્મનુ દેવુ ચૂકવે રે, શાન્તિ મદાની સુહાય	હૃદયમાં. ૪
કર્મ ન મૂકે કોઈને રે, કર્મધીન જીગજીવ,	
કર્મનુ દેવુ ચૂકવવુ રે, શાહ બની મહાશિવ	હૃદયમાં. ૫
કર્મધીન કરણી કરે રે, સર્વજીવો જગમાહિ;	
સાડે ખોડુ ત્યા બાણવુ રે, કર્મ વિના ન કો કયાહી	હૃદયમાં ૬
કર્મોદય ઉત્સવ સમો રે, ગણે સુજ્ઞાની સદાય,	
અન્તરમા સમતા ધરે રે, લેશ નહીં ગભરાય.	હૃદયમાં ૭
વેદે પ્રારબ્ધને ધૈર્યથી રે, જ્ઞાની બની મહાવીર,	
આનન્દ રમ રસીયો થઈ રે, અન્તરમા મહાવીર	હૃદયમાં ૮
જ્ઞાન વિના નહિ યોગ્યતા રે, કર્મયોગીની લગાર,	
સમજી એવુ ચિત્તમા રે, સમજણ લે સુખકાર	હૃદયમાં ૯
મન કટપાયલુ જૂઠું છે રે, સમજે ટળે સહુ જ્ઞાન્તિ,	
આત્મધર્મ શ્રદ્ધા બળે રે, વધતી ચેતનકાન્તિ	હૃદયમાં ૧૦
મન માન્યુ સાચુ ગણી રે, ઠાઠા જન ખરડાય,	
લેખ ન લાગે જ્ઞાનીને રે, ત્યજે કટપના લાય	હૃદયમાં. ૧૧
મનથી મર્યા તે મરજીવા રે, આનન્દ લે નિર્ધાર,	
મનથી જીવે વિશ્વમા રે, પગ પગ દુ ખ અપાઠ	હૃદયમાં ૧૨
આત્મજ્ઞાની મરતો નહીં રે, મસ્ત રહે નિશ્ચીન,	
બુદ્ધિસાગર મદશુર રે, શિક્ષા હૃદયરમ લીન	હૃદયમાં ૧૩
સવત ૧૯૭૭ માધ વદિ ૦))	લોદરા

❀ જવું નહિ જ્યાં અનાદર ત્યાં. ❀

પધારોને લલે આવ્યા, થયો આનન્દ દીકાથી,	
નહીં સત્કાર એવો તો, જવું નહિ ત્યા અનાદર ત્યા	૧
ઉઠે નહિ હર્ષ દુટીથી, રસીલી નહિ ચતી ગોષ્ઠી,	
મળે નહિ મેળ મનમાન્યો, જવું નહિ ત્યા અનાદર ત્યા,	૨
હૃદય ધડકી નિપેધે ને, રૂચે નહિ ચિત્તમા જવું,	

વિવેકીને નિયમ એ છે, જવું નહિ જ્યાં અનાદર ત્યાં.	૩
હૃદય ખેંચી પરાણે જ્યાં, જવાનું કહે. જવું ત્યાં તો;	
પરંતુ ચિત્ત ના કહે તો, જવું નહિ જ્યાં અનાદર ત્યાં	૪
પરસ્પર જ્યાં નથી પ્રીતિ, વિના પ્રેમે કહે આવો;	
પરંતુ ભાવ વણ ક્યારે, જવું નહિ જ્યાં અનાદર ત્યાં.	૫
ક્ષણે રૂઢાઃ ક્ષણે તુષ્ટાઃ, મનુષ્યો નહિ વિવેકી રે;	
હૃદય નહિ ખેંચતું ત્યાં તો, જવું નહિ જ્યાં અનાદર ત્યાં.	૬
પરસ્પરભાવપ્રીતિએ, અનાદરનું નથી સ્વપ્ન;	
બુદ્ધચબ્ધિ પ્રેમભક્તિએ, જવું જ્યાં ત્યાં સહી દુઃખો.	૭

સં. ૧૯૭૨ ફાગણ સુદ ૧

૮૮ વાણીનો સંયમ ૮૯

ચેતનજી વાણીનો સંયમ આદરો,	
ન ખોલ્યામાં લાખો ગુણ નિધારજો;	
વીર્યપાત કરતાં પણ વાણીપાતથી,	
વિના વિચારે હાનિ અપરંપાર જો.	ચેતનજી ૧
ભાષા સમિતિ કરતાં વાણી ગુપ્તિથી,	
ફળ ઘણું આગમમાં ભાખ્યું જાણજો;	
કોટિવાર વિચારી શબ્દો ખોલતાં,	
લાભ ઘણો છે નિજ પરને જગ માનજો.	ચેતનજી ૨
જ્ઞાન વિના શુભ મૌન જગત્માં જાણવું,	
મૌન સિદ્ધિથી વચન સિદ્ધિયો થાય જો;	
મૌન રહ્યાથી સંયમની શોભા વધે,	
મન કાયાની ચંચળતા દૂર જાય જો.	ચેતનજી ૩
વાણી સંયમ વણ અવતાર થતા ઘણા,	
થયા શ્રમજી રાજાને ઘેર પુત્ર જો;	

શુક હણાયો વાણીના સ પાતથી,
 વાણીના મ યમથી સિવસુખ સૂત્ર ને. ચેતનશ્રી ૪
 બહુ ખોલ્યાથી થાય અસગ નહિ વિશ્વમા,
 વાણીના મ યમ વણ પગ પગ કલેશ ને,
 વાણી સ યમ કરતા કલેશો ઉપશમે,
 વૈર વિરોધો વિણશે આનંદ ખેશ ને ચેતનશ્રી ૫
 વાણી સ યમ મિદ્ધ થતા જગ જાણશે,
 સૂત્ર સમો જગ થાશે એકેક ખોલ ને,
 દુનિયામાં તે સત્વર પ્રસરી જાવશે,
 લાલાલાલ વિચારી કર મન તોલ ને. ચેતનશ્રી ૬
 વાણીસ યમ કરવામા બહુ લાલ છે,
 સમજ સમજ ચેતનશ્રી ઘટ નિર્ધાર ને,
 બુદ્ધિસાગર વાણી સ યમ સિદ્ધિથી,
 મૌન છતા જગ ખોધ લહે સુખકાંડ ને ચેતનશ્રી ૭

સ ૧૯૭૨ ફાલ્ગુન સુદિ ૪

વિજાપુર.

❀ દેવગુરુના ભક્તો વિરલા જાણવા. ❀

દેવગુરુના ભક્તો વિરલા જાણવા,
 મનવૃત્તિના ભક્તો મર્વે ગણાય ને,
 મનની દોડાદોડે જગજીવ દોડતા,
 ટોપક જનને દેવગુરુ પરખાય ને દેવગુરુ ૧
 નારી નર મહુ મનના ચેલા જાણવા,
 મન મૂંઝીને વિગલા શિષ્યો થાય ને,
 જેવી વૃત્તિ તેવી શ્રદ્ધા ઉપજે,
 દેખો લ્યા લ્યા મનવૃત્તિનો ન્યાય ને દેવગુરુ ૨
 મન બદલાતા બદલાતુ તન માનીયુ,
 મન બદલાતા દેવગુરુ બદલાય ને,

મન ણદલાતાં ણદલાયું સહુ માનવું,
 આત્મજ્ઞાન વણ મનથી એવું થાય જો. દેવગુરૂં ૩
 આત્મા વણ મન માન્યું તેહ રૂરે સહુ,
 મન માની શ્રદ્ધા ભક્તિ ણદલાય જો;
 આજસુધી મન માન્યાનો અનુભવ કરી,
 સાચું સમજી જૂઠું ત્યજો હિત લાય જો. દેવગુરૂં ૪
 જેણે આત્માનુભવથી નિશ્ચય કર્યો,
 દેવગુરૂં તેનેજ નહીં ણદલાય જો;
 દિન પ્રતિદિન તે વધતો રહેતો જ્ઞાનથી,
 અનન્ત પ્રહ્લમાં અંતે તેહ સમાય જો. દેવગુરૂં ૫
 મનથી ન્યારો આત્માનુભવ જે થતો,
 તેથી ગુરૂં ને દેવની શ્રદ્ધા થાય જો;
 આત્માની સાથે તે પરભવમાં વહે,
 આત્મધર્મનો અનુભવ નહિ ણદલાય જો. દેવગુરૂં ૬
 મનથી પર જે આત્માનુભવ સત્ય તે,
 આત્મજ્ઞાની કોઈ પામે તેનો પાર જો;
 દેવગુરૂંને પરજો નિજ પર અનુભવે,
 બુદ્ધિસાગર પામે શિવ નિર્ધાર જો. દેવગુરૂં ૭

સં. ૧૯૭૨ કાલ્પન સુદિ ૫

વિજયપુર.

❀ મન-વાણી કાયાનું મૂલ્ય અમૂલ્ય છે ❀

મન વાણી કાયાનું મૂલ્ય અમૂલ્ય છે,
 જગમાં જાણો સમજી નરને નાર જો;
 મન આદિ શક્તિને શુભમાં વાપરો,
 તેથી પામો ભવ પાથોધિપાર જો. મન૦ ૧
 મનથી ધર્મવિચારો કરવા નવનવા,
 કોનું ગુરૂં ચિંતવવું નહિ લેશ જો;

મનની શક્તિ ખીલવવી ગુરુગમવડે,

શુભ મનથી હુરવા રાગાદિક કલેશ જો. મન૦ ૨

મનમા આત્મને રૌદ્ર વિચારો નહીં કરો,

મૈત્ર્યાદિકને લાવો લાવના ખાર જો,

મનમ યમથી આત્મશક્તિયો ઉલ્લસે,

આત્મધર્મમા મન જોડો ધરી ખ્યાર જો. મન૦ ૩

આત્મામા મન સમતા સુક્તિ ન દૂર છે,

ભવ સુક્તિનું કારણ મન નિર્ધાર જો;

આત્મારામે મન રમતા ઝટ સુક્તિ છે,

આગમ નિગમો સાક્ષી ભરે સુખકાર જો. મન૦ ૪

વાણીની શક્તિનો પાર ન આવતો,

વ્યવહારો સહુ વાણીથી જગ થાય જો,

વાણીનું આલબન ઉત્તતિ પન્થમા,

વાણીવડે ઉપદેશ થતો સુખદાય જો. મન૦ ૫

વાણીની શક્તિયો ખીલવો સબ્જનો,

વાણી વડે શુભ તત્ત્વોને જ કહાય જો,

વાણીનું આલબન જગજન પામીને,

આત્મધર્મ પામી ઝટ શિવપુરજાય જો. મન૦ ૬

સ્વપર હિતાર્થે વાણીશક્તિ વાપરો,

કરો ન નિન્દા-વિકથાદિક તલભાર જો,

ઉપદેશાદિક કાર્યે વાણી વાપરી,

વેગે તરશે જગમા નરને નાર જો. મન૦ ૭

અશુભ પન્થમા વાણીમયમ શ્રેષ્ઠ છે,

ધર્મમાર્ગમા દેહતણો વ્યાપાગ જો,

આત્મોત્તતિ માટે કાયાગલ વાપરો,

સાચી શિક્ષા ચિત્ત ધરો સુખકાર જો. મન૦ ૮

મન વાણી કાયાની શક્તિ વાપરી,

આત્મશક્તિયો ખીલવશે એ ધર્મ જો;
 બુદ્ધિસાગર સર્વ ધર્મ સિદ્ધાન્ત એ,
 લાખ્યો લાવે શિવપુરદાયક શર્મ જો. મન ૦ ૯
 સંવત ૧૯૭૨ ફાલ્ગુન સુદિ ૬. વિજાપુર.

❀ ગુરુ વિના ચિત્ત ઠરતું નથી. ❀

અરે જીવ શીદને કલ્પના કરે—એ રાગ.

ચિત્ત કદિ નહિ ઠરે, ગુરુ વણુ ચિત્ત કદિ નહિ ઠરે;
 લાખ ચોરાશી કરે.

ગુરુ ૦

ગુરુ કૃપા વણુ મુક્તિ નહીં છે, કોટિ ઉપાયો કરે;

ગુરુ વિના નહીં જ્ઞાન કદાપિ, જગમાં ફેરા કરે.

ગુરુવણુ. ૧

ગુરુ વિના નહિ થાય અનુભવ, શાસ્ત્ર લણે સહુ અરે;

ગુરુકૃપાથી અનુભવ સિદ્ધિ, ભવસાગર જીવ તરે.

ગુરુવણુ. ૨

તીર્થ તીર્થ સહુ ભટકે ભટકે, રાગ દોષ નહિ ટળે;

ગુરુકૃપા પામે તો જનની, સુખની વેળા વળે.

ગુરુવણુ. ૩

નશુરા રોઝની પેઠે ભટકે, જ્યાં ત્યાં ભટકી મરે;

ગુરુકૃપા પામેલા શિષ્યો, સાચાં સુખડાં વરે.

ગુરુવણુ. ૪

સૂર્ય ઉગ્યા વણુ ટળે તિમિર નહિ, નિર્ધન દાન શું ? કરે;

વારિ અન્ન વણુ પ્રાણુ રહે નહિ, ગુરુવણુ સુખ ન પડે.

ગુરુવણુ. ૫

ઢોર હરાયું જ્યાં ત્યાં પેસે, પૂરું પેટ ન ભરે;

કંઈણાં ખાતું લોકોનાં બહુ, ઘણી વિના નહિ ઠરે.

ગુરુવણુ. ૬

ઘણી વિનાની વેશ્યાં જ્યાં ત્યાં, નિર્લજ્જ નફ્ટ ફરે;

પુત્ર થતાં કહે બાપ એ કોને, લોક નખાપો. લણુ.

ગુરુવણુ. ૭

શ્રદ્ધાથી શુભ ગુરુ કર્યા વણુ, પ્રભુ ન ક્યારે મળે;

નશુરા પાત્ર બને ના ક્યારે, નશુરો જગને નડે.

ગુરુવણુ. ૮

ગુરુ વિનાના નશુરા જનની, માતા લાજ મરે;

નશુરાને મળ્યું જ્ઞાન રહે નહિ, છિદ્ર ઘટે જલ ભરે.

ગુરુવણુ. ૯

શુરની સેવા ભક્તિ કરતાં, શુરકૃપા ઝટ ફળે;
કોટિભવોનાં કીધા પાપો, ક્ષણમા ઝટ સહરે.
શુર કરીને શુરના તાળે, થઈ જે સેવા કરે,
બુદ્ધિસાગર સિદ્ધિ પામે, અકળ કળાને કળે.

શુરવણ ૧૦

શુરવણ. ૧૧

સ ૧૯૭૨ ફાલ્ગુન સુદિ ૭

વિગ્નપુર

❧ ગુરુસેવા. ❧

(અરે જીવ સીદ્ધને દર્શના કરે એ રાગ)

શુરની એવા કીધી ફળે, ઉદયની વેળા વેગે વળે,
કરેલા પાપો સર્વે ટળે

શુરની

જ્ઞાન પ્રદાયક શુરની સગત, મોટા પુણ્યે મળે,

શુર શરણથી કરમા અકિત, દુધમા સાકર ભળે

શુરની ૧

શુર સગત વણ ક્ષણ નહિ રહીએ, મીન રહે જેમ જળે,

શુર વિના અજ્ઞાન ટળે નહિ, ભાનુથકી હિમ ગળે

શુરની ૨

ભક્તતાથીન શુરજી છે ગિરિઆ, વિનય પ્રેમથી હળે,

ક્ષણમા નિજનો રગ અઢાવે, શુરને કોઈ ન કળે

શુરની ૩

શુરભક્તિથી વધતી શક્તિ, શુર્વાશી મહાબળે,

શુરની વાત શુરજી જાણે, પાત્ર શિષ્ય સુખ રળે

શુરની ૪

એક તરફ યદિ દુનિયા સવે, એક તરફ શુર ખરે,

શુરને રાગી મહા સોભાગી, શુર્વાજ્ઞાએ ફરે

શુરની ૫

મન મન્દિરમા શુરદેવ તો, કોણ જગતમા છળે ?

શુર કૃપાથી પ્રભુજી પાસે, ઇચ્છ્યુ સહુ પરવડે

શુરની ૬

શુરતોષથી દેવ રૂઠેલા, તુષ્ટ બની સુખ કરે,

બુદ્ધિસાગર શુરનો સેવક, પગ પગ ન ગલ વરે

શુરની. ૭

સ ૧૯૭૨ ફાલ્ગુન સુદિ ૮

વિગ્નપુર

❀ ધર્મે સુખડાં મળે ❀

અરે જીવ શીદને કલ્પના કરે—એ રાગ.

- ધર્મે સુખડાં મળે, ખરેખર ધર્મે સુખડાં મળે;
 પાપ કરેલાં ટળે, ખરેખર ધર્મે સુખડાં મળે.
 ધર્મે જ્ય ને પાપે ક્ષય એ, ન્યાય કદાપિ ન ચળે;
 છેવટ ધર્મી જીતે જગમાં, હારી પાપી મરે. ખરેખર. ૧
- ધર્મીજનની બહારે કોઈ, છેવટ આવે ખરે;
 ધર્મકસોટીએ જ કસાતાં, દુઃખો સહેવાં પડે. ખરેખર. ૨
- દુઃખ પડે ગભરાઈ જવું નહિ, કૃત ભોગવવાં પડે;
 દુઃખ પડે સમભાવે રહેતાં, પન્થ પ્રભુનો જડે. ખરેખર. ૩
- દુઃખ પડ્યા વણુ ધર્મ મહત્તા, કોઈ ન જગમાં કળે;
 અંધારા વણુ અજવાળાની, ઉત્તમતા નહિ ખરે. ખરેખર. ૪
- દેવગુરૂની શ્રદ્ધા રાખી, જે કોઈ ધર્મને કરે;
 છેવટ પામે પ્રભુને તે જન, મહેનત લેજો વળે. ખરેખર. ૫
- ધર્મીને ઘેર ધાડ કદાપિ, પૂર્વકર્મથી પડે;
 તો પણ ધર્મે સ્થિર રહેવાથી, અન્તે શાન્તિ મળે. ખરેખર. ૬
- ચોક્ક મજીઠ સમ રાગ ધરીને, ધર્મ સદા આદરે;
 બુદ્ધિસાગર મંગલમાળા, પરમ પ્રભુતા વરે. ખરેખર. ૭

સં. ૧૯૭૨ ફાલ્ગુન સુદિ ૧૩

વિજાપુર.

❀ અર્હ સ્વરૂપઅલ્લાપરમાત્મધ્યાન. ❀

- અલ્લા હમેરા અર્હ, પરમપ્પા પ્યારા રે;
 પરમપ્પા પ્યારા રે, પરબ્રહ્મ પ્યારા રે—અલ્લા.
 જહાં દેખું વહાં વહિ સહિ હૈ, ચિન્મય સત્તાવાલા;
 ભેદ ખુદાકા ખુદા હિ જાને, અર્હ હિ હકતાલા. પરમપ્પા. ૧
- થકે પુરાણી વેદ કુરાની, પૂર્ણ નહીં કો પાયા.
 પાયા સો ઉસ જ્યોતિ સમાયા, કહનેકું નહિ આયા. પરમપ્પા. ૨

હરિહર બ્રહ્મા જગન્નાય વહ, સકલ વિશ્વકા રાજા;
 અનન્ત નૂરકા દરિયા સચ્ચા, સુદા પ્રમુ વહ સ્વાજા. પરમપ્પા. ૩
 ગદ્દા યમુના મધ્ય સરસ્વતી, ત્રિકુટી જ્યોત મિલાઈ;
 શૂન્ય શિખર પર ચઢકર વાવુ, અનહદ તાન વજાડ. પરમપ્પા. ૪
 અનન્ત જ્યોતિકા દરિયામેં, અનહદ નાદ છુવાયા;
 અણાકી કુદ્રત સ્વ જાની, હું તું ભેદ હઠાયા. પરમપ્પા. ૫
 પિંહે સો બ્રહ્માણ્ડ વિપે હૈ, અગમરૂપ પરચાયા;
 નામરૂપ વૃત્તિસેં મર કર, મરજીવા હો જાયા. પરમપ્પા. ૬
 અમરપનાકા હુઆ રજીષ્ટર, રહા ન જગમેં છાના;
 દુનિયાદારી ભૂલ ગઈ સન, આનન્દમેં મસ્તાના. પરમપ્પા. ૭
 લૂન પૂતલી પાર લેનકું, જાતકર અગ્નિ સમાઈ;
 જ્યોતિ જ્યોતિ મિલી તવલસતી, પાર ન વાની ન્લાડ. પરમપ્પા. ૮
 અનુભવી અનુભવરૂ જાને, રસિયા રસકુ જાને;
 શુદ્ધિસાગર અલલ નિરંજન, મસ્તયોગી પરમાતે. પરમપ્પા. ૯

— સ ૧૮૮૨ ફાલ્ગુન સુદિ ૧૪ . વિગ્નપુર

❀ અમે-તો આનન્દ રસના ભોગી ❀

આનન્દના લોગી, અમે તો આનન્દ રસના લોગી,
 પરમ પ્રદાપદ થોગી અમે તો
 સ્પર્શાદિક વિપયોથી ન્યારો, પ્રદ્યાનન્દ મજાનો,
 દેહ છતાં વૈદેહશાએ, કષ્ટ કષ્ટ નહો ન છાનો. અમે તો ૧
 આનન્દ રસ વણુ છોયુ અછોયુ, મડદા મમ જગ છોયો,
 બ્યા નહિ મુખ ત્યા મુખ લેવાને, પાઠતા બંદુ નીવો. અમે તો ૨
 આનન્દરસથી છોયુ નમ્મી, છોયુ વિશ્વ પ્રમાણ,
 બાદી છોયુ આસોરૂપમે, કથ્યુ નહિ છાનુ. અમે તો ૩

आनन्द रस वल्लु अमरपालुं कयां, योगीपालुं नहि भानुं;
 आनन्दसागर जयां उछलतो, सत्य लवन ये नालुं. अमे तो० ४
 पिंडोने प्रह्लांडो शोधी, आनन्दरस प्रकटाव्यो;
 छन्दिय सुभनां स्वप्न टल्यां सहु, येवो अनुभव आव्यो. अमे तो० ५
 प्रगटी आनन्द घेनं शुभारी, सिद्धानन्द सभ लारी;
 नाले तेने अनुभव आवे, सभलु द्यो नरनारी. अमे तो० ६
 आनन्द रसनो अनुभव आव्यो, छुपे न तेहु छुपायो;
 बुद्धिसागर शिवसुभ दहेरे, सत्यलवनता पायो. अमे तो० ७
 संवत् १८७२ श्रावण सुदि १५. विनापुर.

भारत.

वाह हमेरा भारत, देवोंकुं प्यारा रे;
 देवोंकुं प्यारा रे, जीवोंकुं प्यारा रे—वाह.
 सब देशोंसे अच्छा, बहु हमकुं प्यारा रे, वाह.
 तीर्थकरो ऋषियोकी निर्मल जन्मभूमि सुखकारी;
 पयगंबरो इशु बुद्धदेवकी, जन्मभूमि जयकारी. देवोंकुं. वा. स. १
 गङ्गा सिन्धु आदि नदीओ, बहेती ताप मिटावे;
 झाड पानसे शोभे अच्छा, क्षुधा तृषाकुं नमावे. देवोंकुं. वा. स. २
 भारतकी प्रगतिके लिये, सब कर्तव्यो करना;
 स्वार्पणसें भारतकी पूजा, करनेसें नहि डरना. देवोंकुं. वा. स. ३
 भारतवासी हो कर जिसने, किइ फरजसें सेवा;
 सफल जींदगी उसकी निश्चय, मिलता उसकुं देवा. दे. वा. स. ४
 भारत श्वासोच्छ्वास हमारा, सब कुच्छ उस पर वारा;
 भारतवासी त्यज कर ईर्ष्या, त्यजो कुसंप नठारा. दे. वा. स. ५
 भारत धर्म हमेरा सच्चा, सेवा उसकी करना;

સર્વ ભીતિયો ત્યજ કર ટેકે, ફરજ અદા કર ફરના. દે. વા. સ. ૬
 ભારત સેવા મન્ત્ર રસીલા, મુલ્કસે નિશાદિન જપના;
 ભારતસેવા ધર્મ વજા કર, નામ અમર કર અપના. દે. વા. સ. ૭
 આર્યપતેકા ધર્મ ન યોના, પ્રગતિકા વીજ વોના;
 ભારત ભક્તિ કરકે આર્યો, પાપ પદ્મ સવ ધોના. દે. વા. સ. ૮
 કૃતકૃત્ય હમ જન્મ હુવા અવ, ભારતકા ગુન ગાયા;
 બુદ્ધિસાગર ભારત સેવા, પુણ્યોદયસે પાયા. દે. વા. સ. ૯

સ ૧૬૭૭ કાશ્યુન વદિ ૧ વિભાગ

❧ વની મૌની પ્રવર્ત્યા કર. ❧

વળે નહિ કંઈ લવારાથી, વળે નહિ લાપણો દીધે,	
લળે લેખો વળે નહિ કંઈ, બની મૌની પ્રવર્ત્યા કર	૧
વિનાદોથી વળે નહિ કંઈ, બકયાથી બડાડુગી નહિ કંઈ,	
થવાને કર્મયોગી તુ, બની મૌની પ્રવર્ત્યા કર	૨
કરે નામદં શુ બોલી, કર્યા વણુ બોલવાથી શુ ?	
ઉપાયો મત્ર તત્રોથી, બની મૌની પ્રવર્ત્યા કર	૩
વિના બોલે થતુ નહિ કંઈ, અસર નહિ અન્યપર થાતી,	
વ્યવસ્થા કાર્યની ચોટ, બની મૌની પ્રવર્ત્યા કર	૪
જતા ઉમરાઈ વજ્રાઓ, ઘણા લેખક જતા ઉમરાઈ,	
ઉકાળુ નહિ કર્યા વણુ કંઈ, બની ચોગી પ્રવર્ત્યા કર	૫
સત્તાહો આપવાથી શુ ? થવાથી ઠાઠાવા જગ શુ ?	
સદા નિજશક્તિ અનુમારે, બની મૌની પ્રવર્ત્યા કર	૬
કર્યા વણુ જે કયે તેની, નથી કિમ્મન જરા જગમા,	
કચ્ચુ ચોડુ ઘણુ માની, બની મૌની પ્રવર્ત્યા કર	૭
ઘણુ બોલે મગજ તપતુ, થતી દીણુ આત્મશક્તિયો,	
મદા મુક્તિપ્રયુક્તિએ, બની મૌની પ્રવર્ત્યા કર	૮

કથીને કાયરો થાક્યા, લખીને લેખકો થાક્યા;
 વધારી આત્મશક્તિયો, ખની મૌની પ્રવર્ત્યા કર. ૯
 કરે શું ખાયલા જંગમાં ?, નહીં જીવી શકે જંગમાં;
 શકે જીવી જ બહાદુરો, ખની મૌની પ્રવર્ત્યા કર. ૧૦
 ખનીને મદદ હર દેદો, કર્યા કર કાર્ય ધારેલાં;
 બુદ્ધચિંધિ ધર્મ ફરજોને, અદા કર સર્વશક્તિથી. ૧૧
 સં. ૧૯૭૨ ફાલ્ગુન વદિ ૩ વિજાપુર.

શૂરાનો ધર્મ છે.

જગતમાં દેખશો જ્યાં ત્યાં, વિલોકી ધર્મના ગ્રન્થો;
 જીવે જે મરજીવા થઇને, ખરેખર ધર્મ શૂરાનો. ૧
 કરે શું ? કાયરો જન્મી, રહી ભીતિ મરણની બહુ;
 જીવે તે વિશ્વ જીવાડે, ખરેખર ધર્મ શૂરાનો. ૨
 નથી જ્યાં શૌર્ય ત્યાં નહિ કંઈ, મરેલા સમ મનુષ્યો છે;
 જગત્ જાહેર છે કહેવત, ખરેખર ધર્મ શૂરાનો. ૩
 નથી જે ધર્મમાં શૂરા, નથી જે કર્મમાં શૂરા;
 નથી તે જીવવા લાયક, ખરેખર ધર્મ શૂરાનો. ૪
 અહો જે જીવ પર આવી, કરે છે ધર્મની સેવા;
 ખરો તે જીવવા લાયક, ખરેખર ધર્મ શૂરાનો. ૫
 નથી સત્યાભિમાની જે, નથી ધર્માભિમાની જે;
 કરે શું ? વિશ્વ જીવીને, ખરેખર ધર્મ શૂરાનો. ૬
 નસોનસમાં વહે લોહી, ખરેખર શૌર્યથી જેનું;
 કરે તે કાર્ય નીતિથી, ખરેખર ધર્મ શૂરાનો. ૭
 પ્રશસ્યોદ્ધારકો સર્વે, ખરેખર શૌર્યથી થાતા;
 નિહાળો શૂર દષ્ટાન્તો, ખરેખર ધર્મ શૂરાનો. ૮
 જગતમાં ધર્મને રક્ષે, લલા તે શૂરજન પૂજ્યો;
 બુદ્ધચિંધિ શૂરની શોભા, જગતમાં સર્વ ઠેકાણે. ૯
 સં. ૧૯૭૨ ના ફાલ્ગુન વદિ ૪ વિજાપુર.

❀ ફોગટ ભ્રમણામાં નાં મૂલો. ❀

ભલા જન ચેતી લેજો, રે, ફોગટ ભ્રમણામાં નાં મૂલો,	
મતમતના વાડામાં રહીને, ફોગટ શુ. ૧ મન કૂલો.	ભલાજન૦
જે ચાખે ચી તાણાતાણી, નિજ, નિજ મતની ન્યારી,	
કરીને કર્મ, વધારે કૂડા, પક્ષપાત મન ધારી	ભલાજન૦ ૧
શ ખ ચક્રની છાપો ધારે, તિલક કઢીઓ ઘાલે,	
આપ આપણા વાડા બાંધી, મનમાંહી ખૂબ મ્હાલે	ભલાજન૦ ૨
ઉપર ઉપરના ઠાક ઠમાલે, ચતુર બનીને ચાલે,	
આત્મતત્ત્વની વાત ન જાણે, પેસે ઝટ પાતાળે	ભલાજન૦ ૩
પૈસા માટે ધર્મ ચલાવે, આડું અવળું બોલે,	
મોટાઈના બહુગા કૂકે, બને અરે ધૂળતોલે.	ભલાજન૦ ૪
ઠહાપણનો બહુ ડાળ ધરીને, લોળાજનને ધૂતે,	
પાપ કરી પરભવમાં નક્કી, માર ખાય તે જૂતે.	ભલાજન૦ ૫
સ્વાર્થ ધરીને કથે ન સાચું, જૂઠું ભરીયુ ઠાયુ,	
અ ધાધૂ ઘે અ ધ બનીને, કાપે વચમા કાચુ	ભલાજન૦ ૬
સમજુ જન તો સહેજે સમજે, મતવાડે નહિ મુઝે;	
બુદ્ધિમાગર છનવાણીએ, અન્તર સાચુ મુઝે.	ભલાજન૦ ૭

સ ૧૯૭૨ ફાલ્ગુન નદિ ૧૧ વિગપુર.

❀ લલિતકવિ હૃદય. ❀

અલૌકિક લલિતકવિ અવતાર,	
વિચરે વિશ્વ મગાર—અલૌકિક	
નિર્મલ હૃસ સમો બની રે, સહુમાથી ગ્રહે સાર,	
આનન્દે વિલસે સદા રે, ઝીલે છવોનો પ્યાર.	અલૌકિક૦ ૧
અગમ્ય કંપના પાખથી રે, વિચરે દિવ્ય પ્રદેશ;	
ભાવના અમૃત મેઘથી રે, ટાળે જન મન કલેશ.	અલૌકિક૦ ૨

લલિત વચન રસ ચાતુરી રે, લલિત હૃદય રસ લહાણ;
 અનુભવી કોઈ અનુભવે રે, રેડી પ્રાણોમાં પ્રાણ. અલૌકિકં ૩
 નવીન કવિ યુગમાં ઉગ્યો રે, લલિત કવિ જગ ભાણ;
 અલખની જ્યોત જગાવતો રે, સૂક્તિની શુભ ખાણ. અલૌકિકં ૪
 ઉચ્ચ જીવન કરે સદ્ગુણે રે; સેવે સન્તના પાદ;
 બુદ્ધિસાગર સન્તના રે, લેતા શુણોનો સ્વાદ. અલૌકિકં ૫
 સં. ૧૯૭૨ ચૈત્ર શુદ્ધિ ૩. મહુડી. (મધુડી)

❀ ગુરુશ્રી સુખસાગરજી ❀

જીવનનાં લહાણ સમર્પ્યાં બેશ;

ટાળ્યા મનના કલેશ—ગુરુજી લહાણ સમર્પ્યાં બેશ.

કરી કૃપા શશી જ્યોતને રે, ઉતારી મુજ દીલ;

ભાનુ દિલ ઉતારીયો રે, આપ્યું ઉજવલ શીલ.

ગુરુજી ૧

વિશ્વ કુટુંબ સમું કરી રે, આપ્યો પૂર્ણાનન્દ;

ઝીલાવી સુખસાગરે રે, ભૂલાવ્યા સહુ રૂન્દ.

ગુરુજી ૨

વ્યથિમાંહિ સમથિનો રે, દેખાડ્યો દેદાર;

અનન્ત પ્રહસવરૂપની રે, ઘેન સમર્પી સાર.

ગુરુજી ૩

તવ યાદી સુરતા બળે રે, સદાય તું મુજ પાસ;

રહીને ઉચ્ચ જીવન કરે રે, દિવ્ય સૃષ્ટિમાં વાસ.

ગુરુજી ૪

પરમ પુનીત પ્રભુ પાદમાં રે, આજોડું નિશ્ચિન;

બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરુ રે, સેવું થઈ તલલીન.

ગુરુજી ૫

સં. ૧૯૭૨ ચૈત્ર શુદ્ધિ ૪. મહુડી. (મધુડી)

❀ વિશ્વ મંદિરમાં જીવપ્રભુસ્વરૂપ. ❀

વિશ્વમંદિરીએ જીવંતાં સહુ જીવ પ્રભુરૂપ મુજ,

જીવ પ્રભુરૂપ મુજ સકલ છે, જીવ પ્રભુરૂપ મુજ.

વિશ્વ.

વિશ્વમન્દિરીએ આદો રવિ બે, જ્યોતિના કરનાર,
 આકાશ જ તણુ મહા મોટો, શય્યાપૃથ્વી વિચાર શય્યા વિશ્વ. ૧
 દેહો સર્વે મન્દિર પ્રભુના, જીવો પ્રભુઓ બેશ,
 જીવ પ્રભુની ખૂબી ન્યારી, વિલસે વિવિધ વેષ વિલસે. વિશ્વ. ૨
 વિશ્વમન્દિરીએ હરીએ ફરીએ, થઈએ શુભમસ્તાન,
 કોઈ પ્રભુને હુ ખવીએ નહિ, આનન્દમા શુદ્ધતાન આનન્દ વિશ્વ. ૩
 સર્વ જીવોથી બની એક રૂપ, મેળવી પ્રાણોપ્રાણ,
 હસમુખાં નિર્દોષબની સહુ, લહીએ આનન્દ લ્હાણુ લહીએ. વિશ્વ. ૪
 ચિદાનન્દમય સર્વ જીવોથી, કરી મન અદ્વૈત મેળ,
 સહજસમાધિસાગર બીડી, કરી એ અદ્ભુત ગેલ કરીએ. વિશ્વ. ૫
 સર્વજીવોની પ્રેમે પૂજા, કરશુ લાવી ંડાલ,
 બુદ્ધિસાગર પ્રભુદ્દષ્ટિથી, પગ પગ મગલમાલ. પગપગ. વિશ્વ. ૬

સ ૧૯૭૨ ચૈત્ર સુદિ ૬ મહુડી.

❀ અમદાવાદ શેઠ જગાભાઈ દલપતભાઈને લખેલ પત્ર. ❀

જેવો રૂપ તમારૂં જાગીને (જગાભાઈ) જીવો રૂપ તમારૂં,
 મહામનન્દમય પ્યારૂં જાગીને
 જ્યોતિ જ્યોત મિલાવીને, સર્વજીવોની સાથ,
 સહુમા નિજને અનુભવો રે, નિજમા ત્રિભુવન નાથ જાગીને. ૧
 શુદ્ધપ્રેમથી આત્મમા રે, અનુભવ શુભ જગ સર્વ,
 આત્મસમુ જગ વૈ જતા રે, રહે નહિ કદિ ગર્વ જાગીને. ૨
 જે જાગ્યા નિજ આત્મમા રે, તે જાગ્યા કહેવાય,
 જાગ્યાનુ જીવન લાલુ રે, આધ્યાત્મિક સુખદાય જાગીને ૩
 દયા દાનને દીનતા રે, પ્રભુ એવકનો પન્થ,
 ક્ષમા જ્ઞાન વિરતિપણુ રે, મોક્ષમાર્ગ નિર્જન્ય જાગીને. ૪

આયુષ્ય ક્ષણ ક્ષણ વહી જતું રે, નદીવાંરિ સમ જાણુ;
 પ્રભુ સાથે તન્મય બનો રે, એ છે જીવન દહાણુ. જાગીને. ૫
 આત્મશક્તિયો ખીલવો રે, જ્ઞાનયોગી થૈ બેશ;
 મુંઝાયા વણુ વિશ્વમાં રે, સુખડાં પામો હુમ્મેશ. જાગીને. ૬
 નામરૂપમાં મુંઝીયા રે, તે ઉઘ્યા કહેવાય;
 બુદ્ધિસાગર જાગતા રે, જ્ઞાની યોગી સુહાય. જાગીને. ૭

સં. ૧૯૭૨ ચૈત્ર સુદિ ૭. મહુડી.

❀ લલિત કવિ ❀

જન્મશંકર કવિ પ્રતિ શુદ્ધ ભાવનાના આશીર્વાદરૂપ લખાયેલ કાવ્ય.

બનો શુભ લલિત હૃદય જગ સાઈ,
 સકલ જીવોને ખ્યાઈ—બનો.
 શુદ્ધ બ્રહ્મસાગરમાં ઝીલી, સકલ જીવોને ઝીલાવો;
 વિશુદ્ધ શીતલવાયુ બનીને, તાપ જીવોના શમાવો. બનો ૧
 ઉચ્ચહૃદયગિરિ શીતલ ઝરણાં, પ્રગટી શાન્તિ વહાવો;
 બ્રહ્મામૃતરસ રેલ રેલાવી, દેવો જીવનનો દહાવો. બનો ૨
 વિશ્વ જીવોની કોયલ મીઠી, ટહુકા જગને સુણાવો;
 જ્ઞાનધારણીએ જગત ઝુલાવી, આનન્દમય થઈ જાવો. બનો ૩
 સન્તજનોના મનમન્દિરીએ, રમીને વિશ્વ રમાવો;
 દયા મેહુલા બનીને વર્ષા, રેલ છેલ્લે સુહાવો. બનો ૪
 જ્ઞાનબાગમાં બ્રમર બની શુભ, સર્વ પુષ્પરસ સ્વાદી;
 બુદ્ધિસાગર દિવ્ય લલિત થૈ, સદા રહે આનન્દી. બનો ૫
 સં. ૧૯૭૨ ચૈત્ર સુદિ ૮. મહુડી-કોટશ્વર.

મુંવડમાં જૈન મહિલા પરિષદ માટે મંગાવેલું ગાયન નીચે પ્રમાણે રચી લેખી મોકલ્યું.

મરાઠી સાખી

મહીતલમાહિ શીલનુ મન્દિર, પૂજ્ય દેવીઓ સારી,
પતિવ્રતાઓ પ્રગટો સતીઓ, ધર્મ હૃદય ધરનારી,
ગંગા જેવી રે નિર્મલ જગ શુણધારી મહીતલમાં ૧
સતી સીતા સમ ધર્મની મૂર્તિ, પતિ આરા શિરધારી,
પ્રાણ પડે પણ શીલ ન ચૂકે, વાતસલ્ય શુણની ક્યારી;
દયાદેવી રે ભક્તિશુણે અવતારી મહીતલમાં ૨
નન્દનવનસમ ધર કરનારી, સદાચાર વહનારી,
દેવશુર ભક્તિ મન ભારી, સૌનુ પ્રિય ચહાનારી,
પલ્યા મ કટ રે, મમતાવડે સહનારી મહીતલમાં ૩
મતીશુણે ધરી મહીલા શોભે, મનજનના મન થોભે,
કચનવત્ ધરી શુણને ઓપે, કુટુંબપર નહિ કોપે,
કર્મયોગિની રે, સ્ત્રીના રહે શુણ મોભે મહીતલમાં ૪
કરે સુધારો પૂર્ણ વિચારી, ધર્મનીતિ મન ખ્યારી,
દેશ વેપ આચાર રસીકી, ધરની દેવતા નારી,
ધર્મ (સર્વ) શાસ્ત્રોને, નિજ લાયક ભણનારી મહીતલમાં ૫
લાજ મર્યાદા મૂકે ન ક્યારે, ધર્મ ધર્યો નહીં હારે,
સ્વચ્છદી થે શોખ કરે નહિ, દુખીના દુખ ટાળે,
સતી કર્મે રે દેશ કુટુંબ અજવાળે મહીતલમાં ૬
દુષ્ટ સુધારામા ન છળાતી, ધરે મિહુ સમ છાતી,
તાતી માતી થાય ન રતી, મત્ય વિનયથી સુહાતી,
મીઠા બોલી રે, ઉત્તમ શુણ ગણ નતિ મહીતલમાં ૭
મિહુણ સમ શુભન છાને, ગભીરનાદી ગાને,
અશુભાચારથી ખૂબ જ લાને, કુટુંબ પાળી વિરાને,
૯૬

શુભ કાર્યોને કરતી રહી ગજ છાત્રે. મહીતલમાં ૮
 સેવા ધર્મે નિશ્ચિન રહેતી, લહાણુ ધર્મનાં લેતી,
 પરમાર્થે જીવન નિજ વહેતી, તથ્ય પથ્ય સત્ય કહેતી;
 મહેણા ટોણાં રે, સહુનાં મનમાં સહેતી. મહીતલમાં ૯
 રાજમતી દમયંતી દ્રૌપદી, સાવિત્રી શુણ્ણાહી,
 મળી અવસ્થામાં સુખ માની, બને પત્ની શુણ્ણવાહી;
 બની સાધ્વી રે, થાય સકલ જીવ સહાયી. મહીતલમાં ૧૦
 શુણ્ણી બન્યા વણુ ઘટાટોપથી, કિમ્મત નહિ તલભારી,
 માટે બેનો માતાઓ સહુ, ગ્રહો શુણ્ણો જયકારી;
 બુદ્ધિસાગરની શિક્ષા મન અવધારી. મહીતલમાં ૧૧
 સંવત ૧૯૭૨ ચૈત્ર સુદિ ૯. પ્રાંતિજ.

શિષ્યો.

શિષ્યો એવા મહાશુરના ખાલ, સાચું ધરે શુભ બહાલ. શિષ્યો ૦
 ચન્દ્ર ચાંદની સમ સદા રે, મનમાં ઉજળા રક્ષાર;
 જ્ઞાન ભાનુ તેજે તમે રે, પ્રભુતણા અવતાર. શિષ્યો ૦ ૧
 તાપ સહીને કર્મના રે, પ્રકૃષ્ટતા ધરનાર;
 મેરુસમ ઉચ્ચાશયી રે, ગંગા હૃદય વહનાર, શિષ્યો ૦ ૨
 નિર્લેપી નભપરે રહે રે, કર્મયોગી અવતાર;
 ચન્દ્ર સૂર્ય પોતે બની રે, શુરવચ્ચને કરનાર; શિષ્યો ૦ ૩
 બ્રહ્મપારણીએ જૂલીને રે, જૂલાવે સંસાર;
 સાગર સમ દિલકું ધરે રે, સદ્ગુરુરૂપ થનાર. શિષ્યો ૦ ૪
 જગમાં મીઠા મેહુલા રે, અમૃતના પાનાર;
 ધર્મ વસન્ત કોયલ બની રે, કરે મિષ્ટ ટહુકાર. શિષ્યો ૦ ૫
 જીવતી વિનયની મૂર્તિયો રે, ધર્મધુરા વહનાર;
 આનંદાદૈતે રમે રે, થહે સકલથી સાર. શિષ્યો ૦ ૬

જ્યોતિ જ્યોતિના મેળમા રે, ધરે ન કૈતવિકાર,
બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરૂને, બાહ્યાન્તર જોનાર

શિષ્યો ૭

સ ૧૯૭૨ ચૈત્ર સુદિ ૧૦ પ્રાતિજ

મુંબાઈથી જૈન મહીલા પરિપક્વ માટે શા. લલ્લુભાઈ
કરમચંદ તરફથી માગણી થતાં રચેલુ કાવ્ય.

સાચો દેશોદય ધર્મોદય જ ત્યારે દેખશે રે,
ન્યારે માતાઓનો થાશે મન્યોદ્ધાર સાચો૦
સાખી

મહીલાઓને કેળવે, મુધરે સહુ સસાર,
ગુરૂગમ શિક્ષણ આપતા, રહે ન દોષ લગાર.
હુદ્ધર કેળવણીથી ભૂખ રહે નહિ જાણશે રે,
સમજી સત્ય મુધારા કરવાથી મુખ થાય,
પાછળથી પસ્તાવો જગમાહિ ન જણાય. સાચો૦ ૧
માખી

જેથી સતીઓ પ્રગટતી, કેળવણી તે જોશ,
પતિવ્રતાના ધર્મની, ઘો કેળવણી હમેશ.
સાચા ધાર્મિક શાસ્ત્રો ભણવાથી પ્રગતિ થતી રે,
પાશ્ચાત્યો પણ આર્યાવર્તતણા ગુણ ગાય,
નિશ્ચય પતિવ્રતા ધર્મે જગમા મોહાય સાચો૦ ૨
સાખી.

ટાપટીપ ખર્ચો ઘણા, જેથી ઘરમા યાય,
એવી કેળવણી અહો, જગમા દુષ્ટ ગણાય
શાસ્ત્રાધારે સાચી કેળવણી વખણાય છે રે,
સાચી સ્ત્રી કેળવણીની હદ બાધો નિર્ધાર,
જેથી ભવિષ્યમા આબાદી છે મુખપાર સાચો૦ ૩

સાખી.

મન તનની શક્તિ વધે, દેવગુરુ બહુમાન;
 સ્વર્ગસમું નિજ ઘર બને, સાચી પ્રગટે સાન.
 સલાહો ગુરુઓનો લીધાથી નહિ ભૂલાય છે રે,
 ભૂલો સ્ત્રીકેળવણીમાં રહે નહીં જ લગાર;
 મતાનત પક્ષાપક્ષી પડે નહિ તલભાર. સાચો ૪

સાખી.

ભાષા ભણુતર માત્રથી, કેળવણી ન ગણાય;
 ફેસનની ફિરીયારીથી, સુધર્યું કે ન જણાય.
 માટે સત્ય સુધારા ગુરુગમ અનુભવથી કરો રે,
 આંખો મીંચી દોડે ભૂલવણી દુઃખકાર;
 માટે જુના નવાનો મર્મ લેહો જયકાર. સાચો ૫

સાખી.

ચારિત્ર્યબળ બહુ વધે, દૂર ટળે સહુ દોષ;
 ધર્મબળે સહુ એ બને, કરો ધર્મનો પોષ.
 નીતિ રીતિની પ્રવૃત્તિયો સુધારવી રે,
 સુધાર્યા વણ સ્ત્રીઓને પ્રગતિ નહિ સંસાર;
 સુધારો સત્ય ખરેખર મહીલાના આચાર. સાચો ૬

સાખી.

અભણ ભણેલ એ વર્ગમાં, દોષ ગુણો બે સાથ;
 ગુણો વધે એ વર્ગમાં, કેળવણી જ સનાથ.
 માટે સમજી સાચું સદગુરુ શિક્ષા દિલમાં ધારશો રે,
 જેથી સત્યસુધારાએ સુધરે સંસાર;
 બુદ્ધિસાગર બોધે જગમાં જય જયકાર. સાચો ૭

સં. ૧૯૭૨ ચૈત્ર સુદિ ૧૧. પ્રાંતિજ.

❀ ઉંઘ (નિદ્રા) ❀

ઉઘ અમારી અજળ રંગીલી, અલખ મઝા દેવા વાળી,
 લાન જૂલાવે દુનિયાનું મહું, અનન્ત આનન્દની ક્યારી ઉઘ ૧
 થાક હઠાવી શકિત સમર્પે, નિવૃત્તિ જીવન ધારી,
 અનન્ત શાન્તિમાહે સુનાવે, નળ જીવન અર્પે લારી ઉઘ ૨
 મરણાદિક ભય નહીં જગ જ્યાં, હું ખ દૈત્ય હણવા કાળી,
 તુર્યદશા સુખની આખી જ્યાં, સર્વ જીવોને છે ંડાલી. ઉઘ. ૩
 મીઠી મીઠી હૃદય રસીલી, અમર જીવન વહેતી પ્યારી,
 દ્વૈત ભાવનું લાન હરે ઝટ, બાહ્યસગ હરવા વાળી ઉઘ ૪
 અનન્ત શકિત ધરવા વાળી, પુનરુજ્જીવનતા ક્યારી, ઉઘ ૫
 શાન્તિ હોંચોજે હૂલાવી, ત્રિધા તાપ ઝટ હરનારી, ઉઘ ૬
 સાગર સમ ગભીરતા ધારી, ઈન્દ્રિયાતીત સુખકારી,
 આત્મિક જીવનમા જીવાડી, ઐક્ય લીનતા કરનારી ઉઘ ૭
 અનન્તજ્યોતિ દેવા વાળી, અન્ય ઉઘથી છે ન્યારી,
 બુદ્ધિસાગર પરમ પ્રભુતા, અનન્તસુખ લીલા ધારી
 સ ૧૯૭૭ ચૈત્ર સુદિ ૧૪ પેથાપુર

❀ પછીથી જૂવ પસ્તાશો. ❀

મળ્યાનો લાલ ના લેતા, અરે પરવા વિના રહેતા,
 ગ્રહો ના શીખ આપેલી, પછીથી જૂમ પસ્તાશો ૨
 નથી કિમ્મન વધાની કંઈ, મળીને માર ના લેતા,
 વિયોગે ઝોરતો ધારી, પછીથી જૂમ પસ્તાશો ૩
 વસીને દેહની પાએ, હૃદયને ના ગ્રહો પૂરે,
 હૃદય લીધા વિના નક્કી, પછીથી જૂમ પસ્તાશો ૪
 અમારી ખહુ અપેક્ષાઓ, ગ્રહા વણ પામમા રહીને,
 અમારૂં ૩૫ નહિ જાણો, પછીથી જૂમ પસ્તાશો

- અપેક્ષાઓ અમારી સહુ, નહીં તે જાણતાં સહામા;
 બનીને દ્વેષ કરવાથી, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૫
- ઘણાઓના અભિપ્રાયો, સુણીને ધૈર્યતા ત્યાગી;
 વિચાર્યાથી ગમે તેવું, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૬
- બન્યા રાગી ઉપરથી કંઈ, બન્યા ના આત્મવત્ પૂરા;
 કરીને વાચદા ભૂલી, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૭
- હૃદયમાં ઢાઝ ના રાખે, ક્યારે વણુ આત્મની સાખે;
 ઉપરથી હાજી હા ભાખે, પછીથી ખૂબ પસ્તાશો. ૮
- હજી છે હાથમાં ખાજી, કરી લેજે હજી ધારુ;
 બુદ્ધિચળિય સદ્ગુરુ શિક્ષા, રૂચે તો રાખ ના ખામી. ૯
- સં. ૧૯૭૨ વૈશાખ વદિ ૬. અમદાવાદ.

❀ નથી કોઈ વહેમનું ઔષધ. ❀

- જગતમાં રોગ હરવાનાં, ઘણાં ઔષધ પ્રવર્તે છે;
 તથાપિ જાણીને જાણો, નથી કોઈ વહેમનું ઔષધ. ૧
- હૃદયમાં શંક્ય, શંકાનું, ગમે તે કારણે ચેકું;
 અરે વિશ્વાસ વણુ ક્યારે, નથી કોઈ વહેમનું ઔષધ. ૨
- રહ્યો મળ જો ઉદરમાંહી, ખુલાસો રચથી થાતો;
 પરંતુ ભૂતથી માઠા, નથી કોઈ વહેમનું ઔષધ. ૩
- ટળે ના કોટિ સમ ખાતાં, ટળે ના પાસમાં રહેતાં;
 કરાવે લેદ મન ખાળી, નથી કોઈ વહેમનું ઔષધ. ૪
- પડ્યો જે વહેમ કારણથી, ટળે વા ના ટળે ક્યારે;
 કસોટીએ ચડે ત્હોયે, નથી કોઈ વહેમનું ઔષધ. ૫
- પડાવે મિત્ર સખીઓમાં, અરેરે લેદ અણધાર્યો;
 કરે વિશ્વાસની હોળી, નથી કોઈ વહેમનું ઔષધ. ૬
- જણાતા દગ્ધમાં પૂરા, જણાતા નહિ છતા દોષો;
 પરીણમતું અરે અવળું, નથી કોઈ વહેમનું ઔષધ. ૭

પરસ્પર પ્રેમમાં માઠો, ખરેખર બહેમ છે ખૂરો,
 ટળે છે જ્ઞાનથી શકા, ટળે ના મૂઢને મોહો. ૮
 હૃદયથી બહેમનાં શયો, કરો દૂરે ખુટાસાથી,
 બુદ્ધયબ્ધિ પૂર્ણ નિ શકી, થતો મગલમયી નક્કી ૯
 સવત્ ૧૯૭૨ વૈશાખ વદિ ૮ અમદાવાદ

— આનન્દ મેલ. —

આનન્દ અપર પાઠ નહિ કંઈ લેદ આત્મિક મેળમાં,
 પ્રભુતા મકલની દેખવી હૈસા મિલાવી હેતથી,
 ક્રૂમળા હૃદયને પૂજવા દોષો નહીં નજરે પડે,
 એ મેળમાં આનન્દ વલુ કશુએ નહિ નજરે ચડે ૧
 માયા મળેલા મેળમાં તીર્થો સકળ આવી ગયા,
 શુભ ધર્મીઓના પ્રેમના નેત્રોવડે દર્શન થયા,
 દિલથી હળી દિલથી મળી મસ્તાન જનીયા પ્રેમીઓ,
 એ પ્રેમીઓના પ્રેમમાં પ્રભુનો ખરો અવનાર છે ૨
 મરવુ અને શુ ? જીવવુ એ પ્રેમમાં લામે નહીં,
 પ્રેમી વિનાના મેળમાં લડકા ઉઠે છે અગ્નિના,
 શુભ પ્રેમને જે ઝીલતો તે મર્વ જગને પૂજતો,
 એ પૂજતો પોતે પ્રભુ છે પ્રેમ રમ જીવનવડે ૩
 પ્રેમાગ્નિમાં હોમાવવુ જો હોય તો દિલ મેળવો,
 એ હોમની શુભ રાખમાંથી જાગશે ટે યોગીઓ,
 મરવુ પડે પડેલા પડીથી, અમર જીવન ઘર્ષ રહે,
 એવી દયા ઇચ્છો યદિ તો મેળ મરી કરવો ઘટે ૪
 અધિકાર નહિ અહીં કોઇનો મેળો પ્રતિજ્ઞાઓ કરે,
 અધિકાર નહિ અહીં મન મળ્યા વલુ લક્ષ્મી કે સત્તાવડે,
 અધિકારી પ્રેમી મેળમાં જે મરજીવા ધઇને રહે,
 બુદ્ધયબ્ધિ અદ્વૈત મેળમાં દિલસ મળે અદ્વૈતથી ૫
 ૧૯૭૨ ના જો મુદિ ૧ અમદાવાદ.

આત્મા ગુરુ સમજ્યા પછી સમજાય વાકી જે રહ્યું.

અજ્ઞાનીઓ સમજે નહીં જગમાં ગુરુ શું ? તત્ત્વ છે,
 ગુરુમાં ખરેખર શું ? રહ્યું આન્તર ખરું શું સત્ત્વ છે;
 બહુ બાહ્ય આચારોવિષે ગુરુતા કથીને શું ? કહ્યું,
 આત્મા ગુરુ સમજ્યા પછી સમજાય બાકી જે રહ્યું.
 કાયા ગુરુ નહિ જાણવી કાયા વિનશ્વર ક્ષણક્ષણે,
 વાચા ગુરુ નહિ જાણવી ક્ષણતાથકી જે રચુઝણે;
 મન પણ ગુરુ નહિ જાણવું ચંચલપણને જે લહ્યું;
 આત્મા ગુરુ સમજ્યા પછી સમજાય બાકી જે રહ્યું.
 નહિ ઇન્દ્રિયો પણ સદ્ગુરુ બુદ્ધિ નહીં સદ્ગુરુ અહો,
 વ્યવહાર પણ સદ્ગુરુ નહીં ના વેષ પણ ગુરુજી લહો;
 જે દેહમાં વ્યાપી રહી આનન્દથી જે ગહુગહ્યું,
 આત્મા ગુરુ સમજ્યા પછી સમજાય બાકી જે રહ્યું. ૪
 બ્રહ્માંડમાં ખોળી જુઓ આત્મા ગુરુ નિશ્ચય અહો,
 આત્માથકી ગુરુજી મળે નહિ મનથકી સમજી રહો;
 નહિ મનથકી ગુરુજી મળે જે ક્ષણિકરંગોએ વહ્યું,
 આત્મા ગુરુ સમજ્યા પછી સમજાય બાકી જે રહ્યું. ૪
 દેખાય નહિ મનથી ગુરુ કાને નહિ સંભળાય છે,
 આત્મા ગુરુથી ગુરુ મળે અન્તરૂથકી પરખાય છે;
 નિશ્ચય ગુરુ એવા મળે ત્યાં બાહ્યમાં સર્વે સર્ચું,
 બુદ્ધચન્ધિ આત્મા સદ્ગુરુ બ્રહ્માંડ સર્વે છે ભર્ચું. ૫

સં. ૧૯૭૨ જેઠ વદિ ૪ લોદરા.

 મલા ના બાઝથી खेलો.

પ્રતિષ્ઠા પૂર્ણ જાળવવા, કરો ઇચ્છા તદ્વા શિક્ષા;
 દૃઢ તે ધ્યાનમાં રાખો, ભલા ના બાળથી ખેલો.

- અહા બાલકતાઈ મનહુ, મદા સરખુ નથી ગદેતુ,
કરે વિવાહની વરણી, ભલા ના બાળથી જેલો. ૨
- ઘડીમાં રગ પ્રીતિનો, ઘડીમાં રગ મધ્યાનો,
ભમાવ્યાથી ભમે જઈ, ભલા ના બાળથી જેલો. ૩
- કરાતા સ્પર્ધથી જેલો, કદાપિ પ્રાણ હરવાના,
ચહો તો માનને ત્યારે, ભલા ના બાળથી જેલો. ૪
- ટકે ના ચિત્તમા વાતો, વિચાર્યા વણુ કરે કાર્યો,
ફરી જાવે હૃદય બદલી, ભલા ના બાળથી જેલો. ૫
- બ્રહેલી ઠાળને કાપે, નહીં સમજે અપેક્ષાને,
ચહો જો શાન્તિને પૂરી, ભલા ના બાળથી જેલો. ૬
- કથી દે જે ન કહેવાનુ, કરી દે જે ન કરવાનુ,
પત્રીથી થાય પસ્તાવો, ભલા ના બાળથી જેલો. ૭
- સગામાં કલેશની હોળી, વદીને જૂઠ સળગાવે,
અહો એ મર્કટો જેવા, ભલા ના બાળથી જેલો. ૮
- કરે અપમાન જોલીને, ખપી જઈને જ બાળકમા,
બળીને બાળતો હૈયુ, ભલા ના બાળથી જેલો. ૯
- હૃદયનો મૂઠ અજાણી, ઉમર ૫૮ વર્ષથી મોટો,
થયો ના યોગ્ય બાળક તે, ભલા ના બાળથી જેલો. ૧૦
- રહે ના માન મર્યાદા, ઘડો ફેડો ગમે ત્યા તે,
હસ્ત્યામાં કાઢતો સર્વે, ભલા ના બાળથી જેલો. ૧૧
- શિખામણુ સાર સમજુને, ખરેખર લાગતો મનમા,
બુદ્ધિબળિ સત્ય શિક્ષાને, શ્રદ્ધે તે પામતો શાન્તિ. ૧૨

મ ૧૯૭૪ જેઠ વદિ ૧૦ વિજયપુર.

પશ્ચાત્તાપ.

- ખળે છે ખહુ જીગર માફ, થતું ચરચર હૃદય કંપી;
કર્યો ગુન્હો અરે તહારો, ક્ષમા લાવી ખમી લેજો. ૧
- જીગરથી હું ચહું માફી, અહાહા દીલ પસ્તાઈ;
ઘણા પસ્તાઈ છું દિલમાં, ક્ષમા લાવી ખમી લેજો. ૨
- પ્રમાદે પ્રાણુની હાનિ, બને તેથી પ્રમાદીને;
પ્રભો ! તું માફ દે મુજને, ક્ષમા લાવી ખમી લેજો. ૩
- નથી આશયથકી ભૂંડું, કયું મેં ચિત્તમાં લાવી;
જરા ના વૈરને લાવી, ક્ષમા લાવી ખમી લેજો. ૪
- પ્રસાદે હાય!!! સંતાપી, તહને જે મેં કરી પીડા;
થયો તેથી જ પસ્તાવો, ક્ષમા લાવી ખમી લેજો. ૫
- વિના વાંકે સતાવીને, કરી તવ પ્રાણુની હાનિ;
કર્યા અપરાધ સહુ ભૂલી, ક્ષમા લાવી ખમી લેજો. ૬
- તહને શાન્તિ મઝાની હો, અહો તવ પન્થમાં વહેતાં;
દઈ છું હું ભલી આશી, ક્ષમા લાવી ખમી લેજો. ૭
- પ્રમાદીયોગને નિન્દુ, પ્રમાદી યોગને ગર્હુ;
ખમાવું છું ખરા ભાવે, ક્ષમા લાવી ખમી લેજો. ૮
- હૃદયમાં સાલતો ગુન્હો, કર્યાં કર્યો ઉદય આવે;
ત્રિધા યોગે જ પસ્તાઈ, ક્ષમા લાવી ખમી લેજો. ૯
- અરે તવ પ્રાણુને કિંચિત્, નથી ઇચ્છા જરા કરવા;
તથાપિ જે બન્યું તેને, ક્ષમા લાવી ખમી લેજો. ૧૦
- તહને શાન્તિ સદા હોજો, અમારા ધર્મને ભોગે;
ચિરાતું ખહુ હૃદય બોલે, ક્ષમા લાવી ખમી લેજો. ૧૧
- મળો શાન્તિ ભવોભવમાં, ભલું તહારું થજો મુજથી;
બુદ્ધચબ્ધ ખહુ કૃપા લાવી, ક્ષમા લાવી ખમી લેજો. ૧૨

સં. ૧૬૭૨ શ્રાવણ સુદિ ૯ વિજયપુર.

૧૮ સુજે નહીં મૂઢને સાચું. ૧૮

પરીક્ષા ના કરી શકતો, ખરૂં જોડું સકલ સરખુ,	
કદાચકુપક્ષપાતોથી, સુજે નહીં મૂઢને સાચુ	૧
હજારો લાત વાગે તો, નહીં ખર પુચ્છને છોડે,	
શિલાથી શીર્ષ નિજ ફેડે, સુજે નહીં મૂઢને સાચુ.	૨
દલીલો આપવાથી પણ, નહીં મૂકે ગ્રંથ પોતે,	
પડયાથી રાગના પક્ષે, સુજે નહીં મૂઢને સાચુ	૩
અહો હાગીલ પ ખીવત, ગ્રંથ તેને નહીં મૂકે,	
ધમાધમમાં મતિ ઝૂકે, સુજે નહીં મૂઢને સાચુ.	૪
જરા નહિ ન્યાયની બુદ્ધિ, મતિ ત્યા યુક્તિને જેથે,	
ખરાનો ખ્યાલ પામ્યા વણ, સુજે નહીં મૂઢને સાચુ	૫
અરે મોભાગ બુદ્ધિથી, સમજવા જાય તત્ત્વોને,	
વિચાર્યા વણ હૃદયમાહી, સુજે નહીં મૂઢને સાચુ	૬
ગણે છે જૂઠુંને સાચુ, ગણીને માથને જૂઠું,	
ગ્રહા વણ સત્ય માધ્યસ્થ, સુજે નહીં મૂઢને સાચુ	૭
કરોડો ગાઉતુ છેડું, પરીક્ષા બુદ્ધિની માથે,	
રતિ જ્યા ભૂડની પેઠે, સુજે નહીં મૂઢને સાચુ	૮
ખરૂં ના જ્ઞાન હૈયામાં, અહવૃત્તિ ટિટોડી મમ,	
ધયોથી સાકડી દૃષ્ટિ, સુજે નહીં મૂઢને સાચુ	૯
નથી જ્યા યોગ્યતા આવી, મમજવાની અરે પૂરી,	
અહો એવી અવસ્થામાં, સુજે નહીં મૂઢને સાચુ	૧૦
ધરીને ધૂકની દૃષ્ટિ, નહીં પામે રતિ કિંચિત,	
બુદ્ધયજ્ઞિસદ્ગુરૂ જોધે, થહે છે મત્યને જાની	૧૧

સ ૧૯૭૭ આવણ સુદિ ૧૪ વિનપુર.

જીવિ અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય સરી. ૯૬

સર્વજ્ઞ મહાવીરદેવનાં વચનો સકલ વેદો ખરે,
અનુયોગ ચારે વેદ છે નિગમો અપર નામો ધરે;
સર્વજ્ઞ શ્રી મહાવીરની વાણી અનન્તા શુભ ભરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૧

હોમાય પશુ જ્યાં યજ્ઞમાં ત્યાં વેદ હિંસામય ઠરે,
હિંસા રહી ત્યાં વેદ નહિ સર્વજ્ઞ નહિ એ ઉચરે;
હિંસા નહીં છે વૈદિકી એવું ન બોલે ઇશ જરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૨

ચારે બનાવ્યા વેદને ભરતેશ્વરે તે નહિ રહ્યા,
એ નિગમના કંઈ અંશ સાંપ્રતકાળમાં જીવી વહ્યા;
આચારદિનકર ગ્રંથ આદિમાં નિગમતા બહુ ભરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૩

નિગમો હજી કંઈ કંઈ રહ્યાં હિંસા વિનાનાં બાણુવાં,
સંસ્કાર સોળે વર્ણવ્યા સાપેક્ષથી મન આણુવાં;
આચારદિનકરમાં વિધિ લગ્ન પ્રતિષ્ઠાદિ ભટ્ટી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૪

જગમાંહિ ચારે વર્ણના જૈનોતણા સંસ્કાર છે,
સંસ્કારના મંત્રો સકલ તે જીવતા જયકાર છે;
જૈનાગમો શાસ્ત્રો સકલ વાંચી જીવો નિશ્ચય ધરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૫

સર્વજ્ઞનાં આગમ અને નિગમો દયાદિ શુભ ભર્યા;
યજ્ઞાદિ હિંસા જ્યાં નહીં દેવા સમાધિ અવતર્યા;
કલ્યાણ કરવા વિશ્વનું મહાવીર વાણી અવતરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૬

જ્યાં વામીઓની માન્યતાના ક્ષેપકો પેઠા નહીં,
હિંસા વિના નિર્દોષને સત્યે જ શોભે જે સહી;

- રત્નત્રયીની સાધના મિર્મલસમાધિ અનુસરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૭
- શ્રી જૈનવૈદિક મત્રને નિગમોથકી જન જાણશે,
સ સ્કાર ચારે વર્ણને તેથીજ કરવા આણશે,
શ્રી જૈન વૈદિક મત્રના સસ્કારથી પ્રગતિ વડી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૮
- શ્રી જૈન ગ્રાહ્ય આદિને જ જીનોપવીતે જાણીએ,
શ્રી જૈનવૈદિક મત્રના સસ્કાર સર્વ વખાણીએ,
શ્રી ગૌતમાદિ યજુર્ધરોની સૂત્રચર્યાના જય કરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૯
- શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામીના વચનો ખરેખર વેદ છે,
પશુહોમ વૈદિકમત્રથી એ વેદ માને ખેદ છે,
દેવો પશુ નહીં ભક્ષતા શ્રદ્ધા જ એવી મન ધરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૧૦
- ગૌમાતનો વધ જ્યાં લખ્યો એ વેદ નહિ પણ પાપ છે,
ગૌમાતના તે વેદ પર લાખો પડેલા શાપ છે,
સર્વજ્ઞ પ્રભુના વેદમાં હિંસા ન પશુની કંઈ જરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૧૧
- યજ્ઞે પશુને હોમતા જતા નહીં તે સ્વર્ગમાં,
યદિ જય તો માતા પિતાનો હોમ ઘટતો ગર્વમાં,
નરમેધ પિતૃમેધ ત્યાં નહિ વેદ સમ્પ્રદાય કંઠી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૧૨
- કલ્યાણ જગ ઇચ્છાય એવા મદવિચારો વેદ છે,
આઠે પગથીયા યોગના એ વેદ છે નહિ ખેદ છે,
માસાદિથી શ્રાદ્ધોવઠે મહાશક્તિ હિંસા ભરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૧૩
- પ્રાચીન અર્વાચીનની ચર્ચા થકી નાનકડું સરે,

- જ્યાં સત્ય આદિ સદ્ગુણો ત્યાં વેદતા માનો ખરે;
તે આર્યવેદો સત્ય છે જ્યાં સત્યતા બહુ અવતરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૧૪
- કલ્યાણકારક પ્રગતિનાં શાસ્ત્રો સકલ વેદો ખરે,
સાત્વિક બુદ્ધિ સદ્ગુણો આહાર ભક્ષણ શુભ કરે;
તે વેદ છે વ્યવહારથીને ધર્મથી જગ શુભ કરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૧૫
- અધ્યાત્મજ્ઞાને છલકતાં શાસ્ત્રો જ વેદો છે સહી,
શુભ જ્ઞાન નીતિથી ભર્યા ગ્રંથો જ વેદો છે મહી;
સ્વાદ્વાદવેદાન્તે ભર્યા ભક્તિ સરસ જ્યાં અવતરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૧૬
- સાપેક્ષનયવાદે સકલ તત્ત્વો પ્રકાશે ગ્રંથમાં,
મુક્તિ અનુભવ જ્યાં થતો સમતા સમાધિ પન્થમાં;
જ્યાં આત્મવત્ સહુ જીવની છે માન્યતા જગ જયકરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૧૭
- સ્વાદ્વાદ અનુભવ જ્ઞાન એ છે જીવતા વેદો ખરે,
સમતા સમાધિવંત મુનિયો વેદ છે નિશ્ચય વરે;
ભાષા પરાથી ઉઠતા તે શબ્દ છે વેદો વળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૧૮
- નહિ દુઃખ દેવાનું લખ્યું આ વિશ્વમાં જીવ માત્રને,
મારો નહીં કાપો નહીં આ વિશ્વમાં જીવગાત્રને;
સેવા ભલી જીવમાત્રની પરમાર્થતા જ્યાં બહુ ભરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૧૯
- જ્યાં તત્ત્વવિદ્યા બહુ ભરી સાયન્સ વિદ્યા બહુ ભરી,
પ્રગતિ સુધારાની ઘણી જ્યાં યોગવિદ્યા અવતરી;
સામાજિકી પ્રગતિવડે શાન્તિ પ્રતિષ્ઠા આચરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૨

- આ વિશ્વમા જીવો સહુ વેદો ખરા નયસ શ્રદ્ધે,
સહુ જાતનું છે જ્ઞાન, વેદો ઓઘથી નૈગમ કહે,
વ્યવહારથી કલ્યાણકારક જ્ઞાન, વેદો છે વળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૨૧
- વેદો કરોડો જાતના છે મુદ્ધિયારે જાગતા,
મારા વિચારો જે થતા તે વેદ છે મન ભાવતા,
વેદો જગત્મા જીવતા ને જાગતા ઓઢે વળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૨૨
- જે જે વિચારો શુભકર્મ્યાં વ્યવહારને નિશ્ચયથી,
વ્યવહારને નિશ્ચય થઈ તે તે સકલ વેદો વધી,
પૌર્વીય અને પાશ્ચાત્યમા શોધો અભિનવ સુખ કરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૨૩
- શોધો ધઇને થાય છે થાશે સકલ તે વેદ છે,
વેદો અહો ખહુ જાતના તે જાણતા નહિ ખેદ છે,
મત્યાદિ પાચે જ્ઞાન છે વેદો જ શ્રદ્ધા મન ઠરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૨૪
- આ વિશ્વમા સહુ પુસ્તકો તેમા ૪ સત્યો જે ભર્યા,
સાપેક્ષથી તે વેદ છે, વેદો અનન્તા મન ધર્યા,
જેથો અનન્તા તે થકી એ વાત મનમા ઉતરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૨૫
- પ્રત્યક્ષને અનુમાનથી જે જે જણાતું વેદ છે,
આગમ અને ઉપમાન પણ વેદો ન ત્યા તો ભેદ છે,
નયણગીને નિરોપ મહુ વેદો જ શ્રદ્ધા જ્યકરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૨૬
- સાયન્સ વિદ્યા વેદ છે આગેજ્ય વિદ્યા પણ તથા,
આપ્તોક્ત વાક્યો વેદ છે, લ્યોતિપ વિદ્યા છે યથા,
અનુભવ અને જે બુદ્ધિગમ્ય જ વેદ તે તે છે વળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૨૭

- આ વિશ્વમાં સહુ પ્રાણીનાં હૃદયો જ મગજો વેદ છે,
જે જે જ અંશે સત્ય તે શુભ વેદ છે નહિ ખેદ છે;
વેદો અનન્તા જીવ છે ચૈતન્ય સત્તાથી વળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૨૮
- ભાસે સમાધિમાં ખરો આનન્દ તે વેદ જ લહો,
એ જીવતો મહાવેદ છે એમાં સકલ રાજી રહો;
આનન્દ કેવલજ્ઞાન તે વેદો પ્રગટતા ઝળહળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૨૯
- અદ્વૈત આત્મસમાધિમાં મેદો સમાઈ સહુ રહ્યા,
ભાષા પરા પશ્યંતી મધ્યમ વૈખરીએ તે વહ્યા;
વેદો અનન્તા ઉમંગતાને વિણુશતા ક્ષણ ક્ષણ વળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૩૦
- ભાષા અને મન વર્ગણનાં દલિક, વેદો જાણવાં,
પ્રત્યક્ષ જ્ઞાની દેખતો અનુભવ બળે મન આણવા;
આ સર્વ દુનિયા વેદ છે હો જ્ઞેયજ્ઞાતા ભેદથી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૩૧
- અક્ષર અનક્ષર વેદ છે દેખો ગુરુ ગમને લહી,
સ્વાદ્રાદથી સમજ્યા વિના એકાન્તથી જાણો વહી;
કળ્યા કરો નહિ વેદના નામે કદાચહુ આદરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૩૨
- સ્વાતિ અને હરિભદ્રનાં વચનો જ વેદો શુણુભર્યા,
સર્વજ્ઞ હેમાચાર્યનાં વચનો જ વેદો દિલ ધર્યા;
સમમ્યકત્વને ચારિત્ર છે વેદો હૃદય શ્રદ્ધા વરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૩૩
- પ્રાચીન સઘળું સત્ય નહિ ને જૂઠ પણ નહિ જાણવું,
માધ્યસ્થ્ય રૂપી વેદથી સાચું હૃદયમાં આણવું;
વેદો પ્રગટતા સંપ્રતિ જ્ઞાની હૃદયમાં અવતરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૩૪

- આત્મા કષ્ટલે અનુભવે તે વેદ છે જન જન પ્રતિ,
શુભ વાચ્ય વાચક વેદ છે શ્રુતજ્ઞાન પૂર્વક શુભમતિ,
ગીતાર્થનો અનુભવ લહો બાંધો ન મિથ્યાત્વે છળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૩૫
- કાર્ણવ્ય મૈત્રી ભાવના છે વેદ સાચા આદરે,
મધુપર્કમા હિ સા કથે તે વેદ શ્રદ્ધા પરિહરે;
નિજ આત્મવત્ જીવો મકલ નિષ્પાપ કરણી સુખ કરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૩૬
- પ્રભુ નામથી પશુઓતણી હિ સા થતી તરવારથી,
સર્વજના એ મંત્ર નહિ નિષ્પાપશાસ્ત્રો એ નથી,
સર્વજ પ્રભુના વદનથી કાર્ણવ્યવનિયો ઉછળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૩૭
- પ્રાચીન વેદોમાં લખ્યું સાચું સકલ નહિ માનવું,
પ્રાચીન સહુ સર્વજનાં વચનો નહીં મન આણવું,
પ્રાચીન અર્વાચીનથી સાચું જ લેવું દિલ ધરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૩૮
- મુઝો ન દુષ્ટિરાગથી ભૂલો ન ભરમાયા થકી,
મધ્યસ્થ થઇને પાગ્ગો સાચા મળે વેદો વકી,
સમભાવ મનમા આદરી બાંધો પરીક્ષાઓ કરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૩૯
- આચાર્ય વાચક સાધુઓ વેદો અમારા બોલતા,
તે જીવતાને જાગતા પરમાત્મમર્મો બોલતા,
વેદો શુભ કર સાધ્વીઓ પરમાર્થવૃત્તિ આદરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૪૦
- આત્મા અમારો વેદ છે જેમા અનન્તા શુભ ભર્યા,
આત્માનુભવ સહુ વેદને પામી મહન્તો સુખ વચો,
અધ્યાત્મજ્ઞાન જ વેદ છે સ્વ સારવારિધિતરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૪૧

- સેવા સુભક્તિ વેદ છે અન્તરવિષે જે પ્રગટતો,
 પાપો કર્યાં કોટિગમે ક્ષણમાત્રમાં તે વિઘટતો;
 જ્યાં લેદહદિ રહી નહીં દુનિયા નિજાત્માવત્ ભક્તી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૪૨
- નિજ આત્મવત્ સહુ જીવપર જ્યાં પ્રીતિનાં ઝરણાં વહે,
 સહુ જાતિ આદિ લેદહાવો જ્યાં ન તે કિંચિત્ રહે;
 એવા ફકીરો યોગીઓ સન્યાસીઓ વેદો વળી;
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૪૩
- જે શબ્દથી વૈરોશમે તે વેદ અન્તર જાણવો,
 ભાષા ગમે તે જાતની ત્યાં લેદહાવ ન આણવો;
 બાલક યુવા ને વૃદ્ધમાં કારણે ઝરણાં વહે ઝરી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૪૪
- ઉપકારકારક સાધુઓ વૃક્ષો નદીને સરવરો,
 માતાપિતાદિક વેદ છે ઉપકારી દિલ વહેતો ઝરો;
 રાજા ગુરુઓ વેદ છે ઉપકારવૃત્તિ જ્યાં વડી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૪૫
- પ્રભુભક્તનાં દિલ વેદ છે દિલમાં જ વેદો છે ઘણા,
 પ્રભુભક્ત દિલથી ઉઠતા શબ્દોજ વેદ સુહામણા;
 સ્યાદ્વાદીના શુભ ધ્યાનમાં અન્તર ધ્વનિયો ઉછળી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૪૬
- સ્યાદ્વાદ શાસન વેદ છે મહાસંઘ તેમજ જાણવો,
 ઉપશમ વગેરે ભાવ ત્રણે જ વેદ મનમાં આણવો;
 સુખકાર પુણ્ય જ વેદ છે ને નિર્જરા સંવર વળી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૪૭
- સ્યાદ્વાદનયસાપેક્ષથી બાયબલ કુરાણો વેદ છે,
 તેમજ પુરાણ સત્ય જે તે વેદ મન નહિ ખેદ છે;
 સ્યાદ્વાદ નયસાપેક્ષથી જે ઐશ્વર્યના ગ્રન્થો વળી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૪૮

- સર્વજ્ઞ શ્રીમત્ કેવલી વિના મહન્તો જે થયા,
 તેના વચન જે સત્ય તે વેદો અપેક્ષાએ લદ્યા,
 જે સત્ય નહિ તે વેદ નહિ પ્રામાણ્યતા જ્યાં ના ઠરી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૪૯
- શાસ્ત્રો ગમે તે ધર્મનાં વા પન્થના જે જે થયા,
 સચળા પડે તે જૈનને સમ્યક્ત્વ સાપેક્ષા ઠર્યા,
 સમ્યક્ત્વ વણ મિથ્યાત્વીને અવળી જ દૃષ્ટિ મન ઠરી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૫૦
- સર્વજ્ઞ આગમ પરિણમે જેના હૃદયમા નયવડે,
 તેનેજ સાચુ પરિણમે તે વેદસાપેક્ષાળે,
 લાખો ઠરોડો જાતની સાપેક્ષદૃષ્ટિયો વળી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૫૧
- ચારે નિષેવે વેદ છે વેદાન્ત ઉપનિષદો તથા,
 અનુયોગ ચારે વેદ છે વ્યવહાર શુભ સઘળી કથા,
 આગમથકી નો આગમે છે વેદ ભાવે સ વરી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૫૨
- સાચા હૃદયનાં જાળકો વેદો અમારા મન ગમ્યા,
 જે તત્ત્વ શોધાને કરે તે વેદ મારા મન રમ્યા,
 મુક્તિ મળે જે યોગથી તે વેદ શ્રદ્ધા મન રંગી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૫૩
- જેથી મનુષ્યો સુખ લહે ને દુઃખ સર્વે જાય છે,
 તે તે ઉપાયો વેદ છે જ્ઞાની હૃદયમા રહ્યાય છે,
 હોમાય નહિ જ્યાં દુ ખડ તે વેદવાણી નહિ ઠરી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૫૪
- જે શબ્દઘોષક વેદીયા પૂરૂ ન ખાવાનુ લહે,
 તે શબ્દરૂપી વેદની મોટાઈ ના દુનિયા કહે,
 અન્તરૂ પ્રભુતા જાગતી તેથી જ વાણી નીકળી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૫૫

- વેદો અનાદિકાલથી તીર્થકરોની વાણીએ,
 સહુ જાતની શિક્ષા ભર્યા આચારથી મન આણીએ;
 પ્રામાણ્ય સર્વોત્કૃષ્ટ છે નિરવધ વાણી જય કરી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૫૬
- સ્વતંત્ર સારાં હૃદય છે વેદો ખરા મન આણીએ,
 દુઃખો ટળે પરતંત્રતા તે વેદ સાચા જાણીએ;
 વિશ્વોત્પત્તિ શાંતિવિષે શુભ વેદ જ્યોતિ ઝળહળી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૫૭
- જે જે મરેલા વેદ તે તે મારતા જગજીવને,
 સમજણ પડે નહિ મૂર્ખને તેમજ વળી મહાકલિ બને;
 જ્ઞાનોદધિ મૃતવેદને ખાહિર કાઢે (છાંબથી) ઉછળી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૫૮
- આ વિશ્વમાંહિ વેદના પચાંચ શબ્દો જે કહ્યા,
 ભાષાં ગમે તે જાતની પણ જ્ઞાનને કહેતા રહ્યા;
 સમ્યગ્ થતા જ્યાં નિર્ણયો જાતા ન લોટો આથડી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૫૯
- માનવ ગમે તે જાતના અધ્યાત્મજ્ઞાની જે અહો,
 તે તે મનોહર વેદ છે સાપેક્ષદૃષ્ટિ મન લહો;
 પૂર્વે અહો જે ભાસતું તે હાલ ભાસે છે વળી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૬૦
- ઉપકારનાં સૂત્રો ભલાં તે શબ્દ વેદે શોભતાં,
 એ શબ્દવેદો વિશ્વમાંહી સર્વતું મન થોભતાં;
 ઉપકારની સહુ વૃત્તિયો છે વેદશ્રદ્ધા પરવડી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૬૧
- પ્રામાણ્યવર્તન વેદ છે પ્રામાણ્યવર્તન દેવતા,
 પ્રામાણ્યવર્તન પ્રગટતાં દેવો ચરણને સેવતા,
 પ્રામાણ્યવાદી વેદ છે જાણો નહીં બોલી કરી,
 એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૬૨

- કામાદિ સર્વે વાસનાઓ બ્યાં નથી તે સિદ્ધ છે,
એ સિદ્ધની વાણી વિષે વેદો રહ્યા અવિરૂદ્ધ છે,
આગ્રહ તણને પક્ષનો જોશે જરા દિલ ઉતરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૬૩
- વિરૂદ્ધતા નજરે પડે બ્યા ત્યા પરસ્પર દેખતા,
બ્યાં ગ્રન્થમાં ને જોલમાં ઇશ્વરપણુ ના પેખતા,
જે જૂઠાં તે નહિ વેદ છે ચમકો નહીં મનખળ ભગી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૬૪
- જેથી ટળે છે રાગ ને દ્વેષ જ તથા મિથ્યામતિ,
તે વેદ શબ્દ બ્રહ્મ છે પ્રગટે સમાધિ જે છતી,
મહુ વાસનાઓ જે થકી ક્ષણ ક્ષણવિષે જતી બગી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૬૫
- ઉત્તમ જીવનના શિશ્નણે તે વેદવિદ્યા જાણવી,
ઉત્તમ જીવન પ્રગતિ કરે તે વેદ શ્રદ્ધા આણવી,
નીતિજીવન જેથી વધે તે વેદવિદ્યા ગુણકરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૬૬
- નિર્દોષ જીવન જે કરે તે વેદ સાચા આદરે,
નિર્દય વિચારે બ્યા ભર્યા તે વેદ જૂઠાં પરિહરે,
નિર્દોષ્ય વાણી વેદ છે અમૃતમયી લાપા ભરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૬૭
- દુ ખી હૃદયને ઠારવા આશી નીકળતી વેદ છે,
બ્રહ્મોપયોગી વેદ બ્યા ત્યા લેશ પણ નહિ ખેદ છે,
બ્રહ્મોપયોગી યોગીને વડુ નમુ ચરણે પડી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૬૮
- વેદો અનાદિકાળથી આત્મપ્રદેશે છે ભર્યા,
આત્મા સ્વય વેદો મહી વ્યક્તિએ તે પ્રગટે ધર્યા,
આત્મા વિષે જે જ્ઞાન ના તે કયાય નહિ જોશે જરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૬૯

- આત્માવિષે વેદો સકલ નિશ્ચય કરી પ્રગટાવવા,
જ્યાં આત્મજ્યોતિ ઝળહળે તે વેદ મનમાં લાવવા;
વેદો નિહાળો આત્મમાં ચિન્તા વિકલ્પો સંહરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૭૦
- સત્તાથકી સહુ જીવમાં વેદો રહ્યા અનુભવ કરો,
સમજ્યા વિના શબ્દોવિષે ઝઘડા કરીને ક્યાં મરો;
જ્ઞાની હૃદયથી ઉઠતા તે શબ્દ વેદો દ્યો સુણી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૭૧
- જ્યાં વેદ એવું નામ છે તે વેદ નહિ સહુ જાતના,
પર્યાય શબ્દે વેદના વેદો ગ્રહો બહુ ભાતના;
અધ્યાત્મ વિદ્યા જ્યાં ઘણી તે વેદ વિદ્યા મેં ગણી;
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૭૨
- પ્રભુએ કથ્યા વેદો ખરા તે વેદમાં હિંસા નહીં,
પશુરક્ત જ્યાં પીવું કથ્યું તે વેદ નહિ માનો સહી;
સર્વજ્ઞનો દુશ્મન નહીં કે એજ સાચો છે ઘણી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૭૩
- કૃતકર્મ જીવો ભોગવે સર્વજ્ઞ ભાષે છે ખરું,
સર્વજ્ઞ ભાષિત કર્મની વ્યાખ્યા હૃદયમાંહી ધરું;
કર્મો શુભાશુભ પ્રગટીને સુખ દુઃખ આપે હર ઘડી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૭૪
- જ્યાં કર્મ ત્યાં અવતાર છે મરવું જ કર્મે થાય છે,
અવતાર ઇશ્વરના કથે કર્મો રહ્યાં પરબાય છે;
કર્મો થકી જે મુક્ત તે છે સિદ્ધ વ્યક્તિ પરવડી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૭૫
- નોવેલ ગપ્પાં જ્યાં લખ્યાં ઇશ્વર વચન તે નહિ ખરે,
જ્યાં મોહ મિથ્યા વાસ છે તે નહિ પ્રભુ જાણો અરે;
ઇશ્વર વચન કહેવાય નહિ અજ્ઞાનતા જ્યાં બહુ ભરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૭૬

- સમભાવ વચ્ચનો વેદ છે એ વેદથી સુદ્ધિ મળે,
આધિ ઉપાધિ સહુ ટળે આનન્દની વેળા વળે;
સમભાવ ધારક વેદ છે પ્રણમુ જ તેને લગીલગી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૭૭
- સમતા સરલતાના વિચારો વેદ છે નિશ્ચય કહ્યું,
નિ સ્વાર્થતા મન શુદ્ધતામા વેદ હાર્દજ એ લય્યું,
આરિત્ર મયમ વેદ છે સહુ વેદમા શિરોમણિ,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૭૮
- પટ્કાયરક્ષાકારકા અવધૂત મુનિયો જે દિસે,
લલનાપરિશ્રદ્ધ ત્યાગીની પામે ખરા વેદો વસે,
જે ઉન્મનીલાવે રક્ષા તે વેદ ઉપયોગી મણિ,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૭૯
- રત્નત્રયીથી કર્મની સત્તા ટળે છે ભવ્યને,
જેના પ્રકાશે સજ્જનો કરતા રહે કર્તવ્યને,
એવું કહેલું વેદ છે નિશ્ચય જણાવું છું લણી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૮૦
- આત્મા વિભુ ચેતન કહો કે પ્રદા આદિ નામ જે,
પ્રદા કહો હરિહર કહો અદ્વા ખુદા ગુણધામ જે,
પરપ્રદા નારાયણ કહો સ્વાદ્વાદસાપેદા ધરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૮૧
- તીર્થકરોની વાણીમા પ્રભુ નામ સર્વ મમાય છે,
સાપેક્ષનય વચ્ચનોવિષે વેદો સમાઈ જાય છે,
શ્રદ્ધા અમારી તાદૃશી વ્યાપક વિચારો ગજહળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૮૨
- જે વિશ્વવ્યાપક મદવિચારો, વેદ તે વ્યાપક ભણ્યા,
સહુ જાતની ભાષા વિષે સહુ દેશમા જાતા ગણ્યા,
માનો ખરા એ વેદને દિલ સત્ય વાતો નીકળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૮૩

- જ્યાં ત્યાંથી આવીને ભળે સાગરવિષે નદીઓ સહુ,
સાગરવિષે નદીઓ રહી સરિતામાં સાગર કંઈ લહું;
શ્રી જૈન શાસનમાં રહ્યા છે વેદ વ્યાપક ઇશ્વરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૮૪
- વ્યવહારની શુભરીતિયો તે વેદ સઘળા ધારવા,
સહુ દેશ ભાષા કાલમાં વેદો થતા અવધારવા;
પશુ પક્ષી વૃક્ષો આદિમાં વેદો જીવંતા છે વળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૮૫
- આંખોથકી આંખો લડે વચનોવિષે ઝેરો વહે,
કાતી હૃદયમાં કારમી વહ્નિ ઘણી પ્રાણો દહે;
ત્યાં વેદ સાચા નહિ વસે ને સત્ય જાતું ઝટ ટળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૮૬
- જૈનાગમો પ્રતિકુલ જે મિથ્યાત્વવર્ધક ગ્રન્થ છે,
સાપેક્ષ વચનો વણુ અહો સાવધતમનો પન્થ છે;
હિંસાદિ પાપો જ્યાં લખ્યા તે વેદ સાચા છે નહીં,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૮૭
- જૈનાગમો અવિરૂદ્ધ જે જે અન્ય ગ્રંથોમાં રહું,
સાપેક્ષદૃષ્ટ્યા માન્ય છે તે સદ્ગુણમયી લહું;
જે પુસ્તકોમાં ધર્મ નહિ મિથ્યાત્વવાતો બહુ રહી,
તે માન્ય નહિ ક્યારે થતી અનુભવથકી જોશો સહી. ૮૮
- સહુ દેશમાં સહુ કાલમાં સહુ જીવનું સાડું કરે,
એવા ઉપાયો તે સકલ વેદો જ સાચા તે ખરે;
કલ્યાણની જે યોજનાઓ વેદ માન્યા વ્યવહરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૮૯
- દિન સાથ રાત્રી જગ રહી પ્રતિપક્ષતા સર્વત્ર છે,
સાચા જ સાચે જૂઠું છે જ્યાં છત્રી છે ત્યાં છત્ર છે;
અન્વય અને વ્યતિરેકથી એ માન્યતા જગસંચરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૯૦

સાચુ વિવેકે ગ્રાહ્ય છે માયા વિવેકે બાણુશો,
મનમા વિવેક જ લાવશો એ વેદ સાચો બાણુશો,
શુભ સત્ય વૈદિકતત્ત્વને ગ્રહણે વિવેકે પરવરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૬૧

શાસ્ત્રો કંગેરો વાચતાં માધ્યસ્થ વણ કંઈ ના મટે,
સાચો વિવેક જ વેદ છે એ પામતાં સુખકા મળે,
વ્યવહાર વેદો પામતા પાશ્ચાત્ય દુનિયા સંધરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૬૨

વ્યવહાર નિશ્ચય વેદના મર્મો લહે ટે જ્ઞાનીઓ,
શુદ્ધગમ વિના કૂટાય છે ઝઘડા કરી અભિમાનીઓ,
અન્તરૂ કરેલી ખોજ તેને વેદ વિધાઓ મળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૬૩

અધ્યાત્મજ્ઞાન જ વેદ છે સદુ વેદના પણ અગ્રણી,
દ્રવ્યાનુયોગ જ વેદ છે વ્યવહારવેદશિરોમણિ,
સમનય માચુ તે ગ્રહો કકાસ મમતા પગિહરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૬૪

વિવેકાનતિ શાંતિપ્રદા રાષ્ટ્રીય જે જે કાયદા,
વ્યવહારથી તે વેદ છે જેથી થતા જગ કાયદા,
સ્વાતંત્ર્ય મળતુ સર્વને ત્યા વેદ વિધાઓ ફળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૬૫

સ્વાશ્રયપણુ તે વેદ છે શુભ ધર્મજીવુ તે વેદ છે,
ધૃતિ દીર્ઘિ કાન્તિ વેદ છે એ પામતા નહિ ખેદ છે,
મમતા કદાગ્રહ ત્યાગીને માયાવિષે બાણુ ભળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૬૬

વ્યમનોવિષે નહિ વેદ છે સ્વાર્થોવિષે પણ બાણુવુ,
ન્યા ન્યાય સાચો વર્તતો ત્યા વેદ છે મન માનવુ,
ન્યા ન્યાય ત્યા મદુ વેદ છે સમન્ને દુદયમા સચરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૬૭

- જે જે પ્રમાણિક માનવો તે વેદ છે જગ ચાલતા,
તે જીવતા જગમાં રહીને વિશ્વજીવ જીવાડતા;
જે લાંચ લેતા નહિ કદિ ઉત્તમ જીવનને આચરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૬૮
- નિર્દોષ મનહું વેદ છે સર્વે જીવોનું હિત ચહે,
પરમાર્થમાટે પ્રાણુ દે તે વેદ સાચો જગ કહે;
પ્રાણો પડે પણ જૂઠપક્ષોમાં ન જાતો જે લખી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૬૯
- જે ભેદભાવ ધરે નહીં ને સર્વનું હિત આદરે,
મતભેદ નિન્દાદિક સહી અપકારીનું હિત આચરે;
તે વેદમૂર્તિ જીવતી ને જાગતી જગ હિતકરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૧૦૦
- સાચા અમારા વેદ અનુભવ શિક્ષણો જે જે મળે,
સાચા અમારા વેદ તે છે દુઃખડાં જેથી ટળે;
સાચી અમારી વેદમૂર્તિ વિશ્વમાંહિ કેવળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૧૦૧
- જ્યાં રાગ નહિ જ્યાં ક્ષેષ નહિ જ્યાં વેદકર્તા તે ખરો,
તે વેદનો પ્રભુ છે ખરો એવા પ્રભુઓ અવતરે;
તે સત્યના સાગર પ્રભુ અર્હન્ વિભુ બ્રહ્મા બળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૧૦૨
- સામાજિકી પ્રગતિ કરે કલ્યાણ કરવા સર્વનું,
તેના હૃદયમાં વેદ છે જ્યાં નામ નહિ છે ગર્વનું;
સહુ જીવના કલ્યાણમાં વૃત્તિ મગાની હિત લખી,
એવી અમારા વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૧૦૩
- નિરવધ પ્રભુની લક્ષિતમાં સ્કુરણા ઉઠે જે શિવકરી,
તે ભાવ વેદો છે સહી અધ્યાત્મભાવે જયકરી;
શક્તિ અનંતી ખીલવે નિજ આત્મની વેગે વળી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૧૦૪

- જે આત્મલોગી મહાજનો વેદો ખરા તે નવનવા,
તે વેદની છે મૂર્તિથો નિરવધલાવે માનવા,
પ્રામાણ્ય નીતિ ધારકોને વેદ વિદ્યા આવડી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૧૦૫
- નિષ્કેપ સાતે નયવડે ઉપદેશ તત્ત્વોનો યતો,
નિરપેક્ષ જૂઠા વાદનો સ હાર વેગે યર્ષ જતો,
તે વેદ વાણી નવનવી ઉપજે ઉપજશે જયકરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૧૦૬
- જગમા અનન્તીદૃષ્ટિયો સાપેક્ષનયથી જે કહે,
સાપેક્ષથી નિશ્ચય કરી માધ્યસ્થ્યવૃત્તિએ વહે;
તે જ્ઞાની સઘળા વેદનો માગ્ય મૂર્તિ જગ વડી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી. ૧૦૭
- આત્મા અનાદિ કાળથી સૃષ્ટિ અનાદિ કાળથી,
ધર્મવર અને કર્મો અનાદિ કાળથી સમજણ કથી,
પદ્ સ્થાન જ્ઞાની અનુભવે તે વેદ વિદ્યા મન કરી,
એવી અમારી વેદની છે માન્યતા નિશ્ચય ખરી ૧૦૮
- મર્વોક્તિ શુભ જાતિની તે વેદ છે જ પ્રવૃત્તિથી,
સહુ કાલમા એ માન્યતા ભેજો અનુભવ મહુ મથી,
વિદ્યાપુરે સાપેક્ષદૃષ્ટિએ ભલી ગ્યના કરી,
શુભ શુદ્ધિમાગરસૂરિએ માગ્યમાલાઓ વરી ૧૦૯

સ. ૧૯૭૨ ભાદ્રપદ શુક્ર ૧

ૐ શાન્તિ:

જૈનોની પ્રગતિની ગુંહલી.

જાગો જૈનો તણ પ્રમાદ વિકાર લે,
ધર્મ કર્યાથી મફલો છે અવતાર લે,
પરભવ જાતા ધર્મ સાથ એક આવતો લે

૧

જૈન ધર્મનો રાગ ધરો દૃઢ યેશ જો,	
દૂર કરીને કળ્યા ટંટા કલેશ જો;	
ગુરુ મુખ ધારો જૈન ધર્મ તત્ત્વો ભલાં જો.	૨
આપો પરસ્પર જૈનોને શુભ સહાય જો,	
જૈન ધર્મની ગ્રહતી તેથી થાય જો;	
સર્વ સમર્પી જૈન ધર્મ સેવા કરોજો.	૩
વધે જૈન એવા ઉપાય કરોડ જો,	
કરીએ નહીં કંઈ ખામી રાગો ગોડ જો;	
જૈન ધર્મ ફેલાવા ઉદ્યમ સહુ કરો જો.	૪
ધર્મલાગણી વણુ નહીં જૈન ગણાય જો,	
શૂરાતન વણુ ધર્મ કદિ ન સધાય જો;	
સંપીને સહુ જૈન ધર્મ વૃદ્ધિ કરો જો.	૫
ધર્માભિમાની જે નરને નારજો,	
તેનો સફળો છે જગમાં અવતાર જો;	
સૂરિવાચક સાધુ સેવા આદરો જો.	૬
આત્મભોગ આપે જે નરને નાર જો,	
જૈનધર્મનો ઉદ્ય કરે નિર્ધાર જો;	
સાત ક્ષેત્રને પોષો અવસર ભાણીને જો.	૭
પ્રગટાવો પંડિતો મુનિવર બેશ જો,	
જૈન ધર્મની રક્ષા કરે હમેશ જો;	
જૈન ધર્મ ફેલાવા લક્ષ્મી વાપરો જો.	૮
સંઘ ચતુર્વિધ તીર્થંકર સમ ધારી જો,	
સેવો ભાવે શ્રદ્ધાથી નરનારી જો;	
બુદ્ધિસાગર જૈન ધર્મ જગ શાશ્વતો જો.	૯

ૐ શાંતિઃ ૩

❀ खमावुं तुं क्षमा करजे. ❀

અદા કરતા કરજ મહારી, પ્રમાદે જે થયા ગુન્હા, ગણીને આત્મવત્ તુજને, ખમાવુ છુ ક્ષમા કરજે	૧
ખમાવાતુ જ છે લેદે, અલેદે શુ ખમાવાતુ, અરૂચિ ખેદ ટાળીને, ખમાવુ છુ ક્ષમા કરજે	૨
કંગેડો સ્વાર્થના લોગો, સમર્પી શુદ્ધપ્રીતિથી, પ્રતિજ્ઞાથી જ બધાઈ, ખમાવુ છુ ક્ષમા કરજે	૩
કદી ના ખેવકા થાવુ, મળીને મેળ ધારીને, તહેને જો હોય ગદા તો, ખમાવુ છુ ક્ષમા કરજે	૪
અદા કરવી પ્રતિજ્ઞાને, સકલ દુનિયા ખમાવીને, બુદ્ધચબ્ધિકર્મયોગીને, રહે નિર્લેપતા જ્ઞાને	૫

ૐ શાન્તિઃ ૩

વીર મવત્ ૨૪૪૪ ક્ષાત્રુન શુક્રવર્ષે ક્ષાત્રીને દિનમે ત્રી રખેશ્વરીયં રમેન

શ્રી શંખેશ્વર જિન સ્તવન.

પામ મ ખેશ્વરા ભેટીઆ ભાનથી, જ્યોતિથી જ્યોત દિલમા જગાવી,
આજ આનદ આત્માવિષે જાદુ થયો, તન્મયીભાવની ધેન આરી

પામ૦ ૧

અસ્તિ નાસ્તિપત્તે મર્વ બ્રહ્માડમા, વ્યાપીને તુ ગ્રેષા વિશ્વન્વામી,
મર્વદેવો અને દેવીઓ તુજવિષે, નામ ત્હાગ ઘણા જગ અનામી

પામ૦ ૨

તન્મયીભાવરી એકના લીનતા, મુજવિષે તુ રહો તુજવિષે દુ,
ઐમ્યતાને નહીં ભોળી કત્પના, નિર્વિદ્યે નહીં તુ રિમે દુ,

પામ૦ ૩

કોટિ ભવ કોટિ વર્ષો લગી સ્તવ કરે, પાર તારો નહીં પાસ આવે;
ઉન્મનીભાવ ત્હારો થતાં યોગીઓ, પાર્શ્વરૂપે બની પાર લાવે.
પાસ૦ ૪

દૃશ્ય અદૃશ્યમાં બાહ્ય અન્તર સ્તવું, બ્રહ્માભાવે પ્રભુ પાસ ભેટું;
સર્વ યોગો તુંહિ સર્વ ભાવે તુંહિ, ભક્તિના તાનમાં કો ન છેટું.
પાસ૦ ૫

સર્વ સ્વાર્પણ કર્યું સર્વ ત્હારું ગ્રહું, મ્હારું ત્હારું રહું નહિ જરાયે;
સર્વકારકમયી બ્રહ્મવ્યાપક વિભુ, આત્મમાં આત્મરૂપે સમાયે.
પાસ૦ ૬

અનુભવે અનુભવી આત્મપ્રત્યક્ષથી, પૂર્ણ આનંદ રસથી છવાઈ;
બુદ્ધિસાગર પ્રભુ પાસ પ્રેમે મળ્યા, એળ આનંદ અનહદ વધાઈ.
પાસ૦ ૭

ૐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથજી સ્તવન.

શ્રી સંખેશ્વર પાર્શ્વ પ્રભુજી, લગી લગી વંદુ ભાવે રે;
પુરિસાદાની પુરૂષોત્તમ વિભુ, દેખે દુઃખ સહુ જાવે રે. શ્રી. ૧
માગું તે સહુ જાણે પ્રભુજી, તુજ વિષુ અન્ય ન ઈચ્છું રે;
સર્વ ચમત્કાર ધારક વિભુજી, અનુભવથી મન પ્રીત્યું રે. શ્રી. ૨
તુજ ગુણ ગાઉ તુજ ગુણ ધ્યાઉ, બીજું મનમાં ન લાઉ રે;
સાચી ભક્તિ શક્તિને ખેંચે, સ્વાર્પણ કરીને ચાહું રે. શ્રી. ૩
શરણાગત ઉદ્ધારક સાહેબ, અરજી મુજ અવધારો રે;
સંસાર સાગર દુઃખથી ભરિયો, તેથી હવે ઝટ તારો રે. શ્રી. ૪
આશરો તારો છે એક મ્હારે, ચઢેને ઝટ મુજ બહારે રે;
બુદ્ધિસાગર સાચી શ્રદ્ધા, ભક્તવત્સલ તુંહિ તારે રે. શ્રી. ૫

મુ. સંખેશ્વર. સં. ૧૯૭૩ કા. સુ. ૧૩.

ૐ શાન્તિઃ ૩

શ્રી શંભુશ્વર પાર્શ્વનાથ સ્તવન.

આવ્યો પ્રભુ પાસે દે, આનન્દ ઉદાસે દે,
પાર્શ્વ પ્રભુ તારને હે હ.

શ્રી શંભુશ્વર પાર્શ્વ પ્રભુ સુખકાર
લગી લગી વડુ પ્રેમથી, નમન કરે કરનેક,

દેવો ને સહુ દેવીઓ, કરે ન તુચ્છી હોક,
તુજ વણ કોઈ ન માયુ દે, તુજ લગનીએ જાણુ દે

પાર્શ્વં શ્રી શંભુશ્વર ૧

તુજ લગની લાગી પ્રભુ, શુ જાણુ તે અન્ય,
જાણ્યા આગળ શુ ? કહું ધન્ય પ્રભુ તુહિ ધન્ય

તુજ રહેલીથી રીઝું દે, જોવું ન બાકી બીજુ દે પાર્શ્વં
રહેજો હવે સદાય હજારાહજાર, દેખાઓ સહુ આતમમા

તુજ નં પાર્શ્વં આવ્યો ૨

તન્મયભાવે તું મળે, એવો નિશ્ચય ખાસ,
અતુલવ લક્ષ્મીએ લખ્યો, રાખી મન વિશ્વાસ

જોલ વડુ શુ જાણુ દે, મુજ રાખો સહુ માણુ દે,
લક્ષ્મી ત્યાં શાની માગણી

રંગાયુ રંગે દિલડું ચાહે પ્રભુ પાસ
ગુહિસાગર તન્મયપણે વિશ્વામ પાર્શ્વં આવ્યો ૩

ૐ શાન્તિઃ ૩

❀ શ્રી સુખસાગર ગુરુનું સ્તવન. ❀

ગુરુ સુખસાગર ગુણવંત, ભારત દેશ દીપાવ્યો રે; ગુરુ. ૧.
 સેવા ભક્તિમાં શૂરા, વૈયાવૃત્યે જ પૂરા;
 ત્યાગી વૈરાગી હિતકાર, જ્ઞાને મોહ હઠાવ્યોરે; ગુરુ. ૧.
 ક્રિયા મારગમાં કોઈ, તમ સમ દીઠા ન લેઈ;
 ધીરા સાગરવત્ ગંભીર, ભદ્રકલાવ જમાવ્યોરે; ગુરુ. ૨.
 સમતામય જીવન સાધ્યું, ચારિત્ર શુદ્ધ આરાધ્યું;
 સાગર ગચ્છના મોટા સ્તંભ, સ્વર્ગમાં વેગે સુહાવ્યોરે; ગુરુ. ૩.
 મમતા માયાને મોડી, શરીર ક્ષણમાં છોડી;
 કીધો દિવ્ય સ્વર્ગમાં વાસ, અનુભવ એવો આવ્યોરે, ગુરુ. ૪.
 શરણાગત રક્ષક ખ્યારા, દિલથી કદીયે નહીં ન્યારા;
 સાચા શિષ્યોના આધાર, સ્મૃતિમાં ક્ષણ ક્ષણ આવ્યોરે. ગુરુ. ૫
 દેશો દર્શન સ્વરૂ વાસી, હરદમ છું તેનો ખ્યાસી;
 જાણો અંતરૂ ગતની વાત, સદા મુજ કરશો સહાયોરે; ગુરુ. ૬
 તુજ ગુણ ગંગામાં નહાશું, જ્યાં ત્યાં તહારા ગુણ ગાશું;
 બુદ્ધિસાગર પ્રાણાધાર, મુજને જ્ઞાને જગાવ્યો રે. ગુરુ. ૭.

અમદાવાદ.

❀ અપૂર્વ અવસર એવો કયારે આવશે. ❀

અપૂર્વ અવસર એવો કયારે આપશે,
 શત્રુ મિત્ર પર વર્તે ભાવ સમાનજો;
 માયા મમતા બંધન સર્વ વિનાસીને,
 કયારે કરીશું અનેકાન્તનય ધ્યાનજો. અપૂર્વ. ૧
 શુદ્ધ ભાવમાં રમણ કરીશું ટેકથી,
 ષડ્ઘોષાનું કરીશું ઉત્તમ જ્ઞાનજો;
 અનુભવામૃત આસ્વાદીશું પ્રેમથી,
 સરખા ગણશું માન અને અપમાનજો. અપૂર્વ. ૨

પિંડ સ્થાકદિક આર ધ્યાનને ધારીશુ,	
ખાર ભાવના ભાવીશુ નિશ દીનજો,	
સ્થિરોપયોગે શુદ્ધ રમણુતા આદરી,	
ધ્યાન દશામા થાશુ બહુ લયલીનજો.	અપૂર્વ. ૩
સર્વ સગનો ત્યાગ કરીશુ જ્ઞાનથી,	
બાહ્યોપાધિ જરા નહિ સળધજો,	
શરીર વતે તોપણ તેથી લિજ્જતા,	
કદી ન થઇશુ મોહ ભાવમાં અધજો	અપૂર્વ. ૪
શુદ્ધ સનાતન નિર્મલ ચેતન દ્રવ્યનો,	
ક્ષાયિકભાવે કરશુ આવિર્ભાવજો,	
ઐક્યપણ લીનતાને આદરશુ સહી,	
ગ્રહણ કરીને ઐદાસીન્ય સ્વભાવજો.	અપૂર્વ. ૫
પ્રતિપ્રદેશે અનત માસ્વત સુખ છે,	
આવિર્ભાવે તેનો કરશુ લોગજો,	
બુદ્ધિમાગર પરમ પ્રભુતા સપજે,	
ક્ષાયિકભાવે સાધે નિજ શુણ્યયોગજો	અપૂર્વ ૬

સૂર્ય

છવાયુ વાદળ વેગે, થયુ ધન ઘોર જોતામા,	
પ્રકાશ જ મદ દેખાયો, અહો એ સ્વપ્નની બ્રાન્તિ	૧
વહ્યો, સુસવાટથી વાયુ, વિટાયા વાદળો વિખર્યા,	
ટટ્યુ ધન ઘોર જોતામા, અહો એ સ્વપ્નની બ્રાન્તિ	૨
ત્વરિત વેગે ગમન કરતો, તમમને ખગ ફેલવતો,	
ગ્રહણ કરવા વહ્યો રાહુ, અહો એ સ્વપ્નની બ્રાન્તિ	૩
ગ્રહણ ચૌમેરથી લાગ્યુ, છવાઈ ખૂબ કાલીમા,	
ખસી ગયુ દૂર એ ક્ષણમા, અહો એ સ્વપ્નની બ્રાન્તિ	૪

સ્વભાવે જે પ્રકાશી છે, સદા તે તેમ રહેવાનો;
 નથી ત્યાં દાવ દેખીનો, ખરી એ સત્યની ખૂબી, ૫
 ઉઘાડી ચક્ષુને દેજો, નથી ઘનઘોર વા રાહુ;
 ખુદ્ધચબ્ધિસત્યનો ભાનુ, કદી નહીં અસ્ત થાવાનો. ૬

❀ શ્રીમદ્ રવિસાગરજી સ્તુતિ: ❀

રાગ ગોડી.

વહાલા ગુરૂ વંદુ ભાવેરે, રવિસાગર ગુરૂરાય; વહાલા.
 પંચમહાવ્રત ધારીને રે, પાઠ્યાં નિરતિચાર;
 પ્રેમે પંચાચારથી રે, સફલ કર્યો અવતાર. ૧
 સમિતિ ગુપ્તિ પાળીને રે, કીધો આત્મોદ્ધાર;
 અન્ય જીવો ઉદ્ધારીયારે, ધન્ય ધન્ય અવતાર. ૨
 વૈરાગ્યે નિજ ભાવતા રે, ગામો ગામ વિહાર;
 ક્રિયા ધર્મમાં તત્પરા રે, ક્રિયા રૂચિ અનગાર. ૩
 સુડતાલીસ વર્ષો લગી રે, સંયમમાં ધરી વૃત્તિ;
 ચઢતે ભાવે પ્રેમથી રે, પાઠ્યું ચારિત્ર નિજ શક્તિ. ૪
 મુનિ ધર્મની વાનગી રે, દેખાડી કલિકાલ;
 મતકજીઆથી દૂર રહી રે, ચારિત્રમાં ધર્યું ૫
 દ્રવ્યભાવ ચારિત્રમાં રે, નિશદ્દિન ધરતા ભાવ;
 ખુદ્ધિસાગર સદ્ગુરૂ રે, ભવસાગરમાં નાવ. ૬

❀ શિશ્યામણ માનજે સાચી. ❀

કબાલિ.

ઘણા લોકો ખીવે પાણી, સરોવર સર્વ ઉપકારી;
 અરે નહીં ડોળ પાડો થૈ, શિશ્યામણ માનજે સાચી. ૧
 ઘણી છે કેરીની લુખો, ભલો શોભી રહ્યો આંખો;

કુહાડે છેદ ના મૂળો, શિખામણુ માનજે માચી.	૨
ચરે ચારે મળી લેગા, કરી કલ્લોલ પ ખીઓ,	
લડાકાથી ઉડાડીશ ના, શિખામણુ માનજે માચી	૩
ઘણાં પુષ્પોયકી ખીલ્યો, મનોહર ખાગ મોવેરો,	
ઉખેડી નાખ નહીં મોઢે, શિખામણુ માનજે સાચી.	૪
કરે વાતો ગગન સાથે, હુવેલી ઉચી છે ઝોવી,	
ખનિત્રે જોદ ના પાયો, શિખામણુ માનજે સાચી.	૫
ઘણા સતો લહે શાન્તિ, સમાધિ ધ્યાનમા રહીને,	
સતાવીમ ના જઈને ત્યા, શિખામણુ માનજે સાચી.	૬
અહો જે વૃક્ષની ડાલે, લહે આનંદ બેઝીને,	
કુહાડે કાપ ના તેને, શિખામણુ માનજે સાચી	૭
ઘણો પોખ્યો કૃપા લાવી, ગણ્યો અત્માથકી પ્યારો,	
નહી દે દુ ખ તેને રે, શિખામણુ માનજે સાચી	૮
જગતની ઉપકારી ગૌ, જગતને મુખ દેનારી,	
ગણુ ના કાપ તેતુ રે, શિખામણુ માનજે સાચી	૯

પરિક્ષા લેખથી થાતી

કવનાલિ

પરીક્ષા જોલથી થાતી, હૃદયમા તે બહિર આવે,	
અસાધુ સાધુ લોકોની, પરીક્ષા લેખથી થાતી	૧
હૃદયમાં કલેશની હોળી, બળે ઇર્ષ્યા હૃદયમા જે,	
પ્રગટ થાતી ગમે ત્યારે, પરીક્ષા લેખથી થાતી	૨
ચઢાવે દ્વેષના ચસ્મો, જણાતુ મર્વમા કાણુ,	
લખાતુ લેખમા કાણુ, પરીક્ષા લેખથી થાતી	૩
સ્વપક્ષે મત્યતા ભાસે, લખાતુ રાગથી સારૂ,	
સ્વ પક્ષે ગળી લેખકની, પરીક્ષા લેખથી થાતી	૪

- લખાતું રાગથી જૂઠું, લખાતું દ્વેષથી જૂઠું;
લખાતું અજ્ઞથી જૂઠું, પરીક્ષા લેખથી થાતી. ૫
- સુજનતા કેટલા અંશે, ખુરાઈ કેટલા અંશે;
રહું શું ? ચિત્તમાં તેની, પરીક્ષા લેખથી થાતી. ૬
- મહત્તા કેટલા અંશે, વિચારક કેટલા અંશે;
ગુણી વા દુર્ગુણીની તો, પરીક્ષા લેખથી થાતી. ૭
- હૃદયને બાહ્યમાં શું ? છે, ગુણાનુરાગ છે વા નહીં;
ખરેખર દોષ દૃષ્ટાની, પરીક્ષા લેખથી થાતી. ૮
- હૃદયમાં શાન્તતા છે વા, રહું ઉદ્વેગપ્રણું મનમાં;
અશાન્તિ લેખકોની તો, પરીક્ષા લેખથી થાતી. ૯
- ચહે છે અન્યને વા નહીં, અહો મધ્યસ્થ છે વા નહીં;
જગતનો મિત્ર છે વા નહીં, પરીક્ષા લેખથી થાતી. ૧૦
- જગતનો લાભ દેનારો, જગતનો હાનિ કરનારો;
ભણ્યો પણ નહીં ગણ્યો તેની, પરીક્ષા લેખથી થાતી. ૧૧
- થયો એ કોમમાં ભાનુ, થયો વા ધૂમકેતુ એ;
થયો શું ? ભાટ વા ગખી, પરીક્ષા લેખથી થાતી. ૧૨
- ખન્યો અન્યાય વા ન્યાયી, સમયનો જાણ છે વા નહીં;
ઉછાંછળીયો અહો ધીરો, પરીક્ષા લેખથી થાતી. ૧૩
- ઘણા છે શ્વાનના જેવા, ઘણા છે ભૂંડના જેવા;
ઘણા છે હંસના જેવા, પરીક્ષા લેખથી થાતી. ૧૪
- ઘણા છે કાગડા જેવા, ઘણા છે રાક્ષસો જેવા;
ઘણા છે ભૂતના જેવા, પરીક્ષા લેખથી થાતી. ૧૫
- લખીને કલેશ કરનારા, ધમાધમ ખૂબ લખનારા;
પયઃ પૂરા જ જોનારા, પરીક્ષા લેખથી થાતી. ૧૬
- હસાહસ ખૂબ લખનારા, સપાસપ લેખ લખનારા;
લખીને પેટ ભરનારા, પરીક્ષા લેખથી થાતી. ૧૭
- ઘણા છે તોપના જેવા, ઘણા છે દારૂના જેવા;
ઘણા છે દુગ્ધના જેવા, પરીક્ષા લેખથી થાતી. ૧૮

લખીને શાન્તિ કરનારા, રહી મધ્યસ્થ લખનારા,
સદા સાફ જ લખનારા, પરીક્ષા લેખથી થાતી
નયોની બહુ અપેક્ષાએ, જણાવી સત્ય લખનારા,
બુદ્ધચબ્ધિ સાધુ લેખકની, પરીક્ષા લેખથી થાતી

૧૯

❧ દુઃખી દુનિયા. ❧

બહાલા વેગે આવો ૨—એની લખ

દુનિયા સર્વે દુ ખી રે, ડોઢ ન વાતે મુખી રે,
અનુભવ્યુ એ જ્ઞાનથી હોણ, સુખના ચટકા ટળી જાતા ક્ષણવાર દુ ૧
શેઠી શેઠી થાક્યા રે, વયોવૃદ્ધ પાક્યા રે,
નિસાસા અ તે નાખીયા હોણ, બોલ્યા હાય મુખ ન મળીયુ જરાય દુ. ૨
ભમરાજા ભોગી લોકો રે, પાડે અ તે પોકો રે,
હાય !!! સુખ નહીં મળ્યુ હોણ, એજે આયુ ગાળ્યુ કહી પસ્તાય દુ ૩
હુગ્ધામાં દોનુ જોયે રે, ખરેખર મોહે રે,
ભજ્યા ન ભગવતને હોણ, બાજગ બાજ અ તે તો ધૂળની ધૂળ દુ ૪
ચક્રવર્તિ રાણા રે, અ તે મહુ પસ્તાણા રે,
સુખ ન માચુ બાહ્યમા હોણ, બુદ્ધિસાગર પ્રભુ ભજનથકી સુખ દુ ૫

❧ વહાલાં પુસ્તકો. ❧

આહા મુન્તિ મોદનગારી ચિદાનંદ મદાવી તારી —એ રંગ

બહાલા પુસ્તકો (આગમો) અમાગ

ઘણા પ્રાણથકી પ્યારા, ઘણા પ્રાણથકી પ્યારા, ઘણા બહાલા,

માને સમજાનીને સાચુ, શિખામણ દેનારા,

પાર્શ્વમણિથી અનંત અધિકા, શુદ્ધ ઉપ કરનારા બહાલા ૧

બોધઉપ અમૃતને આપી, મુખ દિલમા ભરનારા

સાચુ જુઠું મર્વ જતાવી, વિવેકને દેનારા બહાલા ૨

સાખી.

- મૌન મિત્રતા ધારીને, રહો પાસે નિશદિશ,
વીસામો એકાંતનાં, માનુ વિશ્વાવીસ;
સાચા સમકિતને દેનારાં, સર્વે દુર્ગુણો હરનારાં. ૭હાલાં. ૩
- અંતર બાહ્ય મુસાફરી, કરાવનારાં બેશ,
જીવનનાં સાથી બની, સમજણ આપો હમેશ.
મોટા જગમાંહી મીનારા, જ્ઞાની કરકમલે કરનારાં. ૭હાલાં. ૪
- પુસ્તક સ્વરૂ ગંગા ભલી, પુસ્તક સ્વર્ગ વિમાન,
માનસ દિવ્ય સરોવરો, આનંદ સૃષ્ટિ તાન;
ચેતન ઉપવન ખીલવનારાં, આનંદ રસમાં ઝીલવનારાં. ૭હાલાં. ૫
- ‘સર્વ’ તત્ત્વ સમજાવીને, ઉઘાડો દિલ દ્વાર,
આનંદ રેલમછેલમાં, સાથી સદા તૈયાર;
મનની ચિંતા સહુ હરનારાં, ધૈર્ય શાન્તિને કરનારાં. ૭હાલાં. ૬
- ખટપટ ઉપાધિ વિના, કરતાં મનથી વાત,
દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રની, દેખાડો શુભ વાટ;
બુદ્ધિસાગર પ્રેમી સારાં, ભવોભવમાંહિ આધારાં. ૭હાલાં. ૭

ૐ થવા દ્યો જે થતું તે તો. ૐ

કવ્યાલિ.

- તજી દ્યો તર્કની કોટી, તજી દ્યોને અભિપ્રાયો;
પડો ના ભાવીની વચ્ચે, થવા દ્યો જે થતું તે તે. ૧
- થતું જોડું ખરું થાતું, જતા તેમાં રહું બાકી;
ભલા માટે ગણીને એ, થવા દ્યો જે થતું તે તે. ૨
- અધુના હાનિકર ભાસે, રહું ભાવી ઉદરમાં શું ?
કળી શકતું નથી કોઈ, થવાદ્યો જે થતું તે તે. ૩

કટુ લાગે પરિણામે, ખરેખર મિષ્ટ ફલદાતા, કદાપિ ગર્ભમા એવું, થવાદો જે થતું તે તે	૪
ભલામાટે થતું મર્વે, ઉડેલા અગ્નિના કણ્ણિયા, પૃથક્ત્વ ઐક્ય વા જૂદું, થવાદો જે થતું તે તે	૫
સ્વભાવે જે બને તેને, કદી ના કાપશે કાચુ, જરા આઠા નહીં આવે, થવાદો જે થતું તે તે	૬
થતો નિશ્ચય પરીણામે, મળે શિક્ષા ખરી રીતે, અહો એ કાયદો સાચો, થવાદો જે થતું તે તે	૭
શ્રદ્ધાતુ તર્વ મૌમાથી, નઠારાને ભલામાથી, થતું સહુ ઉત્તતિ માટે, થવાદો જે થતું તે તે	૮
અધુરો ન્યાયકી સૌને, રહે છે ત્યાયકી સૌને, શ્રદ્ધાતો માર્ગ ઉદ્યાર્યે, થવાદો જે થતું તે તે	૯
ચઢના ઉર્ધ્વ પડવામા, પ્રવૃત્તિ સ્વાનુભવ હેતે, વિચારીને વિવેકે એ, થવાદો જે થતું તે તે	૧૦
શિખામણુ આપવી તે તો, અનુભવ વણુ નહીં લેજે, નકામી ંહોર ના ખીડા, થવાદો જે થતું તે તે	૧૧
પડી છે મર્વને સૌની, શુભાશુભકર્મના યોગે, કરાતું કર્મ નહીં મિથ્યા, થવાદો જે થતું તે તે	૧૨
અઝળ કુદ્રત્તણી લીલા, કળાથી કટપનાથી નહીં, વિચારી જાનીયો થાક્યા, થવાદો જે થતું તે તે	૧૩
અધાર્યુ આખપર આવે, કના થાવે જ ધારેલું, ઉદય ત્યા અસ્તના ચક્રો, થવાદો જે થતું તે તે	૧૪
પ્રયત્નો ન્યાયતા મિથ્યા, સફલ આશા જણાતી ત્યા, બુદ્ધિચન્ધિ વસ્તુ ધર્મે મહુ, થવાદો જે થતું તે તે	૧૫

જિનેશ્વર મેઘ-પ્રતિ ભવ્ય જીવરૂપ ચાતકની વિજ્ઞતિ. ❀

- ૦હાલા વર્ષોરે અમપર કરણા ધારી,
 જેવો તેવો પણ તહારો ગણીને, અંતરૂમાં અરજી સ્વીકારી; ૦હાલા.
- દીન દયાળુ ધર્મ ધુરંધર, તાપ નિવારક ત્રાતા;
 મહેર કરીને મોટી નજરે, આપો નિર્ભય સાતા. ૦હાલા. ૧
- સર્વોત્તમ જે જે દાતારો, તે પણ યાચક તહારો;
 આવી મોટાઇ પાંખીને, કર સંકોચ ન ગ્યારા. ૦હાલા. ૨
- ગાજવીજ મોટાઇ ચોત્રીસ, અતીસય રૂપે જગમાં;
 દાન મહત્તા સર્વ પ્રાણીના, વ્યાપી છે રંગોરંગમાં. ૦હાલા. ૩
- તાપે તપીયા બહુ અકળાયા; તાપ હવે ન સહાતો;
 વાટ જોઈને ખેડા તહારી, કંઈ તું મોંઘા થાતો, ૦હાલા. ૪
- કલિકાલમાં સર્વ સરીજો, થા નહીં તું જગ રાજ;
 લેદ લાવ રાખ્યા વણુ વર્ષે, એવી છે તુજ માઝ. ૦હાલા. ૫
- ગડગડે ગાજે લગ્ય મથુરો, નાચે હર્ષોદલાસે;
 હૃદય સરોવર છલકાઈ જઈ, સ્વરૂ શોભાથી વિકાસે. ૦હાલા. ૬
- અમકચમક ઉપયોગની ધારા, વીજળી અઉ દિશ અમકે;
 શાંતિ વાયુ સરસરસરકે, ઘન પ્રતિ છંદે ધમકે. ૦હાલા. ૭
- આત્માડસંગ્ય પ્રદેશક્ષેત્રે, ધર્મ ગીજ જન વાવે;
 જ્ઞાનસૂર્ય કિરણોના તાપે, અંકુરવૃદ્ધિ સુહાવે. ૦હાલા. ૮
- મહેર કરીને પરમ પ્રભુજી, વરસો ઝરમર ધારે;
 બુદ્ધિસાગર લગ્ય ચાતકની, અઢસો ૦હાલા ૦હારે. ૦હાલા. ૯

❧ સાધર્મી ભક્તિ. ❧

સગ—ધીરાના પદનો

ભગવતના ભક્તોની રે, ભક્તિ કરે ભાવે ખરી,
સાધર્મી સગપણ સાચુ રે, તેથી પાપ બંધે ટળી,
સાચો બધુ સાધર્મી છે, ધર્મ ટેક ધરનાર,
દીલ મળે છે દીલથી દેખે, નિનતુ નામ જપનાર,
ક્ષેત્ર એ છે માડ રે, ધન વાવો ચિત્ત ધરી. ભગવત ૧

સાધર્મીથી આલે શાસન, સહાય કરે સુખદાય,
વિસામો શિવ પન્થે વહેતા, ભક્તિથી અશ્રુ ભરાય,
પરસ્પર દેખતા રે, પ્રીતિની રીતિ મહેતે વરી ભગવત ૨

સાધર્મીને દેખે સ્નેહ જ, આંખથી નહીં ઉભરાય,
ખામી સમક્ષિતમા છે ખાસી, મધાચાર ભાળ્યે સુહાય,
મમક્ષિતધર્મી સ્નેહે રે, માધર્મી ભક્તિ સુખ કરી. ભગવત. ૩

પ્રભુ ઉપર જો પૂરણ પ્રીતિ, હોવે હૈડામાહિ,
તો માધર્મી દેખે સ્નેહ જ, આવે હૃદયેત્સાહ,
સુખે હુ ખે સહાયી રે, સાધર્મી હોવે સ્નેહ ધરી ભગવત ૪

સાધર્મીને માહાત્મ્ય સમર્પે, ટળે કર્મની ડોહ,
પરભવમાહિ પુણ્ય કૃણે છે, જોડને નહી તેમ જોડ,
સમજીને મમન્તુ ચાણા રે, બંધો ભક્તિ માર્ગે ભગી ભગવત ૫

માધર્મી ભક્તિમા સુખડા, સુરની મળતી સાહાય્ય,
ભક્તિમાહિ દેવત ભરીયુ, અષ્ટમિદિ નવ નિધિમાહિ,
મસારસાગર મહેતે રે, તુર્વ જીવ બંધે તરી ભગવત ૬

આદર મહારે સુખ આપે, હુ ખ બંધે છે દર,
મમક્ષિત નિર્મલતા મ પગતી, કર્મ ટળે મહુ દર,
સ્વર્ગગતિ શિવ સુખડા રે, કામે જેમો ભક્તે ઠગી ભગવત. ૭

એવા કૃણતી માધર્મીની, સાધુની સુખકાન,

લક્ષ્મિ કલિયુગમાંહી લંદોરી, પામો તેથી લવંપાર;
બુદ્ધિસાગર ખોલે રે, સેવા શિવ નિઃસરણી.

લગવંત. ૮

❀ રુચિપક્ષી. ❀

કબાલી.

- રુચિપક્ષી ઉડે છે હો, વહે છે ખોલ મનમાન્યા;
ઘડીમાં વહ્નિપર બેસી, ઘડીમાં વૃક્ષપર બેસે. ૧
- રૂચ્યા વણુ ઉડીને તે તો, ભૂમિપર આવીને બેઠું;
હુળી ગયું અન્ય પક્ષીથી, પરસ્પર મેળમાં રાચી. ૨
- ઉડી ત્યાંથી ગયું આધું, સરોવર તીરપર બેઠું;
હવા ઠંડી અહો લેતું, મધુર જ્ઞાન લલકારે. ૩
- ઉડી અન્યત્ર ચાલ્યું તે, બુલે છે રમ્યદેશોને,
નિરીક્ષી વૃક્ષપર બેઠું, ફળો સ્વાદે મધુરાં તે. ૪
- ઠરું ના ત્યાં ઘણી વેળા, વિચારે અન્ય સાડું શું?
જઉં ક્યાં હું રહું ક્યાં હું, વિચારો ચિત્તમાં કરતું. ૫
- મળેલાં પક્ષીને છોડે, મળેલાં વૃક્ષને ત્યાગે;
ઘડીમાં ચિત્ત બદલીને, નવાને શોધવા ભાગે. ૬
- ઘણાં વૃક્ષો ઘણાં સ્થાનો, ઘણા માળા ઘણા મેળા;
બદલિયા ખૂબ આવેશે, તથાપિ ના કર્યું ક્યાંઈ. ૭
- અરે એ ખૂબ ભટકે છે, સમજતું નહિં કરું શાથી;
અરે માડું સ્વરૂપજ શું? વિચારી દેખતું નહીં તે. ૮
- ફરે છે રૂપ પોતાનું, ઘણા સંયોગ પામીને;
બુલે તો તે ઠરે સ્થાને, અનુભવ સદ્ગુરુ સેવે ૯
- અનંતા પક્ષીઓનો આ, જગતનો બાગ દેખાતો;
બુદ્ધચન્દ્રિય સદ્ગુરુ સંગે, જણાતું પક્ષી અન્તરૂમાં. ૧૦

સાણંદ, વૈશાખ સુદિ ૨ સં. ૧૯૬૯.

❀ મુસાફર સત્ય શોધી લે. ❀

કવ્વાલી

થયો અવતાર માનવનો, બાણીને સર્વ વિધાઓ,	
અનુક્રમ જ્ઞાન પામીને, મુસાફર સત્ય શોધી લે	૧
કયા માર્ગે ખરૂં સુખ છે, ટળે હું ખો સકલ શાથી,	
વિવેકે તે વિચારીને, મુસાફર સત્ય શોધી લે	૨
ખરી સ્વાત્મોત્તતિ કરવા, થતા હું ખો સકલ હરવા,	
ખરી મધ્યસ્થ દૃષ્ટિએ, મુસાફર સત્ય શોધી લે	૩
વિચારીને સકલ શાસ્ત્રો, નિહાળીને સકલ દ્રશ્યો,	
હૃદયની સૂક્ષ્મદ્રષ્ટિએ, મુસાફર સત્ય શોધી લે	૪
પરપર અન્ધ શ્રદ્ધાની, પડેલી ટેવ ટાળીને,	
પ્રમાણની પરીક્ષાથી, મુસાફર સત્ય શોધી લે.	૫
સ્વયં નિર્ણય કરી સહુનો, અસખ્યદૃષ્ટિસાપેશો,	
ખરા સ્વાનુભવે જગમા, મુસાફર સત્ય શોધી લે	૬
ખરી છે સત્યની કહેણી, ખરી છે સત્યની રહેણી,	
બુદ્ધચબિધર્મના પથે, મુસાફર સત્ય શોધી લે	૭

❀ સાંવત્સરિક શમાપના. ❀

ગળે છે બહુ જીગર માડ, થતું ચરચર હૃદય ડાખી,	
કર્યો શુંહો અંતે ત્હારો, ક્ષમા લાવી ખમી લે?	૧
જીગરથી હું ચહું માગી, અહાહા દીલ પસ્તાઈ,	
ધણી પસ્તાઈ છું દિલમા, ક્ષમા લાવી ખમી લે?	૨
પ્રમાદે ગાણતી હાનિ, બને તેથી પ્રમાતીને,	
પ્રતો તું માફ દે મુજને, ક્ષમા લાવી ખમી લે?	૩
નથી આશયધરી ખૂંડુ, કર્યું મેં ચિત્તમા લારી,	
જરા ના વરને લાવી, ક્ષમા લાવી ખમી લે?	૪

તને શાંતિ મળ્નની હો, અહો તવ પ્રથમાં વહેતાં;	
દહં છું એ ભદ્રી આશીઃ, ક્ષમા લાવી ખમી લેજે.	૫
અરે તવ પ્રાણુ ને હાનિ, નથી ઇચ્છા જરા કરવા;	
તથાપિ જે બન્યું તેને, ક્ષમા લાવી ખમી લેજે.	૬
તુંને શાંતિ સદા હોજે, અમારા ધર્મના ભોગે;	
ચિરાતું બહુ હૃદય ખોલે, ક્ષમા લાવી ખમી લેજે.	૭
મળો શાંતિ ભવોભવમાં, ભલું તહાડું થજે મુજથી;	
બુદ્ધચરિત્ર બહુકૃપા લાવી, ક્ષમા લાવી ખમી લેજે.	૮

વિજયપુર. સં. ૧૮૭૨ ના ભાદ્રપદ સુદિ

❀ વલકલથી જીતાય. ❀

દોહરા.

સિંહ બળી વનરાજ પણ, કળથી તે પકડાય;	
નિશ્ચય છે આ વિશ્વમાં, બળકળથી જીતાય.	૧
બળોયા ગળોયા થઈ જતા, કળા વિના ભટકાય;	
પ્રીટીશોવત્ જાણવું, બળકળથી જીતાય.	૨
બળથી અધિક કળા વધે, કળાથકી જીતાય;	
વિદ્યા બુદ્ધિ પ્રયુક્તિના, બળ કળથી જીતાય.	૩
બળીયાના બે ભાગ છે, કલાતણા ન ગણાય;	
સકલાવસ્થામાં અહો, બળ કળથી જીતાય.	૪
નિર્બળ કળા વિના જનો, જ્યાં ત્યાં હારી જાય;	
જગી જગમાં ચેતજે, બળ કળથી જીતાય.	૫
મરે પ્રમાદે માનવી, જ્યાં ત્યાં ખત્તા ખાય;	
કર્મયોગને આદરી, બળ કળથી જીતાય.	૬
બુદ્ધિબળ વિકસ્યા વિના, પરાશ્રયે જીવાય;	
મંત્ર યંત્રને તંત્રના, બળ કળથી જીતાય.	૭
સમય જમાનો જોળખી, ધરતાં પ્રબલોપાય;	
સર્વપ્રસંગોમાં ખરે, બળ કળથી જીતાય.	૮

બળ કળ સાચો ધર્મ છે, પ્રગતિ જેથી થાય
બુદ્ધિસાગર વિશ્વમા, બળ કળથી છતાય

૯

❀ થવા ના દે અસર મનપર. ❀

મળ્યો તવ પત્ર વાચીને, જણાવુ છુ ખરી રીતે,
સ્વય નિજ પ્રદક્ષિણી, થવા ના દે અસર મનપર ૧
શુભાશુભ કલ્પના ખોટી, જરા ના ભાર ધર તહેનો,
જગત્ કહેણી ઘણી જાડી, થવા ના દે અસર મનપર ૨
ઘણા મન કલ્પના યોગે, થતા હુ ખો નહીં તે તુ,
બની સાક્ષી સકળ જગનો, થવા ના દે અસર મનપર ૩
દ્રવે ના તુ બળે ના તુ, નહીં છેદાય ક્યારેતુ,
સ્વભાવે ધર્મ માનીને, થવા ના દે અસર મનપર. ૪
અભિપ્રાયે ન મુઝાવુ, જગત્મા પ્રાપ્તિ સહુ માની,
સ્વય શુદ્ધાત્મમય ખોધી, થવા ના દે અસર મનપર ૫
અરે મુઝાય શા માટે, અસત્ તે નહીં થતુ ક્યારે,
ધરી નિશ્ચય ખરો એવો, થવા નાદે અસર મનપર ૬
ટળે પ્રાપ્તિ મળે શાન્તિ, રહે ના હુ બના ભડકા,
બુદ્ધિચળિધર્મ મેળ્યાથી, સદા આનંદમય પોતે ૭

❀ સ્વાર્થવાજી. ❀

રાગ ધાન્દગ

લેઈ લેઈ મે જગની જાણ, ભાન ભૂલી ત્યા થાઉ શુ ? રાજી,
મૌ જન સ્વારથી મગપણ આવે, સત્ય સ્વરૂપ વિગલા આરાધે લેઈ ૧
લેગી જતિ પત્તુ સ્વારથ માટે, આન ધરી ફરે વાટે વાટે લેઈ ૨
ઢોઈક દામ દીનાન કહાવે, માત પિના ભાઈ લલના થાવે લેઈ ૩
આખર ખાલી હાથે જાવુ, તો ફેગટ મન શુ ? મલકાવુ લેઈ ૪
ચડતી પડતી મહુની ચાલે, મૂઝો મરડીને શુ ? મડાલે લેઈ ૫

સત્ય સ્વરૂપ પરમાતમ તહાડું, એ સદુ પુદ્ગલ તુજથી ન્યાડું. જોઇ. ૬
 હાય હાય અરે હાર્યો બાણ, ગર્વે ગાંડો કૃદ્યો ગાણ. જોઇ. ૭
 કરવું થું ? ને કર્યું થું ? જોડું, ધર્મ કર્મ નહિ માન્યું મોડું. જોઇ. ૮
 લાણતર લાણીને કેષક બૂડ્યા, કે રડાપણ દરિયામાં રડ્યા. જોઇ. ૯
 જાણ્યું તેનું જગમાં સાચું, કહેણી તેવી રહેણી રાચું. જોઇ. ૧૦
 બહુ બોલે તે બાંઠા જાણો, બુદ્ધિ શાશ્વતપદ મન આણો. જોઇ. ૧૧

શુશામતિયા ગુલામો છે.

કબાલિ.

લલે હો શેઠ વા શાણો, લલે હો રંક વા રાણો;
 હૃદય વેચી બન્યા સ્વાર્થી, શુશામતિયા ગુલામો છે. ૧
 દખાવી સત્યને જેઓ, નકામી હાણ હા કરતા;
 પરાશ્રય ઇચ્છનારાઓ, શુશામતિયા ગુલામો છે. ૨
 ચહે તેને નહીં ચહાતા, ખર્ચ કહેતાં કરે જગથી;
 હૃદય પરતંત્રતા વાહક, શુશામતિયા ગુલામો છે. ૩
 અરે વાહ વાહથી જુહું, ખુશી કરવા ઘણું બોલે;
 હૃદય સાચું નહીં જોલે, શુશામતિયા ગુલામો છે. ૪
 શુશામત સર્વને બહાલી, તથાપિ સત્યથી દાલી;
 ગુણોને દે અરે બાળી, શુશામતિયા ગુલામો છે. ૫
 શુશામતથી કરે રોણ, બને ના સત્યનો જોણ;
 ગુલામોના ગુલામો છે, શુશામતિયા ગુલામો છે. ૬
 હૃદય ધડકી કહે સૌને, શુશામત ના કરે જોડી;
 શુશામત ધૂળથી છોટી, શુશામતિયા ગુલામો છે. ૭
 પ્રમાણિકને શુશામતની, નથી પરવા જરા જગમાં;
 નકામી વાહ વાહ વદતા, શુશામતિયા ગુલામો છે. ૮
 શુશામતથી રહી અળગા, પ્રમાણિકતા ધરી પૂરી;
 બુદ્ધયજ્ઞિ જે પ્રવર્તે છે, ખરી વાહ વાહ છે તેની. ૯

❧ થશે શક્તિથી સિદ્ધિ. ❧

કન્નાડિ.

- ભણ્યાથી શુ ? ગણ્યાથી શુ ? નથી શક્તિ વિના ભક્તિ,
વિચારીને વિચારો એ, થશે શક્તિથી સિદ્ધિ. ૧
- ઉપાયો સર્વ અવલબી, જગાવો શક્તિ અતરૂમા,
મહા હુ સાધ્ય કાર્યોની, થશે શક્તિથી સિદ્ધિ. ૨
- જગત્મા શક્તિ પૂજાતી, ચમત્કારો થતા એથી,
કરી નિશ્ચય કરો કાર્યો, થશે શક્તિથી સિદ્ધિ ૩
- થયા જે શક્તિથી શક્તો, ગણ્યા દેવ કોટીમા,
કર્યા સ કલ્પની નક્કી, થશે શક્તિથી સિદ્ધિ ૪
- સદા પરમાર્થ કાર્યોમા, સદા વ્યવહાર નિશ્ચયમા,
નિન્નત્માની પ્રગતિ કરવા, થશે શક્તિથી સિદ્ધિ ૫
- મમત્ર વિશ્વ દેશોની, સમગ્ર વિશ્વ ડોમોની,
સદા મત્યોન્નતિ કરવા, થશે શક્તિથી સિદ્ધિ ૬
- સમસ્ત વિશ્વ ધર્મોના, ખરેખર મદ્વિચારોની,
પ્રચારક શુકિત્યો રચવા, થશે શક્તિથી સિદ્ધિ. ૭
- અવકાન્તિપયો હરવા, શુભોકાન્તિ મદા કરવા,
બુદ્ધચિન્ધ ધર્મ છે તવ એ, થશે શક્તિથી સિદ્ધિ ૮

❧ ચેતન વોધ. ❧

મઝાપ, રાગ દાન્દરે.

- કયાંથી આંચો કયા જાઈય ભાઈ, જોને તપાચી ત્હારી મગાઈ. કયાં ૧
- કાયા માયા કાચી કે માચી, રગમા રહો શુ ? રાચી માચી. કયાં ૨
- કુલી ફોગટ શુ ? ફાફા માટે, ફોગટ જન્મ શુમાવી શુ હારે. કયાં ૩
- કચન કામિની મારા માની, નાહુક શુ છે છે નાદાની. કયાં ૪
- મરણ મમે તુ ખાલી જાશે, ત્યારે મૂરખ તુ પસ્તાશે. કયાં ૫

ચાલ્યા સહુ નિજ નિજ વાટે, ચેત ચતુર તું ચેતન ઘાટે. ક્યાં ૬
 મધુળિંદુ સમ સુખ સંસારે, તૃપ્તિ ન વળશે તેહથી ક્યારે. ક્યાં ૭
 મોહની માયા જગમાં મોટી, ક્ષણમાં નાસી દુઃખદા ખોટી. ક્યાં ૮
 લટપટ ચટપટ ઝટપટ ત્યાગી, આત્મસ્વરૂપનો થા તું રાગી. ક્યાં ૯
 સત્ય શુદ્ધપરમાત્મસ્વરૂપી, બુદ્ધિસાગર સુખચિદ્રૂપી. ક્યાં ૧૦

❀ કર્તવ્યોપદેશ કાવ્ય. ❀

જાગી ઉઠો હૃદય ઘટમાં પૂર્ણ જ્યોતિ જગાવો,
 સાચી સેવા જગ હિતતાણી તેહમાં ચિત્ત લાવો;
 ખોટા ખ્યાલો પરિહારી સદા ચિત્તમાં ધર્મ વાસો,
 સારાં કાર્યો નિશ્ચિન કરી વિશ્વમાં ઉચ્ચ થાશો. ૧
 આત્મા છે આ પરમ વિભુ એ લાવના ચિત્ત લાવો,
 મૈત્રી ભાવી સકલ જનથી તુચ્છતાને હઠાવો;
 સાચા ભાવે સકલ જનને દુઃખમાં દો દિલાસો,
 સારાં કાર્યો નિશ્ચિન કરી વિશ્વમાં ઉચ્ચ થાશો. ૨
 સર્વે જીવો શિવસુખ લહો, કર્મના ઓઘ ટાળી,
 સર્વે જીવો શિવસુખ લહો, રાગ ને દ્વેષ વારી;
 સાચી એવી હૃદયઘટમાં, ભાવનાને વિકાસો,
 સારાં કાર્યો નિશ્ચિન કરી, વિશ્વમાં ઉચ્ચ થાશો. ૩
 સૌનું સાઈં મન વચનથકી, કાય લક્ષ્મીવડે હો,
 આત્મબુદ્ધિ પ્રતિદિન કરો, લક્ષ્મીયો સાંપડે હો;
 ત્હારી નિત્યે પ્રગતિપથમાં આત્મશક્તિ પ્રકાશો,
 સારાં કાર્યો નિશ્ચિન કરી, વિશ્વમાં ઉચ્ચ થાશો. ૪
 ત્હારા માટે સકલ શુભ છે, શુદ્ધદષ્ટિ પ્રભાવે,
 થાતું થાશે સકલ શુભ છે, ધર્મસાપેક્ષ ભાવે;
 એવું ત્હારા હૃદય સમજી, મોહકર્મો વિનાશો !
 સારાં કાર્યો નિશ્ચિન કરી, વિશ્વમાં ઉચ્ચ થાશો. ૫

આત્મા ચેતો ચતુર સમજી યોગ સારો મળ્યો છે,
 જ્ઞાનીયોગી શુદ્ધગમવડે, ધર્મ તો સાપડ્યો છે,
 માટે નક્કી અવસર લઈ, જ્ઞાનમાર્ગે વિલાસો,
 મારા કાર્યો નિશ્ચિન કરી વિશ્વમા ઉચ્ચ થાશે ૬

અનુબંધ

સારાં કાર્યો કરી વિશ્વે, આત્મોન્નતિ કરો સદા,
 બુદ્ધચન્દ્રિય સદ્શુદ્ધ જાને, કર્મ શીર્ષે વહો મુદા. ૭

❀ શ્રાવક. ❀

દક્ષ કહ્યો વ્યવહારી, શ્રાવક દક્ષ કહ્યો વ્યવહારી,
સમયજ્ઞ બલિહારી, શ્રાવક દક્ષ કહ્યો વ્યવહારી
વ્યવહારે વ્યવહારમા રે, સર્વ કાર્ય હુ શિયારી,
મગજ ન ખાવે વાતમારે, મનને ઝાઝું માગી	શ્રાવક	૧
એકવિંશતિ શુભ કહ્યારે, શ્રાવકના અધિકારી,
સત્તર શુભ ભાવે ધરે રે, પૂર્ણપણે તે વિચારી	શ્રાવક	૨
નિત્ય નિયમ કરણી કરેરે, ઉઘે નિયમાનુસારી,
શરીર અરક્ષા કરેરે, ખાનપાન કમવારી	શ્રાવક	૩
બ્રહ્મચર્યને પાળનારે, દેશથદી સુવિચારી,
શરીર રાજ વીર્યનીરે, રક્ષા કરે શુભધારી	શ્રાવક	૪
ન્યાયાર્ણવ ધન સંગ્રહેરે, પ્રમાણિકતા ખ્યારી,
વ્રત પચ્ચખાણુને આદરેરે, ગમ ખાવે મન ભારી.	શ્રાવક	૫
દેવશુદ્ધ ભક્તિ કરેરે, શ્રદ્ધા ધર્મે વધારી,
યથાશક્તિ વ્યાયામથીરે, પોષેતનુ અવિકારી	શ્રાવક	૬
દવા હવાથી ભળવેરે, દેહ ધર્મ ધરનારી,
સુખકારી નિયમો ઘણારે, આદરતો જયકાગી	શ્રાવક.	૭
વિરતિ શુભને આદરેરે, યથાશક્તિ નિર્ધારી,
મર્વ નયસાપેક્ષથીરે, થાતો ધર્મ વિહારી	શ્રાવક	૮

સાધુની સંગતિ કરેરે, સર્વ ગુણોની કયારી;
બુદ્ધિસાગર-ધર્મભારે, શ્રાવક પૂર્ણચારી.

શ્રાવક. ૯

શા. લક્ષુભાઈ કરમચંદ દલાલ માટે બનાવેલ.

❀ સુધારો ભૂલ પોતાની. ❀

- ભણ્યા તો શું ? ગણ્યા તો શું ? બન્યા જો કાલ્યાણ તો શું ?
બન્યા પંચાતિયાતો શું ? સુધારો ભૂલ પોતાની. ૧
- નિહાળ્યા દોષ બીજના, બનીને કાવકા બોલ્યા;
તથાપિ શું ? વળ્યું તેથી, સુધારો ભૂલ પોતાની. ૨
- અણુસમ અન્યની ભૂલ્યો, જણાતી પર્વતો જેવી;
ત્યજ એ દોષદૃષ્ટિને, સુધારો ભૂલ પોતાની. ૩
- જણાતા અન્ય પાપીઓ, સ્વયં જાણો જ ધર્મરૂપા;
થશે ના તે થકી પ્રગતિ, સુધારો ભૂલ પોતાની. ૪
- બની હાનિ અરે સાથી, જીવો સઘળું તપાસીને;
પછીથી દોષ જાણીને, સુધારો ભૂલ પોતાની. ૫
- નહીં થાતી અસર બીજ, ઉપર એ દોષના યોગે;
સુધારો સત્ય કરવાને, સુધારો ભૂલ પોતાની. ૬
- ખરા આદર્શવત્ બનવા, કથ્યા કરતાં કરો કરણી;
જગત્માં ઉન્નતિ વરવા, સુધારો ભૂલ પોતાની. ૭
- અરે નિજ ચિત્ત ડંખે છે, થતી સહુ ભૂલને માટે;
હૃદયમાંહે વિચારીને, સુધારો ભૂલ પોતાની. ૮
- સદા આત્મોન્નતિ કરવા, નિહાળો દોષ પોતાના;
અરે તે દૂર કરવાને, સુધારો ભૂલ પોતાની. ૯
- પ્રથમ સુધરી અહો જે જન, પ્રવૃત્તિ જે કરે સારી;
બુદ્ધ્યબિધધર્મ પામીને, સુધારો વિશ્વ દોષોને. ૧૦

❀ શ્રી આત્મારામજી માહારાજના સંઘાડાના મુનિ
શ્રી લલિધાવિજયજીએ રચેલાં સ્તવનો પર અભિપ્રાય. ❀

ઓધવજી સદેગ કહેજો સ્થામને-એ ચાલ

હૃધવિગે જીવનવરના સ્તવનો રચ્યાં,
ભક્તિ ભાવને ગુરુઓ સ્તવને બેસજો,
પ્રભુભક્તિથી આનંદરસ રસિયા બની,
ટાળે નિશ્ચીન મનમા પ્રગટ્યા કલેશ જો હૃધવિગે. ૧

પ્રભુની સાથે પ્રેમભક્તિ લયલીન થઈ,
સરલ હૃદયથી ભક્તિઝરણુમા ન્હાયજો,
ગાયન રચવામાં ગુલતાન સદા રહે,
મૈત્રીભાવના ધારે નિજ સુખદાયજો, હૃધવિગે. ૨

પ્રભુના દાસ બનીને અરજી ઉચ્ચરે,
કરે પ્રાર્થના સિદ્ધ વધુ સ કેતજો,
મીઠાં મીઠા ભક્તિ લ્હાણા સ્વાદતા,
સ્વાદી અખાટે અન્ય જીવોને હેતજો. હૃધવિગે. ૩

સ્તવનોદ્વારે ડાલે આનંદમસ્ત થૈ,
ભક્તજીવોને ડાલાવે કરી ગાનજો,
સ્તવન સુણીને શીર્ષ ધુણાવે ભક્તજન,
મુનિ જીવનનું હાર્દિક પ્રગટે તાનજો. હૃધવિગે. ૪

હીરવિજયજી શિષ્ય હીરલાસમ મુનિ,
લલિધાવિજયજી કાવ્યામૃતરસરેલજો,
તેમા બ્રીલી જીવો નિર્મળતા ધરે,
અનુભવ સુખની ધારે જીવો સહેલ જો. હૃધવિગે ૫

પ્રભુકાવ્ય મિષ કામણુ ભક્તોપર કર્યું,
સ્તવન ગાઈને જૂલે ભવનું ભાનજો,
બુદ્ધિસાગર અનુભવી અનુભવ લહે,
પામે અવિચળ મગજમાળા સ્થાન જો. હૃધવિગે ૬

નકામી વહોર ના પીડા.

કવ્યાલિ.

- વિચાર્યા વણુ અરે પૂરું, અનુભવ પૂર્ણ કીધા વણુ;
લભાવ્યાથી અરે બાંધુ, નકામી વહોર ના પીડા. ૧
- ઘટે નિજ શક્તિયો નિષ્ફળ, થતો ના કાયદો જગને;
અરે નિજ ફર્જથી જૂદી, નકામી વહોર ના પીડા. ૨
- પડે દુઃખો ઘણાં શીર્ષે, થતો ના કાયદો કિંચિત્;
છતી આંખે બની અંધો, નકામી વહોર ના પીડા. ૩
- વધે ચિંતા વિપત્તિયો, રૂચે ના જ્ઞાનીના મનમાં;
તણાઈને અહંતામાં, નકામી વહોર ના પીડા. ૪
- મળે આનંદરસે નહિ જ્યાં, ભણું કરતાં ખૂટું લાગે;
બનીને ડાહ્યો બાપુ, નકામી વહોર ના પીડા. ૫
- ગણે ના તેરમાં કોઈ, નહીં કો ભાવને પુરુંછે;
તથાપિ ત્યાં પડી મોહો, નકામી વહોર ના પીડા. ૬
- ગળ્યું સર્પે સસુંદર રે, મુંકાતું ના ગળાતું ના;
અહો એવી પ્રવૃત્તિની, નકામી વહોર તું પીડા. ૭
- ઘણી હાનિ અને પ્રાયઃ, જરા પણ લાલ નહી એવી;
પ્રવૃત્તિમાં પેડી બાપુ; નકામી વહોર ના પીડા. ૮
- અદા ના ફર્જ નિજ થાતી, રહે ના હાથમાં છાતી;
અલેખે શક્તિયો જાતી, નકામી વહોર ના પીડા. ૯
- થતો ના કાયદો કોને, ઉપાધિયો વધે ઝાઝી;
ત્યજીને દૂર સદ્વૃત્તિ, નકામી વહોર ના પીડા. ૧૦
- મળેલી સર્વ શક્તિયો, ભલામાટે જ વાપરવી;
અહો એ કાયદો ભૂલી, નકામી વહોર ના પીડા. ૧૧
- ફસીને દુષ્ટ લાલચમાં, મહંતોની ત્યજી શિક્ષા;
કર્યા વણુ તોલ શક્તિનો, નકામી વહોર ના પીડા. ૧૨
- પગે પગલે શિખામણ છે, વિચારીને ભરી પગલાં;

કર્તા કર કાર્ય ઉપયોગે, નકામી બહાર ના પીડા.	૧૩
શિખામણુદેત છે સર્વે, જગત્માદસ્થવસ્તુઓ,	
ધરી સવળી ભક્તી દષ્ટિ, નકામી બહાર ના પીડા.	૧૪
કથ્યાને સાર વાચક તું, વિચારી જો હૃદયમાહી,	
પુદ્ગલબિંધન તની શિક્ષા, રૂચે તેને મળે શાન્તિ	૧૫

❀ શ્રી વુદ્ધિસાગરસૂરિકૃત ગુર્જરભાવા કાવ્યપર અભિપ્રાય. ❀

ઓધવજ સદેમો કહેજે સ્યામને—એ રાગ
સન્નજન ગુણીના ગુણને ટેકા આપીયે,
અનુમોદનની સાથે કરી સન્માન જો,
અદે ગુણ શ્રેણિ વૃદ્ધિ લાવે પ્રેમથી,
આનંદ અગ વધે તેથી અસમાન જો સન્નજન. ૧
સમય ઉચિત ને જાણે અતર લાવથી,
વળી મુખ્યપણે તે આગમને અનુમારજો,
દે ઉપદેશ ને વાણી મીઠી બોલતા,
બોધને આપી જીવનો કરે ઉદ્ધારજો સન્નજન. ૨
સ્વાદ્વાદની સડકે જોઈ ચાલતા,
કદિ ન પામે સખલના કોઈથી તોડજો,
જન્મ કૃતાર્થ ધન્ય કરે પોતાતણે,
ખીનનો તો વિશેષપણે ગુણ ગેહજો મન્નજન. ૩
સાચ પ્રમાણે શ્રદ્ધાની રચના કરે,
કાવ્ય કવિતા સ સ્મૃત પ્રાકૃતમાહેજો,
ધન્ય છે તેઓ ધન્ય છે ભાષા કાવ્યને,
રચે લેખને વૃદ્ધ પુરૂષની છાયજો. મન્નજન ૪
બુદ્ધિમાગરસૂરિના શ્રદ્ધો ચોખતા,

કાવ્ય કવિતા ભજનપદ્યાદિ સારણે;
જ્ઞાનયોગથી શ્રેષ્ઠ કૃત્યો અભિપ્રાય એ,
કહો શુદ્ધ ભાવે વિન્યસખિધ જયકારણે. સજ્જન. ૫

❧ તમે શ્રાવક કહો કેવા. ❧

કવ્વાલી.

- સુષો ના સદ્ગુર પાસે, જાનાગમને બહુ માને;
વિવેકે ના કરો કૃત્યો, તમે શ્રાવક કહો કેવા ? ૧
- નથી સાસનતણી ભક્તિ, નથી શ્રદ્ધા જાનાગમની;
નથી આચારની પરવા, તમે શ્રાવક કહો કેવા. ૨
- નથી શ્રી સદ્ગુર ભક્તિ, નથી શ્રી સદ્ગુર શ્રદ્ધા;
નથી જાનધર્મની શ્રદ્ધા, તમે શ્રાવક કહો કેવા. ૩
- બનીને દુષ્ટિના રાગી, ત્યજ સાચું મહો જૂઠું;
રહો રાચી વિષયકામે, તમે શ્રાવક કહો કેવા. ૪
- ધરાબધું નામ શ્રાવકનું, પરંપર કૂળની રીતે;
ધરો ના સદ્ગુણો સાચા, તમે શ્રાવક કહો કેવા. ૫
- કરો ના સાધુની સેવા, સ્વધર્મિપર નથી પ્રીતિ;
નથી સત્સંગની પ્રીતિ, તમે શ્રાવક કહો કેવા. ૬
- નિહાળો પારકાં છિદ્રો, વઢો છો સાધુના દોષો;
નથી નિજનું જરા જોતા, તમે શ્રાવક કહો કેવા. ૭
- અદા કરતા નહીં ફોર્સ, કથી જે સત્ય શ્રાવકની;
કરો પંચાત બીજાની, તમે શ્રાવક કહો કેવા. ૮
- કયાં વિષ્ણુ પિંડ સુધારો, સુધારો અન્યનો કરવા;
થતા બહુ ડાહ્યાલા ડાંજો, તમે શ્રાવક કહો કેવા. ૯
- વધે જોનો અહો એવા, ઉપાયો યોજવા માટે;
જરા ના દાઝને ધરતા, તમે શ્રાવક કહો કેવા. ૧૦
- પરસ્પરની કરી નિંદા, પરસ્પરમાં ધરી લેદો;
કરો છો વૈરને અધડા, તમે શ્રાવક કહો કેવા. ૧૧

- ધરી નિજ સ્વાર્થની દૃષ્ટિ, ત્યજી પરમાર્થની દૃષ્ટિ,
પ્રમાણિકતા કરો ફરે, તમે આવક કહો કેવા. ૧૨
- સમર્પણ ના બહા માટે, કરો જે જે મળ્યું સારું;
અહુ તામાં રહો રાચી, તમે આવક કહો કેવા. ૧૩
- હૃદયમાં જૈન શાસનની, જરા ના દાબને ધરતા,
કરો ના સઘની સેવા, તમે આવક કહો કેવા. ૧૪
- વહો ના સદ્ગુરૂ આજ્ઞા, સદા નિજ શીર્ષપર બાવે,
ફરો સ્વાછદથી જ્યા ત્યા, તમે આવક કહો કેવા. ૧૫
- નણણાને નગુરા થઈ, થતા નિજ સદ્ગુરૂ સામા,
કર્યા ઉપકાર ના દેખો, તમે આવક કહો કેવા. ૧૬
- પ્રતિજ્ઞા સદ્ગુરૂ પાસે, કરીને છડતા મોહે,
હથોલ વિશ્વાસધારકને, તમે આવક કહો કેવા. ૧૭
- સુધારો વા કુધારો શુ ? તમે ના જાણતા જ્ઞાને,
કરો જ્યા જાઓ ત્યા હાજી, તમે આવક કહો કેવા. ૧૮
- પ્રભુ મહાવીરસિદ્ધાતો, અરે ! ના જાણતા પૂરા,
કરો શંકા વિનાજ્યાસે, તમે આવક કહો કેવા. ૧૯
- ગણો છો દુઘ્ધ સહુ સરખુ, પરીક્ષા ના કરો પૂરી,
હૃદય ને કાનના કાચા, તમે આવક કહો કેવા. ૨૦
- રહીને સદ્ગુરૂ પાસે, ગુરૂપાસા નથી સેવ્યા,
જહી ના સદ્ગુરૂગમને, તમે આવક કહો કેવા. ૨૧
- નમ્યા ના સદ્ગુરૂ પાદે, મળ્યું સ્વાર્પણ કર્યું ના કાઈ,
બહા આશય નહીં સમજ્યા, તમે આવક કહો કેવા. ૨૨
- વિચારો સાકશ મદા, ગણો નિજદૃષ્ટિ સમ સૃષ્ટિ,
ગુણાનુ રાગમાં મીડુ, તમે આવક કહો કેવા. ૨૩
- નયોની બહુ અપેક્ષાયો, નથી કાઈ જાણતા જ્ઞાને,
કરો હઠવાદ જાણ્યાનો, તમે આવક કહો કેવા. ૨૪
- રમો જાણ પ્રપચોની, અનીતિમાં જીવન ગાળો,
બધીને મૂલ બહુ ખાતા, તમે આવક કહો કેવા. ૨૫

કરો આજીવિકા ધર્યે, દખાતા લાંચ લેઈને;
 ખરું કહેતાં કરો ગુસ્સો, તમે શ્રાવક કહો કેવા. ૨૬
 સદાચારો ધરી સાચા, બનો શ્રાવક અરે સાચા;
 બુદ્ધચન્દ્રિય સદગુરુ શિક્ષા, કથી તે ધારશો લાવે. ૨૭

❀ બુરી નાદાનની ચારી. ❀

વનોમાં વાસ છે સારો, લલુ નિર્ધનપણું જગમાં;
 અહો તેથી ઘણી ખોટી, બુરી નાદાનની ચારી. ૧
 બને વિશ્વાસનો ઘાતક, ખરી વખતે ખસી જાવે;
 કટાવે શીર્ષ થઈ નિજનો, બુરી નાદાનની ચારી. ૨
 ફસાવે ફાંસીમાં કપટે, લરેલું સ્વાર્થથી હૈયું;
 ખરેખર નફની ખારી, બુરી નાદાનની ચારી. ૩
 મુખે મીઠો હૃદય ઝેરી, નહીં નેકી નહીં ટેકી;
 પ્રમાણિકતા જતો હારી, બુરી નાદાનની ચારી. ૪
 હૃદયઘાતક બને સ્વાર્થે, પ્રપંચો કેળવે કોડી;
 ફસાવી નાખતો ફંદે, બુરી નાદાનની ચારી. ૫
 ઉપરથી ડોળ સજ્જનનો, ધરીને યુક્તિથી ચાલે;
 ઠરે તે સ્થાનને બાળે, બુરી નાદાનની ચારી. ૬
 હલાહલ વૈર ધરનારો, કપાયોમાં જ મરનારો;
 ક્ષમાને નૈવ ધરનારો, બુરી નાદાનની ચારી. ૭
 અણી વખતે બને કાયર, કરે નિજ પ્રાણુ ધન બહાણું;
 લલા પર ફેરવે પાણી, બુરી નાદાનની ચારી. ૮
 વિચારે ના વિવેકે કંઈ, રહે છે મોહમાં માચી;
 વહે ના વાત કો સાચી, બુરી નાદાનની ચારી. ૯
 અરે લલચાઈને લોભે, ફસાતો સ્વાર્થના ફંદે;
 પ્રતિજ્ઞાઓ કરી છંડે, બુરી નાદાનની ચારી. ૧૦

- ગણે ના સ્વાર્થની આગળ, ગમે તેવા અરે' પાપો,
પડીને અન્યને પાડે, યુરી નાદાનની યારી. ૧૧
- ધરે મનમાં ઘણા રંગો, ધરે મન વાયુની પેઠે,
બને ગભીર ના ક્યારે, યુરી નાદાનની યારી. ૧૨
- કર્તા ઉપકાર ના જોણે, કરે અપકારને સહામા,
પુરાઈમાં ભલુ માને, યુરી નાદાનની યારી ૧૩
- હૃદયના સ્વાર્થને સાધે, કરીને હાંણ હા જ્યાં ત્યાં,
ધરે છે મેળમાં શૂળી, યુરી નાદાનની યારી ૧૪
- ઘડીમાં રાગીને' દેખી, ઘડીમાં' પ્રેમીને' કલેશી,
નહીં નિશ્ચલ ધરે પ્રજ્ઞા, યુરી નાદાનની યારી. ૧૫
- ભરેલી ઝેરની ક્યારી, અરે જેવીજ મહામારી,
ભલે નર હોય' વા' નારી, યુરી નાદાનની યારી ૧૬
- ભલે હો યોગી વા લોગી, ભલે હો રક વા રોગી,
નિજાતમાના' બંધા ઢોગી, યુરી નાદાનની યારી ૧૭
- પ્રથામતમાં રહે રાણ, ભલે હો શ્રેષ્ઠી' વા કાણ,
મરે અંતે' ગણ લોણ, યુરી નાદાનની યારી. ૧૮
- બહુ જોલે અહો ગાણ, ખરી વેલા બને પાણ,
ભલે હો પૂજ્ય દાદાણ, યુરી નાદાનની યારી ૧૯
- હૃદયમાં પેશીને માગે, બની ચકલ સમ ભારે,
હૃદય વેચી હૃદય હારે, યુરી નાદાનની યારી ૨૦
- વચનમાં મિહમમ શૂરો, હૃદયમાં શ્વાનમમ ભીરૂ,
ગપાટા મારતો જૂઠા, યુરી નાદાનની યારી ૨૧
- ખરી કિંમત નથી કરતો, ગમે ત્યાં જૂન થઈ કરતો,
પુરાને બહુ અનુમરતો, યુરી નાદાનની યારી ૨૨
- મળે તેને દ્રસાવે છે, સ્વયં સત્તા જમાવે છે,
યુરી વાતે ભમાવે છે, યુરી નાદાનની યારી ૨૩
- મતીતિ ના કરો ક્યારે, અરે નિશ્ચાળી થઈ મારે,

કુવામાં પાસીને પાડે, ખુરી નાદાનની યારી.	૨૪
કસી સોતું અહો લેવું, વસીને માનવી.જોવું;	
સદા મહા દુઃખ દેનારી, ખુરી નાદાનની યારી.	૨૫
કરાવે ખૂન પોતાનું, પ્રકટ કરતો સકલ છાતું;	
પડેલું વહાણમાં કાણું, ખુરી નાદાનની યારી.	૨૬
રહે સ્વાર્થે સદા પાસે, પછીથી દૂર બહુ નાસે;	
રહો ના પૂર્ણ વિશ્વાસે, ખુરી નાદાનની યારી.	૨૭
બને ના સત્યનો રાગી, નિહાળે ના ખર્ચે જાગી;	
બની નિર્બળ જતો ભાગી, ખુરી નાદાનની યારી.	૨૮
હણે છે પ્રાણ અન્યોના, પરીક્ષા નહિ નિજાત્માની;	
ઘણું નિર્દયપણું ધારે, ખુરી નાદાનની યારી.	૨૯
કરે છે વિશ્વમાં હોળી, ભભૂતિ દેહપર ચોળી;	
હૃદયમાંહી બને કોળી, ખુરી નાદાનની યારી.	૩૦
ધરે ના નીતિની રીતિ, ભભૂકે ચિત્તમાં ભીતિ;	
જતાં બોલી અને હારી, ખુરી નાદાનની યારી.	૩૧
વિવેકે પૂર્ણ અવધારી, સમજશે સત્ય નરનારી;	
બુદ્ધયન્ધિસંતની યારી, સદા સુખકર અહો સારી.	૩૨
ૐ શાન્તિ. ૩	

❀ હૃદયઘાતકને સમ્બોધ. ❀

કવ્યાલિ.

અરે રે જીભ તરવારે, કરીને ખૂન માનવનું;	
ખુશી થા કે ન ખુશી થા, અમારે એ ન જોવાનું.	૧
બની બેલાન મોહે તહે, કલેજનું કાપીયું વેગે;	
હૃદયને પુરુષ ? એકાન્તે, કયું શું ? સાથ પરભવમાં.	૨
દયાધર્મી તણા કુળે, બન્યો જહાદ દુષ્કર્મે;	
કુકર્મે આંખ આગળ સૌ, ખડાં થાશે મરણસમયે.	૩

રૂપિ હુત્યા કરી હાથે, અરે એ લાવથી જોતા,	
ગણ્યો બહુ લાલ તેમાહી, ઘણી હાનિ રહી છે ત્યા	૧
વિકારીદષ્ટિ થાવાથી, હૃદય પરત્ર થાવાથી,	
થઈને કાનનો કાચો, ખરૂં ના જાણવાનો તુ	૫
પ્રભુ ^૧ દરબારમાં જાતા, ઉઘડશે આખના પડગો,	
ખરો ત્યા ન્યાયર મળવાનો, ખરૂં જોડુ પ્રગટ થાશે	૬
ગમે તે ચિત્ત માની લે, છુટિશ ના માફ વણ ક્યારે,	
હૃદયમા ઠખતુ શુ ? જો, છુપાવે છે કપટયોગે	૭
રહી સમલાવમાં નિત્યે, અમારે સર્વ જોવાનુ,	
કરૂણામેઘની વૃષ્ટિ, સદા વર્ષાવશુ તુજપર	૮
કર્યા જે ઘાવ અન્યોપર, ફળો દે ઘાવ કર્તાને,	
બુદ્ધિયબ્ધિસન્તના દિલમા, પ્રભુ છે મર્વનો દ્રષ્ટા	૯
અમદાવાદ સં. ૧૯૬૯ વૈશાખ	

❀ માફી (મિચ્છામિ દુક્કડમ્) ❀

ખરા ત્યાં માફીના શબ્દો, નથી ત્યા વૈર અન્તરમા,	
હૃદયને વૈર ના ઠખે, ખરી એ માફીને ચાહુ	૧
કહો મિચ્છામિદુક્કડ એ, બનીને શૂકની પેઠે,	
નથી ત્યા માફ પાપોની, હૃદયની માફી છે ભુદ્ધી.	૨
ખરી એ માફીની માફી, હૃદય આપે બની કુમળુ,	
વહાવી અશ્રુની ધારા, અરે જો આખ આપે છે	૩
ખરા ત્યા માફીના શબ્દો, ઉઠે છે ત્યાં પ્રભુનુ તખ્ત,	
ખરી માફી નથી છાંની, છુપાવ્યાથી છુપે નાતે	૪
અરે જે ચિત્તમા ખુ ચે, લહી ના તેહની માફી,	
રહી ત્યા વૈરની યાદી, નથી ત્યા માફીની વાતો	૫
કર્યો મતાપ જેઓનો, ખરેખર માફી તેઓની,	
નથી માફી ખરી યાવત, નથી તાવત્ હૃદયશુદ્ધિ	૬

અરે જે માપ્રી માગે છે, નથી તહેને દીધી માપ્રી;
 પ્રભુની માપ્રી તું માગે, નથી માપ્રી વિના માપ્રી. ૭
 જીવોને માપ્રી આપ્યા વણુ, પ્રભુની માપ્રી નહિ મળશે;
 પ્રથમ તું માપ્રી દે સૌને, પ્રભુની માપ્રી મળવાની. ૮
 પ્રભુ સમ દીલ થાવાથી, જીવોની માપ્રીઓ મળશે;
 જીવોને આપતાં માપ્રી, પ્રભુ દિલમાં પ્રગટ થાતા. ૯
 અહો એ દિવ્ય માપ્રીમાં, દયાના મેઘ પ્રગટે છે;
 ધડૂકે ગર્જના લક્ષિત, મયૂરો પ્રેમના ટહૂકે. ૧૦
 ભલી એ માપ્રીની સેવા, અમારા દીલમાં હોશે;
 બુદ્ધચમ્પિ આત્મવત્ દુનિયા, થઈ ત્યાં માપ્રી એ પૂરી. ૧૧
 તા. ૧૫ સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૪

પડ્યાપર માર ના પાટુ.

કવ્યાલિ.

બનીને ક્રોધથી રાતો, બની કાયર વગર સત્વે;
 ધરીને વૈર હૈયામાં, પડ્યાપર માર ના પાટુ. ૧
 નથી એ શૂરની શોભા, નથી એ ભક્તની શોભા;
 નથી એ જ્ઞાનીની શોભા, પડ્યાપર માર ના પાટુ. ૨
 પરાક્રમ એ નથી સાચું, નથી એ બુદ્ધિની શોભા;
 ધરી સૌજન્ય મનમાંહિ, પડ્યાપર માર ના પાટુ. ૩
 અહો એ નીચમાં નીચો, હણેલાને જતો હણવા;
 ધરી ઔદાર્ય અન્તરમાં, પડ્યાપર માર ના પાટુ. ૪
 ભલી છે સન્તની શોભા, પડ્યાને જે ચઢાવે છે;
 ભણીને પાઠ સજ્જનનો, પડ્યાપર માર ના પાટુ. ૫
 પ્રભુ મહાવીરના પગલે, તહેને જાવા થતી ઇચ્છા;
 ખરી રીતે ચઢિ ત્યારે, પડ્યાપર માર ના પાટુ. ૬

પ્રભુ મહાવીરની વાણી, ત્હને જો ચિત્તમાં ગમતી,
ત્યજી મિથ્યાત્વની કહેણી, પડ્યાપર માર ના પાડું ૭
ક્ષમા છે વીરનું હ્દાણ, દયામય, સતનું હૈયું,
અહો એવી દશા વરવા, પડ્યાપર માર ના પાડું. ૮
ભણ્યું તહારે ગણ્યું તહારે, કરુણાદૃષ્ટિથી લેજે,
પુદ્ગલધિમત્યગિજ્ઞાને, રૂએ તો માન અન્તરમાં ૯

❀ થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ. ❀

જુઓ વેદો પુરાણોને, જુઓ ગાયબલ અજુલને,
ઉપનિષદો જુઓ મર્વે, થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ ૧
જુવો આગમ મકલ વાચી, થતી પ્રીતિ પત્રી શ્રદ્ધા,
પ્રભુ મહાવીરની માચી, થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ ૨
પ્રભુ પ્રીતિવડે પામે, રહે તું એજ વિશ્વાસે,
જતા પ્રીતિ ગયું મર્વે, થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ ૩
પ્રભુ મહાવીર પર પ્રીતિ, હતી ગાંઠી શ્રીગૌતમની,
ગાંઠી એ પ્રીતિ મોઢાર્થે, થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ ૪
રૂચિ પ્રીતિ અવર નામો, મુણી ધારી અનુભવથી,
કરો નિશ્ચય દૃઢ્યમાહિ, થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ ૫
થતું એકાગ્ર મન જઢી, પ્રભુપર પ્રેમ ચોટ્યાથી,
જુઓ દુષ્ટાત શાસ્ત્રોમા, થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ ૬
થયા ભક્તો જગતમા જે, મહુ તો જે થયા જગમાં,
અજ્યા પહેલા જ પ્રીતિથી, થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ ૭
થતી જ્યા પ્રેમની લગની, રહે છે ચિત્ત ત્યા ચોટી,
કથાતું સ્વાનુભવથી એ, થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ ૮
અજ્યા પ્રીતિવડે મન્તો, થયા મશ્ગુલ પ્રભુમાહિ,
રમું જાડી નડી જીનું થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ ૯
મહાતા મર્વે ઉપમર્ગો, મહાવી દુ ખની કાટિ

ખરેખર પ્રીતિના તાને, થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ.	૧૦
કરાતાં કાર્ય દુર્ગમ પણ, રહે પરવા ન મૃત્યુની;	
ત્યજતાં અંધનો ધાર્યા, થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ.	૧૧
થતાં સંબંધ પ્રીતિએ, ટળે ના પ્રેમ સંબંધો,	
થતું સ્વાર્પણ સ્વપ્રીતિએ, થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ.	૧૨
અહો આ કાળમાં પ્રીતિ, વિના સંયમ નથી હોતું;	
સરાગીસંયમે નક્કી, થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ.	૧૩
થયા આસક્ત જે સન્તો, પ્રભુમાં એકતા તાને;	
રહી ત્યાં પ્રીતિની શક્તિ, થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ.	૧૪
ગુરૂને દેવ પર પ્રીતિ, થતાં સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ;	
બુદ્ધચબ્ધિધર્મવ્યવહારે, થતી પ્રીતિવડે ભક્તિ.	૧૫

ૐ ગણે ડાહ્યા સકલ નિજને ૐ

કબાલિ.

જગત્માં દેખશે જ્યાં ત્યાં, ગમે તેવા પ્રસંગોમાં;	
મતિની ભિન્નદષ્ટિએ, ગણે ડાહ્યા સકલ નિજને.	૧
વિચારે પારકા જૂઠા, વિચાર્યું સત્ય પોતાનું;	
અવસ્થાભેદ દષ્ટિએ, ગણે ડાહ્યા સકલ નિજને.	૨
મગજ છે સર્વનાં જૂઠાં, રચે ના સર્વને સરખું;	
સમજતાં ચિત્ત અનુસારે, ગણે ડાહ્યા સકલ નિજને.	૩
ગણે નહિ મૂર્ખ કે કોને, કથ્યાથી મૂર્ખ સહુ ખીજે;	
મળેલી બુદ્ધિ અનુસારે, ગણે ડાહ્યા સકલ નિજને.	૪
જીવે ના ભૂલ કે નિજની, જાણાતું પ્રાયઃ જગ એવું;	
બુદ્ધચબ્ધિધર્મવ્યવહારે, ગણે ડાહ્યા સકલ નિજને.	૫

જ્ઞાન ધ્યાનથી પ્રમુની સાથે તન્મયતા.

ત્હારો પ્રભુ ત્હારો પ્રભુ, પ્રેમી હૃદયના બહાલમાં,
તન્મય બની તવ રૂપમાં, રાચી રહું માચી રહું,
વારી જઉં ત્હાગ ઉપર, કુરબાન ખ્યાસ પ્રાણ છે,
આખે થયો આલાસ બહાલા, ત્યારથી પહિચાણ છે. ૧

અમકાર આખો આગળે, દેધને કયા ભાગી જયો,
તવ તેજ પ્રીતિ જોરનો, શિરપર ચઢ્યો ભારે નશ્યો,
ધાયલ કયું મુજ ચિત્તને, પરખાવિયુ તુજ રૂપને,
ભાગી લગનવા તાલ્હરી, છોડું નહીં દિલ ભૂપને ૨

સ તાર્હયા ઝટ શોધીને, ભેટીશ અંગોઅંગથી,
ભેટી પડી આનન્દથી, સાથે રહું ઉમંગથી,
તવ રૂપમા રગાઈને, ન્યારો જરા થાઉં નહીં,
બુદ્ધચિન્ધ પ્રભુના રૂપમા, નિજ રૂપને જોવું સહી. ૩

સ ૧૯૭૦ ચૈત્ર વદિ ૯ વિસનગર

ભાવાર્થ—હે અસખ્ય પ્રદેશમય નિર્મલ પ્રભો ! હું ત્હાગે છું અને તું
મ્હાગે છું મ્હાગ પ્રેમિહૃદયનો તું બહાલમ છે હે પ્રભો !!! ત્હારા શુદ્ધરૂપમાં
તન્મય બનીને ગચ્છીમાચ્છી રહું છું. હે સર્વજ્ઞ પ્રભો !!! મ્હારૂ સર્વ ત્હારા ઉપર
વાગી જાઉં છું, ત્હારા ઉપર મારા પ્રાણ કુરબાન છે હે પ્રભો !!! આન્તરિક્ષમુખે
ત્હાગ રૂપનો ત્યારથી આલાસ થયો ત્યારથી ત્હારી પિછાણ અર્થાત્ બોલખાણ
થઈ છે હે પ્રભો ! ધ્યાનસમાધિમાં જ્ઞાનયમુ આગળ તમારા રૂપનો અમકાર
દેધને હવે તમે ક્યા ભાગી જગો હે પ્રભો ! ત્હાગ તેજપર ચઢ્યોવા જે પ્રીતિ
તેના જોરતોરનો નિગો જે ભાગ મગજમા ચઢ્યો છે તેણે હું મ્હારૂ ત્હારૂ
એવું જ્ઞાન બુલાવી દીધું છે અને મારા ચિત્તને ધાયન કર્યું છે ત્યારથી ત્હારૂ
રૂપ અવનોહ્ય છે ત્યાંથી ચિત્ત ધાયલ થવાથી આમારિક વસ્તુઓપર ચિત્ત
ચોટતું નથી. હવે ત્હારા રૂપને અવનોહવાની લગનવા ભાગી પડી છે મ્હારા
વિશ્વા ભૂપ એવા હું પમાત્મન ! હવે હું તને છોડનાર નથી હે પ્રભો તમે
નિઃશબાવની અપેક્ષાએ સતપા છો પરંતુ તમને પ્રગટ કરીને અંગોઅંગથી

મળીને ભેટીશ અર્થાત્ અસંખ્યપ્રદેશોએ મળીને તદ્રૂપ થીનીશ. ત્હને ભેટીને ત્હારા શુદ્ધ રૂપની સાથે ઉમંગથી રહીશ, ત્હારા રૂપમાં રંગાઈને ત્હારાથી જરા માત્ર પણ દૂર રહેનાર નથી. બુદ્ધિસાગર કહે છે કે બુદ્ધિ અર્થાત્ જ્ઞાનના સાગર પ્રભો! અસંખ્ય પ્રદેશી પ્રભુના રૂપમાં પોતાનું રૂપ જોવું અર્થાત્ પોતાનું જ એ રૂપ છે એમ જોઈને નિશ્ચય કરીને તેમાં સર્વ જ્ઞાનાદિ ગુણ છે એમ નિશ્ચય કરી પોતાનું રૂપ જોયા કરવું એ નિશ્ચય છે.

મુ. પિસનગર.

ૐ શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ

❀ ચેતનનો આત્માપ્રતિ પ્રેમાલાપ. ❀

સમજાવ્યો હોતો સાને રે, ચમકાવી ત્હારું રૂપ મ્હને;
આંખોથી મ્હને જોયી રે, લીધો વ્હાલા તારી કને.
ઝગમગ જ્યોતિ ઝળકાવી ત્હેં, દેખાડ્યો દેદાર,
પ્રેમ ત્યારથી ત્હારી સાથે, પ્રગટ્યો અપરંપાર;
સંતાયો તું અંધારે રે, ઘાએલ થઈ શોધું ત્હને. સમજાવ્યો. ૧
ચેન પડે ના ત્હારો વણ કંઈ, મન મ્હારું અકળાય,
અમૃતને આસ્વાદ્યા પછી, બાકુલા કોણ ખાય;
વિરહનાં દુઃખડાં વેઠી રે, શોધું બીજું કોણ ગણે. સમજાવ્યો. ૨
લાજ મર્યાદા જગની છોડી, તુજવણ ઇષ્ટ ન કોઈ,
કથની કરણી જગની છોડી, આંખવાટે રહ્યો જોઈ;
બુદ્ધિસાગર વાલ્લભ રે, મળો ઝટ પ્રેમે ભણે. સમજાવ્યો. ૩

ભાવાર્થ:—હે અસંખ્ય પ્રદેશી આત્મન! ત્હેં મ્હને ત્હારું મૂલ સ્વરૂપ ચમકાવી દેખાડ્યું હતું અને સાને સમજાવ્યો હોતો. ત્હેં તારી અનન્ત જ્યોતિ-મંય ચક્ષુઓથી આકર્ષીને મ્હને ત્હારી પાસે જોયી લીધો. ત્હેં જ્યારથી ઝળહળ ઝગમગ અરૂપજ્યોતિ ઝળકાવીને ત્હારો દેદાર દેખાડ્યો હતો, ત્યારથી ત્હારા પર અપરંપાર પ્રેમ પ્રગટ્યો છે. ત્હારું અરૂપજ્યોતિઃ સ્વરૂપ દર્શાવીને તું પાછો માયાના પડદામાં જ્યારથી સંતાઈ ગયો ત્યારથી મ્હને ચેન પડતું નથી. અને પૂર્વે ત્હારા દોદાર દેખ્યા હતા તેથી પ્રગટેલા શુદ્ધપ્રેમથી ધાયેલ થઈને જ્યાં ત્યાં શોધ્યા કરું છું. જ્યારથી દર્શિત દેખે તું માયાના આવરણમાં સંતાઈ ગયો ત્યારથી મ્હને ત્હારા વિના ચેન પડતું નથી. અને મારું મન અત્યંત અકળાય

છે. અમૃતને આસ્વાદ્યા પછી બાકુલા વગેરે કુભોજન કાણુ ખાય^{૨૨} તેમ હવે મનમાં
યધુ છે. ન્યારથી તહાર રૂપ દેખ્યું ત્યારથી મ્હને અન્ય કશું કષ્ટ ગમતુ નથી
તહાર વિરહના હૃદય વેદીને રહને શોધું છું તહાર વિના અન્યને કાણુ એવી
ચિંતિ થયા પછી હિસાબમા ગણે અર્થાત કાંઈ પણ ગણે નહિ ન્યારથી તહાર
રૂપ દેખ્યું અને અપૂર્વ પ્રેમ પ્રગટ્યો ત્યારથી મ્હે જગત્તરી લાજ અને બ્યવહાર
મર્યાદાને ત્યજી દીધી છે. તહાર વિરહથી હૃદયમાં અગ્નિજ્વાલાઓ ઉઠે છે
તેની હે પ્રભો!!! ત્હને કેમ દયા આવતી નથી? નહીં કશું છું કે તહાર વિના મ્હને
અન્ય વસ્તુ ઇષ્ટ નથી, તું જ મ્હારો પ્રાણાધિપ બાલો છું. તું જાની છે અને એ
બધું જાણેલા છતા હજી કેમ સંતોષકુકડીની રમત રમે છે મ્હને વધારે સતાવીને
દુખી કરવામાં ત્હને શું સૌંદર્ય લાગે છે? હે અનંતસુખના સ્વામિનુ ત્હારી
સાથે તન્મયગણે મળવામા જગત્તરી કથનાં અને કરણીનો મ્હે ત્યાગ કર્યો છે
મારી જ્ઞાનચક્ષુએ ત્હને મળવાની આટે ત્હને દેખી રહ્યો છું બુદ્ધિસાગર કથે છે
કે જ્ઞાનના સાગર પરમાત્મસ્વામિનુ! હવે તમે ત્વરિત મળા એમ આત્મામાં
રહેલી ચેતના પ્રેમે બણે છે.

મુ. વિસનગર ચૈત્ર વદિ. ૬ સુ. ૩૯૭૩.

ૐ શાન્તિઃ ૩

શેઠ જગાભાઈ દલપતભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ.

પ્રભુના મેળની ઇચ્છા, યદિ પ્રગટે હૃદયમાંથી,	
પ્રભુથી મેળ મેળવવા, ખરી પ્રીતિ હૃદય લાવો.	૧
પ્રભુ મળશે પ્રભુ રીતે, પ્રભુ જેવાં ગુણો ધરતા,	
પ્રભુને સહુ સમર્પ્યાથી, અહુ વૃત્તિ થશે ફરે.	૨
અહુ જ્ઞાની અહુ ધ્યાની, અહુ મોની અહુ ત્યાગી,	
અહુ ત્યાગે પ્રભુ રાગે, પ્રભુથી મેળ મળવાનો.	૩
પ્રભુના ધ્યેયવલ્લે ખીલ્યું, કશું ના ચિત્તમા આવે,	
પડે ના ચેન માયામાં, ધમાધમ ચિત્તમાં નાવે.	૪
પ્રભુ શ્રદ્ધા પ્રભુ ભક્તિ, પ્રભુથી પૂર્ણ રગાતો;	
પ્રભુમય વૃત્તિનો યોગી, પ્રભુનો એ, પ્રભુ એનો.	૫

- ટકે ના રાગ હલદરિયો, પ્રભુનો પ્રેમ છે જૂદો;
 પ્રભુનાં પ્રેમ બાલુકાં, છુપાવ્યાં ના છુપે કેમે. ૬
- પ્રભુના જે ગન્યા લકતો, પ્રભુવણુ અન્ય શું? ઇચ્છે;
 પ્રભુથી સ્વાર્થ જ્યાં જૂદો, અહો તે મેળ છે ક્યાંથી. ૭
- પ્રભુ સર્વજ્ઞના વિરહે, હૃદયમાં આગ જ્યાં ઉઠે;
 પડે નાં ચેન પ્રભુવણુ કંઈ, પ્રભુ ત્યાં તો પ્રકટ થાતા. ૮
- પ્રભુના રૂપમાં રાગ્યા, પ્રભુ વણુ અન્ય ના દેખે;
 હૃદયનાં પ્રેમ ઝરણાંમાં, પ્રભુનો રવ પ્રકટ થાતો. ૯
- પ્રભુ આવો પ્રભુ તેવો, પ્રભુના નામથી વાદો;
 કરી કલેશો પ્રભુ નામે, ઉદરપૂર્તિ કરે મૂદો. ૧૦
- વિશુદ્ધપ્રેમને જ્ઞાને, પ્રભુ મળતા અનુભવમાં;
 પ્રભુ જાસે પ્રભુરૂપે, સમાયા છે પ્રભુ પિંડે. ૧૧
- પ્રભુજીને પ્રભુ ગાવે, પ્રભુજીને પ્રભુ ધ્યાવે;
 પ્રભુજીને પ્રભુ શોધે, પ્રભુજીને પ્રભુ બોધે. ૧૨
- પ્રભુ ઉઘે પ્રભુ જાગે, પ્રભુમાંહી સમાતું સહુ;
 સ્વયં ચેતન પ્રભુરૂપે, તિરોભાવે પ્રકટભાવે. ૧૩
- અનન્તા શુદ્ધપ્રભુઓ છે, અનન્તા શુદ્ધ થાવાના;
 પ્રભુ સત્તાથકી પોતે, પ્રકટભાવે બને ધ્યાને. ૧૪
- પરમપ્રેમે પ્રભુ મળતા, પ્રભુને પૂર્ણ મેળવવા;
 બુદ્ધચમ્પિસદ્ગુરુસંગે, રહો નિત્યે ભલી રીતે. ૧૫
- સં. ૧૯૭૦ ચૈત્ર વદિ ૧૨ સુ. મેહસાણા, લે. બુદ્ધિસાગર.

❀ પાદરા તત્ર સુશ્રાવક વકીલ મોહનલાલ
 હિમચંદભાઈ યોગ્ય. ❀

પ્રભુજી તહને મળવા રે, જીવ મહારો તલ્લી રહ્યો,
 તહારાવણુ કાંઈ ન ગમતું રે, અકળાઈ હવે ખૂબ ગયો;

તુજને મળવા કરવું ઘટે તે, કરતો પ્રેમે સર્વ,
હવે શું કરવું બાકી રહ્યું કંઈ, કીધા ઉપાયો ખર્વ,
મળે તે રીતે મળવા રે, ભક્તિભાવે ઉમાહો પ્રભુજી ૧
ભવતાપે તપિયું મન બહુલુ, રજે નહીં ત્યા ચિત્ત,
મ્હારૂં તે સહુ ત્હારૂં કીધું, માગે શું મળવા વિત્ત ?
આજીવ કરવી ઘટતી રે, તે તે મહુ કડી ગ્યો પ્રભુજી ૨
વૃત્તિથી બાધી તુજમાહી, શ્રદ્ધા ભક્તિ બેશ,
નિવૃત્તિથી તુજને મળવા, રૂચિ વધતી હમેશ,
દ્વિધાભાવ યોગે રે, પરોક્ષે ખૂબ વિરહે દહ્યો પ્રભુજી ૩
નિવૃત્તિથી મહુજપણે તુ, યથાઉપ પરબાય,
ત્યારે અનહદ શાન્તિ પ્રગટે, દ્વિધાભાવ દૂર ભાય,
બહાલામા બહાલા બહાલા રે, જોવા ત્હને પ્રેમ થયો પ્રભુજી ૪
કયા સુધી મળવાના ઉભરા, કઠાવશો જગનાથ,
બોલાવો ત્યાં સુધી બોલુ, મ્હારે તુ મોટી આથ,
મળ્યાવણુ નહીં આરોરે, આવો તે લેલ શાને વહ્યો? પ્રભુજી. ૫
જગને આનુ શુચ જણાવુ, બહુ છે તુ એક,
પ્રત્યક્ષે મળશો મુજ બહાલા, આત્મ મમર્ષણુ ટેક,
નિશ્ચયથી પૂર્ણ ધારી રે, બુદ્ધિમાગર આખી લલ્યો પ્રભુજી. ૬

ભાવાર્થ --- હે સર્વજ્ઞ પ્રભો ! ત્હને મળવા માટે આગે જીવ તપી ગ્યો છે. હે અસંખ્યપ્રદેશમય પ્રભો ત્હાને વિના દવે મઆત્મા કાંઈ કેદાણે ગમતું નથી. દવે તો હું ત્હારી પ્રાપ્તિ વિના ખૂબ અટકાવ ગયો છું. હે પ્રભો ! ત્હને મળવા માટે, સંસારમાં જે જે ઘટે તે સર્વ યથામતિ શક્તિત કરું છું. દવે ત્હને મળવામાં નોં કંઈ બાધી રહ્યું. 'દોષો તો' તે બનાવ. ત્હને આગાત્ મળવા ખર્વ સખ્યા નેટલા ઉપાયો કર્યો અર્થાત્ ઘણા ઉપાયો કર્યો દવે કર્યો ઉપાય માત્રા નહોતો. તે મ્હને તો જણાવ નથી. માટે કૃપા કરીને કંઈ માત્રા દેવું દોય તો તે જણાવ. હે પ્રભો ! તુ જે રીતે મળે તે મને મળવાને દવે તો ત્હાણે આધાર નથી મેળો. દવે તો જે મને મળવાનું માય તે મને મળે તું અન્તરમાં જણાવ. ત્હાણે પૂર્વ શ્રદ્ધાજનિત નખાને ત્હને મળવા

માટે ઉત્કંઠિત થયો છું. હે પ્રભો ત્હારા વિના આ સંસારના તાપે મારું મન
અત્યંત તપ્યું છે. હવે સંસારમાં કાંઈપણ રીતે ક્યાંય મારું મન રૂળે એવું
છેજ નહીં. મ્હારું તે સર્વ ત્હારું કરીને ત્હારાથી નિરવૃત્તિથી અભિનિભાવે
થવા નિશ્ચય કર્યો છે. મ્હારું તે સર્વ ત્હારું ક્યાં છતાં હવે ત્હારા મેળાવ માટે શું
કંઈ વિત્ત લેવાની ઇચ્છા કરે છે કે શું? તું વીતરાગ હોવાથી એમ તો ઘટવું
નથી. ત્હારે હવે મ્હને પ્રત્યક્ષ મળવામાં કેમ વાર લગાડે છે. ત્હને મળવાને જે
જે આજીજીયો કર્યો ઘટે તે સર્વ કરી રહ્યો છું. મેં મનોવૃત્તિથી ત્હારામાં
શ્રદ્ધા અને લક્ષિતને ખાંધી છે અર્થાત્ ધારી છે. હવે તો ન્યાં મનોવૃત્તિદ્વારા
મેળ ન હોય પરંતુ સાક્ષાત્ મેળ હોય એવા નિવૃત્તિમેળથી ત્હને મળવા ઇચ્છું
છું. અને હવે તો નિવૃત્તિએ જે મેળ ઘટતો હોય તે મેળથી મળવાને સદાકાળ
રૂચિ વધે છે. કારણકે નિવૃત્તિમેળ મળ્યા વિના આદિ અનન્તમા ભંગે સુખની
પ્રાપ્તિ થતી નથી. ત્હારામાં અને મ્હારામાં જે ભેદ રહે તે દ્વિધાભાવ છે અને એવા
દ્વિધાભાવથી પુરોક્ષદશામાં સાક્ષાત્ ત્હારા મેળાપના વિરહે હું દાઝેલો છું. અર્થાત્
અત્યંત દુઃખી છું. મનોવૃત્તિ વિના આત્માનુભવે જે નિવૃત્તિમેળ છે તેનાથી સદાજ
યોગે જેવા રૂપે છે તેવા રૂપે દેખાય છે અને ન્યારે એવા નિવૃત્તિમેળે તું મળે છે ત્યારે
આત્મામાં અર્પણ પોર શાન્તિ પ્રગટે છે અને દ્વિધાભાવ દૂર જાય છે. હે પ્રિયમાં
પ્રિય પ્રિયતમ!!! ત્હને નિરીક્ષવાને મ્હારા મનમાં પૂર્ણ પ્રેમ પ્રગટ્યો છે. હે નાથ!!!
હવે ત્હમે ક્યાં સુધી મળવાના હિંભરા દઢાવશો. ન્યાં સુધી તમો એલાવશો ત્યાં સુધી
ખોલીશ. હે પ્રભો મ્હારે તો ત્હારોજ મહાન આધાર છે. હવે તમને મળ્યા વિના
છુટકો નથી. તમારે પણ મ્હને હવે મળ્યા વિના છુટકો નથી. પ્રત્યક્ષ મેળ વિના
આવો દ્વિધાભાવ રૂપ ભેદ હવે કેમ તમે વહો છો??? એવો ભેદ રાખવો હવે ત્હમને
ચોગ્ય નથી. જગને આ બાબતનું શું જણાવું. દોરંગી દુનિયાને આ બાબતનો
અનુભવ નથી અને તેની આગળ આવી વાત કરવાથી કંઈ વળે તેમ નથી.
મારા સનની વાત હે પ્રભો!!! તું એકલો જાણે છે. હવે હે જ્ઞાતા પ્રભો તમે હજી
રાહજૂર મળો. હે પ્રભો મ્હે આત્મસમર્પણ દેકને ધારણ કરીને નિશ્ચયથી પૂર્ણ
ધારીને શુદ્ધિસાગર કંઈક ત્હારા મેળાપની આંખી લહ્યો છે.

ૐ શાન્તિ: ૩

શા. મોહનલાલ જોશીગલાધ વિજયપુરવાળાને-લખેલ-પત્ર.

જૂઠાં વૈરાગીઓનાં લક્ષણે,

રાગ-ધીરાના પદનો

- વૈરાગી વેપે જગમા રે, ઘણા લોકો ભટક્યા કરે,
ધર્મનાં નામે ધૂતી રે, અનીતિએ પેટ ભરે,
પાપ ઇન્દ્રિયા ત્રેવીસ વિધર્યે, રાતા તોતા થાય,
આત્મજ્ઞાનની ગધ ન ભણે, આપ ગદાઇને ગાય,
વૈરાગી વાતો કરતા રે, મનમાહી રાગ ધરે. વૈરાગી ૧
- રાત દિવમ નિન્દા લેવગીમાં, કાઠે એ જે કાળ,
શિખામણુ દે તેને કોપે, દેવે મર્મની ગાળ,
નિજ ઘર એકને છોડી રે, અનેક ઘરો કરતા ફરે. વૈરાગી ૨
- કામે પીડયા ત્યાગી વ્રીડા, કરતા યુધ્ધ કુકર્મ,
ઠાક પિછોડા કરતા ઉપર, ધરે ન મનમા શર્મ,
ઉપરથી જગલો ભકિતો રે, પરના પ્રાણો દાવે હરે. વૈરાગી ૩
- કુતરને કુતર જેમ દેખી, સાચુ ભસીને થાય,
વૈરાગીને દેખી તેમજ, વૈરાગી દુઃખ પ્રાય,
ધર્મ્યાથી ધગધગવા રે, અગ્નિપરે જાળે અરે. વૈરાગી ૪
- નિર્ધન વા કોઈ હોય મગીગદુ, કાધારગી કેઈ,
સ્વાર્થપ્રાપ્તમા પ્રપ્રગાઇને, વેપ પહેરે છે મોઈ,
વૈરાગી કોઈ વિરલા-રે, અજ્ઞાનીઓ ઘણા ખરે. વૈરાગી ૫
- દાસિની કચનના કામી, માત્રી ચિત્ત દુરામ,
પેટભરા કગતા લોકોને, કપડે કઢાવે દામ,
દુર્જન દાવપેચી રે, મીઠુ યુએ ઉચ્ચરે. વૈરાગી ૬
- કલેશી કદાચી મનકરા, લડે લડાવે લોક,
પક્ષાપમે પ્રમથમામાં, માને ધર્મ એ ઢોગ,
પત્યગના નાવ જેવા રે, બુદ્ધિ અને શ્રુતિ મંડે. વૈરાગી ૭

રાચ્યામાચ્યા રળે તમોગુણ, લટકે રોઝ સમાન,
કાકદ્વિથી અન્તર કાળા, માયામાં મસ્તાન;
રહેણીમાં અંધારે રે, કંથની કરી ક્યાંથી તરે.
મૈત્રી ભાવના ચિત્ત ન ધારે, સુણે ન હિતની વાત,
પાડા જેવા અલમસ્તો થઈ, કરે ધર્મની ધાંત;
વૈરાગી એવા બૂઠા રે, આશાને જેહ કરગરે.
ગાડરીયાની ચાલને છોડી, સમળે મનમાં સત્ય,
વેષાચારે કદિ ન ફસવું, દેખો વૈરાગી કૃત્ય;
કૃત્રિમતા ઘટાટોપે રે, ફસાતાં નહીં કાજ સરે.
વૈરાગીનાં લક્ષણ સાચાં, ક્ષમા સત્ય વૈરાગ્ય,
બ્રહ્મચર્ય નિસ્પૃહતા સાચી, કંચન કામિની ત્યાગ;
સમતા જ્ઞાન યોગે રે, બુદ્ધિસાગર શાન્તિ વરે.
સં. ૧૯૭૦ વૈશાખ સુદિ ૨ મેહસાણા.

વૈરાગી. ૮

વૈરાગી. ૯

વૈરાગી. ૧૦

વૈરાગી. ૧૧

પ્રાણપ્રિય આત્મપ્રભુની શોધ.

૫૬.

શોધું પ્રદેશો પ્રદેશરે, ંહાલમ ક્યાંરે સંતાયા.
વારી ભઈ તુજ પરે સર્વરે, પ્રાણ મળવા ઉમાહ્યા.
ગલીએ ગલીએને શરીએ શરીએ, શોધું પ્રેમ સર્વાયા,
રાહ ભઈ એકદુન તમારી, કોણે ક્યાં ભરમાયારે. ંહાલમ. ૧
ભેઈ ભેઈ ઝુરી નિન્દ વિદુણી, મોતી પ્રેમે મનાયા;
વિરહ વેદના ધાવ કટારી, કાલજકે કેમ ંહાયારે. ંહાલમ. ૨
વિરહનાં ચટકાં થઈ ગયાં મટકાં, સમળે હવે સમળયા;
બુદ્ધિસાગર ંહાલમ ંહલા, દર્શન ઘો હરખાયા રે. ંહાલમ. ૩
ભાવાર્થ — ક્ષાયિક સમ્યક્વદ્વિ પોતાના પ્રિય સ્વામી આત્મ પ્રભુ કે જે
નીચેના ગુણસ્થાનક પ્રદેશોમાં સંતાયા છે તેને મળવાની રાહ ભેટી અને નિર્મ-
લતા રૂપ મહેલમાં બેસાવતી છતી કંઈ છે કે જે ંહાલમ પતિ !!! તમે ક્યાં સંતાયા

છો હું તમને પ્રદેગોપદેશ શોધી રહી છું, કોણે તમારા ઉપર અધાર પછેડો આચ્છાદ્યો છે કે જેનાથી તમે દેખાતા નથી હુતારી માયાએ પોતાના કર્મ રૂપ આચ્છાદનોથી તમને ઢાકી દઈ સતાડ્યા હોય એમ લાગે છે અન્યથા તમે દેખાયા વિના રહેા નહિ હે બહાનમ આત્મપ્રભો ! તમારા પર માત્ર સર્વ વારી જાઉં છું મ્હારું સર્વ તમને સમર્પું છું. મ્હારા પ્રાણ તમને મળવા તૃપ્તિ રસ છે ગલીએ ગલીએ અને શેરીએ શેરીએ હે પ્રાણપતિ ! હું તમને શોધું છું મ્હારા પ્રેમનું એકબક્ષ્ય તમે છો શરીર રૂપ બ્રહ્માડમા આત્માના પદ ચક્રો વગેરે શેરીઓમા અને અતુલન મેરૂદડના મણકાની ગલીએ ગલીએ હે આત્મ પ્રભો ! તમને શોધું છું ગિરતા અને એકતા રૂપ એક ઉપયોગદષ્ટિએ તમારો આવવાનો માર્ગ દેખતી છતી બેસી રહી છું પરંતુ હજી મુધી હે પરમાત્મપ્રિયનાથ !!! ત્હમે આપ્યા નહીં તેથી એમ લાગે છે કે કે કોઈ રાગાદિકની અશુદ્ધપરિણતિએ આપને કોઈ સ્થાને ભરમાવીને રાખ્યા હશે એમ લાગે છે હું તમારા આવવાની વાટ જોઈ જોઈને જુરૂ છું મારી આખમા નિન્દ આવતી નથી હવે તો હે નાથ ! શું હવે મ્હને છની નછની કરી નાખવી છે શું ? દયાના સાગર બનીને કેમ નિર્દય બનેા છો ? શું આની નિર્દયતાથી વિશ્વમા તમારું સારૂ મણાગે ? હવે તો હે પ્રાણનાથ !!! પ્રેમથી મનાઈને મારૂં જીવ માનો અને દર્શન દેઈ મારી પાસે રહેા હાથિક સમ્યક્ત્વ રમણતા રૂપરમણી પોતાના આત્મ પ્રભુની વિરહ વેદના રૂપ મહન કરી ન નકવાથી તે આત્મપ્રભુને ઉપાલભ આપતી છતી કથે છે કે પ્રાણનાથ ! વિરહ વેદના રૂપ કટાગેના ધાવથી મારૂં કાળજી વિધાઈ ગયું છે અને તેથી હવે હું બેશુદ્ધ બની ગઈ છું હે નાથ તમારા જેવા દયાના માગરે મ્હારા કાલગ્ન પર વિરહ વેદના રૂપ કટારીના ધાવ કર્યા એ શું ? જગતમા એાછું નિન્દ કર્મ છે ? તે જરા વિચારો તો ખરા હે આત્મ પ્રભો માત્ર પ્રાણપ્રિય સ્વામિનું વિરહના તો ચટકા હોય પણ તેના મટકા ન હોય પણ આતો તમે મ્હને વિરહ રૂપ ચટકાને ઠેકાણે મટકા જેવું ક્યું છે અને તેથી હવે તમને શી ઉપમા આપું તે આપ પોતે વિચારો મ્હારા સવ અપરાધોની ક્ષમા કરીને સમન્વયા સમજીને ધરમા આવો બુદ્ધિ અર્થાત્ જ્ઞાનના સાગર ઉપ્પૂત એના હે પરમાત્મસ્વામિનું હવે તમે હરખાઈને વહેના દર્શન દો એમ અન્તરમા પરમાત્મપ્રભુને રમણતા પરિણતિએ બુદ્ધિસાગર કથે છે

❀ ચેતનની નિર્વૃત્તિ પ્રતિ પ્રીતિ ❀

અલખ લખ્યા કિમ જનવે હો એસી કાઈ જુગતિ ખતાવે—એ રાગ,
 બહાલી હૃદયના પ્રાણુ રે, ખ્યારી મેળ મેળાવો;
 જીવનનો આધાર રે, બહેલી પાસે જ આવો.
 ક્ષણ ક્ષણ તુજ વિરહે બહુ તલસુ થાય મનમાં તપારો;
 સંયમ ગુણ શ્રેણિગિરિ ચઢતાં, તુજ નો કો આધારો રે. ખ્યારી. ૧
 સમતાસરે હું હુંસું તું હુંસી, ચરીએ મોતિનો ચારો;
 હું હરિ ને તું સુદર લક્ષ્મી, તું ખ્યારી હું ખ્યારો રે. ખ્યારી. ૨
 હું હરિને તું ગંગાગૌરી, ચંદ્ર હું ને તું ચંકારી;
 હું સાગરને તું છે ચંદા, હું પતંગ તું દોરી રે. ખ્યારી. ૩
 હું લાતુ મારી તું જ્યોતિ, છીપ જ તું હું મોતિ;
 હું વિષ્ણુ તું શક્તિ દેવી, લોકલોક વિષ્ણોતિ રે. ખ્યારી. ૪
 સ્હારાથી ક્ષણ દૂરે રહેતાં, દિલમાં દુઃખ ન માવે;
 પડદામાં છુપાઈ રહેતાં, દુઃખ સહું ના જાવે રે. ખ્યારી. ૫
 ધુધટ ખોલી દર્શને દેને, સાચી શાન્તિ મુહાવે;
 નવ ગજ પરસેવાને વળાવે, મનમાં શરમ ન લાવે રે. ખ્યારી. ૬
 ભવોભવમાંહિ ત્હારો સંદાનો, તુજરૂપે લય લાવું;
 ત્હારો દિલના સાગર ન્હાઈ, આનંદમય થઈ જાવું રે. ખ્યારી. ૭
 ભીતિ ખેદને દ્વેષ નીવારી, વૃત્તિ તુજમાં લગાવી;
 આનંદ રસ ખ્યાલા પાઈ દે, ભાન જગત બૂલાવી રે. ખ્યારી. ૮
 કાલ અનાદિ ભટકયો ભવમાં, જાણી હવે તુંહિ ખ્યારી;
 બુદ્ધિસાગર અસંખ્યપ્રદેશે ચઢી દર્શનથી ખુમારી રે. ખ્યારી. ૯

❀ ભાવાર્થ:—આત્મા મોહથી ચતુર્ગતિમાં ભટકતાં ભટકતાં પુણ્યયોગે
 મનુષ્યાવતાર પામ્યો અને શ્રીસદગુરૂ પ્રેમ કૃપાથી તેણે પોતાનું સ્વરૂપ ઓળખ્યું
 તેણે પોતાનું આન્તરિક કુટુંબ ઓળખ્યું. પોતાને ખરેખરું સહજ સુખ સમ-
 ર્પણ કરનારી નિર્વૃત્તિ સ્ત્રી છે એમ સમ્યક્ અવબોધાયાથી આત્મા પોતાની
 સહજનિર્વૃત્તિ સ્ત્રીનો મેળાપ કરવા ઇચ્છા કરીને તેને નીચે પ્રમાણે કથે છે. હે

બાલી નિર્વૃત્તિ સ્ત્રી-હૃદયના પ્રાણુભૂત બાલી હવે તું મારી પાસે ઠહેલી આવ !
કારણકે તારા વિન્દ્યથી હું કાણ કાણ તલસુ છું અને મનમા જે તાપ થાય છે
તે તો “ વા વાગેલ હોય તે જાણે ” તેની પેઠે હું રૂઝા જાણુ છું. સયમ
ગુણ શ્રેણિરૂપ પર્વતપર આરોહતા તારા નિતા અન્ય દોષ આધારનથી
અશે અશે પણ તારૂં દર્શન અને સ્વરૂપ પ્રાપ્ત થતા મયમગુણ શ્રેણિ ગિરિ
પર અશે અશે ક્રમે ક્રમે આરોહાય છે અને તું પૂર્ણપણે મ્હને પ્રાપ્ત થતા
સયમ ગુણ શ્રેણિ પર્વત પર ચઢી પરમાત્મસ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે
આત્મા, પોતાની નિર્વૃત્તિ સ્ત્રીને કથે છે કે મમતા રૂપ સંગેવગ્મા હું હંસ છું
અને તું હસી છે-હસ અને હસી જેમ માનસરોવરમા આનન્દકીડા કરે છે
તેમ સમતારૂપ મંગેવગ્મ હમ અને હસીની પેઠે ઐક્યભાવે આપણે બન્ને
આનન્દકીડા કરીએ છીએ આપણે બન્ને સમતામંગેવગ્મા સહજસુખરૂપ
મૌકિતકનો ભોગ કરીએ છીએ એમ તું અતઃમા અવબોધ ! હે નિર્વૃત્તિનલનો !
અન્તરસૃષ્ટિમાં હું હરિ છું અને તું લક્ષ્મી છે તું મારી પ્યારી છે અને તારો
હું પ્યારો છું આપણો આન્તરિકસૃષ્ટિમા અપૂર્વતાદાત્મ્યસંબધ સજ્જાતીયત્વે છે એમ
અવબોધ હું હર અર્થાત્ મહાદેવ છું અને તું ગંગા અને ગૌરીરૂપ છે હું ત્યારે
ચંદ્ર છું ત્યારે તું અસખ્યપ્રદેશમા ચંદ્રારી છે હું સંગર સમાન છું અને
તું ચંદ્ર સમાન છે હું પતંગની ઉપમાને ધારણ કરે છું અને તું દોરી-
ની ઉપમાને ધારણ કરનાર છે હું સૂર્યરૂપ છું અને તું સૂર્યના કિરણ પ્રકાશ
જેની છે સૂર્યથી તેનો પ્રકાશ લિપ્ત નથી તેમ તું મારથી લિપ્ત નથી હે
નિર્વૃત્તે ! હું મૌકિતક સમાન છું અને તું છીપ સમાન છે હું આત્મા, કેવલ
જ્ઞાનવડે સર્વ જગત્માં વ્યાપ્ત હોવાથી જ્ઞાનજેથાપેક્ષાએ વિબળરૂપ છું અને
તું મહાશક્તિ દેવીરૂપ છે. આન્તર વિષમા વિષ્ણુ અને મહાશક્તિરૂપેહું અને
તું બન્ને એકત્ર ઐક્યભાવે રહીએ છીએ હે પ્રિયમા પ્રિય પ્રાણુસ્વરૂપ નિર્વૃત્તે !
મહાગથી તું રહે છતે મારા મનમા હું જ થાવું નથી હે નિર્વૃત્તે ! તું કર્મરૂપ
પડદામાં છુપાઈ રહે છતે મારા મનમા જે હું જ થાય છે તે હવે કાણુમાત્ર પણ
સહન કરી શકાય તેમ નથી હે પ્રિયનિર્વૃત્તે ! તું હવે મ્હને જલદી દર્શન દે
તાઃ મૂળ સ્વરૂપ દેખાડ તારા મુખ પર રહેલો કર્મરૂપ ધુધટ ખોલી દે
અને મને દર્શન આપ. તું કર્મરૂપ ધુધટ છોડીને ત્યારે મને દર્શન દેશે
ત્યારે મ્હને સત્ય શાન્તિ યશે અને જન્મ જરા મરણ આધિવ્યાધિના દુઃખ સર્વથા
નષ્ટ થશે એમ પૂર્ણ વિશ્વાસ આવે છે હું આ નવગજ જલ વગે તેવી રીતે

મનરૂપ કુંડમાં નવ ગળ પ્રસ્વેદ જલ પ્રગટાવ્યા જેટલું દુઃખ પડે છે ત્યાંસુધી તું છાનીમાની ગુપ્તપણે જોઇ રહી છે અને મૂકને તલસાવે છે તેથી ત્હને ક્રમ શરમ નથી આવતી ? પતિવ્રતાસ્ત્રીનો આવી રીતે સ્વામીને નવ ગળ પર-સેવો વળે ત્યાંસુધી દર્શન ન દઇને સતાવવાનો શો ધર્મ છે ? તું ત્હેનો સ્વયં વિચાર કર અને જરા મનમાં શરમ લાવ. હવે પ્યારી મારી સાથે ઐક્યરૂપે આવિર્ભાવે મળીને સાદિઅનન્તમા ભાગે મેળ કર. હે પ્રાણુપ્રિયે નિર્વૃત્તે ! ત્હારા રૂપમાં લય લાવોને ત્હારામાં લીન થવાનો છું એમ સત્ય કથું છું. હે પ્રાણુપ્રિય નિર્વૃત્તે ! ત્હારા દ્વિલસાગરમાં સ્નાન કરીને હું આનંદમય થઇ જાઉં એટલું જ ઇચ્છું છું. બાકી હવે અન્ય કંઇ સકામત્વ રહ્યું નથી. મેં હવે ત્હારી સાથે મેળ મેળવતાં ભીતિ, ખેદ અને શોકનો ત્યાગ કરીને ત્હારામાં જ સર્વથા સર્વદા વૃત્તિ લગાવી છે એમ નિશ્ચયતઃ અવબોધ!!! હવે તું મૂકને જગત્તું ભાન ભૂલાવીને હે નિવૃત્તિ હૃદયરસરૂપ આનન્દ રસ પ્યાલો પાઇ દે. અનાદિકાળથી ભવમાં ભટકતી મહેં ત્હને પ્યારી ન જાણી હતી. હવે તો ત્હારું સ્વરૂપ જાણવાથી પૂર્ણ પ્યારી તું લાગી છે. જ્ઞાનનો સાગર જેમાં છે એવા અસંખ્ય પ્રદેશોમાં ત્હારા દર્શનથી આનન્દની સહજ ખુમારી ચઢી છે એમ અન્તરમાં ઉપયોગ ધરીને બુદ્ધિસાગર કથે છે.

ચેતનના ચેતનાપ્રિયાપ્રતિ પ્રેમોદ્ગાર.

(હોરીના રાગમાં).

ચમકાવી રૂપ ત્હારે, પ્યારી પ્રેમ જગાડયો,
ભૂલાવી જગલાનરે, તુજમાં મુજને લગાડયો;
કોણ જાણે શું? કામણ કીધું, આંખે એક તું આવે,
સ્વપ્નમાં પણ તુંહિ તુંહિ, દિલમાં ખેંચાણ થાવેરે. પ્યારી ૧
ત્હારૂં નૂર કંઈ ઔર મઝાનું, આનન્દ સ્વાદ ચખાડયો,
નવ યૌવનવંતી નુરવાળી, અનુભવરંગે રમાડયોરે. પ્યારી. ૨
નહિ ઈન્દ્રિયો નહિ જ્યાં મનડું, ત્યાં તુજ નૂર નિહાળ્યું,
બુદ્ધિસાગર ઝળહળ જયોતે, મોહ તિમિર ભગાડ્યુંરે. પ્યારી. ૩

ભાવાર્થ—અધ્યાત્મસૃષ્ટિનો અધિપતિ ચેતન આત્મા. ચેતાની ચેતના સ્ત્રીને

અવખોધી તેના પ્રતિ જે જે આન્તરિક્ષાદગાદગ્યી કથે છે તેનું અપરીક્ષણ કરવામા આવે છે. આત્મા કથે છે હે શુદ્ધચેતના

તે ત્હારે આભાવિક સ્વરૂપ પ્રકાશિત કરીને મ્હારા હૃદયમા માત્રિક શુદ્ધ ધર્મ પ્રેમ જગત્ ક્યો જગતનું ભાન ભુક્ષાવીને ત્હારામા મ્હને લગાડ્યો અર્થાત્ રસિક કરી દીધો ત્હારા મિના સ્થિતિમા કાઈ પણ પ્રિય નથી એમ નિશ્ચયતાન લગાડી દીધું હે શુદ્ધચેતના! કાણુ જાણે ત્હે એવું શું કામણુ કર્યું છે કે જેથી આખે એક તુ જ પ્રિય મેઘ દેખાય છે અને અન્ય કાઈ પ્રિય સેઘ અવલોકાવું નથી સ્વપ્નમા પણ તુ તુ ને તુ એવું યદ્યપ્યં છે ત્હારા રૂપના દર્શનન હૃદયમા નિષ્પાર્જિત એવા પ્રકારનું યાપ એકે જે વેદક હોય તેજ તેને અવખોધી શકે હે ચેતના! ત્હારે આભાવિક તેજ દુનિયાના તેજથી ભુદાજ પ્રકારનું છે નથી છે કે—ચંદ્ર કોટિ સૂર્ય ઝગે કરે પ્રકાશ અપારજી તેહથી પણ આત્મજ્યોતિ, જુદી અનર્તાધાર, જીવતા જ્ઞાનમયે છે જ્યોતિ ત્હારી અસહ્યપ્રદેશે કરી ॥ હે ચેતને ! ત્હે સદ્ગુણનંદ આદિ અખાડીને અન્ય વિષયોના રાગને મૂળમાથી હણી નહીં ક્યો છે નઅ ધૌનનતી એજ અનન્તજ્ઞાનરૂપ નરનાળી ત્હે મને અનુભવગમા રમાડીને અનન્તજ્ઞાનરૂપે શાશ્વત જીવતો ક્યો છે ન્યા પાપ ધન્દિયો અને મનની ગતિ નથી એવી દ્વામામે ત્હારે વાન્તવિક શુદ્ધરૂપે દેખ્યું જ્ઞાનના માગમ્ભૂત ઝગાદગ જ્યોતે ત્હે અન્તરમા મ્હેનું મોહરૂપ તિમિગ્ને લગાડ્યું એમ અનુભવદષ્ટિએ શુદ્ધિમાગર રહે છે

✽ આત્માના શુદ્ધચેતનાપ્રતિ પ્રેમોદ્ગાર. ✽

હારીના ગગમા

મ્હારે ત્હારે એક કામ રે, જૂડી દુનિયા દીવાની,
ગીઝે એક અન્ય ખીજે રે, સમજી લે મન શાણી.
રમીલી તુજ રીઝવવા માટે, પ્રાણુ ન તમ મન પ્યાડ,
દુનિયાના કોટી કુલ્યોમા, સુઝે નહિ મન મ્હાર રે જૂડી ૦ ૧
જગ મ્હારે તે માનો મનમા, મનમા તુ એકીલી,
તુજ નૂં વેચાયા પ્રાણે, નક્કી છેલ છખીલી રે. જૂડી ૦ ૨
સન્તજનોના મન મોહિની, વૈરાગીપર રાગી,
બુદ્ધિમાગર અસખ્યપ્રદેશે, તન્મયતા લય લાગી રે જૂડી ૦ ૩
સ ૧૯૭૦ પૈશાખ સુદિ ૭ મેદમાણા

ભાવાર્થ—આત્મા પોતાના અસંખ્ય પ્રદેશોમાં રહેલો શુદ્ધ ચેતનાને કહે છે કે હે શુદ્ધ ચેતને ! મ્હારે ત્હારું જ એક કામ છે. દુનિયા દીવાની અને જૂડી છે એ ભલે ગમે તેમ કહે—માને પણ મ્હારે જૂડી એવી દિવાની દુનિયાનું કામ નથી. ઘડીમાં સારો ઘડીમાં खोटો, દુનિયા બોલે વોલ, સારો ને खोटો કોઈ કહેવે, કોણ કરે તસ તોલ. સમજીને સર્વે સહેવું, કરશે જેવું તેવું મરે. દુનિયા છે દિવાનીરે. તેમાં શું તું ચિત્ત ધરે ॥ જોને જરા જાગીરે માયામાં મુંજી શાને મરે ॥ इत्यादि. દુનિયા ગમે તેમ માને—બોલે તો પણ મ્હને ત્હારો નિશ્ચય થવાથી હવે ત્હને ત્યજી અન્ય ઇચ્છવાનો નથી. હે રસીલી ! મ્હેં ત્હને રીઝવવા માટે પ્રાણ તન અને મનને પ્રિય ગણ્યું નથી. હે રસીલી શુદ્ધ ચેતના ! ત્હારા પ્રેમથી અંધાયલો હું તન મનાદિને રાખ કરતાં અને નાકના મેલ કરતાં અધિક ગણતો નથી. ત્હારા શુદ્ધ પ્રેમમાં રંગાવાથી દુનિયાના ક્રોટિ કાર્યોમાં અને વિષયોમાં રાગાદિક ભાવે મ્હારું મન મુંઝાતું નથી. કારણ કે ત્હારા પર ખરેખરે પ્રેમ લાગવાથી દુનિયાના કાર્યોમાં, વસ્તુઓમાં તથા વિષયોમાં શુભાશુભ પરિણામ ન અગટવાથી તેમાં હવે મન જ લાગતું નથી. મ્હારા સંબંધી દુનિયા મ્હાએ તે અભિપ્રાય ધરાવો. પરંતુ તેથી મ્હને હવે કંઈ નથી અને ભવિષ્યમાં થશે પણ નહિ. મારા મનથી તો આખું જગત્ છતાં પણ શૂન્ય જેવું જણાય છે, ફક્ત તું એકલી મારા મનમાં—દુનિયામાં છતી જીવતી અને પ્રિયમાં પ્રિય પૂર્ણ આનન્દમૂર્તિ રૂપ દેખાય છે. ત્હારા તેજમાં મ્હારા પ્રાણો વેચાઈ ગયા છે એમ છેલછખીલી નક્કી માન ! મ્હારા પ્રાણો ત્હારામાં લીન થઈ જવાથી તથા આખું શરીર ત્હારામાં લીન થઈ જવાથી પ્રાણોમાં અને શરીરની સાડાત્રણ ક્રોટિ રોમરાજીમાં પણ આનન્દ વ્યાપી ગએલો હોવાથી રોમરાજી પિક્સ્વર થઈ ગઈ છે તેથી નિશ્ચય થાય છે કે ત્હારામાં અપરંપાર આનન્દ ભરેલો છે અને તેથી તે પ્રાણો અને શરીરની રોમરાજીદ્વારા બહાર ઉભરાઈ જતો હોય એવો અનુભવ આવે છે. સન્તજનોનાં મનને મોહ કરનારી અને વૈરાગીપર રાગી એવી ત્હારી અલખ અપરંપાર લીલા છે. બુદ્ધિ અર્થાત્ જ્ઞાનનો સાગર, જે આત્માના પ્રદેશે પ્રદેશે રહેલો છે એવા આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશે અનંત કેવળ જ્ઞાનશક્તિ સ્વરૂપે તું રહેવાથી તે પ્રદેશોમાં ત્હારી તન્મયતા થઈ રહી છે અને તેથી સમાધિલય લાગવાથી ધ્યાતા ધ્યેયઃ હું-તું તું ભાન પણ રહેતું નથી, એવું હે શુદ્ધ ચેતના ત્હારા પ્રેમે અનુભવાય છે એમ બુદ્ધિસાગર કહે છે.

પરમાત્માનો ભક્તને ઉપદેશ,

હારીના રાગમાં ગવાશે.

સાચી કહુ એક વાત રે, મહારો થાશે તુ ત્યારે,
 લેદાશે સાત ધાત રે, લેદ રહે ન લગારે,
 દુનિયાના ઠહાપણુને છડી, ટેક એક મુજ ધારે,
 દુનિયાના મળધો છોડી, હુ તુ વૃત્તિ વારે રે. મહારો ૧
 દુનિયા નિન્દે વા ગાવે, ત્યાથી મનકુ નિવારે,
 સર્વે દેખે સમતાલાવે, નિર્લેખી વ્યવહારે રે મહારો. ૨
 સર્વમાહીથી વૃત્તિ નિવારી, મુજમાં વૃત્તિ ઠારે,
 એકમેક મુજથી થઈ જાવે, લેદ ન ધરતો ક્યારે રે. મહારો ૩
 ઘોર પરિષદો સહન કરે પણુ, હિમ્મત લેશ ન હારે,
 મારા રૂપ બની મર્વાગે, અન્ય કશુ ન વિચારે રે મહારો ૪
 શ્રદ્ધા પ્રીતિ ભક્તિ ધરીને, સર્વવિકલ્પો સહારે,
 બુદ્ધિસાગર પ્રભુ જીવનથી, પગમ મુખ લે જ્યારે રે. મહારો ૫
 ૧૬૦૦ વૈશાખ વદિ ૧ મેદસાણા

સૂચના—૫-માત્રાની ભક્ત પ્રતિ ઉક્તિ અને શ્રીમદગુરુની ગિય્ય પ્રતિ ઉક્તિ, ચેતના પ્રિયાની ચેતન પ્રિય પ્રતિ ઉક્તિ, આદિ ઉક્તિયો રૂપ આ પદ આધ્યાત્મિક આત્મસેવક ધર્મનું એક્ય તન્મયત્વમોષક એવા આ પદમાથી આધ્યાત્મજાની ગુરુમદારાની ગુરુમદારા જ્ઞાન લેવા તત્પર થવું

❀ તું આનન્દરસમય થા. ❀

રસમય ત્હારે થાવુ, રમીલા રમમય ત્હારે થાવુ,
 પ્રભુરૂપ થઈ જાવુ રમીલા૦
 મધપૂડો તુહિ વતારે, માખી બનશે લોડો,
 પ્રેમે પાસે આવશે રે, કેમે તેહ ન રોકો રમીલા૦ ૧
 અદ્રસમો શીતલ બને રે, દુનિયા લેગે સામુ,
 નિર્નામી વૃત્તિ થતા રે, લખશે દુનિયા નામુ રમીલા૦ ૨

- સમતા ચંદ્ર શીતલ બને રે, જીવો આવે પાસે;
 નહાવે ઘોવે જલ પીવે રે, ઝીંઘે હર્યોલાસે. રસીલા૦ ૩
- રસમય મીઠાં ફલ બને રે, લોકો ચૂસે લાવે;
 ખાંડરૂપ બનતાં તુંહિ રે, કીડી પાસે આવે. રસીલા૦ ૪
- બાગ કદી ન બોલાવતો રે, અહિંયાં લોકો આવો;
 તાપે તપિયા લોકનો રે, સાંજે થાતો ભરાવો. રસીલા૦ ૫
- લોહચુંબક બનતાં તુંહિ રે, રહેજે સોંચ આકર્ષે;
 મેઘાડંબર તુંહિ બને રે, નાચે મચુરો હર્ષે. રસીલા૦ ૬
- પ્રીતિ રસમય થઈ જતાં રે, પ્રગટે સેવા ભક્તિ;
 ધર્મલેહ ગદગડા ટળે રે, પ્રગટે ચેતન વ્યક્તિ. રસીલા૦ ૭
- સૌમાં પ્રભુને દેખવા રે, પ્રભુરૂપ થઈ જાવા;
 ઐક્યભાવ અનુભવવડેરે, ભોગવ આનન્દ માવા. રસીલા૦ ૮
- ગુણગુણ કરતા અવશે રે, ગંધે ભમરા લાવે;
 માલતી પુષ્પ પંકજ બને રે, બહુ બોલે શું ? થાવે. રસીલા૦ ૯
- પ્રભુ ગુણનો રસીયો થતાં રે, ગુણગણ આવિભાવે;
 નક્કી નિજમાં થાવશે રે, શ્રદ્ધા પૂરી લાવે. રસીલા૦ ૧૦
- ઈચ્છા ભ્રમરી ધ્યાનથી રે, ભ્રમરીરૂપ સુહાવે;
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાનથી રે, આનન્દમય થઈ જાવે. રસીલા૦ ૧૧

ચેતનારૂપ પ્રિયા સ્વચેતનરૂપ પ્રિય સ્વામાને આધ્યાત્મિક ગુણસૃષ્ટિમાં
 રસિક બનવાને દૃષ્ટાન્તો આદિ અનેક ઉક્તિયો વડે પ્રબોધે છે. તેનું આ પદમાં
 આદર્શ સ્વરૂપ દર્શાવ્યું છે.

❀ સંસારમાં જીવ મદારીની માયા ❀

- મદારી માયા તહારી રે, તુજમાંહી રહેનાર. મદારી.
- મન મર્કટને કેળવી રે, ખૂબ નચાવે નાચ;
 કાચનો કકડો લેઈને રે, સોનું જણાવે સાચ. મદારી. ૧
- દોરે ખાંધી પૂતળીયો, નાચ નચાવે બેશ;
 મુરલી સુખ વગાડતો રે, લજવી નાના વેષ. મદારી. ૨

રીઝવતો સહુ લોકને રે, માગે માગણી રીત,	
આશાએ અથડાઈને રે, ધરતો હુ ખ ખચીત.	મદારી. ૩
પદ્મી કાળા સર્પને રે, કરતો અદ્ભુત ખેલ,	
આઠવિકાકાગણે રે, કરતો આશાટેલ.	મદારી. ૪
ખેલાવે માયા ત્હને રે, અન્ય ખેલાવે તુહિ,	
બુદ્ધિસાગર સાનમા રે, મમઠ ચેત નિજમાહી.	મદારી. ૫
૧૯૭૦ વં વ ૮ મેદસાણા	

❧ શેઠ જગામાઈ દલપતમાઈપર લખેલ પત્ર. ❧

મનહુ ખહુ ભટકાવે, છવને મનહુ ખહુ ભટકાવે.	
જ પ જરા નહિ લાવે... .. છવને૦	
મનની દોડાદોડથી રે, ચેતન શાન્ત ન થાવે,	
મનની ઝૂતાઝૂત છે રે, મન મંમાર કદાવે	છવને૦ ૧
આશાની અટ્ટિ રચી રે, તેમાહી લલચાવે,	
લશ ચોરાચી ચોનિમા રે, ગ્રેરી છવ ભમાવે.	છવને૦ ૨
જેમા સુખ ન કંઈ જરા રે, ત્યાં સુખને મમજાવે,	
પુદ્ગલ એ ઠો લાક્ષતા રે, લન્ત લેશ ન લાવે	છવને૦ ૩
મનના વશ રહેનાં ધક્કા રે, તન રોગાદિક પાવે,	
વિચિત્ર મનની છે ગતિ રે, ભવમાં છવ કમાવે	છવને૦ ૪
મનના વશમા સહુ પડયા રે, રાગદ્વેષ સદ્ભાવે,	
યોગી યતિ તપચી સુનિ રે, મનના વશમા આવે.	છવને૦ ૫
અનન્ત લક્ષ્મી આત્મની રે, મનહુ ફાલી ખાવે,	
મન ઝને તે જગ વિષે રે, નામ પુરૂષ ધરાવે	છવને૦ ૬
ક્યાં મનના વશમા પડી રે, નાહુક દ ખ ઉપાવે	
બુદ્ધિસાગર બાગીને રે, મન વશ કર સુખ દાવે	છવને૦ ૭

ગુરુ સ્તુતિ.

સાગર છંદ.

જય સુખસાગર ગુરુ પ્રભુ વિભુવર, પુરુષોત્તમ જગ જય દેવા;
 અનહદ સુખમય ગુણમય ચિન્મય, ત્રણ્ય ભુવન સારે સેવા. જય૦ ૧
 નટ નાગર સાકાર સ્વરૂપી, નિરાકાર લીલાધારી;
 ગુણ પર્યાય સ્વરૂપી નિર્મલ, અનંત રૂપે અવતારી. જય૦ ૨
 જ્ઞાતા જ્ઞેય જ જ્ઞાન સ્વરૂપી; બ્રહ્મરૂપ નિશ્ચય ધારી;
 એક અનેકને સદસત્ રૂપી, અક્ષય સ્વરૂપી આધારી. જય૦ ૩
 નાથ નિરંજન બ્રહ્મા વિષ્ણુ, પરમમહેશ્વર કમારિ;
 જગગુરુ જગરક્ષક જગબંધુ, મોહ દૈત્યના સંહારી. જય૦ ૪
 બ્રાતા ત્રાતા માતા દાતા, જગજીવન જગ ઉપકારી;
 સાગર શરણે ઝરાણું થાતાં, અનંત જીવન જયકારી. જય૦ ૫
 સુખસાગરની દહેરે પામે અનંત સુખડાં નર નારી. જય૦ ૬
 ક્ષણ ક્ષણ સાહાય્ય કરો સાગરગુરુ, સાગર મહિમા જગ ભારી;
 બુદ્ધિસાગર મંગલ માલા, પામે ગુરુ કૃપા ધારી. જય૦ ૭

ૐ શાંતિઃ ૩

મુ. પેથાપુર. સં. ૧૯૭૩ અષાઢ વદિ તૃતીયા શ્રીમદ્ સુખસાગરજી જયંતિ તિથૌ.

ૐ અર્હમ્.

इति श्रीजैनश्वेतांबर सर्वगच्छ शिरोमणि श्रीतपागच्छीय सागर शाखा
 मुकुटमणि क्रियोद्धारक श्रीनेमिसागरमुनीश्वर शिष्य श्रीक्रियापात्र
 रविसागर गुरु तच्छिष्य श्रीशान्तमूर्तिश्रीसुखसागरजी तत् पद
 प्रभावक योगनिष्ठ शास्त्रविशारद जैनाचार्यश्री बुद्धि-
 सागर स्वरि विरचित भजनपद्य संग्रहस्याष्टमो भागः
 समाप्तः ॐ अर्हं शान्तिः ३

